

षिणगनुद्वृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगसतिजगतीशकर्यतिशकर्यष्टयपट्टीधृततिघृतयश्चतुर्विंशत्यक्षरादीनि च-
 तुरुचराणि न्यूनाधिकैकेन निचृद्भुरिजौ द्वाभ्यां विराट्स्वराजौ पादपूरणार्थं तु क्षमसंयोगैकाक्ष-
 रीभावात् व्यूहेदाद्ये तु सप्तवर्गेपादविशेषात्संज्ञाविशेषास्लाननुक्रामन्तएवोदाहरिष्यामोधिराडूपा-
 विराट्स्थानाश्चबहूनापि त्रिष्टुभएवेत्युद्देशस्तत्र दशैकादशद्वादशाक्षराणां वैराजत्रैष्टुभजागताइति
 संज्ञानानादेशेष्टाक्षराः पादाश्चतुष्पदाश्चर्चः ॥ ३ ॥ प्रथमं छन्दस्त्रिपदागायत्री पंचकाश्चत्वारःपट्-
 कश्चैकश्चतुर्थश्चतुष्कोवा पदपंक्तिः पट्सप्तैकादशा ङणिणगर्भात्त्रियः सप्तकाः पादनिचृन्मध्यमः पट्-
 कश्चेदतिनिचृद्दशकश्चैद्यवमध्या यस्यास्तु पट्कसप्तकाष्टकाः सा वर्धमाना विपरीताप्रतिष्ठाद्वौपट्कौ
 सप्तकश्च हसीयसी ॥ ४ ॥ द्वितीयमुष्णिक्त्रिपदान्त्योद्वादशकआद्यश्चेत्पुरलण्णिञ्जध्यमश्चेत्ककुपूत्रै-
 ष्टुभजागतचतुष्काककुब्धन्यंकुशिरैकादशिनोः परः पट्कल्लनुशिरामध्ये चेत्पिपीलिकमध्या आद्यः
 पंचकस्त्रयोष्टकानुष्टुब्गर्भा चतुःसप्तकोष्णिगेव ॥ ५ ॥ तृतीयमनुष्टुप् पंचपंचकाः पट्कश्चैकोमहा-
 पदपंक्तिर्जागतावष्टकश्चकृतिर्मध्ये चेदष्टकः पिपीलिकमध्या नवकयोर्मध्ये जागतः काधिराणन्ववैरा-
 जत्रयोद्देशेनष्टरूपा दशकास्त्रयोविराळेकादशका वा ॥६॥ चतुर्थं वृहती तृतीयोद्वादशकआद्य(शाघ)

श्रपुरस्ताद्गृहती द्वितीयथेन्यंकुसारिण्युरोवृहती स्कंधोश्रीवी बान्धश्चेदुपरिष्ठाद्गृहत्यपिष्टिनोर्मध्ये दश-
 को विष्टारवृहती त्रिजागतोर्ध्ववृहती त्रयोदशिनोर्मध्येष्टकः पिपीलिकमध्ये नवकाष्टयेकादशयष्टि-
 नोत्रिपमपदा चतुर्नवका गृहयेव ॥ ७ ॥ पंचमंपंक्तिःपंचपदाथ चतुष्पदाविराड्दशकैरयुजौ जा-
 गती सतोवृहती युजौ चेद्विपरीताऽऽद्यौ चेत्यस्तारपंक्तिरन्त्यौ चेदास्तारपंक्तिराद्यान्त्यौ चेत्यस्तार-
 पंक्तिर्मध्यमौ चेद्विष्टारपंक्तिः ॥ ८ ॥ षष्ठं त्रिष्टुप् त्रैष्टुभपदा द्वौ तु जागतौ यस्याः सा जागते
 जगती त्रैष्टुभे त्रिष्टुप् वैराजौ जागतौ चाभिसारिणी नवकौ वैराजस्रैष्टुभश्च द्वौ वा वैराजौ नवक-
 स्रैष्टुभश्च विराट्स्थानैकादशिनस्रयोष्टकश्च विराड्पूषा द्वादशिनस्रयोष्टकश्च ज्योतिष्मती यतोष्टक-
 स्ततो ज्योतिथत्वारोष्टकाजागतश्च महावृहती मध्ये चैद्यवमंध्याऽऽद्यौ दशकावष्टकास्त्रयः पंचयुत्तरा-
 विराट्पूर्वा वा ॥ ९ ॥ सप्तमं जगती जागतपदाष्टिनस्रयः स्यौ चद्वीमहासतोवृहत्यष्टकौ सप्तकः
 पदकोदशकोनवकश्चषळष्टका वा महापंक्तिः ॥ १० ॥ अथ प्रगाथावृहतीसतोवृहत्यौ वार्हतः क-
 कुप्चेत्पूर्वाकाकुभो महावृहतीमहासतोवृहलौमहावार्हतोवृहतीविपरीते विपरीतोचरोनुष्टुग्यायत्र्यौ
 चानुष्टुभावनुष्टुम्मुलास्तृचाइत्युक्तेः ॥ ११ ॥ सूक्तसंख्यानुवर्ततअन्यस्याः सूक्तसंख्यायाःकृपिथान्य-

स्माद्येत्वाविशिष्टस्तु हि ह वै तच्छब्दविशिष्टान्यृषिदेवतच्छंदांसि द्वि त्रि चतुः पंच षट् सूक्तभा-
 मि यथासंख्यमनिरुक्ता संख्याविंशतिरनादेशे त्विन्द्रोदेवता त्रिष्टुप्छन्दः प्रगाथावाहताविंशिका-
 द्विपदाधिराजस्तर्धमेकपदाद्विद्विपदास्त्वृचः समामनन्त्ययुश्वन्ता द्विपदैव मण्डलादिष्व्याश्रेयसैन्द्रा-
 त्रिष्टुवन्तस्य मूक्तस्य शिष्टाजगत्यआदौ गायत्रं प्राग्भिरण्यस्तूपात् ॥ १२ ॥ गोधाघोपाविश्ववारा-
 पालोपनिषन्निपत् ॥ ब्रह्मजायाजुहूर्नामागस्त्यस्यस्वसादितः ॥ इन्द्राणीचेन्द्रमाताचसरमारोमशो-
 र्वशी ॥ लोपामुद्राननयधयमीनारीचशश्वती ॥ श्रीर्लाक्षासार्पराशीवाकश्रद्धामेधाचदक्षिणा ॥ रा-
 त्रीमूर्ध्याचसावित्रीब्रह्मवादिन्यईरिताः ॥ १३ ॥ पादाअतिजगत्यानुत्रयोद्वादशकाः परौ ॥ अष्टकौ
 शकरीपादाःसप्तैवाष्टाक्षराः स्मृताः (क्षरइत्यपि) ॥ अतिशाकरपादैर्द्वादवादितःपोल्लशाक्षरौ ॥ जाग-
 त्वाष्टकात्रिष्ट पादाःपोल्लशकास्त्रयः ॥ अष्टकौचात्यष्टिपादौजागतौचाष्टक(का)स्त्रयः ॥ जागतश्चाष्ट-
 कथायधृतिपादौजुजागतौ ॥ पादास्त्रयोष्टकाश्चाथपोल्लशाक्षरएवच ॥ अष्टकश्चाथत्विधृतौद्वौपादौ-
 जागतौततः (जागतप्योल्लशास्त्रयः) ॥ त्रयोष्टकाजागतश्चतथाष्टाक्षरकावपि(इत्यपि) ॥ पर-
 सप्तकपादास्तुमसंगात्स्वयमीरिताः ॥ १४ ॥ इतिपरिभाषा ॥

शाकलकथसंहिता

ॐ

अग्निनवमधुच्छन्दावैश्वामित्रोवायोवायव्येन्द्रवायवमैत्रावरुणास्तृचाअश्विनाद्वादशाश्विनैन्द्रवैश्व-
देवसारस्वतास्तृचाः सप्तैताः षडगदेवताः सुरुपकृत्तुंदशैन्द्रमातुयुञ्जन्त्यादहेस्येताः षण्णमारुह्योवीळ्ळाञ्ज-
दिन्द्रेणैत्येन्द्रथौचेन्द्रमिद्रेन्द्रसानसिमिन्द्रेहिगायन्तिद्वादशानुष्टुभं त्विन्द्रमष्टौजेतामधुच्छन्दसोग्निद्रा-
दशमेधातिथिः काण्वआग्नेयमग्निनेतिपादोद्भ्यग्निदैवतोनिर्मथ्याहवनीयाभ्यांसुसमिद्धइतीधमः समि-
द्धोवाग्निस्तनूनपान्नराशं सइळ्वोवर्हिदेवीर्द्वारउपासानक्तादैव्योहोतारौमचेतसौतिस्रोदेव्यः सरस्वती
ळाभारत्यस्त्वष्टावनस्पतिः स्वाहाकृतयइतिमत्पृचंदेवताएतदापीमूक्तमेतेनान्यान्युक्तदेवतान्येकादश-
कानित्वनाराशंसान्यामशब्दोक्तान्य (क्तानित्व) तनूनपान्त्यैभिवैश्वदेवमिन्द्रसोममृतव्यंतत्रैन्द्रीमारु-
तीत्वाप्रथाग्नेयैन्द्रीमैत्रावरुणीचतस्रोद्रविणोदसआश्विन्याग्नेयीत्युदेवताः सर्वत्रात्मानवैन्द्रावरुण-

गौरैन्द्रावरुणयुक्ताकुपादनिचृतौसोमानपितृपथग्राह्यगणस्पत्याथतुर्ध्यामिन्द्रसोमथपञ्चम्यांदाक्षिणा-
चान्याःसादिसस्पत्यानाराशोसीचान्त्यामतित्यमाग्निमारुतम् ॥ १ ॥

अग्निं नव वैशामित्रोमधुच्छन्दाअग्निर्गायत्री ।

१ ॐ अग्निमीळिपुरोहितंयुज्ञस्यंदेवमृत्विजंम् । होतारंरत्नधातंमम् १
अग्निःपूर्वाभिर्ऋषिभिरीडयोनूतनैरुत । सदेवाँएहवक्षति २ अग्निनारयिमश्रव-
त्पोषमेवदिवेदिवे । यशसंवीरवंचमम् ३ अग्नेयंयुज्ञमध्वरंविश्वतःपरिभूरसिं ।
सइद्वेयुंगच्छति ४ अग्निहोताकृविकंतुःसत्यश्चित्रश्रवस्तमः । देवोद्वेवेभिरा-
गमत् ५ ॥ १ ॥ यद्वंगदाशुपेत्वमग्नेमद्रंकरिष्यसिं । तवेत्तत्सत्यमङ्गिरः ६
उपत्वाग्नेद्वेद्वेदोपावस्तर्धियावयम् । नमोभरन्तएमसिं ७ राजन्तमध्वरा-
णांगोषामृतस्यदीदिविम । वधैमानंस्वेदमे ८ सनःपितेवसनवेद्वेसूषायुनोर्भव ।
सचस्वानःस्वस्तये ९ ॥ २ ॥

वायो नव मधुच्छन्दाः त्रयाणां तृचां वायुरिन्द्रवायुमित्रावरुणौ गायत्री ।

२ वायुवायाहिदशतेमेसोमाअरङ्कताः । तेषांपाहिश्रुधीहवम् १ वाय-
उक्थेभिर्जरन्तेत्वामच्छांजरितारः । सुतसोमाअहर्विदः २ वायोतवप्रपृश्चती-
धेनांजिगतिदाशुषे । उरूचीसोमपीतये ३ इन्द्रवायूइमेसुताउपप्रयोभिराग-
तम् । इन्द्रवोवामुशान्तिहि ४ वायविन्द्रश्चचेतथःसुतानांवाजिनीवसू । ता-
वायात्तमुपर्द्रवत् ५ ॥ ३ ॥ वायविन्द्रश्चसुन्वतआयात्तमुपनिष्कृतम् । मृश्वि १-
त्याधियानरा ६ मित्रंहवेपुतदक्षंवरुणंचरिशदंसम् । धियंधृताचीसाधन्ता ७
ऋतेर्नमित्रावरुणावृतावृथावृतस्पृशा । ऋतुवृहन्तंमाशाथे ८ कवीनोमित्राव-
रुणानुविजाताउरुक्षया । दक्षदधातेअपसम् ९ ॥ ४ ॥

अश्विना द्वादश मधुच्छन्दाश्चतुष्टिर्चा अश्विनोरन्द्रः विश्वेदेवाः सरस्वती गायत्री ।

३ अश्विनायज्वंशरीरपोद्रवत्पाणिशुभस्पती । पुरुञ्जचनस्यतम् १ अश्वि-
नापुरुदंससानराशवीरघाधिया । विष्ण्यावनंतंगिरः २ दस्रायुवाकंवः सुतानासं-
त्यावृक्तवंहिपः । आयांतरुद्रवर्तनी ३ इन्द्रार्याहिविचित्रभानोसुताइमेत्वायवः ।
अण्वीभिस्तनांपूतासः ४ इन्द्रार्याहिविधियेपितोविप्रजुतः सुतावतः । उपब्रह्माणि-
वावतः ५ इन्द्रार्याहित्तुजानुपब्रह्माणिहरिवः । सुतेदधिष्वनश्चनः ६ ॥ ५ ॥
ओमासश्चर्पणीधृतो विश्वेदेवासुआगत । दाश्रांसोवागुपः सुतम् ७ विश्वेदेवासो-
अमुरः सुतमागन्ततूणयः । उस्त्राईवस्वसराणि ८ विश्वेदेवासोअस्रिघृएहिमाया-
सोअद्रुहः । मेधंजुपन्तवद्वयः ९ पावकानुः सरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ।
यज्ञवद्विधियावंसुः १० त्र्योदशैत्रीसुनतानांचेतन्तीसुमतीनाम् । यज्ञद्वेषेसरस्व-

ती ११ महोअर्णःसरस्वतीप्रचेतयतिकेतुना । धियोविश्वाविराजति १२ ॥ ६ ॥

॥ इति शाकल्यकृत्संहितायां प्रथमेमण्डले प्रथमोनुत्राकः ॥ १ ॥

सुरूपकलुं दश मधुच्छन्दाः इन्द्रोगायत्री ।

४ सुरूपकलुमतयैसुदुर्घामिवगोदुहे । जुहूमसिद्यविद्यवि १ उर्षनःसवना-
गहिसोमस्यसोमपाःपिव । गोदाइद्रेवतोमदः २ अथतिअन्तमानांविद्यामंसुम-
तीनाम् । मानोअतिख्यआर्गहि ३ परेहिविग्रमस्तृतमिन्द्रंपृच्छाविपश्चितम् ।
यस्तेसखिभ्यआवरम् ४ उतद्रुवन्तुनोनिदोनिरन्यतंश्चिदारत । दधानाइन्द्र-
दुवंः ५ ॥ ७ ॥ उतनःसुभर्गाअरिवोचैर्युर्दस्मकृष्टयः । स्यामेदिन्द्रस्यशर्मणि
६ एमाशुमाशैवेभरयज्ञश्रियंनमार्दनम् । पृतयन्मन्दयत्सखम् ७ अस्यपीत्वा-
शतक्रतोघनोवृत्राणांसभवः । प्रावोवाजैपुवाजिनंम् ८ तंत्वावाजैपुवाजिनंवा-

जयामः शतक्रतो । धनानामिन्द्रसूतये १ योरायोऽवर्निर्महान्सुपारः सुन्वतः
सखा । तस्माद्इन्द्राय गायत १० ॥ ८ ॥

आतु दश यधुच्छन्दाइन्द्रो गायत्री ।

५ आत्वेतानि रीदतेन्द्रमभिप्रगायत । सखायः स्तोमवाहसः १ पूरूतमपूरुणा-
मीशान्वार्याणाम् । इन्द्रं सोमैसचासुते २ सधानो योग आर्भुवत्सरायेसपुरं न्या-
म् । गमद्वाजैभिरासनः ३ यस्य संस्थेन वण्वते हरीसमत्सुशत्रवः । तस्माद्इन्द्रा-
य गायत ४ सुतपान्नैसुता इमे शुचयो यन्ति वीतये । सोमा सोदध्याशिरः ५
॥ ९ ॥ त्वंसुतस्य पीतयेसद्यो वृद्धो अजायथाः । इन्द्रज्यैष्ठ्याय सुक्रतो ६ आ-
त्वा विशन्वाशब्ः सोमांस इन्द्रगिर्वणः । शतंसन्तु प्रचेतसे ७ त्वांस्तोमां अवी-
वृधन्त्वामुक्था शतक्रतो । त्वां वर्धन्तु नो गिरः ८ अक्षितोतिः सनेदिमं वाजमिन्द्रः

सहस्रिणम् । यस्मिन्विश्वानिपैस्यां १ मानोमतीअभिद्रुहन्तूनानामिन्द्रगिर्व-
णः । ईशानोयवयावधम् १० ॥ १० ॥

युञ्जन्ति दश मधुच्छन्दाःआद्यानांतिगृणामिन्द्रःततःपण्णामरुतःवी-

बुचिदिन्द्रेणेतिद्वयोरिन्द्रश्च दशम्याइद्रः गायत्री ।

६ युञ्जन्तिब्रध्ममरुपंचरन्तंपरितस्थुपैः । रोचन्तेरोचूनादिवि १ युञ्जन्त्य-
स्यकाम्याहरीविपक्षसारथै । शोणाधृष्णूनूवाहसा २ केतुकण्वत्रकेतवेषोम-
र्याअपेशसे । समुपद्विरजायथाः ३ आदहस्वधामनुपनर्गभत्वमेरिरे । दधाना-
नामंयुज्ञिर्यम् ४ वीळुचिंदाऋजुत्नुभिर्गुहाचिदिन्द्रवाह्निभिः । अविन्दइस्रियाअ-
नु ५ ॥ ११ ॥ देव्यन्तोथामतिमच्छांविदद्वंसुंगिरः । महामंनूपतश्रुतम् ६ इन्द्रे-
णसंहिदृक्षसेसंजग्मानोअविभ्युपा । मन्दूसमानवर्चसा ७ अनवधैरभिद्युभि-

सुखः सहस्रवर्चसि । गणैरिन्द्रस्यकाम्यैः ८ अतः परिष्मन्नागहिदिवोवारोचुना-
दधि । समस्मिन्नृजतेगिरः ९ इतोवासातिमीमहेदिवोवापाथिवावधि । इन्द्रम-
होवारजसः १० ॥ १२ ॥

इन्द्रमिदंश मधुच्छन्दा इन्द्रोगायत्री ।

७ इन्द्रमिद्वाथिनोवृहहिन्द्रमूर्केभिरकिणः । इन्द्रवाणीरनूपत १ इन्द्रइद्धयोः-
सचासंमिच्छुआवचोयुजा । इन्द्रोवृजीहिरण्ययः २ इन्द्रोदिर्घायचक्षसआसथरो-
हयद्विवि । विगोभिरद्रिमैरयत् ३ इन्द्रवाजेपुनोवसहस्रप्रधनेपुत्र । उग्रउग्रा-
भिरूतिभिः ४ इन्द्रव्यमंहाधुनइन्द्रमर्भेहवामहे । युज्वत्रेपुवज्जिणम् ५ ॥ १३ ॥
सर्नोवपन्नमुंचरुंसत्रादावन्नपावृधि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः ६ तुञ्जेतुञ्जियउत्तरे-
स्तोमाइन्द्रस्यवज्जिणः । नविन्धेअस्यसुष्टुतिम् ७ वृपाथेवृष्वंसंगः कृष्टीरियत्यो

जेसा । ईशानोअप्रतिष्कृतः ८ यएकंश्चर्षणीनांवंसूनामिरज्यति । इन्द्रःपश्चक्षि-
तीनाम् १ इन्द्रवोविश्वतस्परिहर्वामहेजनेभ्यः । अस्माकमस्तुकेवलः १०
॥ १४ ॥ इति प्रथमे द्वितीयोनुवाकः ॥ २ ॥

एन्द्र दश मधुच्छन्दाइन्द्रोगायत्री ।

८ एन्द्रसानुसिंरयिसृजित्वानंसदासहम् । वर्षिष्ठमतयेभर १ नियेनमुष्टि-
हत्ययानिवृत्रारुणधामहे । त्वोतासोन्यर्वता २ इन्द्रत्वोतासुआवयंवर्जघनाद-
दीमहि । जयेमसंयुधिस्पृधः ३ वयंगुरेभिरस्तृभिरिन्द्रत्वयायुजावयम् । सास-
ह्यामपृतन्यतः ४ महौइन्द्रःपरश्वनुमहिह्वमस्तुवज्जिणे । द्यौर्नप्रथिनाशवः ५
॥ १५ ॥ समोहेवायआशतनरस्तोकस्यसनिता । विप्रसोवाधियायवः ६ यः
कृक्षिःसौमपातमःसमुद्रइवपिन्वते । उर्वोरापोनकाकुदः ७ एवाह्यस्यसूनृता-

वि॒रु॒द्गी॒गो॒र्मती॒म॒ही । प॒का॒शा॒खान॒दा॒शु॒पे ८ ए॒वा॒हि॒ते॒वि॒भू॒तय॒कृत॒य॒इ॒न्द्र॒मा॒
 व॑न्ते । स॒य॒श्चि॒त्स॒न्ति॒दा॒शु॒पे ९ ए॒वा॒ह्य॒स्य॒का॒म्या॒स्तो॒म॒उ॒क्थं॒च॒शं॒स्या । इ॒न्द्रा॒य॒
 सो॒म॒पी॒तये १० ॥ १६ ॥

इन्द्रेहि दश मधुच्छन्दाइन्द्रो गायत्री ।

१ इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । मुहौ अभिष्टिरोजसा १ एमे-
 नंसृजतासुतेमन्दिमिन्द्रायमन्दिने । चक्रि विश्वानिचक्रये २ मत्स्वासुशिप्रम-
 न्विभिः स्तोमैभिर्विश्वचर्पणे । सचैपुसवनेष्वा ३ असृग्रमिन्द्रतेगिरः प्रतित्वामु-
 द्दहासत । अजोषावृषभंपतिम् ४ संचोदयच्चित्रमर्वाग्राधइन्द्रवरेण्यम् । अ-
 सदिचैविभप्रभु ५ ॥ १७ ॥ अस्मान्सुतत्रचोदयेन्द्ररायेरभस्वतः । तुविद्युन्न-
 यशस्वतः ६ संगोमदिन्द्रवाजवदस्मेपथुश्रवोवहत् । विश्वायुधेह्यक्षितम् ७ अ-

स्मेर्धेहिश्रवोवृहद्व्युन्नसंहस्रसातमम् । इन्द्रतारथिनीरिपः ८ वसोरिन्द्रवसुपति-
 गीभिर्गुणन्तंक्रुगिमयम् । होमगन्तारमृतये ९ सुतेसुतेन्योकेसेवृहद्वृहत्तएद्वरिः ।
 इन्द्रायशूपर्मर्चति १० ॥ १८ ॥

गायन्ति द्वादश मधुच्छन्दाइन्द्रोनुष्टुप् ।

१० गायन्ति त्वागायत्रिणोचन्त्यर्कमर्किणः । ब्रह्माणस्त्वाशतक्रतुहंश-
 मिवयेमिरे १ यत्सानोःसानुमारुहद्रूर्यस्पष्टकत्वम् । तदिन्द्रोअर्थचेततियथेनव-
 ष्णिरैजति २ यक्ष्वाहिकेशिनाहरीवृषणाकक्ष्यप्रा । अथानइन्द्रसोमपागिरा-
 मुपश्रुतिंचर ३ एहिस्तोमौअभिस्वराभिर्गुणीह्यारुव । ब्रह्मचनोवसोसचेन्द्र-
 युज्ञंचवर्धय ४ उक्थमिन्द्रायशंस्युवर्धनंपुरुनिष्विधे । शक्रोयथासुतेपुणोरार-
 णत्सखयेपुंच ५ तमित्सखित्वईमेहतंरायेतंसुवीर्ये । सशक्रउतनःशक्रदिन्द्रोवसु-

दयमानः ६ ॥ ११ ॥ सुविवृतं सुनिरजमिन्द्रत्वादातभिद्यशः । गवामपम्रं जं-
 वृविष्णुष्वराधोऽद्रियः ७ नहित्वारोदसीउभेऋधायमाणमिन्वतः । जपःस्व-
 र्वतीरपःसंगाअस्मभ्यं वूनुहि ८ आश्रुत्कर्णश्रुधीहवं नूचिदधिष्वमेगिरः । इन्द्र-
 स्तोमंमिमंममकृष्वायुजश्चिदन्तरम् ९ विद्महाहित्वावृषन्तमंवाजेपुहवनश्रुतम् ।
 वृषन्तमस्यहूमहजृत्तिसंहस्रसातमाम् १० आतूनंइन्द्रकौशिकमन्दसानःसुतं-
 षिव । नव्यमायुःप्रसूतिरकृषीसंहस्रसामृषिम् ११ परित्वागिर्वणोगिरिइमाभ-
 वन्तुविश्वतः । वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टाभवन्तुजुष्टयः १२ ॥ २० ॥

इन्द्रं विश्वाष्टी मधुच्छन्दसोजेता इन्द्रो जुष्टुप् ।

११ इन्द्रं विश्वाऽर्वावृषन्तसमुद्रव्यचसंगिरः । रथतमं रथीनांवाजांनां सत्पतिं
 पतिम् १ सख्येतं इन्द्रवाजिनो माभैमशवसस्पते । त्वामभिप्रणोनुमोजेताग्म-

पराजितम् २ पूर्वोरिन्द्रस्यरातयोनविदस्यन्त्युतयः । यदीवाजस्यगोमंतःस्तो-
 तृभ्योमंहतेमघम् ३ पुरांभिन्दुर्युर्वाकविरमितौजाअजायत । इन्द्रोविश्वस्यक-
 म्णोधृतार्वृषीपुरुष्टुतः ४ त्वंवलस्यगोमतोपावरद्विवोविलम् । त्वादिवाअवि-
 भ्ययस्तुज्यमानासआविपुः ५ तवाहंशूरारतिभिःप्रत्यायंसिन्धुमावदन् । उपा-
 तिष्ठन्तगिर्वणोविदुष्टेतस्यंकारवः ६ मायाभिरिन्द्रमायिनृत्वंशुष्णमवातिरः ।
 त्रिदुष्टेतस्यमेधिरास्तेपांश्रवांस्युत्तिर ७ इन्द्रमीशानमोजसाभिस्तोमाअनूपत ।
 सहस्रंयस्यरातयउतवासन्तिभूयंसीः ८ ॥ २१ ॥ इति प्रथमे तृतीयोनुवाकः ॥ ३ ॥

अग्नि द्वादश मेधातिथिः काण्वोग्निः अग्निनेतिपादोनिर्मथ्याहवनीयरूपद्व्यग्निदैवतः गायत्री ।

१२ अग्निदूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् । अस्य यज्ञस्य सुकृतुम् १ अग्नि-

मग्निहवीमग्निःसदाहवन्तविशपतिम् । हव्यवाहंपुरुप्रियस् २ अग्नेदेवाँइहावंहज-
 ज्ञानोवृक्वाहिषे । असिहोतानुईडयः ३ तौउंशतोविवोययदग्नेयासिदृत्यम् ।
 देवैरासत्सिवाहिषि ४ घृतांहवनदीदिवःप्रतिग्मरिपतोदह । अग्नेत्वरक्षस्विनः
 ५ अग्निनाग्निःसमिध्यतेकविर्गहपतिर्यवा । हव्यवाहृजुहास्यः ६ ॥ २२ ॥
 कविमग्निमुपस्तुहिसत्यधर्माणमध्वरे । देवमर्मावृचातनम् ७ यस्त्वामग्नेहवि-
 ष्यतिदंतुदेवसपर्यति । तस्यस्मप्रावितामव ८ योअग्निदेववर्तियेहविष्मोआवि-
 वासति । तस्मैपावकमृळय ९ सनःपावकदीदिवोअग्नेदेवाँइहावंह । उपयज्ञंह-
 विश्वनः १० सनस्तवानुआभरगायत्रेणनवीयसा । रयिवीरवतीमिपम् ११
 अग्नेशुक्रेणगोचिपाविश्वभिर्देवहूतिभिः । इमंस्तोमंजुपस्वनः १२ ॥ २३ ॥

सुसामिद्धोद्गादश मेघातिथिः इध्मःसामिद्धोवाग्निस्तनूनपान्नाशंस इळो वहिदेवीद्वार

उषासानक्ता देव्यौहोतारौमचेतसौ तिस्रोदेव्यःसरस्वतीळाभारतस्वष्टा

वनस्पतिःस्वाहाकृतय इतिमृत्युचंदैवतमाप्रगायत्रम् ।

१३ सुसामिद्धोनुआर्वहदेवाँअग्नेहृविष्मते । होतःपावकयक्षिच १ मधुमंत-
तनूनपायज्ञदेवेर्पुनःऋवे । अद्याकृणुहिवीतये २ नराशंसमिहप्रियमस्मिन्यज्ञ-
उपंहये । मधुजिह्वंहविष्कृतम् ३ अग्नेसुखतमेरथेदेवाँइळितआवंह । असि-
होतामनुहितः ४ स्तृणीतवहिरानुपग्धतपृष्ठमनीपिणः । यत्रामृतस्यचक्षणम्
५ विश्रयन्तामृतावधोद्वारोदेवीरंसश्रतः । अध्याननंचयष्टवे ६ ॥ २४ ॥ नक्तो-
यासासुपेशसास्मिन्यज्ञउपंहये । इदंनोवहिरासदे ७ तासुजिह्वाउपंहयेहो-
तारोदेव्याकृवी । यज्ञनोयक्षतामिमम् ८ इळासरस्वतीमहीतिस्रोदेवीमयोभुवः ।

त्रुहिःसीदन्त्यस्त्रियः १ इहत्वष्टारमग्निंयंविश्वरूपमुपह्वये । अस्माकंमस्तुकेवं-
लः १० अयंसृजायनस्पतेदेवदेवभ्योहविः । प्रदातुरस्तुचेतनम् ११ स्वाहायं-
ज्ञंकृणोतेन्द्राययज्वनोगृहे । तत्रैदवाँउपह्वये १२ ॥ २५ ॥

ऐभिद्रादश मथातिथिविश्वेदेवागायत्री ।

१४ ऐभिरग्नेदुगिराविश्वैभिःसोमपीतये । देवेभिर्याहियक्षिच १ आत्या-
कषवाअहूप्रतगुणन्तिविप्रतेषियः । देवेभिरस्रुआर्गहि २ इन्द्रवायवहस्पति-
स्मिन्नग्निपणभगम् । आदित्यान्मारुतंगणम् ३ प्रवोन्नियन्तुइन्द्वोमत्सरामा-
दियिष्णवः । इप्सामध्वश्चमूपदः ४ ईकृतेत्वामवस्यवःकषवासोवृक्तवर्हिपः । ह-
विष्मन्तोअरुहृतः ५ घृतपृष्ठामनोयुजोयेत्वावहन्तिवह्वयः । आदेवान्तसोम-
पीतये ६ ॥ २६ ॥ तान्यजत्रैक्रतावृधेन्नेपत्नीवितस्कृधि । मध्वःसुजिह्व-

पायय ७ येयजंत्रायईड्यास्तेतेपिवन्तुजिह्यां । मधोरश्रेयपट्कृति ८ आ-
 कीसूर्यस्यरोचुनाद्विश्वान्देवाँउपवुधः । विप्रोहोतेहर्वक्षति ९ विश्वेभिःसोम्यंम-
 ध्वमइन्द्रेणवायुना । पिवांमित्रस्यधामभिः १० त्वंहोतामनुहिंतोभ्येयज्ञेपु-
 सीदसि । सेमनोअध्वर्यज ११ युक्ष्वाह्यरूपीरथेहरितोदेवरोहितः । तभिर्दे-
 वाँइहावंह १२ ॥ २७ ॥

इन्द्रसोमंद्वादश मेधातिथिःआद्यानांपणामिन्द्रोमरुतस्त्वष्टाशिरिन्द्रोमित्रावरुणोदेवता त-

तश्चतुर्णाद्रिविणोदाःएकादश्याअश्विनौद्वादश्याअग्निः गायत्री (ऋतव्यंसूक्तम्) ।

१५ इंद्रसोमंपिवंऋतुनात्वाविशुन्निचन्दवः । मत्सुरासुस्तदौकसः १ मरुतः
 पिवंतऋतुनापोत्रायज्ञंपुनीतन । यूयंहिष्ठासुंदानवः २ अभियज्ञंगृणीहिनोऽग्रा-
 वोनेष्टुःपिवंऋतुना । त्वंहिरन्नुधाअसि ३ अग्नेदेवाँइहावंहसादयायोनिपुत्रियु ।

परिभ्रूषपिवंऋतुना ४ ब्राह्मणादिन्द्राराधसः पिवासोर्ममूर्तनु । तवेद्धिसख्यमस्तृ-
 तम् ५ युवंदक्षधृतत्रुमित्रावरुणदळभम् । ऋतुनायज्ञमाशाथे ६ ॥ २ ॥ द्रविणोदा-
 द्रविणसोम्रावहस्तासोअध्वरे । युज्ञेयुदेवमीळते ७ द्रविणोदाददातुनोवसूनिया-
 निशृण्विरे । देवेपुतावनामहे ८ द्रविणोदाःपिपीपतिजुहोतप्रचतिष्ठत । नेष्टूदृत्-
 भिरिव्यत ९ यस्वातुरीयमृतुभिर्द्रविणोदोयजामहे । अधस्मानोदादिभैव १०
 अश्विनापिवंतंमधुदीद्यमीगुचित्रता । ऋतुनायज्ञवाहसा ११ गार्हपत्येनसत्य-
 ऋतुनायज्ञनीरसि । देवान्देवयतेयज १२ ॥ २१ ॥

आत्वा नव मेधातिथिरिन्द्रोगायत्री ।

१६ आत्वांचहन्तुहरयोवृषणसोमपितये । इन्द्रत्वामूर्चक्षसः १ इमाधाना-
 धृतसुबोहरीइदोषवक्षतः । इन्द्रैस्तुखतमेरथे २ इन्द्रैप्रातर्हवामहइन्द्रप्रथत्यध्वरे ।

इन्द्रसोमस्यपीतये ३ उर्पनःसुतमार्गहिहरिभिर्इन्द्रेकेशिभिः । सुतेहित्वाहवामहे
 ४ सेमंनःस्तोममगह्युपेदसर्वनंसुतम् । गौरोनंतृपितःपिव ५ ॥ ३० ॥ इमे-
 सोमांसुद्रन्दवःसुतासोअधिवर्हिप्रि । तौइन्द्रसहसेपिव ६ अयंतेस्तोमोअत्रियोह-
 दिस्पृगस्तुशंतमः । अथासोमंसुतंपिव ७ विश्वमित्सर्वनंसुतमिन्द्रोमदायग-
 च्छति । वृत्रहासोमपीतये ८ सेमंनःकाममार्पणगोभिरश्वैःशतक्रतो । स्तवा-
 मत्वास्याध्यः ९ ॥ ३१ ॥

इन्द्रावरुणयोर्नव मेधातिथिरिन्द्रावरुणौ गायत्री युवाकुरितद्वेपादनिचृतौ ।

१ ७ इन्द्रावरुणयोरहंसुम्राजोरवुआवृजे । तानोमृकातइदृशे १ गन्तांराहि-
 स्थेवसेहवंप्रस्युमावतः । धृतरार्चर्षणीनाम् २ अनुकामंतर्पयेथामिन्द्रा-
 वरुणरायआतावुनेदिष्ठमीमहे ३ युवाकृहिशचीनांयुवाकुसुमतीनाम् । भूयामंवा-

जुदात्ताम् ४ इन्द्रः सहस्रदात्रांवरुणः शंस्थानाम् । क्रतुर्भवत्युक्थ्यः ५ ॥ ३ ॥ तयोरि-
 द्दवसायंसनेमनिचंधीमहि। स्यादुत्तप्रेरेचनम् ६ इन्द्रावरुणवामहंहुवेचित्रायरा-
 धत्से । अस्मान्सुजिगुपंस्कृतम् ७ इन्द्रावरुणनूवांसिपासन्तीपुधीष्वा । अ-
 स्मभ्यंशमयच्छतम् ८ प्रवामश्चोतुसुष्टुतिरिन्द्रावरुणयांहुवे । यामृधाथेसवस्तु-
 त्तिम् ९ ॥ ३३ ॥ इति चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

सोमानं नवपेयाद्विधिः आद्यानां तिमृणां ब्रह्मणस्पतिश्चतुर्ध्या ब्रह्मणस्पतिरिन्द्रः सोमश्च पंचस्या ब्रह्मण-
 स्पत्यादिनिघोदापिणाच तवस्तिमृणांसदस्पतिरन्वायाः सदस्पतिर्नराशंसोवा गायत्री ।

१८ सोमानं स्वरं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीवं न्तं य औजिजः १ योरेवान्यो-
 अमीवहावंसवित्पुष्टिवधेनः । सनः सित्कुकयस्तुरः २ मानः शंसो अरंरुपोवतिः
 प्रणङ्कृत्यस्य । रक्षाणो ब्रह्मणस्पते ३ सवावीरो नरिष्यति यमिन्द्रो ब्रह्मणस्पतिः ।

सोमोहि नोति मर्त्यम् ४ त्वं तं ब्रह्मणस्पते सोम इन्द्रं श्रमर्त्यम् । दक्षिणापा त्वं हंसः
 ५ ॥ ३४ ॥ सर्वसस्पतिमद्रुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सनिमेधामयासिमम् ६ य-
 स्माहृतेन सिध्यति यज्ञो विपश्चितश्चन । सधीनां योगमिन्वति ७ आहं भ्रोति हवि-
 ङ्कृतिं प्राश्नैकणोत्यध्वरम् । होत्रां द्वे वेपुंगच्छति ८ तराशं संसुधृष्टममपश्यं स-
 प्रथंस्तमम् । दिवोनसन्नमखसम् ९ ॥ ३५ ॥

प्रतित्यं नव मेधातिथिराग्निमारुतं गायत्रम् ।

१९ प्रतित्यं चारुमध्वरं गोपीथाय प्रहूयसे । मरुद्भिरग्न आगहि १ नृहि देवो-
 नमर्त्यो महस्तव क्रतुपूरः । मरुद्भिरग्न आगहि २ ये महोरजसो विदुर्विश्वे देवा सो-
 अद्रुहः । मरुद्भिरग्न आगहि ३ य उग्रा अर्कमानुचुरना वृष्टास ओजसा । मरुद्भि-
 रग्न आगहि ४ ये गृध्राघोरवर्षसः सुक्षत्रासो रिशादंसः । मरुद्भिरग्न आगहि ५

॥ ३६ ॥ येनाकस्याधिरोचनेद्विविदेवासुअसति । मरुद्भिरग्न्यागर्हि ६ यईद्वय-
 न्तिपर्वतान्तिरःसमुद्रमर्णयम् । मरुद्भिरग्न्यागर्हि ७ आयेतन्वन्तिरशिमभि-
 स्तिरःसमुद्रमोजसा । मरुद्भिरग्न्यागर्हि ८ अभित्वापर्वपातयेसुजामिसो-
 म्यंमधु । मरुद्भिरग्न्यागर्हि ९ ॥ ३७ ॥ इति शकलसं० प्रथमाष्टके प्रथमोध्यायः ॥ १ ॥

अथमष्टावार्धमिहपञ्चमोऽङ्कः । अत्रैकाचतस्राश्विन्यस्तथासावित्र्यअग्नेय्यौद्वेदेवीनामेकैके-
 न्द्राणीवरुणान्यशापीनाद्यावापृथिव्येपार्थिवीपृथ्व्येणव्योतोदेवादेवीवातीत्याथतुर्वंशतिर्वायव्यैकेन्द्र-
 वायव्योमैत्रावरुणमरुत्वतीयवैश्वदेवपौष्णास्तुचाःशेषाप्योन्याध्यधिश्रेयस्स्वन्तःपुरलणिकूपरा-
 नुपृत्तस्तथान्याएकविंशतिभिः । कस्यपंचोनाजीर्गर्तःशुनःशेषःसकृत्रिमोवैश्वामित्रोदेवरातोवारु-
 णंतुत्रेपुभामदौकाय्याश्रेय्यौसाविवस्तुचोगायत्रोस्यान्याभागीवा यच्चित्तैकायसिष्वदशाश्रेयस्त्वद्वंस-
 मोनागायत्रेन्त्यादेवीत्रिपुत्र्यत्रावानवपळनुष्टुवादि यच्चिद्धथैल्लूखल्योपरेमौसल्यौचमजापतेर्हरिश्चन्द्र-
 स्यान्साचर्मप्रशंसारा यच्चित्तसप्तपङ्क्तमावोद्वयधिकस्माकंपादनितृच्छध्वित्रिपुत्रोपरोतृचावाश्विनोप-
 स्यौत्वभेद्वूनानाहिरण्यस्तूपआश्रेयत्रिपुत्रन्त्याष्टमीपोळ्यौचेन्द्रस्यपञ्चोना ॥ २ ॥

अयमष्टौ मेधातिथिर्ऋभवो गायत्री ।

२० ॐ अयं देवाय जन्मनेस्तोमो विप्रैभिरासया । अकारिरत्नघातमः १ यइ-
न्द्राय चोयुजा ततक्षुर्मनसाहरी । शर्माभिर्यज्ञमांशत २ तक्षन्नासंत्याभ्यां परि-
ज्मानं सुखं रथम् । तक्षन्धेनुं संवर्द्धुधाम् ३ युवानापितरापुनः सत्यमन्त्राऋजयवः ।
ऋभवो विष्टयं क्रतु ४ संवोमदासो अगमतेन्द्रेण च मरुत्वता । आदित्येभिश्च राज-
भिः ५ ॥ १ ॥ इतत्थं च मसं नवं त्वष्टुर्देवस्य निष्कृतम् । अकर्त चतुरः पुनः ६ तेनो-
रत्नानि धत्तनत्रिरासात्तां नि सुन्वते । एकमेकं सृशस्तिभिः ७ अघारयन्तवह्वयो-
भे जन्तु सुकृत्यथा । भागं देवेप्युयज्ञिर्यम् ८ ॥ २ ॥

इह पण्मेधातिथिरिन्द्राग्नी गायत्री ।

२१ इहेन्द्राग्नी उपह्वयेत योरिस्तोमं शुभमसि । तासोमं सोमपातमा १ तायु-

ज्ञेयुप्रशंसतेन्द्राग्नीशुभतानरः । तागायत्रेषु गायत २ तामित्रस्य प्रशंसतय इन्द्राग्नी-
 ताह्वयामहे । सोमपासोमंपतये ३ उग्रासन्ताहवामह उषेदं संवनंसुतम् । इन्द्राग्नी-
 एहगच्छताम् ४ तामहान्तासदस्पती इन्द्राग्नीरक्षं उजतम् । अप्रजाः सन्त्वत्रिणः
 ५ तेनसत्येन जागृतमधिप्रचेतुनेपदे । इन्द्राग्नीशमयच्छतम् ६ ॥ ३ ॥

प्रातर्गुजाएकविंशतिमेधातिथिराद्यानांचतमृणामश्विनौ ततश्चतमृणांसविता ततोद्वयोरग्निः एका

दश्यादेव्यः द्वादश्या इन्द्राग्नीविरुणान्यग्नायस्तस्तोद्गयोर्धावापृथिव्यौपञ्चदश्यापृथिवी

ततः पण्यां विष्णुरतो देवा इत्यस्या देवात्रा गायत्री ।

२२ प्रातर्गुजाविवोधयाश्विनावेहगच्छताम् । अस्यसोमस्यपीतये १ यासु-
 रथारथितमोभादेवादि विस्पृशां । अश्विनाताह्वयामहे २ यावांकशामधुम-
 त्यश्विनासनुतावती । तयायज्ञामिमिक्षतम् ३ नृहिवामस्तिदूरकेयत्रारथेनगच्छ-

थः । अश्विनासोमिनो गृहम् ४ हिरण्यपाणिमतेयसवितारमुपह्वये । सचे-
 चाद्वैतापदम् ५ ॥ ४ ॥ अपानपातमवसेसवितारपस्तुहि । तस्यैव्रतान्युशमं-
 सि ६ विभक्तारह्वामहेवसोश्चित्रस्यराधसः । सवितारं नृचक्षसम् ७ सखाय-
 आनिपीदतसवितस्ताम्योनुनः । दाताराधासिशुम्भति ८ अग्नेपत्नीरिहावंहदे-
 वानां सुशतीरुप । त्वष्टारंसोमपीतये ९ आग्नाअग्नेइहावसेहोत्रायविष्टभा-
 रतीम् । वरुत्रीधिपर्णावह १० ॥ ५ ॥ अभिनोदेवीरवसामुहःशर्मणानुपत्नीः । अ-
 च्छिन्नपत्राःसचन्ताम् ११ इहेन्द्राणोमुपह्वयेवरुणानीस्वस्तये । अग्नार्यीसोमपी-
 तये १२ महीद्यौःपृथिवीचनइमंयज्ञमिमिक्षताम् । पिपृतानोभरीमभिः
 १३ तयोरिद्धृतवत्पयोविप्रारिहन्तिधीतिभिः । गुन्धर्वस्यध्रुवेपदे १४ स्योनापृ-
 थिविभवानृक्षरानिवेशनी । यच्छानःशर्मसप्रथः १५ ॥ ६ ॥ अतोदेवाअवन्तु-

नोयतोविष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्याःसप्तधामभिः १६ इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदं-
 धेपदम् । समंलूमस्यपांसुरे १७ त्रीणिपदाविचक्रमेविष्णुर्गोपाअर्दाम्यः । अतो
 धर्माणिधारयन् १८ विष्णोःकर्माणिपश्यतयतोव्रतानिपस्पशे । इन्द्रस्ययुज्यः
 सखा १९ तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यन्तिसूर्यः । दिवीवृचक्षुराततम् २० तद्वि-
 प्रासोविपन्यवोजागृवांसुःसमिन्धते । विष्णोर्यत्परमंपदम् २१ ॥ ७ ॥

तीव्राश्चतुर्विंशतिर्प्रातिथिःप्रथमाथावाशुस्ततोद्वयोरिन्द्रवायू ततश्चतसृणांतुर्चांमित्रावरुणोइन्द्रो
 मरुत्वान्विधेदेवाःपूपाशिष्टानामापःअन्याद्यर्थाआश्रेयी गायत्री । एकोनविंशी

पुरुषिष्णुक् ततोनुष्टुभः एकाविंशी प्रतिष्ठा ।

२३ तीव्राःसोमांसुआंगह्याशीर्विन्तःमृताइमे । वायोतान्प्रस्थितान्पिव १
 उभादेवादिविस्पशेन्द्रवायूह्वामहे । अस्यसोमस्यपीतये २ इन्द्रवायूमनोजु-

वाविप्राह्वयन्तकृतये । सहस्राक्षाधियस्पर्ती ३ मित्रव्यंहवामहेवरुणंसोमपीत-
 ये । जज्ञानापूतदक्षसा ४ ऋतेनयायंतवृथावृतस्यज्योतिपस्पर्ती । तामित्रा-
 वरुणाह्वये ५ ॥ ८ ॥ वरुणःप्रावृिताभुवन्मित्रोविश्वाभिरूतिभिः । करंतानः
 सुरार्धसः ६ मरुत्वन्तंहवामहइन्द्रमासोमपीतये । सजूर्गणेनतृप्तु ७ इन्द्र-
 ज्येष्ठामरुद्रणादेवासःपूररातयः । विश्वेममंश्रुताहवम् ८ हतवृत्रंसेदानवइन्द्र-
 णसहसायुजा । मानोदुःशंसईशत ९ विश्वान्देवान्हवामहेमरुतःसोमपीतये ।
 उग्राहिपृश्रिमातरः १० ॥ ९ ॥ जयतामिवतन्यतुर्मरुतामेतिधृष्णुया । यच्छुभं
 याथनानरः ११ हस्काराद्विद्युत्स्पर्यतोजाताअवन्तुनः । मरुतामृळयन्तुनः १२
 आपूपश्चित्रवर्हिपुमाघेणधूरुणंदिवः । आजानुष्टंयथापशुम् १३ पपाराजानमा-
 धृणिरपंगूलुंगुहोहितम् । अविन्द्वश्चित्रवर्हिपम् १४ उतोसमह्यमिन्दुभिःप-

इयुक्तां अनुसेपिषत् । गोभिर्यवन्चकृषत् १५ ॥ १० ॥ अम्बयौयन्त्यध्व-
 भिर्जामयो अधरीयताम् । पृश्नीर्मधुनापयः १६ अमूर्याउपसूर्येयाभिर्वासू-
 र्यैःसह । तानोहिन्वन्वध्वरम् १७ अपोदेवीरुपह्वयेयत्रगावःपिवन्तिनः । सि-
 न्युभ्यःकत्वहविः १८ अप्सुन्तरमृतमप्सुभेपजमपामुतप्रशस्तये । देवाभवे-
 तवाजिनः १९ अप्सुमेसोमोअन्नवीदन्तविश्वानिभेपजा । अग्निंचविश्वशम्भुवमा-
 पंश्वविश्वभेपजीः २० ॥ ११ ॥ आपःपृणीतभेपजंवरूथतन्वेऽमम । ज्योक्-
 चसूर्यहेशे २१ इदमापःप्रवहतयत्किध्वदुरितंमयि । यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेषउ-
 तानृतम् २२ आपोअद्यान्वचारिंप्रसेनुसमंगस्महि । पयस्वानम्रआर्गहितंमासं-
 संजवचसा २३ संमाग्निवचसासृजसंप्रजयासमायुषा । विद्युर्मैअस्थदेवाइन्द्रो
 विद्यात्सहक्रपिभिः २४ ॥ १२ ॥ इति शाकलस० प्रथमेपञ्चमोनुवाकः ॥ ५ ॥

कस्यपञ्चोनाआजीगर्तिःशुनःशेषःसकृत्रिमोवैश्वामित्रोदेवरातःवरुणःप्रथमायाःप्रजाप-
तिर्द्वितीयायाःअग्निःअमित्वेतिवृचःसावित्रःगायत्रःशिष्टास्त्रिष्टुभः ।

२४ कस्यननंकतमस्यामृतानामनामहेचारुदेवस्यनामं । कोनोमह्याअ-
दितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयमातरंच १ अग्नेर्वयंप्रथमस्यामृतानामनामहेचारु-
देवस्यनामं । सनोमह्याअदितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयमातरंच २ अभित्वादे-
वसवितरीशानंवार्यणाम् । सदायन्भागमीमहे ३ यश्चिद्विद्वत्तद्वत्थाभगःशशमा-
नःपुरानिदः । अद्भेपोहस्तयोर्दधे ४ भगभक्तस्यतेव्यमुदशेमतवावसा । मर्धान-
रायआरभे ५ ॥ १ ३ ॥ नृहितैक्षत्रनसहोनमन्युंवयंश्चनामीपृतयन्तआपुः । नेमा-
आपोअनिमिपंचरन्तीर्नयेवातस्यप्रमिनन्त्यम्भम् ६ अबुधेराजावरुणोवर्नस्यो-
र्ध्वस्तूपददतेपूतदक्षः । नृचीनाःस्थुरुपरिबुध्नएयामस्मेअन्तर्निहिताःकृतवःस्युः

७ उरुहिराजावरुणश्चकारसूर्यायपन्थामन्वेतवाडे । अपदेपादाप्रतिघातकेक-
 रूतापवृकाहृदयावियथित् ८ शततराजन्भिपजःसहस्रमूर्वांगीरासुमतिष्टेअ-
 स्तु । वार्वस्वदुरेनिऋतिपराचैःकृतंचिदेनःप्रसुमृग्यस्मत् ९ अमीयऋक्षानि-
 हितासउञ्जानकंदष्टश्रेऋहचिद्वैयुः । अदंब्धानिवरुणस्यत्रतानिचिचाकंशञ्च-
 न्द्रमानकमेति १० ॥ १४ ॥ तर्वायाभिन्नह्यणवन्दमानस्तदाशास्तेयजमानो-
 ह्विभिः । अहेळमानोवरुणेहवोध्युरुशंसमानायुःप्रमोषीः ११ तदिन्नकृत-
 द्वियामह्यमाहुस्तदयंकेतोहृदअविचष्टे । शुनःशेषोयमहृदृभीतःसोअस्मान्ना-
 जावरुणोसुमोक्तु १२ शुनःशेषोह्यहृदृभीतस्त्रिष्वान्दित्यद्रुपदेपुवृद्धः । अवेन-
 राजावरुणःससृज्याद्विद्वान्अदंब्धोविमुक्तुपाशान् १३ अवंतेहेळोवरुणनमो-
 भिरवयज्ञेभिरीमहेहृविभिः । क्षयञ्चस्मभ्यमसुरप्रचेताराजन्नेनासिशिश्रयः

कृतानि ११ उदुत्तमंवरुणपांशंमुस्मदवाधुमंविमध्यमंश्रथाय । अथाव्ययमादि-
त्यत्रतेतवानांगसोअदितेयेस्याम १५ ॥ १५ ॥

याञ्चिदेकविंशतिःशुनःशेषोवरुणोगायत्री ।

२५ यञ्चिद्धितेशोयथाप्रदेववरुणव्रतम् । मिनीमसिद्यविद्यविद्यवि १ मानो-
वधायहृत्नवेजिहीळानस्यरीरधः । माहृणानस्यमन्यवे २ विमृळीकायेतेमनोरथी-
रथ्वनसन्दिदतम् । गोभिर्वेरुणसीमहि ३ पराहिमेविमन्यवःपतन्तिवस्यइष्टये ।
वयोनवसतीरुप ४ कदाक्षंञ्चिथ्रियंनरमावरुणंकरामहे । मृळीकाथोरुचक्षसम् ५
॥ १६ ॥ तदित्समानमाशातेवेनन्तान्प्रयुञ्छतः । धृतव्रंतायदाशुने ६ वेदा-
योवीनांपदमुन्तरिक्षणपतताम् । वेदनावःसंमुद्रियः ७ वेदमासोधृतव्रतोद्वाद-
शप्रजावतः । वेदायउपजायते ८ वेदवातंस्यवर्तनिमुरोऽप्यस्यंवृहृतः ।

वेदायेअध्यासते १ निपसादयतव्रतोवरुणःपुस्त्या इ स्वा । साम्राज्यायसुकृतुः
 १० ॥ १७ ॥ अतोविश्वान्यद्रुताचिकित्वाअभिपश्यति । कृतानियाच्चकत्वा
 ११ सनोविश्वार्हासुकृतरादित्यःसुपथाकरत् । प्रणआययितारिपत् १२ विभ्र-
 द्रापिंहिरण्यंवरुणोवस्तनिणिजम् । परिस्पशोनिषेदिरे १३ नयंदिप्सन्ति-
 दिप्सवोनद्रुहाणोजनानाम् । नदेवमभिमामतयः १४ इतयोमानुषेष्वायशश्च-
 क्रेअसान्या । अस्माकमदरेष्वा १५ ॥ १८ ॥ पराभियन्तिधीतयोगावोनगव्य-
 तीरनु । इच्छन्तीरुरुक्षसम् १६ संनुवोचावहैपुनर्यतेमिध्वाभंतम् । होतैव-
 क्षदंसेप्रियम् १७ दगंनुविश्वदर्शतंशूरथमधिक्षमि । एताजुपतमेगिरः १८
 इमंभैवरुणश्रुधीहवमद्याचमृळय । त्वामवस्युराचके १९ त्वंविश्वस्यमेवि-
 रदिवश्चमश्चराजसि । सयामनिप्रतिश्रुधि २० उदुत्तमंमुग्धिनुविपाशं-

मध्यमंचृत । अवायुमानिजीवसे २१ ॥ १९ ॥

वसिष्व दश शुनःशेषोपिर्गायत्री ।

२६ वसिष्वहिमियेध्यवत्त्राण्युर्जापते । सेमनोअध्वरंयज १ निनोहोता-
वरंण्यःसदायविष्टमन्मभिः । अग्नेद्वित्मंतावचः २ आहिष्मासनवैपितापि-
र्यजत्यापये । सखासख्येवरंण्यः ३ आनोवृहोरिशोवसोरुणोमित्रोअंधमा ।
सीदन्तुमनुपोयथा ४ पूव्यैहोतरस्यनोमन्दस्वसख्यस्यच । इमाउपुश्रुधीगि-
रः ५ ॥ २० ॥ यच्चिद्धिशश्वतातनादिवैवंयजामहे । त्वेइष्टूयतेहविः ६ प्रियो-
नोअस्तुविशपतिर्होतामन्द्रोवरंण्यः । प्रियाःस्वप्नयोव्यम् ७ स्वप्नयोहिवायं-
देवासौदधिरंवनः । स्वप्नयोमनामहे ८ अथानुभयैषाममृतमर्त्यानाम् ।
मिथःसन्तुप्रशस्तयः ९ विश्वेभिरग्नेअग्निभिरिमंयज्ञमिदंवचः । चनोधाः

सहसोयहो १० ॥ २१ ॥

अर्धं त्रयोदश शुनः शोपोतिरन्त्याया विश्वेवागायत्री अन्त्यात्रिष्टुप् ।

२७ अर्ध्वन्त्वावार्वन्तं वन्द्या अग्निमोभिः । सम्राजन्तमध्वराणाम् १
 सधानः सनुः शर्वसापथ्यप्रगामासुशेवः । मीढ्वँ अस्माकं वभूयात् २ सनोदरा-
 च्चासाञ्चानिमत्यादियायोः । पाहिसदमिद्विश्वायुः ३ इममुत्त्वमस्माकंसनिंगा-
 यन्नव्यासम् । अग्नेदेवप्रवाचः ४ आनोभजपरमेष्वावाजेषुमध्यमेषु ।
 शिक्षावस्वो अन्तमस्य ५ ॥ २२ ॥ विभक्तसिचित्रभानोसिन्धोरूमडिपाक-
 आ । सद्योदाशुपैक्षरसि ६ यममेपत्सुमर्त्यमवावाजेषुयञ्जनाः । सयन्ताशश्वती-
 रिपः ७ नकिरस्यसहन्यपर्येताकर्यस्यचित् । वाजो अस्तिश्रवाद्यः ८ सवाजै-
 विश्वचर्यणिस्वद्विरस्तुरुता । विप्रैभिरस्तुसनिता ९ जरवोधृतद्विविद्विविशेवि

श्रेयज्ञियाय । स्तोमैरुद्रायदृशीकम् १० ॥ २३ ॥ सनोमहाँअनिमानोधूमकै-
 तुःपुरुश्चन्द्रः । धियेवाजायहिन्वतु ११ सरेवाँइवविशपतिर्वैव्यःकेतुःशृणोतुनः ।
 उक्थैरग्निर्वृहद्रानुः १२ नमोमहश्च्योनमोअर्भकेभ्योनमोयुवभ्योनममंआग्निने-
 भ्यः । यजामदेवान्यदिशक्रवाममाज्यायसःशंसमावृक्षिदेवाः १३ ॥ २४ ॥

यत्रग्रावा नव शुनःशेषः चतुर्णाँइन्द्रस्ततोद्वयोरुलूखलं ततोद्वयोरुलूखलमुसलेअन्त्यायाःप्र-

जापतिर्हरिश्चन्द्रोधिपवणचर्म वाआद्याः षडनुष्टुभः तंतस्तिस्त्रोगायड्यः ।

२८ यत्रग्रावापथुवुंभ्रुध्वोँभर्वतिसोतवे । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्लुलः
 १ यत्रद्वाधिवज्रघनाधिपवृण्याकृता । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्लुलः २
 यत्रनार्थिपच्यवमुपच्यवंचशिक्षते । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्लुलः ३ यत्र
 मन्थीविवृभ्रतैरमीन्यमित्वाइव । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्लुलः ४ य

चिद्धित्वं गृहे गृह उलूखल कयुष्यसे । इह धूमत्तमं वद जयंतामिव दुन्दुभिः ५
 ॥ २५ ॥ उतस्मिन्नेव न स्पते वातो विवात्यग्रमिह । अयो इन्द्राय पातवे सुनुसोर्ममु-
 लूखल ६ आयजीवाजसात्माताह्युच्चविजर्भतः । हरी इवान्थ्यासिवप्सता
 ७ तानो अथर्वनप्सतीऋष्वावधेभिः सोतृभिः । इन्द्राय मधुमत्सुतम् ८ उच्छिष्टं
 चम्बो भिरसोर्मपवित्र आसृज । निधेहि गोरधि त्वचि ९ ॥ २६ ॥

यच्चित्सप्त शुनःशेष इन्द्रः पृथक्किः ।

२९ यच्चिद्धिसत्यसोमपाअनागस्ताइवस्मसि । आतून इन्द्रशंसयगोष्वश्व-
 पुशुभ्रियुसहस्रैपुतुवीमघ १ शिप्रिन्वाजानापते शर्चीवस्तवंदंसना । आतून इन्द्र-
 शंसयगोष्वश्वैपुशुभ्रियुसहस्रैपुतुवीमघ २ निष्वापयामिथदृशासुस्तामवुष्य-
 माने । आतून इन्द्रशंसयगोष्वश्वैपुशुभ्रियुसहस्रैपुतुवीमघ ३ सुसन्तुत्या अरात-

योवोधन्तुशूररातर्यः । आतूनइन्द्रशंसयगोष्वश्वेषुशुभ्रिपुसहस्रेषुतुवीमघ ३
 समिन्द्रगर्दभंमृणनुवन्तंपापयांसुया । आतूनइन्द्रशंसयगोष्वश्वेषुशुभ्रिपुसहस्रे-
 पुतुवीमघ ५ पतातिकुण्डुणाच्यादूरवातोवनादधि । आतूनइन्द्रशंसयगोष्वश्वेषु-
 पुशुभ्रिपुसहस्रेषुतुवीमघ ६ सर्वपरिक्रोशंजहिजुंभयाकुकदाश्वम् । आतूनइन्द्र-
 शंसयगोष्वश्वेषुशुभ्रिपुसहस्रेषुतुवीमघ ७ ॥ २७ ॥

आबोद्वाविशतिः शुनःशेष इन्द्रः अन्त्यचणोरश्विनाबुपाथ गायत्री

एकादशीपादनितृत् पोळशीत्रिष्टुप् ।

३० आवइन्द्रंकिर्विथथावाजयन्तःशतकृतुम् । मंहिष्ठंसिश्चइन्द्रभिः १
 शतंवायःशुचीनांसहस्रंवासमाशिराम् । एदुनिन्नरीयते २ संयन्मदायशुभि
 णंएनाहंस्योदरे । समुद्रोनव्यचोदधे ३ अयमुत्तिसमत्सिकपोतइवगर्भधिमम् ।

वचस्तत्रिन्नओहसे ४ स्तोत्राधानांपतेगिवाहोवीरयस्यते । विभूतिरस्तुसुनृता
 ५ ॥ २८ ॥ ऊर्ध्वस्तिष्ठानजतयेस्मिन्वाजेशतक्रतो । समन्येयुब्रवावहे ६
 योगेयोगेत्वस्तरंवाजेवाजेहवामहे । सखायइन्द्रमतये ७ आघागमद्यद्विश्रव-
 त्सहस्रिणींभिरूतिभिः । वाजेभिरुपनोहवम् ८ अनुप्रुत्तस्यौकसोह्वेतुत्रिप्रतिन-
 रम् । यंतपूवंपिताहुये ९ तंत्वावयंविश्ववाराशास्महेपुरुहूत । सखैवसोजरितृ
 भ्यः १० ॥ २९ ॥ अस्माकंशिप्रिणीनांसोमपाःसोमपात्राम् । सखैवजिन्स
 खीनाम् ११ तथातदस्तुसोमपाःसखैवजिन्तथाकृणु । यथातदुशमसीष्टये १२
 रेवतीर्नःसधमादइन्द्रैसन्तुविवाजाः । क्षुमन्तोयाभिर्मदेम १३ आघृत्वावान्म
 नासःस्तोतृभ्योवृष्णवियानः । ऋणोरक्षन्नचत्रयोः १४ आयहुवःशतकृतवा
 कामंजरितृणाम् । ऋणोरक्षंनशर्चीभिः १५ ॥ ३० ॥ शश्वदिन्द्रःपोमृथद्विजि

गायनानदद्भिःशाश्वंसद्विर्धनानि । सनोहिरण्यरथंदसनावान्तसनःसनितासनये-
 सनोदात् १६ आश्विनावश्वोवत्येपायांतुशवीरयाः । गोमदस्त्राहिरण्यवत् १७
 समानयोजनोहिवारथोदस्त्रावमर्त्यः । समुद्रेअश्विनैयते १८ न्युद्वयस्यमूर्धनि-
 चक्रंरथस्येमथुः । परिद्यामन्यदीयते १९ कस्तंडपःकथप्रियेभुजेमतोअमर्त्ये ।
 कंनक्षसेविभावरि २० वृयंहितेअमंन्मह्यान्तादापराकात् । अश्वेनचित्रैअरुंयि
 २१ त्वन्त्येभिरागंहिवाजेभिर्दुहितदिवः । अस्मेरयिनिधारय २२ ॥ ३१ ॥
 इति शाकलर्कसंहितायां प्रथमे मण्डले पष्ठोनुवाकः ॥ ६ ॥

त्वमग्रेष्टदशाङ्गिरसोहिरण्यस्तूपोग्रिर्जगतीअष्टमीपोळश्यष्टादशीचत्रिष्टुभः ।

३३ त्वमग्नेप्रथमोअङ्गिराऋषिर्द्वोद्ववानामभवःशिवःसखा । तवव्रतेकवयो-
 विशुनापुसोजायन्तमरुतोभ्राजहृष्टयः १ त्वमग्नेप्रथमोअङ्गिरस्तमःकविर्द्ववा-

नांपरिभूपसिव्रतम् । विभुर्विश्वस्मैभवनायमेधिरोद्धिमाताशयुःकतिथाचिदायवे
 २ त्वमग्नेप्रथमोमातरिश्वनआविर्भवमुक्तयाविवस्वते । अरजेतारोदंसीहोतवूये
 सन्नोभारमयजोमुहोवसो ३ त्वमग्नेमनवेद्यासंवाशयःपुरूरवंसेसुकृतेसुकृतरः ।
 श्वात्रेणयत्पित्रोर्मुन्यसेपर्यात्वापूर्वमनयन्नापंपुनः ४ त्वमग्नेवृषभःपृष्टिवधनुड-
 धतस्तुचेभवसिश्रवाथ्यः । यआहुतिंपरिवेदावप्रदकृतिमेकायुरग्रेविशंआविवासा-
 सि ५ ॥ ३२ ॥ त्वमग्नेवृजिनवर्तनिनरंसकमन्पिपर्यविदथेविचर्यणे । यःअरू-
 सातापरितकम्येधनेदृन्नेभिश्चित्समताहंसिभयसः ६ त्वंतमग्नेअमृतत्वडत्तमेमत-
 दधासिश्रवसेदिवेदिवे । यस्तातृपाणडुभयायुजन्मनेमयःकृणोपिप्रयुआचंसरये
 ७ त्वंनोअग्नेसनयेधनानायशसंकारुकृणुहिस्तवानः । ऋध्यामकर्मापसानवे-
 नदेवैर्धावापृथिवीप्रावतंनः ८ त्वंनोअग्नेपित्रोरुपस्थआदेवोदेवेष्वनवद्यजागृ-

ष्वः । तनूकृद्वाधिप्रमतिश्चकारचेत्वंकल्याणवसुविश्वमोपिपे १ त्वमग्नेप्रमं-
 तिस्त्वंपितासिनूस्त्वंययस्कृचवंजामयोवयम् । सन्त्वारारयःश्रतिनूःसंसंहस्त्रिणः
 सुवीरयन्तिव्रतपामंदाभ्य १० ॥ ३३ ॥ त्वामग्नेप्रथममायुमायवेदेवाअकृण्वन्नहु-
 पस्यविश्रपतिम् । इळामकृण्वन्मनुपस्युशासनीपितुर्यत्पुत्रोममंकस्यजायते ११
 त्वंनोअग्नेतवेदेवपायुभिर्मघोनौरक्षतन्वश्चवन्द्य । त्रातातोकस्यतनयेगवांस्य
 निमेषुरक्षमाणस्तवंव्रते १२ त्वमग्नेयज्यवेपायुरन्तरोनिपुङ्गायचतुरक्षइध्यसे ।
 योरातहव्योवुकायथायसेकीरेश्चिन्मन्त्रंमनसावुनोपितम् १३ त्वमग्नेउरुशंसा-
 यवाघतेस्पार्हयद्रेकणःपरमंवनोपितत् । आग्रस्यंचित्प्रमतिरुच्यसेपिताप्रपाकंशा-
 स्तिप्रदिशोविदुष्टरः १४ त्वमग्नेप्रयतदक्षिणंनरंवेवस्यतंपरिपासि विश्वतः ।
 स्वादुक्षद्वायोवसतौस्योनकृज्जीवयाजंयजतेसोपमादिवः १५ ॥ ३४ ॥ इमा-

मंत्रेशरणिमीमृषोत्तममध्वान्यमगामद्रूरात् । आपिःपिताप्रमतिःसोम्या-
नाभृमिरस्यृपिकुन्मत्यानाम् १६ मनुष्वदेद्रेअङ्गिरस्वर्देङ्गिरोययातिवत्सदेनेपू-
र्ववञ्चुचे । अच्छयाह्यावहदैव्यजनमासादयवहैपियक्षिचिप्रियम् १७ एतेना-
त्रेव्रह्मणावावृथस्वशकावायतेचकमाविदावा । उतप्रणैग्यभिवस्योअस्मान्सं-
नेःसृजसुमत्यावाजवत्या १८ ॥ ३५ ॥

इन्द्रस्य पञ्चदश विरण्यस्तूपइन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३२ इन्द्रस्यनुवीर्याणिप्रवोचयानिचकारप्रथमानिवज्री । अहन्नहिमन्वप-
स्तन्दप्रवक्षणाभिन्तत्पर्वतानाम् १ अहन्नहिपवतेशिश्रियाणन्त्वष्टास्मैवज्रस्व-
र्यन्ततक्ष । वाश्राद्वेधेनवःस्यन्दमानाअजःसमुद्रमवज्रमुरापः२ वृषायमाणोवृ
णित्तिसोमंत्रिकद्रुकेष्वपिवत्सुतस्य । आसायकंमघवादानवज्रमहश्चनम्रथमजाम

हीनाम् ३ यद्विद्राहं प्रथमजामहीनामान्मायिनामिनाः प्रोतमायाः । आत्सूयै
 जनयन्ध्यामुपासतादीत्नाशत्रुनकिलाविवित्से ४ अहन्वृत्रवृत्रतरं व्यसुमिन्द्रो
 वज्रेणमहतावधेन । स्कन्धांसिवकुलिशेनाविवृक्णाहिः शयतउपपृक्पृथिव्याः
 ५ ॥ ३६ ॥ अयोद्धेवदुर्मदआहिजहूहमहावीरंतुविवाधमृजीपम् । नातारीदस्यु-
 समृतिवधानांसरुजानाः पिपिपुइन्द्रशत्रुः ६ अपादहस्तोअंपृतन्यदिन्द्रमास्य-
 वज्रमधिसानौजघान । वृष्णोवधिः प्रतिमानंबुभूपुरुत्रावृत्रोअंशयद्भ्यस्तः ७
 नदन्नभित्रममुयाशयानुम्मनोरुहाणाअतियन्त्यापः । याश्चिद्रुत्रोमहिनापर्यतिष्ठ-
 चासामहिः पत्सुतः शीर्वैभव ८ नीचावयाअभवद्वृत्रपुत्रेन्द्रोअस्याअववधंजभार ।
 उत्तरासूरधरः पुत्रोआसीद्वानुः शथेसहवत्सानधेनुः ९ अतिष्ठन्तीनामनिवेशना-

नांकाष्ठानामध्येनिहितंशरीरम् । वृत्रस्यनिर्णयविचरन्त्यापोदीर्घतमआशुयुदि-
 न्द्रशत्रुः १० ॥ ३७ ॥ दासपत्नीरहिगोपातिष्ठत्रिरुद्धाआर्षःपणिनेवगावः ।
 अपाविलमपिहितुयदासीद्वृत्रजघन्वाअपतद्वार ११ अश्वयोवारोअभवस्त-
 दिन्द्रसुकथत्वाप्रत्यहन्देवएकः । अजयोगाअजयःशूरसोममवासृजःसतवेसस्त-
 सित्यून् १२ नास्मैविद्युन्नतन्यतुःसिधेधनयामिहमकिरद्भ्रादुनिच । इन्द्रश्च्यद्यु-
 यधातेअहिश्चेतापरीभ्योमघवाविजिग्ये १३ अहैर्यातारंकर्मपश्यइन्द्रहृदियत्ते-
 जमुयोभीरगच्छत् । नवंचयन्नवतिंचस्रवन्तीःश्वेनो नभीतोअतरोरजांसि १४
 इन्द्रोयातोर्वसितस्यराजाशमस्यचशृङ्गिणोवज्रवाहुः । सेदुराजाक्षयतिचवर्षणी-
 नामरान्नेमिःपरितार्वभूव १५ ॥ ३८ ॥ इति शा० क्० प्रथमाष्टके द्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥

एतन्निशेद्द्रादशाश्विनंनवम्यन्त्येन्निष्टुभौहयाम्येकादशसावित्रंनवमीजगत्याधाचसालिङ्गोक्तदे-
वतपादाप्रवोविशतिः कण्ठोयीरआग्नेयंमागायमूर्ध्वज्जुपौष्यौक्रीळ्पञ्चोनामारुतंहिगायत्र्तुक्छप्रयद्-
शमागायंतूत्तेष्टाष्टौ ब्राह्मणस्पत्यंरक्षन्तिनववरुणमित्रार्यम्णांमध्येतृचआदित्येभ्योगायत्रंहिसंपू-
न्द्रशपीष्णंकट्टुद्रायनवरोद्रैतृतीयमैत्रावरुणीचान्तस्तृचः सौम्योन्त्यानुष्टुबयेपळ्नाप्रस्कण्वः काण्वआ-
श्रंपंतुमागायमाद्योदृचोद्व्युपसांचत्वमग्नेदशानुष्टुभमर्धचोन्सोदैवएपोपञ्चोनाश्विनंतुगायत्रम् ॥ ३ ॥

एतायामेति पञ्चदश हिरण्यस्तूपइन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३३ एतायामोपेगव्यन्तइन्द्रंमुस्माकंसुप्रमतिंवावृधाति । अनामृणःकुवि-
दादृस्थरायोगवाक्रेतंपरमावर्जतेनः १ उपेदुहंधनदामप्रतीतंजुष्टानश्चेनोवस-
तिर्पतामि । इन्द्रंनमस्यद्दुपमेभिरैरैर्यःस्तोतुभ्योहव्योअस्तियामन् २ निस-
धंस्तेनइष्टुधीरंसक्तसमुर्योगाअजतियस्यवष्टि । चोष्क्यमाणइन्द्रभूरिवामंमाप-

णिभ्रूस्मदधिप्रवृद्ध ३ वधीहिंदस्युधनिर्घनेनैएकश्वरंनुपशकेभिर्निन्द्र ।
 धनोरधिविणुण्णकेव्यायन्नयज्वानःसनकाःप्रतिमीयुः ४ पराचिच्छीर्याववृजुस्त-
 इन्द्रायज्वानोयज्वभिःस्पर्धमानाः । प्रयदिवोहरिवःस्थातरुन्निरव्रतोअघमोरो-
 देस्योः ५ ॥ १ ॥ अर्थयुत्सन्नवद्यस्यसेनामयातयन्तक्षितयोनवग्वाः । वप्रायधो-
 नवधयोनिरेष्टाःप्रवद्विरिन्द्राच्चितर्यन्तआयन् ६ त्वमेतान्द्रुदतोजक्षतश्चायोधयो-
 रजंसइन्द्रगारे । अयादहोदिवआदस्युमुच्चाप्रसुन्धतःस्तुवतःशंसमावः ७ चक्रा-
 णासःपरीणहृपथिव्याहिरण्वेनमणिनाशुम्भमानाः । नहिन्वानासंस्तितिरुस्त-
 इन्द्रपरिस्पर्शोअदयात्सूयेण ८ परियदिन्द्रोदस्तीडुभेअवुभोजीर्महिनाविश्वतः
 सीम् । अमन्यमानाँअभिमन्यमानैर्निर्ब्रह्माभिरधमोदस्युमिन्द्र ९ नयेदिवःपृथि-
 व्याअन्तमापुर्नमायाभिर्धनुदाप्यभूयन् । युजुवभ्रैयुग्मभश्चक्रइन्द्रोनिज्योति-

पातमंशोगाअंदुक्षत् १० ॥ २ ॥ अनुस्वधामक्षरत्रापौअस्यावर्धतमध्यआनां
 व्यानाम् । सध्रीचीनेनमनसातमिन्द्रओजिष्टेनुहन्मनाहन्नभिद्युन् ११ न्यावि-
 ध्यदिलीविशस्यदृह्लाविशृङ्गिणमभिनच्छुणमिन्द्रः । यावत्तरोमघवन्त्यावदो-
 जोवज्जैणशत्रुमवधीःपृतन्युम् १२ अभिसिधमोअजिगादस्यशत्रन्वितिग्मेनवृ-
 प्पजेणापुरीमेत् । संवज्जैणासृजहुत्रमिन्द्रःप्रस्वामितिमतिरच्छाशदानः १३
 आवःकृतसमिन्द्रयस्मिश्चाकन्प्राचोघुध्वन्तंवृषभंशद्युम् । शुफच्युत्तरेणुनेक्षत्-
 द्यामुच्छ्रैत्रेयानपाह्यायतस्यौ १४ आवःशमंवृषभंतुद्रयांसुक्षेत्रजेपेमघवञ्छ्रुञ्च्यं-
 गाम् । ज्योकृच्चिदत्रतस्थिवांसौअक्रच्छत्रूयतामधंशवेदनाकः १५ ॥ ३ ॥

त्रिश्चिद्वादाश हिरण्यस्तूपोश्विनौजगती नचमीद्वादाशौत्रिद्रुभौ ।

३४ त्रिश्चिन्नोअध्याभवंतनवेदसाविभुर्वायामउतरातिरश्विना । युत्रोहियन्त्र-

हिम्येववासंसोभ्यायंसेन्याभयतमनीपिभिः १ त्रयःपवथोमधुवाहनेरथेसोम-
 स्यवेनामनूचिख्वइद्विदुः । त्रयःस्कंभासःस्कभितासंआरभेत्रिर्नकैयाथस्त्रिवश्वि-
 नादिवा २ समानेअहन्त्रिवद्यगोहनात्रिरद्ययज्ञमधुनामिमिक्षतम् । त्रिवा-
 ज्वतीरिपोअश्विनायवंपोपाअस्मभ्यमुपसंश्वपिन्वतम् ३ त्रिवृतियातंत्रिनुव्र-
 तेजनेत्रिःसुप्राव्येत्रेधेवशिक्षतम् । त्रिनान्यंवहतमश्विनायुवंत्रिःपृक्षोअस्मेअक्ष-
 रेवपिन्वतम् ४ त्रिनोरथिवंहतमश्विनायुवंत्रिद्वेवतातात्रिरुतावंतंधियः । त्रिस्तौ-
 भगवंत्रिरुतश्रवांसिनस्त्रिष्ठवांसरेदुहितारुहद्रथम् ५ त्रिनोअश्विनादिव्यानि-
 भेप्रजात्रिःपार्थिवानित्रिरुदत्तमृद्यः । ओमानंशोर्ममकायसनवेत्रिधातुशर्म-
 वहंतंशुभस्पती ६ ॥ ४ ॥ त्रिनोअश्विनायजतादिवेद्वेपरित्रिधातुपृथिवीमं-
 शायतम् । त्रिस्तोनासत्यारथ्यापरावतंआत्मेववातःस्वसंराणिगच्छतम् ७ त्रि-

राश्वनासेन्दुभिःसप्तमातृभिस्त्रयंआहावाखेधाहृविष्कृतम् । तिस्रःपृथिवीरूप-
 रिप्रवादिवोनाकरक्षेत्रेषुभिर्ऋक्षुभिर्हितम् ८ क १ त्रीचक्रात्रिवृत्तोरथस्यक १ त्रयो-
 वन्दुरोयेसनीळाः । कवायोगोवाजिनोरासंभस्ययेनयज्ञंनसत्योपयाथः ९ आनां
 सत्यागच्छतंहृतैर्हविर्मध्वःपिवतंमधुपेभिरासभिः । युवोहिपूर्वसवितोपसोर-
 थमृतायंचित्रंघृतवन्तमिष्यन्ति १० आनांसत्यात्रिभिरकादशैरिहदेवेभिर्यतंमधु-
 पेयमश्विना । प्रायुस्तारिणुनीरपांसिमृक्षतंसेवतंदेपोभवंतंसचाभुवा ११ आ-
 नोअश्विनात्रिवृत्तारथेनार्वाश्वरयिवंहतंसुवीरम् । शृण्वन्तांवामवंसेजोहवीमि-
 वृधेचनेभवतंवाजसातौ १२ ॥ ५ ॥

हयाम्येकादश हिरण्यस्तूपःसविता आद्यालिङ्गोक्तदेवतपादा आ-

धानवपीचजगसौ शिष्टाश्चिद्रुभः ।

३५ हयान्यग्निप्रथमंस्वस्तयेह्वयामिमित्रावरुणाविहावंसे । हयामिरात्री-

जगतोनिवेशनीह्वयामिद्वेवंसवितारमुतये १ आकृष्णेनरजंसावतमानोनिवे-
शयन्नमृतंमर्त्येच । हिरण्येनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् २ या-
त्तिद्वेवःप्रवतायात्युद्धतायातिशुभ्राभ्यायजतोहरिभ्याम् । आदेवोयातिसविताप-
रायतोपविश्वदुरितावाधमानः ३ अभीवृतंकुशनैविश्वरूपंहिरण्यभ्यंयज-
तोबृहन्तम् । आस्थाद्रथसविताचित्रभानुकृष्णारजासितत्रिपीदवानः ४ वि-
जनञ्छयावाःशेतिपादोअख्यन्नथंहिरण्यप्रउगंवहन्तः । शश्वद्विशःसवितुद्वेव्य-
स्योपस्थेविश्वभुवनानितस्थुः ५ तिस्रोद्यावःसवितुद्वाउपस्थाएकायमस्यभुव-
नेविरायाद् । आणिनरथ्यममताधिस्तथुरिहब्रवीतुयउतच्चिकेतत् ६ ॥ ६ ॥ विसु-
पर्णोअन्तरिक्षाण्यख्यद्वभीरवेषाअसरःसुनीथः । के इदानींसूर्यःकश्चिकेतकतमां-
द्यारशिमरस्यातंतान ७ अष्टौव्यख्यत्कुकुभःपृथिव्यास्त्रीधन्व्योजनासप्तसिन्धु-

न । हिरण्याक्षः सवितान्देव आगाह्यद्रत्नादाशुपेवार्याणि ८ हिरण्यपाणिः सवितान्-
 विचंप्रणिर्भेद्यावापृथिवी अन्तरीयते । अपामीवावाधतेवेतिसूयं मुभिकृष्णेनुर-
 जसायामृणोति ९ हिरण्यहस्तो असुरः सुनीथः सुमृच्छीकः स्वर्वायात्वर्वाङ् । अप-
 सेधन्नक्षसोपातुधानानस्थाद्विवः प्रतिदोपगृणानः १० येतेपन्थाः सवितः पूव्या-
 सोरिणवः सुकृता अन्तरिक्षे । तेभिर्नो अद्यपृथिभिः सुगेभीरक्षाचनो अधिचब्रूहिदेव
 ११ ॥ ७ ॥ इति शाकलकूर्संहितायां प्रथमे मण्डले सप्तमोनुवाकः ॥ ७ ॥

प्रचोविशतिर्धोरः कण्वोभिः ऊर्ध्वज्ज्वलित्द्वेषु देवताके

प्रागायम् (अयुजोवृहसः युजः सतोवृहत्यः) ।

३६ प्रवोयुहंपुरुणां विशां देवयतीनाम् । अग्निं सुक्तेभिर्वचोभिरीमहेयंसीमि-
 द्दुन्यईळते १ जनासो अग्निं दधिरेसहोवृधै हविर्गमन्तो विधेमते । सत्वं नो अद्य सु-

मनाइहाविताभवावाजेपुसन्त्य २ प्रत्वादूतंघणीमहेहोतारविश्ववैदसम् । महस्ते-
 सतोविचरन्त्यर्चयोदिविस्पृशन्तिभानवः ३ देवासस्त्वावरुणोमित्रोअर्थमासं-
 दूतंप्रलमिन्वते । विश्वसोअग्नेजयतिव्याधनंयस्तेददाशमर्त्यः ४ मन्द्रोहोतां-
 गृहपतिरग्नेइतोविशामंसि । त्वेविश्वसकृतानिव्रताध्रुवायानिदेवाअकृण्वत ५
 ॥ ८ ॥ त्वेइदग्नेसुभगेयविष्ठयविश्वमाहूयतेहविः । सत्वनोअद्यसमनाउताप-
 रंयक्षिदेवान्तसुवीर्या ६ तंधेमिथानमस्विनुउपस्वराजमासते । होत्राभिरग्नि-
 मनुयःसमिन्वतेतित्विसोअतिन्निधः ७ घ्नन्तोवृत्रमत्रत्रोदसीअपउरुक्षयायच-
 क्रिरे । भुवत्कण्वेवृयाद्युन्न्याहुतःऋन्ददश्वेगविष्टियु ८ संसीदस्वमूहोअसिशोचं-
 स्वदेववीतमः । विथूमग्नेअरुयमियेध्यसृजप्रशस्तदर्शतम् ९ यन्त्वदिवानो-
 मनवेदयुरिहयजिष्ठहव्यवाहन । यंकण्वोमेध्यातिथिर्धनुस्पृतंयवृपायमुपस्तृतः

१० ॥ १ ॥ यमग्निमेध्यातिथिः कर्णवईधक्तादधि । तस्य प्रपोदीदियुस्तमि-
 माक्रवस्तमग्निबंधयामसि ११ रायस्पृधिस्वधावोस्तिहितग्नेदेवेष्वाप्यम् । त्वं
 वाजस्यश्रुत्यंस्थराजसिसनोमृळमहांसि १२ ऊर्ध्वकृपुणकृतयेतिष्ठादेवोनसं-
 वित्ता । ऊर्ध्वोवाजस्यसनितायदज्जिभिर्वाघद्विर्बिह्यामहे १३ ऊर्ध्वोनः पाह्यंह-
 सोनिकेतुनाविश्वंसमत्रिणंदह । कृधीनऊर्ध्वाश्चरथायजीवसेविदादेवेपुनोदुवः
 १४ पाहिनीअग्नेरक्षसः पाहिधूर्तेररांणः । पाहिरीपतउतवाजिघांसतोवृहद्रानो-
 यधिष्ठय १५ ॥ १० ॥ धृनेयविष्वग्विजृह्वरांणस्तपुर्जभयोअस्मश्रुक । योम-
 त्यः शिशीतिअत्यक्तभिर्मानुः सरिपुशीशत १६ अग्निर्वत्सुवीथीमग्निः कर्णवायसौ-
 भगम् । अग्निः प्रावन्मित्रोतमेध्यातिथिमग्निः साताउपस्तुतम् १७ अग्नि-
 नातुर्यशंधुंपरावतउग्रादेवंहवामहे । अग्निर्नयन्नववास्त्वंबृहद्रथंतुर्वीतिंदस्येवैस-

हः १८ नित्वा मंत्रे मनुदेवज्योतिर्जनाय शश्वते । दीदेथ कण्वं ऋतजात उ-
 क्षितो यं न मस्य न्तिकृष्टयः १९ त्वेषासौ अग्नेरमवन्तो अर्चयो भीमासो न प्रतीतये ।
 रक्षस्वि नः सटमिद्यातु मा वंतो विश्वं समत्रिणंदह २० ॥ ११ ॥

क्रीळं पञ्चोना कण्वो प्ररुतो गायत्री ।

३७ क्रीळं वः शर्धो मारुतमनुवर्णारथे शुभम् । कण्वा अभि प्रगायत १ ये पृष-
 तीभिर्ऋष्टिभिः साकं वशीभिर्जिभिः । अजायन्त स्वभानवः २ इह वं गृण्व एपा-
 कशाहस्तेषु यद्ददान् । नियामाश्चित्रमृजते ३ प्रवः शर्धा यथृष्वये त्वेषु द्युन्नायशुष्मि-
 णे । देवंच ब्रह्मगायत ४ प्रशसा गोष्वर्ध्व क्रीळं च्छयो मारुतम् । जम्भेरसं स्यवा-
 वृधे ५ ॥ १२ ॥ कोवो वरिष्ठ आनरो दिवश्च मश्ववृतयः । यत्सीमन्तं न र्धनुथ ६
 नियोयामायमानुषो वध्र उग्राय मन्यवे । जिहीतुषवतो गिरिः ७ येयामज्मेषु पथि-

धीजुर्वोऽवविशपतिः । भियायामेपूरेजते ८ स्थिरंहिजानमेपांवयोमातुर्निर-
 तवे । यत्सीमनुद्विताशवः १ उदुत्येसनवोगिरःकाष्ठाअजमेव्वलत । वाश्राअ-
 भिज्ञयातवे १० ॥१३॥ त्यंचिन्द्रादीर्घपृथुमिहोनपातममृधम् । प्रच्यावययन्तिया-
 मंभिः ११ मरुतोयद्धवोवलंजनीअचुव्यवीतन । गिरिरचुच्यवीतन १२ यद्ध
 यान्तिमरुतःसंहृवतेध्वन्ना । शृणोत्तिकश्चिदेपाम् १३ प्रयातशीर्भमाशुभिः
 सन्तिकर्णवपुवुवः । तत्रोपुमादयाध्वै १४ अस्तिहिष्मामदायवुःस्मसिष्मवु-
 यमेपाम् । विश्वंचिदायुर्जीवसे १५ ॥ १४ ॥

कद्ध पञ्चदश कण्वोमरुतोगायत्री ।

३८ कद्धनुनंकयप्रियःपितापुत्रंनहस्तयोः । दधिध्वेवृक्तवर्हिपः १ कंननंक-
 द्रोअर्धगन्तादिवानपृथिव्याः । कंवोगावोनरण्यन्ति २ कंवःसुन्नानव्यांसिमरुतःक-

सुविता । को ३ विश्वानिसौभगा ३ यद्ययंपश्रिमातरोमर्तासः स्यातन । स्तो-
 तावोअमर्तः स्यात् ४ मावोमगोनयवसेजरिताभूदजोष्यः । पथायमस्यगादुप-
 ५ ॥ १५ ॥ सोपुणः परापरानिऋतिर्दुर्हणावधीत् । पक्षीपृष्ठृणयासह ६ सत्य-
 त्वेषाममन्तोधन्वश्चिदाहृदियासः । मिहकृण्वन्त्यवाताम् ७ वाश्रेवोविद्युन्मि-
 मातिवृत्संनमातासिपक्ति । यदेषांवाष्टिरसंजि ८ दिवाच्चिन्मः कृण्वन्तिपुर्जन्यै-
 नोदवाहेन । यत्पृथिवीव्यन्दन्ति ९ अर्धस्वनान्मरुतां विश्वमासद्यपार्थिवम् । अ-
 रजन्तप्रमानुषाः १० ॥ १६ ॥ मरुतोवीळुपाणिभिश्चित्रारोधस्वतीरनु । याते
 मखिद्रयामभिः ११ स्थिरावः सन्तुनेमयो रथाअश्वोसएयाम् । सुसंस्कृताअभी-
 शवः १२ अच्छावदातनागिरायैत्रहृणस्पतिम् । अग्निमित्रं नदर्शतम् १३
 मिमीहिलोकं मास्यैपुर्जन्यइवततनः । गायगायत्रमृक्थ्यम् १४ वन्दंस्वमारु-

तंगुणंत्वेपंपनस्युमकिर्णम् । अस्मेवृद्धाअंसन्निह १५ ॥ १७ ॥

मयद्दश कण्वोमरुतःमागाथम् ।

३१ प्रयदित्थापरावतःशोचिर्नमानमस्यथ । कस्यऋत्वामरुतःकस्यवपैसा-
क्याथकंहधूतयः१ स्थिरावःसन्त्वायुधापराणुदेवीळुउतप्रतिष्कभैयुष्माकमस्तुत
विपीपनीयसीमामत्थस्यमायिनः २ पराह्वयत्स्त्रिंहरुथनरोवृत्तयथागुरु । विया-
थनवनिनःपृथिव्याव्याशाःपर्वतानाम् ३ नहिवःशत्रुविदेअधिद्यविनभूम्यो-
रिशादसः । युष्माकमस्तुतविपीतनायुजारुद्रासिनूचिदाधुपै ४ प्रवैपयन्तिपवै-
तान्विचिञ्चन्तिवनस्पतीन् । प्रोआरतमरुतोदुर्मदाइवेदेवासःसर्वयाविशा ५
॥ १८ ॥ उपोरथैपुपुर्पतीरयुग्ध्वंप्रष्टिर्वहतिरोहितः । आवोयामायपृथिवीचिद-
श्रोदवीभयन्तमानुषाः६ आवोमक्षतनायुकंरुद्राअवोवृणीमहे । गन्तानूननोवसा-

यथापरेत्थाकण्वायत्रिभ्युपे ७ युष्मेपितोमरुतोमत्थंप्रितआयोनोअभ्वईप्रते ।
 नितंर्युयोत्तशर्वसाव्योजसात्रियुष्माकाभिरूतिभिः ८ असांमिहिप्रयज्यवःकण्वं
 द्यप्रचितसः । असांमिभिर्मरुतानंऊतिभिर्गन्तावृष्टिनविद्युतः ९ असांस्योजो
 विभृथासुदानुवोतामिवतयःशवः । ऋषिद्विपैमरुतःपरिमन्यवइपुनसृजतद्वि-
 यम् १० ॥ १९ ॥

उचिष्ठाष्टी कण्वोव्रह्मणस्पतिः प्रागाथम् ।

१० उचिष्ठाव्रह्मणस्पतेदेवयन्तस्त्वेमहे । उपप्रयन्तुमरुतःसुदानवइन्द्रप्राश-
 भंवासचा १ त्वामिद्विसंहसस्पुत्रमत्थ्यउपव्रतेयनेहिते । सुवीर्यमरुतआस्वशयं-
 दर्शतयोवआचुके २ प्रैतव्रह्मणस्पतिःप्रदेव्येतुसनुता । अच्छावीरंनयंपड्किरा-
 धसंदेवायुज्ञंनयन्तुनः ३ योवायतेददातिसूनुरंयसुसयचेअक्षितिश्रवः । तस्माइ-

कांसुवीरामार्थजामहेसुप्रतृप्तिमनेहसम् ४ प्रननंब्रह्मणस्पतिर्मन्त्रैवदत्युक्थ्यम् ।
 यस्मिन्निन्द्रोवरुणोमित्रोअर्युमादेवाओकांसिचक्रिरे ५ ॥ २० ॥ तमिद्वोचिमा
 च्चिदधेपुगांभुवंमन्त्रंदेवाअनेहसम् । इमांचुवाचंप्रतिहयथानरोविश्वेद्दामावोअ-
 भयत् ६ कोदैवयन्तमभ्रवृज्जनंकोवृक्तर्बाह्विषम् । प्रप्रदाश्वान्पस्त्याभिरस्थिता-
 न्तर्वावृत्क्षय्येदधे ७ उपक्षत्रंपृश्चीतहन्तिराजभिर्भयचिंचित्सुक्षित्तिदधे । नास्यवृता
 नतरुतामहाधुनेनाभेअस्तिवृज्जिणः ८ ॥ २१ ॥

यंरभन्तिनव कण्ठोवरुणमित्रार्यमणःसुगःपन्थेतितृचस्यादित्यागायत्री ।

४१ यंरक्षन्तिप्रचेतसोवरुणोमित्रोअर्युमा । नूचित्सदंभ्यतेजनः १ यंवाहु-
 तैवपिप्रतिपान्तिमर्त्यरिपः । अरिष्टःसर्वएधते २ विदुर्गाविद्विर्षःपुरोघ्नन्तिराजा-
 नएयाम् । नयन्तिदुरितातिरः ३ सुगःपन्थाअनृक्षरआदित्यासक्रुतंयते । ना-

त्रयिण्यादोअस्तिवः ४ यंयज्ञंनयथानरुआदित्याक्रुजुनापथा । प्रवःसवीतयेनशत्
 ५ ॥ २२ ॥ सरत्वंमत्येयसुविश्वेतोकमुतत्मना । अच्छांगच्छत्यस्तृतः ६ कथा-
 राथामसखायःस्तोममित्रस्यार्यम्णाः । महिप्सरोवरुणस्य ७ मावोघ्नन्तंमाश-
 पन्तंप्रतिवोचेदेवयन्तम् । सुधैरिद्वआविवासे ८ चतुरश्रिद्वेदमानाद्विभीयादा
 निधतिः । तदुरुक्तायस्पृहयेत् ९ ॥ २३ ॥

संपूण् दश काण्डः पूषा गायत्री ।

४२ संपूषन्नाध्वनस्तिरव्यहोविमुचोनपात् । सद्वर्वादेवप्रणस्पुरः १ योनःपू-
 षन्नघोवृकोदुःशेर्वआदिदेशति । अपस्मन्तंपथोजहि २ अपत्यंपरिपुन्थिनंसुपी-
 वाणंहुरश्रितम् । दूरमधिस्तुरेज ३ त्वंतस्यद्वयाविनोघशंसस्यकस्यचित् ।
 पूषाभितिष्ठतपुपिम् ४ आतत्तेदत्तमन्तुमःपुषन्नवोवृणीमहे । येनपितृनुचोदयः

५ ॥ २४ ॥ अर्धानोविश्वसौभगहिरण्यवाशीमत्तम । धनानिसुपणाकृषिः ६
 अतिनःसुश्रुतोनयसुगानःसुपथाकृणु । पूर्वाग्निहक्रतुविदः ७ अभिसूयवंसंनय
 ननवज्वारोअध्वने । पूर्वाग्निहक्रतुविदः ८ शग्निपधिप्रयसिचशिशीहिप्रास्यदर-
 म् । पूर्वाग्निहक्रतुविदः ९ नपूषणमेथामसिसूक्तैरभिगृणीमसि । वसूनिदस्म-
 मीमहे १० ॥ २५ ॥

कद्रुद्राय नव कण्वोरुद्रः तृतीयायाभिन्नावरुणौ अन्वतृचस्य सोमोगायत्री अन्सानुष्टुप् ।

४३ कद्रुद्रायप्रचेतसेमीह्रुष्टमायतव्यसे । वोचेमशन्तमंहृदे १ यथानोअ-
 दितिःकरत्पश्वेनभ्योयथागवै । यथातोकार्यरुद्रियम् २ यथानोमित्रोवरुणोय-
 थारुद्रश्चिकेतति । यथाविश्वेसजोपसः ३ गाथपतिमेघपतिरुद्रजलांषभेषजम् ।
 तच्छंयोःसुन्नमीमहे ४ यःशुकुंइवसूयोहिरण्यमिवरोचते । श्रेष्ठोदेवानावसुः ५

॥ २६ ॥ शंनःकरत्यवैतुगमेपायमेप्ये । नृभ्योनारिभ्योगवे ६ अस्मेसोम
 श्रियमधिनिवेहिशतस्यनृणाम् । महिश्रवस्तुविनुष्णम् ७ मानःसोमपरिवा-
 धोमारातयोजुहरन्त । आनंद्वोवाजैभज ८ यास्तेप्रजाअमृतस्यपरस्मन्धा-
 मन्नतस्य । मर्धानाभासोमवेनआभूपन्तीःसोमवेदः ९ ॥ २७ ॥ इति शाकलर्क
 शाखासंहितायां प्रथमे मण्डलेऽष्टमोनुवाकः ॥ ८ ॥

अथ चतुर्दश काण्वः प्रस्कण्वोमिश्राद्ययोराभिनवुपाश्च मागाथम् ।

४४ अत्रेविवंस्वदुपसंश्रित्रारवोअमत्य । आदाशुपैजातवेदोवहात्वमुद्योदे-
 वाउपुर्वुवः १ जुष्टोहिदुतोअसिंहव्यवाहनोमैरथैरध्वराणाम् । सजूरश्विभ्या-
 मुपसासुवीयमस्मेधेहिश्रवोवृहत् २ अद्यादंतृणीमहेवसुमग्निपुरुप्रियम् । घ-
 मकंतुभाक्त्रेजीकंव्यष्टिपुयुज्ञानामध्वरश्रियम् ३ श्रेष्ठयविष्टमतिथिस्वाहुतंजुष्टं

जनायनाशुभं । देवौअच्छायातेवेजातवेदसमग्निमीळिव्युष्टिषु ४ स्तविष्यामि
 त्वामहंविश्वस्यामृतभोजन । अग्नेत्रातारममृतंमियेध्ययजिष्ठहव्यवाहन ५ ॥
 २८ ॥ सुशंसोवोधिगृणतेयविष्ठयमथुजिह्वःस्वाहुतः । प्रस्कण्वस्यप्रतिरन्नायु-
 जीवसेनमस्यदैव्यंजनंम् ६ होतारंविश्वेदसंसंहित्वाविशइन्धते । सआवह
 पुरुहूतप्रचेतसोग्नेदेवौइहद्रवत् ७ सुवितारमुपसंमश्विनाभगमग्निव्युष्टिपुक्षपः ।
 कर्वासस्वासुतसोमासइन्धतेहव्यवाहंस्वध्वर ८ पतिह्विध्वराणामग्नेदतोविशा-
 मसि । उप्रवुधुआवंहसोमपीतयेदेवौअयस्वर्दशः ९ अग्नेपूर्वाअनूपसाविभाव-
 सोदीदेथविश्वदर्शतः । असिग्रामेष्ववितापुरोहितोसियज्ञेयुमानुपः ॥ १० ॥
 २९ ॥ नित्वायज्ञस्यसाधनमग्नेहोतारमृत्विजम् । मनुष्यदैवधीमहिप्रचेतसंजी-
 रंद्रुतममंत्यम् ११ यद्वेवानामित्रमहःपुरोहितोन्तरोयासिंदूत्यम् । सिन्धोरिव

प्रसवनितासऊर्मयोम्रेत्राजन्तेअर्चयः १२ श्रुविश्रुत्कर्णवह्निभिद्वैरग्रेसयावभिः
 । आसीदन्तुवह्निपिमित्रोअर्घ्यमाप्रातर्यावाणोअध्वरम् १३ गणवन्तुस्तोमैरु
 तःसुदानवोमिश्रिजिह्वाऋतवृधः । पितृतुसोमंवरुणोधृतमृतोश्विभ्यामुयसासजूः

१४ ॥ ३० ॥

त्वमग्ने दश प्रस्कण्योग्निः अन्त्योर्धचोदैवः अनुष्टुप् ।

१५ त्वमग्नेवसूरिहरुद्राँआदित्यौउत । यजास्वध्वरंजनंमनुजातधृतमुयम्
 १ श्रुष्टवानोहिदाशुपेदेवाअग्नेविचेतसः । तान्नोहिदश्वगिर्वणस्त्रयस्त्रिंशत्मा-
 वंह २ प्रियमेधवदत्रिवज्जातवेदेविरूपवत् । अङ्गिरस्वन्महिप्रतप्रस्कणव-
 स्यश्रुधीहवम् ३ माहिकेवजुतयेप्रियमेधाअहूयत । राजन्तमध्वराणासुमिश्रु-
 केणगोचिपां ४ घृताहवनसन्त्येमाउपुश्रुयीगिरं । याभिःकृण्वंस्थसूनदोहव-

न्तेर्वसेत्वा ५ ॥ ३१ ॥ त्वांचित्रश्रवस्तमहवन्तेविक्षुजन्तवः । सोचिष्केशंपु
 रुप्रियाग्नेहव्यायुयोह्ववे ६ नित्वाहोतारमृत्विजैदधिरेवसुवित्तमम् । श्रुत्कर्णस-
 प्रथस्तमंचिप्राअग्नेदिविष्टिपु ७ आत्वाचिप्राअचुच्यवुःसुतसोमाअभिप्रयः । वृ-
 हद्राविभ्रतोहविरग्नेमर्तायवागुपे ८ मात्तर्याव्णःसहस्कृतसोमपेथायसन्त्य । इ-
 हाथदैव्यंजनवृहिरासादयावसो ९ अर्वाश्चदैव्यंजनमग्नेयक्ष्वसहूतिभिः । अयं
 सोमःसुवानवृस्तंपाततिरो अह्वयम् १० ॥ ३२ ॥

एपोपभदशप्रस्कण्थोश्विनौ गायत्री ।

४६ एपोडुयाअपूर्व्याव्युच्छतिप्रियादिवः । स्तुपेवामश्विनावृहत् १ यादृ-
 ह्वासिन्धुमातरामनोतरारयीणाम् । धियादेयावसुविदा २ वृच्यन्तेवाककुहा-

सौजर्णायामधि विष्टपि । यद्द्वारथोविभिष्पतात् ३ हवित्राजुरोअपांपिपतिपपु-
 रिर्नरा । पिताकुटस्थचर्षणिः ४ आदारोवांमतीनांनानासंत्यामतवचसा । पातं
 सोमस्यवृष्णया ५ ॥ ३३ ॥ यानुःपीपरदश्विनाज्ज्योतिष्मतीतमस्तिरः । ता-
 मस्मेरासाथामियम् ६ आनोनावामतीनांयातंपारायगन्तवे । युजाथामश्विना-
 रथम् ७ अरित्रवादिवस्पथतीर्थेसिन्धूनांरथः । धियाययुञ्जइन्दवः ८ दिवस्क-
 ण्वासइन्दवोवसुसिन्धूनांपदे । स्ववत्रिकुहृथित्सथः ९ अभूदुभाउंशवेहिरण्यं
 प्रतिस्सूः । व्यंख्यज्जिह्वयासितः १० ॥ ३४ ॥ अभूदुपारमेतवेपन्थाऋतस्ये
 साधुया । अदंशिविस्रुतिदिवः ११ तत्तादिदश्विनोरवोजरिताप्रतिभयति । म-
 देसोमस्यपिप्रतोः १२ वावसानाविवस्वतिसोमस्यपीत्यागिरा । मनुष्वच्छभू
 आगतम् १३ युवोरुयाअनुश्रियंपरिज्मनोरुपाचरत् । ऋतावंनथोअकुभिः १४

उभापिवतमश्विनोभानुःशर्मयच्छतम् । अविद्वियाभिहूतिभिः १५ ॥ ३५ ॥
इति शाकलर्कसंहितायां प्रथमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अयं दशमागार्थसहपोलशोपस्यंतूपश्चतुष्कमानुष्टुभंतूदृत्यंसोनासौर्यनवाद्यागायत्र्योन्त्यस्तुचोरो
गत्रत्रपनिपदन्त्योर्ध्वोर्द्विपत्रोभित्यंपथोनासव्योद्वित्रिदुवन्तमश्विराइन्द्रतुल्यंपुत्रमिच्छन्नभ्यध्यायत्स-
व्यइतीन्द्रप्रास्यपुत्रो जायतत्यंसुत्रयोदश्यन्त्येत्रिष्टुभौन्यूष्वेकादशान्शेत्रिष्टुभौ मानोन्त्यात्रिष्टुष्टुथ
ष्टुमीनत्रमीचद्विद्विदष्टौ जागंतोपप्रपट्प्रमंहिष्टायनूचिन्नननोधागौतमआश्रेयंहिचतुस्त्रिदुवन्तंबयाइत्स-
सप्तैश्वानरीयंबहिपचाइदुपोलश ॥ ४ ॥

अयं दश मस्कण्वोश्विनौ प्रागाथम् ।

४७ अयंवांमधुमत्तमःसुतःसोमंऋतावृधा । तमंश्विनापिवतंतिरोअह्वयंघृ-

१ अन्तपोर्ध्वोद्विपत्रइत्याधिरुमेकस्मिन्पुस्तके ।

चरत्नानिदाशुपे १ त्रिवन्वरेण त्रिवृतासुपेशसारेनायातमश्विना । कर्णासो-
 यां ब्रह्मकण्वन्यध्वरेतेयासुगुणतंहवम् २ अश्विनामधुमत्तमंपातंसोममृतावृधा ।
 अथाद्यदस्रावसुविभ्रतारथेदाश्वासमुपगच्छतम् ३ त्रिप्रघस्येवाहिपिपिश्वेदसा
 मध्यायज्ञमिमिक्षतम् । कर्णासोवांसुतसोमाभिद्यवोयुवांहवन्तेअश्विना ४
 याभिः कण्वमभिष्टिभिः प्रावतंयुवमश्विना । ताभिः ष्वः स्माँ अवतंशुभस्पतीपा-
 तंसोममृतावृधा ॥ ५ ॥ १ ॥ सुदासैदस्रावसुभिभ्रतारथेपक्षोवहतमश्विना ।
 रयिसंमुद्राद्रुतवादिवस्पर्धस्मेधंचपुरुस्पृहम् ६ यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोअधि-
 त्वर्षे । अतोरथेनसुवतानआगतंसाकंसूयस्यरश्मिभिः ७ अर्वाश्वावांसतयोध्व-
 रश्रियोवहन्तुसवनेद्रुपं । इयपथन्तासुकुतेसुदानवआवहिःसीदंतनरा ८ तेन-
 नासत्यागतंरथेनसूयैत्वचा । येनशश्वदहृदुदशुपेवसुमध्वःसोमंस्यपीतये ९

उक्थेभिर्वागवसेपुलुवसूँकैश्चनिह्यामहे । शश्वत्कण्वानांसदसिप्रियेहिक्क
सोमंपुपधुरश्विना १० ॥ ३ ॥

सहवामेन पोहस प्रस्कण्वः उपाः प्रागाथम् ।

४८ सहवामेननउग्रोव्युञ्छादुहितदिवः । सहद्युध्नेनवृहताविभावरिरायादिवि
दास्वती १ अश्वायतीगोमतीविश्वसुविदोभूरिच्यवन्त्वस्तवे । उदीरयप्रतिमा
सनृताउपश्वोद्राथोमघोनाम् २ उवासोपाउञ्छाञ्चनुद्वीजीरारथानाम् । ये
अस्याआचरणेषुदधिरसमुद्रेनश्रवस्यवः ३ उग्रोयेतेप्रयामेपुयुज्जतेमनोदानाय
सरयः । अत्राहृतकण्वेषुप्रकण्वतमोनामगृणतिनृणाम् ४ आघायोपैवसुन
ग्रयायातिप्रमुञ्जती । जरयन्तीवृजंनंपृह्णदीयतउत्पातयतिपृक्षिणः ५ ॥ ३ ॥
वियासुजतिसमंनव्यधुधिनःपदंनवेत्योदती । वयोनकिंटेपस्त्रिवांसंआसतेव्युष्टौ

वाजिनीवति ६ एषार्थकपरावतःसूर्यस्योदयनादधि । इतरथैभिःसुभगोयाइय
 विधात्यभिमानुपान् ७ विश्वंमस्यानानामचक्षसेजगज्ज्योतिष्कणोतिसनरी ।
 अपेद्वयोमयोनीदुहितादिवउपाउच्छदपस्त्रियः ८ उपआर्भाहिभानुनाचन्द्रेणद-
 हितदिवः । आवहन्तीभूर्यस्मभ्यंसौभंगव्यच्छन्तीदिविष्टिपु ९ विश्वंस्यहिप्राण-
 नंजीवनंत्वेचियदुच्छसिसूनरि । सानोरथेनवृहताविभावरिश्रुधिविचित्रामधेहवंम्
 १० ॥ ४ ॥ उपोवाजंहिवंस्वयश्चित्रोमानुपेजनै । तेनावहसुकृतोअध्वराउप-
 येत्यागुणन्तिवह्नयः ११ विश्वन्देवाँआवहसोमपीतयेन्तरिक्षादुपस्वम् । सा-
 स्मासुधागोमदश्वाँवदुक्थ्य १ मुयोवाजसुवीर्यम् १२ यस्यारुशन्तोअर्चयःप्रति
 भद्राअदृक्षत । सानोर्गयिँविश्ववारँसुपेशसुपाददात्सुगम्यम् १३ येचिद्धित्वा-
 मृपयःपूर्वकृतयेजुहरेवसेमहि । सानुःस्तोमोँअभिर्गुणीहिराघसोवःशुक्रेणंशो-

चिप्रा १४ उयोयद्वयभानुनविद्वारावृणवोदिवः । प्रनोयच्छतादवकंपृथुच्छदिः
 प्रदेविगोमतीरियः १५ संनोरायावृहताविश्वपेशसामिमिक्ष्वासमिळाभिरा ।
 संद्यूषेनविश्वतुरोपोमहिसंवाजैर्वाजिनीवति १६ ॥ ५ ॥

उपश्रुतुः प्रस्कण्वउपाअनुष्टुप्।

४१ उयोभद्रेभिरागहिदिवश्चिद्रोचनादधि । वहन्त्वरुणप्संवउपत्वासोमि-
 नोगृहम् १ सुपेशसंसुखरंथयमध्यस्थाउपस्त्वम् । तेनासुश्रवंसंजनंप्रावाद्य
 दुहितदिवः २ वर्यश्चित्तेपतत्रिणोद्विपञ्चतुंप्पदजुनि । उपःप्रारंन्नतैरनुदिवोअ-
 न्तोभ्यस्परि ३ व्युच्छन्तीहिरशिमभिविश्वमाभासिरोचुनम् । तांत्वामुपर्वसय-
 वोगीभिःकण्वाअहूपत ४ ॥ ६ ॥

उदुत्तं त्रयोदश मरुत्तः सूर्यो नवाद्यागायत्र्योन्याश्चतस्रोऽनुष्टुभः ।

५० उदुत्तयं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । इशे विश्वायसूर्यम् १ अपत्येताय-
 वीयथानक्षत्राय न्यक्तुभिः । सूराय विश्वचक्षसे २ अहं श्रमस्य केतवो विरश्म-
 योजनानु । आजन्तो अग्रयो यथा ३ तरणि विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदांसिसूर्य ।
 विश्वमाभासिरोचनम् ४ प्रत्यङ्ङेवानां विशः प्रत्यङ्ङेपिमानुवान् । प्रत्यङ्ङिश्च
 स्वर्दृशे ५ ॥ ७ ॥ येनापावकचक्षसाभरण्यन्तं जना अनु । त्वंवरुणपश्यसि ६
 विद्यामैपिरजस्पृथ्वहामिमानो अक्तुभिः । पश्यन्नमानिसूर्य ७ सप्तत्वाद्हरि-
 तोरथे वहन्ति देवसूर्य । शोचिष्केशं विचक्षण ८ अयुक्तसप्तशुन्ध्युवः सरोरथस्य
 नृहयः । ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ९ उद्वयं तमसस्परिज्योतिष्पश्यन्त उत्तरम् ।
 देवं देवत्रासूर्यमगं मज्योतिरुत्तमम् १० उद्यन्नद्यमित्रमह आरोहन्नुत्तरां दिवम् ।

हृद्रोगंमर्मसूर्यहरिमाणं चनाशय ११ शुकेयुमेहरिमाणं रोपणाकासुद्धमसि ।
 अथोहारिद्रयेयुमेहरिमाणं निदधमसि १२ उदगादुषमादित्योविश्वेनसहसासह ।
 द्विपन्तंमहान्ययन्मोअहं द्विपन्तंरधम् १३ ॥ इति शाकलकूर्कसंहितायां प्रथमे
 मण्डले नवमोनुत्राकः ॥ ९ ॥

अभिसं पञ्चदश आङ्गिरसःसव्यइन्द्रोजगती अन्वेदोत्रिप्रुभौ ।

५१ अ॒भित्यंमेयंपुरु॑रु॒हतम॑ग्नि॒मिन्द्र॑गोभिर्म॒दता॒वस्वो॑अ॒र्णव॒म् । यस्य॒द्यावो॒न
 वि॒चर॑न्ति॒मानु॑पाभु॒जेमं॑हि॒ष्ठम॒भिवि॑प्रमर्चत १ अ॒भिमं॑वन्वन्स्व॒भिष्टि॒मत्तयो॑न्त
 रि॒क्षप्रा॑न्तवि॒षीभिरा॑वृ॒तम् । इन्द्र॑द॒क्षास॒क्रुभवो॑म॒द्व्युतै॑शत॒कंतु॑ज॒वनी॑सू॒नृता॒रु-
 हत् २ त्वं॑गोत्रम॒ङ्गिरो॒भ्योवृ॑णोरपो॒तात्रे॑येश॒तदुरे॑षुगा॒तुवित् । स॒सेन॑चि॒द्विम॒दा-
 या॑वहोवस्वा॒जाव॑द्रि॒वावसा॑नस्य॒नृते॑यन् ३ त्व॒मपाम॑पि॒धाना॑वृ॒णोरपा॑धारयुः-

पवतेदानुमदसु । वत्रयदिन्द्रशवसावधीराहिमादित्सूयदिव्यारोहयोदृशे ४ त्वं
 मायाभिरपमायिनोधमःस्वधाभियेअधिशुसावजुह्वत । त्वंपिप्रौनमणःप्रारु-
 जःपुरःप्रक्रुजिश्वानंदस्युहृत्येष्वविथ ५ ॥ १ ॥ त्वंकुत्संशुण्णहृत्येष्वविथारंन्धयो
 तिथिगवायशम्बरम् । महान्तंचिदवुदंनिक्रमीःपदासनादेवदस्युहृत्यायजज्ञिषे ६
 त्वेविश्वातविपीसृश्यग्धितातवराधःसोमपीथार्यहर्षते । तववज्रंश्चिकितेवाहो-
 हितोवृश्वाशत्रोरविविश्वानिवृण्यो ७ विजानीह्यार्यान्येचदस्यवोवृहिष्मतेरन्ध-
 याशासंदव्रतान् । शार्कीभवयजमानस्यचोदिताविश्वेत्तैसधमादेपुचाकन ८
 अनुव्रतारन्धयन्नपत्रतानाभूभिन्द्रैःश्रथयन्ननाभुवः । वृष्टस्यचिद्वधेतोद्यामि-
 नक्षतःस्तवानोवृत्रोविजंथानसन्दिहः ९ तक्षधत्तउशानासहसासहोविरोदसी
 मृचमनावाधेतेशवः । आत्वावातस्यनृमणोमनोयुजआपूर्यमाणमवहन्नाभि

श्रवः १० ॥ १० ॥ मन्दिष्टुदुशनेकाव्येसचाइन्द्रोवङ्कवङ्कतराधितिष्ठति । उग्रो
 यथिनिरपःस्रोतंसासृजद्विगुणस्यदंहिताऐरयत्पुरः ११ आस्मारथंवृषपाणेपु
 तिष्ठसिशार्यातस्यप्रभृतयेप्रमन्दसे । इन्द्रयथासुतसोमेषुचाकनोनर्वाणंश्लो-
 कमारोहसेद्विवि । १२ अदंदाअभीमहतेवचस्यवैकक्षिवतेवृचयामिंद्रसुन्वते ।
 मेनाभवोवृषणश्वस्यसुकृतोविश्वेत्ततेसर्वनेपुप्रवाच्या १३ इन्द्रोअश्रायिसुधयो-
 निरेकेपञ्चपुस्तोमोदुर्योन्यूपः । अश्वयुर्गव्यरथयुवस्युरिन्द्रइद्रायःक्षयतिप्रयन्ता
 १४ इदंनमोवृषुभाथस्वराजैसत्यगुंणमायतवसेवाचि । अस्मिन्निन्द्रवृजनेस-
 वीराःस्मत्सूरिभिस्तवशर्मन्स्याम १५ ॥ ११ ॥

संसु पञ्चदश सव्यइन्द्रो जगती त्रयोदशन्येत्रिष्टुभी ।

५२ त्वंसुमेयंमहयास्वविदंशतंस्यसम्बःसाकमीरते । अत्यनवाजंहवन-

स्पदंरथमेन्द्रं ववृत्त्यामवसेसुवृत्तिभिः १ सपर्वतो नयरुणेष्वच्युतः सहस्रमूर्ति-
 स्ताविपीषवावृधे । इन्द्रो यद्बृत्रमवधीन्नदीवृतं मुञ्जद्वर्णीसि जह पाणो अन्वसा २
 सहिद्वरो हरिर्भुवत्रकथनिचन्द्रबुधो मर्दवृद्धो मनीषिभिः । इन्द्रं तमहे स्वपस्ययाधि-
 यामं हिष्टरातिं सहिपप्रिरन्धसः ३ आयं पृणन्ति दिवि सद्भवहिपः समुद्रं नसुम्भ्वः ४
 स्वाभिष्टयः । तं वृत्रहत्ये अनृतस्थुरूतयः शुष्मा इन्द्रमवाता अहुतप्रसवः ५ अभि
 स्ववृष्टिं मर्दे अस्य युध्यतो रध्वीरिव प्रवृणे संस्तुरूतयः । इन्द्रो यद्बृज्जीधुप्रमाणो अन्वसा
 भिनद्धलस्य परिधीरिव त्रितः ६ ॥ १२ ॥ परीघणा चरति तित्विपे शवोपोव-
 त्वीरजसो बुधमाशयत् । वृत्रस्य त्वप्रवृणे दुर्गभिश्चनो निजघन्थ हन्वो रिन्द्रतन्य-
 तुम् ६ हृदं न हित्वान्यपन्त्यमयो ब्रह्मार्णो द्रतवयानि वर्धना । त्वष्टाचित्तेयुज्यवा-
 वृधेशवं स्ततक्षवज्जमभिर्भूत्यो जसम् ७ जुघन्वौ इह रिभिः संभृतकृतविन्द्रवृत्रं

मनुवेगातुयन्नपः । अयच्छथावाहोर्वज्जमायसमधारयोदिव्यासूर्यदृशे ८ बृहत्स्व
श्रन्द्रमर्मवद्यदुक्थ्य १ मकृण्वतभियसारोहणंदिवः । यन्मानुपप्रथनाइन्द्रमृतयः
स्वर्नृयाचोमरुतोमदन्ननु १ द्यौश्चिवस्पामर्वाँअहेःस्वनादयोवीद्वियसाव-
ज्जइन्द्रते । वृत्रस्ययद्वदधानस्यरोकसीमदैसुतस्यशश्वसाभिनुच्छिरः १० ॥ १३ ॥
यदिविन्द्रप्रृथिवीदशभुज्जिरहानिविश्वतितनन्तकृष्टयः । अत्राहतेमघवन्विश्रु-
तंसहोद्यामगुशर्वसावृहणाभुवत् ११ त्वमस्यपारेरजसोव्योमनःस्वभंत्योजा-
अयसेधृपन्मनः । चकृपेभूमिप्रतिमानमोजसोपःस्वःपरिभूरेज्यादिवंम् १२
त्वंभुवःप्रतिमानंपृथिव्याऋष्ववीरस्यवृहतःपतिर्भूः । विश्वमाप्राअन्तरिक्षमहि-
त्वास्त्यमद्वानकिरुन्यस्त्वावान् १३ नयस्यद्यावापृथिवीअनूव्यचोनसिन्धवो
रजसोअन्तमानशुः । नोतस्ववृष्टिमदैअस्ययुध्यतएकोअन्यश्चकृपृविश्वमानुप-

क् १४ आर्चन्नत्रमृतः सस्मिन्नाजौ विश्वेदेवासौ अमदन्ननुत्वा । वृत्रस्य यद्रूपि-
मतां वधेन निवृत्तिं प्रत्यानंजयन्थ १५ ॥ १४ ॥

न्यूज्जेकादश सव्यइन्द्रो जगती अन्त्ये विष्णुषी ।

५३ न्युः३ पुवाचं प्रमहे भ्रामहे गिरि इन्द्राय स दने विवस्वतः । नृचिद्धिरत्नस-
तामिवाविदन्नदंष्टुतिद्रविणो देपुशस्यते १ दुरो अश्वस्यदुइन्द्रगोरसि दुरो यवस्यव-
सुं न इ न र्पातः । शिक्षानरः प्रदिवो अकाम कर्शनः सखासखिभ्यस्तमिदं गृणीम-
सि २ शर्चाव इन्द्रपुरुकृद्द्युमत्तम तवेदिदमभितश्चेकितेवसु । अतः संगृभ्याभि-
भूत आभरमात्वा यतो जरितुः काममनयाः ३ एभिर्द्युभिः समना एभि र्निन्दुभिर्नि-
रुधानो अमर्तिगो भिरश्विना । इन्द्रेण दस्युदुरयन्त इन्दुभिर्यत द्वेषसः समिपारभे
महि ४ समिन्द्राया समिपारभेमहितं वाजेभिः पुरुश्चन्द्रै र्भिर्द्युभिः । संदेव्याप्र-

मन्त्यावीरशुष्मयागोअम्रयाश्वावत्यारभेमहि ५ ॥ १५ ॥ तेत्वामदाअमदन्ता-
 निवृण्णयातेसोमासोवृत्रहृत्येषुसत्पते । यत्कारवेदशवत्राण्यप्रतिवहिष्मतेनिसह
 त्त्राणिवर्हयः ६ युधायुधमुपधेदेषिवृण्णयापरापुरंसमिदंहंस्योजसा । नम्याय-
 दिन्द्रसख्यापरावतिनिवर्हयो नमुचिनाममायिनम् ७ त्वंकरञ्जमुतपूर्णयं वधीस्ते-
 जिष्ठयातिथिग्वस्यवर्तनी । त्वंशतावंगृदस्याभिनत्पुरो नानुदःपरिपूताऋजि
 श्वना ८ त्वमेताञ्जनराज्ञोद्विदशावन्धुनासुश्रवंसोपजग्मुपः । पृष्टिसहस्रानव-
 तिनवश्रुतोनिचुकेणरथ्यादुष्पदावृणक् ९ त्वमविथसुश्रवंसंतवोतिभिस्तवत्रा
 मभिरिन्द्रतूवैयाणम् । त्वमस्मेकुत्समतिथिग्वमायुमहेराज्ञेयूनैरन्धनायः १०
 यउहर्चीन्द्रदेवगौपाःसखायस्तेज्ञिवतंमाअसाम । त्वास्तौषामत्वयासुवीराद्रा-
 धीयआयुःप्रतरंदर्यानाः ११ ॥ १६ ॥

५४ मानो अस्मिन्मघवन्पृत्स्वंहसिनिहिते अन्तःशवंसः परीणशे । अक्रन्दयो
नद्योऽरोरुवद्वनाक्रथानक्षोणीभि्यसासमारत १ अर्वाशक्रायशाकिनेशर्चीव
तेऽण्वन्तमिन्द्रमहयन्त्रभिष्टुहि । योधृणनाशवंसारोदसीउभेवृपावृपत्वावृपभो
न्यृजते २ अर्वादेविवृहतेऽण्व्यं वचः स्वक्षत्रयस्यधृयतोधृपन्मनः । वृहच्छ्रवा
असुरोवर्हणकृतः पुरोहरिभ्यावृपभोरयोहिपः ३ त्वदिबोवृहतः सानकोपयोवृ
त्मनाधृपताशं वरं भिनत् । यन्मायिनोत्रिन्दिनोमन्दिनाधृपच्छ्रुतांगभस्तिमृश-
निपृत्न्यत्ति ४ नियहृणक्षिश्चसुनस्यमर्धनिशुण्यस्यचिद्विन्दिनोरोरुवद्वना । प्रा-
चीनेनमनसावृहणावितायदद्याचित्कणवः कस्त्वापरि ५ ॥ १७ ॥ त्वमाविथ-
नयंतुर्वशंपदुवंतुर्वीतिवृष्यंशतक्रतो । त्वंरथमेतंशं कृत्स्व्येनृत्वंपुरो नवृत्तिदम्भ-

यो न व ६ सधाराजासत्पतिः शूशुवज्जनोरातह्वयः प्रतिघः शासुमिन्वति । उ-
 क्थावायोअभिगुणातिराधसादानुरस्मालपरापिन्वतेदिवः ७ असमंक्षत्रमसंसा
 मनीपाप्रसोमपाअपंसासन्तुनेमे । येतइन्द्रदुदुपोवर्धयन्तिमहिक्षत्रंस्थविरंवृ-
 ष्येच ८ तुभ्येदेतेबहुलाअद्रिदुग्धाश्चमूपदंश्चमसाइन्द्रपानाः । व्यंश्रुहितुर्पया
 काममेयामयामनोवसुदेयायकुष्व ९ अपामतिष्ठद्रुणंहरंतमोन्तर्वृत्रस्यजठरे-
 प्रपयंतः । अभीमिन्द्रो नद्यौवत्रिणाहिताविश्वाअनुष्ठाः प्रवृणोपुजिघ्रते १० सशो-
 र्वृधमधिधाद्युन्नमस्मेमहिक्षत्रंजनापाळिन्द्रतव्यम् । रक्षाचनोमधोनः पाहिस-
 रीत्रायेचनः स्वपत्याइपेधाः ११ ॥ १८ ॥

दिवश्चिदष्टौ सव्यइन्द्रो जगती ।

५५ दिवश्चिदस्यवरिमाविर्पप्रथइन्द्रंमहापृथिवीचनप्रति । भीमस्तुविष्मा-

श्रयणिभ्यं आतपः शिगीतिवज्जते जलिनवंसंगः १ सो अर्णवो न नर्धः समुद्रियः प्रतिगं-
 भ्याति विश्रितावरीमभिः । इन्द्रः सोमस्य पीतये वृषाय ते सनात्सयुध्मओजसा
 पनस्यते २ त्वं तमिन्द्रपवंतं न भोजसे महो नृमृणस्य धर्मणामिरज्यसि । प्रवीर्ये
 ण देवतातिचे किते विश्वस्मात्प्रः कर्मणे पुरोहितः ३ सदृद्वनै नमस्युभिर्वचस्यते
 चारुजनैः प्रब्रुवाण इन्द्रियम् । वृषा छन्दुर्भवति हर्यतो वृषाक्षमेण येनामघवायदि-
 न्वति ४ सदृन्महानि स मिथानि मृज्मना कणोतियुध्मओजसा जनेभ्यः । अवा-
 चनश्रद्धयति त्विपीमत इन्द्रा यवज्जनिधनिघ्नतवधम् ५ ॥ १९ ॥ सहिश्रवस्युः
 सर्वानि कृत्रिमाक्ष्मया वृषान ओजसा विनाशयन् । ज्योतीपिकृण्वन्नवकाणि
 यज्येवैवसुकृतुः सर्तवा अपः सृजत् ६ दानाय मनः सोमपावन्नस्तुते वाश्वाहरी
 वन्दनश्रुदाकुधि । यमिष्ठासः सारथयो य इन्द्रे तेन त्वकित्वा आदं भ्रुवन्ति भूषणयः ७

अप्रक्षितं वसुभिर्पिहस्तयोरपाङ्कसहस्तन्विश्रुतोदधे । आवृतासोवृतासो न क-
चुभिस्तनूपैः क्रतव इन्द्रभूरयः ८ ॥ २० ॥

एषमपट् सव्यइन्द्रो जगती ।

५६ एषमपूर्वैरवतस्यंचमिप्रोत्थोनयोगामुदयंस्तभूर्ध्वणिः । दक्षमहेर्पायय-
तेहिरण्ययं रथं मावृत्याहारियोगमृध्वंसम् १ तंगतयोनिमन्निपुःपरीणसःसमुद्रं न सं-
चरणे सनिष्यवः । पतिंदक्षस्यविदथस्यनसहौगिरितवेनाअधिरोहतेजसा २
सतूर्वाणिर्महाअरेणुपास्येगिरेर्भृष्टिर्नभ्राजतेतुजाशवः । येनशुष्णंन्यायिनमाय-
सोमदेदुध्रआभूपुरामयन्निदामनि ३ देवीषदितविपीत्वावृधोतयइन्द्रंसिपत्तयुप्र-
संनसूर्यः । योधुष्णनाशवसावाधतेतमइयतिरेणुवृहर्दहैरिष्वणिः ४ विंचत्तिरो
धरुणमच्युतरजातिष्ठिपोदिवआतासुबर्हणा । स्वर्मीह्लियन्मदइन्द्रहृष्याहन्वृत्रं

निरपामौजोअर्णवम् ५ त्वंदिवोधरुणंधिपओजसापयिव्याइन्द्रसदनेपुमाहि-
नः । त्वंसुतस्यमदेअरिणाअपोविवृत्रस्यसुमयापाण्यारुजः ॥ ६ ॥ २३ ॥

प्रमंदिषाय पद् सव्यइन्द्रोजगती ।

५७ प्रमंदिषायवृहतेवृहद्रेयेसत्यशुष्मायतवसेमतिभरे । अपामिवप्रवणेय-
स्यदुर्धराधोविश्वायुशवसेअपावृतम् १ अथतेविश्वमनुहासद्विष्टयआपोनिम्ने-
वसवनाहविष्मतः । यत्पवतेनसुमशीतहर्यतइन्द्रस्यवज्रःश्रथिताहिरण्ययः २
अस्मैभोमायनमसासमध्वरउपोनशुभ्रआशरापर्नीयसे । यस्यधामश्रवसेना-
मेन्द्रियंज्योतिरकारिहृरितोनायसे ३ इमेतइन्द्रतेवयंपुरुष्टुतेत्वारभ्यचरामसि
प्रभवसो । नहिल्वदन्योर्गिर्वणोगिरःसघन्धोणीरिवप्रतिनोहर्यतद्वचः ४ भूरित
इन्द्रवीर्यं तवस्मस्यस्यस्तोतुमघवन्काममापुण । अनुतेद्यौर्वृहतीवीर्यंममइयंच

तेषुथिनीमओजसेपत्वंतमिन्द्रपवंतमहामरुवज्जैणवज्जिन्पर्वशश्वंकर्तिथ।अवा-
सृजोनिचृताःसर्तवाअपःसत्राविश्वदधिप्रेकेवंलंसहः ६ ॥ २२ ॥ इति शाक-
लकृसंहितायां प्रथमे मण्डले दशमोनुवाकः ॥ १० ॥

नूचिन्नय गौतमोनोपा अग्निर्जगती अन्वाथतसस्त्रिष्टुपः ।

५८ नूचिंसहोजाअमृतोनिनुन्देतेहोतायद्वुतोअभंवद्विवस्वंतः । विसाधिष्ठे-
भिःपुथिभीरजोममआदेवताताहवियाविवासति १ आस्वमञ्जयुवमानोअजर-
स्तुष्वविप्यन्नतसेपुतिष्ठति । अत्योनपुष्टमुपितस्यरोचतेदिवोनसानुस्तनयत्रचि-
ऋदत् २ ऋणारुद्रेभिर्वसुभिःपुरोहितोहोतानिपत्तोरपिपाळमर्त्यः । रथोनचि-
क्षुंअसानआयुपव्यानुपगवायादिवऋणपवति ३ विवातजूतोअतसेपुतिष्ठतेवृथाजु-
हूभिःसृण्यातुविष्वणिः । तपुयदेमेवनिनौवप्रायसैकृष्णंतएमरुशदूमअजर ४

तपुंजंभोवनुआवातचोदितोयेतसाह्वाँअववातिवसंगः । अभिप्रजुन्नक्षितंपाज-
 सारजःस्थानुश्चरथंभयतेपतत्रिणः ५ ॥ २३ ॥ दृष्टुष्टाभगवोमानुपेष्वारयिन
 चारुसहवृजेभ्यः । होतारमग्नेअतिथिवरेण्यमित्रंनशेवंदिव्यायजन्मने ६ हो-
 तारंससजुहो ७ यजिष्ठंयवाघतोवृणतेअध्वरेषु । अग्निविश्वेषामरतिवसूनांसपर्या-
 मिप्रयसायामिरत्नम् ७ अच्छिद्रानूनोसहसो नोअद्यस्तोतृभ्योमित्रमहःशर्मय-
 च्छ । अग्नेगणन्तमंहसउरुष्व्योजीनपात्पुभिरायसीभिः ८ भवावरूथंगृणतेवि-
 भावोभवांसघन्मघवद्यःशर्म । उरुष्याग्नेअहसो गृणन्तेप्रातर्मअधियावंसुर्जग-
 म्यात् ९ ॥ २४ ॥

वयाइत्सस नोषावैश्वानरस्त्रिष्टुप् ।

५९ वयाइदग्नेअग्नयस्तेअन्येत्वेविश्वेअमृतामादयन्ते । वैश्वानुरनाभिरसि

क्षितीनांस्थूणैवजनौउपमिद्यन्य १ मूर्धादिवोनाभिरग्निःपृथिव्याअर्थाभवद-
 र्तीरोदस्योः । तंत्वादिवासेजनयन्तदेवंवैश्वानरुज्योतिरिदाराय २ आसूर्ये-
 नरश्मयोभ्रुवासेविश्वानरेदधिरग्नावसूनि । यापवतेष्वोषधीष्वप्लुयामानुपेष्व-
 सितस्यराजा ३ वृहतीद्ववसूनवेरोदसीगिरोहोतामनुष्योऽनदक्षः । स्वर्वतेसत्य-
 शुष्मायपूर्वाधिश्वानरायनतमाययज्ञीः ४ दिवाश्वित्तेवृहतोजातवेदोवैश्वानरप्ररि-
 रिचेमहिल्यम् । राजाकृष्टीनामसिमामनुयीणांपुधादेवेभ्योवरिवश्चकथ ५ प्रनू-
 महित्वंवृषभस्यवोच्यंपरवोवृत्रहणंसचन्ते । वैश्वानरोदस्यमग्निजघन्वाँअ-
 धूनेःकाष्ठाअवशंवरंभेत् ६ वैश्वानरोमहिम्नाविश्वकृष्टिर्भरद्वाजेपुयजतोविभा-
 वा । शातवनेयेशतिनीभिरग्निःपुरुणीथेजरतेसूनृतावान् ७ ॥ २५ ॥

वर्हि १३ नोधागिखिष्ट् ।

ऋ. सं.

६० वह्नियशसविदथस्यकेतुसंप्राव्यदूतंसद्योअर्थम् । द्विजन्मानंरयिमि
वप्रशस्तंरतिभरद्रुगवेमातरिश्वा १ अस्यशशसुरुभयासःसचन्तेहविष्मन्तु-
शिजोयेचमर्ताः । दिवश्चित्पूर्वन्यसादिहोतापृच्छयोविशपतिविक्षुवेधाः २ तं-
नव्यसीहृदआजायमानमस्मत्तुकीर्तिर्मधुजिह्वमश्याः । यमृत्वजोवृजनेमा-
नुयातःप्रयस्वन्तआयवोजीजनन्त ३ उशिरपावकोवसुमानुपुवुरेण्योहोता-
वायिविक्षु । दमूनागृहपतिर्दमँअग्निभुवद्रयिपतीरयीणाम् ४ तंत्वाव्यंपति-
मनेरयीणांप्रशंसामोमतिभिर्गोतमासः । आशुनवाजंभरंमुजयन्तःप्रातर्मक्षु
धियावसूर्जगम्यात् ५ ॥ २६ ॥

॥ ४६ ॥

अस्माद्दुपोल्लश नोधाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

६१ अस्माद्दुप्रत्वंसेतरायप्रयोनहंमिस्तोमंसाहिनाय । ऋचीपमायाधिग-
वओहमिन्द्रायब्रह्माणिराततंमा १ अस्माद्दुप्रयइप्रयसिभरांम्यांगंपवावेसुवृ-
क्ति । इन्द्रायत्द्दामनसामनीपाप्रत्नायपत्येधियोमर्जयन्त २ अस्माद्दुत्यमुपम-
स्वृपीभरांम्यांगपमास्येन । मंहिष्ठमच्छोक्तिभिर्मतीनांसुवृक्तिभिःसरिंवावृवध्यै
३ अस्माद्दुस्तोमंसंहिनोमिरथंनतपृवतत्सिनाय । गिरंश्चगिर्वीहसेसुवृक्तीन्द्रा-
यविश्वमिन्वंमेधिराय ४ अस्माद्दुसतिमिवश्रवस्येन्द्रायांकजुह्वाइसमक्षे ।
वीरंदानौकंसंबुन्द्यैपुरांगूर्तश्रवसंदर्माणम् ५ ॥ २७ ॥ अस्माद्दुत्वष्टातक्षुह-
जंस्वपस्तमंस्वयं'पुरणाय । वृत्रस्यचिद्विदचेनममंतुजनीशानस्तुजुताकियेथाः
६ अस्येदुमातुःसर्वनेपुसद्योमहःपितुंपपिवाश्रवन्ना । मूपायद्विष्णुःपचुतंसर्ही-

या॒न्वि॒ध॒ध॒रा॒हं॒ति॒रो॒अ॒द्रि॒म॒स्तां ७ अ॒स्मा॒इ॒दु॒ग्ना॒श्वि॒दे॒व॒प॒त्नी॒रि॒न्द्रा॒या॒र्क॒म॒हि॒ह॒त्य॒-
 ऊ॒चुः । परि॒द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॒जं॒घ्र॒उ॒र्वी॒ना॒स्य॒ते॒म॒हि॒मा॒नं॒परि॒ष्टः ८ अ॒स्ये॒दे॒व॒प्र॒रि॒रि॒चे
 म॒हिल्यं॒दिव॒स्पृ॒थि॒व्याः॒पर्य॒न्तरि॒क्षात् । स्व॒रा॒ळि॒न्द्रो॒द॒म॒आ॒वि॒श्व॒गू॒तः॒स्व॒रि॒र॒म॒त्रो॒व-
 व॒क्षे॒रणा॑य १ अ॒स्ये॒दे॒व॒श॒व॒सा॒शु॒प॒न्तं॒वि॒वृ॒श्च॒ज्ज॒ण॒वृ॒त्रा॒मि॒न्द्रः । गान॒त्रा॒णा॒अ॒व-
 नी॒र॒मु॒श्च॒भि॒श्र॒वो॒दा॒व॒ने॒स॒चे॒ताः १० ॥ २८ ॥ अ॒स्ये॒दु॒त्वे॒प॒सा॒र॒न्त॒सि॒न्ध॒वुः॒प-
 रि॒य॒द्व॒ज्जे॒ण॒सी॒म॒य॒च्छत् । ई॒शा॒न॒क॒दा॒शु॒प॒द॒श॒स्य॒न्तु॒वी॒त॒ये॒गा॒धं॒तु॒र्वणिः॒कः ११ अ-
 स्मा॒इ॒दु॒प्र॒भ॒रा॒त॒त॒जा॒नो॒वृ॒त्रा॒य॒व॒ज्ज॒मी॒शा॒नः॒कि॒ये॒थाः । गो॒र्न॒प॒र्व॒वि॒र॒दा॒ति॒र॒थे॒प्य-
 न्ना॒णी॒स्य॒पा॒ंच॒र॒धे १२ अ॒स्ये॒दु॒प्र॒भ्रू॒हि॒प॒व्या॒णि॒त॒र॒स्य॒क॒र्मा॒णि॒न॒व्य॒रु॒च॒यैः । यु॒धे॒य-
 दि॒ग्ना॒न॒आ॒यु॒धा॒न्य॒घ्रा॒य॒मा॒णो॒नि॒रि॒णा॒ति॒श॒त्रून् १३ अ॒स्ये॒दु॒भि॒या॒गि॒र॒य॒श्च॒दृ॒ह्ना
 द्या॒वा॒च॒भू॒मा॒ज्जु॒प॒स्तु॒जे॒ते । उ॒पे॒वे॒न॒स्य॒जो॒गु॒वा॒न॒ओ॒णि॒स॒द्यो॒भु॒व॒हो॒वी॒य॒नो॒धाः

१४ अस्माद्दुत्यदनुदाद्येपामेकोयद्वेभूरेरीशानः । प्रैतंशंसूर्येपस्पृधानंसौव-
 श्वेसुष्विमावदिन्द्रः १५ एवातेहारियोजनासुवृत्तीन्द्रब्रह्माणिगोतमासोअक्रन्
 । ऐपुंविश्वपेशसंधियैधाःप्रातर्मधूधियावंसुर्जगम्यात् १६ ॥ ३९ ॥ ॐ ॥ इति
 शाकल्यसंहितायां प्रथमाष्टके चतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥

प्रसप्तोनात्वनवृष्णेपञ्चोनामारुतीत्रिष्टुवन्तंपरमाग्नेयमैन्द्रात्पश्वादशपराशरःशाक्तयोद्वैपदंतद्रयिर्व-
 नेपुत्रीणञ्छुक्रौवनेमैकादशोपमदशानिकाव्यारयिनोपमयन्तो नवगोतमोराहूगणोगायत्रंतुष्टुपस्वपञ्च-
 कातेकयाभितवागायत्रंतुहिरण्यकेशोद्वादशाद्यौतृचौत्रेष्टुभौष्णिहोपूर्वोऽग्नेवामध्यमायेत्यापोऽशैन्द्रंपा-
 ङ्क्तंहि ॥ (यामितस्यांनिपातिनोदध्यङ्सुरथर्वाचेति) ॥ ५ ॥

प्रमन्महे त्रयोदश नोधाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

६२ ॐ ॥ प्रमन्महेशवसानार्यशूपमांगुपंगिवेणेअङ्गिरस्वत्सुवृत्तिभिःस्तुवतक्रं

ग्मि यायाच्चा^१ मा^२ क^३ ने^४ रे^५ वि^६ श्रु^७ ता^८ य^९ । प्र^{१०} वो^{११} म^{१२} हे^{१३} म^{१४} हि^{१५} न^{१६} मो^{१७} भ^{१८} र^{१९} ध्व^{२०} मा^{२१} ग^{२२} ण्य^{२३} श^{२४} व^{२५} सा^{२६} ना^{२७} य^{२८} सा-
 म^{२९} । ये^{३०} ना^{३१} नु^{३२} ः^{३३} पूर्^{३४} वा^{३५} पि^{३६} त^{३७} र^{३८} ः^{३९} प^{४०} इ^{४१} ज्ञा^{४२} अ^{४३} च^{४४} न्तो^{४५} अ^{४६} क्षि^{४७} र^{४८} स्रो^{४९} गा^{५०} अ^{५१} वि^{५२} द^{५३} न् २ इ^{५४} न्द्र^{५५} स्या^{५६} क्षि^{५७} र^{५८} सा^{५९} च^{६०} चे^{६१} द्यौ
 वि^{६२} द^{६३} त्स्त्र^{६४} मा^{६५} त^{६६} न^{६७} या^{६८} य^{६९} धा^{७०} सि^{७१} म् । वृ^{७२} ह^{७३} स्प^{७४} ति^{७५} भि^{७६} न^{७७} द^{७८} द्वि^{७९} वि^{८०} द^{८१} द्वा^{८२} ः^{८३} स^{८४} मु^{८५} स्त्रि^{८६} या^{८७} भि^{८८} र्वा^{८९} व^{९०} शं^{९१} त^{९२} न^{९३} र^{९४} ः
 ३ स^{९५} स^{९६} तु^{९७} भा^{९८} स^{९९} स्तु^{१००} भा^{१०१} स^{१०२} त्र^{१०३} वि^{१०४} प्रै^{१०५} स्व^{१०६} रे^{१०७} णा^{१०८} द्वि^{१०९} स्व^{११०} यो^{१११} इ^{११२} न^{११३} व^{११४} ग्दै^{११५} । स^{११६} र^{११७} ण्यु^{११८} भि^{११९} ः^{१२०} फ^{१२१} लि^{१२२} ग^{१२३} मि^{१२४} न्द्र
 श^{१२५} क्र^{१२६} वृ^{१२७} लं^{१२८} र^{१२९} वें^{१३०} ण^{१३१} द^{१३२} र^{१३३} यो^{१३४} द^{१३५} शं^{१३६} ग्दै^{१३७} ४ ग^{१३८} णा^{१३९} नो^{१४०} अ^{१४१} क्षि^{१४२} रो^{१४३} भि^{१४४} र्द^{१४५} स्म^{१४६} चि^{१४७} व^{१४८} र^{१४९} ह^{१५०} प^{१५१} सा^{१५२} सं^{१५३} र्य^{१५४} ण^{१५५} गो^{१५६} भि^{१५७} र-
 न्द^{१५८} । वि^{१५९} भू^{१६०} म्भ्या^{१६१} अ^{१६२} प्र^{१६३} थ^{१६४} य^{१६५} इ^{१६६} न्द्र^{१६७} सा^{१६८} नु^{१६९} दि^{१७०} वोर^{१७१} जु^{१७२} उ^{१७३} प^{१७४} र^{१७५} म^{१७६} स्त^{१७७} भा^{१७८} य^{१७९} ः^{१८०} ५ ॥ १ ॥ त^{१८१} दु^{१८२} प्र^{१८३} यं^{१८४} क्ष-
 त^{१८५} म^{१८६} स्य^{१८७} क^{१८८} म^{१८९} द^{१९०} स्म^{१९१} च^{१९२} अ^{१९३} रु^{१९४} त^{१९५} म^{१९६} स^{१९७} ति^{१९८} दं^{१९९} तं^{२००} । उ^{२०१} पु^{२०२} ह्म^{२०३} रे^{२०४} य^{२०५} दु^{२०६} प^{२०७} र^{२०८} अ^{२०९} पि^{२१०} न्म^{२११} ध्व^{२१२} ण^{२१३} सो^{२१४} न^{२१५} द्य^{२१६} ।
 श्व^{२१७} त^{२१८} स^{२१९} ः^{२२०} ६ द्वि^{२२१} ता^{२२२} वि^{२२३} वं^{२२४} त्रे^{२२५} म^{२२६} न^{२२७} जा^{२२८} स^{२२९} नी^{२३०} के^{२३१} अ^{२३२} या^{२३३} स्य^{२३४} ः^{२३५} स्त^{२३६} वं^{२३७} मा^{२३८} नो^{२३९} भि^{२४०} र्कै^{२४१} ः । भ^{२४२} गो^{२४३} न^{२४४} मे
 ने^{२४५} प^{२४६} र^{२४७} मे^{२४८} व्यो^{२४९} मु^{२५०} न^{२५१} च^{२५२} अ^{२५३} र^{२५४} य^{२५५} द्रो^{२५६} दं^{२५७} ती^{२५८} सु^{२५९} दं^{२६०} सां^{२६१} ः ७ सु^{२६२} ना^{२६३} द्वि^{२६४} वं^{२६५} परि^{२६६} भू^{२६७} मा^{२६८} वि^{२६९} रू^{२७०} पे^{२७१} पु^{२७२} न^{२७३} भू^{२७४} वा^{२७५} यु^{२७६} वृ^{२७७} ती
 स्वे^{२७८} भि^{२७९} रै^{२८०} वै^{२८१} । कृ^{२८२} ष्णे^{२८३} भि^{२८४} र्को^{२८५} पा^{२८६} रु^{२८७} श^{२८८} द्वि^{२८९} वं^{२९०} पुं^{२९१} भि^{२९२} रा^{२९३} च^{२९४} र^{२९५} तो^{२९६} अ^{२९७} न्या^{२९८} न्यां^{२९९} ८ स^{३००} ने^{३०१} मि^{३०२} सु^{३०३} खं^{३०४}

स्वप्स्यमानःसुनुवीधारशवंसासुदंसाः । आमासुचिद्वधिवेपकमन्तःपयःकृष्णा-
 सरुद्रोद्गोहिणीपुःसनात्सनीळाअवनीरवाताव्रतारक्षन्तेअमृताःसहोभिः । पूरुस-
 हश्चाजनयोनपत्नीदुवुस्यन्तिस्वसारोअहंयाणम् १० ॥ २ ॥ सनायुवोनमसा
 नवयोअकैवसूयवोमृतयोवस्मदद्भुः । पतिंनपत्नीरुशतीरुशन्तैस्पशन्तित्वाशव-
 सावान्मनीयाः ११ सनादेवतवुरायोगभस्तौनक्षीर्यन्तेनोपदस्यन्तिदस्म । द्यु-
 मौअसिऋतुमौइन्द्रधीरःशिक्षाशचीवस्तवन्ःशर्चीभिः १२ सनायतेगोतमइन्द्र
 नव्यमर्तक्षद्ब्रह्महरियोजनाय । सुनीथार्यनःशवसाननोधाःप्रातर्मक्षूधियावसु-
 र्जगम्यात् १३ ॥ ३ ॥

त्वं महानोधा इन्द्रशिष्टुप् ।

६३ त्वंमहैइन्द्रयोद्गशुष्मैर्द्यावाजज्ञानःपृथिवीअमेधाः । यद्धतेविश्वगिरधे

श्रिदम्बाभियाद्द्विहारासःकिरणनैजन् १ आयद्वरीइन्द्रविभ्रंतावेरातिवज्रजरिता
 वाहोर्धात् । येनाविहर्यतक्रतोअमित्रानुरङ्गणसिपुरुहत्पर्वाः २ त्वंसत्यइन्द्र
 धृणुरेतान्वमृभुसानर्यस्त्वंपाट् । त्वंशुष्णवृजनेपक्षआणायनेकुत्सायद्युमतेस-
 चाहन् ३ त्वंहृत्यदिन्द्रचोदीःसखावृत्रयद्वज्जिन्वृषकर्मनुभ्राः । यद्वङ्गरवृषमणः
 पराचैवदस्यैयानावकृतोवृथापाट् ४ त्वंहृत्यदिन्द्रारिपण्यदृह्लस्यचिन्मतीनाम-
 जुष्टौ । व्य १ स्मदाकाष्ठाअवतेवर्धनेववज्जिभृथिह्यामित्रान् ५ ॥ ४ ॥ त्वाह-
 त्यदिन्द्राणीसातौस्वमीहिनरंआजाहवन्ते । तवस्वधावइयमासंमर्यकृतिर्वाज्जिष्व-
 त्तसारथाभूत् ६ त्वंहृत्यदिन्द्रत्तस्युध्यन्पुरोवज्जिपुरुकुत्सायददः । वीर्हनयत्स-
 दानिवथावगृहोरान्जन्यरिवःपुरवेकः ७ त्वंत्यानेइन्द्रेदेवचित्रामिप्रुमापोनपीपयः
 परिज्मन् । यथाङ्गरप्रत्यस्मभ्यंगंसित्मनमूर्जनविश्वधक्षरंधै ८ अकारितइन्द्र

गोतमेभिर्वह्नाण्योक्तानमंसाहरिभ्याम् । सुपेक्षंवाजंमाभरानःप्रातर्मधूधि-
यावंमुर्जगम्यात् १ ॥ ५ ॥

वृष्णे पञ्चदश नोषा मरुतो जगती अन्त्या त्रिष्टुप् ।

६४ वृष्णे राधाय सुमंखाय वेधसे नोथः सुवृत्तिप्रभरामरुद्धः । अपोनधीरोम-
नंसासुहस्तयो गिरः समञ्जे विदथेष्वामुवः १ ते जज्ञिरे दिवः क्रुज्वासं उक्षणोरुद्रस्य म-
र्या असुरा अरेपसः । पावकासः शुचयः सूर्या इव सत्वा नो न द्रप्सिनो घो रवर्पसः २ पु-
वने रुद्रा अजरा अभोग्धनो ववक्षुरधिगावः पवता इव । दृक्काचिद्विश्वाभुव नानि
पार्थिवा प्रव्यावयन्ति दिव्यानि मज्मना ३ चित्रैराञ्जिभिर्वपुषेव्यञ्जते वक्षः सुरु-
कमा अधियति रशुभे । असेज्वेपा निमिमृक्षुर्कृष्टयः साकं जज्ञिरे स्ववया दिवो नरः
४ ईशानकृते धुनयो रिशार्दसे वातां न्विद्युत्स्तविषीभिरक्रत । दुहन्त्यूर्ध्वं दिव्या-

निधतयोभामिपिन्वन्तिपर्यसापरिप्रयः ५ ॥ ६ ॥ पिवन्त्यपोमरुतःसुदानवः
 पयोधृतर्वद्विदथेज्वाभुवः । अत्यन्तमिहेविनयन्तिवाजिनमुत्सं दुहन्तिस्तनयन्तम-
 क्षितम् ६ महिपासोमायिनिश्चित्रभानवोगिरयो न स्वतंत्रसोरगुज्यदः । मगाइव-
 हस्तिनःखादथावनायदारुणीयतविपीरयुग्ध्वम् ७ सिंहाइवनानदतिप्रचेतसःपि-
 शाइवसुपिशोविश्ववेदसः । क्षयोजिन्वन्तःपृपतीभिर्ऋष्टिभिःसमित्सवाधः शव-
 ताहिमन्यवः ८ रोदसीआवदतागणश्रियोनृपाचःशूराःशवसाहिमन्यवः । आ-
 वन्धुरेष्वमतिर्नदर्शताविद्युन्नतस्थौमरुतोरथेयुवः ९ विश्ववेदसोरयिभिःसमोक-
 सःसंमिथ्वासस्तविपीभिर्विरुप्शनः । अस्तारइपृदविरगभस्थोरनन्तशुष्माव-
 पंखादयोनरः १० ॥ ७ ॥ हिरण्ययेभिःपृविभिःपथोवधउज्जिघ्नन्तआपृथ्योऽ-
 नपर्वतान् । मखाअयासःस्वसृतौध्रुवच्युतौदुध्रुकृतौमरुतोभ्राजदृष्टयः ११ धृ-

पु० पा० कं० व० नि० वि० च० रि० णि० रु० द्र० स्य० स० नु० ह० व० सा० गृणी० म० सि० । र० ज० स्त० र० त० व० सं० मा० रु० तं० गुण०
 मृ० जी० पि० णं० वृ० ष० णं० स० श्र० त० श्रि० ये १२ प्र० नू० स० म० तः० श० र्क० सा० ज० नो० अ० ति० त० स्थै० र्वा० व० कृ० ती० म० रु० तो०
 य० मा० व० त । अ० व० द्वि० र्वा० जं० भ० र० ते० ध० ना० न० भि० रा० पृ० च्छ० धं० क्र० तु० मा० क्षे० ति० पु० ष्य० ति १३ च० कृ० क्त० यं
 म० रु० तः० प० त्सु० दु० ष्ट० रं० द्यु० म० न्तं० शु० ष्मं० म० य० व० त्सु० ध० त्त० न । ध० न० स्पृ० तं० मु० क्थ्यं० वि० श्व० च० रि० णि० तो० कं० पृ०
 ष्ये० म० त० न० यं० ग० तं० हि० मांः १४ नू० ष्टि० रं० म० रु० तो० वी० र० व० न्त० मृ० ती० पा० ह० र० यि० म० स्मा० सु० ध० त्तं ।
 स० ह० स्त्रि० णं० श० ति० न० शू० वा० सं० प्रा० तं० म० क्षू० धि० या० व० स० र्ज० ग० म्या० त् १५ ॥ ८ ॥ इति शाकल-
 कृ० सं० हि० ता० यां० प्र० थ० मे० म० ण्ड० ल० ए० का० द० शो० ऽनु० वा० कः ॥ ११ ॥

पश्चा दश शाक्त्यः पराशरोऽग्निद्विदपा विराट् ।

६५ प० श्वान० ता० यं० गु० हा० च० तं० न्तं० न० मो० यु० जा० नं० न० मो० व० ह० न्त० म् । स० जो० षा० र्धा० री० राः० प० दै० र० नु०
 ग० म० नु० प० त्वा० सी० द० न्वि० चि० श्वे० य० र्ज० त्राः १ ऋ० त० स्ये० दे० व० अ० नु० व्र० ता० गु० भु० व० त्प० रि० ष्टि० यो० नि० भू० म् ।

बर्धन्ती मापः पृन्वासुद्विष्विमतस्य यो नागर्भे सुजातम् २ पृष्टिनरं ष्वाक्षितिर्न पृथ्वी
 गिरिर्न भुज्मक्षोदो न शंभु । अत्यो नाज्मन्सगप्रतक्तः सिन्धुर्न क्षोदः कइ वराते ३
 जामिः सिन्धुर्नां भ्रातैर्वस्वस्त्रामिभ्यन्ना राजाव नान्यत्ति । यद्वातं जूते वनाव्यस्था-
 दग्निर्हवातिरो मापृथिव्याः ४ श्वसित्यप्सु हंसो न सीदुन्कत्वाचेतिष्ठो विशामुपभु-
 त् । सोमो न वेधाऋतप्रजातः पशुर्न शिश्वा विभुर्देर्भाः ५ ॥ १ ॥

रयिर्दश पराशरोऽग्निर्द्विपदा विराट् ।

६६ रयिर्न चित्रासुरो नसंहगायुर्न प्राणो नित्यो तसनुः । तक्तान भूर्णिर्वनासि-
 पक्तिपयो नथे नुः शुचिर्विभावा १ दाधारक्षेममोको नरं षो यो न पक्वो जेता जना-
 नाम् । ऋपिर्नस्तु भ्वा विक्षुप्रं गस्तो वा जी न प्रीतो वयो दधाति २ दुरोकं शोधिः ऋ-
 तुर्न नित्यो जायेव यो नावरं विश्वस्मै । चित्रो यदन्नाट्श्वेतो न विक्षुरथे न रुन्ममीत्वेषः

ममत्सु ३ सेनेवसृष्टामैदधात्यस्तुर्नद्विद्युत्वेपंप्रतीका । यमोहजातोयमोजनित्वं
 जारःकनीनांपतिर्जनीनाम् ४ तंवश्रराथावयंवसत्यास्तंनगावोनक्षन्तइद्धम् ।
 सिन्धुर्नक्षोदःप्रनीर्चरिनोन्नवतुगावःस्व १ दृशीकि ५ ॥ १० ॥

वनेपु. दश पराशरोऽग्निर्द्विपदा विराद् ।

६७ वनेयुजायुर्मतेपुमित्रोवृणीतिश्रुष्टिराजेवाजुयम् । क्षेमोनसाधुःऋतुर्नभ
 द्रोमुर्वस्वाधीहोताहव्यवाद् १ हस्तेदधानोनृम्णाविश्वान्यमैदेवान्धाद्गुहानिधी-
 वन् । विदन्तीमत्रनरोधियंथात्हृदायचष्टान्मन्त्रौअशंसन् २ अजोनक्षांदाधारंपृ-
 थिवीतस्तंभयामन्त्रैभिःसत्यैः । प्रियापदानिपश्वोनिपाहिविश्वार्युरभ्रेगुहगुहगाः
 ३ यद्विचिकेतुगुह्नाभवंन्तमाथःससादधारांमतस्य । विषेचृतन्त्युतासपन्तुआदिद्व-
 मूनिप्रवंचाचास्मै ४ वियोवीरुत्सुरोधन्महित्वोत्प्रजाउत्प्रसूष्वन्तः । चित्तिर-

पादमंविश्वायुःसद्येवधीराःसंमार्यचक्रुः ५ ॥ ११ ॥

श्रीणन्दश पराशरोऽग्निद्विपदा विराद ।

६८ श्रीणञ्चपस्थाद्विवंभरण्युःस्थातश्चरथमक्तन्व्यूणोत् । परियदेगामेकोवि-
श्वेषांभुवदेवोदेधानांमहित्वा १ आदिनेविश्वेऋतुंजुयन्तुष्काद्यदेवजीवोजनि-
ष्ठाः । भजन्तविश्वेदेवत्वनामंऋतंसर्पन्तोअमृतमेवैः २ ऋतस्यप्रेपांऋतस्यधी-
तिविश्वायुर्विश्वेअपांसिचक्रुः । यस्तुभ्यंदाशाद्योवतेशिक्षाचस्मैचिकित्वान्नयिदे-
यस्व ३ होतानियत्तोमनोरपत्येसचिन्वासांपतीरयीणाम् । इच्छन्तरेतोमिथस्त-
नूपुसंजानतस्वैक्षैरमूराः ४ पितुर्नपुत्राःऋतुजुयन्तुश्रोपन्येअस्यशासंतुरासः ।
विरार्यऔर्णोदुरःपुरुक्षुःपिपेगानाकंस्तृभिर्देमूनाः ५ ॥ १२ ॥

शुक्रो दश पराशरोऽग्निद्विपदा विराट् ।

६१ शुक्रः शुशुक्लौ उपोनजारः प्रप्रासेमीचीद्विषोनज्योतिः । परिप्रजातः क्र-
त्वान्मथभुवोदिवानां पितापुत्रः सन् १ वेधा अटतो अग्निर्विजानन्नूध्नर्गोनां स्वाहा
पितृनाम् । जनेनशर्व आहूर्यः सन्मध्ये निपत्तोरुण्वोदुरोणे २ पुत्रोनजातोरुण्वो
दुरोणेवाजीनम्रीतोविशोवितरित् । विशोयवहेनृभिः सर्नीका अग्निर्देवत्वावि-
श्वान्यश्याः ३ नकिष्टएताव्रतामिनन्तिनृम्योयदेभ्यः श्रुष्टिचक्रथं । तत्तुतेदंसोय-
दहन्समानैर्नृभिर्यद्युक्तोविवेरपांसि ४ उपोनजारोविभावोस्रः संज्ञातरूपश्रिके-
तदस्मै । तन्नायर्हन्तोदुरोण्युण्वन्नवन्तविश्वेस्व ५ दर्शिके ५ ॥ १३ ॥

वनेमीकादश पराशरोऽग्निद्विपदा विराट् ।

७० बुनेमपूर्वीरयोमनीपा अग्निः सुशोको विश्वान्यश्याः । अद्वैभ्यानिद्वता

चिकित्वा नामानुपस्यजनस्यजन्म १ गर्भोयोअपांगर्भोवनांनांगर्भस्थथातांग-
 भश्चरथाम् । अद्रौचिदस्माअन्तदुरोणेविशानविश्वोअमृतःस्वाधीः २ सहिक्ष-
 पर्वीअग्नीरयीणांदाशद्योअस्माअरसक्तैः । एताचिकित्वोभूमानिपाहिदेवानां
 जन्ममतीश्चविद्वान् ३ वर्धान्यंपर्वीःक्षपोविरूपाःस्थातुश्चरथमृतप्रवीतम् । अ-
 राधिहोतास्व ४ निरपनःकृष्वन्विश्वान्यपांसिसत्या ४ गोपप्रशस्तित्वनेतृषिपेभर-
 न्तविश्वेवालिस्वर्णः । वित्वानरःपुरुत्रासपयन्पितुर्नजिन्नेविवेदोभरन्त ५ साधु-
 नेगुभुरस्तेवशूसेयातेवभीमस्त्वेषःसमस्तु ६ ॥ १४ ॥

उप म दश पराधरोऽग्निद्विष्टम् ।

७१ उपप्रजिन्वदुशतीरुशन्तपत्तिनित्यंजनयुःसनीळाः । स्वसारःश्यावी-
 मरुपीमजुपूश्चित्रमुच्छन्तीमपसंनगावः १ वीळुचिदृह्णापितरौनउक्थेरद्रिंरुज-

त्रङ्गिरसोरवेण । चक्रुर्दिवोवृहतोगातुमस्मेअहःस्वर्विविदुःकेतुमुखाः २ दधन्तु
 धनयन्नस्यधीतिमादिद्वयोर्दिधिष्वोर्द्विभृत्राः । अतृष्यन्तीरपसौयन्त्यच्छादिवान्
 जन्मप्रयसावर्धयन्तीः ३ मधीद्यदीविभृतोमातरिश्वागृहर्गृहेश्येतोजेन्योभूत् ।
 आर्दीराज्ञेनसर्हीयसेसचासन्नादूत्यं भृगवाणोविवाय ४ मह्यत्पित्रङ्गिरसंदिवे
 करवत्सरत्पृशन्यश्चिकित्वान् । सृजवस्ताधृपताद्विद्युमस्मस्वायादेवोर्दुहितारि
 त्विपिधात् ५॥१५॥स्वआयस्तुभ्यंदमआत्रिभातिनमोवादाशादुशतोअनुद्युत् ।
 वर्धोअग्नेवयोअस्यद्विवर्हायासद्रायासरथंजुनासि ६ अग्निविश्वाअभिपृक्षःस-
 चन्तेसमुद्रंनस्रवतःसप्तयुद्धीः । नजामिभिर्विचिकितेवयोनोविदादेवेषुप्रमति
 चिकित्वान् ७ आयद्विपेनुपतितेजुआनुद्गुच्चिरतोनिषिकुंधौरभिके । अग्निः
 शर्धमनवृधंयुवानंस्वाध्वंजनयत्सदयंश्च ८ मनोत्तयोऽध्वनःसद्यएत्येकःसत्रा

सूरोवस्वईशे । राजानामित्रावरुणासुपाणीगोपुं प्रियममृतरक्षमाणा १ मानो
 अमेसुख्यापेज्याणिप्रमंविष्टाअभिविदुष्कविःसन् । नभोनरूपंजरिमाभिना-
 तिपुरातस्याअभिशांस्तेरधीहि १० ॥ १६ ॥

निकाव्या दश पराशरोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

७२ निकाव्यविधसुःशश्वतस्कहस्तेदधानोनयापुरुणि । अग्निभुवद्रयिप-
 तीरथीणांसत्राचक्राणोअमृतानिविश्वा १ अस्मेवत्संपरिपन्तंनविन्दन्निच्छन्तो
 विश्वेअमृताअमूराः । श्रमयुवःपदव्याधियंथास्तस्युःपदेपरमेचावृमेः २ तिस्रो
 यदमेगारदस्वामिच्छुचिंधूतेनशुचयःसपर्यान् । नामानिचिद्विधेरियज्ञियान्यसू-
 दयन्ततन्व १ सुजाताः ३ आरोदसीवृहतीवेविदानाःप्ररुद्रियाजधिरियज्ञियासः ।
 विदन्मतेनिमधितचिकित्वानग्निपदेपरमेतस्थिवांसम् ४ संजानानालपसीद-

त्रभिःपुपुर्त्नीवन्तो नमस्यं नमस्यन् । रिरिक्कांसस्तुन्वः कृण्वत्स्वाः सखा सख्यु-
 निमिपिरक्षमाणाः ५ ॥ १७ ॥ त्रिःसुतयद्गुह्यानि त्वेद्वत्पदा विद्वन्निहितायज्ञियांसः
 । तेभारक्षन्ते अमृतसजोपाः पशूश्चस्थातृश्चरथं च पाहि ६ विद्वान्अग्नेवयुनानि क्षिती-
 नां व्यनुपक्शुर्यो जीवसेधाः । अन्तर्विद्वान्अर्ध्वनो देवयानानतन्द्रोदृतो अभवो
 हन्तिर्वाट् ७ स्वाध्वोदिव आससयद्बीरायो दुरोव्यतज्ञा अजानन् । विद्वद्गव्यं सर-
 माद्द्वल्लमूर्वेनानुकमानुपीभोजन्ते विट् ८ आये विश्वाः स्वपत्या नितस्थुः कृण्वाना-
 सो अमृतत्वार्यगतुम् । महामहद्भिः पृथिवीवितस्थे मतापुत्रैरदित्तिर्धायसेवेः ९
 अवित्रियं निद्वयुश्चारुमस्मिन्द्वयो यद्वक्षी अमृता अकृण्वन् । अर्धक्षरन्ति सिन्धवो
 नसृष्टाः प्रनीचरिग्ने अरुपीरजानन् १० ॥ १८ ॥

७३ रयिर्नयःपितृवित्तोर्वयोधाःसुप्रणीतिश्चिकित्तुयोनशासुः । स्थोनशीरति-
 पिर्नप्राणानोहोतैवसद्भविघृतोवितारीत् १ देवोनयःसवितासत्यमन्मक्रत्वानि-
 पातिवृजनानिविश्वा । पुरुप्रशस्तोअमतिर्नसत्यआत्मवेशोवोदिघिपाठ्योभूत् २
 देवोनयःपीथिवीविश्वधायाउपक्षेतिहितमित्रोनराजा । पूरःसदःशर्मसदोनवरा
 अनयथापतिजुष्टेवनारी ३ तंत्वानरोदमआनित्यमिद्धमग्नेसचन्तक्षितिध्रुवासु
 । अर्बुदुन्ननिदुर्भुर्भयस्मिन्मवाविश्वार्युरुणोरयीणाम् ४ विपृक्षोअग्नेमघवानो
 अश्रुर्विसुरयोददतोविश्वमार्युः । सनेमवाजसमिथेष्व्योभागदेवेपुश्रवसेदधानाः
 ५ ॥ ११ ॥ ऋतस्यहिधेनवोवावशानाःस्मदूधनीःपीपयन्तुभक्ताः । परावतः
 सुमतिभिक्षमाणाविसिन्धवःसुमयासत्पुरद्रिम् ६ त्वेअग्नेसुमतिभिक्षमाणादि-

विश्रवोदधिरेयज्ञियासः । नक्ताचचक्रुरुग्रसाविरूपेकृष्णचवर्णमरुणंचसंधुः ७
 यात्राप्येमर्तान्सुषूदोअग्नेतेस्थाममधवानोव्यंच । छायेवविश्वंभुवनंसिसक्षयाप-
 प्रिवात्रोदसीअन्तरिक्षम् ८ अर्धद्विरेअवतोनुभिर्नुन्धैर्वारान्वनुयामात्वोताः
 । ईशानासःपितृवित्तस्यरायोविसूर्यःशतहिमानोअशुः ९ एतातेअम्रतुचर्था-
 निवेधोजुष्टानिसन्तुमनसेहृदेच । शकेमरायःसुधुरोयमन्तेऽधिश्रवोदिवभंकंदधा-
 नाः १० ॥ २० ॥ इति शाकल्यसंहितायां प्रथमे मण्डले द्वादशोऽनुवाकः ॥ १२ ॥

उप प्र यन्तो नव राहुगणो गोतमोऽग्निर्गायत्री ।

७४ उपप्रयन्तोअध्वरंमन्त्रंवोचेमाम्रथे । आरेअस्मेचंगृण्वते १ यःस्त्रीहि-
 तीपुष्यःसंजग्मानासुकृष्टिपुं । अरंक्षद्वाशुपेगयम् २ उतश्रुवन्तुजन्तवउद्भि-
 वृत्रहार्जनि । धनुंजयोरणैरणे ३ यस्यदूतोअसिक्षथेवैपिहव्यानिवीतये । इस्म-

त्कणोष्यध्वरम् ४ तमित्तुह्वयमङ्गिरःसुदेवंसहसोयहो । जनांआहुःसुवर्हिपम्
 ५ ॥ २१ ॥ आचवर्हासिताइहदेवाँउपप्रशस्तये । ह्वयानुश्चन्द्रवृतिये ६ नयो-
 र्नुपद्विरश्व्यःशृण्वेरथस्यकञ्चन । यदग्नेयासिद्रुत्यम् ७ त्वोतोवाज्वह्वयोभिष्वी-
 र्मादपरः । प्रदाश्वीअग्नेअस्थात् ८ उतद्युमत्सुवीर्यवृहदग्नेविवाससि । देवभ्यो
 देवदाशुये ९ ॥ २२ ॥

जुपस्व पथ गोतमोऽग्निर्गायत्री ।

७५ जुपस्वसप्रथस्तमंवचेद्विपस्तरस्तमम् । ह्वयानुह्वानआसनि १ अयति
 अङ्गिरस्तामग्नेवेधस्तमप्रियम् । वोचेमब्रह्मसानसि २ कस्तैजामिर्जनानामग्ने
 कोदाश्वध्वरः । कोहकस्मिन्नसिथितः ३ त्वंजामिर्जनानामग्नेमित्रोअसिप्रियः

। सखासखिभ्यईड्यः ४ यजानोमित्रावरुणायजादेवैऋतंवृहत् । अग्नेयक्षिस्व
दमम् ५ ॥ २३ ॥

का ते पथ गोतमोऽग्निद्विष्टुप् ।

७६ कातउपेतिर्मनसोरायभ्रुवदग्नेशन्तमाकामनीया । कोवायज्ञैःपरिदक्ष
तआपुकेनवातेमनसादाशेम १ एह्यमइहहोतानिपीदादंब्यःसुपुरएताभंवानः ।
अर्बतांत्वारोदसीविश्वमिन्वेयजामहेसैमनुसायदेवान् २ प्रसुविश्वान्नक्षसोधक्ष्य-
न्नेभवायज्ञानामभिगस्तिपावा । अथानहसोमपतिंहरिभ्यामातिथ्यमस्मैचक-
मासुदाग्ने ३ प्रजावतावर्चसावक्षिरासाचहुवेनिचंसत्सीहदेवैः । वेपिहोत्रमृतपो-
त्रंपजत्रवोधिप्रयन्तर्जनितुर्वसूनाम् ४ यथाविप्रस्यमनुबोहविभिर्देवाँअर्यजः
ऋविभिःऋविःसन् । एवाहोतःसत्यतरत्वम्यग्नेमन्द्रयाजूहायजस्व ५ ॥ २४ ॥

त्कृणोष्यध्वरम् ४ तमित्तुह्वयमङ्गिरःसुदेवंसंहसोयहो । जनांआहुःसुवृहिपम्
 ५ ॥ २१ ॥ आचवहासिताइहदेवाउपप्रशस्तये । ह्वयासुंश्चन्द्रवीतये ६ नयो-
 र्कंपब्दिरश्व्यःशृण्वेरथस्यकञ्चन । यदग्नेयासिदृत्यम् ७ त्वोतोवाज्यह्वयोभिषवू-
 स्मादपरः । प्रदाश्वौअग्नेअस्थात् ८ उतद्युमत्सुवीर्यवृहद्ग्रेविवाससि । देवेभ्यो
 देवदागुपै ९ ॥ २२ ॥

जुषस्व पञ्च गीतमोऽग्निर्गार्थी ।

७५ जुषस्वसप्रथस्तमंवचोदिवप्सरस्तमम् । ह्वयाजुह्वानआसनि १ अथति
 अङ्गिरस्तमाग्नेवेयस्तमप्रियम् । वोचेमब्रह्मसानसि २ कस्तैजामिर्जनानामग्ने
 कोदाश्वध्वरः । कोहकस्मिन्नसिश्रितः ३ त्वंजामिर्जनानामग्नेमित्रोअसिप्रियः

। सखासखिभ्यईड्यः ४ यजानोमित्रावरुणायजादेवाँऋतंवृहत् । अग्नेयक्षिस्व
दमम् ५ ॥ २३ ॥

का ते पथ गोतमोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

७६ कातवपेतिर्मनसोवरायभुवदग्नेशान्तमाकामनीया । कोवायज्ञैःपरिदक्ष
तआपकेनवातेमनसादाशेम १ एह्यग्रइहहोतानिपीदादब्धःसुपुरएताभवानः ।
अर्यतात्यारोदंसीविश्वमिन्वेयजामहेसोमनुसायदेवान् २ प्रसुविश्वान्नक्षसोधक्ष्य-
न्नेभवायज्ञानामिशस्तिपावां । अथावहसोमपतिंहरिभ्यामातिथ्यमस्मैचक-
मासुदान्ने ३ प्रजावतावचसावह्निरासांचहुवेनिचंसत्सीहदेवैः । वेपिहोत्रमूतपो-
त्र्यंजत्रनोधिप्रयन्तर्जनितुर्वसूनाम् ४ यथाविप्रस्यमनुषोहविभिर्देवाँअयंजः
कृविभिःकृविःसन् । एवाहोतःसत्यतरत्वमुद्यामैमुन्द्रयाजूहायजस्व ५ ॥ २४ ॥

कथा पञ्च गीतमोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

७७ कथादेशेमाग्रयेकार्स्मिदेवजुष्टेच्यतेभामिनेगीः । योमत्येष्वमृतंऋता-
वाहोतायजिष्ठइत्कुगोतिदेवान् १ योअध्वरेयुशन्तमऋतावाहोतातमनमोभि-
राकुण्ध्वम् । अग्निर्धेद्वर्मतीयेदेवान्सचावोधातिमनसायजाति २ सहिक्रतुःस-
मर्यःससावुभिन्नो नभूद्द्रुतस्वर्धीः । तंमधेपुप्रथमं देवयन्तीविशालपद्भुवतेदस्म-
मारीः ३ सनो नृणांनतमोरिशादाअग्निगिरोवसावितुधीतिम् । तनाचयेमघवानः
शर्विष्ठावाजप्रसूताइपर्यन्तमन्म ४ एवाग्निगोतमेभिर्ऋतावाविप्रिभिरस्तोष्टजात-
वेदाः । सएयुधुन्नर्पीपयत्सवाजुसपुष्टियातिजोपमाचिकित्वान् ५ ॥ २५ ॥

अभि त्वा पञ्च गीतमोऽग्निर्गायत्री ।

७८ अभित्वागोतमागिराजातवेदोविचर्यणे । द्युन्नैरभिप्रणोनुमः १ तमु

त्वागोतमोगिरारायस्कांमोदुवस्यति । द्युन्नैरभिप्रणोनुमः २ तमुत्वावाजसा-
 तममन्निरस्वर्द्धवामहे । द्युन्नैरभिप्रणोनुमः ३ तमुत्वावृत्रहन्तमंयोदस्यैरवधून-
 ने । द्युन्नैरभिप्रणोनुमः ४ अवोचामरहूणाअम्रयेमधुमद्वचः । द्युन्नैरभिप्रणो-
 नुमः ५ ॥ २६ ॥

हिरण्यकेशो द्वादश गीतमोऽग्निः प्रथमतृचस्य मध्यमोऽग्निर्वा आधास्तिस्त्रिष्टुभः ।

तत्तस्तिस्त्र ङष्णिहस्ततो गायद्भ्यः ।

७१ हिरण्यकेशोरजसोविसारोऽह्निर्धुनिर्वतिइवध्रज्जीमान् । शुचिंभ्राजाउप-
 सोनवैद्यायशस्वतीरपुस्युवोनसत्याः १ आतैसुपर्णाअमिनन्तैवैःकृष्णोनोनाव
 वृषभोयदीदम् । शिवाभिर्नस्मयमानाभिरागृत्पतन्तिमिहःस्तनयन्त्यभ्रा २

यदीमृतस्यपर्यसापियानोनर्यन्नृतस्यपयिभीरजिष्टैः । अर्यमाभिन्नोवरुणःपरि-
 ज्मात्वचंपथन्त्युपरस्थयोनौ ३ अग्नेवाजस्यगोमर्तईशानःसहसोयहो । अस्मे
 धेहिजातवेदोमहिश्रवः ४ सईवानोवसुष्कविरन्निरीळिन्योगिरा । रेवदस्मभ्यं
 पुर्वणीकदीदिहि ५ क्षपोराजन्नतत्मनाग्नेवस्तौरुतोपसः । सतिगमजम्भरक्षसो
 वहप्रति ६ ॥ २७ ॥ अवानोअन्नऊतिभिर्गायत्रस्यप्रभर्मणि । विश्वासुधीपुव-
 न्य ७ आनोअग्नेरयिभरसत्रासाहंवरैण्यम् । विश्वासुपुत्सुदुष्टरम् ८ आनोअग्ने
 सुचेतुनारयिंविश्वार्युपोपसम् । माडीकंधेहिजिवसे ९ प्रपुतास्तिगमशोचियेवाचो
 गोतमाग्नये । भरस्वसुन्नयुगिरैः १० योनोअग्नेऽभिदासत्यन्तिदूरेपदीष्टसः ।
 अस्माकमिद्वेषेभंव ११ सुहृन्नाक्षोविच्रयणिर्ग्रीरक्षासिसेवति । हातागृणीत
 उक्थ्यः १२ ॥ २८ ॥

इत्या षोडश गीतम इन्द्रः पङ्क्तिः ।

८० इत्याहिसोमइन्मदेव्रह्माचकारवर्धनम् । शर्विष्ठवज्जिन्नोजसापृथिव्यानिः
शगाअहिमर्चन्ननुस्वराज्यम् १ सत्वामद्वृषामदःसोमःशयेनाभृतःसुतः । ये-
नावृत्रनिरोद्धोजयन्थवज्जिन्नोजसार्चन्ननुस्वराज्यम् २ प्रेह्यभीहिधृष्णहिनत्तेव-
ज्जोनिर्पसते । इन्द्रनुम्णाहितेशोहोहोवृत्रजयाअपोऽर्चन्ननुस्वराज्यम् ३ निरि-
न्द्रभूम्याअधिवृत्रजयन्थनिर्दिवः । सृजामरुत्वतीरवजीवर्धन्याइमाअपोऽर्चन्ननु-
स्वराज्यम् ४ इन्द्रोवृत्रस्यदोधतःसानुवज्रेणहीळितः । अभिक्रम्यावजिघ्रतेऽपः
समायचोदयन्नर्चन्ननुस्वराज्यम् ५ ॥ २९ ॥ अधिसानौनिजिघ्रतेवज्रेणशतपर्व-
णा । सन्धानइन्द्रोअन्वसःसखिभ्योगातुमिच्छत्यर्चन्ननुस्वराज्यम् ६ इन्द्रतुभ्य-
मिदद्विधोऽनुचंवज्जिन्वीर्यम् । यद्वृत्यंमायिनंमृगंतमृत्वंमाययावधीरर्चन्ननुस्वरा-

ज्यम् ७ त्रितेयज्जासोअस्थिरन्नवतिनव्या इ अनु । महच्चन्द्रवीर्यवाहोस्तेवल्ल
 हितमर्चन्ननुस्वराज्यम् ८ सहस्रसकमर्चत्परिष्टोभतविशतिः । शतैनुमन्व-
 नोनवुरिन्द्रायन्नहोर्धत्तमर्चन्ननुस्वराज्यम् ९ इन्द्रोवृत्रस्यतविधीनिरहन्सहसा-
 सहः । महन्नदस्यपौत्यैवृत्रजघन्वाँअसृजदर्चन्ननुस्वराज्यम् १० ॥ ३० ॥
 इमेचिचयमन्यवेपेतेभियसामही । यदिन्द्रवज्जिनोजसावृत्रमरुत्वाँअवधीरर्च-
 न्ननुस्वराज्यम् ११ नवेपसानतन्येतेन्द्रवृत्रोविधीभयत् । अभ्येनवृत्रंआयसः
 सहस्रभृष्टरायतार्चन्ननुस्वराज्यम् १२ यद्वृत्रंत्वाशानिवृज्जणसमयोधयः ।
 अहिमिन्द्रजिघांसतोदिवितेवद्वधेशवोऽर्चन्ननुस्वराज्यम् १३ अभिष्टनेतेअद्वि-
 वोयत्थाजगश्चरेजते । त्वष्टाचिचवमन्यवइन्द्रवेविज्यतेभियार्चन्ननुस्वराज्यम्
 १४ नहिनुयादधीमसीन्द्रकोवीर्यपूरः । तस्मिन्मृज्जमुतकृतुंवेवाओजासिसंदधुर-

चन्द्रनुस्वरार्ज्यम् १५ यामर्थवामनुष्पितावृध्यङ्घियमत्नत । तस्मिन्ब्रह्माणि
 पूर्वथेन्द्रनुस्वरासमंगमताचन्द्रनुस्वरार्ज्यम् १६ ॥ ३१ ॥ इति शाकलर्कसंहिताया
 प्रथमाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

इन्द्रो नवोपोपुण्ड्रजगत्सन्तमशवावतिजागतमसावर्विशतिः पळ्ळुनुभ्रौष्णिहपाङ्कगायत्रैष्टुभास्तृचः
 प्रगाथः प्रपेद्वादशमारुहंपंचम्यन्ते त्रिष्टुभौ मरुतोदशगायत्रं प्रत्वक्षसः पङ्कजागतमाविद्युन्मार्द्धराधान्त्ये
 प्रस्तारपङ्कीपञ्चमीविराडूपाऽऽनोदशवैश्वदेवंतुपञ्चाद्याः सप्तमीजगत्यः पृष्ठीविराटस्थानाः ऋजुनीतीनव
 गायत्रमन्यानुष्टुप्त्वंसोमव्यधिकामौम्यपञ्चम्यादिगायत्रयोद्वादशोष्णिक्चैताउत्वाद्बूनोपस्यंचतुर्जग-
 त्यादिपळ्ळोष्णिगन्तंतृचोन्त्यआश्विनोऽग्नीपोमौद्वादशाग्नीपोमीयमाद्योऽस्तिस्त्रोनुष्टुभउपान्त्यास्तिस्त्रोगाय-
 त्र्योष्टुमीजगतीविमपोल्बशकुत्सआग्नेयंतद्द्वित्रिष्टुवन्तंपूर्वेदेवास्त्रयः पादादेवास्तन्नोमित्रोर्धचोर्लिङ्गोक्तदे
 वतोपदैवतंवासुक्तम् ॥ ६ ॥

इन्द्रो नव गौतम इन्द्रः पङ्कः ।

८१ इन्द्रो मदायवावृथेशवसेवृत्रहानृभिः । तस्मिन्महत्स्वाजिपुतेमर्भेहवाम-

हेसवाजैपुत्रनोऽविपत् १ अस्तिहिवीरसेन्योऽस्तिभूरिपरादृदिः । अस्तिदम्नस्य
 चिद्वृधोयजमानायशिक्षसिसुन्वतेभूरितेवसु २ यदुदीरतआजयोयृष्णवेधीयते
 घना । युक्ष्वामदुच्युताहर्गिकहनःकवसौदधोऽस्माँइन्द्रवसौदधः ३ कृत्वाँमहो
 अनुज्वंभीमआवावृधेशर्वः । श्रियऋष्वडेपाकयोनिगिप्रीहारिवान्दधेहस्तयो-
 र्वज्जमायुसम् ४ आपंप्रौपार्थिवृजोवद्दधेरोचुनादिवि । नत्वावोँइन्द्रकश्चननजातो
 नर्जनिष्यतेऽतिविश्वववक्षिथ ५ ॥ १ ॥ योअयोर्मतुभोजनंपराददातिदाशुये ।
 इन्द्रोअस्मभ्यशिक्षतुविभजाभूरितेवसुभक्षीयतवृराधसः ६ मदेमदेहिनोद्विद्यू-
 यागवाँमृजुकृतुः । संगंभायपूरुशतोभयाहस्त्यावसुंशिशीहिरायआभर ७ मा-
 दयस्वसुतेसत्राशर्वसेशूरारधते । विन्नाहित्वाँपूरुवसुमुपकामान्तससृग्महेऽथा

नोऽविताभं व ८ एतेतद्दन्द्रजन्तवो विश्वेषुष्यन्ति वार्यम् । अन्तर्हि ख्यो जनानाम्-
यो विदो अदागुपांतेषां नो वेद आभर ९ ॥ २ ॥

उपोषु पङ्कोतम इन्द्रः पङ्क्तिः । अन्या जगती ।

८२ उपोषुगुणहीगिरोमर्धवन्मातथाइव । यदानःसूनृतावतःकरआदर्थया-
सइथोजान्विन्द्रतेहरी १ अक्षत्रमीमदन्तह्यवप्रियाअधूपत । अस्तोपतस्वभानवो
विप्रानविषयामतीथोजान्विन्द्रतेहरी २ सुसुहृशंत्वाव्यंमर्धवन्वन्दिपीमहि । प्र
नूनंपूर्णवन्धुरःस्तुतोयाहिवशाँअनूथोजान्विन्द्रतेहरी ३ सघातंवृषंरथमधितिष्ठा-
तिगोविदम् । यःपात्रहारियोजनंपूर्णमिन्द्रचिकेततियोजान्विन्द्रतेहरी ४ युक्तस्ते
अस्तुदक्षिणउतसुव्यःशंतक्रतोतेनजायामुपप्रियांमन्दानोयाह्यन्धसोथोजान्वि-

न्द्रतेहरी ५ युनज्जिमेत्रह्मणाकेशिनाहरीउपप्रयाहिदधिपगभस्स्योः । उस्वांसु-
तासोरभुसाअमन्दियुःपुपण्वान्वज्जिन्त्समुपत्त्यामदः ६ ॥ ३ ॥

अथावति पङ्कोत्प इन्द्रो जगती ।

८३ अर्थावतिप्रथमोगोपुगच्छतिसुप्रावीरिन्द्रमत्यस्तवोतिभिः । तमित्यण-
क्षिवसुनाभर्वायसासिन्धुमापोयथाभितोविचेतसः १ आपोनेद्वीरुपयन्तिहोत्रिय-
मवःपश्यन्तिवितंतंयथारजः । प्राचैद्वेवासुःप्रणयन्तिदेवयुब्रह्मप्रियंजोपयन्तेवराई-
व २ अधिद्वयोरदवाउक्थ्यं १ वचोयतसुंचामिथुनायासंपर्यतः । असंयचोव्रतेतेक्षे-
तिपुण्यतिभद्राशक्तिर्यजमानायसुन्वते ३ आदङ्गिराःप्रथमंदधेरवयइह्वार्ग्यःश-
म्यायेसुकत्यया । सर्वपणेःसर्वविन्दन्तुभोजनमश्वावन्तुगोमन्तुमापशुनरः ४ यज्ञै-
रथर्वाप्रथमःपुथस्ततेततःसूर्योव्रतुपावेनआजनिः । आगाआजदुरानाकाव्यःस-

चायमस्यजातममृतयजामहे ५ वहिर्वायत्स्वपत्थायवृज्यते ऽकोवाश्लोकमाघोष-
तेद्विविः । प्रावायत्रवदतिकारुरुक्थ्य १ स्तस्येदिन्द्रोअभिषित्वेपुरणयति ६ ॥ ४ ॥

असाधि विशतिर्गोतम इन्द्रः । आघाः पळनुपुभः । ततश्चतुर्णां तृचां

उष्णिक्पाङ्कगायत्रीत्रिष्टुभः । अन्त्यः प्रगायः ।

८४ असाविसोमइन्द्रतेशविष्ठृष्णवाग्निहि । आत्वापणक्त्विन्द्रियंरजःसूर्योन्न
रिमभिः १ इन्द्रमिहरीवहतो ऽप्रतिधृष्टशवसम् । ऋषीणांचस्तुतीरुपयज्ञंचमानुषा
णाम् २ आतिष्ठवृत्रहन्नथयुक्तातेब्रह्मणाहरी । अर्वाचीनुसुतेमनोग्रावाकणोलुवम्
ना ३ इममिन्द्रसुतंपिवृज्येष्टममर्थ्यमर्दम् । शुकस्यत्वाभ्यक्षरन्धारारुतस्यशाङ्गे
४ इन्द्रायनमर्चतेकथानिचब्रवीतन । सुताअमत्सुरिन्द्वोज्येष्टेनमस्यतासहः
५ ॥ ५ नकिष्टृद्रथीतरोहरीयदिन्द्रयच्छसे । नकिष्टानुमंमनानकिः स्वश्वआ-

नशे ६ याएकइद्विदयेतेवसुमतीयदागुये । ईशानोअप्रतिष्कृतइन्द्रोअङ्ग ७ कदा
 मत्तमराघसंपदाक्षुर्पमिवस्फुरत् । कदानःशुश्रवाद्दिइन्द्रोअङ्ग ८ यश्चिद्वित्वाबि-
 हुभ्यआसुतावाँआविवांसति । उग्रतत्पत्यतेशवइन्द्रोअङ्ग ९ स्वादोरित्थाविपच-
 तोमध्वःपिवन्तिगौर्यैः । याइन्द्रेणसयावरीर्वृष्णामदन्तिगोभसेवस्वीरनुस्वराज्य-
 म् १० ॥६॥ ताअस्यपृष्ठानायुवःसोमैश्रीणन्तिपृश्रयः । प्रियाइन्द्रस्यधेनवोवज्रं
 हिन्यन्तिसार्थकंवस्वीरनुस्वराज्यम् ११ ताअस्यनमसासहःसपर्यन्तिप्रचेतसः।त्र-
 तान्यस्यसश्रिरेपूरुणिपूर्वाचिचयेवस्वीरनुस्वराज्यम् १२ इन्द्रोदधीचोअस्थभिवृत्रा
 ण्यप्रतिष्कृतः।जघाननवृतीनव १३ इच्छन्नश्वस्ययच्छिरःपर्वतेष्वपश्रितम् । तद्विद-
 च्छर्यणावन्ति १४ अत्राहगोरमन्वतनामत्वपूरुपिच्यम् । इत्याचन्द्रमसोगहे १५
 ॥ ७ ॥ कोअद्ययुङ्क्तेधुरिगाऋतस्यशिमिवातोभामिनोर्दुह्णायुन् । आसन्निपून्-

त्वसोमयोभून्प्राभृत्यामृणघत्संजीवात् १६ कइप्रतेतुज्यतेकोत्रिभायकोमंसते
 सन्तमिन्द्रकोअन्ति । कस्तोकायकइभायोतराये ऽधिब्रवत्तन्वे ३ कोजनाय १ ७को
 अग्निमीदृहविपाघृतेनस्तुचायजाताऋतुभिर्ध्रुवेभिः । कस्मैदेवाआवंहानाशुहोम
 कोमंसतेवीतिहोत्रःसुदेवः १८ त्वमङ्गप्रशंसिषोदेवःशविष्ठमत्यम् । नत्वदन्योमं-
 घयन्नस्तिमद्वितेन्द्रवर्षीमितेवचः १९ सातेराधांसिमातकुतयोवसो ऽस्मान्कदाच
 नार्दभन् । विश्वाचनउपमिमोहिमानुपवसूनिचर्षणिभ्युआ २० ॥ ८ ॥ इति
 शाकलर्कसंहितायां प्रथमे मण्डले त्रयोदशोऽनुवाकः ॥ १३ ॥

प्रये द्वादश गोतपो मरुतो जगती । पञ्चम्यन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

८५ प्रयेशुर्भन्तेजनयो नससथोयामनुद्रस्यसुनवःसुदंससःरोदसीहिमुरुतश्च-
 क्रिरेवृधेमर्दन्तिवीराविदधेपृधृष्वयः १ तउक्षितासोमहिमानंमाशतदिविरुद्रासो

अर्धचक्रिसदः । अर्चन्तो अकंजनयन्त इन्द्रियमधि श्रयोदधिरपृश्निमातरः २ गो-
 मातरो यच्छुभयन्ते अञ्जिमिस्तनूषु शान्नादधिरै विरुक्मतः । वार्धन्ते विश्वमभिमति-
 नमपवल्मीन्येयामनुरीयते घृतम् ३ वियेभ्राजन्ते सुमखासक्राष्टिभिः प्रच्यवयन्तो
 अच्युताचिदोजसा । मनोजुवो यन्मस्तोरथेष्ववृषव्रातासः । पृषतीर्युग्ध्वम् ४ प्रयद्र-
 थेपृषतीर्युग्ध्ववाजे अद्रिमस्तोरं हर्यन्तः । उतारुपस्य विष्यन्ति धाराश्रमैवोदभि-
 व्युन्दन्ति भूमं ५ आवोवहन्तु सतयोरघुष्यदोरघुपत्वानः । प्रजिगातवाहुभिः । सीदता
 वहिरुवः सदस्कृतमादयध्वंमस्तोमध्वोअन्धसः ६ ॥ १ ॥ तैः उवर्धन्त स्वतवसोमहि-
 त्वनानाकृतस्थुरुचक्रिसदः । विष्णुर्यज्ञावहृषणं मदच्युतं वयोनसीदन्नधिं वहि-
 पिप्रिये ७ शूरा इवेद्युधयोनजग्मयः श्रवस्थवोनपृतनसुयेतिरे । भयन्ते विश्वा-
 भुवनामरुध्वोरान्जानइवत्वेत्सहशोनरः ८ त्वष्टाय हज्जुसुकुतं हिरुण्ययं सहस्रं भृ-

छिस्वपाअयतयताधचइन्द्रोनर्यपांसिकर्तवेऽहन्वृत्रनिर्पामौअदर्णवम् । ऊर्ध्वननु-
 द्वेऽवृतंतओजसावाहृणांचिद्विभिदुर्विपवैतम् । धमन्तोवाणंमरुतःसुदानवोमदे-
 सोमस्यर्ण्यानिवकिरे १० जिह्वंननुद्रेवृतंतयादिशासिञ्चन्नुत्संगोतमायतृष्णजे ।
 आगच्छन्तीमर्वसाचित्रभानवःकामंविप्रस्यतर्पयन्तधामभिः ११ यावःशर्मशश-
 मानायसन्तित्रिधातूनिदाशुपेयच्छताधि । अस्मभ्यंतानिमरुतोवियन्तरयिनोध-
 चवृषणःसुवीरंम् १२ ॥ १० ॥

। मरुतो दश गोतमो मरुतो गायत्री ।

८६ मरुतोयस्युहिक्षयेपाथादिवोविमहसः । ससुगोपातंमौजनः १ यज्ञै-
 वीयज्ञवाहसोविप्रस्यवामतीनाम् । मरुतःशृणुताहवंम् २ उतवायस्यंवाजिनोऽनु-
 विप्रमतंक्षत । सगन्तागोमंतिव्रजे ३ अस्यवीरस्यबृहिसिसुतःसोमोद्विविष्टियु ।

उ॒क्तं म॒दं श्र॒द्धा॒स्यते ४ अ॒स्य श्रौ॒तं स्वा॒भुवो॒ विश्वा॒यध्व॒र्षणी॒रभि । त॒र॒चि॒त्स॒स्रु॒शी॒
रि॒षः ५ ॥ १ ॥ १ ॥ प॒र्वीभि॒हि दे॒दा॒डि॒म॒ग॒रि॒द्रि॒र्म॒रु॒तो॒ व॒यम् । अ॒वो॒भि॒श्च॒र्ष॒णी॒नाम् ६
सु॒भ॒गः स॒प्र॒य॒ज्य॒वो म॒रु॒तो अ॒स्तु म॒र्त्यः । य॒स्य॒प्र॒या॒सि॒प॒थ ७ ग॒श॒मा॒न॒स्य॒वा॒न॒
रः स्व॑द॒स्य स॒त्य॒श॒व॒सः । वि॒दा॒का॒म॒स्य॒वे॒न॒तः ८ य॒यं॒त॒त्स॒त्य॒श॒व॒स आ॒वि॒ष्क॑र॒त
म॒हि॒त्व॒ना । वि॒ध्य॒ता॒ वि॒द्यु॒ता॒र॒क्षः ९ गू॒ह॒ता॒ गु॒ह्यं॒त॒मो॒ वि॒या॒त॒ वि॒श्व॒म॒घ्नि॒णम् । ज्यो॒
ति॒ष्क॒र्ता॒ य॒दु॒श्म॒सि १० ॥ १२ ॥

मत्त्वक्षसः पद्भोतमो मरुतो जगती ।

८७ म॒त्व॒क्ष॒सः प्र॒त॒व॒सो॒ वि॒रु॒धि॒नो॒ ऽन॒न॒ता॒ अ॒वि॒थु॒रा॒क्र॒जी॒पि॒णः । जु॒ष्ट॒त॒मा॒सो
नृ॒त॒मा॒सो अ॒ग्नि॒भि॒र्व्य॒न॒ज्जे॒क॒चि॒दु॒त्सा॒इ॒व॒स्तृ॒भिः १ उ॒प॒हृ॒रे॒प॒य॒द॒चि॒ध्वं॒य॒यि॒व॒यं॒इ॒व
म॒रु॒तः के॒न॒चि॒त्प॒था । श्रो॒तं॒न्ति॒को॒शा॒उ॒प॒वो॒रथे॒ष्व॒वा॒घ॒त॒म॒क्ष॒ता॒म॒धु॒व॒र्ण॒म॒च॒ते २

प्रैयामज्मेपुविथुरेवरेजतेभूमिर्यामैपुयद्धयुञ्जतेशुभे । तेक्रीळयोधुनयोभ्राजदृष्ट-
 यःस्वयंमहित्वंपनयन्तधूतयः ३ सहिस्वसृत्पृषदश्वोयुवागणो ३ याइशानस्तवि-
 पीभिरावृतः । असिसत्यऋणयावाऽनेद्योस्याधियःप्राविताथावृषागणः ४ पितुः
 प्रत्तस्यजन्मनावदामसिसोमस्यजिह्वाप्रजिगातिचक्षसा । यदीमिन्द्रशस्यकृकाण-
 आश्रुतादिनामानियुद्धियानिबधिरे ५ श्रियसेकंभानुभिःसंमिमिक्षिरेतेरशिमभि-
 स्तऋकभिःसुखादयः । तेवाशीमन्तइण्डिमणोअर्भारवोविद्रेप्रियस्यमारुतस्यघाम्नः
 ६ ॥ १३ ॥

आविष्टुत्पद्मेतमो मरुतः । आथान्त्ये मस्तारपङ्की । पञ्चमी धिराङ्ग्या । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

८८ आविद्युन्मद्भिर्मरुतःस्वैकरथेभिर्यातऋष्टिमद्भिर्श्वपर्णेः । आवर्षिष्ठया
 नइयावयोनर्षततासुमायाः१ ते ऽरुणेभिर्वरमापिश्रैःशुभेकंयान्तिरथतूर्भिरश्वैः॥

रुद्रमोनचित्रः स्वर्धितेवान्पव्यारथस्य जङ्घनन्तभूमं २ श्रियेकं वो अर्धितनपवा-
 शीमं धावनानकृणवन्त ऊर्ध्वा । युष्मभ्यं कर्मरुतः सुजातास्तु विद्युन्नासो धनयन्ते
 अग्निम् ३ अहानिगृश्याः पर्याव आगुरिमां धियैवाकर्ष्यां च देवीम् । ब्रह्मकृण्वन्तो
 गोतमासो अकैर्लुध्वर्ननुद्रउत्सधिपिबध्वै ४ एतस्यन्नयोर्जनमचेति सस्वर्हयन्म-
 रुतो गोतमोवः । पश्यन्हिरण्यचक्रानयोर्दंष्ट्रान्विधावतो वराहून् ५ एयास्या-
 वो मरुतोऽनुभत्रां प्रतिष्टोभति वाघतो नवार्णा । अस्तो भयहृथासा मनुस्वधांगभ-
 स्तयोः ६ ॥ १४ ॥

आनो दश गोतमो विश्वे देवाः । आथाः पञ्च सप्तमी

च जगत्सः । पृष्ठी विराटस्थाना । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

८९ आनो भद्राः कर्तवो यन्तु विश्वतोऽद्व्यधासो अपरितास उद्भिदः । देवानो

यथासदमिद्वृधेअसन्नप्रायवोरक्षितारोदिवेदिवे ३ देवानांभद्रासुसमतिक्रूजयतां
 देवानारातिरुभिनोनिवर्तताम् । देवानांसख्यमुपसेदिमावयंदेवानआयुःप्रतिरन्तु
 जीवसे २ तान्पूययानिविदाहूमहेवयंभर्गमित्रमदितिदक्षमस्त्रिधम् । अर्यमणंवरु-
 णंसोममश्विनासरस्वतीनःसुभगाभयस्करत् ३ तन्नोवातोमयोभुवांतुभेषुजंत-
 न्मातापृथिवीतापिताधौः । तद्भावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्विनाशृणुतंधिष्ण्या
 युवम् १ तमीशानंजगतस्तस्युपस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयम् । पूयानोयथा
 वेदसामसंहृषेरक्षितापापुरदब्धःस्वस्तये ५ ॥ १५ ॥ स्वस्तिनइन्द्रोवृद्धश्रवाःस्व-
 स्तिनःपूयाविश्वेवेदाः । स्वस्तिनस्ताक्षर्योअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु ६
 पृषदथ्वामरुतःपृश्निमातरःशुभंयावानोविदथेपुजग्मयः । अग्निजिह्वामनवःसूर-
 चक्षसोविश्वेनोदेवाभवसागमन्निह ७ भद्रंकरणैभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्ष-

भिर्यजत्राः । स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुः ८ इतिमिन्द्रुशर-
दोअन्तिदेवायत्रानश्चक्राज्रसंतनूनाम् । पुत्रासोयत्रपितरोभवंन्तिमानोसुधारी-
रिपतायुर्गन्तोः ९ अदितिद्यौरदितिरन्तरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः । विश्वे
देवाअदितिःपश्चजनाअदितिर्जातमदितिर्जनित्वम् १० ॥ १६ ॥

ऋजुनीती नव गोक्षमो विश्वे देवा गायत्री । अन्त्याऽनुष्टुप् ।

१० ऋजुनीतीनोर्वरुणोमित्रोनयतुविद्वान् । अर्यमादेवैःसजोषाः १ तेहि
वस्वोवसवानास्तेअप्रमूरामहोभिः । व्रतारक्षन्तेविश्वाहा २ तेअस्मभ्यंशर्मयंस-
न्नमृतामत्यैभ्यः । वावंमानाअपद्विषः३विनःपथःसुवितायचियन्त्विन्द्रोमरुतः ।
पपाभगोवन्द्यासः ४ उतनोधियोगोअग्राःपुपन्विष्णवेवयावः । कर्तानःस्वस्तु-
मर्तः ५ ॥ १७ ॥ मधुवाताऋतायतेमधुक्षरन्तिसिन्धवः । माध्वीर्नःसुन्त्वोर्वधीः ६

मधुनक्तमुतोपसोमधुमत्पाथिवंरजः । मधुद्यौरस्तुनःपिता ७ मधुमाज्ञोवनस्प-
तिर्मधुमाँअस्तसूर्यः । माध्यगीर्गोभवन्तुनः ८ शंनोमित्रःशंवरुणःशंनोभवत्व
र्थमा । शंनुइन्द्रोवृहस्पतिःशंनोविष्णुरुक्रुमः ९ ॥ १८ ॥

त्वं सोम त्रयोविंशतिर्गोतमः सोमः । पञ्चम्याद्या द्वादश

गायत्रयः । सप्तदशुष्णिक् । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

११ त्वंसोमप्रचिकितोमनीपात्वंरजिष्ठमनुनेपिपन्याम् । तवप्रणीतीपितरो
नइन्दोदेवेपूरत्नमभजन्तधीराः १ त्वंसोमक्रतुभिःसुक्रतुर्भस्त्वंदक्षैःसुदक्षोविश्व-
वेदाः । त्वंवृषावृषत्वेषिर्महित्वाद्युन्नेभिर्द्युम्यभवोनचक्षाः २ राजानुतेवरुण-
स्यव्रतानिवृहद्भीरतवंसोमधाम । शुचिष्टुर्मसिप्रियोनमित्रोदक्षार्थोअर्थमे-
वासिसोम ३ यत्तेधामानिदिवियापृथिव्यांयापवतेष्वोपधीष्वप्सु । तेभिर्नो

विश्वेःसुमनाअहेळत्राजन्त्सोमप्रतिहृव्यागृभाय ४ त्वंसोमासिसत्यतिस्वरा-
 जोतवृत्रहा । त्वंभद्रोअसिऋतुः ५ ॥ १९ ॥ त्वंर्चसोमनोवशोजीवातुंनम
 रामहे । प्रियस्तोत्रोवनस्पतिः ६ त्वंसोममहेभगुंत्वयूनक्रतायते । दक्षदधा-
 सिजीवते ७ त्वंनःसोमविश्वतोर्क्षाराजघायतः । नरिष्येत्वावंतःसखां ८
 सोमयास्तेमयोभ्रवृकृतयुःसन्तिदाशुपे । ताभिर्नोऽविताभव ९ इमंयज्ञमिदं
 वचोजुजाणउपागहि । सोमत्वनोवृधेभव १० ॥ २० ॥ सोमगीभिष्टुवयं
 बृवपांमोवचोविदः । सुमळीकोनआविश ११ गयस्फानोअमीवहावसुवि-
 त्पुष्टिवधनः । सुमित्रःसोमनोभव १२ सोमररन्धिर्नोहृदिगावोनयवसेष्वा ।
 मयैदवस्वओक्ते १३ यःसोमसुख्येत्वरारणदैवमर्त्यः । तंदक्षःसचतेऋविः १४
 उरुष्याणोअभिर्शस्तेःसोमनिगह्यंहसः । सखांसुशेवणधिनः १५ ॥ २१ ॥

आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यम् । भवावाजस्यसंगथे १६ आप्याय-
 स्वमदिन्तमसोमविश्वेभिंशुभिः । भवानःसुश्रवस्तमःसखावृधे १ ७संतेपर्यासि
 समुयन्तुवाजाःसंवृष्ण्यान्यभिसात्तिपाहः । आप्यायमानोअमृतायसोमदिविश्र-
 वास्युत्तमानिधिष्व १ ८ यातेयामानिह्वविप्रायजन्तितातेविश्वोपरिभूरस्तुयज्ञाम् ।
 गवस्फानःप्रतरणःसुवीरोऽवीरहाप्रचरासोमदुयान् १ ९ सोमोधिनुंसोमोअवन्त-
 माशुसोमोवीरंकर्मण्यददाति । सादन्योविदुथ्यसभेयपितृश्रवणयोददाशादस्मै
 २० ॥ २२ ॥ अयाह्युत्सुपुतनासुपरिस्वर्यामप्सावृजनस्यगोपाम् । भरेनुजां
 सुक्षितिसुश्रवसंजयन्तत्वामनुमदेमसोम २१ त्वमिमाओपधीःसोमविश्व-
 स्वमपोअजनयस्त्वंगाः । त्वमातंतन्धोर्व १ न्तरिक्षत्वज्योतिप्रावितसोववर्थ २ २
 देवर्ननोमर्नसादेवसोमरायोभागंसहसावन्नभियुध्य । मात्वातनुदीक्षिषेवीचस्यो-

विश्वैःसुमनाअहं कत्राजन्त्सोमप्रतिहव्यागृभाय ४ त्वंसोमासिसत्यतिस्वरा-
 जोतवृत्रहा । त्वंभद्रोअसिकृतुः ५ ॥ १९ ॥ त्वंचसोमनोवशोजीवातुंनम
 रामहे । प्रियस्तौत्रोवनुस्पतिः ६ त्वंसोममहेभगंत्वयूनंऋतायते । दक्षंदधा-
 सिजीवसे ७ त्वंनःसोमविश्वतोर्क्षाराजघायतः । नरिष्येत्थावतःसखा ८
 सोमयास्तेमयोभुवकुतयःसन्तिदाशुषे । ताभिर्नोऽधिताभव ९ इमंयज्ञमिदं
 वचोजुजाणउपागहि । सोमत्वंनोवृधेभव १० ॥ २० ॥ सोमगीभिष्टुवयं
 वर्धयामोवचोविदः । सुमृळीकोनआविश ११ गयस्फानोअमीवहावसुवि-
 त्पुष्टिवधनः । सुमित्रःसोमनोभव १२ सोमरारन्धिनोहृदिगावोनयवसेष्वा ।
 मयईवस्वओक्ये १३ यःसोमसख्येत्वरारणदिवमत्यः । तंदक्षःसचतेकविः १४
 उरुष्याणोअभिर्शस्तेःसोमनिगह्वंहसः । सखासुशेर्वणधिनः १५ ॥ २१ ॥

आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यम् । भवावाजस्यसंगथे १६ आप्याय-
 स्वमदिन्तमसोमविश्वेभिर्शुभिः । भवानःसुश्रवंस्तमःसखावृधे १ ७संतेपयांसि
 समुयन्तुवाजाःसंवृष्ण्यान्यभिमत्तियाहः । आप्यायमानोअमृतायसोमदिविश्र-
 वांस्युज्जमानिधिष्व १ ८ यातेयामानिह्वविप्रायजन्तितातेविश्वपरिभूरस्तुयज्ञम् ।
 गयस्फानःप्रतरणःसुवीरोऽवीरहाप्रचरासोमदुर्धान् १ ९ सोमोधिनुंसोमोअर्वन्त-
 माशुसोमोवीरंकर्मण्यददाति । सादन्यविदुथ्यसभेयपितृश्रवणंयोददाशदस्मै
 २० ॥ २२ ॥ अग्राह्युत्सुपतनासुप्राप्तिस्वयाम्प्रांभूजन्स्थगोपाम् । भरेदुजां
 सुक्षितिसुश्रवंसंजयन्तत्वामनुमदेमसोम २१ त्वमिमाओयधीःसोमविश्व-
 स्वमूपोअंजनयस्व्यंगाः । त्वमाततन्थोर्वे १ न्तरिक्षत्वज्योतिप्रावितमोववर्थः २ २
 देवर्नोमर्नसादेवसोमरायोभागंसहसावन्नभियुध्य । मात्वातंनदीक्षिपेवीथस्थो-

भयेभ्युःप्रचिकित्सागविष्टौ २३ ॥ २३ ॥

एता अष्टादश गौतमः । आदितः पञ्चदशानामुपास्ततास्तिसृणामध्विनौ
चतस्रो जगत्सतोऽष्टौ त्रिष्टुभस्तत उष्णिहः ।

१२ एताऽत्याउपसःकेतुमकतपूर्वेअर्धरजसोभानुमजते । निष्कृण्वानाआ-
युधानिवधृणावुःप्रतिगावोऽरुपीर्यन्तिमातरः १ उदंपतन्नरुणाभानवोवृथास्वा-
युजोअरुपीर्गाअयुक्षत । अकन्नूपासोव्युनानिपूर्वथारुशन्तंभानुमरुपरिश्रयुः
२ अचन्तिनारीरपसोनविष्टिभिःसमानेनयोजनेनापरावतः । इपंवहन्तीःसु-
कृतसुदानवेविश्वेदहृयजमानायसुन्वते ३ अधिपेशांसिवपतेनतरिवापोर्णतिव-
क्षउस्रेववजहम् । ज्योतिर्विश्वस्मैभुवनायकृण्वतीगावोनव्रजंज्युः१ पाआवर्तमः४
प्रत्यूर्चीरुशदस्याअदशिवितिष्ठतेवार्धतेकृष्णमभ्वम् । स्वरुनपेशोविदथेज्वञ्ज-

द्वित्रिद्विबोदुंहिताभानुमश्रेत् ५ ॥ २४ ॥ अतारिष्मत्तमसस्परमस्योपाडुच्छ-
 न्तीद्युनां कृणोति । त्रियेच्छन्दोनस्मंयेतेविभातीसुप्रतीकासौमनसयाजीगः ६
 भास्वतीनेत्रीसनृतानादिवःस्तवेदुहितागोतमेभिः । प्रजावतोनवतोअश्वबुध्या
 नुयोगोअग्रौपमासिवाजान् ७ उपस्तमश्यांथशासंसुवीरंदासप्रवर्गैरयिमश्वबु-
 ध्यम् । सुदंसंसाश्रवंसायाविभासिवाजप्रसूतासुभगेवृहन्तम् ८ विश्वान्निदेवीभुव-
 नाभिचक्ष्याप्रतीचीचक्षुरुर्वियाविभाति । विश्वंजीवंचरसेवोधयन्तीविश्वंस्यवा-
 चमचिदन्मनायोः ९ पुनः पुनर्जायमानापु्राणीसमानवर्णमभिगुम्भमाना ।
 श्वघ्नीयंकृत्वविजआमिनानामर्तस्यदेवीजुरयन्त्यायुः १० ॥ २५ ॥ व्यण्वतीदि-
 वोअन्ताअवोध्वपस्वसारंसनुतयुथोति । प्रमिनर्तामनूज्यायुगानियोषाजारस्य
 चक्षसाविभाति ११ पशून्त्रिन्नासुभगाप्रथानासिन्धुर्नक्षोदुर्वियाव्यश्वेत् ।

अमिनतीदैव्यानिव्रतानिसूर्यस्यचेतिरिशिमिहङ्गाना १२ उपस्तच्चित्रमभरा-
 स्मभ्यवाजिनीवति । येनतोकंचतनयंचवामहे १३ उपोअद्येहगोमत्यश्ववति
 विभावरि । रेवदस्मेव्युच्छसूनृतावति १४ युक्ष्वाहिवाजिनीवत्यश्वौअद्यारुणौ
 उपः । अथानोविश्वसौभगान्यावह १५ ॥ २६ ॥ अश्विनावतिरस्मदागोमद-
 त्नाहिरण्यवत् । अर्वाग्रथंसमनसानिर्यच्छतम् १६ यावित्थाश्लोकमादिवो
 ज्योतिर्जनायचक्रथुः । आनुऊर्जवहतमश्विनायुवम् १७ एहेदेवामयोभवा
 द्नाहिरण्यवर्तनी । उपवुधोवहन्तुसोमपीतये १८ ॥ २७ ॥

अग्नीषोमौ द्वादश गेत्तमोऽग्नीषोमौ । तिस्रोऽनुष्टुभः । नवम्याद्यास्तिस्रो
 गायत्र्यः । शिष्टास्त्रिष्टुभः । अष्टमी जगती वा ।

१३ अग्नीषोमाविंसुसेशृणुतं वृषणाहवम् । प्रतिस्सूकानिहृतं भवंतं द्वाशुषु

मयः १ अग्नीषोमायौ अद्यवा मिदं वचः सपर्यति । तस्मै घञ्च सुवीर्यै गवां पोपं स्वश्वश्वय-
 म् २ अग्नीषोमाय आहुतिं योवां दाशाद्द्विविष्कृतिम् । सप्रजया सुवीर्यै त्रिष्वमायुष्य-
 भवत् ३ अग्नीषोमाचेति तद्द्वीथे वा यदमुष्णीतमवसंपणिगाः । अवातिरतुंबस-
 यस्य शेपो ऽविन्दतुं ज्योतिरेकं बहुभ्यः ४ युवमेतानि दिविरोचनान्यग्निश्चेत्सोम-
 सक्रतू अवत्तम् । युवंसिन्धूरभिशस्तेरवुद्यादग्नीषोमावमुश्चतंगृभीतान् ५ आन्यं
 दिवोमातरि र्थाजभारामं श्राद्धन्यं परिशयेनो अद्रः । अग्नीषोमा ब्रह्मणा वा वृथानो-
 संयज्ञाय च क्रथुरुलोकम् ६ ॥ २८ ॥ अग्नीषोमा हविषः प्रस्थितस्य वीतं हयैतं
 वृषणा जुषेथाम् । सुशामाणा स्ववसा हि भतमथा वतुं यजमाना यशं योः ७ यो
 अग्नीषोमा हविषा सपर्याद्वै वद्रीचामनसा योधृतेन । तस्यं च तं रक्षतं पातमं हसो वि-
 शेजनायुमहि शर्मयच्छतम् ८ अग्नीषोमा सर्वे दसा सहृतीवनतुंगिरः । संदेवत्रा

वभूयथुः १ अग्नीषोमावनेनवांघोर्वाघृतेनदाशति । तस्मैदीदयतंबृहत् १०
 अग्नीषोमाविमानिनोयुवंहव्याजुंजोपतम् । आर्यातमुर्पनःसर्चा ११ अग्नीषो-
 मापिपृतमवतोनुआप्यायन्तामुस्त्रियाहव्यसूदः । अस्मेबलानिमघवंत्सुवत्तंकु-
 ण्तनोअध्वरंश्रुष्टिमन्तम् १२ ॥ २९ ॥ इति शाकलकृसंहितायां प्रथमे मण्डले
 चतुर्दशोऽनुवाकः ॥ १४ ॥

इमं षोडश आङ्गिरसः कुत्सोऽग्निः पूर्वो देवा इति त्रयः पादा देवदेवताः ।

तन्नो भिन्न इत्यर्थचो लिङ्गोक्तपदैवत्यो वा जगती । अन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

१४ इमंस्तोममहतेजातवदत्सेरथमिवसंमहेमामनीषया । भद्राहिनःप्रम-
 तिरस्यसंसद्यग्नेसख्येमारिषामावृतव १ यस्मैत्वमायजसेससायत्यनर्वाक्षेति
 दधतेसुर्वाथम् । सतूतावनेनमभोत्यंहतिरग्नेसख्येमारिषामावृतव २ शुक्रेमे

त्वासाभिर्धसांधयाधियस्त्वेदेवाहविरदन्त्याहुतम् । त्वमादित्याँआर्वहतान्हु १-
 २मस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव ३ भरांमिध्वंकृणवांमाहर्वाँपितेचितयन्तःप-
 दैणापर्वणावयम् । जीवातवेप्रतरंसाधयाधियोऽग्नेसख्येमारिषामावयंतव ४ वि-
 शांगोपाअस्यचरन्तिजन्तवोद्विपञ्चयदुतचतुष्पदक्नुभिः । चित्रःप्रक्रेतउपसोम-
 ह्यँअस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव ५ ॥ ३० ॥ त्वमध्वर्युरुतहोतांसिपूव्यःप्र-
 शास्तापोताजनुपांपुरोहितः । विश्वाविद्वाँआत्विज्याधीरपुष्यस्यग्नेसख्येमारि-
 षामावयंतव ६ योविश्वतःसुप्रतीकःसदृङ्ङुसिंदूरेचित्सन्तुळिविवातिरोचसे ।
 रात्र्याँश्रिदन्धोअतिदेवपश्यस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव ७ पूर्वोदेवाभवतुसु-
 न्वत्तोरथोऽस्माकंशंसौअभ्यस्तुदुद्वयः । तदाजानीतोतपुण्यतावचोऽग्नेसख्ये
 मारिषामावयंतव ८ वधैर्दुःशंसौअपंदूढयोजहिदूरेवायेअन्तिवाकेचिद्वज्रिणः ।

अथायज्ञार्थगुणतेसुगङ्कध्यग्नेसख्येमारिपामावयंतव १ यदयुक्त्वाअरुपारोहि-
 तारथेवातजूतावृषभस्येवतेरवः । आदिन्वसिवनिनोधमकेतुनाग्नेसख्येमारि-
 पामावयंतव १० ॥ ३१ ॥ अर्धस्वनादुतविभ्युःपतत्रिणोद्रप्सायत्तयवसावो-
 व्यस्थिरन् । सुगंतचेतावकेभ्योरथेभ्योऽग्नेसख्येमारिपामावयंतव ११ अयं
 मित्रस्यवरुणस्युधावसेऽवयातांमरुतांह्रैहोअद्भुतः । मळासुनोभ्रत्वेपांमनुःपु-
 नरग्नेसख्येमारिपामावयंतव १२ देवोदेवानामसिमित्रोअद्भुतोवसुर्वसूनामसि-
 चारुध्वरे । शर्मन्स्यामतवसुप्रथस्तमेऽग्नेसख्येमारिपामावयंतव १३ तत्ते
 अद्रयत्समिद्धःस्वेदमेसोमाहृतोजरसेमळयत्तमः । दर्वांसिरत्नद्रविणंचदाशुप्रेऽग्ने
 सख्येमारिपामावयंतव १४ यस्मैत्वंसुद्रविणोददाशोऽनागास्त्वमदितेसर्वता-
 ता । यंभद्रेणशर्वसाचोदयांसिप्रजावतारार्धसातेस्याम १५ सत्वमग्नेसोभ-

गत्वस्यविद्वानस्माकमायुःप्रतिरेहदेव । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसि-
 न्धुःपृथिवीउतद्यौः १ ६ ॥ ३ २ ॥ इति शाकल्यसंहितायां प्रथमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
 द्वेएकादशौपसायवाग्रेसप्रथयानयद्रविणोदसेपनोष्टौशुचयेगायत्रैश्वानरस्यतृचवैश्वानरीयंजात-
 वेदसएकाजातवेदस्यमेतदादीन्येकभूयांसिसूक्तसहस्रमेतत्कश्यपार्पसयोवृषैकोनावापागिराऋज्ज्वाश्या-
 म्वरीपसहदेवभयमानसुराधसःप्रमन्दिनंएकादशकुत्सश्चतुस्त्रिष्टुवन्तमाद्यागर्भस्त्राविष्युपनिपदिमांतेन्या-
 त्रिष्टुप्तचेष्टौयोनिर्नवचन्द्रमाएकोनास्यस्त्रितोवावैश्वदेवंद्विपाङ्गमन्यात्रिष्टुवष्टमीमहावृहतीयवमध्येन्द्रमि-
 त्रंसप्तत्रिष्टुवन्तयज्ञस्तृचंयइन्द्राग्नीसप्तोनैन्द्राग्रंतुविष्टाष्टौतंतनवार्भवंतपञ्चम्यन्येत्रिष्टुभौतक्षन्पञ्चास्यात्रिष्टु-
 धीळेपञ्चाधिकाश्विनमाद्यौपादौलिङ्गोक्तदेवतावन्त्येत्रिष्टुभौ ॥ ७ ॥

द्वे विरूपे एकादश कुत्स औपस्योधिः शुद्धोऽधिर्वा त्रिष्टुप् ।

१५ द्वेविरूपेचरतःस्वर्थाअन्यान्यावत्समुपधापयेते । हरिरन्यस्यांभवतिस्व-
 धावाञ्छुकोअन्यस्यांददृशेसुवर्चाः १ दशोमंत्वष्टुर्जनयन्तुगर्भमंतन्द्रासोयुवत-

योचिभृत्रम् । तिग्मानीकस्वयशसंजनैपुविरोचमानंपरिपोनयन्ति ३ त्रीणि
 जानापरिभूपत्यस्यसमुद्रएकदिव्येकमप्लु । पूर्वामनुप्रदिशंपाथिवानामत-
 न्प्रशासद्विदधावनुष्टु ३ कइमंवांनिण्यमाचिकेतवत्सोमातृजनयतस्वधाभिः
 । वृद्धिनांगर्भोअपसामुपस्थान्महान्कविनिश्चरतिस्वधावांन् ४ आविष्टयोव-
 र्धतेचारुरासुजिह्वानामूर्ध्वःस्वयंशाउपस्थे । उभेत्वष्टुर्विभ्यतुर्जायमानात्प्रती-
 चीसिंहप्रतिजोपयेते ५ ॥ १ उभेमुद्रेजोपयेतेनमेनेगावोनवाश्राउपतस्थुरैवै ।
 सदक्षाणांदक्षपतिर्वभूजान्तिर्यंदक्षिणतोहविभिः ६ उद्यंयमीतिसवितेववाहू
 उभेसिचौयतेभीमक्रुञ्जन् । उच्छुक्रमत्कमजतेसिमस्मान्नवांमातृभ्योवसना
 जहाति ७ त्वेषंरूपंकृणुतउचरंयत्संपृश्चानःसदनेगोभिर्द्विः । कविर्वुधंपरि
 मर्मृज्यतेधीःसादेवतातासामितिर्वभूव ८ उरुतेज्ययःपयंतिबुधंविरोचमानंमहि-

पस्यधामं । विश्वेभिरग्रेस्वयंशोभिरिद्धोऽदब्धेभिःपायुभिःपाह्यस्मान् १ धन्व-
 न्स्त्रोतःकृणुतेगातुमृमिश्रैरूर्मिभिरभिनक्षतिकाम् । विश्वासनानिजठरेपुषते-
 ऽन्तर्नवासुचरतिप्रसूप् १० एवानोअग्नेसमिधावृधानोरेवत्पावकश्रवसेविभाहि ।
 तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीउतद्यौः ११ ॥ २ ॥

स प्रवया नव कुत्सो द्रविणोदा अग्निःशुद्धोऽग्निर्वा त्रिष्टुप् ।

१६ सप्रत्नथासहसाजायमानःसद्यःकाव्यानिबळघत्तविश्वा । आपश्चमित्र-
 धिपणांचसाधन्देवाअग्निधारयन्द्रविणोदाम् १ सपूर्वयानिविदाकव्यतायोरिमाः
 प्रजाअजनयन्मनूनाम् । विवस्वताचक्षसाद्यामपश्चदेवाअग्निधारयन्द्रविणोदा-
 म् २ तर्माळतप्रथमंयज्ञसाधंविशाआरिराहुतमृअसानम् । ऊर्जःपुत्रंभरंतंसप्र-
 दानुंदेवाअग्निधारयन्द्रविणोदाम् ३ समात्तरिश्वापुरुवारंपुष्टिर्विदह्रातंतनयाय

स्वर्वित् । विशांगोपाजन्तिारोर्दस्योर्देवाअग्निधारयन्द्रविणोदाम् ४ नक्तोपा-
 सावर्णमाभेभ्यनिययापयैतेदिशुभेकसमीची । द्यावाक्षामारुक्मोअन्तर्विभाति
 देवाअग्निधारयन्द्रविणोदाम् ५ ॥ ३ ॥ रायोबुधःसंगमनोवसूनायज्ञस्यकेतु-
 मेन्मसाधनोवेः । अमृतत्वरक्षमाणसासएनदेवाअग्निधारयन्द्रविणोदाम् ६ नूच
 पुराचसदंनरीणांजातस्यचुजायमानस्यचुक्षाम् । सतश्चगोपांभवतश्चभरदेवा
 अग्निधारयन्द्रविणोदाम् ७ द्रविणोदाद्रविणसस्तुरस्यद्रविणोदाःसनरस्यप्रयंस-
 त् । द्रविणोदावीरवतीमिपेनोद्रविणोदारांसतेदीर्घमायुः ८ एवानोअग्नेसमिधा
 वयानोरेवत्पावकश्चरसेविभाहि । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुः
 पृथिवीउतद्यौः ९ ॥ ४ ॥

अपं नोऽष्टी कुत्सः शुचिरग्निः शुद्धोऽग्निर्वा गायत्री ।

१७ अपंनःशोशुंचदधमनेशुशुग्ध्यारयिम् । अपंनःशोशुंचदधम् १ सुक्षे-
त्रियासुंगातुयावसयावचयजामहे । अपंनःशोशुंचदधम् २ प्रयद्भ्रदिष्ठयांप्रा-
स्माकांसश्चसरयः । अपंनःशोशुंचदधम् ३ प्रयत्तेअग्नेसरयोजायैमहिप्रतेवयम्
। अपंनःशोशुंचदधम् ४ प्रयद्भ्रमेःसहस्वतोविश्वतोयन्तिभानवः । अपंनः-
शोशुंचदधम् ५ त्वंहिविश्वतोमुखविश्वतःपरिभूरसि । अपंनःशोशुंचदधम् ६
द्विपोनोविश्वतोमुखतिनवेवंपारय । अपंनःशोशुंचदधम् ७ सनःसिन्धुमिव
नावयातिपर्पास्वस्तये । अपंनःशोशुंचदधम् ८ ॥ ५ ॥

वैश्वानरस्य तिस्रः कुत्सो वैश्वानरोऽग्निः शुद्धोऽग्निर्वा त्रिष्टुप् ।

१८ वैश्वानरस्यसुसुतौस्यामराजाहिकुंभुवंनानामभिःश्रीः । इतोजातोवि-

श्वमिदंविचष्टेश्वानुरोयतेसूयेण १ पृष्टोद्विविपृष्टोअग्निःपृथिव्यांपृष्टोविश्वाओ-
 पधीराधिवेश । वैश्वानुरःसहसापृष्टोअग्निःसर्नोदिवासरिपःपातूनक्तम् २ वै-
 श्वानरुतवतस्तत्यमस्त्वस्मात्रायोमधवानःसचन्ताम् । तर्धोभिन्नोवरुणोमामह-
 न्तामर्दितिःसिन्धुःपृथिवीउतयौः ३ ॥ ६ ॥

जातवेदस एका मारीचः काश्यपो जातवेदा अग्निः शुद्धोऽग्निर्वा त्रिष्टुप् ।

११. जातवेदसेसुनवामसोममरातीयतोनिदंहातिवेदं । सनःपृदतिदुर्गा-
 णिविश्वानोवेवसिन्धुदुरितात्यग्निः १ ॥ ७ ॥

स य एकोनविंशतिर्वापागिरा ऋन्नाश्वान्वरीपसहदेव-

भयमानसुरायसु इन्द्रोस्त्रिष्टुप् ।

१०० सयोवृषावृष्ण्येभिःसर्नोकामुहोदिवःपृथिव्याश्रंसम्राट् । सतीनसंत्या

हव्योभरैपुमरुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती १ चस्यानाप्तःसूर्यस्येववयामोभरैभरवृत्र-
हाशुष्मोअस्ति । वृपन्तमःसखिभिःस्वेभिरेवैमरुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती २ वि-
वोनयस्यरेतसोदुर्घानाःपन्थासोयन्तिशवुसापरीताः । तुरद्वेषाःसासहिःपौंस्ये-
भिर्मरुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती ३ सोअङ्गिरोभिरङ्गिरस्तमोभहुवावृपभिःसखि-
भिःसखासन् ॥ ऋग्मिभिर्ऋग्मीगातुभिर्ज्येष्ठोमरुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती ४ स-
सनुभिर्नरुद्रेभिर्ऋग्भ्वानुषाह्येसासह्यैअमित्रान् । सनीळेभिःश्रवस्यानितवन्म-
रुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती ५ ॥ ८ ॥ समन्यमीःसमदनस्यकृतास्माकैभिर्नृभिः
सूर्यसन्त् । अस्मिन्नहन्सत्पतिःपुरुहूतोमरुत्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती ६ तमतयो
रणयञ्छूरैसातौतक्षेमस्यक्षितयःकृण्वतत्राम् । सविश्वस्यकृणस्येशांकांमरु-
त्वान्नोभवत्विन्द्रंजुती ७ तमप्सन्तशवसउत्सवेपुनरोनरमवसेतंधनाय । सो

अन्वेचिन्मसिज्जोतिर्विदन्मरुत्वान्नोभवत्व्विन्द्रंजुती ८ ससव्येनयमतिव्राधत-
 श्वित्सर्वक्षिणोसंगुंभीताकतानि । सकारिणाचित्सनिताधनानिमरुत्वान्नोभव-
 त्व्विन्द्रंजुती ९ सग्रामोभिःसनितासरथेभिर्विदेविश्वाभिःकृष्टिभिर्न्व १० । सपौ-
 स्येभिरभिभूरशस्तीमरुत्वान्नोभवत्व्विन्द्रंजुती १० ॥ १ ॥ सजामिभिर्यत्सम-
 जातिमोह्निःजामिभिर्वापुरुहूतएवैः । अपांतोकस्यतनयस्यजेपेमरुत्वान्नोभव-
 त्व्विन्द्रंजुती ११ सर्वज्जभृदस्युहाभीमनुग्रःसहस्रचेताःशतनीयक्रभ्वा । चञ्ची-
 पो नशर्वसापाश्चजन्योमरुत्वान्नोभवत्व्विन्द्रंजुती १२ तस्यवज्रःक्रन्दतिस्मत्स्व-
 पाद्विवोनत्वेयोरवथःशिर्मावान् । तंसंचन्तेसनयुस्तंघनानिमरुत्वान्नोभवत्व्विन्द्रं-
 जुती १३ यस्याजस्रंशवंसामानंमूकथंपरिभुजद्रोदसीविश्वतःसीम् । सपारि-
 युक्तुभिर्मन्दसानोमरुत्वान्नोभवत्व्विन्द्रंजुती १४ नयस्येदेवादेवतानमर्ताआप-

अ॒न॒श॒व॒सो॒अ॒न्त॒मा॒पुः । स॒प्र॒रि॒का॒त्व॒क्ष॒सा॒क्ष॒मो॒दि॒व॒श्र॒म॒रु॒त्वा॒न्नो॒भ॒वा॒त्वि॒न्द्र॒ऊ॒ती
 १५ ॥ १० ॥ रो॒हि॒च्छ॒या॒वा॒सु॒म॒दं॒शु॒लं॒मी॒र्द्यु॒भा॒रा॒य॒ऋ॒ज्जा॒श्र॒व॒स्य । वृ॒ष॒ण्व॒न्तं
 वि॒भ्र॒ती॒र्ष॒पु॒र॒थं॒म॒न्द्रा॒चि॒के॒त॒ना॒हु॒षी॒पु॒वि॒क्षु १६ ए॒त॒स्य॒त्त॒इ॒न्द्र॒वृ॒ष्ण॒उ॒क्थं॒वा॒पी॒गि॒रा
 अ॒भि॒गुं॒ण॒न्ति॒रा॒धः । ऋ॒ज्जा॒श्र॒वः॒प्र॒ष्टि॒भि॒र॒म्ब॒री॒पः॒स॒ह॒दे॒वो॒भ॒य॒मा॒नः॒स॒रा॒धाः १७
 द॒स्य॒ञ्छि॒म्य॒श्र॒पु॒रु॒ह॒त॒ए॒व॒ह॒त्वा॒पृ॒थि॒व्या॒श॒र्वा॒नि॒व॒र्ही॒त् । स॒न॒त्क्षे॒त्रं॒स॒खि॒भिः॒श्वि॒-
 ल्ये॒भिः॒स॒न॒त्सूर्य॑स॒न॒द॒पः॒सु॒व॒र्जः १८ वि॒श्वा॒हे॒न्द्रो॑अ॒धि॒वृ॒क्त॒नो॑अ॒स्त्व॒परि॒हृ॒ताः
 स॒नु॒या॒म॒वा॒ज॒म् । त॒न्नो॑मि॒त्रो॒व॒रु॒णो॑मा॒म॒ह॒न्ता॒मा॒दि॒तिः॒सि॒न्धुः॒पृ॒थि॒वी॒उ॒त॒धौः
 १९ ॥ ११ ॥

प्र मन्दिन एकादश कुत्स इन्द्रो जगती । अन्याश्चतस्रस्त्रिभुवः ।

१०१ प्रमन्दिनेपितुमदं च तावचोयः कृष्णगर्भानिरहन् जिश्वना । अवस्यवो

वृजनेमादयासे । अतुआयाह्यध्वरंनोअच्छात्वायाहविश्वंकुमासत्यराधः ८ त्वाये-
 न्द्रसोमं सुप्रुमासुदक्षत्यायाहविश्वंकुमात्रह्यवाहः । अर्धानियुत्वःसगणोमुरुद्भिर-
 स्मिन्यज्ञेवहिंपिमादयस्व १ मादयस्वहरिभिर्येतद्इन्द्रविष्यस्वशिश्रेविसृजस्वधे-
 ने । आत्वासुशिप्रहरयोवहन्तुशन्हव्यानिप्रतिनोजुपस्व १० मरुस्तोत्रस्यवृजन-
 स्यगोपावयमिन्द्रेणसनुयामवाजम् । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्युः
 पृथिवीउतयोः ११ ॥ १३ ॥

इमां त एकादश कुत्स इन्द्रो जगती । अन्या त्रिष्टुप् ।

१०२ इमांतेधियंप्रभरेमहोमहीमस्यस्तोत्रेधियणायत्तंआनजे । तमुत्सवेच-
 प्रसवेचसासहिमिन्द्रेदेवासःशर्वसामदन्ननु १ अस्यश्रवोनर्धःसप्तविप्रतिद्या-
 द्याक्षामापृथिवीदर्शतंवपुः । अस्मेसूर्याचन्द्रमसाभिचक्षेत्रद्वेकमिन्द्रचरतोवित-

वृषणं वृषदक्षिणं मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे १ यो व्यसं जाहपाणेन मन्युनायः श-
 म्वरं यो अहन्पि प्रमत्रतम् । इन्द्रो यः शुष्णं मशुपं न्यावृणञ्ज् मरुत्वन्तं सख्याय हवाम-
 हे २ यस्य द्वावापृथिवीपौ स्वैर्महद्यस्य व्रते वरुणो यस्य सूर्यः । यस्येन्द्रस्य सि-
 न्धवः सश्वंति व्रतं मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे ३ यो अश्वानां योगवांगोपतिर्वशीय-
 आरितः कर्मणि कर्मणि स्थिरः । वीकोश्चिदिन्द्रो यो असुन्वतो पधो मरुत्वन्तं सख्या-
 य हवामहे ४ यो विश्वस्य जगतः प्राणतस्पतिर्यो ब्रह्मणै प्रथमो गा अविन्दन् । इन्द्रो यो
 दस्यै रवरो अवातिरन्मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे ५ यः शूरैर्भिहव्यो यश्वभीरुभिर्धो
 धावद्भिर्हूयते यश्चिज्जगुभिः । इन्द्रं युं विश्वा भवनाभिसिद्धमरुत्वन्तं सख्याय हवा-
 महे ६ ॥ १ २ ॥ रुद्राणां भित्तिप्रदिशा विचक्षणो रुद्रेभिर्योपातनुते पथुज्वर्यः । इन्द्रं मनी-
 पा अभ्यर्चति श्रुतं मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे ७ यद्द्वामरुत्वः परमेसुथस्येयद्वावमे

वृजनेमादयासे । अतुआयाह्यध्वरंनोअच्छात्वायाहविश्वकृमासत्यराधः ८ त्वाये-
 न्द्रसोमंसुपुमासुदक्षत्वायाहविश्वकृमाव्रह्मवाहः । अधानियुत्वःसर्गणोमरुद्भिर-
 स्मिन्यज्ञेवाहिंपिमादयस्व १ मादयस्वहरिभिर्भेतइन्द्रविष्यस्वशिप्रेचिसृजस्वधे-
 ने । आत्वासुशिप्रहरंयोवहन्तशुन्ध्यानिप्रतिनोजुपस्व १० मरुस्तोत्रस्यवृजन-
 स्यगोपावयमिन्द्रेणसनुयामवाजम् । तत्रोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुः
 पृथिवीउतथौः ११ ॥ १३ ॥

इमां त एकादश कुत्स इन्द्रो जगती । अन्सा त्रिष्टुप् ।

१०२ इमांतेधियंप्रभरेमहोमहीमस्यस्तोत्रेधिपणायनंआनजे । तमुत्सवेच
 प्रसवेचसासहिमिन्द्रेदेवासःशर्वसामदृन्ननु १ अस्यश्रवोन्धःसप्तबिभ्रतिद्या-
 चाक्षामापृथिवीदर्शतंपुः । अस्मेसूर्याचन्द्रमसांभिचक्षेत्रुद्धेकमिन्द्रचरतोवित-

तुरम् ३ तंस्मारथमघवन्प्रावसातयेजैत्रयंतानुमदामसंगमे । आजानइन्द्रम-
 नसापुरुतत्वायद्योमघवञ्छमयच्छनः ३ वयंजयेमत्वयायुजावृतमस्माकु-
 मंशमुदवाभरेभरे । अस्मभ्यमिन्द्रवरिवःसुगंकुधिप्रशत्रूणामघवन्वृण्यारुज ४
 नानाहित्वाहवमानाजनाइमेधनानांधतरवसाविपुन्यवः । अस्माकस्मारथमा-
 तिष्ठसातयेजैत्रंहीन्द्रनिर्भृतंमनुस्तव ५ ॥ १४ ॥ गोजितावाहूअमितकतुः
 सिमःकर्मन्कञ्छतमूतिःखजंकरः । अकल्पइन्द्रःप्रतिमानमोजसाथाजनावि-
 ह्वयन्तेसियासवः ६ उचेशतान्मघवन्नुच्चभूयसुडत्सहस्राद्विरिचिकृष्टिपुश्रवः ।
 अमात्रत्वाधिपणातित्वियेमह्यथावृत्राणिजिघ्रसेपुरंदर ७ त्रिविष्टिधातुप्रतिमा-
 नमोजसस्तिस्त्रोभूर्मीर्नृपतेत्रीणिरोचना । अतीदंविश्वंभुवंनववक्षिथाशत्रुरिन्द्र
 जनुयासनादसि ८ त्वादेवेषुप्रथमंहवामहेत्वंबभूथपृतनासुसासुहिः । सेमं

नःकारुमुपमन्युमुद्भिदमिन्द्रःकृणोत्तुप्रसवेरथेपुरः १ त्वंजिगेथुनचनारुरोधिथा-
 भंत्वाजामघवन्महत्सुच । त्वामुग्रमवसेसंशिशीमस्यथानइन्द्रहर्वनेपुचोव-
 य १० विश्वाहेन्द्रोअधिवृक्तानोअस्त्वपरिहृताःसनुयामुवाजम् । तन्नोमित्रो
 वरुणोमामहन्तामदितिःसिन्युःपृथिवीउतद्यौः ११ ॥ १५ ॥

तत्तेऽष्टौ कुत्स इन्द्रास्त्रिष्टुप् ।

१०३ तत्तइन्द्रियंपरमंपराचैरधारयन्तकवयःपुरेदम् । क्षमेदमन्यद्विव्युन्य-
 दस्यसर्मापृच्यतेसमनेवकेतुः १ सथारयत्पृथिवीपप्रथञ्चवज्रेणहृत्वानिरुपःस-
 सर्ज । अहन्नहिमभिनद्रौहिणंव्यहन्व्यसंमघवाशर्चाभिः २ सजातूर्भर्माश्र-
 दधानओजःपुरोविभिन्दन्नचरद्विदासीः । विद्वान्वञ्जिन्दस्यवेहेतिमस्यार्थसहोव-
 धयाद्युन्नमिन्द्र ३ तदूचुप्रेमानुप्रेमायुगानिकीतेत्यंमघवानामभिभ्रत् । उपप्रयन्द-

स्युहत्यायवजीयद्धसुनुःश्रवसेनामदधे ४ तदस्येदंपरयताभूरिपुष्टश्रदिन्द्रस्यधन-
 नवीयाय । सगाअविन्दत्सोअविन्ददश्वात्सओषधीःसोअपःसवनानि ५ ॥ १६ ॥
 भूरिकर्मणेषुपृषभायवृष्णैस्तयशुष्मायसुनवामसोमम् । यआहृत्यापरिपृन्थीवृशू-
 रोऽर्ध्वनोविभजनेतिवेदः ६ तदिन्द्रप्रेववीथचकथ्यत्ससन्तवज्जैणावोधयो-
 ऽहिम् । अनुत्वापत्नीहिंतिंतवयश्चविश्वेवासोअमदृन्ननुत्वा ७ शुष्णांपिप्रुकुय-
 वंवत्रिमिन्द्रयदावधीविपुःशन्वरस्य । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुः
 पृथिवीसुतद्यौः ८ ॥ १७ ॥

योऽनिष्टे नव कुत्स इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१०४ योनिष्टइन्द्रनिष्टैःअकारितमानिपीदस्वानोनावी । विमुञ्चावयोऽव-
 सायाश्वान्दोषावस्तोर्वेहीयसःप्रपित्वे १ ओत्येनरइन्द्रमतयेगुर्नचित्तान्स्त्वोअ-

ध्वनो जगम्यात् । देवा सोमं न्युंदासं स्यश्च मन्तेन आवक्षन्सु चिताय वर्णम् २
 अवत्सनाभरते केतवे दा अवत्सनाभरते फेनमुदम् । क्षीरेणं स्नातः कुर्यवस्य योपे
 हृते तस्यांतां प्रवणे शिफायाः ३ युयोपनाभिरुपरस्यायोः प्रपूर्वाभिस्तिरतेराष्टि
 शूरः । अजसीकुलिशीवीरपत्नीपयौ हिन्वाना उदभिर्भरन्ते ४ प्रतियत्स्यानी-
 थादं गिदस्योरोकोनाच्छासदनं जानतीगात् । अर्धस्मानो मधवश्च कृतादिन्मानो
 मधेर्वनिष्पपीपरादाः ५ ॥ १८ ॥ सत्वं न इन्द्रसूर्ये सो अस्वनागास्व आभज
 जीवशंसे । मान्तरांभुजमारीरियोतः श्रद्धितं ते महत्त इन्द्रियाय ६ अर्धामन्ये
 श्रत्तै अस्मा अथायि वृषाचोदस्व महते धनाय । मानो अकृते पुरुहूतयो नाविन्द्रक्षुध्य
 द्योवय आसूतिदाः ७ मानो वधीरिन्द्रमापरादामानः प्रियाभोजनानि प्रमोषीः ।
 आण्डामानो मधवच्छक्रुनिर्भेन्मानः पात्राभित्सुहजानुयाणि ८ अर्वाडिहि सो-

मकामंत्वाहुरयंस्तस्तस्यपिचामदाय । उरुव्यचांजठरआवृंयस्वपितेवनःशृणु
 हियमानः १ ॥ ११ ॥

चन्द्रमा एकोनविंशतिराप्तस्रितः कुत्सो वा विधेदेवाः पङ्क्तिः । अपृमी-
 यवमध्या महावृहती । अन्त्या त्रिदुप् ।

१०५ चन्द्रमाअप्स्वः न्तरासुपणोधावतेदिवि । नवोहिरण्यनेमयःपदंविन्द-
 न्तिविद्युतोविचंमैअस्यरोदसी १ अर्थमिद्वाउअर्थिनआजायायुवतेपतिम् । तु-
 अतेवृष्ण्यंपयःपरिदायरसेदुहेविचंमैअस्यरोदसी २ मोपुदेवाअदःस्वः स्वपादि
 दिवस्परि । मासोम्यस्यगंभुवःशूनैभूमकदाचनविचंमैअस्यरोदसी ३ यज्ञंपृ-
 च्छाम्यवमंसतदुतोविवौचति । कंक्रुतंपव्यगृतकस्तद्धिभतिनूतेनोविचंमैअस्य
 रोदसी ४ अमीयेदेवाःस्थनत्रिष्वारोचनेदिवः । कदंक्रुतंकदनुतंकंप्रत्नावआ-

हुतिर्विचंमेअस्यरोदसी ५ ॥ २० ॥ कद्वंऋतस्यघर्णासिकद्वरुणस्यचक्षणम् ।
 कर्दय्यम्णोमहस्पथातिक्रामेमदूढयोविचंमेअस्यरोदसी ६ अहंसोअस्मियःपुरा
 सुतेवदामिकानिचित् । तंमाव्यन्त्याधयो ३ वृकोनतृणजैमृगंविचंमेअस्यरोद-
 सी ७ संमातपन्त्यभितःसपत्नीरिवृपशैवः । मयोनशिभाव्यदन्तिमाध्यःस्तो-
 तारंतेशतऋतोविचंमेअस्यरोदसी ८ अमीयेसुतरश्मयस्तत्रामेनाभिरातता ।
 त्रितस्तद्वेवाप्यःसजामित्वायेरेभतिविचंमेअस्यरोदसी ९ अमीयेपञ्चोक्षणोम-
 ध्येतस्युर्महोदिवः । देवत्रानुप्रवार्यसधीचीनानिवावृतुविचंमेअस्यरोदसी १०
 ॥ २१ ॥ सुपर्णाएतअसतेमध्यआरोधनेदिवः । तेसैघन्तिपृथोवृकंतरंतयद्व-
 तीरूपोविचंमेअस्यरोदसी ११ नव्यंतदुक्थ्यहितंदेवांसःसुप्रवाचनम् । ऋतमं-
 पन्तिसिन्धवःसत्यंतातानसूर्योविचंमेअस्यरोदसी १२ अग्नेतवत्यदुक्थ्यैदेवेष्व-

स्याप्यम् । सनःसुतोमनुष्वदादेवान्यक्षिविदुष्टोविचंमैअस्यरोदसी १३ सुतो
 होतामनुष्वदादेवाँअच्छाविदुष्टरः । अग्निहव्यासुपदतिदेवोदेवपुमेविरोविचंमे
 अस्यरोदसी १४ ब्रह्माकणोतिवरुणोगातुविदंतमीमहे । व्यूणोतिहृदास्रतिन-
 व्योजायतामृतंविचंमैअस्यरोदसी १५ ॥ २२ ॥ असौयःपन्थाआदित्योद्विवि
 प्रवाच्यकृतः । नसदेवातिक्रमेतंमतासोनपश्यविचंमैअस्यरोदसी १६
 त्रितःकूपेऽ्वहितोदेवान्हवतऊतये । तच्छुश्राववृहस्पतिःकृषवन्नहरणादुरुविचंमे
 अस्यरोदसी १७ अरुणोमांसकृकःपथायन्तददर्शहि । उजिहतेनिचाय्या
 तष्टवपृथ्यामयीविचंमैअस्यरोदसी १८ एनाङ्ग्रेणवयमिन्द्रवन्तोऽभिव्याम
 वृजेनेसर्ववीराः । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीउतद्यौः १९
 ॥ २३ ॥ इति शाकल्यैकसंहितायां प्रथमे मण्डले पञ्चदशोऽनुवाकः ॥ १५ ॥

इन्द्रं सप्त कुत्सो विश्वेदेवा जगती । अन्त्यां त्रिष्टुप् ।

१०६ इन्द्रमिन्द्रवरुणसमिभूतये मारुतं शर्षो अदितिं हवामहे । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन १ तर्गादित्या आगता सवर्तता ते ये भूतदेवा वृत्रतये पशुभूयः । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन २ अर्कन्तुनः पितरः सुप्रवाचना उत देवो देवपुत्रे क्रता वृधा । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ३ नराशंसं वाजिनं वाजयं चिहक्षयद्वीरं पपसं सुघ्नैरीमहे । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ४ बृहस्पते सवमिन्नः सुगंकथि शंशो येषे मनुहिंतं तदीमहे । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ५ इन्द्रं कुत्सो वृत्रहणं शचीपतिं काटेनि वल्लुक्त्सि रत्नदुतये । रथं न दुर्गा द्विसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ६ देवैर्नो

देव्यदितिनिपातुदेवखातात्रायतामप्रयुच्छत् । तन्नोमित्रोवर्हणोमामहन्तामदि-
तिःसिन्धुःपृथिवीउतथौः ७ ॥ २४ ॥

यज्ञो देवानां तिस्रः कुत्सो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

१०७ युज्ञोदेवानांप्रत्येतिसुप्तमादित्यासोभवतामृलयन्तः । आवोऽर्वाची
सुमतिर्ववृत्यादंहोश्चिद्यावरिवोविजरासत् १ उपनोदेवाअवसागमन्वङ्किरसा
सामभिःस्तूयमानाः । इन्द्रइन्द्रियैर्मरुतोमरुद्भिरादित्यैर्नोअदितिःशामयंसत् २
तन्नइन्द्रस्तद्वरुणस्तदग्निस्तदर्यमात्सर्वविताचनोधात् । तन्नोमित्रोवर्हणोमामह-
न्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीउतथौः ३ ॥ २५ ॥

य इन्द्राग्नी त्रयोदश कुत्स इन्द्राग्नी त्रिष्टुप् ।

१०८ यइन्द्राग्नीचित्रतमोरथोवामभिविश्वानिभुवन्तुचिष्टे । तेनायांतस-

रथं तस्थिवासाथासोमस्यपिवतंसुतस्य १ । यावदिदं भुवर्न विश्वमस्त्युरुव्यचाविरि-
 मतांगभारम् । तावौ अयं पातवे सोमो अस्त्वरमिन्द्राग्नीमनसे युवभ्याम् २ च-
 काथे हि सद्य ३ । इमं भद्रं सधीचिना वृत्रहणा उत स्थः । ताविन्द्राग्नीसुध्वंश्चानिष-
 यावृष्णः सोमस्य वृषणा वृषधाम् ३ । समिंहेष्वग्निष्वानजानायतस्तुचावर्हि रूति-
 स्तिराणा । तीव्रैः सोमैः परिपिक्तेभिरवाग्नेन्द्राग्नीसोमनुसाययातम् ४ यानीन्द्रा-
 ग्नीचक्रधुर्वीयाणि यानिरूपाण्युतवृष्ण्यानि । यावां प्रत्नानिसखयाग्निवानितेभिः
 सोमस्यपिवतंसुतस्य ५ ॥ २६ ॥ यद्ब्रवं प्रथमं वा वृणानो ३ यंसोमो असुरैर्नो
 विहव्यः । तांसुत्यांश्च द्दामभ्याहियातमथासोमस्यपिवतंसुतस्य ६ यदिन्द्रा-
 ग्नीमदंथः स्वदुरोणे यद्दृह्णिराजनिवायजत्रा । अतः परि वृषणावाहियातमथासो-
 मस्यपिवतंसुतस्य ७ यदिन्द्राग्नीयदुपुतवशेषु यद्दृह्यन्व नुपवुरुपस्थः । अतः

परिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिवंतसुतस्य ८ यदिन्द्राग्नीअवमस्यांपृथिव्यां
 मध्यमस्यांपरमस्यामुतस्थः। अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिवंतसुतस्य
 ९ यदिन्द्राग्नीपरमस्यांपृथिव्यांमध्यमस्यामवमस्यामुतस्थः। अतःपरिवृषणावा-
 हियातमथासोमस्यपिवंतसुतस्य १० यदिन्द्राग्नीद्विष्टोयत्पृथिव्यांपत्पवतेज्वो-
 र्घीष्वप्सु। अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिवंतसुतस्य ११ यदिन्द्राग्नी-
 उदितासूर्यस्यमध्येदिवःस्वधयामादयेथे। अतःपरिवृषणावाहियातमथासो-
 मस्यपिवंतसुतस्य १२ एवेन्द्राग्नीपपिवांसासुतस्यविश्वास्मभ्यंसंजयंतधना-
 नि। तन्नोभिन्नेवहृणोमामहन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीउतथौः १३ ॥ २७ ॥

विश्वस्यमष्टौ कुत्स इन्द्राग्नी त्रिष्टुप् ।

१०९ विह्वल्युमनंसावस्यइच्छन्निन्द्राग्नीज्ञासुतवांसजातान् । नान्यायु-

वत्प्रमातिरस्तिमह्यं सवांधियं वाज्रयन्तीमतक्षम् १ अश्रं बृंहिभूरिदावचरावांवि-
 जामातुरुतवाधास्यालात् । अथासोमस्यप्रयतीयवभ्यामिन्द्राग्नीस्तोमं जनया-
 मिनव्यम् २ माच्छेन्नरुशमीरितिनाधमानाः पितॄणांशक्तीरनुयच्छमानाः ।
 इन्द्राग्निभ्यांकवृषणोमदन्तिताह्यद्राधिपणायाउपस्थे ३ युवाभ्यां देवाधिपणा-
 मदायेन्द्राग्नीसोममुशतीसुनोति । तावश्विनाभद्रहस्तासुषाणीआधावतंमधुना
 पृक्कमप्सु ३ युवामिन्द्राग्नीवसुनोविभागेतवस्तमाशुश्रववृत्रहृत्ये । तावासद्या
 वहिपियज्ञेअस्मिन्प्रचर्पणीमादयेथांसुतस्य ५ ॥ २८ ॥ प्रचर्पणिभ्यःपृतनाह-
 वैपुप्रपृथिव्यारिरिवाथेद्विवथं । प्रसिन्युभ्यःप्रगिरिभ्योमहित्वाप्रेन्द्राग्नीविश्वामु-
 वनात्यन्या ६ आभरतंशिक्षतं वज्रवाहूअस्माँइन्द्राग्नीअवतंशर्चीभिःइमेनुतेरशम-

युःसूर्यस्येभिःसपितृपितरोनआसन् ७ पुरंदराशिक्षतंव ब्रह्मस्तास्माद्इन्द्राप्ती
अवर्तभरंपु । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्युःपृथिवीउतथौः ८॥२१॥

तत् मे नव कुत्स क्रभो जगती । पञ्चम्यन्त्ये त्रिष्टुथी ।

११० ततमेअपस्तदुतायतेपुनःस्वादिष्ठाधीतिरुचथायशस्यते । अयंसुसुद्र
इहविश्वदेव्यःस्वाहाकृतस्यससुतृणतक्रभवः १ आभोगंधप्रयदिच्छन्तेतना-
पीकाःप्राश्नोमसकेचिदापयः । सौधन्वनासश्चितस्यभमनागच्छतसवितुर्दाशु-
नोगृहम् २ तत्संवितारोमृत्वमामुवदगोह्यञ्चवन्तेएतनात्यंचिच्चमसमसु-
रस्यभक्षणमेकंसन्तमकृणुताचतुर्वयम् ३ विष्ट्रीशमीतराणित्वेनवाथतोमतासःस-
न्तोअमृतत्वमानशुः । सौधन्वनाक्रभवुःसूरचक्षसःसंवत्सरेसमपृथ्यन्तधीतिभिः
४क्षेत्रमिविममुस्तेजनेनैकंपात्रमभवोजेहमानम् । उपस्तुताउपमंनावमान्ना

अमर्त्येषु श्रवणं च्छमानाः ५ ॥ ३० ॥ आमनीपामन्तरिक्षस्य नृभ्यः स्रुचेव घृतं
 जुहवामविद्मना । तरणित्वाये पितरस्य सश्चिरऋभवो वाजमरुहन्दि वोरजः ६ ऋ-
 भूर्नइन्द्रः शर्वसानवीयानुभूर्वाजेभिर्वसुभिर्वसुर्देदिः । युष्माकं देवा अवसाहनि प्रि-
 ये ३ भितिष्ठेमपृसुतीरमुन्वताम् ७ निश्चर्मणऋभवोगामपिशतसंवत्सेनासृजता
 मातरंपुनः । सौधन्वनासः स्वपस्यथानरोजित्रीयुवानापितरकजोतन ८ वा-
 जेभिर्नोवाजसाताविदुयुभूमौ इन्द्रचित्रमादीपिराधः । तन्नोमित्रोवरुणो माम-
 हन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवीउतथौः ९ ॥ ३१ ॥

तक्षन्पथ कुत्स ऋभवो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१११ तक्षत्रथसुवृते विद्मनापसस्तक्षन्हरी इन्द्रवाहावृषण्वसू । तक्षन्पितृभ्याम-
 भवोयुवद्वयस्तक्षन्वत्साथमातरंसचाभुवम् १ अनोयुज्ञार्थतक्षतऋभूमद्वयः ऋ-

त्वेदक्षायसुप्रजावतीमिषम् । यथाक्षयामसववीरयाविशातन्नः । शार्धायधासथास्वि-
 न्द्रियम् २ आतक्षतसातिमस्मभ्यमृभवः सातिरथायसातिमवतेनरः । साति
 नोजैत्रीसमहेतविश्वहाजामिमजामिपृतनाससक्षणिम् ३ ऋभुक्षणभिद्रमाहुव
 कृत्यऋभुन्वाजान्मरुतः सोमपीतये । उभामित्रावरुणानुनमश्चिनतेनोहिन्व-
 न्तुसातयेधियेजिषे ४ ऋभुरायसंशिशतुसातिसमर्यजिद्वाजोअस्माँअविदु ।
 तन्नोमित्रोवरुणोसामहन्तामदितिःसिन्युःपृथिवीउतद्यौः ५ ॥ ३२ ॥

इळे पधर्विशतिः कुत्सोऽश्विनौ । आद्यौ पादौ लिङ्गोक्तै-

वती जगती । अन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

११२ इळेद्यावापृथिवीपर्वचिचये । अघ्रमसुरुचंयामन्नष्टये । याभिर्भरका-
 रमंशायजिन्वथस्थाभिरुपुजतिभिरश्विनगतम् १ युवोर्दानायसुभराअसश्चतो

रयमातस्थुर्वचसंनमन्तवे । याभिर्धियोऽव्यथः कर्मनिष्ठेयताभिरूपकृतिभिरश्वि-
 नागतम् २ युवंतासां द्विव्यस्यं प्रशासने विशांक्षयथोऽमृतस्य मज्जना । याभिर्धेनु-
 मस्वं १ पिन्वन्धो नराताभिरूपकृतिभिरश्विनागतम् ३ याभिः परिज्मातनयस्य म-
 ज्जना द्विमातात्पुत्रणिर्विभूषति । याभिस्त्रिमन्तुरभवद्विचक्षणस्ताभिरूपकृ-
 तिभिरश्विनागतम् ४ याभिरेभनिवृत्तसितमद्भ्य उद्वन्दनैरयतं स्वर्द्धशे । याभिः
 कण्वंप्रसिपासन्तुमावतंताभिरूपकृतिभिरश्विनागतम् ५ ॥ ३३ ॥ याभिरन्त-
 कंजसमानमारणेभ्युज्यंयाभिरव्यथिभिर्जिज्जिन्वथुः । याभिः कर्केन्दुव्यथैचजि-
 न्वंथस्ताभिरूपकृतिभिरश्विनागतम् ६ याभिः शुचन्तिधनुसांसुपसंवत्सघ-
 र्ममोम्यावंन्तुमत्रये । याभिः पृश्रिर्गुपुरुकुत्समावतंताभिरूपकृतिभिरश्विनाग-
 तम् ७ याभिः शर्चाभिवृषणापरावृजंप्रान्थं श्रोणंचक्षसएतैवकथः । याभि-

वी॒त्तिका॑प्र॒सिता॑ममु॒श्च॒त॒ताभि॑रूप॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् ८ याभिः॒सिन्धु॑मधु॒म-
 न्त॒मस॑श्च॒त॒व॒त्सि॒ष्ठया॑भि॒रज॒राव॑जे॒न्वत॑म् । याभिः॒कुत्स॑श्च॒त॒र्य॒न॒र्य॒माव॑त॒ताभि॑रू-
 प॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् ९ याभिर्वि॒श॒प॒ला॑व॒नु॒साम॑व्य॒सह॑स्र॒मी॒ह्र॒आ॒जाव॑जि-
 न्व॒तम् । याभिर्वि॑श॒म॒श्व॒य॒ग्रे॒णि॒माव॑त॒ताभि॑रूप॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् १० ॥
 ३४ ॥ याभिः॒सु॒दानू॑ऽशि॒जाय॑व॒णि॒जे॒दी॒र्घ॒श्र॒व॒से॒मधु॑को॒शो॒अक्ष॑रत् । क॒क्षी-
 व॑न्त॒स्तो॒ता॒र॒याभि॑राव॒त॒ताभि॑रूप॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् ११ याभि॑र॒सा॒क्षो॒द॒सो॒द्गः
 पि॒पि॒न्व॒धु॒न॒श्व॒याभि॑रथ॒माव॑त॒जि॒ग्रे । याभि॑स्त्रि॒शो॒क॒उ॒त्त्रि॒या॒उ॒दा॒ज॒त॒ताभि॑-
 रूप॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् १२ याभिः॒सूर्य॑प॒रि॒याथः॑प॒रा॒व॒ति॒म॒न्या॒ता॒र॑क्षेत्र॒पत्ये-
 ज्वा॑व॒तम् । याभि॑वि॒प्र॒भ॒र॒द्वा॒ज॒माव॑त॒ताभि॑रूप॒जु॒तिभि॑रश्वि॒नाग॑तम् १३ याभि॑
 र्म॒हा॒म॒ति॒धि॒व॑क॒शो॒जु॒वं॒दि॒वो॒दा॑संश॒म्बर॑ह॒त्य॒आ॒व॑तम् । याभिः॒प॒भि॒धै॒त्र॒स॒द॒स्यु-

मावतंताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम् १४ याभिर्वृत्रविपिपानमुपस्तुतंकलियाभि-
 विचजानिदुवस्यथः । याभिर्व्यश्वमतपृथिमावतंताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम्
 १५॥३५॥ याभिर्नराशयेवेयाभिरत्रधेयाभिःपुरामनवेगातुमीषथुः । याभिःशारी-
 राजतंस्यमंदमयेताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम् १६ याभिःपठवाजठरस्यम-
 जमनाग्निर्वादीद्विचिद्वोअज्मन्ना । याभिःशर्यातमवधोमहाघनेताभिरूपुजति-
 भिरश्विनागतम् १७ याभिरङ्गिरोमनसातिरण्यथोऽग्रगच्छथोविवरेगोअर्णसः ।
 याभिर्मनुगूरमिपासमावतंताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम् १८ याभिःपत्नी-
 विमदायन्यहधुरार्धवायाभिरुणीरशिक्षतम् । याभिःसुदासंकुहथुःसुदेव्यं १
 ताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम् १९ याभिःशन्तातीभवथोददाशुपेभुज्यंयुयाभि-
 स्वथोयाभिरधिगुम् । ओन्वावतीसुभरामृतस्तुभंताभिरूपुजतिभिरश्विनागतम्

२० ॥ ३६ याभिः कृशानुमसनेदुवस्यथोजवेयाभिर्यूनोअवन्तमावतम् । म-
 धुमियंभरोयत्सरड्भ्यस्ताभिरुपुजतिभिरश्विनागतम् २१ याभिर्नरंगोपु-
 धंनृपाह्येक्षेत्रस्यसातानयस्यजिन्वथः । याभीरथाँअवथोयाभिरवतस्ताभिरू-
 पुजतिभिरश्विनागतम् २२ याभिः कुत्समार्जुनेयशंतक्रतप्रतुर्वीतिप्रचदभीतिमा-
 वतम् । याभिर्ध्वसन्तिपुरुयन्तिमावतंताभिरुपुजतिभिरश्विनागतम् २३ अ-
 ग्रंसतीमश्विनावाचमस्मेकृतंनैदस्रावृषणामनीयाम् । अद्यत्येऽवसेनिह्वयेवां
 वधेचनोभवतंवाजसतौ २४ द्युभिरकुभिः परिपातमुस्मानरिष्टेभिरश्विनासौ-
 भगेभिः । तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीउतद्यौः २५ ॥ ३७ ॥

इति शाकलकृसंहितायां प्रथमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

इदं विंशतिरुपस्यं द्वितीयोर्ध्वचोरात्रेश्रेमाएकादशरौद्रिद्वित्रिषुबन्तंचित्रपट्सौर्यनासलाभ्यांपञ्चाधिका
 कक्षीवान्द्वैर्धतमसउशिक्ष्मसूतआश्विनं वैमध्वआवामेकादशावारं थं दशजागतं काराथद्वादशान्सादुः-
 स्वप्ननाशिन्याद्यागायत्रीद्वितीयाककुमुतीयाचतुर्थ्यैका विराट्त्तट्ठूपौ पञ्चमीतनुशिरापष्ठथरैरुष्णि-
 ग्निष्टारवृहतीकृतिग्विपादृतिस्त्रोगायत्र्यः कादित्यापञ्चोनावैश्वदेवा ॥ ८ ॥

इदं विंशतिः कुत्स उपो द्वितीयाध्वस्य रात्रिश्च त्रिष्टुप ।

११३ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषं ज्योतिरागाश्चित्रः प्रकृतो अजनिष्टुविभवा । यथा प्रसू-
 तासवितुः सवायै एवारात्र्युपसेयो निमरैक् १ दशदत्सारुशतीश्वेत्यागाद्दारंगु
 कृष्णासर्दनान्यस्याः । समानबन्धुअमृतं अनूचीद्यावावर्णं चरतं आमिनाने २
 समानो अध्वास्वस्त्रोरनुन्तस्तमन्यान्यां चरतो देवशिष्टे । नमथेते नतं स्थतुः सुमे-
 केन कोपासासमनसाविरूपे ३ भास्वर्ताने त्रीसुनुतानामर्चेति चित्राविदुरेन

आवः । प्राप्याजगद्भुनोरायोअख्यदुपाअजीगर्भुवनानिविश्वा ४ जिह्मश्चेइ चरि-
 तवेमुन्याभोगयइष्टयेरायलत्वम् । दध्नंपरयद्यउर्वियाविचक्षउपाअजीगर्भुवना
 निविश्वा ५ ॥ १ ॥ क्षत्रायत्वश्रवसेत्वमहीयाइष्टयेत्वमथमिवत्वमित्यै ।
 विसंहशाजीविताभिप्रचक्षउपाअजीगर्भुवनानिविश्वा ६ एपादिवोदुहिताप्र-
 त्यर्वाशीव्युच्छन्तीयुवतिःशुक्रवासाः । विश्वस्येशानापाथिवस्यवस्वउपोअद्ये-
 हसुभगेव्युच्छ ७ परायतीनामन्वेतिपाथआयतीनाप्रथमाशश्वतीनाम् । व्यु-
 च्छन्तीजीवमुदीरयन्त्युपामतंकंचनवोधयन्ती ८ उपोयदग्निमिधेचकथ्यवि
 यदावश्रक्षसासूर्यस्य । यन्मानुपान्यक्ष्यमाणोअर्जागस्तदेवेषुचक्रेभद्रमघ्नः ९
 कियत्यायत्समयाभवातियाव्यप्र्याश्र्वननंव्युच्छान् । अनुपूर्वाःकृपतेवावशा-
 नाप्रदीध्यानाजोपेमुन्याभिरिति १० ॥ २ ॥ ईयुष्टेयपूर्वतरामपश्यन्व्युच्छ-

न्तीमुपसंमर्त्यासः । अस्माभिरुनुप्रतिचक्ष्याभूदेतियन्तियेअपरीपुपश्यान् ११
 यावयद्द्वैपाकृतपाकृतेजाःसुंसावरीसनुताईर्यन्ती । सुमङ्गलीविभ्रतीद्वैववीति-
 मिहाद्योप्रःश्रेष्ठतमाव्युच्छ १२ शश्वत्पुरोपाव्युवासदेव्यथोअद्येदंव्यवोमघोनी ।
 अथोव्युच्छादुर्चरौअनुद्यनुजरातृताचरतिस्वधाभिः १३ व्युञ्जिभिर्दिवआता-
 स्वद्यौदपंकुष्णांनिणिजंदेव्यायः । प्रवोधयन्त्यरुणेभिरश्वैरोपायातिसुयुजा
 रथेन १४ आवहन्तीपोष्यावार्याणिचित्रंकेतुकुण्ठेचेकिताना । इयुषी-
 णामुपमाशश्वतीनांविभातीनांप्रथमोपाव्यश्वैत् १५ ॥ ३ ॥ उदीर्ध्वजीवो
 असुर्नआगावप्रागात्तमआज्योतिरिति । औरिक्पन्थांयातवेसूर्यायागन्मयत्र
 प्रतिरन्तआयुः १६ स्यूमनावाचउदियतिवह्निःस्तवानोरेभद्रप्रसोविभातीः ॥
 अद्यात्तदुच्छगृण्णतेमघोन्यस्मेआयुर्निर्दिदीहिप्रजावत् १७ यागोमतीरुपसःसर्व-

वीराव्युच्छन्ति दाशुमे मर्त्याय । वायो रिवसनुतानामुदकेता अश्वदा अश्रवत्सो म-
 सुत्वा १८ माता देवानामदितेरनीकं यज्ञस्य केतुवृहती विभाहि । प्रगस्ति कृद्वा-
 ह्मणेनोव्युच्छानो जने जनय विश्ववारे १९ यच्चित्रमप्रउपसो वहन्ती जानायं
 शशमानार्यभद्रम् । तत्रोमित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः
 २० ॥ ४ ॥

इमा एकादश कुत्सो रुद्रो जगती । अत्ये त्रिष्टुभौ ।

११४ इमारुद्राय तव सैकपादे नैक्षयद्वाराय प्रभरामहे मतीः । यथाशमसद्भि-
 पदे चतुष्पदे विश्वेषुष्टग्रामे अस्मिन्ननातुरम् १ मळानोरुद्रो तनो मयस्कृधि क्षयद्वी-
 राय नमसा विधेमते । यच्छं च योश्च मनुराये जेपिता तदश्या मत्वरुद्रप्रणीतिषु २
 अश्यामते सुमते देवयुष्यया क्षयद्वीरस्य तवरुद्रमीदृक् । सुन्नायश्चिद्विशो अस्माक-

माचरारिष्टवीराजुहवामतेहविः ३ त्वेपंवयंरुद्रयंजुसाधंवंकुकविमवसेनिह्वया-
 महे । अरेअस्मद्वव्यहेळोअस्यतसुसुमतिमिद्वयमुस्यावृणीमहे ४ दिवोवरा-
 हर्मरुपकंपदिनेत्वेपंरूपंनर्मसानिह्वयामहे । हस्तेविभ्रद्रेपुजावार्याणिशर्मवम
 च्छदिरस्मभ्ययंसत् ५ ॥ ५ ॥ इदंपित्रेस्मरुतामुच्यतेवचःस्वादोःस्वादीयोरुद्राय
 वधेनम् । रास्वाचनोअमृतमर्तभोजनंमनेतोकायतनयायमृळ ६ मानो
 महान्तमुतमानोअर्भकमानुउक्षन्तामुतमानंउक्षितम् । मानोवधीःपितरंमोत
 मातरंमानःप्रियास्तन्वोरुद्ररीरिपः ७ मानस्केतोतनयेमानंआयौमानोगोपु
 मानोअश्वेपुरीरिपः । वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मन्तःसदमित्वाहवा-
 महे ८ उपतेस्तोमान्पशुयाडुवाकरंरास्वापितर्मरुतांसुन्नमुस्मे । भद्राहिते
 सुमतिर्मृळयत्तमाथावयमवइत्तेवृणीमहे ९ अरेतेगोघ्नमुतपरूपुघ्नक्षयद्वारसु-

नमस्मर्ते अस्तु । मृच्छार्चनो अर्धि च ब्राह्मिदेवावाचनः शर्मयच्छद्विवर्हाः १० अ-
 वो चा मनसो अस्मा अत्र स्पवः शृणोतु नो हर्वरुद्रो मरुत्वान् । तन्नो मित्रो वरुणो मा-
 महन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ११ ॥ ६ ॥

चित्रं पद कुत्सः सूर्यद्विष्टुप ।

११५ चित्रदेवानामुदगादनांकचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्यग्नेः । आप्राद्यावापृ-
 थिवी अन्तरिक्षसूर्य आत्मा जगत्स्तस्युपश्च १ सूर्यो देवीमपसरोचमानामर्यो न
 योषामभ्येति पश्चात् । यत्रानरो देवयन्तो युगानि वितन्वते प्रतिभद्राय भद्रम् २
 भद्रा अर्था हरितः सूर्यस्य चित्रा एतन्वा अनुमाद्यासः । नमस्यन्तो दिव आपृष्टम-
 स्युः परिद्यावापृथिवी यन्ति सद्यः ३ तत्सूर्यस्य देवत्वन्महिष्वं मध्याकर्तो वितं-
 संजभार । यदेदयं कृद्हरितः सद्यस्थादाद्रात्री वासस्तनुते सिमस्मै ४ तन्मि-

त्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपकं णुते चोरुपस्थे । अनन्तमन्यद्रुशदस्यपाजः
 कृष्णमन्यद्हरितः संभरन्ति ५ अद्यादेवा उदितासूर्यस्य निरंहसः पिपृतानिरं व-
 द्यात् । तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ६ ॥ ७ ॥

इति शाकलकृसाहितायां प्रथमे मण्डले षोडशोऽनुवाकः ॥ १६ ॥

नासत्याभ्यां पञ्चविंशतिः कक्षीयानभिनौ त्रिष्टुप् ।

११६ नासत्याभ्यां वाहिरिव प्रवृञ्जेस्तोमैर्द्वयम्यत्रियैव वार्तः । यावर्भगाय
 विमदाय जायासे नाजुवान्यहतरथेन १ वीळुपत्समभिराशुहेमभिवद्विवानां वाज-
 तिभिः शाशदाना । तद्रासंभो नासत्यासहस्रं माजायमस्य प्रधने जिगाय २ तुत्रो
 हभुज्युमश्विनो देमेघरयिनकश्चिन्ममूवाँ अवाहाः । तमूहथुनौभिरात्सन्वती-
 भिरन्तरिक्षमुद्भिरपोदकाभिः ३ तिस्रः क्षपस्त्रिर्हातिव्रजद्विर्नासंत्थाभुज्युमूहथुः

पतत्रैः । समुद्रस्ययन्त्राद्रस्यपारेत्रिभारथैःशतपद्भिःपल्लवैः ४ अनारम्भणे
 तद्द्वीरयेयामनास्थानेअग्रभूणेतमुद्रे । यदश्विनानुहर्षभुज्युमस्तंशतारित्राना-
 वमातस्थिवांसम् ५ ॥ ८ ॥ यमश्विनाददुःश्वेतमश्वमथाश्वायशश्वदिस्वस्ति
 । तद्वाशत्रमहिकीर्तेन्यभूत्यैद्वावाजीसदमिद्वव्योअर्यः ६ यवन्नरास्तुवतेपजि-
 यार्यकृतीवतेअरदतंपुरन्धिमम् । कारोतराच्छफादश्वस्यवृष्णःशतंकुम्भौअसिश्व-
 तंसुरायाः ७ हिमेनाग्निंश्रंसमवारयेथापितुमतीमूर्जमस्माअघत्तम् । ऋवासे
 अग्निमश्विनावनीतमुच्चिन्यथुःसर्वगणंस्वस्ति ८ परावतनासत्यानुदेथामुच्चावृष्णं
 चक्रथुर्जिह्ववारम् । क्षरन्नापोनपायनायरायेसहस्रायतृष्यतेगोतमस्य ९ जजु-
 र्थोनासत्योतवात्रिप्रामुश्चतंद्रापिमिवुच्यवानीत् । प्रातिरतंजहितस्यार्युर्दुस्त्रादित्प-
 तिमकृणुतंकृनीनाम् १० ॥ ९ ॥ तद्वाँनराशंस्युराध्यैचाभिष्टिमन्नासत्यावर्क-

थम् । यद्विद्वांसानिधिमिवापगूळमुद्गर्ताद्रूपथुर्वन्दनाय ११ तद्वाँनरासनये
 वंसुप्रमाविष्कणोमितन्युतुर्नवष्टिम् । दृध्यद्दृह्यन्मध्वार्थवर्णोवामश्वस्यशी-
 ष्णाप्रियर्दीमुवाच १२ अजाहवीन्नासत्याकरावामहेयामन्युरुभुजापुरंधिः ।
 श्रुतच्छासुरिववप्रिमृत्याहिरण्यहस्तमश्विनावदत्तम् १३ आस्रोवृकस्यवर्ति-
 काम्भीकेयुवंनरानासत्यामुमुक्तम् । उतोक्विंपुरुभुजायुवंहृकपमाणमकृणुते
 विचक्षे १४ चरित्रंहिवेरिवाच्छेदिपर्णमाजाखेलस्यपरितक्म्यायाम् १ सुद्योज
 ह्यामार्यसीविश्लयैधनोहितेसतवेप्रत्यघत्तम् १५ ॥ १० ॥ शतमेवान्वृक्ये
 चक्षदानमृज्जाश्रुतंपितान्वंचंकार । तस्माअक्षीनासत्याविचक्षुआर्धत्तंदस्त्राभि-
 यजावनुर्वन् १६ आवारंथं दुहितासूर्यस्यकार्णमेवातिष्ठद्वताजयन्ती । विश्वे
 देवाअन्वमन्यन्तहृद्भिःसमुश्रियानासत्यासचथे १७ यदयांतं दिवोदासायवर्ति-

भ्रंक्षाजायाश्विनाहयन्ता । रेवदुवाहसचनोरथोवावृषभश्वशिशुमारश्वयुक्ता १८
 रथिसुक्षत्रंस्वपत्यमारुःसुवीथेनासत्यावहन्ता । आजह्वावीसर्मनसोपवाजैस्त्रि-
 रह्वोभांगदधतीमयातम् १९ परविष्टजाहुपविश्वतःसीसुगेभिर्नक्तमूहयूरजोभिः ।
 विभिन्दुनासत्यारथेनविपर्वतोअजयूअयातम् २० ॥ ११ ॥ एकस्याव-
 स्तोरावतरणाप्यवशमश्विनासनयेसहस्रा । निरहतदृच्छुनाइन्द्रवन्तापृथुश्रवसो
 वृषणावरतीः २१ शरस्यचिदाचिक्तस्यावतादानीचादुञ्चाचक्रथुःपातवेवाः ।
 शयवैचिन्नासत्याशशीभिर्जसुरयेस्तथपिप्यथुर्गाम् २२ अवस्यतेस्तुवृतेकृष्णि-
 यायक्रजूयेतेनासत्याशशीभिः । पशुननृष्टमिवदर्शनायविष्णाष्वददथुर्विश्वकाय
 २३ दशरात्रीरशिवेनानवधूनवनङ्गभ्रथितमस्व १न्तः । विप्रुतरेभमुदनिप्रवृक्त

मुत्रिन्यथुःसोममिवस्रुवेण २४ प्रवांदंसास्यश्विनाववोचमस्यपतिःस्यांसुगवः
सुवीरः । उतपश्यन्नश्रुवन्वीर्यमायूरस्तामिवेज्जरिमाणंजगम्याम् २५ ॥ १२ ॥

पद्यः पश्चविंशतिः कक्षीवानश्विनौ त्रिष्टुप् ।

११७ मध्वःसोमस्याश्विनामदायप्रत्नोहोताविवासतेवाम् । बृहिष्मतीरा-
त्तिविश्रितागीरियायांतनासत्योपवाजैः १ योवामश्विनामनंसोजर्वीयात्रथःस्व-
श्वोविशआजिगति । येनगच्छथःसुकृतोदुरोणंतेनरावृत्तिरस्मभ्यंयातम् २
ऋषिनरावंहसःपार्श्वजन्यमृवीसादत्रिमुश्चथोगुणेन । मिनन्तादस्योरशिवस्यमा-
याअनुपूर्ववृषणाचोदयन्ता ३ अश्वंनगूळ्मश्विनादुरैवेर्कृषिनरावृषणारेभमप्सु ।
संतरिणीथोविप्रुतवंसोभिर्नवांजूर्यन्तिपर्व्याकृतानि ४ सुपुष्वांसननिर्ऋतेरूप-
स्येसूर्यनर्दघ्रातमंसिस्त्रियन्तम् । शुभेरुक्मंनर्दशंतनिखातमुदूपथुरश्विनावन्द-

नाय ५ ॥ १३ ॥ तद्वानराशंस्यंपञ्जियेणकक्षीवतानासत्यापरिज्मन् । शफा-
 दथस्यवाजिनोजनायशतंकुम्भासिञ्चतंसधूनाम् ६ युवंनरास्तुवतेकृष्णिया-
 यविष्णापर्वदद्युर्विश्वकाय । द्योपयैचित्पितृपेदुरोणेपतिंजयन्त्याअश्विनाव-
 दनम् ७ युवंशयावारुशतीमदचमहःक्षोगस्याश्विनाकण्वाय । प्रवाच्यंतद्वृष-
 णाकृतवायन्नपिवायश्रवोअध्यधचम् ८ पूरुवपीस्यश्विनादानानिपेदवऊहयु-
 राशुमश्वम् । सहस्रतांवाजिनमप्रतीतमहिहनश्रवस्यं १ तरुत्रम् ९ एतानिवा-
 श्रवस्यासुदानुब्रह्माङ्गंसदनुरोदस्योः । यद्वापञ्जासोअश्विनाहवन्तेयातमिषा-
 चविदुयेचवार्जम् १० ॥ १४ ॥ तनोमर्त्तिनाश्विनागूणानावाजंविप्रायभुर-
 णारवन्ता । अगस्त्येब्रह्मणावावृधानासंविशपलांनासत्यारिणितम् ११ कुहया-
 न्तासुष्टुतिकान्यस्यदिवोनपातावृषणाशयुत्रा । हिरण्यस्येवकलशंनिखातमुदू

पयुर्वंशमेअश्विनाहंन् १२ युवंच्यवानमश्विनाजरन्तुपुनर्युवानंचक्रथुःशर्चीभिः ।
 यवोरथंबुहितासूयसहश्रियानासत्यावृणीत १३ युवंतुग्रायपव्येभिरेवैः पुनः
 मून्यावभवतंयुवाना । युवंभज्यमणसोनिःसमद्राद्विभिरूहयुर्ऋजेभिरश्वैः १४
 अजोहवीदश्विनातौद्रयोवांप्रोह्लःसमद्रमंव्यथिजग्वान् । निष्टमूहथुःसुयुजार-
 धेनुमनोजवसावृषणास्वस्ति १५ ॥ १५ ॥ अजोहवीदश्विनावर्तिकावामास्रो
 यत्सीममुश्चतंपृकस्य । विजयुपाययथुःसान्वद्रेजांतविष्वाचोअहतंविषेण १६
 शतंमेयान्वृक्येमामहानंतमःप्रणीतमशिवेनपित्रा । आक्षीऋजाश्वेअश्विनावध-
 संज्योतिरन्धार्यचक्रथुर्विचक्षे १७ शुनमन्धार्यभरंमह्यत्सावुकीरश्विनावृषणान
 रिति । जारःकनीनेइवचक्षदानऋजाश्वैःशतमेकंचमेयान् १८ महीवांमतिरश्वि
 नामयोभूरुतस्त्रामंधिष्ण्यासंरिणीथः । अथायुवामिदह्यत्पुरंधिरागच्छतंसिवृष

णाववोभिः १९ अधेनुवंस्रास्तये १ विपक्वामपिन्यतंशयवेअश्विनागाम् । युवं
 शर्चाभिर्विमृदायजायांन्यह्युःपुरुमित्रस्ययोपाम् २० ॥ १६ ॥ यवंवृकेणा-
 श्विनावपन्तेपदुहन्तामनुपायदत्ता । अभिदस्युंवकुरेणाघमन्तोरुज्योतिश्वक्रधुरा-
 यीय २१ आर्थवर्णार्याश्विनादधीचेऽश्व्यंशिरःप्रत्यैरयतम् । सवांमधुप्रवोचह-
 तायन्त्वाष्ट्यदस्रावपिकक्ष्यवाम् २२ सदाकवीसुमतिमाचकेवांविश्वधियोअ-
 श्विनाप्रावंतमे । अस्मेरयिनासत्यावृहन्तमपत्यसाचंश्रुत्यैराराथाम् २३ हिर-
 ण्यहस्तमश्विनारराणापुत्रंनरावघ्नित्वाअदत्तम् । त्रिधाहृश्यावमश्विनाविकस्त-
 मुज्जीवसैरयतंसुदानू २४ एतानिवामश्विनावीचाणिप्रपूर्वाण्ययवोऽवाचन् ।
 ब्रह्मकण्वन्तोवृणायुवभ्यासुवीरातोविदथमावदेम २५ ॥ १७ ॥

११८ आवांरथौअश्विनाशयेनपत्वासुमृळीकःस्ववांयात्वर्वाङ् । योमर्थस्य
मनसोजवीयात्रिवन्धुरोवृषणावातरंहाः १ त्रिवन्धुरेणत्रिवृत्तारथेनत्रिचक्रेण
सुवृतायातमर्वाक् । पिन्वतंगजिन्वतमर्वतो नोवर्धयतमश्विनावीरमस्मे २ प्रव-
द्यामनासुवृत्तारथेनदस्त्राविमंशृणुतंश्लोकमद्रैः । किमङ्गवांप्रत्यवर्तिगमिष्ठाहु-
विप्रसोअश्विनापुराजाः ३ आवांशयेनासौअश्विनावहन्तुरथेयुक्तासंआशवः
पत्ङ्गाः । येअसुरोदिव्यासो नगृध्राअभिप्रयोनासत्यावहन्ति ४ आवांरथेयु-
वतिस्तिष्ठवत्रजुष्टीनरादुहितासूयस्य । परिवामश्ववपुषःपत्ङ्गावयौवहन्त्वसू-
पाअभीकै ५ ॥ १८ ॥ उद्वन्दनमैरतंदंसनाभिरुद्रेभंदंस्त्रावृषणाशर्चीभिः ।
निष्टौग्रथपरयथःसमुद्रात्पुनश्चवानंचक्रथुर्युवानम् ६ । युवमत्रथेऽवनीतायतत-

मूर्जसोमानमश्विनावधत्तम् । यूवंकण्वायापिरिप्तायचक्षुःप्रत्ययत्तसुष्टुतिर्जु-
 जुयाणा ७ यूवंधेनुंशयवेनाधितायापिन्वतमश्विनापुर्व्याय । अमुञ्चतंयतिकामं-
 हसोनिःप्रतिजङ्घीविशपलायाअधत्तम् ८ यूवंश्वेतपेदवइन्द्रजतमहिहनमश्विना
 दत्तमश्वम् । जोहूत्रमुर्योअभिभूतिमूग्रसंहस्रसांवृणवीडुङ्गम् ९ तावानरास्वव-
 सेसुजाताहवामहेअश्विनानार्धमानाः । आनुउपवसुमतारथेनुगिरौजुयाणासु-
 वितार्ययात्तम् १० आशयेनस्यजवसानूतेननास्मेयातंनसत्यासुजोपाः । हवेहि
 वामश्विनारातहव्यःशश्वत्तमायाउपसोव्युष्टौ ११ ॥ १९ ॥

आवां रथं दश कर्षावानाश्वनौ जगती ।

११९ आवांरथंपुरुमायंमतेजुर्वजिराश्वयज्ञियंजीवसेहवे । सहस्रकेतव-
 निर्नशनदसुंश्रुष्टीवानवखोधामभिप्रयः १ कुर्ध्वार्धीतिःप्रत्यस्यप्रयामन्यथा-

यिशास्मन्त्समयन्तआदिशः । स्ववामिधर्मप्रतिथन्त्यतयुआवामुर्जानीरथंम-
 श्विनारुहत् २ संयन्मिधःपंसृधानासोअगर्मतगुभेमखाअमिताजायवोरणे । यु-
 वोरहप्रवृणोचैकितेरथोयदश्विनावहंथःसुरिमावरम् ३ युवंभुज्युंभुरमाणंविभिर्गंतं
 स्वयुक्तिभिर्निवहंन्तापितृभ्यआ । यासिष्टवृत्तिवृषणाविजेत्यं १ दिवोदासायमहि
 चेतिवामवः ४ युवोरश्विनावपुपेयुवायुजंरथंवाणीयिमतुरस्यशब्धम् । आवां
 पतित्वंसख्यार्थजग्मुयीयोषावृणतिजेन्यायुवांपती ५ ॥ २० ॥ युवरेभंपरि-
 प्रूतेरुरुण्यथोहिमेनधर्मपरितसमत्रये । युवंशयोरंवसंपिप्यथुर्गेविप्रद्विघणवन्दन-
 स्तार्यायुया ६ युवंवन्वन्निऋतंजरुण्यारथंनदस्त्राकरणासमिन्वथः । क्षेत्रादा
 विप्रंजनथोविपुन्ययाप्रवामत्रविधेतेदंसनाभुवत् ७ अगच्छतंकृपमाणंपरावति
 पितुःस्वस्यत्यजंसांनिर्वाधितम् । स्वर्वतीरितकृतीर्युवोरहंचित्राअभिकेअभव-

त्रभिष्टयः ८ उतस्यावांमधुमन्मक्षिकारपन्मदेसोमस्यौष्ठिजोहुवन्यति । यवं
 दधीचोमनुआविवासुथोऽथाशिरःप्रतिवामश्व्यवदत् ९ यवंपेदेवैपुरुवारमश्वि-
 नास्पृधांश्वेतंतरुतारंदुवस्यथः । शयैरुभिद्युपतनासुदुष्टरंचकृत्यमिन्द्रमिवचर्ष-
 णीसहम् १० ॥ २१ ॥

का राधद्द्रदश कक्षीवानश्विनौ । आद्या गायत्री । द्वितीया ककुप् । तृतीया काविराद् ।

चतुर्थी नष्टरूपी । पञ्चमी तनुशिरा । षष्ठ्यक्षरैरुष्णिक् । सप्तमी विष्टारवृहती ।

अष्टमी कृतिः । नवमी विराद् । ततास्तिस्त्रौ गायत्र्यः ।

१२० काराधुद्धोत्राश्विनावांकोवांजोपडुभयोः । कथाविधात्यप्रचेताः १
 विद्वांसाविद्वुरःपृच्छेदविद्वानित्थापरोअचेताः । नूच्चिन्नुमतेअक्रौ २ ताविद्वांसां
 हवामहेवांतानोविद्वांसांमन्मवोचेतमुद्य । प्राचर्द्धयमानोयवाकुः ३ विपृच्छा-

मिपाक्या ३ नदेवान्वपट्कृतस्याद्धुतस्यंदस्रा । पार्तचसह्यसोयुवंचरभ्यंसोनः ४
 प्रयाधोयेभृगवाणेनशोभेययावाचायजतिपञ्चिथोवाम् । प्रैप्रयुर्नविद्वान् ५ ॥ २ ॥
 श्रुतंगोयंत्रतकवानस्याहंचिद्विरिर्भाश्विनावाम् । आक्षीशुभस्पतीदन् ६ युवं
 ह्यास्तेमहोरन्युवंवायन्निरतंतसतम् । तानोवससुगोपास्यातंपार्तनोवृकादघायोः ७
 माकस्मैघातमभ्यमित्रिणेनोमाकुत्रानोगृहेभ्योधिेनवोगुः । स्तनाभुजोअशि-
 श्वीः ८ दुह्रीयन्मित्रधितयेयुवाकुरायेचनोमिमीतंवाजवत्यै । इवेचनोमिमीतं
 धेनुमत्यै ९ अश्विनोरसनंरथमनश्वंवाजिर्नावतोः । तेनाहंभूरिचाकन १०
 अयंसमहमातनह्यातेजनौअनु । सोमपेयंसुखारथः ११ अधस्वप्नस्यनिर्विदे-
 ऽभुंअतश्चरेवतः । दुभातावस्त्रिनश्यतः १२ ॥ २ ३ ॥ इतिशाकलर्कसंहितायां प्रथमे
 मण्डले सप्तदशोऽनुवाकः ॥ १७ ॥

कदित्था पञ्चदश कक्षीवात्विश्वेदेवा इन्द्रो वा विष्टुः ।

१२१ कदित्थानुः पात्रदेवयुतांश्रवद्विरो अङ्गिरसांतुरण्यन् । प्रयदानद्विशा
 हर्म्यस्योरुकसते अध्वरेयजत्रः १ स्तम्भीह्रद्यांसवृणुं प्रुपायहृमुवाजापद्रविणं
 नरोगोः । अनुस्वजांमहिपश्चतत्रांमिनामश्वस्यपरिमातरंगोः २ नक्षह्रवमरु-
 णीः पर्वराटूरो विशामङ्गिरसामनुधून् । तक्षह्रज्वंनियुतं तस्तम्भद्व्यांचतुष्पदेन-
 यीयद्विपादे ३ अस्यमदेस्वर्षदाऋतायाषीवृतमुस्त्रियाणांमनीकम् । यद्धप्रसर्ग
 त्रिककुम्भिवर्तदपद्रुहोमानुपस्यदुरोवः ४ तुभ्यंपयोयत्पितरावनीतांरायः सुरेत-
 स्तुरणैभुरण्यु । शुचियनेरेकणार्थजन्तसवर्द्धायाः पयउस्त्रियायाः ५ ॥ २४ ॥
 अधप्रजज्ञेतरणिर्ममनुप्ररोज्यस्याउपसो नसूरः । इन्दुर्येभिरापृस्वेदुहव्यैः स्त्रुवेण
 सिञ्चज्रणाभिधाम ६ स्विध्माघह्रनधितिरपस्यात्सूरो अध्वरेपरिरोधेनागोः ।

यद्धप्रभासिकृत्व्याँ अनुद्यूननविशेषश्विपेतुराय ७ अष्टामहोदिव आवोहरीइहद्यु-
 न्नासाहमभियोधानउत्सम् । हरियत्तैमन्दिनदुक्षन्वुधेगोरभसमद्रिभिर्वाताप्यम् ८
 त्वमायसंप्रतिवर्तयोगोदिवोअश्मानमुपनीतमृर्वा । कुत्सायत्रपुरुहतवन्वच्छु-
 ष्णामनन्तैःपरियासिवधैः १ पूरायत्सूरस्तमसोअपीतिस्तमद्रिवःफलिगंहैतिम-
 स्य । शुष्णस्यचित्परिहितयदोजौदिवस्परिसुग्रथितंतदादः १० ॥ २ ५ ॥ अनुत्वाम-
 हीपार्जसीअचुकेद्यावाक्षामामदतामिन्द्रकर्मन् । त्वंवृत्रमाशयानंसिरासुमहोव-
 ज्रेणसिष्वपोव्राहुम् ११ त्वमिन्द्रनयोयाँअवोनृन्तिष्ठावातस्यसुयुजोवहिष्ठान् ।
 यंतैकाव्यउशनामन्दिनुवाहृत्रहृणंपार्थततक्षवज्रम् १२ त्वंसूरोहरितोरामयोनु-
 त्मरञ्जकमेतशोनायमिन्द्र । प्रास्यपारंनवतिनाव्यानामपिकृतमवर्तयोऽयंज्यन्
 १३ त्वनोअस्याइन्द्रदुर्हणायाःपाहिर्वज्रिवोदुरितादुभीकै । प्रनोवाजात्रथ्यो ३

अश्वबुध्यानिषेयन्विश्रवसेसनुतयै १४ मासातेअस्मत्सुमतिर्विदसद्वाजप्रमहः
 समिपोवरन्त । अनोभजमघबुनोव्वयोमहिष्ठास्तेसयुमादःस्याम १५॥२६॥
 इति शाकल्यकूसंहितायां प्रथमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ इति प्रथमाष्टक समाप्तः ॥ १ ॥

मवोवैश्वदेवमावोविराडूपेपृथुःसप्तोनोपस्यंतूपाउच्छन्तीमातारं सप्तस्वनयस्यदानस्तुतिरूपजरत्या-
 यमन्दानितिकक्षीवान्दानतुष्टःपञ्चभिर्भिव्यव्यंतुष्टावान्त्ये अनुष्टुभौभावयव्यरोमशयोर्दस्पत्योःसंवादो-
 ऽग्रिमैकादशपरुच्छेपौदोदासिराग्रेयंतुषारुच्छेपंसर्वमासष्टंत्रातिधृतिःपष्ठथयंजायताष्टौयंत्वमेकाद-
 शपष्ठैन्दवीप्रमाथोतिशकर्पावष्टिरस्यैन्द्रयाहिदशान्त्यात्रिष्टुविन्द्रायसप्तत्वयावयंपड्युवंतमैन्द्रापावर्तौ
 र्धर्चउभेसप्तादौत्रिष्टुमित्सोऽनुष्टुभोगायत्रीधृतिरष्टिरात्वापद्वायव्यंत्वन्स्याष्टिस्तीर्णनवचतुर्ध्याद्याःपञ्च-
 न्द्रयथोपान्त्येअष्टीप्रसुसप्तमैत्रारुणंत्वन्त्येत्लिङ्गोक्तदेवतेअन्त्यात्रिष्टु ॥ ९ ॥

मवः पञ्चदश कक्षीवान्विश्वेदेवास्त्रिष्टु ।

१२२ ॐम् प्रवुःपान्तरधुमन्यवोऽन्धोयंज्ञंरुद्रार्थमीच्छुवेभरध्वम् । द्विवोअस्तो-
 व्यसुरस्यवीरैरिपुध्वेवमरुतोरोदस्योः १ पत्नीवपर्वहूतिंवावधध्यातुपासानक्तापुरु-
 धाविदाने । स्तरीनात्किंव्युतंवसानासूयस्यश्रियासुदृशीहिरण्यैः २ ममचुनःपरि-

ज्मावसहामचूवातोअपांवृष्वान् । शिशितमिन्द्रापर्वतायुवनस्तन्नोविश्वेवरी-
 वस्यन्तुदेवाः ३ उतत्यामेयशसश्वेतनायेव्यन्तापान्तौशिजोहृवध्वै । प्रवोनपा-
 तमुपांकुण्ध्वंप्रमातरारास्पिनस्यायोः ४ आवोरुवण्युमौशिजोहृवध्वैघोपैवशंस-
 मजुनस्यनंशे । प्रवःपुष्णेदावनुअच्छावोचैवसुततिमग्नेः ५ ॥ श्रुतंमैमि-
 त्त्रावरुणाह्वेमोतश्रुतंसदनेविश्वतःसीम् । श्रोतुनःश्रोतुरातिःसुश्रोतुःसुक्षेत्रासि-
 न्युरद्भिः ६ स्तूपेसावावरुणमित्ररातिर्गवांगतापक्षयामेषुपुञ्जे । श्रुतरथेप्रियरथेद-
 धनाःसद्यःपृष्टिनिरुन्धानासोअगमन् ७ अस्यस्तुपेमहिमघस्यराघःसर्वासनेम-
 नहुपःसुवीराः । जनोयःपुञ्जेभ्योवाजिनीवानश्ववतोरथिनोमह्यसरिः८जनोयो
 मित्रावरुणावभिभ्रुगुपोनवासूनोत्यक्षयाभ्रुक् । स्वयंसपक्ष्मंहृदयेनिवचआप्य-
 दीहोत्राभिर्ऋतावा ९ सत्रार्धतो नहुपोदंसुजतःशर्धस्तरोनुराङ्गुर्तश्रवाः । विसृष्ट-

गतिर्यातिवाक्स्तृत्वाविश्वसुपत्सुसदमिच्छूरः १० ॥ २ ॥ अधुगमन्तानहुपोहवसैः
 श्रोतराजानोअमृतस्यमन्द्राः । नभोजुवोयन्त्रिरवस्यराधःप्रशस्तयेमहिनारथ-
 वते ११ एतंशंधधाम्यस्यसैरित्यवोचन्वदशतयस्यनदौ । द्युन्नानियेषुवसुताती
 रारन्विश्वेसन्वन्तुप्रभुपुवाजम् १२ मन्दामहेदशतयस्यधासेद्विर्यत्पञ्चविभ्रतो
 घन्त्यन्ना । किमिष्टाश्वइष्टरदिमेरुतइशानासुस्तरुपञ्जजतेनृन् १३ हिरण्यकर्णमणि-
 म्रीवमर्णस्तन्नोविश्वेवस्यन्तुदेवाः । अयोगिरःसुद्यआजुगमुयीरोस्राश्र्वाकन्तू-
 भयेष्वस्मे १४ चत्वरोमामगुशरैस्पुविश्वेयोरानुआयंवसस्यजिष्णोः ।
 रथोवांमित्रावरुणादीर्घाप्ताःस्युमंगभास्तिःसुरोनाथौत् १५ ॥ ३ ॥

पृथुत्तपोदश कक्षीवानुपाबिष्टुप् ।

१२३ पृथुरथोदक्षिणायाअयोज्यैर्नदेवासौअमृतांसोअस्युः । कृष्णादुदस्थाद्-

र्यां १ विहायाश्चिकित्सन्तीमानुपायक्षर्याय १ पूर्वाविश्वस्माद्दुर्वनादवोधिजयन्ती
 वाजं वृहतीसनुत्री । उजाव्यख्यद्युवतिः पुनर्भरोपाअगन्प्रथमापूर्वहूतौ २ यद्व्यभागं
 विभजासिनभ्यउपोदेविमत्यत्रासुजाते । देवो नोअत्रसवितादमूनाअनांगसो
 वोचितिसूर्याय ३ गृहंगृहमहनायात्यच्छादिवोदेवेअधिनामादधाना । सिपा-
 सन्तीद्योतनाशश्वदागादग्रमग्रमिद्रजतेवसूनाम् ४ भगस्यस्वसारुणस्यजा-
 मिरुपःसुनतेप्रथमाजरस्व । प्रश्वासदृघ्यायोअधस्यधाताजयेमतंदक्षिणयारथेन
 ५ ॥ ४ ॥ उर्वीरतांसनुताउत्पूरन्धीरुद्रग्रयःशुशुचानासोअस्थुः । स्पार्हाविसूनि
 तमसापगृह्णाविष्कण्वन्पुपसोविभातीः ६ अपान्यदेत्यभ्य १ न्यदेतिविप्ररूपेअ-
 हनीसंचरेते । परिक्षितोस्तमोअन्यागुहाकरद्यौदुषाःशोशुचतारथेन ७ सह-
 शीरथसहशीरिदुश्वोदीर्घसंचन्तेवरुणस्यधाम । अनवद्यास्त्रिशतयोजनान्यैक-

काकृतं परिच्यन्ति सद्यः ८ जानंत्यहः प्रथमस्य नो मंशुक्का कृष्णादजनिष्टिश्चितीर्ची ।
 ऋतस्य योयानमिनातिवामाहरहर्निष्कृतमाचरन्ती ९ कन्येवतन्वा ३ शाशदानौ
 एषिदेविवेवमियक्षमाणम् । संस्मयमानायुवतिः पुरस्तादाविवेक्षोसिकृणुपेवि-
 भाती १० ॥ ५ ॥ सुसंकाशामातृमृष्टेवयोपाविस्तन्वैकृणुपेदृशेकम् ।
 भद्रात्वमुपोचितरं व्युच्छन्तते अन्या उपसौ न शन्त ११ अथावतीर्गोमतीर्विश्व-
 वारायतमानाराशिभिः सूर्यस्य । पराच्यन्ति पुनराचयन्ति भद्रानामवहमाना उ-
 पासः १२ ऋतस्य रशिममनुयच्छमाना भद्रं भद्रं क्रतुमस्मासुवेहि । उपोनो अद्य
 सुहवा व्युच्छास्मासुरायो मधवत्सुचस्युः १३ ॥ ६ ॥

उपा उच्छन्ती त्रयोदश कक्षीषा उपोपास्त्रिष्टुप् ।

१२४ उपा उच्छन्तीसमिधाने अग्रा उद्यन्तसूर्य उर्वियाज्योतिरश्रेत् । देवो नो

अत्र सवितान्वर्थप्रासवीद्विपत्रचतुष्पदित्यै १ अमिनतीदिव्यानिव्रतानिप्रमि-
 न्तीमनुष्यायुगानि । इयुर्षाणामुपमाशश्वतीनामायतीनामथमोषाव्यदौत् २
 एपादिवोदुहिताप्रत्यदशिश्योतिर्वसानासमनापुरस्तात् । ऋतस्यपन्थामन्वेति
 साधुप्रजानतीवनदिशोमिनाति ३ उपोअदशिशुन्ध्यवोनवक्षोनोघाइवाविरक-
 तप्रियाणि । अद्भसन्नससतोवोधयन्तीशश्वत्तमागात्पुनर्युर्षाणाम् ४ पूर्वेअर्धे
 रजसोअस्यस्यगवांजनित्र्यकृतप्रकेतुम् । व्युप्रथतेवितरंवर्ययोभापणन्तोपि-
 त्त्रोरुपस्था ५ ॥ ७ ॥ एवेदेषापुरुतमाद्दशैकनाजामिनपरिवृणक्तिजामिम् ।
 अरेपसतन्वाइशाशदानानाभर्दिपतेनमहोविभाती ६ अम्रातेवंपुंसएतिप्रतीची
 गतीरुगिवसनयेवनाम्जायेवपत्यउगतीसुवासाउपाहस्त्रेवनिर्णीतेअप्सः ७
 स्वसास्वस्त्रेज्यायस्यैयोनिमारैर्गपत्यस्याःप्रतिचक्षेव । व्युच्छन्तीरशिमभिःसू-

धैस्याज्यंङ्क्षुसमनगाइवव्राः ८ आसांपूर्वासा महसुस्वसृणामपरापूर्वामभ्येतिप-
 श्रात् । ताःप्रतनवन्नव्यसीर्ननमस्मेरेवदुच्छन्तुसुदिनाउशसः ९ प्रवोघयोपः
 पृणतोमंघोन्यबुंध्यमानाःपुणयःससन्तु । रेवदुच्छमघवध्नोमघोनिरेवस्तोत्रे
 सूनृतेज्जारयन्ती १० ॥ ८ ॥ अवेयमश्वैद्युवतिःपुरस्ताद्युङ्क्षुगवामरुणानाम-
 नीकम् । विननमुच्छादसतिप्रकेतुर्गृह्णमुपतिष्ठतेअग्निः ११ उत्तेवयंश्वि-
 हसतेरपसन्नरश्वयेर्पितुभाजोव्युष्टौ । अमासतेवंहसिभूरिवाममुपोदेविदाशुपेम-
 ल्याय १२ अस्तोद्वंस्तोन्म्यान्नह्यणामेऽर्वीवृषध्वमुशतीरुशसः । युष्माकंदेवीस्व-
 सासनेमसहस्रिणंचशतिनंचवार्जम् १३ ॥ ९ ॥

भारतारलं सप्त कक्षीवान्दानं त्रिष्टुप् । चतुर्थोपञ्चम्यौ जगत्सौ ।

१२५ प्रातारर्क्षप्रातरित्वाद्घातितंचिकित्वान्प्रतिगृह्यानिधत्ते । तेनप्रजाव-

धयमानार्थरायस्योपेणसत्तेसुवीरः १ नगुरसत्सुहिरण्यः स्वश्वोवृहदस्मैवयु
 इन्द्रोदधाति । यस्त्वायन्तं वसुनाप्रातरित्वोमुक्षीजयेवपदिमुत्सिनाति २ आर्य-
 मयसुकृतप्रातरिच्छन्निष्टेः पुत्रं वसुमत्तारथेन । अंशोः सतंपाययमत्सरस्यक्षयद्वीर
 वर्धयसनताभिः ३ उपक्षरन्तिसिन्धवोमयोभुवईजानंचयक्ष्यमाणंचयेनवः ।
 पूणन्तंचपपुरिचश्रवस्यवोधृतस्यधाराउपयन्तिविश्वतः ४ नाकंस्यपृष्ठेअर्धितिष्ठ-
 तिश्रतोयः पूणातिसहदेवेषुगच्छति । तस्माआपोधृतमर्धन्तिसिन्धवस्तस्माइयं
 दक्षिणापिन्ध्वेतेसदा ५ दक्षिणावतामिदिमानिचित्रादक्षिणावतादिविसूर्यासः ।
 दक्षिणावन्तोअमृतंभजन्तेदक्षिणावन्तःप्रतिरन्तआयुः ६ मापणन्तोदुरितमेन
 आरुन्माजारिपुःसुरयःसुव्रतासः । अन्यस्तेषांपरिधिरस्तकश्चिदपूणन्तमभिसंय-
 न्तुशोकाः ७ ॥ १० ॥

अमन्दान्तस कक्षीयान्धानव्ययस्त्रिष्टुप्पष्ठीसप्तम्योर्भावयव्यरोपशोसप्तम्या रोमशा।अन्त्ये अनुष्टुभौ ।

१ २ ६ अमन्दान्तस्तोमान्प्रभरेमनीयासिन्धावविक्षियतोभाव्यस्य । योमेसह-
स्रमर्मितीतसयानुततोर्राजाश्रवंडुच्छमानः १ अंतराज्ञोनार्थमानस्यनिष्का-
ञ्छतमश्वान्प्रयतान्स्तयअर्दम् । अतंकक्षीवौअसुरस्यगोनादिविश्रवोऽजरमा-
ततान २ उपमाशयावाःस्वनयेनदत्तावधूमन्तोदशरथांसोअस्थुः । पृष्टिःसहस्र-
मनुगव्यमागात्सनत्कक्षीवौअभिपित्वेअह्वाम् ३ चत्वारिंशदशरथस्यशोणाः
सहस्रस्याश्रेणिनयन्ति । मुदच्युतःकृशनावतोअत्यान्कक्षीवन्तुदमृक्षन्त
पृजाः ४ पूर्वामनुप्रयतिमादेवस्त्रीन्धूकाँअष्टावुरिधांयसोगाः । सुवन्धवो
येविशयाइयत्राअनस्वन्तःश्रवण्यन्तपृजाः ५ आर्गधितापरिगधितायाकंशीकेव
जङ्घे । तदातिमह्ययादुरीयाडूनांभोज्याश्रिता ६ उपोपमेपरांमशुमामैद-

भ्राणिमन्यथाः । सर्वाहमस्मिरोमशागन्धारीणामिवाविका ७ ॥ ११ ॥ इति
शाकल्यसंहितायां प्रथमे मण्डलेऽष्टादशोऽनुवाकः ॥ १८ ॥

अग्निमेकादश परुच्छपोऽग्निस्त्वष्टिः पृथयतिधृतिः ।

१२७ अग्निहोतारं मन्येदास्वन्तुर्वसुसुसुसहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।
यजुर्ध्वयस्वध्वरो देवो देवाज्याकृपा । धृतस्य विभ्राष्टिमनुवष्टिशोचिया जुह्वानस्य
सर्पिषः १ यजिष्ठत्वायजमाना हवे मज्यष्टमङ्गिरसां विप्रमन्मभिर्विप्रैभिः शुक्रम-
न्मभिः परिजमानमिव द्याहोतारं चर्यणीनाम् । शोचिष्के शं वृणं यमिमाविशः प्रा-
वन्तु जतये विशः २ सहिषू रुचिदो जसा विरुक्मता दीद्यानो भवति द्रुहन्तरः परशुर्नद्रु-
हन्तरः वीळुचिधस्य समृतौ श्रुवद्वनवयस्त्विथम् । निष्हमाणो यमते नाथते यन्त्रा-
सहानायते ३ दृह्वाचिदस्मा अनुदुर्धथा विदेते जिष्ठाभिर्रणिभिर्दाष्ठवसेऽग्रयेवा-

पृथक्से । प्रयःपूरूणिगाहतेतक्षदनेवगोचिषा । स्थिराचिदन्नानिरिणात्योर्जसा
 निस्थिराणिचिदोर्जसा ४ तमस्यपृक्षमुपरसुधीनहिनक्तयःसुवशतरोदिविवा-
 तरादप्रायुयेदिवारतात् । आवस्यायुर्ग्रभणवद्दीळुशर्मनसुनवे । भक्तमभक्तमवो-
 व्यन्तोअजराअग्रयोव्यन्तोअजराः ५ ॥ १२ ॥ सहिशार्धोनमारुतंतुविष्वणि-
 रत्नस्वतीपूर्वरास्विष्टनिरातेनास्विष्टनिः । आर्दह्वयान्यादृदिर्यज्ञस्येकेतुरर्हणा
 अर्घस्मास्यहर्पतोहर्षीवतोविश्वेजुपन्तपन्थानरःशुभेनपन्थाम् ६ द्वितायदीकी-
 स्तसौअभियवोनमस्यन्तउपवोचन्तभृगवोमभ्रन्तोदाशाभृगवः । अग्निरीशे
 वसूनांशुचिर्योघर्णिरैयाम् । प्रियाँअपिधर्विनिषीष्टमेधिर्आवनिषीष्टमेधिः ७
 विश्वासांत्वाविशांपतिहवामहेसर्वासांसमानंदम्पतिभुजेसत्यगिर्वाहसंभुजे । अ-
 तिथिमानुपाणांपितुर्नयस्यांसया । अमीचचिश्चेअमृतांसआवयोह्वयान्योदेवेष्व

वयः ८ त्वमग्नेसहसासहन्तमःशुग्मिन्तमोजायसेदेवतातयेरयिनदेवतातये ।
 शुग्मिन्तमोहितमदौद्युग्मिन्तमउतऋतुः । अर्धस्मात्तेपरिचरन्त्यजरश्रुष्टीवानो
 नाजर ९ प्रवोसहेसहसासहस्वतउपवुर्वेषशुयेनाग्रयेस्तोमैवभूत्वग्रये । प्रति
 यदौहविष्मन्विश्वसुक्षासुजोगुवे । अग्नेभोनजरतऋणान्जुणितऋणान्
 १० सनोनेदिष्टुदंशान्आभराग्नेदेवेभिःसचनाःसुचेतुनामहोरायःसंचेतना ।
 महिशविष्ठनस्कृधिसंचक्षभुजेअस्यै । महिस्तोतभ्योमघवन्सुवीर्यमथीरुश्रो
 नशवसा ११ ॥ १३ ॥

अयं जायताष्टौ परुच्छेपोऽग्निरत्यष्टिः ।

१२८ अयंजायतमनुषोधरीमणिहोतायजिष्ठइशिजामनुव्रतमग्निःस्वमनु
 व्रतम् । विश्वश्रुष्टिःसखीयेतेरयिरिवश्रवस्यते । अदब्धोहोतानिर्पदद्विळस्पदे

परिबीतइळस्पदे १ तंयज्ञसाधुमर्षिवातयामस्युतस्यंपथानमंसाहविष्मंतादेव-
ताताहविष्मता । सनऊर्जामुपाभृत्ययाकृपानजूर्यति । यंमांतरिश्वामनवे
परायतोदिवंभाःपरायतः २ एवेनसद्यःपर्येतिपार्थिवमुहुर्गरेतोवृषभःकनिकद-
दयुद्रतःकनिकदत् । शतंचक्षणोअक्षभिर्देवोवनेयुतुर्वणिः । सदोदधानुउपरंपु
सानुंष्यग्निःपरंपुसानुमु ३ ससुकृतुःपुरोहितोदमेदमेऽग्निर्यज्ञस्याध्वरस्यंचेतति
ऋत्यायज्ञस्यंचेतति । ऋत्वाविधाईपूयतेविश्वोजातानिपस्पशे । यतोधृतश्रीर-
तिथिरजायतवद्विर्वेवाअजायत ४ ऋत्वायदस्यतविपीपुपश्चतेऽग्नेरवेणमरुतान
भोज्यैपिरायनभोज्या । सहिष्मादानुमिन्वतिवसूनांचमज्मना । सनस्त्रासते
दुरितावभिहुतःशंसादुघादभिहुतः ५ ॥ १४ ॥ विश्वोविहायाअरतिर्वसु-
र्वेहस्तेदक्षिणेतर्णिर्नशिअथच्छ्वस्ययानशिअथत् । विश्वंसमाइदिषुयतेदेव-

त्राहव्यमोहिषे । विश्वस्माद्दत्सुकृतेवारमृण्वत्यग्निद्वारिव्यण्वति ६ समानुषे
 वृजनेशान्तमोहितोऽग्निर्ब्रह्मेपुजेन्योनविशपतिः प्रियोयज्ञेषुविशपतिः । सहव्या
 मानुपाणामिळ्ळकृतानिपत्यते । सनत्रासतेवरुणस्यधूर्तेर्महोदेवस्यधूर्तः ७ अग्निं
 होतारमीळ्ळतेवसुधितिंप्रियंचेतिष्ठमरुतिंन्यैरिरेहव्यवाहंन्यैरिरे । विश्वायुंविश्ववेद-
 संहोतरंयजतंकविम् । देवासोरण्वमवसेवसुयवोगीर्भोरण्वंवसयवंः ८ ॥ १५ ॥

यं त्वमेकादश परुच्छेप इन्द्रः । षष्ठ्या इन्द्रुः । तत्राष्टमीनवम्यावतिवाक्यौ ।

अन्त्याऽष्टिः । शिष्टा अष्टयः ।

१२९ यत्वंरथमिन्द्रमेधसातयेऽपाकासन्तामिपिरप्रणयसिप्रानवद्यनयसि ।
 सद्यश्चित्तमभिष्टयेकरोवशश्वाजिनम् । सास्माकमनवद्यतुजानवेधस्तामिमां
 वाघ्नंवेधताम् १ सश्रुधियःस्मापृतनासुकामुचिहृक्षार्यइन्द्रभरंहूतयेनृभिरसि

प्रतर्तयेन्नृभिः । यःशूरैःस्व १ : सनितायोविप्रैर्वाजंतर्कता । तर्मीशानासंडरधन्त
 वाजिनैपक्षमत्यंनवाजिनम् २ इस्मोहिष्मावृषणंपिन्विसित्यचंकचिद्यावीररुं
 शूरमर्त्यैपरिवणक्षिमर्त्यम् । इन्द्रोततुभ्यंतद्विवेतद्रुद्रायस्वयंशसे । मित्रायवोचं
 वरुणायसप्रथःसुमृळीकार्यसप्रथः ३ अस्माकंवइन्द्रमुशमसीष्टयेसखायंविश्वायुं
 प्रासहंयुजंवाजैपुप्रासहंयुजंम् । अस्माकंब्रह्मोतयेऽवाप्तसुषुकासुचित् । नहित्वा
 शत्रुःस्तरतिस्तृणोपियंविश्वंशत्रुंस्तृणोपियम् ४ निपूनमार्तिमतिकर्यस्यचिचेजि-
 ष्ठाभिरणिभिर्नोतिभिरुग्राभिरुप्रोतिभिः । नेर्विणोयथापूरानेनाःशूरमन्यसे ।
 विश्वानिपूरोरपपिंविहिरासावहिनोअच्छ ५ ॥१६॥ प्रतद्वोचैयंभव्यायेन्दवेहृव्यो
 नथइषवान्मन्मरेजतिरक्षोहामन्मरेजति । स्वयंसोअस्मदानिदोवधैरजेतदुर्म-
 त्तिम् । अवंस्रवेदुषशीसोऽवतुरसर्वशुद्रमिवस्रवेत् ६ वनेमत्तद्वोत्रयाचितन्त्याव-

नेम॒ रधि॑र॒यिवः॑ सु॒वीर्य॑र॒ण्वंस॑त्त॒सुवी॑र्यम् । दु॒र्मन्म॑नं॒सुम॑न्तु॒भिरे॒मिपा॑पृ॒चीम॑हि ।
 आ॒स॒त्था॒भि॒रिन्द्र॑द्यु॒न्नह॑ति॒भिर्य॑ज॒त्रं॒द्यु॒न्नह॑ति॒भिः ७ प्र॑प्र॒वोअ॒स्मेस्व॑र्य॒शोभि॑रू॒ती
 परि॑व॒र्गइन्द्रो॑ दु॒र्मती॑ना॒दराम॑न्दु॒र्मती॑नाम् । स्व॒यंसा॑रि॒ष्यध्वै॒यान॑उ॒पेप्र॑अ॒त्रैः ।
 ह॒तेम॑स॒न्नव॑क्षति॒क्षिता॑जू॒र्णिन॑व॒क्षति ८ त्वं॑न॒इन्द्रा॑या॒परी॑ण॒साया॑हि॒पयौ॑अ॒नेह॑-
 सा॒पूरो॑या॒ह्यर॑क्ष॒सा । स॒च॒स्वनः॑प॒राक॑आ॒सच॑स्वा॒स्तमी॑क॒आ । पा॒हि॒नो॑दू॒राद्वा-
 रा॒द्भिषि॑ष्ठि॒भिः स॒दापा॑ह्य॒भिषि॑ष्ठि॒भिः ९ त्वं॑न॒इन्द्रा॑या॒तरू॑प॒सोऽग्रि॑चि॒त्स्वामि॑ह॒मास-
 क्ष॒वसे॑म॒हेमि॑त्र॒नाव॑से । ओ॒जिष्ठ॑वा॒तर॑वि॒तार॑थं॒कंचि॑द॒मर्त्य॑ । अ॒न्यम॒स्मद्रि॑रि-
 पेः॒कंचि॑द॒द्रिवो॑री॒रक्ष॑न्तं॒चिद॑द्रि॒वः १० पा॒हि॒न॑इन्द्र॒सुष्टु॑त्त्रि॒धोऽव॑या॒तास॑द॒मि-
 दु॒र्मती॑ना॒दिवः॑स॒न्दुर्म॑ती॒नाम् । ह॒न्तापा॑प॒स्यर॑क्ष॒सं॒खा॒तावि॑प्र॒स्यमा॑व॒तः । अथा॑
 हि॒त्वा॒जनि॑ता॒जी॒जन॑ह॒सोर॑क्षो॒हर्ण॑त्वा॒जी॒जन॑ह॒सो ११ ॥ १७ ॥

एन्द्र याहि दश परुच्छेप इन्द्रोऽसष्टिः । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१३० एन्द्रयाह्युर्पनःपरावतोनायमच्छांविदधानीवसत्पतिरस्तंराजेवस-
त्पतिः । हवामहेत्वावयंप्रयस्वन्तःसुतेसचा । पूत्रासोनपितरंवाजंसातयेमंहिष्ठं
वाजंसातये १ पिवासोममिन्द्रसुवानमद्रिभिःकोशैर्नसिक्तमवतंनवंसंगस्तातृ-
पाणोनवंसंगः । मदायहर्थायतेतुविष्टमायधार्यसे । आत्वायच्छन्तुहरितो
नसूर्यमहाविश्वेवसूर्यम् २ अविन्दद्विवोनिहितंगुहानिधिवेर्नगर्भपरिवीतमश्म-
न्यनन्तेअन्तरश्मनि । व्रजंवज्रीगवांमिवसिपासञ्चाङ्गिरस्तमः । अपावृणोद्विप्रुइन्द्रः
परीवृताद्दारुपःपरीवृताः ३ दाहृहाणोवज्जमिन्द्रोगर्भस्त्योःक्षेत्रेवतिग्ममसंनाय
संदयदहिहृत्यायसंशयत्र । संविंयानओजलाशर्वोभिरिन्द्रमृज्मना । तष्टेववृक्षंव-
निनोनिवृश्चसिपरुश्वेवनिवृश्चसि ४ त्वंवृथानृधइन्द्रसर्तुवेऽच्छासमूद्रमंसृजोरथाँइ-

ववाजयतो रथैर्दिव । इत ऊतीर्युजत समानमर्थमक्षितम् । घेनूरिवमनवेविश्व-
 वौहसोजनाय विश्वदोहसः ५ ॥ १८ ॥ इमातिवाचवस्यन्त आयवोरथं न घीरः
 स्वपा अतक्षिपुः सुन्नाप्यत्वामतक्षिपुः । शुम्भन्तो जेन्यथावा जेषु विप्रवाजिनम् ।
 अत्यमिव शर्वसेसा तये धना विश्वाघना निसा तये ६ भिनत्युरो न वति मिन्द्र परवे
 दिवो दासाय महिदाशुपे नृतो वज्रेण दाशुपे नृतो । अतिथिग्वायशस्वरंगिरुरुग्रो अ-
 वाभरत् । महो धना निदयमानो जसा विश्वाघना न्योजसा ७ इन्द्रः समत्सुय-
 जमानमार्यप्रावृद्धिषु गतमूतिराजिपुस्वमीह्वेष्वाजिषु । मनवेशासदव्रतान्त्व-
 चकृष्णामरन्वयत् । दक्षन्न विश्वं तत पाणमोपति न्यर्शसानमोपति ८ सूरश्चक्र प्रवृ-
 हज्जातओजसा प्रपित्वेवाचमरुणो मुपायतीशान आमुपायति । उशनाय त्परावतो-
 ऽजगन्नृतये कवे । सुन्नानि विश्वामनुपेवतुर्बुणिरहा विश्वेवतुर्बणिः ९ सनोनव्येभि-

वृषकर्मनुग्रहैःपुरीदत्तःपायुभिःपाहिशुग्मैः । दिवोदासेभिरिन्द्रस्तवानोवावृधी-
थाअहोभिरिवृधौः १० ॥ १९ ॥

इन्द्राय सप्त परुच्छेप इन्द्रश्चासष्टिः ।

१३१ इन्द्रायहिद्यौरसुरोअनम्रतेन्द्रायमहीपृथिवीवरीमभिर्द्युम्रसातावरी-
मभिः । इन्द्रंविश्वेसृजोपसोदेवासोदधिरपूरः । इन्द्रायविश्वासवनानिमानुषारा-
तानिसन्तुमानुषा १ विश्वेषुहित्वासवनेपुतुज्जैतसमानमेकवृषमण्यवःपृथक्स्वः
सनिग्यवःपृथक् । तत्वानावंनपृषणिगुपस्यंघुरिधीमहि । इन्द्रंनयज्ञैश्चितयन्त
आयवःस्तोमैभिरिन्द्रमायवः २ वित्वाततस्त्रेमिधुनाअवस्यवोत्रजस्यंसाताग-
व्यस्यनिःसृजःसक्षन्तइन्द्रनिःसृजः । यद्गव्यन्ताद्वाजनास्व १ र्यन्तासमूहसि ।

आ॒विष्क॑रि॒क्रुद्ध॑प॒णस॑चा॒भुवं॑वज्जि॒मिन्द्र॑सचा॒भुवं॑म् ३ वि॒दुष्टे॑अ॒स्यवी॒र्यस्य॑प॒रुवः॑
 पु॒रोय॑दिन्द्र॒शार॑दी॒रवा॑तिरःसास॒हानो॑अ॒वाति॑रः । शा॒स॒स्तामि॑न्द्र॒मत्य॑म॒यंज्यं॑शु॒व-
 स॒स्पते॑ । म॒होम॑मु॒ष्णाःपृ॒थिवी॑मि॒माअ॒पोम॑न्द॒सान॒इमा॒अपः॑ ४ आ॒दि॒त्तेअ॒स्य
 वी॒र्य॑स्यच॒किर॑न्म॒देषु॑प॒त्नशि॑जो॒पदा॑विथस॒खीय॑तो॒यदा॑विथ । च॒कर्त्त॑का॒रमे॑भ्यः
 पृ॒त॒नासु॑प्र॒वन्त्वे॑ । तेअ॒न्याम॑न्या॒नद्यै॑सनि॒ष्णत॑श्र॒वस्य॑न्तःसनि॒ष्णत॑ ५ इ॒तो नो
 अ॒स्यालु॑प॒सोजु॑पे॒त्तह्य॑ ६ कस्य॑वो॒धिह॑वि॒पोह॑वी॒मभिः॒स्वर्पा॑ता॒हवी॑मभिः । यदिन्द्र
 ह॒न्त॑वे॒मधो॑वृ॒पाव॑ज्जि॒च्छिके॑तसि । आ॒मेअ॒स्यवे॑घ॒सो न॑वी॒यसो॑म॒न्मश्रु॑धि॒नवी॑यसः ६
 त्वं॒तमि॑न्द्र॒वावृ॑वानो॒अस्म॑युर॒मित्र॑यन्त॒तुवि॑जा॒तम॑न्थ॒वज्जे॑णशू॒रम॑त्यम् । ज॒हियो
 नो॒अघा॑यति॒शणु॑ष्वसु॒श्रवं॑स्तमः । रि॒ष्ट॒नया॑म॒न्नप॑भ॒तद॑म॒तिवि॑श्रा॒पभ॑त॒दम॑तिः

त्वया वयं पद्मरुच्छेपोऽस्मिः ।

१३२ त्वयावयंमघवन्पूर्य्येधनुइन्द्रत्वोताःसासह्यामपृतन्यतोर्वनुयामेवनु-
प्यतः । नेदिष्ठेअस्मिन्नह्नयधिवोचानुसुन्वते । अस्मिन्यज्ञेविचयेमाभरेकृतं
वाजयन्तोभरेकृतम् १ स्वर्जेपेभरआप्रस्यवकमन्युपूर्वधःस्वस्मिन्नञ्जसिकाणस्य
स्वस्मिन्नञ्जसि । अहन्निन्द्रोयथाविदेगीर्णाशीर्णोपवाच्यः । अस्मत्रातेसद्य-
कसन्तुरातयोभद्राभद्रस्येरातयः २ तन्तुप्रयःप्रत्नथातेगुशुकुनयस्मिन्यज्ञेवार-
मकुण्वतक्षयमृतस्यवारसिक्षयम् । वितद्वोचिरेधद्वितान्तःपश्यन्तिरश्मिभिः ।
सर्धाविदेअन्विन्द्रोगेपेणोवन्धुक्षिद्र्योगेपेणः ३ नूइत्थातेपूर्वधाचप्रवाच्यंयद-
ङ्गिरोभ्योऽवृणोरपेवृजमिन्द्रशिक्षत्रपवृजम् । ऐभ्यःसमान्याविशास्मभ्यंजेवि-
योत्सिच । सुन्वभ्योरन्धयाकंचिद्व्रतंहृणायन्तंचिद्व्रतम् ४ संयजनाङ्कतुभिः

शूद्रैश्च यद्धनेहितैरुपन्तश्रवस्यवः प्रयक्षन्तश्रवस्यवः । तस्मात्प्रजावृद्धि-
 द्वार्थे अर्चन्त्योर्जसा । इन्द्रं ओक्थं दिधिपन्तधीतयो देवाँ अञ्छानधीतयः ५ युवंत-
 मिन्द्रा पर्वतापुरो यथा योनः पृतन्यादपतन्ति मिद्धंतं वज्रैण तन्तमिद्धंतम् । दूरे च चाय-
 छन्तसद्दहंतं यद्विनक्षत् । अस्माकं शत्रून् परिशूरविश्वतो दूर्मादं परिष्वितः ६ ॥ २ ॥

उभे सप्त परुच्छेप इन्द्रः । आद्या त्रिदृप् । ततस्ति सप्तोऽनुदुभः ।

पञ्चमी गायत्री । पृष्ठी घृतिः । सप्तम्यत्यष्टिः ।

१ ३ ३ इभेपुनामिरोदसीक्नुते नद्रुहोदहामिसंमहीरनिन्द्राः । अभिवृग्ययत्र
 हतामित्रवैलस्थानं परितृह्णा अशैरन् १ अभिवृग्याचिदद्विवः शीर्षया तु मती-
 नाम् । छिन्धि वटूरिणापदामहावटूरिणापदा २ अवासांमघवञ्जहि शर्षोयातम-

तीनाम् । वैलस्थानकेअर्मकेमहावैलस्थेअर्मके ३ यासाँतिस्रःपञ्चाशतोऽभि-
 वृङ्गैरपावपः । तत्सुतेमनायतितकत्सुतेमनायति ४ पिशङ्गःभृष्टिमम्भणंपिशा-
 चिमिन्द्रसंमृण । सर्वरक्षोनिर्वहय ५ अचर्महइन्द्रदाहृहिश्रुधीनःशुशोचहृद्विद्योः
 क्षानभोपाँअद्रिघोघृणान्नभीपाँअद्रिवः । शुष्मिन्तमोहिशुष्मिभिर्वचैरुग्नेभिरी-
 यसे । अपूरुपघ्नोअप्रतीतशूरसत्त्वभिस्त्रिसप्तैःशूरसत्त्वभिः ६ वृनोतिहिसुन्वन्क्ष-
 पंपरीणसःसुन्वानोहिष्मायजत्यवृद्धिपोदेवानामवृद्धिपः । सुन्वानइत्सिवासति
 सहस्रावाज्यवृतः । सुन्वानायेन्द्रोदेवात्याभुवंपर्यिर्वदात्याभुवंम् ७ ॥ ३२ ॥
 इति शाकल्यसंहितायां प्रथमे मण्डले एकोनविंशोऽनुवाकः ॥ १९ ॥

आ ता पद् परुच्छेपो बायुरत्यष्टिः । अन्वाऽष्टिः ।

१३४ आत्वानुवोरारहाणाअभिप्रयोवायोवहन्त्वहपूर्वपीतयेसोमस्यपूर्वपी-

तये । ऊर्ध्वतिअनुसन्तामनस्तिष्ठतुजानती । नित्यत्वत्तारथेनाथाहिदावनेवायो
 मुखस्यदावने १ मन्दन्तुत्वामन्दिनोवायविन्दवोऽस्मत्काणासःसुकृताअभियं-
 वोगोभिःकाणाअभियवः । यद्धकाणाइरथैदक्षसचन्तकृतयः । सध्रीचीनानियु-
 तोदावनेधिप्रउपत्रुवतईधियः २ वायुपुङ्कुरोहितावायरुरुणावायरथेअजिराधुरि
 वोह्वेवहिष्ठाधुरिवोह्वे । प्रवोधयापुरन्धिजारआससतीमिव । प्रचक्षयराद-
 सीवासयोपसःश्रवसेवासयोपसः ३ तुभ्यमपासःशुचयःपरावतिभद्रावत्खात-
 न्वतेदंसुरिमपंचित्रानव्येपुरिमपु । तुभ्येधेनुःसंवर्द्धयाविश्वावसूनिदेहते ।
 अर्जनयोमरुतोवक्षणाभ्योविविवावक्षणाभ्यः ४ तुभ्येशुक्लासःशुचयस्तरण्यवो
 मर्दप्राईपणन्तभुवण्यपामिपन्तभुवणि । त्वात्सारीदसमानोभर्गमीद्वितकृवीचि ।
 त्वंविश्वस्माद्भुवनात्पासिथमेणासुर्यात्पासिधमेणा ५ त्वनोवायवेपामपृन्ध्वःसो-

मानां प्रथमः पीतिमहसि सुतानां पीतिमहसि । उतो विहुत्सतीनां विशां ववर्जुषी-
णाम् । विश्वादेत्ते धेनवो दुह आशिरं धृतं दुह त आशिरंम् ६ ॥ २३ ॥

स्तीर्णं नव परुच्छेपोऽसृष्टिः । आद्यानां तिमृणां नवम्याश्च वायुः । शिष्टानामिन्द्रः । अन्ये असृष्टी ।

१३५ स्तीर्णं बृहिरुपनोयाहि वीतये सहस्रैण नियुतानि युतानि युत्वते शतिनाभिनि यु-
त्वते । तुभ्यं हि पर्वपीतये देवा देवाये ये मिरे । प्रते सुतासो मयुमन्तो अस्थिरन्मदा-
यक्रत्वे अस्थिरन् १ तुभ्यायं सोमः परिपूतो अद्रिभिः स्यार्हावसानः परिक्रोशं मर्ष-
ति शूक्रावसानो अर्षति । तवायं भाग आयुपुंसो मे दिवे पुह्यते । वहवायो नियुतो
याह्यस्म युजुषाणो याह्यस्म युः २ आनो नियुद्रिः शतिनाभि रध्वरं सहस्रिणीभि-
रुपयाहि वीतये वायो हव्यानि वीतये । तवायं भाग ऋत्विद्यः सरद्विस्मः सूर्ये सचा ।
अध्वर्युभिर्भरं माणा आयं सतु वायो शूक्रा अयं सत ३ आवां रथो नियुत्वान्विक्षवव-

सेऽभिप्रयांसिसुधितानि वीतये वा यो हव्यानि वीतये । पिबतं मध्वो अन्वसः पूर्व-
 पयं हि वां हितम् । वायवा चन्द्रेण राधसागतिमिन्द्रश्च राधसागतम् ४ आवां धियो
 बवृत्युरध्वरोऽपेमिन्दुमर्मजन्तवाजिनमागुमत्यं नवाजिनम् तिषां पिवतमस्म-
 यूनो गन्तमिहोत्या । इन्द्रवायूसुतानामद्रिभिर्युवंमदायवाजवायुवम् ५ ॥ २४ ॥
 इमे वांसोमा अस्वा सुता इहाध्वर्युभिर्भरमाणायसतवा योऽगुक्रा अयंसत । एते
 वा मभ्यसृक्षततिरः पवित्रमाशवः । युवायवोऽतिरोमाण्यव्ययासोमासो अत्य-
 व्यया ६ अतिवायोससतोया हि शश्वतो यत्रावावदतितत्र गच्छतं गृहमिन्द्रश्च ग-
 च्छतम् । विसुनताददंशोरीयते घृतमापूर्या नियुतायाथो अध्वरि मिन्द्रश्च याथो अ-
 ध्वरम् ७ अत्राहृतदहेथेमध्व आहुतियमश्वत्थमुपतिष्ठन्त जायवोऽस्मते सन्तु जा-
 यवः । साकं गावः सुवते पञ्चते यत्रो नते वायु उपदस्यन्ति धेनवो नापदस्यन्ति धे-

नवः ८ इमेयेतेसुवायोबाह्वो जसो ऽन्तर्नदीतेपतयन्त्युक्षणोमह्विब्राधन्तउक्षणः ।
धन्वश्चिधेअनाशवो जीराश्चिदगिरौकसः । सूर्यस्येवरश्मयोदुनियन्तवोहस्तयो-
दुनियन्तवः ९ ॥ २५ ॥

प्रसु सप्त परुच्छेपो मित्रावरुणावसष्टिः । अन्त्ये
लिङ्गोक्तदेवते । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१३६ प्रसुज्येष्ठीनिचिराभ्यां वृहन्नमोहव्यंमतिभरतामृळयद्वांस्वादिष्टंमृळय-
द्वांम् । तासन्नाजघृतासुतीयज्ञेयज्ञउपस्तुता । अथैनोःक्षत्रंनकुतश्चनाधृपे
देवत्वंचिदाधृपे १ अर्दशिगातुरुवेवरीयसीपन्थाऋतस्यसमयंस्तरश्मिभि-
श्चक्षुर्भगस्यरश्मिभिः । ब्रुक्षंमित्रस्यसादनमर्यम्णोवरुणस्यच । अथादधातेव-
हृदुक्थयं १ वयंउपस्तुत्यंवृहद्वयः २ ज्योतिष्मतीमर्दित्थारयत्क्षितिस्वर्वतीमास-

चेत्तद्वेदिवेजागवांसादिवेदिवे । ज्योतिष्मत्क्षत्रमाशातेआदित्यादानुनुस्पती ।
 मित्रस्तयोर्वरुणोयातयज्जनोऽर्यमार्थातयज्जनः ३ अयंमित्रायवरुणायशन्तमः
 सोमोभूत्ववपानेष्वभंगोद्वेदिवेष्वभंगः । तंदेवासो जुपेरतविश्वेअद्यसजोपंसः ।
 तथाराजानाकथोषदीमहृक्ततावानायदीमहे ४ योमित्रायवरुणायविवृज्ज-
 नोऽनुवर्णतंपरिपातोअहसोदाश्वांसमर्तमंहसः । तमर्यमाभिरक्षत्यज्यन्तमनु-
 व्रतम् । उक्थैर्यएनोःपरिभूयतिव्रतंस्तोमैराभूयतिव्रतम् ५ नमोदिवेवृहतेरो-
 देसीभ्यामित्रायवोचंवरुणायमीह्रुयेसुमृळीकायमीह्रुये । इन्द्रमग्निमुपस्तुहि
 द्युक्षमर्यमणभगम् । ज्योर्जीवन्तःप्रजयासचेमहिंसोमस्योतीसचेमहि ६ ऊती
 देवानावयमिन्द्रवन्तोमसीमहिस्वयंशसोमरुद्धिः । अग्निभिन्नोवरुणःशमयंसन्त-
 देश्याममघवानोवयंच ७ ॥२६॥ इति शाक०संहि० द्वि०ष्ट० प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

सुपुमवृचमतिशारं प्रप्रचतुष्कंपौष्णमस्तुश्रौषलेकादशवैश्वदेवीभैत्रावरुण्याभिवन्व्यस्तिस्रएन्व्याग्नेयी
 मारुत्सेन्द्राग्नीवार्हस्पत्यावैश्वदेव्यन्त्यात्रिष्टुप्पञ्चमीवृहतीवैश्वदेवमेतदेवमन्यासामपिसूक्तप्रयोगवैश्वदेव
 त्वंसूक्तेप्रयोगेयच्छिद्रंसादेवतावेदिपदेसप्तोनादीर्घतमाऔचथआग्नेयंतुद्विष्टुवन्तंतुत्रिष्टुवन्तंशमी
 वाबलिस्थासामिद्दुष्टुमन्यैन्द्रीप्रतव्यसीमष्टात्राग्नेयंतुताश्चिष्टुवन्तमेतिमससज्ञागतंतंपृच्छत
 पञ्चान्यात्रिष्टुष्विमूर्धानं कथामधीन्महःसवैराजंपुरुतुचमौष्णिहंभिन्नंनभैत्रावरुणंहिजागतंमैत्र्याद्यापु-
 वंसप्तजामहेचतुष्कंविष्णोःपद्वैष्णवंहिप्रवोजागतंत्वैन्द्रश्चाद्यस्तुचोभवपञ्चावोधिपंलाश्विनंतवन्त्येत्रि-
 ष्टुभौ ॥ १० ॥

सुंपुम वृचं परच्छेषो पित्रावरुणावतिशकरी ।

१३७ ॐ सुपुमांयतुमद्रिभिर्गोश्रीतामत्सराइमेसोमांसोमत्सराइमे ।
 आराजानादिविस्पृशास्मत्रागन्तुमुपनः । इमेवांमित्रावरुणागवांशिरःसो-
 माः शूका गवांशिरः १ इमंआयातुमिन्दवःसोमांसोदध्यांशिरःसुतासोदध्या-

शिरः । उत वामुपसोवृधिसाकंसूयस्यरशिमभिः । सुतोमित्रायवरुणायपीतये
 चार्कृतायपीतये ३ तावाधिनुंनवासरीमंशुदुहन्याद्विभिः सोमदुहन्यद्विभिः ।
 अस्मन्नागन्तमुपनोर्वाश्वासोमपीतये । अयंवामित्रावरुणानभिः सुतः सोमआ
 पीतये सुतः ३ ॥ १ ॥

मम चतुष्कं परुच्छेपः पूषाऽव्यष्टिः ।

१३८ प्रप्रपणस्तुविजातस्यशस्यतेमहित्वमस्यतवसोमतन्दतेस्तोत्रमस्यन
 तन्दते । अर्चामिसुन्नयन्नहमन्त्यतिमयोभवंस् । विश्वस्ययोमनआयुयवेमखो
 देवआयुयवेमखः १ प्रहित्वापूषन्नजिरंनयामनिस्तोमैभिः कण्वऋणवोयथामघ
 उशोनर्पापरोमयः । हुवेयस्वामयोभुवैद्वंसख्याधमत्यैः । अस्माकंमाङ्गयान्यु-
 न्निरस्कृधिवान्जेषुद्युन्निरस्कृधि २ यस्यतेपूषन्सख्येविपुन्यवुः कृत्वाचित्सन्तोऽ-

धंसावुभुञ्जिरइतिकृत्वावुभुञ्जिरे । तामनुत्वानवीयसीनियुतरायइमेहे । अहे-
 कमानउरुशंससरीभववाजेसरीभव ३ अस्याऊपुणउपसातयेभवोऽहेळ-
 मानोरिवाँअजाश्वश्रवस्यतामजाश्व । ओपुत्वाववृतीमहिस्तोमेभिर्दस्मसा-
 युभिः । नहित्वापूपन्नतिमन्यंआघृणेनतैसरुयर्मपह्वे ४ ॥ २ ॥

अस्तु श्रीपळेकादश परुच्छेपः । आद्यान्त्ययोर्विश्वेदेवाः । द्वितीयाया वित्रावरुणौ ।

ततस्तिमृणामश्विनौ । षष्ठ्या इन्द्रः । सप्तम्या अग्निः । अष्टम्या मरुतः । नवम्या

इन्द्राग्नी । दशम्या बृहस्पतिः । षडचमी घृहती । अन्त्या त्रिष्टुप् । शिष्टा असष्टुपः ।

१३१ अस्तुश्रीषट्पुरोअग्निधियावंधुआनुतच्छर्धोदिव्यंवृणीमहइन्द्रवायुवृ-
 णीमेहे । यद्धक्राणाविवस्वतिनाभासंदायिनव्यसी । अधप्रसनुउपयन्तुधीतयो
 देवाँअच्छानधीतयः १ यद्धत्यन्मित्रावरुणावृतादध्यवृदाथेअनृतंस्वेनमन्युना

वेदिषदे प्रयोदश दीर्घतमाभिर्जगती । दशमी त्रिष्टुब्जगती वा । अल्पे त्रिष्टुभौ ।

१४० वेविप्रदेप्रियर्वामायसुद्युतेधासिमिप्रभरायोनिमप्रवे । वल्लणेववा-
 सयामन्मनागुजिज्योतीरथशुक्रवर्णतमोहनम् १ अभिहिजन्मात्रिवृद्वन्नमृज्य-
 तेसंबत्सरववृधेज्जग्धमीपुनः । अन्यस्यासाजिह्वयाजन्योवृथान्य १ न्येनवनिनो
 मृष्टवारणः २ कृष्णप्रुतेविजिजेअस्यसुक्षिताडुभातरतेअभिमातराशिशुम् ।
 प्राचाजिह्वस्यन्ततृपुतमासाच्यंकुपयवधनंपितुः ३ समुह्वोऽमनवेमा-
 नवस्येतेरघुद्वेःकृष्णसीतासऊजुवः । असमनाअजिरासारघुष्यदेवातजूता
 उपयुज्यन्तआशवः ४ आदस्येतेध्वसयन्तोवृथैरेकृष्णसम्भवंमहिवर्षःकरिक्रतः ।
 यत्सीमहीमवनिंप्राभिमर्भशदभिश्चसस्तनयद्येतानानदत् ५ ॥ ५ ॥ भूपृष्ठ-
 योऽधिब्रह्मपुनस्रतेवृथेवपद्वारभ्यैतिरोरुवत् । ओजायमानस्तन्वश्वशुभ्भतेभीमो

नगृह्णांदावेधावदुर्गुभिः ६ ससंस्तिरोविष्टिरःसंगुंभायतिजानन्नेवजानतीनित्य
 आशये । पुनर्वर्धन्तेअपियन्तिदेव्यमन्यद्वपःपित्रोःकृण्वतेसचा ७ तन्नगुवःके-
 शिनीःसंहिरभिरुकुध्वास्तस्थुर्मस्रुपीःप्रायवेपुनः । तासांजरांप्रमृश्रन्नैतिनानंद-
 दसंपरंजनयंजीवमस्तंतम् ८ अधोवासंपरिमातूरिहन्नहंतुविश्रैभिःसत्त्वेभियति
 विज्जयः । वयोदधत्पद्वृत्तेरिंहृत्सदानुशेनोसचतेवर्तनीरहं ९ अस्माकममेस्य-
 वत्सुदीद्विह्यधुश्वसीवान्वृषभोदमूनाः । अवास्याशिशुमतीरदीदेवमेवयत्सुपरि-
 जर्भुराणः १० ॥ ६ ॥ इदमंशुसुधितंदुर्धितादधिप्रियादुचिन्मन्मनःप्रयोअस्तुते ।
 यत्नेगुक्रंतवोऽरोचतेगुचितेनास्मभ्यंवनतेरत्नमात्वम् ११ रथायनावमृतनो-
 गृहायनित्यारित्रापद्वतीरास्यमे । अस्माकंवीरौउतनोमधोनोजनोश्चयापारया-
 च्छर्मयाच १२ अभीनोअप्रसुक्थमिज्जुंगुर्याद्यावाक्षामासिन्धवश्चस्वगूर्ताः । ग-
 व्यंयव्यन्तोदीघाहिंपुवरंमरुण्योवरन्त ॥ १३ ॥ ७ ॥

१४१ वळित्थातद्दुप्रेवायिदशतदेवस्यभर्गःसहसोयतोर्जनि । यदीमुपहर्-
तेसाधतेमृतिर्ऋतस्यधेनाअनयन्तसस्रुतः १ पृक्षोवपुःपितृमाद्भित्यआशयेद्वि-
तीयमासस्रिवासुमातृपुं । तृतीयमस्यवृषभस्यदोहसेदशप्रमतिजनयन्तयोप-
णः २ निर्यदावृषान्महिषस्यवर्षसईशानासःशवंसाऋन्तसूर्यः । यदीमनुप्रदि-
वोमध्वंआधेवेगुहासन्तमातरिश्वांमथायति ३ प्रयत्पितुःपरमाज्ञीयतेपर्यापक्षुधो-
वीरुधोदंसुरोहति । उभायदंस्यजनुपंथदिन्वतआदिव्यविष्टोअभवद्घृणाशुचिः ४
आदिन्मातराविग्द्यास्वाशुचिरहिंस्यमानउर्वियाविवावृषे । अनुयत्पूर्वाअरु-
हत्सनाजुयोनिनव्यसीज्ववरासुधावते ५ ॥ ८ ॥ आदिहोतांरंवृणतेद्विविष्टिभृग-

मिवपृचानासंक्रजते । देवान्यत्कत्वाम्जमनापुरुष्टुतोमर्तेशसंविश्वधावेतिधा-
पंसे ६ विषदस्थायजतोवातंचोदितोद्धारोनवकाज्रणानाकृतः । तस्यपत्तम-
न्दक्षुपःकृष्णजैहसःशुचिजन्मनोरज्ज्जाव्यध्वनः ७ रथोनयातःशिकभिःकृतो
द्यामद्गभिररुयेभिरियते । आदस्यतेकृष्णासाँदक्षिसुरयःशूरस्येवत्वेषथादीपते
वयः ८ त्वयाह्येवैवरुणोधृतव्रतोमित्रःशाशद्रेअर्थमासुदानवः । यत्सीमनुक-
तुनाविश्वथाविभुराक्षनेमिःपरिभूरजायथाः ९ त्वमग्नेशशमानार्थसुन्वतेरनय-
विष्टदेवतातिमिन्वसि । तंत्वानुनव्यंसहसोयुवन्वयंभगंकारेमंहिरत्नधीमहि १०
अस्मेरयिनस्वर्धेदमूनसंभगंदक्षनर्पपृचासिघर्णसिम् । रश्मीरिवयोयमतिज-
न्मनीतुभेदेवानांशंसंभृतआचसुकृतुः ११ उतनःसुद्योत्तमार्जिराश्वोहोतामन्द्रः
गृणवच्चन्द्ररथः । सनौनेपुनेपतमैर्मूरोऽग्निर्वांसुवितंवस्योअच्छे १२ अस्ता-

व्यसिःशिमीवद्विरकैःसाम्राज्यायप्रतरुंदवानः । अमीचयेमघवानोवयंचमिहं
नसूरोअतिनिष्टतन्युः ॥ १३ ॥ ९ ॥

सामिद्धस्त्रयोदश दीर्यतमा अशिरनुष्टुप् ।

१४२ समिहोअग्रआवहदेवाँअद्यतस्रुचे । तन्तुतनुज्वपव्यसुतसोमायदा-
शुपे १ घृतवंतमुपमासिमधुमन्तंतनूनपात् । यज्ञविप्रस्यमावतःशशमानस्ये
दाशुपः २ शुचिःपावकोअद्भुतोमध्वायज्ञमिमिक्षति । नराशंसुखिरादिवोद्दे-
वोदेवेषुयज्ञियः ३ इळितोअग्रआवहेन्द्रचित्रमिहप्रियम् । इयंहित्वाप्तिसमा-
च्छासुजिह्वच्यते ४ स्तणानासोयतस्रुचोवर्हियज्ञेस्वध्वरे । वृजेदेवव्यचस्त-
ममिन्द्रायशर्मसप्रथः ५ विश्रयन्तामतावृषःप्रथेदेवैभ्योमहीः । पावकासःपु-
रुस्पृहोद्वारोदेवीरसुश्रतः ६ ॥ १० ॥ आभन्दमानेउपाकिनकोपासासुपेशसायुह्वी

ऋत्स्येमातरासीदंतावृहिरासुमत् ७ मन्द्रजिह्वानुगुर्वणीहोतारादिव्याकवी ।
 यज्ञंनोयक्षतामिमंसिध्रमद्यदिविस्पृशम् ८ शुचिदेवेष्वपिताहोत्रामरुत्सुभारती ।
 इकासरस्वतीमहीवृहःसीदन्तुयज्ञियाः ९ तद्यस्तुरीपमद्भुतंपरुवारंपरुत्मना ।
 ल्वष्टपोप्रायविष्यतुरायेनाभानोअस्मयुः १० अवसुजन्नुपत्मनादेवान्यक्षिवन-
 स्पते । अग्निहोव्यासुपूदतिदेवोदेवेषुमेधिरः ११ पूषणवतेमरुत्वंतेविश्वेदेवायवा-
 यवे । स्वाहाघायत्रवेपसेहोव्यमिन्द्रायकर्तन १२ स्वाहाकृतान्यागुह्यपहोव्यानि
 व्रीतये । इन्द्रागंहिश्रुधीहवृत्वांहवन्तेअध्वरे ॥ १३ ॥ ११ ॥

प्रतव्यसीमष्टौ दीर्घतमा अग्निर्जगती । अन्या त्रिष्टुप् ।

११३ प्रतव्यसीनव्यसीधीतिमग्रयेवाचोमृत्तिसहसःसुनवेभरे । अपान-

पादोवसुभिः सह त्रियोहोतापृथिव्यां न्यसीददृत्वियः १ सजायमानः परमेव्यो-
 मन्याविरग्निरभवन्मातरि श्वने । अस्य कृत्वा समिधानस्य मज्जनाप्रधावशो-
 चिः पृथिवी अरोचयत् २ अस्य त्वेया अजरा अस्य भानवः सुसंहृशः सुप्रतीकस्य
 सुयुतः । भात्वक्षसो अत्यक्तुर्न सिन्धवो प्रेरं जन्ते अर्ससन्तो अजराः ३ यमरिरे भृगो-
 वो विश्ववेदसंनाप्ता पृथिव्या भुवनस्य मज्जना । अग्निं तं गीर्भिर्हि नुहि स्व आदमेय
 एको वस्वो वरुणो न राजति ४ न यो वराय मरुतां मिव स्व नः सेने वसुष्टा दिव्या यथा-
 शनिः । अग्निं जम्भैस्ति गितैरनि भवति यो न शत्रून् सवनान्यृञ्जते ५ कुविन्नो
 अग्निरुच्यस्य वीरसद्वसुक्कुविदसुभिः काममावरत् । चोदः कुवित्तु ज्यात्सातये
 धियः शुचिप्रतीकृतमया धियागुणे ६ घृतप्रतीकवक्तृतस्य धर्षदमग्निं मित्रं न संमि-
 धानः ऋञ्जते । इन्धानि अक्रोविदधैपुदीयच्छुक्रवर्णां मुदुनो यं स ते धियम् ७ अप्र-

युच्छन्नप्रयच्छद्विरमेगिवेभिर्नःपायुभिःपाहिशर्मैः । अदब्धेभिरदृषितेभिर्गिष्टेऽ-
निमिषद्भिःपरिपाहिनोजाः ८ ॥ १२ ॥

एति प्रसप्त दीर्घतमा अभिर्जगती ।

१४४ एतिप्रहोताव्रतमस्यमाययोर्ध्वावर्धानःशुचिपेशसंधियम् । अभिस्रुचः
क्रमतेदक्षिणावृतोयाअस्यधामप्रथमंहनिंसते १ अभीमृतस्यदोहनाननूषतयो-
नौदिवस्यसदनेपरिवृताः । अपामुपस्येविभृतोयदावसवधस्ववाअधयद्याभिरीय-
ते २ युयूषतःसर्वयसातविद्वपुःसमानमर्थवितरित्रतामिथः । आर्दाभगोनहव्यः
समस्मदावोहूर्नरश्मीन्समयंस्तसाररथिः ३ यर्माद्दासवंयसासपर्यतःसमानेयो-
नामिथुनासमौकसा । दिवाननकंपलितोयुवाजनिपूरुचरन्नजरोमानुषायुगा ४
तर्माहिवन्तर्थातयोदशत्रिंशोदिवंमर्तासकृतयैहवामहे । धनोरधि प्रवतआ

संक्रण्वत्यभिन्नं जद्विवयुनानवाधित ५ त्वं ह्यग्निदिव्यस्य राजसित्वं पार्थिवस्य-
 पद्मपादैव रमना । एनीत एते बृहती अभि श्रिया हि रण्ययी वक्ररी व हिरा गते ६
 अग्ने जु प स्व प्रति हर्य त द्व चो मन्द्र स्व धा व क्रतु जात सु क्रतो । यो विश्वतः प्रत्यङ्मुसि-
 दर्श तो र ण्वः सं हृष्टौ पितृमौ इव क्षयः ॥ ७ ॥ १३ ॥

तं पृच्छत पञ्च दीर्घतया आग्नेर्जगती । अस्या विष्टुप् ।

१४५ तं पृच्छता सं जगामास वेद स चिकित्वा इयेत सान्वीयते । तस्मिन् न्तसन्ति
 प्रशिपस्तस्मिन्निष्टयः स यार्जस्य शयंसः शुष्मिणस्पतिः १ तमिस्पृच्छन्ति न सि-
 मो विपृच्छति स्वेनैव धीरो मनसा यदग्रभीत् ॥ नमृष्यते प्रथमं नापं वचो ऽस्य क्र-
 त्यास च ते अप्रहृषितः २ तमिदं पृच्छन्ति जुह्वं १ स्तमवती विश्वान्येकः शृणु वृ-
 चांसि मे । पुरुषैरपस्ततुरि र्यज्ञसाधुनो ऽच्छिन्नोतिः शिगुरादनु सं रभः ३ ॥ ३ ॥

स्थायैचरतियत्समारंतसथोजातस्तत्सारायुज्यैभिः । अभिश्चान्तंमृडातेनान्धेमुदे
यर्धोगच्छन्त्युशतीरंपिष्ठितम् १०० सईमंगोअप्योवन्नगुरुपत्वुव्युपमस्यानिधायि ।
व्यत्रवीद्वयुनामत्यैभ्योऽग्निविद्वांक्रतुचिद्विसुत्यः ॥ ५ ॥ १४ ॥

विमूर्धानं पञ्च दीर्घतमा अग्निस्त्रिष्टुप् ।

१४६ त्रिमूर्धानंसतरंशिसगुणीषेऽनूनमग्निपित्रोरुपस्थे । निपत्तमस्यचरतो
ब्रुवस्यविश्वादिबोरोचनार्पप्रिवांसम् १ उक्षामहौअभिवंवक्षएनेअजरंस्तस्था-
वितर्कतिर्ऋष्वः । २ उर्व्याःपुदोनिवधातिसानैरिहन्युवोअरुपासोअस्य २
समानैवत्समभिसंचरन्तीविष्वग्धेनूविचरतःसुमेके । अनपवज्याअध्वनोमिमा-
नेविश्वाङ्केतौअधिमहोवधाने ३ धीरांसःपदंकवयोनयन्तिनानाहृदारक्षमाणा
अजुयम् । सिपांसन्तःपथपश्यन्तसिन्धुमाविरेभ्योअभवत्सूर्योनम् ४ विदुक्षेण्यः

परिकाष्ठासुजेन्यङ्केन्योमहोअभायजीयसे । पुरुत्रायदभैवत्तरहैभ्योगभैभ्यो
मूधवाविश्वदर्शतः ॥ ५ ॥ १५ ॥

कथा ते पञ्च दीप्यता अग्निस्त्रिष्टुप् ।

१४७ कथातेअग्नेशुचयन्तआयोर्वैवाशुर्वाजैभिरागुयाणाः । उभ्रेयत्तेकेत-
नयेदयानाऋतस्यसामंन्नयन्तदेवाः १ बोधमिअस्यवचसोयविष्टमंहिष्टस्यप्र-
भृतस्यस्वधावः । पीयतित्वोअनुत्वोगणान्तिवृदारुस्तेतन्ववन्देअग्ने २ येपायवो
मामतेयैतेअग्नेप्रयन्तोअन्धदुरितादरक्षन् । ररक्षतान्मकृतोविश्वेदादिप्सन्त
इद्रिपवोनाहवेभुः ३ योनोअग्नेअररिवोअघायुररतिषामर्चयतिद्वयेन । मन्त्रो
गुरुःपुनरस्तुसोअस्माअनुमक्षोष्टतन्ववुरुकैः ४ इतवायःसहस्यप्रविद्वान्मतोमत-
मूर्चयतिद्वयेन । अतःपाहिस्तवमानस्तुधन्तमग्नेमार्किनेदुरितायधायोः ५ ॥ १६ ॥

मयीत्यथ दीर्घतमा आश्लिष्टम् ।

१४८ मधीद्यदीविष्टोमातरिश्वाहोतारंविश्वाप्सुंविश्वेदेव्यम् । नियंदधुर्मनु-
प्यासुविदुस्व । णंचित्रंवपुपेविभावंम् १ ददानमिन्नदंभवन्तमन्मग्निर्वरूथंम-
मत्स्यचाकन् । जुगन्तविश्वान्यस्यकर्मोपस्तुतिभरमाणस्यकारोः २ नित्येचि-
त्रुयंसर्वनेजगृभ्रेप्रशस्तिभिर्दधिरेयज्ञियासः । प्रसूनयन्तगृभयन्तइष्टावश्वासेन
रय्योरारहाणाः ३ पुरूणिदस्मोनिरिणातिजभैराद्रौचतेवनुआविभावा । आ-
इस्पवात्तोअनुवातिशोचिरस्तुर्नशयीमसनामनुधून् ४ नयंरिपवोनरियण्यवो-
गर्भेसन्तरेपणारेपर्यन्ति । अन्धाअंपश्यानदंभन्नभिख्यानित्यासईप्रतारौअर-
क्षन् ॥ ५ ॥ १७ ॥

महः स पञ्च दीर्घतमा अभिविंशद् ।

श्रु. सं.

१४१ महःसरायणपतेपतिद्विनङ्गनस्यवर्तुनःपदआ । उपध्रजन्तमद्रयोवि-
धन्नित्र १ सयोवृषानुरानरोदस्योःश्रवोभिरस्तिजीवपीतसर्गः । प्रयःसे-
न्नाणःक्षिश्रीतयोनी २ आयःपुरनामिणिमदीदित्यःकविर्भन्यो ३ नात्रा ।
सुरोनरुकाञ्छुतात्मा ३ अभिद्विजन्मात्रीरोचनानिविश्वारजासिगुशुचानो
अस्थात् । होतायजिष्ठोअपांसवस्थैः ४ अयंसहोतायोद्विजन्माविश्वोदधेवार्था-
णिश्रवस्या । मतोयोअस्मसुतुकोददाश ॥ ५ ॥ १८ ॥

पुरु तृचं दीर्घतमा अभिरुणक् ।

१५० पुरुत्वावाश्वान्वोचिऽरिरेततवस्विदा । तोदस्येवशरणआमहस्य १
व्यनिनस्येयनिनःप्रहोपेचिद्वरुपः । कदाचनप्रजिगतोअदेवयोः २ सचन्द्रोवि-
प्रमन्योमहोत्राघन्तमोदिवि । प्रपतेअग्नेवनुपःस्याम ॥ ३ ॥ १९ ॥

॥ २३ ॥

मित्रं नव दीर्घतमा मित्रावरुणौ जगती । आद्याया मित्रः ।

१५१ मित्रं नयां शिम्यागोपुंगव्यवः स्वाध्व्यो विदथे अप्सु जीजनन् । अरेजे-
तारे देसीपजसागिराप्रतिप्रियं यजतं जनुषामवः १ यद्धृत्यद्वांपुरुमीह्रस्यसोमि-
नः प्रमित्रासो नवधिरे स्वाभुवः । अवकृतुं विदतं गातुमचत उत श्रुतं वृषणापस्व्या-
वतः २ आर्वाभूपन्क्षितयो जन्मरोदस्योः प्रवाव्यं वृषणादक्षसेमहे । यदीमताय-
भरं यो यवते प्रहोत्रया शिम्यावीथो अध्वरम् ३ प्रसाक्षितिरसुरयामहिप्रियन्न-
तावानावृतमार्घोपयो वृहत् । युवंदिवो वृहतोदक्षमाभुवंगानधूर्युपयुजाथे अपः ४
मही अत्र महिनावारं मृष्वयोरेणवस्तुज आसन्नन्धेनवः । स्वरन्ति ता उपरताति
सूर्यमानिषु चतुपसस्तक्वीरिव ५ ॥ २० ॥ आर्वामताथे केशिर्नारनूपतमित्र
यत्रवरुणगातुमचथः । अवत्सनासृजतं पितृन्वतंधियो युवंदिविप्रस्यमन्मनामिरज्य-

थः ६ योवायुज्ञैः शशमानो ह दाशतिकविर्होता यजति मन्मसाधनः । उपाहृतं
 गच्छथोवीथो अथ्वरमच्छागिरिः सुमतिं गन्तमस्मयु ७ युवांयज्ञैः प्रथमागोभिरञ्ज
 तक्रतवानामनसोनप्रयुक्तिषु । भरन्तिवांमन्मनासंयतागिरोऽदृष्यतामनसारेव-
 दांशाथे ८ रेवद्वयोदवाथे रेवदाशे नरां मायाभिरित्कृतिमाहि नम् । नवांद्या-
 वोऽहभिर्नोतसिन्धवो न देवत्वं पणयो नानं शुर्मघम् ९ ॥ २१ ॥

युवं सप्त दीर्घतमा मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

१५२ युवं वत्खाणि पीवसावसाथे युवोरच्छिद्रामन्तवो हसर्गाः । अवातिरतम-
 न्तानि विश्वं कृतेन मित्रावरुणासथे १ एतच्च नत्वो विचिकेत देवांसत्यो मन्त्रः क-
 विशस्तक्रथावान् । त्रिरश्रिहन्ति चतुरश्रि रूद्रो देवनिदो ह प्रथमा अजूर्यन् २ अ-
 पादंति प्रथमा पृहतीनां कस्तद्वा मित्रावरुणा विचिकेत । गर्भो भारं सत्याचिदस्य क्रंतं

पिपत्यन्तं नितरीत् ३ प्रयन्तमित्परिजारं कनीनापश्यामसिनोपनिपद्यमा-
 नम् । अनवपृणाविततावसानं प्रियं मित्रस्य वरुणस्य धाम ४ अनुश्वो जातो अ-
 नभीशुर्वाकनिऋदत्पतयदूर्ध्वसानुः । अचित्तं ब्रह्म जुषुषुर्वानः प्रमित्रे यामवरु-
 णे गणन्तः ५ आयेन वीसामते यमवन्ती ब्रह्म प्रियं पीपयन्तस्मिन्नूधन् । पित्वोभि-
 क्षेतव्युनानि विद्वानासा विवासन्नदिति मुरुष्येत् ६ आवां मित्रावरुणा ह्यव्यजुष्टि-
 नमसा देवावर्वाववृत्याम् । अस्माकं ब्रह्मपृतना सुसह्या अस्माकं वृष्टिर्दिव्या सु-
 पारा ॥ ७ ॥ २२ ॥

यजापहे चतुष्कं दीर्घतमा मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

१५३ यजामहे वांमहः सजोषां हव्येभिर्मित्रावरुणानमोभिः । धृतैर्धृतस्तु
 अधयद्वांस्मे अंध्वर्यवो नधीतिभिर्भरन्ति १ प्रस्तुतिर्वाधामनप्रयुक्तिर्यामिमि-

त्रियातुपृथिवीसुतद्यामेकोदावारभुवनानिविश्वां ४ तदस्यप्रियमभिपाथोअश्यां
 नरोयत्रदेवयोमवदन्ति । उरुक्रमस्यसहबन्धुरित्थाविष्णोःपदेपरमेमध्वलत्सः ५
 तावांवास्तेन्युइमसिगमध्वैयत्रगावोभूरिशृङ्गाअयासः । अत्राहृतदुरुगायस्यवृ-
 ष्णःपरमंपदमवभातिभूरि ॥ ६ ॥ २४ ॥

प्रवः षड् दीर्घतमा विष्णुर्जगती । आद्यानां तिष्ठणाभिन्द्रश्च ।

१५५ प्रवःपान्तमन्वसोधियायतेमहेगुरायविष्णवेचार्चत । यासानुनिपर्व-
 तानामदीभ्यामहस्तस्थतुरवेतेवसाधुना १ त्वेपमित्थासमरणंशिर्मावतोरिन्द्रा-
 विष्णुसुतपावामुरुष्यति । यामत्वायप्रतिधीयमानमित्कृशानोरस्तुरसनामुरु-
 ष्यथः २ ताद्वैवर्धन्तिमह्यस्यपौस्थंनिमातरानयतिरेतसेभूजे । दधातिपुत्रोऽवरं परं
 पितुर्नामंतुतीयमधिरोचुनेदिवः ३ तत्तदिद्रस्यपौस्थंगुणीमसीनस्यत्रातुरवकस्य

मीढुर्षः । यः पाथिवा नित्रिभि र्द्विगामभिरुक्रामिद्योरुगायार्थजीवसे ४
 द्वेइदस्यक्रमणेस्वहृशोऽभिख्यायमत्योभुरण्यति । तृतीयमस्यनकिरावधपति
 वयश्चनपतयन्तःपतत्रिणः ५ चतुर्भिःसाकंनवतिंचनामभिश्चक्रंनवृचंव्यतरवी-
 विपत् । बृहच्छरीरोविमिमानुक्रकंभिर्युवाकुमारःप्रत्येत्याहवम् ॥ ६ ॥ २५ ॥

भव पञ्च दीर्घतमा विष्णुर्जगती ।

१५६ भवाभिन्नानशेषोयुधतासुतिविभूतद्युम्नएवयाडसुप्रथाः । अघातेवि-
 ष्णोविदुर्गाचिदध्वःस्तोमोयज्ञश्चराध्योहविष्मता १ यःपर्व्यायवेधसेनर्वायसेसु-
 मज्जानयेविष्णवेददाशति । योजातमस्यमहतोमहिब्रवत्सेदुश्रवोभिर्युज्यचि-
 द्भ्यसत् २ तमुस्तोतारःपर्व्ययथाविदक्रतस्यगर्भंजनुप्रापिपतन । आस्यजा-
 नन्तोनामचिद्विकनमहस्तेविष्णोसुमतिंभजामहे ३ तमस्पुराजारुणस्तम-

श्विनाकृतसचन्तमारुतस्यवेधसः । दाधारदक्षमुत्तममहर्विद्व्रजंचविष्णुःसखि-
 वाँअपोणुते ४ आयोविवायसंचथायदैव्यइन्द्रायांविष्णुःसुकुतंसुकुचरः । वेवा
 अजिन्वत्रिसवस्थार्थमृतस्यभागेयजमानमार्भजत् ॥ ५ ॥ २६ ॥ इति शाक-
 लर्कसंहितायां प्रथमे मण्डले एकत्रिंशोऽनुवाकः ॥ २१ ॥

अबोधि पद् दीर्घतमा अश्विनौ जगती । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

१५७ अबोध्यत्रिज्मउदैतिसूर्योव्युः१ पाश्चन्द्रामहावोअर्चिषां । आयुक्षाता-
 मश्विनायातवेरथंप्रासाविद्विवःसविताजगत्पृथक् १ यद्युजाथेवृयणमश्विनारथ
 घृतेननोमधुनाक्षत्रमुक्षतम् । अस्माकंब्रह्मपृतनासुजिन्वतंव्यंधनागूरसाताभजे-
 महि २ अर्वाइत्रिचक्रोमधुवाह्नोरथोजीराश्वोअश्विनोर्यातुसुष्टुतः । त्रिवन्धुरो
 मधवाविश्वसौभागःशंनुआवंक्षद्र्हिपदेचतुष्पदे ३ आनुऊजवहतमश्विनायुवंम-

धुमत्यानः कश्यामिमिक्षतम् । प्रायुस्तारिष्टुनीरपांसिमक्षतसेधतद्वेपो भवंतंस-
 चाभुवा ४ यवंहृगर्भजगतीपुवत्पोयुवं विश्वेषु भुवनेष्वन्तः । युवमग्निचवपणावपश्च-
 वनस्वतीरश्विनवैरयेयाम् ५ युवंहृसोभिपजाभिपुजैभिरथोहस्योरथ्या ३ राथ्ये-
 भिः । अथोहस्रमधिपथउग्रायोवाहमिष्मन्मनसादवाश ॥ ६ ॥ २७ ॥

इति शाकल्यसंहितायां द्वितीयाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

यम् मन्यानुष्टुपावापश्चयात्रापृथिवीयन्तुजागतंतुतेहिकिमुश्रेष्टुः पलूनर्भवंत्रिष्टुवन्तमानो द्व्यधि-
 काश्चत्विस्तुतीषापृथौजगतौयदक्रन्दः सप्तोनास्यद्विषद्वादशव्यस्तवंत्वे तत्सं यशोत्यापनप्रश्म-
 तिवापयान्यत्रमयेणज्ञानमोसाक्षमशंसाचपक्षपादं सांकजानायद्वायत्रयं साशङ्केससार्थगर्भगौरीरि-
 तिजगलपुतदन्तुवैश्वदेवंतस्याः समुद्राश्चित्राचामुद्राभापोत्तरं सामस्तारपङ्क्तिः शकमयमितिशकधूम-
 उषाणंपृथिवीतिसोमख्यः केशिनस्त्वयिभिः सूर्योवायुश्चेकेशिनश्चत्वारिवाग्वाचन्द्रं भिंसौरीयोद्वादशेति-
 संतंस्तरसंस्पंकालचक्रवर्णनंयस्तेसरस्वत्यैयकेनसाथ्येभ्यः परानुष्टुप्सौरीपुर्जन्याभिदेवतावान्त्यासरस्वते

सूर्यापकापाश्रीनासंबादस्तृतीयाथयुजोप्रस्तावाक्यमन्तपस्तुचोगस्तस्यच शिष्टाइन्द्रस्यैकादशीच
मरुर्वास्विन्द्रोदेवता ।

वसु १६ दीर्घतमा अभिनौ त्रिष्टुप् । अन्त्याऽनुष्टुप् ।

१५८ ॐ वसूरुद्रायुरुमन्तवृधन्तादशस्यतनोवृषणावृभिष्टौ । इन्द्रांहयद्रेक्वण-
औचथ्योवांप्रयत्सत्त्राथेअकवाभिरूती १ कोर्वादाशत्सुमत्तयेचिदस्यैवस्यद्वेभ्ये-
नमंसापेवगोः । जिगतमस्मेरेवतीःपुरंधीःकामप्रेणेवमनसाचरन्ता २ युक्तोहयद्वा-
त्तौडयार्पेरुर्विमध्येअर्णसोधार्यिपंजः । उपवामवःशरणंगमिथंशूरोनाज्मपृतय-
द्विरैवैः ३ उपस्तुतिरौचथ्यमुरुब्ध्येन्मामामिमिपत्त्रिणीविदुग्वाम् । मामामेधोद-
शतयश्चितोधाकूप्रयद्वांबुद्धस्मानिखार्धतिक्षाम् ४ नमगरद्भद्योमातृतमादासा-
यर्दीसुसमुब्धमवारुः । शिरोयवस्यत्रैतनोवितक्षरस्वयंवासउरोअसावपिग्घ५दी-

धत्तमामामतेयोजुजुवन्दशमेयुगे । अपामर्थयतीनीब्रह्माभवतिसारांशे ॥ ६ ॥ १ ॥

प्र द्यावापृथ्वी दीर्घतमा द्यावापृथिव्यौ जगती ।

१५९ प्रद्यावायज्ञैः पृथिवीऋतावृथा महीस्तुपेविदेथे प्रचेतसा । देवभियेदे-
वपुत्रेसदंसेत्थाधियावाथणिप्रभूपतः १ उतमन्येपितुरुद्रहो मनोमातुर्महिस्व-
तंवस्तद्धवीमभिः । सुरेतसापितराभर्मचक्रतुरुप्रजाया अमृतंवरीमभिः २ ते
सनुवः स्वपसः सुदंसो महीजंजुमातरां पर्वचिचये । स्थातश्चसत्यं जगतश्चम-
णिपुत्रस्य पाथः पदमद्वयाविनः ३ तेमायिनो मभिरसुप्रचेतसो जामीसयोनीमि-
थनासमौकसा । नव्यनव्यंतं तमातं न्वतेदिविसमुद्रे अन्तः कवयः सुदीतयः ४ तद्रा-
धो अद्यत्सवितुर्वरेण्यं वयं देवस्य प्रसवे मनामहे । अस्मभ्यं द्यावापृथिवीसुचेतनां
रथिर्धत्तवत्सुमन्तं शतुग्विनम् ॥ ५ ॥ २ ॥

ते हि पञ्च दीर्घतमा षावापृथिव्यौ जगती ।

१६० तेहिद्यावापृथिवीविश्वशंम्भुवक्रुतावीररजसोधारयत्कवी । सृजन्म-
नीधिप्रणेअन्तरीयतेदेवोदेवीधर्मणासूर्यःशुचिः १ ऊरुव्यचसामहिनीअसश्रुता
पितामाताच्यभुर्वनानिरक्षतः । स्रुष्टमवपृष्ये ३ नरोदंसीपितायत्सीमभिरूपैर-
वासयत् २ सवह्निःपुत्रःपित्रोःपुत्रवान्युनातिधीरोभुर्वनानिमायया । धेनुं
चपृश्निवृषभंसुरेतसंविश्वाहाशुकृपयोअस्यदुक्षत ३ अयंदेवानामपसामपस्तमो
द्योजुजानुरोदंसीविश्वशंम्भुवा । वियोममेरजंसीसुकृतययाजरेभिःस्कम्भनेभिः
समानृचे ४ तेनोगुणानेमहिनीमहिश्रवःक्षत्रंद्यावापृथिवीधासथोवृहत् । येना-
भिकृष्टीस्ततनामविश्वहापुनाय्यमोजोअस्मेसमिन्वतम् ॥ ५ ॥ ३ ॥

किमु श्रेष्ठश्चतुर्दश दीर्घतमा ऋभवो जगती । अन्या त्रिष्टुप् ।

१६१ किमुश्रेष्ठः कियविष्टो न आजगन्किमीयेतद्व्यं १ कद्यदूचिम । ननि-
 न्दिमचमसंयोमहाकुलोऽग्नेभ्रातृर्द्रुण्ड्रुतिमूदिम १ एकचमसंचतुरः कृणोतन
 तद्दोदेवाअनुवन्तद्दुआगमम् । सौधन्वनायद्येवाकरिष्यथसाकं देवैर्यज्ञियासोभवि-
 व्यथ २ अग्निदूतंप्रतियद्व्रवीतनाश्वः कत्वोरथउतेहकत्वः । धेनुः कत्वोयुवशा
 कर्वाद्वातानिभ्रातरनुवः कृत्वयेमसि ३ चकृवांसं ऋभवस्तदपृच्छतकेदभद्यः स्य
 दूतो न आजगन् । यदावाख्यच्चमसाश्चतुरः कृतानादित्वष्टायास्वन्तन्यानिजे ४
 हनामैनौ इतित्वष्टायद्व्रवीच्चमसंयेद्वपानमनिन्दियुः । अन्यानामानिकृष्वते
 सुतेसचौ अन्यैरेनाक्कन्या ३ नामभिः स्परत् ५ ॥ ४ ॥ इन्द्रो हरीयुजे अश्विना
 रथं वृहस्पतिर्विश्वरूपामुपाजत । ऋभुर्विभ्वावाजो देवा अगच्छत्स्वपसोयज्ञियं

भागमैतन ६ निश्चर्मणोगामरिणीतधीतिभिर्याजरन्तायुवशाताकृणोतन । सौध-
 न्वनाअथादश्वमत्क्षतयक्त्वारथमुपदेवाँअयातन ७ इदमुदकंपिवेत्यब्रवीतनेदं-
 वाधापिवतामुज्जनेजनम् । सौधन्वनायदितन्नेवहथतृतीयैघासवनेमादयाध्वै ८
 आपोभूयिष्ठाइत्येकोअब्रवीदग्निभूयिष्ठाइत्यन्योअब्रवीत् । वययन्तीबहुभ्यःप्रको
 अब्रवीद्वृतावदन्तश्चमसौअपिशत ९ श्रोणामेकउदकंगामवाँजतिमांसमेकःपि-
 शतिसूनयाभृतम् । आनिष्ठुचःशकृदेकोअपांभरत्किस्विंपुत्रेभ्यःपितरराउपा-
 वतुः १० ॥ ५ ॥ उद्वत्स्वस्माअकृणोतनातृणनिवत्स्वपःस्वपस्ययानरः । अगो-
 ह्यस्यपदसंस्तनागृहेतदुद्येदमृभवोनानुगच्छथ ११ संमील्ययद्भुवनापयसंपतक-
 स्वित्यापितरावआसतुः । आशंपतयःकरस्त्रवआदुदेयःप्राब्रवीत्प्रोतस्माअब-
 वीतन १२ सुपुष्वांसक्रभवस्तदपृच्छतागोह्यकइदंनोअवबुधत् । श्वानंवस्तोबोध-

यितारं मद्रवीत्संवत्सरइदं चाव्यख्यत १३ दिवा यान्ति मरुतो भूम्याग्निं यवातो-
अन्तरिक्षेण याति । अद्वियातिवरुणः समुद्रैर्युग्मा इच्छन्तः शवसो नपातः ॥ १४ ॥ ६ ॥

मा नो द्वाविंशतिर्दोषतमा अश्विनिष्टुप् । तृतीयापष्ठ्यौ जगत्सौ ।

१६२ मानो मित्रोवरुणो अर्यमायुरन्द्रऋभुक्षामरुतः परिरुखन् । यद्वाजिनो
देवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदुर्धवीयाणि १ यन्निणिजरेक्वणसा प्रावृत्तस्यरातिं
गृभीतां मुखतो नयन्ति । सुप्राडुजो मिम्यहि श्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्यतिपाथः २
एपच्छागः पुरो अश्वेन वाजिनापूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः । अभिप्रियं यत्पुरोक्का-
शमवता त्वष्टे नंसौ श्रवसाय जिन्वति ३ यद्धविष्यं मृतुशो देवयानं त्रिमनुष्याः
पर्यश्वं नयन्ति । अत्रापूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञदेवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ४ होता-
ध्वर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावप्राभ उत शंस्ता सुविप्रः । तेन युद्धेन स्वरं कृते नृस्विष्टेन

वक्षणा आपृणध्वम् ॥ ५ ॥ ७ ॥ यपत्रस्काउतयेयपवाहाश्रपालेयेअश्वयपायत-
 क्षति । येचावतेपचनंसंभरन्त्युतोतेपामभिर्गतिर्नइन्वतु ६ उपप्रागात्सुमन्मे
 ऽघायिमन्मदेवानामाशाउपवीतपृष्ठः । अन्वेनंविप्राक्रपयोमदन्तिदेवानांपुष्टेचकु-
 मासुवन्धुम् ७ यद्वाजिनोदामसंदानमवतोयाशीर्षण्यारगनारज्जरस्य । यद्वाघास्य
 प्रभृतमास्ये ३ तृणंसर्वातेर्आपदेवेष्वस्तु ८ यदश्वस्यक्रविपोमक्षिकाशयद्वा
 स्वरौस्वर्धितौरिप्तमस्ति । यद्धस्तयोःशमितुर्थन्नखेपुसर्वातेअपिदेवेष्वस्तु ९
 यदूर्ध्वमूदरस्यापवातियआमस्यंक्रविपोगन्धोअस्ति । सुकृतातच्छमितारःकृ-
 ष्वंततमेवंशतृपाकंपचन्तु १० ॥ ८ ॥ यत्तेगात्रादग्निनापृष्यमानादभिशूलं
 निहतस्यावुधावति । मातद्भूम्यामाश्रिपन्मातर्णेपुदेवेभ्यस्तदुशब्धोरामस्तु ११
 येवाजिनंपरिपश्यन्तिपृकंयईमाहुःसुरभिर्निहरेति । येचावतोमांसभिक्षासुपासंत

उतोतेषामभिगूतनइन्वतु १२ यन्नीक्षणंमांस्पचन्याउखायायापात्राणियुष्ण
 आसेचनानि । ऊष्मण्यापिधानाचरूणामङ्कगःसनाःपरिभूयन्त्यश्वम् १३ निऋ-
 मंनिपदनविवर्तनयञ्चपड्डांशमवैतः । यच्चपौयञ्चघासिञ्जवाससर्वातातेअपि
 देवेष्वस्तु १४ मात्वाग्निध्वनयीद्धमगन्धिमोखाभ्राजन्त्यभिर्विक्रजधिः । इष्टवी-
 तमभिगूतवपट्कृतंतेदेवासःप्रतिगृभ्णन्त्यश्वम् १५ ॥ १ ॥ यदश्वायवासउप-
 स्तणन्त्यधीवासंयाहिरण्यान्यस्मैसंदानमवन्तंपड्डांशंप्रियादेवेष्ववायामयन्ति १६
 यत्तसादेमहसाशकृतस्यपाण्यवाकशयावातुतोद । सुचेवताह्रविषोअध्वरेपू-
 सर्वातातेत्रह्यणासूदयामि १७ चतुस्त्रिशद्वाजिनोदिववन्वोर्वड्डांश्वस्यस्वधितिः
 समैति । अञ्छिद्रागात्रावधुनाकृणोत्परुपरुनूद्युष्याविशस्त १८ एकस्त्वष्टु-
 रश्वस्याविशस्ताद्वायुन्ताराभवतस्तथक्रतुः । यत्तेगात्राणाम्तुथाकृणोमिताता-

पिण्डानां प्रजुहोम्यग्नौ ११ मा त्वात्पत्प्रियआत्मापियन्तं मास्वधितिस्तन्व १
 आतिष्ठिपत्ते । मातैर्गधुरविशस्तातिहार्यच्छिद्रागात्राण्यसिनामिथकः २० न वा
 उएतिन्त्रयसेर्नारष्यसिदेवाइदेपिपथिभिः सुगेभिः । हरीतेयुञ्जापृपतीअभतामु-
 पास्थाद्वाजीधुरिरारसंभस्य २१ सुगन्धेनोवाजीस्वश्र्व्यंपुंसः पुत्रौउतविश्वापुत्रं
 रयिम् । अनागास्त्वंनोअदितिः कृणोतुक्षत्रंनोअश्वोवनतांहविष्मान् २२ ॥ १० ॥

यदक्रन्दस्त्रयोदश दीर्घतमा अश्वस्त्रिष्टुप् ।

१६३ यदक्रन्दः प्रथमं जायमानुद्यन्त्समुद्राद्दुतवापुरीषात् । श्येनस्यपक्षा
 हरिणस्यत्राहूंसुपस्तुत्यंमहिजातरैर्अर्वन् १ यमेनेदत्तंत्रितं नमायुनगिन्द्रणं प्र-
 थमोअध्यतिष्ठत् । गन्धर्वोअसंशनामगृणात्सरादश्ववसवोनिरेतष्ट २ असि
 यमोअस्यादित्योअर्वन्नसिन्त्रिगुहोनव्रतेन । असिसोमेनसमयाविपृक्तआहुस्ते

त्रीणिद्विविधन्वनानि ३ त्रीणैतत्तआहुर्दिविवन्धनानि त्रीण्युत्सुत्रीण्यन्तःसंमुद्रे ।
 इतेवमेवरुणश्छत्स्वर्वन्यत्रातअहुःपरमंजनित्रम् ४ इमातेवाजित्रमार्ज-
 नानीमाशफानासिनितुनिवाना । अत्रतिभद्रारशनाअपश्यमत्स्ययाअभिर-
 क्षन्तिगोपाः ५ ॥ ११ ॥ आत्मागतेमन्सारादजानामवोद्विवापृत्यन्तंपतङ्गम् ।
 शिरोअपश्यंपृथिभिःसुगोभिररेणुभिर्जहमानंपतञ्चि ६ अत्रानेरूपमृत्तममंपश्यं
 जिगीपमाणमिपआपदेगोः । यदात्तमर्तोअनुभोगमानकादिद्र्यसिष्ठओपधीर-
 जीगः ७ अनुत्वारथोअनुमयीअर्वन्ननुवावोऽनुभर्गःकनीनाम् । अनुत्रातासस्तवं
 सख्यमीयरनुदेवामिमिरेवीथते ८ हिरण्यशङ्कोऽयोअस्थपादामनोजवाअर्वइन्द्र
 आसीत् । देवाइदस्यहविर्यमायन्योअर्वन्तंप्रथमोअध्यतिष्ठत् ९ ईर्मातासःसि-
 लिक्मध्यमासःसंगूणासोद्व्यासोअत्याः । हंसाइवश्रेणिशोयंतन्तेयदाक्षियु-

द्विभ्यमज्मश्र्वाः १० ॥ १२ ॥ तवशरीरंपतयिष्ववृन्तर्वचित्वात्तद्व
 धर्जीमान् । तवृगृह्णाणिविधितापुरुचारण्येषुजभुराणाचरन्ति ११ उपप्रागाच्छ-
 संनत्रायत्रदिवुद्गीचामनसादीर्घ्यानः । अजःपुरोनीयतेनाभिरस्थानुपश्चात्कवयो
 यन्तिरेभाः १२ उपप्रागात्परमंयत्संधस्थमर्वाअच्छापितरंमातरं च । अद्या
 देवाकुष्टतमोहिगुम्याअधाशास्तेदाशुषेवार्यणि १३ ॥ १३ ॥

अस्य द्विपञ्चाशद्वीर्यतया विश्वेदेवाः । द्विचत्वारिंशत्तम्याः पूर्वार्धस्य वाक् । उत्तरार्धस्याऽऽपः ।
 त्रिचत्वारिंशत्तम्याः पूर्वार्धस्य शकघूमः । उत्तरार्धस्य सोमः । चतुश्चत्वारिंशत्तम्याअग्निःसूर्यो वायुश्च ।
 पञ्चचत्वारिंशत्तम्या वायुः । ततो द्वयोः सूर्यः । अष्टचत्वारिंशत्तम्याः कालः । जनपञ्चाशत्तम्याः
 सरस्वती । पञ्चाशत्तम्याः साध्याः । एकपञ्चाशत्तम्याः सूर्यः पर्जन्याग्नी वाद्विपञ्चाशत्तम्याः तस्त्वान्
 सूर्यो वा । द्वादशीपञ्चदशीत्रयोविंशतितम्येकोनविंशत्तमीपद्दत्रिंशत्तम्यकचत्वारिंशत्तम्यो जगतः ।
 द्विचत्वारिंशत्तमी मस्तारपङ्क्तिः । एकपञ्चाशत्तम्यनुदुप । शिष्टात्रिष्टुभः ।

१६४ अस्थवामस्यपलितस्यहोतुस्तस्यभ्रातामध्यमोअस्त्यश्रः । तृतीयो
 भ्राताधृतपृष्ठोअस्यात्रापश्यंविशपतिसप्तपुत्रम् १ सप्तयुजन्तिरथमेकचक्रमेकोअ-
 श्वोविहतिसप्तनामा । त्रिनाभिचक्रमजरमनर्वयत्रेमाविश्वामुवनाधितस्थुः २
 इमंरथमधियेसततस्थुःसतचक्रंसतवहन्यश्वाः । सतस्वसरोअभिसंनवंतेयत्र
 गवानिहितासतनाम ३ कोददर्शप्रथमंजायमानमस्थन्वन्तयदनुस्थाविभक्ति ।
 मन्याअसुरसृगात्माकंस्वित्कोविद्वासमुपगात्प्रपुमेतत् ४ पाकःपृच्छामिमन-
 साविजानन्देवानामेनानिहितापदानि । वृत्सेवृष्कयेऽधिसप्ततन्त्वित्तित्तिरेकवय-
 ओतवालं ५ ॥ १४ ॥ अर्चिकित्वाधिकितुर्पाश्वदत्रकवीन्पृच्छामिविद्वनेन
 विद्वान् । वियस्तस्तम्भपळिमार्जास्यजस्यरूपेकिमर्पिस्विदेकम् ६ इहव्रवीतुय
 इमङ्गवेदास्यवामस्यनिहितपद्वेः । शीर्ष्णःक्षीरंदुहतेगार्वोअस्यवृत्रिवसाना

उदकं पदार्पुः ७ मातापितरं मृतं आर्वा भोजयतीत्यग्रे मर्नसासं हि जग्मे । सार्वभौमसु-
गर्भरसानि विद्वानमस्वन्त इदं पवाकमीयुः ८ युक्तामातासीद्दुरिदक्षिणाया अति-
प्रुद्धभौवृजनीष्वन्तः । अमीमेहृतसो अनुगामं पश्यद्विश्वरूप्यं त्रिपुयोजनेषु ९ तिस्रो
मातृस्त्रीन्पितृन्विभ्रदेकं ऊर्ध्वस्तस्थौनेमवंगलापयन्ति । मन्त्रयन्ते दिवो अमुष्यं पृष्ठे
विश्वविदं वाचमविश्वमिन्वाम् १० ॥ १५ ॥ द्वादशारं नृहितज्जरयं ववति चक्रं
परिद्यामृतस्य । आपुत्रा अग्नेमिथुनासो अत्रसप्तशतानि विंशतिश्चतस्रुः ११
पञ्चपादं पितरं द्वादशाकृतिं दिव आहुः परे अर्धे पुरीषिणम् । अथ मे अन्वय उपरे विचक्षणं
सप्तचक्रे पळर आहुरर्पितम् १२ पञ्चरे चक्रे परिवर्तमाने तस्मिन्नातस्थुर्भुवनानि
विश्वा । तस्युनाक्षस्तप्यते भूरिभारः सनादेवनशीर्यते सनाभिः १३ सनेमिचक्र-
मजरं विवावृत उतानायां दशयुक्ता वंहन्ति । सूर्यस्य च क्षुरजसैत्यावृतं तस्मिन्नापि-

ताभुवनानिविधां १४ साकजानीसतथंमाहुरेकजं प्रच्छिद्यमाक्रपयोदेवजाइति ।
 तेषामिष्टानिविहितानिधामशःस्थानैरेजन्तेविकृतानिरूपशः १५ ॥ १६ ॥
 स्त्रियःसतीस्ताडमेपुंसआहुःपश्यदक्षणाद्विविचैतद्वन्धः । कविर्यःपुत्रःसईमावि-
 केतयस्ताविजानात्सपितृपुत्रासत् १६ अवःपरेणपुरएनावरेणपुदावत्संवि-
 भ्रतीगौरुदस्थात् । साकद्रीचीकंस्विदर्थपरांगात्कंस्वित्मूनेनूहियथेअन्तः १७
 अवःपरेणपितरयोअस्यानुवेदपुरएनावरेण । कवीयमानुःकइहप्रवोचद्वेवंमनुः
 कुतोअधिप्रजातम् १८ येअर्वाश्चस्ताडुपराचआहुयेपराश्चस्ताडुअर्वाचिआहुः ।
 इन्द्रश्रयाचुकथुःसोमूतानिवूरानयुकारजसोवहन्ति १९ दासुपर्णासयुजासखा-
 यासमानंवृक्षंपरिपस्वजाते । तयोर्न्यःपिप्पलंस्वाद्धर्यनभ्रद्वन्योअभिचांक-
 शीति २० ॥ १७ ॥ यत्रासुपर्णाअमृतस्यभागमनिमेप्रविदधाभिस्वरन्ति । इतो

विश्वस्यभुवनस्यगोपाःसमाधीरःपाकमत्राविवेश २१ यस्मिन्वक्षुक्षेसध्वदःसु-
 पूर्णांनिविशन्तेसुवतेचाधिविश्वे । तस्येदाहुःपिप्पलंस्वाद्वेत्रेतन्नोन्नशयःपितरंन
 वेद २२ यद्गायत्रेअधिगायत्रमाहितंत्रैष्टुभाद्वात्रैष्टुभंनिरतंक्षत । यद्वाजगृजग-
 त्याहितंपदंपयइत्तद्धिदुस्तेअमृतत्वमानशुः २३ गायत्रेणप्रतिमिमीतेअकर्मकेण
 सामत्रैष्टुभेनवाकम् । वाकेनवाकंह्रिपदाचतुष्पदाक्षरेणमिमतेसप्तवार्णाः २४ ज-
 गतांसिन्धुदिव्यस्तभायद्रथन्तरेसूर्यपथपश्यत् । गायत्रस्यसमिधंस्तिस्त्रआहुस्ततो
 मुद्गाप्ररिरिचेमहित्वा २५ ॥ १८ ॥ उपह्वयेसुदुधाधिनुमेतांसुहस्तोगोवुगत
 देहदेनाम् । श्रेष्ठसवंसवितासाविपन्नोऽभीद्धोघर्मस्तदुपप्रवोचम् २६ हिङ्गुण्वती
 वसुपत्नीवसूनावत्समिच्छन्तीमनसाभ्यागात् । दुहामश्विभ्यांपयोअद्रयेयंसाव-
 र्धतामहतेसौभगाय २७ गौरमीमेदनुवत्समिपन्तंमूर्धानंहिङ्गुणोन्मातवाड ।

सुकृण्घर्ममभिवाशानामिमांतिमायुं पथतेपयोभिः २८ अयं स शिङ्क्रेयेन गौरभीवृतामिमांतिमायुं ध्वसनावधि श्रिता । साचित्तिभिर्निहिचकारमर्त्यविद्युद्भवन्तीप्रतिविव्रिमौहता २९ अनच्छयेतुर्गातुजीवमेजद्भ्रवंसध्य आपस्त्वानाम् । जीवोमृतस्य चरतिस्वधाभिरमर्त्योमर्त्येनासुर्योनिः ३० ॥ १९ ॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपरचपथिभिश्चरन्तम् । सप्तग्रीचीः सविपूर्चवर्षसान् आवरीवतिभुवनेष्वन्तः ३१ य ईचकारनसो अस्य वेदय ईदृदर्शाहिरुगिन्नतस्मात् । समातुर्योनापरिवीतो अन्तर्वहृप्रजानिऋतिमाविवेश ३२ द्यौर्मपिता जनिता नाभिरत्र बन्धुर्ममातापृथिवीमहीयम् । इत्थानयोश्चस्यो ३ यो निरन्तरत्रापिता दुहितुर्गर्भमाधात् ३३ पृच्छामित्वा परमं तं पृथिव्याः पृच्छामियत्र भुवनस्य नाभिः । पृच्छामित्वा वृणो अश्वस्ये रतः पृच्छामि वाचः परमं व्योम ३४ इयं वेदिः परो अन्तः पृथिव्या

अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिः । अयं सोमो वृष्णो अश्वस्यरेतो ब्रह्मायं वाचः परमं व्योम
 ३५ ॥ २० ॥ सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशविधर्मणि । तेषां
 त्तिभिर्मनसाते विपश्चितः परिभुवः परिभवन्ति विश्वतः ३६ न विजानामि यदि वेद-
 मस्मिन्निण्यः संनद्धो मनसा चरामि । यवामागं प्रथमजाकृतस्यादिद्वाचो अंशु-
 वेभागमस्याः ३७ अपाङ्गप्राडैति स्वधयां गृभीतोऽमृत्यो मर्त्येनासुर्योनिः । ता-
 शश्वन्ता विपचीना वियन्तान्यं १ न्यंचिक्युर्न निचिक्युरन्यम् ३८ ऋचो अक्षरं पर-
 मेव्यो मन्यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः यस्तन्न वेदकिमुचाकरिष्यति यइ च द्विदुस्त-
 इमे स मासते ३९ स्युवसाद्गंग्वती हि भुया अथो वयं भगवन्तः स्याम । अद्वितृण-
 मद्भये विश्वदानां पिवं शुद्धमुदकमाचरन्ती ४० ॥ २१ ॥ गौरीभिमायसलिलानि
 तक्षत्येकं पदी द्विपदी साचतुष्पदी । अष्टापदी नवपदी बभूवुपी सहस्राक्षरा परमेव्यो

मन् ४१ तस्याःसमुद्राअधिविक्षरन्तितेनजीवन्तिप्रदिशाश्चतस्रः । ततःक्षरत्यक्षरं
तद्विश्वमुपजीवति ४२ अकमयधूममारादपश्यविपवतांपरएनावरेण । उक्षाणं
पृथ्निमपचन्तवीरास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् ४३ त्रयःकेशिनऋतुथाविचक्षते
संवत्सरेवपतएकएषाम् । विश्वमेकौअभिचष्टेशर्षीभिर्घ्राजिरेकस्यदृष्टेनरूपम्
४४ चत्वारिवाक्परिमितापदानितानिविदुर्ब्राह्मणायेमनीषिणः । गुहात्रीणिनि
हितानिङ्गयन्तिरुरीयवाचोमनुष्यावदन्ति ४५ इन्द्रमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यः
ससुपर्णोंगुरुमान् । एकंसद्विप्रावहुधावदन्त्यग्निंयमंमातरिश्वानमाहुः ४६ ॥२२॥
कृष्णंनियानुहरयःसुपर्णाअपोवसानादिवमुत्पन्ति । तआर्ववृत्रन्त्सदनादृतस्था-
दिदृतेनपृथिवीव्युद्यते ४७ द्वादशप्रधयश्चक्रमेकंत्रीणिनभ्यानि कडुतच्चिकेत ।
तस्मिन्त्सांकंनिशतानशंकवोऽर्षिताःपृष्टिर्नचलाचूलासः ४८ यस्तेस्तनःशशयो

यो मयो भूये न विश्वापुष्यं सिवार्थीणि । योरत्नधावसुविद्यः सुदत्रः सरस्वतितमि-
 हघातवेकः ४९ यज्ञेन युज्ञमयजन्त देवास्ता नियर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं
 महिमानः सचन्त यत्र पूर्वसाध्याः सन्ति देवाः ५० समानमेतद्दुदकमुच्चैत्यवृचा-
 हृभिः । भूमिर्पुर्जन्या जिन्यन्ति दिव्यं जिन्यन्त्यग्रयः ५१ दिव्यं सुपूर्णं वायुसंब्रह्मन्तं
 पांगर्भं दशतमोपधीनाम् । अभीपतो वृष्टिभिस्तुर्षयन्तं सरस्वन्तमवसे जोहवीमि
 ५२ ॥ २३ ॥ इति शाकलकसंहितायां प्रथमे मण्डले द्वाविंशोऽनुवाकः ॥ २२ ॥

कया पञ्चदशेन्द्रो मरुत्वानिन्द्रस्त्रिष्टुप् । तृतीयापञ्चमीसप्तमी-

नवमीनां मरुतः । अन्त्यानां तिसृणामगस्वः ।

१ ६ ५ कर्वाशुभासर्वयसः सनीळाः समान्या मरुतः संमिमिक्षुः । कर्वा मतीकु-
 तएतासएते ऽर्चन्ति शुभं वृषणो वसूया १ कस्य ब्रह्माणि जुजुषुर्ववानुः को अध्वरे म-

रुत॒ आ॒व॒व॒र्त॑ । श्ये॒ना॑ इ॒व॒ द्र॒ज॒त॑ो अ॒न्त॒रि॒क्षे॒के॒न॒ म॒हा॒म॒न॒सा॒रि॒र॒मा॒म २ कु॒त॒स्त्व॒मि॒न्द्र
 मा॒हि॒नः॒ स॒त्रे॒को॒या॒सि॒स॒त्प॒ते॒ कि॒न्त॑ इ॒त्था । संपृ॒च्छ॒से॒स॒म॒रा॒णः॒ शु॒भानै॒वो॒चे॒स्त॒न्नो॒ह॒रि॒-
 वो॒य॒त्ते॒ अ॒स्मे ३ ब्र॒ह्मा॒णि॒मे॒म॒त॒यः॒ शंसु॒ता॒सः॒ शु॒भ॒म॒इ॒य॒ति॒ प्र॒भृ॒तो॒ मे॒ अ॒द्रिः । आ॒शा॒-
 स॒ते॒ प्र॒ति॒ह॒र्य॒न्य॒व्य॒थे॒ मा॒ह॒री॒व॒ह॒त॒स्तानो॒ अ॒च्छ ४ अ॒तो॒ व॒य॒म॒न्त॒ मे॒भि॒र्यु॒जा॒नाः॒ स्व॒क्ष॒त्रे
 मि॒स्त॒न्व १ः शु॒भ॒म॒मा॒नाः । म॒हो॒भि॒रे॒ता॒ उ॒प॒यु॒ज॒म॒हो॒न्वि॒न्द्र॒स्व॒था॒म॒नु॒हि॒नो॒ व॒भू॒थ
 ५ ॥ २४ ॥ कं १ स्या॒वो॒म॒रु॒तः॒ स्व॒धा॒सी॒द्य॒न्मा॒मे॒क॒स॒म॒ध॒त्ता॒ हि॒ह॒त्ये । अ॒हं॒ह्यु १-
 ग्र॒स्त॒वि॒य॒स्तु॒वि॒ष्म॒न्वि॒श्व॒स्य॒श॒त्रो॒र॒न॒मं॒व॒द्य॒त्नैः ६ भू॒रि॒च॒क॒र्य॒यु॒ज्यो॒भि॒र॒स्मे॒स॒मा॒-
 ने॒भि॒वृ॒त्र॒भू॒पो॒स्ये॒भिः । भू॒रो॒णि॒हि॒कृ॒ण॒वा॒मा॒श॒वि॒ष्ठे॒न्द्र॒कृ॒त्वा॒म॒रु॒तो॒य॒दृ॒शाम ७
 व॒र्धा॒वृ॒त्रं॒ म॒रु॒त॒इ॒न्द्रि॒ये॒ण॒स्वे॒न॒भा॒मै॒न॒त॒वि॒पो॒व॒भू॒वान् । अ॒ह॒मे॒ता॒म॒न॒वे॒वि॒श्व॒श्च॒न्द्राः
 सु॒गा॒अ॒प॒श्च॒क॒र॒व॒प्र॒वा॒हुः ८ अ॒नु॒त्त॒मा॒ते॒म॒य॒वृ॒क्ष॒कि॒नु॒न्त्वा॒वो॒ अ॒स्ति॒दे॒व॒ता॒वि॒दानः॑

नजायमानो न शतैर्न जातो यानि करिष्या कृणुहि प्रवृद्ध १ एकस्य चिन्मे विभ्वं १-
 स्वो ज्ञो यानुदं धृष्वान्कणवै मनीषा । अहं ह्यु १ ओमं रुतो विदो नो यानि च्यवामिन्द्र
 इदीश एषाम् १० ॥ २५ ॥ अमन्वन्मामरुतः स्तोमो अत्र यन्मे नरः श्रुत्यं ब्रह्मचक्र ।
 इन्द्राय वृष्णे सुमखाय मत्सख्ये सखायस्तन्वे तनूभिः ११ एवेदेते प्रतिमरोचं मा-
 ना अनेद्यः श्रव एषो दधानाः । संचक्ष्यां मरुतश्चन्द्रवर्णा अच्छान्तमेष्ट दधाथा च नू-
 नम् १२ कोन्वत्रं मरुतो मामहेवुः प्रयात नु सखी रच्छां सखायः । मन्मानि चित्रा अपि-
 वात्तर्यन्त एषां भूत न वै दाम क्रुतानाम् १३ आयदुवु स्याद्दुवसे न कारुस्माश्चे मान्य-
 स्य मेधा । ओषुर्वर्त मरुतो विप्रमच्छे मा ब्रह्माणि जरिता वो अर्चत् १४ एषवः स्तो-
 मो मरुत इयं गीर्मान्दार्थस्य मान्यस्य कारोः । एषायां सीष्टन्वैवृयां विद्यामे पं वृजनं
 जीरदानुम् १५ ॥ २६ ॥ इति शाकलकसंहितायां द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

तत्रगस्येमारुतं हि द्वित्रिष्टुवन्तं मित्रावरुणयोर्दोक्षितयोरुर्वशीमसरसं हृष्ट्वां सतीधरेकुम्भरेतोऽप-
 त्ततोऽगस्यवसिष्ठावजायेतांसहस्रमेकादशाद्यैन्द्री यज्ञापज्ञादश त्रिष्टुवन्तं महोष्टौ द्वितीयाविराणननूनं
 पञ्चागस्येनेन्द्रे द्विषिभरुतामुद्यतइन्द्रागस्ययोः संवादे ऐन्द्रस्तथाद्यातृतीयाचेन्द्रवाक्यं चतुर्थी चादौ ब्द-
 हतीति सौनुष्टुभः प्रतिवः षण्मारुतंतु चतस्रो न्यामरुचतीया त्रिचतस्रृचंगायत्रंगायत्सप्तोनात्वं राजादश-
 मरिसपञ्चानुष्टुभं त्रिष्टुवन्तं त्वाद्यास्कन्धो ग्रीवीवामत्सिनाचर्षणिपाः पञ्चयद्धस्यापूर्वाः षड्जायापसो-
 लोपापुद्राया अगस्यस्य च हृचाभ्यां रत्यर्थं संवादे श्रुत्वोन्तवासी ब्रह्मचर्यन्ते वृहसादी अपश्यद्युवोर्दशा
 भिर्गवैकदुनवाभूदिदमष्टौ पथ्यन्ते त्रिष्टुभौ तं युजायां पद ॥

तद्बु पञ्चदशागस्यो मरुतो जगती । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

१६७७ तद्बुवोचामरभुसायजन्मनेपूर्वमहित्वं वृषभस्यकेतवो ऐधेवयामं न्म-
 रुतस्तु विष्वणोयुधेवंशक्रास्तविषाणिकर्तन १ नित्यं नसुनुं मधुविभ्रंत उपकीळन्ति
 कीळाविदथैपुष्वपः । नक्षन्तिरुद्राअवंसानमस्विनं नमर्धन्ति स्वतवसोहविष्कु-

तम् २ यस्माज्जमांसो अमृता अरांसतरायस्पोपंचहविषादद्वागुपे । उक्षन्त्यस्मै मरुतो
 ह्निता इव पूरुर्जांसि पर्यसामयो भुवः ३ आयेरजांसिता विधीभिरव्यंतप्रवृण्वंसः
 स्वयंतासा अग्रजन् । भयन्ते विश्वा भवन्तानि हर्म्या चित्रो वीयामः प्रयतास्वृष्टिबु ४
 यस्वै पर्यामानदयन्तपवता न्विवो वापृष्टं नर्या अचुच्यवुः । विश्वो वो अज्मन् भयते
 यन्स्पती रथीयन्ती वृप्रजिहीत ओर्षधिः ५ ॥ १ ॥ यूयं न उग्रामरुतः सुचेतु नारिष्ठ-
 ग्रामाः सुमतिपिपर्तन । यत्रावो द्विद्युद्रदति क्रि विदेतीरिणाति पृश्वः सुधिते ववृहणां ६
 प्रस्कम्भद्वेषणा अनवधराधसो ऽलातृणासो विदथे पृसुष्टताः । अचैन्त्यकं मदिर-
 स्वपीतये विदुर्वारस्य प्रथमानि पौस्था ७ गतभुजिभिस्तमभि हुते रघात्पृभरिंक्ष-
 तामरुतो यमावत । जनंयमुग्रस्तवसो विरिञ्चिनः पाथनाशंसा च नयस्य पृष्टिबु ८
 विश्वानि भूद्रामंरुतो रथे बुवो मिथस्पृध्वै वत विपाण्याहिता । असेष्वावः प्रपथेपु

खादयोऽक्षौवश्चक्रासमयाविवावृते १ भूरीणिभद्रानयंपुवाहुपुवक्षःसुरुस्मारंभ-
 सासोअजपः । असेष्वेताःपुविपुक्षुराअधिवयोनपक्षान्धनुश्रियोधिरे १० ॥ २ ॥
 महान्तोमह्नाविभ्वो ३ विभूतयोदूरदृशोयेदिव्याइवस्तुभिः । मन्नाःसुजिह्वाःस्य-
 रितारआसभिःसंमिश्लइन्द्रैमरुतःपरिष्टुभः ११ तद्वःसुजातामरुतोमहित्वनंदी-
 धीवोदात्रमदितेरिवव्रतम् । इन्द्रश्चनत्यजसाविहुणातितज्जनाययस्मैसुकृतेअरा-
 ध्वम् १२ तद्वोजामित्वंमरुतःपर्युगेपूरुयच्छंसममतासुआवताअयाधियामन-
 वश्रुष्टिमाव्यासाकंनरोदंसनैराचिकित्रिरे १३ येनवोर्धमरुतःशशवांमयुष्माकेन
 परीणसातुरासः । आयत्तनन्वुजनेजनासएभिर्यज्ञेभिस्तवर्भाष्टिमश्याम् १४
 एपवःस्तोमोमरुतइयंगीमौन्दार्यस्यमान्यस्यकारोः । एपायांसीष्टितन्वेव्यांविद्या-
 मेपंवृजनंजीरदानुम् १५ ॥ ३ ॥

सहस्रमेकादशागस्तो मरुतस्त्रिष्टुप् । आद्याया इन्द्रः ।

१६७ सहस्रतइन्द्रोतयोः सहस्रमिषोहरियोगूर्ततमाः । सहस्ररार्योमादृषध्वै
सहस्रिणुपनोयन्तुवाजाः १ आनोऽवोभिर्भरुतोयान्वच्छुष्येष्टेभिर्वाबृहद्वैवैः
सुमायाः । अथयेदेयानियुतः परमाः समुद्रस्यचिहुनयन्तपारे २ मिम्यक्षयेपुस-
धिंताघृताचीहिरण्यनिणिगुपरानक्वष्टिः । गुहाचरन्तीमनुपोनयोर्पासुभावतीवि-
दथ्येवसंवाक् ३ पराशुभ्राअयासोयुव्यासांघोरण्येवंमरुतोमिमिक्षुः । नरोवसी
अर्पनुदन्तघोरजुपन्तवृधंसुख्यायदेवाः ४ जोष्यदीमसुर्यासुचध्वैविथितस्तुका
रोदसीनूमर्णाः । आसयेवविधृतोरथंगास्त्रेपप्रतीकानभंसोनेत्या ५ ॥ ४ ॥ आस्था-
पयन्तयुवृत्तियुवानः शुभेनिमिश्लांविदथेयुपुज्राम् । अर्कोयद्वोमरुतोहृविष्मान्गा-
येद्वार्थंसुतसोमोदुवस्यन् ६ प्रतंविवकिमवक्मयोयएषामरुतामहिमासत्योअस्ति ।

सचायदीन्द्रपंगमाअहंयुःस्थिराचिञ्जनीर्वहतेसुभागाः ७ पान्तिमित्रावरुणावव-
 द्याचर्यतईमर्यमोअप्रशस्तान् । उतच्यवन्तेअच्युताध्रुवाणिवावधईमरुतोदाति-
 वारः ८ नहीनुवोमरुतोअन्त्यस्मेआराचाञ्छिवसोअन्तमापुः । तेधृष्णनाशव-
 सागुवांसोऽणोनेद्वेपोधृप्रतापरिष्ठः ९ वयमधेन्द्रस्यप्रेष्ठाव्यंश्वेवोचेमहिस-
 मर्योव्यंपुरामहिंचनोअनुद्यन्तत्रक्रुमुक्षानुरामनुज्यात् १० एषवृःस्तोमोमरुत
 इयंगीमन्दिशर्यस्यमान्यस्यकुरोः । एयायासीष्टनुवैवयाविद्यामेपंवृजनैर्जा-
 दानुम् ११ ॥ ५ ॥

यज्ञायज्ञा दशागस्त्यो मरुतो जगती । अन्यास्तिस्त्रिष्टुभः ।

१६८ यज्ञायज्ञावःसमनातुतुर्वणिधियथियवोदेव्याउदविध्वे । आवोऽर्धाचः
 सुवितायोरोदेश्योमहेववृत्यामवसेसुवृक्तिभिः १ वृत्रासोनेयेसृजाःस्वतवसइवृ

स्वरभिजायन्तधृतयः । सहस्रियासोअपांसोअसागावोवन्द्यासोनोक्षणः २
 सोमासोनयेसुतास्तप्रांशोवोहृत्सुपीतासोदुवसोनासते । ऐपामंसैपुरम्भिणीव
 रारभेहस्तेपुखादिश्रुकृतिश्रुसंदेवे ३ अबस्वयुक्ताविवआवृथाययुरमंर्त्याःकशया
 चोदतत्मना । अरेणवस्तुविजाताअचुच्यवुदृह्लानिचिन्मरुतोभ्राजंहृष्टयः ४
 कोवोऽन्तमरुतक्रष्टिविद्युतोरेजंतित्मनाहन्वेवजिह्वया । धन्वव्युतइपानयामनि
 पुरुप्रैपाअहन्योइनेतशः ५ ॥ ६ ॥ कस्विदस्परजसोमहस्परंकावरंमरुतोयस्मि-
 न्नायुय । यस्यावयथविधेवुसंहितंव्यद्रिणापतधन्वेप्रमर्णवम् ६ सातिर्नवोऽम-
 वतीस्वर्वतीत्वेषाविपाकामरुतःपिपिष्वती । भद्रावौरातिःपृणतो नदक्षिणापृथुज-
 यीअसुर्यैवजजती ७ प्रतिष्टोभन्तिसिन्धवःपुविभ्योयदुध्रियांवाचमुदीरयन्ति ।
 अवंस्मयन्तविद्युतःपृथिव्यायवीधृतंमरुतःपुष्पावन्ति ८ असंतपृश्निर्महतेरणांय

त्वेषुमासीं मरुतामनीकम् । ते सप्तसरासौऽजनयन्ताभ्वमादित्स्ववामिन्द्रिरापयै
 पश्यन् १ एषवःस्तोमो मरुतइयंगीमो न्दार्थस्वमान्यस्पर्कारोः । एषायासीष्टतन्वै
 वयांविद्यामेपवृजनैजीरदानुम् १० ॥ ७ ॥

महोऽष्टावगस्व इन्द्रक्षिणुप । द्वितीया चतुष्पदा विराट् ।

१६९ महश्चिस्वमिन्द्रयतएतान्महश्चिदमित्यजंसेवळता । सनोविधो मरुतां
 चिकित्वा न्तसुन्नावनुव्रतवहिप्रेष्ठा १ अयुञ्जन्तइन्द्रविश्वकृष्टोर्विदानासो निष्पिष्वो
 मर्त्यत्रा । मरुतांपृतुतिहसिमानासंमोहस्यप्रथनस्यसातौ २ अम्यवसातइन्द्र
 ऋष्टिरसेसनेम्यभ्वं मरुतो जुनन्ति । अग्निश्चिद्धिष्मत्सेगुशकानापोनद्वीपदधति
 प्रयांसि ३ त्वंतूनइन्द्रतरपिंदाओजिष्ठयादक्षिणयेवरातिम् । स्तुतंश्चयास्तेचकन
 न्तवायोः स्तनंनमध्वःपीपयन्तवाजैः ४ त्वेराथइन्द्रतोशतंमाः प्रणेतारः कस्यचिह-

तायोः । तेपुणो मरुतो मृकयन्तु येस्मापुरागतयन्तीवेदेवाः ५॥८॥ प्रतिप्रयाहिन्द्र
 मीच्छिपोनुन्महः पाथिवेसदेनेयतस्वाअघयेदेपापुथुवुभ्रासएतास्तिथेनार्थः पौस्थानि
 तस्थुः ६ प्रतिघोरानामेतानामयासा मरुतां शृण्वआयतामुपबुद्धिः । येमर्त्यपृ-
 तनायन्तमूर्ध्निवाचानंनपृतयन्तसैर्गैः ७ त्वंसानेभ्यइन्द्रविश्वजंन्यारदा मरुद्भिः शू-
 रुधोगोअग्राः । स्तवानीभिः स्तवसेदेवदेवैर्विद्यामेप्रवृजनेजीरदानुम् ८ ॥ ९ ॥

ननूनं पञ्चागस्य इन्द्रः । द्वितीयापञ्चम्योरगस्यः ।

आद्या बृहती । ततस्तिस्त्रोऽनुष्टुभः । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१७० ननु नमस्तिनोश्वः कस्तद्वेदयदद्भुतम् । अन्यस्यंचिन्मभिसंचरेष्यमृतार्थी-
 तंविनश्यति १ किंनइन्द्रजिघांससिभ्रातरो मरुतस्तवं । तेभिः कल्पस्वसाधुयामा-
 नः समरणेवधीः २ किंनोभ्रातरगस्यसखासन्नतिमन्यसे । विद्मामहितेयथामनो-

ऽस्मभ्यमिन्नदित्ससि ३ अरकृष्वन्तुवेदिसमिन्वतांपुरःतत्रामृतस्यचेतनयु-
 ज्ञततनवावहे ४ त्वमीशिपेवतुपतेवसूनांत्वमित्राणांमित्रपतेषेष्ठः । इन्द्रत्वमरु-
 द्धिःसंवदस्वाधुप्राशानक्रतुधाहर्षीधि ५ ॥ १० ॥

मति वः पण्यगस्त्यो मरुतव्विष्टुप् । अन्यानां चतष्टणां मरुत्वानिन्द्रः ।

१७१ प्रतिवएनानमसाहमेमिसुक्तेनभिक्षेसुमतिंतुराणाम् । रराणतांमरुतो
 वेद्याभिनिहेळ्योचविमुचध्वमश्वान् १ एपवःस्तोमोमरुतोमस्वान्दृदातष्टोम-
 नसाधयिदेवाः । उपेमायातमनसाजुपाणाययंहिष्ठानमसइदृधासः २ स्तुता-
 सोनोमरुतोमृळयन्तस्तुतोमधवाशंभविष्ठः । ऊर्ध्वानःसन्तुकोभ्यावनान्यहानि
 विश्वामरुतोजिगीया ३ अस्मादहंतविषादीपमाणइन्द्रद्वियामरुतोरैजमानः ।
 युष्मभ्यह्वयानिशितान्यासुन्तान्युरेचकमामृळतानः ४ येनुमानोसश्चित्यन्त

उ॒स्रा॒व्यु॒ष्टि॒पु॒श॒वं॒सा॒श॒श्व॒ती॒ना॒म् । स॒नो॒म॒रु॒द्रि॒वृ॒ष॒भ॒श्र॒वो॒घा॒उ॒ग्र॒उ॒ग्रे॒भिः॒स्थ॒वि॒रः॒स-
हो॒दाः ५ त्व॒र्पा॒ही॒न्द्र॒स॒ही॒य॒सो॒नृ॒न्वा॒म॒रु॒द्रि॒र॒व॒या॒त॒हे॒काः । सु॒प्र॒के॒ते॒भिः॒सा॒स॒
हि॒र्वे॒धा॒नो॒वि॒द्या॒मे॒पं॒वृ॒ज॒न॒जी॒र॒दा॒नु॒म् ६ ॥ ११ ॥

चित्रस्तृचमगस्त्यो मरुतो गायत्री ।

१७२ चित्रोवोस्तुयामश्चित्रकृतीसुदानवः । मरुतोअहिभानवः १ आरे
सावःसुदानवोमरुतक्रजतीशरुः । आरेअशमायमस्यथ २ तणस्कन्दस्यनुविशः
परिवृङ्गसुदानवः । कुध्वनिःकर्तजीवसे ३ ॥ १२ ॥

गायत्र्योदशागस्त्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१७३ गायत्सामनभन्यं १ यथावेरचामतद्वावृथानंस्वर्वत् । गावोधिनवोबर्हि-
ज्यर्ध्व्याआयत्सद्भानंदिव्यंविवासान् १ अर्चहृषावृषभिःस्वेदुहव्यैर्मुगोनाश्रो-

अतिथज्जुगुयात् । प्रमन्द्युर्मनांगर्तुहोताभरतेमथोमिथुनायजत्रः २ नक्षुद्धोताप-
 रिसद्भिन्नायन्भरद्भर्माशरदःपृथिव्याः । क्रन्दुदश्वोनयमानोरुवद्भौरन्तदूतोनिरो-
 दसीचरद्वाक् ३ ताकर्मपितरास्मैप्रच्युत्नानिदेवयन्तोभरन्ते । जुजोपृदिन्द्वोदस्म-
 र्चनानसत्येवसुगम्योरथेष्ठाः ४ तमुष्टुहीन्द्रयोहसत्वायःशरोमघवायोरथेष्ठाः ।
 प्रतीचश्चिद्योर्धियान्वृपण्वान्ववृष्यश्चिचर्मसोविहन्ता ५ ॥ १३ ॥ प्रयदित्याम-
 हिनान्भ्योअस्वररोदसीकक्ष्येऽनास्मै । संविव्यद्द्वोवृजननभूमाभतिस्वधा-
 वौओपशमिवद्याम् ६ समत्सुत्वाशरसतामुराणंप्रपृथितंमंपरितंसयध्वौसजोष-
 सइन्द्रमदैक्षोणीःसूरिचिद्येअनुमदन्तिवाजैः ७ एवाहितेशंसर्वनासमद्रुआपो
 यत्तआसुमदन्तिदेवीः । विश्वतिअनुजोष्याभद्रौःसूरिश्चिद्यदिधिपावेपिजनन्त्रि

असा॒म्यथा॑सु॒खाय॑ए॒नस्व॑भि॒ष्टयो॑न॒रांन॑शंसैः । अस॒द्यथा॑न॒इन्द्रो॑वन्दने॒ष्ठास्तुरो॑
 नक॒र्मन॑य॒मानउ॒क्था १ वि॒ष्प॑र्ध॒सो न॒रांन॑शंसै॒स्माका॑सि॒न्द्रोव॑ज्जहस्तः । मि॒त्रा-
 यु॒वो न॑पू॒र्त्तिसु॑शि॒ष्टौ म॒ध्यायु॒वउ॒प॑शि॒क्षन्ति॑य॒ज्ञैः १० ॥ १४ ॥ य॒ज्ञो हि॒ष्मेन्द्रं॑कश्चि-
 द्दु॒न्यञ्जु॑हुरा॒णश्चि॒न्मन॑सा॒परि॑यन् । ती॒र्थेना॑च्छा॒तातृ॑पा॒णमोको॑दी॒र्घो न॑सि॒ध्रमाकृ-
 णो॒त्यध्वा ११ मो॑पू॒र्णं इन्द्रा॑त्र॒पृत्सु॑दे॒वैरस्ति॑ हि॒ष्मति॑शु॒ष्मिन्न॑व॒याः । मु॒हश्चि॒द्यस्य॑मी-
 ह्रु॒पोय॑व्याह॒विष्म॑तो॒मरु॑तो॒वन्द॑ते॒गीः १२ ए॒पःस्तो॑म॒इन्द्र॑तु॒भ्यम॑स्मे॒एते॑न॒गातु॑हे-
 रि॒वोवि॑बो॒नः । आ॒नोय॑वृ॒त्याः सु॒वि॒ताय॑दे॒ववि॒द्यामे॑प॒वृज॑ने॒जीर॑दानु॒म् १३ ॥ १५ ॥

। त्वं राजा दशागस्य इन्द्रश्चिष्टुप् ।

१७४ त्वंराजेन्द्रयेचदेवारक्षानुप्राहसुरत्वमस्मान् । त्वंसत्यतिर्मघवान्स्तरु-
 त्रस्त्वंसत्योवसवानःसहोवाः १ इनुविशइन्द्रमध्रवाचःसुसयत्पुरःशर्मशारदीदत् ।

ऋणोरपोअनवद्याणायनेवृत्रंपुरुकुत्सायरन्धीः २ अजावृतइन्द्रगूरपत्नीर्थाच्येभिः
 पुरुहतननम् । रक्षोअग्निमशुपंतवैयाणांमिहोनदमेअर्षासिवस्ताः ३ शेषहृतइन्द्र
 सस्मिन्योनौप्रशस्तयेपर्वरिवस्यमहा । सृजदणीस्यव्यद्युधागास्तिष्ठहरीधृपता
 मष्टृवाजान् ४ वहकुत्समिन्द्रयस्मिश्चाकन्त्यमन्यूऋजावातस्याश्वा । प्रसूरश्च-
 ऋवृहतादभीकेऽभिस्पृधोयासिपृहज्जवाहुः ५ ॥ १६ ॥ जघन्वाइन्द्रमित्रेरुओ-
 दप्रवृद्धोहरिवोअदाशून् । प्रयेपश्यन्नर्यमणंसचायोस्त्वयाशतवहमानान्अप-
 त्यम् ६ रपत्कविरिन्द्रार्कसतौक्षादासायोपवहर्णिकः।करोत्सिन्धोमघवादानुचित्रा
 निदुर्योणेकुर्यवाचमृधिश्रेत् ७ सनातातइन्द्रनव्याआगूःसहोनभोऽविरणायपूर्वाः ।
 भिनत्युरेनभिदोअदेवीर्ननमोवधरदैवस्यर्षयोः ८ त्वंयुर्नरिन्द्रयुनिमतीऋणो-
 रपःसीरानस्रवन्तीः । प्रयत्समृद्रमतिशूरर्षिपारथातुर्बशुंयदुस्यस्ति ९ त्वमस्मा-

कंमिन्द्रविश्वरथस्याअवृकतमोनरानृपाता । सनोविश्वासांस्पृधांसंहोदाविद्यामेप
वृजनैजीरदानुम् १० ॥ १७ ॥

मरित षडगस्य इन्द्रोऽनुष्टुप् । आद्या स्कन्धोग्रीवी वृहती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१७५ मत्स्यपायितेमहःपात्रस्येवहरिवोमत्सरोमर्दः।वृत्रतिवृष्णइन्दुवर्जिस-
हस्रसातमः १ आनस्तेगन्तुमत्सरोवृषामदोवरेण्यः । सहावाँइन्द्रसानसिःपृत-
नायाळमर्त्यः २ त्वंहिगूरःसनिताचोदयोमनुषोरथम् । सहावान्दस्युमव्रतमो-
पःपात्रंनशोचिषा ३ मुप्रायसूयकेवचक्रमीशान्ओजसा । वहशुष्णायवधंकुत्सं
वात्सयाश्वैः ४ शुष्मिन्तमोहितेमदोद्युधितमउतक्रतुः । वृत्रघ्नावरिवोचिवांससी-
ष्ठाअंश्वसातमः ५ यथापैवैभ्योजरितृभ्यइन्द्रमयडवापोनतृष्यतेवभूथ । तामनु
त्वानिविवंजोहवीमिविद्यामेपवृजनैजीरदानुम् ६ ॥ १८ ॥

। मत्सिनः पङ्गस्य इन्द्रोऽनुष्टुप् । अन्या त्रिष्टुप् ।

१ ७६ मत्सिनोवस्यइष्टुइन्द्रमिन्द्रोवृषाविंश । ऋषायमाणइन्वसिशत्रुमन्ति
नविन्दसि १ तस्मिन्नावेशयागिरोयएकध्वर्षणीनाम् । अनुस्वधायमप्यतेयवंनच-
कूपदृषा २ यस्यविश्वानिहस्तंथोःपञ्चक्षितीनावसु । स्पाशर्यस्वयोअस्मश्रुग्दिव्ये-
वाशनिर्जहि ३ असुन्वन्तंसमंजहिदूणाशंयोनेतेमयः । अस्मभ्यमस्यवेदंनदद्वि-
सरिश्चिदोहते ४ आवोयस्याद्विवहसोऽक्युसानुपगतम् । आजविन्द्रस्येन्दोप्रावो
वाजेपुवजितम् ५ यथापूर्वैभ्योजरितभ्यइन्द्रमयइवापोनतृष्यतेवभूथ । ताम-
नुत्वानिविदोहोहवामिविद्यामेपवृजर्नजीरदानुम् ६ ॥ १९ ॥

। आ चर्षणिमाः पश्चागस्य इन्द्रश्चिष्टुप् ।

१ ७७ आर्चयणिप्रावृषभोजनानाराजाकुष्टिनांपुरुहत्तइन्द्रः । स्तुतःश्रवस्य-

नवसोपमद्रिगुक्त्वाहरीवृषणायह्यर्वाङ् १ येतेवृषणेवृषभासइन्द्रब्रह्मयुजोवृषर-
 थासोअत्याः । ताँआतिष्ठतेभिरायाँह्यर्वाङ्हवामहेत्वासुतइन्द्रसोमे २ आनिष्ठ
 रथवृषणवृषतेसुतःसोमःपरिपिक्तामर्धनि । युक्त्वावृषभ्यांवृषभक्षितीनाहरिभ्यां
 याहिप्रवतोपमद्रिकू. ३ अयंयज्ञोदेवयाअयंमियेधंइमाब्रह्माण्ययमिन्द्रसोमः ।
 स्तीर्णवृहिरातुशंक्रप्रयाहिपिवानिपद्यविमुचाहरीइह ४ ओसुष्टुतइन्द्रयाह्यर्वा-
 ङुपब्रह्माणिमान्यस्यकारोः । विद्यामवस्तोरवसागृणन्तोविद्यामपंवृजनंजरवा
 नुम् ५ ॥ २० ॥

यद् स्या पधागस्त्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१७८ यद्भस्यातइन्द्रश्रुष्टिरस्तिययावृभूथजरितृभ्यजृती । मानःकामंमहय-
 न्तमाधुग्विभ्यातेअश्यांपर्यापआयोः १ नघाराजेन्द्रअर्धभन्नोयानुस्वसाराकृण-

वंत॒यो॒नौ । आप॑थि॒द॒स्मै॒स॒तु॒का॒अ॒वे॒प॒न॒ग॒म॒त्र॒इ॒न्द्रः॒स॒ख॒या॒व॒य॒श्च २ जे॒तान॑भि॒-
रि॒न्द्रः॒प॒त्स॒ग॒रः॒श्रो॒ता॒ह॒वं॒ना॒ध॒मान॑स्य॒का॒रोः । प्र॒भ॒र्ता॒र॒थं॒दा॒शु॒प्र॒उ॒पा॒क॒उ॒च॒न्त॒गि॒रो
य॑दि॒न्न॒त्स॒ना॒भू॒त् ३ ए॒वान्भि॒रि॒न्द्रः॒सु॒श्र॒व॒स्या॒प्र॒खा॒दः॒प॒क्षो॒अ॒भि॒मि॒त्रि॒णो॒भू॒त् ।
स॒म॒र्थ॒इ॒पः॒स्ते॒व॒ते॒वि॒वा॒चि॒स॒त्रा॒क॒रो॒य॒ज॒मा॒न॒स्य॒शंसः॑ ४ त्व॒या॒व॒यं॒म॒ध॒व॒न्नि॒न्द्र॒शत्रू॑-
न॒भि॒ष्या॑म॒म॒ह॒तो॒म॒न्य॑मा॒नाम् । त्वं॒त्रा॒ता॒त्व॒मु॒नो॒व॒धे॒भू॒र्वि॒द्या॒मे॒ष॒व॒ज॒नं॑ जी॒र॒दा॒-
नु॒म् ५ ॥ २१ ॥

पूर्वोः षट्प्रयाणां द्रुचानां लोपाद्गुद्रागस्यान्तेवासिप्रसन्नवारिणो रातिस्त्रिष्टुप् ।

अन्त्या बृहती ।

१७९ पूर्वो॒र॒हं॒ग॒र॒दः॒श॒श्र॒मा॒णा॒दो॒पा॒व॒स्तो॒रु॒प॒सो॒ज॒र॒य॑न्तीः । मि॒ना॒ति॒श्रि॒यं
ज॒रि॒मा॒त॒नु॒ना॒म॒प्य॒नु॒प॒त्नी॒र्वि॒प॒णो॒ज॒ग॒म्युः १ ये॒चि॒द्धि॒पूर्व॑क॒त॒सा॒प॒आ॒स॑न्त्सा॒कं॒दे॒व-

भिरवदन्नतानि । तेचिदवसुर्नह्यन्तं मापुःसमनुपत्नीर्वृषभिर्जगम्युः २ नमृपा
 श्रान्तंयदवन्तिवैवाविश्वाइत्स्पृधोअभ्यश्रवाव । जयावेदत्रंशतनीथमाजियत्स-
 म्यश्चामिधुनावभ्यजाव ३ नृदस्यमारुथतःकामआगंघ्नितआजातोअमुतःकुत-
 श्चित् । लोपांमुद्रानृपणंनीरिणातिधीरमधीराधयतिश्वसन्तम् ४ इमंनुसोमम-
 न्तितोहृत्सुपीतमुपद्भुवे । यत्सीमागंश्चकृमातत्सुमंळतुपुलुकामोहिमत्यैः ५ अ-
 गस्त्यःखनमानःखुनित्रैःप्रजामपंत्यंवलंभिच्छर्मानः । उभौचिर्णवृषिरुग्रःपुपो-
 पसत्यादेवेव्वाशिषोजगाम ६ ॥ २२ ॥ इति शाकलकंसंहितायां प्रथमे मण्डले
 त्रयोविंशोऽनुवाकः ॥ २३ ॥

युवोर्देशागस्त्योऽश्विनौ त्रिष्टुप् ।

१८० युवोरजांसिसुयमांसोअश्वारथोयद्वापर्वणींसिदीयत् । हिरण्ययावां

पवयःप्रुपायन्मच्चःपिर्वन्ताउपसःसचेथे १ युवमत्यस्यावन्क्षथोयद्विपत्समनो-
 र्यस्यप्रयज्योः । स्वसायद्वाविश्वगूर्ताभरातिवाजायेष्टेमधुपाविषेच २ युवंपर्यउ-
 त्त्रियायामधत्तंपकमामायामवपूयगोः । अन्तर्यद्वानिनोवामत्पसूह्वारोनशुचिर्य-
 जतेहृषिम्भान् ३ युवंहृधर्ममधुमन्तमत्रयेऽपोनक्षोदोऽवृणीतमेये । तद्वाँनराव-
 श्विनापश्वइष्टीरथैवचक्राप्रतियन्तिमध्वः ४ आवाँदानायववृतीयदस्त्रागोरोहेण
 तौद्र्योनजिब्रिः । अपःक्षोणीसंचेतेमाहिनावाँजूणोवामक्षुरंहंसोयजत्रा ५ ॥
 ॥ २३ ॥ नियद्युवेथेनियुतःसुदानुउपस्वधाभिःसृजयःपुरंधिम् । प्रेयद्वेयद्वातो-
 नसुरिरामहेद्वेसुव्रतो-नवाजम् ६ वयंचिच्छिवाँजरितारःसत्याविपन्यामहेविपणि-
 ह्नितावान् । अधाचिच्छिग्माँश्विनावनिन्द्यापाथोहिग्मावृपणावन्तिदेवम् ७ युवाँ
 चिच्छिग्माँश्विनावनूद्यन्विरुद्रस्यप्रस्रवणस्यसातोअगस्त्योनुरानुप्रशस्तुःकारा-

धुनीवचितयत्सहस्रैः ८ प्रयद्द्वहेथेमहिनारथस्यप्रस्पन्द्रायाथोमनुपोनहोता । धत्तंस-
 रिभ्यदुतवास्वश्व्यनासत्यारयिप्रचः स्याम । तंवारथव्यमद्याहुवेमस्तोभरिभिन-
 सुवितायनव्यम् । अरिष्टनेमिंपरिधांसियानंविद्यामेप्रवृजनंजरदानुम् १० ॥ २४

कदु नवागस्वोऽश्विनौ त्रिष्टुप् ।

१८१ कदुप्रेष्ठाविपारंयीणामध्वर्यन्तायदुन्निनीथोअपाम् । अयंवांयज्ञोअकृत-
 प्रशीस्तिवसुधित्तीअविताराजनानाम् १ आवामश्वसःशुचयःपयस्पावातरंहसो
 द्विषासोअत्याः । मनोजुवोवृषणोवीतपृष्ठाएहस्वराजोअश्विनावहन्तु २ आवां-
 रथोऽवनिर्नप्रवत्वान्तसप्रवन्धुरःसुवितायगंन्याः । वृष्णःस्थातारामनंसोजर्वीया-
 नहंपूर्वोयजतोधिष्ण्यायः ३ इहेहजातासमवावशीतामरेपसातन्वा ३ नामभिः
 स्वैः । जिष्णुर्वीमन्यःसुमखस्यसरिद्विवोअन्यः सुभगःपत्रऊहे ४ प्रवीनिचेरुः

कंकुहोवशाँअनुपिशङ्करूपःसर्वनानिगम्याः । हरीअन्यस्यपीपयन्तवाजेर्मश्रा
 रजास्यश्विनाविधोपैः ५ ॥ २५ ॥ प्रवाँशरद्वान्वदृन्वपभोननिष्याट्पवारिअश्ररति
 मध्वइष्णन् । एवैरन्यस्यपीपयन्तवाजेवंपन्तीरूध्वान्द्योनआगुः ६ असंजिवां
 स्थंविरेवधसागीवाँह्निअंश्विनात्रेधाक्षरन्ती । उपस्तुतावयंतनाधंमानंयामन्नयाम-
 ञ्जृणुतंहवैमे ७ इतस्यावांरुशतोवप्ससोगीख्विवाँहिसदसिपिन्वतेनुन् । वपां
 वामिधोवृषजापीपायगोनेसेकमनुपोदशस्यन् ८ युवांपेषवाँश्विनापरंन्धिराग्नि-
 मुपांनजंरतेहृविष्मान् । हुवेवदाँवारिवस्यागृणानोविद्यामेपंवृजनंजीरदा-
 नुम् ९ ॥ २६ ॥

अभूदिदमष्टावगस्त्रोऽश्विनौ जगती । पृथक्त्ये त्रिदुभौ ।

१८२ अभूद्विद्वयुनुमोयुर्भूपतारथोवृषण्यान्मदतामनीपिणः । धियंजि-

न्वाधिष्ण्याविशपलावसूदिवोनपातासुकुतेगुचित्रता १ इन्द्रतमाहिधिष्ण्या
 मरुचमादस्त्रादंसिष्ठास्थारुथीतमा । पूर्णरथैवहेथेमध्वंआचितेतेनदाश्वासमुपे
 याथेअश्विना २ किमत्रंदस्त्राकणुथःकिमासाथेजनोयःकश्चिदहंविर्महीयते ।
 अतिक्रमिष्टजुरतंपणेरसंज्योतिर्विप्रायकणुतंवचस्यवे ३ जम्भयंतमभितोरा-
 यतःशुनोहंतमृथोविदथुस्तान्थश्विना । वाचंवाचंजरितूरत्रिनीकृतमुभांशंसं
 नासत्यावतं मम ४ युवमेतंचक्रथुःसिन्धुपुष्टुवमत्सन्वन्तंपक्षिणंतौड्यायकम् ।
 येनवेवुत्रामनंसानिहृथुःसुपत्नीपेतथुःक्षोदंसोमहः ५ ॥ २७ ॥ अवंविद्धं
 तौड्यमुस्वंसन्तरंनारम्भुणेतमंसिप्रविद्धम् । चतस्रोनावोजठलस्यजुष्टाउदश्वि-
 न्भ्यामिपिताःपारयन्ति ६ कःस्विहृक्षोनिष्ठितोमध्येअर्णसोयंतौड्योनाधितः
 पर्यपंस्वजत् । पूर्णामुगस्यंपतरोरिवारभउदंश्विनाऊहथुःश्रोमेतायकम् ७ तदां

नरानासत्यावर्तुष्याद्यद्दामानासउचथमवौचन् । अस्मादद्यसदसःसोम्यादा
विद्यामेपंवृजनंजोरदानुम् ८ ॥ २८ ॥

तं युक्तायां षड्गस्योऽश्विनौ त्रिष्टुप् ।

१८३ तंयुक्तायामनसोयोजवीयान्त्रिवन्धुरोवृषणायास्त्रिचक्रः । येनोपयाथः
सुकृतोदुरोणंत्रिधातुनापतथोविर्नपुणैः १ सुवृद्रथोवर्ततेयन्नमिक्षायचिष्टथः
कृतमुन्तानुपुक्षे । वर्षुर्षुष्यासचतामियंगीद्विवोदुहित्रोपसासचेथे २ आतिष्ठतंसु-
वृत्तयोरथोवाऽमनुन्नतानिवर्ततेहविष्मान् । येननरानासत्येप्यध्यवृत्तिर्याथस्तन-
यात्तमनेच ३ मावांवृकोमावृकीरादधपोन्मापरिवर्कमतमातिधकम् । अयंवा-
भागोनिहितइयंगीद्विष्ठाविमेवांनिधयोमधूनाम् ४ युवांगोतमःपुरुमीहोअत्रिद-
स्ताहवतेऽत्रसेहविष्मान् । दिशंनदिष्टामृजूयेवयन्तामेहवनासुत्योर्पयातम् ५

अतारिप्सुतमसस्वारमस्यप्रतिवास्तोमोअश्विनावधायि । एहयातंपृथिभिर्देव्या-
 नैर्विद्यामेपंवृजनैर्जीरदानुम् ६ ॥ २९ ॥ इति शाकल्यसंहितायां द्वितीयाष्टके
 चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

तावांकतरैकादशाद्यावापृथिवीयमानोवैश्वदेवंपितृन्वंनस्तुतिर्गायत्रंत्वाद्यानुष्टुभार्धावृणीयान्त्येपश्च-
 म्याद्याश्चित्सोऽनुष्टुभोन्त्यावृहतीवासमिद्धआमियोत्रे नयाष्टावाग्नेयमनर्वाणंवाहस्पत्यंकंकतःपोळसो-
 पनिपदतृणसौर्यमानुष्टुभंविषशक्कावानगस्यः मात्रवीदशम्याद्याश्चित्सोमहापङ्क्तयोमहावृहतीचयआ-
 द्विरसःशौनहोत्रोभूत्वाभार्गयः शौनकोभवत्सष्टसदोद्वितीयंमलमण्डपइयस्वमेजागतंतुयज्ञेनसप्तोना-
 समिद्धएकादशामंससपीजगतीहुवेनवसोमाहुतिर्भागवोहोताष्टावानुष्टुभमिमामेगायत्रंहिश्रेष्ठंपुडाजय-
 त्त्रिचान्त्यानुष्टुप् ।

तावां पङ्गस्त्योऽश्विनौ त्रिष्टुप् ।

१८४ अम् तावामद्यतावंप्रंहुवेमोच्छन्त्यांमुपसिबहिरुक्थैः । नासत्याकुह

चित्सन्तावयोदिवोनपतासुदास्तराय १ अस्मेऊपुवृषणामादयेथामुत्पणीहृत-
 मर्त्यामदन्ता । श्रुतमेअच्छोक्तिभिर्मतीनामेष्टानरानिचेताराचकर्णैः २ श्रियेषूप-
 त्रिपुकृतवेदेवानासंत्यावहतुंसर्वायाः । वृष्यन्तैवाककुहाअप्सुजातायगाजुणवृ-
 वरुणस्यभूरैः ३ अस्मेसावासाधीरातिरस्तुस्तोमहिनेतंमान्यस्यकारोः । अनू-
 यद्वाश्रवस्यासुदानूसुवीर्यायचरणयोमदन्ति ४ एषवास्तोमोअश्विनावकारि-
 मानैभिर्मघवानासुवृक्ति । यातंवृत्तिस्तनयायत्मनेचागस्येनासत्यामदन्ता ५
 अतारिष्मत्तमसस्परमस्यप्रतिवास्तोमोअश्विनावधाधि । एहयातंपृथिभिर्देव्या-
 नैर्विद्यामेपवृजनैजीरदानुम् ६ ॥ १ ॥

कर्तृकादशागस्यो द्यावापृथिवी त्रिष्टुप् ।

१८५ कतरापूवाकतरार्पणयोः कृथाज्जितेकवयःकोविदेद । विश्वंत्मनविभृतो

यद्धनामत्रिवर्तते अहं नीचक्रियैव १ भूरिद्वे अचरन्ती चरन्तं पृथ्वी न्तं गभै मपवी दधाते ।
 नित्यं नसूनुं पित्रो रुरुपस्थे या वारक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् २ अने हो वात्र मदि तेर नृर्व
 हुवे स्वर्वदव्यं नमस्वत् । तद्रो दसी जनयतं जरित्रे द्या वारक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ३
 अतप्यमाने अवसावन्ती अनुष्यामरो दंसी देवपुत्रे । उभे देवानां मभयै भिरद्वां द्या वा
 रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ४ संगच्छमाने युवती समन्ते स्वसरा जामी पित्रो रुरुपस्थे ।
 अभि जिघ्रन्ती भुवं नस्य नाभिया वारक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ५ ॥ २ ॥ उर्वो सद्मनी
 बृहती क्रते नहुवे देवानां मवसां जनित्री । दधाते ये अमृतं सुप्रती क्थ्या वारक्षतं पृथिवी
 नो अभ्वात् ६ उर्वी पृथ्वी बहूले दुरअन्ते उपब्रुवे नमसा यज्ञे अस्मिन् । दधाते ये
 सुभगे सुप्रती द्या वारक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ७ देवान्वा यच्च कमा कश्चि वागः सखां यं
 वा सद्मि जास्पतिं वा । इयं धीभूया अवयानमे प्रां द्या वारक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ८

उभाशंता नर्यामविष्टामुभेमामतीअवसासचेताम् । भूरिचिद्वयःसुदास्तरा
 येपामदन्तइपयेमदेवाः १ ऋतंदिवेतदवोचंयथव्याअभिश्चावायंप्रथमंसुमेधाः ।
 पातामवद्याहुरितादभीकपितामाताचरक्षतामवोभिः १ इन्द्रंद्यावापृथिवीसत्यमं-
 स्तुपितृमार्तर्यद्विहोपन्नूवेवाम् । भूतदेवानामवमेवोभिर्विद्यामेपंवजनंजीरदा-
 नुम् ११ ॥ ३ ॥

आ न एकादशागस्त्यो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप ।

१८६ आनुइळाभिर्विदथेसुगस्तिविश्वानरःसवितोदेवएतु । अपियथायवानो
 मत्संथानोविश्वंजगदभिपित्वेमनीषा १ आनोविश्वआस्कांगमन्तुदेवामित्रो
 अर्थमावरुणःसुजोपाः । भुवन्वथानोविश्वेवुघासःकरन्त्सुपाहांवियुरंनशवः २
 प्रेष्ठवोअतिथिगुणीषे ऽमिंशस्तिभिस्तुर्वणिःसुजोपाः । असद्यथानोवरुणःसुकी-

तिरिपश्चपर्यदरिगर्तः सरिः ३ उर्पवंप्रेनमसाजिगीप्रोपासानक्तसुदुधेवधेनुः ।
समानेअहन्विमिमनोअकंविप्रूरूपेपयंसिसस्मिन्नूधन् ४ उतनोऽहिर्वुध्नयोऽम-
यस्कः शिशुंनपिप्युपीयवेतिसिन्धुः । येननपातमपांजुनाममनोजुवावृषणोयं
वहन्ति ५॥४॥ उतनईत्वष्टागन्त्वच्छास्मत्सरिभिंरभिपित्वेसजोपाः । आवृत्रहेन्द्र-
श्चर्षणिप्रास्तुविष्टमेनुरांनैडहगम्याः ६ उतनईमतयोऽश्वयोगाः शिशुंनगावस्त-
रुणंरिहन्ति । तर्मागिरोजनंयोनपत्नीः सुरभिष्टमंनुरांनसन्त ७ उतनईमरुतो
बृहसंनाः स्मद्रोदसीसमनसः सदन्तु । पृषदश्वासोऽवनंयोनरथारिशोदसोमित्र-
युजोनेदेवाः ८ प्रनुयदेपांमहिनाचिकित्रेप्रयुजस्तेसुवृक्ति । अवयदेपां
सुदिनेनशरुधिश्चमेरिणंप्रुप्रायन्तसेनाः ९ प्रोअश्विनावसेकृणुध्वंप्रपृणंस्वतंवसो
हिसतिं । अद्वेपोविष्णुर्वातंऋभुक्षाअच्छासुन्नायववृतीयदेवान् १० इयंसावो

उभाङ्गानर्यामामविष्टामभेमामतीअवसासचेताम् । भूरिचिदुधःसुदास्तरा
 येमामदन्तइपयेमदेवाः १ ऋतंदिद्येतदवोचंयथिव्याअभिश्चावायप्रथमंसुमेधाः ।
 पातामवद्यादृरितादुभीकैपितामाताचरक्षतामवोभिः १ ० इदंधावापृथिवीसत्यमं-
 स्तुपितमार्त्यद्विहोपद्रुवेवाम् । भूतंदेवानामवमभवोभिर्विद्यामेयवृजनंजीरदा-
 नुम् ११ ॥ ३ ॥

आ न एकादशागस्त्यो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ।

१८६ आनुइळाभिर्विदधेसुगुस्तिविश्वानरःसवितोदेवएतु । अपियथायुवानो
 मत्सथानोविश्वंजगदभिपित्वेमनीया १ आनोवश्वआस्कागमन्तुदेवामित्रो
 अर्थमावरुणःसजोपाः । भुवन्यथानोविश्वेवदुधासःकरन्त्सुपाहांविथुरंनशवः २
 प्रेष्ठवोअतिथिगुणीपु १ मिंशस्तिभिस्तुर्वणिःसजोपाः । असद्यथानोवरुणःसुकी-

त्तिरिपंश्वर्षदरिगर्तःसरिः ३ उर्षवंपेनेनर्मसाजिगीषोपासानक्तासुदधेवधेनुः ।
 समानेअहन्विमिमनोअकंविपुरुषेपयंसिसस्मिन्नूधंन ४ उतनोऽहिबुध्न्योऽम-
 रस्कःशिंशुनपिप्युषीबवेतिसिन्धुः । येननपातमपांजुनाममनोजुवावृषणोयं
 बहन्ति ५॥४॥ उतनईव्यष्टागन्त्वच्छास्मत्सरिभिरभिपित्वेसजोषाः । आवृत्रहेन्द्र-
 श्वर्षणिप्रास्तुविष्टमोनुरानंइहगम्याः ६ उतनईमतयोऽश्वयोगाःशिंशुनगावस्त-
 रुणरिहन्ति । तर्मीगिरोजनयोनपत्नीःसुरभिष्टमंनुरानंसन्त ७ उतनईमरुतो
 बृहसैनाःस्मद्रोदसीसमनसःसदन्तु । पृषदश्वासोऽवनयोनरथारिशदसोमित्र-
 युजोनेदेवाः ८ प्रनुयेदंपामहिनाचिकित्रेप्रयुजतेप्रयुजस्तेसुवृक्ति । अत्रयेदंपां
 सुदिनेनशरुध्विश्चमेरिणंप्रुपायन्तसेनाः ९ प्रोअश्विनावसेकृणुध्वंप्रपणंस्वतंवसो
 हिसन्ति । अहेषोविष्णुर्वतंक्रभूक्षाअच्छासुन्नायववृतीयेदेवान् १० इयंसावो

अस्मेदीधितिर्यजत्रापिप्राणीचसदनीचभयाः । नियादेवेषुयततेवसुयुर्विद्या-
मेपंवृजनंजीरदानुम् ११ ॥ ५ ॥

पितुं न्वेकादशागस्त्योऽन्नस्तुतिः । प्रथमाऽनुदुवाभौष्णक् । द्वितीयाचतुर्थ्यष्टमी-

नवमीदशम्यो गायत्र्यः । एकादश्यनुदुवृहती वा । शिष्टा अनुष्टुपः ।

१८७ पितुंनुस्तोपमहोघर्माणंतविर्षाम् । यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्द-
यत् १ स्वादौपितोमयोपितोव्यंत्वाववृमहे । अस्माकंमविताभव २ उर्पनः
पित्वाचरग्निवःजिवाभिरूतिभिः । मयोभुरद्विप्रेण्यःसखासुशेवोअह्वयाः ३
तवत्येपितोरसारजांस्यनुविधिंताः । द्विविवाताइवश्रिताः ४ तवृत्येपितोददंत-
स्तवंस्वादिष्ठेतेपितो । प्रस्वाद्धानोरसानांतुविश्रीवाइवेरते ५ ॥ ६ ॥ त्वेपितो
महान्दिवानामनौहितम् । अकारिचारुकेतुनातवाहिमवंसावधीत् ६ यददोपितो

अजगन्विवस्वपर्वतानाम् । अत्राचिन्नोमवोपितोऽरंभक्षायगम्याः ७ यदपा-
 मोपधीनांपरिशमारिशामहे । वातापेपीवृद्धवदयत्तैसोमगवांशिरोयवाशिरो
 भर्जामहेवातापेपीवृद्धवः ९ कुरम्भओपेधेभवपीवोवृक्कउदारथिः । वातापेपीव-
 इद्धव १० तंत्वावयंपितोवचोभिर्गावोनहृव्यासुषूदिम । देवेभ्यस्त्वासधुमादे-
 मस्मभ्यंत्वासधुमादम् ११ ॥ ७ ॥

समिद्ध एकादशागस्य आप्रियो गायत्री ।

१८८समिद्धोअथरांजसिदेवोदेवैःसंहस्रजित् । दूतोहृव्याकृविदेह१तर्ननपा-
 दृतंयतेमध्वांयुज्ञःसमज्यते । दधत्सहस्रिणीरिपः २ आजुह्वानो नृदंढयो देवाँ आवक्षि
 यज्ञियांन् । अग्नेसहस्रसाअंसि ३ प्राचीनैर्वाहिरोजंसासहस्रंवीरमस्तृणन् । यत्रा-
 दित्याविराजंथ ४ विराट् सुम्राद्विभ्वीः प्रभ्वीर्वृह्वीश्च भूर्यसीश्रयाः । दुरोघृतान्यक्ष-

रन् ५॥८॥ सुरुक्रमेहिमेषेणसाधिश्रियाविराजंतः । उपासावेहसोदताम् ६ प्रथमा
 हिसुवाचसाहेतारौदेव्याकृवी । यज्ञनोयक्षतामिमम् ७ भारतीलेसरस्वतियावः
 सर्वाउपवृवे । तानश्चोदयतःश्रिये ८ त्वष्टारूपाणिहिप्रभुःपशून्विश्वान्समानजे ।
 तेयानःस्फातिमार्चज ९ उपत्मन्यावनस्पतेपाथोदेवेभ्यःसृज । अग्निर्देव्यानि
 सिष्वदत् १० पुरोगाअग्निर्देवानांगायत्रेणसमज्यते । स्वाहाकृतीपुरोचते ११॥९॥

अग्ने नयाष्टायगस्त्योऽग्निश्चिष्टम् ।

१८९ अग्नेनयसुपथारायेअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् । युयोर्ध्व १-
 स्मज्जेहुराणमेनोभूयिष्टातेनमउक्तिविधेम १ अग्नेत्वंपारयानव्योअस्मान्स्व-
 स्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा । पूश्वपृथ्वीवहूलानउर्वीभवातोकायतनयायशंयोः २
 अग्नेत्वमस्मद्युयोध्यमीवाअनग्नित्राअभ्यमन्तकृष्टोः । पुनरस्मभ्यंसुवितायदेवक्षां

विश्वेभिरमृतैभिर्यजत्र ३ पाहिनोअग्नेपायुभिरजस्रैरुतप्रियसदंनआशुशुक्लान् ।
 मातैभ्यंजरितारंयविष्ठनूनंविदुन्मापुंसहस्वः ४ मानोअग्नेऽवसृजोअघायवि-
 प्यवैरिपवैदुच्छुनायै । मादृत्वतेवशतेमादतेनोमारीपतेसहसावन्परादाः ५ ॥ १ ॥
 विघत्वावाँऋतजातयंसद्रृणानोअग्नेतन्वेऽवर्कथम् । विश्वाद्रिश्नोरुतवानिनित्सो-
 रभिहुतामसिहिदेवविष्पट् ६ त्वंताँअग्नेऽभयान्विद्वान्वेपिप्रपित्वेमनुषोयजत्र ।
 अभिपित्वेमनवेशास्योभूमजेन्यउशिग्भिर्नाक्रिः ७ अवोचामनिवचनान्य-
 स्मिन्मानस्यस्रुःसहसानेअग्नौ । वयंसहस्रमृषिभिःसनेमविद्यामेयंवृजनं-
 जीरवानुम् ८ ॥ ११ ॥

अनर्वाणमष्टावागस्त्यो बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

११० अनर्वाणंवृषुभंसन्द्रजिह्वंबृहस्पतिवर्धयानव्यमकैः । गाथान्यःसुरुचो-

यस्य देवा आगृण्वन्ति न वमानस्य मताः १ तमृत्विया उपवाचः स घन्ते सर्गो न यो
 देवयतामसं जि । बृहस्पतिः सहजो वरासि विभ्वा भवत्समृते मातरि श्वा २ उप-
 स्तुतिं नमस उद्यतिं च खो कं सत्सविते व प्रवाहू । अस्य क्रत्वा हन्वो ३ यो अस्ति
 मृगो न भीमो अर्क्षसस्तु विष्मान् ३ अस्य श्लोको दिवीयते पृथिव्या मत्यो नयं सद्य-
 क्षभृद्विचताः । मृगाणां न हतयो यन्ति चे मा बृहस्पतेर हि माया अभिद्यन् ४ यत्वा
 देवोऽत्रिकं मन्यमानाः पापाभद्रमुज्जीवन्ति पृजाः । न दृढये ३ अनुददासि वामं
 बृहस्पते च यत्स इत्पिथारुम् ५ ॥ १२ ॥ सुप्रतुः स यवसो न पन्था दुर्नियन्तुः परिप्रीतो
 न मित्रः । अनुवर्णो अभिये च क्षतेनोऽपीवता अपोर्णवन्तो अस्थुः ६ संयंस्तु भोऽ-
 वनयो न यन्ति समुद्रं न स्रवतो रोधं चक्राः । सविद्वौ उभयं च ष्टे अन्तर्बृहस्पतिस्तर्

आपंश्रुगृध्रः ७ एवामहस्तुविजातस्तुविष्मान्वृहस्पतिर्वृषभोघायिदेवः । सनःस्तु-
तोवीरवृद्धातुगोमंद्द्विद्यामेपंवृजनंजीरदानुम् ८ ॥ १३ ॥

कङ्कतः षोडशागस्वोऽवृणमूर्या अनुष्टुप् । दशम्याद्यास्त्रिसो महापङ्कयः ।

अन्त्या महावृहती ।

१११ कङ्कतो न कङ्कतो ऽथोसती न कङ्कतः । द्वावितिष्ठुषी इति न्य १ दृष्टा अलि-
प्सत १ अदृष्टा न्हन्त्या यत्यथोहन्ति परायती । अथो अवव्रती ह्न्यथोपिनष्टि
पिंपती २ शरासः कुशरासोवृभसिः सैर्या उत । मौञ्जा अदृष्टा वैरिणाः सर्वसाकं न्य-
लिप्सत ३ निगावो गोष्ठे असदन्निमगासो अविक्षत । निकेतवो जनानान्य १ दृष्टा अ-
लिप्सत ४ एतुत्ये प्रत्यह्थ्रन्प्रदोपंतस्करा इव । अदृष्टा विश्वदृष्टाः प्रतिबुद्धा अभू-
तन् ५ ॥ १४ ॥ द्यौर्वैः पितापृथिवीमातासोमो भ्रातादितिः स्वसा । अदृष्टा

विश्वदृष्टास्तिष्ठते लयतासुकम् ६ येअस्यायेअङ्ग्याःसुचीकायेप्रकङ्कताः । अदृ-
 ष्टाःकिंचनेहवःसर्वैसांकनिजस्यत ७ उत्पूरस्तात्सयएतिविश्वदृष्टोअदृष्टहा ।
 अदृष्टान्तसर्वान्भयन्तसर्वाश्चयातुधान्यः ८ उदंपतदसूसूर्यःपुरुविश्वानिजूर्वन् ।
 आदित्यःपर्वतेभ्योविश्वदृष्टोअदृष्टहा ९ सूर्यविपमासजाभिदृत्तिसुरावतोगृहे ।
 सोचिन्नुनमरातिनोवयंमरामरेअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचंकार १०
 ॥ १५ ॥ इयत्तिकाशंकुन्तिकासकाजघासतेविपम् । सोचिन्नुनमरातिनोवयंम-
 रामरेअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचंकार ११ त्रिःसप्तविष्णुलिङ्गकाविप-
 स्युष्पुष्पमक्षन् । ताश्चिन्नुनमरन्तिनोवयंमरामरेअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधु-
 लाचंकार १२ नवानानंवतीनाविपस्यरोषुषीणाम् । सर्वासामग्रभंनामारेअस्य
 योजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचंकार १३ त्रिःसप्तमय्यैःसप्तस्वसारोअग्रवः ।

तास्तेविपंविजाञ्जिरउदकंकुम्भिर्नारिव १ ४ इयचकःकुपुम्भकस्तकंभिन्इयश्मंना।
 ततोविपंप्रवांवृतेपरांचीरनुसंवतः १५ कुपुम्भकस्तदंब्रवीद्दिरेःप्रवर्तमानुकः ।
 वृश्चिकस्यारसंविषमंरुसंवृश्चिकतेविपम् १६ ॥ १६ ॥ इति शाकलकृसंहितायां
 प्रथमे मण्डले चतुर्विंशोऽनुवाकः ॥ २४ ॥ इति प्रथमं मण्डलं समाप्तम् ॥

त्वमग्ने षोडश शौनकोऽग्निर्जगती ।

१ त्वमग्नेद्युभिस्त्वमांशुशुक्षणिस्त्वमश्रुस्त्वमश्मनस्परित्वंवनेभ्यस्त्वमोप-
 धीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजायसेशुचिः १ तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्टृत्वमग्नि-
 दृतापृतः । तवंप्रशाखंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृहपतिश्चनोदमे २ त्वमग्नेन्द्रो
 वृषभःसुतामसित्वंविष्णुरुरुगायोर्नमस्यः । त्वंब्रह्मारयिचिद्वह्मणस्पतेत्वंविधर्तः
 सचसेपुरंध्या ३ त्वमग्नेराजावरुणोधृतव्रतस्त्वंमित्रोभवासिदुस्मईड्यः । त्वम-

र्धमासत्पतिर्यस्यसंभुजंत्वमंशोविदथैदेवभाजुः ४ त्वमग्नेत्त्वष्टाविधतेसुवीर्यतव
 श्रावोमित्रमहःसजात्यम् । त्वमागृहमाररिप्रेस्वभ्यंत्वंनरांशवोअसिपुरूवसुः ५
 ॥ १७ ॥ त्वमग्नेरुद्रोअसुरोमहोदिवस्त्वंशार्धोमारुतंपृक्षइशिये । त्वंवातररुण-
 योसिसंगयस्वंपषाविधतःपासिनुत्मना ६ त्वमग्नेद्रविणोदाअंरुकृतेत्वंदेवःसंवि-
 तारंलथाअसि । त्वंभगोनृपतेवस्वइशियेत्वंपायुर्देम्यस्तेऽविधत ७ त्वामग्नेदम
 आविशपतिविशस्वाराजानंसुविदत्रमृजते । त्वंविश्वानिस्वनीकपत्यसेत्वंसहस्रा-
 णिशतादशप्रतिऽत्वामग्नेपितरामिष्टिभिर्नरस्वाभ्रात्रायशस्यानरुचम् । त्वंपू-
 त्रोर्भवसियस्तेऽविधस्वसखासुशेवःपास्याधृषः १ त्वमग्नेऋभुराकेनमस्य १ स्वं-
 वाजस्यक्षुमतौरायइशिये । त्वंविभास्यनुदक्षिदावनेत्वंविशिक्षुरसियज्ञमा-
 तनिः १ ० ॥ १ ॥ त्वमग्नेअदितिदेवदागुप्रेत्वंहोत्राभारतीवथ्रसेगिरा । त्वमिळागत-

हिंमासिदक्षसेत्ववृत्रहवसुपुत्रेसरस्वती १ १ त्वमग्नेसुभृतलक्ष्मवयस्तवस्पाद्विवर्ण-
 आसंहृदिश्रियः। त्ववाजःप्रतरणोवृहन्नसित्दं पिबहुलोविश्वतस्पृथुः १ २ त्वामग्ने-
 आदित्यासंआस्ये १ त्वांजिह्वांगुचयश्चक्रिकवे । त्वांरातिपाचोअध्वरेयुसश्चिरेत्वे
 देवाहृरिरेदन्त्याहुतम् १ ३ त्वेअग्नेचिश्चेअमृतांसोअद्रुहंआसादेवाहृविरदन्त्याहु-
 तम् । त्वयामृतांसःस्वदन्तआसुतित्वंगर्भोवीरुधांजज्ञिप्रेशुचिः १ ४ त्वंतान्तसंचप्र-
 तिचासिमृजनाग्नेसुजातप्रचदेवरिच्यसे । पृक्षोयदन्नमहिनावितिभुवदनुद्यावापृ-
 थिवीरोदसीउभे १ ५ येस्तोतृभ्योगेअग्रामश्वपेशसमग्नेरातिमुपसृजन्तिसुरयः ।
 अस्माश्चतौश्चप्रहिनेपिवस्यआवृहद्वदेमविदथैसुवीराः १ ६ ॥ १ ९ ॥

यज्ञेन शयोदश गृत्समदोऽग्निर्जगती ।

२ यज्ञेनवर्धतजातवैदसमुग्रियंजध्वंहचिगातनागिरा । समिधानंसुप्रयसंस्व-

णरं द्युक्षहोतरं वृजनेपुधूपदम् १ अभित्वानकीरुपसोववागिरेऽग्नेवत्सनस्वसं-
 रेपुधेनवः । दिवइवेदरतिमानुपायुगाक्षपोभासिपुरुवारसंयतः २ तं देवाबुध्रेजसः
 सुदंसं दिवस्पृथिव्योररतिन्यैरिरे । रथमिवेवैशुकशौचिपमग्निमित्रनक्षि-
 तियुप्रशंस्यम् ३ तमूक्षमाणं रजसिस्वआदमैचन्द्रमिवसुरुचह्वारआदयुः ।
 पृश्याः पतरंचितयन्तमक्षभिः पाथोनपायुं जनसीउभेअनु ४ सहेताविश्वंपरिभूत्व-
 ध्वरंतमुह्वयैर्मनुपऋजतेगिरा । हिरिगिप्रोवृधसानासुजभूर्यौर्नस्तभिश्चितयद्रो-
 दंसीअनु ५ ॥ २० ॥ सनोरिवत्समिधानः स्वस्त्येसंदस्वात्रयिमस्मासुदोविहि ।
 आनः कणुवसुवितायरोदसीअग्नेह्वयामनुपोदेववीतये ६ दानोअग्नेवृहतो
 वाः संहस्त्रिणोदूरोनवाजंश्रुत्याअर्पावृधि । प्राचीद्यावापृथिवीब्रह्मणाकृधिस्वर्गुर्ण

शुक्रमुपसोविद्व्युतः ७ सईधानउपसोराभ्याअनुस्वं १ णदीदिदुरुयेणभानना ।
 होत्राभिरग्रिर्मनुपःस्वध्वरोराजविशामतिथिश्चारुरायवे ८ एवानोअग्नेअमृतैपु
 पुंयधीष्पीपायवहृदिवेयुमानुया । दुहानाधेनुर्वजनेपुकारेत्वेत्मनाशतिर्नपुरुहूप-
 मिपणि १ वयमग्नेअवतावासुवीर्यं ब्रह्मणावाचितयेन्नाजनाअति । अस्माकंद्यु-
 न्नमधिपश्चकृष्टिपञ्चास्वं १ णंशुचीतदुष्टरम् १ ० सनोवोधिंसहस्यप्रशंस्योयस्मि-
 न्तसुजाताइपयन्तसूर्यः । यमग्नेयज्ञमुपयन्तिवाजिनोनित्येतोकेदीदिवांसस्वे-
 दमे ११ उभयांसोजातवेदःस्यामतेस्तोतारोअग्नेसूर्यश्चशर्मणि । वस्वोरायःपुरु-
 श्चन्द्रस्यभूर्यसःप्रजावतःस्वपत्यस्यशग्निधनः १ २ येस्तोतभ्योगोअग्रामश्वपेशस-
 मग्नेरातिमुपसृजन्तिसूर्यः । अस्माश्चतांश्चप्रहिनेपिवस्पआबृहद्वेदमविदथेसु-
 वीराः १३ ॥ २१ ॥

द्योभुद्देव आदेवे जने जाते वेदाः १ इमं विधन्ते अपांसु स्वस्थे द्वितादधुर्भगवो विद्वान्-
 ३ योः । एष विश्वान्यभ्यस्तु भूमिदेवानां मुनिरतिर्जीराश्वः २ अग्निदेवासोमानु-
 पीषु विशुप्रियं वुः क्षेप्यन्तो न मित्रम् । सर्वोदयदुशतीरुर्भ्या आदक्षाथ्यो यो दास्वते
 वम आ ३ अस्य रणवास्वस्यैव पृष्टिः संहृष्टिरस्य हियानस्य दक्षोः । वियोभरिन्द्र-
 दोषधीपुजिह्वामत्यो न रथ्यो दोषवीतिवारान् ४ आयन्मे अम्बव नदः पनन्तो शि-
 रभ्यो नामिमीतवर्णम् । सच्चित्रेण चिकित्सें सुभासा जुर्वो यो मुहुरायुवाभूत् ५
 ॥ २४ ॥ आयो वनाता तृपा जो न भाति वा ण पथारथ्यैव स्वानीत् । कृष्णाध्यातपू-
 रणवश्चिकेत द्यौरिव रस्मयमानो न भोभिः ६ स यो व्यस्यादभिदक्षदूर्वापशुनैति स्व-
 युरगोपाः । अग्निः शोचिष्मो अतसान्युष्णकृष्णठ्यथिरस्वदयन्नभम् ७ न ते पर्व-
 स्वावसो अर्धौ तौ तृतीये विदधे मन्मंशंसि । अस्मे अग्ने संयद्वा र्वहन्तं क्षुमन्तं वा ज-

स्वपत्न्यरयिदाः ८ त्वयायथागृत्समदासोअग्नेगुहावन्वन्तउपरोअभिव्युः । सु-
वीरासोअभिमातिपाहःस्मत्सूरिभ्योगृणतेतद्वयोधाः ९ ॥ २५ ॥

होताऽथौ भार्गवोऽधिरनुष्टुप् ।

५ होताजनिष्टचेतनःपितापितृभ्यंऊतये । प्रयक्षअन्यवसुशुशुकेमवाजिनोय-
मम् १ आयस्मिन्सप्तशमयस्ततायज्ञस्यनेतरि । मनुष्वद्वैव्यमष्टमंपोतावि-
श्वंतिद्विन्वति २ द्यन्वेवायदीमनुवोचुद्ब्रह्माणिवेरुतत् । परिविश्वानिकाव्या-
नेमिश्रकर्मिवाभवत् ३ साकंहिशुचिनाशुचिःप्रशास्ताक्रतुनाजनि । विद्वाँअ-
स्यन्नताध्रुवाव्याइवानुरोहते ४ ताअस्यवर्णमायुवोनेष्टुःसचन्तधेनवः । कुवि-
त्तिसृभ्यआवरंस्वसारोयाइंद्ययुः ५ यदीमातुरुपस्वसाधंतंभरन्त्यस्थित । तासां-
मध्वर्युरागतौयवोवृषीवमोदते ६ स्वःस्वायधायसेकृणतामृत्विगृत्विजम् ।

स्तोमं यज्ञचादं वनेमाररिमावयम् ७ यथाविद्वाँ अंकरद्विश्वेभ्यो यजतेभ्यः ।
अयमंश्रुत्वे अपियं यज्ञचकृमावयम् ८ ॥ २६ ॥

इमां मेऽष्टौ मार्गवोऽग्निर्गायत्री ।

६ इमामंश्रुत्वे अग्नेसमिधामिमांमुपसर्दवनेः । इमा ऊपुश्रुधीगिरः १ अयाते अग्ने
त्रियेमोर्जानपादश्वमिष्टे । एनासुक्तेन सुजात २ तं त्वागीभिर्गिर्विणसं द्रविणस्युं
द्रविणोदः । सपथे मसपथवैः ३ सर्वो धिसरिर्मथवावसुपतेवसुदावन् । युयोध्यं १
स्मद्वेषांसि ४ सनोवृष्टिदिवस्परितनोवाजमनुर्वाणम् । सनः सहस्रिणीरिपः ५
ईळानायावस्यवेयविष्ठदतनोगिरा । यजिष्ठहोतरागहि ६ अन्तह्यग्रइयसेचिद्वा-
ज्जन्मोभयाकवे । दूतो जन्येवमिड्यः ७ सविद्वाँ आचं पिप्रयो यक्षिचिकित्वा अनुपक् ।
आचास्मिन्सत्सिवाहीपि ८ ॥ २७ ॥

श्रेष्ठं पद्मार्गवोऽग्निर्गायत्री ।

७ श्रेष्ठं यविष्ठं भारताग्नेद्युमन्तमाभर । वसोऽपुरुस्पृहृरथिम् १ मानो अराति-
रीशते देवस्य मत्यस्य च । पर्वितस्याऽतद्रूपः २ विश्वाऽतन्वयावयंधाराऽतद्वन्या
इव । अतिगहेमहिद्विपः ३ शुचिः पावकवन्द्योऽग्नेर्बृहद्विरोचसे । त्वं घृते भिरा-
हुतः ४ त्वं नो अतिभारताग्नेवृशाभिरुक्षभिः । अष्टापदीभिराहुतः ५ द्वन्नः सर्पि-
रसुतिः प्रत्नो होतावरेण्यः । सहसस्पृत्रो अद्भुतः ६ ॥ २८ ॥

वाजयन्त्रिव पद् गृत्समदोऽग्निर्गायत्री ।

८ वाजयन्त्रिवनूरथान्योगौ अग्नेरुपस्तुहि । यशस्तं मस्य मीच्छुपः १ यः सुनीथो
दंदागुपेऽजुर्ये जस्यन्नरिश्वाचारुप्रतीक आहुतः २ य उऽश्रियादमेऽवावोपोपसिप्रश-
स्यते । यस्य व्रतं न मीयते ३ आयः स्व १ ण भानुना चित्रो विभात्यर्चिषा । अजानो

अजैरभि ४ अत्रिमनुस्वराज्यमग्निमूत्रथानिवावृधुः । विश्वाअविश्रियोदधे ५
अशेरिन्द्रस्यसोमस्यदेवानामतिभिर्वियम् । अरिज्यन्तःसचेमह्यभिज्यामपृत-
न्यतः ६ ॥ २१ ॥ इति शाकल्यसंहितायां द्वितीयाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

निहोताजो हूत्रःश्रुधिसैकेन्द्राविराट्स्थानमृतेन्सां योजातःपञ्चोनऋतुःसप्तो नान्सात्रिष्टुषध्वर्यवो द्वाद-
शमयदशमयोनवान्सात्रिष्टुषदसैद्विष्टुषदन्तमातरपायिवयन्तेसनोविराडूपाविश्रजितेपट्टत्रिष्टुषन्तंत्रि-
कदुकेपुचतुष्कमष्टयाघातिशाकरमन्साष्टिर्वा गणानामेकोनात्राह्मणस्पत्यंहवाह्रस्पत्यावैश्वदेव्यन्सास्तु
दृष्टलिङ्गाःपञ्चदश्यन्त्येष्टिष्टुमौ ।

निहोता पद् गृत्समदोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१ ओम् निहोताहेतुपदनेविदानस्वेयोर्धीर्दिवौ असदत्सुदक्षः । अदव्यव्रत-
प्रमतिर्वसिष्ठःसहस्रंभरःशुचिजिह्वोऽग्निः १ त्वंदूतस्त्वमुनःपरुसास्त्वंवस्वस्यु

आवृषभप्रणेता । अग्नेतो कस्य नस्तनेतनूनामप्रयुच्छन्दीद्यद्वोधिगोपाः २ विधेम
 तेपरमेजन्मन्नग्नेविधेमस्तोमैरवरेसद्यस्थे । यस्माद्योनैरुवारिथायजेतंप्रत्वेहवोपि
 जुहुरेसमिद्धे ३ अग्नेयं जस्वहविषायर्जायाऽऽष्टीदेष्णमभिगृणीहिराधः । त्वं ह्यसिं
 रायिपतारपीणां त्वं शुक्रस्य वचसो मनोतां ४ उभयैते नक्षीयते वसव्यं दिवे दिवे जाय-
 मानस्यदसम । कृधि क्षुमन्तं जरितारं मग्ने कृधि पतिं स्वपत्यस्य रायः ५ सैनानीकेन
 सुविदत्रो अस्मे यद्यद्विवां आयजिष्ठः स्वस्ति । अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्नेद्युम-
 दुतरे वधिदीहि ६ ॥ १ ॥

जोहूत्रः षड् गृत्समदोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१० जोहूत्रो अग्निः प्रथमः पिते वेळस्पदे मनुष्याय त्समिद्धः । श्रियं वसानो अमृ-
 तो विचेता मर्मजन्यः श्रवस्य १ सवाजी १ श्रुया अग्निश्चित्रमानुहर्वमे विध्वाभिर्गी-

भिरमृतोविचेताः । श्यावारथैवहतरोहितावोतारुग्राहचक्रेविभृत्रः २ उत्ताना-
 यामजनयन्त्संप्रतंभुवदृग्निः पुरुषेशासुगर्भः । शिरिणायांचिदुकुनामहोभिरप-
 रीवृतोवसत्प्रिचेताः ३ जिघर्म्यग्निहविषाघतेनप्रतिक्षियन्तंभुवनानिविश्वा ।
 पृथुतिरश्वावर्यसावृहन्तंव्यचिष्ठमन्नैरभसंहशानम् ४ आविश्वतःप्रत्यश्चिजिघर्म्यर-
 क्षसामनसातज्जुपेत । मयैश्रीःस्पृहयद्वर्णोअग्निर्नाभिमृशेतन्वा ३ जभुराणः ५
 ज्ञेयाभागसंहसानोवरेणत्वादूतासोमनुवद्वदेम । अनूनमग्निजुह्वावचस्यामधु-
 पृथेधनसाजोहवीमि ६ ॥ २ ॥

श्रुध्येकाविंशतिर्गुत्समद इन्द्रो विराटस्थाना त्रिष्टुप् । अस्या त्रिष्टुप् ।

११ श्रुधीहर्वमिन्द्रमारिपण्यःस्यामतेदावनेवसूनाम् । इमाहिल्वामजूवृध-
 यन्तिवसूयवःसिन्यवोनक्षरन्तः १ सृजोमहूरिन्द्रयाअपिन्वःपरिष्ठिताअहिनाशूर

पूर्वाः । अमर्त्यचिद्वासंमन्यमानमवाभिनदुक्थैवीवृथानः २ उक्थेष्विद्वद्भूयैषु
 चाकन्स्तोमेष्विन्द्ररुद्रियैषुच । तुभ्येदेतायासुमन्दसानःप्रवायवैसिस्रतेनशुभ्राः ३
 शुभ्रंनुतेशुष्मवर्धयन्तःशुभंवज्रवाहोर्दधानाः । शुभ्रस्त्वमिन्द्रवावृथानोअस्मे
 दासीर्विशःसूर्येणसह्याः ४ गुहाहितगुह्यंगुह्यंगुह्यंस्त्वपीवृतंमायिनक्षियन्तम् । उतो
 अपो द्यांतंस्तन्ध्यांसमहन्नहिंशूरवीर्येण ५ ॥ ३ ॥ स्तवानुतंइन्द्रपुंर्व्यामहान्युत
 स्तवामनुर्तनाकृतानि । स्तवावज्रबाहोरुशन्तंस्तवाहरीसूर्यस्यकेतु ६ हरानु
 तंइन्द्रवाजयन्ताघृतश्रुतंस्वारमंस्वाष्टाम् । विसंमनाभूमिंप्रथिष्टारंस्तपर्वतश्चि-
 त्सरिण्यन् ७ निपर्वतःसाद्यप्रयुच्छन्तंसमातृभिर्वावशानोअंकान् । दूरेपारेवाणी
 वर्धयन्तइन्द्रैपिताधमनिंप्रयन्नि ८ इन्द्रोमुहांसिधुमाशयानंमायाविनैवृत्रमे-
 स्फुरन्तिः । अरेजेतांरोदसीभियानेकनिंक्रवतोवृष्णोअस्यवजात् ९ अरोरवीहृ-

ङ्गोअस्यवज्रोऽमानुषंयन्मानुषोनिजुवात् । निमायिनोदानवस्यमायाअपाद-
 यत्पपिवात्सुतस्य १० ॥ ४ ॥ पिवापिवेदिन्द्रशूरसोममन्दन्तुत्वामन्दिनः
 सुतासः । पुणन्तस्तेकुक्षीर्वर्धयन्त्वितथासुतःपौरइन्द्रमाव ११ त्वेइन्द्राप्यभूमवि-
 प्राधिर्वबनेमक्रतयासपन्तः । अवस्यवोधीमहिप्रशस्तिस्तसद्यस्तैरायोदावनेस्याम
 १२ स्यामतेतइन्द्रयेतकृतीअवस्यवऊर्जवर्धयन्तः । शुष्मितमंयंचाकनमिदेवा
 स्मेरयिरासिवीरवन्तम् १३ रासिक्षयंरासिमित्रमस्मेरासिशूधइन्द्रमारुतनः ।
 सजोपसोयेचमन्वसानाःप्रवायवःपान्त्यग्रणीतिम् १४ व्यंत्वित्रयेपुमन्दसान-
 स्तपत्सोमपाहिद्रह्यदिन्द्र । अस्मान्सुपुत्स्वातरुत्रावर्धयोद्यावृहद्विरकः १५ ॥ ५ ॥
 बृहन्इशुयैतरुत्रोक्थेभिर्वासुधमाविवासान् । स्तृणानासौवर्हिःपस्त्यावृस्वो-
 ताइदिन्द्रवाजमगमन् १६ उग्रेष्विशुशूरमन्दसानस्त्रिकंद्रेकपुपाहि सोममिन्द्र ।

प्रदोधुवञ्छ्रुप्रुप्रीणानोयाहिहरिभ्यांसुतस्यपीतिम् १७ धिज्वा शर्वःशरथेनव-
 त्रमवाभिनदानुमौर्णवाभम् । अपावृणोज्योतिरायायनिसव्यतःसादिदस्युरिन्द्र
 १८ सनेमयेतकुतिभिस्तरन्तोविश्वाःस्पृघआर्थेणदस्यून् । अस्मभ्यंतच्चाष्ट्वि-
 श्वरूपमरन्वयःसाख्यस्यत्रितायं १९ अस्यसुवानस्यमन्दिनस्त्रितस्यन्यवुंदवावृ-
 धानोअस्तः । अर्वतयत्सूर्योनचक्रंभिनद्वलमिन्द्रोअङ्गिरस्वान् २० ननंसातिप्रति-
 वरंजरित्रेदुहीयदिन्द्रदक्षिणामुघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधुग्भगोनोबहुद्वदम
 विदथेसुवीराः २१ ॥ ६ ॥ इति शाकलर्कसंहितायां द्वितीये मण्डलेप्रथमोऽनुवाकः ॥ १ ॥

यो जातः पञ्चदश गृत्समद इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१२ योजातएवप्रथमोमनस्वान्देवोदेवान्कर्तुनापर्यभूपत् । यस्यशुग्माद्रो-
 वसीअभ्यसेतानृम्णस्यमहासर्जनासुइन्द्रः १ यःपृथिवीव्यथमानामहंहृद्यःपव-

तान्द्रुकुपितौ अरं म्णात्वा यो अन्तरिक्षविममेवरी यो योद्यामस्तं भ्रातृसंजनासइन्द्रः २
 यो हत्वा हिमरिणात्सप्तसिन्धुन्यो गा उदाजदपघावलस्य । यो अश्मनोरन्तरग्निं ज
 जानतं वृक्षमत्सुसंजनासइन्द्रः ३ येनेमा विश्वाच्यवनाकृतानियोदासं वर्णमर्ध-
 रंगुहाकः । श्वघ्नीवयो जिंगि वैल्लक्षमाददुयः पृष्ठानिसंजनासइन्द्रः ४ यंस्मापृच्छन्ति
 कुहसेति घोरमुते माहूनेपो अस्तीत्येनम् । सो अर्यः पृष्टुर्विजं इवा मिनाति श्रदस्मै
 घत्संजनासइन्द्रः ॥ ५ ॥ ७ ॥ योरग्रस्य चोवितायः कशस्य यो ब्रह्मणो नाथमांन-
 स्यकीरेः । युक्तग्रां षण्यो ऽविता सुशिप्रः सुतसो मस्य संजनासइन्द्रः ६ यस्याश्वसः
 प्रदिशियस्य गावो यस्य ग्रां मायस्य विश्वे रथासः । यः सूर्यय उपसंजं जानयो
 अपानं तासंजनासइन्द्रः ७ यं क्रन्वंसी संयती विह्वयेते परे ऽवरुभया अमित्राः ।
 संमानं चिद्रथमात्स्थिवांस्तानानाहवेते संजनासइन्द्रः ८ यस्मान्न क्रुते विजयन्ते ज-

नासोययुध्यमाना अवसेहवन्ते । यो विश्वस्य प्रतिमानं बभूवुवो अच्युतच्युत्सज-
नासइन्द्रः १ यः शश्वतो महेनो देधानानमन्यमानाञ्छवाजघान । यः शर्धते
नानुवदति त्रिधायां यो दस्यो हन्ता संजनासइन्द्रः १०॥८॥ यः शम्बरं पर्वतेपुक्षियन्ते
चत्वारिंश्यां शरद्यन्वविन्दत् । ओजायमानिनो अहिजघान दानुं शयानं सजनास
इन्द्रः ११ यः सप्तरीं शर्मवृषभस्तु विष्मानुवासृजत्सतैवे सप्तसिन्धून् । यो रौहिण-
मस्फुरद्वज्रवाहुर्दामारो हन्तं सजनासइन्द्रः १२ द्यावाधिदस्मै पृथिवी नमेते शुष्मा-
च्चिदस्य पर्वताभयन्ते । यः सोमपानिचितो वज्रवाहुर्द्वयो वज्रहस्तः सजनास
इन्द्रः १३ यः सून्यन्तमवतियः पचन्तयः शंसन्तयः शंशमानमती । यस्य ब्रह्मवर्धनं
यस्य सोमो यस्येदं राघः सजनासइन्द्रः १४ यः सुन्वते पचते दुधं आचिद्वाजं ददं वि-
सकिलीसिसन्यः । वयं तं इन्द्र विश्वहं प्रियासः सुवीरासो विद्वथमावदेम १५॥९॥

तान्नाकुपितां अरम्णात्प्रोअन्तरिक्षविममेवरीयोयोद्यामस्तंभ्रत्संजनासइन्द्रः २
 योहृत्वाहिमरिणात्सत्तसिन्धून्योगावुदाजदपधावलस्य । योअश्मनोरन्तरभिज
 जानसंवृक्समत्सुसजनासइन्द्रः ३ येनेमाविश्वुच्यवनाकतानियोदासंवर्णमर्ध-
 रंगुहाकः । श्वन्नीवयोजिगीवौह्लिखसार्द्धदुयःपुष्टानिसजनासइन्द्रः ४ यंस्मापृच्छन्ति
 कुहसेतिघोरमुतेमाहुनेपोअस्तीत्येनम् । सोअर्यःपुष्टाविजंइवामिनातिश्रद्धस्मै
 यत्सजनासइन्द्रः ॥ ५ ॥ ७ ॥ योरद्रस्यचोवितायःकशस्ययोब्रह्मणोनायमान-
 स्यकीरेः । युक्तप्राग्गोयोऽवितासुशिप्रःसुतसोमस्यसजनासइन्द्रः ६ यंस्याश्व्यासः
 प्रदिग्नियस्यगावोयस्यग्रामांयस्यविश्वेर्थासः । यःसूर्ययउपसंजजानयो
 अपानंतासजनासइन्द्रः ७ यंक्रन्वसीसंयतीविह्वयेतेपरेऽवरुभयाअमित्राः ।
 समानंचिद्रथमातस्थिवांसानानाहवेतेसजनासइन्द्रः ८ यस्मान्नक्रतेविजयन्तेज-

ईशिपेसास्युक्थ्यः ६ यःपृष्णिणीश्रप्रस्वश्रधर्मणाधिदानेव्यं १ वनीरधारयः ।
 यश्चासमाअर्जनोद्विद्युतोदिवउरुर्वीअभितःसास्युक्थ्यः ७ योनामरंसहवसुं
 निहन्तेवपूक्षायचढासवेशायचावहः । ऊर्जयन्त्याअपरिविष्टमास्यंसुतेवाद्यपुरु-
 क्तसास्युक्थ्यः ८ गतंवायस्यदशसाकमाद्यएकस्यश्रुष्टौयद्धचोदमाविथ । अर-
 ज्जौदस्यन्तसमुनब्दभीतेयेसुप्राव्योअभवःसास्युक्थ्यः ९ विश्वेदनुरोधनाअस्य-
 पौस्यददुरस्मैदधिरैकृत्ववेधनम् । पळस्तभ्नाविष्टिरःपश्चसंहशःपीरंपरोअंभवःसा-
 स्युक्थ्यः १० ॥ ११ ॥ सुप्रवाचनंतववीरवीर्यं १ यदेकैकंक्रतुनाविन्दसेवसुं ।
 जातूष्ठिरस्यप्रवयुःसहस्वतोयाचकथसेन्द्रविश्वास्युक्थ्यः ११ अरंमयःसरपस-
 स्तरायंकतुर्वीतेयेचवृध्यायचस्रुतिम् । नीचासन्तमुदंनयःपरावृजंप्रान्धंश्रेणं

१३ ऋतुर्जनित्रितस्याअपस्परिमक्षूजतआविशद्यासुवर्धते । तदाहनाअभ-
वत्पिप्युपीपयोऽशोःपीयथप्रथमंतदुक्थ्यम् १ सध्रीमायन्तिपरिविभ्रतीःपयोविश्व-
स्त्यायप्रभरन्तभोजनम् । समानोअध्वाप्रवतामनुष्यदेयस्ताकृणोःप्रथमंसा-
स्युक्थ्यः २ अन्वेकोवदतिद्वदातितद्रूपामिनन्तदपाएकइयते । विश्वाएकस्य
विनुदस्तिक्षतेयस्ताकृणोःप्रथमंसास्युक्थ्यः ३ प्रजाभ्यःपुष्टिविभर्जन्तआसते
रथिमिवपुष्टंप्रभवन्तमायते । असिन्वन्दष्टैःपितुरनिभोजनंयस्ताकृणोःप्रथमंसा
स्युक्थ्यः ४ अर्धाकृणोःपृथिवीसंहशोदिवेयोर्धतीनामहिहन्नारिणक्पथः । तन्वा
स्तोमभिरुदभिर्नवाजिनैर्द्वं देवाअजनन्त्सास्युक्थ्यः ५ ॥ १० ॥ योभोजनंच
दयसेचवर्धनमाद्रादागुक्कंमधुमदुदोर्हिथ । सशेवधिनिदधिपविवस्वतिविश्वस्यैक

र्थवोयःशतंशम्बरस्यपुरीविभेदाश्मनेवपूर्वीः । योवर्चिनःशतमिन्द्रःसहस्रंमपा-
 र्थपद्मरतासोमस्मै ६ ॥ १३ ॥ अध्वर्यवोयःऽतमासहस्रंभूम्याडुपस्थेऽव-
 पज्जन्वान् । कुत्सस्यायोरंतिथिगवस्यवीराद्यावृणगभरंतासोमस्मै ७ अध्व-
 र्यवोयद्वरःकामयाध्वेश्रुष्टीयहन्तो नशथातदिन्द्रे । गभस्तिपतंभरतश्रुतायेन्द्राय-
 सोमंयज्यवोजुहोत ८ अध्वर्यवःकर्तनाश्रुष्टिमस्मैवनेनिपंतंवनुदन्नयध्वम् । जु-
 पाणोहस्त्यमभिवावशेवइन्द्रायसोममविरंजुहोत ९ अध्वर्यवःपयसोधर्यथागोः
 सोमैभिरीपृणताभोजमिन्द्रम् । वेदाहमस्यनिभृतंमएतद्वित्सन्तंभूयोयजतश्चि-
 केत १० अध्वर्यवोयोदिव्यस्यवस्वोयःपार्थिवस्यक्षम्यस्यराजा । तमूर्दंनपृणता
 यवेनेन्द्रसोमंभिस्तदपोवोअस्तु ११ अस्मभ्यंतदंसोदानायराधुःसमर्थयस्वब्रुते
 वसन्धम् । इन्द्रयच्चित्रंश्रवस्याअनुद्यन्वहृद्वेमविदथेसुवीराः १२ ॥ १४ ॥

श्रवयन्त्सास्युकथ्यः १२ अस्मभ्यंतदसोदानायराधःसमर्थयस्ववहुतेवसव्यम् ।
इन्द्रयच्चित्रंश्रवस्याअनुद्युन्वृहददेमविदथेसुवीराः १३ ॥ १२ ॥

अध्वर्यवो द्वादश गृत्समद इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१४ अध्वर्यवोभरतेन्द्रायसोमसामंत्रेभिःसिञ्चतामद्यमन्वः । कामीहिवीरः
सदमस्यपीतिंजुहोतवृष्णेतदिदुपवष्टि १ अध्वर्यवोयोअपोवात्रिवांसैवत्रंजधाना-
शन्यैववृक्षम् । तस्माएतंभरततदृशाथएपइन्द्रोअहतिपीतिमस्य २ अध्वर्यवोयो
हर्भाकंजधानुयोगाउदाजुदपहिवलंबः । तस्माएतमन्तरिक्षेनवातमिन्द्रसोमैरो-
णुतजूनवस्त्रैः ३ अध्वर्यवोयउरणंजधाननवंचुखांसैनवतिंचवाहून् । योअवद-
मवनीचारववाधेतमिन्द्रसोमस्यभुथेहिनात ४ अध्वर्यवोयःस्वभ्रंजधानयःशुष्ण-
सशुप्योव्यसम् । यःपिपुंनमुचिंयोर्हधिक्रातस्माइन्द्रायान्वसोजुहोत ५ अध्व-

तिष्ठत्परावृक् । प्रतिश्रोणःस्थाब्धं नगंचष्टसोमस्यतामदइन्द्रश्चकार ७ भिनद्ध-
 लमङ्गिरोभिर्गुणानोविष्वतस्यद्वंहितान्यैरवारिणग्रोधासिकृत्रिमाण्येषांसोमस्य
 तामदइन्द्रश्चकार ८ स्वप्नैनाभ्युप्याचुर्मुर्धुनिचजघन्यदस्युंप्रदुर्भितिमावः ।
 रम्भीचिदत्रविविदेहिरण्यंसोमस्यतामदइन्द्रश्चकार ९ नूनसातेप्रतिवरंजरित्रेदु-
 ह्ययदिन्द्रद्रक्षिणामुघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधुग्भगौनोवृहद्वेमविदथे
 सुवीराः १० ॥ १६ ॥

म वो नव गृत्समद इन्द्रो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१६ प्रवःसुताज्येष्ठतमायसुष्टुतिमग्नाविवसमिधानेहविर्भरे । इन्द्रमजुयंज-
 रयन्तमुक्षितंसनाद्युवानुमवसेहवामहे १ यस्मादिन्द्राद्बृहत्तःकिंचनेमृतेविश्वा-
 न्यस्मिन्संभृताधिर्वीर्यी । जठरेसोमंतन्वी ३ सहोमहोहस्तेवज्जंभरतिशीर्षणि-

म घ दश गृत्समद इन्द्रखिटुप् ।

१५ प्रयान्व्यस्यमहतोमहानिसृत्यासत्यस्यकरणा निवोचम् । त्रिकंदुकुक्व-
 पिवत्सुतस्यास्यमदेअहिमिन्द्रो जघान १ अवंशेद्यामस्तभायदृहन्तुमारोदसीअपृ-
 णदन्तरिक्षम् । सधारयत्पृथिवीपृथञ्चसोमस्यतामदृइन्द्रश्चकार २ सञ्चेवप्राचो-
 विमिसायमानैर्वज्रैणखान्यतणन्नदीनाम् । वृथासृजत्पृथिभिर्दीर्घयाथैःसोमस्य-
 तामदृइन्द्रश्चकार ३ सप्रवोहून्परिगत्यादभितिविष्वमधागायुधमिच्छेअग्नौ । संगो-
 भिरश्वैरसृजद्रथैभिःसोमस्यतामदृइन्द्रश्चकार ४ सईमर्हयुनिमेतोररण्यात्सोअ-
 ज्ञातृनपारयत्स्वस्ति । तदुत्लायरयिमभिप्रतस्थुःसोमस्यतामदृइन्द्रश्चकार ५
 ॥ १५ ॥ सोदंशंसिन्धुमरिणान्महित्वावज्जणान्तुपसुःसंपिपेप । अजवसोजवि-
 नीभिविष्वश्नत्सोमस्यतामदृइन्द्रश्चकार ६ सविद्वौअपगोहंकनीनामाविर्भवन्नुद-

प्रतिवरंजरिच्रेदुहीयदिन्द्रक्षिणामंधोनी । शिक्षांस्तोतृभ्योमातिघग्भगोनोवृहद्व-
देमविदथैसूवीराः १ ॥ १८ ॥

तदस्मै नव गृत्समद इन्द्रो जगती । अन्त्ये त्रिष्टुभी ।

१७ तदस्मै नव्यमस्त्रिस्वर्दचतशुष्मायदस्यप्रत्नथोदरेते । विश्वायद्दोत्रास-
हंसापरीवृतामदेसोमस्यदंहितान्यैरयत् १ सभूतुयोहप्रथमायघायसओजोमि-
मोनोमहिमानुमातिरत् । शूरोयोयुत्सुतन्वंपरिव्यतशीर्षिण्य्यांमहिनाप्रत्यमु-
श्चत् २ अथाकृणोःप्रथमंवीथिमहद्यदस्याग्नेत्रहृणाशुष्ममैरयःरथेष्टेनहथ्येनचि-
व्युताःप्रजीरयःसिस्त्रतेसृष्ट्य १ कपृथक् ३ अथायोविश्वाभुवनाभिमज्मनेशान-
कृत्प्रवयाअभ्यवर्धत । आद्रोदसीज्योतिपावहिरातनोत्सीव्युतमांसिदुधितास-
मव्ययत् ४ सप्राचीनान्पवैतान्दृहदोजसाधरुचीनमकृणोदृपामपः । अथारय-

क्रतुम् २ नक्षोणीभ्यां परिभ्वत्तद्द्विन्द्रियं न तं मुद्गैः पर्वतैरिन्द्रतेरथः । न ते वज्रमन्व-
 श्रोतिकश्च न यदाशुभिः पतंसि योजनापूरु ३ विश्वेहास्मै यजता यधृष्णवे क्रतुं भ-
 रन्ति वृषभाय सश्रते । वृषाय जस्वह विपायि दुष्टैः पिबेन्द्रसोमं वृषभेण भानुना ४
 वृष्णः कोशः पवते मध्वं ऊर्मि वृषभान्नाय वृषभाय पातवे । वृषणाध्वर्यवंपभासो अद्र-
 यो वृषणं सोमं वृषभाय सुष्वति ५ ॥ १७ ॥ वृषति वज्र उत ते वृषारथो वृषणाहरी वृष-
 भाण्यार्यथा । वृष्णो मर्दस्य वृषभत्वमीशिपु इन्द्रसोमस्य वृषभस्य तृष्णुहि ६ प्रते
 नावं न समनेव चस्युवं ब्रह्मणा यामिसवने पृदाधृषिः । कुविन्नो अस्य वचसो निवोधि-
 पदिन्द्रमुत्सं न वंसुनः सिचामहे ७ पुरा संवाधादभ्याव वृत्सु नो धेनुं न वृत्सं यवं सस्य
 पिप्युषी । सकृत्सुते सुमतिभिः शतकतोसं पत्नीभिर्न वृषणे न सीमाहि ८ नूनं साते

ता। अन्धस्यागर्भं मन्युं ऊज नन्तसो अन्येभिः स च ते जे न्यो वृषां २ हरी न कं रथ इन्द्रस्य
 यो जमायै सूक्ते न च सानवेन । सोपुत्वामत्रे वृहवो हि विप्रानिरीरमन्यजमाना सो
 अन्ये ३ आद्वाभ्यां हरिभ्यामिन्द्रया ह्या चतुभिरापुङ्गिर्हयमानः । आप्ताभिर्दशभिः
 सोमपेधं मयंसुतः सुमखमामृथस्कः ४ आर्विंशत्यात्रिंशताया ह्यर्वाडा च त्वारि-
 शता हरिभिर्द्युजानः । आपश्चाशतासुरथेभिरिन्द्राष्टयासंप्तत्यासोमपेयम् ५ ॥ २ १
 आशीत्यानवत्याया ह्यर्वाडाशतेन हरिभिरुह्यमानः । अयं हितेशु न होत्रेषु सोम इन्द्र
 त्वायापरिपिक्तो मदाय ६ मम ब्रह्मेन्द्रया ह्यच्छाविश्वाहरीधुरिधिं ध्वारथस्यापुरुत्राहि
 विहव्यो वभूथास्मिच्छूरसर्वनेमादयस्व ७ नम इन्द्रेण सुखं विधोषदस्मभ्यमस्यद-
 क्षिणा दुहीता उपज्येष्वेव रूथे गभस्तौ प्राये प्रयिजिगीवांसः स्याम ८ नूनं साते प्रत्तिवरं

तृथिर्वाविश्वघायसमस्तंभान्माययाद्यामंवस्रसः ५ ॥ १९ ॥ सास्माअरंवाहु-
 भ्यायंपिताकुणोद्विश्वस्मादाजनुपोवेदसस्परि । येनापृथिव्यांनिक्रिविशयध्यै
 वज्रेणहृत्व्यवृणक्तुविष्वणिः ६ अमाजूरिवपित्रोःसचासतीसमानादासदसस्त्वा-
 मियेभगम् । कृधिप्रकेतमुपमास्याभरद्विभागंतवोऽयेनमामहः ७ भोजं
 त्वामिन्द्रवृयंहुवेमदद्विमिन्द्रापांसिवाजान् । अविडून्द्रचित्रयानऊतीकृधिवृप-
 त्रिन्द्रवस्यसोनः ८ ननसातेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयदिन्द्रदक्षिणामघोनी । शिक्षा
 स्तोतृभ्योमातिघभगोनोवहृददेमविधेसुवीराः ९ ॥ २० ॥

मातनेव गृत्सपद इन्द्रश्चिदुप ।

१ ८ प्रातारथोनवोयोजिसन्निश्चतुर्थुगत्त्रिकशःससररिमः।दशारित्रोमनूज्यःस्व-
 पोःसइष्टिभिर्मतिभारंह्योभूत् १सास्माअरंप्रथमंसद्वितीयमुतोततीयमनुपःसहो-

न्यत्सविषः सारंथेऽगुणमगुपंकुयंबंकुत्साय । द्विवोदासायनवतिंचनवेन्द्रः पु-
 रोव्यैरच्छस्वरस्य ६ एवातंइन्द्रोचथमेहमश्रवस्थानत्मनावाजयन्तः । अश्या-
 मतत्सातंमागुपाणाननमोवधरदेवस्यपीयोः ७ एवातेगृत्समुदाःगूरुमन्मावस्थ-
 वोनवयुनानितक्षुः । ब्रह्मण्यन्तइन्द्रतेनवीथइपमूर्जेसुक्षितिसुन्नमश्रुः ८ ननंसा
 तेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयदिन्द्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिवृग्भगानोवृ-
 हद्वेदमविदथेसुवीराः ९ ॥ २४ ॥

वयं ते नव गृत्समद इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२० वयंतेवयइन्द्रविद्धिपुणःप्रभंरामहेवाजयुर्नरथम् । विपन्यवोदीध्यतोमनी-
 पासुम्रमियंक्षन्तस्त्वारवतोनुन् ३ त्वंनइन्द्रत्वाभिरूतीत्वायतोअभिष्टिपासिज-
 नान् । त्वमिनोदागुपोवरूतेत्थाधीरभियोनक्षतित्वा २ सनोयुवेन्द्रोजोहूत्रःस-

जरित्रेदुह्ययदिन्द्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोत्रभ्योमातिवृभगौनेवृहद्वदेमवि-
दर्थेसुवीरः १ ॥ २२ ॥

अपायि नव गृत्सपद इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

११ अपाद्यस्यान्वसोमदायमनीपिणःसुवानस्यप्रयंसः । यस्मिन्निन्द्रःप्रदिवि-
वावृधानओक्रोदुधेब्रह्मण्यन्तश्चरः १ अस्यमन्दानोमध्वोवज्रहस्तोऽहिमिन्द्रो
अणोवृत्तंविवृश्चत् । प्रयद्वयोनस्वसराण्यच्छाप्रयासिचनुदीनांचक्रमन्त २ समाहि-
नुइन्द्रोअर्णोअपांप्रैरयदहिहाच्छासमुद्रम् । भर्जनयत्सूर्यंविदद्नाअकुनाह्वावयना-
निसायत् ३ सोअंप्रतीनिमनवेपूरूणिन्द्रोदाशद्वागुपेहन्तिवृत्रम् । सद्योयोनृभ्यो
अतसाग्योभूत्पस्पधानेभ्यःसूर्यस्यसतौ ४ ससुन्वतइन्द्रःसूर्यमादेवोरिणडृत्या-
यस्तवान् । आयद्रूपिंगृहद्वद्वयमस्मैभरुदंशनैतशोदशस्यन् ५ ॥ २३ ॥ सर-

विषजिते पद् गृतसमद इन्द्रो जगती । अस्या त्रिष्टुप् ।

२१ विश्वजितेघनजितेस्वजितेसत्राजितेनजितेउर्वराजिते । अश्वजितेगो-
जितेअब्जितेभरेन्द्रायसोमंयजतायहर्यतम् १ अभिभुवेऽभिभृगायंवन्वतेऽप्राह्ला-
यसहमानायवेधसे । तुविग्रयेवह्वयेदुष्टरीतवेसत्रासाहेनमइन्द्रायवोचत २ सत्रा-
साहोर्जनभक्षोर्जनंसहश्चर्वनोयुधमोअनुजोर्पमुक्षितः । वृत्तश्चयःसहुरिर्विध्वारि-
तइन्द्रस्यवोचंप्रकृतानिवीर्या ३ अनानुदोवृपभोदोधतोवधोगम्भीरऋज्वोअसंम-
ष्टकाव्यः । रघ्रचोदःश्रयनोवीळितःस्पथुरिन्द्रःसुयज्ञउपसःस्वर्जनत् ४ युज्ञेनगा-
तुमसुरोविविद्विरेधियोहिन्यानाउशिजोमनीपिणः । अभिस्वराणिपदागाअवस्य-
वइन्द्रैहिन्यानाद्रविणान्याशत ५ इन्द्रश्रेष्ठानिद्रविणानिधेहिचिंसिदक्षस्यसुभग-
त्वमस्मे । पोपैरयीणामरिष्टितनूनांस्वाभानवाचःसुदिनत्वमहाम् ६ ॥ २७ ॥

खाग्निवोनरामस्तुपाता । यःशंसन्तंयःशंशामानमतीपचन्तंचस्तुवन्तंचप्रणेयत्
 ३ तमुस्तुपइन्द्रतंगृणीपियस्मिन्पुरावांवुधुःशागुश्वे । सवस्वःकामपीपरदिया-
 नोब्रह्मण्यतो नूतनस्यायोः ४ सोअङ्गिरसामुचथाजुजुष्वान्ब्रह्माततोदिन्द्रो गातु-
 मिष्णन् । मुष्णद्वुपसःसूयैणस्तवानश्रस्यचिच्छिन्नथत्पुव्याणि ५ ॥ २५ ॥
 सहश्रुतइन्द्रोनामदेवजुध्वोभुवन्मनुपेदस्मत्तमः । अवप्रियमर्शसानस्यसाह्वाञ्छि-
 रोभरदासस्यस्वधावान् ६ सवृत्रहेन्द्रःकृष्णयोनीःपुरंदरोदासीरैरयद्दि । अजन-
 यन्मनवेक्षामपथसत्राशंसंयजमानस्यतूतोत् ७ तस्मैतवस्य१ मनुदायिसत्रे-
 न्द्रायदेवेभिरणसातौ । प्रतियदस्यवज्रवाहोर्धुहृत्वीदस्यनपुरआयसीनितारीत् ८
 ननंसातेप्रतिवरेजरित्रेर्दुह्ययदिन्द्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतभ्योमातिघृभ-
 गौनोवृहदमविदथेसुवीराः ९ ॥ २६ ॥

गणानां तैकोनविंशतिर्गुणसप्तमदो जगती । सर्वा लिङ्गोक्तदेवताः । पञ्चदशयन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

२३ गुणानां त्वागुणपतिहवामहेकविकवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं
ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतानः शृण्वन्नृत्तिभिः सीदुसादंनम् १ देवाश्चित्ते असुर्यप्रचेतसो
बृहस्पतेयज्ञियं भागमानगुः । उस्त्राद्ब्रह्मसूर्यो ज्योतिषामहो विश्वेषामिज्जं निताब्र-
ह्मणामसि २ आचिवाध्यापरिरापस्तमसि च ज्योतिष्मन्तरथं मृतस्य तिष्ठसि बृह-
स्पतेभीममिन्नदम्भं न रक्षो हणं गोत्रभिदं स्वविदंम् ३ सुनीतिभिर्नयसि त्रायसे ज-
नं यस्तुभ्यं दाशा ब्रतमहौ अभवत् । ब्रह्मद्विपस्तपे नो मन्युमीरसि बृहस्पते महितत्ते
महित्वेनम् ४ नतमहो नदुरितं कुतश्च न नारातयस्ति तिरुर्नद्वयाविनः । विश्वा इदं-
स्माध्वरसो वित्राधसे यं नुगोपारक्षसि ब्रह्मणस्पते ५ ॥ २९ ॥ त्वं नौ गोपाः पथिकु-
द्विचक्षणस्तव व्रताय मतिभिर्जरामहे । बृहस्पते यो नो अभिहरो देधे स्वातं मर्मते दु-

त्रिकटुकेषु चतुष्कं गृत्समद इन्द्रोऽतिशक्ती । प्रथमाष्टिः । चतुर्ध्याष्टिर्वा ।

२२ त्रिकटुकेषु महिषोयवाशिरंतुविशुष्मस्तृप्तसोममपिवद्विष्णुनासुतंयथा-
वशात् । तईममादमहिकर्मकतवेमहामुरुसैनसश्रद्धेवोदेवंसत्यमिन्द्रसत्यइन्दुः १
अधत्विपीमाअभ्योजसाक्रिविषुवाभवदरोदसीअपृणदस्यमज्जनाप्रवाविवोअव
चान्यजठरेप्रेमरिच्यतसैनसश्रद्धेवोदेवंसत्यमिन्द्रसत्यइन्दुः २ साकंजातःकतुना-
साकमोजंताववक्षिपसाकंवृद्धोवीथैःसासुहिर्मृथोविचर्षणिः । दाताराधःस्तवते
काम्पंवसुसैनसश्रद्धेवोदेवंसत्यमिन्द्रसत्यइन्दुः ३ तवत्यन्नार्थनतोऽपइन्द्रप्रथमंप-
व्यद्विप्रवाच्यकृतम् । यद्देवस्यशर्वसाप्रारिणाअसुरिणन्नपः । भवद्विश्वंमभ्या-
देवमोजंसाविदादूजंशतक्रतुविदादिपम् ४ ॥ २८ ॥ इति शाकलकृसंहितायां
द्वितीये मण्डले द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

गणानां त्वैकोनविंशतिर्गुणसमदो जगती । सर्वा लिङ्गोक्तदेवताः । पञ्चदशयन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

२३ गुणानां त्वागुणपतिहवामहे क्विक्वीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं
ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतानः शण्वन्नृतिभिः सिद्धसादनम् १ देवाश्चित्तैः असुर्यप्रचेतसो
बृहस्पतेयज्ञियैः भागमानशुः । उस्त्रा इवसूर्यो ज्योतिषामहो विश्वेषामिज्जनिता ब्र-
ह्मणामसि २ आविवाध्यापरिरापस्तमांसि च ज्योतिष्मन्तरथमतस्य तिष्ठसि बृह-
स्पते भीममिन्द्रम्भनरक्षो हर्षणं गोत्रभिर्दस्वविदम् ३ सुनीतिभिर्नयसि त्रायसे ज-
नं यस्तुभ्यं दाशा न्नतमहौ अभवत् । ब्रह्मद्विपुस्तपे नो मन्युमीरं सिवृहस्पते महिततै-
महित्वनम् ४ नतमहोनदुरितंकुतश्च न नारातयस्तिरुर्न ह्यया विनः । विश्वा इदं-
स्माध्वरसो विश्वधसेयं सुगोपारक्षसि ब्रह्मणस्पते ५ ॥ २९ ॥ त्वं नो गोपाः पथिक-
द्विचक्षणस्तव व्रतार्यमृतिभिर्जरामहे । बृहस्पते यो नो अभिहरेद्वधे स्वातं मर्मतुदु-

ञ्जुनाहरस्वती ६ उतवायो नो मर्चयादनागतो ऽरातीवामतः सानुकोवृकः । बृह-
 स्पते अप्तवंतियापथः सुगंनो अस्यै देववीतये कृषि ७ त्रानारं त्वानूनो बवामहे ऽव-
 स्पतरि धिवृकारं मस्मयुम् । बृहस्पते देवनिदो निर्वहयमादुरे वा उचंरं सुभ्रमुन्नशन् ८
 त्वया वियं सुवृथा ब्रह्मणस्पते स्पार्हाविसुमनुष्याददीमहि । यानो देत क्तितो या अरा-
 तयो ऽभिसन्ति जम्भयाता अनप्रसः ९ त्वया वयमुत्तमं धीमहे वयो बृहस्पते प्रिणा-
 सन्निनायुजा । मानो दुःशंसो अभिद्विप्सुरीशत्प्रसुशंसामिति भिस्तारिषीमहि १०
 ॥ ३० ॥ अनानदोर्वृषभोजरिभिराहवनिपृत्ताशत्रुपतनासुसासिहिः । असिस-
 त्वक्रुणया ब्रह्मणस्पत उग्रस्य चिद्वमितावीळुहर्षिणः ११ अदेवे न मनसा यो रिव-
 ण्यति शासामुभ्रो मन्यमानो जिघांसति । बृहस्पते मा प्रणक्तस्य नो वयो निकर्मम-
 न्यदुरेवंस्य शर्धतः १२ भैरेपूहव्यो नर्मसोपसद्योगन्तावा जैपुसनिता धनं धनम् ।

विश्वाइदुर्योऽभिविप्स्वोऽमृधोबृहस्पतिर्विववर्हारथाइव १३ तेजिष्ठयातपनी
 रक्षसस्तपयेत्वानिदेदधिरेदृष्टवीर्यम् । आविस्तत्कृष्वयदसत्तुक्थ्यं१ बृहस्पतेवि
 परिरापोऽर्दय १४ बृहस्पतेऽतियदुर्योऽहोद्युमद्भिभातिक्रतुंमज्जनेषु । यद्दी-
 दयच्छर्वसक्रतप्रजाततदस्मासुद्रविणंघेहिचित्रम् १५ ॥ ३१ ॥ मानःस्तेनेभ्यो
 येऽभिविद्रुहस्पदेनिरामिणोरिपवोऽन्नैषुजागृधुः । अदेवानामोहतेवित्रयोहृदिवृह-
 स्पतेनपरःसाम्नोविदुः १६ विश्वेभ्योहित्वाभुवनेभ्यस्परित्वष्टार्जनत्साम्नःसाम्नः
 कविः । सऋणचिदृणयाब्रह्मणस्पतिर्दुहोहन्तामहऋतस्यधृतिरि १७ तवश्रिये
 व्यजिहितुपवेतोर्गवांगोत्रमुदसृजोयदङ्गिरः । इन्द्रेणयुजातमसापरीवृतंबृहस्पते
 निरपामौदजोअर्णवम् १८ ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययन्तासुऋस्येवोधितनयंचजिन्व ।

विश्वंतद्वद्रूपदर्वन्तिदेवावृहद्वेसविदथैसुवीराः १८ ॥ ३२ ॥ इति शाकलर्कसंहि-
तायां द्वितीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

सेमांपोथशान्त्वात्रिष्टुब्दादशीचसैन्द्नीचेन्वानः पञ्चजातंतृजुश्चतुष्कमिमागिररुयूनाकूर्मोगात्सर्मदोहि
वादित्यमिदमेकादशवारुणमुणान्सादुःस्वप्ननाविनीधृतव्रतवैसप्तवैश्वदेवमृतमेकादशजगत्यन्तंपृथैन्द्रा
सोपीसरस्वतित्वामितिमारस्वतोऽधर्चोयोनोवाह्रैस्पत्यांतोमारुस्माकंसप्तवैश्वदेवं त्रिष्टुवन्तमस्यमेऽ-
ष्टौजागंतंश्रुनुवन्तंघावापृथिव्येकाद्रेणैन्धौत्वाष्ट्रयोवाद्रेद्राकासिनीवाल्योरन्वाल्लिहोक्तदेवतातेप-
श्चोनारोद्रंधारावारास्तंत्रिष्टुवन्तमुपेनपेनष्ठीयंतुभ्यंपृथुतव्यंतुजागंतु ॥

सेमां षोडशं गृत्सपदो ब्रह्मणस्पतिर्जगती । द्वादश्या इन्द्रश्च । द्वादशीपोहश्यौ त्रिष्टुषौ ।

२४ अम् सेमामविद्धिप्रभृतिपृथिपेऽप्याविधेमुनर्वयामहागिरा । यथानो
मीदुग्स्तवंतेसखातवृहस्पतेसीपधुःसोतनोमतिम् १ येनन्वान्धनमृश्योजसो-

तार्दर्मन्युनाशम्बराणिवि । प्राच्यावयदच्युताब्रह्मणस्पतिराचाविशद्वसुमन्तंवि
 पथतम् २ तद्देवानां देवतमायकत्वमथ्रंभ्रन्द्वाद्ब्रदन्तवीळिता । उद्गाआजुदभि-
 न्ब्रह्मणावलमगूहत्तमोव्यचक्षयत्स्वः ३ अइमास्यमदतंब्रह्मणस्पतिर्मधुधार-
 मभियमोजसतृणत् । तमेवविश्वेषुपिरेस्वर्दशोवहुसाकंसिसिचुरुत्समुद्रिणम्
 ४ सनाताकाचिद्भुवनाभर्वात्वामाद्भिःशुरद्विदुरौवरन्तवः । अयंतन्ताचरतोअ-
 न्यदन्यदिद्याचकारवयुनाब्रह्मणस्पतिः ५ ॥ १ ॥ अभिनक्षन्तोअभियेतमान्
 शुनिधिपणीनांपरमंगुहाहितम् । तेविद्वांसःप्रतिचक्ष्यानृतापुनर्यतंउआयन्तदु-
 दीयुराविशम् ६ ऋतावानःप्रतिचक्ष्यानृतापुनरातआतस्थुःकवयोमहस्पथः ।
 तेवाहुभ्यांवमितमग्निमश्मनिनकिष्णोअस्त्यरणोजुहुहितम् ७ ऋतज्येनक्षिप्रैण
 ब्रह्मणस्पतिर्यत्रवष्टिप्रतदश्रोतिधन्वना । तस्यसाध्वीरिपवोयाभिरस्यतिनृच-

क्षसोद्दृशयेकर्णयोनयः ८ ससैनयःसविनयःपुरोहितःससुष्टुतःसयुधिब्रह्मणस्प-
 त्तिः । चाक्ष्मोपद्वाजंभरतेमतीवनादित्सूर्यस्तपतितप्यतुर्वथा १ विभुप्रभुप्रथमं
 मेहनावतोवृहस्पतैःसुविदत्राणिरार्था । इमासातानिवेन्यस्यवाजिनोयेनजना
 उभयैभुञ्जतेविशः १० ॥ २ ॥ योऽवरेवृजनेविश्वथाविभुर्महामुरुष्वःशवसा
 ववक्षिथ । सदेवोदेवान्प्रतिपप्रथेपृथुविश्वेदृतापरिभूब्रह्मणस्पतिः ११ विश्वसत्यं
 मधवानायुवोरिद्रापश्चनप्रमिनन्तिव्रतंवाम् । अच्छन्द्राब्रह्मणस्पतीहविर्नोऽन्नं
 युजववाजिनाजिगतम् १२ इताशिष्ठाअनुशृण्वन्निवह्यःसभेयोविप्रोभरते
 मतीधना । वीळुद्वेषाअनुवशंऋणमादादिःसहवाजीसंमिथेब्रह्मणस्पतिः १३
 ब्रह्मणस्पतैरभंवद्यथावशंसत्योमन्युर्महिकर्माकरिष्यतः । योगाउदाजत्सदिवेवि
 चोभजन्महीवरीतिःशवसासरूप्यक् ॥ १४ ब्रह्मणस्पतेसुयमस्यविश्वहारायः

स्यामरुथ्योऽवयस्वतः । वीरेयुवीरौऽपंपृच्छिनस्त्वयदीशानोब्रह्मणोवेपिमेहवम् ।
 १५ ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययन्तासूक्तस्यबोधितनयंचजिन्व । विश्वंतद्द्रंयदवन्ति
 वेवावृहद्वेमविदथेसवीराः १६ ॥ ३ ॥

इन्धानःपञ्च गृहसमदो ब्रह्मणस्पतिर्जगती ।

२५ इन्धानोअग्निर्वनवद्वनुग्यतःकृतब्रह्माशूगुवद्रातहव्यइत् । जातेनजात-
 मतिसप्रससृतेयंयुजैकृणुतेब्रह्मणस्पतिः १ वीरेभिर्वीरान्वनवद्वनुग्यतोगोभी
 रायंपंप्रथद्वोधेतित्मना । लोकंचतस्यतनयंचवर्धतेयंयुजैकृणुतेब्रह्मणस्पतिः २
 सिन्धुर्नक्षोदःशिर्मावौऋघायतोवृषेववध्रौरभिवृष्टयोजसा । अग्नेरिवप्रसितिर्नाह
 वर्तव्येयंयुजैकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ३ तस्माअर्पन्तिदिव्याअसुश्रुतःससत्वभिः
 प्रथमोगोपुंगच्छति । अनिभृष्टतविपिहन्त्योजसायंयुजैकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ४

तस्माद्द्विभ्युनयन्तसिन्धवो ऽच्छिद्राशमदाधिरेपुरुणि । देवानासुन्नेसुभगः स ए-
वतेपयं युजैकृणते ब्रह्मणस्पतिः ५ ॥ ४ ॥

ऋजुश्चतुष्कं गृत्समदो ब्रह्मणस्पतिर्जगती ।

२६. ऋजुरिच्छसौवनवद्वनुष्यतो देवयज्ञि देवयन्तमभ्यसत् । सुप्रवीरिद्वन-
वत्पृतुदुष्टुर्यज्वेदयज्योविभंजातिभोजनम् १ यजस्ववीरप्रविहिमनायतो भद्रं
मनःकृणुष्ववृत्रतयै । हविष्कृणुष्वसुभगो यथासंस्त्रिह्येणस्पतेरव आवृणीमहे २
स इज्जनेन सविशासज्जन्मानासपुत्रैर्वाजंभस्तेयनानृभिः । देवानायः पितरमा-
विवासति श्रद्धामनाहविपात्रह्येणस्पतिम् ३ यो अस्मै हव्यैर्धृतवद्विरविधत्प्रतं
प्राचानयति ब्रह्मणस्पतिः । उरुष्यतीमंहसोरक्षतीरिषो इहोश्चिदस्मा उरुचक्रि-
कृतः ४ ॥ ५ ॥

इमा गिरः सप्तदश कूर्मो गार्त्समदो गुत्समदो वादित्यास्त्रिष्टुप् ।

२७ इमा गिरि आदित्येभ्यो घृतसूः सुनाद्राजंभ्यो जुह्वा जुहोमि । अणो तु मि-
त्रो अर्थमाभगो नस्तु विजातो वरुणो वक्षो अंशः १ इमंस्तोमं सक्रतवो मे अद्य मित्रो
अर्थमारुणो जुपन्त । आदित्यासः शुचयो धारं पता अवृजिना अनवृद्या अरिष्टाः २
त आदित्यासं रवौ गभीरा अदब्धा सो दिप्सन्तो भूर्यक्षाः । अन्तः पश्यन्ति वृजिनो-
तसाधुसर्वराजंभ्यः परमाचिदन्ति ३ धारं यन्त आदित्यासो जगत्स्था देवा विश्वस्य
भुवनस्य गोपाः । दीर्घाधि योरक्षमाणा असुर्यमृतावा नुश्वयं मानाः क्रुणानि ४ विद्या-
मादित्या अवसो वो अस्य घर्दय मन्भय आचिन्मयो भु । यष्माकं मित्रावरुणा प्रणी-
तो परिश्वभ्रव वुरितानि वृज्याम् ५ ॥ ६ ॥ सुगोहिर्वो अर्थमन्मित्रपन्था अनक्षरो वरुण-
साधुरस्ति तेनादित्या अधिवो चतानो यच्छतानो दुष्परिहन्तु शर्म ६ पिपर्तुनो अदि-

तीराजपुत्रातिद्वेषास्यर्यमासुगेभिः । बृहन्मित्रस्यवरुणस्यशर्मोपस्यामपुरुवीरा
 अरिष्टाः ७ तिस्रोभूमार्धारयन्त्रैरुतधून्त्रोणिव्रताविदधेअन्तरेषाम् । ऋतेनदि-
 त्यामहिबोमहित्वंतर्दयमन्वरुणमित्रचारुं ८ त्रीरोचनादिव्यावारयन्ताहिरण्ययाः
 शुचंयोधारपूताः । अस्वप्नजोअनिमियाअदब्बाउरुहांसांसांक्रजवेमत्याय ९ त्वं
 विश्वेगावरुणासिराजायेचदेवाअसुरयेचमर्ताः । इतंतोरास्वशरदोविचक्षेऽश्या-
 मायैपिसुधितानिपूर्वा १० ॥ ७ ॥ नदक्षिणाविचिकितेनसव्यानप्राचीनमादि-
 त्यानोत्पश्चा । पाक्याचिद्वसवोधीर्याचिद्युष्मानीतोअभयंज्योतिरश्याम् ११
 योराजभ्यऋतुनिभ्योददाशयवर्धयन्तिपुष्टयश्चनित्याः । सरेवान्यातिप्रथमोरथेन
 वसुदावाविदधेपुप्रशस्तः १२ शुचिरपःसयवसाअदब्बुउपक्षेतिवृद्धवयाःसुवीरः ।
 नकिष्टंघ्नन्त्यन्तितोनदुराद्यआदित्यानांभवतिप्रणीतो १३ अदितेमित्रवरुणोत्

मृळयद्द्वौवयंचकमाकञ्चिदार्गः । उर्वेश्यामभयंज्योतिरिन्द्रमानोर्दोर्घाअभिनशा-
 न्तमित्राः १४ उभेअस्मैषीषयतःसमीचीदिवोवृष्टिसुभगोनामपुष्यन् । उभा
 क्षयावाजन्यातिपुत्सभावधौभवतःसाधूअस्मै १५ यावोसायाअभिद्रुहेयज-
 त्राःपाशाआदित्यारिपवेविचृत्ताः । अश्वीवताअतियेपरथेनारिष्टाउरावाशम-
 न्तस्याम १६ माहमघोनीवरुणप्रियस्यभूरिदान्नअविदंशूनमापेः । मारायोरा-
 जन्सुयमावस्थांवृहद्वेदमविदथेसुवीराः १७ ॥ ८ ॥

इदमेकादश कूर्मो गार्त्तमदो वृत्तमदो वा वरुणस्त्रिष्टुप् ।

२८ इवंकवेरादित्यस्यस्वराजोविश्वानिसान्त्यभ्यस्तुमहाअतियोमन्द्रोयज-
 थापेवैवःसुकीर्तिभिक्षेवरुणस्यभूरैः १ तवत्रतेसुभगासःस्यामस्वाध्यौवरुणतु-
 ष्ट्वांसः । उपायनउपसांगोमंतीनामग्रयोनजरमाणाअनुद्यन् २ तवस्यामपुरु-

वीरस्यशर्मद्वुरुशंसस्यवरुणप्रणेतः । ययनःपुत्राअदितेरदब्धाअभिक्षमध्वयुज्या-
यदेवाः ३ प्रसीमादित्योअसृजद्विधूर्ताऋतंसिन्धवोरुणस्ययन्ति । नत्राम्यन्ति
नविमुचन्त्येतेवयोनर्पसूरधुयापरिज्मन् ४ विमच्छेधायरअनामिवागंऋध्यामते-
वरुणखामुतस्य । मातन्तुश्छेदिवयतोविधेमेमामात्राशार्यपसःपुरऋतोः ५ ॥ ९ ॥
अपोसुम्यक्षवरुणभियसंमत्सन्नाळ्तावोऽनुमागभाय । दामेववृत्साद्विमुग्ध्यं-
होनहिल्यदारेनिमिधश्चेनशे ६ मानोवधैवरुणयेतइष्टावेनःकृण्वन्तमसुरभीणन्ति ।
माज्योतिषःप्रवसथानिगन्मुविपमूर्धःशिथोजीवसेनः ७ नमःपुरातेवरुणा-
तननुमतापुर्तुविजातव्रयाम । त्वेहिकृपथेनश्रितान्यप्रच्युतानिदूळमव्रतानि ८
परऋणासावीरधमळ्कतानिमाहंराजन्नन्यकृतेनभोजम् । ९ अव्युष्टाइद्रुभयंसी
रुपासुआनोजीवान्वरुणतासुशाधि १ योमेराजुन्युज्यावासखावास्वप्नभयंभीरेव

मह्यमाह । स्तेनोवायोदिप्संतिनोवृकोवात्वंतस्माद्दरुणपाह्यस्मान् १० माहंम-
घोनोवरुणप्रियस्यभूरिदात्रआविदंशनमापेः । मारायोरजन्त्सुयमाद्वस्थावृह-
द्वदेमविदथैसुवीराः ११ ॥ १० ॥

धृत्तव्रताः सप्त कूर्मो गात्सर्मदो गृत्समदो वा विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

२१ धृत्तव्रताआदित्याइविराओरेमत्कर्तरहसूरिवागः । शण्वतोवोवरुणमित्र
देवाभद्रस्यविद्वाँअवसेहवेवः १ .. ययं देवाः प्रमतिर्ययमोजोययं देवाँसिसनुतयु-
योत । अभिक्षत्रारोअभिचक्षमध्वमद्याचनोमळयतापरंच २ किमनुवः कृणवा-
मापरेणकिंसनेनवसवआप्येन । ययंनोमित्रावरुणादितेचस्वस्तिमिन्द्रामरुतो-
दधात ३ ह्येदेवाययमिवापर्यः स्थतेमृळतनाधंमानायमह्यम् । मावोरथोमध्य-
मुवाळतेभन्मायुग्मावंत्स्वापियुश्रमिष्म ४ प्रवृएकोमिमयभूर्यागोयन्मापितेव

कितवशांशास । आरेपाशांआरेअघानिदेवामामाधिपुत्रेविमिवग्रभीष्ट ५ अ-
 वांश्वोअद्याभवतायजत्राआवोहादिभयमानोव्ययेयम् । त्राध्वेनोदेवानिजुरोव-
 कंस्यत्राध्वकर्ताद्वुपदोयजत्राः ६ माहंमघोनोवरुणप्रियस्यभूरिदान्नआविदंश-
 नमापेः । मारायोरजन्त्सुयमावस्थांवृहद्वदेमविदथेसुवीराः ७ ॥ ११ ॥

ऋतमेकादश गृत्समद इन्द्रस्त्रिष्टुप् । पृष्ठया इन्द्रासोमौ । अष्टम्याः प्रथमार्घस्य सरस्वती ।

नवम्या वृहस्पतिः । एकादश्या मरुतः । अन्त्या जगती ।

३० ऋतदेवायंकृण्वतेसवित्रइन्द्रायाहिघ्नैनरमन्तुआपः । अहरहर्यात्यक्तुरपां
 कियत्याप्रथमःसर्गआसाम् १ योवत्रायसिन्मत्राभरिग्यत्प्रतंजनित्रीविदुर्पड-
 वाच । पथोरदन्तीरनूजोयमस्मैद्विवेद्विधुनयोयन्त्यथम् २ ऊर्ध्वोह्यस्यावध्यन्त-
 रिक्षेऽधावत्रायप्रवृजंभार । मिहंवसानुउपहोमदुद्रोत्तिरमायुधोअजयच्छत्रु-

मिन्द्रः ३ बृहस्पतेतपुषाश्रैवविध्यवृकद्वरसोअसुरस्यवीरान्नायथाजघन्थधृषतापु-
 राचिदेवाजहिशत्रुमस्माकमिन्द्र ४ अर्वाक्षिपदिवोअश्मानमुञ्चायेनशत्रुमन्दसा-
 नोनिजुवाः । तोकस्यसातौतनयस्यभूरस्मौअर्धकृणुतादिन्द्रगोनाम् ५ ॥ १२ ॥
 प्रहिकतुबृहथोयंबनुषोरग्रस्यथोयजमानस्यचोदौ । इन्द्रोसोमायुवमस्मौअवि-
 टमस्मिन्भयस्यैकृणुतमुलोकम् ६ नमातमन्नश्रमन्नोततन्द्रन्नवोचाममासुनोते-
 तिसोमम् । योमेपणाद्योददद्योनिवोधाद्योमासुन्वन्तमुपगोभिरार्यत् ७ सरस्वति
 त्वमस्मौअविड्मिस्त्वतीधृपतीजेपिशत्रून् । त्यंचिच्छधन्ततविपीयमाणमिन्द्रो
 हन्तिवृषभंशण्डिकानाम् ८ योनःसनुत्यउतवाजिघृक्षुरभिरुष्यायतंतिंगितेनवि-
 ध्य । बृहस्पतआयुधैजेपिशत्रून्द्रुहरीपन्तुपरिधेहिराजन् ९ अस्माकेभिःसस्त्वभिः
 शूरगूरुर्वीर्याकधियानितेकत्वानि । ज्योगभूवन्ननुधूपितासोहृत्वीतिपामाभरानो

वसूनि १० तंवः शर्धमाहंतं सुन्नयुगिरोपब्रुवेन मसादेव्यं जनम् । यथारयिसर्ववीरं
नशामहाअपत्यसाचंश्रुत्यैदिवेदिवे ११ ॥ १३ ॥

अस्माकं सप्त गृत्समदो विश्वे देवा जगती । अन्धा त्रिदृप् ।

३१ अस्माकं मित्रानरुणावतरंथमादित्यैरुद्रैर्वसुभिः सचाभुवा । प्रयद्वयोन
पप्तन्वस्मन्स्परिश्रवस्यवोहृषीवन्तोवनुर्षदः १ अर्धस्मानुर्दवतासजोपसोरथं
देवासोअभिविशुवाज्युम्नायदाशवः पद्याभिस्तित्रतोरजः पृथिव्याः सानौ जङ्घनन्त
पाणिभिः २ उतस्यनुइन्द्रोविश्वचर्यगिदिवः शर्धेनुमार्हतेनसुकृतुः । अनूनुस्था-
त्यवृकाभिरुतिभीरथंमहेसनयेवाजसातये ३ उतस्यदेवोभुवनस्यससक्षणिस्त्वष्ट्रा
त्राभिःसजोपाजूजुवद्रथम् । इळाभगोवृहद्विवोतरोर्दसीप्रापुरीधिरश्विनावधा
पती ४ उतत्येदेवीसुभगेमिथूहगोप्रासानक्काजगतामपीजुवा । स्तुपेयद्वापृथिवि

नव्यसवचःस्थातुश्वयस्त्रिवयाउपस्तिरे ५ उतवःशंसमुशिजामिवशमस्यहिर्वु-
 द्योऽजएकपादुत । त्रितक्रभ्रक्षाःसविताचनोदधेऽपांनपादाशुहेमाधियाशमि ६
 एतावोविश्वयुयतायजत्राअतक्षन्नायवोनव्यसेसम् । श्रवस्यवोवाजचकानाःस-
 स्तिर्नस्थोअहधीतिमंशयाः ७ ॥ १४ ॥

अस्य मेऽष्टौ गृत्समदो जगती । अन्यास्तिस्त्रोऽनुष्टुभः । आद्याया द्यावापृथिव्यौ ।

ततो द्वयोरिन्द्रस्त्वंष्टा वा । ततो द्वयो राका । ततो द्वयोः-

सिनीवाली । अन्याया लिङ्गोक्तदेवताः ।

३२ अस्य मेद्यावापृथिवीऋतायतोभूतम्वित्रीवचसःसिपासतः । ययोरायुःप्रत-
 र्तेइदंपुरउपस्तुतेवसुपूर्वामहोदधे ३ मानोगुह्यारिपआयोरहन्दभ्रन्मानआभ्योरी-

रथोद्बुधुनाभ्यः । मानोवियौःसुख्याविक्षितस्यनःसुन्नायतामनसातत्त्वैमहे २
 अहंतामनसाश्रुष्टिमावहदुहानाधेनुंपिप्युपीमसश्रुतम् । पद्याभिराशुवचसा
 चवाजिनंत्वाहिनोमिपुरुहूतविश्वहा ३ राकामहंसुहवांसुदुतीहवेशणोतुनःसु-
 भगावोधतुत्मना । सीव्यत्वपःसूच्याच्छिद्यमानयाददातुवीरंशतदायमुक्थ्यम् ४
 यास्तैराकेसुमुतयःसुपदासोयाभिर्ददासिदाशुपेवसूनि । ताभिर्नोअद्यसुमनाउ-
 पांगहिसहस्रपोपसुभगेरणा ५ सिनीवाल्लिपुष्टुकेयादेवानामसिस्वसा ।
 जुपस्वहव्यमाहुतंम्रजादिविदिविद्धिनः ६ यासुवाहुःस्वङ्गुरिःसुपमावहसूवरी ।
 तस्यैविशपत्न्यैहविःसिनीवालयैजुहोतन ७ यागुङ्गूर्यासिनीवालीयाराकायासर-
 स्वती । इन्द्राणीमहजुतयेवरुणानिस्वस्तये ८ ॥ १५ ॥ इति शाकलकसंहितायां
 द्वितीये मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

आ ते पञ्चदश गृत्समदो रुद्रस्त्रिष्टुप् ।

३३ आतेपितर्मरुतासुन्नमेतुमानःसूर्यस्यसंहशोयुयोथाः । अभिनोवरो
अर्वत्क्षमेतप्रजायेमहिरुद्रप्रजाभिः १ त्वादेत्तेभीरुद्रशतमेभिःशतंहिमाअशी-
यभेप्रजेभिः । व्यं १ स्मद्वेपोवितरं व्यंहोव्यमीवाश्चातयस्वाविपूचीः २ श्रेष्ठोजा-
तस्य रुद्रश्रियासितवस्तमस्तवसां वज्रबाहो । परिणःपारमंहसःस्वस्तिविश्वा
अर्भातिरपसोयुयोधि ३ मात्वांरुद्रचुकुधामानमोभिर्मादुष्टुतीवृपभमासहूती ।
उत्रोवीरौअपयभेप्रजेभिभिप्रक्तमंत्वाभिप्रजांशृणोमि ४ हवींमभिर्हवतेयोहृवि-
भिरवस्तोमेभीरुद्रंविप्रीय । ऋदूरःसुहवोमानोअस्यैवभ्रुःसुशिप्रोरिरधन्म-
नार्यै ५ ॥ १६ ॥ उन्मांसमन्दवृप्रभोसरुत्वान्वक्षीयसावयसानाधमामम् । घृ-
णीवच्छायामरुपाअशीयाविवासेयरुद्रस्यसुन्नम् ६ कं १ स्यतेरुद्रमृळयाकुहस्ता

यो अस्ति भेषु जोजलापः ॥ अपभर्तारपसोदैव्यस्याभिनमवपृभचक्षमीथाः ७
 प्रवञ्चवैवृभायश्चितीचेमहोमहोसुष्टुतिमरियामि । नमस्याकल्मलीकिनंनमो-
 भिर्गृणीमसि त्विंयुरुद्रस्यनाम ८ स्थिरेभिरङ्गैः पुरुरूपं दुग्रोवृत्रुः शक्रभिः पिपिथे
 हिरण्यैः । ईशानावस्य भुवनस्य भूरेनवाडयोपद्रुद्रादस्यैम् १ अहं न्विभपिसाय-
 कानि वन्वाहं निष्कंयजतं विश्वरूपम् । अहं निदं वयसे विश्वमभ्वं नवाओजीयोरुद्र
 त्वदस्ति १० ॥ १७ ॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसंयुवानं मुंगं भीममुपहृत्नुमुग्रम् । मळा
 जरित्रेरुद्रस्तवानोऽन्यतै अस्मन्निवपन्तुसेनाः ११ कुमारश्चित्पितरं वन्दमानं प्रति
 नानामरुद्रोपयन्तम् । भूरेदितारं सत्पतिं गृणीषे स्तुतस्त्वभेषु जारस्यस्मे १२
 यार्वो भेषु जामरुतः शुचीन्याशंतमावृणोयामयोभु । यानिमनुरवृणीतापि-
 तानुस्ताशंचयोश्चरुद्रस्यं वरिम १३ परिणोहेतीरुद्रस्यं वृज्याः परि त्वेष्यं दुर्मति-

महीगात्र । अवस्थिरामघवद्यस्तनुष्वमीदृस्तोकायतनयायमूळ १४ एवाव-
भ्रौवृषभवेकितानुयथदिवनहंणीपेनहंसि । हवन्श्रुत्रोरुद्रेहवोषिवृहद्वेसविद-
थेसुवीराः १५ ॥ १८ ॥

धारवराः पञ्चदश गृत्समदो मरुतो जगती । अस्या त्रिष्टुपाः ।

३४ धारावरा मरुतो घृष्णवो जसो मृगानभीमास्तविषीभिरचिनः । अन्नयोनशु-
चानाऋजीषिणो भूमिं घमन्तो अपगा अंवृण्वत १ द्यावोनस्तृभिश्चितयन्तत्वादि-
नोव्य १ भ्रियानर्द्युतयन्तवृष्टयः । रुद्रो यद्वो मरुतो रुक्मवक्षसो वृषा जनिपृश्न्याः
शुकुजर्धनि २ उक्षन्ते अश्वौ अर्त्या इवा जिपुनदस्य कर्णैस्तुरयन्त आशुभिः । हि-
रण्यशिप्रामरुतो दिवध्वतः पक्षयथपृपृतीभिः समन्यवः ३ पक्षेता विश्वा भुवनाव-
वक्षिरो सित्रार्थवा सवुमा जीरवानवः । पृषदश्वासो अनवृभ्राधसक्रजिष्या सो नव-

युनेयुधयदः ४ इन्धन्वभिर्धेनुभौरष्ठादूधभिरध्वस्मभिःपथिभिर्भ्राजहृष्टयः ।
 आहंसोऽनस्वसराणिगन्तनमधोर्मवायमरुतः समन्यवः ५ ॥ १९ ॥ आनोब्र-
 ह्माणिमरुतःसमन्यवोनरानंशंसःसर्वनानिगन्तन । अश्वामिवापिप्यतधेनुमृधनि
 कर्ताधिर्यजरित्रेवाजपेशसम् ६ तनोदातमरुतोवाजिनुरथआपानब्रह्मचितयद्दि-
 वेदिवे । इयंस्तोतृभ्योवृजनैपुकारवेसनिमेधामरिष्टदुष्टंसहः ७ यद्युज्जतेमरुतो
 रुमवक्षसोऽश्वान्रथेपुभगआसुदानवः । धेनुर्नाशिश्चेस्वसरेषुपिन्वतेजनायरातह-
 विषमहीमियम् ८ योनोमरुतोवृकततिमत्योरिपुर्धेवसवोरक्षतारिषः । वृत्तय-
 ततपुयाचक्रियाभितमवरोद्राअशसोहन्तनावधः ९ चित्रंतद्वोमरुतोयामवेकिते
 पृथ्यायदूधरप्यापयोदुहुः । यद्वानिदेनवमानस्यरुद्रियास्त्रितंजरायजुस्तामदा-
 भ्याः १० ॥ २० ॥ तान्वोमहोमरुतएव्यान्नोविष्णोरिपस्यप्रभृथेहवामहे । हि-

रण्यवर्णान्कुकूहन्यतस्तुचोब्रह्मण्यन्तःशंस्थरार्धईमहे ११ तेंदशांश्वाःप्रथमाथज्ञा-
 मूहिरैतेनोहिन्वन्तपसोव्युष्टिषु । उवानरामीररुणैरपोर्णुतेमहोज्योतिषाशुचुता-
 गोअर्णसा १२ तेंक्षोणीभिररुणेभिर्नाजिभिरुद्राऋतस्यसर्दनेषुवाववृषुः । निमेघ-
 मानाअथैनपाजसासुश्रुद्रंवणीदधिरैसुपेशसम् १३ तौइयानोमहिवरूथमत्तय-
 उपघेदेनानमंसागृणीमसि । त्रितोनयान्पश्वहोतुंनभिष्टयआववर्तदवराञ्चक्रिया-
 वसे १४ यथारध्रंपारयथात्यंहोयथानिदोमुश्रथवंन्दितारंम् । अर्वाचीसामरुतो
 यावज्जतिरोपुवाश्रेवंसुमृतिर्जिगतु १५ ॥ २१ ॥

उपेम पञ्चदश गृत्समदोऽपांनपात्रिदुप् ।

३५ उपेमसृक्षिवाजुयुर्वचस्यांचनोदधीतनाद्योगिरोमे । अपानपांदाशुहेमा
 कुवित्तसुपेशसस्करतिजोषिपृच्छि १ इमंस्वस्मैहृदआसुतंमन्त्रंवोचेमकृविद-

स्यवेदं । अपानपादसुषुप्तस्य महाविश्वान्ययोर्भुवनाज्जान२समन्यायन्त्युप्य-
 त्पन्याःसमानमूर्वनथःपृणन्ति । तमुक्तुचिंशुचयोदीद्विवांसंसांनपात्परितस्थ-
 रापः ३ तमस्मेरायुवतयोवानमर्मज्यमानाःपरियन्त्यापः । सशुक्रेभिःशिक्रभी
 रेवस्मेदीदायानिध्मोघृतनिणिगप्तु ४ अस्मैतिहोअव्यथ्यायनारीदेवायदेवी-
 विधिपत्त्यन्नम् । कृताइवोपहिप्रसन्नैःअप्सुसपीयूषवयतिपूर्वसूनाम् ५ ॥ २२ ॥
 अथस्यात्रजनिमास्यचस्वर्द्धोरिपःसंपुत्रःपाहिसरीन् । आमासुपुपुपरोअप्रम-
 व्यनरातयोविनशन्नानृतानि ६ स्वआदमेसुदुघायस्यधेनुःस्वधापीपायसुभ्वन्न-
 मति । सोअपानपादूर्जयन्नस्वः ७ न्तवसुदेयायविधतेविभाति ७ योअप्स्वाशुचि
 नादैव्यैनक्रुतावर्जस्रउर्वियाविभाति । वयाइदुन्याभुवनान्यस्यप्रजायन्तेवीरुथश्च
 प्रजाभिः ८ अपानपादाहास्थादुपस्थजिह्वानामध्वोविद्युतुवसानः । तस्यज्येष्ठ

माहिमानं वहन्ती हिरण्यवर्णाः परियन्ति यद्बीः १ । हिरण्यरूपः सहिरण्यसंहृत्पांन-
 पात्सेदु हिरण्यवर्णः । हिरण्ययात्परियोने निप्रद्यो हिरण्यदाददत्यन्नमस्मै १० ॥ २ ॥
 तदुस्यानीकमुत चारुनामापीच्यवर्धते न सुरपाम् । यमिन्वते युवतयः समित्थाहिरं-
 ष्यवर्णधृतमद्यमस्य ११ अस्मै बहूनामवमायसख्येयुज्ञैर्विधेम न मसाहविभिः । सं-
 सानुमाजिमविधियामिबिलमैर्दधाम्यन्नेः परिवन्दऋग्भिः १२ सईवृषाजनयत्तासु
 गर्भसईशिगुर्धयत्तिरिहन्ति । सोऽपांनपादनीभिः म्लातवर्णोऽन्यस्येव हतन्वाविवे-
 य १३ । अस्मिन्पदे परमेतस्थिवांसमध्वस्मभिर्विश्वहादीदिवीसम् । आपो नप्वे
 धृतमन्नं वहन्तीः स्वयमत्कैः परिदीयन्ति यद्बीः १४ अयांसमग्ने सुक्षितिं जनायाया-
 समुमयवद्भ्यः सुवृक्तिम् । विश्वंतद्द्रयववन्ति देवानुबृहद्वे मविदथे सुवीराः १५ ॥ २ ॥

३६ तुभ्यं हिन्वानो वसिष्ठगण्डोऽपुषुक्षन्त्सीमविभिरद्रिभिर्नरः । पिवेन्द्रस्वा-
 हाप्रहंतुर्वपद्रुतहोत्रादासोमप्रथमोर्यईशिये १ यज्ञैःसंमिश्राःपृषतीभिर्क्रुष्टिभि-
 र्यामञ्छुत्रासोअञ्जिपुप्रियाउत । आसद्यावर्हिर्भरतस्यसूनवःपोत्रादासोमंपिव-
 तादिवोनरः २ अमेर्वनःसुहवाआहिगन्तन्निवर्हिषिसदतनारणिष्टन । अथाम-
 न्वस्वजुजुयाणोअन्यसस्त्वष्ट्रदेवेभिर्जनिभिःसुमद्रणः ३ अर्वाक्षिदेवाँइहविप्रय-
 क्षिचोशन्हेतनिप्रदायोनिपुत्रिषु । प्रतिवीहिप्रस्थितलोम्यमधूपिवाग्नीघ्राचवभा-
 गस्यतृष्णुहि ४ एपस्यतेतन्वोनिम्यावर्धनःसहओजःप्रदिविवाहोहितः । तुभ्यंसु-
 तोमघवन्तुभ्यमभृतस्त्वमस्यब्राह्मणादातुपत्पिब ५ जुषेथायुज्ञंबोधंतंहवस्यमेस-

नेहोतानिविदः पूव्या अनु । अच्छाराजानानमं एत्यावृतं प्रशास्त्रादापि वतंसोभ्यं
 मयु ६ ॥ २५ ॥ इति शाकलकूर्संहितायां द्वितीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

मन्दस्वोद्वुष्यकादशसावित्रं प्रावाणे वाष्टावाश्विनं सोमापूषणापदसोमापौष्णमन्सोर्धर्चोऽव्यादिते-
 र्वायोसैकागायत्रमुक्तदेवताः प्रजगेणाद्ये तु वृचैस्तैन्द्रवायवीद्यावापृथिव्योन्सस्तुचोहाविधानोवावृती-
 यः पादोवाग्रेयोम्बितमेऽनुष्टुभौ वृद्धी चकनिक्रदत्तुचं मदक्षिणज्जागंतमध्येति शक्योष्ट्वैताभ्यामृषिरध्व-
 निवाचयमानं शकुन्तं तुष्टावकुशिकं स्त्वैपीरथिरिन्द्रतुल्यं पुत्रं मिच्छन् ब्रह्मचर्यं च चारतस्येन्द्रएवगाथीपुत्रो-
 जज्ञेगाथिनो विश्वामित्रः सतृतीयं मण्डलमपश्यत्सोमस्य इयधिकवैश्वानरायपञ्चोनावैश्वानरीपंतुजागंतु-
 वैश्वानरायैकादशसमित्समिदामिभ्यः मसामिः मकारवइत्यामेययोरन्यासामपि निपातोद्दश्यते ।

मन्दस्व पद् गृत्समदो जगती । आद्याश्चतस्रो लिङ्गोक्त-
 देवताः । पञ्चम्या अश्विनौ । षष्ठ्या-अग्निः ।

३७ ॐ मन्दस्वहोत्रादनुजोपमन्धसोऽध्वर्यवः सपूर्णवैष्ट्यासिचम । तस्मा

एतं भरततद्दशो वदित्वात्सोमं द्रविणो वः पिवं क्रतुभिः १ यमुपूर्वमहुवेत्तमिदं हुवेसे-
 दुहव्यो वदियो नामपत्यते । अध्वर्युभिः प्रस्थितं सोम्यं मधुपोत्रात्सोमं द्रविणो वः पि-
 वं क्रतुभिः २ मेघन्तुते वद्वयो ये भिरियसे । रिपण्यन्वीळयस्वावनस्पते । आयूयां
 घृष्णो अभिगूर्यात्त्वेनष्टात्सोमं द्रविणो वः पिवं क्रतुभिः ३ अपां ह्योत्रादुत्तपोत्रादम-
 न्तोत्तनेष्ट्रादुत्तप्रयोहितम् । तुरीयं पात्रममं क्रतुमर्त्यं द्रविणो दाः पिवतु द्राविणो-
 वसः ४ अर्वाश्रमं यद्यनूवाहं रथं युञ्जाथामिह वा विमोचनम् । पृङ्गुहवीपिमं-
 धनाहिकं गतमथासोमं पिवतं वाजिनीवसू ५ जोष्यन्नेसुमिधं जोष्याहुतिं जोषि-
 ब्रह्मजन्यं जोषिसुष्टुतिम् । विश्वेभिरिष्वैश्वक्रतुनां वसोमहउशन्देवैर्लगतः पायया
 हविः ६ ॥ १ ॥

३८ उदुष्येदेवःसंवितासुवार्यशश्वत्संतवंपाचकिरस्थात् । ननुदेवभ्योविहि
 घातिरत्नपामजद्दीतिहोत्रस्वस्तौ १ विश्वस्यहिभ्रुष्टयेदेव ऊर्ध्वःप्रवाहवापुधुपा-
 णिःसिसति । आपश्चिदस्यव्रतआनिमृग्राअयंचिद्द्वानोरमतेपरिज्मन् २ आशु-
 भिश्चिद्यान्विमृषातिनूनमरीरमवतमानंचिवेतोः । अद्यपूजांचिद्दययाअविज्या-
 मनुव्रतंसंचितुमोकथागात् ३ पुनःसमंभ्यद्वितंतवयन्तीमध्याकतोन्यधाच्छकम-
 धीरः । उत्संहायस्थाब्दुत्तूरंदर्धरमतिःसवितदेवअगात् ४ नानौकांसिदुर्यो-
 विश्वमायुर्वितिष्ठतेप्रभवःशोकोअग्नेः । ज्येष्ठमातासनवेभागमाधादन्वस्येकत-
 म्पितंसंचिन्ना ५ ॥ २ ॥ समाववतिविधितोजिगीपुर्विश्वेषांकामश्वरताममाभूत् ।
 शश्वौअपोचिकृतंहिल्यागादनुव्रतंसंचितुर्दव्यस्य ६ त्वयाहितमज्यमपुभागध-

न्वान्वाभृगयसोवितस्थुः । वनानिविभ्योनकिरस्यतानिव्रतादेवस्यसवितुर्मिन-
 न्ति ७ याद्रार्थ्यं १ वरुणोयोनिमप्यमनिशितनिमिषिजभूराणः । विश्वोमार्ता-
 ण्डोव्रजमापशुर्गात्स्थशोजन्मानिसवित्वाव्याकः ८ नयस्येन्द्रोवरुणोनिमित्रो-
 व्रतमर्थमानमिनन्तिरुद्रः । नारातयस्तमिदंस्वस्तिहुवेदेवंसवितारंनमोभिः ९
 भगंधियवाजयन्तःपुरंधिनराशंसोप्रास्पतिनोअव्याः । आयेवामस्यसंग्थेरयी-
 णांप्रियादेवस्यसवितुःस्याम १० अस्मभ्यंतदिवोअद्भ्यःपृथिव्यास्त्वययाद्वत्तंका-
 स्यंराघआगात् । शंस्यस्तोतृभ्यर्भापयेभवात्युरुशंसायसवितर्जरेत्रे ११ ॥ ३ ॥

श्रावणेवाष्टौ गृह्णमदोऽश्विनौ त्रिष्टुप् ।

३१ श्रावणेवतदिवर्षेजरथेगृत्रेववृक्षंनिधिमन्तुमच्छ । ब्रह्माणेवविदथउक्य-
 शासादेतवृहव्याजन्यापुरुत्रा १ प्रातर्यावाणार्थ्येववीराजेवयुमावरमासचेथे ।

मेनेइवतन्या ३ शुभं सानेवस्पतिवक्रतुविदाजनेषु २ शृङ्गेवनः प्रथमागन्तमर्वाक्
 शफविबुजभुराणातरोभिः । चक्रवाकेवप्रतिवस्तोरुस्रावाश्चायातरथैवशक्रा ३
 नावेवनः पारयतयुगेवनम्येवनउपधीवप्रधीव । श्वनेवगोअरिपण्यातनूखृग-
 लेवविस्रसः पातमस्मान् ४ वातैवाजुर्यानुधैवरीतिरक्षीवचक्षुप्रायातमर्वाक् ।
 हस्ताविवतन्चे २ शम्भविष्ठापादेवनोनयतंवस्थोअच्छ ५ ॥ ४ ॥ ओष्ठाविवमध्वाले
 वर्दन्तास्तनीवियपिप्यतंजीवसेनः । नासेवनस्तन्वोरक्षितारकर्णाविवसुश्रुतांभू-
 तमस्मे ६ हस्तेवशक्तिमभिसैद्वीनुः क्षामेवनः समजंतरजांसि । इमागिरोअ-
 श्विनायुष्मयन्तीः क्षणोत्रेणैवस्वधितिसंशिशीतम् ७ एतानिवामश्विनावधैना-
 निव्रह्मस्तोमंगृत्समदासोअकन् । तानिनराजुजुपाणोपयातंवृहद्वेमविदथे
 सुवीराः ८ ॥ ५ ॥

सोमापूषणा षड् गृहसमदः सोमापूषणौ त्रिष्टुप् । अन्त्यार्धचस्यादितिश्च ।

४० सोमापूषणाजननारयीणांजननादिवोजननापृथिव्याः । जातौविश्वस्य
 भुव्नस्यगोपौदेवाअकृण्वन्नमृतस्यनाभिम् १ इमौदेवौजायमानौजुपन्तेमौत-
 मांसिगूहतामजुष्टा । आभ्यामिन्द्रः एकमासास्वन्तःसोमापूषभ्यांजनदुस्त्रियासु २
 सोमापूषणारजसोविमानंसुप्तचक्रंरथमविश्वमिन्वम् । विष्वतंमनंसायज्यमा-
 नंतंजिन्वथोवृषणापश्चरश्मिम् ३ दिव्यं न्यःसदंनचक्रउच्चापृथिव्यामन्योअध्य-
 न्तरिक्षे । तावृहस्पत्यंपुरुवारंपुरुक्षुरायस्योषंविष्यतानाभिमस्मे ४ विश्वान्य-
 न्योभुवनाजुजानुविश्वमन्योअभिवक्षणाएति । सोमापूषणावतंविथंमेयुवा-
 भ्यांविश्वाःपृतनाजयेम ५ धियंपूषाजिन्वतुविश्वमिन्वोर्यिसोमोरयिपतिर्दे-
 घातु । अवंतुदेव्यदितिरगुर्वाबृहद्देमविदथेसुवीराः ६ ॥ ६ ॥

वायवेर्कविशातिर्गृत्समदो गायत्री । षोडशीसप्तदशयावनुभौ । अन्सा वृहती । आद्ययोर्वायुः ।
वृतीयाया इन्द्रवायू । ततस्तिष्ठणां भिप्रावरुणौ । ततस्तिमृणामश्विनौ । ततस्तिमृणामिन्द्रः ।

ततस्तिमृणां विश्वेदेवाः । ततस्तिमृणां सरस्वती । ततस्तिमृणां द्यावापृथिव्यौ
इवियनि वा । एकोनविंशत्या अन्त्यपादस्य द्यावापृथिव्यौ द्विर्विधिनि वाग्निर्वा ।

४३ वायोयेतंसहस्रिणोरथासस्तेभिरागहि । नियुत्वान्तसोमंपीतये १ नि-
युत्वान्यायवागह्वयंशुक्रोअंयामिते । गन्तासिसुन्वतोगृहम् २ शुक्रस्याद्यगवा-
शिरइन्द्रंवायुनियुत्वतः । आयोतुंपिबंतनरा ३ अयंवांमित्रावरुणासूतःसोमंक्र-
तावृथा । ममेदिहश्रुतंहवम् ४ राजानावनभिद्रुहाश्रुवेसर्वस्युत्तमे । सहस्रस्थ-
णभासाते ५ ॥ ७ ॥ तासुम्राजाघृतासुतीआदित्यावानुनुस्पती । सचतेअनव-
ह्वरम् ६ गोमवपुनासत्याश्वीवद्यातमश्विना । वर्तीरुद्रानुपास्यम् ७ नयत्परोनान्त-

रआदुषं हृषण्वसू । दुःशांसोमत्योरिपुः ८ तानुआवोक्त्स्मश्चिनारुधिपिपिशङ्गसंह-
 शम् । धिष्ण्यावरिवोचिदम् १ इन्द्रोअङ्गमहृद्यमभीषदपचुच्यवत् । सहिस्थिरो
 विचर्षणिः १० ॥ ८ ॥ इन्द्रश्चमृळयातिनोननःपुश्चादुधनंशत् । भद्रंभवातिनः
 पुरः ११ इन्द्रआशाभ्युस्परिसवाभ्योअभयंकरत् । जेताशत्रुन्विचर्षणिः १२
 विश्वेदेवासुआगतशृणुतामइमंहवम् । एदंवाहिनिपीदत १३ तीव्रोवोमधुमा-
 अयंशुनहोत्रेयुमत्सरः । एतंपिबतकाम्यम् १४ इन्द्रज्येष्ठामरुद्रणादेवासः
 परातयः । विश्वेममंश्रुताहवम् १५ ॥ १ ॥ अम्बितमेनदीतमेदेवितमेसर-
 सति । अप्रशस्ताइवस्मत्प्रिशस्तिमम्बनस्कधि १६ त्वेविश्वासरस्वतिश्रि-
 तायूपिकेव्याम् । शुनहोत्रेयुमत्स्वप्रजादेविदिदिद्विनः १७ इमाब्रह्मसरस्वतिज-
 पस्ववाजिनीवति । यत्तेमन्मंगुत्समदाक्रंतावरिप्रियादेवेषुजुहति १८ प्रेतायुजा-

स्थंभुवायुवामिदावृणीमहे । अग्निचह्वय्याह्नम् १९ द्यावानःपृथिवीइमं
 सिध्रस्यदिविस्पृशंम् । यज्ञदेवैपुंयच्छताम् २० आवांसुपस्थमद्रुहोदेवाःसीव-
 न्युज्ञियाः । इहाद्यसोमपीतये २१ ॥ १० ॥

कनिक्रदत्तृचं गृत्समद इन्द्रः कपिअलरूपी त्रिष्टुप् ।

४२ कनिक्रदज्जनुर्पप्रब्रुवाणइयतिवाचमरितेवनावम् । सुमङ्गलश्वशकुने
 भवांसिमात्वाकाचिदभिभाविश्व्याविदत् १ मात्वाश्वेनउदधीन्मासुंपर्णोमा
 त्वाचिदृदिर्पुमान्वीरोअस्ता । पित्र्यामनुप्रदिशंकनिक्रदत्सुमङ्गलोभद्रवादीव-
 देह २ अथक्रन्ददक्षिणतोगृहाणांसुमङ्गलोभद्रवादीशकुन्ते । मानःस्तेनइशतमा-
 घशंसोवृहद्वेमविदथैसुवीराः ३ ॥ ११ ॥

नदक्षिणितृचं गृत्समद इन्द्रः कापिलरूपी जगती । द्वितीयाऽतिशकर्याष्ट्यां ।

४३ प्रवक्षिणिद्रुभिर्गणन्तिकारवोवयोवदन्तऋतुथाशकुन्तयः । उभेवाचौवदति
सामगाइवगायत्रचैष्टुभंचानुराजति १ उद्गातेवंशकुनेसामगायसिब्रह्मपुत्रइव
सर्वनेशुशंससि । वृषेववाजीशिशुमतीरूपीत्यासर्वतोःशकुनेभद्रमावदविश्वतो
नःशकुनेपुण्यमावद २ आवदंस्त्वशकुनेभद्रमावदतृष्णीमासीनःसुमतिचिकि-
च्चिनः । यदुत्पतन्वदंसिकर्करियथावृहद्विमविदथैसुवीराः ३ ॥ १३ ॥ इति शाक-
लकसंहितायां द्वितीये मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

॥ इति द्वितीयं मण्डलं समाप्तम् ॥

सोमस्य त्रयोविंशतिविश्वामित्रो माथिनोऽग्निबिष्टुम् ।

१ सोमंस्यमातृवसुवक्ष्येष्टेवर्षिचकर्थेविदथेयज्रध्ये । देवाँअच्छादीवद्युजे

अद्रिशा मये अग्ने तन्वं जु पस्व १ प्राश्न्यं जंचक मवर्धतांगीः समिद्रिग्निं मसादुव-
 स्यन् । दिवः शशासु विदधा कवीनां गृत्साय चित्तवसे गा तुर्मापुः २ मयो देवे मे धि-
 रः पूतर्दक्षो दिवः सुवन्धुर्जनु प्रापृथिव्याः । अविन्दद्भुदशतमस्व १ न्तर्देवासो अ-
 ग्निमपसि स्वसृणाम् ३ अवर्धयन्त्सु भर्गसस्य ह्योः श्वेतं जज्ञान मरुपं महित्वा ।
 शिशुं न जातमभ्यारुश्वदिवासो अग्निं जनिमन्वपुष्यन् ४ शुक्रेभिरङ्गै रजं आतत-
 न्वान्कतुं पुनानः कविभिः पवित्रैः । शोचिर्वसानुः पर्यायुरपांश्रियो मिमीते वृहती-
 रनुनाः ५ ॥ १३ ॥ वाम्राजासीमनवती रदब्धा दिवो यद्धारवसाना अनग्नाः । सना
 अत्र सुव्रतयः सयो निरेकं गर्भं दधिरे सप्तवार्णाः ६ स्तीर्णा अस्य संहतो विश्वरूपा ध-
 तस्य योनौ श्रिवथे मर्धनाम् । अस्थुरत्र धेनवः पितृन्वमानामुहीदुस्मस्य मातरां स-
 मीची ७ वृभाणः सुनो सहस्रो व्यद्यौ हधानः शुक्रारं भसावपि । श्रोतन्ति धारा मधु-

नोपृतस्यवृषायत्रवावधेकाव्येन ८ पितुश्चिदूधंजनुभाविवेद्व्यस्यधारोअसृजद्वि
 धेनाः । गुहाचरन्तंसखिभिःशिवेभिर्दिवोह्यहोभिर्नगुहावभव १ पितुश्चगभज-
 नितुश्चवधेपूर्विकोअवयत्पीप्यानाः । वृष्णेसपत्नीशुचयेसर्वन्धुउभेअस्मैमनू-
 व्येऽनिपाहि १० ॥ १४ ॥ उरौमहाँअनिवाधेवधर्षोअग्निशसःसंहिपूर्वोः ।
 क्रतस्योनोवशयद्वमूनाजामीनामग्निरपसिस्वसृणाम् ११ अक्रोनवत्रिःसंसि-
 धेमहीनाँदिवद्वक्ष्यःसुनवेभाःऋजीकः । उदुस्त्रियाजनितायोजजानापांगभौनूत-
 मोयहोअग्निः १२ अपांगभँदशतमोषधीनाँवनजजानसुभगाविरूपम् । देवा-
 संश्चिन्मनसासंहिजग्मुः पनिष्ठजातंतवसंदवस्यन् १३ बृहन्तइद्भानवोभाःऋ-
 जीकमग्निंसचन्तविद्युतो नशुक्राः । गुहववृक्षसदसिस्वेअन्तरपारुर्वेअमृतंदुहा-
 नाः १४ इळेचत्वाचजमानोहविभिरीळेसखित्वंसुमतिनिकामः । देवैरवोमि-

मोहिंसंजिरित्रेरक्षाचनोदस्येभिरनीकैः १५ ॥ १५ ॥ उपक्षेत्तारस्तवसुप्रणीतेऽग्ने
 विश्वानिधन्यादधानाः । सुरेतसाश्रवंसातुञ्जमानाअभिव्यामपृतनाथैरदेवान् १६
 आदेवानामभवःकेतुरग्नेमन्द्रोविश्वानिकाव्यानिविद्वान् । प्रतिमर्तो अवास-
 योदमूनाअनुदेवात्रथिरोयासिसार्धन् १७ निदुरोणेअमृतोमर्त्यानाराजाससाव
 विदथानिसार्धन् । धृतप्रतीकउर्वियाव्यधौदृग्निविश्वानिकाव्यानिविद्वान् १८
 आनोगहिसुख्येभिःशिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिःसरण्यन् । अस्मेरयिवंहूलंसंत-
 रुत्रंसुवाचंभागंपुशंसंकुर्वीनः १९ एतातैअग्नेजनिमासनीनिप्रपुर्व्यायनूतनानि
 वोचम् । महान्तिवृष्णेसर्वनाकृतेमाजन्मन्जन्मन्निहितोजातवैदाः २० जन्मन्
 जन्मन्निहितोजातवैदाविश्वामित्रेभिरिध्यतेअजन्मः । तस्यवृयंसुमतौयज्ञिय-
 स्यापिभुद्रेसौमनुसेस्याम २१ इमंयज्ञंसहसावुन्त्वंनेदिवृत्राधैहिसुकृतेरारणः ।

प्रयसिहोतवृहतीरियोनोऽग्नेमहिद्वविणमार्यजस्व २२ इळामग्नेपुरुदंसस-
निगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसनुस्तनयोविजावाग्नेसात्सुमतिभू-
त्वस्मे २३ ॥ १६ ॥

वैश्वानराय पञ्चदश विश्वामित्रोऽग्निर्वैश्वानरो जगती ।

२ वैश्वानरायधियणामृतावधेधृतंनपूतमग्नेयजनामसि । द्विताहोतरंमनप-
श्वायतोऽधियारथंनकुलिशःसमृण्वति १ सरोचयज्जनुपारोदसीडुभेसमात्रोर-
भवत्पुत्रईड्यः । हव्यवाळमिजरश्चनोहितोदळभाविशामतिथिविभावसुः २
कत्वादक्षस्यतरुणोविधर्मणिदेवासोअग्निजनयन्तुचित्तिभिः । रुरुचानंभानुना
ज्योतिषामहामत्यंनवाजंसनिप्यन्नुपन्ने ३ आमन्द्रस्यसनिप्यन्तोवरैण्यंवृणी-
महेअहंयवाजंमृग्मिधम् । रातिभृगुणामृशिजंकुकिंकृतुमग्निराजन्तंदिव्येनेशो-

चिपा ४ अग्निमुन्नाथं दधिरेपुरो जनावाजं श्रवसमिहवृक्तं वहिपः । यत्सुचः सुरु-
 चं विश्वेदेव्यं रुद्रं यज्ञानां साधं दिष्टिमुपसाम् ५ ॥ १७ ॥ पावं कशोचितवृहिक्षयं परि-
 होतं यज्ञेषु वृक्तं वहिपो नरः । अग्नेदुवद्वच्छमां नासाप्यमुपासते द्रविणं धेहि ते भ्यः ६
 आरोदंसी अपृणुदास्वर्महज्जातं ये देनमपसो अधारयन् । सो अंश्वराय परिणीयते
 क्विरत्पो नवाजसातये च नोहितः ७ नमस्यते हव्यदाति स्वच्वरं दुयस्यतदम्यं जात-
 वं वसम् । रथीकृतस्य बृहतो विचर्षणि रग्निद्वानामभवत्पुरोहितः ८ तिस्रो यज्ञस्य
 समिधः परिष्मनोऽग्नेरपुनन्नृशिशो अभृत्यवः । तालामेकामदधुर्मत्युभुजं सुलो-
 कमुद्वेउपंजा मिभीयतुः ९ विशांकुविं विशपतिं भानुधीरिपुः संसामकृण्वन्त्स्वधि-
 त्तिनतेजसे । स उदतो नियतो याति विविं प्रत्सगर्भं मेपुभवेने बुधी धरत् १० ॥ १८ ॥
 सजिन्वते जुठैरपुप्रजज्ञिवा न्वृपां चित्रे पुनानं दन्नसिंहः । वैश्वानरः पृथुपाजा अम-

प्रथं सिहोतवृहतीरिपोनोऽग्रेमहिद्रविणमायजस्व २२ इळामग्नेपुरुदंससु-
निगोःशश्वचमंहवमानायसाध । स्यान्नःसनुस्तनयोविजावाग्नेसतेसुसतिभू-
त्वस्मे २३ ॥ १६ ॥

वैश्वानराय पञ्चदश विश्वामित्रोऽग्निर्वैश्वानरो जगती ।

२. वैश्वानरायधिपणाम्तावधेधुतनपुतमग्रयेजनामसि । द्विताहोतारंमनुय-
श्वघतोयियारयंकुलिशःसमृण्वति १ सरोचयज्जनुपारोदसीडुभेसमात्रोर-
भवत्पुत्रइड्यः । हव्यवाळग्निर्जरश्चनोहितोदूळभोविशामतिथिविभावसुः २
ऋत्वादक्षस्यतरुयोविधर्मणिदेवासोअग्निर्जनयन्तुचित्तिभिः । रुरुचानंभानुना
ज्योतियामुहामत्यंनवाजंसनिज्यन्नुपेद्वे ३ आमन्द्रस्यसनिज्यन्तोवरेण्यवृणी-
महेअहयंवाजंमृगिमयम् । रातिभृगूणामुशिजकविक्रतुमग्निराजन्तद्विव्येनशो-

चिप ४ अग्निमुन्नाप्येदधिरेपुरोजनावाजंश्रवसमिहवृक्तं बहिपः । यतस्तुचःसुरु-
 चंविश्वदेव्यरुद्रंयज्ञानांसाधंदिष्टिमपताम् ५ ॥ १७ ॥ पावकशोचिंतवाहिक्षयंपरि-
 होतर्धज्ञेषुवृक्तं बहिपोनरः । अग्नेदुवइच्छमानासुआप्यमुपासतेद्रविणंधेद्वितेभ्यः ६
 आरोदंसीअपूणदास्वर्महज्जातंयदेनमपसोअधारयन् । सोअध्वरायपरिणीयते
 कविरत्योनवाजंसातथेचनोहितः ७ नमस्यतंहव्यदातिस्वध्वरंदुयस्यतदम्यंजात-
 नेवसम् । रथंश्रुतस्वंबृहतोविचंपर्णिर्गिद्वानामभवत्पुरोहितः ८ तिस्रोयुहस्य
 समिधःपरिज्मनोऽग्नेरपुनन्नृशिनोअमृतयवः । तासामेकामदधुर्मत्येभुजमुल्लो-
 कमुद्वेउर्पजासिमीयतुः ९ विशांक्रविंविशपतिंसानुर्धिरिपुःसंसीमकण्वन्त्स्वाधि-
 त्तिनतेजसे । सउदतोनिवतोयात्तिविविपत्सगर्भेमुभुवनेपुदीधरत् १० ॥ १८ ॥
 सजिन्वतेजुठरेपुप्रजज्ञिवान्वृपाचित्रेपुनानदन्नसिंहः । वैश्वानरःपृथुपाजाअम-

त्वोवसुरत्नांदयमानोविदाशुपे ११ वैश्वानरःप्रत्नथानाकमारुहद्विवस्पृष्टभन्दमा-
 नःसुमन्मभिः । तत्पूर्ववज्जनयञ्जन्तवेधनसमानमज्मंपयैतिजागृविः १२ ऋता-
 वानंयज्ञियंविप्रमुक्यथ १ मायंदेधेमातरिश्वादिदिविषयम् । तंचित्रयांमंहरिकेशमी-
 मेहेसुदीतिमग्निंसुवितायनव्यसे १३ शुचिनयामन्निपिरस्वहृशंकंतुदिवोरोचन-
 स्थामुपवृधम् । अग्निमध्वानंदिवोअप्रतिष्कृतंतमीमहेनमसावाजिनंवृहत् १४
 मन्द्रहोतारंशुचिमहयाविन्दमूनसमुक्यविश्वचर्षणिम् । रथंचित्रवंपुपायद-
 शंतमनुहितंसद्विमिद्रायद्वैमहे १५ ॥ १९ ॥

वैश्वानरायैकादश विश्वामित्रोऽग्निंश्चानरो जगती ।

३ वैश्वानुरायंपृथुपाजसेविपोरत्नाविधन्तधूरुणैपृगातवे । अग्निहिंदुवाँअमता
 दुवस्यत्यथाधमाणिसनतानदूदुप्रत् १ अन्तदूतोरोर्दसीदुस्मइयेतेहेतानिपचोम

नेपः पुरोहितः । क्षयं बृहन्तं परिभूपतिद्युभिर्देवेभिरग्निरिपितो घियां वसुः २ केतुं
 यज्ञानां विदथं स्य सार्धं न विप्रासो अग्निं महयन्त चित्तिभिः । अपांसियस्मिन्नधि
 संदुर्गीगरस्तस्मिन्सुम्नानियजमान आर्चके ३ पिताय ज्ञानामसुरो विपश्चितां वि-
 मानं मग्निर्वयुनं च वाघताम् । आविर्वेशरोदसीभूरिर्वर्षसापुरुप्रियो भन्दते घामभिः
 कविः ४ चन्द्रमग्निं चन्द्ररथं हरिं ब्रतं वैश्वानरमं प्रसुपदं स्वर्विदम् । विगाहं तूर्णित वि-
 पीभिरावृतं भूर्णि देवास इह सुश्रियं दधुः ५ ॥ २० ॥ अग्निदेवेभिर्मनुष्यश्च जन्तुभिस्त-
 न्वानो यज्ञं पुरुषे शंसधिया । रथीरन्तरीयते सार्धं दिष्टिभिर्जिरोदमूना अभिशस्ति-
 चातनः ६ अग्नेजरं स्वस्वपत्य आयुन्यूर्जापिन्वस्वसमिपो दिदीहिनः । वयसि
 जिन्व बृहत्तथं जागृवतु शिग्देवानामसिंसुक्रतुर्विपाम् ७ विशपतिं युह्ममतिथिनरः
 सदायन्तारं धीनामृशिजं च वायताम् । अध्वराणां चितनं जातवैदसं प्रशंसन्ति नम-

साजतिभिर्वृधे ८ विभावादेवः सुरणः परिक्षितारिभिर्वभवशवंसासुमद्रथः ।
 तस्यंत्रतानिभूरिपोपिणोद्वयमुपभूमेमदमआसुवृक्तिभिः ९ वैश्वानरतवधामा-
 न्याचकेयभिः स्वविदभवोविचक्षण । जातआर्पणोभुवनानिरोदंसीअग्नेताविश्वा
 परिभूरसिन्मना १० वैश्वानरस्यदंसनाभ्योवहदरिणादेकः स्वपस्ययाकृविः ।
 उभापितरामहयन्नजायताप्रियावापृथिवीभूरिरतसा ११ ॥ २१ ॥

सामित्सपिदेकादश विश्वामित्र आमियस्त्रिष्टुप ।

४ समित्समित्सुमनावोद्यस्मेशुचाशुचासुमुत्तरिसिवस्वः । आदेवदेवान्य-
 जथायवक्षिसखासखीन्त्सुमनायक्ष्यमे १ यं देवासुस्त्रिहंश्नायजन्तेदिवेदिवेवरूणो
 मित्रोअग्निः । समंयुज्ञंमधुमन्तंकथीनस्तनूत्तपाद्भुतयोनिविधन्तम् २ प्रदीधि-
 तिविश्वाराजिगतिहोतारमिळः प्रथमंयजंथ्यै । अञ्छानमोभिर्वृषभं वृदध्यैसदे-

वान्यक्षदिपितोयर्जायान् ३ ऊर्ध्वोवांगातुरध्वरेअकार्यध्वशोचीप्रिप्रस्थितार-
 जांसि । द्विवोयानभान्यसादिहोतास्तृणीमहिदेवव्यचाविवाहिः ४ सप्तहोत्राणि
 मनसावृणानाइन्वन्तोविश्वप्रतियन्नतेन । नृपेशंसोविदथेपुप्रजाताअभी३मंयज्ञ
 विचरन्तपूर्वीः ५ ॥ २२ ॥ आभन्दमानेउपसाउपकितस्मयेतेतन्वा३विरूपे ।
 यथानोमित्रोवरुणोजुषोपदिन्द्रोमरुत्व्योउतवामहोभिः ६ देव्याहोतारप्रथमा
 न्यञ्जेसप्तपृक्षासःस्वधयामदन्ति । ऋतंशंसन्तऋतमित्तआहुरुनुव्रतंत्रतपादीध्या-
 नाः ७ आभारतीभारतीभिःसजोप्राइकादेवैमनुव्येभिरग्निः । सरस्वतीसारस्व-
 तेभिर्याकृत्तिस्त्रोदेवावृहिरदंसदन्तु ८ तन्नस्तुरीपुमथपोपयित्नुदेवत्वष्टुविरराण
 स्यस्व । यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्त्रावाजायतेदेवकामः ९ वनस्पतेऽवसजो-
 पदेवानुसिर्हविःशमितासूदयाति । सेदुहोतांसत्यतरोयजातियथादेवानांजनिमा-

निवेदं १० आयाह्यग्नेसमिधानोअर्वादिन्द्रेणदेवैःसुरथतुरेभिः । वर्हिर्नआस्ता-
मदितिःसुपुत्रास्वाहदियाअमृतामादयन्ताम् ११ ॥ २३ ॥

प्रसन्निरैकादश विश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

५ प्रत्यग्निरुपसश्चेकितानो ज्वोविविप्रःपदुवीःकवीनाम् । पृथुपाजदिव्रयद्भिः
समिद्धोऽपद्वारातमसोवाह्वरावः १ प्रद्वग्निर्वावृधेस्तोमेभिर्गाभिःस्तोतृणानमस्य
उक्थैः । पूर्वाङ्कितस्यसंहशश्वकानःसंदतोअदौदुपसोविरोके २ अर्थायुग्निर्मा-
नुषीयुविश्वे १ पांगभोमित्रःकृतेजसाधन् । आहर्यतोयजतःसान्वस्थादभद्विप्रो
हव्योमतीनाम् ३ मित्रोअग्निर्भवतियत्समिद्धोमित्रोहोतावरुणोजातवेदाः ।
मित्रोअञ्चर्युरिपिरोदमूनामित्रःसिन्धूनामुतपवतानाम् ४ पातिप्रियंरिपोअग्रप-
द्वैःपातियुहश्चरणंसूयस्य । पातिनामासुप्तशीर्षाणमग्निःपातिद्वानामुपुमाद-

मृष्वः ५ ॥ २४ ॥ ऋभुश्रृङ्गइड्यंचारुनामविश्वानिदेवोब्रुयुनानिविद्वान् । सस-
 स्यचमघृतवत्पदवेस्तदिदृशीरक्षत्यप्रयुञ्छन् ६ आयोनिमग्निघृतवन्तमस्थाल्पुप्र-
 गाणमुशान्तमुशानः । दीद्यानःशुचिर्ऋष्वःपावकःपुनःपुनर्मातरानव्यसीकः ७
 सद्योजातओपधीभिर्ववक्षेयदीवधन्तिप्रस्वोघृतेन । आपइवप्रवताशुम्भमानाउ-
 रुष्यदग्निःपित्रोरुपस्थे ८ उददृष्टतःसमिधायद्बोअद्यौहृष्मिन्द्वोअधिनाभांपृथि-
 व्याः । मित्रोअग्निरीडयोमातरिश्वाद्दूतोवक्षद्यजथायदेवान् ९ उदंस्तम्भित्समि-
 धानाकंमृष्वोइग्निर्भवन्नृत्तमोरोचनानाम् । यदीभृगुभ्यःपरिमातरिश्वागुहासन्तं
 हव्यवाहंसमीधे १० इळांमग्नेपुरुदंसंसनिगोःशश्वत्समंहवमानायसाध । स्यान्नः
 सनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमुत्तिभूत्वस्मे ११ ॥ २५ ॥

मकारव एकादश विधामिन्द्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

६ प्रकारवोमननवृच्यमानादेवद्रीचीनयतदेवयन्तः । वृक्षिणावाङ्गाजिनो
 प्राच्येतिहाविर्भरन्त्यग्नेयधृताची १ आरोदसीअयणाजायमानउत्तरिक्थाअधुनु
 प्रयज्यो । दिवाश्विदग्नेमहिनापृथिव्यावच्यन्तानिवह्यः सप्तजिह्वाः २ द्यौश्चत्वा
 पृथिवीयज्ञियासोनिहोतरंसावयन्तेदमाय । यदाविशोमानुयोदेवयन्तोः प्रयस्व-
 तीरीकृतेशुकमूर्चिः ३ महान्सस्यस्यैध्रुवआनिर्पत्तोऽन्तर्द्यावासाहिनेहयमाणः ।
 आस्कसपत्नीअजरेअमृक्तेसवर्षुघेउरुगायस्यधेनू ४ व्रततेअग्नेमहतोमहानितव
 ऋत्वारोदसीआतंतन्य । त्वंदूतोअभवोजायमानस्वनेतायृषभचर्पणानाम् ५
 ॥२६॥ऋतस्यवाकेशिनायोग्याभिर्धृतस्नुवारोहिताधुरिधिष्व । अथावहेदेवान्देव

विश्वान्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ६ दिवश्चिदातेरुच्यन्तरोकाउपोविभ्रातिरनुभा
 स्तिपूर्वाः । अपोयदंमनुशधुवनेपुहोतुर्मन्द्रस्यपनयन्तदेवाः ७ उरौवायेअन्तरि-
 क्षेमदन्तिदिवोवायेरोचनेसन्तिदेवाः । ऊमात्रायेसुहवांसोयजत्राआयेभिररथ्यो
 अग्नेअर्थाः ८ ऐभिरग्नेसरथयाह्यवर्द्धिनानारथंवाविभवोह्यर्थाः । पत्नीवतस्त्रिश-
 तंत्रीश्वदेवाननुष्ववमावहमादयंस्व ९ सहेतायस्यरोदसीचिदुर्वीयज्ञयंज्ञमभि
 वृधेर्गणितः । प्राचीअध्वरेवतस्थतुःसुमेकैऋतावरीऋतजातस्यसत्ये १० इळां-
 मग्नेपुरुदंसंसनिगोःशंश्वत्तुमंहवमानायसाध । स्यान्नःसनुस्तनयोविजावाग्नेसाते
 सुमतिर्भूत्वस्मे ११ ॥ २७ ॥ इति शाकलकसंहितायां द्वितीयाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः
 ॥ ८ ॥ इति द्वितीयाष्टकःसमाप्तः ॥ २ ॥

प्रलेऽअन्वयुपस्तुतिः पृष्ठथाद्याभिर्वह्वोन्यात्रिश्रिन्यष्टमीवैश्वदेवीवावृतीयासप्तम्यावनुष्टुभौसखायो
नववर्हितृष्टिवृत्तन्त्राम्म औष्णिहमग्निहोतागायत्र्यत्विन्द्रभीष्टेन्द्राग्नेवः सप्तऋषयस्त्वामुनुष्टुभमाहोता
विषानसाकालउत्कीलस्त्रयमग्निः पट्टागायंसीमिध्यमानः पञ्चकृतवैश्वामित्रस्तुभवानोऽग्निहोतारंगा-
यीहाशियुसमाद्यान्सवैश्वदेव्याचिमंनउपाद्येअनुष्टुभौविराड्पासतोवृहतीचान्त्यायंसउपान्त्यानुष्टुपु-
रीव्येभ्योश्रिभ्योनिर्मथितेदेवश्रवादेववातश्चभारतौतृतीयासतोवृहत्यग्नेसहस्वगायत्रमाद्यानुष्टुवशेदिवा
वैराजमुपान्त्याग्नेन्द्रवैश्वानरंनवतृचोवैश्वानरीयमारुतौजागतौदृचआत्मस्तुतिर्वापूर्वात्सगीतान्त्योपा
ध्यापस्तुतिः मधः पञ्चोनागायत्रंतृत्वृतव्यावाद्याग्निजुपस्वपट्टतृतीयाद्युष्णिक्त्रिष्टुब्जगत्योस्तीदंपोळशा-
द्याचतुर्दशमीद्वादश्योनुष्टुभः पृष्ठथेकादश्युपान्त्येचजगतः पञ्चम्यृत्विग्भ्योवा ।

म य एकादश विश्वामित्रोऽग्निश्चिष्टु ।

७ अम् प्रयआरुःशितिपृष्ठस्यथासेरामातराविविशुःसप्तवार्णीः । परिक्षिता
पितरासंचरेतेप्रसस्रातेदीर्घमार्युःप्रयक्षे १ दिवक्षसोधिेनवोवृष्णोअश्वोदेवीरा-
तंस्थौमर्यमुद्वहन्तीः । ऋतस्यंत्वासदसिक्षेमयन्तंपर्येकांचरतिवर्तनिंगौः २ आ-

सीमरोहत्सुयमाभवन्तीः पतिंश्चिकित्वात्रयिचिद्रथीणाम् । प्रनीलपृष्ठोअतसस्य
 धासेस्ताअवासयत्पुरुधप्रतीकः ३ महित्वाष्ट्रमूर्जयन्तीरजूर्यस्तभयमानंवहतो
 वहन्ति । व्यङ्गैःभिर्विद्युत्तानःसधस्यएकासिवरोदसीआविवेश ४ जानन्तिवृष्णो
 अरुपस्यशेर्वमुतब्रह्मस्यशासनैरणन्ति । दिवोरुचःसुरुचोरोचमानाइळायेत्रा
 गण्यामाहिनागीः ५ ॥ १ ॥ उतोपितृभ्यांप्रविदानुधोप्रमहोमहद्भ्यामनयन्त
 शूपम् । उक्षाहयत्रपरिधानमृक्तोरनुस्वंधामर्जरितुर्ववक्ष ६ अध्वर्युभिःपृश्चभिः
 सप्तविप्राःप्रियंरक्षन्तेनिहितंपद्वेः । प्राश्चोमदन्त्युक्षणोअजूर्योदेवादेवानामनुहि
 ब्रतागुः ७ देव्याहोताराप्रथमान्युअसप्तपक्षासःस्वधयामदन्ति । ऋनंशंसन्त
 ऋतमिचआहुरनुन्नतंत्रतपादीध्यानाः ८ वृषायन्तेमहेअत्यायपूर्वावृष्णोचित्राय
 रश्मर्थःसुयामाः । देवंहेतमन्द्रतरश्चिकित्वान्महोदेवानोदसीएहर्वक्षि ९ पृक्षप्र-

यजोद्रविणःसुवाचःसुकेतवंउपसरेवदूयुः । उतोचिदग्नेमहिनापृथिव्याःकृतचिदे
नःसंसहेदशस्य १० इळामेनेपुरुदंससनिगोःशश्वत्सुमंहवमानायसाध । स्यान्नः
सनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिभूत्वस्मे ११ ॥ २ ॥

अन्नस्यैकाद्रश विश्वाभिन्नस्त्रिष्टुप् । तृतीयासप्तम्यावनुष्टुभी । आद्यानां पञ्चानां यूपः ।

ततः पञ्चानां यूपाः । अष्टम्या विश्वे देवा वा । एकादश्याश्चिन्नयूपस्य मूलभूतः स्थाणुः ।

८ अजन्तित्वामंधरेदेवयन्तोवनस्पतेमधुनादिव्येन । यदध्वंस्तिष्ठाद्रिविणेह
वचाद्यद्वाक्षर्योमातुरस्याउपसर्थे १ समिद्धस्यश्रयमाणःपुरस्ताद्ब्रह्मवन्वानोअजर
सुवीरम् । आरेअस्मदमतिवाधमानुउच्छ्रयस्वमहतेसौभगाय २ उच्छ्रयस्वव-
नस्पतेवपमन्पृथिव्याअधि । सुभितीभियमानोवर्वावायुज्ञवाहसे ३ युवासुवासाः
परिधीतआगात्सउश्रेयान्भवतिजायमानः । तंधीरांसःकवयुउन्नयन्तिस्वाध्वो-

३ मनसादेवयन्तः ४ जातोजायतेसुविन्त्वेअह्नासमूर्यआविदेधेधमात्रः । पुन-
 न्तिधीराअपसौमनीपादेवयाविप्रउदियातिवाचम् ५ ॥ ३ ॥ यान्वोनरोदेवय-
 न्तोनिमिम्युर्वनेस्पतेस्वधितिर्वतितक्ष । तेदेवासःस्वरंयस्तस्त्रिथांसःप्रजावदस्मे
 दिधिपन्तुरत्नम् ६ येवृक्वणासोअधिक्षमिमितासोयतलुचः । तेनोव्यन्तुवाय
 देवत्राक्षेत्रसाधंसः ७ आदित्यारुद्रावसंवःसुनीथाद्यावाक्षामापृथिवीअन्तरिक्षम् ।
 सजोपसोयज्ञमवन्तुदेवाकृध्वंकृण्वन्ध्वरस्यकेतुम् ८ हंसाईवश्रेणिशोयता-
 नाःशुक्रावसानाःस्वरंवनुआर्गुः । उन्नीयमानाःकविभिःपुरस्ताद्देवादेवानामपि
 यन्तिपार्थः ९ शृङ्गाणीवेच्छृङ्गांसंदृश्रेचूपालंवन्तःस्वरंवःपृथिव्याम् । याघ-
 द्विर्वाविह्वेश्रोपमाणाअस्मौअवन्तुपृतनाज्येयु १० वनस्पतेशतवंडोविरोह

सुहस्रं वदथा विवृयं रुहेम । यंत्वामयं स्वर्धितिस्तेजमानः प्रणिनायमहते सौभ-
गाय ११ ॥ ४ ॥

सखायो नव विश्वामित्रोऽग्निवृद्धी । अन्वा त्रिष्टुप् ।

१ सखायस्त्वाववृमहे देवं मतां सकृतये । अपानपातंसुभर्गसुदीदिति सुप्रतं-
तिमनेहसम् १ कार्यमानो वनात्वं यन्मातरजंगन्नपः । नतत्ते अग्ने प्रमृपे निवर्तनं
यदुरे सन्निहा भवः २ अतितृष्टं ववक्षिथाथैवसुमना असि । प्रप्रान्येयन्ति पर्यन्य
आसने यत्रां सख्ये असि श्रितः ३ इयिवांसमतिस्त्रिधुः श्वर्तीरति सश्वतः । अन्वी-
मविन्दन्निचिरासो अद्रुहोऽप्सुसिंहमिव श्रितम् ४ ससुवांसमिवत्मनाग्निमिस्था-
तिरोहितम् । ऐनं नयन्मातरि श्वापरावतो देवेभ्यो मथितं परि ५ ॥ ५ ॥ तंत्वा-
मतां अगृभ्णत देवेभ्यो हव्यवाहन । विश्वान्यद्यज्ञां अभिपासिमानुपतवक्रत्वाय-

विषय ६ तद्द्रव्यं तद्वदुसनापाकायचिच्छदयति । त्वायदग्नेषुशवःसमासतेसमि-
 ह्वमपिशर्वरे ७ आजुहोतास्वध्वरंशीरंपावकशौचिपम् । आशुदुतमंजिरंमृत-
 मीढयैश्रुष्टीदेवंसंपर्यत ८ त्रीणिशुतात्रीसहस्राण्यग्निंशिञ्चदेवानवंचासपर्यन् ।
 औक्षन्धृतैरस्तृणन्वृहिरस्माआदिहोतारंन्यसादयन्ते ९ ॥ ६ ॥

त्वापग्ने नव विश्वामित्रोऽग्निरुष्णिक् ।

१० त्वामग्नेमनीषिणःसम्राजैचर्पणीनाम् । देवंमतींसइन्धतेसमध्वरे १ त्वां
 यज्ञेष्वृत्विज्मग्नेहोतारमीकते । गोपाकृतस्यदीदिहिस्वेदमे २ सघायस्तेददा-
 शतिसमिधाजातयेदसे । सोअग्नेधत्तेसुवीर्यसपुष्यति ३ सकेतुरध्वराणामग्निदे-
 वेभिरागमत् । अजानःसप्तहोतृभिर्हविष्मते ४ प्रहोत्रेषुर्ववचोऽग्रथेभरताव-
 हत् । विपाज्योतीपिबिभ्रतेनवेधसे ५ ॥ ७ ॥ अग्निर्वधन्तुनोगिरोयतोजायत

उक्थ्यः । महेवाजायद्रविणायदर्शतः ६ अग्नेयजिष्ठोअध्वरेदेवान्देवयुतेयज ।
 होतमन्द्रोविराजस्यतिस्रिधः ७ सनःपावकदोदिहिद्युमदस्मेसुवीर्यम् । भवा
 स्तोतृभ्योअन्तमः स्वस्तये ८ तंत्वाविप्राविपुन्यवोजागुवांसःसमिन्धते । हव्य
 वाहममर्त्यसहोवृथम् ९ ॥ ८ ॥

अग्निहोता नव विश्वामित्रोऽग्निर्गाथस्त्री ।

११ अग्निहोतापुरोहितोऽध्वरस्यविचर्षणिः । सर्वेदयज्ञमानुषक् १ सहव्य-
 वाळमर्त्यउशिग्दूतश्चनोहितः । अग्निर्धियासमृण्वति २ अग्निर्धियासचेतति
 केतुर्धज्ञस्यपूर्यः । अर्थह्यस्यतरणि ३ अग्निं सनुंसनंश्रुतंसहसोजातवैदसम् ।
 वह्निदेवाअकृण्वत ४ अदाभ्यःपुराताविशामग्निमानुषीणाम् । तर्णारथःसना
 नवः ५ ॥ ९ ॥ साह्वान्निश्वाअभियुजःऋतुदेवानाममृक्तः । अग्निस्तृविश्रव-

स्तमः ६ अभिप्रय्यासिवाहंसादाश्वौअश्रोतिमर्त्यैः । क्षयपावकशोचिपः ७ परि-
विश्वानिसुचितान्नेरंश्याममन्मभिः । विप्रासोजातवेदसः ८ अग्नेविश्वानिचार्या
वाजेषुसनिपामहे । त्वेदेवासाएरिरे ९ ॥ १० ॥

इन्द्राग्नी नव विश्वापिच इन्द्राग्नी गायत्री ।

१२ इन्द्राग्नीआगतंसुतंगीभिर्नभोवरंण्यम् । अस्यपातंघियेषिता १ इन्द्राग्नी
जरितुःसचायुद्धोजिगातिचेतनः । अयापातमिमंसुतम् २ इन्द्रमृशिकंविच्छदा
यज्ञस्यजूत्यावृणे । तासोमस्येहतृम्पताम् ३ तोशावृत्रहणाहुवेसजित्वानापरा-
जिता । इन्द्राग्नीर्वाजुसातमा ४ प्रवामर्चन्त्युक्रियनोनीथाविदोजरितारः ।
इन्द्राग्नीइयंऑनृणे ५ ॥ ११ ॥ इन्द्राग्नीनवृत्तिपुरोदासपत्नीरधनुतम् । साकमे-
कनकर्मणा ६ इन्द्राग्नीअपंसस्पर्थुप्रयन्तिधीतयः । क्रुतस्यपथ्याइअनु ७ इ-

न्द्राग्नीतिविपाणिवांसधस्थानिप्रयासिच । यवोरसूर्यहितम् ८ इन्द्राग्नीरोचना
द्विवःपरिवाजेनुभूयधः । तद्वाचेतिप्रवर्धम् ९ ॥ १२ ॥ इति शाकल्यसंहितायां
तृतीये मण्डले प्रथमोऽनुवाकः ॥ १ ॥

प्र वः सप्त ऋषभो वैश्वामित्रोऽग्निरनुष्टुप् ।

१३ प्रवोदेवायामयेवहिष्ठमर्चास्मै । गर्भदेवेभिरासनोयजिष्ठोवांहिरासदत् १
ऋतावायस्यरोदसीदक्षसर्चन्तज्जतयः । हविष्मन्तस्तर्माळतेतंसनिष्यन्तोऽवसे २
सयन्ताविप्रैः प्रांसयज्ञानामथाहिपः । अग्निंतवोदुवस्यत्दातायोवनिताम-
घम् ३ सनःशर्माणिवीतेयेऽग्निर्येच्छतृशंतमा । यतो नःपुण्यवृद्धसुद्विद्विद्विभ्यो
अप्स्वा ४ दीद्विवांसमर्षव्यवस्वीभिरस्यधीतिभिः । ऋकाणोअग्निर्मिन्धतेहोता-
रंविश्रतिविशाम् ५ उतनोव्रह्मन्नविपउक्थेपुदेवृहृतमः । शंनःशोचामरुद्दुयोऽ-

नेसहस्रसार्तमः ६ नूनोरास्वसहस्रवचोक्वत्पुष्टिमदसु । द्युमदनेसुवीर्येवाषिष्ठः
मनुपक्षितम् ७ ॥ १३ ॥

आ होता सप्त ऋषभो वैश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१४ आहोतामन्द्रोविदधान्यस्थात्सत्योयज्वाकवितमःसवेधाः । विद्युद्रथः
सहसस्पुत्रोअग्निःशोचिक्केशःपृथिव्यांपाजोअश्रेत्, १ अयामितेनमउक्तिजुप-
स्वृकृतविस्तुभ्यंचेतेसहस्वः । विद्वौआवक्षिविदुपोनिपत्सिमध्यआवृहिरूतयेय-
जत्र २ द्रवतांतउपसावाजयन्तीअग्नेवातेस्यपृथ्याभिरच्छ । यत्सीमअन्तिपव्यं
हविभिरावन्धुरैवतस्थतुर्दुरोणे ३ मित्रश्रुतुभ्यंवरुणःसहस्वोऽग्नेविश्वेमरुतःसुन्नम-
र्वन् । यच्छोचियासहसस्पुत्रतिष्ठाअभिक्षितीःप्रथयन्त्सूर्योन्नु ४ वयंतेअद्यर-
रिमाहिकाममुत्तानहस्तानमसोपसद्य । यजिष्ठेनमनसायक्षिदेवानस्रैघतामन्म-

नाचिप्रोअग्ने ५ त्वद्धिपुत्रसहस्रोविषुर्विवस्यन्यतयोविवाजाः । त्वंदेहिसह-
 स्त्रिणरियनोऽद्रोधेणवचंसासत्यमग्ने ६ तुभ्यंदक्षकविक्रतोयानीमादेवमतासो
 अध्वरेअकर्म । त्वंविश्वस्यसुरथस्यवोधिसर्वतदग्नेअमृतस्वदेह ७ ॥ १४ ॥

विपाजसा सप्त कान्योत्कीलोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१५ विपाजंसापृथुनाशोऽनुचानोवाधस्वह्रियोरक्षसोअर्मीवाः । सुशर्मणोवृह-
 तःशर्मणस्यामग्नेरंहंसुहवत्यप्रणीतो १ त्वनोअस्याउपसोव्यष्टौत्वंसूरउदितेबो-
 धिगोपाः । जन्मैवनित्यंतनयंजुस्वस्तोममेअग्नेतन्यांसुजात २ त्वंनृचक्षावृ-
 भानुपर्वीःकृष्णास्वग्नेअरुपोविभाहि । वसोनेरिचूपरिचात्यहःकृथीनोरायउशि-
 जोथविष्ठ ३ अयाह्लोअग्नेवृभोदिदीहिपुरोविश्याःसौभगासंजिगीवान् । यज्ञ-
 स्यनेताप्रथमस्थपायोजतिवेदोवृहतःसुप्रणीते ४ अच्छिद्राशमंजरितःपुरुणिद्वौ

अञ्छादीद्यानःसुमेधाः । रथोनसस्त्रिरभिवक्षिवाजमन्नेत्वंरोदंसीनःसुमेकै ५
 प्रपीपयवृभजिन्व्याजानन्नेत्वंरोदंसीनःसुदोर्धे । देवेभिर्देवसूरुचारुचानोमानो
 मत्स्यदुर्मतिःपरिष्ठात् ६ इळासग्नेपुरुदंसंलनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध ।
 स्यान्नःसंनुस्तनयोविजावाग्नेसातैसुमत्तिभूत्वंसमे ७ ॥ १५ ॥

अयमग्निः पङ्क्तयोत्कीलोऽग्निः । आद्या तृतीया पञ्चमी च बृहस्पः । शिष्टाः सतोवृहस्पः ।

१६ अयमग्निःसुवीर्यस्येशेमहःसौभगस्य । रायईशेस्वपत्यस्यगोमत्तईशेवृ-
 त्रहथानाम् १ इमंनरोमरुतःसश्वतावृथंयस्मिन्नायःशेवृथासः । अभियेसन्तिपृत-
 नासुदूढथोविश्वाहाशत्रुमावृभुः २ सत्वंनोरायःशिंशीहिमीद्वौअग्नेसुवीर्यस्य ।
 त्रुविद्युन्नर्वाथिष्ठस्यप्रजावतोऽनमीवस्यंशुग्निमणः ३ चक्रियोविश्वाभुवनाभिसा-
 सुहिश्चक्रिदेव्वावुवः । आदेवेपुयतंतआसुवीर्यआशंसंतुतनुणाम् ४ मानो

अग्नेऽमृतयेमावीरतायैरीरधः । मागोतायैसहसस्पृत्रमानिदेऽपदेपांस्याकुंघि ५
 शग्धिवाजंस्यसुभगप्रजावतोऽग्नेवृहतोर्ध्वरे । संरायाभूर्यसासृजमयोभुना
 तुविद्युन्नयशस्वता ६ ॥ १६ ॥

समिध्यमानः पञ्च कतो वैश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१७ समिध्यमानः प्रथमानुधर्मासमकुंभिरण्यते विश्ववारः । गोचिचकेशो
 घृतनिर्णवपावकः सुयज्ञोऽग्निर्यजथयेद्वान् १ यथायजो होत्रमग्ने पृथिव्यां यथा
 दिवो जाते वेदश्चिकित्वान् । एवानेन हविर्पायक्षिदेवान् मनुष्वद्यज्ञं प्रतिरेममद्य २
 त्रीण्याथैपितव जातवेदस्तिस्त्र आजानीरुपसंस्ते अग्ने । ताभिर्देवानामवोयक्षि
 विद्वानथ भव्यजमानायशयोः ३ अग्निं सुदतिं सुहृशं गणन्तो नमस्यामस्त्वेदधे
 जातवेदः । त्वांदूतमरतिं हव्यवाहं देवा अकृण्वन्नमृतस्युनाभिन् ४ यस्त्वहोता

पर्वीअग्नेयर्जायान्हितावसत्तास्वधयाचशंभुः । तस्यानुधर्मप्रथंजाचिकित्वोऽथा
नोधाअध्वरं देववती ५ ॥ १७ ॥

भवानः पञ्चकतो वैश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१८ भवानोअग्नेसुमनाउपेतौसखेवसख्येपितरैवसाधुः । पुरुहुहोहिक्षितयो
जनानांप्रतिप्रतीचीदहतादरातीः १ तपोष्वग्नेअन्तरौअमित्रान्तपाशंसमररुपः
परस्य । तपोवसोचिकितानोअचितान्वितैतिष्ठन्तामजराअयासः २ इध्मेनाग्ने
इच्छमानोघृतेनजुहोमिहव्यंतरंसेवलांघ । यावदीशोब्रह्मणावन्दमानइसांधियं
शतसेयायदेवीम् ३ उच्छोचिपांसहसस्पुत्रस्तुतोवृहद्वयःशशमानेयुधेहि । रेव-
दग्नेविश्वामित्रेषुशंयोर्मज्जमातेतन्वं १ भूरिक्तवः ४ कृधिरत्सुसनिर्तुर्नानांसधे-
वग्नेभवसियत्समिद्धःस्तौतुर्दुरोणेषुभगस्यरेवत्सप्राक्त्वादधिप्रेवपंपि ५ ॥ १८ ॥

अग्नि होतारं पञ्च गाथ्यग्निस्त्रिष्टुप् ।

११ अग्निहोतारं प्रवृणोमिधेयगृत्सकविं विश्वविदममूरम् । स नो यक्षद्वेवताता
यजीयात्रायेवाजायवनतेमुघानि १ प्रतैअग्नेहविष्मतीमियम्यच्छांसुद्युम्नाराति-
नीधृताचीम् । प्रदक्षिणिद्वेवतातिमुराणः संरातिभिर्यमुंभिर्यज्ञमश्रेत् २ सतेजी-
यसामनसात्वोतउतशिक्षस्वपत्यस्यगिक्षोः । अग्नेरायोनृतमस्यप्रभूतौभूयामति
सुष्टुतर्यश्चवस्वः ३ भूर्गोणिहित्वेदधिरेअनीकाग्नेद्वस्ययज्यवोजनांसः । सआ
वंहद्वेवतातियविष्टुशर्षोयदध्यदिव्यजसि ४ यस्वाहोतारमनजन्मियेधेनिपा-
दयन्तोयजथायदेवाः सत्वंनोअग्नेऽवितेहवोध्यधिश्चर्वांसिधेहिनस्तनूपे ५ ॥११॥

अग्निमुपसं पञ्च गाथ्यग्निस्त्रिष्टुप् । आधापञ्चम्योर्विश्वेदेवाः ।

२० अग्निमुपसंसुश्विनादधिक्राव्युष्टिपुहवतेवह्निस्सुथैः । सुज्योतिषोनः

शृण्वन्तु देवाः सजोर्षसो अध्वरं वावशानाः १ अग्नेत्रीतिवाजिनर्त्रीप्रथस्था
 तिस्रस्तैजिह्वाकृतजातपूर्वाः । तिस्र उतेतन्वो विववातास्ताभिर्नः पाहि गिरो अप्र-
 युच्छन् २ अग्नेभूरीणितवजातवेदो देवस्वधावोऽमृतस्य नाम । याश्च मायामाधि-
 नां विश्वमिन्वत्त्वे पूर्वाः संदधुः पृष्ट्वन्धो ३ अग्निर्नेता भग इव क्षितीनां दीवीनां देवक्र-
 तपाक्रतावा । सवृत्रहासनयो विश्वेवाः पृथ्विश्वातिदुरितागुणन्तम् ४ दधिक्राम-
 मिमुपसंचदेवो बृहस्पतिं सवितारं च देवं । अश्विनामित्रावरुणा भगं च वसून्नुद्रौ आ-
 दित्यौ इह हवे ५ ॥ २० ॥

इमं नः पञ्च गाथयिः । अस्या विराड्रूपा सतो बृहती । उपाद्ये अनुष्टुभौ । शिष्टे त्रिष्टुभौ ।

२१ इमं नो यज्ञममृतैर्बुधेहीमाहव्याजातवेदोजुपस्व । स्तोकानां मग्ने मे देसो
 धृतस्य होतः प्राशानप्रथमो नियथ १ धृतवन्तः पावकते स्तोकाः श्वोतन्ति मे देसः ।

स्वर्घर्मन्देववीतयेश्रेष्ठनोषेहिवायम् २ तुभ्यंस्तोकापृतश्रुतोऽग्नेविप्रायसन्त्य ।
 ऋपिःश्रेष्ठःसमिध्यसेयज्ञस्यंप्राविताभव ३ तुभ्यंश्रोतन्त्यधिगोशचीवःस्तोका-
 सोअग्नेमेदसोघृतस्य । कविशस्तोवृहताभानुनागाहव्याजुप्रस्वमेधिर ४ ओजि-
 षंतेमध्यतोमेदुर्दृतंप्रतैवयंददामहे । श्रोतन्तिवसोस्तोकाअधित्वचिप्रतितान्दे-
 वशोर्विहि ५ ॥ २१ ॥

अयं स पञ्च गायी पुरीष्या अग्रयस्त्रिष्टुप् । चतुर्थ्यनुष्टुप् ।

२२ अयंसोअग्निर्यस्मिन्सोममिन्द्रःसुतंदधेजठरेवावशानः । सहस्त्रिणंवाज-
 मत्यनसत्तिसतवान्सन्स्तूयसेजातवेदः १ अग्नेयत्तदिविचयैःपृथिव्यांयदोपवी-
 ष्वुप्स्वार्यजत्र । येनान्तरिक्षमुर्वाततन्धत्वेपःसभानुरणवोनुचक्षाः २ अग्नेदिवो
 अर्णमच्छीजिगास्यच्छदिवैर्ऋचिषुधिष्ण्याये । यारोचनेपरस्तात्सूर्यस्ययाश्चा-

वस्तां दुपतिष्ठन्तु अपः ३ पुरीष्यासो अग्रयः प्रावृणेभिः सजोषसः । जुपन्तां यज्ञ-
मद्गुहोऽजमीया इषो महीः ४ इळामग्नेपुरुदंसं सनिंगोः शश्वत्तमंहवमानायसाध ।
स्यान्नः सनुस्तनयो विजावाग्नेसाते सुमतिभूत्वस्मे ५ ॥ २२ ॥

निर्मथितः पञ्च देवश्रवा देववातश्च भारतावग्निलिङ्गुप् । तृतीया सतो बृहती ।

२३ निर्मथितः सुधित आसथस्येयुवाकविरध्वरस्य प्रणेता । जूर्यस्वमिजरो
वनेष्वत्रादधे अमृतं जातवेदाः १ अमन्थिष्टां भारतारेवदग्निदेवश्रवादेववातः सुद-
क्षम् । अग्नेविपश्यबृहताभिरायेपानोनिता भवतादनुद्युन् २ दशक्षिपः पूर्व्यसीम-
जीजनन्सुजातं मातृपृथियम् । अग्निस्तुहिदेववातं देवश्रवो यो जनानामसदृशी ३
नित्वादेववर आपृथिव्या इळायास्पदे सुदिनत्वे अहाम् । हृपद्व्यां मानुष आप्यायां

त॒रि॒श्वान॑म॒नु॒क॒थ्य॑म् । बृ॒ह॒स्प॒ति॑म॒नु॒पो॒दे॒व॒ता॒त॒ये॒वि॒प्र॒श्रो॒ता॒र॒म॒ति॒थि॑र॒घृ॒ण्य॑द॒म् २ अ॒-
 श्वो॒न॒क॒न्द॑अ॒नि॒भिः॒स॒मि॒ध॒ते॒वै॒श्वान॑रः॒कु॒ञ्जि॒के॒भि॒र्यु॒गे॒यु॒गे । स॒नो॑अ॒ग्निः॒सु॒वी॒र्य॑स्व॒-
 श्य॒द॒धा॒त॒र॒त्न॑म॒मृ॒ते॒प॒जा॒गृ॒विः ३ प्र॒य॒न्त॒वा॒जा॒स्त॒वि॒षी॒भि॒र॒ग्नयः॑अ॒भे॒सं॒मि॒श्राः॒पृ॒प॒-
 ती॒र॒यु॒क्षत॑ । बृ॒ह॒दु॒क्षो॑म॒रु॒तो॒वि॒श्वे॒व॒सः॒प्र॒वे॒प॒य॒न्ति॒प॒र्व॒तो॒अ॒दा॒भ्याः ४ अ॒ग्नि॒श्रि॒यो
 म॒रु॒तो॒वि॒श्वे॒कृ॒ष्ट॒य॒अ॒त्वे॒प॒मु॒ग्र॒म॒व॒ई॒म॒हे॒व॒य॑म् । ते॒स्वा॒नि॒नो॒रु॒द्रि॒या॒व॒र्ष॒नि॒णि॒जः॒सि॒-
 ह्ना॒न॒हे॒प॒क्र॒त॒वः॒सु॒दान॑वः ५ ॥ २६ ॥ ब्रा॒त॒व्रा॒तं॒ग॒णं॒गं॒सु॒श॒स्ति॒भि॒र॒ग्ने॒र्भा॑म॒म॒रु॒-
 ता॒मो॒र्ज॑ई॒म॒हे । पृ॒ष॒द॒श्वा॒सो॒अ॒न॒व॒भ्र॒रा॒ध॒सो॒ग॒न्ता॒रो॒य॒ज्ञं॒वि॒द॒धे॒पृ॒धा॒राः ६ अ॒ग्नि॒र॒-
 स्मि॒ज॒न्म॑ना॒जा॒त॒वे॒दा॒धृ॒तं॒मे॒च॒क्षु॒र॒म॒तं॒म॒आ॒सन् । अ॒र्क॒स्त्रि॒धा॒त॒र॒ज॒सो॒वि॒मा॒नो॑ऽज॒-
 श्रो॒घं॒मो॒ह॒वि॒री॒स्मि॒ना॒म ७ त्रि॒भिः॒प॒वि॒त्रै॒र॒पु॒षो॒ध्य ९ क॒ह॒दा॒सु॒ति॒ज्यो॒ति॒र॒नु॒प्र॒जा॒-
 नन् । व॒पि॒धु॒र॒त्न॑म॒क॒त॒स्व॒धा॒मि॒रा॒दि॒द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॒प॒थ॑प॒थ॒त् ८ श॒त॒धा॒र॒मु॒त्स॒म

क्षयिमाणं विपश्चित्पितरं वक्त्वानाम् । मेळिमदन्तं पित्रोरुपस्थे तरोदसीपिपृतंस-
त्यवाचम् १ ॥ २७ ॥

प्र वः पधदश विश्वापित्रोऽभिर्गायत्री । आद्याया ऋतवो वा ।

२७ प्रवोवाजा अभिद्यवो हविष्मन्तो घृताह्या । देवाञ्जिगात्सुस्रयुः १ इळ
अग्निविपश्चित्गिरायज्ञस्यसाधनम् । श्रुष्टीवानधितावानम् २ अग्नेशके मते वयं य-
मैश्वस्यं वाजिनः । अतिद्वेषांसितरेम ३ समिध्यमानो अध्वरेऽग्निः पावकईड्यः ।
शोचिष्केऽस्तमीमहे ४ पृथुपाजा अमत्यो घृतनिर्णिक्स्वाहुतः । अग्निर्यज्ञस्य ह-
व्यवाट् ५ ॥ २८ ॥ तंसवाधायुतस्रुचइत्याधियायज्ञवन्तः । आचक्रुरग्निमतये ६
होतदिवो अमर्त्यः पुरस्तादिति मायया । विदथानि प्रचोदयन् ७ वाजीवाजेषु
धीयतेऽध्वरेषु प्रणीयते । विप्रौ यज्ञस्य साधनः ८ धियाचक्रुर्वरेण्यो भूतानां गर्भमा

दधि । दक्षस्यपितरन्ता १ नित्वादेवैरेण्यदक्षस्येकासहस्रकृत । अग्नेसुदीतिमु-
 शिजम् १० ॥ ३९ ॥ अग्निवन्तरंमतरंमृतस्ययोगेवनुपः । विप्रावाजैःसमि-
 न्यते ११ ऊर्जोनापातमध्वरेदीदिवांसमुपद्यवि । अग्निमालिककविक्रंतम् १२ ईके-
 न्योनमस्यस्तिरस्तमांसिदगताः । समग्निरिन्ध्यतेवृषा १३ वृषोअग्निःसमिन्ध्यते-
 ऽध्वेनेदेववाहनः । तंहविष्मन्तईकते १४ वृषणंत्वावयंपन्वदृणःसमिधीमहि ।
 अग्नेदीयतंवृहत् १५ ॥ ३० ॥

अग्रे जुपस्व पद्विश्वाभिन्नोऽग्निर्गापद्मी । वृतीयोऽग्णकू । चतुर्थो त्रिष्टु । पञ्चमी जगती ।

३८ अग्नेजुपस्वतोहविःपुरोळाशंजातवेदः । प्रातःसन्वेधियावसो १ पुरोळा-
 अग्नेपचतस्तुभ्यवाघापरिष्कृतः । तंजुपस्वयविष्ठय २ अग्नेवीहिधुरोळाशमाहु-
 तंतितरोअह्वयम् । सहसःसुनुरस्यध्वरेहितः ३ माध्यंदिनेसर्वेनेजातवेदःपुरोळाश-

मिहकवेजुपस्व । अग्नेयकस्यतवभागधेयनप्रमिनन्तिविदथेपुधीराः ४ अग्नेतती-
येसवनेहिकानिपःपुरोळाशीसहसःसूनवाहुतम् । अथादिवेज्वध्वरंविपन्ययाधार-
नेवन्तममृतेरुजागृविम् ५ अग्नेवृधानआहुतिपुरोळाशीजातवेदः । जुपस्वतिरो-
अक्यम् ६ ॥ ३१ ॥

अस्तीदं षोडश विश्वामित्रोऽग्निः । पञ्चम्या ऋत्विजो वा । आद्याचतुर्थीदशमी-
द्वादशयोऽनुष्टुभः । पष्ठयेकादशुपान्से च जगसः । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

२१ अस्तीवर्मधिमन्थनमस्तिप्रजननंकृतम् । एतांविशपत्नीमाभरामिमन्था-
मपूर्वथा १ अरण्योनिहितोजातवेदागभैइवसुधितोगभिणीषु । द्विवेदिवेद्विड्यो
जागृवन्निहृविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः २ लुचानायामवभरान्चिकित्वान्तसद्यःप्रवी-
तावृषणंजजान । अरुपस्तपोरुशदस्यपाजइळायास्पुत्रोवयुनेऽजनिष्ट ३ इळा-

यास्वापदेव्यनाभापृथिव्याअधि । जातवेदोनिधीमह्यग्नैहव्यायवोह्वे ४ मन्थ-
 तानरःकविमह्यन्तंप्रचेतसममृतसंप्रतीकम् । यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपूरस्तादग्निंनरो
 जनयतासुशेवम् ५ ॥ ३२ ॥ यदीमन्थन्तिबाहुभिर्विरोचतेऽध्वोनवाज्यरूपोवने-
 प्वा । चित्रोनयामन्नश्विनोरनिवृतःपरिवृणक्तयश्मनस्तृणादहन् ६ जातोअग्नी-
 रोचतेचेकितानोवाजीविप्रःकविशस्तःसुदानुः । यदेवासृष्टयत्रिश्वविदेहव्यवा-
 ह्मदधुरधुरेषु ७ सीदहोतःस्वउल्लोकंचिकित्वान्सादयायज्ञसुकतस्ययोनौ ।
 देवावीदेवान्हविषायजास्यग्नैवहृद्यजमानेवयोधाः ८ कणोतधमंबृषणसखायो-
 ऽस्रिघन्तइतनवाजमच्छ । अयमग्निःपृतनाषाट्सुवीरोयेनदेवासोअसहन्तदस्यू-
 न ९ अयंत्योनिर्ऋत्वियोयतोजातोअरोचथाःतंजानन्नग्नआसीदाथानोवर्धया
 गिरिः १० ॥३३॥ तन्नृपादुच्यतेगर्भआसुरोनराशंसोभवतियद्विजायते । मात-

रिश्वायदमिमीतमातरिवातंस्यसर्गोऽभवत्सरीमणि ११ सुनिर्मथानिर्मथितः
 सुनिधानिहितःकविः । अग्नेस्वध्वराकृणुदेवान्देवयतेयज १२ अर्जीजनद्वमृतं
 मर्त्यासोऽस्त्रेमाणंतरिणीवीळुजम्भम् । दशस्वसारीअश्रुवःसमीचीःपुमांसजा-
 तमभिसंरभन्ते १३ प्रसप्तहोतासनकादरोचतमातुरुपस्थेयदशौचदूर्धनि । न
 निमिपतिसुरणोदिवेदिवेयवसुरस्यजठरादजायत १४ अमित्रायुधोमरुतामिव
 प्रयाःप्रथमजात्रहृणोविश्वमिद्धिदुः । द्युन्नवद्वहृकुशिकासणरैरएकेएकोदमेअ-
 गिनसमीधिरे १५ यदद्यत्वाप्रयतियज्ञेअस्मिन्होतंश्रिकृत्वोऽवृणीमहीह । द्रव-
 मयाश्रुवमुताशमिष्ठाःप्रजानन्विद्वौउपयाहिसोमम् १६ ॥ ३४ ॥ इति शाकल-
 क्संहितायां तृतीयाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ इति शाकलकृक्संहितायां तृतीये मण्डले
 द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

इच्छन्ति शिष्यैः केंद्रं शासत्कुशिको विश्वामित्र एव वा श्रुतेन्द्रसोमं शूनाप्रपर्वतानां सप्तानां संवादेन दी-
 भिविश्वामित्रस्योचितिषोस्तत्र नदीवाक्यंचतुर्थोपपद्यते मीदशमयः पट्टीसप्तम्योस्त्विन्द्रस्तुतिरन्त्यानुपु-
 विन्द्रः शूभिदेकादशतिष्ठहरी इमा मूपान्याचोरोऽपश्यत्सानिर्देहच्छस्यमानेति श्रूयते वात्रहसायगाय-
 त्प्रमन्यानुपुषभितेष्टेवदशमजापतिः स वैश्वामित्रो वाच्यावाद्वातौ न वैकोपीन्द्रमतिर्नव ।

इच्छन्ति द्वाविंशतिर्विश्वामित्र इन्द्रस्त्रिदुष्ट् ।

३० उम् इच्छन्ति त्वासोम्यासुः सखायः सुन्वन्ति सोमं दधति प्रयांसि । तिति-
 क्षन्ते अभिशंस्ति जनानामिन्द्रत्वदाकश्चन हि प्रकृतः १ न तैरेपरमाचिद्रजं स्या-
 तु प्रयाहि हरिवोहरिभ्याम् । स्थिराय वृष्ये सर्वनाकृते मायुक्ताग्रावाणः समिधाने
 अग्नौ २ इन्द्रः सुशिप्रो मघवातरुत्रो महाव्रातस्तु विकुर्मिर्ऋधावान् । यद्वृत्रो धावा-
 धितो मर्त्यैर्बृक्षुत्त्यते वृत्रभवीर्याणि ३ त्वंहिर्माव्याधयन्नच्युतान्ये कौवृत्राचरसि

जिघ्रमानः। तव्यावापृथिवीपवतासोऽनुव्रतायनिमित्तवतस्थुः ४ उताभयैपुरुहूत्
श्रवोभिरेकोदृह्लमवदोवृत्रहासन् । इमेचिविन्द्रोदसीअपारेयत्सङ्गणामघव-
न्काशिरित्ते ५ ॥ १ ॥ प्रसूतइन्द्रप्रवताहरिभ्यांप्रतेवजःप्रमृणन्नैतशत्रून् । जहि-
प्रतीचोअनूचःपरचोविश्वसत्यंकुणहिविष्टमस्तु ६ यस्मैधायुरदधामर्त्यायामंक्तं-
चिद्रजतेगेर्हा १ सः । भद्रातइन्द्रसुमतिर्घृताचीसुहस्रवानापुरुहूतरातिः ७ सुहवनि-
पुरुहूतक्षियन्तमहस्तामिन्द्रसंपिणक्कुणारुम् । अभिवृत्रवधैमानंपियांरुमपाद-
मिन्द्रवसाजघन्य ८ निसामनामिविरामिन्द्रभूमिमहीमपारांसर्वनेससत्थ ।
अस्तंभ्नाद्यांवृषभोअन्तरिक्षमर्पन्त्वापुस्त्वयेहप्रसूताः ९ अलातणोवलइन्द्रव्रजो
गोःपुराहन्तोर्भयमानोव्यार । सुगान्पथोअकुणोत्रिजेगाःप्रावृन्वार्णाःपुरुहूतं
घर्मन्तीः १० ॥ २ ॥ एकोद्ववसुमतीसमीचीइन्द्राप्रापृथिवीमृतद्याम् ।

उतान्तरिक्षादभिनःसमीकङ्करोरथीःसयुजःशूरवाजन् ११ दिशःसूर्योनिर्मिना-
 तिप्रदिष्टादिवेदिवेहयश्वप्रसूताः । संयदानळध्वनूआदिदश्वविमेचनंकृणुतेत-
 त्वस्य १२ विदक्षन्तउपतोयामन्नकोविवस्त्व्यामहिचित्रमनीकम् । विश्वेजान-
 न्तिमहिनायदागादिन्द्रस्यकर्मसुकृतापूरुणि १३ महिज्योतिनिहितवक्षणास्वा-
 मापक्चरतिविभ्रतीगौः । विश्वंस्वाद्यसंभृतमुस्त्रियायांयत्सीमिन्द्रोअदधाद्भोज-
 नाय १४ इन्द्रदृह्यामकोशाअभवन्यज्ञायशिक्षगृणतेसखिभ्यः। दुर्मायवोदरेवा
 मत्यासोनिपुङ्गोरिपवोहन्वांसः १५ ॥ ३ ॥ संघोपःशृण्वेऽवमैरिमित्रैर्जहा
 न्येज्वशान्तिपिष्टाम् । वृश्चमघस्तादिरुजासहस्वजहिरक्षोमघवन्नयस्व १६
 उद्गृह्रक्षःसहमूलमिन्द्रवृश्चामध्यंप्रत्यप्रशृणीहि । आकीर्ततःसल्लूकचकथ
 ब्रह्माद्विरेतपुंविहेतिमस्य १७ स्वस्तयेवाजिभिश्चप्रणतुःसंयन्महीरिपंआसत्सि

पूर्वाः । रायोवन्तारोवृहतः स्यामास्मे अस्तु भग इन्द्र प्रजावान् १८ आनो भ्रभग-
 मिन्द्र धूमन्तं नितेव्णस्यधीमाहि प्ररेके । ऊर्वईवपप्रथे कामो अस्मे तमापृणवसु-
 पतेवसूनाम् १९ इमं कामं मन्दयागोभिरश्वैश्चन्द्रवताराधसापप्रथश्च । स्वयवो
 मतिभिस्तुभ्यं विभ्रा इन्द्रा यवाहः कुशिकासो अक्रन् २० आनो गोत्राददृहि गोपते-
 गाः संमस्मभ्यं सनयो यन्तुवाजाः । विवक्षा असि वृषभसत्यशुष्मोऽस्मभ्यं सुमंघ-
 वन्वोधिगोदाः २१ शुनं हुवे ममुधवानि मिन्द्रं मुस्मिन्भरे नृतं मंवाजसंतौ । गृण्व-
 न्तं मूग्रं मतेयैः समसुमन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् २२ ॥ ४ ॥

शासद्वाविंशतिविंशामित्रः कुशिको वा इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३१ शासद्बहिर्दुहितुर्नृष्यं गद्विद्वौ ऋतस्य दीधिं तिसपर्यन् पिता यत्र दुहितुः सेक-
 मजन्तं शग्भ्ये नुमने सादधन्वे १ नजामयेतान्वोरिक्थमरिक्चकारग्भंसन्तु-

निघानम् । यदीमातरो ज्ञानयन्तवह्निमन्यः कर्तासुकुतोरन्यऋधन् २ अग्निर्ज्ञो
 जुह्वा ईरेजमानो महस्पत्रौ अरुपस्यप्रयक्षे । महान्गर्भो महाजातमेषामहीप्रवृद्ध-
 यैश्वस्ययज्ञोः ३ अभिजैत्रीरसचन्तस्पृधानमहिज्योतिस्तमसो निरजानन् । तं
 जानतीः प्रत्युदीयन्नुपासः पतिर्गवामभवेदेकइन्द्रः ४ वीळौसतीरभिधीरामतृन्द-
 न्नाचाहिन्यन्मनसासप्तविप्राः । विश्वामविन्दन्यथा मृतस्य प्रजान्निजानमसा
 विवेश ५ ॥ ५ ॥ विदद्यदीसरमारुणमद्रेर्महिपार्थः पर्व्वसद्व्यक्कः । अग्रे
 नयत्सुपद्यक्षराणामञ्छारवैप्रथमा जानतीगात्र ६ अगञ्छदुविप्रतमः सखीयन्नसू-
 दयत्सुकुतेगर्भमग्निः । ससानमर्योयुवभिर्मखुस्यन्नथाभवदङ्गिराः सद्यो अर्चन् ७
 सतः सतः प्रतिमानं पुरोभविश्ववेदुजनिन्नाहन्तिगुणम् । प्रणोदिवः पदवी-
 र्गन्धुरचन्त्सखासखीरमुश्चन्निरव्यात् ८ निर्गव्यतामनसासेवुरकैः कृण्वानासो

अमृतत्वार्यगातुम् । इदं चिन्नुसदं न भूयै पायिनमासौ असिंसां सन्नतेन १ संपश्यमा-
 नाअमदन्नभिस्वंपर्यः प्रत्नस्यरेतसो दुर्घानाः । विरोदसी अतपद्धोपयां जातेनिष्ठा-
 मर्दधुगोर्पुधीरान् १० ॥ ६ ॥ सजातेभिर्वृत्रहासे दुहव्यै रुदस्त्रियां असृजदिन्द्रो
 अर्कः । उरुव्यस्मै घृतवृद्धरन्ती मधुस्वाद्यं दुहजेन्यागौः ११ पित्रे चिच्चक्रुः सदं न-
 समस्मै महित्विपी मत्सुकृतो विहिलयन् । विष्कभ्रन्तः स्कम्भनेनाजनित्री आ-
 सीना ऊर्ध्वै भ्रसं विमिन्वन् १२ मर्हाय दिधिपणाशिश्नये वात्सद्यो वृध्विभ्वं १ रो-
 दस्योः । गिरोयस्मिन्नवद्याः समीची विश्वा इन्द्राय तधिधीरनुत्ताः १३ मह्याते स-
 ख्यं वं शिमशक्तीरा वृत्रघ्ने नियुतो यन्ति पूर्वाः । महिस्तोत्रमव आगन्मसे रस्माकं सु-
 मघवन्वोधिगोपाः १४ महिक्षेत्रं पुरुश्चन्द्रं विविद्वानादित्सखिभ्यश्च रथं समैरत् ।
 इन्द्रो नृभिरजन्हीद्यानः साकंसूर्यं मयसं गातुमग्निम् १५ ॥ ७ ॥ अपश्चिद्वेपविभ्वो ३

दर्मनाः प्रसन्नीचीरसृजद्विश्वश्रद्धाः । मध्वः पुनानाः कविभिः पवित्रैर्द्युभिर्हिन्वन्त्य-
 कुम्भिर्धनेत्रीः १६ अर्नुकृष्णवसुधित्तीजिहाते उभेसूपैस्यमंहनायजत्रे । परियत्ते
 महिमानवृजध्यैसखायइन्द्रकास्याः क्रिजिष्याः १७ पतिर्भववृत्रहन्सनुतानांगिरां
 विश्वायुर्वृषभोर्वयोधाः । आनो गहिसख्येभिः शिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिः सर-
 ण्यन् १८ तर्मङ्गिरस्वन्नमसासपर्यन्नव्यैकृणोमिसन्यसेपुराजाम् । द्रुहोवियाहि
 बहुलाअदेवीः स्वश्वनोमयवन्त्सातयेधाः १९ मिहः पावकाः प्रतताअभवत्स्वस्ति
 नः पिपृहिपारमासाम् । इन्द्रत्वरंथिरः पाहिनोरियोमक्षमक्षकृणुहिगोजितोनः २०
 अदेविष्टवृत्रहागोपतिर्गाअन्तः कृष्णैर्अरुषैर्धर्मभिर्गात्र । प्रसनुतादिशमानक्रुतेन
 दुरश्वविश्वोअवृणोदपस्वाः २१ शुनंहवेममृधवानिमिन्द्रमस्मिन्भेनृतमंवाज-
 साती । शुण्वन्तमुग्रमतयेसमत्सुद्रन्तवृत्राणिसजितंधनानाम् २२ ॥ ८ ॥

इन्द्र सोमं सप्तदश विश्वाभित्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३२ इन्द्रसोमं सोमपतेपिबेमं माध्यं दिनुं सर्वं न चारुयते । प्रमुध्याशिप्रैमघव-
न्नृजीपिन्विमुष्याहरी इह मादयस्व १ गर्वाशिरं मन्धिनमिन्द्रशुकं पिवा सोमं ररि-
माते मदाय । ब्रह्मकृतामारुतेनागुणेन सजो पारुद्रैस्तपदावृषस्व २ येते शुद्धमंये
तविपीमवर्धन्नर्चन्त इन्द्रमरुतस्तओजः । माध्यं दिने सर्वेनेव ब्रह्मस्तु पिवारुद्रेभिः
सर्गणः सुशिप्र ३ त इत्थं स्वस्य मधुमद्विविप्र इन्द्रस्य शशधो मरुतोय आसन् । येभिर्व-
न्नस्ये पितो विवेदामर्मणो मन्यमानस्य मर्म ४ मनुष्वदिन्द्रसर्वं न जुषाणः पिवा सो-
मं शश्वते वीर्याय । स आर्ववृत्स्व हर्यश्वयुज्ञैः सरण्युभिर्पो अर्णां सिसर्षि ५ ॥ ९ ॥
त्यमपो यद्धवुन्नजघन्वौ अत्या इव प्रासृजः सर्तवाजौ शयानमिन्द्रचरतावुधेन वत्रि-
वांसं परिदेवीर देवम् ६ यजाम इन्नमसावृद्धमिन्द्रं बृहन्तमृष्वमृजं रयुवानम् ।

यस्यप्रिये मम तु यज्ञियस्य नरोदसीमहिमानं ममाते ७ इन्द्रस्य कर्मसुकृतापू-
 णिव्रतानि देवानामि नन्ति विश्वे । दाधारयः पृथिवीद्यामृते मां जजानु सयमयसस-
 दंसाः ८ अद्रोषसत्यं तव तन्महित्वं सद्यो यज्जातो अपि वो हसो मम । नद्याव इन्द्र-
 वसस्तु अजो नाह्वानमासाः शरवो वरन्त ९ त्वंसद्यो अपि वो जात इन्द्रमदाय सोमं
 परमेव्यो मन् । यद्दद्यावापृथिवी आविवेगी रथाभवः पूव्यः कारुवायाः १० ॥ १० ॥
 अहन्नहि परिशयानमर्णो आजायमानं तु विजातव्यान् । न ते महित्वमनु भदयुधौ-
 र्यदन्ययास्त्रिया ३ क्षामवस्थाः ११ यज्ञोहितं इन्द्रवर्धनो भदतप्रियः सुतसोमो मि-
 येवः । यज्ञेन युज्जमवयज्ञियः सन्यज्ञस्तेव प्रमहिहत्य आवत् १२ यज्ञेन इन्द्रमवसा-
 च्चेक्रे अवागैनं मुन्नाय नव्यसेववत्याम् । यः स्तोमो भिबत्वुधेपव्येभिर्योमं ध्यमेभिरु-
 तनूतनेभिः १३ विवेपयन्मां विप्रणाज्जजानु स्तवपुरापा र्यो विन्द्रमहः । अहं सोय-

त्रयीपरयथानोनावेवयान्तं मुभयै हवन्ते १४ अपूर्णो अस्य कलशः स्वाहा सेक्तं वको-
 शं सिसिचे विवधै । समुप्रिया आर्ववृत्रन्मदाय प्रदक्षिणिदुभिसो मांसइन्द्रम् १५
 नत्वा गभीरः पुरुहूतसिन्धुर्नाद्रयः परिपन्तो वरन्तः । इत्थासखिभ्य इपितो यदि-
 न्द्रादृह्णं चिदरुजोगव्यम्वम् १६ शुनंहुवे ममुघवानि मिन्द्रं मस्मिन्भरे नृतं संवाज-
 सातो । शण्वन्तं मुग्रमृतपसमत्सुघ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् १७ ॥ ११ ॥

प्र पर्वतानां प्रयोदश विधामिन्द्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् । अन्त्यानुष्टुप् ।

३३ प्रपर्वतानामुशतीरुपस्थादश्वैव विपितेहासमाने । गावैवशुभ्रेमातरा
 रिहाणे विपाट्छुतुद्रोपयसाजवेते १ इन्द्रैपिते प्रसुवंभिक्षमाणे अच्छासमुद्रं रथैव
 याथः । समाराणे कुमिभिः पिन्वमाने अन्यावां मन्यामप्येति शुभ्रे २ अच्छासिन्धु
 मातृतं मामयासंविपाशमूर्धौ सुभगो मगन्म । वृत्समिव मातरां संरिहाणे संमाने

योनिमनुसंचरन्ती ३ एतावयंपयसापिन्वमाना अनुयोनिं देवकृतंचरन्तीः । नव-
 तैवप्रसवःसर्गतक्तःक्रियुर्विप्रो नद्योजोहवीति ४ रमध्वंमेवचसेसोभ्यायऋतांबरी-
 रूपमुहूर्तमेवैः । प्रसिन्युमच्छावृहतीमनीप्रावस्युरहेकुशिकस्यसनुः ५ ॥ १२ ॥
 इन्द्रोअस्मौअरदुद्धर्जवाहुरपाहन्युत्रंपरिधिं नदीनाम् । देवोऽनयत्सवितानुपाणि-
 स्तस्यवयंप्रसवेयामउर्वीः ६ प्रवाच्यंशश्वधावीर्यं १ तदिन्द्रस्यकर्मयदहिं विवृश्वत् ।
 विवर्ज्जणपरिपदोजघानायज्ञापोऽयं नमिच्छमानाः ७ एतद्वचो जरितमपि मृ-
 ष्टा आयत्तेषो प्रा नुत्तरायुगानि । उक्थेयुकारो प्रतिनोजुषस्वमानो निकः पुरुषत्रान-
 मस्ते ८ ओषुस्वसारः कारवै शृणोतययौवोदूरादनसारथेन । निपूनमध्वं भवंता
 सुपारा अधो अक्षाः सित्धवः स्रोत्याभिः ९ अतिकारो शृणवामावचांसिययाथ दूरा-
 दनसारथेन । नितेनसैपीप्यानेवयोयामर्यायेवकन्याशश्वचैते १० ॥ १३ ॥ यदु-

ब्रह्वाभरताःसंतरेयुर्गव्यन्ग्रामइषितइन्द्रजूतः । अर्षादहप्रसवःसर्गतक्तआवोवृणे
 सुमतिंयज्ञिर्यानाम् ११ अतारिपुर्भरतागव्यवुःसमभक्तविप्रःसुमतिंनदीनाम् ।
 प्रपिन्वध्वमिपयन्तीःसुराधाआवक्षणाःपुणध्वंयातशीर्भम् १२ उद्वज्जग्भिःशम्भ्यां
 हन्त्वापोयोक्त्राणिमुञ्चत । मादुष्कृतौव्येनसाध्यैगुणमारताम् १३ ॥ १४ ॥

इन्द्रः पूर्षिदेकादश विश्वामित्र इन्द्रस्त्रिदुप् ।

३४ इन्द्रःपूर्षिदातिरदासमकैविंदद्वसुदेयमानोविशत्रून् । ब्रह्मजुतस्तन्वा
 वावृधानोभूरिदात्रापूणद्रोदसीउभे १ मखस्यतेतविपस्यप्रजुतिमियंभिवाचं-
 ममृतापभूपन् । इन्द्रक्षितीनामंसिमानुषीणांविशादैवीनामृतपूर्वयावा २ इन्द्रो
 वृत्रमवृणोच्छर्धनीतिःप्रमायिनामभिनाद्वर्षणीतिः । अहन्यंसमशशुवर्गवनेष्व्वा-
 विधेनाअकृणोद्राम्याणाम् ३ इन्द्रःस्वर्पाजुनयुवहानिजिगायोशिग्भिःपृतना

अभिष्टिः । प्रारोचयन्मनवेकेतुमहामविन्दुज्योतिर्वृहतेरणाय ४ इन्दुस्तुजो
 ब्रह्मणा आविवेश नृवद्वानोनयापूरुणि । अचेतयद्वियं इमाज रित्रे प्रेमं वर्णमति-
 रच्छुक्रमांसात् ५ ॥ १५ ॥ महो महानिपनयन्त्यस्येन्द्रस्य कर्मसुकृतापूरुणि ।
 बुजनेन वृजिनात्सपिपेयमायाभिर्दस्यूरभिर्भूत्योजाः ६ युधेन्द्रो मह्ना वारवश्व-
 कारवेवेभ्यः सत्यतिश्वरिणि प्राः । विवस्वतः सदेने अस्य तानि विप्रोऽुक्थेभिः क्वयो
 गृणन्ति ७ सत्रासाहं वरेण्यसहोदास्तवांसस्वरपश्वदेवीः । ससानयः पृथिवी
 द्यामृते मामिन्द्रमदन्त्यनुधीरणासः ८ ससानात्प्राकृतस्य ससानेन्द्रः ससानपुरु-
 भोजसुंगात् । हिरण्यमृतभोगससानहृत्वीदस्यन्प्राथ्वर्णमावत् ९ इन्द्रओष-
 वीरसनोदहानिवनुस्पतीरसनोदन्तरिक्षम् । त्रिभेदवृलं नुने देवि वाचोऽथाभवद्-

मिताभिकृतूनाम् १० शनंहुवेममघवानिमिन्द्रमसिम्भेरनृतमंवाजसातो ।
शण्वन्तंमुप्रमूतयेसमत्सुन्नन्तैवत्राणिसंजितंधनानाम् ११ ॥ १६ ॥

तिष्ठा हरी एकादश विभामिष इन्द्रबिष्टुप् ।

३५ तिष्ठाहरीरथआयुज्यमानायाहिवायुर्ननियुतोनोअच्छ । पिवास्यन्धो
अभिसृष्टोअस्मेइन्द्रस्वाहाररिमातेमदाय १ उपाजिरापुरुहूतायसतोहरीरथस्य
धूर्वायुर्नज्मि । द्रवयथासंभृतंविश्वतंश्विदुपेमयन्नमावहातइन्द्रम् २ उपोनयस्व
वृषणात्पुष्पेतेमवृत्वंप्रभस्वधावः । प्रसेतामश्वविमुचेहशोणांदिवेदिवेसह-
शीरद्विधानाः ३ ब्रह्मणातेब्रह्मयुजायुनज्मिहरीसखायासधमादआज्ञा । स्थिरं
रथसुखमिन्द्राधितिष्ठन्नजानन्विद्वैडपयाहिसोमम् ४ मतेहरीवृषणावीतपृष्ठा
निरारमन्यजमानासोअन्योअत्पयाहिशश्वतोवयतेऽरंसुतेभिःकृणवामसोमैः ५

॥ १७ ॥ तवायंसोमस्वमेह्युवाङ्शश्वत्समंसुमना अस्यपाहि । अस्मिन्यज्ञेव-
 ह्य्यानिपद्यादधिष्वेमंजठरइन्दुमिन्द्र ६ स्तीर्णतेवहिःसुतइन्द्रसोमःकृतायाना
 अर्चतेहरिभ्याम् । तदोक्तेसेपुरुशाकायवृष्णे मरुत्वतेतुभ्यराताहर्वीषि ७ इमं
 नरःपर्वतास्तुभ्यमापःसमिन्द्रगोभिर्मधुमन्तमक्रन् । तस्यागत्यासुमनाऋष्व-
 पाहिप्रजानन्विद्वान्यथ्याऽअनुस्वाः ८ यौआभ्रजोमरुतइन्द्रसोमेयेत्वामवर्ध-
 न्नभवन्यणस्ते । तेभिरितंसजोपावावशानोऽग्नेःपिवजिह्वयासोममिन्द्र ९ इन्द्र
 पिवस्वययाचित्सुतस्याग्नेर्वापाहिजिह्वयायजत्र । अद्ययोर्वाप्रयतंशक्रुहस्ताहो-
 तूर्वायज्ञहविर्पौजुपस्व १० शूनहुवेममधवानिमिन्द्रमस्मिन्भरेनृतंमंवाजसातौ ।
 शण्वन्तंमृप्रतूयैसमत्सुन्तवृत्राणिसंजितंधनानाम् ११ ॥ १८ ॥

इमामूष्वेकादश विश्वामित्रः इन्द्रश्चिदुप । दशम्या आश्रितसः ।

३६ इमामुपप्रभृत्तिसातयेधाः शश्वच्छश्वदुदतिभिर्यादमानः । सुतेसुतेवावृधे
वर्धनेभिर्यः कर्मभिर्महद्भिः सुश्रूतोभूत् १ इन्द्रायसोमाः प्रदिवोविदानाक्रभुर्येभि-
वृषेपवीविहायाः । प्रयन्यमानान्नातिपृग्भायेन्द्रपिच्युषधूतस्यवृष्णः २ पिवाव-
धूस्वतवधासुतासुइन्द्रसोमासः प्रथमाउतेमे । यथापिबः पूष्योइन्द्रसोमौएवापा-
द्विपन्योअद्यानवीयान् ३ महौअमत्रोवृजनैविरध्श्ये ५ ग्रंशवः पत्यतेयुष्णवोजः ।
नाहिविष्याचपृथिवीचनैनत्सोमासोहयश्वममन्दन् ४ महौउग्रोववृधेवीर्याय
समाचिक्रेवृषभः काव्येन । इन्द्रोभगोवाजुदाअस्युगावः प्रजायन्तेदक्षिणाअस्यपू-
र्वीः ५ ॥ १९ ॥ प्रयत्सिन्धवः प्रसवंयथायत्रापः समुद्रं ध्यैवजग्मुः । अतश्चिदि-
न्द्रः सर्वसोचरीयान्यदीसोमः पूणतिदुग्धोअंशुः ६ समुद्रेणसिन्धवोयावमानाइन्द्रा-

यसोमं सुयुतं भरन्तः । अंशुं दुहन्ति हस्तिनो भिरित्रैर्मध्वः पुनन्ति घारयापवित्रैः ७
 हृदा इव कुक्षयः सोमघानाः सर्मा विव्याचुसर्वनापूरूणि । अन्नायं दिन्द्रः प्रथमाव्या-
 श्वत्रं जघन्वाँ अघृणीत सोमम् ८ आतूभरमाकिरतत्परिष्ठाद्विद्वाहित्वावसुपति
 वसूनाम् । इन्द्रयत्ते माहि नंदत्रमस्यस्मभ्यंतर्ह्यश्वप्रयन्धि ९ अस्मे प्रयन्धि मघ-
 वन्नृजीपिन्निन्द्रायो विश्वारस्यभूरः । अस्मे गतं शरदौ जीवसेधा अस्मे वीराञ्छ-
 श्वत इन्द्रशिभिन् १० शूनहवे मम घवानिन्द्रमस्मिन्भरे नृतं मुवा जंसातौ । श-
 ष्वन्तं मुग्रमतयै समत्सुन्नंतं वृत्राणि संजितं धनानाम् ११ ॥ २० ॥

वात्रहत्यायै कादश विश्वामित्र इन्द्रो गायत्री । अंस्वानुष्टुप् ।

३७ वात्रहत्यायश्वसिपतनायाहायच । इन्द्रहत्यावर्तयामसि १ अर्वाचीनं
 सुते मनउतचक्षुःशतक्रतो । इन्द्रकृण्वन्तु वाघतः २ नामानितेशतक्रतो विश्वाभि-

गीर्भिरीमहे । इन्द्राभिमतिपाद्ये ३ । पुरुष्टुतस्यधामभिःशतेनमहयामसि ।
 इन्द्रस्यचर्पणीधृतः ४ । इन्द्रवृत्रायहन्तवेपुरुहृतमुपब्रुवे । भरेषुवाजसातये ५
 ॥ २१ ॥ वाजेषुसासहिभैवत्वामीमहेशतक्रतो । इन्द्रवृत्रायहन्तवे ६ द्युमेपु
 पृतनाप्येपृतसुतुर्भ्रवःसुच । इन्द्रसाध्याभिमतिपु ७ । शृण्मिमतंमनकृतयेद्युमि-
 नैपाह्विजागृचिम । इन्द्रसोमंशतक्रतो ८ । इन्द्रियाणिशतक्रतोपतिजनैपुपञ्चसु ।
 इन्द्रतानितुआवृणे ९ । अर्गन्निन्द्रश्रवोबृहद्युन्नंदयिष्वदुष्टरम् । उचेऽगुम्मेतिरा-
 मसि १० । अर्वावतोनागुह्यथोशक्रपरावतः । उलोकोयस्तेअद्रिवइन्द्रेहत-
 आर्गहि ११ ॥ २२ ॥

अश्विंष्टेवं देशं मनापतिर्विधापयो वाच्यो वा द्वौ वा तौ विधापिन्नो वेन्द्रश्चिष्टुप ।

३८ अभितेष्टेववीधयामनीग्रामत्योनवाजीसुशुरोजिहानः । अभिप्रियाणि

मर्मशात्पराणिकृवीरिच्छामिसंहशैसुमेधाः १ इनोतपृच्छजनिमाकवीनांमनो-
 धृतःसुकृतस्तक्षतद्याम् । इमाउतेप्रण्योऽवर्धमानामनोवाताअधनुयमणिगमन् २
 नियीमिदत्रगुह्यादधानाउतक्षत्रायरोदसीसमञ्जन् । संमात्राभिर्मिरेथेमुरुवी
 अन्तर्महीसर्मतेधायसेधुः ३ आतिष्ठन्तपरिविश्वेअभयञ्ज्योवसानश्चरतिस्व-
 रोचिः । महत्तदृणोअसुरस्यनामाविश्वरूपोअमृतानितस्थौ ४ असूतपूर्वावृष-
 भोप्यायानिमाअस्यशूरुवःसन्तिपर्वाः । दिवोनपाताविदथस्यधीभिःक्षत्रंजा-
 नांप्रविबोवधाथे ५ ॥ २३ ॥ त्रीणैराजानाविदथेपूरूणिपरिविश्वानिभूयथःस-
 द्वाति । अपश्यमत्रमनसाजगुन्वान्त्रेतगन्धर्वोऽपिवायुकेशान् ६ तदिविश्वस्यवृ-
 प्मस्यथेनोरानामभिर्मिरिसकम्ब्यगोः । अन्यदन्धदसुर्येऽवसानानिमायिनोम-
 मिररूपमस्मिन् ७ तदिविश्वस्यसवितुर्नकिमेहिरण्यममतियामशिश्नेत् । आसु-

पृतीरोदसीविश्वसिन्वेअपीवयोपाजनिमानिवत्रे ८ युवंप्रत्नस्यसाधथोमहोयद्दे-
 वीस्वस्तिःपरिणःस्यातम् । गोपाजिह्वस्यतस्थुयोविरूपाविश्वेषथयन्तिमायिनः
 कृतानि १ शुनंहुवेममग्रवानिमिन्द्रमस्मिन्भरेनृतंमंवाजसातौ । शृण्वन्तंमग्रम-
 तथेसमत्सुघ्नन्तंवृत्राणिसंजितंधनानाम् १० ॥ २४ ॥ इति शाकल्यकंसंहिताया
 तृतीये मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

इन्द्रं मतिर्नव विश्वामित्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३१ इन्द्रंमुतिर्हृदवभाव्यमानाच्छापतिस्तोमतथाजिगाति । याजागृविर्विद-
 थेशस्यमानेन्द्रयत्तेजायतेविद्धितस्य १ दिवश्चिदापूर्व्याजार्यमानाविजागृविर्विदथे
 ज्ञास्यमाना । भूद्रावस्त्राण्यजुनावसानासियमस्मेसंनजापिऽयाधीः २ युमाचिदत्र
 यमसूरसूतजिह्वायाअग्रंपतदाह्यस्थात् । वर्षेषिजातामिथुनासंचेततमोहनातंपुपो

बुध्नएता ३ नकिरेयानिन्दितामत्यैप्येअस्माकंपितरोगोप्युयोधाः।इन्द्रंपांद्दंहिता
 माहिनावानुद्रोत्राणिससृजेदंसनावान् ४ सखाहयत्रसखिभिर्नवग्वैरभिइवा
 सत्त्वभिर्गाअनुगमन् । सत्यंतदिन्द्रोदशभिर्दशग्वैःसूयैविवेदतमसिसिक्षियन्तम् ५
 ॥ २५ ॥ इन्द्रोमवृसंभृतमृत्त्रिययांपद्दद्विवेदगफवृद्धमेगोः । गुर्हाहितंगुह्यगुल्ल-
 म्पुहस्तैर्देवदक्षिणेदक्षिणावान् ६ ज्योतिर्वृणीततमसोविजानन्त्रारेस्यामदुरि-
 तद्वर्भके । इमागिरैःसोमपाःसोमवृद्धजुगस्वेन्द्रपुरुतमस्यकारोः ७ ज्योतिर्व-
 ज्ञायरोदसीअनुष्यादारेस्यामदुरितस्यभूरैः । भूरिच्चिद्धितुजतोमत्यैस्यसुपारासो
 वसवोवर्हणावत् ८ शूनहुधेममघवानीमिन्द्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । इण्व-
 न्तमग्रमृत्यैसमस्तुग्रन्तवृत्राणिसंजितंवनानाम् ९ ॥ २६ ॥ इति शाकल्यक-
 संहितायां तृतीयाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

इन्द्रत्वागायत्र्यातूनडपन आयाह्यष्टादशंतेपञ्चवर्हंतत्वामन्द्रैर्युध्मस्यमरुत्वान्ससद्योहशंसामहामिन्द्र-
 स्वाहाचर्षणीश्रुतंद्वादशाधान्तीवृचौजागतगायत्रीधानावन्तमष्टौपूर्यधिगायत्रंपृथिजगतीन्द्रापर्वताचतु-
 विशतिसाधैन्द्रापर्वतीपञ्चदश्यादेहेवाचंससर्षिचतस्रोरथाङ्गस्तुतयोन्त्याअभिशापार्थास्तावसिष्टेपि
 ष्योनवसिष्टाःशृण्वन्तिदशमपोलइयौजगत्यौत्रयोदशीगायत्रीद्वादशीविंशतिद्वविंशयोत्रुष्टुभोष्टादशीवृ-
 द्दतीमंहेमधिकोक्तगोत्रःमजापतिर्हिवैश्वदेवहोपसः ॥

इन्द्र त्वा नव विश्वामित्र इन्द्रो गायत्री ।

४० ॐ इन्द्रंत्वावृषभंयुयंसुतेसोमैहवामहे । सपांहिमध्वोअन्धसः १ इन्द्रं
 ऋतुविदंसुतंसोमैहर्षपुरुष्टुत । पिवावृषस्वृतातृषिम् २ इन्द्रप्रणोधितावानंयज्ञं
 विश्वेभिर्वेभिः । त्रिरःस्तवानविशपते ३ इन्द्रसोमाःसुताइमेतवप्रयन्तिसत्पते ।
 क्षयंचन्द्रासइन्दवः ४ वृधिष्व्याजुठरेसुतंसोममिन्द्रवरण्यम् । तवद्युक्षासइन्दवः ५

॥ १ ॥ गिर्विणःपाहिनःसुतंमघोर्धारिभिरज्यसे । इन्द्रत्वादात्मिद्यज्ञः ६ अग्नि
 द्युम्नानिर्वनिनुइन्द्रंसचन्तेअक्षिता । पीत्वीसोमस्यवावृधे ७ अर्वावतो न आगहि
 परावतंश्ववृत्रहन् । इमार्जुपस्वनोगिरंः ८ यदन्तरापरावतंमर्वावतंचहृयसे ।
 इन्द्रेहतत आगहि ९ ॥ २ ॥

आ तू नो नव विश्वामित्र इन्द्रो गायत्री ।

१ आतूनइन्द्रमद्भ्युवानःसोमपीतये । हरिभ्यांयह्यद्विवः १ सचोहोतान
 ऋत्वियस्तिस्तिरेवर्हिरेनुपक् । अयुजन्प्रातरद्रयः २ इमाब्रह्मब्रह्मवाहःक्रियन्तु
 आवृहिःसीद । वीहिशूरपरोळाशम् ३ सारन्धिसर्वनेपुणएपुस्तोमैपुवृत्रहन् ।
 उक्थेग्विन्द्रगिर्विणः ४ मृतयःसोमपामुसरिहन्तिशवसस्पतिम् । इन्द्रैवत्संन
 मातरं ५ ॥ ३ ॥ समन्दस्वाह्यन्धसोराधसितन्वामहे । नस्तोतारिनिदेकरः ६

वयमिन्द्रत्वायवोहृविष्मन्तोजरामहे । उतत्वमस्मयुर्वसो ७ मारेअस्मद्विमुमु-
 चोहरिप्रियावाड्याहि । इन्द्रस्वघावोमत्स्वेह ८ अर्वाश्रत्वासुखेरेवहतामिन्द्र
 केशिना । घृतस्रूवाहिरासदे ९ ॥ ४ ॥

उप नो नव विश्वाभिन्न इन्द्रो गायत्री ।

४२ उपनःसुतमागहिंसोममिन्द्रगवाशिरम् । हरिभ्यांयस्तेअस्मयुः १ तमि-
 न्द्रमदुमागहिवर्हिःष्ठांग्रायभिःसुतम् । कुविश्वस्यतृष्णवः २ इन्द्रमित्थागिरो
 ममाच्छांगुरियिताइतः । आवृतेसोमपीतये ३ इन्द्रसोमस्यपीतयेस्तोमैरिह
 हवामहे । उक्थेभिःकृविदागमत् ४ इन्द्रसोमाःसुताइमेतान्द्विष्वशतक्रतो ।
 जठरेवाजिनीवसो ५ ॥ ५ ॥ विद्महाहित्वाधनंजयंवाजेपुदधृपंकवे । अधाते
 सुम्रमीमहे ६ इममिन्द्रगवाशिरंयवाशिरंचनःपिब । आगत्यावृषभिःसुतम् ७

तुभ्येदिन्द्रस्वओक्थेऽसोमंचोदामिपीतये । एपरारन्तुतेहृदि ८ त्वांसुतस्थपीतये
प्रत्नमिन्द्रहवामहे । कुशिकासोअवस्यवः ९ ॥ ६ ॥

आयाहृष्टौ विश्वामित्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४३ आयाहृवाडुपवन्चुरेष्ठास्तवेदनुप्रदिवःसोमपेयम् । प्रियासखायावि
मुचोपवर्हिस्त्वामिमिहव्यवाहोहवन्ते १ आयाहिपूर्वीरतिचर्पणीरौअर्यआशिप
उपनोहरिभ्याम् । इमाहित्वामतयःस्तोमतष्टाइन्द्रहवन्तेसख्यंजुप्राणाः २अनो
यज्ञंमोवृधंसजोपाइन्द्रदेवहरिभिर्याहितूयम् । अंहहित्वामितिभिर्जोहवीमिधु-
तप्रयाःसधमादेमधूनाम् ३ आचत्वामेतावृषणावहातोहरीसखायासुधुरास्वङ्गा ।
धानावुदिन्द्रःसर्वंजुप्राणःसखासख्युःशृणवद्वन्दनानि ४ कुविन्मांगोपांकरसे
जनस्यकुविद्राजानंमघवन्नृजीपिन् । कुविन्मऋषिपिवांसंसुतस्यकुविन्मेवस्वो

अमृतस्य शिक्षाः ५ आत्वावहन्तो हरयो युजानां अर्वागिन्द्रसद्यमादौ च हन्तु । प्रये
 द्वितादिवक्रअन्त्याताः सुसंमृष्टा सोवृषभस्य मूराः ६ इन्द्रपिववृषधूतस्य वृष्णआ-
 पंतेशेन उं गते जभारं । यस्य मदेव्यावयसि प्रकृष्टीर्यस्य मदे अपगोत्राववर्ष ७
 गानं ह्वे मम घवान्मिन्द्रमस्मिन्भरे नृतं मंवाजं सातौ । शृण्वन्तं मुग्रमतये समत्सु-
 व्रन्तं वृत्राणि संजितंधनानाम् ८ ॥ ७ ॥

अयं ते पञ्च विश्वामित्र इन्द्रो घृहती ।

४४ अयं ते अस्तु हर्यतः सोम आहरिभिः सुतः । जुषाण इन्द्र हरिभिर्न आगृह्या
 तिष्ठ हरिं तं रथम् १ हृथे नृपं संमर्चयः सूर्यं हृथे नरोचयः । विद्वांश्चिकित्वान् हृथे
 वर्षस इन्द्र विश्वाभिश्चिर्यः २ द्यामिन्द्रो हरिर्धाय संपृथिवीं हरि वपसम् । अधा-
 रयद्धरितोर्भूरिभोजनं ययो रन्तर्हरिश्चरत् ३ जुज्जानो हरितो वृत्रा विश्वमाभातिरो-

चनम् । ह्यश्वोहरितं चत्तुर्भ्युपयमावज्ज्वाहोर्हरिम् ४ इन्द्रो हर्यन्तमर्जुनं वज्रशुकै-
रभिवृतम् । अपावृणोद्धरिभिरद्भिः सुतमुद्गाहरिभिराजत ५ ॥ ८ ॥

आमन्त्रैः पथ विश्वाभिन्न इन्द्रो बृहती ।

४५ आमन्त्रैरेन्द्रहरिभिर्याहिमयूरोमभिः । मात्वाकेचिन्नियमन्विनपाशि-
नो प्रतिवन्वैवताईहि १ वृत्रखादोवलं रुजः पुरादमो अपामजः । स्थातारथस्य
हयैरभिस्वरइन्द्रोद्ग्ल्हाचिदारुजः २ गम्भीरात्तुदधीरिवृकतुपुष्यसिगाइव । प्र
सुगोपायवसंधेनवो यथाह्वदंकुल्याइवाशत ३ आनुस्तुजैर्यिभुरांशनप्रतिजानते ।
वृक्षपंकफलमङ्गावधूनुह्निन्द्रसंपारणवसु ४ स्वयुरिन्द्रस्वराळसिस्मदिष्टिः स्वय-
शास्तरः । सर्वावृधानओजसापुरुदृतभवानः सुश्रवंस्तमः ५ ॥ ९ ॥

४६ युधमस्यतेवृषभस्यस्वरार्जुग्रस्ययूनःस्थविरस्यघृण्वेः । अजूर्यतोवज्रि-
 णोवीर्याङ्गीन्द्रश्रुतस्यमहृतोमहानि १ महौअसिमहिपवृण्येभिर्धनस्पदुग्रसह-
 मानोअन्यान् । एकोविश्वस्यभुवनस्यराजासयोधयाचक्षययाचजनान् २ प्रमा-
 त्तभिररिचैरोचमानुःप्रदेवेभिर्विश्वतोअप्रतीतः । प्रमृज्मनादिवइन्द्रःपृथिव्याः
 प्रोरोर्महोअन्तरिक्षाहृजीपी ३ उरुंगभीरंजनुपाभ्यु १ ग्रंविश्वव्यचसमवृतंमती-
 नाम् । इन्द्रंसोमासःप्रदिविसुतासःसमृन्नस्रवतुआविशन्ति ४ यंसोममिन्द्रपृ-
 थिवीद्यावागर्भनमाताविभृतस्वाया । ततोहिन्वन्तितमुतेमृजन्यध्वयवोवृषभ-
 पातुवाउं ५ ॥ १० ॥

मरुत्वान्पञ्च विश्वामित्र इन्द्रसिद्धिपू ।

अ. ३ अ.

४७ मरुत्वैर्इन्द्रवृषभोरणांयपिवासोममनुष्वयंमदाय । आसिंश्चस्वजठरेम-
ध्वज्जमित्वराजासिप्रदिवःसुतानाम् १ सजोपांइन्द्रसगंगोमरुद्धिःसोमपिववृत्र-
हाशूरविद्वान् । जहिशत्रूरपमृधानुदुस्वाथाभयंकृणुहित्रिश्वतोः २ उतऋतुभि-
ऋतुपाःपाहिंसोममिन्द्रदेवेभिःसखिभिःसुतनः । याँआभजोमरुतोयेत्वान्वहन्व-
त्रमदधुस्तुभ्यमोजः ३ येत्वाहिहृत्यैमधवृत्रवर्धन्येशाम्वरेहरिवोयेगविष्टौ । ये
त्वानूनमनुमदन्तिविप्राःपिवेन्द्रसोमंसगंगोमरुद्धिः ४ मरुत्वन्तवृषभंवावृ-
थानमकवारिदिव्यशासमिन्द्रम् । विश्वासाहमवसेनूतनायोप्रंसहोदासिहतंहु-
वेम ५ ॥ ११ ॥

म. सं.

॥१३४॥

॥१३४॥

सद्यो ह पञ्च विश्वामित्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४८ सद्योर्हजातोर्वृषभःकनीनःप्रभर्तुमावृदन्धसःसुतस्य । सांधोःपिवप्रति-
कामंयथतिरसाशिरःप्रथमंसोम्यस्य १ यज्जायंथास्तदहरस्यकामेशोःपीयूषे-
मपिबोगिरिष्ठाम् । तंतेमातापरियोपाजनित्रीमहःपितुर्दमआसिश्चद्रे २ उप-
स्थार्थमातरमन्नमैदृतिरममपश्यदभिसोममूयः । प्रयावयन्नचरद्गृत्सोअन्यान्महा-
निचक्रेपुरुधप्रतीकः ३ उग्रस्तुराश्रळभिभूत्यो जायथावृशंतुन्वंचक्रएषः । त्वष्टा-
रमिन्द्रोजनुपाभिभूयासुष्यासोममपिबह्वमूयु ४ शूनंहुवेममघवानिमिन्द्रम-
स्मिन्भरेनृतंमंवाजंसातौ । शृण्वन्तंमूग्रमत्तयेसुमत्सुघ्नन्तंवृत्राणिंसंजितंधना-
नाम् ५ ॥ १२ ॥

शंसा महां पञ्च विश्वाभिन्न इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४१ शंसा महामिन्द्रं यस्मिन् विश्वा आकृष्टयः सोमपाः काममव्यन् । यंसूक्तुं
धिपणो विभ्वत्पृथुनं वृत्राणां जनयन्ते देवाः १ यं नुनाकिः पृतनासु स्वराजो द्वितातर-
तिनृतमं हरिष्ठाम् । इनतंमः सत्सर्वभिर्यो हंशुवैः पृथुजय अमिनादायुर्दस्योः २
सहावापृतुत्तरणिर्न विव्यान् शीरोदसीमेहनावान् । भगोनकारेहव्यो मतीनां
पितेव चार्हः सुहवो वयोधाः ३ धर्ता दिवोरजसस्पृष्टुर्ध्वोरथोनवायुर्वसुभिर्नियु-
त्वान् । क्षपां वस्ताजनितासूयस्य विभक्ता भांगधिपणैव वाजम् ४ शूनं हुवे मम ध-
वान् मिन्द्रमस्मिन् भरे नृतं वाजसात्तौ । शृण्वन्तं मूग्रमृतये समत्सुघ्नन्तं वृत्राणि सं-
जितं धनानाम् ५ ॥ १३ ॥

५० इन्द्रः स्वाहा पिवतुयस्यसोमं आगत्या तुन्नो वृषभो मरुत्वान् । ओरुन्धचाः
 पृणतामेभिरक्षैरास्यहविस्तन्व १ । कामं मृध्याः १ आतेसपर्यजवसेयुनज्मिययो-
 रनुप्रदिवः श्रुष्टिमावः । इहत्वधियुर्हरयः सुशिप्रपिवात्व १ स्थसुपृतस्यचारीः २
 गोभिर्मिमिक्षुर्दधिरे सुपारमिन्द्रं ज्यैष्ठ्यायघायसेगृणानाः । मन्दानः सोमं पपिवा
 ऋजीपिन्समस्मभ्यं पुरुधागा इपण्य ३ इमं कामं मन्दयागोभिरश्वैश्चन्द्रवतारार्ध-
 सापप्रथंश्च । स्वयं वोमतिभिस्तुभ्यं चिप्रा इन्द्रायुवाहः कुशिकासो अक्रन् ४ अन्नं
 हुधिममयवान्मिन्द्रं मस्मिन्भरे नृतमं वार्जसातौ । शृण्वन्तं मृग्रमृतयेसमत्सुघ्नन्तं
 वृत्राणि संजितं घनानाम् ५ ॥ १४ ॥

चर्पणीधृतं द्वादश विश्वामित्र इन्द्रखिट्टप् । आद्यान्सौ तृचौ

जागतगायत्री । शिष्टाखिट्टुभः ।

५१ चर्पणीधृतं मधवानमूक्यं १ मिन्द्रंगिरोवृहतीरभ्यनूपत । वावधानं पुरुह-
 त्तुवृक्तिभिरमर्त्यैर्जरमाणदिवेदिवे १ शतक्रतुमर्णवंगाकिनं नरंगिरोमइन्द्रमुप-
 यन्ति विश्वतः । वाजसनिषुभिदंतूणि सुसुरयामसाचमभिप्राचस्वविदम् २ आ-
 करवसोर्जरितापनस्यते जेहसः स्तुभइन्द्रोदुवस्यति । विवस्वतः सदनुआहिपिप्रि-
 येसत्रासाहमभिसातिहनस्तुहि ३ नणामुत्वान्तमंगीभिरुक्थैरभिप्रवीरमर्चता
 सत्रार्थः । संसहसंपुरुमायोजिहतेनमोअस्यप्रदिवेकईशे ४ पूर्वैरस्यनिष्पि-
 योमर्त्येषुपुरुवसूनिपृथिवीविमर्ति । इन्द्रायद्यावंपोपधीरुतापोरधिंरक्षन्तिजरि-
 योवनानि ५ ॥ १५ ॥ तुभ्यंत्रह्याणिगिरिइन्द्रतुभ्यंसत्रादधिरेहरिवोजुपस्व ।

त्रोध्याऽपिरवसोनूतनस्यसखेवसोजरितभृग्वयोवाः ६ इन्द्रमरुत्वइहपाहिंसो-
 मंयथाशायतेअपिंवःसुतस्य । तवप्रणीतीतवशूरशर्मन्नाविवासन्तिकवयःसु-
 यज्ञाः ७ सवांशानइहपाहिंसोमंमरुद्रिरिन्द्रसखिभिःसुतनः । जातंयत्वापरि-
 देवाअभपन्महेभरायपुरुहूतविश्वे ८ अतूयमरुतआपिरेपोऽमंन्द्विन्द्रमनुदाति-
 वाराः । तेभिःसाकंपिवतुवृत्रखादःसुतंसोमंदाशुप्तःस्वेसवस्ये ९ इदंहान्वोजसा
 सुतंराधानापते । पित्रात्वं १ स्यगिर्वणः १० यस्तेअनुस्ववामसंसुतेनियच्छत-
 न्वम् । सत्वांसमनुसोम्यम् ११ प्रतेअश्रोतुकुक्ष्योःप्रन्द्रब्रह्मणाशिरः । प्रवाह
 शूरराधसे १२ ॥ १६ ॥

धानरन्तपथी यिथामिन्द्रः । आद्याश्रतसो गायत्र्यः । पृथी जगती । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

५२ धानांर्वन्तंकरम्भिर्णमपूपवन्तमुचिथनम् । इन्द्रं प्रातर्जुपस्वनः १ पुरो-

काशीपत्रत्यं जुपस्वेन्द्रागुरस्वच । तुभ्यंहवयानि सिद्धते २ पुरोळाशंचनो घसो
 जोपयसिगिरश्चनः । वृथयुरिव्योपणाम् ३ पुरोळाशंसनश्रुतप्रातःसाविजुपस्व
 नः । इन्द्रकतूहितंबृहन् ४ माध्यंदिनस्यसर्वनस्यधानाः पुरोळाशमिन्द्रकृष्णह
 चारुम् । प्रपस्तोताजिरितातूण्यैर्वृषायमाणउपगीभिराष्टे ५ ॥ १७ ॥ तृती
 यैधानाः सर्वेनेपुरुष्टुतपुरोळाशमाहुंतमामहस्वनः । ऋभुमन्तंवाजवन्तंत्वाकवे
 प्रयस्वन्तुपशिक्षेमधीतिभिः ६ पूण्वतैतेचकृमाकरम्भंहरिवतेह्यभ्यायधानाः ।
 अपूपमद्विसर्गणोमरुद्धिः सोमपिववृत्रहागूरविद्वान् ७ प्रतिधानाभरततूर्यमस्मै-
 पुरोळाशंवीरतमायनूणाम् । द्विवेदिवसुहशीरिन्द्रतुभ्यं वधन्तुत्वा सोमपयाय-
 धृणो ८ ॥ १८ ॥

इन्द्रापर्वता चतुर्विंशतिर्विश्वोमित्रः । आशाया इन्द्रापर्वतो । पञ्चदशीषोडशयोर्वाक् । सप्तदश्या-
 दिचतसृणां रथान्नानि । शिष्टानामिन्द्रः । दशमीषोडशयौ जगत्यौ । द्वादशीविंशीद्वावि-
 ष्योऽनुष्टुभः । त्रयोदशी गायत्री । अष्टादशी बृहती । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

५३ इन्द्रापर्वतावृहतारथेनवामीरिपुआवहतंसुवीराः। वीतंहव्यान्यध्वरेषु देवा-
 वधैथांगीभिरिळ्यामदंन्ता १ तिष्ठासुकंमघवन्मापरागाःसोमस्यनुत्वासुपुतस्य
 यक्षि । पितुर्नपुत्रःसिचमारभेतइन्द्रस्वादिष्ठयागिराशचीवः २ शंसावाध्वर्यो
 प्रतिमेगृणीहीन्द्रायुवाहःकृणवावजुष्टम् । एदंवाहिर्यजमानस्यसीवार्थाचभूदुक्थ-
 मिन्द्रीयशस्तम् ३ जायेदस्तंमघवन्त्सेदुयोनिस्तदित्वायुक्ताहरैर्योवहन्तु । युवा
 क्वाचसुनवामसोममग्निद्राद्रूतोर्धन्वात्यच्छ ४ परांयाहिमघवन्नाचंयाहीन्द्रभ्रा-
 तरुभयत्रतिअर्थमायत्रार्थस्यवृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोरासंभस्य५॥१९॥

अ॒पाः॒ सो॒म॒स्त॒मि॒न्द्र॒प्र॒या॒हि॒क॒ल्या॒णी॒जा॒या॒सुर॑ण॒गृ॒हेत् । य॒त्रा॒र॒थ॒स्य॒वृ॒ह॒तो॒नि॒
 वा॒न॒वि॒मो॒च॒न॒वा॒जि॒नो॒द॒क्षि॒णा॒वत् ॥ ६ ॥ इ॒मे॒भो॒जा॒अ॒ङ्गि॒र॒सो॒वि॒रू॒पा॒दि॒व॒स्पु॒त्रा॒सो
 अ॒सुर॒स्य॒वी॒राः । वि॒श्वामि॒त्रा॒य॒द॒द॒तो॒म॒या॒नि॒स॒ह॒स्र॒सो॒वे॒प्र॒ति॒र॒न्त॒आ॒युः ७ ॥ रू॒पं॒रूपं
 म॒थ॒वा॒वो॒भ॒वी॒ति॒मा॒याः॒कृ॒ण्वान॒स्त॒न्व १ ॥ परि॒स्वाम् । त्रि॒य॒द्वि॒वः॒ परि॒मु॒ह॒त॒मा॒गा॒त्स्वै-
 म॒न्त्रै॒र॒नू॒तु॒पा॒कृ॒ता॒वा ८ ॥ म॒हौ॒कृ॒षि॒र्व॒द॒व॒ज॒दे॒व॒ज॒तो॒ऽस्त॒ज्ञा॒त्सि॒न्धु॒म॒ण॒वं॒न॒च॒क्षाः ॥
 वि॒श्वामि॒त्रो॒य॒द॒व॒ह॒त्सु॒दा॒स॒मि॒प्रि॒या॒य॒त॒कु॒ञ्जि॒के॒भि॒रि॒न्द्रः १ ॥ हं॒सा॒इ॒व॒कृ॒णु॒शु॒श्लो॒क॒म-
 द्वि॒भि॒म॒द॒न्तो॒गी॒भ॒र॒ध्र॒रे॒सु॒ते॒स॒चा॒दे॒वा॒भि॒वि॒प्रा॒कृ॒प॒यो॒नृ॒च॒क्ष॒सो॒वि॒पि॒व॒ध्वं॒कु॒शि॒काः
 सो॒म्यं॒मथु॑ १० ॥ १० ॥ उ॒प॒मे॒त॒कु॒शि॒का॒श्च॒त॒य॒ध्व॒म॒श्व॒रा॒ये॒प्र॒मु॒ञ्च॒ता॒सु॒दा॒सः ।
 रा॒जा॒नृ॒ज॒ङ्घ॒न॒प्रा॒ग॒पा॒गु॒दु॒ग॒था॒य॒जा॒ते॒व॒र॒आ॒पृ॒थि॒व्याः ११ ॥ अ॒इ॒मे॒रो॒द॒सी॒उ॒भे॒अ॒ह-
 मि॒न्द्र॒म॒तु॒ष्ट॒वम् । वि॒श्वामि॒त्र॒स्य॒र॒क्ष॒ति॒ब्र॒ह्म॒दे॒भार॑तं॒ज॒न॒म् १२ ॥ वि॒श्वामि॒त्रा॒अ॒रा-

सतत्रह्येन्द्रायवज्जिणे । करदित्रः सुराधंसः १३ । किंतेकृण्वन्तिकीकंटेयुगावो
नाशिरदुहेनतपन्तिधर्मम् । आनोभरुप्रमंगदस्यवेदोनिचाशाखंमघवन्नन्धया
नः १४ । ससर्परिरमतिंबाधमानावृहन्मिमायजमदग्निक्त्वा । आसूयस्यदुहिता
तंतानश्रवोद्वेज्वमृतमजूर्यम् १५ ॥ २१ ॥ ससर्परिरभरत्तूयमेभ्यो ऽधिश्रवः पाश्व-
जन्यासुकृष्टिपु । सापक्ष्याइनव्यमायुर्दधानायांमैपलास्तिजमदग्नायोद्दुः १६
स्थिरौगावोभवतावीळुरक्षोमैपाविर्वाहमायुगंविशारि । इन्द्रः पातल्यैददताशरी-
तोररिष्टनेमेअभिनः सचस्व १७ । वलथेहतनूनेवलमिन्द्रानुत्सुनः । वल
तोकायतनयायजीवसेत्संहिवल्लदाअसि १८ । अभिव्ययस्वखदिरस्यसारमोजो
धोहिस्पंदनेशिंशर्पायाम् । अक्षवीळोवीळितवीळयस्वमायामांदुस्माववंजीहियो
नः १९ । अयमस्मान्वनस्पतिर्माचूहामाचुरीरिपत् । स्वस्यागृहेभ्युआवसाआ

विमोचनत् २० ॥ २२ ॥ इन्द्रोतिभिर्वहृलाभिर्नोअद्ययाञ्छेष्ठाभिर्मघञ्छूर
जिन्य । योनोद्वेष्टयर्ःसस्पदीष्टयमुद्विष्मस्तमुप्राणोजहत् २१ परंशुचिद्वि
तपतिशिम्वलंचिद्विवृश्चति । तुखाचिंदिन्द्रयेपन्तीप्रयस्ताफेनमस्यति २२ न
सायकस्यचिकितेजनासोलोवंनयन्तिपशुमन्यमानाः । नावाजिनंवाजिनाहा-
सयन्तिनगर्दभंपुरोअश्वात्रयन्ति २३ इमईन्द्रभरतस्यपुत्राअपित्वंचिकितुर्नप्र-
पित्वम् । हिन्वन्त्यश्वमरणंनित्यंयावाजंपरिणयन्त्याजौ २४ ॥ २३ ॥ इति
शाकल्यसंहितायां तृतीये मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

इमं मरे द्वाविंशतिः मजापतिविंशामित्रो वाच्यो वा विश्वे देवास्त्रिष्टु ।

५४ इमंमहेविदध्यायशूपंशश्वत्कुत्वृड्ययाप्रजभुः । शणोतुनोदम्येभिर-
नीकैःगृणोत्वग्निर्दुठ्यैरजस्रः १ महिंनुहेद्विचेअर्चापृथिव्यैकामोमइच्छश्चरति

प्रजा॒न॒न् । य॒योर्हि॒स्तो॒मे॒वि॒द॒थे॒प॒दे॒वाः॒सं॒प॒र्य॒वो॒मा॒द॒य॒न्ते॒स॒चा॒योः २ यु॒वो॒ऋ॒त॒रो-
 इ॒सी॒स॒त्य॒म॒स्तु॒म॒हे॒षु॒णः॒सु॒वि॒ता॒य॒प्र॒भू॒त॒म् । इ॒वं॒द्वि॒वे॒न॒मो॒अ॒ग्ने॒पृ॒थि॒व्यै॒सं॒प॒र्या॒मि॒प्र॒य-
 सा॒या॒मि॒र॒त्न॒म् ३ उ॒तो॒हि॒वा॑पू॒र्व्या॒आ॒वि॒वि॒द्र॒ऋ॒ता॑व॒री॒रो॒द॒सी॒स॒त्य॒वा॒चः॒ न॒र्श्वि-
 द्वांस॒मि॒थे॒गूर॑सा॒तौ॒व॒न्दि॒रे॒पृ॒थि॒वि॒वे॒वि॒दानाः॑ ४ को॒अ॒द्वा॒वे॒द॒क॒इ॒ह॒प्र॒वो॒च॒द्दे॒वाँ॒अ-
 ष्छो॑पृ॒थ्वा॒ऽका॒स॒मे॒ति । द॒दृ॒श्र॒ए॒पा॒म॒व॒मा॒स॒वाँ॒सि॒रे॒पू॒या॒गु॒ह्ये॒पु॒त्र॒ते॒पु ५ ॥ २४ ॥
 क॒वि॒र्न॒च॒क्षा॑अ॒भि॒र्षी॑म॒च॒ष्ट॒ऋ॒त॒स्य॒यो॒ना॒वि॒ध॑ते॒म॒द॒न्ती॑ । ना॒ना॒च॒क्रा॒ते॒स॒द॒नं॒य॒था॒वेः॑
 सं॒मा॒न॒न॒क॒र्तु॒ना॑सं॒वि॒दाने॑ ६ स॒मा॒न्या॒वि॒र्यु॒ते॒दू॒रे॒अ॒न्ते॒ध्रु॒वे॒प॒ढे॒त॒स्थ॒तु॒र्जा॒ग॒रू॒के॑ । उ॒त
 स्व॒सो॒रा॒यु॒व॒ती॒भ॒व॒न्ती॒आ॒दु॒ब्रु॒वा॒ते॒मि॒थु॒ना॒नि॒ना॒म ७ वि॒श्वे॒दे॒ते॒ज॒नि॒मा॒सं॒वि॒वि॒क्तो
 म॒हो॒दे॒वा॒न्वि॒ध॑र्ष॒ती॒न॒व्य॑थे॒ते । ए॒जं॒द्भु॒वं॒प॑त्य॒ते॒वि॒श्व॒मे॒कं॒च॑र॒त्प॒त॒त्रि॒वि॒षु॒णं॒वि॒जा॒त॒म॒ट
 स॒ना॑पु॒रा॒ण॒म॒धे॒म्या॒रा॒न्म॒हः॒पि॒तु॒र्जं॒नि॒तु॒र्जा॒मि॒त॒न्नः॑ । दे॒वा॒सो॒य॒त्र॒प॒नि॒ता॒र॒ए॒वै॒रु॒रो

पथिव्युत्तैतत्सुरन्तः १ इमंस्तोमरोदसीप्रव्रवीम्यदूदराः शृणवन्नग्निजिह्वाः । मित्रः
 सन्नाजोवरुणोयुवांनआदित्यासः कवयः पप्रथानाः १० ॥ २५ ॥ हिरण्यपाणिः
 सवितसुजिह्वस्विरादिवोविदथेपत्यमानः १ देवेषुचसवितः श्लोकमश्रवादस्म-
 भ्यमासुवसर्वतातिम् ११ सुकृत्सुपाणिः स्ववैक्रुतावादेवस्वष्टावसेतानिनोधात्
 परण्वन्तः क्रभवोमादयध्वमध्वग्रावाणोअध्वरमतष्ट १२ विद्युद्रथामरुतः कृष्टिम-
 न्तोविवोमयाः क्रुतजाताअयासः । सरस्वतीशृणवन्युज्जियसोधातारियिसहवी-
 रंतुरासः १३ विष्णुंस्तोमासः पुरुदुस्ममर्काभगस्येवकारिणोयामनिरमन् १
 उरुक्रमः कंकुहोयस्यपूर्वानमर्धन्तियुवतयोजनित्रीः १४ इन्द्रोविश्वैर्यैः ३ः पत्य
 मानउभेआपप्रौरोदसीमहित्वा । पूरंदरोवृत्रहृत्हायष्णुण्यैः १५ संगम्यानआभराभरि
 पृश्वः १५ ॥ २६ ॥ नासंत्यामिपितरावन्धुपृच्छांसजात्यमश्विनोश्चारुनाम । युवंहि

स्थोरयिदौनोरयीणांदात्रंक्षेथेअकवैरदब्धा १६ महचंद्रःकवयश्चारुनामयद्धेदे-
 वाभवंथविश्वइन्द्रे । सर्वक्रभुभिःपुरुहूतप्रियेभिरिमांधियंसातयेतक्षतानः १७
 अर्यमाणोअदितिर्यज्ञियासोऽदब्धानिवरुणस्यव्रतानि । युयोतंनोअनपत्यानिग-
 तोःप्रजावान्नःपशुमाअस्तुगातुः १८ देवानांदतःपुरुषप्रमतोऽनागान्नोचोचतसर्व-
 तांता । शृणोतुनःपृथिवीद्यौरुतापःसूर्योनक्षत्ररुव १९ न्तरिक्षम् १९ गणवन्तनेवि-
 पणःपर्वतासोध्रुवक्षेमासइळ्यामदन्तः । आदित्यैर्नोअदितिःशृणोतुयच्छन्तुनो
 मरुतःशमभद्रम् २० सदासुगःपितृमौअस्तुपन्थामध्वदेवाओपधीःसंपिपृक्त ।
 भगोमिअग्नेसख्येनमृध्याउद्रायोअश्यांसदनंपुरुक्षोः २१ स्वदस्वहव्यासमिपोदि-
 वीह्वस्मद्य १ कसंमिमोहिश्त्रवासि । विश्वाअग्नेपत्सुताअपिशंत्रूनहविश्वासुमना
 वीदिहीनिः २२ ॥ २७ ॥

उपसो द्वाविंशतिः प्रजापतिविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् । आद्याया उषाः । ततो मवानामग्निः

एकादश्या अहोरात्रौ । ततस्त्रिष्टया रोदसी । पञ्चदश्या रोदसी द्युनिशौ वा ।

षोडश्या दिशः । शिष्टानामिन्द्रः पर्जन्यात्मा त्वष्टा वाग्निश्च ।

५५ उषसःपूर्वाअधयद्व्युर्महद्विज्ञेअक्षरंपुदेगोः । व्रतादेवानामुपनुप्रभार्प-
न्महेवानामसुरत्वमेकम् १ मोषणोअत्रजुहुरन्तदेवामापर्वेअग्नेपितरःपदज्ञाः।
प्राण्योःसध्नोःकेतुरन्तर्महेदेवानामसुरत्वमेकम् २ विमेपुरुत्रापतयन्तिकामाः
शस्यच्छादीयेपुर्व्याणि । समिद्धेअग्रावृत्तमिद्वेदमहेदेवानामसुरत्वमेकम् ३
समानोराजाविभूतःपुरुत्राशैर्षेगयासुप्रयुतोवनानु । अन्यावृत्संभरतिक्षेतिमाता

महद्देवानामसुरत्वमेकम् ४ आक्षिप्तपूर्वास्वर्पराअनुरूसद्योजातासुतरुणीष्वन्तः ।
 अन्तर्वतीःसुवतेअप्रवीतामहद्देवानामसुरत्वमेकम् ५ ॥ २८ ॥ शयुःपरस्ता-
 दयनुद्विमातावन्वृनश्चरतिवृत्संएकः । मित्रस्यतावरुणस्यत्रतानिमहद्देवानामसु-
 रत्वमेकम् ६ द्विमाताहोताविवंधैदुसन्नाळन्वग्रंचरतिक्षेतिबुधः । प्ररण्यानिरण्य-
 वाचोभरन्तेमहद्देवानामसुरत्वमेकम् ७ शूरस्येव्युध्यतोअन्तमस्यप्रतीचीनेद-
 दशेश्वरमायत् । अन्तर्मतिश्चरतिनिष्पिधंगोर्महद्देवानामसुरत्वमेकम् ८ निवे-
 वेतिपलितोवृतआस्वन्तर्महांश्चरतिरोचनेन । बपूषिविभ्रदुभिनोविचष्टिमहद्देवा-
 नामसुरत्वमेकम् ९ विष्णुर्गोपाःपरमंपातिपार्थःप्रियाधामान्यमृतादधानः ।
 अग्निष्ठाविश्वामुर्वनानिवेक्महद्देवानामसुरत्वमेकम् १० ॥ २९ ॥ नानाचक्रति

यस्याऽवपुपितयोरन्यद्रोचकैकृष्णमन्यत् । श्यानीचयदरुपीचस्रसारौमहद्देवा-
 नामसुरत्वमेकम् ११ माताचयत्रदुहिताचवेनसूत्रदुवेधापयेतसर्माची । ऋतस्य
 तेसदसीळेअन्तर्महद्देवानामसुरत्वमेकम् १२ अन्यस्यावत्संरिह्वाहीमिमायकया
 भुवानिदधेनुर्ह्यः । ऋतस्यसापयसापिन्वतेळाऽमहद्देवानामसुरत्वमेकम् १३
 पद्यावस्तेपुरुषावप्यध्वार्तस्यैज्यविरैरिहाणा । ऋतस्यसद्भ्रविचरामिविद्वान्म-
 हद्देवानामसुरत्वमेकम् १४ पदेऽवनिहितेदस्मेअन्तस्तयोरन्यद्ब्रह्ममाविरन्यत् ।
 सद्ग्रीचीनापथ्याऽसाविपूचीमहद्देवानामसुरत्वमेकम् १५ ॥ ३० ॥ आयेनवा
 वुनयन्तामशीश्वीःसवर्दुयाःशत्रयाअप्रदुग्धाः । नव्यांनव्यायुवतयोभवन्तीमह-
 द्देवानामसुरत्वमेकम् १६ यदन्यासुवपभोरैवीतिसोअन्यस्मिन्यथेनिदधाति-

रेतः । सहिष्पान्त्वन्तसभगः सराजा महद्देवानां मसुरत्वमेकम् १७ वीरस्यनुस्व-
 श्वं जनासुः प्रनुवोचामविदुरस्य देवाः । प्रोक्त्वा युक्ताः पशुपंश्चावहन्ति महद्देवानां म-
 सुरत्वमेकम् १८ देवस्त्वष्टां सविता विश्वरूपः पृषोपं प्रजाः पुरुधा जज्ञान । इमा च
 विश्वा भवन्तान्यस्य महद्देवानां मसुरत्वमेकम् १९ महिसमैरश्च स्व्यासमीची उभेते
 अस्य वसुनान्त्यष्टे । शृण्वे वीरो विन्दमानो वसूनि महद्देवानां मसुरत्वमेकम् २०
 इमा च नः पृथिवी विश्वया या उर्पक्षति हितमित्रो न राजा । पुरःसदः शर्मसदो न वीरा
 महद्देवानां मसुरत्वमेकम् २१ निष्पिध्वरीस्त ओर्पधीस्तुता पौरयि तं इन्द्रपृथिवी वि-
 भर्ति । सखायस्ते वामभाजः स्याम महद्देवानां मसुरत्वमेकम् २२ ॥ ३१ ॥ इति
 शाकलर्कसंहितायां तृतीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

नताष्टीमयेषु इधुनर्नवाश्विनमित्रोमंत्रचतुर्गणयज्ञयंतमिहेहसप्तभवंजागतंतृचोऽन्त्येन्द्रश्चोषडपस्यमि-
माउच्युनेन्द्रावरुणवाहस्पतिपौष्णसावित्रसोम्यमैत्रावरुणास्तुचाअन्त्योजमदन्यापौवाचतुर्थ्याद्यागा-
यज्ञयोवामदेवोगौतमश्चतुर्थमण्डलमपश्यत्सोमंविशतिरष्टयतिजगतीघृतिरूपाद्याश्चतस्रोवारुणयथवायो
मर्येष्ववः पौळशाकृणुष्वपथोनारासोऽन्नम् ।

न ताष्टी मजापतिविश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

५६. ३०म् नतामिनन्तिमायिनोनधीराव्रतादेवानां प्रथमाध्रुवाणि । नरोदसी
अद्रुहविद्याभिर्नपर्वतानिर्नमेतस्थिवांसः १ षड्भारौएकोअचरन्विभत्स्यंतवर्षिष्टु-
मुपगावुआगुः । तिस्रोमहीरुपरारास्तस्थुरत्यागुहाद्वेनिहितेदशैका २ त्रिपाज-
स्योर्वृषभोविश्वरूपउतत्र्युधापुरुघप्रजावान् । अयनीकःपत्यतेमाहिनावान्त्सरे-
तोधावृषभःशश्वतीनाम् ३ अभीकआसांपदवीरवोध्यादित्यानामहेचारुनाम ।

आपश्चिदस्माअरमन्तेदेवीःपृथग्ब्रजन्तीःपरिपीमवृञ्च ४ त्रीपधस्थासिन्धवस्त्रिः
 कंयीनासुतत्रिमाताविदथैपुस्रमाद् ५ ऋतावरीयोपिणास्तिस्रोअप्यास्त्रिरादिवो
 विदथेपत्यमानाः ५ त्रिरादिवःसंवितवर्वायीणिदिवेविंवआसुवत्रिनोअहः । त्रि-
 घातुरायआसुवावसूनिभंगत्रातधिपणेसातयेषाः ६ त्रिरादिवःसंविततासोपवीति
 राजानामित्रावरुणासुपाणी । आपश्चिदस्यरोदसीचिदूर्वरत्नैभिक्षन्तसवितुः
 सवायं ७ त्रिरुचुमादूणशरिचुनानित्रयोराजन्त्यसुरस्थवीराः । ऋतावान
 इपिराबूळभासस्त्रिरादिवोविदथैसन्तुदेवाः ८ ॥ १ ॥

५७ प्रमेचिविकाँअविदन्मनीपधिनुंचरन्तीप्रयुतामगोपाम् । सद्यश्चिद्यादुः-
 द्रुहेभूरिधासेरिन्द्रस्तदग्निःपनितारोअस्याः १ इन्द्रःसुपयावृण्णासूहस्तादिवोन

प्रीताःशोभयदुदुहे । विश्वेयदस्यांरण्यन्तदेवाःप्रवोऽन्नसवःसुन्नमश्याम् २ या
 जामयोवृष्णइच्छन्तिशक्तिंमस्यन्तीजनितेगर्भमस्मिन् । अच्छापुत्रधेनवो
 वावशानामहश्चरन्तिविभ्रतंपपि ३ अच्छाविवकिमरोदसीसुमेकेप्राणोयुजा-
 नोअध्वरमनीया । इमाउत्तेमनेभरिवारारुध्वाभिवन्तिदर्शतायजत्राः ४ यत्ते
 जिह्वामधुमतीसुमेधाअग्नेदेवेष्व्यतउरूची । तयेहविश्वोअवसेयजत्रानासादय
 पाययाचामर्धनि ५ यत्तेअग्नेपवतस्येवधारारसश्चन्तीपीपयदेवचित्रा । तामस्म-
 भ्यंप्रमत्तिजातवेदेवसोरासुसुमतिविश्वजन्याम् ६ ॥ २॥

धेनुर्नव विश्वाभिन्नोऽभिनौ त्रिष्टुप् ।

५८ धेनुःप्रत्नस्यकाम्यंबुहानान्तःपुत्रश्चरतिदक्षिणायाः । आद्योतनिवहति
 शुभ्रयामोपसःस्तोमोअश्विनावजीगः १ सुयुग्वंहन्तिप्रतिवामृतेनोर्ध्वाभिवन्ति

पितरैवमेवाः । जरेथामसमद्विपणे मनीषायुवोरवश्चकुमायातमर्वाक् ॥ २ ॥ सुयु-
 ग्भिरश्वैः सुवृत्तारथेनदस्त्राविमंशृणुतश्लोकमद्रैः । किमङ्गवांप्रथवर्तिगमिष्ठाहृवि-
 प्रसोअश्विनापुराजाः ३ आमन्येथामागतंकच्चिद्वैविश्वेजनासोअश्विनाहवन्ते ।
 इमाहिवांगोक्रजीकामधूनिप्रमित्रासोनदुदुरुस्रोअत्रे ४ तिरःपूरूचिदश्विनार-
 जास्याङ्गुयोवांमघवानाजनेषु । एहयातंपृथिभिर्देवयानैर्दस्त्राविमेवांनिघयोमधू-
 नाम् ५ ॥ ३ ॥ पुराणमोर्कःसख्यंशिचवांयुवोनैराद्रविणंजुह्वाठ्याम् । पुनः
 कृण्वानाःसख्याठिवानिमध्वांमदेमसहनसंमानाः ६ अश्विनावायुनायुवंसुद-
 क्षान्तियुद्धिश्वसुजोपसायुवाना । नासंत्यातिरोअह्वयंजुवाणासोमपिवतमस्त्रिधा
 सुदानू ७ अश्विनापरिवामितपःपूरूचरीरियुर्गोभिर्घतमानाअमृधाः । रथोहवा-

मृतजाअद्रिजतःपरिद्यावापृथिवीर्यन्तिसद्यः ८ अश्विनामधुपुत्रमोयवाकुःसोम-
स्तंपातमागतदुरोणोरथोहवांभरिर्वर्षःकरिक्तस्तुतावतोनिष्कृतमार्गमिष्टः ९ ॥४॥

मित्रो नव विश्वामित्रो मित्रः । अन्त्याथतस्रो गायत्रयः । शिष्टास्त्रिदुषः ।

५९ मित्रोजनान्यातयतिब्रुवाणोमित्रोदाधारपृथिवीमृतयाम् । मित्रःकृष्टी-
रनिमियाभिचष्टेमित्रायहव्यधृतवज्जुहोत १ प्रसमित्रमतोअस्तप्रयस्वान्यस्त
आदित्यशिक्षतिव्रतेन । नहन्यतेनर्जायतेत्वोतैननुमंहोअश्रोत्यन्तितोनदरात् २
अनमीवासइळयामदन्तोमितज्ञवोवर्सन्नापृथिव्याः । आदित्यस्यव्रतमुपक्षिप-
न्तेवयंमित्रस्यसुमतास्याम ३ अयंमित्रोर्नमस्यःसशेवोराजासुक्षत्रोअजनिष्ट
वेधाः । तस्यवयंसुमतायज्ञियस्यापिभद्रेसोमनसेस्याम ४मंहोआदित्योनमसो-
पसथीयातयज्जनेगणतेसुशेवः । तस्माएतत्पन्यतमायजुष्टंमग्नौमित्रायहविरा-

जुहोत ५ ॥ ५ ॥ मित्रस्य चर्षणीधृतोऽवोदेवस्यसानुसि । द्युमंत्रचित्रश्रवस्तमम् ६
 अभियोमंहिनादिवमित्रोवभूर्वसुप्रथाः । अभिश्रवोभिःपृथिवीम् ७ मित्राय
 पञ्चयेमिरेजनांअभिष्टिशवसे । सदेवान्बिश्वांन्विभर्ति ८ मित्रोदेवेज्वाययजना-
 यवृक्त्वाहिये । इपंडृष्टव्रताअकः ९ ॥ ६ ॥

इहे सप्त विश्वामित्र ऋभवो जगती । अन्सानां तिसृणापिन्द्रश्च ।

६० इहेहवोमनसावन्द्युतानरुशिजो जग्मुरभितानिवेदसा । याभिर्मा-
 याभिःप्रतिजुतिवर्षसःसौधन्वनायज्ञियैभागमानुश १ याभिःशर्चीभिश्चमसौ
 अपिशतयर्षायियागामरिणीतचमणः । येनुहरीमनसानिरतक्षतेनदेवत्वमभवः
 समानश २ इन्द्रस्यसुख्यमभवःसमानशुर्मतोर्नपातोअपसोदधन्विरे । सौध-
 न्वनासोअमृतत्वमेरिरेविष्टीशर्मीभिःसुकृतःसुकृत्या ३ इन्द्रेणयाथसरथसूते

सर्वाअथोवज्ञानाभयथासहश्रिया । नवःप्रतिमैसुकृतानिवाघतःसौधंन्वनाक्रम-
 वोवीयाणिच ४ इन्द्रऋभुभिर्वाजवद्विःसमुक्षितंसुतंसोसामावृपस्यागभस्त्योः ।
 धियेपितोमघवन्वाशुप्रोगहेसौधन्वतेभिःसहमेत्स्वानृभिः ५ इन्द्रऋभुमा-
 न्याजवान्मत्स्वेहनोऽस्मिन्सर्वेनशब्द्यापुरुष्टत । इमानितुभ्यंस्वसराणियेमिरे
 व्रतदेवानामनुपश्चयमभिः ६ इन्द्रऋभुभिर्वाजिभिर्वाजयन्निहस्तोमंजरितुरुप
 याहियज्ञियम् । शतंकेतोभिरिपिरेभिरायवेसहस्रणीथोअध्वरस्यहोमनि ७ ॥ ७ ॥

उपः सप्त विश्वामित्र उपाह्विष्टुप ।

६१ उपोवाजेनवाजिनिप्रचेताःस्तोमंजुपस्वगणतोमघोनि । पुराणीदेवि
 युवतिःपुरन्धिरनुव्रतंचरसिविश्वारो १ उपोदेह्यमर्त्याविभाहियुन्द्रथासनुता
 इरयन्ती । आत्वावहन्तुसुयमासोअश्वाहिरपथवर्णीपृथुपाजसोये २ उपःप्रतीची

भुवनानिविश्वोर्ध्वातिष्ठस्यमृतस्यकेतुः । समानमर्थचरणीयमानाचक्रमिवनव्यु-
 स्याववृत्स्रं ३ अवस्यमेवचिन्वतीमघोन्युपायातिस्वसरंस्यपत्नी । स्व३ जर्नन्ती
 सुभगासुदंसाअन्तांहिवःपप्रथआपृथिव्याः ४ अच्छावोद्वीमूपसंविभातीप्रवो
 भरध्वंनमेतासुवृक्तिम् । ऊर्ध्वमधुधादिविपाजोअश्रेत्प्ररोचनारुरुचेरण्वसंन्दक् ५
 ऋतार्वरीदिवोअर्करवोध्यारेवतीरोदंसीचित्रमंस्थात् । आयतीमग्रउपसंविभाती
 वाममैप्रिप्रविणंभिक्षमाणः ६ ऋतस्येवुभ्रउपसांमिपण्यन्वृपांमहीरोदंसीआ
 विवेश । महीमित्रस्यवरुणस्यमायाचन्द्रेवभानुंविदधेपुरुत्रा ७ ॥ ८ ॥

इमा उ अष्टादश विश्वामित्रो गायत्री । अन्त्यानां तिष्ठणां जपदप्रिर्वा । अन्त्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ।
 पण्णां तृचानां क्रमेणेन्द्रावरुणौ बृहस्पतिः पूषा सविता सोमो मित्रांधरुणौ देवताः ।

६२ इमाउवांभमयोमन्यमानाधुवावंतेनतुज्याअभवन् । कं३ त्यदिन्द्रावरु-

णायशौवायेनस्मासिनंभरथःसखिभ्यः १ अयमुवांपुरुतमोरयीयञ्छ्वत्तमम-
 वसिजोहवीति । सजोषाविन्द्रावरुणामरुद्विवापृथिव्यागुणंतंहवमे २ अस्मे
 तदिन्द्रावरुणावसुव्यादस्मेरयिमरुतःसर्ववीरः । अस्मान्वरुन्नीःशरणैरवन्त्वस्मा-
 न्दोत्राभारतीदक्षिणाभिः ३ बृहस्पतेजुपस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य । रास्वरत्नानि
 दाशुपे ४ शुचिमर्कवृहस्पतिमध्वरेपुनमस्यत । अनाम्योजअचके ५ ॥ १ ॥
 वृषभंचर्षणीनांविश्वरूपमदाभ्यम् । बृहस्पतिंवेरण्यम् ६ इयंतंपृथन्नाघृणेषुष्टु-
 तिद्वनव्यंसी । अस्माभिस्तुभ्यंशस्यते ७ तांजुपस्वगिरंममवाजयन्तींमिवा-
 धियम् । बृथ्यारिवयोपेणाम् ८ योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति । सनः
 पूपाविताभुवत् ९ तत्संवितुर्वेरेण्यंभगोदिवस्वयधीमहि । धियोयोनःप्रचोद-

यत् १० ॥ १० ॥ देवस्यसवितुर्वयंवाजयन्तःपुरन्धया । भगस्यरातिर्मा-
 महे ११ देवंनरःसवितारंविप्रायज्ञैःसुवृक्तिभिः । नमस्यन्तिविधियेपिताः १२
 सोमोजिगतिगतुविद्वानमितिनिष्कृतम् । ऋतस्ययोनिमासदम् १३ सोमो
 अस्मभ्यंहिपद्वचतुष्पदेचपशवै । अनुमीवाइयस्करत् १४ अस्माकमार्युर्वर्धय-
 त्त्रभिमातीःसहमानः । सोमःसधस्थमासदत् १५ आनोमित्रावरुणाधृतैर्गव्य-
 त्तिमुक्षतम् । मध्वारजासिसुक्रतू १६ उरुशंसानमोवृधामह्लावक्षस्यराजथः ।
 द्राधिष्ठाभिःशुचिव्रता १७ गुणानाजमवग्निनायोनावृतस्यसीदतम् । पातंसो-
 ममृतावृधा १८ ॥ ११ ॥ इति शाकलकूसंहितायां तृतीये मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ५ ॥

इति तृतीयं मण्डलं समाप्तम् ॥ ३ ॥

तां ह्यग्रे विशतिर्वाग्देवोऽग्निस्त्रिष्टुप् । द्वितीयादिचतसृणामग्निर्वा वरुणश्च ।

प्रथमाग्निः । द्वितीयातिजगती । तृतीया धृतिः ।

१ त्वाह्विग्नेसद्मिस्समन्यवो देवांसो देवमरतिन्त्ये रिर इति क्रत्वान्ये रिरे । अम-
त्यै यजतमत्यैष्वो देवमा देवं जनत प्रचेतसं विश्वमा देवं जनत प्रचेतसम् १ सभ्रातरं
वरुणमग्नां वा वृत्स्व देवो अच्छासु मती यज्ञ वन सं ज्येष्ठ यज्ञ वन सम् । ऋतावानि मा-
दित्यं चर्षणी धृतं राजानं चर्षणी यतम् २ सखे सखायमभ्यावन्त्स्वाशानचक्रं रथे-
वरं ह्यास्मभ्यं दस्मं रं ह्या । अग्नेमृत्कीकं वरुणे सचा विदो मरुत्सु विश्वभानिषु । तो-
कार्यतु जेशु शानुं कृद्ध्यस्मभ्यं दस्मं शं कृधि ३ त्वनो अग्ने वरुणस्य विद्वान्द्वेव-
स्ये हे कोऽव्यासि सीष्ठाः । यजिष्ठो वह्नितमः शोशुचानो विश्वो द्वेषांसि प्रमं मुग्ध्य-
स्मत् ४ सत्वं नो अग्नेऽनुमो भवोतीने दिष्ठो अस्या उपसो व्युष्टौ । अवयद्वयनो वरु-

णंर्राणोवीहिमृळीकंसुहवोनएधि ५ ॥ १२ ॥ अस्यश्रेष्ठासुभगस्यसंहदेवस्य-
 चित्रतमामर्त्येषु । शुचिर्धृतंनतुतमइयायाःस्पाहदेवस्यमंहनेवधेनोः ६ त्रिर-
 स्यतापरमासन्तिसत्यास्पाहदेवस्यजनिमान्यन्नेः । अनन्तेअन्तःपरिवीतुआगा-
 ष्छुचिःशुक्रोअयोरोरुचानः ७ सदूतोविश्वेदुभिर्वष्टिसञ्जाहोताहिरण्यरथोरंसु-
 जिह्वः । रोहिदश्वोवपुज्योविभावासदारण्वःपितुमतीवसंसत् ८ सचेतयन्मनु-
 पोयज्ञवन्वुःप्रतंमह्यारंशनथानयन्ति । सक्षेत्यस्यदुयासुसाधन्देवोमत्स्यसधनि-
 त्वमाप ९ सतूनोअग्निनैयतुप्रजानन्नच्छारत्वेवभक्त्यदस्य । धियायद्विद्विष्वेअम-
 ताअकृण्वन्धौष्पितार्जनितासत्यमुक्षन् १० ॥ १३ ॥ सजायतप्रथमःपस्त्या-
 सुमहोवृधेरजसोअस्ययोनौ । अपादशीर्षागुहमानोअन्तायोयुवानोवृषभस्य
 नीळे ११ प्रशर्धआर्तप्रथमंविपुन्यौकृतस्ययोनावृषभस्यनीळे । स्पाहोयुवावपु-

ज्योविभावास्तप्रियासौऽजनयन्तवृष्णौ १२ अस्माकमत्रपितरोमनुज्याअभि
 प्रसेदुःकृतमाशुपाणाः।अश्मत्रजाःसद्गुधावत्रेअन्तरुदस्राआजनुपसोहवानाः १३
 तेमर्मजतदहवांसोअद्रितदयामन्येअभितोविवोचन् । पृथ्वयन्त्रासोअभिकारम-
 र्चन्विवन्तज्योतिश्चकृपन्तधीभिः १४ तेगव्यतामनसाहृध्रमुब्धगायैमानंपरिप-
 न्तमद्रिम् । दृह्मनरोवर्चसादैव्येनव्रजंगोमन्तमुशिशोविवव्रुः १५ ॥ १४ ॥ तेम-
 न्वतप्रथमनामधेनोस्त्रिःसप्तमातुःपरमाणिविन्दन् । तज्जानतीरभ्यनूयतंत्राआ-
 विभुववरुणीयशसागोः १६ नेशचमोदुधितरोचतद्यौरुद्व्याउपसोभानुरर्त ।
 आसूर्योवृहत्स्तिष्ठदम्रौऋजुमर्तेपुवृजिनाचपश्यन् १७ आदित्पश्चाद्वुबुधाना
 व्यख्यन्नादिद्वैतधारयन्तद्युभक्तम् । विश्वेविश्वांसुदुर्यासुदेवामित्रधिेवरुणसत्य-
 मस्तु १८ अच्छावोचेयशुशुचानमुद्रिहोतरंविश्वभरसंयजिष्ठम् । शुब्धयोअतृ-

पञ्चागामन्वोनपतपरिरिक्तमंशोः १ १ विश्वेयामदितिर्यज्ञियानां विश्वेयामतिधि-
मानुषाणाम् । अग्निदेवानामवृणानःसुमृळीकोभवतुजातवेदाः ३ ० ॥ १ ५ ॥

यो मर्त्येषु विश्वितोर्वाग्देवोप्रस्त्रिदुर् ।

२ यो मर्त्येष्वमृतक्रतावादेवो देवेष्वरतिर्निधाधि । होताय जिष्ठो मङ्गाशु च ध्वेह-
न्यैरग्निर्मनुपर्इर्यध्यै १ इह त्वंसूनो सहसो नो अद्य जातो जातौ तु भयौ अन्तरमे ।
दूतइयसेयुजानकृष्वक्रजुमूष्कान्यृपणः शुक्रांश्च २ अत्यावृधस्नूरोहितायुतस्नू
क्रतस्य मन्ये मनसा जविष्ठा । अन्तरीयसे अरुपायुजनो युष्मांश्च देवान्विष्ठा आच-
मतीन् ३ अयमण्वरुणं मित्रमेषामिन्द्रा विष्णुं मरुतो अश्विनोत । स्वर्षो अग्ने
सुरथः सुराधा एदुवह सुहविये जनाय ४ गोमौ अग्ने ऽविमौ अश्वीयज्ञो नुवत्सखा
सवमिदं प्रमृष्यः ॥ इळावा एपो असुरप्रजावा न्दीयो रयिः पूथुवृधः सभावान् ५

॥ १६ ॥ यस्तद्दमंजभरत्सिष्विदानोमूर्थनिवाततपतेत्वाया । भुवस्तस्यस्वर्तर्वाः
 पायुरंशे विश्वस्मात्सीमघायतलुंरुष्य ६ यस्तेभरादक्षियतेचिदक्षनिशिषंन्मन्द्रम-
 तिथिमुदीरत् । आदेवयुरिनवतेदुरोणतस्मिन्नयिध्रुवोअस्तुदास्वान् ७ यस्त्वां
 द्रोपायडुपसिप्रशंसत्प्रियंवात्वाकृणवंतेहविष्मान् । अश्वोनस्वेदमआहेम्यावा-
 न्तमंहसःपीपरोदाश्वांसम् ८ यस्तुभ्यमग्नेअमतायदाशुद्वस्त्वेकृणवतेयतस्रुक् ।
 नसरायाशंशमानोवियोपन्नैनुमंहःपरिवरवधायोः ९ यस्यत्वमग्नेअध्वरंजुजौप्रो
 देवोमतस्यसुधितंराणः । प्रितेदसद्धोत्रासायविष्ठासोभयस्यीविधतोवृधासः १०
 ॥ १७ ॥ चित्तमचिंनिचिनवद्विविद्वान्पृष्ठेववीतावृजिनाचमर्तान् । रायेचनः
 स्वपत्यायदेवदितित्चरास्वाधितिमुरुष्य ११ कविंशशासुःकवयोऽदब्धानिधारय-
 न्तोदुर्यास्वायोः । अतस्त्वंदृश्यैअग्रएतान्पुद्भिःपश्येरुद्रुताअर्यणैवैः १२ त्वमग्ने

वाघतेसुप्रणीतिःसुतसोमायविधतेयविष्ठ । रत्नभरशशमनायघृष्वेपुथुश्चन्द्रमव-
 सेचर्यणिप्राः १३ अर्धाह्यह्यमंग्रेत्वायापद्भिहस्तेभिश्चकृमातनूभिः । रथंनक्र-
 न्तोअर्पसाभुरिजोऋतंयेमुःसुध्यंआशुप्राणाः १४ अर्धांमातुरुपसःसप्तविप्राजा-
 येमहिप्रथमावेधंसोनून् । दिवस्पुत्राअङ्गिरसोभवेमाद्रिरुजेमद्यनिर्नशुचन्तः १५
 ॥ १८ ॥ अधायथानःपितरःपरांसःप्रत्नासोअमऋतमांशुपाणाः । शुचीर्वयुन्दी-
 धितिसुक्थशासःक्षामाभिन्दन्तोअरुणीरपत्रन् १६ सुकर्माणःसुरुचोदेव्यन्तो-
 ऽप्योनेदेवाजनिमाधमेन्तः । शुचन्तोअग्निर्ववृषन्तुइन्द्रंमर्वगव्यंपरिपदन्तोअ-
 रमन् १७ आयथेर्वक्षुमतिपश्वोअख्यदेवानांयज्जनिमान्युग्र । मत्तानांचिदुर्व-
 शीरकप्रन्वृधेचिदुर्यउपरस्यायोः १८ अकर्मतेस्वपंसोअभूमऋतमंवलन्नूपसोवि-
 भातीः । अनूनमग्निंपुरुधासुश्चन्द्रदेवस्यममृजत्श्वारुचक्षुः १९ एतातेअग्रउच-

धानिवेयोऽर्वाचामकवयेताजुपस्र । उच्छोचस्वकृणूहिवस्यसोनोमहोरायःपुरु-
वारप्रयन्धि २० ॥ ११ ॥

आ वः षोडश वामदेवोऽग्निष्टिप् । आद्याया रुद्रः ।

३ आवोरानमध्वरस्यरुद्रंहोतरंसत्ययजुरोदस्योः।अग्निपुरातनयित्त्नोरचि-
त्तद्विरण्यरूपमवसेकृणुध्वम् १ अर्थयोनिश्रुकमायवयंतैजायेवपत्यउग्रतीसुवा-
साः । अर्वाचीनःपरिवीतोनिषीदिमाडतेस्वपाकप्रतीचीः २ आशृण्वतेअहृपिताय-
मन्मनूचक्षसेसुमृळीकार्यवेधः । देवायंशस्तिममृतायंशस्रायैवसोतामधुमुद्य-
मीळे ३ त्वंचिन्नःशम्याअग्नेअस्याऋतस्यवोधृतचित्स्वाधीः । कदातंउकथासंघ-
माद्यानिकदाभवन्तिसख्यागृहेतैः४कथाहृतद्वरुणायत्वमग्नेकथादिवेगहंसकन्नआ-
गः । कथामिन्नयमीच्छुयेपथिव्यैव्रवःकदर्पमृणोकद्रगाय ५ ॥२०॥ कद्विष्ण्यामृव-

धसानोअग्नेकहातायप्रतवसेशुभंवे । परिज्मनेनासंत्यायक्षेब्रवःकदंशेरुद्रायनुज्ञे ६
 कथामहेपुष्टिभारयंपूणेकद्रुद्रायसुमखायहविर्दे । कद्विष्णवउरुगायायरेतोब्रवः
 कदंशेशरेविवृहत्यै ७ कथाशार्थायमरुतामृतायकथासरेवृहतेपृच्छयमानः । प्रति
 त्रयोऽवितयेतुरायसाधादिवोजातवेदश्चिकित्वात् ८ ऋतेनऋतंनिर्यतमीळआ
 गोरामासचामधुमत्पुकर्मने । कृष्णासतीरुशताधासिनैयाजामयेणपयसापी-
 पाय ९ ऋतेनाहिष्मावृयभश्चिदुक्तःपुमाँअग्निःपयसापृष्टयेन । अस्पन्दमानो
 अचरद्वयोघायपाशुकंदुदहेपृश्निरूधः १० ॥ २१ ॥ ऋतेनाद्रिव्यसन्भिःदन्तःसम-
 क्रिरसोनवन्तगोभिः । शुनंनरःपरिपदन्नुयासंमाविःस्वरभवज्जातेअग्नौ ११
 ऋतेनदेधीरमृताअमृक्काअर्णोभिरापोमधुमद्विरग्ने । वाजीनसर्गेषुप्रस्तुभानःप्र-
 सवमिस्त्रवितवेवधन्युः १२ माकस्ययक्षंसवमिहुरोगामावेशस्यप्रमिनतोमापेः ।

माभ्रातुरग्रेअनृजोऋणंवेर्मासख्युर्दक्षरिपोर्भुजेम१३ रक्षाणोअग्नेतवरक्षणेभीरा-
 रक्षाणःसुमखप्रीणानः । प्रतिङ्फुरविरुजवीड्वहोजहिरक्षोमहिचिद्वावृधानम् १४
 एभिर्भवसमनाअग्नेअकैरिमान्स्पृशमन्मभिःशूवाजाञ्च । उतब्रह्माण्ययङ्गिरो
 जुस्वसंतैःशस्तिर्देववाताजरेत १५ एताविश्वाविदुपेतुभ्यवेयोनीथान्यग्नेनिण्या
 वचांसि । निवचनाकवयेकाव्यान्यशंसिपमतिभिर्विप्रउक्थैः १६ ॥ २२ ॥

कृणुष्व पद्यश चामदेवोशी रसोढा त्रिष्टुप् ।

४। कृणुष्वपाजःप्रसित्तिनपृथ्वीयाहिराजेयामवाँइभेन । तृष्वीमनूप्रसिति
 द्रूणानोऽस्तासि विध्यरक्षस्तपिष्ठैः १ । तवभ्रमासंआशुयापतन्यनस्पृशधृप्रता
 शोशुचानः । तपूष्यग्नेजुढापतङ्गानसन्दिनोविसृजविष्वगुल्काः २ प्रतिस्पगो
 विसृजतर्णितमोभवाणायुर्विशोअस्याअदब्धः । योतोरेअधशंसोयोअन्यग्ने

माकिष्ट्व्यथिरादधर्षीत् ३ उदंशेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्य ३ मित्रौओप्रतात्तिग्महेते ।
 योनोअरातिसमिधानचक्रेनीचातंधक्ष्यतसंनशुष्कम् ४ ऊर्ध्वोभवप्रतिविध्या-
 ध्यस्मदाविष्कणुष्वदैव्यान्यग्ने । अर्वस्थिरातनुहियातुजूनाजामिमजामिग्रमणी-
 ह्रिशत्रून् ५ ॥ २३ ॥ सतेजानातिसुमतिर्येविष्टयइवतेब्रह्मणेगातुमैरत् ।
 विश्वान्यस्मैसुदिनानिरायोद्युन्नान्ययोविदुरोअभिद्यौत् ६ संदग्नेअस्तुसुभगःसु-
 दानुर्येस्त्वानित्येनहविपायउकथैः । पिप्रीप्रतिस्वआर्यपिदुरोणेश्वदस्मैसुदिना
 सासंदिष्टिः ७ अर्चामितेसुमतिर्योष्यवर्षाक्सतेवावाताजरतामियगीः । स्वश्वा-
 स्त्वामुरथामजयेमास्मेक्षत्राणिधारयेरनुधून् ८ इहत्वाभूर्याचरेदुपुत्मन्दोषाव-
 स्तर्षीद्विवांसमनुधून् । क्रीळन्तस्त्वासुमनसःसपेमाभियुन्नातस्थिवांसोजना-
 नाम् ९ यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्योअग्रउपयातिवसुमतारथेन । तस्यत्राताभवसि

र्वाः । प्रयेस्मिन्तिवहणस्यवामप्रियामित्रस्यचेततोध्रुवाणि ४ अभातरोनयो
 पणोव्यन्तः पतिरिपोनजनयोदुरेवाः । पापासः सन्तोअनुताअसत्याइदंपदमजन-
 तागभीरम् ५ ॥ १ ॥ इदमैअग्नेकियतेपावकामिनेतगुरुंभारंनमन्म । बृहद्व्या
 धधृतागंभिरंयहंपृष्ठप्रयसासप्रवातु ६ तमिद्वेइवसमनासमानमभिकृत्वापुन-
 तीधीतिरश्याः । ससस्यचर्मन्नयिचारुपश्रैरुग्ररूपआरुपितंजवारु ७ प्रवाव्यंवचंसुः
 किमैअस्यगुहाहितमुपनिणिग्वदन्ति । यदुस्त्रियाणांमपवारिवृत्रन्पातिप्रियरूपो
 अग्रपद्वेः ८ इवमुत्यन्महिमहामनीकियदुस्त्रियासचतपर्यगौः । ऋतस्यपदे
 अधिदीद्यांनुगुहारयुष्यद्रघुयद्विवेद ९ अर्धद्युतानःपित्रोः सचासामेनतगुह्यचारु
 पश्रैः । मातुषपदेपरमेअन्तिपद्मोवृष्णःशोचियःप्रयतस्यजिह्वा १० ॥ २ ॥ ऋतं
 वीचेनमसापृच्छयमानस्तवाशसाजातवेदोयदीदम् । त्वमस्यक्षयमियद्भविश्वे

विविद्यदुद्रविण्यं यत्पृथिव्याम् ११ किंनो अस्यद्रविणं कङ्करत्नं विनोवोचो जातवेद-
 श्चिकित्वात् । गुहाध्वनः परमं यत्रो अस्य रेकुपदं निदाना अगन्म १२ कामर्यादा
 वयुना कङ्कवा मच्छांगमे मरघवो नवाजम् । कदानो दिवीरसृतस्यपत्नीः सरोवणे न
 ततननुपासः १३ अनिरेणवचसा फलवै न प्रतीत्येन कधुना तपासः । अवाते अमे
 किमिहा वदन्त्यनायुधास आसतास चन्ताम् १४ अस्य श्रियेसंमिधानस्य वज्जो
 वसोरनीकुंदम आहरोव । रुशदसानिः सुदृशी करूपः क्षितिर्नराया पुरुवारो अ-
 दौत् १५ ॥ ३ ॥

ऊर्ध्व ऊर्ध्वकादश वापदेवो भिस्त्रिष्टुप् ।

६ ऊर्ध्व ऊपुणो अध्वरस्य होतरनेति धेवता ता यजीयान् । त्वंहि विश्वं मभ्यसि
 मन्म प्रवेधसंश्चि रसिमनीपाम् १ अमूरो होतान्यसा वि विश्वं १ मिमन्ध्रो विदथे-

पप्रचेताः । ऊर्ध्वभानुसंवितेवाश्रेन्मेतवधूमस्तंस्तभायदुपद्याम् २ यतास्तुजूर्णोरा-
 तिनीधतार्चाप्रदक्षिणिवेवतातिमुराणः । उदुस्वरुर्नवजानाक्रः पृथोअनक्रिसुधि-
 तःसुमेकः ३ स्तीर्णवृहृणिसमिधानेअग्नाऊर्ध्वोअध्वर्युर्जुजाणोअस्यात् ।
 पर्यग्निःपशुपानहोतात्रिविष्टयतिप्रदिवडराणः ४ परित्मनामितद्रुरेतिहोताग्निम्-
 न्द्रोमधुवचाऋतावा । द्रवन्त्यस्यवाजिनोशोकाभयन्तेविश्वाभुवनायदभ्राट् ५
 ॥ ४ ॥ भद्रतैअग्नेस्वनीकसंहृघोरस्यसतोविपुणस्यचारुः । नयत्तेशोचि-
 स्तमसावर्न्तनध्वस्मानंस्तन्वीशेरुपआधुः ६ नयस्यसातुर्जनितोरवारिनमात-
 रापितरानूचिदिष्टौ । अधामित्रोनसुधितःपावको३ निदीदायमानुपीपुविक्षु ७
 द्विर्यपश्चजीजनन्संवसानाःस्वसारोअग्निमानुपीपुविक्षु । उपवुधमथर्योऽनदन्तं
 शुक्रंस्वासंपरशुनतिग्मम् ८ तवत्येअग्नेहरितोऽधुतस्मारोहितासंक्रज्वश्चःस्वश्चः ।

अरुपत्सोवृपणऋजुमुष्काअदेवतातिमहन्तदस्माः १ येहत्येतेसहमानाअयास-
 स्त्वेपासोअग्नेअर्चयश्चरन्ति । श्येनासोनदुवसनासोअर्थतुविष्वणसोमारुतंनश-
 र्धः ॥ १० ॥ अकारिब्रह्मसमिधानतुभ्यंशंसात्युक्थंयजतेव्यूथाः । होतारमग्निं
 मनुषोनिर्दुर्नमस्यन्तडुशिजःशंसमायोः ११ ॥ ५ ॥

अयमिहैकादश वामदेवोयिः । आद्या जगती । ततः पञ्चानुष्टुभः । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

७ अयमिहप्रथमोघायिधातृभिर्होतायजिष्ठोअध्वरेष्वीड्यः । यमप्रवानोभ-
 गवोविरुचुर्वेनपुचित्रविभ्वविशेशे १ अग्नेकवातआनुपगभुवद्वेवस्यचेतनम् ।
 अधाहित्वाजगृध्रिरेमतासोविक्ष्वीड्यम् २ ऋतावानुविचेतसंपश्यन्तोद्यामि-
 वस्तृभिः । विश्वेषामध्वराणांहस्कतरिंदमेदमे ३ आशुदुतंविचस्वतोविश्वायश्च-
 र्षणीरभिः । आजग्धुःकेतुमायवोभृगवाणंविशेशे ४ तमीहोतारमानुषश्चिकि-

त्वांसनिषेदिरे । रण्वपावकशोचिप्ययजिष्ठसप्तधामंभिः ५ ॥ ६ ॥ तंशश्वतीपु
 मातयवनआवृतिमश्रितम् । चित्रसन्तुंगुहाहितसुवेदकूचिदर्थिनम् ६ ससस्य
 यद्विद्युतासस्मिन्नूध्नस्यसामन्नणयन्तदेवाः । महौअग्निर्मंससरातहव्योवेर
 ध्वरायसदमिदतावा ७ वेरध्वरस्यदूत्यानिविद्वानुभेअन्तारोदसीसश्चिकित्वान् ।
 दूतइयसेप्रदिवउराणोविदुष्टरोदिवआरोधनानि ८ कृष्णतएमरुशतःपुरोभाश्व-
 रिण्व ९ चिर्वपुपामिदकम् । यदप्रवीतादधतेहगर्भसद्यश्चिज्जातोभवसीदुदृतः ९
 सद्योजातस्यदृष्टशानमोजेयदस्यवातोअनुवातिशोचिः । वृणक्तिग्मामंतसेपु
 जिह्वास्थिराचिदन्नादयेतेविजम्भैः १० तपुयदन्नातपुणाववक्षतपुदुतंकुण्ठयेद्बो
 अग्निः । वातस्यमेळिसचतेनिजूवन्नागुनवाजयेतेहिन्वेअवा ११ ॥ ७ ॥

दूतं वोष्टौ वामदेवोऽभिर्गायत्री ।

८ दंतवो विश्वेदसंहव्यवाहममर्त्यम् । यजिष्ठमृजसेगिरा १ सहिवेदावमु-
धितिमहौ आरोधनादिवः । सदेवाँ एहयक्षति २ सर्वेदेव आनमदेवाँ क्रतायतेदमे ।
वातिप्रियाणि चिद्वसु ३ सहोतासेदुदुत्यचिकित्वाँ अन्तरीयते । विद्वाँ आरोधनं
दिवः ४ तेषामये अग्नयेववाशुर्हव्यदातिभिः । यईपुष्यन्तइन्धुते ५ तेरायाते
सुवायैः ससवांसो विशृण्वरे । ये अग्रादधिरेदुवः ६ अस्मेराथोदिवेदिवेसंचरन्तु
पुरुस्पृहः । अस्मेवाजासईरताम् ७ सविप्रश्चर्यणीनां शत्रुसामानुषाणाम् ।
अतिक्षिप्रं वचिध्यति ८ ॥ ८ ॥

अग्रे षुळाष्टौ वामदेवोऽभिर्गायत्री ।

१ अग्नेमृळमहौ असियईमादेवयुंजनम् । इयेथर्वहिंरासदम् १ समानुषीषु

दृक्भोविश्वप्रावीरमर्त्यः । दूतोविश्वेषांभुवत् २ ससन्नपरिणीयतेहोतामन्द्रोदि-
 विष्टिषु । उतपोतानिरीदति ३ उतप्राअग्निरध्वरुतोगृहपतिर्दमे । उतब्रह्मानि-
 रीदति ४ वेपिह्वध्वरीयतामंपवक्ताजनानाम् । हव्याचमानुपाणाम् ५ वेपीह्व-
 स्वदृत्यं १ यस्यजुजोपोअध्वरम् । हव्यंमत्स्यवोह्वे ६ अस्माकंजोप्यध्वरम-
 स्माकंयज्ञमग्निः । अस्माकंशणुधीहवम् ७ परितदूकभोरथोऽस्माँअभ्रतुवि-
 श्वतः । येनरक्षसिदाशुपः ८ ॥ ९ ॥

अग्ने तमघाष्टौ वामदेवोग्निः । आद्यास्तिस्रः पदपङ्कयः । पश्चमी महापदपङ्कः ।

अन्त्योष्णिक् । त्रिष्टा उष्णिहः पदपङ्कयो वा ।

१० अग्नेतमद्याश्वेनस्तोमैः क्रतुंनभद्रहेदिस्पृशाम् । ऋध्यामातओहैः १ अ-
 घाह्येऽक्रतोर्भद्रस्यदक्षस्यसाधोः । रथीऋतस्यवृहतोवृभूथं २ एभिर्नोअकर्भवा
 नोअर्वाङ्मुख्येर्णज्योतिः । अग्नेविश्वेभिःसुमनाअनीकैः ३ आभिष्टेअध्वगोभि

गणन्तोऽग्नेदाशंस । प्रतद्विधोनस्तंनयन्तिगुष्माः ४ तवस्वादिष्ठाग्नेसंहृष्टिरिदा
 चिद्वह्वद्विचिद्वक्तोः । श्रियेरुक्मोनरोचतउपाके ५ धृतंनपृतंतनूरैपाःशुचि
 हिरण्यम् । तत्रैरुक्मोनरोचतस्वधावः ६ कृतंचिद्धिष्मासनेमिद्वयोऽग्रइनोपिम-
 तात् । इत्थायजंमानाहतावः ७ शिवानः सुख्यासन्तुभ्रात्राग्नेदेवेप्रेयुष्मे । सां
 नोनाभिः सर्वनेसस्मिन्नूर्धन् ८ ॥ १० ॥ इति शाकल्यकूर्संहितायां चतुर्थमण्डले
 प्रथमोऽनुवाकः १ ॥

भद्रं पद्मामदेवोधिस्त्रिष्टुप् ।

११ भद्रंतेअग्नेसहसिन्नर्नीकमुपाकओराचतेसूर्यस्थ । रुशहृशेद्वृहशेनक्या
 चिबुरुक्षितंवृशाआरूपेअन्नम् १ विपाह्यभेगृणतेमनीपांखेपंपसातुविजातस्तवा-
 नः । विथैभिर्यहावनःशुकेदेवेस्तत्रौरास्वसुमहोभूरिमन्मं २ त्वदग्नेकाव्यात्वन्मं-

नोपास्वदृक्थाजायन्तेराध्यानि । त्वदेतिद्रविणंवीरपैशाड्त्थाधिंयेवाशुभे-
 र्थाय ३ त्वद्वाजीवाजंभरोविहायाअभिष्टिकजायतेसत्यशुभः । त्वद्रयिर्देवजू-
 तोमयोभुस्ववाशुजूजुवाँअग्नेअर्वा ४ त्वामग्नेप्रथुमदेवयन्तोर्विंमताअमृतमन्द्र-
 जिह्वम् । द्वेपोयुतमाचिंवासन्तिधीभिर्दमनसंगृहपतिममूरम् ५ ओरअस्मदम-
 तिमारेअंहारेविश्वौदुर्मतियन्निपासि । दोपाशिवःसहसःसनोअग्नेयंदेवआचि-
 त्तचसेस्वस्ति ६ ॥ ११ ॥

यस्त्वां पद्दामदेवोशित्तिष्टु ।

१२ यस्त्वामग्नेइनधेयतस्त्रुक्त्रिस्तेअन्नैकणवत्सस्मिन्नहन् । समुद्यन्नेरभ्ये
 स्तुप्रसक्तचक्रत्वाजातेवेदश्चिकित्वान् १ इध्मंयस्तेजभरच्छ्रमाणोमहोअग्ने
 अनीकमासंपर्यन् । सइधानःप्रतिदोपामुपासंपुष्यन्नर्थिसंचेत्तन्नमित्रान् २

अग्निरीशेवृहतः क्षत्रियस्याग्निर्वाजस्यपरमस्यरायः । दधातिरत्नविधेतेयविष्टो
व्यानुपङ्कमर्त्यायस्वधावान् ३ यच्चिद्धितेपुरुषत्रायविष्ठाचिन्तिभिश्चकृमाकच्चि-
दागः । कधीष्वं १ स्मौअदितेरनागान्वेनांसिशिश्रयोविष्वगन्ने ४ महश्चिदम्
एनसोअभीकंऊवद्विवानामृतमर्त्यानाम् । मातेसखायःसदमिद्रियामयच्छातो-
कायतनेयायशयोः ५ यथाहृत्यद्वसवोगैथिचित्पिदिपिताममुञ्चतायजत्राः । एवो
ष्वं १ स्मन्मुञ्चताब्धहःप्रतार्यग्नेप्रतरंनआयुः ६ ॥ १२ ॥

प्रत्याग्निः पञ्च वामदेवोभिलिङ्गेऽक्तेवता वा त्रिष्टुप् ।

१३ प्रत्यग्निरुपसामग्रमख्याद्विभातीनांसुमनारत्नधेयम् । यातमश्विनासुकु-
तोदुरोणमुत्सूर्योऽज्योतिप्रादेवएति १ ऊर्ध्वंभानुंसंवितदेवोअश्रुद्वसंदविध्वद्ववि-
वोनसत्वा । अनुप्रतंवरुणोयन्तिमित्रेयत्सूर्यदिव्यारोहयन्ति २ यंसीमकृण्वन्तः

नोयास्त्वदुक्थाजायन्तेराध्यानि । त्वदेतिद्रविणंवीरपेशाडृत्याधिचेदाशुभे-
 त्याय ३ त्वद्वाजीवाजंभरोविहायाअभिष्टिकजायतेसत्यशुग्मः । त्वद्रयिद्वज-
 तोमयोभुस्त्वदाशुजुवाअग्नेअर्वा ४ त्वार्मन्नेप्रथमद्वयन्तोद्विमताअमृतमन्द्र-
 जिह्वम् । द्वेयोयुतमायिवास्तन्तिधीभिर्दमनसंगृहपतिममूरम् ५ ओरअस्मदम-
 तिमरेअंहारेविश्वादुर्मतियन्निपासि । दोपाशिवःसहसःसूनोअग्नेयंदेवआचि-
 त्सचसेस्वस्ति ६ ॥ ११ ॥

यस्तां षड्ग्रामदेवोप्रसिद्धिषु ।

१२ यस्त्वामग्नेइनर्धतेयत्सुकृत्रिस्तेअर्वाकणवत्सस्मिन्नहन् । ससुद्यन्नाभ्य-
 स्तुप्रसक्षत्नवक्रत्वाजातेवेदश्चिकित्वान् १ इधंयस्तेजभरच्छश्रमाणोमहोअग्ने
 अनीकुमारसंपर्यन् । सइधानःप्रतिदोषामुपासंपुण्यन्नथिसंचेत्तेघ्नन्नमित्रान् २

अग्निरीशो बृहत्तः क्षत्रियस्याग्निर्वाजस्य परमस्य रायः । दधाति रत्नं विधेयं विष्टो
 व्यनूषद्धमर्त्याय स्वधावान् ३ यच्चिद्धितैरुपुत्राय विष्टा चित्तिभिश्च कृमाकच्चि-
 दागः । कधीष्व १ स्मौ अदितेरनागान्वेनां सिशिश्रयो विष्वग्रे ४ महश्चिदग्र
 एनसो अर्भाकं ऊवाद्दिवानामुतमर्त्यानाम् । माते सखायः सवमिन्द्रिप्रामयच्छातो-
 कायतनयाय शंयोः ५ यथाहृत्य ह्रसवो गौर्यै चित्पदिषिताममुञ्चताय जत्राः । एवो
 ष्व १ स्मन्मुञ्चताव्यंहः प्रतायिग्रे प्रतरन् आयुः ६ ॥ १२ ॥

मर्त्याग्रेः पञ्च वामदेवो भ्रिलङ्को कदेवता वा त्रिष्टुप् ।

१ ३ प्रत्यग्निरुपसामग्रमखयाद्दिभातीनां सुमनारत्नधेयम् । यातमश्विनासुकु-
 तोदुरोणमुत्सूर्यो ज्योतिपादेव एति १ ऊर्ध्वमानुसंविता देवो अश्रुह्रसं दविध्वद्वेवि-
 योनसत्वा । अनुव्रतं वरुणो यन्ति मित्रे यत्सूर्यं दिव्यारोहयेन्ति २ यंसीमकृष्वन्त-

मसेविपृचैष्टुवक्षेमाअनवस्यन्तोअर्थम् । तंसूर्यहरितःसप्तयहीःस्पशंविश्वस्यज-
 गतोवहन्ति ३ वहिष्ठेभिर्विहरन्त्यासितन्तुमव्ययन्नसितंदेवस्म । दविध्व-
 तोरश्मयः सूर्यस्यचमवावायुस्तमोअस्व१न्तः ४ अनायतोअनिवद्धःकयाय-
 न्यङ्कुचानोऽवपद्यतेन । कयायातिस्वययाकोददर्शदिवःस्कम्भःसमृतःपाति-
 नाकम् ५ ॥ १३ ॥

प्रसंगिः पञ्च वामदेवोशिल्लोक्तदेवता वा त्रिष्टुप् ।

१४ प्रत्यग्निरुत्सोजातवेदाअख्यद्देवोरोचमानामहोभिः । आनासत्योरु-
 गायारथेनमंयज्ञमुपनोयातमच्छ १ ऊर्ध्वकेतुसंवितोदेवोअश्रज्ज्योतिर्विश्वस्मै
 भवंनायकण्वन् । आप्राथारवापृथिवीअन्तरिक्षविसूर्योरशिमिश्चेकितानः २
 आवहन्त्यरुणीष्योतिगार्गन्महोचित्रारश्मिभिश्चेकिताना । प्रबोधयन्तीसुवि-

ताथदेव्यु१ पाइथेतेसुयुजारथेन ३ आवांवहिष्ठाइहेतेवंहन्तुरथाअर्थासउप्रसो
 व्युष्टौ । इमेहिवांमधुपेयायसोमाअस्मिन्यज्ञेवृषणामादयेथाम् ४ अनायतोअ-
 निवद्धःकयायंन्यङ्कुत्तानोऽवंपद्यतेन । कयायातिस्वघयाकोदंदर्शदिवःस्कम्भः
 समृतःपातिनाकम् ५ ॥ १४ ॥

अग्निहोता दश वामदेवोभिर्गायत्री । सप्तम्यष्टम्योः सोमकः
 साहदेव्यः । अन्ययोरभिर्भनौ ।

१५ अग्निहोतानोअध्वरेवाजीसन्परिणीयते । देवोदेवेषुयुञ्जियः १ परि-
 त्रिविष्टयध्वरंयात्यग्नीरथीरिव । आदेवेषूप्रयोदधन्त २ परिवाजंपतिःकविरग्नि-
 ह्वयान्यक्रमीत् । दधद्रत्नानिदाशुषे ३ अयंयःसृञ्जयेपुरेदेववातेसंमिध्यते ।
 द्युमौअमित्रदम्भनः ४ अस्थधावीरईवंतोऽप्रेरीशीतुमर्त्यः । तिरमजंभस्यमी-

ह्यः ५ ॥ १५ ॥ तमयन्तं नसानुसिमं रुपं नदिवः शिशुम् । मर्मज्यन्तोदिवे-
 दिवे ६ वोषधन्माहरिभ्यां कुमारः साहेदेव्यः । अञ्जानहतउदरम् ७ उतत्या
 यंजताहरिकुमारात्साहेदेव्यात् । प्रयतासद्य आर्दे ८ एयवादेवावश्विनाकुमारः
 साहेदेव्यः । दीर्घायुरस्तुसोमकः ९ तंयवंदेवावश्विनाकुमारंसाहेदेव्यम् । दीर्घा-
 यंपकृणोतन १० ॥ १६ ॥

आ सत्य एकविंशतिर्वाग्भेदेन इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१६ आसत्योयातुमधवोऽक्रजीपीद्रवन्वस्यहरयुर्पनः । तस्माद्इदन्वःसुबु-
 मासुदक्षमिहाभिपित्वंकरतेगृणानः १ अवंस्यशरार्ध्वनोनन्तेऽस्मिन्नौअद्यसवं-
 नेमन्वध्यै । शंसात्युक्थमशनेवेवेषाश्विकितुपेअसुर्यायमन्मं २ कृविर्ननिण्यं
 विदथानिसाधन्वप्रायस्सेकविपिपानोअर्षात् । दिवइत्याजीजनत्सत्कारूनद्धा

चिच्चक्रुर्नयुनां गुणन्तः ३ स्वर्ग्येद्वेदिसुदृशीकमकैर्महिज्योतीरुरुचुर्यद्ववस्तोः ।
 अन्वातमांसिदुधिताविचक्षेनृभ्यश्चकारनृतमोअभिष्टौ ४ वृवक्षइन्द्रोअमिताम-
 जीप्युंभेआपंप्रौरोदसीमहिहत्वा । अतश्चिदस्यमहिमाविरैच्यभियोविश्वामव-
 नाथभूव ५ ॥ १७ ॥ विश्वानिशक्रोनयाणिविद्वानपोरैरेचसखिभिर्निकांमैः ।
 अश्मानंचियेविभिदुर्वचोभिर्द्वजंगोमन्तमृशिशोचिवद्वुः ६ अपोवत्रवद्विवांसं
 पराहन्प्राथंतेवज्वंपृथिवीसचेताः । प्राणांसिसमृद्धिर्याण्येनोःपतिर्भवच्छवसाशू-
 रयृष्णो ७ अपोयदद्रिंपुरुहूतददराविभुवत्सरमांपव्यंते । सनोनितावाजमावंपि-
 भूरिगोत्रारुजन्नद्भिरोभिर्गृणानः ८ अच्छांकविंनृमणोगाअभिष्टौस्वंप्रतामघव-
 त्नाथमानम् । क्रुतिभिस्तमिपणोद्युन्नहूतौनिमाथावानब्रह्मादस्युरत ९ आद-
 स्युत्रामर्नसायाह्यस्तुंभवत्तेकुत्सःसखयेनिकांमः । स्वयोनौनिप्रदंतंसरूपविवां

चिकित्सद्वतचिह्ननारी १० ॥ १८ ॥ यामिकुत्सेनसरथमवस्युस्तोदोवातस्य
 हयोरिशानः । ऋज्जावाजंनगध्ययुयन्कविर्यदहन्पाथीयसर्पात् ११ कुत्साय
 शुष्णमशुनिवर्होः प्रपित्वेअहःकुर्यंसहस्रा । सद्योदस्यन्मृणकुत्स्येनप्रसूर-
 श्रुक्वृहतादुर्भिके १२ त्वंपिप्रुमृगंयशूवांसमजिश्वनेवैदथिनाथरन्धीः । पञ्चा-
 शत्कृष्णानिवपः सहस्रात्कनपुरोजरिमाविर्ददः १३ सूरुडपाकेतन्व १ दधानोवि-
 यत्तेचेत्यमृतस्यवपैः । मृगोनहस्तीतविपीमुपाणः सिंहेनभीमआयुधानिवि-
 भ्रत् १४ इन्द्रकामावसूयन्तोअमन्स्वमीहिनसवनेचकानाः । श्रवस्यवःशश-
 मानासुक्थैरोकेनरुवासुहृशीवपुष्टिः १५ ॥१९॥ तमिहृइन्द्रसुहृवेहुवेमयस्ता
 चकारनयापूरुणि । योमावतेजरित्रेत्रगर्ध्व्यचिन्मक्षुवाजंभरतिस्पाहरोधाः १६
 तिरमायदन्तरशानिःपतातिकस्मिश्चिधूरमुहुकेजनानाम् । घोरायदयसमृतिर्भ-

वात्यर्थस्मानस्तन्वोवोविगोपाः १७ भुवोऽवृत्तावामदेवस्यधीनांभुवःसखावृ-
 कोवाजंसातौ । त्वामनुप्रमत्तिमाजगन्मोरुशंसौजरित्रेविश्वधस्याः १८ एभि-
 नृभिर्न्द्रत्वायुभिष्टामघवद्भिर्मघवन्विश्वआजौ । द्यावोनद्युन्नैरभिसन्तोअर्यःक्ष-
 पोमदेमशरदंश्वपूर्वाः १९ एवेदिन्द्रायवपृभायवृष्णेब्रह्माकर्मभृगोवोनरथम् । नचि-
 द्यथानःसख्यावियोपृदसन्नउग्रौऽवितार्तनपाः २० नष्टुतइन्द्रनूणानइयंजरित्रे
 नद्योऽनर्षीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यधियास्यामरुथ्यःसदासाः २१ ॥ २० ॥

त्वं महानेकधिशातिर्षामदेव इन्द्रस्त्रिष्टुप् । पञ्चदशयेकपदा ।

१७ त्वंमहोऽन्द्रतुभ्यंहृथाअनुक्षत्रंमंहनामन्यतद्यौः । त्वंवृत्रशवसाजघ-
 न्वान्सृजःसिन्धूरहिनाजग्रसानान् १ तवंत्वियोजनिमन्त्रेजतद्यौरिजद्रूमिभि-
 यसास्वस्यमन्योः । ऋघायन्तसुभ्वं१ःपर्वतासुआर्दन्धन्वानिसरयन्तआपः २

भिनद्विरिदशवसावभ्रमिष्णन्नाविष्कण्वानःसहसानओजः । वधीद्वत्रवज्जैण
 मन्दसानःसरन्नापोजवसाहतवृष्णीः ३ सुवीरस्तेजनितामन्यतुद्यौरिन्द्रस्यकर्ता
 स्वपस्तमोभूत् । यईजजानस्वयसुवज्जमनपव्युत्सदसोनभूमं ४ यएकइच्चयाव-
 यतिप्रभूमाराजाकृष्टीनांपुरुहतइन्द्रः । सत्यमेनमनुविश्वेमदन्तिरातिदेवस्यग-
 णतोमघोनः ५ ॥ २१ ॥ सूत्रासोमाअभवन्नस्यविश्वेसूत्रामदासोवृहतोमदि-
 ष्ठाः । सूत्राभवोवसुपतिर्वसूनांदत्रेविश्वेअधिथाइन्द्रकृष्टीः ६ त्वमथप्रथमंजाय-
 मानोऽमेविश्वेअधिथाइन्द्रकृष्टीः । त्वंप्रतिप्रवतआशयानमहिंवज्जैणमघवन्वि-
 वंश्रः ७ सूत्राहणंदाधूपितुप्रमिन्द्रमहामंपारंवंपभंसुवज्रम् । हन्तायोवत्रंसनि-
 तोतवाजंदातामघानिमघवासूराधाः ८ अयंवृत्थातयेतसमीचीर्यआजिषुमघ-
 वांशणवएकः । अयंचाजंभरतिंयंसुनोत्यस्यप्रियासः सख्यस्याम ९ अयंशृण्वे

अधजयन्तवन्नयमृतप्रकृण्तेयुधागाः । यदासत्यंकृण्तेमन्युमिन्द्रोविश्वदृह्मंभ-
 यतएजदस्मात् १० ॥ २२ ॥ समिन्द्रोगाअजयत्संहिरण्यसमश्वियामघवायो
 हपूर्वीः । एभिर्नृभिर्नृतमोअस्यशकैरायोर्विभक्तासंभरश्वस्वः ११ कियत्स्वि-
 दिन्द्रोअध्येतिमातुःकियत्पितुर्जनितुर्योज्ञानं । योअस्यशुष्मंमहुकैरियत्तिवा-
 तोनजुतः स्तनयद्विरधैः १२ क्षियन्तत्वमक्षियन्तकृणोतीयतिरेणुंमघवासमो-
 हम् । विभञ्जनुर्शनिमैड्वयौरुतस्तोतारंमघवावसौधात् १३ अयंचक्रमिप-
 णत्सूयस्यन्येतरंशरीरमत्ससृमाणम् । आकृष्णइजुहराणोजिघत्तित्वचेवृधेरज-
 सोअस्ययोनौ १४ असिक्त्र्यांयजमानोनहोतां १५ ॥ २३ ॥ गृव्यन्तइन्द्रैस्त-
 ख्यायविप्राअश्वान्तोवृषणंवाजयन्तः । जनीयन्तोजनिदामक्षितोतिमाव्याव-
 यामोऽवृतेनकोशम् १६ त्रातानोबोधिदृहशानआपिरंभिख्यातामडितासोम्या-

नाम् । सखापितापितृतमःपितृणांकृतमुलोकमशतवयोधाः १७ सखायताम-
 वित्तबोधिसखागृणानइन्द्रस्तुवतेवयोधाः । वयं ह्यतेचकमासवाथंआभिःशमी-
 भिर्महयन्तइन्द्र १८ स्तुतइन्द्रोमघवायद्धृत्राभरीण्येकोअप्रतीनिहन्ति । अस्य-
 प्रियोजैरितायस्यशर्मन्नकिंद्वावारयन्तेनमताः १९ एवानइन्द्रोमघवाविरुषी
 करत्सत्यार्चणीधृदनुवा । त्वंराजाजनुवाधिह्यस्मेअधिश्रवोमाहिंनयञ्जरित्रे २०
 नष्टुतइन्द्रनृगणानइषैजरित्रेनद्योऽनर्षीपे । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यधियास्याम
 रथ्यःसदासाः २१ ॥ २४ ॥

अयं पन्थास्त्रयोदश संवाद इन्द्रादिति वामदेवानां त्रिष्टुप् ।

१८ अयंपन्थाअनुवित्तःपुराणोयतेदेवाउदजायन्तविश्वे । अतश्चिदाजनि-

शीघ्रप्रवृद्धो मामातरममूयापचवेकः १ नाहमतो निरयादुर्गहेतत्तिरश्चतापाश्वार्थि-
 त्रि-
 गमाणि । बहूनि मे अकृता कत्वानियुध्यै त्वे न संत्वे न पृच्छे २ परायतो मातरमन्व-
 चष्टनाननुगान्यनुनूगमानि । त्वष्टुर्गुहे अपि वत्सो ममिन्द्रः शतधन्यं च म्बवोः सुतस्य ३
 किं स ऋधं कृण्वं च सहस्रं मासो जभारं शरदं श्रुपूर्वीः । नहीन्यस्य प्रतिमानुमस्त्य-
 न्तर्जातेषु तये जनित्वाः ४ अवद्यमिव मन्यमाना गुहाकारिन्द्रमातावीर्येणान्यष्टमम् ।
 अथोदंस्थात्स्वयमत्कं वसानु आरोदंसी अपृणाञ्जयमानः ५ ॥ २५ ॥ एता
 अर्पन्त्य ललाभन्ती कृतावेरीरिव संक्रोशमानाः । एता विपृच्छुकिमिदं भनन्ति
 कमापो अद्रिपरिधिरुजन्ति ६ किमुष्विदस्मै निविदो भनन्तेन्द्रस्यावृद्यं द्विधिपन्त-
 आपः । ममैतान्पुत्रोर्महतावृधेन वृत्रं जघन्वौ असृजुद्विसिन्धून् ७ ममञ्चनत्वा

युवतिः परासममंचनत्वाकुप्रवाजुगारं । ममञ्चिदापुःशिश्निविसमड्युर्ममञ्चिदिन्द्रः
 सहसोदतिष्ठत् ८ ममञ्चनैतमधवन्थसोनिविविध्वाअपहनूजधानं । अधानि-
 विद्धउत्तरोभूवाञ्छिरोदासस्यसंपिणगवधेन ९ गृष्टिःससूवस्थीविरंतवागामना-
 धृष्यंभंतुमिन्द्रम् । अरीह्वित्संचरथयमातास्वयंगतुतन्वइच्छमानम् १०
 उतमातामह्विमन्वेनदमीत्वाजहतिपुत्रदेवाः । अथात्रवीद्वत्रमिन्द्रोहनिज्यन्त्स-
 खेविणोवितरं विक्रमस्व ११ कस्तैमातरंविधवामचक्रच्छयंकस्वामंजिघांस-
 चरन्तम् । कस्तैदेवोअधिमाडोकासीद्यत्प्राक्षिणाःपितरंपादगृह्यं १२ अर्धत्या-
 शुनअन्त्राणिपेचेनदेव्युविविदेमडितारम् । अपश्यंजायाममंहीयमानामधमि
 श्येनोमध्वार्जभार १३ ॥२६॥ इतिशाकलकूसंहितायां तृतीयाष्टके पञ्चमोऽध्यायः॥५॥

एवैकादशान आयातु यन्नः कथोपान्त्या स्तिस्रक्तदेव्योवाकासुष्टुतिरूपान्त्यानुष्टुपको अद्याष्टावहमनुः
 सप्तधाभिस्तिमृभिरिन्द्रमिवात्मानमृपिस्तुष्टुवेन्द्रोवात्मानं परानवाष्टौवाद्येनस्तुतिर्गर्भेनुपञ्चान्त्याश-
 करित्वायुर्जैन्द्रासोमंबानःस्तुतो न किञ्चतुर्विंशतिर्दिवाश्चतृचउपस्यश्चगायत्रं ह्यष्टम्यन्त्ये अनुष्टुपौ कया-
 पथोनभीपुपादनिचूदानूनश्चतुर्विंशतिरन्त्याभ्यमैन्द्राश्वीस्तुतौ ।

एवैकादश वामदेव इन्द्रास्त्रिष्टुप् ।

११ ॐम् एवात्वाभिन्द्रवज्रिन्नत्रविश्वेदेवासःसुहवांसुऊमाः । महामुभेरो-
 दंसीवृहमृष्वनिरैकमिहृणतेवृत्रहृते १ अवांसृजन्तजिब्रयोनेदेवाभुवःसम्राळिन्द्र
 सत्ययानिः । अहन्नहिंपरिशयानमर्णःप्रवर्तनीररदोविश्वधेनाः २ अतृष्णवन्तं
 चियतमवृध्यमवृध्यमानंसुपुपाणिमिन्द्र । सप्तप्रतिप्रवतंआशयानमहिवज्रेणवि
 रिणाअपूर्वन् ३ अक्षोदयच्छवसाक्षामंबुध्रंवाणवातस्तविषीभिरिन्द्रः । दृळ्ळान्यौ-
 भ्नादुशमानओजोऽवाभिनत्ककुभःपर्वतानाम् ४ अभिप्रदंद्दुर्जनयोनागर्भरथा-

इवप्रथयुःसाकमद्रयः । अतर्पयोविसृतउब्जकुर्मन्त्वंवृताँरिणाइन्द्रसिन्धून् ५
 ॥ १ ॥ त्वंमहीमवनिविश्वधेनातुर्वीतेयवृथायक्षरन्तीम् । अरमयोनमसैज-
 वणःसुतरणौअकुणोरिन्द्रसिन्धून् ६ प्रायुवोनमन्वोऽनवकाँध्वस्राअपिन्वद्युव-
 तीक्रतज्ञाः । धन्यान्यज्जाँअपृणकृपाणौअधोगिन्द्रःस्तयोऽदंमुपत्वाः ७ पूर्वोरुप-
 सःशूरदश्वगतावृत्रंजघृन्वाँअसृज्जदिसिन्धून् । परिष्ठिताअतृणद्वद्वयानाःसिराइ-
 न्द्रःस्रवितेवेपृथिव्या ८ वृत्रीभिःपुत्रमपुत्रोअदानंनिवेशनाद्धरिवुआजंभर्थ ।
 व्यं१ न्योअख्यद्रहिमाददानेनिभूदुखच्छित्समरन्तपर्व ९ प्रतेपूर्वाणिकरणांनि-
 विप्राविद्वौआहविदुपेकरांसि । यथायथावृण्व्यानिस्वगताँपाँसिराज्जन्नर्याँविवे-
 पीः १० नुदुतइन्द्रनृगणानइपैजरित्रेनद्योऽनर्षपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यै
 धियास्यांमरुथ्यःसवास्ताः ११ ॥ २ ॥

आ न एकादश वामदेव इन्द्रखिद्युप् ।

२० आनुइन्द्रोदूरादानआसार्वभिष्टिकदवसेयासदुमः । ओजिष्ठेभिर्नुपतिर्व-
ज्वाहुःसङ्गेसमत्सुतुर्वणिःपृतन्यून १ आनुइन्द्रोहोर्हिरभिर्यात्वच्छार्वाचीनोऽवसे
रार्थसेच । तिष्ठातिवृज्रीमघवाविरुषीमंयज्ञमनुनोदाजसातौ २ इमंयज्ञत्वम-
हमार्कमिन्द्रप्ररोदधत्सनिष्यसिःकृतुनः । श्वघ्नीवैवजिन्त्सनेयधनानांत्वयावयमय
आजिजयेम ३ उराञ्जुपुणःसुमनाउपाकेसोमंस्यनुसुपुतस्यस्वधावः । पाइन्द्र-
प्रतिभृतस्यमध्वःसमन्धसाममदःपृष्ठयेन ४ वियोरुशक्रधिभिर्नैवैभिर्वृक्षोन
पृक्ःसृण्योनजेता । मर्योनयोपामभिमन्यमानोऽच्छाविवकिमपुरुहूतमिन्द्रम् ५
॥३॥ गिरिर्नयःस्यतवैक्रिंष्वइन्द्रःसनादेवसहसेजातुद्रः । आर्दतावज्जस्थविरंन
भीमउद्रेवकोशंवनुनान्युष्टम् ६ नयस्यवताजनुग्रान्वस्तिनराधसआमरीताम-

धस्य । उद्वावयाणस्तविषीवउग्रास्मभ्यदद्विपुरुहूतरायः ७ ईक्षेरायःक्षर्यस्यच-
 र्पणीनामुत्तम्रजमंपवतीसिगोनाम् । शिक्षानरःसमिथेप्रमुप्रहावान्वस्वोराशिम-
 भिनतासिभूरिम् ८ कयातच्छृण्वेशच्याशचिष्टोययाकृणोतिमुहकाचिदृष्वः ।
 पुरुदाशुवचिष्टोअहोऽथादयातिद्रविणंजरित्रे ९ मानोमर्धोराभरादाद्धेतन्नः
 प्रवागुयेवातवेभूरियत्तै । नव्येद्वेष्णेगस्तेअस्मिन्तउक्थेप्रब्रवामवयमिन्द्रस्तु-
 वन्तः १० नूद्रुतइन्द्रनूगणानइषजस्त्रिनद्योईनपीयेः । अकारिरेतेहरिवोब्रह्मनंव्यं
 धियास्यामरुथ्यः सदासाः ११ ॥ ४ ॥

आ. यात्वेकादश वामदेव इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३१ आयात्विन्द्रोऽवसउर्पनइहस्ततःसधुमादस्तुगूरः । वावृधानस्तविषीर्य-
 स्यपूवीद्यौर्नक्षत्रमभिभूतिपुष्यात् १ तस्येदिहस्तवधुष्यपानितुविद्युम्रस्यतुचिरा-

धसो ननु । यस्य कर्तुं विदुथ्योऽनसत्राट्साहान्तरुत्रो अभ्यस्ति कष्टीः २ आयात्वि-
 न्द्रो विव आपृथिव्यामक्षसमुद्रादुतवापुरीयात् । स्वर्णरादवसेनो मरुत्वान्परावतो
 वासवनादृतस्य ३ स्यूरस्यरायो बृहतो य इति तमुष्टवाम विदथे ब्विन्द्रम् । यो वायुना
 जयति गोमतीं प्रधृष्णुयानयति वस्यो अच्छ ४ उपयो न मो नर्मसिस्तभाय त्रियति
 वाचं जनय न्यजधै । ऋजसानः पुरुवार उक्थैरेन्द्रकृण्वीतसदनेयुहोतां ५ ॥ ५ ॥
 धियाय दिधिपण्यन्तः सरण्यान्तसदन्तो अद्रिमौञ्जिजस्यगोहे । आदुरोवाः पास्त्य-
 स्यहोतायो नो महान्संवरणे पूवह्विः ६ सत्राय दीर्भावरस्यवृष्णः सिषक्किशुष्मः
 स्तुवतेभराय । गुहाय दीमौञ्जिजस्यगोहे प्रयद्धिये प्रायसे मदाय ७ वियद्वरं सिप-
 ध्योऽवहन्ति ८ भद्रातेहस्तासुकुतोतपाणी प्रयन्तारास्तुवते रावइन्द्र । कात्तेनिप-

निःकिमुनोर्ममन्ति किनोर्दुबुहर्षेदातवाडे १ एवावस्वइन्द्रः सत्यः सन्नाड्वन्तोवृत्रं
 वरिवः परवैकः । पुरुष्टुतकत्वानः शग्धिरायोर्भक्षीयते स्वसोदैव्यस्य १० नष्टुतइन्द्र
 नर्गणानइर्पेजरित्रेनद्योर्नर्पिपेः । अकारितेहरिवो ब्रह्मनर्व्यधियास्यामरुथयः स-
 दासाः ११ ॥ ६ ॥ इति शाकलकूसंहितायां चतुर्थे मण्डले द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

यत्र एकादश वामदेव इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२२ यन्नइन्द्रो जुजुपेयञ्चवष्टितन्नो महाङ्करतिशुष्म्याचित् । ब्रह्मस्तोर्ममघवा
 तोर्ममूकथायो अश्मानं शर्वसाविभ्रदेति १ वृषावृत्रन्धिचतुरश्रिमस्यन्नृप्रोवाहुभ्यां
 नृतमः शर्चीवान् । श्रियेपरुष्णीमूपमाणऊर्णयस्याः पर्वाणि सख्यायै विव्ये २
 यो देवो देवतमो जायमानो महोवाजेभिर्महद्भिश्च शुष्मैः । दधानो वज्रवाहोरुशन्तं

धामनेरेजयप्रभूमं ३ विश्वारोधांसिप्रवतश्चपूर्वीद्यौर्ऋष्वाऽजनिमन्त्रेजतुक्षाः।
 आमातराभरतिशुष्म्यागोर्नुवत्परिज्मन्नोनुवन्तुवार्ताः ४ तातुतंइन्द्रमहतोमहानि
 विश्वेष्वित्सर्वेनेषुप्रवाच्या। यच्छूरयृष्णोधपतादघृष्वानहिंवज्जैणशवसाविवेयीः ५
 ॥ ७ ॥ तातूतैसत्यातुविनृम्णविश्वप्रधेनवःसिस्रतेवृष्णऊर्ध्वः । अर्धाहृत्वहृयम-
 णोभियानाःप्रसिन्धवोर्जवसाचक्रमन्त ६ अत्राहृतेहरिवस्ताउदेवीरवोभिरिन्द्र
 स्तवन्तुस्वसारः । यत्सीमनुप्रमुचोवह्वधानादीर्घामनुप्रसितिस्यन्द्यध्यै ७ पिपी-
 केअंशुर्मद्योनसिन्धुरात्वाशर्माशशमानस्यशक्तिः । अस्मद्र्यकगुशुचानस्यय-
 म्याआशुर्नरिमतुव्योजसंगोः ८ अस्मेवपिष्ठाकणुहिज्येषानृम्णानिसत्रासहुरे
 सहांसि । अस्मभ्यंवृत्रासुहनानिरन्धिजुहिवधर्वनुप्रोमर्त्यस्य ९ अस्माकमित्सु
 शृणुहित्वभिन्द्रास्मभ्यंचित्रौउपमाहिवाजान् । अस्मभ्यंविश्वोद्वपणःपुरन्धीर-

स्माकंसुमधववोधिगोदाः १० नूष्टुतइन्द्रनृणां न इषं जरित्रे नद्योऽनपिपे ।
अकारिते हरिवोत्रह्यनव्यधियास्यामर्थ्यः सदासाः ११ ॥ ८ ॥

कथैकादश वामदेव इन्द्रत्रिष्टुप् । उपान्यानां त्रिष्टुणासृतेदो वा ।

२३ कथामहामवृधत्कस्यहोतुर्यज्ञं जुषाणो अभिसोममूयः । पिबन्नुशानोजुष-
माणो अन्धो ववक्षस्त्वः गुचते वनाय १ को अस्य वीरः सधमावमापसमानं शसुम-
तिभिः को अस्य । कवस्य चित्रचिकिते कदती वृधे भुवच्छशमानस्य यज्योः २ कथा
शृणोति ह्यमानमिन्द्रः कथागृणवन्नवसामस्य वेद । का अस्य पूर्वो रूपमातथो हक-
थैर्नमाहूः पपुरि जरित्रे ३ कथासुवाधः शशमानो अस्य नशदभिद्रिविण्डी ध्यानः ।
देवो भुवन्नवेदामक्रतानानमोजगृभ्वा अभियज्जुजोपत् ४ कथाकदस्या लुपसो
व्युष्टो देवो मत्स्यसुखं जुजोप । कथाकवस्य सुखं सखिभ्यो ये अस्मिन्कामस्यु-

जैतत्स्रे ५ ॥ १ ॥ किमावर्मत्रसख्यसखिभ्यःकृदानुतेध्रात्रप्रब्रवाम । श्रिये
 सुहृगोवपुरस्यसर्गाःस्वर्गांचित्रतममिपुआगोः ६ ब्रुहंजिघांसन्ध्वरसमनिन्द्रा
 तेतिकेतिरमातुजसेअनीका । ऋणाचिद्यत्रऋणयानउग्रोदुरेअज्ञाताउपसौब-
 त्राधे ७ ऋतस्यद्विगुरुयुःसन्तिपूर्वाऋतस्यधीतिवृजिनानिहन्ति । ऋतस्यश्लोको
 वधिराततर्वकर्णविद्यानःशुचमानआयोः ८ ऋतस्यहृक्काधरुणानिसन्तिपूरुणि
 चन्द्रावपुत्रेवपूणि । ऋतेनदीर्घमिपणन्तपृक्षऋतेनगावऋतमाविवेशुः ९ ऋतये-
 मानऋतमिद्वनोत्पुतस्यशुष्मस्तुरयाउगव्युः । ऋतार्यपृथ्वीवह्रुलेगभीरिऋताय
 धेनुर्परमेदुहाते १० नूष्टतइन्द्रनूगणानइषजरित्रेनुद्योइनर्षीपैः । अकारितेहरि-
 वोत्रह्ननव्यधिपास्यामरुध्यःसवासाः ११ ॥ १० ॥

का सुष्ठुतिरेकाद्या यामदेव इन्द्रसिद्धिम् । वपान्यानुष्टुप् ।

२४ कासुष्टुतिः शयंसः सनुमिन्द्रमर्वाचीनरार्थस आववर्तत् । इदिहिवीरोगु-
णतेवसुनिसगोपतिनिष्पियानोजनासः १ सवृत्रहृत्येहव्यः सईड्यः ससुष्टुतइन्द्रः
सत्यराधाः । सयामन्नामघवामत्यायब्रह्मण्यतेसुष्वेवरिवोधात् २ तमिन्द्रो
विह्वयन्तेसमीकेरिरिकांसस्तन्वः कृण्वतत्राम् । मिथेयस्यागभुभयसोअग्मन्नर-
स्तोकस्यतनयस्यसातौ ३ ऋतयन्तिक्षितयोगउत्राशुप्राणासोमिथोअर्ण-
सातौ । संयद्विशोऽववृत्रंतयुध्माआदिद्वेमइन्द्रयन्तेअर्भके ४ आदिह्वनेमइ-
न्द्रियंजन्तआदिपुक्तिः पुरोळाशरिरिच्यात् । आदित्सोमोविपंपृष्यादसुष्वीना-
दिज्जुजोपवृषभयजधै ५ ॥ ११ ॥ कृणोत्यस्मैवरिवोयइत्येन्द्रायसोममुशते
सुनोति । सुश्रीचीनेनमनुसाविवेनुन्तमित्सखायंकृणुतेसमत्सु ६ यइन्द्रायसुनु-

वृत्सोर्ममथपचात्पत्कीरुतभृज्जातिथानाः । प्रतिमनायोहृचथानिहर्यन्तस्मिन्द-
 धदृषणंशुष्ममिन्द्रः ७ यदासंमयंव्यचेदृघावादीर्घपदाजिमभ्यख्यदर्थः । अचि-
 क्रदृषणंपत्न्यच्छादुरोणआनिशितंसोमसुद्धिः ८ भूयसावस्त्रमचरत्कनीयो-
 ऽचिक्रीतोअकानिपुंन्यन् । सभूयसाकर्नायोनारिचोद्घोनादक्षाविदुहन्तिप्रवा-
 णम् ९ कडमंशभिममेन्द्रःक्रीणातिधेनुभिः । यदावृत्राणिजडुनदथैनंमेपुनर्द-
 दत् १० नूदुतइन्द्रनृगुणानइपैजरित्रेनद्योऽनर्षीपैः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यं
 धियास्यामर्थ्यःसदासाः ११ ॥ १२ ॥

को अघाष्टौ वामदेव इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२५ कोअथनयोदिवकामशुशन्निन्द्रस्यसख्यंजुजोष । कोवामहेऽवसेषार्थीयस-
 मिद्वेअधौसुतसोमईद्रे १ कोनानामुवचसासोऽस्यायमनायुर्वाभवतिवस्तुखाः ।

कइन्द्रस्युज्यं कः सखित्वं को भ्रात्रं वष्टिकवये कजती २ को देवानामवो अद्यावृ-
 णीते क आदित्या अदिति ज्योतिरीष्टे । कस्याश्चिना विन्द्रो अग्निः सतस्यां शोः पिव-
 न्ति मनसा विवेनम् ३ तस्मा अग्निभरितः शर्मयं सज्ज्यो कपश्यात्सूयमृच्चरन्तम् ।
 यइन्द्राय सुनवामेत्याह नरनर्याय नृतमाय नणाम् ४ नंतं जिनन्ति वहवोनदभ्राउ-
 वस्मा अदितिः शर्मयंसव । प्रियः सुकृत्प्रिय इन्द्रे मनायुः प्रियः सुंप्रावीः प्रियो अस्य
 सोमी ५ ॥ १३ ॥ सुप्राव्यः प्राशुं याळेरवीरः सुष्वैः पृक्तिं कृणुते कवलेन्द्रः । नां सु-
 ष्वेरापि न सखानजा मिदुं प्राव्यो ऽवहन्ते दवाचः ६ नरेवतापणिना सख्यमिन्द्रो
 ऽस्तुन्वता सुतपाः संगृणीते । आस्यवेदः खिबतिहन्ति नं भवि सुष्वये पृक्तये कवलो
 भूत् ७ इन्द्रं परेश्वरे मध्यमात्स इन्द्रं यान्तो ऽवसितात्स इन्द्रम् । इन्द्रं क्षियन्त उत युध्य-
 माना इन्द्रं नरो वाजयन्तो हवन्ते ८ ॥ १४ ॥

अहं मनुः सप्त वामदेवसिष्टुप् । आद्यानां तिष्ठणामिन्द्रो वा । आद्यानां तिष्ठणामिन्द्र

आत्मा वा । शिष्टानां चतुष्टयां इधेनः ।

२६ अहंमनुरभवंसूर्यश्चाहंकक्षीवाँऋषिरस्मिप्रः । अहंकुत्समार्जुनेयन्यं
अहंकविरुशनापश्यतामा १ अहंभूमिमददामार्यायाहंवष्टिंदाशुपेमर्त्याय ।
अहमपोअनयंवावशानाममदेवासोअनूकेतमायन् २ अहंपुरोमन्दसानोव्यैरन-
वंसाकंनवतीःशम्बरस्य । शततमंवेश्यंसर्वतातादिवोदासमतिथिग्वंयदावंम् ३
प्रसुप्रविभ्योमरुतोविरस्तुप्रश्येनःश्येनेभ्यआशुपत्वा । अचक्रयायत्स्वधयासुप-
णोहव्यंभरन्मनवेदेवजुष्टम् ४ भरद्यदिविरतोवेविजानःपथोरुणामनोजवाअ-
सर्जि । तूयययौमधुनासोम्येनोतश्रवोविविदेश्येनोअत्र ५ ऋजीपीश्येनोदवमा-
नोअंशुंपरावतःशकुनोमन्द्रंमर्वम् । सोमंभरद्वाहृहाणोदेवावन्दिवोअमुष्मादुत्त-

रादादाय ६ आदायशेनोअभारत्तोमसहस्रसर्वाअयुतचसकम् । अत्रापुरंधि-
रजहादरातीमदेसोमस्यमराअमूरः ७ ॥ १५ ॥

गर्भे तु पञ्च वामदेवः श्येनस्त्रिदुष्ट । पञ्चम्या इन्द्रो वा । अन्त्या शकरी ।

२७ गर्भेनुसन्नन्वैयामवेदमहंदेवानांजनिमानिविश्वा । शतंमापुरआयसी
रक्षन्नथशेनोजवसानिरदीयम् १ नघासमामपूजोपंजभारभीमासत्वक्षसा
धोर्येण । ईर्मापुरंधिरजहादरातीरुतवाताअतरच्छूशुवानः २ अवयच्छेयेनोअस्व-
नीदधयोर्वियथद्विवातंऊहुःपुरंधिम् । सृजद्यदस्माअवंहक्षिपज्यांकशानूरस्ता
मनसासुरण्यन् ३ ऋजिप्यईभिन्द्रावतो नभूयंशेनोजंभारवृहतोअधिष्णोः ।
अन्तःपतत्पतञ्चस्यपूर्णमथयामनिप्रसितस्यतद्देः ४ अर्धश्वतंकलशंगोभिर्क्त-

मापिप्यानंमघवांशुक्रमन्धः । अध्वर्युभिः प्रयतंमध्ये अग्रमिन्द्रोमवायप्रतिघृत्पि-
बधैशूरोमदायप्रतिघृत्पिबधै ५ ॥ १६ ॥

त्वा युजा पक्ष वामदेव इन्द्रासोमौ त्रिष्टुप् ।

२८ त्वायुजातवृत्सोमसख्यइन्द्रोअपोमनवेसस्रुतस्कः ॥ अहन्नहिमरिणा-
त्सतसिन्धुनपावृणोदपिहितेवखानि १ त्वायुजानिखिदत्सूर्यस्येन्द्रश्चक्रंसहसा
सचइन्दो । अधिष्णुनावृहतावतमानंमहोद्गृहोअपविश्वायुधायि २ अहन्निन्द्रो
अदहदग्निरिन्दोपुरादस्यन्मध्यविनादुर्भिके । दुर्गेदुरोणेऋत्वानयातांपूरुसहस्रा
शर्वानिवर्होत् ३ विश्वस्मात्सीमधुमोइन्द्रद्वस्युन्विशोदासीरकृणोरप्रशस्ताः ।
अवाधेयाममृणतंनिशत्रूनविन्देयामपचितिवधत्रैः ४ एवासूत्यंमघवानायुवं

तदिन्द्रश्चसोमोर्वमश्व्यंगोः । आददृत्तमपिहितान्यभारिचिचयुःक्षाश्चित्तृ-
 वाना ५ ॥ १७ ॥

आ नः स्तुतः पञ्च वामदेव इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२१ आनःस्तुतउपवाजेभिरुतीइन्द्रयाहिरिभिर्मन्वसानः । तिरश्चिदर्यःस-
 वनापूरुण्याङ्गुपेभिर्गृणानःसत्यराधाः १ आहिष्मायातिनर्यश्चिकित्वान्हूयमानः
 सोतभिरुपयज्ञम् । स्वश्वोयोअभीरुर्मन्यमानःसुष्वाणेभिर्मदतिसंहवारैः २ श्रा-
 वयेदस्यकर्णवाजुयध्यैजुष्टामनुप्रदिशमन्दयधै । उद्वावपाणोरार्धसेतुविष्मा-
 न्करन्नइन्द्रःस्तुतीर्याभयंच ३ अञ्छायोगन्तानार्धमानमतीडृत्याविप्रंहवेमानंगुण-
 न्तम् । उपन्मनिदधानोधुर्याइशून्सहस्राणिगुतानिवज्रवाहुः ४ त्वोतासोमघ-

वन्निन्द्रविप्रावृथंतस्यामसर्योगृणन्तः । भेजानासौबृहद्विस्वस्यरायआकार्यस्य
दावनेपुरुक्षोः ५ ॥ १८ ॥

नकिश्चतुर्विंशतिर्धापदेव इन्द्रो गायत्री । नवम्यादितिमृणामुपाश्र ।

अष्टमीचतुर्विंशत्यावनुष्टौ ॥

३० नकिरिन्द्रत्वदुत्तरोनज्यायाँअस्तिवृहत्रन् । नकिरेवायथात्वम् १ सत्रा
तेअनुंकुष्टयोविश्वोचक्रेववावृतुः । सत्रामहौअसिश्रुतः २ विश्वेचनेदनात्वोद्विवा-
सइन्द्रयुयुः । यदहानक्रुमातिरः ३ यत्रोतवाधितेभ्यश्चक्रकुत्सोययुध्यते ।
मयायइन्द्रसूर्यम् ४ यत्रदेवोँक्रघायतोविश्वौअर्युध्यएकइत् । त्वमिन्द्रवनूर-
हन् ५ ॥ १९ ॥ यत्रोतमर्त्यायकमरिणाइन्द्रसूर्यम् । प्रावुःशर्चीभिरेतशाम् ६
किमादुतासिवृत्रहन्मघवन्मन्युमत्तमः । अत्राहृदानुमातिरः ७ एतद्धेदुतवी-

यैः १ मिन्द्रचकार्यैः २ । स्त्रियं बहुहृणायुवंवधीदुहितरदिवः ८ द्विविध्वादिहि-
 तरमहानमहोयमानाम् । उपासमिन्द्रसंपिणक् १ अपोपाअनसःसरत्संपिष्टाद-
 हविभ्युपी । नियत्साशिभ्रयहृया १० ॥ २० ॥ एतदस्याअनःशयेसुसंपिष्टुवि-
 पाश्या । ससारसोपरावतः ११ उतसिन्धुविवालयवितस्थानामधिकमि । परि
 ष्टाइन्द्रमायया १२ उतशुण्यस्यघृणयाप्रमृक्षोअभिवेदनम् । पुरोयदस्यसंपि-
 णक् १३ उतदासंकौलितरंभवृतःपवतादधि । अवाहन्निन्द्रशम्बरम् १४ उतदा
 सस्यवचिनःसहस्राणिशतावधीः । अधिपश्चप्रधीरिव १५ ॥ २१ ॥ उतत्यपु-
 त्रमश्रुवःपरावृक्तंशतक्रतुः । उक्थेण्विन्द्रआमंजत् १६ उतत्यातुर्वशायदअस्ना-
 ताराशचीपतिः । इन्द्रोविद्वाअपारयत् १७ उतत्यासद्यआयासरयोरिन्द्रपारतः ।
 अर्णोचित्ररथावधीः १८ अनुद्वाजहितानयोऽन्धश्रोणं चवृत्रहन् । नतत्सुम्नम-

एवे १९ शतमंश्मन्मर्यानांपुरामिन्द्रोव्यास्यत् । दिवोदासायदाशुषे २० ॥ २ ॥ २ ॥
 अस्वापयद्भितयेसहस्रात्रिशतंहथैः । दासानामिन्द्रोमायया २१ सधेदुतासि
 वृत्रहन्समानइन्द्रगोपतिः । यस्ताविश्वानिचिब्युषे २२ उतननयदिन्द्रियंकरि-
 ज्याइन्द्रपौस्यम् । अद्यानकिष्टदामिनत् २३ वामंवांमंतआदुरेदेवोर्ददात्वयमा ।
 वामंपूपावामंभगौवामंदेवःकरूळती २४ ॥ २३ ॥

कथा पथदश वामदेव इन्द्रो गायत्री । तृतीया पादनिचृत् ।

३१ कर्णानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधुःसखा । कयाशचिष्ठयावृता १ क-
 स्त्वांसत्योमदानामंहिष्ठोमत्सदन्यसः । दृक्काचिदारुजेवसु २ अभीपुणःसखी-
 नामवृिताजरिन्वृणाम् । शतंभवास्युतिभिः३अभीनआववृत्स्वचक्रंनवृत्तमवैतः ।

नियुद्धिश्चर्षणीनाम् ४ प्रवताहिकतूनामाहापदेवगच्छसि । अभक्षिसूर्यसत्त्वा ५
 ॥ २४ ॥ संयत्तन्द्रमन्यवःसंचक्राणिदधन्विरे । अयत्वेअयसूर्ये ६ उतस्माहि
 त्वामाहुरिन्मघवानिंशचीपते । दातारमविदीधयुम् ७ उतस्मासद्यदृत्परिशश-
 मानायसुन्वते । पूरुचिन्महसेवसुं ८ नहिष्मतिगतंचनराधोवरन्तआमुरः । न
 च्यौत्नानिकरिष्यतः ९ अस्माँअवन्तुतेगतमस्मान्सहस्रमतयः । अस्मान्वि-
 श्वाँअभिष्टयः १० ॥२५॥ अस्माँइहावृणीष्वसख्यायस्वस्तये । महोरायेदिवि-
 त्मते ११ अस्माँअविद्धिविश्वहेन्द्रायापरीणसा । अस्मान्विश्वाँभिरूतिभिः १२
 अस्मभ्यताँअपावधिब्रजाँअस्तेवगोमतः । नवाँभिरिन्द्रोतिभिः १३ अस्माकँ
 धृष्ण्यारथौद्युमाँइन्द्रानपच्युतः । गव्युरेश्वरुरीयते १४ अस्माकँमुत्तमंकृषि-
 श्रवेदिवेपुसूर्ये । वषिष्ठ्यामिबोपरि १५ ॥ २६ ॥

आ नू नथतुर्विंशतिर्वापदेव इन्द्रो गायत्री । अन्त्ययोरिन्द्राश्वौ ।

३२ आतूनंइन्द्रवृत्रहन्नस्माकंमूर्धमार्गहि । महान्महीभिरूतिभिः १ भूमिश्चिद्भ्रासिततुजिराचित्रचित्रिणीष्वा । चित्रकृणोप्युतये २ दृष्टेभिश्चिच्छशीयांसंहसिवाधन्तमोजसा । सखिभियेत्वेसचा ३ वयमिन्द्रत्वेसचावयत्वाभि नोनुमः । अस्मौअस्माइदुर्वव ४ सन्श्चित्राभिरद्विवोऽनवद्याभिरूतिभिः । अनायुष्टाभिरार्गहि ५ ॥ २७ ॥ भूयामोपुत्वावतःसखायइन्द्रगोमतः । युजो वाजायघृष्वये ६ त्वह्येकइशिपुइन्द्रवाजस्युगोमतः । सनोयन्धिमहीमियम् ७ नत्वावरतेअन्यथायदित्ससिस्तुतोमघम् । स्तोतृभ्यइन्द्रगिर्वणः ८ अभित्वा गोतमागिरानूपतप्रदावने । इन्द्रवाजायघृष्वये ९ प्रतेवोचामवीर्याऽयामन्दसान आरुजः । पुरोवासीरुभीत्यं १० ॥ २८ ॥ ततैगुणन्तिवेधसोयानिच्वकथेपौ

स्या । सतेष्विन्द्रगिर्वणः ११ अवीवृधन्तगोतमाइन्द्रत्वेस्तोमवाहसः । ऐपुधा
 वीरवद्यज्ञः १२ यच्चिद्विश्र्वतामसीन्द्रसाधारणस्वम् । तंत्वावयंहवामहे १३
 अर्वाचीनोर्वसोभवास्मेसुमस्वान्धसः । सोमानामिन्द्रसोमपाः १४ अस्माकं
 त्वामतीनामास्तोमइन्द्रयच्छतु । अर्वागावर्तयाहरी १५ पुरोकाशंचनोधसो
 जोपयसिगिरश्वनः । वृधयुरिवयोषणाम् १६ ॥ २१ ॥ सहस्रं व्यतीनायुक्ता-
 नामिन्द्रमीमहे । शतंसोमस्यखायैः १७ सहस्रतिशतावयंगवामान्यावया-
 मासि । अस्मन्नाराधएतुते १८ दशतिकलशानां हिरण्यानामधीमहि । भरिदाअं-
 सिवृत्रहन् १९ भरिदाभूरिदेहिनोमावृभ्रभूर्याभर । भूरिधेदिन्द्रदित्ससि २०
 भरिदाह्यसि श्रुतः पुरुत्राशूरवृत्रहन् । आनोभजस्वुरार्थसि २१ प्रतैवभ्रूविचक्षण
 शंसासिगोपणोनपात् । माभ्यांगाअनुशिभ्रथः २२ कनीनेकेवविद्वेषेनवैद्वेषुदे

अर्भके । वृश्रूयामेषुशोभेत २३ अरमपुस्रयाम्णे ऽरमनुस्रयाम्णे । लभ्रू-
यामेष्वस्त्रिधा २४ ॥ ३० ॥ इति शाकलर्कसंहितायां तृतीयाष्टके पष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
इति शाकलर्कसंहितायां चतुर्थे मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

मऋभ्यएकादशार्धंवाऋभुर्विध्वेहोपनवानभोन्यात्रिष्टुपनोष्टौचतुरनुष्टुवन्तमुतोहिदशदाधिकं
द्विधावापृथिव्याद्याष्टोपळन्त्यानुष्टुब्दधिक्रावणः पञ्चचतस्रोन्त्याजगसोन्त्यासौरीन्द्राकोवामेकादशेन्द्रा-
वरुणंनुममद्वितादशत्रसदस्युःपौरुकुत्स्यः पळाद्याआत्मस्तवः कृउश्रवत्सप्तपुरुमीङ्गुजमीङ्गुसौहोत्रौत्वा-
भिनंहितंविपस्यत्रिष्टुवन्तमंत्रावव्याद्यैन्द्रयायवंतुगायत्रंशायोचतुष्कमानुष्टुभंत्वाद्यावायव्याविहिप-
शवायव्यमिदंवापळैन्द्रावार्हस्पत्यंगायत्रंयस्तस्तम्भैकादशवार्हस्पत्यमन्त्रेऐन्द्रद्यौचोपात्त्याजगती ।

म ऋभुभ्य एकादश वामदेव ऋभवस्त्रिष्टुप् ।

३३ ७०म् प्रऋभुभ्योद्वुतमिबुवाचमिष्यउपस्तिरेश्वेतरिधेनुमीळे । येवातंज-
तास्तरणिभिरेवैःपरिधांसुयोअपसोवभुयुः १ सुवारमक्रंनृभवःपितृभ्यांपरिविष्टौ

स्या । सतेष्विन्द्रगिर्वणः ११ अवीवृधन्तगोतमाइन्द्रत्वेस्तोमवाहसः । ऐयुधा
 वीरवद्यज्ञः १२ यच्चिद्विशश्वतामसीन्द्रसाधारणस्वम् । तंत्वावयंहवामहे १३
 अर्वाचीनोर्वसोभवास्मेसुमस्वान्धसः । सोमानामिन्द्रसोमपाः १४ अस्माकं
 त्वामतोनामास्तोमइन्द्रयच्छतु । अर्वागार्वातयाहरी १५ पुरोळाशंचनोघसो
 जोपयसिगिरश्वनः । वृथयुरिव्वयोयणाम् १६ ॥ २१ ॥ सहस्रं व्यतीनां युक्ता-
 नामिन्द्रमीमहे । शतंसोमस्यंत्वार्यः १७ सहस्रतिशतावयंगवामाच्यावया-
 मसि । अस्मन्नाराधएतुते १८ दशतिकलशानां हिरण्यानामधीमहि । भरिदाअ-
 सिवृत्रहन् १९ भरिदाभूरिदेहिनोमादुभ्रंभूर्याभर । भूरिघेदिन्द्रदित्सि २०
 भरिदाह्यसिश्रुतः पूरुत्राणूरवृत्रहन् । आनोभजस्वराधसि २१ प्रतैववृत्रविचक्षण
 शंसाभिगोपणोनपात् । माभ्यांगाअनुशिभ्रथः २२ कनीनेकवविद्रधेनवेद्रुपदे

अर्भके । ब्रह्म्यार्मेवशोभते २३ अरमसुस्रयाम्णे ऽरमनुस्रयाम्णे । ब्रह्म
यामेवस्रिधर् २४ ॥ ३० ॥ इति शाकलर्कसंहितायां तृतीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
इति शाकलर्कसंहितायां चतुर्थे मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

मऋभुम्यएकादशार्भवाऋभुर्विभ्वेहोपमवानश्वोन्सात्रिष्टुपनोष्टोचतुरनुष्टुवन्तमुतोहिदशदाधिकं
द्विधायापृथिव्याद्याशुपलन्यानुष्टुदधिक्रावणः पञ्चतस्रोन्त्याजगसोन्सासौरीन्द्राकोवामेकादशेन्द्रा-
वरुणं तुमपीद्विदादशप्रसदस्युः पौरुऋस्यः पळाद्याआत्मस्तवः कुवश्रवत्ससपुरुमीङ्गाजपीङ्गुसौहोत्रीत्वा-
भिर्नाहितं वामेपस्यत्रिष्टुवन्तमंत्रायव्याधैन्द्रयायंत्रुगायंत्रवापोचतुष्कमानुष्टु भंत्वाद्यावायव्याविहिप-
अवायव्यपिदंवापैन्द्रावाहस्पत्यंगापमंत्रयस्तस्तम्भैकादशवाहस्पत्यमन्येऐन्द्रयौचोपान्त्याजगती ।

म ऋभुभ्य एकादश वामदेव ऋभवश्चिष्टुप् ।

३३ ॐ मऋभुभ्योदूतमिववाचमिष्यउपस्तिरेश्वेतरंश्वेनुमीळि । येवातंजू-
तास्तरणिभिरेवैःपरिद्यांसद्योअपसोवभुवुः १ युवारमक्रंनुभवःपितृभ्यांपरिविष्टो

धेयणादिसनाभिः । आदिदेवानामुपसख्यमायन्धोरासःपुष्टिमवहन्मनायै २ पु-
 नयेचक्रुःपितरायुवानासनायेपेवजरजाशयाना । तेवाजोविभ्वौक्रभुरिन्द्रवन्तो
 मधुप्सरसोनोऽघन्नयज्ञम् ३ यत्संवत्समभवोगामरक्षन्त्यत्संवत्समभवोमाअपि-
 शन् । यत्संवत्समभरन्भासोअस्यास्ताभिःशर्माभिरमृतत्वमांगुः ४ ज्येष्ठआ-
 हचमसाद्वाकरेतिकर्नीयान्वीन्कुणवामेत्याह । कनिष्ठआहचतुरस्करेतित्वष्टक-
 भवस्तल्पनयद्वचोवः ५ ॥ १ ॥ सत्यमचुनरेएवाहिवचुरनुस्वधामभवोजरमुरे-
 ताम् । विभ्राजमानांश्चमसाअहेवावेनुस्वष्टाचतुरोददृश्वान् ६ द्वादशयून्यदगो-
 ह्यस्यातिथेरणन्नृभवःससन्तः । सूक्षेत्राकृण्वन्ननयन्तसिन्यन्धन्वातिष्ठन्नोपधी-
 निन्नमापः ७ रथयेचक्रुःसुवृतेनरेष्टायेधेनुविश्वजुवैविश्वरूपाम् । तआतक्षल्वभ-
 वोरथिनःस्ववसःस्वपसःसुहस्ताः ८ अपोह्येग्रामजुयन्तेदेवाअभिकत्वामनसा

दीर्घ्यानाः । वाजोदिवानांमभवत्सुकर्मन्द्रस्यऋभुक्षावरुणस्यविम्बा १ येहरी
मेघयोक्थामदन्तइन्द्रायचक्रुःसुयुजायेअश्वा । तेरायस्पोषंद्रविणान्यस्मेघत्तऋ-
भवःक्षेमयन्तोनिमित्रम् १० इदाह्नःपीतिमृतवोमदधुर्नऋतेश्रान्तस्यसख्यायेदे-
वाः । तेनूनमस्मेऋभवोवसूनिर्तृतीयैअस्मिन्सर्वनेदधात ११ ॥ २ ॥

ऋभुर्विभ्वैकादश वामदेव ऋभवस्त्रिष्टुप् ।

३४ ऋभुर्विभ्वावाजइन्द्रो नोअच्छेमंयज्ञरत्नधेयोपयात । इदाहिवोधिपणा
देव्यह्नामघात्पीतिसंमदांअगमतावः १ विदानासोजन्मनोवाजरत्नाउतऋतुभि-
ऋभवोमादयध्वम् । संवोमदाअगमत्संपुरंधिःसुवीरामस्मेरयिमेरयध्वम् २ अयं
वोयज्ञऋभवोऽकारियमामनृष्वत्प्रदिवोदधिध्वे । प्रवोऽच्छाजुजुयाणासोअस्थुर-

भंतविश्वंअग्निप्रोतवाजाः ३ अभद्रुवोविधेतेरत्नधेयमिद्वानरोद्राशुपेमर्त्याय ।
 पिवंतवाजाःक्रभवोदेवोमहितृतीयंसर्वनमद्राय ४ आवाजायातोपेनक्रभुक्षाम-
 होनरोद्रविंणसोगुणानाः । आर्वाःपीतयोऽग्निपित्वेअह्नामिमाअस्तंनवस्वइव
 गमन् ५ ॥ ३ ॥ आर्नपातःशवसोयातनोपेमंयज्ञंनमसाह्वयमानाः । सजोपंसः-
 सूर्योयस्यंचस्थमध्वःपातरत्नवाइन्द्रवन्तः ६ सजोयाइन्द्रवरुणेनसोमंसजोपाः
 पाहिगिर्वणोमरुद्भिः । अग्रपाभिर्ऋतुपाभिसजोपाग्नास्पतीभिरत्नधाभिःसजो-
 योः ७ सजोपंसआदित्यैमादयध्वंसजोपंसऋभवःपवतेभिः । सजोपंसोदिव्ये
 नासत्रासजोपंसःसिन्धुभीरत्नधेभिः ८ येअश्विनार्येपितरायऊतीधेनुंतंतक्षुऋ-
 भवोयेअर्वा । येअंसत्रायऋधुग्रादंसीयेविश्वेनरःस्वपथानिचक्रुः ९ येगोमन्तं
 वाजवन्तंसुवीरैरयिघृत्यवसुमन्तंपुरुक्षुम् । तेअग्रपाऋभवोमन्दसानाअस्मेयन्

चेचरातिगुणन्ति १० नापाभूतनवोऽतीतृयामानिःशस्ताऋभवोयज्ञेअस्मिन् ।
समिन्द्रेणमद्वयसंमरुद्धिःसंराजर्भारत्नधेयायदेवाः ११ ॥ ४ ॥

इहोप नव वामदेव ऋभवखिद्रुप ।

३५ इहोपयातशवसोनपातःसौधन्वनाऋभवोमापभूत । अस्मिन्हवःसव-
नेरत्रेयंगमन्विवन्द्रमनुवोमर्वासः १ आगन्तृभूणामिहरत्रेयमभूत्सोमस्यसुपु-
तस्यपीतिः । सुकृत्ययायस्वपस्ययाचैकैकविचक्रचमसंचतुर्था २ व्यंकृणोत
चमसंचतुर्थासखेविशिक्षित्यब्रवीत । अथैतवाजाअमृतस्यपन्थांगणदेवानामृभवः
सुहस्ताः ३ किमयःस्वियञ्चमसएपआस्ययंकाव्येनचतुरोविचक्र । अथांसुनुध्वं
सर्वनमवायपातऋभवोमर्धुनःसोम्यस्ये ४ शब्द्याकर्तपितरायुवानाशब्द्याकर्त
चमसंदैवुपानम् । शब्द्याहरीधनुतरावतष्टेन्द्रवाहावृभवोवाजरत्नाः ५ ॥ ५ ॥ यो

वःसुनोत्यभिपित्वेअह्नातीव्रवाजासःसर्वंनमदाय । तस्मैरायिसृभवःसर्ववीरमा
 तक्षतवृषणोमन्दसानाः ६ प्रातःसुतमपिवोहर्यश्वमाध्यंदिनंसर्वंकेवलंते ।
 समुभुभिःपिवस्वरत्नधेभिःसखीर्याइन्द्रचक्रपेनुकत्या ७ येदेवासोअभवतासुक-
 त्याशयेनाइवेदधिदिविनिपद । तेरत्नधातशवसोनपातःसौधन्वनाअभवतामृता-
 सः ८ यत्तृतीयंसर्वंरत्नयेयमकुण्ठुष्वस्वपस्यासुहस्ताः । तदृभवःपरिपिक्तं
 एतत्संवेभिरिन्द्रियेभिःपिवध्वम् ९ ॥ ६ ॥

अनथो नव वामदेव ऋभवो जगती । अस्या त्रिष्टुप् ।

३६ अ-अश्वोजातोअनर्भिशुरुक्थ्योऽरथंखिचक्रःपरिवर्ततेरजः । महत्तद्वो
 देव्यस्यप्रवाचनंद्यामृभवःपृथिवीयञ्जपुष्यय १ रथयेचक्रुःसुवृत्सुचेतसोऽविह-
 रन्तमनसस्परिध्यया । तौकुन्व १ स्वसर्वनस्यपीतपुआर्वावाजाऋ भवोवेदया-

मसि २ तद्वोवाजाक्रभवःसुप्रवाचनदेवेपुंविभ्वोअभवन्महित्वनम् । जिब्रीय-
त्सन्तापितरासनाजुरापुनर्युवानाचरथायतक्षथ ३ एकंविचक्रचमसंचतुर्वयंनि-
श्वर्मणोगार्मिणीतधीतिभिः । अथद्विवेज्वमृतत्वमानशश्रुष्टीवांजाक्रभवस्तद्व-
उकथ्यम् ४ क्रभुतोरुयिःप्रथमश्रवस्तमोवाजंश्रुतासोयमर्जीजनन्नरः । विभ्व-
तष्टोविदथेपुप्रवाच्योयंदेवासोऽवथासविचर्यणिः ५ ॥ ७ ॥ सवाज्यर्वासक्रपि-
र्वचस्ययासशूरोअस्तापृतनासुदुष्टरः । सरायस्पोपंससुवीर्यैदधेयंवाजोविभ्वीःक्र-
भवोयमाविदुः ६ श्रेष्ठवःपेगोअधिघायिदर्शतस्तोमोवाजाक्रभवस्तंजुजुष्टन ।
धीरासोहिष्ठाकवयोविपुश्चित्तस्तान्वएनाब्रह्मणावेदयामसि ७ यूयमस्मभ्यंधिप-
णाभ्युस्परिविद्वांसोविश्वानर्याणिभोजना । द्युमन्तंवाजुवृषशुष्मसुनुममानोर-

यिमृभवस्तक्षतावर्यः ८ इहप्रजामिहरियिराणाइहश्रवोविवरवचक्षतानः । येन
 वयंचितयेमात्यन्यन्तंवाजंचित्रमृभवोददानः ९ ॥ ८ ॥

उप नोष्टौ वामदेव ऋभवस्त्रिष्टुप् । अन्त्याश्चतस्रोनुष्टुभः ।

३७ उपनोवाजाअश्वरमृभुक्षादेवायातपथिभिर्देवयानैः । यथायज्ञमनुप्रो
 विक्षाऽसुदधिध्वेरणाःसुदिनेष्वह्नाम् १ तेवोहृदेमनसेसन्तुयुज्ञाजुष्टासोअथ
 घृतनिर्णिजोगुः । प्रवःसुतासोहरयन्तपर्णाः ऋत्वेदक्षायहर्षयन्तपीताः २ त्र्युदा-
 यंदेवहितंयथावःस्तोमोवाजाऋभुक्षणोदेवः । जुह्वेमनुष्वदुपरासुविक्षुयुष्मेसचा
 वहृदिवेषुसोमम् ३ पीवोअश्वाःशुचद्रथाहिभतायःशिप्रावाजिनःसुनिष्काः ।
 इन्द्रस्यसनोशवसोनपातोऽनुवश्चेत्यत्रियंमदाय ४ ऋभुमृभुक्षणोरथिवाजेवाजि-
 न्तंमयुजेम् । इन्द्रस्वन्तंहवामहेसदासातंममृश्विनम् ५ ॥ ९ ॥ संहभवोयमवथय्य-

मिन्द्रंश्च मर्त्यम् । सधीभिरंस्तु सन्नितामेधसातासो अवैता ६ विनोवाजाऋभुक्ष-
णः पथश्चित्तनयष्टवे । अस्मभ्यं सूरयः स्तुता विश्वा आशां स्तरीयणि ७ तं नो वाजा
ऋभुक्षण इन्द्रनासत्यारयिम् । समश्वं च वृणिभ्य आपूरुशं स्तमघ्नये ८ ॥ ३० ॥

उतो हि दश वामदेवो दधिक्रास्त्रिष्टुप् । आघाया घावापृथिव्यौ !

३८ उतो हि वां वात्रा सन्ति पूर्वाया पुरुभ्यस्त्रसदस्युर्नितोशे । क्षेत्रासां ददयु रूर्व-
रासां घ्नं दस्युभ्यो अभिभूतिमग्रम् १ उतं वाजिनं पुरुनिष्पिध्वानं दधिक्रामुवदयु-
र्विश्वकृष्टिम् । ऋजिष्यं श्येनं प्रुपितप्तुमां शुचकृत्य मर्यो नृपतिं नशूरंम् २ यंसी-
मनुप्रवते वृद्रवंतं विश्वः पुरुर्मदं तिहर्षमाणः । पृङ्गिर्गृध्र्यन्तं मेधयुं नशूरं रथतुरं वात-
मिव ध्रजन्तम् ३ यः स्मारुन्धानो गध्यासुमत्सु सनुतरश्चरति गोपुगच्छन् । आचि-
ऋजीको विदधानि चिकथं चिरो अरतिपर्याप आयोः ४ उतस्मै नं वस्त्रमथिनतायु-

मनुकोशान्तिक्षितयोर्भरु । नीचार्यमानंजसुरैरनशेनंश्रवश्चाच्छापशुमच्चय-
 पम् ५ ॥ ११ ॥ इतस्मात्प्रथमःसरिष्यन्निवेतिश्रेणिभीरथानाम् । स्रजैक-
 णानोजन्योनगुम्भरिणुरैरिहत्किरणदद्वान् ६ इतस्यवाजीसहुरिर्ऋतावाशु-
 श्रूयमाणस्तन्यासमयं । तुरयतीप्रतुरयन्नृजिष्योऽधिभ्रुवोःकिरतेरेणमुज्जन् ७ इत-
 स्मास्यतन्यतोरिगद्योक्रघायतोअभियुजोभयन्ते । यदासहस्रमभिपीमयोषो-
 द्युतुःस्माभयतिर्भामक्रुजन् ८ इतस्मास्यपनयन्तिजनाजतिकृष्टिप्रोअभिभू-
 तिसाशोः । इतेर्नमाहुःसमिथेवियन्तःपरावधिक्राअसरत्सहस्रैः ९ आदधिक्राः
 शर्वसापश्रंकृष्टीःसूर्यइवज्योतिरापस्ततान । सहस्रसाःशतसावाज्यवापणकु-
 मद्यासमिमावचांसि १० ॥ १२ ॥

आशुं पद्मामदेवो दधिक्रास्त्रिष्टुप् । अन्यानुष्टुप् ।

३१. आशुं दधिक्रातमुनुष्टुवामद्विस्पृथिव्याउतचंकिराम । लुच्छन्तीर्मासुप-
संःसूदयन्त्वतिविश्वानिदुरितानिर्षन् १ महर्श्वर्कमर्थवतः क्रतुप्रादधिक्राव्णः पुरु-
वारस्यवृष्णः । यंपरुभ्योदीदीवांसुनाग्निद्वदथुमित्रावरुणाततुरिम् २ योअश्वस्य
दधिक्राव्णोअकारित्समिद्धेअग्राउपसोव्युष्टौ । अनागसंतमदितिः कृणोतुसमि-
त्रेणवरुणेनासजोपाः ३ दधिक्राव्णइपऊजोमहोयदमन्महिमरुतानामभद्रम् ।
स्वस्तयेवरुणांमित्रमग्निहवामहइन्द्रवज्रबाहुम् ४ इन्द्रमिवेदुभयैविह्वयन्तउदी-
राणायज्ञमुंप्रयन्तः । दधिक्रामसूदनुंमत्यायददथुभिंत्राथिरुणानोअश्वम् ५
दधिक्राव्णोअकारिपंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः । सुरभिणोमुखांकरत्प्रणआयूनि
तारियत् ६ ॥ १३ ॥

दधिक्राव्यः पञ्च वामदेवो दधिक्रा जगती । अन्त्यायाः सूर्यः । आधा त्रिष्टुप् ।

४० दधिक्राव्यः इदुनचकिरामविश्वान्माभ्यसःसूदयन्तु । अपामन्नेरुप्रसः
 सूर्यस्यवृहस्पतेराङ्गिरसस्यजिष्णोः १ सत्वामरिशोगविपोदेवन्यसच्छवस्यादिय
 उपसस्तुरण्यसत् । सत्योद्रवोद्रवरःपतङ्करोदधिक्रावेपमूर्जसूर्जनत् २ उतस्मास्य
 प्रवतस्तुरण्यतःपुर्णनेवेरनुवातिप्रगृधिनः । श्येनस्यैवग्रजतोअङ्कसंपरिवधिक्राव्यः
 सहोजतिरित्रतः ३ उतस्यवाजीक्षिपिणितुरण्यतिश्रीवायविवहोअपिकक्षआसनि ।
 कतुवधिक्राअनुसंतवत्वपथामङ्गुस्यन्वापनीफणत् ४ हंसःशुचिपद्वसुरन्तरि-
 क्षसहोतविदिपदतिथिदुरोणसत् । नृपद्वरसहंसह्योमसद्वजगोजाक्रतजाअ-
 द्विजाक्रतम् ५ ॥ १४ ॥

इन्द्रा को वायिकादश वासदेव इन्द्रावरुणौ श्रिट्टप् ।

४१ इन्द्राकोवावरुणासुस्रमापस्तोमोहविष्मौअमृतोनहोता। योवाहृदिऋतुमाँ
अस्मद्भुक्तःपस्पशीदिन्द्रावरुणानमस्वान् १ इन्द्राहयोवरुणाचक्रंआपीद्वैवामतः
सखायप्रथंस्वान् । सहन्तिवृत्रासंमिथेषुशत्रुनवोभिर्वामहद्भिःसप्रभृण्वे २ इन्द्रा
हरत्नंवरुणाधेष्टेत्थानंभ्यःशक्रामानेभ्यस्ता । यदीसखायासखयायुसोमैःसुतोभिः
सुप्रयसामादयेते ३ इन्द्रायुंवरुणादिद्युमस्मिन्नोजिष्ठमुग्रांनिवाधिष्टुंवज्रम् । यो
नोदुरेवोवृकतिर्दभीतिस्तस्मिन्मिमाथामभिभृत्योजः४इन्द्रायुंवरुणाभृतमस्या
धियःप्रेतारवृभेवधेतोः । सानोदुहीयद्यवंसेवगृत्वीसहस्रधारापयसामहीगौः ५
॥ १५ ॥ तोकेहितेनयजुर्वरासुसुरोदशीक्रेवृषणश्चुपैस्थे । इन्द्रानोअत्रवरुणा
स्यातामवोभिर्दस्मापरितक्म्यायाम् ६ युवामिह्वचवंसेपूव्यायपरिप्रभृतीगवियः

स्वापी । वर्णी महं मखाया प्रियाय शरामं हिष्ठा पितरं वंशं भू ७ तावांघियो ऽवसेवाज-
 यन्तीराजिनजं रमयन् यः सुदानू । श्रियेन गाव उपसोममस्थुरिन्द्रं गिरो वरुणं मेम-
 नीयाः ८ इमा इन्द्रं वरुणं मेमनीया अग्मन्नपद्रविणमिच्छमानाः । उपमस्थुर्जो-
 धारं इव स्वोरध्वारिवंशो भिक्षमाणाः ९ अश्व्यस्य तमनारथ्यस्य पुष्टे नित्यस्य
 रायः पतयः स्याम । ताचंक्राणजुतिभिर्नव्यसीभिरस्मन्नारायो नियुतः सचन्ता-
 म् १० आनोवृहन्तावृहतीभिर्रुती इन्द्रं द्र्यातं वरुणवाजसातौ । यद्विद्यवः पतनासु
 प्रकीळ्यन्तस्य वां स्याम सनितारं आजैः ११ ॥ १६ ॥

यम द्विवा दश वसदस्युः पौरुकुत्स्यास्त्रिष्टुष्टु । अन्यानां चतसृणामिन्द्रा-

वरुणौ । शिशुनामात्मा ।

१२ मम ह्यितागपृक्षत्रिवस्य निश्वायो विभ्वे अमृतायथानः । क्रतुसचन्ते वरु-

णस्यदेवाराजामिकृष्टरूपमस्यवृत्रेः १ अहंराजावरुणोमह्यतान्यसुयुषीणिप्रथुमा
 धारयन्त । ऋतुसचन्तेवरुणस्यदेवाराजामिकृष्टरूपमस्यवृत्रेः २ अहमिन्द्रोवरु-
 णस्तेमहित्वोर्धोगभीरेरजसीसुमेके । त्वष्टेवविश्वामुर्वनानिविद्वान्समैरयरोदसी
 धारयच ३ अहमपोअपिन्वमुक्षमाणाधारयदिवंसदनऋतस्य । ऋतेनपुत्रोअदि-
 तेऋतावोतत्रिधातुप्रथयद्विभूम ४ मानरःस्वश्वावाजयन्तोमावृताःसमरणेहवन्ते ।
 ऋणोम्याजिमघत्राहमिन्द्रइयमिरेणुमभिभूत्योजाः ५ ॥ १७ ॥ अहंताविश्वामु-
 चकरंनकिमाद्वैशहोवरतेअप्रतीतम् । यन्मासोमासोममदन्यदुक्थोभेभथेते
 रंजसीअपारे ६ विदुष्टेविश्वामुर्वनानितस्युताप्रब्रवीषिवरुणायवेधः । त्वंवृत्राणि-
 शृण्विपेजघ्नवान्वंवृताँरिणाइन्द्रसिन्धून् ७ अस्माकमत्रपितरस्तअसिन्स्तस
 ऋपयोदौर्गहेवृध्यमानि । तआर्यजन्तत्रसदस्युमस्याइंद्रनवृत्रतुरमर्धदेवम् ८

पुरुकृत्सानीहिवामदाशह्वयेभिरिन्द्रावरुणानमोभिः । अथाराजानंत्रसदस्यु-
मस्यावृत्रहर्णदधुरधदेवम् १ रायावयंससवांसोमेदेमहव्येनदेवायवसेनगवः ।
तांथेनुमिन्द्रावरुणायुवंनोविश्वाहाद्यत्तमनंपस्फुरन्तीम् १० ॥ १८ ॥

क उ श्रवस्तप्त पुरुषीह्वजमीद्वी सौहोत्रावश्विनौ त्रिष्टुप् ।

४३ कउश्रवत्कतमोयज्ञियानांवन्दारुदेवःकतमोजुपते । कस्येमादेवीममृ-
तेप्रेष्ठाह्विश्रेयामसुष्टुतिसंहव्याम् १ कोमृळातिकतमआगमिष्ठोदेवानामुक-
तमःशंभविष्ठः । रथंकमाहर्द्वदश्वमाशंसूयस्यदुहितावृणीत २ मक्षहिष्मांग-
च्छथईवतोद्युनिन्द्रेनशक्तिपरितन्मयायाम् । दिवआजातादिव्यासुपुर्णाकयाश-
चीनांभवयुःशचिष्ठा ३ कावांभूदुपमातिःकथानुआश्विनागमयोह्वयमाना ।
कोवांमहश्चित्यजसोअभीकउरुष्यतेमाधीदस्त्रानकुती ४ उरुवारथःपरिनक्षति

यामायत्संमुद्राद्भिवर्ततेवाम् । मध्वांसाध्वीसंधुवांप्रुपायन्धत्सीवांपक्षोभुरजन्त
 पकाः ५ सिन्धुर्हेवारसर्थासिञ्चदश्वान्धृणावयोऽरूपासुःपरिगमन् । तद्गुपुवांम-
 जिर्चेत्तियानंयेनपतीभवथःसर्थायाः ६ इहेहृयद्वांसमनापपक्षेसेयमस्मेसुम्-
 त्तिर्वाजरला । उरुव्यतंजरितारयुवंहंश्रितःकामौनासत्यायुवद्रिक् ७ ॥ १९ ॥

तं वा सप्त पुरुमीह्वाजमीह्वा सौहोधावधिनौ त्रिद्विप् ।

४४ तंवारथंयमद्याहुवेमपृथुज्जयमश्विनासंगतिगोः । यःसर्थावहतिवन्धुरा-
 युगिर्वाहसंपुरुतमंवसुम् १ युवांश्रियमश्विनादेवतातांदिवोनपातावनथःशर्ची-
 भिः । युवोर्वपुरभिपृक्षःसचन्तेवहन्तियत्ककुहासोरथेवाम् २ कोवांमद्याकरतरा-
 तहव्यजुतथेवास्तुपेयायवाकैः । ऋतस्यंवावनुपेपुर्ध्यायनमोयेमानोअश्विनावं-
 वर्तन् ३ हिरण्ययेनपुरुभूरथेनेमंपुज्ञंनानास्तयोपथातम् । पिबाथइन्मधुनःसोम्य-

स्य दधथोरत्नैर्विधेतेजनाय ४ आनोयातां दिवो अञ्छा पृथिव्या हि रण्ययेन सुवृत्तार-
थेन । मावा मन्ये नियमन्दे वयन्तः संयद्देनाभिः पर्व्यावांम् ५ ननोरयि पुरुवीर-
बृहन्तं दन्नामि मांथामुभयेष्वस्मे । नरो यद्दामि श्विनास्तोमि मावंत्सधस्तुतिमाज-
मीह्वासो अगमन् ६ इहेह यद्दासमनापक्षेसेयमस्मेसुमतिर्वीजरत्ना । उरुज्यते
जरितारयुवंह श्रितः कामोनासत्यायुवद्विक्र ७ ॥ २० ॥

एष स्य सप्त वाग्देवोऽश्विनौ जगती । अस्या त्रिष्टुप् ।

४५ एषस्य भानुरुदियति युज्यते रथः परिज्मादिवो अस्य सानवि । पक्षासो
अस्मिन्मिथुना अधिन्नयो हृतिस्तुरियो मधुनो विरप्सते १ उद्धां पक्षासो मधुमन्तई-
रते रथा अश्वो स उग्रसो व्युष्टिषु । अपोर्णुवन्तस्तम आपरीवत्स्व १ र्णभुं क्तुवन्त आ
रजः २ मध्वः पिवन्तं मधुपेभि रसुभि र्कृतमिथं मधुने युजाथारथम् । आर्वर्तनि मधुना

जिन्यथस्यपोदृत्तियहेयेमधुमन्तमधिना ३ हंसासोयेवांमधुमन्तोअस्त्रिधोहिरण्य-
 र्णाडुहुनडयुर्थः । उदप्रुतोमन्दिनोमन्दिनिस्पृशोमध्वोनमक्षःसर्वनानिगच्छ-
 पः ४ स्पृष्टारासोमधुमन्तोअग्रयडुस्राजन्तेप्रतिवस्तोरश्विना । यन्निकहस्तस्तर-
 णिविचक्षणःसोमसुयायमधुमन्तमद्रिभिः ५ आकेनिपासोअहभिदिविध्वतःस्व १-
 णंभृकृतन्तआरजःसूरश्रिदश्वान्युयुजानइयतेविश्वानुस्ववयाचेतथस्पथः ६
 प्रनामनोचमधिनाथियंयारयःस्वस्वोअजरोयोअस्ति । येनसुद्यःपरिरजांसिया-
 योदृविष्मन्तरणिभोजमच्छ ७ ॥ २ ॥ इति शा ० सं ० चतुर्थे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ४

अग्रं सप्त त्र्यम्बक इन्द्राय गायत्री । आथाया वायुः ।

४६ अग्रं पित्रामधुनासुतं नायो विविष्टिषु । त्वंहिपूर्वपाअसि १ शतेनांनोअ-
 भिष्टिभिर्नियुत्वा इन्द्रसारथिः । वायोऽसुतस्य तृम्पतम् २ आवांसुहस्रं हरं य इन्द्र-

वायुअभिप्रयः । वहन्तुसोमपीतये ३ रथंहिरण्यवन्धुरमिन्द्रवायुस्वध्वरम् ।
 आहिस्थायोदिविस्पृशम् ४ रथेनपृथुपाजसादाश्वांसमुपगच्छतम् । इन्द्रवायुं
 इहागतम् ५ इन्द्रवायुअयंसुतस्तदेवेभिःसजोयसा । पिवतंदाशुपोगृहे ६ इहप्र-
 याणमस्तुवामिन्द्रवायुविमोचनम् । इहवांसोमपीतये ७ ॥ २२ ॥

वायो चतुष्कं वामदेव इन्द्रवायू अनुष्टुप् । आद्याया वायुः ।

७७ वायोशुक्रोअयामितेमध्वोअग्रदिविष्टिषु । आयाहिंसोमपीतयेस्पाहो
 देवनियुत्वता १ इन्द्रश्चवायवेयांसोमानापीतिर्महथः । युवांहियन्तीन्वोनिन्न-
 मापेनसद्यक् २ वायविन्द्रश्चशुष्मिणासरथशवसस्पती । नियुत्वन्तानकुतय
 आयांतुसोमपीतये ३ यावांसन्तिपुरुस्पृहोनियुतोदाशुपेनरा । अस्मेतार्यज्ञवा-
 हसेन्द्रवायुनिर्यच्छतम् ४ ॥ २३ ॥

विहि पञ्च वामदेवो वायुरनुष्टुप् ।

४८ विहिहोत्राअवीताविपोनरायोअर्यः । वायवाचन्द्रेणरथेनयाहिसुतस्ये
पीतये १ निर्युवाणोअशंस्तीनियुत्वाँइन्द्रसारथिः । वायवाचन्द्रेणरथेनयाहिसु-
तस्यपीतये २ अनुकृष्णेवसुधितियेमातेविश्वपेशसा । वायवाचन्द्रेणरथेनयाहि
सुतस्यपीतये ३ वहंतुत्वामनोयुजोयुक्तासोनवृतिर्नवं । वायवाचन्द्रेणरथेनयाहि
सुतस्यपीतये ४ वायोशतंहरीणांयवस्वपोज्याणाम् । उतवातेसहस्रिणोरथआ
यात्तुपार्जसा ५ ॥ २४ ॥

इदं वा पद्मामदेव इन्द्रावृहस्पती गायत्री ।

४९ इदंवामास्येहृविःप्रियमिन्द्रावृहस्पतीउक्थंमर्दश्चशस्यते १ अयंवांपरि
पिच्यतेसोमइन्द्रावृहस्पती । चारुर्मर्दायपीतये २ आनइन्द्रावृहस्पतीगृहमिन्द्रश्च
गच्छतम् । सोमपासोमपीतये ३ अस्मेइन्द्रावृहस्पतीरुयिंधंतशतृग्विनम् ।

अश्वान्तसहस्रिणम् ४ इन्द्रावृहस्पतिव्यसुतेगीभिर्हवामहे । अस्यसोमस्य
पीतये ५ सोममिन्द्रावृहस्पतीपिवतंदाशुयोगृहे । मादयेथांतदौकसा ६ ॥ २ ५ ॥

यस्तस्मभैकादश चापदेवो वृहस्पतिस्त्रिष्टुप् । अन्त्ययोरिन्द्रावृहस्पती । उषान्या जगती ।

५० यस्तस्तस्मसहसाविज्मोअन्तान्वृहस्पतिस्त्रिपथस्थोरवेण । तंप्रत्नासक्र-
ययोवीध्यानाःपुरोविप्राधिरेमन्द्रजिहम् १ धुनेतंयःसुप्रकेतंमदन्तोवृहस्पतेअभि
येनेस्ततले । पृथन्तंसुप्रमदव्यमर्धवृहस्पतेरक्षतादस्यथोनिम् २ वृहस्पतेयापर्मा
परावदतअतंऋतस्पृगोनिपैदुः । तुभ्यंखाताअवताअद्रिद्रुथामध्वःश्रोतन्त्यभि-
तोविरथाम् ३ वृहस्पतिःप्रथमंजायमानोमहोज्योतिपःपरमेव्योमन् । सप्ता-
स्यस्तुविजातोखैणविसप्तरेशिरयमत्तमांसि ४ ससुष्टुभासक्रकृतागुणेनवृलं
हरोजफलिगरेवेण । वृहस्पतिरुस्त्रियाहव्यसूदःकनिऋदवावशतीरुदाजत् ५

॥ २६ ॥ एवापित्रे विश्वदेवाय वृष्णे यज्ञैर्विधेम नमसाहविभिः । बृहस्पते सुप्रजा
 वीरवंन्तो वयं स्यामपतयोरयीणाम् ६ स इद्राजा प्रतिजन्या निविश्वाशुष्मेण त-
 स्थावभिर्वीर्येण । बृहस्पतियः सुभृतं ब्रिभर्ति वल्लगयति वन्दते पूर्वभाजम् ७ स इ-
 रक्षति सुधित ओर्कासि स्वतस्मा इच्छां पित्वते विश्वदानीम् । तस्मै विशः स्वयमेवान-
 मन्ते यस्मिन् ब्रह्माराजनिपूर्व एति ८ अप्रतीतो जयति संधनां निप्रतिजन्या न्यतया
 सजन्त्या । अवस्येये यो वरिवः कृणोति ब्रह्मणे राजा तमवन्ति देवाः ९ इन्द्रश्च सोमं
 पिवतं बृहस्पतेऽस्मिन् यज्ञे मन्दसाना वृषण्वसू । आवां विशन्ति वन्दवः स्वाभवोऽस्मे
 रयिं सर्ववीरं नियच्छतम् १० बृहस्पत इन्द्रवर्धतनुः सचासावांसुमतिभूत्वस्मे ।
 अविष्टधियो जिगृतं पुरंधीर्जजुस्तमुर्यो वनुनामरतीः ११ ॥ २७ ॥ इति शाक-
 ल्यसंहितायां तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

इदमुपस्यंतु प्रतिप्यासप्तगायत्रं तद्देवस्य सांवित्रं तु जागतमभूद्देवः पदाविष्टुवन्तं कोवोदशैश्वदेवं त्रिगाय-
 त्र्यन्तं महीसप्तधावापृथिवीयज्ञे त्रस्याष्टौ विस्रः शैत्रथत्याः शुनायैका परापुरडणिकसान्याचशुनासीरा-
 भ्यामुपान्येसीतायैते चानुभावाद्याचतुर्थी च समुद्रादेकादशग्रंथं जगत्यन्तं सौर्यं वापं वागव्यं वायुतस्तु-
 त्तिर्वानमोत्रिभ्यो भौमोत्रिः पञ्चमे मण्डले तु कर्गोत्रमात्रेयं विद्यापङ्क्तन्तस्य च सूक्तस्य शेषमातुष्टुममवोधिद्वा-
 दशयुगविष्टिरैकुमारं कुमारो वृशो वा जानडभौवा माकर्णन्तं कवीत्युचोस्तु वृशएवत्वमग्ने वसुश्रुत आद्यवि-
 राट्ठतीया भारतरौद्रावैष्णवीत्वामप्रएकादशशुसभिद्धायामंगायत्रमंत्रितं दशपङ्क्तं सखायइपः पङ्क्त्यन्त-
 त्वामग्नेसप्तजागतम् ।

इदमेकादश वामदेव त्रिपास्त्रिष्टुप् ।

५१ ॐ इदमृत्युर्त्तुहृतमपूरस्ताज्ज्योतिस्तमसे वियुनां वदस्थात् । न नं द्विवो
 दुहितरो विभातीर्गंतुकृणवन्नूपसो जनाय १ अस्थुरुचित्रा इपसः पूरस्तान्मिता इव
 स्वरवोऽध्वरेषु । व्यंन्नजस्य तमसे द्वारोऽच्छन्ती रत्रच्छुचयः पावुकाः २. उच्छन्ती-

रघचिंतयन्तभोजान्नाघोद्वेयायोपसोमघोर्नीः । अचित्रेअन्तःपणयःससन्त्वबु-
 ध्यमानास्तमसोविमंध्ये ३ कुवित्सदेवीःसनयोनवोवायामौवभूयादुंपसोवो
 अद्य । येनानवंगेअङ्गिरेदशंगेससास्यैरेवतीरेवदूय ४ ययंहिदेवीर्कृतयुग्भिरश्वैः
 परिप्रयाथभुवन्नानिसद्यः । प्रवोधयन्तीरुपसःससन्तंहिपाञ्चतुष्पाञ्चरथायजी-
 वम् ५ ॥ १ ॥ कस्विदासांकतमापुराणीययाविधानाविदुधुर्कभूणाम् । शुभं
 यञ्छुधाउपसश्चरन्तिनविज्ञायन्तेसदृशीरजुर्थाः ६ ताघाताभद्राउपसःपुरासुर-
 भिष्टिद्युन्नाकृतजातसत्याः । यास्वीजानःशशमानउकथैःस्तुवञ्छंसन्द्रविणंसद्य
 आप ७ ताआचरन्तिसमनापुरस्तात्समानतःसमनापंप्रथानाः । ऋतस्यदेवीः
 सवंसोबुधानागवांसर्गाउपसोजरन्ते ८ ताइन्ध्वे ३ वसंसमनासंमानीरमातवर्णा
 उपसश्चरन्ति । गूहन्तीरभ्वमसितंरुशङ्घिःशुक्रास्तनूभिःशुचंयोरुचानाः ९ रधि

दिवोदुहितरोविभातीः प्रजावन्तं यच्छतास्मासु देवीः। स्योनादावः प्रतिबुध्यमानाः
 सूर्यस्य पतयः स्याम १० तद्वोदिवोदुहितरोविभातीरुपब्रुव उपसोयज्ञैकतुः ।
 त्रयस्यामयज्ञो जनेपुतद्व्यौ ध्यां पृथिवी च देवी ११ ॥ ३ ॥

प्रति व्या सप्त वापदेव उपा गायत्री ।

५२ प्रतिष्यासु नरीजनीव्यच्छन्तीपरिस्वसुः । दिवोअदशिदुहिता १ अश्वे-
 वचित्रारुणीमातागवांमताधरी । सखांभूदश्विनोरुपाः २ उतसखास्यश्विनोरुत
 मातागवांसि । उतोत्रोवस्यईशिरे ३ यावयद्वैपसंत्वाचिकित्वित्सूनतावरि ।
 प्रतिस्तोमैरभुस्महि ४ प्रतिभद्राअदृक्षतगवांसर्गानश्मयः । ओपाअप्राडुरु
 ज्ययः ५ आपपुत्रीविभांवरिव्यावज्योतिपातमः । उपोअनुस्वयामव ६ आद्यां
 तनोपिरुडिमभिरान्तरिक्षंमुरुप्रियम् । उपःशुक्रेणशुचिपा ७ ॥ ३ ॥

तदेवस्य सप्त वामदेवः सविता गायत्री ।

५३ तदेवस्यसच्चितुवयिमहहृणीमहे असुरस्यप्रचेतसः । छुदियेनंदाशुपेय-
च्छत्तिमनातन्नोमहौउदयान्देवोअकुभिः १ द्विवोधताभुवनस्यप्रजापतिःपिशङ्गः
द्रापिप्रतिमुञ्चतेकविः । विचक्षणःप्रथयन्नापणन्नूर्वजीजनत्सवितासुन्नमुक्थ्यम् २
आप्रारजांसिदिव्यानिपाथिवाथोकेदेवःकृणुतेस्वायधर्मेण । प्रवाहूअंस्त्राक्स-
वितासर्वीमनिनिवेश्यन्प्रसुवन्नकुभिर्जगत् ३ अदाभ्योभुवनानिप्रचाकशद्भुता-
निदेवःसंविताभिरक्षते । प्रास्त्रांग्वाहूभुवनस्यप्रजाभ्योधतत्रतोमहोअज्मस्य
राजति ४ त्रिरन्तरिक्षंसवितामहित्वनात्रीरजांसिपरिभूस्त्रीणिरोचना । तिस्रो
दिवःपृथिवीस्तिस्त्रइन्वतित्रिभिर्त्रैरभिनोरक्षतित्मना ५ बृहत्सुन्नःप्रसवी-
तानिवेशनो जगतःस्थातुरुभयंस्ययोवशी । सनोदेवःसविताशमयच्छत्वस्मेक्ष-

यांयत्रिवंरूथमंहसः ६ आगन्देवऋतुभिर्वधतक्षुयं दधातुनः सवितासुप्रजामिषम् ।
सर्नः क्षपाभिरहभिश्च जिन्वतुप्रजावन्तरयिमस्मेसमिन्वतु ७ ॥ ४ ॥

अभूदेवः पद्मामदेवः सविता जगती । अस्या त्रिष्टुप् ।

५४ अभूदेवः सविता वन्द्यो न इदानीमहं उपवाच्यो नृभिः । विथोरत्नाभजन्ति
मानवेभ्यः श्रेष्ठो नो अत्र विण्गं यथा दधत् १ देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञियैभ्योऽस्मत्त्वसु-
वसिभागमुत्तमम् । आदिहामानं सवितुर्व्युण्णेऽनूचीना जीवितामानुषेभ्यः २
अर्चितीयञ्च कृमादेव्ये जने दीनेर्दक्षैः प्रभृतीपरुत्थता । देवेषु च सवितुर्मानुषेषु च
त्वन्तो अत्राणुवतादनांगसः ३ न प्रामिये सवितुर्देव्यस्य तद्यथा विश्वं भुवं न धारयि-
ष्यति । यत्पृथिव्या वारिमन्नास्वहृरिर्वर्गमिन्द्रिवः सुवतिसत्यमस्य तत् ४ इन्द्रज्येष्ठा-
न्वृहदभ्यः पर्वतेभ्यः क्षया एभ्यः सुवसिपुस्त्यावतः । यथा यथा पतयन्तो विधेमिरे-

वैचर्तस्थुःसवित्तःसुवायते ॥ ५ ॥ येतेत्रिरहन्सवितःसुवासोदिवेदिवेसैर्भगमासु-
वन्ति । इन्द्रोद्यावापृथिवीसिन्धुरद्विरदित्यैनोअवितिःशर्मयंसत् ६ ॥ ५ ॥

को वो दश वाग्देवो विषे देवास्त्रिष्टुप् । अन्यास्तिस्रो गायथयः ।

५५ कोर्वखातावसवःकोर्वखाताद्यावाभूमीअदितेत्रासैर्धानः । सहीयसो
वरुणमिन्नमर्तात्कोवोऽध्वरेवरिवोधातिदेवाः १ प्रयेधामानिपुष्यर्ष्यचोन्वियदु-
च्छान्वियोतारोअमूराः । विधातारोवितेदधुरजस्त्राऋतधीतयोरुरुचन्तदस्माः २
प्रपुस्याऽमर्षितिसिन्धुमकैःस्वस्तिमीळिसखयायदेवीम् । उभेयथानोअहनीनि-
पातुपासानर्काकरतामदब्धे ३ व्यर्ष्यमावरुणश्चेतिपन्थाभिमिस्पतिःसुवितंगातु-
मग्निः । इन्द्राविष्णुनूवपुस्तवानाशर्मनोयंतममंवद्धरूथम् ४ आपर्वतस्यमरु-
तामर्षोसिद्वयस्यत्रातुरेद्विभगस्य ५ पातपतिर्जन्याद्वहंसोनोमित्रोमित्रियादृतन

उरुष्येत् ५ ॥ ६ ॥ नूरोदसीअहिनावुद्येनस्तुवीतदेवीअप्योभिरिष्टैः । समुद्रंन
संचरणेसनिष्यवोधमस्वरसोनद्योऽअपत्रन् ६ देवैर्नोदेव्यदितिनिपातेदेवस्त्राता
त्रायतामप्रयुच्छन् । नहिमित्रस्यवरुणस्यद्यासिमहोमसिप्रमियंसान्वन्नेः ७
अग्निरीशेवसव्यस्याग्निर्महःसौभ्रगस्य । तान्यस्मभ्यंरसते ८ उवोमघोन्याव-
हसन्तुतेवार्यापुरु । अस्मभ्यंवाजिनीवति ९ तत्सुनःसविताभगोवरुणोमित्रोअ-
यमा । इन्द्रोनीरायसागमत् १० ॥ ७ ॥

मही सप्त वामदेवो द्यावापृथिव्योऽग्निष्टप् । अन्यास्तिस्रो गायत्रयः ।

५६ महीद्यावापृथिवीइहज्येष्ठेरुचामवतांशुचयद्विरकैः । यत्सीवारिष्ठेवृहती
विमिन्वनुवक्षोक्षापंप्रथानेभिरैवैः १ देवीदेवेभिर्यजतेयजत्रैरिमिनतीतस्थतुरुक्ष-
माणे । ऋतावरीअद्भुहादेवपुत्रेयज्ञस्यनेत्रीशुचयद्विरकैः २ सइत्स्वपाभुवनेव्वा-

सपद्मेद्यावापृथिवीज्जान । उर्वीगभीरेरजसीसुमेकेअवंशेधीरःशब्द्यासमै-
 रत् ३ नूरोदसीवृहद्विन्नोवर्ह्यैःपत्नीवद्विरिपयन्तीसजोपाः । उरूचीविश्वेयजते
 निपतंधियास्थास्यार्थ्यःसदासाः ४ प्रवांमहिद्यर्वाअभ्युपस्तुतिभरामहे । शुची
 उपप्रशस्तये ५ पुनानेतन्वामिथःस्वेनदक्षेणराजथः । ऊह्याथेसनाहृतम् ६
 महीमित्रस्यंसाग्रथस्तरन्तीपिप्रतीकृतम् । परियज्ञनिर्देव्युः ७ ॥ ८ ॥

क्षेत्रस्याष्टौ वामदेवः । आद्यानां तिष्ठणां क्षेत्रपतिः । चतुर्थ्याः शुनः । पञ्चम्यष्टम्ययोः
 शुनासीरौ । षण्णान्यपोः सीता । द्वितीयावृतीयाष्टम्यस्त्रिभुभः । पञ्चमी पुरजल्पिक ।

शिष्टा अनुष्टुभः ।

५७ क्षेत्रस्यपतिनाव्यंहितेनैवजयामसि । गामश्वपोपयित्वांसनोमृळाती-

दृशे १ क्षेत्रस्यपतेमधुमन्तमूर्धिनुरिवपयोअस्मासुधुक्ष्व । मधुश्रुतघतमिव
 सुप्तमृतस्यनःपतयोमृळयन्तु २ मधुमतीरोपदीद्यावआपोमधुमन्नोभवत्वन्तरि-
 क्षम् । क्षेत्रस्यपतिर्मधुमात्रोअस्वरिव्यन्तोअन्वेनचरेम ३ गुनवाहाःगुननरः
 गुनकपतुलाङ्गलम् । गुनवरत्रावध्यन्तांशुनमश्रुमुद्विङ्गय ४ गुनासीराविमां
 वाचजुपेथायद्विविचक्रयुःपयः । तेनमासुपसिञ्चतम् ५ अर्वाचीसुभगेभवसीते
 वन्दीमेहत्वा । यथानःसुभगाससियथानःसुफलाससि ६ इन्द्रःसीतानिगृह्णातता
 पयानुयच्छतु । सानुःपर्यस्वतीदुहामुचरामुचरांसमाम् ७ गुननःफालाविकृष-
 न्तुभूमिगुनकीनाशाअभियन्तुवाहैः । शृणुपर्जन्योमधुनापर्योभिःगुनासीराशुन-
 मस्मासुधतम् ८ ॥ १ ॥

समुद्रादेकादश-बामदेवोधिः सूर्यो बापो वा गावो वा घृतं वा त्रिष्टुप् ।

अन्त्या जगती ।

५८ समुद्रादूर्ध्वमिर्मधुमाँउदारदुपांशुनासममृतत्वमानिद् । घृतस्यनामगुह्यंयद-
स्तिजिह्वादेवानाममृतस्यनाभिः १ वयंनामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयाम् ।
नमोभिः । उपब्रह्मांशुणवच्छस्यमनिंचतुःशृङ्खोऽवमीद्वोरएतत् २ चत्वारिगृङ्गा-
त्रयोअस्यपावोद्वेशीपेसप्तहस्तासोअस्य । त्रिधावच्छोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोम-
र्त्याआविवेश ३ त्रिधांहितंपणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वविन्दन् । इन्द्र-
एकंसूर्यएकंजजानेवेनादेकंस्वध्रयानिष्टतक्षुः ४ एताअर्पन्तिहृद्यत्समुद्राच्छतत्र-
जारिपुणानावचक्षे । घृतस्यधाराअभिचाकशीमिहिरुणयोवितसोमध्यआ-
साम् ५ ॥ १० ॥ सम्यक्स्रवन्तिस्रितोनेनाअन्तर्हृदामनंसापयमानाः ।

एतेअर्पन्त्यमर्योधृतस्यमृगाइवक्षिपुणोरीरियमाणाः ६ सिन्धोरिवप्राध्वनेगूयना-
 सोवातंप्रमियःपतयन्तियद्वाः । धृतस्यधाराअरुधोनवाजिकाष्ठाभिन्दन्नुमिभिः
 पिन्वमानः ७ अभिप्रवन्तसर्मेनवयोषाःकल्याण्यः १ःसमयमानासोअग्निम् । धृत-
 स्यधाराःसुमिधोनसन्ततार्जुपाणोह्यतिजातवेदाः ८ कन्याइववह्तुमेतवाडे
 अज्यजानाअभिचाकशीमि । यत्रसोमःसयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराअभितल्प-
 वन्ते ९ अर्भ्यरितसुष्टुतिगव्यमाजिमस्मासुभद्राद्रिविणानिवच । इमंयज्ञंनयतंदे-
 वतानोघृतस्यधारामधुमल्पवन्ते १० धामन्तेविश्वंभवनमधिश्रितमन्तःसंमुद्ग-
 हद्यन्तरायुषि । अपामर्नकिसमिथेयआभृतस्तमश्यामधुमन्तंतजुमिम् ११
 ॥ ११ ॥ इति शाकलकूसंहितायां चतुर्थे मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ५ ॥

इति चतुर्थे मण्डले समाप्तम् ॥ ४ ॥

अथोधि द्वादश बुधगविष्टिरावात्रेयावशिष्टिष्टुप् ।

१ अवोध्यग्निःसुमिधाजनानांप्रतिधेनुमिवायतीमुपासम् । यद्वाइवप्रवया-
मुज्जिहानाःप्रभानवःसिस्रतेनाकमच्छ १ अवोधिहोतायजथायदेवानध्वोअ-
ग्निःसुमनाःप्रातरस्थात् । समिद्धस्यरुशंशदशिपाजोमहान्देवस्तमसोनिर-
मोचि २ यदीगणस्थरज्ञानामर्जीगुःशुचिरङ्कुचिभिर्गोभिरग्निः । आदक्षिणा
युज्यतेवाजयन्युत्तानामध्वोअधयज्जुहूमिः ३ अग्निमच्छादेवयतांमनासिचक्षू-
रीवसूर्यसंचरन्ति । यदीसुवतिउषसाविरूपेश्वेतोवाजीजायतेअग्नेअह्नाम् ४
जनिष्टहिजेन्योअग्नेअह्नाहितोहितेष्वरुषोवनेषु । दमेदमेसप्तरत्नादधानोऽग्निर्हो-
तानिपसादायजीयान् ५ अग्निर्होतान्यसीदधजीयानुपस्थेमातुःसुरभाउलोके ।
युवाकृविःपुरुनिष्ठक्रुतावाधृताकृष्टीनामुतमध्यइच्छः ६ ॥ १२ ॥ प्रणृत्यविप्र-

मध्वरेपुंसाधुमग्निहोतारमीळतेनमोषिः । आयस्ततानरोदसीऋतेननित्यंमृज-
 न्तिवाजिनघृतेन ७ माजाल्योमृज्यतेस्वेदमूनाःकविप्रशस्तोअतिथिःशियोनः ।
 सहलगृह्णोवृषभस्तदौजाविश्वैअग्नेसहस्राप्रास्यन्यान् ८ प्रसद्योअग्नेअत्येव्य-
 न्यानविष्यैस्मैचारुतमोवभूथं । ईळैन्येवपुष्योविभावाप्रियोविशामतिथिमनु-
 पीणाम् ९ तुभ्यंप्ररन्तिक्षितयोयविष्ठवलिमग्नेअन्तितओतदूरात् । आभन्दिष्ठस्य
 सुमतिंचिकिद्धिवृहचैअग्नेमहिशमभद्रम् १० आद्यरथभानुमोभानुमन्तमग्ने
 तिष्ठजतेभिःसमन्तम् । विद्वान्पथीनामर्वुन्तरिक्षमेहदेवान्हविरद्यायवक्षि ११
 अवीचामकवयेमेध्यायवचौवन्दारुवृषभायवृष्णे । गर्विष्ठिरोनमसास्तोममग्ने
 दिवीवरुक्ममुरुव्यश्रमश्रेत् १२ ॥ १३ ॥

कुमारं द्वादश कुमार आत्रेयो वृशो वा जार उभौ वाभिस्त्रिष्टुप् ।

द्वितीयानवम्योर्बृशः । अन्सा शकरी ।

२ कुमारं मातायुवतिः समुब्धं गुहाविभक्तिं न व वाति पित्रे । अनीकमस्य न मि-
नञ्जनासः पुरः पश्यन्ति निहितमरुतो १ कमेतत्त्वं युवते कुमारं पेषी विभपिंसहिषी
जजान । पूर्वो हि गर्भः शरदे ववर्धा पश्यञ्जातं यदसूतमाता २ हिरण्यदन्तं शुचि-
वर्णमारात्क्षेत्रादपश्यमायुधामिमानम् । ददानो अस्मा अमृतं विपृक्कत्किं माम-
निन्द्राः कृणवन्ननुक्थाः ३ क्षेत्रादपश्यं सनुतश्चरन्तं सुमद्युथं न पुरुशो भमानम् । न
ता अंगुष्ठत्रजं निष्टुहिपः पलिक्रीरिद्युवतयो भवन्ति ४ केमे मर्यकं वियवन्तगोभिर्न
येयां गोपा अरणश्चिदास । यद्द्वैजगभ्रुवतेसृजन्वाजांति पश्वउपनश्चिकित्वान् ५
वृत्सारा जानवसतिं जनानामरातयो निवधुर्मथ्येपु । ब्रह्माण्यत्रैरवतंसृजन्तु निन्दि-

तारोनिन्धासोभवन्तु ६ ॥ १४ ॥ शुनश्चिच्छेपनिदितंसहस्राद्युपादमुश्रोअश-
 मिष्टुहिपः । एवास्मदग्नेविमुमुग्धिपाशान्दोतधिकित्वइहतनिषद्यं ७ हृणीय-
 मन्नोअपहिमदैयुःप्रमदैवानात्रतपाउवाच । इन्द्रोविद्वौअनुहित्वाचचक्षतेनाहम-
 ग्रेअनुशिष्टुआगाम् ८ विज्योतिपावृहताभात्यग्निराविविध्यानिक्वणतेमहित्वा ।
 प्राद्वीर्मायाःसहतेदरेवाःशिशीतेशृङ्गेरक्षसेविनिक्षे ९ उतस्वानासौदिविपन्व-
 श्नेस्तिग्मायुधारक्षसेहन्तवाड । मदैचिदस्यप्ररुजन्तिभामानवरन्तेपरिवाधोअवे-
 वीः १० एतंतेस्तोमंतुविजातविप्रोरथनथीरःस्वपाअतक्षम् । यवीवैग्नेप्रतित्वंदेव-
 हर्याःस्वर्वतीरपएनाजयेम ११ तुविप्रिवीवृपभोवावृधानोऽशुश्व १२ यःसमजाति
 वेदः । इतीममग्निममृताअवोचन्नुहिष्मतेमनवेशमयंसहृविष्मतेमनवेशमयं-

सत् १२ ॥ १५ ॥

त्वमग्रे द्वादश वसुश्रुत आत्रेयोभिस्त्रिष्टुप् । तृतीयाया मरुतो रुद्रो चिष्णुः ।

३ त्वमग्नेवरुणोजायसेयत्त्वं मित्रो भवसियत्समिद्धः । त्वेविश्वेसहसस्पुत्रदे-
वास्त्वमिन्द्रो दाशुपे मर्त्याय १ त्वमर्यमा भवसियत्कनीनां नाम स्वधा वङ्गुह्वी वि-
भर्षि । अजन्ति मित्रं सुधितं न गोभिर्यद्वम्पतीसमंनसा कृणोषि २ तव श्रिये मरुतो
मर्जयन्त रुद्रयज्ञे जनिमुचारु चित्रम् । पृथयद्विष्णोरुपमं निधायिते न पासिगुह्यं नाम
गोनाम् ३ तव श्रिया सुदृशो दिव देवाः पुरुदधाना अमृतं सपन्त । होतारमग्निमनु-
योनिषे दुर्दशस्यन्त रुशिजुः शंसमायोः ४ न त्वद्धोता पूर्वो अग्नेयर्जीयान्नकाव्यैः परो
अस्ति स्वधावः । विशश्चयस्या अतिथिर्भवांसिसयज्ञेन वनवेद्वमर्तान् ५ वृयमग्ने
वनुयाम्त्वोतावसूयवो हवित्रा बुध्यमानाः । वयंसंमये विदथेष्वह्वा वयं रायासंह-
सस्पुत्रमर्तान् ६ ॥ १६ ॥ योन आगौ अभ्येनो भरात्यधी वृधमघशंसे दधात ।

ज॒हो॒चि॒कित्त्वो॒अ॒भि॒श॒स्ति॒मे॒ता॒म॒ग्ने॒यो॒नो॒म॒च॒य॒ति॒ह॒ये॒न॑ ७ त्वा॒म॒स्या॒व्यु॒पि॒दिव॒पूर्वे॑
 द॒तं॒कृ॒ण्वा॒ना॒अ॒य॒ज॒न्त॒ह॒व्यैः॑ । सं॒स्थे॒य॒द॒ग्र॒ई॒य॒से॒र॒यी॒णां॒दे॒वो॒म॒ते॒र्व॒सु॒भि॒रि॒ध्य॒मा॒नः॑ ८
 अ॒व॒स्पृ॒धि॒पि॒त॒र॒यो॒धि॒वि॒द्वान्पु॒त्रो॒य॒स्तै॒स॒ह॒सः॑ स॒न॒ऊ॒हे । क॒दा॒चि॒कित्त्वो॒अ॒भि॒च॒क्ष॒से
 नो॒ऽग्ने॒क॒दा॒कृ॒त॒चि॒द्या॒त॒या॒से॑ ९ भूरि॒ना॒म॒व॒न्द॒मा॒नो॒द॒धा॒ति॒पि॒ता॒व॒सो॒य॒दित॒ज्जोष॑-
 या॒से । कु॒वि॒द्वे॒व॒स्य॒स॒ह॒सा॒च॒कानः॑ सु॒भ्रम॒न्नि॒वे॒न॒ते॒वा॒वृ॒धा॒नः॑ १० त्व॒म॒ङ्ग॒ज॒रि॒ता॒र॑
 य॒वि॒ष्टु॒वि॒श्वो॒व्य॒ग्ने॒दु॒रि॒ता॒ति॒प॒थि॑ । स्ते॒ना॒अ॒हृ॒श्र॒त्रि॒ष॒वो॒ज॒ना॒सो॒ऽज्ञा॒त॒के॒ता॒वृ॒जि॒ना
 अ॒भू॒वन् ११ इ॒मे॒या॒मा॒स॒स्त्व॒द्रि॒ग॒भू॒व॒न्व॒स॒वे॒वा॒त॒दि॒दा॒गो॒अ॒वा॒चि॑ । नाहा॒य॒म॒ग्नि॒र-
 भि॒श॒स्ते॒ये॒नो॒न॒रा॒प॒ते॒वा॒वृ॒धा॒नः॑ प॒रा॒दात् १२ ॥ १७ ॥

त्वामग्न एकादश वधुश्रुत आग्नेयोन्निस्त्रिष्टुप् ।

४ त्वामग्नेवसुपतिवसूनामभिप्रमन्देअध्वरेपुराजन् । त्वयावाजवाजयन्तो

जयेमाभिव्यामपृत्सुतीर्मर्त्यानाम् १ हव्यवाळ्मिर्जरःपितानोविभुर्विभावा
सुहृशाकोअस्मे । सुगार्हपत्याःसमियोदिदीह्यस्मद्यं १ कसंमिमीहिश्रवांसि २
विशाकृविंविशपत्तिमानुपीणांशुचिंपावकंघृतपृष्ठमग्निम् । निहोतारंविश्वविद्वद
धिध्रेत्तदेवैर्यवनतेवार्याणि ३ जुषस्वाग्निइळयासुजोश्रायतमानोरशिमभिःसूर्य
स्य । जुषस्वनःसमिधंजातवेदुआचंदेवान्हविरद्योयवक्षि ४ जुष्टोदमूनाअतिधि-
दुरोणइमंनोयज्ञमुपयाहिविद्वान् । विश्वाअग्नेअभियुजोविहत्याशन्नूयतामाभरा
भोजनानि ५ ॥ १८ ॥ वधेनदस्युंप्राहिचातयंस्ववयःकृण्वानस्तन्वे ३ स्वायै ।
पिर्पय्यत्सहसस्पुत्रेवान्तसोअग्नेपाहिनतमुवाजेअस्मान् ६ वयंतेअग्रतुक्थैधि-
धेमवयंहव्यैःपथिकभद्रशोचे । अस्मेरयिंविश्ववारंसमिन्वास्मेविश्वानिद्रविणा-
निवेहि ७ अस्माकमग्नेअध्वरंजुपस्वसहसःसूनोत्रिपथस्थहव्यम् । वयंदेवैर्युसु-

कृतःस्यामशांमणानस्त्रिवरूपेनपाहि ८ विश्वानिनोदुर्गाजातवेदःसिन्धुनना-
 नादुरितातिपपि । अग्रेअत्रिवन्नमंसागुणानोइस्माकबोधयवितानूनानाम् ९
 यस्वाहदाकीरिणामन्यमानोऽमर्त्यमर्त्योजोहवीमि । जातवेदोयशोअस्मासुधे-
 हिप्रजाभिरेअमृतत्वमंश्याम् १० यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदउलोकमंग्रेकणवः
 स्योनम् । अश्विनंसपृत्रिणवीरवन्तगोमन्तरयिनशतेस्वस्ति ११ ॥ ११ ॥

सुतामिद्वायैकादश वसुश्रुत आत्रेय आमं गायत्री ।

५ सुतामिद्वायगोचिपैघृततीग्रजुहोतन । अग्रयेजातवेदसे १ नराशंसः
 सुवृतीमंयज्ञमदाभ्यः । कुविहिमधुहस्यः २ इळितोअग्रआवहेन्द्रिचित्रमिह
 प्रियम् । सुखैरथैभिरूतये ३ ऊर्णम्रदाविप्रथस्वाभ्यं१ कर्कअनूपत । भवानःशुभ्र

सातये ४ देवीद्वारोविश्रयध्वंसुप्रायणानंऊतये । प्रप्रयज्ञंपूणितन ५ ॥ २० ॥
 सुप्रतीकेवयोवृथायहोऋतस्यमातरा । दोत्रामुयासमीमहे ६ वातंस्यपत्मन्नी-
 क्तितादेव्याहोतारामनुयः । इमंनोयज्ञमगंतम् ७ इळासरस्वतीमहीतिस्रोद्वी-
 मयोभुवः । बृहिःसीदन्वस्त्रिधः ८ शिवस्त्वष्टरिहागहिविभुःपोषउतमना । यज्ञे-
 यज्ञेनुउदंय ९ यत्रवेत्थवनस्पतेदेवानांगुह्यानामानि । तत्रहव्यानिगामय १०
 स्वाहाग्रयेवरुणायस्वाहेन्द्रायमरुद्ध्यः । स्वाहादेवेभ्योहविः ११ ॥ २१ ॥

अग्निं तं दश वसुश्रुत आत्रेयोधिः पङ्क्तिः ।

६ अग्निंतमन्येयोवसुरस्तंययन्तिधेनवः । अस्तमवन्तआशवोऽस्तंनित्यांसो
 वाजिनइर्पस्तोतृभ्यआभर १ सोअग्निर्योवसुर्गुणसंयमायन्तिधेनवः । समवन्तो

रघुद्रुवःसंसृजातासःसुरयइपस्तोतृभ्यआभर २ अग्निहिवाजिनविशेददातिवि-
 श्वर्षणिः । अग्नीरायेस्वाभुवंसप्रीतोयातिवार्यमिषस्तोतृभ्यआभर ३ आतेअग्न
 इधीमहिद्युमन्तदेवाजरम् । यद्दस्यातेपर्नीयसीसमिद्दीदयतिद्यवीपस्तोतृभ्यआ
 भर ४ आतेअग्नक्रुचाहविःशुक्रस्यशोचिपस्पते । सुश्रन्द्रदस्मविशपतेहव्यवाट्ट
 तुभ्यहूयतइपस्तोतृभ्यआभर ५ ॥ २२ ॥ प्रोत्येअग्नयोऽग्निपृविश्वंपुण्यन्तिवा-
 यम् । तेहिन्विरेतइन्विरेतइपण्यन्त्यानूपगिषस्तोतृभ्यआभर ६ तवत्येअग्ने
 अर्चयोमहिब्राधन्तवाजिनः । येषत्वमिःशुफानाव्रजाभुरन्तगोनामिषस्तोतृभ्य
 आभर ७ नवानोअग्नआभरस्तोतृभ्यःसुक्षितोरिपः । तेस्यामयआनृचुस्त्वाद्-
 तासोदमेदमइपस्तोतृभ्यआभर ८ उभेसुश्रन्त्रसुषिपोदवीश्रीणीपआसनि । उ-

तो न उ त्पू प्यु र्या उ क्थे षु शव स स्य त इ पं स्तो तृ म्य आ भ र ९ ए वाँ अ मि मं जु र्य मु र्गा भि र्य-
ज्ञे भि रानु य क् । द र्घ द स्मे सु वी र्यै मू त त्य दा श्व श्व य मि षं स्तो तृ म्य आ भ र १० ॥ २ ३ ॥

सखायो दशेष आश्रयो धिरजुष्टु । अन्त्या पङ्क्तिः ।

७ सखायः संवः सम्यश्च मि षं स्तो मं चाग्रये । वर्षिष्ठाय धिती नामूर्जो न ज्ञे सह-
स्वते १ कुत्रा चिद्यस्य समतौर ण्वान रो नु य दने । अहं न्तश्चिद्य मि न्द्य ते सं जून यन्ति
जन्तवः २ संयद्विप्रो वना महे सं हव्या मानु पाणाम् । उत द्यु म्नस्य शव सं क्रु तस्य
रश्मि मा र्द दे ३ सः स्मा कृ णो ति के तु मान कं चि हू र आ सते । पा व को य ह न स्प ती न्प्र स्मा
मि ना त्पु ज रः ४ अ वं स्म य स्य वे प णे स्वे दं प थि पु जु ह ति । अ भी म ह स्वं जे न्यं भ मा प ष्ठे-
वं रू रु हुः ५ ॥ २ ४ ॥ यं म त्थैः पुरु स्पृ हं वि द द्वि श्व स्य धा र्य से । प्र स्र वा दं नं पि तृ ना म स्त ता ति

चिदायवै ६ सहिष्मायन्वाक्षितंदातानदात्यापशुः । हिरिश्मश्रुःशुचिदन्नभरनि-
 भृष्टतविषिः ७ शुचिःष्मयस्माअत्रिवत्प्रस्वथितीवरीयते । सूरसूतमाताक्रा-
 णायदानशेभगम् ८ आयस्तेसपिरासुतेऽश्रेशमस्तिघायसे । ऐपुद्युन्नमृतश्रव-
 आचिचंमत्यैपुधाः ९ इतिचिन्मन्युमग्निजस्वादातमापशुदेदे । आदेशेअपृण-
 तोऽग्निःसासहादस्यूनियःसासह्याशृन् १० ॥ २५ ॥

त्वामग्ने सप्तप आत्रियोभिर्जगती ।

८ त्वामग्नेऋतायवुःसमीधिरेप्रत्नं प्रत्नासंऊतयेसहस्कृत । पुरुश्रन्द्रयजतंविश्व-
 धायसंदर्मनसंगृहपतिवरेण्यम् १ त्वामग्नेअतिथिपूव्यैविशःशोचिष्केशंगृहपति
 नियदिरे । बृहत्कैतुपुरुरूपधनुस्पृतसुशामाणंस्ववसंजरद्विपम् २ त्वामग्नेमानुयी-

रीळतेविशोहोत्राविद्विचिचिरत्नघातमम् । गुहासन्तसुभगविश्ववर्षीतंतुविष्व-
 णसंसूयजघृतश्रियम् ३ त्वामग्नेघर्णसि विश्वधाव्यंगीभिर्गुणन्तो नमसोपसेदिम ।
 सनोजुपस्वसमिधानोअङ्गिरोदेवोमत्स्ययशासासुदीतिभिः ४ त्वमग्नेपुरुरूपो
 विशेविशेवयोदधासिप्रत्नथापुरुष्टुत । पूरूण्यन्नासहसाविराजसित्विप्रिःसतैति-
 त्विप्राणस्यनाधृये ५ त्वामग्नेसमिधानंयविष्ठयदेवादूतंचक्रिरेहव्यवाह्नमम् ।
 उरुज्यसंघृतयोनिमाहुतंत्वेपंचक्षुर्देधिरेचोदुयन्मति ६ त्वामग्नेप्रविबुआहुतंघृतैः
 सुम्नायवःसुपमिधासमीधिरे । सवावृधानओपधीभिरुक्षितोइभिज्यासिपाथ-
 वावितिष्ठसे ७ ॥ २६ ॥ इति शाकलकसंहितायां तृतीयाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

इति तृतीयाष्टकः समाप्तः ॥ ३ ॥

चिवायवे ६ सहिष्मायन्वाक्षितं वतानदात्यापशुः । हिरिश्मश्रुः शुचिदन्नभुरनि-
 भृष्टतविषिः ७ शुचिः ञ्मयस्माअत्रिवत्प्रस्यधिति वरीयते । सुयूरसतमाताक्रा-
 णायदानशेभगम् ८ आयस्तैसापिरासुते ऽशेमस्तिघायसे । ऐपुद्युन्नमुतश्रव-
 आचिन्मत्यैपुथाः ९ इतिचिन्मन्युमग्निजस्त्वादातमापशुदेवे । आदेशेअपण-
 तोऽत्रिःसासह्यादस्यैनिपःसासह्याद्वन् १० ॥ २५ ॥

त्वामग्ने सप्तेप आवेयोधिर्जगती ।

८ त्वामग्नाक्रतायवःसमीधिरेप्रलंप्रत्नासंक्रतयेसहस्कृत । पुरुश्चन्द्रयैजतंविश्व-
 धायसंदमनसंगृहपतिवैरेण्यम् १ त्वामग्नेअतिथिंपूर्व्यविशःशोचिक्केशंगृहपति
 न्निरेधिरे । बृहत्कैतुंपुरुरूपधनुस्पृतसुशर्माणंस्वधंसंजरद्वियम् २ त्वामग्नेमानुषी-

रीळतेविशोहोत्राविदंविचिचिरत्नघातमम् । गुह्यसन्तसुभगविश्वदर्शतंतुविष्व-
 णसंसुयजंघृतश्रियम् ३ त्वामग्नेघर्णसिंविश्वधाव्यंगीभिर्गुणन्तो नमुसोपसेदिम ।
 सनोजुपस्वसमिधानोअङ्गिरोदेवोमतस्ययशसासुदीतिभिः ४ त्वमग्नेपुरुरूपो
 विशेविशेवयोदधासिप्रत्तयापुरुष्टुत । पुरूप्यन्नासहसाविराजसित्विपिःसातेति-
 त्विपाणस्यनाधुवे ५ त्वामग्नेसमिधानंयविष्ठयदेवादूतंचक्रिरेहव्यवाहनम् ।
 उरुज्वयसंघतयोनिमाहुतंत्वंपंचक्षुर्देधिरेचोदयन्मति ६ त्वामग्नेप्रदिवआहुतंघृतैः
 सुम्नायवःसुप्रमिधासर्माधिरे । सर्वावृथानओपधीभिरुक्षितोइभिज्वयांसिपार्थ-
 वावितिष्ठसे ७ ॥ २६ ॥ इति शाकलकसंहितायां तृतीयाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

इति तृतीयाष्टकः समाप्तः ॥ ३ ॥

त्वाभयेगयोन्सापश्रम्यौपङ्कीभ्रम्रओजिष्ठमन्याचतुर्थ्यौचजनस्यपट्मुतंभरोजागतंमाप्रयेवंतोगाप-
 इंत्रस्तिस्तोभेनमवेषसेपश्चाद्भ्रसोथरुणोवृहत्पूरुः पङ्कन्तंत्वायज्ञैः मातृकृत्वाहाद्वितोभ्यवस्थावत्रिगाय-
 म्पावनुष्ठुभौविराडूपायमश्रेचतुष्कंनयस्वन्तः पङ्कन्तंहमनुष्वरसप्तसः प्रविश्वसामन्विश्वसामाश्रेधुम्भनोविश्व-
 चर्षणरशत्वंगोपायनालौपायनावाबन्धुःसुबन्धुः श्रुतबन्धुर्विमबन्धुश्चैकचद्विपदमच्छवोनववसूयवआ-
 नुष्ठुभमेगयष्टमन्त्यावैश्वदेव्यनश्वंतापद्वैवृष्णपौरुक्त्स्यौद्वौश्वरुणघसदसूरुजानौभारतश्चाश्वमेयो-
 न्त्यास्तिस्रोनुष्ठुभोनात्प्रात्मनेदद्यादितिसर्वास्वत्रिकेचिदन्त्यैन्द्राग्नीसामिद्धोविश्ववाराश्रेयी त्रिष्टुब्जगती-
 त्रिष्टुधनुष्ठाश्रयौश्रयमापधोनागौरिवीतिःशाक्त्येण्द्रमुशनायदौशनसोवापादःकस्यवभ्रुकृष्णचयो-
 प्यत्रराजास्तुवृहन्नेरथायसोनावस्युःप्रभितिकौत्स्यौशनसौवापादौपरीन्द्रकौत्स्यददद्रादिशगतुः ।

त्वामग्ने सप्त गय आत्रेयोधिरनुष्ठुप् । अन्यापश्रम्यौपङ्की ।

१ ॐम् त्वामग्नेहृविष्मन्तोदेवंमतीसईकते । मन्येत्वाजातवेदसंसहोपाव-
 क्ष्यानुयक् १ अग्निहंतावास्वतःक्षयस्यवृकबाह्विः । संयज्ञासुश्वरेन्तियंसंवाजा-

सःश्रवस्यधः २ इतस्मयंशिर्शुयथानवजनिष्टारणी । धर्तारंमानुषीणांविशा-
 मंशिस्वध्वरम् ३ इतस्मदुर्गभीयसेपत्रोनह्यार्याणाम् । पूरुयोदग्धासिवनाग्नेपु-
 शुर्नयंवसे ४ अर्धस्मयस्यार्चयःसम्यक्संयन्तिधूमिनः । यद्वीमहंत्रितोदिव्युपु-
 ध्मातेवृधंमंतिशिशीतिध्मातरायथा ५ तवाहमग्रजुतिभिर्मित्रस्यंचप्रशंस्तिभिः ।
 ह्येयुतो नदुरितातूर्याममर्त्यानाम् ६ तनोअग्नेअभीनरोरयिसहस्वआभर । स
 क्षेपयत्सपोपयद्भुवद्वाजंस्यसातयतुतैधिपृत्सुनोवृधे ७ ॥ १ ॥

अत्र ओजिष्ठं सप्त गण्य आग्नेयोधिरनुष्टुप् । अन्याचतुर्थो पङ्क्तिः ।

१० अग्रओजिष्ठमाभरद्युन्नमस्मभ्यमग्निगो । प्रनोरायापरीणसारत्सिवांजि-
 यपन्थाम् १ त्वनोअग्नेअद्भुतकृत्वावक्षंस्यमंहना । त्वेअसूर्ये १ मासंहत्क्राणामि-
 त्त्रेनयज्ञियः २ त्वनोअग्रएग्रांगर्थपृष्टिंचवर्धय । येस्तोमेभिःप्रसूरयो नरोमघा-

रायः ३ केते अग्नेऽपि वेवन्थनासः केषा यवः सनियन्त द्युमन्तः । केषासि मग्ने अनृ-
 तस्य पान्तिक आसने वचंसः सन्ति गोपाः ४ सखायस्ते विपुणा अग्र एते शिवाम् ।
 सन्तो अशिवा अभूवन् । अर्ध्वं तस्वयमेते वचोभिर्ऋजूयेते वृजिनानि ब्रुवन्तः ५
 यस्ते अग्ने नमसा यज्ञमीदं ऋतं स पात्य रूपस्य बृष्णः । तस्य क्षयः पथुरासावरे तु प्रस-
 र्वाणस्य नहुपस्य शेषः ६ ॥ ४ ॥

अर्धन्तः षट् सुतंभर आत्रेयो शिर्गायत्री ।

१३ अर्चन्तस्त्वाहवामहे ऽर्चन्तः समिधीमहि । अग्ने अर्चन्त ऊतये १ अग्नेः
 स्तोमं मनामहे सिध्रमथा दिवि स्पृशः । देवस्य द्रविणस्य वः २ अग्निं जुपत नो गिरो
 होता योमानुषेज्वा । सयं क्षैद्व्यं जनम् ३ त्वमग्ने सप्रथा अग्निं जुष्टो होता वरेण्यः ।

त्वर्पायंज्ञचित्तन्वते ४ त्वामग्नेवाजसातमंविप्रार्धन्तिसुष्टुतम् । सनौरास्वसुवी-
थम् ५ अग्नेनेमिराँईवदेवाँस्वंपरिभूरसि । आराधंश्चित्रमृजसे ६ ॥ ५ ॥

अग्नि स्तोमेन पद् सुतंभर आत्रेयोभिर्गापत्री ।

१४ अग्निस्तोमेनवोधयसमिधानोअमर्त्यम् । हव्याद्वेवेनुनोदधत् १ तम-
ध्वरेष्वीळ्तेद्वंमर्ताअमर्त्यम् । यजिष्ठंमानुषेजने २ तंहिशश्वन्तईळ्तेसुचाद्वेव
धृतश्रुता । अग्निहव्यायबोह्वे ३ अग्निर्जातोअरोचतम्रन्वस्यन्त्योतिपातमः ।
अधिन्दुद्वाअपःस्वः ४ अग्निमीळ्तेन्यकविधृतपृष्ठसपर्यत । वेतुमेशुणवृद्धवम् ५
अग्निधृतेनवावुधुःस्तोमेभिर्विश्वचंपणिम् । स्वाधीभिर्वचस्युभिः ६ ॥ ६ ॥ इति
शाकलकृसंहितायां पञ्चमे मण्डले प्रथमोऽनुवाकः ॥ १ ॥

प्र वेयसे पञ्च धरुणं आङ्गिरसोधिस्त्रिष्टुप् ।

१५ प्रवेधसेकवयेवेद्यायिगरंभरेयज्ञसेपव्यायं । घृतप्रसक्तोअसुरःसुशेवोरायो
 घृताधरुणोवस्वोअग्निः १ ऋतेनंऋतंघरुणधारयन्तयज्ञस्यशक्रेपरमेव्योमन् ।
 दिवोधर्मन्यरुणोसेदुयोनुजातैरजाताअभियेननुक्षुः २ अंहोयुवंस्तन्वस्तन्वतेवि
 वयोमहदुष्टरंपुव्यायं । ससंवतोनेवजातस्तुतुयात्सिंहंनक्रुद्धमभितःपरिष्टुः ३
 मातेवयद्भरंसेप्रथानोजनंजनंधायसेचक्षसेच । वयोवयोजरसेयहधानःपरित्तम-
 नायिपूरुपोजिगासि ४ वाजोनुतेज्ञवत्सस्पात्वन्तमुरुंघोर्धैवुरुणोदेवरायः । पृदंन
 तायुर्गहादधानोमहोरायेचितयन्नत्रिमस्पः ५ ॥ ७ ॥

बृहस्पञ्च पूरुत्रेयोत्रिष्टुप् । अन्वा पङ्क्तिः ।

१६ बृहदयोहिभानवेऽर्वादेवायाप्रयैथमिन्त्रनप्रशस्तिभिर्मतासोदधिरैपुरः१

सहिद्युभिर्जनांनाहोतादक्षस्यवाहोः । विहव्यमग्निरानुपगभगोनवारमृण्वति २ अ-
 स्यस्तोममघोनःसख्येवद्धशोचिषः । विश्वायसिमन्तुत्रिव्वणिसमर्थेशुष्ममादु-
 धुः ३ अघाह्यम्रपांसुवीर्यस्यमंहना । तमिद्यह्नरोवंसीपरिश्रवोवभूवतुः ४
 ननुएहिवार्यमत्रैगुणानआभर । येवयंयेचसूर्यःस्वस्तियामहेसचोतैधिपृत्सुनो
 वृधे ५ ॥ ८ ॥

आ यज्ञैः पञ्च पूरुरात्रेयोपिरनुष्टुप् । अन्या पङ्क्तिः ।

१ ७ आयज्ञैर्देवमन्त्यइत्यातव्योसमतये । अत्रिकृतेस्वध्वरेपरुरीळीतावसे १
 अस्पृहिस्वयंशस्तरंआसाविधर्मन्मन्यसे । तंनार्कंचित्रशोचिपंमन्द्रपरोमनीप-
 या २ अस्यवासाउअर्चिप्रायंआयुक्ततुजागिरा । द्विवोनयस्यरेतसावृहच्छोच-
 न्त्यर्चयः ३ अस्यकत्वाविचेतसोदस्मस्यवसुरथआ । अघाविश्वासुहव्योऽग्निर्विधु

प्रशस्यते ४ नूनइद्धिवायमासासचन्तसूर्यः । ऊर्जेनपादभिष्टयेपाहिशाधि
स्वस्तयउतैधिपुत्सुनोवधे ५ ॥ ९ ॥

मातः पञ्च द्वितो मृकवाहा आत्रेयोगिनरनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तः ।

१८ प्रातरग्निःपुरुप्रियोविशःस्तवेतातिथिः । विश्वानियोअमत्योहव्यामतेयु
रप्यति १ द्वितायमृकवाहसेस्वस्यदक्षस्यमंहना । इन्दुसर्वजआनुपक्स्तोताचित्ते
अमर्त्य २ तंवोदीर्घायुशोचिप्रगिराहवमघोनाम् । अरिष्टोयेपारथोव्यश्वदावृन्नी-
यते ३ चित्रावायेपुदीधितिरासन्नकथापान्तिये । स्तीर्णवृहिःस्वर्णरेश्रवांसिदधिर-
परि ४ येमपश्चाशतंदुरश्वानांलघस्तुति । द्युमर्दनेमहिश्रवोबृहत्कुधिमघोनां
नवदंमृतनुणाम् ५ ॥ १० ॥

अभ्यवस्थाः पञ्च वत्रिरात्रेयोभिः । आद्ये गायत्री । उपान्ये अनुष्टुभौ । अन्त्या विराडूपा ।

१९ अभ्यवस्थाः प्रजायन्ते प्रवव्रेर्विश्चिकेत । उपस्थे मातुर्विचपेः १ जुहुरे वि-
चितयन्तो ऽनिमिपनुम्णंपान्ति । आदृह्लांपुरैविशिः २ आश्वेत्रेयस्य जन्तवो
द्युमर्द्धन्तकृपयः । निष्कत्रीवो बृहदुक्थएनामध्वानवाज्युः ३ प्रियं दुग्धं न काम्य-
मजामिजाम्योः सचां । घर्मो नवाजं जठरो ऽदब्धः शश्वतोदभः ४ कीळन्नोरश्मआ
भुयः संभस्मनावायुनावेविदानः । ता अस्य सन्धपजोनतिग्माः सुसंशितावक्ष्यो
वक्षणेस्थाः ५ ॥ ११ ॥

यमत्रे चतुष्के प्रयस्वन्तोत्रयोशिरनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

२० यमत्रेवाजसातमत्वं चिन्मन्यसिरयिम् । तनोगीभिः श्रवाय्यं देवत्रापनयो
युजम् १ ये अग्नेर्यन्ति ते वृद्धा उग्रस्य शर्वसः । अपहेपो अपहरो ऽन्यत्रतस्यंसश्चि-

रे २ होतरित्वावृणीमहेऽग्नेदक्षस्यसार्धनम् । यज्ञेषुपुण्यगिराप्रयस्वन्तोहवामहे ३
 इत्थायथातकृतयेसहसावन्दिवेदिवे । रायऋतायसुकृतोगोभिः ज्यामसधुमादोवी-
 रैःस्यामसधुमादः ४ ॥ १२ ॥

पनुष्वच्चतुष्कं समाश्रियोभिरनुष्टुप् । अन्ता पङ्क्तिः ।

१. २. १. मनुष्वत्त्वानिधीमहिमनुष्वत्समिधीमहि । अग्नेमनुष्वदङ्गिरोदेवान्देव-
 यतेयज १ त्वंहिमानुयेजनेऽग्रेसुप्रीतइध्यसे । स्रुचस्वायन्त्यानुपकसुजातस-
 पिंरासुते २ त्वांविश्वेसजोपसोदेवासोदुतमकृत । सपर्यन्तस्त्वाकवेयज्ञेषुदेवमी-
 क्ते ३ देवंवेदियज्ययाग्निमीळितमर्त्यः । समिद्धःशुकवीविहृतस्ययोनिमास-
 दःससस्ययोनिमासवः ४ ॥ १३ ॥

मविश्वसामश्चतुष्कं विश्वासामप्रेयोगिनरनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

२२ प्रविश्वसामन्नात्रिवदर्चापावृकशोचिवे । योअध्वरेष्वीड्योहोतामन्द्रत-
मोविशि १ न्यं१ गिनजातवैदसंवधाताविवमूत्विजम् । प्रयज्ञैत्वानुपगद्योदेव-
व्यचस्तमः २ चिकित्विर्मनसंवाद्वंमतासकुतये । वरेण्यस्यतेऽवसइयानासो
अमन्महि ३ अत्रैचिकिद्धयं१ स्यनेइवंचःसहस्य । तंवांसुशिप्रदम्पतेस्तोमैर्व-
धन्त्यत्रयोगीभिःशुम्भन्त्यत्रयः ४ ॥ १४ ॥

अप्रे द्युन्नो विश्वर्षणिगिनरनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

२३ अत्रेसहन्तुमाभरद्युन्नस्यंप्रासहारयिम । विश्वायश्वर्षणीरभ्याइसावा-
जेपुसासहत् १ तमग्नेपृतनाप्रहर्यिसंहस्वआभर । त्वंदिसत्योअद्भुतोदातावा-
जस्यगोमतः २ विश्वेहित्वांसजोपसोजनसोवृक्तबर्हियः । होतारंसद्यसुप्रियंव्य-

न्तिवार्यापूरुं ३ सहिष्माविश्वचर्यणिर्भिमामितिसहोदये । अग्नं पुंशुक्षयेष्वोरेवन्नः
शुक्रदीदिहियुमत्पावकदीदिहि ४ ॥ १५ ॥

अग्ने त्वं चतुष्कं क्रमेण धन्युः सुवन्धुः श्रुतवन्धुर्विमवन्धुध गौपायना

लौपायना याग्नाद्विपदा विराट् ।

२४ अग्नेत्वंनोअन्तमउतत्राताशिवोभवावरूथ्यः १ वसुरग्निर्वसेश्रवाअच्छा
नक्षिद्युमत्तंमरीयदाः २ सनोवोधिश्रुवीहवमुरुष्याणोअघायतःसंमस्मात् ३
तांवाशोचिष्ठदीदिवःसुन्नायननमीमहेसखिभ्यः ४ ॥ १६ ॥

अच्छा वो नवं वसुषव आग्नेया अग्निस्तुष्टुप् ।

२५ अच्छावोअग्निमवसेद्वंगोसिसनोवसुः । रासंतपुत्रं ऋषणामतांवापर्व-
तिद्विपः १ सहिसत्योयंपूषेचिद्वेवासंश्विद्यमीधिरे । होतारंमन्द्रजिह्वामस्तुदीति-

भिविभावंसुम् २ सनोधीतीवरिष्ठयाश्रेष्ठयाचसुमत्याः । अग्रेरायोर्दिदीहिनः
 सुवृक्तिभिर्वरेण्य ३ अग्निर्वेवंपुराजत्यग्निर्मतेज्वाविशन् । अग्निर्नोहव्यवाह-
 नोऽग्निधीभिःसपर्यत ४ अग्निस्तुविश्रवंस्तमंतुविब्रह्माणसुत्तमम् । अतूतेश्राव-
 यत्पतिपुत्रंददातिदांगुणे ५ ॥ १७ ॥ अग्निदेवातिसत्पतिसासाहवोयुधानृभिः ।
 अग्निरत्यरघुण्यदंजेतामपराजितम् ६ यद्वाहिष्ठंतदग्रथेवहृद्वचविभावसो ।
 महिमीवृत्वद्रपिस्त्वद्वाजाउदीरते ७ तवद्युमन्तोअर्चयोग्रवेवोच्यतेबृहत् । उतो
 तेतन्यतुर्षथास्वानोअर्तमनादिवः ८ एवाअग्निवसुयवःसहसानंववन्दिमः । स
 नोविश्याअतिद्विपुःपर्यन्नावेवसुकृतेः ९ ॥ १८ ॥

अग्रे नय वसुयव आग्नेया अग्निर्गायत्री । अस्याया विश्वे देवाः ।

२६ अग्नेपावकरोधिपामन्द्रयाविवजिह्वया । आवेवान्वक्षियक्षिच १ तत्वा-

घृतस्रवीमहेचित्रभानोस्वर्दृशम् । देवाँ आर्षितयेवह २ वातिहोत्रं त्वाकवेद्युमन्तुं
 समिधीमहि । अग्नेवृहन्तमध्वरे ३ अग्नेविश्वेभिरागहिदेवेभिर्हव्यदातये ।
 होतरित्वावृणीमहे ४ यजमानायसुन्वत आग्नेसवीयवह । देवैरासत्सिवाहपि
 ५ ॥ १९ ॥ समिवानःसहस्रजिदग्नेयमीणिपुष्यसि । देवानोदततुक्थ्यः ६
 न्यग्निजातवेदसहोत्रवाहंयविष्ठयम् । दधातादेवमत्विजम् ७ प्रयज्ञांत्वानुप-
 गद्यादेवव्यंचस्तमः । स्तणीतवाहिरासदे ८ एवंमरुतोअश्विनोमित्रःसीदन्तुवरु-
 णः । देवासःसर्वयाविशाः ९ ॥ २० ॥

अनस्वन्ता पद इ्यरुणस्त्वृष्णस्त्वसदस्युश्च पौरुक्त्वस्योश्वयेषश्च भारतोत्रिधादिः । अन्याया

इन्द्राग्नी । आयास्त्रिस्त्रिभुभः । अन्यास्त्रिस्त्रिभुभः ।

२७ अनस्वन्तासत्यतिर्मामेहेभुगावाचेतिष्ठोअसुरोमुद्येनः । त्रैवृष्णोअग्ने

दशभिःसहस्रैर्वैश्वानरत्र्यरुणश्रिकेत १ योमेगताचविंशतिचुगोनांहरीचयुक्ता
 सधुराददाति । वैश्वानरसुष्टुतोवावृधानोऽग्नेयच्छत्र्यरुणायशर्म २ एवातेअग्ने
 सुमतिचक्रानोनिविंष्टायनवमंत्रसदस्युः । योमेगिरस्तुविजातस्यषुर्वीर्येकेनाभि
 त्र्यरुणोगृणाति ३ योमइतिप्रवोचत्यश्वमेधायसरथे । दददृचासनिंयतेददन्मे-
 धामृतायते ४ यस्यमापठ्याःशतमुहुयथन्त्यक्षुणः । अश्वमेधस्यदानाःसोमा
 इवत्र्याशिरः ५ इन्द्राग्नीशतदाश्वमेधेसुवीर्यम् । क्षत्रंधारयतंबृहद्विविसूय-
 मिवाजरम् ६ ॥ २१ ॥

सपिदः षड्विधवारान्त्र्यग्निः । आद्यारुतीये त्रिष्टुभौ । द्वितीया जगती ।

चतुर्थ्यनुष्टुप् । अन्त्ये गायत्र्यौ ।

२८ समिद्धोअग्निर्दिविगोचिरश्रेत्प्रत्यङ्कुपसमुर्वियाविभाति । एतिप्रार्ची

विश्ववारातमोभिर्देवैर्दिकानाहविषाघताची १ समिध्यमानोअमृतंस्थराजसि
हविष्कृण्वन्तंसचसेस्वस्तये । विश्वंसंयत्तेद्रविणंयमिन्वस्यातिथ्यमग्नेनिचघञ्च
इत्परः २ अग्नेग्रधमहतेसोभगायतवद्युन्नान्युत्तमानिसन्तु । संजास्यत्यंशुयममा
कुण्प्यशात्रयतामभितिष्ठासमहासि ३ समिद्धस्यप्रमहसोऽग्नेयन्देतवश्रियम् । वृ-
षभोद्युन्नवाअसिसमध्वरेष्विध्यसे ४ तभिद्धोअन्नआहतेद्वान्यक्षिस्वध्वर । त्वंहि-
हव्यवाळसि ५ आं जुहोतादुवस्यतांश्रिप्रयत्यध्वरे । वृणीध्वंहव्यवाहनम् ६ ॥२॥

इयंषा पञ्चदश गौरिवीतिः शाक्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् । नवम्या द्वितीयार्धस्योशना वा ।

२१ इयंषामामनुषोदेवतातात्रीरौचनादिव्याथारयन्त । अर्चन्तित्वामरुतःपु-
तदंक्षास्वमेपामपिरिन्द्रासिधिरः १ अन्यदामरुतोमन्दसानमार्चन्निन्द्रपिषिवांस
सूतस्ये । आदंत्तवज्रमभियद्विहंनपोयह्वारसजूत्सन्वाडं २ इतब्रह्माणोमरुतो

मेअस्येन्द्रः सोमस्य सुपुतस्य पेयाः । तद्धि हव्यं मनुषेगा अविन्दव ह ब्रह्मि हि पपिवा इन्द्रो
 अस्य ३ । आद्रो दसी वितरं विष्कभाय स विव्या नश्चिद्रियसे मुगंकः । जिगतिमि-
 न्द्रो अपजगुराणः प्रतिश्वसन्तं मवदानवं हन् ४ । अधकृत्वा मघवन्तु भ्यं देवा अनुविश्वे
 अवदुः सोमपेयम् । यत्सूयं स्य हरितः पतन्तीः पुरः सतीरुपरा एतं शोकः ५ ॥ २३ ॥
 नवयवं स्य नवतिं च भोगान्त्साकं वज्रेण मघवा विवृश्वत् । अर्चन्तीन्द्रं मरुतः संघस्थे
 त्रैपुभे नवचसा बाधतयाम् ६ । सखा सख्ये अपचतूर्यमग्निरस्य कृत्वा महिषा त्रीश-
 तानि । श्रीसाकमिन्द्रो मनुषुः सरांसि सुतं पिब हृत्रहत्याय सोमम् ७ त्रीयच्छुताम-
 हिषाणामधोमाखी सरांसि मघवांसोभ्यापाः । कारं न विश्वे अहन्त देवा भरमिन्द्राय
 यवहिं जुघान ८ । उशनाय तसहस्यै दुः स्यातं गृहमिन्द्रं जुजुवाने भिरश्वैः । वन्वानो अ-

त्रसरथयथाथकुत्सेनदेवैरवर्नोहृगुष्णाम् १ प्रान्यञ्चक्रमंवृहःस्यस्यकुत्सायान्यद-
 रिवोयातवेऽकः । अनासोदस्यैरमृणोववेननिदुर्योणआवृणध्रवाचिः १० ॥२९॥
 स्तोमासस्वागौरिवितेरवधन्नरन्वयोवैदयिनायपिप्रुम् । आत्वामृजिश्वासखवाच
 चक्रपंचनृतीरपिवःसोममस्य ११ नवग्वासःसुतसोमासइन्द्रंशशावासोअभ्य-
 चन्त्यैकैः । गव्यंचिदूर्वमपिधानवन्तंतचिन्नरःशशमानाअपन्नम् १२ कथोनुते
 परिचराणिविद्वान्वीयामघवन्वाचकथं । याचोनुनव्याकणवःशविष्ठेप्रदुतातेवि-
 दथेयुन्नवाम १३ एताविश्वाचकृवाइन्द्रभृषपरितोजनुयवोयण । याचिन्नवञ्जि-
 न्कृणवोदधृष्वान्नतेवृतातविष्याअस्तितस्याः १४ इन्द्रब्रह्मक्रियमाणानुषस्वया
 तैशविष्टनव्याअकर्म । वस्त्रैवभद्रासुकृतावसूर्यथंनधीरःस्यपाअतक्षम् १५ ॥२९॥

ऋषयः पञ्चदश बभूवुरात्रेय इन्द्र ऋणं च यश्च त्रिष्टुप् ।

३० क १ स्थवीरः को अपश्य दिन्द्रं सुखरं थमीर्यमानं हरिभ्याम् । यो रायावज्जी
सुतसोममिच्छन्तदोको गन्तां पुरुहूतकुंती १ अवाच चक्षुषं पदमस्य सुस्वरुद्रं निधातु-
रन्वायमिच्छन् । अपृच्छ मन्यां उत ते मं आहुरिन्द्रं नरो ब्रुवुधाना अशेम २ प्रनुवयं
सुते या ते कृतानीन्द्रवर्वा मया निनो जु जोयः । वेदं देवि ह्विच्छुण्वं च विद्वान्वहतेऽयं
मघवा सवैसेनः ३ स्थिरं मनश्च कपे जात इन्द्र वेपी देको युधये भूर्यसाश्चित् । अश्मानं
चिच्छवं सा विद्युतो विविवो गवां मर्वमस्त्रियाणाम् ४ पुरोयत्वं परमं आजनिष्ठाः
परावतिश्रुत्यं नाम विघ्नत् । अतश्चिदिन्द्रा इभयन्त देवां विश्वा अपो अजयद्वा स-
पत्नीः ५ ॥ २६ ॥ तुभ्ये देते मरुतः सुशेवा अर्चन्त्यर्कं सुन्वन्त्यन्धः । अहिमोहा-

नमपअशयान्प्रमायाभिर्मायिनैसक्षादिन्द्रः ६ विषूमृधोजनुयावानमिन्वन्नह-
 त्वाभयवन्तसंचकानः । अत्रादासस्थनमृचेःशिरोयदवर्तयोमनवेगातुमिच्छन् ७
 युजंहिमाकर्कषाआदिदिन्द्रशिरोदासस्थनमृचेर्मथायन् । अश्मानंचित्स्वयं १ व-
 त्तमानंप्रत्तिक्रियेवरोदसीमरुद्भयः ८ त्वियोहिदासआयुधानिचक्रोकिकिमाकरन्नवला
 अस्यसेनाः । अन्तर्ह्यख्यदुभेअस्यधेनेअयोपप्रद्युधयेदस्युमिन्द्रः ९ समत्रगावो-
 ऽभितोऽनवन्तेहेहवत्सैवियुंतायदासन् । संताइन्द्रोअसृजदस्यशाकैर्यदोसोमासः
 सप्तताअमन्दन् । १० ॥ २७ ॥ यदीसोमावभ्रुयुताअमन्दन्नरोरवीद्वृषभःसाद-
 नेषु । पुरंदरःपषिवाइन्द्रोअस्यपुनर्गवामदवादुस्त्रियाणाम् ११ भद्रमिदंरुशमा
 अमेअऋगवांचत्वारिवदतःसहस्रा । ऋणंचयस्यप्रथंतामघानिप्रत्यग्रभीष्मनृ-

तंमस्यनृणाम् १२ सुपेक्षसंमार्वसृजन्त्यस्तंगर्वांसहस्रैरुशमांसोअग्ने । तीव्रा
 इन्द्रमममन्दुःसुतासोऽक्तोव्युष्टौपरितक्म्यायाः १३ औच्छत्सारात्रीपरितक्म्या
 यौऋणंचयेराजनिरुशमानाम् । अत्योनवाजीरधुरज्यमानोबभ्रुश्चत्वार्यसनत्स-
 हस्रौ १४ चतुःसहस्रंगव्यस्यपृश्वःप्रत्यग्रभीष्मरुशमेवग्ने । धर्मश्चित्ततःप्रवृजे
 यआसीक्यस्मयस्तम्बादामविप्राः १५ ॥ २८ ॥

इन्द्रो रयाप त्रयोदशावस्युरात्रेय इन्द्रस्त्रिष्टुप् । अष्टम्यास्तृतीयपादस्य कुत्सो वा ।

तस्या एव चतुर्थपादस्योशना वा । नवम्याः कुत्सश्च ।

३१ इन्द्रोरथायप्रवर्तकणोतियमध्यस्थान्मघवावाजयन्तम् । यथेवपृश्वोव्युनो-
 तिगोपाभरिष्टोयातिप्रथमःसिपासन् १ आपद्रवहरिवोमाविवेनःपिशङ्गरातेअ-

भिनःसचस्व । नहित्वदिन्द्रवस्योअन्यदस्यमेनाश्चिज्जनिवतश्चकथ २ उद्ये-
 त्सहःसहसआजनिष्टेदिष्टइन्द्रइन्द्रियाणिविश्वा । प्राचोदयत्सुदुघावेत्रेअन्तर्वि
 ज्योतिपासंवत्वत्तमोऽवः ३ अनवस्तेरथमश्वायतक्षन्वष्टावज्जपुरुहतद्युमन्तम् ।
 ब्रह्माणइन्द्रमंहयन्तोअकरवर्धयन्नहयेहन्तताड ४ वृष्णेयेत्तेवृषणोअर्कमर्चानिन्द्र
 प्रावणोअर्दितिःसुजोपाः । अनश्वासोयेपवयोऽरथाइन्द्रैपिताअभ्यवर्तन्तदस्यन्
 ५ ॥ २९ ॥ प्रतेपूर्वाणिकरणानिवोचंप्रनूतनामधव्न्याचकथ ॥ शक्तवोयद्वि-
 भरारोवसीउभेजयन्नपोमनवेदानुचित्राः ६ तदिन्नुतेकरणदस्मविप्राहियद्वन्नो-
 जोअत्रामिमीथाः । शुष्णस्यचित्परिमायाअंगुष्णाःप्रपित्वयन्नपदस्थूरसेधः ७
 त्वमूपोयद्वेतुर्शाथारमयःसुदुघाःपारइन्द्र । उग्रमयातिमवहेहृकुत्संसंहयदा-

मुशानरन्तदेवाः ८ इन्द्राकुत्सावहमानारथेनावामत्याअपिकर्णवहन्तु । निः
 पीमञ्चोधमथेनिःपुधस्यान्मघेनोहवोवरथस्तमसि ९ वातस्ययुक्तान्सुयुज-
 श्विदश्वान्कविश्विदेपोअजगन्नवस्युः । विश्वेतेअत्रमरुतःसखायइन्द्रब्रह्माणितवि-
 पीमवर्धन् १० ॥ ३० ॥ सुरेश्विद्रथंपरितकम्याथांपूर्वेकरदुपरंजूजुवांसम् । भरे-
 च्चक्रमेतंशःसंरिणातिपुरोधत्सनिप्यतिकर्तुनः ११ आयंजनाअभिचक्षेजगामे-
 न्द्रःसखायंसुतसौममिच्छन् । ववन्ग्रावाववेद्विश्रियातेयस्यजीरमध्वर्यवुश्वर-
 न्ति १२ येचाकनन्तचाकनन्तनूतेमताअमृतमोतेअंहआरन् । वावृन्धियर्ष्यूरुत
 तेपुधेह्योजो जनेपुयेपुतेस्याम १३ ॥ ३१ ॥

अदर्दद्रादश गातुरात्रेय इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३२ अर्दर्वरुत्समसृजोविखानित्वमर्णवन्वद्वधानाअरम्णाः । मुहान्तमिन्द्र

पर्वतं विद्वहः सृजो विधारा अवदानं वंहन् १ स्वमुत्साङ्कतुर्भिवद्धानो अरहज्यः
 पर्वतस्य वसिन् । अहिं चिदुग्रप्रयुतं शयानं जघन्वा इन्द्रतविशीमघस्थाः २ त्यस्ये
 चिन्महतो निर्भृगस्य वर्धजघानतविपीभिरिन्द्रः । यएकइदं प्रतिर्मन्यमान आद-
 स्माद्वन्यो अजनिष्टतठ्यान् ३ त्थं चिदेषां स्ववयामर्वन्तं मिह्वेन पातं सुवृधतमोगा-
 म् । वृथप्रभर्मादानवस्य भासं वज्रेण वज्रीनिजघानशुष्णम् ४ त्थं चिदस्य क्रतुभि-
 नियत्नममर्मणो विद्विदस्य मर्मः । यदी सुक्षत्रप्रभृतामवस्य युयुत्सन्तं तमसि हृम्ये
 धाः ५ त्थं चिद्विधाकं त्यं शयानमस्यै तमसि वावृथानम् । तं चिन्मन्वानो वृथप्रभः
 सुतस्योच्चैरिन्द्रो अपगूर्याजघान ६ ॥ ३२ ॥ उद्यविन्द्रो महतेदानवायवधर्यमिष्ट
 सहोअप्रतीतम् । यदीवज्रस्य प्रभृतौ दुदाभुविश्वस्य जन्तो रधमंचकार ७ त्थं चि-

दर्शमधुपंशयानमसित्वं वृषं मध्यावदुग्रः । अपावमं म्रं महतावधेन तिवृयौ ण आ वृ-
 णञ्च वाचम् ८ को अस्य शुष्मं त विधीवरात एकोधनाभरते अप्रतीतः । इमे चि-
 वस्य ज्यसो नु देवी इन्द्रायौ जसो भियसा जिहाते १ न्यस्मै देवी स्वधिति जिहीतु इ-
 न्द्राय गातुरुशती वयेमे । संयवो जौ यवते विश्वमाभिरनुस्वधा भ्रेश्चितयो नमन्त १०
 एकं नु त्वा सत्पति पाश्चजन्यं जातं गृणोमि यशसं जनेषु । तं मे जगृभ्र आशा सो न विष्ठं
 वो प्रावस्तोर्हवमाना सुइन्द्रं ११ एवाहित्वा मृतुथाया तयन्तं मृधा विप्रैर्भ्यो वदतं शू-
 णोमि । किं ते ब्रह्माणो गृहते सखायोपेत्यायानि वयुः काममिन्द्र १२ ॥ ३३ ॥
 इति शाकल्यसंहितायां चतुर्थाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ इति पञ्चमे मण्डले द्विती-
 योऽनुवाकः ॥ २ ॥

महिदशमाजापत्यः संवरणो जातशत्रुं न व त्रिष्टुषन्तं यस्तेष्टौ प्रभूवसुराङ्गिरसः पङ्क्तं स आगमत्पट्टतीयाजग-
तीसंभानुनापञ्चात्रिरुरोरा नुष्टुभं यद्विन्द्रपङ्क्तं मायाहिनवश्रुण्णिगाद्यन्त्यानुष्टुम्मध्ये चसासौरीतदादी-
तिहासः स्तुतिकर्मत्वादाश्रिवदेवः क्रोनुर्विशतिवैश्वदेवं तत्पौलश्रयाद्यतिजगत्यावन्त्यैकपदाप्रशतमाट्ट्यू
नैकादशरीरैर्याधेनवहूयैतयोरुपान्त्यैकपदात्प्रत्यथापञ्चोनाकाशयपोवत्सारोन्येचक्रुपयोत्रहृष्टलिङ्गा-
द्वित्रिष्टुषन्तं विदाएकादशसदापृणोहयोष्टौमतिशत्रोन्त्योद्घोदेवपत्नीस्तवोन्त्यात्रिष्टुब्द्वितीयाच ॥

महि दश संवरणः माजापत्य इन्द्रस्त्रिष्टुषु ।

३३ अम् महिमेहतवसेदाध्ये न निन्द्रियिथातवसे अतव्यान् । यो अस्मै सुमति
वंजिसातौ स्तुतो जने संसृयश्चिकेतः १ - सर्वे न इन्द्र प्रियसानो अकैहरीणावृपृत्यो क्र-
मश्रेः ॥ या इत्थामघवन्नृजो प्रवक्षो अभिप्रार्थ्यः संक्षिजनां च २ । न ते त इन्द्राभ्य १ -
स्मद्वेषा युक्तो अब्रह्मता यदसन् । तिष्ठारथमधि तं वै ज्वहस्तारश्मि देवयमसे स्वश्वः

३. पूरुयत्तइन्द्रसन्त्यकथागवेष्वकथोर्वरासुयुध्यन् । ततक्षेसूयाग्रच्चिकोर्कसिस्वेवृ-
 पासमत्सुदासस्यनामचित् ४. वयतेतइन्द्रयेचनरःशर्धोजज्ञानायाताश्चरथाः ।
 आस्माज्जगन्यादाहिशुष्मसत्वाभगोनहव्यःप्रभृथेपुचारुः ५ ॥ १ ॥ पृपृक्षेण्यमि-
 न्द्रत्येह्योजोनृन्गानिचनृतमानोअमर्तः । सनएनोवसवानोरथिवाःप्रार्थःस्तुपेतु-
 विमघस्यदानम् ६. एवानइन्द्रोतिभिरवपाहिगृणतःशूरकारून् । उतत्वचंददतो
 वाजसातोपिप्रीहिमध्वःसुपुतस्यचाराः ७. उतत्येमांपौरुकुत्स्यस्यसरेखसदंस्यो-
 हिरणिनोरराणाः । वहन्तुमादगशयेतासोअस्यगौरिक्षितस्यकतुभिर्नुसंश्रे ८. उत
 त्येमांमारुताश्वस्यशोणाःक्रत्वांमघासोविदथस्यरातो।सहस्रामिध्यवतानोददान
 आनूकमर्योवपुपुनार्चेत् ९. उतत्येमाध्वन्त्यस्यजुष्टालक्ष्मण्यस्यसुरुचोयतानाः ।
 मन्त्रारायःसंवरणस्यऋषेर्ब्रजनगावःप्रयताअपिग्मन् १० ॥ २ ॥

अजातघातुं नद्य संवरणः प्राजापत्य इन्द्रो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

अ. ४ अ. २

३४ अजातशत्रुमजरास्वर्वत्यनुस्वधामितादस्मर्मायते । सुनोतनपचतम्ब-
हवाहसेपुरुतुताथप्रतरं दधातन १ आयः सोमेन जठरमपि प्रतामन्दतमघवामध्वो
अन्वसः । यवीमगायहन्तवेमहावधः सहस्रभृष्टिमुशनावधयमन्त्र २ योअस्मैघं-
सतुतवायजधनिसोमसुनोतिभवंतिद्युमाँअह । अपापशक्रस्तंतनुष्टिमूहतितनू-
शुभ्रंमघवायः कवासखः ३ यस्यावधीत्पितरं यस्वमातरं यस्वशक्रोभ्रातरं नार्तई-
यते । वेतीहस्यप्रयतायंतकरोनकिल्बिपादीपतेवस्वआकरः ४ नपञ्चभिर्देशभि-
र्वष्ट्यारभंनानुन्वतासचतेपुण्यताचन । जिनातिवेदमुयाहन्तिवाधुनिरावेव्युभं-
जतिगोर्मतिव्रजे ५ ॥ ३ ॥ वित्वक्षणः संमंतौचक्रमासजोऽसुन्वतोविशुणः सुन्व-
तोवृथः । इन्द्रोविश्वस्यदमिताविभिपणोयावशंनयतिदासमार्यः ६ समीप-

॥२०३॥

णेरजतिभोजनमुपेविदाशुभैभजतिसुनरं वसु । दुर्गेचनत्रियतेविश्वआपुरुजनो
 योअस्यतविपीमचंक्रुधत् ७ संयज्जनौसुधनौविश्वशर्वसावेवेदिन्द्रोमघवागोषु
 श्नाभ्रियु । युजंह्य१न्यमकृतप्रवेपन्युदीगव्यंसृजतेसर्वभिर्धुनिः ८ सहस्रसामा-
 भ्रिवेशिगृणीपेशत्रिमग्रउपमांकितुमर्यः । तस्माआर्पःसंयतःपीपयन्तस्मिन्क्ष-
 त्रममंवत्त्वेपमंस्तु ९ ॥ ४ ॥

यस्तेष्टी मभूवसुराङ्गिरस इन्द्रोनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

३५ यस्तेसाधिष्ठोऽवसइन्द्रकृतुमभरा अस्मभ्यचर्षणीसहंसस्त्रिवाजेषुष्टुष्ट-
 रम् १ यदिन्द्रतेचतस्त्रोयच्छूरसन्तितिस्रः । यद्वापथ्यक्षितीनामवस्तसुनआभर २
 आतेऽवोवरेण्यंवंपतमस्यहूमहे । वृषजूतिर्हिजज्ञिपआभूभिरिन्द्रतुर्वणिः ३ वृषा-
 ह्यसिरार्थसेजज्ञियेवृष्णितेशवः । स्वक्षत्रंतेधूपन्मनःसत्राहमिन्द्रपौंस्यम् ४ त्वं

तमिन्द्रमत्यममित्रयत्तमद्विवः । सर्वथाशतक्रतो नियाहिशवसस्पते ५ ॥ ५ ॥
 त्वामिहृत्रहन्तमजनसोषुक्तवाहिपः । उग्रपूर्वापुष्यह्वन्तेवाजसातये ६ अस्मा-
 क्मिन्द्रदुष्टरपुरोयावानमाजिपु । सयावान्वनेनेवाजयन्तमवारथम् ७ अस्मा-
 क्मिन्द्रेहिनोरथमवापुरन्ध्या । वयंशविष्टुवायैद्विविश्रवौदधीमहिदिविस्तोमं
 मनामहे ८ ॥ ६ ॥

स आ गमत्पट् मभूवसुराद्विरस इन्द्रखिष्टु । तृतीया जगती ।

३६ सआगमदिन्द्रोयोवसूनांचिकेतदातुं दामनोरथीणाम् । धन्वचरोनवंस-
 गस्तृणार्थकमानःपिंवतदुग्धमंशुम् १ आतेहनूहरिवःशूरशिप्रेरुहत्सोमोनप-
 वतस्यपृष्ठे । अनुत्वाराजन्नवतोनिहिन्वन्नगीभिर्मदमपुरुहत्तविश्वे २ चक्रनवत्तं
 पुरुहत्तेवपतेमनोभियामेअमतेरिदद्विवः । रथादधित्वाजरितासंदावृषकृत्रिन्नुस्तो-

पन्मघवन्पुरुवसुः ३ एपग्रावेवजरितार्तइन्द्रेयतिवाचैवहृदाशुपाणः । प्रसव्येन
 मघवन्यंसिरायःप्रदक्षिणिह्रिवोमविवेनः ४ वृपात्वावृषणंवर्धतुद्यौर्वृयावृषभ्यां
 वहसेहरिभ्याम् । सनोवृपावृषरथःसुशिप्रवृषकतोवृषांवाजिन्भरथाः ५ योरो-
 हितौवाजिनौवाजिर्नोवान्विभिःशतैःसचमानावदिष्ट । यूनेसमंसमैक्षितयोानम-
 न्तांश्रुतरंथायमरुतोदुवोया ६ ॥ ७ ॥

सं भानुना पञ्चात्रिरिन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३७ संभानुनायततेसूर्यस्याजुह्वानोधृतपृष्ठःस्वर्धाः । तस्माअमृग्राउपसोव्यु-
 ष्छान्यइन्द्रायसुनवामेत्याह १ समिह्वाभिर्वनवस्तीर्णवर्हियुक्तग्रांवासुतसोमो
 जरते । ग्रावाणोयस्यैपिरंवरुन्त्ययदध्वर्युर्हविपावसिन्धुम् २ वधूरियंपतिमि-
 ष्छन्त्यैतियईवहतिमहिपीमिषिराम् । आस्यश्रवस्याद्रथआचघोपात्पूरुसहस्राप-

१ रिवर्तयति ३ नसराजाव्ययतेयस्मिन्निन्द्रंस्तीव्रं सोमं पिबति गोसखायम् । आस-
 त्वनैरजति हन्ति वृत्रं क्षेति क्षितीः सुभगो नाम पुष्यन् ४ पुष्यात्क्षेमं अभियोगे भवा-
 त्यभेवृतौ संयती संजयाति । प्रियः सूर्ये प्रियो अग्रा भवाति य इन्द्राय सुतसो मोददा-
 शत् ५ ॥ ८ ॥

उरोष्ठः पञ्चात्रिन्द्रोनुष्टुप् ।

३८ उरोष्ठे इन्द्राग्रसो विभ्वीरातिः शतक्रतो । अधानो विश्वचर्षणे द्युम्नासुक्षत्र
 मंहय १ यदीमिन्द्रश्रवाद्यमिपंश विष्टदधिपे । पप्रथे दीर्घश्रुत्तं महिरण्यवर्णदुष्ट-
 रम् २ शुष्मासो धेतं अद्रिवोमिहनं कितसापः । उभादेवा विभिष्टे यदिवश्चमश्च
 राजथः ३ उतो नो अस्य कस्यचिद्वक्षस्य तव वृत्रहन् । अस्मभ्यं नृमृगमाभं रास्म-

अर्धनृमणस्यसे ४ नूतआभिरभिष्टिभिस्तवृशर्मच्छतकतो । इन्द्रस्यामंसुगोपाः
शूरस्यामंसुगोपाः ५ ॥ ९ ॥

यदिन्द्र पञ्चात्रिन्द्रोनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

३९ यदिन्द्रचित्रमेहनास्तित्वादातमद्रिवः । राधुस्तन्नोविदद्वसउभयाहस्त्या
भर १ वन्मन्यसेवैरण्यमिन्द्रद्युक्षंतदाभर । विद्यामतस्यतेवयमकूपारस्यदा-
वने २ यत्तेदित्सुप्रराध्यंमनोअस्तिश्रुतंवृहत् । तेनंहृत्त्वाचिदद्रिवृआवाजंदधि
सातये ३ मंहिष्ठवोमघोनांराजानंचर्यणीनाम् । इन्द्रमुपप्रशंस्तयेपूर्वाभिर्जु-
जुप्रेगिरिः ४ अस्माइल्काव्यंचउक्थमिन्द्रायशंस्यम् । तस्माउब्रह्मवाहसेगिरो
वर्धन्त्यत्रयोगिरिःशुम्भन्त्यत्रयः ५ ॥ १० ॥

आ याहि नवात्रिः । आद्यानां चतुर्णाभिन्द्रः । पञ्चम्याः सूर्यः । शिष्टानामत्रिः ।

आद्याल्लिप्त ऽण्णिहः । पञ्चमीनवम्यावनुष्टुभौ । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

४० आयाह्याद्रिभिःसुतंसोमंसोमपतेपिव । वृषन्निन्द्रवृषभिर्वृत्रहन्तम १ वृषा-
 ग्राववृषामदोवृषासोमोअयंसुतः । वृषन्निन्द्रवृषभिर्वृत्रहन्तम २ वृषात्वावृषेण
 हुवेवजिश्चित्राभिरूतिभिः । वृषन्निन्द्रवृषभिर्वृत्रहन्तम ३ ऋजीपिवज्जीवृषभ-
 स्तुरायादृष्टुष्मीराजावृत्रहासोमपावा । युक्त्वाहारिभ्यामुपयासद्वर्वाब्बाध्यदिने
 सवनेमत्सादिन्द्रः ४ यत्त्वासूर्यस्वर्भानुस्तमसाविध्यदासुरः । अक्षेत्रविद्यथामूग्धो
 भुवनान्यदीघयुः ५ ॥ ११ ॥ स्वर्भानोरघयदिन्द्रमाचाअवोदिवोवर्तमानाअवा-
 हन् । गूळंसूर्यतमसापत्रतेनतुरीयेणब्रह्मणाविन्द्वत्रिः ६ मामामिमंतवसन्त-
 मत्रइस्स्याद्गृधोभियसानिगारित् । त्वमित्रोअसिसुत्यराधास्तौमेहावतंवरुणश्च

राजा ७ प्राणोवृह्मायुजानःसपर्यन्कीरिणद्विवात्तमसोपशिक्षन् । अत्रिःसू-
 र्यस्यद्विविचक्षुराधात्स्वर्भानोरपमायाअधुक्षत् ८ यवैसूर्यस्वर्भानुस्तमसाविध्य-
 दासूरः । अत्रयस्तमन्यविन्दन्नह्य १ न्येअशक्रुवन् ९ ॥ १२ ॥

को नु शिक्षितरित्रिंशे देवास्त्रिदुष्ट । पौडशीसप्तदशवतिजगत्यौ । अन्यैकपदा ।

४१ केनुवांमित्रारुणावृतायन्दिवोवांमहःपार्थिवस्यवादे । ऋतस्येवांसद-
 सित्रासीथानोयज्ञायतेवापशुपोनवाजांन् १ तेनोमित्रोवरुणोअर्घुमायुरिन्द्रऋ-
 भूक्षामरुतोऽजुपन्त । नमोभिर्वायेदधतेसुवृक्तिस्तोमंरुद्रायमीच्छिपेसजोपाः २ आ-
 वांयेष्ठांश्विनाहुवध्वैवातस्युपत्तमन्नध्यस्यपृष्टौ । उतवांदिवोअसुरायमन्मप्रान्धां-
 सीवृयज्यवेभरध्यम् ३ प्रसृक्षणोदिव्यःकण्ठहोतात्रितोदिवःसजोपावातोऽग्निः ।
 पूषाभर्गःप्रभूथेविश्वभोजाआजिनजंगमुराश्वंश्वतमाः ४ प्रवोरियैयुक्ताश्वंभरध्वंरा-

यएषेऽवसेदधीतधीः। सुशेवएवैरौशिजस्यहोतायेवएवामरुतस्तुराणाम् ५ ॥ १३ ॥
 प्रवोवायुरंधयजकृणुध्रं प्रदेवविप्रनितारमकैः। इषुध्यवक्रुतसापःपुर्धीवस्वीनो
 अत्रपत्नीराधियेधुः ६ उपवएयेवन्धेभिःशूपैःप्रयह्नीदिवश्चितयद्विरैकैः। उपा-
 सानकाविदुर्षीवविश्वमाहावहतोमत्यययज्ञम् ७ अभिवोअर्चेपोप्यावतोनृन्वा-
 स्तोष्यतिवृष्टरंराणः। वन्यासजोपाधिपणानमोभिर्वनस्पतीरोपधीरायएयट
 तुजेनस्तनेपर्वताःसन्तुस्वैतवोयेवसेवोनधीराः। पनितआध्योयजतःसदानोव-
 धान्नःशंसनयोअभिष्टौ १ वृष्णोअस्तोपिभूम्यस्यगर्भत्रितोनपतमपांसुवक्ति।
 गृणीतेअग्निरेतरीनशूपैःशोचिकेशोनिरिणातिवना १० ॥ १४ ॥ कथामहेरुद्रि-
 यायत्रवामकद्रयेचिकितुपेभगाय। आपओपधीरुतनोऽवन्तद्यौर्वनागिरयोवृक्ष-
 केशाः ११ गृणोतुनकुर्जापतिगिरुःसनभस्तरथौद्विपिरःपरिज्मा। गृणवन्त्वापुः

पुरो न शुभ्राः परिश्रुचो ववृहाणस्यार्द्रैः १२ विदाचिन्नुमहान्तो येव एवाब्रवांमदस्मा
 वार्यदधानाः । वयंश्चनसुभ्व १ आवयन्ति क्षुभामर्तमनुयंतं वधस्त्रैः १३ आदैव्यानि
 पार्थिवानि जन्मापश्चाच्छासुमं खायवो चम् । वधन्तां द्यावो गिरंश्चन्द्राग्रां बुदावर्ध-
 न्तामभियाता अर्णाः १४ पवेपदे मेजरिमानि धायिवरूत्रीवाठाकायापायुभिश्च ।
 सिप्रकुमातामहीरसान् स्मत्सरिभिर्ऋजुहस्तं ऋजुवनिः १५ ॥ १५ ॥ कथादा-
 शे म्रनमंसा नुदानूने वयामरुतो अच्छौकौ प्रश्रवसो मरुतो अच्छौकौ । मानोऽहि-
 बुध्योरिपेधादस्माकं भूदुपमातिवनिः १६ इति चिन्नुप्रजायै पठामत्यै देवांसो वनंते
 मर्त्यै वि आ देवा सो वनंते मर्त्यै विः । अत्राशिवांतु न्वो धासि मस्याजरां चिन्मे निऋति-
 र्जग्रसीत १७ तां वै देवाः सुमतिमुर्जयन्तीमिपं मश्यामवसवः शसागोः । सानः
 सुदानुं मुळयन्ती देवी प्रतिद्रवन्ती सुविताय गम्याः १८ अभिनइळां यथस्य माता स्म-

ब्रह्मीभिर्ब्रह्मीणां गणानाम् । उर्वशीवावृहद्विवागं गणानाम् । प्रथमस्य योः १ १
 सिप्लुनऊर्ज्व्यस्यपृष्ठेः २० ॥ १६ ॥

म शंतामाष्टादशात्रिंशत्त्रिंशत् । एकादश्या रुद्रः । उपान्यैकपदा ।

४२ प्रशंतामावरुणं दीधितीर्गामिं त्रभगमदिति नमः श्याः । पृथ्योनिः पञ्चहो-
 ताशृणोत्वतूतपन्था असुरोमयोभुः १ प्रतिमेस्तोममदिति जगृभ्यात्सनुं नमाता
 हृद्यं सुशेवम् । ब्रह्मप्रियं देवाहितं यदस्य हामि त्रैवरुणयन्मयोभु २ उदीरय कवि-
 तमं कवौ नामुनचैनमभि मध्याधतेन । सनोवसूनि प्रयताहितानि चन्द्राणि देवः स-
 वितासुवाति ३ सामिन्द्रणो मर्नसाने पिगोभिः संसूरिभिर्हरिवः संस्वस्ति । संब्र-
 ह्मणा देवहितं यदस्ति संदेवानां सुमत्यायुज्ञियानाम् ४ देवो भगः सवितारायो अंश
 इन्द्रो वृत्रस्य संजितो धनानाम् । ऋभुक्षावाज उतवापुरेन्ध्रिवन्तु नो अमृतासस्तु-

रासः ५ ॥ १७ ॥ मरुत्वतोऽप्रतीतस्यजिष्णोरजूयंतःप्रब्रवामाकृतानि । नन्ते
 पूर्वमघनृन्नापरासोनधीर्यै १ नूतनःकथनाप ६ उर्पस्तुद्धिप्रथमंरत्नधेयंवृहस्पतिस-
 नितारंयनानाम् । यःशंसतेस्तुयुतेशम्भविष्ठःपुल्लवसुरागमज्जोह्वानाम् ७
 तयोतिभिःसचमानाअरिष्टावृहस्पतेमघयानःसुवीराः । येअश्ववाउतवासन्तिगो-
 वायेर्यत्त्वाःसुभगास्तेप्रारयः ८ विसर्माणिकृणुद्धिविचमेपायेभुअतेअपृणन्तो न
 उयथैः । अपद्रतान्प्रसूयेयावृयानान्ब्रह्मद्विपुःसूर्याद्यावयस्व ९ यओहृत्तेर-
 शसद्वियर्वातायचक्रेभिस्तंमरुतो नियात । योचुःशर्माशामानस्यनिन्दात्तुच्छया-
 न्कामान्करतेसिन्धिवानः १० ॥ १८ ॥ तमुष्टुद्धियःस्त्रिपुःसुधन्यायो
 विश्वस्यशयतिभेषुजस्य । यक्ष्यामृद्धेसौमनुसायरुद्रंनमोभिर्द्विमसुरंयुयस्य ११
 वमूनसोअपतोयेसुहस्तावृण्णापर्त्तीर्नयोविभ्यतुष्टाः । सरस्वतीवृहद्विपोत-

राकावृशस्यन्तीर्विरस्यन्तुगुप्त्राः १२ प्रसूमेहेमुशरुणार्थमेधांगिरिभरेनव्य-
 स्तीजायमानाम् । यआहनादुहितुर्वक्षणासुरुपाभिनानोअकुणोदिदंनः १३
 प्रसुष्टुतिःस्तनयन्तरुवन्तमिळस्पतिजरितनूनमश्याः । योअब्दिमाडदनिमाइ-
 यन्तिप्रविद्युतरोदसीउक्षमाणः १४ एयस्तोमोमारुतंशयोअच्छारुद्रस्यसनयव-
 न्यैरुदश्याः । कामोरारयेहवतेमास्वस्त्युपस्तुहिपृयदश्वैअयासः १५ प्रैयःस्तोमः
 पृथिवीमन्तरिक्षवनस्पतीरोपधारायेअश्याः । देवोदेवःसुहवोभूतमह्यमानोमाता
 पृथिवीदुर्मतौयात् १६ उरौदेवाअनिवाधेस्याम १७ समश्विनोरवसानूतने-
 नमयोभुवासुप्रणीतिगमेम । आनोरथिवहत्तमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभ-
 गानि १८ ॥ १९ ॥

आ धेनवः सप्तदशाभिर्विश्वे देवास्त्रिष्टुप् । उपान्सीकपदा ।

४३ आधेनवः पर्यसात्पृथैर्था अमर्धन्तीरुपनोयन्तु मध्वा । महोरारयेवृहती-
सप्तविप्रोमयो भुवो जरिताजो हवीति १ आसुष्टुतीनर्मसावर्तयध्यैद्यावावाजायपृ-
थिवी अमृध्रे । पितामातामधुवचाः सुहस्ताभरे भरेनोयशसावविष्टाम् २ अध्व-
र्थवश्चकृवांसो मधूनि प्रवायवै भरतचारुशुक्रम् । होतैवनः प्रथमः पाह्यस्य देवम-
ध्वोर रिमाते मदाय ३ वशक्षिपो युजते वाहू अद्रिसो मस्य याशमितारा सुहस्ता ।
मध्योरसं सुगर्भस्ति गिरिष्ठां च निश्चदद्दुहेदुहे शुक्रमंशुः ४ असाचिते जुजुषाणा यसो-
मः क्रत्वे दक्षाय वृहते मदाय । हरिरथै सुधुरा योगे अर्वा गिन्द्र प्रिया कृणु हि ह्यमानः ५
॥ २० ॥ आनो मही मरमतिं सजो पात्रां देवी नर्मसारा तहं व्याम् । मधोर्मदाय वृ-
हती मृतं नामा मेव हपथिभिर्देवयानैः ६ अजन्तियं प्रथयन्तो न विप्रान् वपावन्तं ना-

शिनातपन्तः । पितुर्नपुत्रउपसिप्रेष्ठआघमोअग्निमृतयन्नसादि ७ अच्छामही
 बृहतीशंतमागीदूतोनगन्त्वश्विनाहुवध्वै । मयोभुवासरथायातमवर्वागन्तानिधि
 धुरंमाणिननाभिम् ८ प्रतव्यंतोनमउक्तितुरस्याहंपूष्णउतवायोरेदिक्षि । या
 राधसाचोदितारामतीनायावाजस्यद्रविणोदाउतत्मन् ९ आनामभिर्मरुतोवक्षि
 विश्वानारूपेभिर्जातवेदोहवानः । यज्ञगिरोजरितुःसुष्टुतिचविश्वेगन्तमरुतोविश्वे
 ऊती १० ॥ २१ ॥ आनादिवोबृहतःपर्वतादासरंस्वतीयजतागन्तुयज्ञम् । हवै
 देवीर्जुजुपाणाधृतार्चाग्मानोवाचमुशतीशृणोतु ११ आविद्यसनीलपृष्ठवृह-
 त्ववृहस्पतिसदेनेसादयध्वम् । सादयोनिदमआदीद्विवांसंहिरण्यवर्णमरूपंसपे-
 म १२ आर्धर्णसिर्वृहद्विचोरारोणोविश्वेभिर्गन्त्वोमभिर्हुवानःप्रावसानोपधीर-

मंघ्रस्त्रिधातुंशृङ्गोवृषभोर्वयोधाः १३ मातृष्पदेपरमेगुक्कआयोर्विपन्यवोरारस्विरा-
 सोअगमन् । सुरेश्व्यंनमंसारातहंव्याःशिगुंमृजन्त्यायवोनवासे १४ बृहद्वयोबृ-
 हतेतुभ्यमग्नेधियाजुरोमिथुनासःसचन्त । देवोदेवःसुहवोभूतमह्यमानोमाताप-
 थिवीदुर्मतौवात् १५ वरौदेवाअनिवाधेस्याम १६ समश्विनोरवसान्तने-
 नमयोभुवासुप्रणीतिगमेम । आनोरयिवहतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौ-
 भगानि १७ ॥ २२ ॥

तं प्रत्रया पञ्चदशावत्सारः काश्यपोन्ये च ऋषयो दृष्टलिङ्गा विश्वे देवा जगती ।

अन्ते त्रिष्टुभौ ।

४४ तंप्रलथापूर्वथाविश्वयेमथाज्येष्ठतातिवह्विपदस्वविदम्प्रतीचीनंवृजनंदो-

हसेगिराशुंजयन्तमनुयासुवधसे १ त्रियेसुदृशीरुपरस्ययाःस्वविरोचमानःककु-
 भामचोदते । सुगोपाअसिनदभायसुकृतोपोरोमायाभिर्ऋतआसनामते २ अत्य
 ह्विःसंचतेसञ्चधातुचारिष्टगानुःसहोतासहोभरिः । प्रसस्त्राणोअनुवाहिर्वयाशि-
 गुर्मध्येवाजरोविलुहाहितः ३ प्रवण्तेसुयुजोयामन्निष्टयेनीचीरमुष्मयम्यक्र-
 तावृधः । सुयन्तुभिःसर्वशासैरभीशुभिःक्रिविनामानिप्रवृणेमुपायति ४ संज-
 भूराणस्तरुभिःसुतेगर्भवयाकिनचिचर्गभासुसुस्वरुः । धारवाकेष्वृजुगाथशोभ-
 सेवधस्वपत्नीरभिजीवोअध्वरे ५ ॥ २३ ॥ यादृगेवदृदृशेतादृगुव्यतेसंछायया
 दधिरसिध्रयाप्स्वा । महीमस्मभ्यमुरुपामुरुअयोवृहत्सुवीरमनपच्युतंसहः ६
 वेत्यप्रुर्जनिवान्वाअतिस्पृधःसमर्थतामनंसासूर्यःकविः । ध्रंसंरक्षन्तंपरिविश्वतो

गयंस्माकं शर्मैव न वत्स्वार्वसुः ७ । ज्यायां समस्य यतु नं स्थकेतु नं क्रपिस्वरं चरति
 यासु नामते । यादृशिमन्वायितमपस्यथा विदद्य उस्वयं वहते सो अरं करत् ८ समु-
 द्रमांसा मवतस्ये अग्निमानरिप्यति सर्वनयस्मिन्नायता । अत्रानहार्दिक्रवणस्य रे-
 जते यत्रामतिविद्यते पूतबन्धनी ९ । सहिषत्रस्य मनसस्य चित्तिभिरेवावदस्यं यज-
 तस्य सधैः । अवत्सारस्य स्पृणवामरुणवभिः शविष्ठं वाजं विदुषा चिदधैश्च १०
 ॥ २४ ॥ श्येन आसामर्दितिः कश्योऽमदो विश्वारस्य यजतस्य मायिनः । सम-
 न्यमन्यमर्थयन्त्ये तवे विदुषि पाणं परिपानमन्ति ते ११ । सदापूणो यजतो विद्विषो व-
 धीद्वाहुवृकः श्रुतवित्तयो वः सचा । उभासवरा प्रत्येति भाति च यदी गणं भंजते सुप्र-
 यार्वभिः १२ । सुतं भरो यजमानस्य सत्पतिर्विश्वासा मूधुः सधियामुदञ्चनः । भर-

द्वेनूरसवच्छिथ्रियेपयोऽनुवृवाणोअर्धेतिनस्वप्न १३ योजागारतमृचःकामय-
 न्तेयोजागारतमूसामानियन्ति । योजागारतमयंसोमआहतवाहमस्मिसख्ये
 न्योकाः १४ अग्निजागारतमृचःकामयन्तेऽग्निजागारतमूसामानियन्ति । अग्नि-
 जागारतमयंसोमआहतवाहमस्मिसख्येन्योकाः १५ ॥ २५ ॥ इति शाकल-
 क्सहितायां पथमे मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

विदा एकादश सदापृण आत्रेयो विश्वे देवास्त्रिदुर् ।

४५ विदादिवोविष्यन्नद्रिमृकथैरायत्याउपसोअचिनोगुः । अपावतव्रजिनी-
 रुस्वर्गाद्धिदुरोमानुपीदिवआवः १ विसूर्योअमतिनश्रियसादोर्वाद्भवामाताजानु-
 तीगात् । धन्वर्णसोनद्यं १ःखादोअर्णाःस्पृणेषुसुमिताहहतृधोः २ अस्मालुक्थाय

पथतस्यगर्भोमहीनाजनुपेपुष्यार्या। विपवतो जिहीतसाधतद्यौराविवासन्तोदसय-
 न्तभूमं ३ सक्तेभिर्वोवचोभिर्देवजुष्टैरिन्द्रान्वेऽग्नीअवंसेहुवध्वै । उक्थेभिर्हिष्मा-
 क्वयःसुयज्ञाआविवासन्तोमस्तोयजन्ति ४ एतोन्वेऽद्यसुध्वोऽभवात्मप्रदुच्छुना
 मिनवामाचरीयः । आरेद्वेषांसिसन्तुतदैवामार्यामप्राश्चोयजमानमच्छे ५ ॥२६॥
 एताधियैकृणवांमासखायोऽपयामाताः ऋणुतव्रजंगोः । ययामनुर्विशिशिप्रंजि-
 गायययावणिग्वङ्गुरापापुरीपम् ६ अनूनोदत्रहस्तयतोअद्रिरार्चन्येनदशंमासोनि-
 रग्वाः । ऋतंयतीसरमागअविन्द्विथ्वानिसत्त्याङ्गिराश्चकार ७ विश्वेअस्याव्यु-
 पिर्माहिनायाःसंयद्गोभिरङ्गिरसोनवन्त । उत्संआसांपरमेसुधस्यंऋतस्यपथास-
 रमाविद्वद्गाः ८ आसूर्योयातुसताश्वःक्षेत्र्यदस्योर्वियादीर्घयाथे । रघुःश्वेनःपत-

यदन्धोअच्छायवाकिविदोदयोद्गोपगच्छन् १ आसूयोअरुहच्छुक्रमणोऽयुक्तयद्धरि-
 तोवीतपृष्ठाः । उद्धाननावमनयन्तधरिआशृण्वतीरापोअवर्गतिष्ठन् १० धियै
 वोअप्सुदधियेस्वर्पाययातरन्दशमासेनवग्वाः । अयाधियास्यामिदेवगोपाअया
 धियातुंतुर्यामात्यंहः ११ ॥ २७ ॥

हयोष्टौ मतिष्ठन्न आश्रेयो विधे देवा जगती अन्वयोर्देवपत्न्यः । द्वितीयान्धे त्रिष्टुभौ ।

४६ हयोनविद्वाँअयुजिस्वयंघरितावहामिप्रतरणीमवस्युवंम् । नास्याविशिम
 विमुचंनावृत्तंपुनर्विद्वान्पथःपुरएतऋजुनेयति १ अग्रइन्द्रवरुणमिन्नेदेवाःशर्धः
 प्रयन्तमारुतोतविष्णो । उभानासत्यारुद्रोअधुमाःपुषाभगःसरस्वतीजुषन्त २
 इन्द्राग्नीमित्रावरुणादितिस्वःपृथिवीधामरुतःपर्वतोअपः । हृवेविष्णोपपणंत्रक्ष-

णस्पतिं भगंनुशंसं सवितारमूतये ३ उत नो विष्णुं रुतवातो अस्त्रिधो द्रविणो दा उत
 सोमो मयस्करत् । उत ऋभर्व उतराये नो अश्विनो तत्वष्टो त विभ्वानुं मंसते ४ उत
 त्यन्नो मारुतं शर्धु आगमद्विद्विष्यं यजतं वाहिरासवे । बृहस्पतिः शर्मपूषोतनो यम-
 द्रुहृथ्यं १ वरुणो मित्रो अर्यमा ५ उत त्येनः पर्वतासः सुशस्तयः सुदीतयो नद्यं १ खामं-
 णो भुवन् । भगो विभुकाशवसावसागं मदुरुव्यचा अर्वितिः श्रोतुमेहवंम् ६ देवानां
 पत्नीरुशतीरवन्तुः प्रावन्तु नस्तु जयेवा जसातये । याः पार्थिवा सोया अपामपि ब्र-
 तेतानो देवीः सुहवाः शर्मयच्छत ७ उत माव्यन्तु देवपत्नीरिन्द्राण्यं १ आय्यश्विनीराट् ।
 आरोदंसी वरुणानीगृणोतु व्यन्तु देवीर्यं क्रतुर्जनीनाम् ८ ॥ २८ ॥ इति शाकल-
 क्संहितायां चतुर्थाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

प्रयुञ्जती सप्त प्रतियः कदुपञ्चमतिमानुजगित्देवः प्रतिमभोन्त्यातृणपाणिर्विश्वस्वस्त्याधेयः पङ्कन्त-
 म्नेपधोनाचतुष्पेन्द्रवायवीत्रायव्यैकैन्द्रवायव्यौ चतस्रो गायत्रयः पञ्चुणिहस्तिस्त्रो जगत्यस्त्रिष्टुभोवान्ये
 अनुष्टुभौ प्रथवावाश्वयूनाशपावाश्वोभारुतंहत्पाङ्कपृथन्ये चकोवेदपोल्लशककुवृहत्यनुष्टुप्परलजिण-
 ककुप्सतोवृहत्यौ गायत्री सतोवृहत्यौ ककुप्सतोवृहती प्रशर्थाय पओना जागतमु-
 पान्त्यात्रिष्टुप्पयस्योदशान्त्यात्रिष्टुवमेनवार्हतंतृतीयासप्तम्यौ सतोवृहत्यावारुद्रासोष्टौ द्वित्रिष्टुवन्त-
 मुभवास्त्रिष्टुवन्तमीळद्विजगत्पन्तमायेचचकैष्ट्रकोनागायत्रं शवाश्वोत्रैवेददधीतरंतपुरुमीष्टौ दाभ्यरय-
 वीर्तिमरुतश्चदानुष्टुभशशंसवुद्ध्याचतरन्तमहिर्पिशशीयसीपञ्चम्यनुष्टुवमीसतोवृहत्युतेनवश्रुतिवि-
 न्मैत्रारुणवैत् ।

प्रयुञ्जती सप्त प्रतियः अत्रेयो विश्वेदेवास्त्रिष्टु ।

४७ अम् प्रयुञ्जतीदिवएतिव्रुयाणामहीमातादुहितुर्वोधयन्ती । आविवांसन्ती
 युतिर्मनीपापितृभ्युआसदने जोहुवाना १ अजिरासस्तदपृईयमाना आतस्थिवां-

सोऽमृतंस्थनाभिम् । अनन्तासंश्रवोविश्वतःसीपरिद्यावापृथिवीयन्तिपन्थाः २
 उक्षासंमुद्रोअरुणःसुपुर्णःपुवस्ययोनिपितुराविदेश । मध्येदिवोनिहितःपृथ्निर-
 द्माविचंक्रमेरजसस्पात्यन्तौ ३ चत्वारंइविभ्रतिक्लेमयन्तोदडागर्भं चरसेधापय-
 न्ते । त्रिधातवःपरमाअस्यगावोदिवश्ररन्तिपरिसद्योअन्तान् ४ इदंवपुनिवचनं
 जनासश्ररन्तियन्नर्थस्तस्थुरापः । द्वयदोविभृतोमातुरन्येइहेहंजातेयस्याइसर्व-
 न्वू ५ वितन्वतेधियोअस्माअपीसिब्रवापुत्रायमातरौवयन्ति । उपप्रक्षेवृषणो
 मोदमानादिवस्पथावध्वोयन्त्यच्छं ६ तदंस्तुमित्रावरुणातद्रेशयोस्मभ्यमि-
 दमस्तुशस्तम् । अशीमहिगाधमुतप्रतिष्ठानमोदिवेवृहतेसादनाय ७ ॥ १ ॥

कदु पथ प्रतिभानुरात्रेयो विश्वे देवा जगती ।

४८ कदुप्रियायधानैमनामहेस्वक्षत्रायस्वयंशसेमहेवयम् । आमेन्यस्यरज-

सोऽयद्ब्रह्मैवापोवृणानावितनोतिमायिनी १ ताअन्नतवयुर्नवीरवक्षणसमान्या
 वतयाविश्वमारजः । अपोअपचीरपराअपेजतेप्रपूर्वाभिस्तिरतेदेवयुर्जनः २
 आग्रावभिरहन्यभिरक्तुभिर्वरिष्ठ्वज्जमाजिघतिमायिनि । शतंवायस्यप्रचरन्त्स
 वमेसंवर्तयन्तोविचवतयन्नहा ३ तामस्यरीतिंपरशोरिवप्रत्यनीकमख्यंभुजेअ-
 स्यवपसः । सचायादिपितुमन्तमिवक्षयंरत्नंदधातिभरहतयेविशे ४ सजिह्वयाच-
 तुरनीकऋजतेचारुवसानोवरुणोयतन्नरिम् । नतस्यविद्वपुरुत्पचताव्यंयतोभगः
 सवितादातिवार्यम् ५ ॥ २ ॥

देवं वः प्रतिप्रभ आत्रेयो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

४१ देववोअद्यसवितारमेयेभगचरत्नविभजन्तमायोः । आवांनरापुरुभुजा
 ववृत्यादिवेदिवेचिदश्विनासखीयन् १ प्रतिप्रयाणमसुरस्यविद्वान्तसूक्तैर्देवंसवि-

तारदुवस्य । उपब्रुवीतनमसाविजानञ्ज्येष्टचरत्नविभजन्तमायोः २ अदत्रया
 दयतेवार्थाणिप्राभगोअदितिर्वस्तुस्रः । इन्द्रोविष्णुर्वरुणोमित्रोअग्निरहानि
 भ्राजन्यन्तदस्माः ३ तन्नोअनर्वासंवितावरुंथतत्सिन्धवइप्रयन्तोअनुगमन् ।
 उपयद्वेचेअध्वरस्यहोतारायःस्यामपतयोवाजंरत्नाः ४ प्रयेवसुभ्यईवदानमोदुर्थे-
 मित्रेवरुणेसूक्तयाचिः । अवैत्वम्बंकृणतावरीयोदिवस्पृथिव्योरवसामदेम ५ ॥ ३ ॥

त्रिभ्यः पञ्च स्वस्त्यात्रेयो विश्वे देवा अनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

५० विश्वोदेवस्यनेतुर्मतोवुरीतसख्यम् । विश्वोरायईपृथ्यतिद्युमंत्रवृणतिपू-
 ष्यसे १ तेतेदेवनेतयेत्रेमाअनुशसे । तेरायतेह्याइपृचेसचेमहिसच्चथैः २ अतो
 नआनृनतिथीनतःपत्नीदशस्यत । आरेविश्वंपथेष्ठांद्दिप्रोयुयोतुयुर्यविः ३ यत्र
 वारिर्भिहितोदुद्रवद्दोण्यःपशुः । नृमणावीरपस्त्योऽर्णाधीरेवसनिता ४ एयते

तेनेताम्यनिःशङ्किः । शृंगयेऽंस्त्यस्तयङ्गुःस्तुनीमनामहेवृस्तुतोमना-
महे १ ॥ ४ ॥

धने १४११ मन्त्रावेणो रिने देवाः । प्राजाधम्यो गायधपः । एतादृश्यायास्ति-
योग्ययो तगत्यो वा । धन्ये धनुशुषी । शिष्टा उद्विहः ।

'११ ओंमृतस्वर्गितयेनिर्भूमंभिरागहि । श्रेणिहृद्व्यदत्तये १ ऋतवीतय-
भाणमन्वगमोअक्षरम् । अग्नेःपितृतन्निश्वा २ विप्रैभिर्विप्रसन्त्यप्रातर्या-
वशिरागहि । देवेभिःतामपीतये ३ अयंसोमभ्रममृतोऽमत्रेपरिक्रियते । प्रिय
इन्द्रायानने ४ वायुवायाहिनीतयेत्तयाणोहृद्व्यदत्तये । पित्रामृतस्यान्वमो
भृतिप्रपः ५ ॥ ५ ॥ इन्द्रायवायवेगामृतानाशितिमर्हथः । तायुंयेधामरेपसा-
वृषिप्रपः ६ मृताइन्द्रायवायवेगोमोहोहृद्व्याशिगः । निधमयन्तिमिन्नयोऽग्नि

प्रयः ७ सजूर्विश्वेभिर्देवेभिरश्विभ्यामुपसांसजूः । आयाह्यग्नेअत्रिवत्सूतेरेण ८
 सजूर्मित्रावरुणाभ्यांसजूःसोमैर्नविष्णुना । आयाह्यग्नेअत्रिवत्सूतेरेण ९ सजू-
 रादित्यैर्वसुभिःसजूर्रिन्द्रेणवायुना । आयाह्यग्नेअत्रिवत्सूतेरेण १० ॥ ६ ॥
 स्वस्तिनोमिमीतामश्विनाभगःस्वस्तिदेव्यदितिरनुवर्णः । स्वस्तिपयाअसुरोद-
 धातुनः स्वस्तिद्यावापृथिवीसुचेतुना ११ स्वस्तयेवायुमुपब्रवामहसोमंस्वस्ति
 भुवनस्ययस्पतिः । बृहस्पतिसर्वगणस्वस्तयेस्वस्तयआदित्यासोभवन्तुनः १२
 विश्वेदेवानोअद्यास्वस्तयेवैश्वानरोवसुरग्निःस्वस्तये । देवाअचन्त्वभवःस्वस्तये
 स्वस्तिनोरुद्रःपात्वंहसः १३ स्वस्तिमित्रावरुणास्वस्तिपथ्येरेवति । स्वस्तिन
 इन्द्रश्चाग्निश्चस्वस्तिनोअदितेकृधि १४ स्वस्तिपन्थामनुचरेमसूर्याचन्द्रमसा-
 चिव । पुनर्ददताघ्नताजानतासंगमिमाहि १५ ॥ ७ ॥

प्र सप्तदश श्वायाथ आग्नेयो मरुतोऽनुष्टुप् । षष्ठ्यन्त्ये षड्डी ।

५२ प्रइयांवाश्वघृण्णयाचांमरुद्भिर्ऋक्भिः । येअद्रोघमनुष्वधंश्रवोमदन्ति
यज्ञियाः १ तेहिस्थिरस्यशवसःसखायःसन्तिघृण्णया । तेयामुन्नाधुपृद्विनस्तमना
पान्तिशश्वतः २ तेस्पन्द्रासोनोक्षणोऽतिष्कन्दन्तिशवरीः । मरुतामधामहो
दिविक्षमाचमन्महे ३ मरुत्सुवोदधीमहिस्तोमयज्ञचघृण्णया । विश्वेयेमानुपा
युगापान्तिमत्यैरिपः ४ अहन्तेयेसुदानवोनरोअसामिशवसः । प्रयज्ञयज्ञियैभ्यो
दिवोअर्चामरुद्भ्यः ५ ॥ ८ ॥ आरुक्मैरायुधानरंक्रुष्वाऋष्टीरंसृक्षत । अन्वेना
अहविद्युतोमरुतोज्जङ्गतीरियभानुरतत्मनादिवः ६ येवांवृधन्तपार्थिवायउरा
वन्तरिक्षआ । वृजनेवानदीनासवस्थैवामहोदिवः ७ शर्षोमारुतमुच्छसस्त्य
शवसुमभ्वंसम् । उतस्मतेगुप्तेनरःप्रस्पन्द्रायुजतत्मना ८ उतस्मतेपरुष्ण्या

मूर्णोवसतशुन्ध्यवः । उतपव्यारथानामद्रिभिन्दन्त्योजसा १ आपथयोत्रिपे-
थयोऽन्तस्पथाअनुपथाः । एतेभिर्महानामभिर्यज्ञविष्टारओहते १० ॥ १ ॥
अथानरोन्योहतेऽथानियुतओहते । अवापारावताइतिचित्रारूपाणिदश्या ११
छन्दःस्तुभःकुभन्यवउत्समार्कीरिणोनृतुः । तेमेकेचिन्नताययऊमाआसन्दृशि-
त्विये १२ यऋष्याऋषिर्विद्युतःकवयःसन्तिवेधसः । तमृपेमारुतंगणनंसस्या
रमयागिरा १३ अच्छऋपेमारुतंगणदानामित्रनयोपणा । द्विवोवाधृष्णवओ-
जसास्तुताधीभिरिपण्यतः १४ नमन्वानएपादेवौअच्छानवक्षणा । दानासंचेत
सूरिभिर्यामश्रुतेभिरजिभिः १५ प्रयेमेवन्ध्वेव्रेगावोचन्तसरयुःपृश्रिवोचन्तमा-
तरम् । अधापितरमिष्मिणरुद्रवोचन्तशिकसः १६ सप्तमेसप्तशाकिनएकमे-
काशताददुः । यमुनायामधिश्रुतमुद्राधोगव्यमृजेनिराधोअश्वयमृजे १७॥१०॥

यथा । स्यन्नाअश्वाइवाध्वनोविमोचनेवियद्वतन्तएन्यः ७ आर्घातमरुतोदिव
 आन्तरिक्षादमादृत । मावस्थातपरावतः ८ मावोरसानितभाकुभाक्कुमुर्मावुः
 सिन्धुनिरारमत् । मावःपरिष्ठात्सर्युःपुरीपिण्यस्मेइत्सुन्नमस्तुवः ९ तंवःशार्ध
 रथानात्वेपंगुणंमारुतंनव्यसीनाम् । अनुप्रयन्तिवष्टयः १० ॥ १२ ॥ शार्धशार्ध
 वएपांवातंत्रातंगुणंसुशस्तिभिः । अनुक्रामेमधीतिभिः ११ कस्माअद्यसु-
 जातायरातहव्यायप्रययुः । एनायामेनमरुतः १२ येनतोकायतनयायधान्यं १
 वीजुंचहध्वेअक्षितम् । अस्मभ्यंतद्धचनयद्वईमहेराधोविश्वायुसौभगम् १३
 अतीयामनिदस्तिरःस्वस्तिभिर्ह्रित्वावद्यमरातीः।वृष्टीशंयोरापंडुस्त्रिभेपुजंस्याम
 मरुतःसह १४ सुदेवःसमहासतिसुवीरोनरोमरुतःसमर्त्यैः । यंत्रायध्वेस्याम्

ते १५ स्तुहिभोजान्तस्तुवतोअस्ययामनिरणगावोनयवंसे । यतःप्रवोद्वस-
खीरनुहयगिरागृणीहिकामिनः १६ ॥ १३ ॥

प्र शर्षाय पञ्चदश इयावाश्च आत्रेयो महतो जगती । उपान्सा त्रिष्टुप् ।

५४ प्रशर्षायैश्वर्यास्वभानवदृमांवाचंमनजापर्वतच्युते । घर्मस्तुभेद्विव
आपृष्ठयर्चनेद्युन्नश्रवसेमहिनुष्णमर्चत १ प्रवोमरुतस्तवियाउदुन्यवोववोववो
अश्वयुजःपरिज्ययः । संविद्युतादधतिवाशतित्रितःस्वरन्त्यापोऽवनापरिज्ययः २
विद्युन्महसोनरोअश्मदिद्यवोवातत्वियोमरुतःपर्वतच्युतेः । अब्दयाचिन्मुहुरा
ह्वादुनीवृतःस्तनयदमारभसाउदोजसः ३ व्यं १ कृत्तुद्राव्यहानिशिक्षसोव्य १ न्त-
रिक्षं विरजांसियतयः । नियदज्जाँअजथुनावईयथाविदुर्गाणिमरुतोनाह्रिष्यथ ४
तद्वीथवोमरुतोमहित्यनंदीर्षतेतानसूयोनयोजनम् । एतान्प्रयामेअगुंभीतशोचि

पोऽनश्वदांयत्रययातनागिरिम् ५ ॥ १४ ॥ अत्राजिशाधोमरुतोयद्वर्णसंमोपथा
 वृक्षंक्रंपनेवधसः।अधंस्मानोअरमंतिसजोप्रसश्रक्षुरिवयन्तमनुनेपथासुगम् ६
 नसजीयतेमरुतो नहंन्यतेनस्त्रेधतिनव्यथतेनरिप्यति । नास्यरायउपंदस्यन्तिनो-
 तयऋषिवायराजानंवासुपदूथ ७ नियुत्वन्तोग्रामजितोयथानरोऽर्थसंणोनमरुतः
 कवन्धिनः । पिन्वन्त्युत्संचदिनासोअस्वरत्न्युन्वन्तिपृथिधीमध्वोअन्धंसा ८ प्र-
 वत्वतीयंपृथिवीमुरुद्ध्यःप्रवत्वतीद्यौर्भवतिप्रयद्ध्यः । प्रवत्वतीःपृथ्याअन्तरिक्ष्याः
 प्रवत्वन्तःपर्वताजीरदानवः ९ यन्मरुतःसभरसःस्वर्णरुःसूर्यउदितेमदथादिवो
 नरः । नवोऽर्थाःश्रथयन्ताहसिस्रतःसद्योअस्याध्वनःपारमंभ्रुथ १० ॥ १५ ॥
 असेपुवऋष्टयःपत्सुखादयोवक्षःसुरुकमामरुतोरथेऽभः । अग्नित्राजसोविद्युतो
 गभंस्त्योःशिप्राःशीर्षसुवितंतताहिरण्यर्थाः ११ तंनाकंमयोअगृभीतगोचिन्ऋ-

पिप्पलं मरुतो विधुनुथ । समञ्च्यन्तवृजनाति त्विप्रन्त्यस्वरन्तिघोषं विततमृता-
 यवः १२ युष्मादंतस्य मरुतो विचेतसारायः स्यामरथ्योऽवयस्वतः । नयोयुच्छ-
 तितिप्प्योऽथ दिवोऽस्मेरारन्तमरुतः सहस्रिणम् १३ ग्र्यंरयिंमरुतः स्याहर्वीरं
 ययमृपिमवथसामविप्रम् । ययमर्वन्तं भरतायुवार्जययंथ्यराजानंश्रुष्टिम-
 न्तम् १४ तद्वोयामिद्रविणंसद्यजतयोयेनास्वर्णततनामनूरभि । इदंसुमेमरु-
 तोहर्यतावचोयस्यतरैमतरसाशतंहिमाः १५ ॥ १६ ॥

म यज्यवो दश इयावाश्च आत्रेयो महतो जगती । अस्या त्रिष्टुप् ।

५५ प्रयंज्यवो मरुतोऽत्राजट्टयोवृहद्वयोदधिरेरुक्मवक्षसः । ईर्यन्ते अश्वैः सु-
 यमैभिराशुभिः शुभंयातामनुरथा अवृत्सत १ स्वयंदधिध्वेतविषीयथां विदवृह-
 त्महान्तुर्वियाविराजथ । दुतान्तरिक्षमिरेव्योजेसाशुभंयातामनुरथा अवृत्स-

त २ साकंजाताःसुभ्वःसाकमुक्षिताः श्रियेचिदाप्रंतराववृधुनरंः । विरोकिणः
 सूर्यस्वेव२मयःशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ३ आभूपेण्येवोमरुतोमहित्वनंदिदृ
 क्षेण्यंसूर्येवचक्षणम् । उतोअस्मैअमृतत्वेदधातनशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ४
 उर्वीरयथामरुतःसमुद्रतोययंबृष्टिर्वपयथापुरीपिणः । नवोदस्राउपदस्यन्तिवेन-
 वःशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ५ ॥ १ ७ ॥ यादश्वान्वपुपृपतीर्युग्ध्वंहिरण्यया-
 नप्रत्यत्काअमुग्धम् । विश्वाइत्स्पृधोमरुतोव्यस्यथशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ६
 नपर्वताननूद्योवरन्तवोयत्राचिध्वंमरुतोगच्छथेदुतत् । उतद्यावापृथिवीधाथना
 परिशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ७ यत्पुण्यंमरुतोयच्चनूतंनयदुद्यतेवसवोयच्चश-
 स्यते । विश्वस्यतस्यभवथानवेदसःशुभंयातामनुरथाअवृत्सत ८ मळतनोमरु-
 तोमार्वधिष्ठनास्मभ्यंशर्मवहृलंविर्यन्तन । अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगतनुशुभं

यातामनुरथा अवृत्सत १ ययमस्मान्नयतवस्यो अच्छानिरहतिभ्यो मरुतो गृणा-
नाः । जुप्रथ्वेनोहव्यदात्तियजत्रावयस्यामपतयोरयाणाम् १० ॥ १८ ॥

अथे नव श्यावाश्च आत्रेयो मरुतो वृहती । तृतीयासप्तम्यौ सतो वृहस्यौ ।

५६ अग्नेशधन्तमागुणं पिष्टरुक्मेभिरजिभिः । विशो अद्य मरुतामवह्वयेद्वि-
श्विद्रोचनादधि १ यथाचिन्मन्यसेहृदातदिन्मैजमुराशसः । येतेनेदिष्टहव-
नान्यागमन्तान्वर्धभीमसंहशः २ मोह्नुमन्तवपृथिवीपराहतामदन्त्येत्यस्मदा ।
ऋक्षोनवो मरुतः शिमीवा असोद्भ्रोगैरिवभीसयुः ३ नियेरिणन्त्योजसायथा
गावोनदुर्युरः । अश्मानंचित्स्वयं १ पधंतगिरिप्रच्यावयन्तियामभिः ४ उत्तिष्ठ
नतमैयास्तोमैः समुक्षितानाम् । मरुतां पुरुतममपूव्यवांसगमित्रह्वये ५ ॥ १९ ॥
युं ह्वारुप्रारथे युं ह्वारथे पुरोहितः । युं ह्वार अजिरावुरिवोह्वेव हिष्ठाधुरिवोह्वे ६

उतस्यवाज्यरूपस्तुचिष्वणिरिहस्मंधायिदर्शितः । मावोथामेप्रुमस्तश्चिरंकरत्प्रतं
 रथेषुचोक्त ७ रथंनुमारुतंवयंश्रंवस्युमाहुवामहे । आयस्मिन्तस्थौसुरणानि
 विभ्रतीसचामरुत्सुरोदृसी ८ तंवःशर्धैरथेशुभत्वेपंपनस्युमाहुवे । यस्मिन्त्सु-
 जातासुभंगामहीयेतेसचामरुत्सुमीह्नुपी ९ ॥ २० ॥ इति शाकलकूसंहितायां
 पञ्चमे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

आ रुद्रासोष्टौ श्यावाथ आत्रेयो मरुतो जगती । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

५७ आरुद्रासइन्द्रवन्तःसजोषसोहिरण्यरथाः सुव्रितायगन्तन । इयंवी
 अस्मत्प्रतिहर्यतेमतिस्तृष्णजेनद्विवउत्साउद्वन्यवे १ वाशीमन्तःक्रष्टिमन्तोमनी-
 यिणःसुधन्वान्दुर्मुन्तोनिगृह्णिणः । स्वर्वाःस्थसुरथाःपृश्निमातरःस्वायुधाम-

रुतोयाथनाशुभम् २ धनुथद्यापवतन्दाशुपेवसुनिवोवनाजिहतेयामनोभिया ।
 कोपयंपृथिर्वीपृथिमातरःशुभेयदुग्नाःपृथीरयुग्धम् ३ वार्तत्वियोमरुतोवर्ष-
 निणिजोयमाइवसुसदृशःसुपेशसः । पिशङ्गांश्वाअरुणाश्वाअरेपसुःप्रत्वक्षसो
 महिनाद्यौरिखोरवः ४ पुरुद्रप्साअजिमन्तःसुदानवस्त्वेपसदृशोअनवन्नराघसः ।
 सुजातासौजनुपारुकमवक्षसोदिवोअर्काअमृतामभेजिरे ५॥ २१ ॥ ऋटयोवो
 मरुतोअंसयोरधिसहओजोवाहोवोवलहितम् । नृम्यागीर्पस्वायुंधारथैपुवोविश्वा
 वाःश्रीरधितनूपुपिपिशे ६ गोमदश्वावप्रथवत्सुवीरंचन्द्रवृद्राधौमरुतोददानः । प्रश-
 स्तिनःकणुतरुद्रियासोभक्षीयवो । वसोदैव्यस्य ७ ह्येनरोमरुतोमृळतांनस्तुवीम-
 घासोअमृताऋतज्ञाः । सत्यश्रुतःऋवयोपुवनिवृहद्विरयोवृहद्वक्षमाणाः ८ ॥ २२ ॥

तन्वष्टौ श्यावाश्च अत्रेयो मरुतस्त्रिष्टुः ।

५८ तसुननंतविपीमन्तमेपांस्तुयेगुणंमारुतंनठ्यसीनाम् । यआश्वंश्वाअमं-
ब्रह्मन्तउतेशिरैअमृतस्यस्यराजः १ त्वेयंगुणंतवसंखादिहस्तंधुनित्रतंमायिनं
वातिवारम् । मयोभुवोधेअमितामहित्वावन्दस्वविप्रतुविरार्धसोनून् २ आवो
यन्तूववाहासोअद्यवृष्टियेविश्वेमरुतोजुनन्ति । अययोअग्निमरुतःसमिद्धएतंजु-
पध्वंकवयोयुवानः ३ युयंराजानिमिर्यंजनायविश्वतष्टंजनयथायजत्राः । युष्म-
वैतिमुष्टिहावाहुजूतोयुष्मत्सदश्वोमरुतःसुवीरः ४ अराइवेदचरमाअहेवप्रप्रजा-
यन्तेअकवामहोभिः । पृश्रेःपुत्राडंपमासोरभिष्टाःस्वयामत्यामरुतःसंमिमिक्षुः ५
यत्प्रायांसिष्टुपृपतीभिरश्वैर्वळुपुविभिर्मरुतोरथेभिः ॥ क्षोर्वन्तुआपोरिणतेवना-
न्यवोस्त्रियोवृपुमःकन्वतुदौः ६ प्रथिष्टयामन्युथिवीचिदेपांभतंवगर्भस्वमिच्छवो

धुः । वातान्हाश्वान्धुर्यायुज्वेषस्वेदचक्रिरुद्रियासः ७ ह्येनरोमरुतोमु
 ल्लतान्स्तुर्वामथासोअमृताऋतज्ञाः । सत्यश्रुतःकवयोपुत्रानोबृहद्विरयोवृहदुक्ष-
 माणाः ८ ॥ २३ ॥

प्र बोधौ श्यावाश्व आत्रेयो मरुतो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

५९ प्रवःस्पळऋत्सुवितायदावनेऽर्चादिवेप्रपृथिव्याऋतंभरे । उक्षन्तेअश्वान्
 त्तरुपन्तआरजोऽनुस्वंभानुश्रथयन्तेअर्णवैः १ अमदिषांभियसाभूमिरेजतिनौन
 पूर्णाक्षरतिव्यथिर्यती । इरेहगोयेचितयन्तएमभिरन्तमहेविदथेयेतिरेनरः २ गवा-
 मिवश्रियसेगङ्गमुत्तमंसर्योनचक्षुरजसोविसर्जने । अत्याइवसुभ्वं १ श्वारं वःस्थान्
 मर्याइवश्रियसेचेतथानरः ३ कोवोमहान्तिमहतामुदश्रवत्कस्काव्यामरुतःको
 हूपैस्या । ययंहभूमिंकिरणंनरेजथप्रयद्मरध्वेसुचितायदावने ४ अश्वान्देवेदरुयासः

सर्वन्ववःशूराइवप्रयुधःप्रोतयुधुः।मयाइवसुवधोवावृधुर्नरःसूर्यस्यचक्षुःप्रमिन-
 न्तिवृष्टिभिः ५ तेअज्येष्ठाअकनिष्ठासउद्भिदोऽमध्यमासोमहंसाविवावृधुः । सु-
 जातासोजुनुयापृश्निमातरोदिवोमर्याआनोअच्छाजिगातन ६ वयोनयेश्रेणीःपु-
 त्तुरोजसान्तान्दिवोवृहतःसानुंनस्परिं । अश्वांसएयामुभयेयथाविदुःप्रपवतस्यन-
 भनूरुचुच्यवुः ७ मिमातुद्यौरदित्तिर्वीतयेनःसंदानुचित्राउपसोयतन्ताम् । आचु-
 च्यवुदिव्यंकोशमेतऋषेरुद्रस्यमरुतोगृणानाः ८ ॥ २४ ॥

इक्षिणी श्यावाश्व आत्रेयो मरुतो वाग्निश्च त्रिष्टुप् । अन्त्ये जगत्पौ ।

६० इळेअग्निस्वर्वसनमोभिरिहप्रसत्तोविचयत्कृतंनःरथैरिवप्रभरिवाजयद्भिः
 प्रदक्षिणिन्मरुतांस्तोममृध्याम् १ आयेतस्युःपृथतीपुश्रुतासुसुखेपुरुद्रामरुतो-

केटुकोनविंशतिः श्यावाश्व आत्रेयो गायत्री । पञ्चम्यनुष्टुप् । नवमी सतोवृहती । पञ्चम्यादि-
चतसृणां शसीयसी तरन्तमहिपी । नवम्याः पुरुपीड्ढो वैददभिः । दशम्यास्तरन्तो

वैददभिः । अन्यानां तिष्ठणां रथवीतिर्दरभ्यः । शिष्टानां महतः ।

६१ केष्ठानरः श्रेष्ठतमायएकैकआयुय । पुरमस्याः परावतः १ के१वो ऽथा-
काङ्भीशिवः कथंशैककथायय । पृष्ठेसदोनेसोर्यमः २ जघनेचोदेषां विसक्था-
निनरोयमुः । पूत्रकृथेनजनयः ३ परावीरासएतनमयासोभद्रजानयः । अम्रित-
पोयथासथ ४ सनत्साश्व्यपशुमुतगव्यंशतावयम् । श्यावाश्वस्तुताययादोर्वा-
रायोपववृहत् ५ ॥ २६ ॥ इतल्वास्त्रीशशीयसीपुंसोभवत्तिवस्यसी । अदेव-
त्रादरायसः ६ वियाजानातिजसुरिवितृप्यन्तविकामिनम् । देवत्राकृणतेमनः ७

१। नचिदुग्राजिहतेनिवाभियापृथिवीचिद्रेजतेपर्वताश्चित् २ पर्वतश्चिन्महिंव-
 द्धोविभ्रा-
 णयदिवश्चित्सानुरजतस्वनेवः । यत्क्रीळथमरुतःकृष्टिमन्तुआपड्वसद्व्यश्चो
 धयोण्डि ३ वराड्वेद्रेवतासोहिरण्यैरभिस्वधाभिस्तन्वःपिपिश्रे । श्रियेश्रियास्त-
 सोरथेषुतत्रामहासिचक्रितनू ४ अज्येष्ठासोअकनिष्ठासएतेसंभ्रातरोवावधुः
 सौभगाय । युवापितास्वपारुद्रंयांसुदुधापश्रिःसुदिनामरुद्ध्यः ५ यदुत्तमेमरुतो
 मध्यमेवायद्वावमेसुभगासोद्विषष्ठ । अतोनेरुद्राउतवान्व ६ स्याद्विचिच्छविषो
 यद्यजाम ६ अग्निश्चयन्मरुतोविश्वेदसोद्विवोवहध्वउत्तरावधिष्णुभिः । तेमन्द-
 सानाधुनयोरिशादसोवामंधत्तयजमानायसुन्वते ७ अग्नेमरुद्भिःशुभयाद्विष्क-
 षिः सोमपिवमन्दस्तानोर्गणश्रिभिः । पावकेभिर्विश्वमिन्वेभिरायुमिर्वैश्वानरप्र-
 दियकितुनासजूः ८ ॥ २५ ॥

कैष्टिकोनांशतिः इयावाभ आत्रेयो गायत्री । पञ्चम्यद्गुप् । नवमी सतोवृहती । पञ्चम्यादि-

चत्स्थणां त्रासीयसी तरन्तमहिषी । नवम्याः पुरुमीद्धो वैददभिः । दशम्यास्तरन्तो

वैददभिः । अन्त्यानां तिष्ठणां रथवीतिर्दाह्यः । शिष्टानां मस्तः ।

६१ केषानरः श्रेष्ठतमाय एकं एक आयुष । पूरमस्याः परावतः १ कं १ वो ऽश्वाः
काङ्गुभीशिवः कथंशैककथार्यय । पुष्टेसदेनसोर्यमः २ जघनेचोदेषां विसवथा-
निनरोयमुः । पुत्रकृथेनजनयः ३ परावीरासएतनमर्यासोभद्रजानयः । अग्नि-
पोयथारसथ ४ सनुत्साश्व्यं पशुमुतगव्यं शतावयम् । श्यावाश्वस्तुताययादोर्वी-
रार्योपववृहत् ५ ॥ २६ ॥ इतत्वास्त्रीशशीयसीपुंसोभवतिवस्यसी । अदेव-
त्रादरायसः ६ वियाजानातिजसुरिवितृष्यन्तं विकामिनम् । देवत्राकृणतेमनः ७

उ॒त॒घ॒ने॒मो॒अ॒स्तु॒तः॒पु॒मौ॒इ॒ति॒ब्रु॒वे॒ष॒णिः॒ । स॒वैर॑दे॒य॒इ॒त्स॒मः॒ ८ उ॒त॒मे॑ऽर॒प॒द्यु॒व॒ति-
 म॑म॒न्दु॒पी॒प्र॒ति॒श॒या॒वा॒य॒व॒र्त॒नि॒म् । वि॒रो॒हि॒ता॒पु॒रु॒मी॒ह्ना॒य॒ये॒म॒तु॒वि॒प्र॒ाय॒दी॒र्घ॒य॒श॒से॑ ।
 यो॒मै॒धे॒न॒नां॒ज्ञा॒त॒वै॒द॒श्वि॒र्य॒था॒द॒द॒त् । त॒र॒न्त॒इ॒व॒म॑ह॒नां १० ॥ २७ ॥ य॒इ॒व॒ह॑न्त
 आ॒शु॒भिः॒पि॒व॒न्तो॒म॒दिर॑म॒धु । अ॒त्र॒श्र॒वांसि॒द॒धिरे॑ ११ ये॒षां॒श्रि॒या॒धि॒रो॒द॒सी॒वि॒भ्रा-
 ज॒न्ते॒रथे॒ष्वा । वि॒वि॒रु॒क्म॒इ॒वो॒परि॑ १२ यु॒वा॒स॒मा॒रु॒तो॒ग॒ण॒स्त्वे॒र॒थो॒अ॒ने॒द्यः । शु॒भं-
 या॒वा॒प्र॒ति॒क्नु॒तः १३ को॒वै॒व॒न॒न॒मै॒या॒य॒त्रा॒म॒द॒न्ति॒वू॒त॒यः । ऋ॒त॒जा॒ता॒अ॒रे॒प॒तः १४
 य॒यं॒म॒तै॒वि॒प॒न्य॒वः॒प्र॒णे॒तार॑इ॒त्या॒धि॒या । श्रो॒त॒रो॒या॒म॒हू॒ति॒यु १५ ॥ २८ ॥
 ते॒नो॒व॒सू॒नि॒का॒न्या॒पु॒रु॒श्च॒न्द्रा॒रि॒शा॒द॒सः । आ॒य॒ज्ञि॒या॒सो॒व॒वृ॒च॒न १६ ए॒तं॒मे॒स्तो॒मं-
 म॒र्ष्ये॒दा॒न्य॒प॒रा॒व॒ह । गि॒रो॒दे॒वि॒र॒थी॒रि॒व १७ उ॒त॒मे॒वो॒च॒ता॒दि॒त्ति॒सु॒त॒सो॒मि॒रथ-

वीती । नकामोअपवेतिमेः १८ एपक्षेतिरथेवीतिर्मघवागोमतीरनु । पवतेष्व-
पश्रितः १९ ॥ २९ ॥

ऋतेन नत्र श्रुतविदात्रेयो मित्रारुणौ श्रिटुप् ।

६२ ऋतेनऋतमपिहितंश्रुवंवांसूर्यस्यत्रविमुचन्त्यश्वान् । दशशतासहत-
स्युस्तदेकदेवानांश्रेष्ठवपुषामपश्यम् १ तत्सुवाँमित्रावरुणामहित्वमीर्मातस्थु-
प्रीरहंभिर्दुदुहे । विश्वाःपिन्वथःस्वसंरस्थेनाअनुवामेकःपविरावचर्त २ अघा-
रयतंपृथियीमृत्थांमित्रराजानावरुणामहोभिः । वर्धयतमोप्रधीःपिन्वतंगाअव-
दृष्टिसृजतजीरदानू ३ आवामश्वंसःसुयुजोवहन्तुयतरंश्मयउर्षयन्त्वर्वाक् ।
धृतस्यनिर्णिणगनुवर्ततेवामुपसिन्धवःप्रदिविक्षरन्ति ४ अनुश्रुतामुमतिवधदुर्वीबु-

हिरण्यजुषारक्षमाणा । नमस्वन्ताधृतदक्षधिगतेमित्रासाथिवरुणेकास्वन्तः ५

॥ ३० ॥ अक्रविहस्तासुकृतेपरस्पायंत्रासाथिवरुणेकास्वन्तः । राजानाक्षत्रम-

हणीयमानासहस्रस्थूणविभृथःसहद्वौ ६ हिरण्यनिर्णिगयोअस्यस्थूणाविभ्राज-
तेदिव्यं १ श्वार्जनाव । भद्रेक्षेत्रेनिमित्तातिखिलेवासेनेममध्वोअधिगत्यस्य ७

हिरण्यरूपमुपसोव्युष्टावयःस्थणमुदितासूर्यस्य । आरोहथोवरुणमित्रगर्तमत्श्र-
क्षायैअदित्तिदित्तच ८ यद्वहिष्ठुनातिविधिसुदानूअच्छिद्रंशर्मभुवनस्यगोपा ।

तेननोमित्रावरुणावविष्टंसियासन्तोजिगीवांसःस्याम ९ ॥ ३१ ॥ इति शाकल-

कुसंहितायां चतुर्थाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

ऋतस्पसप्तार्चनानाजागतेचरणंपङ्क्तन्तुपथिकेतपद्दातहव्यआचिकितानानुष्टुभंतुषळित्यापञ्चयजतः
 प्रवोगायद्वत्रीरोचनाचतुष्कमुचक्रिःपुरुषुणागायद्व्रंतवानस्तुचंबाहुवृक्तआभिन्नओळिहंयदद्यदशपौर-
 आभिनंतदानुष्टुभंतुकुष्ठप्रतिनवावस्युःपाङ्कमाभातिपञ्चात्रिःमातर्यावाणाभिनौनवसप्तवधिरुयुष्णि-
 गादिचतुर्थीत्रिष्टुप्पञ्चानुष्टुभोन्साःपञ्चगर्भस्त्राविष्यत्तपनिपन्महेदशसत्यश्रवात्तपस्यंतुपाङ्कद्युतघामानं
 पद्भुजतेपञ्चत्रयावाभःसाधिवंतुजागतंतत्सवितुर्नवगायन्नमाद्यानुष्टुबच्छदशात्रिःपार्जन्यमुपाधास्तिस्त्रो
 जगत्सत्तपान्सानुष्टुञ्चोळित्यातृचंपार्थिवमानुष्टुभंसम्राजेष्टौवारुणमिन्द्राग्नीपळैन्द्राग्नमानुष्टुभंविराट्पू-
 चान्तंमवोनेवैचयामरुन्मारुतमतिजागतंबाईस्पत्योभरद्वाजःपष्टुमण्डलमपश्यत्वंश्रमेसप्तोन ।

ऋतस्य संसार्चनाना अत्रियो मित्रावरुणौ जगती ।

६३ ऋतंस्वगोपावर्धितिष्ठथोरथंसत्यधर्मणापरमेव्योमनि । यमत्रमित्राव-
 रुणावथोयुचंतस्मैवष्टिमर्थुमत्पिन्वतेदिवः १ सम्राजवस्यभुर्वनस्यराजथोमि-
 त्रावरुणाविविदथेस्युहृशा । वृष्टिंवांशार्थोअमृतत्वमीमहेद्यावापृथिवीविचरन्ति-

न्यवः २ सम्राजा उग्रावृषभादिवस्पतीपृषिव्यामित्रावरुणाविचर्यणी । चित्रेभि-
 रन्नैरुपतिष्ठथोरुंधावर्षयथे असुरस्यमायया ३ मायावामित्रावरुणादिविश्रिता
 सूर्योज्योतिश्चरतिचित्रमायुधम् । तमन्नेणवृष्टयागूहथोदिविपजन्यद्रुप्सामधुम-
 न्तइरते ४ रथंयुञ्जतेमुरुतःशुभेसुखंशूरोनमित्रावरुणागविष्टिषु । रजांसिचित्रा
 विचरन्तितन्यवोदिवःसम्राजापयंसानउक्षतम् ५ वाचंसुमित्रावरुणाविरावती
 पर्जन्यश्चित्रावदतित्विषीमतीम् । अन्नावसतमरुतःसुमाययाद्यावर्षयतमरुणा-
 मरेपसम् ६ धर्मणामित्रावरुणाविपश्चितात्रतारक्षेयेअसुरस्यमायया । ऋतेन
 विश्वंभुवनंविराजथःसूर्यमाधत्थोदिविचिच्यंरथम् ७ ॥ १ ॥

वरुणं सप्तार्चनाना आत्रेयो मित्रावरुणावनुष्टुप् । अन्या पङ्क्तिः ।

६४ वरुणं वोरिशादंसमृचा मित्रं हवामहे । परिब्रजे ववाहो जगन्वासा स्वर्ण-

रम् १ तावाहवासुचेतुनाप्रथन्तमस्माअर्चते । शेवंहिजायैवाविश्वसुक्षासुजो-
 गुवे २ यन्ननमश्यांगतिमित्रस्यथायांपथा । अस्यप्रियस्यशर्मण्यहिंसानस्यस-
 थिरे ३ युवाभ्यामित्रावरुणोपमंधेयामुचा । यद्दक्षयैमघोनांस्तोतृणांचस्पृधसे ४
 आनोमित्रसुदीतिभिर्वरुणश्चसधस्यथा । स्वेक्षयैमघोनांसखीनांचवृधसे ५ यूवं
 नोयेपुवरुणक्षत्रंवृहच्चविभृथः । उरुणोवाजंसातयेकृतरायेस्वस्तये ६ उच्छन्त्यां
 मेयजतादेवक्षत्रेस्वर्शद्ववि । सुतंसोमंनहस्तिभिरापृद्धिधावतंनराविभ्रतावर्चना-
 नंसम् ७ ॥ ३ ॥

यश्चिन्तेत पद्भ्यातहव्य आत्रियो मित्रावरुणावनुष्टुप् । अन्या पङ्क्तिः ।

६५ यश्चिकेतससुकृतुर्वेवत्रासत्रवीत्तुनः । वरुणोयस्यदर्शतोमित्रोवावर्नते
 गिरः १ तांहिथ्रेष्ववर्चसाराजानादीर्घिथ्रुचमा । तासत्पतीकृतावृधकृतावानाज-

नैजने २ तार्वामियानो ऽवसेर्षाउपब्रुवेसर्षा । स्वश्वांसःसुचेतुनावाजौअभिग्रा-
 दावने ३ मित्रोअंहोश्चिदादुरुक्षयायगातुर्वनते । मित्रस्यहिप्रतूवतःसुमतिरस्ति
 विधतः ४ वयंमित्रस्यावसिस्यामसप्रथस्तमे । अनेहमस्त्वोतयःसत्रावरुणशे-
 पसः ५ युवंमित्रेमंजनंयतथःसंचनयथः । मामधोनःपरिख्यतंमोअस्माकमु-
 रीणांगोपीयेनरुरुष्यतम् ६ ॥ ३ ॥

आ चिकितान पद्दातहव्य आत्रयो मित्रावरुणावनुदुप् ।

६६ आचिकितानसुक्रतुदेवौर्मतरिशदसा । वरुणायऋतपेशसेदयितप्रयसे
 मूहे १ ताहिक्षत्रमविहृतंसम्यगंसुथै १ माशति । अर्धव्रतेवमानुंस्व १ णथायिद-
 शतम् २ तायामेरेथानामूर्वीगव्यूतिमेग्राम् । रातहव्यस्यसुष्टुतिद्यूकस्तोमैर्म-
 नामहे ३ अधाहिकाव्यायुवंक्षस्यपभिरंद्भुता । निकेतुनाजनानांचिकेथैपूतद-

क्षसा ४ तद्वृत्तं पृथिवीवृत्तं वृत्तं एव पृथिवीणां । ज्ञयसानावरं पृथ्वतिक्षरन्ति या-
मभिः ५ आयद्वामीयचक्षसा मित्रं वयं च सूर्यः । व्यचिष्ठे बहुपाठ्ये यते महिस्व-
राज्ये ६ ॥ ४ ॥

वळित्या पञ्च यजत आत्रेयो मित्रावरुणा वनुष्टुप् ।

६७ वळित्या देवनिष्कृतमादित्याय जतं वृहत् । वरुणमित्राय मन्वापि षष्ठं क्षत्र-
मांशाथे १ आयद्योनिं हिरण्यं वरुणमित्रसदधः । धर्तारा च र्षणीनां यन्तं सन्नं
रिशादसा २ विश्वे हि विश्वे देसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रतापदे वसश्चिरे पान्ति
मर्त्यैरिपः ३ ते हि सत्यां क्रतुस्पृशं क्रता वानो जनैजने । सुनीथासः सुदानं वो हो-
श्विदुरुचक्रयः ४ कोनुर्वा मित्रास्तुतो वरुणो वातनूनाम् । तत्सुवामेपते मतिरि-
भ्य एपते मतिः ५ ॥ ५ ॥

म वः पक्ष यजत आत्रेयो मित्रारुणौ गायत्री ।

६८ प्रवोमित्राय गायतवरुणांयविपागिरा । महिक्षत्रावृतंवृहत् १ सध्राजा
याश्रुतयोनीमित्रश्चोभावरुणश्च । देवादेवेषुप्रशस्ता २ तानःशक्रंपार्थिवस्यम्
होरायोदिव्यस्य । महिवांक्षत्रं देवेषु ३ ऋतमृतेन सपन्तेऽपिरंदक्षमाशाते । अद्रु-
हदेवैवर्धते ४ वृष्टिद्यावारीत्यपिपस्तीदानुमत्याः । बृहन्तंगतमाशाते ५ ॥६॥

श्री रोचना चतुष्कपुरात्रेयो मित्रारुणौ त्रिष्टुप् ।

६९ त्रीरोचनावरुणत्रीरुतद्यन्त्रीणिमित्रवारयथोरजांसि । वावृधानावृमतिं
क्षत्रियस्यानुन्नतरक्षमाणावजूर्यम् १ इरावतीर्वरुणधेनवोवांमधुमद्वांसिन्धवोमि-
त्रदुहे । त्रयस्तस्युर्वृषभासंस्तिसृणांघिषणानारेतोधाविद्युमन्तः २ प्रातर्देवीम-
दितिंजोहवीमिमध्यंदिनउदितसूर्यस्य । राधेमित्रारुणासर्वततेळतोकायतन-

यायशयोः ३ यायतरारजसोरोचनस्योतादित्यादिव्यापाथिवस्य । नवाद्देवा
अमृताआमिनन्तिव्रतानिमित्रावरुणाध्रुवाणि ४ ॥ ७ ॥

पुरूरुणा चतुष्कुरुचक्रिरात्रियो मित्रावरुणौ गायत्री ।

७० पूरूरुणाचिद्धयस्त्यवोनूनवीवरुण । मित्रवंसिवांसुमतिम् १ तावांसम्य-
गद्रुह्वाणेपमश्यामधायसे । वृयतेरुद्रास्याम २ पातनोरुद्रापायुभिर्रुतत्रायेथांसु-
त्रात्रा । तुर्यामदस्युन्तनूभिः ३ माकस्याद्भुतकृतयुक्षभुंजेमातनूभिः । माशेष-
सामातनसा ४ ॥ ८ ॥

आ नस्तुचं वाहुवृक्त आत्रेयो मित्रावरुणौ गायत्री ।

७१ आनोगन्तरिशादसावरुणमित्रंवर्हणा । उपेमंचारुमध्वरम् १ विश्वस्य

हिप्रचेतसावरुणमित्रराजथः । ईगानापिप्यतंधियः २ उपनःसुतमागतंवरुण
मित्रदाशुषः । अस्यसोमस्यपीतये ३ ॥ ९ ॥

आ मित्रे वृचं बाहुवृक्त आवेयो मित्रावरुणावुष्णिक ।

७२ आमित्रेवरुणेवृयंगीभिर्जुहोमोअत्रिवत् । निवृह्विपिसदंतसोमपीतये १
व्रतेनस्योध्रुवक्षेमाघमैणायातयज्जना । निवृह्विपिसदंतसोमपीतये २ मित्रश्च
नोवरुणश्चजुपेतायज्ञामिष्टये । निवृह्विपिसदंतसोमपीतये ३ ॥ १० ॥ इति
शाकल्यकसंहितायां पञ्चमे मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ५ ॥

यद्य दश पौर आत्रेयोऽश्विनावनुष्टुप् ।

७३ यद्यस्यःपरावतियदंवावत्याश्विना । यद्वापुरुपुरुभुजायदन्तरिक्षआग-
तम् १ इहत्यापुरुभूतमापुरुदंसांसिविभ्रता । वरस्यायाम्यधिगूह्वेवतुविष्टमा

भुजे २ ईर्मान्यद्वपुषेवपुश्रुंकरथस्ययेमयुः । पर्यन्यानाहुंपायगामुह्वारजांसिदी-
 यथः ३ तदपुचमिनाकृतंविश्रायद्दामनुष्टे । नानाजातावरेपसासमस्मेवन्धुमे-
 यथुः ४ आयद्वांसूर्यारथंतिष्ठद्रघुष्यदुंसदा । परिवामरुपावयोघृणावरन्तआ-
 तर्पः ५ ॥ १ ॥ युवोरत्रिश्रिकेततिनरासुधेनचेतसा । धर्मयद्दामरेपसंनसंत्यास्त्रा
 भुरण्यति ६ उग्रोवाककहोययिःशृण्वेयामेपुसंतनिः । यद्वांसोभिरश्विनात्रि-
 नरावृवतीति ७ मध्वजुपुर्मधुवारुद्रासिपक्तिपिप्युषी । यत्संमुद्रातिपथःपुकाः
 पृक्षोभरन्तवाम् ८ सत्यमिद्वाउअश्विनायुवामहुर्मयोभुवा । तायामन्यामहूतं-
 मायामन्नमृळ्यत्तमा ९ इमाब्रह्माणिवधनाश्विभ्योसन्तुशंतमा । यातक्षामर-
 थोइवाचोचामवृहन्नमः १० ॥ ११ ॥

७४ कूष्ठे दिवावश्विनाद्यादिवोमनावसू । तच्छ्रवधोवृषणवसुअत्रिर्वासाविवा-
सति १ कुहत्याकुहनश्रुतादिविदेवानासंत्या । कस्मिन्नायतथोजनेकोवानदीनां
सर्वा २ कंयाथःकंहगच्छथःकमच्छायुजाथेरथम् । कस्यब्रह्मणिणरण्यथोवयंवा-
मुशमसीष्टये ३ पौरं चिद्धयुदप्रुतंपौरंपौरायजिन्वथः । यदीगृभततातयेसिंहमिव
द्रुहस्पदे ४ प्रच्यवानाज्जुजुरुषोवैत्रिमत्कंनमुश्चथः । युवायदीकथःपुनराकाम-
मृण्वेवध्वः ५ ॥ १३ ॥ अस्तिहिवामिहस्तोतास्मसिवांसंहृशिंश्रिये । नूश्रुतंम
आगतमवोभिर्वाजिनीवसू ६ कोवामयपूरुणामावहेमत्यानाम् । कोविप्रोवि-
प्रवाहसाकोयज्ञैर्वाजिनीवसू ७ आवारथोरथानांवेष्टोयात्वश्विना । पूरुचिदस्म-
युस्तिरआङ्गोमत्युज्वा ८ शमपूर्वामधुयुवास्माकमस्तुचकृतिः । अर्वाचीना

विचेतसाविभिःशेनेर्वदीयतम् ९ अश्विनायह्वकहिचिच्छुश्रयातिसिमंहवम् ।
वर्षीरूपुवांभुजःपृश्नन्तिसुवांपृचः १० ॥ १४ ॥

प्रति नवावस्युरात्रेयोश्विनौ पङ्क्तः ।

७५ प्रतिप्रियतमंरथंपृपणंवसुवाहनम् । स्तोतावामश्विनावृषिःस्तोमैनुप्रति
भूपतिमाध्वीममंश्रुतंहवम् १ अत्यायातमश्विनातिरोविश्वामाध्वीममंश्रुतंहवम् । दत्त्वा
हिरण्यवर्तनीसुपुष्पासिन्धुवाहसामाध्वीममंश्रुतंहवम् २ आनोरत्नानिविध्रता-
वश्विनागच्छंतयुवम् । रुद्राहिरण्यवर्तनीजुषाणावाजिनीवसुमाध्वीममंश्रुतंह-
वम् ३ सुष्टुभोवांगपणवसुरथेवाणीच्याहिता । उतवाककुहोमुगःपृक्षःकृणोति
वापुषोमाध्वीममंश्रुतंहवम् ४ वोधिन्मनसारथ्येपिराह्वनश्रुता । विभिश्च्यवा-
नमश्विनानियाथोअद्वयाविनुंमाध्वीममंश्रुतंहवम् ५ ॥ १५ ॥ आवांनरामनो-

युजो ऽर्थासः प्रुपितस्सयः । वयोवहन्तु पीतयेसहसुस्रोर्भिरश्विनामाध्वीममश्रुतंहव-
 म् ६ अश्विनावेहगच्छन्तासत्यामाविवेनतम् । तिरश्विर्वययापरिवितियातमदा-
 भ्यामाध्वीममश्रुतंहवम् ७ अस्मिन्यज्ञेअदाभ्याजरितारशुभस्पती । अवस्यु-
 मश्विनायुवंगुणन्तुमंपभयथोमाध्वीममश्रुतंहवम् ८ अमंदुपारुशत्पशुराग्निरवा-
 द्यत्वियः । अथोजिवांवृणवसुरथोदन्नावमत्योमाध्वीममश्रुतंहवम् ९ ॥१६॥

आ भाति पश्चात्रिश्वनौ त्रिष्टुप् ।

७६ आभात्यग्निरुयसामर्नाकमुद्विप्राणादेवयावाचोअस्थुः । अर्वाश्वाननर-
 ध्येहयतंपीपिवांसमश्विनायममच्छं १ नसंस्कृतंप्रमिमितोगमिष्ठांन्तिननम-
 श्विनोपस्तुतेह । दिवाभिपित्वेऽवसागमिष्ठाप्रत्यवतिदाशुशंभविष्ठा २ उता
 यतंसङ्गचेप्रातरहोमर्ध्यादिनुउदितासूर्यस्य । दिवानकमवसाशंतमेननेदानीपी-

तिरश्विनाततान ३ इदं हि वा प्रादिविस्थानमोर्कइमेगृहाअश्विनेदंदुरोणम् । आनो
 दिवोवृहतः पर्वतादाद्योयातमिपमूर्जवहन्ता ४ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभु
 वासुप्रणीतीगमेमाआनोरथिवहृतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ५॥१७॥

प्रातर्यावाणा पञ्चात्रिरश्विनौ त्रिष्टुप् ।

७७ प्रातर्यावाणाप्रथमार्यजध्वंपुरागृध्रादररूपः पिवातः । प्रातर्हियज्ञमश्वि-
 नादृधातेप्रशंसन्तिकवयःपूर्वभाजः १ प्रातर्यजध्वमश्विनाहिनोतनसायमंस्ति
 देवयाअजुष्टम् । उतान्योअस्मर्थजतेविचावःपूर्वःपूर्वोयजमानोवनीयान् २
 हिरण्यत्वब्धुवर्णोघृतस्तुःपृक्षोवहनारथोवततेवाम् । मनोजत्राअश्विनावातरंहा
 येनातियाथोदुरितानिविश्वा ३ योभयिष्ठुनास्तत्याभ्यांविषेयृचनिष्ठंपित्वोररतेवि-
 भागे । सतोकमंस्यपीपरच्छर्माभिरनुध्वंभालःसदमिचतुर्थात् ४ समश्विनोरव-

यंबुक्षंसंचविचाचथः ६ यथावातःपुष्करिणीसमिद्भयतिसर्वतः । एवातेगर्भे-
 जतुनिरैतुदशमास्यः ७ यथावातोयथावनंयथासमुद्रएजति । एवात्वंदशमास्य
 सहर्वैहिजरारुणा ८ दशमासाञ्छशयानःकुमारोअधिमातरि । निरैतुजीवो
 अक्षतोजीवोजीवन्त्याअधि ९ ॥ २० ॥

महै दश सत्यश्रवा आत्रेय उपाः पङ्क्तिः ।

७९ महैनोअद्यबोधयोर्बोरायेदिवित्मती । यथाचिन्नोअबोधयःसत्यश्रवसि
 वाय्येसुजातिअश्वंसूते १ यामुनीधेशौचद्रथेव्यौच्छौदुहितार्दिवः । साव्युच्छस-
 हीयसिसत्यश्रवसिवाय्येसुजातिअश्वंसूते २ सानोअद्यभरद्वसुव्युच्छादुहितार्दि-
 वः । योव्यौच्छःसहीयसिसत्यश्रवसिवाय्येसुजातिअश्वंसूते ३ अभियेत्वावि-
 भावरिस्तोमैर्गुणन्तिवह्यः । मधैर्मघोनिस्तुश्रियोवामन्वन्तःसुरातयःसुजातिअ-

श्वंसूते ४ यच्चिद्विगुणाइमेष्टदयन्तिमघचये । परिचिद्वष्टयोदघुददंतोराथोअ-
हंयंसुजतिअश्वंसूते ५ ॥ २१ ॥ एतंवावीस्वद्यशउयोमघोनिसूरिपु । येनो-
राथांस्यहंयामववनिअरासतसुजतिअश्वंसूते ६ तेभ्योद्युन्नवृहद्यशउयोमघो-
न्यावह । येनोराथांस्यश्व्यागव्याभजन्तसरयःसुजतिअश्वंसूते ७ उतनोगोम-
नोरिपुआवहदुहितदिवः । साकंसूयस्वरश्मिभिःशुकैःशोचद्विर्चिभिःसुजति
अश्वंसूते ८ व्यच्छादुहितदिवोमाचिरंतनुथाअपः । नेस्वास्तेनंयथारिपुंतषा-
तिसरोअचिपासुजतिअश्वंसूते ९ एतावदेदुपस्वभयोवादातुमहसि । यास्तो-
तुभ्योविभार्यच्छन्तीनप्रमीयसेसुजतिअश्वंसूते १० ॥ २२ ॥

द्युतयापानं पद् सत्यश्रवा आत्रेय उपास्त्रिष्टुप ।

८० द्युतयामानंवृहतीमतेनंक्रुतावंरीमरुणप्सुविभातीम् । देवीमपुसंस्वरा-

बहन्तीप्रतिविप्रसोमतिभिर्जरन्ते १ एपाजनंदर्शताबोधयन्तीसुगान्पथःकृण्व-
 तीयात्यग्ने । बृहद्रथावृहतीविश्वमिन्वोपाज्योतिर्यच्छत्यग्नेअह्वाम् २ एपागोभि-
 ररुणेभिर्युजानास्त्रैवन्तीरयिमप्रायुचक्रे । पथोरदन्तीसुवितायंदेवीपुरुष्टुताविश्व-
 वाराविभाति ३ एपाव्येनीभवतिह्रिवर्हाआविष्कृण्वानातन्वंपुरस्तात् । ऋतस्य
 पन्थामन्वेतिसाधुप्रजानतीवनदिशोमिनाति ४ एपाशुभ्रानतन्वोविदानोर्ध्वेव
 स्नातीदृशयेनोअस्थात् । अपद्वेपोवाधमानातमास्युपादिवोदुहिताज्योतिपागा-
 त् ५ एपाप्रतीचीदुहितादिवोनून्योपैवभुद्रानिरिणीतिअप्सः । व्युर्ध्वतीदाशुपे
 वार्याणिपुनृज्योतिर्युवतिःपूर्वथाकः ६ ॥ २३ ॥

युजते पथ इयावाथ आत्रेयः सविता जगती ।

८१ युजतेमनंतुतयुजतेधियोविप्रविप्रस्यवृहतोर्विपृश्चितः । विहोत्रादधेवयु-

नाविदेकइन्महीदेवस्यसवितुःपरंप्रुतिः १ विश्वारूपाणिप्रतिमुञ्चतेकविःप्रासा-
 वीद्ध्रंद्रद्विपदेचतुष्पदे । विनाकमल्यत्सवितावरेण्योऽनुप्रयाणंमुपसोविराजति २
 यस्यप्रयाणमन्वन्यइद्युर्देवादेवस्यमहिमानमोजसा । यःपार्थिवा निविममेस
 एतशोरजांसिदेवःसवितामहिल्वना ३ उतयांसिसवितुर्ब्रौणिरोचुनोतसूर्यस्यर-
 शिभिःसमुच्यसि । उतरात्रासुभयतुःपरीयसउतमित्रोभवसिदेवधर्मभिः ४
 उतेशिपेप्रसवस्यत्वमेकइदुतपयामभवसिदेवयामभिः । उतेदंविश्वंभुवन्विराजसि
 श्यावाश्वस्तेसवितुःस्तोममानशे ५ ॥ २४ ॥

तत्सवितुर्नव श्यावाश्व आत्रेयः सविता गायत्री आधानुष्टुप ।

८२ तत्सवितुर्वृणीमहेवयंदेवस्यभोजनम् । श्रेष्ठसर्ववातंमंतुरंभगंस्यधीम-
 हि १ अस्यहिस्रप्रशस्तरंसवितुःकच्चनप्रियम् । नमिनन्तिस्वराज्यम् २ सहिर-

तानि दागुपे सुवाति सवितो भगः । तं भांगं चित्रमीमहे ३ । अद्यानो देवसवितः प्र-
 जाचंत्सवीः सौभगम् । परादुःष्वज्यं सुवः ४ । विश्वानि देवसवितर्दुरितानि परा-
 सुव । यद्द्रतं तन्न आसुव ५ ॥ २५ ॥ अनागसो अदितये देवस्यंसावितुःसवे । वि-
 श्वाचामानिधीमहि ६ । आविश्वे देवं सत्पतिसक्तैर्यावृणीमहे । सत्यसवं सविता-
 रंम् ७ । यद्भमेतुभे अहं नीपुर एत्यप्रयुच्छन् । स्वाधी देवः सविता ८ । यद्भमा विश्वा-
 जातान्याश्रावयति श्लोकैः । प्रचंसुवाति सविता ९ ॥ २६ ॥

अच्चा दशाग्निः पर्जन्यस्त्रिष्टुप् । उपाद्यास्तिष्ठो जगत्यः । उपान्त्यानुष्टुप् ।

८३ अच्छावदत्तवसंगीभिराभिः स्तुहि पर्जन्यं नमसा विवास । कनिक्कद्दहु-
 प्रभोजी रदानुरेतौ दधात्पोपधीपुग्भम् १ । विवृक्षान् हन्त्युत हन्ति रक्षसो विश्वं वि-
 भाय भुवन्महावधात् । उतानां गाईपत्तेवृष्ण्यं वतोपत्पर्जन्यः स्तनयन् न हन्ति दुः-

ष्कृतः २ रथीवकशयाश्वाभिषिपत्राविदूतान्कृणुतेवृष्यांश्च अह । दुरात्सिंहस्य
 स्तनधाउदीरेतेयत्पर्जन्यःकृणुतेवृष्यं नभः ३ प्रवातावान्तिपतयन्तिविद्युतउदो-
 पधीजिहतेपिन्वतेस्वः । इराविश्वस्मैभुवनायजायतेयत्पर्जन्यःपृथिवीरितसर्व-
 ति ४ यस्यव्रतेपृथिवीनत्रमीतियस्यव्रतेगफवज्जभुरीति । यस्यव्रतओपधीवि-
 श्वरूपाःसनेःपर्जन्यमहिशमयच्छ ५ ॥ २७ ॥ दिवोनावृष्टिमरुतोररीध्वंप्रपि-
 न्वत्तवृष्णोअश्वस्युधाराः । अवाङ्ङितेनस्तनसित्नुनेह्यपोनिषिञ्चन्नसुरःपितानः ६
 अभिक्रन्दस्तनयगर्भमाधाउदन्वतापरिदीयारथेन । हतिसुर्काविपितन्व्यञ्चसमा
 भवन्तद्वतानिपादाः ७ महान्तंकोशमुदंचानिपिश्वस्यन्दन्तांकुल्याविपिताःपुर-
 स्तात् । घृतेनद्यात्रापृथिवीव्युन्धिसुप्रपाणंभवत्वद्भ्याभ्यः ८ यत्पर्जन्यकनिक्रद-
 त्सुनयन्हंसिबुष्कृतः । प्रतीदंविश्वमोदतेयत्किचंपृथिव्यामधि ९ अर्वापर्विर्षिमुदुप

गुभायाकर्ध्वान्यत्येतवाडे । अजीजनओपधीभोजनायकमुतप्रजाम्योऽवि-
वोमनीयाम् १० ॥ २८ ॥

बलिस्था तृचमग्निः पृथिव्यनुष्टुप् ।

८४ वळित्थापर्वतानांखिद्रंबिभर्षिपृथिवि । प्रयाभूमिप्रवत्वतिमहाजिनोपि
महिनि १ स्तोमासस्त्वाविचारिणिप्रतिष्टोभन्त्यकुभिः । प्रयावाजुनहेग्रन्तंपेरु-
मस्यस्यर्जुनि २ दृळ्ळाचिद्यावनस्पतीन्धमपादर्वष्योर्जसा । यत्तेअभ्रस्यविद्युतो
दिवोवर्षन्तिवृष्टयः ३ ॥ २९ ॥

म सम्राजेश्वाश्विर्वरुणखिद्रुप् ।

८५ प्रसन्नाजैवृहद्वर्वागभीरं ब्रह्माप्रिचंवरुणाचश्रुतार्थ । वियोजधानंशमितेव
चमोपस्तिरेपृथिवीसूयाय १ वनेपुर्व्य १ न्तरिक्षंततानुवाजुमर्वत्सुपयडस्त्रियासु ।

ह्रस्वकृतंवरुणोअप्स्व १ त्रिविचिसूयमदथात्सोममद्रौ २ नीचीनवारंवरुणःकवंन्वं
 प्रसंसर्जरोदसीअन्तरिक्षम् । तेनविश्वस्यभुवनस्यराजायवंनवाष्टिव्युनत्तिभूम ३
 उनत्तिभूमिपृथिवीमृतद्यायदादुग्धंवरुणोवष्टयादित् । समश्रेणवसतपवतासस्त-
 विशीयन्तःश्रययन्तर्वीराः ४ इमामूष्वात्सुरस्यश्रुतस्यमहीमायांवरुणस्यप्रवोच-
 म् । मानेनेवतस्थिवाअन्तरिक्षेवियोममेपृथिवीसूयेण ५॥३०॥ इमामनुकवित-
 मस्यमायामहीदेवस्यनकिरादधर्ष । एकंपदुद्धानपुणन्त्येनीरासिश्चन्तीरुवनयःस-
 मुद्रम् ६ अर्यन्मैवरुणमिज्यंवासखायंवासदमिद्भ्रातरंवा । वेशंवानित्यंवरु-
 णारणंवायत्सीमागंश्चकृमाशिश्रुथस्तत् ७ कित्वासोयद्विरिपुर्नदीवियद्वाधा
 सत्यमुतयन्नविच्च । सर्वाताविज्यशिशिरेवदेवाधतिस्यामवरुणप्रियांसः ८॥३१॥

इन्द्राग्नी पञ्जरिन्द्राग्नी अनुष्टुप् । अन्त्या विराट्पूर्वा ।

८६ इन्द्राग्नीयमवथउभावाजेषुमर्त्यम् । दृक्काचित्सप्रभेदतियुन्नावाणारिव
त्रितः १ यापृतनासुदुष्टरायावाजेषुश्रुवाख्या । यापञ्चर्षणीरभिन्द्राग्नीताहवा-
महे २ तयोरिदमवच्छर्वस्तिग्मादियुन्मधोनोः । प्रत्तिद्रुणागभस्थोगर्वावृत्रघ्नए-
पते ३ तावामेपेरथानामिन्द्राग्नीहवामहे । पतीतुरस्वराधसोविद्वांसगिर्वेणस्त-
मा ४ तावुधन्तावनुधून्मतायेदेवावदभा । अहन्ताचित्पुरोद्धधेशेवदेवाववते ५
एवेन्द्राग्निभ्यामहविहव्यंशब्दुयंतनपतमद्रिभिः । तासरिपुश्रवोवृहद्रियिगुणत्सु
द्विधृतमिपगुणत्सुद्विधृतम् ६ ॥ ३२ ॥

म वो नैववयापरुदात्रेयो मरुतोतिजगती ।

८७ प्रवामेहेमतयोयन्तुविष्णवेमरुत्वतेगिरिजाएवयामरुत् । प्रशार्थायप्रय-

ज्यवेत्तुखादयेत्तवसेभन्ददिष्टयेयुनिव्रतायशवसे १ प्रयेजातामहिनायेचनुस्वयंप्र
विद्वानाब्रुवतएवयामरुत् । कल्यातद्वामरुतोनाधेयशवोदानामहातदेयामथृष्टा-
सोनाद्रयः २ प्रयेदिवोवृह्तःशृण्विरेगिरासुशुकानःसुभधेएवयामरुत् । नयेपा-
मिरासथस्थईष्टुअअग्रयोनस्त्रिविद्युतःप्रस्पन्द्रासोयुर्नानाम् ३ सचक्रमेमहतो
निरुक्रमःसमानस्मात्सदसएवयामरुत् । यदायुक्तमनास्वादधिष्णुभिर्विष्य-
धसोविमहसोजिगातिशेवृधोनभिः ४ स्वनोनवोऽमवात्रेजयहृपत्वियोययिस्त-
विपएवयामरुत् । येनासहन्तक्रज्जतस्वरोचिपःस्थारंश्मानोहिरण्ययाःस्वायुधा-
संड्भिणः ५ ॥ ३३ ॥ अपारोवोमहिमावृद्धशवसस्त्वंपशवोऽवत्ववयामरुत् ।
स्थातरिहिप्रसितौसुहृशिस्थनेतेनउरुव्यतानिदःशुशुकांसोनाग्रयः ६ तेरुद्रासः

सुर्मखाअग्रयोषथातुविद्युन्नाअवन्त्वेवयामरुत् । दीर्घपथुपप्रथेसञ्जपाथिव्येपा-
 मज्जेप्वामहःशर्थास्यदुत्तैनसाम् ७ अह्वेपोनोमरुतोगातुमेतनश्रोलाहवैजरितु-
 रेवयामरुत् । विष्णोर्महःसमन्यवोयुयोतनस्मद्रथ्योऽनदंसनापुद्वेयसिसनूतः ८
 गन्तानोयज्ञयज्ञियाःसुशामिश्रोताहवमरुक्षएवयामरुत् । ज्येष्ठासोनपर्वतासो
 व्योमनियूयंतस्यप्रचेतसःस्यातदूर्ध्वतवोनिदः ९ ॥ ३४ ॥ इति शाकलकसंहितायां
 पञ्चमे मण्डले षष्ठोऽनुवाकः ॥ ६ ॥

इति पञ्चमं मण्डलं समाप्तम् ॥ ५ ॥

त्वं क्षत्रे त्रयोदश भरद्वाजो बार्हस्पत्योऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१ त्वं ह्यग्नेप्रथमोमनोतास्याधियोअभेवोदस्महोता । त्वंसीवृत्रकृणोर्दुष्टरी-

तु स हो विश्वस्मै सहस्रहृद्ध्ये १ अथाहोतान्यसीदो यजीया निळस्पदइयन्नीड्यः
 सन् । तंत्वानरः प्रथमं देवन्तो महोरये चितयन्तो अनुगमन् २ वृते वयन्तं वहभि-
 र्वसव्यै ३ स्वैरथि जागृवांसो अनुगमन् । रुशन्तमग्निं दंशं तं वृहन्तं वपावंतं विश्वहा-
 दीद्विवांसम् ३ पदं देवस्य नमसा व्यन्तः श्रवस्य वः श्रवं आपन्नमृक्त्सम् । नामानि
 चिद्विधैर्यज्ञिया निभद्रायतिरणयन्तसंहृष्टौ ४ त्वावर्धन्ति क्षितयः पृथिव्यां त्वां
 राय उभयासौ जनानाम् । त्वं त्राता तरणे चेत्यो भूः पिता माता सद्मिन्मानुष्या-
 णाम् ५ ॥ ३५ ॥ सपर्यण्यः सप्रियो विध्वं १ मिहोतां मन्द्रो निरसादाय जीयान् ।
 तं त्वावयं दम आदीद्विवांसुपुं ज्वाथो नमसा सदेम ६ तं त्वावयं सुधुयो ३ नव्यमग्ने
 सुन्नापर्व ईमहे देवयन्तः । त्वं विशो अनयो दीद्या नो दिवो अग्ने वृहता रोचनेन ७

विशांकीविंविशपतिशर्भतीनांनितोशनंवृषभंचर्षणीनाम् । प्रेतीपणिमियन्तं
 पावकराजन्तमग्निंयजन्तरंधीणाम् ८ सोअग्रइजेशशमेचमर्तोयस्तआनट्स-
 मिधाह्वयदातिम् । यआहुतिंपरियेवानमोभिर्विश्वेत्सवामावधतेत्वोतः ९ अ-
 स्माउतेमहिमेहविधेमुनमोभिरग्नेसुमिधोतह्वयैः । वेदीसूनोसहसोगीभिर्लुक्थै-
 रातेभद्रायांसुमतौर्यतेम् १० आयस्तंतथरोवसीविभासाश्रवोभिश्चश्रवस्य १ स्त-
 रुत्रः । बृहद्विवाजैस्थविरेभिरुस्मेरेवद्विरग्नेवितरंविभाहिः ११ नवद्वंसेासवृमि-
 ष्ट्वस्मेभूरितोकायतनयायपश्वः । पूर्वोरिषोवहृतीरारेअघाअस्मेभुद्रासौश्रवसा-
 निसन्तु १२ पुरुष्यग्नेपुरुधात्वायावसूनिराजन्वसुततेअश्याम् । पुरुणिहित्वेपुरु-
 वारुसन्त्यग्नेवसुविधेतेराजनित्वे १३ ॥ ३६ ॥ इति शाकल्यकर्महितायां चतुर्थ्याष्टके
 चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

त्वंकोकादशानुपुंशक्यन्तमश्रेष्ठौपथाहोतुर्वेचःसप्तप्रनवपसापूर्धान्वैश्वानरीयंद्दिजगत्यन्तंपृथस्या-
 न्सात्रिपुत्रवद्व्यपुरोवीदीपदान्तंयजस्वपपथ्येत्वेदीद्विआधायआनुपुंशक्यन्तमिमसूषेकोनावीतहव्यक्र-
 पिर्वाजागंतमाग्दशम्यास्तृतीयापञ्चदशौशक्यौषपृथितशक्यनुपुठ्वृहस्याउपान्त्येस्वमेष्टाचत्वारिंश-
 द्वापञ्चर्षमानाद्यापष्टीचसप्तविंश्यनुपुष्विपुष्वेचान्ये ।

त्वं कोकादश भरद्वाजो बार्हस्पत्योद्विरनुपु । अन्त्या शकरी ।

२ अम् त्वंहिक्षैतंवद्यशोऽग्नेमित्रोनपत्यसे । त्वंविचर्षणेश्रवोवसोपष्टिनपु-
 व्यसि १ त्वांहिष्मचिर्षणयोयज्ञोभिर्गाभिरीळते । त्वांवाजीयात्यवकारजस्तु-
 विश्वर्चयणिः २ सजोपंस्त्वादिवोनरोयज्ञस्यकेतुमिन्वते । यद्दस्यमानुषोजनः
 सुन्नायुर्द्विअध्वरे ३ ऋद्यस्तैस्तुदानवेधियामतःशशमते । ऊतीपर्वहृतोदिवो
 द्विषोअहोनंतरति ४ समियायस्तआहुतिनिशितिमर्थोनशत् । व्रयावंन्तंसपु-
 व्यतिक्षयंमश्रेष्ठार्युषम् ५ ॥ १ ॥ स्वपस्तेधूमकण्वतिद्विविपञ्चुकआततः ।

स० न० हि० द्युतात्वं कृपापावकरोचसे ६ अथाहि विक्ष्वीड्यो ऽसिप्रियो नो अतिथिः ।
 रणवः पुरीवजूयः सुनुर्नत्रययार्यः ७ क्रत्वा हि द्रोणे अज्यसे ऽग्नेवाजीनकृत्यः ।
 परिजमेव स्वधागयो ऽत्यो न ह्यार्यः शिशुः ८ त्वं त्याचिदभ्युताग्नेपशुर्नयवसे । धामां
 ह्यत्तै अजरव नवुश्च न्ति शिर्कसः ९ वेपिह्यध्वरीयतामग्नेहोतादमेविशाम् । स-
 मूर्धा विशपते कण्डुपुपस्वहव्यमङ्गिरः १० अग्धानो मित्रमहो देवदेवानग्नेवोचः सुम-
 तिरोदस्योः । वीहि स्वस्ति सुक्षितिं दिवो नृन्दिपो अर्हांसि दुरितातरि मृतातरि मृतवा-
 र्वसातरेम ११ ॥ २ ॥

अग्नेष्टी भरद्वाजो बार्हस्पत्यो ग्निस्त्रिष्टुप् ।

३ अग्नेसर्क्षेपहतपाकृते जातुरुज्योतिर्निशते देवयुष्टे । यत्वं मित्रेण वरुणः सु-
 जोया देवपासित्यजसामर्तमंहः १ इजेयज्ञेभिः शगुमे शर्माभिर्ऋधद्वारा ययाग्रयेद-

दाश । एवाचनतंयशासामजुष्टिनाहोमर्तनशतेनप्रहृष्टिः २ सुरेनयस्यदृशतिर-
 रेपाभीमायदेतिशुचतस्तआवीः । हेपस्वतःशुरुधोनायमक्तोःकुत्राचिद्रणवोवंस-
 तिवनेजाः ३ तिगमंचिदेममहिवपोअस्यभसदश्वोनयमसानआसा । विजेह-
 मानःपरशुर्नजिह्वाद्रविर्नद्रावयतिदारुधक्षत् ४ सइदस्तेवप्रतिधादसिष्यञ्छिशी-
 ततेजोऽयसोनधाराम् । चित्रध्रजतिररतिर्योअक्तेर्वेनद्रुषद्वारघुपत्मजंहाः ५॥३॥
 सइरेभोनप्रतिवस्तुस्त्राःशोचिप्रारपीतिमित्रमहाः । नक्तयइमरुयोयोदिवा-
 नूनमर्त्योअरुपोयोदिवानूत् ६ दिवोनयस्यविवृतोनर्वीनोदृषारुक्षओपधीपुन-
 नोत् । घृणानयोध्रजसापत्मनायद्वारोदसीवसुनादंसुपत्नीः ७ धायोभिर्वायोयु-
 ज्येभिरकैर्विद्युन्नदविद्योत्स्वेभिःशुष्मैः । शर्षोवायोमरुतात्ततक्षक्रुभुर्नत्वेपोरभ-
 सानोअधौत् ८ ॥ ४ ॥

यथा होतरष्टौ भरद्वाजो बार्हस्पत्योऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

४ यथाहोतर्मनुषो देवतातायुज्ञेभिः सनोसहसोयजासि । एवानोअद्यसमना
समानानुशन्नप्रउगतातोयथिक्षिदेवान् १ सनोविभावाचक्षणिर्नवस्तोरग्निर्वन्दारुवे-
द्यश्चनोधात् । विश्वायुर्योअमृतोमर्त्येषूपभूद्भुदतिथिर्जातवेदाः २ द्यावोनयस्य
पुनयन्त्यभ्वंभासोसिवस्तेसूर्योनशुकः । वियइनोत्यजरः पावकोऽश्रस्यचिच्छि-
भ्रथत्पव्योणि ३ वद्भाहिसूनोअस्यद्भ्रसद्वाचक्रेअग्निर्जनुयाज्मन्त्रम् । सत्वंनऊ-
र्जसनऊर्जधारजैवजेरयकैक्षेण्यन्तः ४ नितित्क्रियोवारणमन्नमत्तिवायुर्नराष्ट्य-
त्येत्यक्तन् । तुर्यामिद्यस्तआदिशामरातीरत्योनहुतः पततः परिह्रुत् ५ ॥ ५ ॥
आसूर्योनभानुमद्भिरैरैरभ्रततन्धुरोर्दसीविभासा । चित्रोनयत्परितमस्यक्तः
शोचिपापत्मन्नौगिजोनदीयन् ६ त्वाहिमुन्द्रतममर्कशोकैववृमहेमहिनुः श्रो-

व्यंते । इन्द्रं तत्त्वाशर्वसावेवतावापुं पृणन्ति राघसानृतमाः ७ नूनो अग्नेऽवृकेभिः स्व-
 स्तिवेषिरायः पृथिभिः पर्व्यहः । तासुरिभ्यो गणतेरासिसुस्रंमदैमशतहिमाः सु-
 वीराः ८ ॥ ६ ॥

हुवे वः सप्त भरद्वाजो वाहस्पत्योश्चिच्छिष्टुः ।

५ हुवेवः सनुंसहसोयवानमद्रोघवाचंमतिभिर्यविष्ठम् । यइन्वतिद्वविणानि
 प्रचेताविश्ववाराणिपुरुवारोअशुक् १ त्वेवसनिपुर्वणीकहोतदोपावस्तोरैरिरय-
 ज्ञियांसः । क्षामेवविश्वामुवनानियस्मिन्संसौभगानिदधिरेपवके २ त्वंविशु
 प्रादिवःसीदआसुक्रत्वारथीरभवेवार्थणाम् । अतइनोपिविधुतेचिकित्वोव्यानु-
 पगजातवेदोवसूनि ३ योनःसनुत्योअभिदासंदग्नेयोअन्तरोभित्रमहोवनुप्यात् ।
 तमजरेभिर्वृषभिस्तवस्वैस्तपातिपिष्टपसातपस्वान् ४ यस्तैयज्ञेनसमिधायडु-

कथैरकैभिःसूनोसहस्रोददाशत् । समत्थैष्वमृतप्रचेतारायाद्युन्नेनश्रवंसाविभा-
 त्ति ५ सतत्कंधीप्रितस्तूयमग्नेस्पृधोवाधस्वसहसासहस्वान् । यच्छस्यसेद्युभि-
 रक्तोवचोभिस्तज्जुप्रस्वजरितुर्धोपिमन्म ६ अश्यामंतकाममग्नेतत्रोतीअश्यामंर-
 पिरयिवःसुवीरम् । अश्यामवाजंमभिवाजयन्तो ऽश्यामद्युन्नमंजरुजरंते ७ ॥७॥

म नव्यसा सप्त भरद्वाजो वार्हस्पत्योमिच्छिदुप् ।

६ प्रनव्यसासहसःसूनुमच्छायुज्ञेनगातुमवइच्छमानः । वृश्चद्वनंकृष्णयामं
 रुशन्तवीतीहोतारंदिव्यंजिंजाति १ सःश्र्वितानस्तन्यतूरोचनुस्थाअजरेभिर्नान-
 दद्विर्यविष्टः । यःपावकःपुरुतमःपूरूणिपृथन्यगिरंनुयातिभर्वन् २ वितेविष्व-
 ग्वातंजुतासोअग्नेभामासःशुचेशुचयश्चरन्ति । तुविम्रक्षासोदिव्यानवग्वावना
 वनन्तिधृप्रतारुजन्तः ३ येतेशुकासःशुचयःशुचिष्मःक्षावपन्तिविरितासोअ-

श्वः । अवभ्रमस्तडवियाविभितियातयमानोअधिसानुपृभ्रैः ४ अथजिह्वापा-
 पतीतिप्रवृष्णोगोपयुधोनाशनिःसृजाना । शूरस्येवप्रसितिःक्षातिरेद्वेवतुभामो
 दयतेवनानि ५ आभानुनापाथिवानिअयांसिमहस्तोदस्यधृपताततन्थ । सर्वा-
 धस्वापभयासहोभिःस्पृधोवनुष्यन्वनुपोनिजूर्व ६ सचित्रचित्रचितयन्तमस्मे
 चित्रक्षत्रचित्रतमंवयोधाम् । चन्द्ररथिपुरुवारैवृहनन्तंचन्द्रचन्द्राभिर्गणतेयुव-

स ७ ॥ ८ ॥

मूर्धानं सप्त भरद्वाजो वाईस्पत्यो वैश्वानरखिष्टुप् । अस्ये जगत्सौ ।

७ मूर्धानंदिवोअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतआजातमग्निम् । कविसम्राजम-
 तिथिजनानामासन्नापात्रजनयन्तेदेवाः १ नाभियज्ञानांसर्वनर्याणामहामाहा-
 वमभिसंनवंन्त । वैश्वानरंरथ्यमध्वराणायज्ञस्यकेतुंजनयन्तेदेवाः २ त्वद्विप्रो

जायतेवाज्यमेत्वह्यीरासोअभिमातिग्राहः । वैश्वानरत्वमस्मासुधिहिवसूनिराज-
 न्स्पृहयार्याणि ३ त्वांविश्वेअमृतजायमानंशिगुंनदेवाअभिसंनवन्ते । तवृकृतु-
 भिरमृतत्वमायुन्वैश्वानरयत्पित्रोरवीदेः ४ वैश्वानरत्वतानिज्रतानिमहान्यग्नेन-
 किराद्वर्ष । यज्जायमानःपित्रोरुपस्थेऽविन्दःकृतुवयुनेश्वहाम् ५ वैश्वानरस्य
 विमितानिचक्षसासानूनिदिवोअमृतस्यकेतुना । तस्येदुविश्वामुवनाधिमर्धनिव-
 याइवरुहुःसप्तविस्रुहः ६ वियोरजांस्यमिमीतसुक्रतुवैश्वानरोविदिवोरौचना
 कृविः । परियोविश्वामुवनानिपप्रथेऽद्वधोगोपाअमृतस्यरक्षिता ७ ॥ ९ ॥

पृक्षस्य सप्त भरद्वाजो बार्हस्पत्यो वैश्वानरो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

८ पृक्षस्यवृष्णोअरुपस्यनसहःप्रनुवोचंविदधाजातवेदसः । वैश्वानरार्यमति-
 नव्यसीशुचिःसोमंइवपवतेचारुमये ९ सजायमानःपरमेव्योमनिव्रतान्यग्नि

व्रतपाअरक्षत । व्यं१न्तरिक्षममिमीतसुकृतवैश्वानरोमहिनानाकमस्पृशत् २
 व्यस्तभ्राद्रोदसीमित्रोअद्भुतोऽन्तर्वावदकणोज्ज्योतिपातमः । विचर्मणीविधिष-
 णेअवतयद्वैश्वानरोविश्वंमथचवृष्यम् ३ अपामुपस्थेमहिषाअंग्भणतविशोरा-
 जानुमुपतस्युक्त्वागमयम् । आदूतोअग्निमभरद्विवस्वतोवैश्वानरंमातरिश्वांपराव-
 तः ४ योगेयुगेविदुथ्यगुणद्रयोऽग्नेरियिशसंधेहिनव्यसीम् । पव्येवराजस्रघशसम-
 जरनीचानिर्वश्वनिननतेजसा ५ अस्माकमग्नेमधवत्सुधारयानमिक्षत्रमजर
 सुवीर्यम् । वयंजयेमशानिसंहस्त्रिणवैश्वानराजमग्नेतवोतिभिः ६ अदब्धे-
 भिस्तवंगोपाभिरिष्टेऽस्माकंपाहित्रिप्रथस्थसूरीन् । रक्षाचनोदुदुपांशोअग्नेवै
 श्वानरप्रचतारीःस्तवानः ७ ॥ १० ॥

अहथ सप्त भरद्वाजो-बार्हस्पत्यो वैश्वानरस्त्रिष्टुप् ।

१ अहश्चकृष्णमहरजुनंचुविधेतेतरजसीवेद्याभिः । वैश्वानरोजायमानोनरा-
जावातिरज्ज्योतिषाग्निस्तमांसि १ नाहंतन्तुनविजानाम्योतुनयंवयन्तिसमरे-
स्तमानाः । कस्यस्वित्पुत्रइहवक्तवानिपरोवदात्यवरेणपित्रा २ सइत्तन्तुसविजा-
नात्योतुंसवत्त्वान्युतुथाददाति । यड्ङिचिकेतदमृतस्यगोपाअवश्वरन्परोअन्येनप-
इयन् ३ अयंहोताप्रथमःपश्यतेममिदंज्योतिरमृतमर्त्येषु । अयंसजज्ञेध्रुवआनि-
पत्तोऽमर्त्यस्तन्वाश्वर्धमानः ४ ध्रुवंज्योतिर्निहितंदृशयेकमनोजविष्टंपतयंस्त्वं-
न्तः । विश्वेदेवाःसमंनसःसकैताएकंक्रतुमभिवियन्तिसाधु ५ विमेकर्णापतय-
तोविचक्षुर्वीश्वंज्योतिर्हृदयआहितंयत् । विमेमनश्चरतिदूरार्धाधीःकिंस्विद्वक्ष्या-

मि॒किमु॒नम॑नि॒ष्ये ६ वि॒श्वे॒द्वाअ॑नमस्यन्मि॒थाना॒स्वाम॑मे॒तम॑सित॒स्थिवा॑स॒म् ।
 वै॒श्वान॑रो॒ऽवत॑त्ये॒नोऽम॑त्यो॒ऽवत॑त्ये॒नः ७ ॥ ११ ॥

पुरो वः सप्त भरद्वाजो वार्हस्पत्योश्चिद्विदुषु । अन्त्या द्विपदा ।

३० पुरोवोमन्द्रं दिव्यं सुवृत्तिप्रयति यज्ञे अग्निमध्वरे दीधिध्वम् । पुरउक्थेभिः
 सहिनो विभावा स्वध्वरा करति जातवेदाः १ तमुद्युमः पूर्वणीकहोतरग्रे अग्निभिर्म-
 नुपइधानः । स्तोमं यमं स्मै मते वगं यंत न शुचिमतयः पवन्ते २ पोपायसः श्रव-
 सामत्ये पयो अग्रये ददाशु विप्रउक्थैः । चित्राभिस्तमतिभिश्चित्रशोचिर्व्रजस्यसा-
 तागो मतो दधाति ३ आयः प्रौजायमान उर्वीरे दृशो भासा कृष्णा ध्वा । अर्धव-
 हुचि तम ऊर्ध्वा यास्तिरः शोचि पाददृशे पावकः ४ नूनश्चित्रं पुरुवाजाभिहृती अग्ने
 रयिमयर्वद्भश्चये हि । ये रावसाश्च वसाचात्यन्यान्त सुवोयैभिश्चाभिसन्ति जना-

न ५ इमं यज्ञं च नो धा अग्र उ शन्यंत आसानो जुहुते ह विष्मान् । भरद्वाजे पुदधि ये
सुवृक्तिं मवीर्वाजस्य गर्धस्य सातो ६ विद्वेषांसीनि हिवृधयेळां मवेमशतहिमाः सु-
वीराः ७ ॥ १२ ॥

यजस्व पद्भरद्वाजो बार्हस्पत्यो भिस्त्रिष्टुप् ।

११ यजस्व होतरि पितो यजीयान श्रेवाधो मरुतां न प्रयुक्ति । आनीमित्रावरु-
णानासंत्याद्यावाहोत्रायं पृथिवीर्ववृत्त्याः १ त्वंहोता मन्द्रतमो नो अद्भुगन्तर्देवो वि-
वथामत्येषु । पायकया जुहा उ वह्निरासाग्नेयजस्व तन्व १ तव स्वाम् २ धन्या चिद्धि
त्वधि यणावष्टि प्रदेवा अन्मगुणते यजध्वै । वेपिष्ठो अङ्गिरसां यच्छ विप्रो मधुच्छन्दो भ-
नतिरे भा इष्टो ३ अद्विद्युतस्वर्पाको विभावाग्नेयजस्वरोदसी उरूची । आयुं नयं न-
मसारातर्हव्या अजन्ति सुप्रयसं पञ्चजनाः ४ वृज्जे हयन्नमसा विहिरावा यामि सुग्ध-

तवतीसुवृक्तिः । अम्याक्षिसद्मसदनपृथिव्याअश्रायियज्ञःसूर्येनचक्षुः ५ दशस्या
 नःपूर्वणीकहोतृदेवेभिरग्नेअग्निभिरिधानः । रायःसूनोसहसोवावसानाअतिस्र-
 सेमवृजनृनाहः ६ ॥ १३ ॥

मध्ये पद्भरद्वानो वाहस्पत्योशिक्षिष्टुप् ।

१२ मध्येहोतानुरोणेवृहियोरळ्मिस्तोदस्यरोदसीयज्जधै । अयंससनुःसह-
 सश्रुतावाद्वरात्सूर्योनशोचिवाततान १ आयस्मिन्वेष्वपकियजत्रयक्षद्राजन्स-
 र्वततिवनुधौः । त्रियथस्यस्ततरूपोनजहोहव्यामघानिमानुपायज्जधै २ तेजि-
 ष्ठास्यारुतिर्वनुराट्तोदोअच्चन्नवृषानोअद्यौत् । अद्रोघोनद्रवित्ताचितित्मन्न-
 मर्त्याऽवृत्रओषधीषु ३ सास्माकैभिरतरीनश्रुपैरग्निःषुवेदपुआजातवेदाः । द्वन्नो
 वृन्वन्नक्रत्वानावोऽस्रःपितेर्वजारयाथियज्ञैः ४ अयस्मास्यपनयन्तिभासोवृथायत्त-

क्षदनुयाति पृथ्वीम् । सुद्योयः स्पन्द्रे विपितो धवीयानृणो न तायुरति धन्वाराट् ५
सत्वं नो अर्वाच्चिदाया विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिधानः । वेपिरायो वियासि दुच्छुना मदेम
शतहिमाः सुवीराः ६ ॥ १४ ॥

त्वद्विधा पद्भरद्वाजो बार्हस्पस्यो प्रिस्त्रिष्टुप् ।

१३ त्वद्विधा सुभगसौ भगान्यग्ने विर्यन्ति वृनि नो न वयाः । श्रुष्टोरयिर्वा जो वृ-
त्रतूर्यै दिवो वृष्टिरीडयोरीतिरपाम् १ त्वं भगो न आहिरत्नमिपे परिष्मे वक्षयसि द-
स्म व्रर्चाः । अग्ने मित्रो न वृहत् ऋतस्यासि क्षचा वामस्य देवभूरः २ ससत्पर्तिः श-
र्वसाहन्ति वृत्रमग्ने विप्रो विपणे भर्ति वाजम् । यत्वं प्रचेत ऋत जातरायास जोयान-
व्यापां हिनोपि ३ यस्ते सूनो सहसो गीभिरुथैर्यद्भैर्मतो निशितिवेद्यानट् । विश्वं
सर्वे वप्रतिवारमग्ने धृते धान्यं ४ पत्यते वसव्यैः ५ तानृभ्य आसौ श्रवसां सुवीराग्ने सू-

नोसहसःपुण्यसैधाः । कुणोपियच्छवसाभूरिपश्वोवयोवृकायारयेजसुरये ५ व-
 द्धासूनेसहसोनेविहायाअग्नेतोक्तनयंवाजिनोदाः । विश्वाभिर्गाभिरभिपति
 मंश्यामदेमशतहिमाःसुवीराः ६ ॥ १५ ॥

अथा यः पद् भद्राजो बार्हस्पसोशिरानुष्टुप् । अन्या शकरी ।

१४ अग्नायोमत्योदुवोधिर्यजुजोपधीतिभिः । भसन्नुपप्रपुण्यइपंवरितावसे १
 अशिरिद्धिप्रचेताअग्निर्वेधस्तमृक्पिः । अग्निहोतारमीळतेयज्ञेपुमनुषोविशः २
 नानाह्यंश्रेष्वसेस्वर्धन्तेरायोअर्थः । तूवन्तोदस्युमायवोव्रतैःसीक्षन्तोअन्नतम् ३
 अशिरप्सामृतीपहवीरंददातिसत्यतिम् । यस्यत्रसन्तिशवंसःसंचक्षिगत्रवोभि-
 या ४ अग्निहिविघ्नानानिदोदेवोमर्तमुरुष्यति । सहावायस्यावृत्तोरयिर्वाजेष्ववृ-

तः ५ अच्छानोमित्रमहोदेवदेवानग्नेवोचःसुमतिरोदस्योः । वीहिस्वस्तिसुक्षि-
तिदिवो नृन्दिपो अंहांसिदुरितातरेमतातरेमतवावसातरेम ६ ॥ १६ ॥

इममूष्वेकोनांशतिर्भरद्वाजो वार्हस्पत्यो वीतहृद्यो वाणिः । तृतीयापथद-

शयौ शक्यौ । पृथयतिशकरी । द्वास्याद्याः पञ्च षोडशयन्त्येच त्रिष्टुभः ।

सप्तदशयनुष्टुप् । उपान्त्या बृहती । शिष्टा जगत्यः ।

१५ इममयुवो अतिथिमुपबुधं विश्वासां विशांपतिमृजसेगिरा । वेतो द्विवोजनु-
प्राकश्चिदाशुचिर्ज्योक्चिदन्निगर्भोयदच्युतम् १ मित्रं नयं सुधितं भृगवो बुधुर्वनस्प-
तावीडयं मध्वशोचिपम् । सत्वं सुप्रतीतो वीतहृद्ये अद्भुतप्रशस्तिभिर्महयसेदिवेदि-
वे २ सत्वं दक्षस्यावकोवधो भूर्यः परस्यान्तरस्य तरुपः । रायः सूनोसहसो मर्त्ये-
ष्वच्छिदियच्छवीतहृद्याय सप्रथो भूरद्वाजाय सप्रथः ३ द्युतानवो अतिथिस्वर्णरम-

त्रिहोतरं मनुष्यः स्वधरम् । विप्रं नद्युक्षवं च संसृज्युः क्तिभिर्हव्यवाहं मरुतिर्देवमृजसे ४
 पावकयायश्चितयन्त्याकृपाक्षामन्नुरुचउपसोनभानुना । तूर्वन्नयामुन्नेतशस्यनूरण
 आयोधणेनतंतृपाणोअजरः ५ ॥ १७ ॥ अग्निमग्निवःसमिधादुवस्यतप्रियांप्रि-
 यंधोअतिथिगृणीपणि । उपवोगीभिरमृतविवासतदेवोदेवेषुवनतेहिवायदेवोदेवे-
 पवनतेहिनोदुवः ६ समिद्धमग्निमिधागिरागृणुगुचिपावकंपुरोअध्वरेध्रुवम् ।
 विप्रं होतरंपुरुवारं मद्रुहकविसुन्नरीमहेजातवदसम् ७ त्वाद्दतमग्नेअमंतयेगुये
 हव्यवाहदधिरेपायुमीडयम् । देवासश्चमतासश्चजागृविविभुविशपतिनमंसानि
 पदिरे ८ विभूषन्नउभयौअनुव्रतादतोदेवानारंजसीसमीयसे । यत्सेधीतिसुमति-
 मावृणीमहेऽधस्मानस्त्रिवरूथःशिवोभव ९ तंसुप्रतीकंसुहृशंस्वश्चमविद्वांसोवि-
 दुष्टरंसपेम । सयक्षद्विध्वायुनानि विद्वान्प्रहव्यमग्निर्मृतपुवाचत् १० ॥ १८ ॥

तमग्नेपास्यततंविपयिस्तानन्द्वयेशूरधीतिम् । यज्ञस्थवानिशितिवोदितिंवा
 तमित्पृणक्षिशवंसोतराया ११ त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात्र
 संत्वाध्वस्मन्वदभ्येतुपाथःसंरयिःस्पृहयाथ्यःसहस्री १२ अग्निहोतागृहपतिःस
 राजाविश्वविद्वजनिमाजातवेदाः । देवानामृतयोमर्त्यानांयजिष्ठःसप्रयजतामृ
 तावा १३ अग्नेयदद्याविशोअध्वरस्यहोतःपार्वकशोचेवेष्टुंहियज्वा । ऋतार्यजा
 सिमहिनावियद्गृह्व्यावंहयविष्टयातेअद्य १४ अभिप्रयांसिसुधितानिहिलयोनि
 त्वादधीतरोदसीयज्धै । अवांनोमघवृन्वाजंसातावग्नेविश्वानिदुरिततरेमता
 तरेमतावावंसातरेम १५ ॥ १९ ॥ अग्नेविश्वेभिःस्वनीकदेवैरूणविवन्तंप्रथमःसीद
 योनिम् । कुलायिनंधृतवन्तंसवित्रेयज्ञंनययजमानायसाधु १६ इममृत्यमथर्व
 वदसिमन्थन्तिवेधसः । यमङ्कयन्तुमानयुन्नमूरंश्याव्याभ्यः १७ जनिज्वादेववी-

तयेसवतांतास्वस्तये । आदेवान्वक्ष्यमृतौऋतावधोयज्ञेदेवेषुपस्पृशः १८ वयम्
 त्वागृहपतेजनानामग्रेअकर्मसमिधावृहन्तम् । अस्थरिनोगाहपत्यानिसन्नुतिग्मे-
 ननस्तेजसासंशिशधि १९ ॥ २० ॥ इति शाकलकसंहितायां षष्ठे मण्डले प्रथमो-
 ऽनुवाकः ॥ १ ॥

त्वमग्रेष्टाचत्वारिंशद्भ्राजो षाहस्योशिर्गायत्री । आद्याषष्ठौ वर्धमाने । षड्वारिंशत्तमी-
 षिष्टुषू । सप्तविंशत्ये चानुष्टुपौ ।

१६ त्वमग्रेयज्ञानाहोताविश्वेषाहितः । देवेभिर्मर्तुयुजने १ सनोमन्द्राभि-
 रश्वरेजिह्वाभिर्यजामहः । आदेवान्वक्षियक्षिच २ केत्याहिर्वेधोअध्वनःपृषश्चे-
 देवाजंसा । अग्रेयज्ञेषुसुकृतो ३ त्वामीळिअधद्विताभस्तोवाजिभिःशूनम् । ई-
 जेयज्ञेषुयज्ञियम् ४ त्वमिमावायीपुरुदिवोदासायसुन्वते । भरद्वाजायदाशु-

१५ ॥ २१ ॥ त्वद्भूतो अमर्त्योऽवहविष्यंजनम् । शृण्वन्विषयसुष्टुतिम् ६
 त्वामग्नेस्वाध्यांमतांसेविवर्षीतये । यन्नेर्षुदेवमीकते ७ तवप्रयक्षिसंहशंमृत
 क्रतुसुवानवः । विश्वेजुयन्तकामिनः ८ त्वंहोतामनुहितोवर्षिरासाविदुष्टरः ।
 अग्नेयक्षिविवोविशः ९ अग्नायांहिवीतयेगृणानोहृव्यवांतये । निहोतांसति
 वृहिषि १० ॥ २२ ॥ तंत्वांसमिन्द्रिरोग्रिरोघृतेनवर्धयामसि । बृहच्छोचायवि-
 ष्ठय ११ सनःपृथुश्रवारयमच्छोदिवविवाससि । बृहदग्नेसुवीर्यम् १२ त्वामग्ने
 पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत । मूर्धोविश्वस्यवाघतः १३ तमृत्वाद्व्यङ्घ्रिःपुत्र
 इधेअर्धवणः । बृन्नहर्णंपुरंदरम् १४ तमृत्वापाश्व्योवृयासमीधस्युहन्तमम् ।
 घनंजयरणेरेणे १५ ॥ २३-॥ एह्युन्नर्वाणितेऽग्रंइत्थेतरागिरः । एभिर्वर्षासु
 इन्दुभिः १६ यत्रकंचतेमनोदक्षंदधसुत्तरम् । तत्रासर्वःकणवसे १७ नहिते

प॒र्तमं॑क्षि॒पद्भ॒वन्ने॒माना॑वसो । अथा॒दु॒वो॒वन॑वसे १८ आ॒ग्नि॒र॒गामि॑भार॒तो॒वृ॒त्रहा
 प॒रु॒चे॒र्तनः॑ । दि॒वो॒दा॒सस्य॑स॒र्पतिः॑ १९ स॒हि॒वि॒श्व॒ति॒पा॒थि॒वा॒रि॒यि॒दा॒श॒न्म॒हि॒त्व-
 ना । व॒न्व॒न्न॒वा॒तो॒अस्त॑तः २० ॥ २४ ॥ स॒प्र॒ह्व॒न्न॒व॒र्षी॒य॒सा॒ग्नि॑द्यु॒न्ने॒न॒सं॒यता॑ ।
 वृ॒ह॒न्त॒न्थ॒भानु॑ना २१ प्र॒वः॑स॒खा॒यो॒अ॒ग्र॒ये॒स्तो॒मं॒य॒ज्ञं॒च॒ष॒ण॒या । अ॒र्च॒गा॒य॒च
 वे॒ध॒से २२ स॒हि॒यो॒मानु॑षा॒यु॒गा॒सी॒द॒द्वो॒ता॒क॒वि॒क्र॒तुः । द॒त॒श्च॒ह॒व्य॒वा॒हनः॑ २३
 ता॒रा॒जा॒ना॒शु॒चि॒व्र॒ता॒दित्या॑न्मार्ह॒तं॒गण॑म् । व॒सो॒य॒क्षो॒हरो॑द॒सी २४ व॒स्वी॒ति॒अ॒ग्ने
 सं॒द्वि॒ष्टि॒र॒प॒ये॒त॒म॒त्या॑य । ऊ॒र्जा॒न॒पा॒द॒म॒न॑स्य २५ ॥ २५ ॥ ऋ॒त्वा॒दा॒अ॒स्तु॒श्रे॒ष्ठो॒ऽद्य
 त्वा॒व॒न्व॒न्सू॒रे॒कणाः॑ । म॒र्ते॑आ॒ना॒श॒सु॒व॒क्त्रि॑म् २६ ते॒ते॒अ॒ग्ने॒न्वो॒ता॒इ॒य॒न्तो॒वि॒श्व-
 मा॒युः । त॒र॒न्तो॒अ॒र्यो॑अ॒रा॒ती॒र्वि॒न्व॒न्तो॒अ॒र्यो॑अ॒रा॒तीः २७ अ॒ग्नि॒स्ति॒ग्मे॒न॒गो॒चि॒या
 या॒स॒द्वि॒श्व॒न्व॒य १ त्रि॑णम् । अ॒ग्नि॒नो॒व॒ने॒तर॑यि॒म् २८ सु॒वी॒र॒यि॒मा॒भ॒र॒जा॒ते॒वि॒दो

विचर्षणे । जहिरक्षांसिसुकृतो २९ त्वनःपाह्यहंसो जातवेदो अघायतः । रक्षा
 णो ब्रह्मणस्केवे ३० ॥ २६ ॥ योनो अग्नेदुरेव आमतो वधाय दाशति । तस्मान्नः
 पाह्यहंसः ३१ त्वतं देव जिह्वया परिबाधस्व दुष्कृतम् । मतो योनो जिघासति ३२
 भरद्वाजाय सप्रथः शर्मयच्छसहस्य । अग्नेवरेण्यं वसु ३३ अग्निर्वृत्राणि जङ्घन-
 द्रविणस्युर्विपन्याया । समिद्धः शूक्र आहुतः ३४ गर्भमातुः पितुष्विप्यता विदिद्यु-
 तानो अक्षरे । सीदं द्रुतस्य योनिमा ३५ ॥ २७ ॥ ब्रह्मं प्रजावदाभर जातवेदो
 विचर्षणे । अग्नेयर्द्वादयं द्विवि ३६ उपत्वारण्वसं दृशं प्रयस्वन्तः सहस्कृत । अ-
 ग्नेससृजमहे गिरः ३७ उपच्छाया मिं वृषणे रगन्मशर्मते वयम् । अग्ने हिरण्यसं-
 दृशः ३८ ये उपग्रइव शर्युहाति गमशृङ्गे नवं संगः । अग्ने परो हुरो जिथ ३९ आयं
 हस्तेन खादि नुं शिशुं जातं न विभ्रति । विशामग्निं स्वध्वरम् ४० ॥ २८ ॥ प्रदे-

वंदेवर्चस्तेभरतावसुचित्तमम् । आस्वेयोनौनिर्षादतु ४१ आजतंजातवैदसि
 प्रियंशिशीतातिथिम् । स्योनआगृहपतिम् ४२ अग्नेयूक्ष्वाहियेतवाश्वसोदेव
 साम्बः । अंरुवहन्तिमन्यवे ४३ अच्छानेयाह्यावहाभिप्रयांसिवीतये । आदे-
 वान्तसोमंपीतये ४४ उदग्नेभारतद्युमदजक्षेणदिविद्युतत् । शोचाविभाह्य-
 जर ४५ ॥ २९ ॥ वीतीयोदेवंमतौदुवस्येदग्निमीळीताध्वरेहविष्मान् । हो-
 तारंसत्ययजुरोदस्योरुत्तानहस्तोनमसाविवासेत् ४६ आतेअगनक्रुचाहविहृदा
 तष्टंभरामसि । तेतेभवन्तक्षुण्णंक्रुपभासोवशाउत ४७ अग्निदेवासोअग्रियमि-
 न्धतेवृहन्तमम् । येनावसुन्याभृतातृह्णारक्षांसिवाजिना ४८ ॥ ३० ॥ इति
 शाकल्यसंहितायां चतुर्थाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

पित्रपञ्चो नैन्द्रैः षड्भिरुपदान्ततमुष्टुहिमहान्सतो नार्थो निविपिप्रो विरालिमाड्वा दशनवम्पेकादश्यावे
 षडैव्यौयपकरदेकादशमुतइदशशृपायातेनवश्रुपीनोष्टौकिमस्यान्त्याचायमानस्याभ्यावर्तिनोदानस्तु-
 तिरागायोराव्यद्वितीयैः त्रीचान्यधपादो न्यानुजुगतस्तुचोद्वितीयादिः ।

पित्र पञ्चदश भारद्वाजो षाहस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् । अन्त्या द्विपदा ।

१७ ७०म् पिवासोममभियमुप्रतदुर्नगव्यंमहिगुणानइन्द्रावियोधृष्णोवधियो
 वज्रहस्तुचिश्वावृत्रममित्रियाशर्वोभिः १ सइपाहियऋजीपीतरुत्रोयः शिप्रवान्वृ-
 त्रभोयोमतीनाम् । योगोत्रभिद्वज्जभृद्योर्हीरुषाः सइन्द्रचित्रौ अभितृन्धिवाजान् २
 एवापाहिप्रज्यामन्दतुत्याश्रुधिब्रह्मवावृधस्वोतगीभिः । आविःसूर्यैकृणाहिपीपि-
 हीपोजहिशांश्रूरभिगाइन्द्रतृन्धि ३ तत्वामर्वावृहद्विन्द्रस्वधावइमेपीता उक्षयन्तवृ-
 मन्तम् । महामनून्तवसंविभूतिमत्सरासो जहृन्तप्रसाहम् ४ येभिःसूर्यसूयसं

मन्दसानोऽवासयोऽपट्टह्लानिदद्रवत् । महामद्रिपरिगाइन्द्रसन्तनुत्थाअच्युतंसदं-
सुःपरिस्वात् ५ ॥ १ ॥ तवक्रत्वात्तवतदंसनाभिरामासुपकंशय्यानिदीधः ।
और्णोर्दुरउत्त्रियभ्योविद्वह्लोदवाद्नाअसृजोअङ्गिरस्वान् ६ प्रपाथक्षांमहिदंसो
व्यु१वीमपुथामज्वोवृहदिन्द्रस्तभायः । अधारयोरोदसीदेवपुत्रेप्रत्नेमातरायह्रीऋ-
तस्य ७ अथत्वाविश्वेषुइन्द्रदेवाएकतवसदधिरेभराय । अदेवोयदभ्यौहिष्टदेवा-
नस्वर्पातावृणतइन्द्रमत्र ८ अथद्यौश्चित्तेअपसानुयज्वाद्दहितानमद्वियसास्वस्यम-
न्योः । अद्वियदिन्द्रोअभ्योहंसाननिचिद्विश्वायुःशयथैजधान ९ अथत्यष्टतिमह
इप्रवज्जसुहस्रभृष्टिववृत्च्छताश्रिम । निकाममृमणस्येनवन्तमहिंसपिणग-
जीपिन् १० ॥ २ ॥ वर्धान्यविश्वेभूरुतःसजोयाःपर्वच्छतंमहिषाइन्द्रतुभ्यम् ।
पुपाविष्णुबीणि सरासिधावन्वृत्रहणंमदिरमंशुमस्मै ११ आशोदोमहिवृत्तनदी-

नांपरिष्ठितमसृजकूर्मिमृपाम् । तासामनुप्रव्रतइन्द्रपन्थांप्राद्वियोनीचीरपसःस-
 मुद्रम् १२ एवाताविश्वाचकृवांसमिन्द्रमहामुग्रमजुर्थसंहोदाम् । सुवीरत्वास्वा-
 युधंसुवज्रमाब्रह्मनव्युसर्वसेवधृत्यात् १३ सनोवाजायश्रवसइपेचरायेधेहिद्युमत-
 इन्द्रविप्रात् । भरद्वाजिनृवतइन्द्रसुरीन्दिविचर्मैधिपोथेनइन्द्र १४ अयावाजैदे-
 वहितंसनेममवैमशतहिमाःसुवीराः १५ ॥ ३ ॥

तमुद्रुहि पञ्चदश भरद्वाजो बार्हस्पत्य इन्द्रत्रिष्टुप् ।

१८ तमुद्रुहियोअभिभंत्योजावृन्वन्नवातःपुरुहूतइन्द्रः । अत्राह्लमुग्रसहमा-
 नमाभिर्गीर्भिवधवृषभंचर्पणीनाम् १ सयुधमःसत्वाखजकृत्समद्वतुविभ्रक्षोनद-
 नुमांक्रंजीषी । बृहद्रैणुश्चवन्तोमानुपीणामेकःकृष्टीनामभयत्सहावा । २ त्वंहनु-
 त्यददमायोदस्रैरेकःकृष्टीरेवनोरार्थीय । अस्तिस्विश्रुश्रुर्वीथे १ तचइन्द्रनस्विदस्ति-

आसहस्रपथिभिरिन्द्रायातुविद्युन्नतुविवाजेभिर्वाक् । याहिसूनोसहसोयस्यनू
 चिवदेवईशेपुरुहूतयोतोः ११ प्रतुविद्युन्नस्यस्थविरस्यघृष्वेदिवोररशेमहिमापृ-
 थिव्याः । नास्यशत्रुर्नप्रतिमानंमस्तिनप्रतिष्ठिःपुरुमायस्यसह्योः १२ प्रतत्तेअ-
 द्याकरणंकृतंभूत्कुसुंयदायुर्मतिथिग्वमंसमै । पूरुसहस्रानिशिशाअभिक्षामुत्तूव-
 याणघृपतानिनेथ १३ अनुत्वाहिष्ट्रेअधदेवदेवामदन्विश्वेकवित्तमंकवीनाम् ।
 करोयन्नवरिवोवाधितायदिवेजनायतन्वैगृणानः १४ अनुद्यात्रापृथिवीतत्तओ-
 जोऽमर्त्याजिहतइन्द्रेवाः । कृष्वाकृत्नोअकृतंयत्तेअस्युक्थनवीयोजनयस्व
 यज्ञैः १५ ॥ ६ ॥

महास्रयोदश भरद्वाजो वारहस्पत्य इन्द्रश्चिद्रुप् ।

१९ महाइन्द्रोनूवदाचर्षणिप्राउतहिवर्हीअग्निःसहोभिः । अस्मद्यंग्वावृधेवी-

योयोरुःपुथुःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् १ इन्द्रमेवधिपणासातयेधाहृहन्तमृष्वमजंर्यु-
 वानम् । अयाङ्निनशवंसाशूशुवांससद्यश्चिद्योवावेवैअसामि २ पृथकरत्नावहु-
 लागमंस्तीअस्मद्य १ कंसमिमीहिश्रवांसि । यथेवंपृश्वःपशुपादमूनाअस्माँइन्द्रा-
 भ्याववृस्वाजौ ३ तंवइन्द्रैचवतिर्नमस्यशाकैरिहननंवाजयन्तोहुवेम । यथाचि-
 त्पूवैजितारआसुरनेद्याअनवद्याआरिष्टाः ४ धृतव्रतोधनुदाःसोमवृद्धःसहिवाम-
 स्यवसुनःपुरुक्षुः । संजग्मिरेपृथ्याइरायोअस्मिन्समुद्रेनसिन्धवोयादमानाः ५
 ॥ ७ ॥ शविष्ठनआभरशूरशवओजिष्ठमोजोअभिभूतउग्रम् । विश्वाद्यन्नाव-
 ण्यामानुपाणाम्स्मभ्यदाहरिवोमादयथै ६ यस्तेमदःपृतनापाळमृष्टइन्द्रतंन
 आभरशूशुवांसम् । येनतोकस्यतंनयस्यसातोमंसोमहिजिगीवासस्त्वोताः ७
 आनोभरवृषणंशुष्ममिन्द्रयनस्पृतंशूशुवासंसुदक्षम् । येनयंसामिपृतनासुशत्रु-

न्तयोतिभिर्हृतजामीरजामीन् ८ आत्तेशुष्मोवृत्रभएतुपश्चादोत्तरादधरादापूर-
 स्तात् । आविश्वतोअभिसमेत्वर्वाङ्निन्द्रद्युम्नस्वर्वेहेह्यस्मे ९ नृवत्तैइन्द्रनृतमाभि-
 ल्लतीविसीमहिवामंश्रोमतेभिः । इक्षेहिवस्वतुभयस्यराजन्धारज्जंमंहिस्वरंबृह-
 न्तम् १० मरुत्वंतंवृत्रभंवावृधानमकंवारिदिव्यंशासमिन्द्रम् । विश्वासाहृम-
 वसेनूतनायोयसंहोदामिहतंहुवेम ११ जनैवज्जिन्महिचिन्मन्यमानमेभ्योनृ-
 भ्योरन्वयायेष्वस्मि । अर्धाहित्वापृथिव्यांशूरसातौहवामहेतनेयेगेष्वप्सु १२
 वृषंतपुभिःपुरुहत्सख्यैःशत्रोःशत्रोरुचरुइत्स्याम । घ्नन्तोवृत्राण्युभयानिगूरा-
 यामदेमवृहताव्योताः १३ ॥ ८ ॥

धीर्न प्रयोदश भरद्वाजो षाहस्पत्य इन्द्रबिष्टुप् । सप्तमी विसाद् ।

२० द्यौर्नयइन्द्राभिभूमार्यस्तस्यौरयिःशर्वसापृतसुजनात् । तनःसुहस्रभर-

ध्ये ८ सद्दृस्पृधोवनते अप्रतीतो विभ्रह्रज्ज्वत्रहणंगभस्तौ । तिष्ठछरीअध्यस्तेवृग-
 तैवचोयुजीवहतइन्द्रमृधम् १ सनेमतेऽवसानव्यइन्द्रप्रपूर्वःस्तवन्तएनायुज्ञैः ।
 सप्तयत्पुःशर्मशारदीर्दह्णदासीःपुरुकुत्सायशिक्षन् १० त्वंवृथइन्द्रपठ्योभूर्वरि-
 वस्यन्नशनेकाव्यार्य । परानववास्त्वमनुदेयमहेपित्रेददाथस्वनर्पातम् ११ त्वं
 धुनिरिन्द्रधुनिमतीर्क्ष्णोरुपःसीरानस्रवन्तीः । प्रयत्समुद्रमतिशूरपविपारया
 तर्वशंयदुस्वास्ति १२ तवहृत्यदिन्द्रविश्वमाजौसस्तोधुनीचुर्मुरीयाहसिष्वप् ।
 दीदयदिनुभ्यंसोमेभिःसुन्वन्दृभितिरिध्मभृतिःपृक्थ्येकः १३ ॥ १० ॥

इमा उ द्वादश भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रखिद्रुप् । नवम्युपान्त्ययोर्विश्वे देवाः ॥

२१ इमाउत्वापुरुतमस्यकारोहिव्यवीरहव्याहवन्ते । धियोरथेष्टामजरनवी-
 योरयिभिभृतिरीयतेवचस्या १ तमुस्तुपुइन्द्रयोविदानो गिर्वाहसंगीभिर्युज्ञवृद्ध-

म् । यस्य दियमतिमहापृथिव्याः पुरुमायस्यारिचिर्महित्वम् २ सइत्तमोऽव्युनं
 तन्वत्सूर्येणव्युनं वञ्चकार । कदातेमतामृतस्य धामेयं क्षन्तोनिमिनन्ति स्वधा-
 वः ३ यस्ताचकारसकुहस्विन्द्रः कमाजनचरतिकासुविशु । कस्त्येयज्ञोमन-
 सेशं वरायको अर्कइन्द्रकतमः सहेता ४ इदाहिनेवेविपतः पुराजाः प्रत्नासं आसुः
 पुरुकृतसखायः । येर्मध्यमासंतुतनूतनासउतावमस्यंपुरुहूतवोधि ५ ॥ ११ ॥
 तंपच्छन्तोऽवरासः पराणि प्रत्नातं इन्द्रश्रुत्यानुयेमुः । अर्चामसि वीरब्रह्मवाहोया-
 देवविद्मतात्त्वामहान्तम् ६ अभित्वा पाजोरक्षसो वितस्थे महिजज्ञानमभितत्सुति-
 ष्ट । तंवप्रत्नेन युज्ये न संख्यावर्जं णवृणो अपतानुं दस ७ सतुश्रुधीन्द्रनूतनस्यव्र-
 ह्मण्यतो वीरकारुधायः । त्वं ह्याऽपिः प्रदिविपिवृणां शश्वद्भूथसुहवृष्टौ ८ प्रो-
 तयेवरुणं मित्रमिन्द्रं मरुतः कृज्वावसेनो अद्य । प्रपुपणं विष्णुमग्निं पुरंधिसवितार-

मोषधीःपर्वताश्च १ इमलंत्वापुरुशाकप्रयज्योजरितारोअभ्यर्चन्त्यकैः । श्रुधी
 हवमाहुवतोहुवानोनत्वावाँअन्योअमृतत्वदंस्ति १० नमूआवाचमुपग्राहिवि-
 द्वान्विश्वैभिःसूनोसहसोयजत्रैः । थेअग्निजिह्वाकृतसापआसुर्येमनुचक्रुपरंद-
 साय ११ सनोवोधिपुरएतासुगेपूतदुर्गेपुपथिकुद्विदानः । येअश्रमासडरवोत्रहि-
 ष्ठास्तेभिर्नइद्राभिर्वक्षिवाजम् १२ ॥ १२ ॥

य एक एकादश भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२२ यएकइन्द्रव्यश्र्वपणीनामिन्द्रंतंगीभिर्भ्यर्चआभिः । यःपत्यंतेवृषभेवृ-
 ष्ण्यावान्सत्यःसत्वांपुरुमायःसहस्वान् १ तमुनःपैवीपितरोनयंवाःसप्तविप्रा-
 सोअभियांजयन्तः । नक्षद्वाभंततुरिपर्वतेषामद्रोधवाचंमतिभिःशविष्ठम् २ त-
 भीमहइन्द्रमस्यगायःपुरुवीरस्थनृवतःपुरुक्षोः । योअस्कृधोयुरजरःस्वर्वान्तमाभ-

रहरिवोमादयध्यै ३ तन्नोविवोचोयदितेपराचिञ्जरितारंआनशुःसुप्तमिन्द्र । क-
 स्तेभागःकिंवयोदुप्रखिद्वःपुरुहत्पुरुवसोऽसुरघ्नः ४ तंपृच्छन्तीवज्रहस्तरथेषा-
 मिन्द्रेपीवक्त्रेरीयस्यनूगीः । त्विप्राभंतुविकूर्मिरभोदागातुमिपेनक्षतेतुम-
 च्छ ५ ॥ १३ ॥ अयाहृत्यमाययावावृथानंमनोजुवास्वतवःपथेतेन । अभ्युता
 चिद्विच्छितास्वोजोरुजोविद्वृक्काथयताविरप्शिन् ६ तंवोधियानव्यस्याशविष्टप्र-
 प्रंतवत्परितंसयध्यै । सनौवक्षदनिमानःसुवह्नेन्द्रोविश्वान्यतिदुर्गहाणि ७ आ-
 जनायद्रुह्णेपाथिवानिदिव्यानिदीपयोऽन्तीरक्षा । तपांवृथान्विश्वतःशोचिपाता-
 न्द्रह्नाद्विपशोचयक्षामपथ्यं ८ भुवोजनस्यदिव्यस्युराजापाथिवस्यजगतस्त्वेपसं-
 दृक् । धिष्ववजुंदक्षिणइन्द्रहस्तेविश्वोअजुयदयसेविमायाः ९ आसंयतमिन्द्र
 णःस्वस्तिशत्रुतूयायवृहतीममृधाम् । ययादासान्यायाणिवृत्राकारोवभिन्त्सुत-

कानाहुपाणि १० सनोनिघुद्धिः पुरुहूतेवेधो विश्ववाराभिरागहिप्रयज्यो । नया
अदेवोचरतेनदेव आभिर्षाहितूयमामद्यद्रिकृ ११ ॥ १४ ॥

सुत इवना भरद्वाजो षाहस्पत्य इन्द्रसिद्धिपू ।

२३ सुतइत्वंनिमिश्लइन्द्रसोमेस्तोमेब्रह्मणिशस्यमाननुकथे । यद्वायुक्ताभ्यांम-
घयन्हरिभ्यांबिभ्रहज्जवाहोरिन्द्रयासि १ यद्वादिविषायसुष्विमिन्द्रवृत्रहत्येऽवसि
शूरसातौ । यद्वादक्षस्यविभ्युपोअविभ्यदरन्धयुःशधैतइन्द्रवस्पून् २ पातासुत-
मिन्द्रोअस्तुसोमैप्रणेनीरुद्रोर्जरितारमती । कर्तावीरायसुष्वयउलोकंवातावसु
स्तुवतेकीरयैचित् ३ गन्तेर्यान्तिसर्वनाहरिभ्यांबुद्धिर्वज्रपिःसोमंदुविर्गाः ।
कर्तावीरंनर्यंसर्ववीरंश्रोताहवंगुणतःस्तोमवाहाः ४ अस्मवंधयद्वावानुतद्वि-
ष्मइन्द्राययोनःप्रविचोअपस्कः । सुतेसोमैस्तुमसिंशंसदुक्थेन्द्रायब्रह्मवधेनूंयथा-

संत् ५ ॥ १५ ॥ ब्रह्माणिहिचकपेवथनानितावत्तइन्द्रमृतिभिर्विविग्मः । सुते
 सोमसुतपाःशंतमानिरान्द्राक्रियास्मवक्षणािनियज्ञैः ६ सनोवोधिपुरोळांशर-
 राणःपिवातुसोमंगोक्रजीकमिन्द्र । एद्वहिर्यजमानस्यसीदोरुंकुधित्वायतउ-
 लोकम् ७ समन्दस्वाह्यनुजोपमग्रप्रत्वायज्ञासंइमेअभ्रवन्तु । प्रमेहवांसःपुरु-
 हतमस्मेआत्वयधीरवत्सइन्द्रयस्याः ८ तंवःसखायःसंयथासुतेपुसोमैभिरापृण-
 तामोजमिन्द्रम् । कुवितस्माअसतिनोभरायनसुष्विमिन्द्रोऽवसेमृधाति ९ एवे-
 दिन्द्रःसुतेअस्ताविसोमैभरदाजेषुक्षयदिन्मघोनः । असद्यथाजरित्रउत्सुरिरिन्द्रो
 रायोविश्ववारस्यदाता १० ॥ १६ ॥ इति शा० सं० षष्ठे मण्डले द्वितीयोऽनुवाकः॥२॥

वृषा दश भरद्वाजो बर्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२४ वृषामदइन्द्रेऽश्लोकंउक्त्वासचासोमैपुसुतपांक्रजीषी । अर्चय्योसुघवा

नृम्यउकथैद्युक्षोराजागिरामक्षितोतिः १ ततुरिर्वीरोनयोविचेताःश्रोताहवंगणत
 उव्यूतिः । वसुःशंसो नरांकारुघायावाजीस्तुतोविदथेदातिवाजम् २ अक्षोन
 चक्रयोःशूरवृहन्प्रतैमह्वारिरिचैरोदंस्योः । वृक्षस्यनुतेपुरुहूतव्याव्युदंतयोरुरुहु-
 रिन्द्रपूर्वोः ३ शचीवतस्तेपुरुशाकशाकागवामिवस्तुतयःसंचरणीः । वृत्तानां
 नतन्तयस्तइन्द्रदामन्वन्तोअदामानःसुदामन् ४ अन्यदृद्यकर्वरमून्यदुश्वोऽसंज्ञ
 सन्मुहुराचक्रिन्द्रः । मित्रोनोअत्रवरुणश्चप्राथोवशस्यपथेतास्ति ५ ॥ १७ ॥
 वित्वापोनपवतस्यपष्ठादुक्थेभिरिन्द्रानयन्तयज्ञैः । तंत्वाभिःसुष्टुतिभिर्व्याजय-
 न्तआजिनंजग्मुर्गिर्वाहोअर्थाः ६ नयंजरन्तिशरदोनमासानद्यावृइन्द्रमवक-
 शयन्ति । वृद्धस्यचिद्वर्धतामस्यतनूःस्तोमेभिरुक्थैश्चशस्यमाना ७ नवीकवे
 तमतेनस्थिरायनशधेतेदस्युज्जायस्तवान् । अज्वाइन्द्रस्यगिरयश्चिद्वज्वागम्भी-

रेचिद्ववतिगाधमस्मै ८ गुम्भीरेणुरुणांमत्रिन्प्रेयोयन्धिस्तुतपावन्वाजान् ।
 स्थाऊपुऊर्ध्वऊतीअरिपण्यन्नकोव्युष्टौपरितकम्यायाम् १ सचस्वनायमवसे
 अभीकइतोवातमिन्द्रपाहिरियः । अमाचैनमरण्येपाहिरिपोमदेमशतहिमाः
 सुवीराः १० ॥ १८ ॥

या ते नव भद्राज्ञो वार्हस्पत्य इन्द्रखिटुप् ।

२५ यातंऊतिरंवमायापरमायामध्यमेन्द्रशुम्निन्नस्ति । ताभिरूपुवृत्रहृत्यै-
 ष्वीर्णभिश्चवाजैर्महान्नउग्र १ आभिःस्पृधोमिथृतीररिपण्यन्नमित्रस्यव्यथया
 मन्युमिन्द्र । आभिविश्वाअभियुजोविपूचीरार्यायविशोऽवतारीर्दासीः २ इन्द्र
 जामयंतुतयेजामयोऽवाचीनासोवनुयुयुजे । त्वमेपांविथुराशवांसिज्जिह्व-
 ष्यानिकुण्हापरचिः ३ शूरोवाशूरवनतेशररिस्तनुरूचातरुपियत्कण्वैते ।

तोकेयागोपुतनयेयदप्सुविकन्दसीउर्वरासुब्रवैते ४ नृह्रित्वाशूरोनतूरोनधृणुर्न
 त्वाद्योधोमन्यमानोयुयोधं । इन्द्रनकिंद्वाप्रत्यस्थेपांविश्वजातान्यभ्यसिता-
 नि ५ ॥ १९ ॥ सर्पत्यतउभयोर्नृम्णमयोर्यदीवेधसःसमिथेहवन्ते । वज्रेवा
 महोनृवतिक्षयेवाव्यचस्वन्तायदिदितन्तसैते ६ अर्धस्मातेचर्षणयोयदेजानिन्द्र-
 त्रातोतभवावरूता । अस्माकासोयेनृतमासोअर्धेइन्द्रसरयोदधिरेपूरोनः ७
 अनुतेदायिमहइन्द्रियायसत्रातेविश्वमनुवृत्रहत्ये । अनुक्षत्रमनूसहायजत्रेन्द्रदे-
 वेभिरनुतेनृपह्यो ८ एवानुःस्पृधःसमजासमत्स्विन्द्रररन्धिमिथतीरदेवीः । वि-
 द्यामवस्तोरवेसागुणन्तोभरद्वाजाउततइन्द्रनूनम् ९ ॥ २० ॥

शुधी नोष्टी भरद्वाजो बार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिदुप् ।

२६ शुधीनइन्द्रद्वयामसित्वामहोवाजस्यसातौवावृषाणाः । संयद्विशोऽर्थन्त

गुरसाताउग्रनोऽऽः पायैअहन्दाः १ त्वांवाजीहवेतेवाजिनेयोमहोवाजस्यगध्वं
 स्यसाती । त्वांनुमेब्बिन्द्रसत्पतितरुत्रत्वांचष्टेमुष्टिहागोपयध्वन् २ त्वंकृविचो-
 त्तयोऽकसंतोत्वंकुत्सायशुष्णद्राशुर्वक्त्र् । त्वंशिरोअसुर्मणःपराहव्रततिथिग्वायु
 शंस्यकरिष्यन् ३ त्वंरथंप्रभरोयोधमज्जमात्रोयुध्वन्तवृभंदशद्युम् । त्वंतुप्रवेत-
 सवेसचाहन्यंतुगैगणन्तमिन्द्रतूतोः ४ त्वंतदुकयमिन्द्रत्रहणकःप्रयच्छतासह-
 स्नाशूरुवपि । अर्वागिरेदामंशम्बरंहप्रायोदिवोदासंचित्राभिन्ती ५ ॥ २१ ॥
 त्वंश्रद्धाभिर्मन्वसानःसोमैर्दुभीतयेनुंमुरिमिन्द्रसिष्वप् । त्वंराजिपिठानसेदशस्य-
 न्मुष्टिसहस्राशब्द्यासचाहन् ६ अहंचुनतत्सुरिभिरानश्यांतवृज्यायइन्द्रसुन्नमो-
 ज्ञैः । त्वपायस्तवन्तेसधवीरवीरांस्त्रिवरूपेननुहुशविष्ठ ७ वृयंतअस्यामिन्द्र

युन्नहूतौसखायःस्याममहिनुप्रेष्ठाः । प्रातर्दनिःक्षत्रश्रीरस्तुश्रेष्ठोघनेचूत्राणोसन-
येयनानाम् ८ ॥ २२ ॥

किमस्याष्टौ भरद्वाजो घार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिदुष । अन्त्याया अग्न्यावतिनश्चायमानस्य दानस्तुतिः ।

२७ किमस्यमदेकिम्बस्यपीताविन्द्रः किमस्यसख्येचकार । रणावायेनिप्रदि-
कितेअस्यपूराविद्विकिमुनुतनासः १ सर्वस्यमदेसद्वस्यपीताविन्द्रःसदस्यसख्ये
चकार । रणावायेनिपदिसत्तेअस्यपूराविद्विसदुनुतनासः २ नहिनूतेमहिमनः
समस्युनमघबन्मघवत्वस्यविद्म । नरार्धसोराधसोनुतनस्येन्द्रनकिर्वहशइन्द्रियं
ते ३ एतत्पत्तइन्द्रियमचेतियेनावधीर्वराशिखस्यशेषः । वज्रस्ययत्तेनिहृतस्यशु-
ष्मात्स्वनाच्चिदिन्द्रपरमोददार ४ वधीदिन्द्रोवुरशिखस्यशेषोऽभ्यावृत्तिनेचाय-
मानायशिक्षन् । वृचीवत्तेयद्धरियूपीयायांहन्पूर्वेअर्धेभियसांपरोदत् ५ ॥ २३ ॥

त्रिंशच्छतं वृमिणं इन्द्रसाकं व्यवर्त्तयाम्पुरुहूतश्रवस्या । वृचीवन्तः शरव्रेपत्यमानाः ।
 पात्राभिन्दानान्यर्थान्यायन् । यस्य गावांवरुपासूयस्य अन्तरुचुरन्तरैरिहाणा ।
 ससञ्जयायतुर्वशंपरादाहृचीवन्तो देववातायाशिक्षन् ७ इयौ अग्नेरथिनो विंशतिगा
 वधमतो मघवामह्यसन्नाद् । अभ्यावर्त्तौ चायमानो देवतिङ्गुणाशेथं दक्षिणापार्थ-
 वानाम् ८ ॥ २४ ॥

आ गायोष्टौ भरद्वाजो बार्हस्पसो गावस्त्रिष्टुप् । अष्टम्या अन्त्यपादस्योपाद्या-

याश्चेन्द्रो वा । आद्या पञ्चम्याद्यास्त्रिष्टुप् । अन्त्यानुष्टुप् ।

२८ आगावो अगमन्तु भद्रमकृन्तसीदन्तु गोष्ठेरण्यन्त्यस्मे । प्रजावर्तीः पुरु-
 पाइहस्युरिन्द्राथपूर्वोरुपसोवहानाः १ इन्द्रो यज्वनपृणते च शिक्षस्युपेदे दातिनस्व-

मुंयायति । भूयोभूयोरुचिर्मिदस्यवर्धयन्नभिन्नेखिल्येनिदधातिवेद्युम् २ नतान-
 शन्तिनदंभातितस्करोनासामामित्रोव्यथिरावर्धयति । देवाँश्चयाभिर्यजतेवर्धाति
 चर्ष्योगिजाभिःसचतेगोपतिःसह ३ नताअर्वरिणुकंकाटोअश्रुतेनसंस्कृतत्रमुप
 यन्तिताअभि । उरुगायमभयंतस्यताअनुगावोमतस्यविचरन्तियज्वनः ४ गावो
 भगोगावृन्द्रोमेअच्छान्गावःसोमस्यप्रथमस्यभक्षः । इमायागावःसजनासइन्द्र
 इच्छामीद्धुदामनेसाचिदिन्द्रम् ५ ययंगावोमेवयथाकशंचिदश्रीरंचिकृणुयासुप्र-
 तीकम् । भद्रंगृहंकृणुथभद्रवाचोबृहद्वोवयउच्यतेसभासु ६ प्रजावतीःसयवसं
 रिशन्तीःशुद्धाअपःसुप्रपाणेपिबन्तीः । मावःस्तेनईशतमाघशंसःपरिवोहेतीरुद्र-
 स्यवृज्याः ७ उपेक्षमुंपचैनमासुगोमूपपृच्यताम् । उपंक्रुमस्यरेतस्युपेन्द्रतव
 वीर्ये ८ ॥ २५ ॥ इति शाकल्यसंहितायां चतुर्थाष्टके पशोऽध्यायः ॥ ६ ॥

इन्द्रं पद्भूयः पश्चात् भूरेकः सुहोत्रस्तुचतुर्थांशकर्मपूर्व्याय ओजिष्ठः शुभहोत्रस्तुसत्वेकदानरस्तुसत्रावाग्र-
यमपान्मन्द्रस्येन्द्रपिवा हेळमानः प्रत्यस्मिंचतुष्कमानुष्टुभं वृहत्सन्तयस्यौष्णहयोरियवश्चतुर्विंशतिः शंयुर्वा-
हैस्त्योद्वादीपळनुष्टुभस्तिस्रश्चरित्रोपमध्यमैववासांय आनयद्यथाह्ववाद्वायत्रंपुरुतममतिनिचट्टदिविवधुः
पादनिचट्टदन्त्यानुष्टुभेन्त्येवुबुल्लक्षादैवतत्वामिद्धिपळूनामागायंस्वादुरेकत्रिशद्वर्गः पश्चादौसौम्योग-
न्वृत्तर्यर्चोर्लिङ्गोक्तेवतः प्रस्तोकशक्तिविवृत्तुनुष्टुर् गायत्रीद्विपदासाञ्जयस्यमस्तोकस्यदानस्तुतिः परौ-
वृत्तोरथदुन्दुभिदेवत्यावैन्द्रोन्त्योर्धर्चोयुवानोवृहतीदिवस्पृथिव्याजगती ।

इन्द्रं पद् भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२१ ॐ इन्द्रं वीनरः सुख्यायंसेपुर्महोयन्तः सुमतेयैचकानाः । महोहिदाता
वज्रं हस्तो अस्ति महामुण्वमवसेयजध्वम् १ आयस्मिन्हस्तेनर्यामिमिक्षुरारथे
हिरण्यैरथेष्ठाः । आरुदमयोगभंस्त्योः स्थुर्योराध्वन्नश्वांसोवृषणोयुजानाः २

श्रि ३तेपादादुचुआमिभिक्षुर्धृष्णवर्षज्जीशवंसादक्षिणावान् । वसानोअत्कसुरभिंद-
 शेकस्व १ णंनृतविपिरोवभूथ ३ ससोमआमिश्लतमःसुतोभद्यस्मिन्पुक्तिःपुच्यते
 सन्तिथानाः । इन्द्रंनरःस्तुवन्तोब्रह्मकाराउकथाशंसन्तोदेववाततमाः ४ नतेअ-
 न्तःशवंसोधाय्यस्यवितुवावेरोदसीमद्वित्वा । आतासुरिःपूणतिततुजानोयथे-
 वाप्सुसमीजमानकुती ५ एवेदिन्द्रःसुहवर्ऋष्वोअस्तुतीअनूतोहिरिशिप्रःसत्वा ।
 एवाहिजातोअसमात्योजाःपुरुववृत्राहंनतिनिदस्युन् ६ ॥ १ ॥

भूयः पञ्च भरद्वाजो चार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिदुष्ट् ।

३० भूयइद्रावृषीयायैएकोअजुर्योदयतेवसनि । प्ररिरेचेदिवइन्द्रःपृथिव्या
 अर्धभिवस्यप्रतिरोदसीउभे १ अर्धामन्येवहृदंसूयमस्ययानिदाधारुनकिरामिना-
 त्ति । दिवेदिवसूयोदशतोभूद्विसद्धान्युत्रियासुकतुर्वात् २ अद्याचित्रूचित्रदपोन-

दीनायदाभ्योअरदोगातुमिन्द्र । निपर्वताअद्यसदोनसेदुस्त्वयादृह्णानिसुकुतोः
 जांसि ३ तत्यमिन्नत्वावोअन्योअस्तीन्द्रदेवोनमत्योज्यायान् । अहन्नहिपरि-
 शयानमर्णोऽवासुजोअपोअच्छासमुद्रम् ४ त्वमपोविदुरोविदूर्वाःरिन्द्रदृह्णमरु-
 जःपयस्य । राजाभवोजगत्श्रपर्षीनासाकंसूजन्यन्ध्यामुपासम् ५ ॥ २ ॥

अमूरुकः पञ्च सुहोत्र इन्द्रशिष्टुप् । इषान्त्वा सकरी ।

३१ अभुरेकोरियपतेरयीणामाहस्तयोरविथाइन्द्रकृष्टीः । वितोकेअप्सुतन-
 येचसुरेऽवोचन्तचर्षणयोविवाचः १ त्वद्वियेन्द्रपाथिवानिविश्वाज्युताचिइयाव-
 यन्तेरजांसि । द्यावाक्षामापर्वतासोवनानिविश्वदृह्णमयतेअप्मन्नाते २ त्वंकु-
 त्सेनाभिगुणामिन्द्राडापुष्युकुर्वंगविष्टौ । दशप्रपित्वेअद्यसयस्यमुपायश्चक्र-
 मविबुरपांसि ३ त्वशतान्यवृशन्वरस्यपुरौजघन्थाप्रतीनिदस्योः । अशिक्षोय-

त्रशब्दांशचीवोदिवोदासायसुन्वतेसुतक्रेभरद्वाजायगृणतेवसूनि ४ ससत्यसस्व-
न्महृतेरणापरथमातिष्ठतुविनृम्णभीमम् । याहिप्रपथिन्नवसोपमद्रिकप्रचंश्रुत
श्रावयचर्षणिभ्यः ५ ॥ ३ ॥

अपूर्व्या पञ्च सुहोत्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३२ अपूर्व्यापुरुतमान्यस्मैमहेवीरायतवसेतुराय । विरिप्शिनैवज्जिणेशंते-
मानिवचौस्यासास्थविरायतक्षम् १ समातरासूर्येणाकवीनामवासयद्रुजद्वि
गुणानः । स्वाधीभिर्ऋकैर्भिर्वावगानउवुस्त्रियाणामसृजन्निवानम् २ सवह्निभि
र्ऋकभिर्गोपूशश्वन्मितजुभिःपुरुकृत्वाजिगाय । पुरंःपुरोहासखिभिःसखीयन्दृक्त्वा
रुरोजकृविभिःकृविःसन् ३ सनीव्याभिर्जरितारुमच्छामहेवाजेभिर्महद्विश्च
शुष्मैः । पुरुवीरांभिवृषभक्षितीनामागिर्वणःसुवितायप्रयाहि ४ ससंगेणशव-

सातकोअथैरपद्रन्द्रोदक्षिणतस्तुरापाट् । इत्थासृजानाअनंपावदृथीदिवेदिवेवि-
विपुरप्रमृष्यम् ५ ॥ ४ ॥

य ओजिष्ठः पञ्च शुनहोत्र इन्द्रखिष्टुप ।

३३ यओजिष्ठइन्द्रतंसुनोदामद्वौवृयन्स्वभिष्टिर्दास्वान् । सौवैश्वंयथोवृनवृ-
त्स्वश्वोवृत्रासमत्सुंसासहदमित्रान् १ त्वाहीइन्द्रावसेविवाचोहवन्तेचयृणयुः-
शूरसातौ । त्वंप्रैभिर्विपुणोरशायस्त्वोतइत्सनितावाजमर्वा २ त्वताइन्द्रो-
भयौअमित्रान्दासांवृत्राणयार्यौचगूर । वधीर्वनेवसुधितेभिरत्करापत्सुदंषिनुणा-
नृतम ३ सत्यंनइन्द्रकंवाभिरूतीसखाविश्वारुवितावृधेभूः । स्वंपातापदृध्वया-
मसित्वायुध्वन्तोनेमधितापत्सुशूर ४ नूनंनइन्द्रापुरार्थचस्याभवामृळीकउतनो-
अभिष्टौ । इत्थागुणन्तोमहिर्नस्यशर्मन्दिविज्यामृपार्थेगोपतमाः ५ ॥ ५ ॥

सं च त्वे पञ्च गुणहोत्र इन्द्रखिष्टुप् ।

३४ संचत्व्वेजग्मुगिरिइन्द्रपूर्वाविचत्व्वद्यन्तिविभ्वोमनीपाः । पुराननंचस्तुतय
ऋषीणांपस्पद्रइन्द्रेअध्यकथार्का १ पुरुहृतोयःपुरुगर्तऋभ्वाएकःपुरुप्रशस्तोअ-
स्तियज्ञैः । रयोनमृहेशवंसियुजानोइस्माभिरिन्द्रोअनुमाद्योभूत् २ नयंहिस-
न्तिधीतयोनवाणीरिन्द्रंनक्षन्तीदुभिवर्धयन्तीः । यदिस्तोतारःश्रतंयत्सहस्रंगुण-
न्तिगिवैणसंशंतदस्मै ३ अस्माएताद्विव्य १ चैवंमासाभिमुिक्षइन्द्रेन्ययामिसोमः ।
जनंधन्वंनभिसंयदापःसत्रावावधुर्हवंनानियज्ञैः ४ अस्माएतन्मह्याङ्गुपमंस्मा
इन्द्रोयस्तोत्रंमतिभिरवाचि । असद्यथामहत्तिवृत्रतुर्यइन्द्रोविश्वायुरवितावृ-
धश्च ५ ॥ ६ ॥

३५ कदाभुवन्नथक्षयाणिब्रह्मकदास्तोत्रेसहस्रपोष्यदाः । कदास्तोमंवासयो-
 स्परायाकदाधियःकरसिवाजरत्नाः १ कर्हिस्विचदिन्द्रयश्मिर्नन्विरैर्वीरानी-
 ळ्यसिजयाजीन् । त्रिधातुगाअधिजयासिगोष्विन्द्रधुमंस्ववेद्ध्यास्मे २ कर्हि
 स्विचदिन्द्रयज्जरित्रेविश्वप्सुब्रह्मकृणवःशत्रिष्ठ । कदाधियोनिनियतौयुवासेकदा
 गोमघाहवनानिगच्छाः ३ सगोमघाजरित्रेअश्वश्चन्द्रावाजश्रवसोअधिधेहिपृ-
 क्षः । प्रीपिहीर्यःसुदुघामिन्द्रेधेनुंभरद्वाजेपुसुरुचौरुच्याः ४ तमानुनंवृजनम-
 न्यथाचिच्छूरोयच्छक्रविदुरोगणीपे । मानिरंशुकुदुघस्यधेनोरांगिरसान्ब्रह्मणा
 विप्रजिन्व ५ ॥ ७ ॥

सत्रा पञ्च नर इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३६ सत्रामदासस्तर्विविश्वजन्याःसत्रारायोऽध्वेयेपार्थिवासः । सत्रावाजा-
नामभवोविभक्तायद्वेवंप्रधारयथाअसुर्यम् १ अनुप्रयेजेजनओजोअस्यसत्राद-
धिरेअनुवीर्याय । स्यमगुभेदुवयेऽवितेचक्रतुवृञ्जन्त्यपिवृत्रहत्ये २ तंसघ्रीचीरूत-
घोवृण्ण्यानिपौस्यानियुतःसश्रुरिन्द्रम् । समुद्रंनसिन्धवउक्थशुण्माउरुव्यच-
संगिरआविशन्ति ३ सरायस्वामुपसृजागणानःपुरुश्चन्द्रस्यत्वमिन्द्रवस्वः ।
पतिर्वभूथासमोजनानामेकोविश्वस्यभुवन्स्यराजा ४ सतुश्रुधिश्रुत्यायोदुवो
युधौनिभूमाभिरायोअर्यः । असोयथानःशर्वसाचकानोयुगेयुगेवयसाचेकि-
ज्ञानः ५ ॥ ८ ॥

अर्वापथ भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३७ अर्वाग्रथविश्ववारंतउग्रेन्द्रयुक्तासोहरयोवहन्तु । कीरिश्रिद्धित्वाहवन्ते
 स्वर्वा नृमीहिंसघमादस्तेअद्य १ प्रोद्रोणेहरयःकर्मागमन्पुनानासक्रज्यन्तोअ-
 भूवन् । इन्द्रो नोअस्यपव्यःपपीयाद्युक्षोमदस्यसोम्यस्थराजा २ आसस्राणासः
 शवसानमच्छेन्द्रसुचक्रैरथ्यासोअर्थाः । अभिश्रवक्रज्यन्तोवहयुर्नचिन्नवायोर्-
 मृतविदस्येत् ३ वरिष्ठोअस्यदक्षिणामियुतोन्द्रोमघोनातुविकर्मितमः । ययाव-
 त्त्रिवःपरियास्यहोमघाचघृष्णोदयसेविसुरीन् ४ इन्द्रोवाजस्यस्थविरस्यदत्तेन्द्रो
 गीभिर्वर्धतावृद्धमहाः । इन्द्रोवृत्रंहनिष्ठोअस्तुसत्वातासरिःपूणतिततुजानः५॥९॥

अर्वापथ भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३८ अपादिततदुनश्चित्रतंसोमर्हाभर्गद्युमतीमिन्द्रहृतिम् । पन्थसीधीतिदे-

व्यस्ययामअनस्यरातिवनेतेसुदानुः १ दुराञ्चिदावसतोअस्यकर्णाधोपादिन्द्रस्य
 तन्यतिब्रुवाणः । एयमेनंवेयहूतिववृत्पान्मद्यं १ गिन्द्रमियमूच्यमाना २ तंवोधि-
 यापरमयापुराजामुजरुमिन्द्रमभ्यनूच्यैकः । ब्रह्मचिगिरोदधिरसमस्मिन्महा-
 श्वस्तोमोअधिवर्धदिन्द्रे ३ वर्धायंयुज्ञउतसोममिन्द्रंवर्धाद्वह्यगिरउकथाचमन्म ।
 यर्धाहैनमुपसोयामन्नक्तोवर्धान्मासाःशरदोद्यावइन्द्रम् ४ एवाजंज्ञानंसहसे
 असामिवावृधानंरार्धसेचश्रुताय । महामुग्रमवसेविप्रनूनमाविवासेमवृत्रंत-
 र्थेयु ५ ॥ १० ॥

मन्द्रस्य पञ्च भरद्वाजो बार्हस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

३९ मन्द्रस्यकवेदिव्यस्यवहेर्विप्रमन्मनोवचनस्यमध्वः । अर्पानस्तस्यसच-
 नस्यवेवेषोपुवस्वगृणतेगोअघ्राः १ अयमुंशानःपर्यधिमुंसाक्रतवीतिभिर्कृतयु-

गर्गुजानः । रुजदरुणं विबलस्यसानुपुर्णावर्चोभिरयोर्वदिन्द्रः २ अयं द्योतय-
 द्युतोव्यं १ कून्नेयोवस्तोः शरद्वुइन्दुरिन्द्र । इमंकेतुमदयुर्नूचिदह्नांशुचिजन्मनउ-
 पसश्चकार ३ अयंरोचयदुरुचोरुचानोऽयंवासयद्व्युतेनपर्वीः । अयमीयतऋत-
 युग्मिश्रैः स्वविद्वानाभिनाचर्षणिप्राः ४ नूगुणानोर्गुणतेप्रत्नराजत्रिषःपिन्वव-
 सुदेयायपूर्वीः । अपओर्षधीरविषावनानिगाअर्वेतोनूनचत्सेरिरीहि ५ ॥ ११ ॥

इन्द्र पिब पञ्च भरद्वाजो वार्षस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४० इन्द्रपिवतुभ्यंसुतोमदायावस्यहरीविमुचासखाया । उतप्रगायगणआ
 निपद्याथायज्ञायगुणतेवयोधाः १ अस्यपिवव्यस्यजज्ञानइन्द्रमदायक्रत्वेअपिबो
 विरग्निन् । तमुतेगावोनरआपोअद्रिरिन्दुसमह्यन्पीतयेसमस्मै २ समिद्धेअमौ
 सुतइन्द्रसोभआत्वावहन्तुहरेयोवहिष्ठाः । त्वायताभनंसाजोहवीसीन्द्रायार्थाहिसु-

वितार्थमहेनः ३ आयाहि शश्वदुशतार्थयाथेन्द्रमहामनसासोमपेयम् । उपब्रह्मा
 णिशृणवइमानोऽथतियज्ञस्तन्वेऽवयोधात् ४ यद्विन्द्रदिविपार्येयहृद्यह्यास्वेसद-
 नेयत्रवासि । अतो नो यज्ञमवसेनियुत्वान्तसजोपाः पाहि गिर्वणो मरुद्भिः ५ ॥ १ २ ॥

अहेळमानः पञ्च भरद्वाजो वाईस्पत्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४१ अहेळमान उपयाहियज्ञतुभ्यंपवन्तइन्दवः सुतासः । गावो नवजिन्त्स्यमो-
 को अच्छेन्द्रागं हि प्रथमो यज्ञियानाम् १ याते काकुत्सुकृताया वरिष्ठा यथाशाश्वत्पिव-
 सिमध्वं कुमिम् । तया पाहि प्रते अध्वर्युरे स्थात्संतेवजो वर्ततामिन्द्रगुण्युः २ एयद्र-
 प्तो वृषभो विश्वरूप इन्द्राय वृष्णे समकारिसोमः । एतं पिव हरिवः स्थातरुद्रयस्ये-
 शिषे प्रदिवियस्ते अन्नम् ३ सुतः सोमो असुता विन्द्रवस्यानयं श्रेयांश्चिकितुं पुरणाय ।

एतंतिर्षुपयाहियज्ञतेनविश्वास्तविगीरापणस्व ४ ह्यांमसित्वेन्द्रयाह्यवर्द्धिरे
तेसोमस्तन्वेभवातिज्ञतंक्रतोमादयस्वासुतेपुप्रास्माँअवृपृतनासुप्रविशु ५ ॥ १३

प्रत्ससौ चतुष्कं भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्रोनुष्टुप् । अन्या वृहती ।

४२ प्रत्यस्मैपिपीपतेविश्वानिविदुयेभर । अरंगमायजग्मयेऽर्पश्चाद्वध्वनेनरे १
एमेनप्रत्येतनुसोमेभिःसोमपातंमम् । अमत्रेभिर्ऋजापिणमिन्द्रसुतेभिरिन्दुभिः २
यदीसुतेभिरिन्दुभिःसोमेभिःप्रतिभूयथ । वेदाविश्वस्यमेधिरोधृषत्तन्समिवेयते ३
अस्माअस्माइदन्धसोऽध्वर्योप्रभरासुतम् । कुवित्संमस्यजेन्यस्यशार्धतोऽभिशं-
स्तेरवृस्परत् ४ ॥ १४ ॥

यस्य चतुष्कं भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्र-उष्णिक् ।

४३ यस्यत्यच्छन्त्रंमेदेदिवोदासायरन्वयः । अयंसतोमइन्द्रतेसुतःपिव १

यस्यतीव्रसुतंमदंमध्यमन्तंचरक्षसे । अयंससोमंइन्द्रतेसुतःपिवं २ यस्यगाअन्त-
 रश्मनोमदेदुक्त्वाअवासृजः । अयंससोमंइन्द्रतेसुतःपिवं ३ यस्यमन्दानोअन्ध-
 सोमाद्योनंदधिपेशयः । अयंससोमंइन्द्रतेसुतःपिवं ४ ॥ १५ ॥ इति शाकल्य-
 संहितायां पठे मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

षो रयिषश्चतुर्धशतिः शंयुर्वाहस्पत्य इन्द्रस्त्रिषुप् । आधाः
 षडनुषुभः । तप्तपीनवम्यौ विराजी । अष्टमी विराट् ।

४४ योरयिवोरयिन्तंमोयोद्युन्नैर्युन्नयंचमः । सोमःसुतःसइन्द्रतेऽस्तिस्वधापते-
 मदः १ यःशुग्मस्तुविशग्मतेरायोदामामतीनाम् । सोमःसुतःसइन्द्रतेऽस्तिस्व-
 धापतेमदः २ येनवृद्धोनशवंसातुरोनस्वाभिरूतिभिः । सोमःसुतःसइन्द्रतेऽस्ति
 स्वधापतेमदः ३ त्यमुवोअप्रहणंगुणीपेशयंसस्पतिम् । इन्द्रविश्वसाहनरंमंहि-

धृंश्चिर्चर्षणिम् ४ यं वर्धयन्ती द्विरः पतितुरस्य राधसः । तमिन्वस्यरोदसी देवीश्
 ष्मंसपर्यतः ५ ॥ १६ ॥ तद्धुक्त्थस्य वर्धणेन्द्रायोपस्तृणीपणि । विपोनयस्यो-
 तयो विप्रो हन्ति सुक्षितः ६ अविद्वद्दक्षमित्रो नवीयान्पपानो देवेभ्यो वस्यो अचैत् ।
 सप्तवान्स्तौलाभिर्धौतरीभिरुज्यापायुरभवत्सखिभ्यः ७ ऋतस्य पथिवेधा अ-
 पायि श्रिये मनासि देवासो अक्रन् । दर्शनो नाम महो वचोभिर्वपुर्दृशयेवेन्यो व्या-
 वः ८ द्युमन्तं दक्षे ह्यस्मै सधा जनानां पूर्वीररतीः । वर्षीयो वयः कृणुहि शर्चाभि-
 र्धनस्य सातावस्मौ अविडु १ इन्द्रतुभ्यमिन्मघवन्नभूमवयं दात्रे हरित्रो मा विवेनः ।
 न किरापि देहशेमत्यत्राकिमङ्गरश्चोदंनत्वाहुः १० ॥ १७ ॥ मा जस्वने वृषभनो
 ररीथामाते र्वतः सुख्यैरपाम । पूर्वाष्टिन्द्रनिःपियोजने युजह्यसुं यीन्प्रवृहापृण-
 तः ११ उदुत्राणीवस्तुनयन्नि यतोन्द्रो राधास्य शय्यानि गव्याः । त्वमसि प्रदिवः

कारुघाया॒मात्वा॒दामान॒आर्द॒भन्मघो॒नः १२ अ॒ध्वयो॑वी॒रप्र॒महे॒सुताना॑मिन्द्रा॒य
 भ॒रस॒ह्यस्य॑राजा । यःपु॒र्व्याभि॑रु॒तनू॒तना॑भिर्गो॒र्भिवो॑वृ॒धेगु॒णता॑मृ॒यीणा॒म् १३
 अ॒स्यमे॒कपु॑रु॒वपी॑सि॒विद्वा॒निन्द्रो॑वृ॒त्राप्य॑प्र॒तीज॒घान । तमु॒प्रहो॑यि॒मधु॑म॒न्तम॒स्मै
 सोम॑वी॒राय॑शि॒प्रिणे॑पि॒वंध्यै १४ पा॒तासु॑तमिन्द्रो॒अस्तु॑सोमं॒हन्ता॑वृ॒त्रव॒ज्रेण॑म॒न्द-
 सा॒नः । ग॒न्ताय॑ज्ञं॒परा॑व॒र्तश्चि॒दृच्छा॒वसु॑र्धा॒नाम॑वि॒ताका॑रु॒धायाः १५ ॥ १८ ॥
 इ॒दंय॑त्पा॒त्रमिन्द्र॑पानु॒मिन्द्र॑स्यप्रि॒यम॑मृ॒तम॑पायि । मत्स॒द्यथा॑सौम॒नसा॑यदे॒वंव्य-
 १२ स्मद्दे॒वोयु॑यव॒धहः १६ ए॒नाम॑न्दानो॒जहि॑रा॒शत्रू॑मि॒मजा॑मि॒मघ॑व॒ज्रमि॒त्रा-
 न् । अ॒भिप्रे॑णा॒अभ्या॑देदि॒शाना॑न॒परा॑चि॒न्द्रप्र॑मृ॒णाज॒हीचि १७ आ॒सुज्मा॑णो
 म॒घव॑ञ्चिन्द्र॒पत्सु॑ १२ स्मभ्यं॒मह्वि॑रि॒वःसु॑गंकः । अ॒पातो॑कस्य॒तन॑यस्य॒जेप॑इन्द्र॒सु
 रि॒न्कृणु॑हिस्मानो॒अर्ध॑म् १८ आ॒त्वाह॑रं॒योव॑प॒णोयु॑जा॒नावृ॑प॒रथा॑सो॒वृप॑र॒श्मयो॑-

श्रुत्याः । अस्मत्त्राचोवृषणोवज्जवाहोवृष्णोमदायसुयुजोवहन्तुः ११ आतेवृषन्व-
 र्षणोद्रोणमस्थुर्घृतप्रुणोनेर्मयोमदन्तः । इन्द्रप्रतुभ्यंवृषभिःसुतानांवृष्णोभरन्ति
 वृषभायसोमम् २० ॥ ११ ॥ वृषांसिदिवोवृषभःपृथिव्यावृषासिन्धूनावृषभः
 स्तियनाम् । वृष्णेतइन्दुर्वृषभपीपायस्वादूरसोमधूपयोवराय २१ अयंदेवः
 सहसाजायमानइन्द्रेणयुजापिणिमस्तभायत् । अयंस्वस्यपितुरायुधानीन्दुरमु-
 ष्णादर्शिवस्यमाथाः २२ अयमकृणोदुपसःसुपत्नोरसूयअवधाज्ज्योतिरन्तः ।
 अयंत्रिधातुदिविरोचनेपुत्रितेपुविन्दुदसुतनिगूळम् २३ अयंद्यावापृथिवीविष्क-
 भायदपरथमयुनक्त्सुप्ररिदमम् । अयंगोपशुशव्यापृकमुन्तःसोमोवाघारुदशय-
 न्त्रमुत्सम् २४ ॥ २० ॥

य आनयन्नयस्त्रिधाच्छंयुर्बार्हस्पत्य इन्द्रो गायत्री । अन्त्यानां तिसृणां बुभुस्तुक्षा । एकोन-

त्रिंशत्तम्यतिनिवृत् । अन्त्यानुष्टुप् ।

४५ य आनयत्परावतःसुनीतीतुर्वशंयदुम् । इन्द्रःसनोयुवासखां १ अविप्रे
चिद्वयोदधदनाशुनाचिद्वैता । इन्द्रोजेताहितंघनम् २ महीरंस्यप्रणीतयः
पूर्वीरुत्तप्रशस्तयः । नास्यक्षीयन्तऊत्तयः ३ सखायोब्रह्मवाहसेऽचेत्तप्रचंगायत ।
सहिनःप्रमत्तिर्ब्रही ४ त्वमेकस्यवृत्रहन्नविताद्वयोरसि । उतेदृशेयथाव्यम् ५
॥ २१ ॥ नयसीद्वतिद्वियःकृणोष्युक्थशंसिनः । नभिःसुवीरंउच्यसे ६ ब्रह्माणं
ब्रह्मवाहसंगीभिःसखायमृगिमयम् । गानंदोहसेह्रुये ७ यस्यविश्वानिहस्तयो
रुचुर्वसूनिनिहिता । वीरस्यपृतनासहः ८ विदृह्णानिचिदद्विबोजनानांशचीप-
ते । बृहमायाअनानत ९ तमुत्वासत्थसोमपाइन्द्रंवाजानापते । अहमहिश्रव-

स्वर्षः १० ॥२२॥ तमुत्वायःपुरासिथयोवानुनंहितेधने । हव्यःसश्रुधीहवंम् ११
 धीभिरवद्विरवतोवाजौइन्द्रश्रवाध्यान् । त्वयाजेषमहितंघनम् १२ अमरुवीरगि-
 र्णोमहौइन्द्रधनेहिते । भरेवितन्तसाध्यः १३ यातकुतिरमित्रहन्मक्षज्वस्त-
 मासति । तयानोहिनुहीरथम् १४ सरथेनरथीतमोऽस्माकेनाभियुग्वना । जेपि-
 जिष्णोहितंघनम् १५ ॥२३॥ एकइतमुष्टुहिकृष्टिनांविचर्षणिः । पतिजेज्ञेवृष-
 ऋतुः १६ योगुणतामिदासिथापिल्लीशिवःसखा । सत्वंनइन्द्रमृळ्य १७ विष्वव-
 जंगभस्त्योरक्षोहत्यायवज्विबः । सासहीष्ठाअभिस्पृषः १८ प्रतरेथीणांयुजंसखायं
 कीरिचोर्दनम् । ब्रह्मवाहस्तमंहुवे १९ सहविश्वानिपाथैवाएकोवसूनिपत्यते ।
 गिर्वणस्तमोअग्निगुः २० ॥ २४ ॥ सनोऽनियुद्धिरापृणकामंवाजेभिरश्वभिः ।
 गोमद्विगोपतेघृषत् २१ तद्वौगायसुतेसचापुरुहतायसत्वेने । शंयद्वेनशाकि-

ने २२ नधावसुनिर्धमतेदानंवाजस्यगोमंतः । यत्सीमुपश्रवाद्द्विरः २३ कुवि-
 त्सस्यप्रहिब्रजंगोमंतंदस्युहागमंत । शर्चीभिरर्षनोचरत् २४ इमाडत्वाशतक्र-
 तोऽभिप्रणोनुवृगिरः । इन्द्रवृत्संनमातरः २५ ॥ २५ ॥ दूणाशसुखयंतवृगौर-
 सिवीरगव्यते । अश्वोअश्वायतेभव २६ समन्दस्वाह्यन्धसोराधसेतन्वांमहे । न
 स्तोतारनिदेकरः २७ इमाडत्वासुतेसुतेनक्षन्तेगिर्वणोगिरः । वृत्संगावोनधेन-
 वः २८ पूरूतमंपूरूणांस्तौटृणांविवाचि । वाजेभिर्वाजयताम् २९ अस्माकंमि-
 न्द्रभूतुतेस्तोमोवाहिष्ठोअन्तमः । अस्मान्नायेमहेहिनु ३० अधिवृबुःपेणीनांवाधिष्ठे
 मूर्धन्नस्थात् । उरुःकक्षोनगाद्ग्रन्थः ३१ यस्यंवायोःरिवद्वद्रद्रारातिःसहस्त्रिणी ।
 सुद्योदानायमंहते ३२ तत्सुनोविश्वेभ्यर्थासदांगुणन्तिकारवः । वृबुंसहस्रदातमं
 सूरिंसहस्रसातमम् ३३ ॥ २६ ॥

त्वाभिद्धि चतुर्दश शंशुर्वाहस्पल इन्द्रः प्रागायम् ।

४६ त्वामिद्धिहवामहेसातावाजस्यकारवः । त्वांवृत्रेष्विन्द्रसत्पतिनरस्त्वा-
 काष्ठास्ववतः १ सत्यं नीश्वित्रवज्रहस्तवृष्णयामहः स्त्वानो अद्रिवः । गामश्वर-
 थ्यमिन्द्रसंकिरसत्रावाजं नजिग्युषे २ यः संत्राहाविचर्षणि रिन्द्रं तं हू मेहवयम् ।
 सहस्रमुक्तुर्विनृन्मणसत्पते भवासुमत्सुनोवृषे ३ वाधसेजानान्वृष भवमन्यनाघ-
 यौमीह्वरुचीपम । अस्माकैवोध्यवितामहाधेनेतनृषुः सस्यै ४ इन्द्रज्येष्ठनआ-
 भरौ ओजिष्ठपुषिरिश्रवः । येनेमेचित्रवज्रहस्तरोदसी ओभसुं शिप्रप्राः ५ ॥ २७ ॥
 त्वासुग्रमवसेचर्षणीसंहराजन्देवपुहूमहे । विश्वासुनोविथुरापि वृनावसोऽमि-
 त्रान्सुपहान्कधि ६ यदिन्द्रनाहुपीष्वौ ओजोनृणं चकृष्टिपुं । यद्वापश्चक्षितीनां
 युष्मामभरसत्राविश्वानिपौस्य ७ यद्वातक्षौमधवन्द्रुह्यावाजनेयपुरौ कञ्चवृष्ण्य-

म् । अस्मभ्यंतद्विरीहिसंनपाह्ये ऽमित्रान्पुत्सुतुर्वणे ८ इन्द्रत्रिधातुशरुणं त्रिवरूथं
 स्वास्तिमत् । छर्दिथच्छमघवद्यश्चमह्यं चयावयाविद्युमैभ्यः ९ येगंव्यतामनसां
 शत्रुमादभुसंभिप्रघ्नन्तिघृणया । अधस्मानोमघवन्निन्द्रगिर्वणस्तनुपाअन्तमो
 भव १० ॥ २८ ॥ अधस्मानोवधुभवेन्द्रनायमवायुधि । यदन्तरिक्षेपतयन्ति
 पूर्णिनोदियवस्तिगममूर्धानः ११ यत्रगुरांसस्तन्वोवितन्वतेप्रियाशर्मपिटुणाम् ।
 अधस्मायच्छतन्वे ३ तनेचछर्दिरुचिचैयाधयद्वेषः १२ यद्विन्द्रसर्गेअवतश्चोदयसि
 महाधने । असमनेअध्वनिवृजिनेपुथिव्येनैइवश्रवस्यतः १३ सिधूरिवप्र-
 वृणअश्रुयापुतोयद्विक्लेशमनुष्वणि । आयेवयोनववृत्त्यामिप्रिगृभीतावाहो-
 र्भवि १४ ॥ २९ ॥

स्वादुरेकत्रिंशद्गच्छिष्टुप् । आद्यानां पद्यानां सोमः । विद्ययाः प्रथमार्धस्य लिङ्गोक्तदेवताः ।
द्वाविंश्यादीनां चतुर्णां प्रस्तोक्तस्य सार्धस्य दानस्तुतिः । ततस्त्रिंशत्तृणां स्यः । ततो

द्वयोरन्त्यायाः प्रथमार्धस्य च दुन्दुभिः । शिष्टानामिन्द्रः । एकोनविंशती बृहती ।

त्रयोविंशत्तृष्टुप् । चतुर्विंशती गायत्री । पञ्चविंशती द्विपदा । सप्तविंशती जगती ।

४७ स्वादुष्किलायं मधुमा उतायंतीत्रः किलायं रसं वा उतायम् । उतोन्व १ स्य
पपिवांसामिन्द्रं न कश्चन संहृत आहवेषु १ अयं स्वादुरिह मविष्ट आस्यस्येन्द्रो बृत्रह-
त्यंममाद । पुरुषण्यश्च यौत्वाशम्बरस्य विनवति नवचंद्रो ह्येह न २ अयं मपीत
उदियति वाचं मयं मनीषामुशती मजीगः । अयं पळ्वीरि मीतर्धीरो नयाभ्यो सु-
वंनं कच्चनारे ३ अयं स यो वरिमाणं पृथिव्या वृष्माणं दिवो अकुणोदयंसः । अयं
पीयूषं तिसृषु प्रवत्सु सोमो दाघारो नै १ न्तरिक्षम् ४ अयं विदञ्चि त्रहृशी कुमर्णः शुक्र-

संज्ञनामूपसामनीके । अयंमहान्महतास्कम्भनेनोद्द्यामस्तन्नाहूपभोमरुत्वा-
न ५ ॥ ३० ॥ धंपत्पिबकलशेसोममिन्द्रवृत्रहाशूरसमेवसूनाम् । माध्यंदि-
नेसर्वनआवृपस्वरयिस्थानोरयिमस्मासुधेहि ६ इन्द्रप्रणःपुरएतेवपश्यप्रणोनय-
प्रतरंवस्योअच्छ । भवांसुपारोअतिपारयोनोभवासुनीतिरुतवामनीतिः ७
उरुंनोलोकमनुनेपिविद्वान्स्वर्वज्ज्योतिरभयंस्वस्ति । ऋष्वान्तइन्द्रस्थविरस्य
वाहूउपस्थेयामशरणावहन्ता ८ वरिष्ठेनइन्द्रवृन्दुरेधावहिष्ठयोःशतावन्नश्वयो-
रा । इपुमावक्षीपांवर्यिष्ठांमानस्तारीन्मघवृत्रायोअर्यः ९ इन्द्रमूळमह्यजीवातु-
मिच्छचोदयधियुमयसोनधाराम् । यत्किंचाहंत्वायुरिदंवदामितज्जुपस्वकृधिमा
देववन्तम् १० ॥ ३१ ॥ त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रहवेहवेसुहवंगूरमिन्द्रम् ।
द्वयामिशंक्रंपुरुहूतमिन्द्रस्वस्तिनोमघवाघात्विन्द्रः ११ इन्द्रःसुत्रामास्ववाँअ-

वाभिःसुमृच्छीकोभवतुविश्ववेदाः । वाधताद्विपोअभयंकुणोतसुवीथस्यपतयः
 स्याम १२ तस्यवयंसुमृतौयज्ञियस्यापिभेद्रेसामनसेस्याम । समुत्रामास्ववो
 इन्द्रोअस्मेआराञ्चिद्वेपःसनुतयुधोतु १३ अवत्वेइन्द्रप्रवतोनोभिर्गिरोब्रह्माणि
 नियुतोवन्ते । उरुनराधुःसर्वनापुरुण्यपोगावज्जिन्यवसेसमिन्दून् १४ कई
 स्तवृत्कःपृणात्कोयजातेयदुग्रमिन्मघवाविश्वहावेत् । पादाविवप्रहरन्नन्यमन्यं
 कणोतिपूर्वमपंशर्चाभिः १५ ॥ ३२ ॥ इण्वेवीरउग्रमुग्रंदमायन्नन्यमन्यम-
 तिनीयमानः । एधमानद्विद्धभयस्यराजोचोक्कयतेविशुइन्द्रोमनुज्यान् १६
 परापूर्वंपासख्यावृणक्तिविततराणोअपरोभिरेति । अनानुभूतारवयून्वानःपूर्वीरि-
 न्द्राशुदस्तर्तीतिः १७ रूपंरूपप्रतिरूपोवभूवतदस्यरूपंप्रतिचक्षणाय । इन्द्रो
 मायाभिःपुरुरूपईयतेयुक्ताहस्यहरयःअतादश १८ युजानोहरितारथेभूरित्वष्टे-

हराजति । कोविश्वाहाद्विप्रतःपक्षंआसतउतासीनिपुसरिपु १९ अगव्यतिक्षेत्र-
 मागेन्मदेवाउर्वीसतीभूमिरंहूरणाभूत् । वृहस्पतेप्रचिकित्सागविष्टावित्थासते
 जरित्रइन्द्रपन्याम् २० ॥ ३३ ॥ दिवेदिवेसदृशीरन्यमर्धकृष्णाअसेधदपसब्ध-
 नोजाः । अहन्दासावृषभोवस्त्रयन्तोदम्रजेवचिन्मंशम्बरंच २१ प्रस्तोकइन्द्राराध-
 सस्तइन्द्रदशकोशयीदशवाजिनोऽदात् । दिवोदासादतिथिखस्यराधःशाम्बरं
 वसुप्रत्यग्रभीष्मं २२ दशाश्वान्दशकोशान्दशवस्त्राधिभोजना । दशोहिरण्य-
 पिण्डान्दिवोदासादसानियम् २३ दशरथान्प्रष्टिमतःशतंगार्थवभ्यः । अश्वथः
 पायवैऽदात् २४ महिराथोविश्वजन्यदधानान्भरद्वाजान्तसार्जयोअभ्ययष्ट २५
 ॥३४॥वनस्पतेवीडुङ्गोहिभयाअस्मत्सखाप्रतरणःसुवीरः । गोभिःसंनद्धोअसिवी

कंयस्वास्थातातेजयतुजेत्वानि २६ दिवस्पृथिव्याः पर्योजउद्रुतंवनस्पतिभ्यः पर्या-
 भृतंसहः । अपामोज्मानंपरिगोभिरावृतमिन्द्रस्यवज्रहविपारथयज २७ इन्द्रस्य
 वज्रो मरुतामनीकमित्रस्यगर्भोरुणस्यनाभिः । सेमानोहव्यदातिजुपाणोदेवर-
 थप्रतिहव्यागंभाय २८ उपश्वासयपृथिवीमृतद्यांपुरुत्रातेमनुतांविष्टितंजगत् ।
 सदुन्दुभेसजूरिन्द्रेणदेवैर्दूराद्ववीयोअपसेशशत्रून् २९ आक्रन्दयबलमोजोनआया-
 निःष्टनिहिदुरितावाधमानः । अपंप्रोधदुन्दुभेदुच्छुनाइतइन्द्रस्यमुष्टिरसिबीळ्य-
 स्त्र ३० आमूरजप्रत्यावर्तयेमाःकेतुमहुन्दुभिवावदीति । समश्वपर्णाश्वरन्तिनो-
 नरोऽस्माकमिन्द्ररथिनोजयन्तु ३१ ॥ ३५ ॥ इति शाकलकसंहितायां चतुर्थाष्टके
 सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

यज्ञायज्ञाद्यधिकं शंशुस्तुणपाणिकं पृथिव्यं मृगयामास तौ बृहती महावाहितवाहौ तौ प्रगाथा वि-
 साश्रेयसः काकुभः प्रगाथः पुरडपिण्णमृहसति जगती तिमारुस्योन्सासिल्लोवासासिल्लोक्तेवताः काकुभः
 प्रगाथः पुरडपिण्णमृहतीति पौण्यो बृहती महाबृहती यवगः यान्त्वा नुष्टुम्मारुस्योन्सासिल्लोक्तेवताः पृथिव्या-
 स्तुपे पञ्चो नक्तजिन्थावैश्वदेवं शक्यन्ते हेवेव उदुत्स्यो लशशुष्पिण्णगुदुवन्तं नतश्चूनासस्ययाथाः पद्गा-
 यद्यश्चतुर्दशी जगती सुहोत्रादयो नुक्तगोत्राभारद्वाजाः पौत्रा बृहस्पतेर्दोष्यन्ते र्वाभरतस्य वयं दशपौष्णं
 तद्वायत्रैवैयां पूषन्ननुष्टुप्सं पूषन्ने हि वां पद्य एतमन्तर्यानुष्टुविन्द्रान्वैन्द्रं च शुक्रं च तुष्कं द्वितीया जगती मनुदशो-
 न्द्रान्नुवाहं नं चतुरनुष्टुवन्तं श्रथत्पञ्चो नागायञ्चतुत्रिष्टुवादि त्रिष्टुबृहत्स्यनुष्टुवन्तं मियं पळुनासारस्वतं-
 त्रिजगत्यादिजगती त्रिष्टुवन्तम् ।

यज्ञायज्ञा द्वाविंशतिः शंशुर्वाहस्पत्यस्तुणपाणिकं पृथिव्यं मृगयामासिः
 त्रयोदश्यादीनां त्रिष्टुणां मरुतो लिङ्गोक्तेवता वा । ततश्चतसृणां पूषा । अन्त्याया
 मरुतः पृथिव्यावाभूमी वा । द्वितीयाचतुर्थीदशमीद्वादशी सप्तम्यः सतो बृहत्स्यः ।
 पृथयष्टम्प्यौ । महासतो बृहत्स्यौ । सप्तमी महाबृहती । एकादशी पौडस्यौ ककुभौ ।

त्रयोदशयष्टादशौ पुरउष्णिगौ । पञ्चदश्यातिजगती । उपान्त्या

यवयव्या महावृद्धी । अन्धानुष्टुप् । षिष्टा वृहत्यः ।

४८ ॐम् यंज्ञायंज्ञावोअम्रयेगिरागिराचुदक्षसे । प्रप्रव्यममृतंजातवैदसंप्रियं
मित्रंनशंसियम् १ ऊर्जनपतंसहिनायमस्मयुदशेशंमहव्यदांतये । भुवहाजे-
ष्वविताभुवहृथउतत्रातातननाम् २ नृयाह्यम्रेअजरोमहान्विभास्यर्चिषां । अज-
त्रेणशोचिषाशोशुचच्छुचेमदीतिभिःसुदीदिहि ३ महोदेवान्यजंसियक्ष्यानूपक्त-
वक्रत्वोतदंसनां । अर्वाचिःसीकृणह्यम्रेऽवसेरास्ववाजातवस्व ४ यमापोअद्रयोव-
नागभूमतस्यपिप्रति । सहसाथोमयितोजायतेनृभिःपृथिव्याअधिसानंवि ५

॥ १ ॥ आयःपप्रौभानुनारोदसीउभेधमेनंवावतेदिवि । तिरस्तमोददृशऊर्म्या-
स्वाश्यावास्वंगोवृषाश्यावाअरुषोवृषा ६ वृहद्विरम्रेअर्चिभिःशुक्रेणदेवशोचि-

रा । भरद्वाजे समिधानो र्थविष्ठये रत्नः शुक्रदीदिदिद्युमत्पावकदीदिहि ७ विश्वा-
 सांगृहपतिविशामसित्वमग्नेमानुपीणाम् । शतंपूर्णभियविष्ठपाहंसः समेद्वारंश-
 तंहिमाः स्तोत्रभ्यो र्थे च ददति ८ त्वं नश्चित्रकृत्यावसोरावांसि चोदय । अस्य राय-
 स्वमग्ने र्थी रसिचिदागांधतुचेतुनः ९ पर्धितो कतनं यंपृतिभिष्टमदब्धैरप्रयुत्वभिः ।
 अग्नेहर्कांसि देव्यायुयोधि नोऽदेवानिह रसिच १० ॥ २ ॥ आसंखायः सबुद्ध्यां
 धेनुमं जध्वमुपनव्यं सावचः । सजध्वमनंपस्फुराम् ११ याशार्थायमाहंतायस्व-
 भानवे श्रवोऽमृत्युधुक्षत । यामृळीके मरुतां तुराणां यासुन्नैरेव्यावरी १२ भर-
 द्वाजायावंधुक्षतद्विता । धेनुंचं विश्वदीहसमिपंच विश्वभोजसम् १३ तं वइन्द्रं न
 सक्रतुं वरुणमियमायिनम् । अर्यमणं नमन्दं सप्रभोजसंविणं नस्तुप आदिभे १४
 त्वंपशार्थो नमाहंतं तु विष्वण्यनुवर्णेषूपणं संयथांशता । संसहस्राकारिपचर्षणि-

म्य॒औ॒आ॒वि॒र्गु॒ह्वा॒व॒सू॒क॒र॒त्सू॒वे॒दा॒नो॒व॒सू॒क॒र॒त् १५ आ॒मा॒प॒प॒ञ्च॒प॒द्र॒व॒शं॒सि॒पु॒नु॒ते॒अ॒
 पि॒क॒र्ण॒आ॒घृ॒णे । अ॒घा॒अ॒र्यो॒अ॒रा॒तयः १६ ॥ ३ ॥ मा॒का॒क॒म्बी॒र॒म॒हु॒हो॒व॒न॒स्पति॒
 म॒श॒स्ती॒वि॒हि॒नी॒न॒शः । मो॒त॒सू॒रो॒अ॒ह॒ए॒वा॒च॒न॒ग्री॒वा॒आ॒द॒र्ध॒ते॒वेः १७ दृ॒ते॒रि॒व॒ते॒ऽ
 वृ॒क॒म॒स्तु॒स॒ख्य॒म् । अ॒च्छि॒द्र॒स्य॒द॒ध॒न्व॒तः॒सु॒पू॒र्ण॒स्य॒द॒ध॒न्व॒तः १८ प॒रो॒हि॒म॒त्यै॒र॒सि
 स॒मो॒द॒ैव॒रु॒त॒श्रि॒या । अ॒भि॒ख्यः॒प॒प॒न्प॒त॒ना॒सु॒न॒स्व॒म॒वा॒न॒न॒य॒था॒पू॒रा १९ वा॒मी॒
 वा॒म॒स्य॒ध॒त॒यः॒प्र॒णी॒ति॒र॒स्तु॒सु॒न॒ता । दे॒व॒स्य॒वा॒म॒रु॒तो॒म॒त्यै॒स्य॒वे॒जा॒न॒स्य॒प्र॒य॒ज्य॒
 वः २० स॒द्य॒श्चि॒द्य॒स्य॒च॒र्क॒तः॒प॒रि॒द्या॒दे॒वो॒नै॒ति॒सू॒र्यः । त्वे॒प॒ंश॒वो॒दि॒धि॒रे॒ना॒म॒य॒ज्ञि॒य
 म॒रु॒तो॒वृ॒त्र॒हं॒श॒वो॒ज्ये॒ष्ठ॒वृ॒त्र॒हं॒श॒वः २१ स॒कृ॒द्दु॒रै॒जा॒य॒त॒स॒कृ॒द्भि॒र॒जा॒य॒त । पू॒
 श॒न्या॒दु॒ग्धं॒स॒कृ॒त्प॒य॒स्त॒द॒न्या॒ना॒नु॒जा॒य॒ते २२ ॥ ४ ॥

स्तुपे पञ्चदश ऋजिष्वा विश्वे देवास्त्रिष्टुप् । अन्त्या शकरी ।

४९ स्तुपे जनैः सुव्रतं न व्यसीभिर्गीभिर्भिन्नावरुणासुन्नयन्ता । त आर्गमन्तु
इह श्रुवन्तु सुक्षत्रा सोवरुणो मित्रो अग्निः १ विशो विशु ईडय मध्वरेष्वह त क्तु मरुति
युवत्योः । द्विवः शिशुसहस्रैः सुनुमग्निं यज्ञस्यैके तु मरुपय जंघ्यै २ अरुपस्यं दुहि-
तरा विरूपे स्तृभिर्न्यापि पिशुसूरो अन्या । मिथस्तुरा विचरन्ती पावके मन्मश्रुतं
नक्षतं ऋच्यमनि ३ प्रवायुमच्छावृहती मनीषावहं द्रियं विश्ववारं रथप्राप् । द्युतद्या-
मानियुतः पत्यमानः क्वचिः क्वचि मियक्षसि प्रयज्यो ४ संमेव पृश्छदयद्विधिनो योरथो
विरुक्मान्मनसायुजानः । येन नरानासत्ये प्रयध्यै वृतिर्याथस्तनयायन्मनै च ५
॥ ५ ॥ पर्जन्यवातावृषभापृथिव्याः पुरीषाणि जिवन्तु मर्ष्यानि । सत्यं श्रुतः कव-
यो यस्य गीभिर्जगतः स्थातुर्जगुदाकृणुध्वंम् ६ पावीरवीकन्या चित्रायुः सरस्वती

वीरपत्नीधियैधात् । ग्राभिरच्छिद्रंशरणंसजोपादुराधपगृगतेशमयंसत् ७ पृथ-
 स्पथःपरिपतिवचस्याकामेनकतोअभ्यानल्लकम् । सनोरासच्छुद्रथश्चन्द्राग्राधि-
 यैधियंसीपधातिप्रपूया ८ प्रथमभाजंयशसंबयोधांसुपाणिद्वंसुगभास्तिमृम्बम् ।
 होतायक्षधजतंपस्त्यानामग्निस्त्वष्टारंसुहवैविभावां ९ भुवंस्यपितरगीभिराभी
 रुद्रादेवावर्धयारुद्रमक्तौ । बृहन्तंमृष्वमृजरंसुप्रस्रमर्धधुवेमकविनेपितासः १०
 ॥ ६ ॥ आयुवानःकवयोयज्ञियासोमरुतोगन्तगृणतोवस्याम् । अचित्रंचिद्धि
 जिन्वथावयन्तइत्थानक्षन्तानरोअङ्गिरस्वत् ११ प्रवीरायुप्रतवसेतुरायाजायुथेव
 पशुरक्षिरस्तम् । सपिस्पृशतितन्विश्रुतस्यस्तभिर्ननकंभचनस्यविपः १२ यो
 रजांसिचिमेषार्थवानिन्निश्चिद्विष्णुर्मनवेवाधिताय । तस्यतेशमंनुपदद्यमाने
 रायामेदेमतन्वाइतनाच १३ तन्नोऽहिर्बुध्न्योअङ्गिरैकस्तपवत्स्तत्सद्विताचनो

धात् । तदोपधीभिरभिरतिपाचोभगःपुरन्धिजिन्वतुप्रराये १४ नूनोरथिरथ्ये
 चर्षणिप्रांपुरुवीरंमहऋतस्यगोपाम् । क्षयदाताजयेनजनान्त्स्पृधोअदेवीरभिच-
 क्रमामविशअदेवीरभ्य१श्रवाम १५ ॥ ७ ॥ इति शाकलकसंहितायां पष्ठे मण्डले
 चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

हुवे वः पञ्चदश ऋजिन्धा विश्वे देवाखिद्युप् ।

५० हुवेवोद्वीमदितिनमोभिर्मृळिकायवरुणंमित्रमग्निम् । अभिक्षदामय-
 मणंसुशेवंत्रातन्वेवान्सवितारंभगंच १ सृज्योतिषःसूर्यवक्षपितृननागास्त्वेसु-
 महोवीहिद्वेवान् । द्विजन्मानोचक्रतसार्पःसत्याःस्वन्तोयजुताअग्निजिह्वाः २
 उतद्यावापृथिवीक्षत्रमुरुवृहद्रौवसीशरणंसुयुधे । महस्करथोवरिवोयथानोऽस्मे
 क्षयायधिपणेअनेहः ३ आनोरुद्रस्यंसूनवोनमन्तामद्याहूतासोवसवोऽधृष्टाः ।

यदीमर्भमहृतिवाहितासोवाधेमरुतोअह्वामदेवान् ४ मिम्यक्षयेप्रोदसीनुदेवी
 सिपक्तिपूपाअभ्यवर्षय्ज्वा । श्रुत्वाहवैमरुतोयद्धयाथभमारिजन्तेअध्वानिप्रवि-
 क्ते ५ ॥ ८ ॥ अभित्यवीरिगिवणसमचेन्द्रब्रह्मगाजरितनेवेन । श्रवदिद्ववमुप
 चस्तवानोरासद्वाजाँडपमहोगृणानः ६ ओमानमापोमानुयीरमंक्तवाततोकाय
 तनयायशयोः । यथहिष्ठाभियजोमातर्तमाविश्वस्यस्थातुर्जगतोजनित्रीः ७
 आनोदिवःसंवितान्नायमाणोहिरण्यपाणियजतो जगम्यात् । योदत्रैवाँडुयसोन
 प्रतीकंव्यर्णतेदाशुप्रेवार्याणि ८ उतत्वंसूनोसहसोनोअद्यादेवीअस्मिन्नध्वरेव-
 वृत्याःस्यामहंतेसदमिद्रातौतवस्यामग्नेऽवसासुवीरः ३ उतन्त्यामिहवमजंगम्या-
 तंनासत्याधीभिर्यवमङ्गविप्रा । अत्रिनमहस्तमसोऽमुमुक्तवतनरादुरितादभी-
 क्ते १० ॥ ९ ॥ तेनोरायोद्यमतोवाजवतोदातारोभूतनवतःपुरुक्षोः । दशस्य-

न्तोऽविव्याः पार्थिवासौ गोजाता अर्घ्यामृकता च देवाः ११ तेनोरुद्रः सरस्वतीसजो-
 प्रोमीह्रुष्मेन्तो विष्णुर्मृकन्तुवायुः । ऋभुक्षावाजोद्वैव्यो विधाता पर्जन्यावातापि-
 प्यतामिपंगः १२ उतस्यदेवः सन्विताभर्गो नोऽपांनपावंवतुद्गानुपप्रिः । त्वष्टद्वि-
 वेभिर्जनिभिः सजो प्राद्वीद्वेभिः पृथिवीसमूद्रैः १३ उतनोऽर्हिर्वुध्वयः शृणोत्वृज
 एकं पात्पृथिवीसमूद्रः । विश्वेदेवाः ऋतायुर्धो ह्यवानाः स्तुतामन्त्राः कविशस्ता अं व-
 न्तु १४ एवानपातो मम तस्य धीभिर्भरद्वाजा अभ्यर्चन्त्यकैः । ग्राहृतासो वसवो-
 ऽधृष्टा विश्वेस्तुतासौ भूताय जत्राः १५ ॥ १० ॥

चतु त्पयोळश ऋजिन्वा विश्वे देवास्त्रिष्टुप् । उपान्त्यास्त्रिष्टुप् । अन्त्यानुष्टुप् ।

५१ उदुत्यच्चक्षुर्महिमित्रयोरौ एति प्रियं वरुणयोरुदं दधम् । ऋतस्य शुचिदर्श-
 तमनो कं रुक्मो नदिव उदितान्वय्यौत् १ वेदयस्त्रीणि विदधान्ये पादेवानां जन्मस-

नृतराचविप्रः । ऋजुमतेषु वृजिनाचपश्यन्नभिचष्टसूरो अर्यवांन् २ स्तुपउवो
 महऋतस्य गोपानदिति मित्रवरुणं सुजातान् । अर्यमणं भगमदब्धवीती नच्छा
 बोचेसयन्यः पावुकान् ३ रिशादसः सत्यतारद्व्यान् महोराज्ञः सुवसनस्य दत्त-
 न् । यनः सुक्षत्रान्क्षयतो दिवो ननादित्या न्याम्यदिति दवोयु ४ द्यौः श्वितः पृथि-
 विमातरशुग्रेभ्रातवसवो मृळतानः । विश्वं आदित्या अदिते सजोपा अस्मभ्यं शर्म
 बहुलं वियन्त ५ ॥ ११ ॥ मानो वृकाय वृक्यै समस्मा अघायते रथताय जत्राः ।
 ययं हिष्ठारथ्यो नस्तननायं दक्षस्य वचसो वभूव ६ मावृणो अन्यकृतं भजे ममा
 तर्कर्म वसवो यच्चर्यध्वे । विश्वस्य हि क्षयथ विश्वदेवाः स्वयं रिपुस्तन्वरी रिपिष्ट ७
 नम इष्टुग्रं नम आरिवाते नमो दाधारपृथिवीमतद्याम् । नमो देवेभ्यो नम इष्टा एषां
 कुतं चिदेनो नमसा विवासे ८ ऋतस्य वो रथ्यः पतदक्षानृतस्य पस्त्यसत्रो अदब्धा-

न् । ताँ आनमोभिरुचक्षसेनृन्विश्वान्व आनमेमहोयजत्राः ९ तेहिश्रेष्ठवर्चस-
 स्तलेनस्तिरोविश्वानिदुरितानर्यन्ति । सुक्षत्रासोवरुणोमित्रोअग्निर्ऋतधीतयोव-
 क्रमराजसत्याः १० ॥ १२ ॥ तेनइन्द्रःपृथिवीक्षामवर्धन्पुपाभगोअदितिःपञ्च
 जनाः । सुशमीणःस्वयंसःसुनीथाभवंन्तुनःसुत्रात्रासःसुगोपाः ११ नसद्धानं
 द्विव्यंनंशिदेवाभारद्वाजःसुमतिर्यातिहोता । आमानेभियजमानोमियेधैर्देवानां
 जन्मवसूयुर्ववन्द । १२ अपत्यंवृजिनंरिंपुस्तेनमंशेदुराध्यम् । द्रविष्ठमस्यसत्प-
 तेकृध्रीसुगम् १३ प्रावाणःसोमनोहिकंसखित्वनायवावशुः । जूहीन्यं३त्रिणं
 पणिवृकोहिपः १४ यूयंहिष्ठासुदानवइन्द्रज्येष्ठाअभियवः । कर्तोनोअध्वना
 सुगंगोपाअमा १५ अपिपन्थामगन्महिस्वस्तिगामनेहसम् । येनविश्वःपरि-
 द्विषोवृणक्तिचिन्वतेवसुं १६ ॥ १३ ॥

न तत्सप्तदश ऋजिष्वा विश्वे देवास्त्रिष्टुप । सप्तम्याथाः पद्मायश्च । चतुर्दशी जगती ।

ऋ. सं.

५२ नतद्विवांनपृथिव्यानुमन्येनयज्ञेननोतशमीभिराभिः । उजन्तंसम्भ्वं १ः
पर्वतासोनिहीयतामतियाजस्यष्टा १ अतिवायोमंरुतोमन्यतेनोब्रह्मवायः
क्रियमाणंनिनिंत्सात् । तपूपितस्मैवृजिनानिसन्तुब्रह्माद्विपमभितंशौचतुर्धौः २
किमङ्गत्वाब्रह्मणःसोमगोपांकिमङ्गत्वाहुरभिशस्तिपांनः । किमङ्गनःपश्यसि
निद्यमानान्ब्रह्माद्विपेतपुपिंहतिमस्य ३ अवंन्तुमामुपसो जायमानाअवंन्तुमासि-
न्ध्वःपिन्वमानाः । अवंन्तुमापवतासोऽधुवासोऽवंन्तुमापितरैदिवहूतौ ४ विश्व-
दानीसुमनंसःस्यामपश्यमनुसुयमूच्चरन्तम् । तथाकरुद्रसुपतिर्वसूनादेवोऽोहा-
नोवसागमिष्ठः ५ ॥ १४ ॥ इन्द्रोनिदंष्ट्रमवसागमिष्ठःसरस्वतीसिन्धुभिःपिन्व-
माना । पर्जन्योऽनोपधीभिर्मयोभुरग्निःसुशंसःसुहवःपितेव ६ विश्वेदेवासुआ

॥२८१॥

॥२८१॥

गतशृणुतामद्रुमंहवम् । एदं ब्रह्मिनिर्ग्रीदत ७ योवो देवाघृतसुनाह्वयेन प्रतिभूवति ।
 तं विश्वरुपं गच्छथ ८ उपनःसुनयोगिरःशृण्वन्त्वमृतस्ये । सुमृळीका भवन्तु
 नः ९ विश्वेदेवाक्रतावृषं क्रतुभिर्हयनश्रुतः । जुप्रन्तां युज्यं पयः १० ॥ १५ ॥
 स्तोत्रमिन्द्रो मरुद्गणस्त्वष्टमान्मित्रो अर्यमा । इमाहव्याजुप्रन्तनः ११ इमं नो अ-
 ने अध्वरं होतव्युत्तशोयंज । चिकित्वान्दैवंपंजनम् १२ विश्वेदेवाः शृणुतेमंहवसे
 ये अन्तरिक्षे य उपथा विष्ठ । ये अग्निजिह्वा उत वायजं त्रा आसथास्मिन्वर्हिषिमादय-
 ध्वम् १३ विश्वेदेवाममशृण्वन्तु युज्ञियां रुभेरोदसी अपानपाञ्चमन्म । मावोव-
 चीसिपरिचक्षया णिषोचं सुम्रेष्विहो अन्तं मामदेम १४ येके च ज्जामहि नो अहि-
 मायादिवो जज्ञिरे अपांसुधस्थे । ते अस्मभ्यमिषये विश्वमायुः क्षरपुत्राव रिवस्य-
 न्तु देवाः १५ अग्नीपर्जन्याव वतं धियं मे ऽस्मिन्ह्वेत्सुहवासुसृतिनः । इळां मन्यो

जनयद्गर्भमन्यः प्रजावतीरिय आर्धत्तमस्मे १६ स्तीर्णवर्हिपितमिधाने अशौसु-
 केन महानमसा विवासे । अस्मिन्नो अद्य विद्येयजत्रा विश्वे देवाह विषिमावय-
 धम् १७ ॥ १६ ॥

वयं दश भरद्वाजो वार्हस्पत्यः पूषा गायत्री । अष्टम्यनुष्टुप् ।

५३ वयमुत्वापथस्पतेरयं नवाजसातये । धियेषूपन्नयुज्महि १ अभिनो न-
 यं वसुवीरं प्रयत्तवक्षिणम् । वामंगृहपतिनय २ अदित्सन्तं चिदाघृणे पुषन्दानाय
 चोदय । पुजेश्चिद्विभ्रदामनः ३ विप्रथोवाजसातये चिनुहिविमृधोजहि । सार्ध-
 त्तामुग्रनोधियः ४ परितृन्धिपणीनामारयाहृदयाकवे । अथेमस्मभ्यैरन्धय ५
 ॥ १७ ॥ विपुष्पत्वारयातुदपुणेरिच्छहृदिप्रियम् । अथेमस्मभ्यैरन्धय ६ आरि-
 खकिकिराकृणुपणीनांहृदयाकवे । अथेमस्मभ्यैरन्धय ७ यांपुषन्ब्रह्मचोदनी-

मारांविभंष्याघृणेः । तयांसमस्यहृदयमारिखकिकिराकृणु ८ यत्तेअष्टागोओ-
 पशार्घणेपशुसार्धनी । तस्यांस्तेसुन्नमीमहे ९ उतनोगोपणिधियमश्वसांवाज-
 सामुत । नवत्कृणुहिवीतये १० ॥ १८ ॥

सं पूषन्दश भरद्वाजो बार्हस्पत्यः पूषा गायत्री ।

५४. संपूषन्विदुपानययोअञ्जसानुशासति । यएवेदमितिब्रवत् १ समुपूषणा
 गमेमहियोगुहौअभिशासति । इमएवेतिचब्रवत् २ पूषणश्चक्रंनरिष्यतिनको-
 शोऽवंपथ्यते । नोअस्यव्यथतेपविः ३ योअस्मैहृविपाविधन्नतंपूपापिमृष्यते ।
 प्रथमोविन्दतेवसु ४ पूपागाअन्वेतुनःपुनारक्षत्ववतः । पूपावाजंसनोतुनः ५
 ॥ १९ ॥ पूषन्ननुप्रगाइहियजमानस्यसुन्वतः । अस्माकंस्तुवतामुत ६ माकि-
 न्शन्माकीरिपुन्माकीसंशारिकेवटे । अथारिष्टाभिरार्गहि ७ शृण्वन्तंपूषणंव्य-

मिप्यमनष्टेवृत्तम् । ईशानं रायईमहे ८ पूयन्तव व्रतेयं नरिष्ये मकदाचिन ।
 स्तोत्रं स्तद्बृहस्पति १ परिपूयापरस्ताद्धस्तं दधातुदक्षिणम् । पुनर्नो नष्टमा-
 जेतु १० ॥ २० ॥

एदि ना षड् भद्राजो चर्हिस्पतः पूषा गायत्री ।

५५ एहिवां विमुचो न पादाघृणे संसचावहे । रूषीर्ऋतस्व नो भव १ रथीतं मं
 क्यदि नमीशानं रायसोमहः । रायः सखायमीमहे २ रायो धारास्याघृणे वसोर-
 शिरजाश्च । धीवतो धीवतः सखा ३ पूयन्त्वं १ जाश्वमुपस्तोयामवाजिनम् ।
 स्वसुर्योजारुज्यते ४ मातुर्विधियुर्मव्रथं स्वसुर्जारः गृणोतुनः । भ्रातन्द्रस्य
 सखाममं ५ आजातः पूणरथे निगम्भास्ते जनत्रियम् । देवं वहन्तु वि-
 धतः ६ ॥ २१ ॥

य एनं षड् भरद्वाजो बार्हस्पत्यः पूषा गायत्री । अन्यानुष्टुप् ।

५६ यंपेनमादिदेशातिकरुम्भादितिपपणम् । नतेनदेवआदिशेः १ उतघास
रथीतमःसख्यासत्पतिर्युजा । इंद्रोवृत्राणिजिघ्रते २ उतादःपरूपेगविसूरश्वक्रं
हिरण्ययम् । न्यैरयद्रथीतमः ३ यदद्यत्वापुरुष्टुत्रवाभदस्त्रमन्तुमः । तत्सुनो
मन्मसाधय ४ इमंचनोगेवेषणंसातयेसीपधोगुणम् । आरात्पूवन्नसिश्रु
तः ५ आतेस्वस्तिर्मीमहआरेअधामुपावसुम् । अद्याचंसर्वतातेयेश्वश्वसर्वता-
तये ६ ॥ २२ ॥

इन्द्रा नु षड् भरद्वाजो बार्हस्पत्य इन्द्रापूपौ गायत्री ।

५७ इन्द्रानुपपणान्वयंसख्यायंस्वस्तये । हुवेमुवाजसातये १ सोमंमन्यउपा-
सदत्पातंवेचुम्बोःसुतम् । करुम्भमन्यइच्छति २ अजाअन्यस्यवद्वयोहरीअन्य-

स्यसंभृता । ताभ्यावत्राणिजिघ्रते ३ यदिन्द्रोअनयद्वितोमहीरपोवृषन्तमः । त-
त्रप्राभोवत्सर्चा ४ तांपूष्णःसुमतिव्यंक्षस्यप्रव्यामिव । इन्द्रस्यचारंभामहे ५
उत्पणयवामहे ऽभीठौरिवत्तारयिः । महाइंद्रस्वस्तये ६ ॥ २३ ॥

शुकं चतुष्कं भरद्वाजो वारिस्पत्यः पूषा त्रिष्टुप् । उषाद्या जगती ।

५८ शुक्रैरन्यद्यजतैरन्यद्विपुरुषेअहनाद्यौरिवास्ति । विश्वाहिमायाअव-
सिखवावोभद्रातेपयन्निहरातिरस्तु १ अजाश्वःपशुपावाजपस्त्योधियंजिन्वोभु-
वनिविश्वेआपितः । अष्टांपयाशिरामहुरीवृजत्संचक्षणोभुवनदेवइयते २ या-
स्तैपूषन्नावोअन्तःसमुद्रेहिरण्यर्यारन्तरिक्षेचरन्ति । ताभिर्यासिदत्यांसयस्यका-
मेनकृतश्रवइच्छमानिः ३ पयासुबन्धुदेवआपृथिव्याइळस्पतिर्मघवाइस्मवर्चाः।
यंदेवास्तोअददुःसूर्यापिकामेनकृतंतवसंस्वश्चम् ४ ॥ २४ ॥

म नु दश भद्रांजो बार्हस्पत्य इन्द्राग्नी बृहती । अन्पाश्र्वतस्रीनुष्टुभः ।

५१ प्रनुवौचासुतेपुवावीर्या देयानिचक्रथुः । हतासोवांपितरोदिवंशत्रवइन्द्रा-
ग्नीजीवंपोयुवम् १ वळित्यामहिमावामिन्द्राग्नीपनिष्ठआ । समानोवांजनिता
भ्रातरायुवंपमाविहेहमातरा २ ओकिवांसासुतेसचौअश्वान्सप्तीड्वावने । इन्द्रा-
न्व ३ ग्रीअर्वसेहवज्जिणाविथंदेवाहवामहे ३ यईन्द्राग्नीसुतेपुवांस्तवृत्तेष्वृतावृथा ।
जोपवाकंवदतःपञ्जहोपिणानदेवाभसधश्चन ४ इन्द्राग्नीकोअस्यवांदेवौमर्तेश्चि-
केतति । विपूचोअश्वान्युयुजानइयतएकःसमानआरथे ५ ॥ २५ ॥ इन्द्राग्नी
अपादियंपूर्वागात्पृहतीभ्यः । ह्रित्वीशिरोजिह्वयावावदच्चरंत्रिंशत्पदान्धक्रमी-
त् ६ इन्द्राग्नीआहितंन्वतेनरोधन्वानिवाहोः । मानोअस्मिन्महाधनेपरावसृंग-
विष्टिषु ७ इन्द्राग्नीतपन्तिमाघाअर्योअरातयः । अपृष्टेयास्याकृतंयुयंतसूर्याद-

धि ८ इन्द्राग्नीयुयोरपिवसुदिव्यानिपाश्रवा । आनंइहप्रयच्छतरंधिविश्वार्थुपो-
पसम् १ इन्द्राग्नीउक्थवाहसास्तोमैभिर्हवनश्रुता । विश्वामिर्गोभिरागतमस्य
सोमस्यपीतये १० ॥ २६ ॥

अथतच्चदश भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्राग्नी गायत्री । आधास्तिस्त्रहस्रयोदशी च विष्टुमः

उपान्था बृहती । अन्त्यानुष्टुप् ।

६० श्रथंहुत्रमत्संनोतिवाजमिन्द्रायोअग्नीसहुरीसपर्यात् । इरज्यन्तावस-
व्यस्यभूरेःसहंस्तमासहसावाजयन्ता १ तार्योधिष्टमभिगाइन्द्रनमपःस्वरूप-
सोअप्रजुह्लाः । दिशःस्वरूपसइन्द्रचित्राअपोगाअभयुवसेनियुत्वान् २ आवंत्र-
हणावृत्रहभिःशुष्मैरिन्द्रयातंनमोभिरग्नेअर्वाक् । यवंरायोभिरंक्रवेभिरिन्द्राग्नेअं-
स्मेभंभवतमुत्तमेभिः ३ ताहुवेयथोरिदंपुत्रेविश्वैपुराकृतम् । इन्द्राग्नीनमर्धतः ४

उ॒ग्राधि॒घनि॒नामृ॒धइन्द्रा॒ग्नीह॒वामहे । तानो॑मृ॒ळातइ॒दंशे ५ ॥२७॥ ह॒तोवृ॒त्राण्या-
 र्या॒ह॒तोदा॒सनि॒सत्प॑ती । ह॒तोवि॒श्व्वाअ॒पुद्वि॒पः ६ इन्द्रा॑ग्नी॒युवा॒मिमे॒ऽभि॒स्तोमा
 अ॒नूप॑त । पि॒वंतं॑शं॒भुवा॒सुत॑म् ७ यावा॑स॒न्तिपु॒रुस्पृ॒हो॒नियु॑तो॒दाशु॑ये॒नरा । इन्द्रा॑-
 ग्नीता॒भिरा॒गत॑म् ८ ता॒भिरा॒गं॒च्छतं॑न॒रोप॑द॒सर्व॑न॒सुत॑म् । इन्द्रा॑ग्नी॒सोम॑पी॒तये ९
 त॒र्मळि॒व्युपो॒अ॒चि॒प्राव॑ना॒विश्व्वा॑परि॒ष्वज॑त् । कृ॒ष्णाकृ॒णोति॑जि॒ह्वया॑ १० ॥२८॥
 यइ॒हआ॒विवा॑स॒तिसु॒न्नमि॒न्द्रस्य॑म॒र्त्यः । द्यु॒न्नाय॑सु॒तरा॑अ॒पः ११ ता॒नोवा॑ज॒वती-
 रि॒र्यआ॒गून्पि॑प॒तम॑र्व॒तः । इन्द्र॑म॒ग्निं॒चबो॑ह्वे १२ उ॒भावा॑मिन्द्रा॒ग्नीआ॒हुव॑ध्या॒उ-
 भा॒राध॑सःस॒हमा॑दु॒यधै॑ । उ॒भादा॑तारा॒त्रिपा॑रं॒यीणा॑म॒भावा॑ज॒स्यसा॒तये॑हु॒वेवा-
 म् १३ आ॒नो॒गव्ये॑भि॒रद्वै॑र्व॒सव्यै॑रु॒पंग॑च्छ॒तम् । संखा॑धौ॒द्वौसु॒ख्याय॑ंशं॒भुवे-

न्द्राग्नीताह्वामहे १४ इन्द्राग्नीगृणतंहव्यं यजमानस्य सुन्वतः । वीतंहव्यान्यागतं
पिवंतसोम्यं मधुं १५ ॥ २९ ॥

इयं चतुर्दश भरद्वाजो वार्हस्पत्यः सरस्वती गायत्री । आद्यालिख उपान्वा च जगत्यः । अन्त्या त्रिष्टुप् ।
६१ इयमददाद्रभसर्मणव्युतादिवोदासंवदश्रुश्वायदाशुषे । याज्ञश्वन्तमाचु-
खादावसंपणिततदात्राणितविपासरस्वति १ इयं शुग्मेभिर्विसखाइवारुजस्तानु
गिरीणांतविपेभिर्हूमिभिः । पारावतघ्नीमवसेसुवृक्तिभिः सरस्वतीमाविवासेम
धीतिभिः २ सरस्वतिदेवनिदोनिवहयप्रजाविश्वस्यवृस्यस्यमायिनः । उतक्षि-
तिभ्योऽवनीरविन्दोविपमेभ्योअस्रवोवाजिनीवति ३ प्रणोदेवीसरस्वतीवाजे-
भिर्वाजिनीवती । धीनामवित्र्यवतु ४ यस्त्वादेविसरस्वत्युपव्रतेधनेहिते । इन्द्रं
नवृत्रतये ५ ॥ ३० ॥ त्वं देविसरस्वत्यवावाजेपुवाजिनि । रदापूषेवंनःसनि-

म् ६ उतस्यानःसरस्वतीघोराहिरण्यवर्तनिः । वृत्रघ्नीवष्टिसुष्टुतिम् ७ यस्या
 अनन्तोअहुतस्त्वेपश्चरिष्णुरणवः । अमश्वरंतिरोरुवत् ८ सानोविश्वाअतिद्विषः
 स्वसुरंन्याक्रुतावरी । अतन्नहवसूर्यः ९ उतनःप्रियाप्रियासुसप्तस्वसासुजुष्टा ।
 सरस्वतीस्तोम्याभूत् १० ॥ ३१ ॥ आपप्रुपीपार्थिवान्यूरुर्जोअन्तरिक्षम् ।
 सरस्वतीनिवस्पातु ११ त्रिप्रवस्थासप्तधातुःपञ्चजातावृथ्यन्ती । वाजेवाजेह-
 व्याभूत् १२ प्रयामंहिन्नामहिनासुचेकितेद्युन्नेभिरन्याअपतामपस्तमा । रथइ-
 ववृहतीविभ्वनेकृतोपस्तुत्याचिकितुप्रासरस्वती १३ सरस्वत्यभिनोनेपिवस्यो
 मापस्फरीःपयंसामान्आवक् । जुपस्वनःसुख्यावेश्याचमात्वत्क्षेत्राण्यरणानि
 गन्म १४ ॥ ३२ ॥ इति शाकलकृसंहितायां चतुर्थाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ इति
 चतुर्थाष्टकः समाप्तः ॥ ४ ॥

स्तुपएकादशाश्विनंतुक्त्यैकपदान्तं त्रैदुमपाद्याधिरालुदुश्रियेषलुपस्यत्वपास्यावपुन्यैकादशमारुतं
 विशेषांमैत्रवरुणंश्रुष्टीवामेन्द्रावरुणमुपान्त्येजगत्यौसंवामष्टवैन्द्रावैष्णवंधृतवतीपड्यावापृथिवीपंजा
 गतमुदुप्यःसावित्रीत्रिष्टुवन्तमिन्द्रासोमपञ्चैन्द्रासोमयोअद्रिभिचृचंवाहस्पसंसोमारुद्राचतुष्कंसोमा-
 रींद्रजीमूतस्यैकौनापायुर्भारद्वाजःसंग्रामाह्वान्यृकशोभिष्टुष्टाववर्धनुर्ज्यामालीइषुधिजगत्संसारिय-
 मर्षरश्मीनश्वान्स्वयंरथगोपांजगसाद्यालिङ्गेक्तदेवताद्वाभ्यामिपून्प्रतोदंहस्तंन्द्राभ्यामिपून्पराःपङ्क्या-
 दपोलिङ्गेक्तदेवताःसंग्रामाशिपेन्सानुष्टुज्जीतआलाक्तितिचेद्वेयोद्भयःसंभूतोवसतीवरीपुगृह्यमाणामु
 पुष्करेस्थितवान्सर्वतःपुष्करंरत्रविश्वेदेवाअथारयन्नुत्थायतोमहत्पशुकारादृष्टमिन्द्रमन्यैर्ऋषिभिर्षो-
 दृष्टावांस्तपसापूर्वस्तोमभागान्परितुष्टःशक्रःप्रभ्रूतेयस्यसगुणतोनामजज्ञेवसतःश्रेष्ठयकर्मणःससप्तमंमण्ड-
 लंवसिष्ठोपशदंशपथाधिकारिवराजोष्टादशाद्याः ।

स्तुप एकादश भरद्वाजो वारहस्पत्योश्विनौ त्रिदुर् ।

६२ ॐ स्तुपेनरादिवोअस्यप्रसन्ताश्विनाहुवेजरंमाणोअकैः । यासद्यु

स्रान्युपिज्मोअन्तान्युयंपतःपर्यूरुवरांसि १ तायज्ञमागुचिंभिश्चक्रमाणार्थस्य
 भानुरुरुचरजोभिः । पूरुवरांस्यमितामिमानापोधन्वान्यतियाथोअज्जान् २
 ताहृत्यद्वृत्तिर्यवरधमुत्त्रेत्थाधियऊहथुःशश्वदश्वैः । मनोजवेभिरिदिरैःश्रयध्वैपरि
 व्यधिर्वाशुपोमर्त्यस्य ३ तानव्यंस्तोजरंमाणस्यमन्मोपंभूपतोयुयुजानसंक्षी ।
 शुभंपृक्षमिग्रमूर्जवहन्ताहोतायक्षत्प्रजोअधुग्युवांना ४ ताघल्गदस्त्रापूरुशाकतमा
 प्रत्नानव्यंसावचसाविंवासे । याशंसंतेस्तुवतेशंभविष्ठाबभवत्तुर्गुणतेचित्रराती ५
 ॥ १ ॥ ताभृज्युंविभिरुद्व्यःसंमुद्राचुग्रस्यतनुमूहथुरजोभिः । अरेणुभिर्योजनेभि-
 र्भुजन्तापत्त्रिभिरणसोनिरुपस्थात् ६ विजयुपारथ्यायांतामद्विश्रुतंहववृषणाव-
 धिमत्याः । दशस्यन्ताशयवैपिप्यथुर्गामितिब्यवानासुमर्तिभुरण्य ७ यद्रोदसी
 प्रदिवोअस्तिभूमहेळोदेवानामुतमर्त्यत्रा । तदादित्यावसवोरुद्वियासोरक्षोयुजेत-

पुं० धं० घात ८ यद् ईराजानावतुथविदधद्रजसोमित्रोवरुणश्चिकेतत् । गम्भीराय
 रक्षसेहितमस्यद्रोघायचिद्वचंसानवाय १ अन्तरैश्चक्रैस्तनयायवर्तिद्युमतायांतं
 नुवतारथेन । सनुत्येनत्यजंसांमत्यस्यवनुग्यतामपिगीर्षविवृक्तम् १० आपर्-
 माभिरुतमध्यमाभिर्नियुद्धिर्यातमवमाभिर्याक् । दृढस्यचिद्वोमतोविव्रजस्य
 दुरोर्वर्तगुणतेचित्रराती ११ ॥ २ ॥

कस्यैकादश भरद्वाजो वार्दस्पत्योथिनौ त्रिष्टुप् । अन्त्यैकपदा ।

६३ कं१ त्यवृत्तुर्गुरुहताद्यद्रुतोस्तोमोऽविद्वन्नमस्वान्ना आयोअर्वाङ्ङासत्या
 ववत्प्रैष्ठाह्यसंधोअस्यमन्मन् १ अरंमेगन्तंहवनायास्मैगुणानायथापिवाथोअ-
 न्धः । परिहृत्यहृतिर्याथोरियोनयत्परोनान्तरस्तुतुर्यात् २ अकारिचामन्धसोवरी-
 मन्त्रस्तरिबर्हिःसुप्रायणतंमम् । दुजानहस्तोयुयुर्ववृन्दावानक्षन्तोअद्रयआञ-

न ३ ऊर्ध्वोवाग्निरेध्वरेष्वस्थत्प्ररातिरेतिज्जुणिनीघृताची । प्रहोतागर्तमनाड-
 राणोऽयुक्तयोनासत्याहर्वामन् ४ अधिश्रियेदुहितासूर्यस्यरथतस्थौपुरुभुजाश-
 तोतिम् । प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्रनरानृतजनिमन्यज्ञियानाम् ५ ॥ ३ ॥
 युवंश्रीभिर्दशताभिराभिःशुभेपुष्टिमूहयुःसूर्यायाः । प्रवांवयोवपुषेऽनुपसूत्र
 द्वाणिसुष्टुताधिष्ण्यावाम् ६ आवांवयोऽश्वासोवहिष्ठाअभिप्रयानासत्यावहन्तु ।
 प्रवारथोमनोजवाअसर्जीपःपृक्षइषिधोअनुपूर्वीः ७ पुरुहिवोपुरुभुजादेण्णधेनु
 नइयपिन्वतमसंक्राम् । स्तुतश्चवांमाध्वीसुष्टुतिश्चरसाश्चयेवामनुरातिमगमन् ८
 उतमंक्रजेपुरयस्यरध्वीसुमील्लिशतंपेरुकेचपका । शाण्डोदाद्धिरणिनःस्मद्धिष्टि-
 न्वशंवशासौअभिप्राचंक्रुष्वान् ९ सर्वांशतानासत्यासहस्राश्वानांपुरुषन्था

गिरेदात् । भरद्वाजायवीरनूगिरेदाद्धतारक्षासिपुरुदंससास्युः १० आवांसुत्सेव-
रिमन्त्सरिभिःष्याम् ११ ॥ ४ ॥

बहु श्रिये पद्मरत्नानो बार्हस्पत्य उपास्त्रिष्टुप् ।

६४ उदुश्रियउपसोरोचमानाअस्थुरपांनोमयोरुशन्तः । कृणोतिविश्वासूप-
थासूगान्यमदुबस्वीदक्षिणामयोनी १ भद्राददृक्षउर्वियाविभास्युत्तेशोचिभान-
बोधामपत्तन् । आविवक्षःकृणुपेशुभमानोषोदिविरोचमानामहोभिः २ वह-
न्तिसीमरुणासोरुशन्तोगावःसुभगामुर्वियाप्रथानाम् । अपेजेतुगुरोअस्तेवश-
न्नवाधेतेतमोअजिरोनवोह्ला ३ सुगोततेसुपथापवतेष्ववातेअपस्तरसिस्वभा-
नो । सानआवहपथुयामन्नृष्वेरथिदवोदुहितरिपयधै ४ सार्वहयोक्षभिस्वा-
तोषोवरंवहसिजोपमनु । त्वंदिवोदुहितर्याहिदुयीपर्वहूतौमंहनादर्गताभः ५

उत्प्रेथयश्चिद्धसत्तरंपतन्नरश्चपेपितुभाजोव्युद्यौ । अमासतेवहसिभूरिवाममुप्रोदे-
विदागुपेमर्त्याय ६ ॥ ५ ॥

एषा स्या पद्मरद्राजो बार्हस्पस उपाह्विदुप् ।

६५ एषास्यानोदुहितदिवोजाःक्षितीरुच्छन्तीमानुश्रीरजीगः । याभानुना
रुशेताराम्यास्वज्ञायितिरस्तमसश्चिदुकूत् १ वितथयुररुणयुगिभरश्चैश्चित्रंभा-
न्त्युपसंश्चन्द्रंथाः । अग्रयज्ञस्यवृहतोनयन्तीवितावाधन्तेतमुऊर्यायाः २ श्रवो
वाजामिपमूर्जवहन्तीनिवाशौशुवसोमर्त्याय । मधोनीवीरवृत्पत्यमानाअवोधा-
तविधृतेरत्नमूध ३ इदाहिवोविधृतेरत्नमस्तीदावीरायद्वाशुश्रुतयासः । इदावि-
प्रायजरतेयदुकथानिष्ममावतेवहथापुराचित् ४ इदाहितउपोअद्रिसानोगोत्रा
गवामक्षिरसोगृणन्ति । व्य १ कर्णंविभिदुर्ब्रह्मणाचसत्यानुणामभवद्देवहृतिः ५

उच्छादिवोदुहितः प्रत्नवन्नोभरद्वाजवद्विधतेर्मघोनि । सुर्वारियंगुणतीररीह्युरु-
गायमधिधेहिश्रवोनः ६ ॥ ६ ॥

वपुर्व्वेकादश भरद्वाजो वारहस्पत्यो मरुतद्विष्टुप ।

६६ वपुर्नतच्चिकितुषेचिदस्तुसमानंनार्धेनुपत्यमानम् । मर्तेष्वन्यद्वोहसे
पीपायसकुच्छुक्रंददहेपश्रिरुधः १ येअग्रयोनशोशुचन्नियानाद्वियत्रिमरुतोवा-
वधन्त । अरेणवोहिरण्ययासएयासांकनृणैःपौंस्येभिश्चभूवन् २ रुद्रस्ययेर्मल्लि-
पःसन्तिपुत्रायांश्चेनुदायंविभरंश्चै । विदेहिमातामहोमहीषासेत्पृथ्विःसम्भवेद्देग-
र्भमाधात् ३ नयईपन्तेजनुषोऽयान्वन्तःसन्तोऽवद्यानिपुनानाः । निर्यद्वेष्टु-
च्चयोऽनुजोपमनुश्रियात्स्वमक्षमाणाः ४ मक्षनयेपुदोहसेचिदयाआनामयुष्ण
मारुतंवधानाः । नयेस्तौनाअयातोमहान्त्विस्सुदानुरवयासदुग्रान् ५ ॥ ७ ॥

तद्दुःशाः शवंसाधुष्णुयेणां उभेयुजन्तरोदसीसुमेके । अर्धस्मैपुरोदसीस्वशोचि-
 रामवत्सुतस्थौनरोकः ६ अनेनोवोमरुतोयामोअस्वन्तुश्वश्चिद्यमज्जत्परधीः ।
 अनवसोअनभीगूरुजस्तूविरोदसीपृथ्यायातिसार्धन् ७ नास्यवतानतरुतान्व-
 स्तिमरुतोयमवथवाजंसातौ । तोकेवागोषुतनयेयमप्सुसव्रजंदत्तापार्थेअध-
 द्योः ८ प्रचित्रमूर्कगृणतेतुरायमारुतायस्वतं वसेभरध्वम् । यसर्हासिसहसासहन्ते
 रेजतेअग्नेपृथिवीमुखेभ्यः ९ त्विरीमन्तोअध्वरस्येवद्विद्युत्पृथ्व्यवसो जुहो ३ ना-
 मेः । अर्चत्रयोधुनयो नवीराभ्राजज्जन्मानोमरुतोअर्धृष्टाः १० तंवृधन्तंमारुतं
 ध्राजहृष्टिरुद्रस्यसुनुंहवसाधिवासे । द्विवः शर्धायशुचयोमनीषागिरयोनापंउग्रा
 अस्पृधन् ११ ॥ ८ ॥

विशेषाभेकादश भद्राजो बार्हस्पत्यो मित्रावरुणौ त्रिष्टुप ।

६७. विश्वेपावःसताज्येष्ठतमागीभिर्मित्रावरुणावावधुधै । संयारश्मेवयम-
तुर्थमिष्टाद्वाजनैअसमावाहुभिःस्वैः १ इयमहांप्रस्तृणीतिमनीपोपप्रियानमंसा
वर्हिरच्छ । युन्तनोमित्रावरुणावधुष्टछादियद्वावरुथ्यसुदानू २ आयातंमित्राव-
रुणासुग्रास्थुपप्रियानमसाह्यमाना । संयावंप्रःस्थोअपसेवजनान्छुधीयतश्चि-
द्यथोमहित्या ३ अश्वानयावाजिनापतवन्धुऋतायद्भूमवितिर्भरध्वै । प्रयाम-
हिमहान्ताजायमानाधोरामतौरिपवेनिदीधः ४ विश्वेयद्वामंहनामन्दमानाः
क्षत्रदेवासोअर्दधुःसजायाः । परियद्भूथोरोदसीचिदूर्वासन्तिस्पशोअर्दब्वासोअ-
मराः ५ ॥ १ ॥ ताहिक्षत्रधारयेथेअनुद्यून्दहेथेसानुमुपमाविव्योः । इह्लोनेक्ष-
त्रउतविश्वेवोभूमिमातान्याधासिनायोः ६ ताविग्रथैथेजुठरुपणध्याआयत्सद्भ

सभृतयः पूणन्ति । न मृष्यन्ते युवतयोऽवाता विथत्पयो विश्वजिन्वाभरन्ते ७ ता
जिह्वया सदमेदं सुमेधा आयद्वांसत्यो अरुतिऋतेभूत् । तद्वां महित्वं धृतात्नावस्तुयुवं
दाशुपे विचयिष्टुमंहः ८ प्रयद्वांसित्राय रुणास्पृधे निप्रयाधामयुवधितामिनन्ति ।
नयेद्देवासु ओहंसानमर्ता अयं जसाचो अप्योनपुत्राः ९ विथद्वाचं कीस्तासो भरन्ते
शंसन्तिकेचित्रिचिवेमनानाः । आद्वां त्रिवामसत्यान्युक्थानकिदेवेभिर्धतथोम-
द्वित्वा १० अवोस्तिथावां छुद्विपो अभिष्टौ युवो भित्रावरुणावस्कृधोयु । अनुयद्वा-
वः स्फुरानृजिष्यं धृणुं गद्रणे वृपं यनजन् ११ ॥ १० ॥

शुषी वामेकादश भरद्वाजो धर्हस्पत्य इन्द्रावरुणौ त्रिष्टुप । उपान्ये जगती ।

६८ श्रुष्टीर्वायुं जउर्यतः सुजोर्वा मनुष्यहृक्कर्वहिपोयजंध्ये । आयइन्द्रावरुणा-
त्रिने अयमहे सुन्नायं मह आन्ववर्तन् १ ताहि श्रेष्ठविवतातान् जाशूराणां शविष्ठाता

हिभतम् । मघोनांमहिष्ठातुविशुभंक्रुतेनवत्रतरासर्वसेना २ तागणीहिनमस्थे-
 भिःशपैःसुन्नेभिन्द्रावरुणाचकाना । बज्रैणान्यःशवसाहन्तिवृत्रंसिपत्त्यन्योव-
 जनयुविप्रः ३ ग्राश्चयन्नरश्चवावधन्तुविश्वेदेवासोनरास्वगताः । प्रैभ्यइन्द्रावरुणा
 महित्वाद्यौश्रपृथिविभूतमूर्वी ४ सइत्सुदानुःस्ववाक्रतविन्द्रायोवावरुणदाशति
 त्मन् । इपासहिपस्तरिहास्वान्वसद्रायिरयिवतेश्रजनान् ५ ॥ ११ ॥ यंयुवंदाश्व-
 ध्वरायेदेवारयिथयोवसुमन्तंपुरुक्षम् । अस्मेसइन्द्रावरुणावपिव्यात्प्रयोभिनक्ति
 वनुयामशस्तीः ६ उतनःसुत्रात्रोदेवगोपाःसरिभ्यइन्द्रावरुणारयिःष्यात् । ये-
 पाशुभःपृतनासुसाह्वानप्रसद्युन्नातिरेतेतुरिः ७ नूनइन्द्रावरुणागुणानापङ्कुरयि
 साश्रवसायदेवा । इत्थागणन्तोमहिनस्यशर्धोऽपोननवादीरिनातरिम ८ प्रस-
 द्मालैवहृतेमन्मनुप्रियमचदेवायवरुणायसप्रथः । अयंयउर्वीमहिनामहिब्रतःक्र-

त्वाविभात्यजरोनशोचिषा १ इन्द्रावरुणासुतपाविमसूतसोमपिबतमर्थयुतत्र-
 ता । यूवोरथोअध्वरेदेवर्वातयेप्रतिस्वसर्मुपचातिपीतये १० इन्द्रावरुणामधुमच-
 मस्पृवृष्णःसोमस्यवृषणावृषेथाम् । इदंवासन्धःपरिप्रिकमस्मेआसद्यास्मिन्व-
 ह्निषिमावयेथाम् ३१ ॥ १२ ॥

सं वामष्टौ भरद्वाजो वार्हस्पत्य इन्द्राविष्णु त्रिष्टुप् ।

६१ संयांकमैणासमिपाहिनोमीन्द्राविष्णुअपसस्परेअस्य । जूपेथांयुज्ञद्रवि-
 णंचत्तमरिष्टैर्नःपृथिभिःपारयन्ता १ याविश्वासांजनितारांमतीनामिन्द्राविष्णू-
 क्लशासोमधाना । प्रवांगिरःशुस्यमानाअवन्तुप्रस्तोमांसोगीयमानासोअर्कः २
 इन्द्राविष्णूमदपतीमदानामासोमंयातंद्रविणोदधाना । संवामअन्त्वकुभिर्मतीनां
 संस्तोमांसःशुस्यमानासंजुकथैः ३ आवामश्वासोअभिमातिपाहृइन्द्राविष्णुसध-

मादोवहन्तु । जुपेथांविश्वाहवनामतीनामुपब्रह्माणिशृणुतांगिरोमे ४ इन्द्रविष्णु-
 तर्पनयाद्यैर्वांसोमस्यमर्दुरुचक्रमाथे । अकृणुतमन्तरिक्षवरीयोऽप्रथतंजीवसे
 नोरजांसि ५ इन्द्राविष्णुहविषावावधानाप्रद्वानानमसारतहव्या । घृतांसुतीद्रवि-
 णंघचमस्मेसमुद्रःस्थःकलशःसोमधानः ६ इन्द्राविष्णुपिवंतंमध्वोअस्यसोम-
 स्यदत्ताजठरपूणेथाम् । आवामन्यांसिमदिरण्यग्मन्नपुब्रह्माणिशृणुतंहर्वमे ७
 उभाजिग्यथुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकतरश्चनैनोः । इन्द्रश्चविष्णोयदपस्पृधेथां
 त्रेधासहस्रवितदरेपेथाम् ८ ॥ १३ ॥

घृतवती पद्मद्राजो वार्हस्पत्यो द्यावापृथिव्यौ जगती ।

७० घृतवतीभुवनानामभिश्चिरोर्वापृथ्वीमधुदुधसुपेशसा । द्यावापृथिवीव
 रुणस्यधर्मणाविष्कभितेअजेभूरिरतसा १ असंश्रन्तीभूरिधारेपयस्वतीघृतदु-

हातेसुकृतेगुचिब्रते । राजन्तीअस्यभुवनस्यरोदसीअस्मेरेतःसिध्वतयन्मनुहित-
 म् २ योवामृजवेक्रमणायरोदसीमतोददाज्ञधिपणेससाधति । प्रप्रजाभिर्जाय-
 तेधर्मणस्परियुवोःसिक्ताचिपुरुपाणिसब्रता ३ घतेनद्यावापृथिवीअभीवृतेघृत-
 थ्रियांघृतपृचाघृतावृथा । उर्वीपृथ्वीहांतवृथेपुरोहितेतेद्द्विप्राईळतेसुस्रासिष्टये ४
 मधुनोद्यावांपृथिवीमिमिक्षतांमधुश्रुतांमधुदुधेमधुंमते । दधानेयज्ञद्रविणंचदेव-
 तामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीथेम ५ ऊर्जीनोद्यौश्रपृथिवीचांपिन्वतांपितामाता
 विश्वविदांसुदंसता । संरराणेरोदसीविश्वशंभुवासुनिवाजैरयिमस्मेसमिन्व-
 ताम् ६ ॥ १४ ॥

उदुप्य गद्गदाजो यार्हस्पत्यः सविता । आद्याज्ञिसो जगस्यः । शिष्टासिष्टुभः ।

७१ उदुप्येदेवःसंवित्ताहिरण्ययावाहूअर्थस्तसवंनायसुकृतुः । घृतेनपाणीअ-

भिप्रुणुतेमखोयुवासुदक्षोरजसोविधर्मणि १ देवस्येवयंसवितुःसयीमानिश्रेष्ठे
 स्यामवसुनश्चदावने । योविश्वस्यद्विपदोयश्चतुष्पदोनिवेशनेप्रसेवेचासिभूसनः२
 अदब्धेभिःसवितःपायुभिर्द्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोगयम् । हिरण्यजिह्वःसवि-
 तायनव्यसेरक्षामाकिर्नोअघशंसईशत ३ उदुग्यदेवःसयितादमूनाहिरण्यपाणिः
 प्रतिदोपमस्थात् । अयोहनुर्यजतोमन्द्रजिह्वआदाशुपेसुवतिभूरिवामम् ४ उदू
 अयौउपवक्तेव्वाहूहिरण्ययासवितासुप्रतीका । दिवोरोहास्यरुहत्पृथिव्याअरीर-
 मन्पतयत्कच्चिदम्बम् ५ वाममद्यसवितर्वासमृथोदिवेदेवामसमभ्यसावीः।
 वामस्यहिक्षयस्यदेवभूरैरयाधियावामभाजैःस्याम ६ ॥ १५ ॥

इन्द्रासोषा षष्ठ भरद्वाजो बार्हस्पत्य इन्द्रासोषौ त्रिष्टुप् ।

७२ इन्द्रासोमामहितद्वामहित्वयुवंमहानिप्रथमानिचक्रयुः । युयंसूयविवि-

दयुर्वंस्व १ विश्वातमांस्यहतंनिदश्च १ इन्द्रांसोमावासयथउपासमुत्सूथेनयथो
 ज्योतिपासह । उपद्यांस्कम्भधुःस्कम्भेनेनाप्रथतंपृथिवीमातरंवि २ इन्द्रांसो-
 मावहिमपःपरिष्ठांहथोवृत्रमनुवांचौरमन्यत । प्राणींस्यैरयतंनदीनामासंमुद्राणि
 पप्रथुःपूरूणि ३ इन्द्रांसोमापृक्कमामास्यन्तनिगवामिदधयुर्वक्षणांसु । जगभ्यु-
 रनपिनद्धमासुरुशंश्चित्रासुजगतीष्वन्तः ४ इन्द्रांसोमायवमुङ्गतंरुत्रमपत्यसा-
 चंश्रुत्यैरराथे । युवंशुष्मंनधेचर्पणिभ्यःसंविंव्यथुःपृतनावाहमुद्रा ५ ॥ १६ ॥

यो अद्रिभित्तृचं भरद्वाजो वाहस्पत्यो बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

७३ योअद्रिभित्तृचमजाकृतावावृहस्पतिराङ्गिरसोहविष्मान् । द्विवहज्माप्रा
 धर्मसत्पितानुआरोदसीवृषभोरौवीति १ जनांयच्चिद्यईवतउलोकंवृहस्पतिद्वहू-
 तौचकार । प्रन्वृत्राणिविपुरोदईरीतिजयञ्छत्रूरमित्रान्पुत्सुसाहन् २ वृहस्पतिःस-

मंजयद्धतूनिमुहोत्रजान्गोमतोदेवण्यः । अपःसियांसन्स्व १ प्रतीतोवृहस्पति-
हैन्त्यमित्रमूकः ३ ॥ १७ ॥

सोमरुद्रा चतुष्कं भद्राजो वहस्पत्यः सोमारुद्रौ त्रिष्टुप् ।

७४ सोमारुद्राधारयैथामसुधुं प्रवामिष्टयोऽरमश्रुवन्तु । दमेदमेसत्तरत्नाद-
धानांशनीभूतद्विपदेशं चतुष्पदे १ सोमारुद्राविवृहंतविषूचीममावायानोगयमा-
विवेश । आरेवाधियांनिकृतिपराचैरस्मेभद्रासौश्रुवसानिसन्तु २ सोमारुद्रायुव-
मेतान्यस्मेविथ्वानुभेयजानिधचम् । अवंस्थतमश्चतयन्नोअस्तितनुपुवृद्धकृत-
मेनीअस्मत् ३ त्रिमायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमंकतनः । प्रनी-
मुश्चतुंवरुणस्यपाशाद्रोपायतनःसुमनस्यमाना ४ ॥ १८ ॥

जीमूतस्यैवैकोनविंशतिः पायुर्भारद्वात्रलिष्टुप् । आद्याया वर्म । उपाद्याया धनुः । तृतीयस्या
ज्या । चतुर्थ्या आंत्त्रि । पञ्चम्या इपुधिः । षष्ठ्याः प्रथमार्धस्य सारथिः । द्वितीयार्धस्य

रश्मयः । सप्तम्या अश्वाः । अष्टम्या रथः । नवम्या रथगोपाः । दशम्या लिङ्गोक्त-
देवताः । एकादशीद्वादशीपञ्चदशीपोलशीनामिपवः । त्रयोदश्याः प्रतोदः । चतुर्द-
श्या इक्षत्रः । अन्त्यानां तिसृणां लिङ्गोक्तदेवताः संग्रामाक्षिपः । सप्तदश्या

युद्धभूर्भिर्ब्रह्मणस्पतिरदितिश्च । उपान्त्यायाः कवचसोमत्ररुणाः । अन्त्या-

या देवा ब्रह्म च । षष्ठीदशम्यौ जगत्यौ । द्वादशीत्रयोदशी

पञ्चदशीपोलशयन्त्या अनुष्टुभः । सप्तदशी पङ्क्तिः ।

७५ जीमूतस्यैव भवति प्रतीकं यद्दूर्मायाति स मदासुपस्थे । अनाविह्वयात्तन्वा
जयत्वं सत्वावर्मेणो महिमापिपत्तु १ धन्वनागाधन्वनाजिजये मधन्वनातीव्राः
समदौजयेम । धनुः शत्रोरपकामं कुणोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम २ वृक्ष्य-

न्तीवेदाग्नीगन्तिकर्णीप्रियंसखायंपरिपस्वजाना । योपवीशिङ्केवितताविधन्वञ्जया
 इयंसमनेपारयन्ती ३ तेआचरन्तीसमनेवयोपामतेवंपुत्रंविभृतामूपस्थे । अप-
 शत्रून्विध्यतांसंविदानेआर्त्ताइमेविष्फुरन्तीअमित्रान् ४ वृह्नीनांपितावहुरस्यप-
 त्रश्चिश्वाकृणोतिसमनावगत्य । इयुधिःसङ्घाःपृतनाश्चसर्वाःपृष्ठेनिनेद्धोजयतिप्र-
 सूतः ५ ॥ ११ ॥ रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्रकामयेतेसुपारथिः । अ-
 भीगूनामहिमानंपनायतमनःपश्चादनुयच्छन्तिरश्मयः ६ तीव्रान्धोपात्कृण्वते
 वृषपाणयोऽश्वारथैभिःसहवाजयन्तः । अवक्रामन्तःप्रपदैरमित्रान्क्षिणन्तिशत्रू-
 रनपव्ययन्तः ७ रथवाहनंहविरस्यनामयत्रायुर्धुनिहितमस्यवर्म । तत्रारथमुप-
 ग्रामंसदेमविश्वाहावयंसुमनस्यमानाः ८ स्वादुंपसदःपितरौवयोधाःकृच्छेश्चितः
 शर्फोवन्तोगभीराः । चित्रसेनाइषुवलाअमृधाःसतोवीराउरवोव्रातसाहाः ९

ब्राह्मणासुःपितरःसोम्यासःशिवेनोद्यावापृथिवीअनेहसा । पपानःपातुदुरितांह-
 तावृधोरक्षामाकिनोअघशंसईशत १० ॥ २० ॥ सुपूर्णवंस्तेमगोअस्यादन्तो-
 गोभिःसंनद्धापततिप्रसूता । यत्रानरुःसंचविचंद्रवंन्तितत्रास्मभ्यमिपवःशर्मयं-
 सन् ११ ऋजीतिपरिवृह्निनोऽश्माभयतुनस्तनूः । सोमोअधिब्रवीतुनोऽदितिः
 शर्मयच्छतु १२ आजङ्ङन्तिसान्वेषांजुघनौउपजिघ्रते । अश्वानिप्रचेत्सोऽ-
 श्वान्तसमत्सुचोदय १३ अहिरिवभोगैःपर्येतिबाहुजघायाहेतिपरिवाधमानः ।
 हस्तभोविश्वोवयुर्नानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः १४ आलाक्तायारुरु-
 शीष्णर्थेयस्याअयोमुखम् । इदंपूर्जन्यरेतसइज्वैदेवैवृहन्नमः १५ ॥ २१ ॥
 अवसृष्टापरापतशरंवेब्रह्मसंशिते । गच्छामिज्ञान्प्रपद्यस्वमामीपांकंचनोच्छि-
 पः १६ यत्रवाणाःसंपतन्तिकुमाराविशिखाइव । तत्रानोब्रह्मणस्पतिरदितिःशर्म

यच्छतुविश्वाहाशमयच्छतु १७ ममाणितेवमणच्छादयामिसोमस्त्वाराजामृते-
 तानुवस्ताम् । उरोर्वरीयोवरुणस्तेकृणोतुजयन्तत्वानुदेवामदन्तु १८ योनःस्वो
 अरणोयश्चनिष्टयोजिघासति । देवास्तसर्वधूर्वन्तुब्रह्मवर्मममान्तरम् १९ ॥ २२ ॥
 इति शाकलकृसंहितायां पष्ठे मण्डले पष्ठोनुवाकः ॥ ६ ॥

इति पष्ठं मण्डलं समाप्तम् ॥ ६ ॥

अथ पञ्चविंशतिर्वसिष्ठोद्गीर्वाणम् । अन्याः सप्त विष्टमः ।

१ अग्निनरोदीधितिभिररण्योर्हस्तञ्च्यतीजनयन्तप्रशस्तम् । दूरेदृशंगृहप-
 तिमथर्युम् १ तमग्निमस्तेवसवोन्यृण्वन्त्सुप्रतिचक्षुमर्थसेकुतञ्चित् । दृक्षार्थ्यो
 दमआसन्तियः २ प्रेङ्खोअग्नेदीदिहिपुरो नोऽजन्त्रयासन्मयीयविष्ठ । त्वांशश्वन्तु

उपयन्तिवाजाः ३ प्रतेअग्रयोऽग्निभ्योवरनिःसुवीरसिःशोशुचन्तद्युमन्तः । यत्रा
 नरःसमासंतेसुजाताः ४ दानोअग्नेधियारयिसुवीरस्वपत्यंसहस्यप्रशस्तम् । न
 थंयावातरंतियानुमावान् ५ ॥ २३ ॥ उपयमेतियुवतिःसुदक्षदोषावस्तोर्हिवि-
 ष्मतीघृताची । उपस्वेनमरमंतिर्यस्युः ६ विश्वाअग्नेऽपद्दहारतीर्येभिस्तपोभि-
 रदंहोजरुथम् । प्रनिस्वरंचातयस्वामीवाम् ७ आयस्तेअग्रइधतेअनीकवसिष्ठ
 शुक्रदीदिवःपार्वक । उतोनेणभिःस्तवथैरिहस्याः ८ वियेतेअग्नेभेजिरेअनीकं
 मर्तानरःपित्र्यासःपुरुत्रा । उतोनेणभिःसूमनाइहस्याः ९ इमेनरोवृत्रहत्येषु
 अराविश्वाअदेवीरभिसन्तुमायाः । थेमेधियंपनयन्तप्रशस्ताम् १० ॥ २४ ॥
 मागनेअग्नेनिपदामनृणामाशेषसोऽवीरंतापरित्वा । प्रजावतीप्रदुर्योसुदुर्य ११
 यमश्वीनित्यंमुपयातिप्रुज्ञंप्रजावन्तंस्वपत्यंक्षर्यनः । स्वजन्मनाशेषसावावृधा-

यच्छतुविश्वाहाशमयच्छतु १७ मर्माणितेवमणाच्छादयामिसोमस्त्वाराजामते-
 नानुवस्ताम् । उरोर्वरीयोर्वरुणस्तेकृणोतुजयन्तत्वानुवेवामदन्तु १८ योनःस्वो
 अरणोयश्चनिष्टयोजिघ्रासति । देवास्तंसर्वेध्वन्तुब्रह्मयर्मममान्तरम् १९ ॥ २२ ॥
 इति शाकलकृसांहितायां पष्ठे मण्डले पष्ठोनुवाकः ॥ ६ ॥

इति पष्ठं मण्डलं समाप्तम् ॥ ६ ॥

अथ पञ्चविंशतिर्वासिष्ठोश्रौंषराद् । अन्याः सप्त विष्टयः ।

१ अग्निनरोदीधितिभिररण्योर्हस्तच्युतीजनयन्तप्रशस्तम् । दरेदृशीगृहप-
 तिमथर्युम् १ तमग्निमस्तेवसेव्युष्वन्तुप्रतिचक्षमयसेकुतश्चित् । वृक्षास्योयो
 दमआसनित्यैः २ प्रेद्धोअग्नेदीदिहिपुरो नोऽजस्रयासुस्मयीयविष्ठ । त्वांशश्वन्तु

उपयन्ति याजाः ३ प्रते अग्रयोऽग्निभ्यो वरुनिः सुवीरासः शोशुचन्तद्युमन्तः । यत्रा
 नरः समासंते सुजाताः ४ दानी अग्ने धियारुयि सुवीर स्वपत्यं सहस्य प्रशस्तम् । न
 यं यावातरं तियानुमावान् ५ ॥ २३ ॥ उपयमेति युवतिः सुदक्षदो प्रावस्तो हवि-
 ष्मतो घृताची । उपस्वेन मरमतिर्वस्युः ६ विश्वा अग्नेऽपद्दहारातीर्येभिस्तपोभि-
 रद्वहो जरूथम् । प्रनिस्वरं चातय स्वामीवाम् ७ आयस्तै अग्रदधते अनीकं वसिष्ठ
 शुक्रदीदिवः पार्वक । उत्तोनं एभिः स्तवथैरिहस्याः ८ वियेतै अग्ने भेजिरे अनीकं
 मर्तानरः पिड्यासः पुरुत्रा । उत्तोनं एभिः समना इहस्याः ९ इमे नरो वृत्रहत्ये पु-
 शूरा विश्वा अदेवीरुभिसन्तु मायाः । ये मे धियं पनयन्त प्रशस्ताम् १० ॥ २४ ॥
 मागुने अग्ने निपदाम नृणां माशेषसोऽवीरं तापरि त्वा । प्रजावती वृद्धया सुदुर्घ ११
 यमश्वी नित्यं मुपयाति यज्ञं प्रजावन्तं स्वपत्थं क्षयं नः । स्वर्जन्मना शेषसा वा वृधा-

नम् १२ पाहिनीअग्नेरक्षसोजुष्टात्पाहिधूर्तररुश्रोअघायोः । त्वायुजापृतना-
 धैरभिष्याम् १३ सेदुन्निरग्नैरत्यस्त्वन्यान्यत्रवाजीतनयोवीळुपाणिः । सहस्र-
 पाथाअक्षरांसमेति १४ सेदुन्निर्योवनुष्यतोनिपातिसमेद्धारमंहंसउरुष्यात् ।
 सुजातासुपरिचरन्तिवीराः १५ ॥ २५ ॥ अयंसोअग्निराहुतःपुरुत्रायमीशानः
 समिद्धिन्धेहविष्मान् । परियमेत्यध्वरेपुहोता १६ त्वेअग्रआहवनानिभूरीगा-
 नासआजुहुयामनित्या । उभाकृण्वन्तौवहतिमियेधे १७ इमोअग्नेर्वीततमानि
 हव्याजस्रोवक्षिदेवतातिमच्छ । प्रतिनईसुरभीणिव्यन्तु १८ मानोअग्नेऽवीरते
 परीदादूर्वाससेऽमंतयेमानोअस्यै । मानःक्षुधेमारक्षसंक्रतावोमानोवसेमावनआ
 जुहूर्थाः १९ नूमेत्रह्याण्यग्रउच्छंशायित्वंदैवमुघवंध्यःसुपुदः । रातौस्यामोभ-

यासु आतेययंपातस्युस्तिभिःसदानः २० ॥ २६ ॥ त्वमग्नेसुहवोरण्वसंहकसुवी-
 तीसूनोसहसोदिदीहि । मात्वेसचातनयेनित्यआधजावीरोअस्मन्नयोविदासी-
 त् २१ । मानोअग्नेदुर्भुतयेसचैपुदेवेध्वमिप्रुप्रवोचः । मातेअस्मान्दुर्मतयोभ-
 माच्चिद्वैवस्यसूनोसहसोनशन्त २२ समतोअग्नेस्वनीकेखानमत्यैयआजुहोति
 हव्यम् । सदेयतावसुवनिदधातिरथीपृच्छमानएति २३ महेनोअग्नेसु-
 वितस्यैविद्वान्त्रयिसूरिभ्यआवहावृहन्तम् । येनवयंसहसावृन्मदेमाविक्षितासु
 आयुपासुवीराः २४ नूमेत्रह्नाण्यग्नेउच्छंशाधित्वेदेवमघवद्भ्यःसुप्रदः । रातौ
 स्यामोभयांसआतेययंपातस्युस्तिभिःसदानः २५ ॥ २७ ॥ इति शाकलकृत्सं-
 हितायां पञ्चमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

जुषस्वैकादशाप्रथिवोदशप्रवःप्रापयेनवैधानरीयंतुमसम्राजःसप्तमवोदेवमिद्वेन्वोधिपलुपोन
पथमशानगन्तुंचंप्राप्रयैवैधानरीयंसाभिथावृहत्याद्युपसद्यायपञ्चोनागायत्रमेनावोद्वादशमागाथमश्रेम-
वससैपदशैष्टुभंत्वेहपभाधिकैन्द्रमुद्रासःपैजवनस्पचतस्रोन्त्यादानस्तुतिर्येस्तिमगशृङ्गएकादश ॥

जुषस्वैकादश वीसष्ट आमं त्रिष्टुप् ।

२ ॐ जूषस्व॑नःस॒मिध॑म॒ग्रेअद्य॑शोचा॒वृह॑द्य॒जंत॑यममु॒ण्वन् । दि॒नंस्पृ॑शदि॒-
व्यंसा॑न॒स्तूःसं॑र॒शि॒मि॒भिस्त॑तनः॒सूर्य॑स्य १ नरा॒शंस॑स्यमहि॒मानं॑मे॒यामु॑प॒स्तोवा॒-
मय॑ज॒तस्य॑य॒ज्ञैः । येसु॑क्र॒तं वःशु॑चं॒योधि॑यु॒न्याःस्व॑दन्ति॒देवा॒नुभ॑यानि॒हव्या॑ २ ई॒ळे-
न्ध॑वो॒असु॑रं॒सद॑क्षं॒मन्त॑रु॒तरो॑दे॒सीस॑त्य॒वाच॑म् । म॒नु॒ज्वद॑ग्नि॒मनु॑ना॒सिमि॑हू॒संम॑ध्व-
रा॒यस॑व॒मिन्म॑हेम ३ स॒पर्य॑वो॒भर॑माणा॒भि॒जु॒प्रवृ॑ञ्जे॒तन॑म॒साव॑र्हि॒स्रौ । अ॒जु-
हो॒नावृ॑त्प॒ष्ठं॒पृ॒हृद॑ध्व॒र्षयो॑ह॒धिया॑म॒र्जय॑ध्वम् ४ स्वा॒ध्वोऽवि॑दुरो॒देव॑यन्तो॒ऽशि-

अथयुदेवताता । पूर्वींशिशुनमातरारिहाणेसमश्रुवोनसमनेष्वजन् ५ ॥ १ ॥
 उतयोर्षणेदिव्येमहीनत्रुपासानक्तासुदुधेवधेनुः । बृहस्पदांपुरुहतेमघोनीआय
 ज्ञियैसुवितार्थश्रयेताम् ६ विप्रायज्ञेपुमानुपेपुकारूमन्येवांजातवेदसायजंध्यै ।
 ऊर्ध्वेनोअध्वरंकृतंहवैपुतादेवेपुवनथोवार्याणि ७ आभरतीभारतीभिःसजोप्रा
 इळदेवैर्मनुष्यैभिरग्निः । सरस्वतीसारस्वतेभिर्वाकितिस्रोदेवीर्विहिरेदंसदन्तु ८
 तन्नस्तुरीपुमथपोपयितुदेवत्वष्टविरंराणःस्यस्व । यतोधीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्त
 प्रावाजायतेदेवकामः ९ वनस्पतेस्वसृजोपदेवानग्निर्हविःशमितालुदयाति ।
 सेदुहोतासुत्यतरोयजातियथादिवानांजनिमानिवेद १० आयाह्यग्नेसमिधानो
 अर्वाङ्घ्रिन्द्रेणदेवैःसुरथैतुरेभिः । बृहिर्नोआस्तामदितिःसुपुत्राःस्वाहादिवाअमृता
 मावयन्ताम् ११ ॥ २ ॥

अथि वो दश वासिष्ठोतिस्त्रिदुप् ।

३ अग्निवोदिवमग्निभिःसजोपायजिष्ठदतमध्वरेकृणुध्वम् । योमत्यैपानिधु-
विक्रतावातपुर्मर्धाघृतान्नःपावकः३ प्रोथदध्वोनयवसे ऽविष्यन्यदामहःसंवरणाद्व्य-
स्यात् । आदस्यवातोअनुवातिशोचिरधस्मत्प्रजंनंकृष्णमस्ति २ उद्यस्यतेन-
वजातस्यवृष्णो ऽग्नेचरन्त्यजराइधानाः । अब्छाद्यामरुयोधमएतिसिंदतोअग्नि-
यसेहिदेवान् ३ वियस्यतेपृथिव्यांपाजोअश्रुपुयदन्नासमवृक्तजम्भैः । सेनैव
सृष्टाप्रसितिष्टएतियंनदस्मजुह्वाविवेक्षि ४ तमिदोयातमुपसियविष्टमग्निमत्यं
नर्मर्जयन्तनरः । निशिगानाअतिथिमस्ययोनेदीदायशोचिराहुतस्यवृष्णः ५
॥ ३ ॥ सुसंहकेस्वनीकप्रतीकवियदुकमोनरोचसउपाके । द्विवोनतेतन्यतुरेतिगु-
ष्मश्चित्रोनसूरःप्रतिचक्षिभानुम् ६ यथान्वःस्वाहाभयेदाशैमुपरीळाभिर्घृतवद्वि-

श्रुत्वैः । तेभिर्नोअग्नेअमित्तर्महोभिःशतंपभिरायसीभिर्निर्पाहि ७ यावत्तिस-
 न्तिदाशुपेअर्घृष्टागिरोवायाभिर्नवतीरुरुष्याः । ताभिर्नःसुनोसहसोनिर्पाहिस्म-
 त्सरीञ्जरितजातवेदः ८ निर्यत्पतेवस्वर्धितिःशुचिर्गात्स्वयाकृपातन्वाइरोचमा-
 नः । आयोमात्रोरुशोन्योजनिष्टदेवयज्यायसुकृतुःपावकः ९ एतानोअग्नेसौभ-
 गादिदीह्यापिकृतुसुचेतसंवतेम । विश्वास्तोतृभ्योगृणतेचसन्तुय्यंपातस्वस्तिभिः
 सदानः १० ॥ ४ ॥

म वो दश वसिष्ठोयिस्त्रिष्टुप् ।

४ प्रवःशुक्रायभानवेभरध्वंहव्यंमतिंचानयेसुपतम् । योदैव्यानिमानुषा
 जंनूप्यन्तविश्वानिविघ्ननाजिगति १ सगत्सोअग्निस्तरुणश्चिदस्तुयतोयवि-
 ष्टोअर्जनिष्टमातुः । संयोवनायुयतेशुचिंदृभूरिचिदन्नासमिर्दत्तिसद्यः २
 अस्यदेवस्यसंसद्यनीकेयंमतीसःशयेतंजगन्ने । नियोगभृंपौरुषेयीमूवोचदुरोक-

अग्निं वो दश वामिष्ठोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

३ अग्निं वो दिवसग्निभिः सजोपायजिष्ठं दत्तमध्वरेकृणुध्वम् । यो मत्थैयुनिधु-
विर्कृतावातपुर्मूर्धाघृतान्नः पावकः १ प्रोथदश्वोनयवसे ऽविष्यन्यदामहः संयरणाद्ध्य-
स्यात् । आदस्यवातो अनुवातिशोचिर्घस्मतेन्न जनं कृष्णमस्ति २ उद्यस्यते न-
र्बजातस्यवृष्णो ऽग्नेचरन्त्यजराद्दधानाः । अच्छाद्यामरुप्रोथमएतिसेंदतो अंशुई-
यसेहिदेवान् ३ वियस्यते पृथिव्यां पाजो अश्रेत्तुमुयदन्नासमवृक्तजम्भैः । सेनेव
सुष्टाप्रसितिष्टएतियं नदं स्मजुह्वाविवेक्षि ४ तमिदोपातमुप्रसिधिविष्ठमग्निमत्यु-
नर्मर्जयन्तरः । निशि शाना अतिथिमस्य योनौ दीदायशोचिराहुतस्यवृष्णः ५
॥ ३ ॥ सुसंहृते स्वनीकप्रतीकं विद्यदुक्रमोनरोचसउपाके । दिवो न तैतन्यतुरेति गु-
प्सश्चित्रोनसूरः प्रतिचक्षिभानुम् ६ यथावः स्वाहा मये दाशैमुपरीळाभिर्घृतवेद्वि-

प्राग्भये नव वासिष्ठो वैश्वानरस्त्रिष्टुप ।

५ प्राग्भयेतवसेभरध्वंगिरिद्विवोअंरुतयेपृथिव्याः । योत्रिश्वैपाममृतानामुपस्थे
वैश्वानरोवावृधेजागवद्भिः १ पृष्ठोद्विधाद्युत्रिःपृथिव्यांनेतासिन्धूनांवपृभःस्ति-
यानाम् । समानुंपीरभिर्विशोविभातिवैश्वानरोवावृधानोवरण २ त्वद्रियांविशं
आयुन्नसिक्कीरसमुनाजहतीभोजनानि । वैश्वानरपुरवेशोशुचानुःपुरोयदग्नेदूरय-
न्नदीदेः ३ त्वत्रियातुंपृथिवीउतद्यौवैश्वानरव्रतमग्नेसचन्त । त्वंभासारोदंसीआ-
तंतन्याजस्त्रेणगोचिपाशोशुचानः ४ त्वामग्नेहरितोवावंशानागिरिःसचन्तेधुन-
योधुतार्चीः । पतिंकृष्टीनारुथ्वर्युणांवैश्वानरमुपसांकेतुमह्नाम् ५ ॥ ७ ॥ त्वे
अंसूयै १ वसेवोन्यृण्वन्कतुंहितेमित्रमहोजुषन्त । त्वदस्थैरौकसोअग्रआजउरुज्यो-

तिर्जनपुत्रार्थाय ६ सजायमानः परमेव्योमन्वायुर्नपाथः परिपातिसुद्यः । त्वंभु-
 वनाजूनयत्रभिरुत्तपत्यायजातवेदोदगस्यन् ७ तामग्रेअस्मेइयमेरयस्ववैश्वानर
 द्युमतीजातवेदः । यथाराधः पिन्वसि विश्वारयथुश्रवोदाशुषेमत्याय ८ तनो
 अग्नेमघवद्भ्यः पुरुक्षुरयिनिवाजंश्रुत्ययुवस्र । वैश्वानरमहिःनःशमयच्छरुद्रेभिरग्रे
 वसुभिःसजोपाः ९ ॥ ८ ॥

न सप्राजः सप्त वीसष्टो वैश्वानरस्त्रिष्टुप् ।

६ प्रसप्राजोअसुरस्यप्रशस्तिपंसःकृष्टिनामनुमाद्यस्य । इन्द्रस्येवप्रतवस-
 स्कृतानिवन्देदारुवन्दमानोविवकिम १ कविकेतुंथासिभानुमद्रेहिन्वन्तिशंराज्यं
 रोदस्योः । पुरन्दरस्यगीभिराविवासेऽमेघ्रतानिपूव्यामहानि २ न्यक्रुतून्प्रथिनो
 मप्रवाचःपणीरिश्रद्धाअवुधाअयुज्ञान् । प्रप्रतान्वस्यूरिभिर्विवायपूवश्वकारापरौ

अयज्यन् ३ योअपाचीनेतमसिमदन्तीः प्राचींश्चकारनृतंमः शर्चीभिः । तमीशानं
 वस्वोअग्निगृणीपेऽनानतंदमर्यन्तंपृतन्यून ४ योदेह्योऽनर्मयद्वयस्त्रैर्योअर्यपत्नी-
 रूपसंश्चकार । सनिरुध्यानहुपोयहोअग्निर्विशश्चेक्रेवल्लिहतः सहोभिः ५ यस्यश-
 मन्नुपविश्वेजनासएवैस्तस्थुः सुमतिभिक्षमाणाः । वैश्वानरोवरमारोदस्योरग्निः
 संसादपित्रोत्रोरूपस्थंम ६ आदेवोददेबुध्याऽवसूनिवैश्वानरउदितासूर्यस्य । आ
 समुद्रादवरादापरस्मादाग्निदेदेदिव आपृथिव्याः ७ ॥ ९ ॥

म वो देवं सप्त वसिष्ठोभिस्त्रिष्टुप् ।

७ प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निमश्वंनवाजिनहिदेनमोभिः । भवानोदूतोअध्व-
 रस्यविद्वान्त्मनादेवेषुविवेमितद्रुः १ आयाह्यग्नेपथ्याऽनुस्वामन्द्रोदेवानां
 सख्यंजुपाणः । आसानुशुभैर्नृदयन्पृथिव्याजम्भैभिविश्वमुशुशयगवनानि २

प्राचीनोयज्ञःसुधितंहिवाहिःप्राणीतेअग्निरीकितोनहोता । आमातराविश्ववारं
 हुवनोयतोयविष्टजज्ञिषेसुशेवः ३ सदोअध्वरैरथिरंजनन्तमानुपासोविचेतसो
 यएयाम् । विशामथायिविशपतिदुरोणेइमिर्मन्द्रोमधुवचाऋतावा ४ असादि
 वतोवहिराजग्वानमिन्नह्वानुपदनेविवृता । द्यौश्चयंपथिवीवावृधातेआयंहोता
 यजतिविश्ववारम् ५ एतेद्युन्नेभिविश्वमातिरन्तमन्त्रयेवारंनर्याअतक्षन् । प्रये
 विशस्तिरन्तश्चोपमाणाआयेमेअस्यदीधयन्नतस्य ६ नूत्वामग्रईमहवसिष्ठाई-
 शानंसूनोसहसोवसूनाम् । इयंस्तोतभ्योमघवद्यआनड्युयंपातस्वस्तिभिःस-
 दानः ७ ॥ १० ॥

इन्द्रे सप्त वसिष्ठोऽग्निहृत्पृ ।

८ इन्द्रेराजासमूर्योनमोभिर्यस्यप्रतीकमाहुंतयुतेन । नरोहृव्येभिरीकितेसः

बाधुआग्निर्ग्रउपसांशोचि १ अयमुप्यसुमहौअवेदिहोतामन्द्रोमनुषोयहो
 अग्निः । विभाअकःससृजानःपृथिव्यांकृष्णपविरोपधीभिर्ववक्षे २ कयानोअग्ने
 विवसःसुवृत्तिकामुस्वधामृणवःशस्यमानः । कदाभवेमपतयःसुदत्ररायोवन्ता-
 रोदृष्टरस्यसाधोः ३ प्रप्रायमग्निभरतस्यगृण्वेवियत्सूर्योनरोचतेवृहद्राः । अभि
 यःपरुपृतनासुतस्थौद्युतानोदैव्योअतिथिःशुशोच ४ असन्निस्त्वेआहवन्तानिभरि
 भुवेविश्वेभिःसूमनाअनीकैः । स्तुतश्चिदग्नेगृण्विपेगृणानःस्वयंवर्धस्वतन्वसु-
 जात ५ इदंवचःशतसाःसंसहस्रमुदमयेजनिषीष्टद्विवर्होः । शंयस्तोतभ्यआ-
 पयेभवातिद्युमदमीवचातनरक्षोहा ६ नूत्वामममईमहेवसिष्ठाईशानंसूनोसहस्रो
 वसूनाम् । इपस्तोतभ्योमघनब्जआन्ड्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ११ ॥

अधोधि षड्द्विसिष्टोऽगोच्छिष्टुप् ।

१ अवोधिजारउपसामुपस्थाद्धोतामन्द्रः कवित्तमः पावकः । दधातिकेतुमु-
 भयस्यजन्तेहिव्यदेवेपद्रविणसुकस्तु १ ससुकृतयोविदुरः पणीनांपेनानोअक
 पुरुभोजसंनः । होतामन्द्रोविशादमूनस्तिरस्तमोददृशेरास्याणाम् २ अमूरः
 कविरदितिर्विषस्वान्ससन्मित्रोअतिथिः डिवोनः । चित्रभानुरुप्रसाभात्यत्रे-
 ऽप्रांगभः प्रस्व १ आविवेश ३ इळन्योवोमनुषोयेगेषसमनगाअशुचज्जातवेदाः ।
 सुसंद्दशाभानुनायोविभातिप्रतिगावः समिधानंबुधन्त ४ अमैयाहिदुत्य १ मारि-
 षण्यदेवौअच्छात्रहृकृतागणेन । तरस्वतीमरुतोअश्विनापोयक्षिदेवात्रन्वेया-
 यविश्वान् ५ त्वाममेतमिधानेवसिष्ठोजरूपं ह्यन्यक्षिरायेपुरन्धिम् । पुरुणीथा
 जातवेदोजरस्वयंपपातस्वस्तिभिः सदानः ६ ॥ १२ ॥

उपो न पञ्च वसिष्ठोमिन्द्रिष्टुप् ।

१० उग्रोनजारःपृथुपाजोअश्रेद्धविद्युतद्दीद्यच्छोशुचानः । वृषाहरिःशुचिरा
भतिभासाधियोहिन्वानडगतारंजीगः १ स्वर्णवस्तोरुपसामरोत्रियज्ञत-
न्वानाडुशिजोनमन्म । अग्निर्जन्मानिदेवआविद्विद्वान्द्रवद्दुतोवेवयावावनिष्ठः२
अच्छागिरोमतयोदेवयन्तीरग्निंयन्तिद्रविणंभिक्षमाणाः । सुसंहशंसुप्रतीकस्व-
र्धहव्यवाहमरतिमानुषाणाम् ३ इन्द्रतोअग्नेवसुभिःसजोपारुद्ररुद्रेभिरावहा
वहन्तम् । आदित्येभिरदितिंविश्वजन्यांबृहस्पतिमृकृभिर्विश्वारम् ४ मन्द्रहो-
तारमुशिजोयविष्ठमग्निविशईळतेअध्वरेषु । सहिक्षपावाँअभवद्रयीणामतन्द्रो
दुतोयजथायदेवान् ५ ॥ १३ ॥

महानपञ्च वासिष्ठोवाखिदुप ।

११ मूर्हा अस्यध्वरस्यप्रकेतो नऋते त्वदमृतामादयन्ते । आविश्वेभिः सरथे
 याहि देवैर्न्यग्रे होता प्रथमः स देह १ त्वामीळते अजिरं दूत्याय ह विष्मन्तः स दमि-
 न्मानुयासः । यस्य देवैरास देव हिरे मेऽहान्यस्मै सुदिना भवन्ति २ त्रिश्विदुक्तोः
 प्रचिकितृर्वसु नित्वे अन्तर्दाशापे मर्त्याय । मनुष्वदं दं इह यक्षि देवान् भवानो वृत्तो
 अभिशास्ति पावा ३ अग्नि राशि बृहत्तो अध्वरस्याग्नि विश्वस्य ह विपः कृतस्य ।
 क्रतुं ह्यस्य वसवो जुपन्ताथ देवा देविरेह व्यवाहम् ४ आग्नेव ह ह विरद्याय देवा-
 निन्द्रं ज्येष्ठा स इह मादयन्ताम् । इमं यज्ञं दिवि देवेषु धेहि यथं पातस्व स्तिभिः स-
 दातः ५ ॥ १४ ॥

॥३०५॥

॥३०५॥

अ. ५ अ.

अग्न्ये वृचं वसिष्ठोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

१२ अग्न्यमहानमसायविष्टुं यो दीदायुसमिद्धः स्वेदुरोणे । चित्रभानुरोद-
सीअन्तरुर्वीस्वाहुतं विश्वतः प्रत्यश्रम १ समह्वा विश्वादुरितानि साह्वानग्निः पृथु-
वमआजाते वेदाः । सनोरक्षिपदुरितादं वृद्यादस्मान्गृणतउतनोमघोनः २ त्वं
वरुणउतमित्रोअग्नेत्वां वर्धन्ति मतिभिर्वसिष्ठाः । त्ववसुसुपणनानिसंतुययंपा-
तस्वस्तिभिः सदानः ३ ॥ १५ ॥

प्राग्ये वृचं वसिष्ठो वैश्वानरस्त्रिष्टुप् ।

१३ प्राग्नये विश्वशुचे वियुन्धेऽसुरेभ्यो मन्मधीतिं भरध्वम् । भरहृविर्नवहृषि
प्रीणानैर्वैश्वानरायतये मतीनाम् १ त्वमग्ने भो चिप्राशो गुचान आरोदंसीअ-
पृणा जायमानः । त्वं वैवाँअभिशांस्तेरसुश्रुवैश्वानरजाते वेदो महित्वा २ जातोय-

इनेभुवनान्यख्यः प्रशून्नगोपाइर्यः परिज्मा । वैश्वानरब्रह्मणे विन्दगातुं यं पा-
तस्वस्तिभिः सदानः ३ ॥ १६ ॥

सपिथा तृचं वासिष्ठोशाखदुष् । आद्या बृहती ।

१४ समिधा जातवेदसे देवाय देवहूतिभिः । हविभिः शुक्रशोचिपेन मस्विनो
व्यंदाशेमाग्रये १ व्यते अग्ने समिधा विधेम व्यंदाशे मसुष्टृतीयजत्र । व्यंघते-
नाध्वरस्य होतव्यं देवहविषामद्रशोचे २ आने दिवेभिरुपदेवहूतिमग्नेयाहिवधं-
द्वृतिजुषाणः । तुभ्यं देवाय दाशतः स्वामयं पातस्वस्तिभिः सदानः ३ ॥ १७ ॥

उपसद्याय पञ्चदश वीसष्ठोशिर्गायत्री ।

१५ उपसद्याय मीह्लुप आस्ये जुहुताहविः । योनोने दिष्टुमाप्यम् १ यः पञ्च

चर्षणीरभिनिप्रसादुदमेदमे । कविर्गृहपतिर्युवा २ सनोवेदोअमात्यमग्नीरक्षतु
 विश्वतः । इतास्मान्पात्वंहसः ३ नवंनुस्तोममग्नेयैदिवःशेयनायजीजनम् । व-
 खःकुविद्वनातिनः ४ स्पाहोयस्यश्रियोदृशेरयिवीरवतोयथा । अग्नेयज्ञस्यशो-
 चतः ५ ॥ १८ ॥ सेमावेतुवपट्टतिमग्निजुपतनोगिरः । यजिष्ठोहव्यवाहनः ६
 नित्वानक्षयविशपतेद्युमन्तैदेवधीमहि । सुवीरमग्रआहुत ७ क्षपंडुस्रश्चदीदिहि
 स्वन्नयस्त्वयाव्यम् । सुवीरस्त्वमस्मयुः ८ उर्पत्वासातयेनरोविप्रासोयन्ति
 धीतिभिः । उपाक्षरासहस्रिणी ९ अग्नीरक्षांसिसेधतिशुक्रशोचिरमर्त्यः । शु-
 चिःपावकईड्यः १० ॥ १९ ॥ सनोरावांस्याभरेशानःसहसोयहो । भगंश्च
 दातुवार्यम् ११ त्वमग्नेवीरवद्यशोदेवश्चसवित्ताभगः । दितिश्चदातिवार्यम् १२
 अग्नेरक्षाणोअंहसःप्रतिष्मदेवरीपतः । तपिष्ठैरुजरोदह १३ अर्धामहीनुआयु-

स्यनाघृष्टो नृपीतये । पूर्ववाशतभुजिः १४ त्वनःपाह्वंहसोदोपावस्तरघायतः ।
दिवानर्कमदाम्य १५ ॥ २० ॥

एना वो द्वादश वसिष्ठोपिः प्रागाथम् ।

१६ एनावोअग्निमसोर्जेनपातमाहुवे । प्रियचेतिष्ठमरतिस्वध्वरविश्वस्य
द्रुतमनृतम् १ सयोजतेअरुयाविश्वभोजसासदुद्रवत्स्वाहुतः । सुव्रह्मायज्ञः
सुशमीवस्तूनाद्विवराथोजनानाम् २ उदस्यशोचिरस्थादाजुह्वानस्यमीह्वपः ।
उद्धुमासोअरुयासोदिविस्पृशःसमग्निमिन्यतेनरः ३ तंत्वादंतकृणमहेयशस्तमं
देवौआवीतयेवह । विश्वासूनोसहसोमर्तभोजनारास्वतयस्वेमहे ४ त्वमग्ने
गृहपतिस्त्वंहोतानोअध्वरे । त्वपोताविश्ववारप्रचेतायक्षिवेप्रचवार्यम् ५ कृधि
रत्नयजमानायसुकुतोत्वंहिरत्नवासि । आनंरुतेशिंशोद्विश्वमृत्विजसुशं-

सोयश्चदक्षते ६ ॥ २१ ॥ त्वेअग्नेस्वाहुतप्रियासःसन्तुसरयः । यन्तारोयेमघ-
 वानोजनानामूर्वान्द्यन्तगोनाम् ७ येषामिळाघृतहस्तादुरोणआँअपिप्रातानि-
 पीवति । तौख्रायस्वसहस्यद्रुहोनिदोयच्छानःशर्मदीर्घश्रुत् ८ समन्द्रयाचजिह्वया
 वह्निरासाविदुष्टरः । अग्नेरयिमघवज्योनुआवहहव्यदात्तिचसूदय ९ येराधांसि
 ददृत्यश्वर्यामुघाकार्मेनुश्रवसोमहः । ताँअंहसःपिपृहिपृत्भिष्टुंशतंपभियैचि-
 ष्ठय १० देवोवौद्रविणोदाःपुर्णीविवष्टयासिचम् । उर्वांसिश्रध्वमुपवापृणध्वमा-
 दिह्वेदिवओहते ११ तंहोतारमध्वरस्यप्रचैतसंवह्निदुवाअंकुणवत । दधातिरत्नं
 विधृतेसुवीर्यैमुग्निर्जनायदागुपे १२ ॥ २२ ॥

अग्ने भव सप्त वसिष्ठोग्निद्विपदा त्रिष्टुप् ।

१७ अग्नेभवसुपुमिधासमिच्छुतवर्हिर्हवियाविस्तृणीताम् १ इतद्वारउडा-

स्यामतेसुमताविन्द्रशर्मन् ३ धेनुंनत्वासूयर्वसेदुदुक्षुपुत्रह्वाणिससृजेवसिष्ठः ।
 त्वामिन्मेगोपतिचिश्च्वंआहानइन्द्रःसुमतिंगन्त्वच्छ ४ अणींसिचित्पप्रथाना
 सुदासइन्द्रोगाधान्यकृणोत्सुपारा । शर्धन्तंशिभ्युमुचथस्यनव्यःशापंसिन्धु-
 नामकृणोदशस्तीः ५ ॥ २४ ॥ पुरोळाइत्तुर्वगोयक्षुरासीद्रायेमत्स्यासोनिदिता
 अपीव । श्रुष्टिचंकुर्भृगोवोदुह्यवश्चसखासखायमतराद्विपूचोः ६ आपक्वथासोभ-
 लानसोभनन्तालिनसोविप्राणिनःशिवांसः । आयोऽनयत्सधमाआर्यस्यगव्या
 तृत्सुभ्योअजगन्युधानन् ७ दुराध्योइर्वितिस्रेवथन्तोऽचेतसोविजगृत्रेपरुष्णी-
 म् । मन्त्राविव्यकपृथिवीपत्यमानःपृष्ठुक्विरेशयश्चार्यमानः ८ इयुरथनन्यर्थ
 परुष्णीमाशुश्चनेदंभित्वंजगाम । सुदासइन्द्रःसुतुकाँअमित्रानरन्धयन्मानुषे
 वीध्रवाचः ९ इयुर्गवोिनयर्वसादंगोपायथाकृतमभिमित्रंचितासः । पृथ्निगावः

पश्चिन्निप्रोपितासःश्रुष्टिचक्रुन्नियुतोरन्तयश्च १० ॥ २५ ॥ एकचयोवैशित्तं च
 श्रवस्यवैकर्णयोर्जनान्नाजान्यस्तः । इस्मोनसद्भ्रनिशिंशातिवृद्धिःशूरःसर्ग-
 मकणोदिन्द्रं एगाम् ११ अर्धश्रुतकवपवद्भ्रमस्वनुद्रुह्युनिवणगवज्जवाहुः ।
 वृणानाअत्रंसख्यायंसख्यत्वान्तोयेअमदन्ननुत्वा १२ विसद्योविश्वोदृष्टितान्ये-
 यामिन्द्रःपुरःसहसासप्तददः । व्यानवस्युतत्सवेगयभारजेष्मपत्सुविदथेमुग्रवाचम्
 १३ निगव्यवोऽनवोद्रुह्यवश्रुष्टिःश्रुतासुपुपःपट्सहस्रा । पृष्टिर्वारासोअधिपद्
 दुवोयुविश्वेदिन्द्रस्ववीर्याकृतानि १४ इन्द्रैतेतत्सवेविविपाणाआपोनसृष्टाअं-
 धवन्तनीर्चाः । दुर्मित्रासःप्रकलविन्मिमानाजुह्वविश्वानिभोजनासुदासै १५
 ॥ २६ ॥ अर्धवीरस्यशतपामनिन्द्रंपराश्रुवन्तनुदेअभिक्षाम् । इन्द्रोमन्युं
 मंन्युम्योमिमायभेजेपथोवर्तनिपत्यमानः १६ आध्रेणचित्तद्वैकचकारसिंहाचि-

त्पेत्वेनाजघान । अवस्रक्तीर्वेश्यावृश्चदिन्द्रः प्रायच्छिश्वाभोजनासुदासे १७
 शश्वन्तोहिशत्रवोरारघुष्टेभेदस्यचिच्छधेतोविन्दुरन्धिम् । मर्ताएनःस्तुवतोयः
 कृणोतिगमंतस्मिन्निजहिवज्रमिन्द्र १८ । आवृदिन्द्रयमुनातृत्सवश्चप्रात्रभेद
 सर्वतातामुप्रायत् । अजासश्चाशित्रवोयक्षवश्चवलिंशीर्षाणिजद्भुररुष्यानि १९
 नतइन्द्रसुमतयोनरायःसंचक्षेपूर्वाडुपसोननूताः । देवकंचिन्मान्यमानंजघ-
 न्थायुत्सनावृहतःशम्बरंभेत् २० ॥ २७ ॥ प्रयेगृहादममदुस्त्वायापराशरः
 शतयातृवसिष्ठः । नतेभोजस्यसखयंमृपन्ताधासूरिभ्यःसुदिनाव्युच्छान् २१
 द्वेनतुदेववंतःशतेगोद्वारथावधूमन्तासुदासः । अहंश्रमेपैजवनस्यदानंहोते-
 वसद्यपथेमिरेभन् २२ चत्वारोमपैजवनस्यदानाःस्मद्विष्टयःकृशनिनोनिरेके ।
 ऋजासोमापृथिविष्ठाःसुदासस्तोकंतोकायश्रवसेवहन्ति २३ यस्यश्रवोरोदसी

अन्तरुर्वीशीष्णोष्णीविष्वभाजाविभक्ता । ततोदिन्द्रं न स्रवतो गृणन्ति नियुध्याम-
धिमाशिशादुभिके २४ इमं नरो मरुतः सश्चतानुदिवो दासं न पितरसुदासः । अवि-
ष्टनपैजवनस्य केतं हृणाद्दीक्षत्रमजरदुवोयु २५ ॥ २८ ॥

यस्मिन्मग्नृ एकादश वासिष्ठ इन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

१९ यस्मिन्मग्नृज्ञेवृषभो न भीम एकः कृती श्यावयति प्रविश्याः । यशश्चतो
अदाशुप्रोगयस्य प्रयंतासि सुष्वितरायवेदः १ त्वंहृत्य दिन्द्रकुत्समावः शुश्रूपमा-
णस्तन्वासमये । दासं यच्छुष्णं कुयं वन्यस्मा अरन्धय आजुनेयाया शिक्षेन् २ त्वं
धृष्णो घृपता विताहं व्यंप्रावो विश्वाभिहृतिभिः सुदासम् । प्रपौरुकुत्सि त्रसदस्यु-
मावः क्षेत्रताता वृत्रहृत्ये पुपुरुम् ३ त्वं नृभिर्नृमणो देववीतौ भरीणि वृत्राहं यश्व-
हंसि । त्वं निदस्यं चूर्मु र्मुनिवास्वापयोदभितये सुहन्तु ४ तवं व्यौत्नानि वज्रह-

स्त॒तानि॒नव॒यत्पु॒रो॒नवृ॒त्ति॒च॒स॒द्यः । नि॒वेश॒ने॒श॒त॒त॒मा॒धि॒वे॒पी॒र॒हं॒श्च॒वृ॒त्रं॒न॒मु॒चि॒मु॒-
 ता॒ह॒न् ५ ॥ २१ ॥ स॒ना॒ता॒त॒इ॒न्द्र॒भो॒र्ज॒ना॒नि॒रा॒त॒हं॒व्या॒य॒दा॒शु॒भे॒सु॒दा॒से । वृ॒ष्णे॒ते
 ह॒री॒वृ॒ष॒णा॒यु॒न॒जि॒म॒व्यं॒त॒ब्र॒ह्मा॒णि॒पु॒रु॒शा॒क॒वा॒ज॒म् ६ मा॒ते॒अ॒स्यां॒स॒ह॒सा॒व॒न्प॒रि॒ष्टा-
 वृ॒घा॒य॒भ॒म॒ह॒रि॒वः॒प॒रा॒दै । त्रा॒य॒स्व॒नो॒ऽवृ॒के॒भि॒र्व॒रु॒थै॒स्त॒वा॒प्रि॒या॒सः॒स॒रि॒पु॒स्या॒म् ७
 प्रि॒या॒स॒इ॒त्ते॒म॒घ॒व॒न्न॒भि॒ष्टौ॒न॒रो॒म॒दे॒म॒श॒रणे॒स॒खा॒यः । नि॒तु॒र्व॒शं॒नि॒या॒ह्वै॒शि॒शी॒ह्य॒ति-
 थि॒ग्वा॒य॒शं॒स्यं॒क॒रि॒ष्यन् ८ स॒द्य॒श्चि॒न्नु॒ते॒म॒घ॒व॒न्न॒भि॒ष्टौ॒न॒रः॒शं॒स॒न्त्यु॒क्थ॒शा॒स॒त॒उ॒क्था ।
 ये॒ते॒ह॒वै॒भि॒वि॒पु॒णै॒र॒दा॒श॒न्न॒स्मान्॒वृ॒णो॒ष्व॒यु॒ज्या॒य॒त॒स्मै ९ ए॒ते॒स्तो॒मा॒न॒रा॒नृ॒त॒म॒तु॒भ्य-
 म॒स्म॒द्यं॒श्चो॒द॒द॒तो॒मु॒घा॒नि । ते॒या॒मि॒न्द्र॒वृ॒त्र॒ह॒त्वै॒शिवो॒भुः॒स॒खा॒च॒श॒रो॒ऽवि॒ता॒च॒नू॒णा-
 म् १० न॒इ॒न्द्र॒शू॒र॒स्त्व॒मा॒न॒ऊ॒ती॒ब्र॒ह्म॒जु॒त॒स्त॒न्वा॒वा॒वृ॒ध॒स्व । उ॒प॒नो॒वा॒जा॒न्मि॒मी॒ह्यु-
 पु॒स्ती॒न्यु॒य॒पा॒त॒स्व॒स्ति॒भिः॒स॒दा॒नः ११ ॥ ३० ॥ इति शाकल्यसंहितायां पञ्चमा-
 ष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

उग्रोदशासाविपिवनवैवराजमुतेत्यामुदुपडयोनिरातेनसोमःपञ्चेन्द्रनरोब्रह्मणोयंसोमआनःप्रवो
 गद्वादशागायत्रीविराळन्तंमोपुसप्तार्थिकाप्रागाथं वृतीयाद्विपदासौदासैरग्नौप्राक्षिष्यमाणःशक्तिरन्त्या
 प्रगाथमलेसोर्ध्वचउकेदह्यतंतपुश्रोकेवाभिष्टःसमापयतेतिशाट्यायनकंचसिष्टस्यैवहतपुत्रस्यार्पभिति-
 ताण्डकश्चित्यंचःपळूनासंस्तवोविसिष्टस्यसपुत्रस्येन्द्रेणवासंवादःप्रशुक्रापञ्चाधिकवैश्वदेवंहाद्याएकविं-
 शतिद्विपदाअब्जामहेर्यंचउचरोहिर्वृध्न्यायशनःपञ्चोनाशान्तिः ॥

उग्रो दश वासिष्ठ इन्द्रसिष्टम् ।

२० उ०म् उग्रोजज्ञेवीर्यायस्वधावाञ्चक्रिरोपोनयोयत्करिष्यन् । जग्मिर्धुवा
 नपदेनमवोभिखातानइन्द्रएनंसोमहश्चित् ३ हन्तावृत्रमिन्द्रःशूशुवानःप्राधी-
 त्तुवीरोजरितारमूती । कतासुदासिअहवाउलोकेकदातावसुमुहुरादाशुपैभूत् २
 युध्मोअनर्वाखजकुत्समद्वाशूरःसत्रापाडजनुपेमपल्लिः । व्यासइन्द्रःपुतेनाः
 स्वोजाअथाविश्वशत्रूयन्तंजघान ३ उभेचिदिन्द्रोदसोमहित्वापंप्राथतंविपी-

भिस्तुविष्मः । निवज्जमिन्द्रोहरिवाग्निमिक्षन्त्समन्धसामदेपुवाडेवोच ४ वृषा
 जजानुवृषंरणांयतमुचिन्नारिनीर्यससूव । प्रथःसेनानीरधनुभ्योअस्तीनःसत्वा
 ग्वेपंणःसधृष्णुः ५ ॥ १ ॥ नूचित्सधैप्रतेजनोनेरेप्रन्मनोयोअस्यघोरमाविवा-
 सात् । युज्ञैर्यइन्द्रेवधतेदुवांसिष्यत्सरायक्रतपाक्रेतेजाः ६ यदिन्द्रपूर्वोअपराय
 शिक्षन्नयज्ज्यायान्कर्नीयसोद्वेष्णम् । अमृतइत्पयासीतदूरमाचिञ्चिद्व्यंभरार-
 यिनः ७ यस्तेइन्द्रप्रियोजनोददांशदसन्निरेकअद्रिवःसखाते । वयंतेअस्यांसुम-
 तौचनिष्ठाःस्यामवरूथेअधत्तेनृपीतौ ८ एपःस्तोमोअचिकद्दृपातउतस्ताममै-
 धवन्नक्रपिष्ट । रायस्कामोजरितारंतआगन्त्वमङ्गशंक्रवस्वआशंकोनः ९ सनं
 इन्द्रत्वयंतायाइपेधास्मनांचयेमृधवांनोजुनन्ति । वस्वीपुतेजरित्रेअस्तुशक्तिर्यु-
 थंपातस्वुस्तिभिःसदानः १० ॥ २ ॥

२१ असाविदेवगोक्रजीकमन्धोन्यस्मिन्निन्द्रो जनुपमुवोच । बोधांसित्वा
 हर्यश्वयज्ञैर्बोधानःस्तोममन्वसोमदेषु १ प्रयन्तियज्ञविपयन्तिवर्हिःसोममादो
 विदथैदुम्रवाचः । न्युन्नियन्तेयशसो गभादादरुदपब्दोवृषणो नपाचः २ त्वमिन्द्र
 स्रवित्वा अपस्कःपरिष्ठिता अहिनाशरुपर्वाः । त्वद्वावक्रैरथ्या इनेधेनरेजन्तेवि-
 श्वाकृत्रिमाणिभीषा ३ भीमो विवेषायुधेभिरयामर्षासि विश्वानर्याणि विद्वान् ।
 इन्द्रःपुरोजह्याणो विदूयो द्विवज्रहस्तो महिना जघान ४ नयातव इन्द्र जजुर्नो न
 वन्दनाश विष्वेद्याभिः । सशर्धदयो विपुणस्य जन्तोर्माशि भदेवा अपि गुरुतनः
 ५ ॥ ३ ॥ अभिक्रत्वेन्द्र भरुषु मब्रतै विव्यब्जहिमानं रजांसि । स्वेना हिवृत्रं शव-
 सा जुघ्नथ नशत्रुरन्तै विविदधुवाते ६ देवाश्चित्ते असुर्याय पूर्वेऽनुक्षत्राय ममिरे स-

ह्यसि । इन्द्रो मघानि दयते विपद्येन्द्रवाजस्य जो हुवन्तसातो ७ कीरिश्चिद्धित्वाम-
 वसेजुहावेदानि मिन्द्रसौभगस्य भूरः । अवोवभूथशतमते अस्मे अभिक्षतुस्त्वावं-
 तोवरूता ८ सखायस्त इन्द्र विश्वहस्यामनमो वृधासो महिनातरुत्र । वृन्वन्तुस्मां-
 ते स्वसासमीके उर्भति मयो वनुषां शवांसि ९ सन इन्द्रत्वयंताया इपेथास्मनांचये
 मघवो नो जुनन्ति । वस्वीपुते जरित्रे अस्तुशक्तिर्यूपं पातस्वस्तिभिः सदानः १० ॥ ४ ॥

पिव नव वसिष्ठ इन्द्रो विराट् । अन्या त्रिष्टुप् ।

२२ पिवासोमिन्द्रमन्दंतु त्वायेते सपावहर्यश्वादिः । सोतुर्वाहुभ्यां सुयंतो ना-
 र्वा १ यस्ते मद्रो युज्यश्चारुरस्ति ये न वृत्राणि हर्यश्वहंसि । सत्वा मिन्द्रप्रभूवसो मम तु-
 २ बोधासु मे मघवन्वाच मे मां याते वसिष्ठो अर्चति प्रशस्तिम् । इमा ब्रह्मसधमाद्दे-
 जुपस्य ३ श्रुभीहव विपिपानस्याद्वेवोधा विप्रस्यार्चतो मनीषाम् । कृष्वा दुवांस्य

न्तमासचेमा ४ नतेगिरो अपिमृष्येतुरस्यनसुष्टुतिमसुष्यस्यविद्वान् । सदातिनाम
 स्वयशोविवक्तिम ५ ॥ ५ ॥ भूरिहितेसर्वनामानुपेयुभूरिमनीषीहवतेत्वामित् ।
 मारेअस्मन्मघवृद्धयोक्कः ६ तुभ्यदिमासर्वनाशूरविश्वातुभ्यंब्रह्माणिवधनाक-
 णोमि । त्वनृभिर्हव्योविश्वर्वासि ७ नूचिन्नतेमन्यमानस्यदस्मोदंभ्रुवन्तिमहि-
 मानमुग्र । नवीयमिन्द्रतेनराधः ८ येचपूर्वक्रपयोयेचनूनाइन्द्रब्रह्माणिजनय-
 त्तविप्राः । अस्मेतैसन्तुसख्याशिवानियुंपातस्वस्तिभिःसदानः ९ ॥ ६ ॥

उदु पद्वसिष्ठ इन्द्रविष्टुप ।

२३ उदुब्रह्माण्यैरतत्रस्येन्द्रसमयेमहयावसिष्ठ । आयोविश्वानिशावसा
 ततानोपश्रोतामईवंतोवर्चांसि १ अयामिधोपइन्द्रेवजामिरिज्यन्तयच्छुरु-
 धोविवाचि । नृहिस्यमार्युधिकितेजनैपुतानीदंहांस्यतिप्रर्ष्यस्मान् २ युजेर-

थं गेवंपणं हरिभ्यामुपब्रह्मणि जुजुपाणमस्थुः । विवाधिष्टस्यरोदसीमाहिल्वेन्द्रो
 वृत्राण्यप्रतीजघ्नवान् ३ आपंश्रित्पिप्युः स्तर्योऽनगावोनक्षत्रंतजरितारंस्तइ-
 न्द्र । याहिवायुर्नियुतोनोअच्छात्वंहिधरोभिर्दयसेविवाजान् ४ तेत्वामदा
 इन्द्रमादयन्तुशुष्मिणंतुविराधसंजरित्रे । एकोदिवत्रादयसेहिमतानस्मिच्छूरस-
 वनेमादयस्व ५ एवेदिन्द्रंपृषणं वज्रवाहुं वसिष्ठासोअभ्यर्चन्त्यैकः । सनःस्तुतोवी-
 रवंद्वातुगोमद्यूषपातस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ ७ ॥

योनिः पञ्चसिष्ठ इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२४ योनिष्टइन्द्रसदनेअकारितमानृभिः पुरुहूतप्रयाहि । असोयथानोऽवि-
 तावृषेचुददोवसूनिममदंश्रसोमैः १ गुर्भान्तंतेमनइन्द्रद्विवर्होःसुतःसोमःपरि-
 पिक्कामधूनि । विसृष्टेनाभरतेसुवृक्तिरियमिन्द्रजोहुवतीमनीया २ आ-

नोदिवआपृथिव्याऋजीपिनिदंवाहिःसोमपेयाययाहि । वहन्तुत्वाहरयोमद्यंश्च
 माङ्गुपमच्छातवसंमदाय ३ आनोविश्वोभिरूतिभिःसजोपाब्रह्मजुप्राणोह्येश्व
 याहि । वरीवृजत्स्थविरैभिःसुशिप्रास्मेदधृदृपणंशुभमिन्द्र ४ एयःस्तो-
 मोमहउग्रायवाहैधुरीशवात्योनवाजयन्नधायि । इन्द्रत्वायमर्कइद्रेवसनादिवी-
 व्धामधिनुःश्रोमंतथाः ५ एवानइन्द्रवायस्यपूधुप्रतमर्हसुमतिवैविदाम ।
 इयपिन्वमघवद्ध्यःसुवीरायुधंपातस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ ८ ॥

आ ते षड्वसिष्ठ इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२५ आतेमहइन्द्रोत्युग्रसमन्यवोयत्समरन्तसेनाः । पततिदिद्युन्नयस्यवाहोर्मा
 तेमनोविष्वद्यं ग्विचारीत् ३ निदुर्गइन्द्रभ्रथिह्यमित्रानभियेनोमतासोअमन्ति ।
 आरेतंशंसंकुणुहिनिनित्सोरानोभरसंभरणंवसूनाम् २ गुंतंतेशिप्रिन्नृतयःसुदा-

सैसहस्रंशंसोऽतगतिरस्तु । जृष्टिवर्धर्वनयोमर्थस्यास्मेद्युस्रमधिरत्नचर्धेहि ३
 त्वावतोहीन्द्रक्रत्वेअस्मित्वावंतोऽवितुःशूररातौ । विश्वेदहानितविपीवउग्रौकः
 कृणुष्वहरिवोनमर्धोः ४ कुत्सांएतेहयश्वायशूपमिन्द्रेसहोदेवजंतमियानाः ।
 सत्राकृधिसुहनांशूरुवृत्रावयंतरुत्राःसनुयामवाजम् ५ एवानेइन्द्रवार्थस्यपूधिप्रते
 महोसुमतिविदाम । इपीपिन्वमधवद्भ्यःसुवीरांययंपातस्वृस्तिभिःसदानः ६ ॥ ९ ॥

न सोमः पञ्च बसिष्ठ इन्द्रास्त्रिष्टुप् ।

२६ नसोमइन्द्रमसुतोममादनाब्रह्माणोमधवानंसुतासः । तस्माउकथंजन-
 येयज्जुजोपद्भवन्नवीयःशृणव्दथानः १ उकथउकथ्रेसोमइन्द्रममादनीथेनीथे
 मधवानंसुतासः । यदोसुवाधःपितरंनपुत्राःसंमानदक्षाअवसेहवन्ते २ च-
 कारताकृणवन्नमन्यायानिब्रुवन्तिवैधसःसुतेषु । जनीरिवृपतिरेकःसमानो

निर्मांमजेपुइन्द्रःसुसर्वाः ३ एवातमाहुरुतशृण्वइन्द्रएकैविभक्तातरणिर्मघा-
नाम् । मिथस्तरं कुतयेयस्यर्ष्वीरस्मेभद्राणिसश्र्वतप्रियाणि ४ एवावसिंष्ठइन्द्रं
मतयेनृक्छीनांवृषभंसुतेगुणाति । सहस्रिणउपनोमाहिवाजान्ययंपतस्वस्ति-
भिःसदानः ५ ॥ १० ॥

इन्द्रं नरः पञ्च वासिष्ठ इन्द्रंस्त्रिष्टुप् ।

२७ इन्द्रोनेमधिताहवन्तेयत्पार्थायुनजतेविद्यस्ताः । शूरोनृपाताशवंस-
श्रकानआगोर्मतिन्नजेभजात्वंनः १ यइन्द्रशुष्मोमघवन्तेअस्तिशिक्षासखिभ्यः
पुरुहूतनभ्यः त्वंहिदृक्कामंघवन्विचेताअपंवृधिपरिवर्तनराधः २ इन्द्रोराजा
जगतश्चर्षणीनामधिक्षमिविपुरुषंयदस्ति । ततोददातिदाशुमेवसूनिचोदद्राय
उपस्तुतश्चिदुर्वाक् ३ नूचिन्नइन्द्रोमघवासहृतीदानोवाजुनियंमतेनजुती । अ-

ननायस्यदक्षिणापीपायवामंनृभ्योअभिर्वीतासखिभ्यः ४ नूइन्द्ररायेवरिवस्कृ-
धीनंआतेसनौववृत्यामसंधार्य । गोमदश्वांवद्रथवद्वन्तोयुयंपातस्वस्तिभिः
सदानः ५ ॥ ११ ॥

ब्रह्माणःपञ्च वसिष्ठ इन्द्रास्त्रिष्टुप् ।

२८ ब्रह्माणइन्द्रोपंपयाहिविद्वानुर्वाञ्चस्तेहरथःसन्तुयुक्ताः । विश्वेत्रिष्टि-
त्वाविहवन्तमतीअस्माकमिच्छुणुहिविश्वमिन्य १ हवंतइन्द्रमहिमाव्यानुद्वह्यय-
त्पासिंशवसिन्नृषीणाम् । आयद्वज्रदधिपेहस्तंउग्रघोरःसन्कल्वांजनिष्ठाअपा-
ह्लः २ तवप्रणीतीन्द्रजोहुवानान्तसंयन्नन्नरोदसीनिनेथे । महेशत्रायशर्वसेहि
जज्ञेऽतूतुजिञ्जितूतुजिरशिभ्रत् ३ एभिर्नइन्द्राहभिर्दशस्यदुर्मित्रामोहिक्षित-
युःपर्वन्ते । प्रतियच्चष्टेअनृतमनेनाअवद्वितावरुणोमायीनःसात् ४ वोचेमे-

दिन्द्रमघवानमेनमहोरायोराधसोयद्वदन्नः । योअर्चतोब्रह्मकृतिमविष्टोर्यंपात
स्वस्तिभिःसदानः ५ ॥ १२ ॥

अयं सोमः पञ्च वसिष्ठ इन्द्रास्त्रिदृष्ट ।

२१ अयंसोमइन्द्रतुभ्यंसुन्वआतुप्रयाहिहरिवस्तदोकाः । पिवात्व१ स्वसुपु-
तस्यचारोर्देदोसुधानिमघवन्निधानः १ ब्रह्मन्वीरब्रह्मकृतिजुयाणोऽर्वाचीनोहर्हि-
भिर्याहितूर्यम् । अस्मिन्नपुसधेनेमादयस्वोपब्रह्माणिगृणवइमानः २ कर्तैअस्य-
रकृतिःसुकैःकृदाननतैमघवन्दाशेम । विश्वामतीराततनेत्वायाधामइन्द्रगृणवो
हवेमा ३ उतोघातेपुरुष्याइदासन्धेयांपूर्वपामशृणोर्ऋषीणाम् । अधाहत्वांस-
घवजोहवीमित्वनइन्द्रासिप्रमतिःपितेव ४ वोचेमेदिन्द्रमघवानमेनमहोरायोरा-
धसोयद्वदन्नः । योअर्चतोब्रह्मकृतिमविष्टोर्यंपातस्वस्तिभिःसदानः ५ ॥१३॥

आ नः पञ्च वसिष्ठ इन्द्रसिद्धिम् ।

३० आनोदेवशर्वसायाहिशुष्मिन्भवावधइन्द्ररायोअस्य । मेहेनृम्णायनृप-
तेसुवज्रमहिक्षत्रायपौस्यायशूर १ हवन्तउत्वाहव्यंविवाचितनृशूराःसूर्यस्यसा-
तौ । त्वंविश्वेषुसेन्योजनेपुत्वंवृत्राणिरन्धयासुहन्तु २ अहायदिन्द्रसुदिनाव्युच्छा-
न्दधोयत्केतुमुपमंसमत्सु । न्य १ निःसीददसुरोनहोताहुवानोअत्रसुभगायदेवान् ३
वयंतेतइन्द्रयेचदेवस्तवन्तशूरददतोमुधानि । यच्छांसरिभ्यउपमंवर्लुथंस्वाभु-
वोजरणामंभवन्त ४ वोचेमेदिन्द्रसुधवानमेनमंहोरारयोराधसोयद्वद्वज्रः । योअ-
र्चतोत्रह्यंकृतिमविष्टोययंपातस्वस्तिभिःसदानः ५ ॥ १४ ॥

म षो द्वादश वसिष्ठ इन्द्रो गायत्री । अन्त्यास्तिस्रो विराजः ।

३१ प्रवइन्द्रायमादन्तंहर्षश्वायगायत । सखायःसोमपाक्षे १ शंसिदुक्थंसुदा-

नवउतद्युक्षयथानरः । चकुमासत्यराधसे २ त्वनंइन्द्रवाजयुस्त्वंगव्युःशतक्रतो ।
 त्वंहिरण्ययुर्वसो ३ वयमिन्द्रत्वायवो ऽभिप्रणोनुमोवृषन् । विद्धीत्वं १ स्यनोवसो ४
 मानोनिदेचवक्तेवे ऽयोरन्धीरारणे । त्वेअपिक्रतुर्मम ५ त्वंवमोसिसप्रथःपुरो-
 योधश्चवृत्रहन् । त्वयाप्रतिब्रुवेयुजा ६ ॥ १५ ॥ महौउतासियस्यते ऽनुस्वधा-
 वरीसहः । मन्नातैइन्द्ररोदसी ७ तंत्वांमरुत्वतीपरिभुवद्वाणीसयावरी । नक्षमा-
 णासहद्युभिः ८ ऊर्ध्वासस्त्वान्विन्दवोभुवन्दस्ममुपद्यवि । संतैनमन्तकृष्टयः ९
 प्रवोमेहेमहिर्वृषभरध्वंप्रचेतसेप्रसुमतिकुणुध्वम् । विशाःपूर्वाःप्रचराचर्षणिप्राः
 १० उरुव्यचसेमहिनैसुवृक्तिमिन्द्रायब्रह्मजनयन्तविप्राः । तस्यंव्रतानिनमिन-
 न्तिधीराः ११ इन्द्रंवाणीरनुत्तमन्युमेवसत्राराजानंदधिरैसहध्वै । हयश्वायवह-
 यासमापिन् १२ ॥ १६ ॥

मो पु सर्वाविद्यातिर्वासिष्ठ इन्द्रः प्रागाथम् । उपान्त्यायाः प्रथमपादस्य शक्तिर्वा । तृतीया द्विपदा ।
 ३२ मोपुत्वांवाघतश्चनरेअस्मन्निररमन् । आरात्ताच्चित्सघमावनेनआगही-
 हवासन्नपश्रुधि १ इमेहितैब्रह्मकृतःसुतेसचामधौनमक्षआसते । इन्द्रेकामंजरि-
 तारौवसूयवोरथेनपादुमादंबुः २ रायस्कांमोवज्जहस्तंसुदक्षिणंपुत्रोनपितरह्रुवे ३
 इमंइन्द्रायसुन्विरेसोमासोदध्याशिरः । तौआमदायवजहस्तपीतयेहरिभ्यांया-
 ह्यौकआ ४ श्रवच्छुत्कर्णइयतेवसूनांचिन्तोमधिपुद्गिरः । सद्यश्चिद्यःसहस्राणि
 शताददन्नकिदित्सन्तुसामिनत् ५ ॥ १७ ॥ सवीरोअप्रतिष्कृतइन्द्रेणशूगुवेनु-
 भिः । यस्तेगभीरासर्वनानिवृत्रहन्त्सुनोत्याच्चधावति ६ भवावकूथंमघवन्मघोनां
 यत्समजासिशर्धतः । वित्वाहृतस्युवदनेभजेमुह्यादूणाशोभरागयम् ७ सुनोता-
 सोमपात्रेसोममिन्द्रायवृजिणे । पचंतापृक्तीरवंसेकृणुध्वमित्पणन्नित्पृणतेमयः ८

मास्त्रेयतसोमिनोदक्षतामहेकृणध्वरायआतुजे । तराणेरिञ्जयतिक्षेतिपुष्यति-
 नेदेवासःकवत्नै १ नकिःसुदासोरथंपर्यासनरीरमत् । इन्द्रोयस्यावितायस्यम-
 रुतोगमत्सगोमतिव्रजे १० ॥ १८ ॥ गमद्वाजवाजयद्विन्द्रमत्योयस्यत्वमविता
 भुवः । अस्माकंबोधयवितारथानामस्माकंशूरुणाम् ११ उदिञ्चस्यरिच्यतेशो
 धनंनजिग्युषः । यइन्द्रोहरिवान्नदभन्तितरिपोदक्षदधातिसोमिनि १२ मन्त्रम-
 खवसुधितंसुपेशसंघातयद्वियेज्वा । पर्वाश्चनप्रसितयस्तरन्तितंयइन्द्रेकर्मणाभु-
 वत् १३ कस्तमिन्द्रत्वावसुमामत्योदधपति । श्रद्धाइत्तमघवन्पार्थिदिविवाजीवा-
 जसिपासति १४ मघोनःस्मवृत्रहृत्थेषुचोदयेददतिप्रियावसु । तवप्रणीतिहृथ-
 श्वसुरिभिर्विश्वातरेमदुरिता १५ ॥ १९ ॥ तवेविन्द्रावमंसत्वंपुष्यसिमध्यमम् ।
 सुत्राविश्वस्यपरमस्यराजसिनिकिष्ठागोपवृण्वते १६ त्वंविश्वस्यघनंदाअसिश्रुतो

यईभवंत्याजयः । तवायंविश्वःपुरुहूतपार्थिवोऽवस्युर्नामभिक्षते १७ यदिन्द्रया-
 वतस्त्वमेतावदुहमीशीय । स्तोतारमिद्विधियेयरदावसोनपापत्वार्यरासीय १८
 शिक्षयमिन्महयतेदिवेरायआकुहचिद्विदे । नहिल्वदन्यन्मघवन्नआप्युंवस्यो
 अस्तिपिताचन १९ तरणिरित्सिपासतिवाजुंपुरन्ध्यायुजा । आवुइन्द्रंपुरुहूतंनमे
 गिरानेभितेष्टवसुद्वंम् २० ॥ २० ॥ नदुःष्टुतीमर्त्योविन्दतेवसुनस्रंधन्तर्यिनैशत् ।
 सुशक्तिरिन्मघवन्तुभ्यंमावतेदुष्णंयत्प्रार्थयदिवि २१ अभित्वांगूरनोनुमोऽदुग्धा
 इवघेनवंः । ईशानमस्यजंगतःस्वृष्टशमीशानिमिन्द्रतस्थुयः २२ नत्वावीअन्यो
 दिव्योनपार्थिवोनजातो नर्जनिष्यतो अश्रायन्तोमघवन्निन्द्रवाजिनोगुव्यन्तस्त्वा
 हवामहे २३ अभीप्रतस्तदाभरेन्द्रज्यायःकर्नीयसः । पुरुवसुहिमघवन्तसुनादसि
 भरेभरेचहव्यः २४ पराणुदस्वमघवन्नमित्रान्सुवेदानोवसूकधि । अस्माकैवोधे-

वितामहाघनेभवावृधःसखीनाम् २५ इन्द्रकृतुनआभरपितापुत्रेभ्येयथा। शिक्षा
 णोअस्मिन्पुरुहूतयामनिजीवाज्येतिरशीमहि २६मानोअज्ञातावृजनादुराध्यो-
 इमाशिवासोअवक्रमुः। त्वयाव्यंप्रवृत्तःशश्वतीरपोऽतिगूरतरामसि २७ ॥ २१ ॥

भित्यञ्चश्वतुर्देश वासिष्ठो वासिष्ठपुत्रास्त्रिष्टुप् । अन्त्यानां पथानां वासिष्ठपुत्रा

ऋषयः । तासामेव वासिष्ठो देवता ।

३३ श्वित्यश्चोमादक्षिणतस्कंपदाधियंजिन्वासोअभिहिप्रमन्दुः। उचिष्ठन्वोचे
 परिवृहपोनुन्नमैदुरादवितवेवसिष्ठाः १ दूरादिन्द्रमनयन्नासुतेनतिरोवैशान्तमति
 पान्तंमुग्रम् । पाशद्युन्नस्यवायतस्यसोमात्सुतादिन्द्रोवृणीतावसिष्ठान् २ एवे-
 द्युकंसिन्धुमेभिस्ततारेवेद्युकंभेदमेभिर्जघान । एवेद्युकंदाशराज्ञेसुदासंप्रावदिन्द्रो
 ब्रह्मणावोवसिष्ठाः ३ जुष्टीनरोब्रह्मणावःपितृणामक्षमव्ययंनंकिलोरियाथ । य-

च्छर्करीपुवहृतारवेणेन्द्रेणुष्ममदधातावसिष्ठाः ४ उद्वयामिवेत्तृष्णजोनाथिता
 सोऽदीघयुर्दाशराज्ञेवृतासः । वसिष्ठस्यस्तुवृतइन्द्रोअश्रोदुरुंतुसंभ्योअकृणोदु
 ल्लोकम् ५ ॥ २२ ॥ दृण्डाइवेद्वोअजनासआसन्परिच्छिन्नाभरताअर्भकासः ।
 अर्भवच्चपुरएतावसिष्ठआदितृत्सूनांविशोअप्रथन्त ६ त्रयःकृण्वन्तिभुवनेपरेतं
 स्तिस्रःप्रजाआर्याज्योतिरग्राः । त्रयोघर्मासंउपसंसचन्तेसर्वाइत्ताअनुविदुर्वसि-
 ष्ठाः ७ सूर्यस्येववृक्षयोज्योतिरेपांसमुद्रस्यैवमहिमागभीरः । वातस्येवप्रजवो-
 नान्येनस्तोमोवसिष्ठाअन्वैतवेवः ८ तइन्निण्यंहृदयस्यप्रकैतैःसहस्रंवल्लामभिसं-
 चरन्ति । यमेनंतंतंपरिधिं वयन्तोऽप्सरसउपसेदुर्वसिष्ठाः ९ विद्युतोज्योतिःपरि-
 संजिहानंमित्रावरुणायदपश्यतांत्वा । तत्तेजन्मोतैकवसिष्ठागस्त्योयस्त्वाविश
 आजुभारं १० ॥ २३ ॥ उतासिमैत्रावरुणोर्वसिष्ठोर्वश्यांब्रह्मन्मनसोऽधिजातः ।

द्रु॒प्तं॒स॒क॒ञ्च॒न्न॒ह्य॒णा॒दिव्ये॒न॒वि॒श्वे॒दे॒वाः॒ पु॒ष्करे॒त्वा॒द॒दन्त॑ ११ स॒प्र॒क॒ि॒त॒उ॒भय॑स्य॒प्र॒वि॒द्वा॒-
 न्त॒स॒ह॒स्र॑दान॒उ॒त॒वा॒स॒दानः॑ । य॒मे॒न॒त॒तं॒परि॑धि॒वंपि॒ष्य॒न्न॒प्स॒र॒सः॒ परि॑ज॒ज्ञे॒व॒सि॒ष्ठः १२
 स॒त्रे॒हं॒जा॒ता॒वि॒पि॒तान॑मो॒भिः॒कु॒म्भे॒र॒तः॒सि॒पि॒चतुः॑स॒मान॑म् । त॒तो॒ह॒मा॒न॒उ॒दि॒या॒य॒-
 म॒ध्या॒च॒तो॒जा॒त॒मृ॒षि॒मा॒हुर्वे॑सि॒ष्ठम् १३ उ॒क्त्य॒भू॒तं॒सा॒म॒भू॒तं॒वि॒भ॒ति॒ग्रा॒वा॒णं॒वि॒भ्र॒त्प्र॒-
 व॒दा॒त्य॒त्रे । उ॒पे॒न॒मा॒ध्वं॒सु॒म॒न॒स्य॑मा॒ना॒आ॒वो॒ग॒च्छा॒ति॒प्र॒तृ॒दो॒व॒सि॒ष्ठः १४ ॥ २४ ॥
 इति॑ शा॒क॒ल॒कृ॒सं॒हि॒तायां॑ स॒प्त॒मे॒ म॒ण्ड॒ले॒ द्वि॒ती॒यो॒नु॒वा॒कः ॥ २ ॥

प्रगु॒क्रा प॒थ्वि॒श॒ति॒र्वि॒सि॒ष्ठो वि॒श्वे॒ दे॒वा द्वि॒प॒दा । पो॒ड॒क्या आ॒हिः ।

स॒प्त॒द॒क्या अ॒हि॒बु॒धयः॑ । अ॒न्या॒थ॒त॒स्रि॒ष्टुभः॑ ।

३४. प्र॒शु॒कै॒तु॒दे॒वी॒र्म॒नी॒या॒अ॒स्म॒त्सु॒तं॒ष्टो॒र॒थो॒न॒वा॒जी १ वि॒दुः॒पृ॒थि॒व्या॒दि॒वो॒ज॒-
 नि॒त्रं॒शू॒ण्व॒न्त्या॒पो॒अ॒ध॒क्ष॒र॒न्तीः २ आ॒प॒श्चि॒द॒स्मै॒पि॒न्व॒न्त॒पृ॒थ्वी॒र्वि॒त्रे॒पृ॒शू॒रा॒म॒स॒न्त

उग्राः ३ आध्वंस्मैवधाताश्वानिन्द्रो नवज्जीहिरण्यवाहुः ४ अभिप्रस्थाताह्वेव
 यज्ञयातेवपत्सन्मनाहिनोत ५ त्मनासमत्सुहिनोतयज्ञं दधातेकेतुंजनायवीरम् ६
 उदस्यशुष्माद्रानुर्नतिभिर्भारंपृथिवीनभूमं ७ हयामिदेवा अयातुरग्नेसाधः
 नूतेन धियं दधामि ८ अभिवोद्वीथियं दधिध्वं प्रवोदेवत्रावाच कृणुध्वम् ९ आ
 चष्ट आसांपार्यो नदीनां वरुण उग्रः सहस्रचक्षाः १० ॥ २५ ॥ राजाराष्ट्रानां पेशो
 नदीनामनुचमस्मैक्षत्रं विश्वायु ११ अविष्टो अस्मान् विश्वासु विश्वद्यु कृणोत शंसं
 नि नित्सोः १२ व्येतुद्विद्युद्विपामशैवायुयोत विष्वग्रपस्तननाम् १३ अवीन्नो
 अग्निहव्यान्नमोभिः प्रेषो अस्मा अधायिस्तोमः १४ सजुदेवैभिर्दृषानपातं सखायं
 कृध्वं शिवो नो अस्तु १५ अब्जामूकैरहिगृणीषे बुधे नदीनां रजःसूपीदं न् १६ मा
 नो ऽहिर्वुधयो रिपिधान्मायज्ञो अस्य त्रिघट्तायोः १७ उत न एपुन पुश्रवो धुः प्रराये

यन्तुर्वाधन्तो अर्यः १८ तपन्ति शत्रुस्वर्णभूमां महासैनसो अमैभिरयाम् १९
 आयन्नः पत्नीर्गमन्त्यच्छात्वष्टासु पाणिर्दधात्तु वीरान् २० ॥ २६ ॥ प्रतिनः स्तोमं
 त्वष्टां जुप्रेतस्यादुस्मे अरमतिर्वसुतुः २१ तानो रासत्रातिपाचो वसुन्ध्यारो दंसी वरु-
 णानी शृणोतु । वरुन्नीभिः सुशरणो नो अस्तु त्वष्टां सुदत्रो विदधातरायः २२ तन्नो
 रायः पर्वतास्तन्न आपस्तद्रातिपाचो अपंधीरुतयोः । वनस्पतिभिः पृथिवीसजोषा
 उभे रोदंसी परिपासतो नः २३ अनुतवूर्वा रोदंसी जिहाता मनुयुक्षो वरुण इन्द्रस-
 खा । अनुविश्वै मरुतो ये सहासो रायः स्याम वरुणी धियध्वै २४ तन्न इन्द्रो वरुणो मित्रो
 अग्निराप ओषधीर्वनिनो जुपन्त । शमन्स्याम मरुतां मुपस्थेय यंपातस्वु स्तिभिः
 सदानः २५ ॥ २७ ॥

शं नः पञ्चदश वसिष्ठो विभेदेयास्त्रिष्टुप् ।

३५ शंनइन्द्राग्नीभवतामवोभिःशंनइन्द्रावरुणारातहंव्या । शमिन्द्रासोमा
सुवितायशंयोःशंनइन्द्रापपणावाजसातौ १ शंनोभगःशमुनःशंसोअस्तुशंनः
परन्धिःशमुसन्तुरायः । शंनःसत्यस्यसुयमस्यशंसुःशंनोअर्यमापुरुजातोअस्तुर
शंनोधाताशमुधुतानोअस्तुशंनंउरूचीभंवतुस्वधाभिः । शंरोदसीवृहतीशंनो
अद्रिःशंनोदिवानासुहवानिसन्तु ३ शंनोअग्निज्योतिरनीकोअस्तुशंनोमित्रा-
वरुणावश्विनाशम् । शंनःसुकृतासुकृतानिसन्तुशंनइन्द्रिरोअभिवातुवातः ४ शं-
नोद्यावापृथिवीपूर्वहूतौशमन्तरिक्षदृशधेनोअस्तु । शंनओपधीर्वनिनोभवन्तुशं
नोरजसस्पतिरस्तुजिष्णुः ५ ॥ २८ ॥ शंनइन्द्रोवसुभिर्देवोअस्तुशमादित्येभि-
वरुणःसुशंसः । शंनोरुद्रोरुद्रेभिर्जलाप्रःशंनस्त्वष्ट्राग्नाभिर्हिहशृणोतु ६ शंनः

सोमोभवतुब्रह्मशंनःशंनोआवाणःशमुंसन्तुयज्ञाः।शंनःस्वरूणांमितयोभवन्तुशं
नःप्रस्व१ःशम्बस्तुवेदिः ७ शंनःसूर्यउरुचक्षाडेदेतुशंनश्चतलःप्रदिशोभवन्तु ।
शंनःपर्वताश्रुवयोभवंतुशंनःसिन्धवःशमुंसन्त्वापः ८ शंनोअदितिर्भवतुव्रतेभिः
शंनोभवन्तुमुरुतःस्वर्काः । शंनोविष्णुःशमुंपपानोअस्तुशंनोभवित्रशम्बस्तु
वायुः ९ शंनोदेवःसंयितात्रायमाणःशंनोभवन्तप्रसोविभातीः । शंनःपर्जन्यो
भवतुप्रजाभ्यःशंनःक्षेत्रस्यपतिरस्तुगंभुः १० ॥ २९ ॥ शंनोदेवाविश्वदेवाभ-
वन्तुगंसरस्वतीसहधीभिरस्तु।शमभियाचःशमुरातियाचःशंनोदिव्याःपार्थिवाः
शंनोअप्याः११ शंनःसत्यस्यपतयोभवन्तुशंनोअर्वन्तःशमुंसन्तुगावः। शंन
ऋभवःसुकृतःसुहस्ताःशंनोभवन्तुपितरोहवेबु १२ शंनोअजएकपाद्देवोअस्तुशं
नोहिर्वेदुय १ःशंसंमुद्रः । शंनोअपान्नपतिपेरुस्तुशंनःपृथिर्भवतुदेवगोपा १३

आदित्यारुद्रावसंवेजुपन्तेदंब्रह्मक्रियमांणनवीयः । गण्वन्तुनेदिव्याःपार्थिवा-
 सोगोर्जाताउतयेयुज्ञियासः १४ येदेवानांयज्ञियायज्ञियानांमनोर्यजत्राअमृता-
 ऋतज्ञाः । तेनौरासन्तामुरुगायमृद्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः १५ ॥ ३० ॥
 इति शाकलर्कसंहितायां पञ्चमाष्टके तृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥

मन्त्रह्ननवायोप्राबुदुप्यसावित्रमन्येवाजिन्यौभगपितिभगोवार्धचर्द्ध्वःसप्तवेश्वदेवंत्वोश्रुष्टःप्रात-
 र्भागंगत्याद्यालिङ्गेक्तदेवतान्योपस्यामन्नह्माणःपद्वैश्वदेवंतुप्रवःपञ्चदधिक्रांदाधिकंजगसाद्यालिङ्गो-
 क्तदेवतादेवश्वतुष्कंसावित्रमिमरौद्रंत्रिष्टुवन्तमापोयमापमृभुक्षणार्भवमन्यत्रैश्वदेवीवासमुद्रज्येष्ठाया
 पमामपैत्रावरुण्यापैथैश्वदेवीनदीस्तुतिर्जागतमन्यातिजगतीशकरीवादिदानांतुचमादित्यंत्वादि-
 त्यासःमद्यावाद्यावापृथव्यंवास्तोर्वास्तोष्पत्यमपीवहाष्टौवास्तोष्पत्याद्यागायत्रीशेषाख्युपरिष्टाद्बृह-
 त्यादयोनुष्टुभःमस्वापिन्यउपनिपत्कईपञ्चाधिकामारुतंहाद्याएकादशद्विपदामध्वःसप्तमसाकमुक्षेपड्यं-
 त्रायध्वेद्वादशत्रिमागाथान्वम्याद्यास्तिस्त्रोगायत्र्योन्सानुष्टुत्रौद्रीमृत्युविमोचनी ।

३६ ॐ प्रब्रह्मैतुसदंनादृतस्यविरिशिभिःससृजेसूर्योगाः । विसानुनापृथि-
 वीसंस्रुर्वोपुथुप्रतीकमध्येअग्निः १ इमांवांमित्रावरुणासुवकिमिपुनकृण्वेअ-
 सुरानवीयः । इतोवांमन्यःपद्वीरदब्धोजनंचमित्रोयततिब्रुवाणः २ आवा-
 तस्यप्रजंतोरन्तइत्याअपीपयन्तधेनवोनसूदाः।महोदिवःसदनेजायमानोऽचिक्र-
 ददृपभःसस्मिन्नधन् ३ गिरायएतायुनजृद्धरीतइन्द्रप्रियासुरथाशूरायू । प्रयो
 मन्युरिरिक्षतोमिनात्यासुकुतुमर्यमणववृत्याम् ४ यजन्तेअस्यसख्यंवचश्चन-
 मस्विनःस्वक्रुतस्यधामन् । विपृक्षोवावधेनृभिःस्तवानइदंनमोरुद्रायप्रेष्ठम् ५
 ॥ १ ॥ आयत्साकंयशसोवावगानाःसरस्वतीसप्तथीसिन्धुमाता । याःसृज्व-
 यन्तसुदुर्धाःसुधाराअभिस्वेनपयसापीप्यानाः ६ उतत्येनोमुरुतोमन्दसानाधियं

लोकचवाजिनोऽवन्तु । मानुःपरिख्यदक्षराचरन्त्यविवृधन्युज्यन्तेरयिनः ७ प्र
 वोमहीमरमतिकणुध्वंप्रपणैविदुध्यं नवीरम् । भगंधियोऽवितारनोअस्याः
 सातौवाजैरातिपाचंपुरंधिम् ८ अच्छायंवोमरुतःश्लोकएत्वच्छाविष्णुनित्रिक-
 पामवोभिः । इतप्रजाथैगणतेवयोधुर्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ९ ॥ २ ॥

आ घोष्ठी वसिष्ठी विश्वे देवासिष्टुप् ।

३७ आवोवाहिष्ठोवहतुस्तवधैरथोवाजाऋभुक्षणोअमृक्तः । अभिन्निपुष्टैः
 सवनेपुसोमैर्वैसुशिप्रामहभिःपृणध्वम् १ ययंह्रत्नमघवत्सुथस्वहृशंऋभु-
 क्षणोअमृक्तम् । संयज्ञेषुस्वधावन्तःपिवध्वंविनोराधासिमतिभिर्दयध्वम् २ उ-
 वोचिथुहिमंघयन्दृणमहोअभैस्यवसुनोविभागे । उभार्तेपूर्णवसुनागभस्तीन
 सनुतानियंमतेवसव्या ३ त्वमिन्द्रस्वयंशाऋभुक्षावाजोनसाधुरस्तमेप्यृक्ता ।

म ब्रह्म नव वसिष्ठो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

३६ ॐम् प्रब्रह्मैतुसदनादृतस्यविरशिमभिःससृजेसूर्योगाः । विसानुनापृथि-
 वीसंस्रुवोर्षुपृथुप्रतीकमध्यैधंअग्निः १ इमांवाँमित्रावरुणासुवक्तिमिपुनकृण्वेअ-
 सुरानवीयः । इनोवाँमन्यःपदवीरदंब्योजनंचमित्रोयततिब्रुवाणः २ आवा-
 तंस्यप्रजतोरन्तइत्याअर्षीपयन्तधेनवोनसूदाः।महोदिवःसदनेजायमानोऽचिक्र-
 ददृपभःसस्मिन्नधन् ३ गिरायएतायुनजुद्धरीतइन्द्रीप्रियासुरथाशूरायायू । प्रयो
 मन्युरिरिक्षतोमिनात्यासुकृतुमयमणववृत्याम् ४ यजन्तेअस्यसख्यंवचश्चन-
 मस्विनःत्वऋतस्यधामन् । विपृक्षौवावधेनृभिःस्तवानइदंनमौरुद्रायप्रेष्ठम् ५
 ॥ १ ॥ आयत्साकंयशसौवावगानाःसरस्वतीसप्तथीसिन्धुमाता । याःसुज्व-
 यन्तसुदधाःसुधाराअभिस्वेनपयसापीप्यानाः ६ उतत्येनोमरुतोमन्दसानाधियथ

लोकं च वाजिनोऽवन्तु । मानः परिख्यदक्षराचरन्त्यर्वावृधन्युज्यन्ते रथिनः ७ प्र
 वोमहीमरमंतिकुण्ठ्वंप्रपयणीविद्वथं नवीरम् । भर्गंधियोऽवितारं नो अस्याः
 सातौवाजरातिपाचंपुरंधिम् ८ अच्छायं वोमरुतः श्लोकं एत्वच्छाविष्णुनिमित्त-
 पामवोभिः । उत प्रजायै गणतेव योधुर्गुयंपातस्वस्तिभिः सदानः ९ ॥ २ ॥

आ षोष्ठी वसिष्ठी विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

३७ आवोवाहिष्ठोवहतुस्तवधैरथौवाजाऋभुक्षणोअमृक्तः । अभित्रिपृष्ठैः
 सचनेपुसोमैर्देसुशिप्रासहभिःपृणध्वम् १ ययं हृत्तनंमूधवत्सुधत्थस्वृहंशंऋभु-
 क्षणोअमृक्तम् । संयज्ञेषुस्वधावन्तःपिवध्वंविनोराधोसिमतिभिर्दधध्वम् २ उ-
 वोचिथहिमघचन्द्रेष्णंसहोअर्भस्यवसुनोविभागे । उभातेपूर्णावसुनागभस्तीन
 सनुतानियमतेवसुव्या ३ त्वमिन्द्रस्वयंशाऋभुक्षावाजोनसाधुरस्तमेप्यृक्ता ।

वृयंनुतेद्वाश्वांतःस्यामन्नह्लकृष्वन्तोहरिवोवसिष्ठाः ४ सनितासिप्रवतोवाङ्गु
 चिद्याभिविदेयोहयश्वधीभिः । ववन्मानुतेयुज्याभिरूतीकदानंइन्द्ररायआदेश-
 स्येः ५ ॥ ३ ॥ वासथसीवेवेषसस्वनःकदानंइन्द्रवचसोबुबोधः । अस्तंतात्या
 धियारयिसूवीरंपृक्षोनोअर्वाग्न्युहीतवाजी ६ अभियंदेवीनिकृतिश्रिदीशेनक्षन्त
 इन्द्रंशरदःसुपृक्षः । उपत्रिवृन्वुर्जुरदंष्टिमेत्यस्वदेशंयंकृष्वन्तमर्ताः ७ आनो
 राधांसिसवितःस्तवध्याआरायोयन्तुपर्वतस्यरातौ । सदानोदिव्यःपायुःसिंपृक्षु
 ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ८ ॥ ४ ॥

बहु ष्योष्टौ वसिष्ठः सविता त्रिदृप् । पृथया द्वितीयार्थस्य भगो वा । अन्वयोर्वाजिनः ।

३८ उदुष्यदेवःसंविताययामहिरण्ययीममतिंयामशिंश्रेत् । नूनंभगोहव्यो
 मानुषेभिर्वियोरत्नापूरुवसुर्दधाति १ उदुतिष्ठसवितःश्रुध्य १ स्वहिरण्यपंणोप्रभ-

तावुतस्य । व्यु१ र्वापृथ्वीममत्तिसृजानआनृभ्योमर्तभोजनंसुवानः २ अपिष्टुतः
 संवितादेवोअस्तुयमाचिद्विश्वेवसवोगुणन्ति । सनःस्तोमान्नमस्य१ श्वनोधाद्विश्वे-
 भिःपातुपायुभिर्निसूरीन् ३ अभियंद्व्यदिर्गिणातिसुवंदेवस्यसवितुर्जुयाणा ।
 अभिसन्नाजोवरुणोगुणन्त्यभिमित्रासौअर्यमासुजोपाः ४ अभियेमिथोवनुपः
 सपन्तेरातिदिवोरातिपाचःपृथिव्याः । अहिर्वुधयंउतनःशृणोतुवरूयकंधेनुभिर्नि
 पातु ५ अनुतन्नोजास्पतिर्मसीष्टरत्नैदेवस्यसवितुरियानः । भर्गुमग्नोऽधेसेजोहं-
 वीतिभगुमनुग्नोअर्धयातिरत्नम् ६ शनोभंवनुवाजिनोहवेपुदेवतातामितद्रवः
 स्वर्काः । जुम्भयन्तोऽहिंवृकरक्षींसिनैम्यस्मद्युयवन्नर्मीवाः ७ वाजैवाजेऽवत
 वाजिनोनाधनैगुविप्राअमृताऋतज्ञाः । अस्यमध्वःपिवतमादयध्वंतुतायात
 पृथिभिर्देवयानैः ॥ ८ ॥ ५ ॥

ऊर्ध्वः सप्त वासिष्ठो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

३१ ऊर्ध्वोअग्निःसुमतिवसोअश्रेत्प्रतीचीजूणिद्वतांतिमेति । भेजातेअद्री
 रथ्यैयपन्थासुतंहोतानइपितोर्यजाति १ प्रवावृजेसुप्रयावहिरैयामाविशपतीविवी-
 रिटइयाते । विशामक्तोरुयसःपूर्वहूतौवायुःपपास्वस्त्येनियत्वान् २ ज्मयाअ-
 त्रवसंवीरन्तदेवाउरावन्तरिक्षेमर्जयन्तशुभ्राः । अर्वाकपथउरुज्जयःकृणुध्वंश्रोतां
 दूतस्यजग्मुषोनोअस्य ३ तेहियज्ञेप्रयज्ञियासऊर्माःसुधस्थंविश्वेअभिसन्तिदेवाः ।
 ताअध्वरुडंशतोर्यक्ष्यन्नेश्रुष्टीभगनासत्यापुरन्धिम् ४ आग्नेगिरोदिवआपृथिव्या
 मित्रंभवहवरुणमिन्द्रमग्निम् । आर्यमणमर्दितिविष्णुमेपांसरस्वतीमरुतोमादय-
 न्ताम् ५ रेहृद्व्यंमतिभिर्युज्ञियानानक्षत्कामुंमर्त्यानामसिन्धुम् । धातारयिम्-

विदस्यं सदासांसक्षीमहिद्युज्यैभिर्नुद्वैः ६ नूरोदसीअभिष्टुतेवसिष्ठैर्ऋतावा॒नोव-
रुणोमित्रोअग्निः । यच्छन्तुचन्द्राउपमंनोअर्कययंपातस्यस्तिभिःसदानः७॥ ६ ॥

ओ श्रुष्टिः सप्त यसिष्ठो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

४० ओश्रुष्टिर्विद्व्याइसमेतुप्रतिस्तोमदधीमहितुराणाम् । यद्वद्यदेवःसंवि-
तासुवात्सियामास्यरत्विनोविभागे १ मित्रस्तन्नोवरुणोरोदसीच्युभक्तमिन्द्रो
अर्युमाददातु । दिवैष्टुदेव्यदितरिक्णोवायुश्चयन्नियुवैतेभर्गश्च २ सेदुग्रोअस्तुमरु-
तःसशुष्मीयंमर्त्यैपपदश्वाअवाथ । उतेमग्निःसरस्वतीजुनन्तिनतस्यरायःपयै-
तास्ति ३ अयंहिनेतावरुणऋतस्यमित्रोरानोअर्यमापोद्युः । सुहवादेव्यदि-
तिरनुवतिनोअहोअतिपर्वन्नरिष्टान् ४ अस्यदेवस्यमीळुपोव्याविष्णोरिपस्यप्रभ-
थेहविभिः । विदेहिरुद्रोरुद्रियंमहित्वंयासिष्टंवातिरश्विनाविरावत् ५ मात्रपपञ्चा-

घृणइरस्योवर्कूत्रियद्रातिपाचश्चरासन् । मयोभवोनोअवन्तोनिपांन्तवष्टिपरि-
ज्मावातोददातुं ६ नूरोदसीअभिष्टुतेवसिष्ठेऋतावानोवरुणोमित्रोअग्निः । य-
च्छन्तुचन्द्राउपमनोअकयूपतस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ७ ॥

प्रातः सप्त वसिष्ठो भगस्त्रिष्टुप् । आथाया लिङ्गोक्तदेवताः । अन्त्याया उपाः । आथा जगती ।

४१ प्रातरग्निप्रातरिन्द्रहवामहेप्रातमित्रावरुणाप्रातरश्विना । प्रातर्भगपष-
णं ब्रह्मणस्पतिप्रातःसोममूतरुद्रहवेम १ प्रातर्जितंभगमग्रहवेमवयंपुत्रमदितेयो
विधृता । आग्निश्चिद्यमन्यमानस्तुरश्विद्राजाचिद्यंभगभूक्षित्याहं २ भगप्रणेतर्भग
सत्यराधोभगेमांधियमुदवाददन्नः । भगप्रणोजनयुगोभिरश्वैर्भगप्रनृभिर्नवन्तः
स्याम ३ उतेदानींभगवन्तःस्यामोतम्रपित्वउतमध्येअह्नाम् । उतोदितामयव-
न्तसूँस्ययदेवानाँसुमतौस्याम ४ भगएवभगवौअस्तुदेवास्तेनवयंभगवन्तःस्या-

म । तंत्वाभगुसर्वङ्जोहृषीतिसर्नोभगपुरएताभवेह ५ समंध्वराधोपसोनमन्त
दधिक्रवेद्वशुचयेपदाय । अर्वाचीनवंसुविदंभगनोरथमिवाश्वावाजिनआर्वहन्तु
६ अर्शावतीगोमतीर्नतुपासोवीरवतीःसदंसुच्छन्तुभद्राः । दृतंदुहानाविश्वतःप्र-
पीतायुयंपतस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ८ ॥

म ब्रह्माणः पृथ्विष्ठो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

४२ प्रब्रह्माणोअङ्गिरसोनक्षन्तप्रकन्दुनूनैभन्थस्यवेतु । प्रधेनवंउदुप्रतोनवन्त
युज्यातामद्रीअध्वरस्यपेशाः १ सुगस्तेअग्नेसनंविचोअध्वायुक्ष्वासुतेहारितोरोहि-
तंश्च । येवासन्नरुपावीरवाहोह्रुवेदेवानांजनिमानिसत्तः २ समुबोयुज्ञंमहयन्न-
मोभिःप्रहोतामन्द्रोरिरिचउपाके । यजस्वसुपुर्वणीकदेवानायज्ञियांमरमंतिववृ-
त्याः ३ यदावीरस्यैरवतोदुरोणेस्योनभरितिथिराचिकैतत् । सुर्पीतोअग्निःसुधि-

तो॒द॒म॒आ॒स॒वि॒शे॒दा॒ति॒वा॒रि॒मि॒य॒त्ये ४ इ॒मं॒नो॑अ॒ग्ने॒अ॒ध्व॒रं॒जु॒प॒स्व॒म॒रु॒त्सि॒व॒न्द्रे॒य॒श॒सं
 क॒धी॒नः॑ । आ॒न॒क्ता॒वा॒हिः॑सं॒द॒ता॒मु॒पा॒सो॒श॒न्ता॒मि॒त्रा॒वरु॒णाय॒जे॒ह ५ ए॒वा॒ग्नि॒सं॒ह॒स्यं-
 १ व॒सि॒ष्ठो॒रा॒य॒स्का॒मो॒वि॒श्व॒स्व्यं॒स्य॒स्तौ॒त् । इ॒यं॒र॒धि॒पं॒प्र॒थ॒द्वा॒जं॒म॒स्मे॒य॒यं॒पा॒त॒स्व-
 स्ति॒भिः॒स॒दानः॑ ६ ॥ १ ॥

प्र वः पञ्च वसिष्ठो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

४३ प्र॒वो॒य॒ज्ञे॒पु॒दे॒व॒य॒न्तो॑अ॒र्च॒न्धा॒वा॒न॒मो॒भिः॑पृ॒थि॒वी॒इ॒य॒ध्वै । ये॒षां॒ब्र॒ह्मा॒ण्य॒सं-
 मा॒नि॒वि॒प्रा॒वि॒ष्वं॒गि॒व॒य॒न्ति॒व॒नि॒नो॒न॒शा॒खाः॑ १ प्र॒थ॒ज्ञे॒तु॒हे॒त्वो॒न॒स॒ति॒रु॒च॒च्छ॒ध्वं॒स-
 म॒न॒सो॒ध॒ता॒र्चाः॑ । स्त॒णी॒त॒व॒हि॑रं॒ध्व॒रा॒य॒सा॒ध॒र्वा॒शो॒र्ची॒षि॒दे॒व॒य॒न्य॒स्युः॑ २ आ॒प॒त्रा-
 सो॒न॒मा॒तरं॒वि॒भृ॒त्राः॑सा॒नो॒दे॒वा॒सो॒र्वि॒ह॑पःस॒दन्तु॑ । आ॒वि॒श्वार्ची॑वि॒द॒थ्या॑म॒न॒क्त्व॒मे
 मा॒नो॑दे॒व॒ता॒ता॒मृ॒धं॒स्कः॑ ३ ते॒सो॑प॒प॒न्तु॒जो॒प॒मा॒य॒जं॒त्रा॒कृत॑स्य॒धाराः॑स॒दु॒घा॒दु॒हानाः॑ ।

ज्येष्ठोअद्यमहआवसूनामार्गन्तनसमनसोयतिष्ठ ४ एवानोअग्नेविश्वार्दशस्य
त्वयाव्यंसंहसावृत्रास्काः । रायायुजासंधमादोअरिष्टायुयंपातस्वस्तिभिःसदा
नः ५ ॥ १० ॥

दधिकां पञ्च यत्तिष्ठो दधिकास्त्रिदुप् । आद्याया लिङ्गोक्तदेवताः । सैव जगती ।

४४ दधिकां वः प्रथममश्विनोयसंमृशिसिमिच्छंभगमृतयेहुवे । इन्द्रंविष्णुंपपणं
ब्रह्मणस्पतिमादित्यान्यानापृथिवीअपःस्वः १ दधिक्रामुनमंसावोधयन्तदुदीरा
णायज्ञमुपप्रयन्तः । इळांद्वीवृह्विपिसादयन्तोऽश्विनविप्रांसुहवाहुवेम २ दधि-
कावांगंबुबुधानोअग्निमुपब्रुवउपसंसूयुगाम् । ब्रह्मंमंश्रुतोर्वरुणस्यवभ्रुतेविश्वस्म-
हुरितार्यावयन्तु ३ दधिकावांप्रथमोवाज्यवाग्निरेथानांभवतिप्रजानन् । संविदान

उपसासूयणादित्येभिवसुभिरङ्गिरोभिः ४ आनोदधिक्राःपृथ्यामनक्त्वृतस्यपन्था
मन्वैतवाड । शृणोतुनोदैव्यंशार्धोअग्निःशृण्वन्तुविश्वेमहिषाअमूराः ५ ॥ ११ ॥

आ-देवश्चतुष्कं वसिष्ठः सविता त्रिष्टुप् ।

१५ आदेवोयानुसवितासुरलोऽन्तरिक्षप्रावहमानोअश्वैः । हस्तेदधानिनोनया
पूरूणिनिवेश्यश्चप्रसुवश्चभूमं १ उदस्यबाहूशिथिरानूहन्ताहिरण्ययादिवोअन्तो
अनष्टाम् । नूनंसोअस्यमहिमापनिष्टसूरंश्विदस्माअनुदादपस्याम् २ सधानो
देवःसवितासहावासाचिपद्वसुपतिर्वसूनि । विश्रयमाणोअमतिमरूधामर्तभोज-
नमधरासतेनः ३ इमागिरःसवितारसुजिह्वपूणंभस्तिमीळतेसुपाणिम् । चित्रं
वयोवृहदस्मेदधातुयंपातस्वस्तिभिःसदानः ४ ॥ १२ ॥

इमाश्चतुष्कं वसिष्ठो रुद्रो जगती । अंसा त्रिष्टुप् ।

४६ इमारुद्रायस्थिरधन्वनेगिरःक्षिप्रप्रेवेदेवार्यस्वधात्रे । अत्राह्वायसहमाना-
यवेधसेतिगमायुधायभरताशृणोतुनः १ सहिक्षयैणक्षम्यस्यजन्मनःसाम्नाज्येन
दिव्यस्यचेतति । अवन्नवन्तीरुपनोदुरश्वरानमीवोरुद्रजासुनोभव २ यातेद्विद्यु-
दवसृष्टादिवस्परिक्ष्मयाचरतिपरिसावृणक्तुनः । सहस्रैस्तेस्वपिवातभेपृजामान-
स्तोकैपुतनयेपुरीरपः ३ मानोवधीरुद्रमापरादामातेभूमप्रसितौहीळितस्य ।
आनोभजवृहिपिजीवशंसैयुथपातस्वस्तिभिःसदानः ४ ॥ १३ ॥

आपो यं चतुष्कं वसिष्ठ आपस्त्रिष्टुप् ।

४७ आपोयंवंःप्रथमदैवयन्तैन्द्रपानंमूमिमकृण्वतेळः । तंवावयंशुचिमरि-
प्रमृद्यतृप्तुमधुमन्तंवेनेम १ तमूमिमापोमधुमत्तमवोऽपानपादवत्वाशुहेमां ।

यस्मिन्निन्द्रोवसुभिर्मादयतेतमश्यामदेवयन्तोवोअद्य २ शतपवित्राःस्वधयाम-
 इन्तीद्वीद्विवानामपियन्तिपार्थः । ताइन्द्रंस्थनमिनन्तिव्रतानिसिन्धुभ्योहव्यंघ-
 तवज्जुहोत ३ याःसूर्योरशिमभिराततान्याभ्यइन्द्रोअरं वद्वातुमभिम् । तेसिन्धवो
 वरिवोधातनानोययंपातस्वस्तिभिःसदानः ४ ॥ १४ ॥

ऋभुक्षणश्चतुष्कं वसिष्ठ ऋभवस्त्रिदुष्ट ।

४८ ऋभुक्षणोवाजामादयध्वमस्मेनरोमघवानःसुतस्य । आवोऽवाचिःऋत-
 योनयातांविभ्वोरथंनयवर्तयन्तु १ ऋभुर्ऋभुभिरभिवःस्यामविभ्वोविभुभिःशव-
 साशवांसि । वाजोअस्माअवतुवाजसाताविन्द्रेणयुजातरुपेमवृत्रम् २ तेचिद्धि
 पूर्वोरभिसन्तिगासाविश्वोअर्थउपरतातिवन्वन् । इन्द्रोविभ्वोऋभुक्षावाजोअर्थः

शत्रोमिथ्याकृणवन्विनुष्णम् ३ नूदेवासोवरिवःकर्तनानोभूतनोविश्वेऽवसेस-
जोषाः । समस्मेद्द्वयसंबोददीरन्ययंपातस्यस्तिभिःसदानः ४ ॥ १५ ॥

समुद्रज्येष्ठाथतुष्कं वसिष्ठ आपस्त्रिष्टुप् ।

४१ समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायन्त्यनिविशमानाः । इन्द्रोयावृज्जी
वृषभोररादृताआपोदेवीरिहमामंवन्तु १ याआपोदिव्याउतवास्रवन्तिखनित्रिमा
उतवायाःस्वयंजाः । समुद्रार्थायाःशुचयःपावकास्ताआपोदेवीरिहमामंवन्तु २
यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानुतेअवपश्यअनांनाम् । मधुश्चुतःशुचयोयाः
पावकास्ताआपोदेवीरिहमामंवन्तु ३ यासुराजावरुणोयासूसोमोविश्वेदेवायासू-
र्जमदन्ति । वैश्वानरोयास्वन्निःप्रविष्टस्ताआपोदेवीरिहमामंवन्तु ४ ॥ १६ ॥

आ मां चतुष्कं वसिष्ठो जगती । आद्याया पित्रावरुणी । उपाद्याया अग्निः ।

उपान्याया विश्वे देवाः । अन्त्याया नद्यः ।

५० आमांमित्रावरुणेहरक्षतंकुलाययद्विश्वयन्मानुअगन् । अजकावंदुर्हशी-
 कंतिरोदधेमामांपथेनुरपसाविदस्तरुः १ यद्विजामुन्यरुपिवन्देनंभुवदष्टीवन्तौप-
 रिक्कुल्फौचदेहेत् । अग्निष्टच्छोचन्नपंवाधतामितोमामांपथेनुरपसाविदस्तरुः २
 यच्छल्मूलौभवतियन्नदीपुयदोपधीभ्युःपरिजायतेविषम् । विश्वेदेवानिरितस्त-
 तुवन्तुमामांपथेनुरपसाविदस्तरुः ३ याःप्रवतोनिवतउद्धतउदन्वतीरनुदकाश्च
 याः । ताअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरंशिपदाभंवन्तुसर्वानद्योअशि-
 म्निदाभंवन्तु ४ ॥ १७ ॥

आदित्यानां वृचं वसिष्ठ आदित्यास्त्रिष्टुप् ।

५१ आदित्यानामवसानूतनेनसक्षीमहिशर्मणाशंतमेन । अनागास्त्वेअदि-
त्तित्वेतुरासइमंयुद्धंदयतुश्रोपंमाणाः १ आदित्यासोअदितिर्मादयन्तांसित्रोअर्ष-
मारुणोरजिष्ठाः । अस्माकंसन्तुभुवंनस्यगोपाःपिवन्तुसोममवसेनोअथ २
आदित्याविश्वेमरुतंश्वविश्वेदेवाश्वविश्वंभवंश्वविश्वे । इन्द्रोअग्निरश्विनांतुष्टुवा-
नायूपंपातस्वस्तिभिःसदानः ३ ॥ १८ ॥

आदित्यासस्त्वृचं वसिष्ठ आदित्यास्त्रिष्टुप् ।

५२ आदित्यासोअदितयःस्यामपूर्वेवत्रावसवोमर्त्यत्रा । सनेममित्रावरुणा
सनन्तोभवेमद्यावापृथिवीभवंतः १ मित्रस्तन्नोव्रुणोमामहन्तशर्मैतोकायत-
नयायगोपाः । मावोभुजेमान्यजातमेनोमातर्कंभवसवोयच्चयंध्वे २ तरुणयो-

ऽङ्गिरसो नक्षत्ररत्नैर्देवस्य सवितुरिरियानाः । पिता च तत्रो महान्यजत्रो विश्वेदेवाः स-
मनसोजुषन्त ३ ॥ १९ ॥

न द्यावा तृचं वसिष्ठो द्यावापृथिव्यौ त्रिष्टुप् ।

५३ प्रद्यावायज्ञैः पृथिवी नमोभिः सवाधईळे वृहतीयजत्रे । ते चिद्धि पूर्वकवयो
गुणन्तः पुरो महीदधिरे देवपुत्रे । प्रपूर्वे जे पितरानव्यसीभिर्गीभिः कृणुध्वंसदने ऋ-
तस्य । आनो द्यावापृथिवी देव्ये न जननया तं महिवांवरूथम् २ उतो हि वारत्नधे-
यानि सन्ति पूरूणि द्यावापृथिवी सुदासै । अस्मेधत्तं यदसदस्कृधोयुयं पातस्वस्ति-
भिः सदानः ३ ॥ २० ॥

वास्वोस्त्वृचं वसिष्ठो वास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् ।

५४ वास्तोष्पते प्रतिजानीह्यस्मान्स्वविशोअनमीवोभवानः । यन्वेमहेण

तितन्नोजुपस्वशंनोभावद्विपदेशचतुष्पदे १ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयस्फा-
 नोगोभिरश्वेभिरिन्द्रो । अजरासस्तेसख्यस्यामपितेवपुत्रान्प्रतिनोजुयस्व २
 वास्तोष्पतेश्मयसंसदातेसक्षीमहिरुण्वर्यागातुमत्या । पाहिक्षेमउतयोगेवरं
 नोययंपातस्वस्तिभिःसदानः ३ ॥ २१ ॥

अभीवहाष्टौ वीसष्ठ इन्द्रः । आद्याया वास्तोष्पतिः । सैव गायत्री । ततस्तिस्त्र

उपरिष्ठाद्गृह्यत्यः । शिष्टा अनुष्टुभः ।

५५ अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्यांविशन् । सखासुशेषंधिनः १
 यदूर्जुनसारमेयदतःपिशङ्गयच्छसे । वीवभ्राजन्तऋष्टयुउपस्रकेयुत्रज्जस्तोनिपु
 स्वंप २ स्तेनंरायसारमेयतस्करंवापुनःसर । स्तोतुनिन्द्रस्यरायसिकिमस्मा-
 न्दुच्छुनायसेनिपुस्वंप ३ त्वंसूकरस्यददृह्रितवददुसुकरः । स्तोतुनिन्द्रस्यराय-

सिकिमस्मान्दुच्छुनायतेनिपुस्वप ४ सस्तुमातासस्तुपितासस्तुश्वासस्तुविश्रप-
 त्तिः । ससन्तुसर्वज्ञातयःसस्तुवयमभितोजनः ५ यआस्तेयश्चरत्तियश्चपश्यति
 नोजनः । तेषांसंहन्मोअक्षाणियथेदंहम्यथथा ६ सहस्रशृङ्गेवृषभोयःसमुद्राडु-
 वाचरत् । तेनासहस्येनावयंनिजनान्स्वापयामसि ७ प्रोष्ठेगयावह्येगयानारी-
 यास्तल्पशीवरीः । स्त्रियोधाःपुण्यगन्वास्ताःसर्वाःस्वापयामसि ८ ॥ २२ ॥
 इति शाकलर्कसंहितायां सप्तमे मण्डले तृतीयोनुवाकः ॥ ३ ॥

क इ पञ्चविंशतिर्वसिष्ठो मरुतस्त्रिष्टुप् । आद्या एकादश द्विपदाः ।

५६ कईव्यक्तानरःसर्नीळारुद्रस्यमर्याअथास्वर्वाः १ नकिह्यैपांजनूपिचेदतेअ
 ब्रविद्रेमिथोजनित्रम् २ अभिस्वपूभिर्मिथोवपन्तवातस्वनसःशयेनाअस्पृधन् ३
 एतानिधीरोनिण्याचिकेतपृश्चिर्यद्वौसहीजुभारं ४ साविट्सुर्वीरामरुद्भिरस्तुस-

नात्सहन्तीपुष्यन्तीनुम्णम् ५ यामयेष्ठाःशुभाशोभिष्ठाःश्रियासंमिश्लाओजो-
भिरुग्राः ६ उग्रंवओजःस्थिराशांस्थधांमरुद्विर्गणस्तुविष्मान् ७ शुभ्रोवःशु-
ष्मःकुध्मीमनांसिधुनिमुनिरिवृशधस्यधृष्णोःऽसनेम्यस्मद्युयोतविद्युंमावोदुर्म-
तिरिहप्रणङ्कः १ प्रियावोनामहेवेतुराणामायचृपन्मरुतोवावगानाः १० ॥ २३ ॥
स्वायुधासंइष्मिणःसुनिष्काउतस्वयंतन्वः १ शुम्भमानाः ११ शुचीवोहव्याम-
रुतःशुचीनांशुचिहिनोम्यध्वरंशुचिभ्यः । ऋतेनसत्यमृतसापआयञ्छुचिजन्मा-
नःशुचयःपावकाः १२ असेज्वामरुतःखादयोवोवक्षःसुरुक्मालपशिश्रियाणाः ।
विविद्युतो नवृष्टिर्भिरुचानाअनुस्वधामार्थुधैर्यञ्छेमानाः १३ प्रबुध्यवदरतेमहां
सिप्रनामनिप्रयज्यवस्तिरध्वम् । सहस्रियंवम्यभागमेतंगृहमेपीयंमरुतो जुप-
ध्वम् १४ यदिस्तुतस्यमरुतोअधीथेत्थाचिप्रस्यवाजिनोहवीमन् । मक्षूरायः

सुवीर्यस्यदातुनूचिद्यमन्यआदभदरावा १५ ॥ २४ ॥ अत्यासोनयेमरुतः
 स्वर्थायक्षदृशोनशुभयन्तमयीः । तेहस्यैष्टाःशिशवोनशुभ्रावत्सासोनप्रक्रीळिनः
 पयोधाः १६ । दशस्यन्तोनिमरुतोमळन्तुवरिवस्यन्तोरोदसीसुमेके । आरिंगोहा
 नूहावधोवोअस्तुसुप्तेभिंरस्मेवंसवोनमध्वम् १७ आवोहोताजोहवीतिसचःस-
 त्राचीरातिमरुतोगृणानः । यईवतोवृपणोअस्तिगोपाःसोअद्वयावीहवतेवउकथैः
 १८ इमेतुरंमरुतोरामयन्तीमेसहःसहसआनमन्ति । इमेशंसंवनुष्यतोनिपांन्ति-
 गुरुद्वोअररुपेदधन्ति १९ इमेरध्रंचिन्मरुतोजुनन्तिभूमिच्चिद्यथावसवोजुपन्त ।
 अपवाधध्वंवृपणस्तमासिधुचविश्वंतनयंतोकमस्मे २० ॥ २५ ॥ मावोदात्रा-
 न्मरुतोनिरराममापश्चाद्वध्मरथ्योविभागे । आनःस्पृहेभंजतनावसव्ये ३ यदीसु-
 जातंवृपणोवोअस्ति २१ संयद्धनन्तमुन्युभिर्जनांसःशूरायद्बीष्वोपधीशुविक्षु ॥

अधस्मानो मरुतोरुद्रियासत्त्वातारो भूतपतनास्वर्यः २२ भूरिचक्रमरुतः पिड्या-
 ण्युक्थानियावः शस्यन्ते पुराचिन्त् । मरुद्भिर्ह्रद्रः पृतनासुसाल्हां मरुद्भिरत्सनिन्ता
 वाजमर्वा २३ अस्मेवीरो मरुतः शुष्म्यंस्तुजनानां यो असुरो विधृताः । अपोयेन
 सुक्षितयेतरे माधुस्वमोको अभिवः स्याम ॥ २४ ॥ तन्न इन्द्रो वरुणो मित्रो अ-
 ग्निराप ओ प्रधीर्वनिनो जुपन्त । शर्मन्स्याम मरुता मूपस्थै यं पातस्वस्तिभिः
 सदानः २५ ॥ २६ ॥

मध्वः सप्त वसिष्ठो मरुतस्त्रिष्टुप् ।

५७ मध्वो बोनाममारुतं यजत्राः प्रयज्ञेषु शर्वसामवन्ति । धेरजयन्ति रोर्वसी
 चिदूर्वापि न्वन्त्युत्सं यदया सुराः १ निचेतारो हि मरुतो गुणन्तं प्रणेता रो यजमा-

नस्यमन्मं । अस्माकंमद्यविदधेयुवहिरार्वातयेसवतपिप्रियाणाः २ नैतावदन्ये
 मरुतोयथेमेभ्राजन्तेरुक्मैरायुधैस्तनूभिः । आरोदसीविश्वपिशाःपिणानाःसंमा-
 नमञ्ज्यजतेशुभेकम् ३ ऋधक्सावोमरुतोद्विद्युदंस्तुयद्दुआर्गःपुरुप्रताकराम ।
 मावस्तस्यामपिभूमायजत्राअस्मेवोअस्तुसुमतिश्चनिष्ठा ४ कृतेचिदत्रमरुतोर-
 णन्तानवद्यासुःशुचंयःपावकाः । प्रणोऽवतसुमतिभिर्यजत्राप्रवाजेभिस्तिरतपू-
 व्यसेनः ५ उतस्तुतासोमरुतोव्यन्तृविश्वेभिर्नामभिर्नरोहवीषि । ददातनोअ-
 मृतस्यप्रजायैजिगतरायःसुनतामघानि ६ आस्तुतासोमरुतोविश्वकृतीअच्छा-
 संरोन्त्सर्वताताजिगत । येनस्मनाशतितनोवृधयन्तियुयंपातस्यस्तिभिःस-
 दानः ७ ॥ २७ ॥

५८ प्रसाकमुक्षेअर्चतागुणाययोदैव्यस्युवाघस्तुविष्मान् । उतक्षोदन्तिरोद-
सीमहित्वानक्षन्तेनाकंनिऋतेरवंशात् १ जनूश्चिद्वोमरुतस्त्वेष्येणभीमांसस्तुवि-
मन्यवोऽयासः । प्रयेमहोभिरोजसोतसन्तिविश्वोवोयामन्भयतेस्वृहृक् २ बृह-
द्वयोमघवंध्योदधातजुजोपत्रिन्मरुतःसुष्टुतिनः । गतोनाध्वावितरतिजन्तुंप्रणः
स्पाहोभिरूतिभिस्तिरेत ३ युष्मोतोविप्रोमरुतःशतस्वीयुष्मोतोअर्वासहुरिःसह-
स्री । युष्मोतःसुघ्राळुतहन्तिवृत्रंप्रतद्वोअस्तुयतयोदेष्णम् ४ ताँआरुद्रस्यमीळुयो
विवसेकुविञ्जसन्तेमरुतःपुनर्नः । यत्सस्वतोँजिहीळिरेयदाविरवतवेनईमहेतुरा-
णांम् ५ प्रसावाँचिसुष्टुतिर्मघोनाँमिदंसूकंमरुतोँजुयन्त । आराञ्चिद्वोवृषणो-
युयोतययंपातस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ २८ ॥

यं त्रायध्वे द्वादश वसिष्ठो मरुतः । अन्त्याया रुद्रः । प्रथमा तृतीया पञ्चमी च बृहस्पः । द्वितीया चतुर्थी षष्ठी च सतो बृहस्पः । सप्तम्यष्टम्यौ त्रिष्टुभौ । ततस्त्रिस्रो गायत्र्यः । अन्त्यानुष्टुप् ।

५९ यंत्रायध्वइदमिदं देवांसो यंचनयथ । तस्मात्तत्रैव रुणमित्राय मन्मरुतः शर्मयच्छत १ युग्माकं देवा अवसाहनि प्रियइ जानस्तं रतिद्विषः । प्रसक्षयतिरत्ते विमहीरियो यो वोरायदाशति २ नहि वंश्चरमंचनवसिष्ठः परिमंसते । अस्माकं मयमरुतः सुते सचा विश्वेषिवत कामिनः ३ नहि वं ऊतिः पृतनासुमधतियस्मा अराधंनरः । अभिव आ वत्सु मतिर्नवीयसीतूथयातपिषीषवः ४ ओपुद्वृष्विवराधसो यातनान्धांसिपीतये । इमावो ह्वयामरुतोरेरिहिकं मोष्वं ५ न्यत्रगन्तन ५ आच नो बहिः सदता वितार्चनः स्याहर्णिदातवेवसु । अस्त्रैवन्तो मरुतः सोम्ये मधौ स्वाहेह मादयाध्वे ६ ॥ २९ ॥ सुस्वश्चिद्धितुन्व १ शुम्भमाना आहंसासो नीलपृष्ठा अप-

सन् । विश्वशर्धोअभितोमानिपेदनरोनरुणवाःसर्वनेमदन्तः ७ योनीमरुतोअभि
 दुर्हणायुस्तिरश्चिचानिवसवोजिघांसति । द्रुहःपाशान्प्रतिसमुंचीष्टतपिष्टेनहन्मं-
 नाहन्तनातम् ८ सान्तंपनाइंद्वहविर्मरुतस्तज्जुष्टन । युष्माकोतीरिशदसः ९
 गृहमेवासआगतमरुतोमापभूतन । युष्माकोतीसुदानवः १० इहेहंवःस्वतवसः
 कर्कषःसूर्यत्वचः । यज्ञमरुतंआवृणे ११ इयंस्वकंयजामहेसुगन्धिपुष्टिवर्धनम् ।
 उर्वारुकर्मिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् १२ ॥३०॥ इति शाकल्यसंहितायां
 पञ्चमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

यद्यमैत्रावरुणं तु वै सौर्याद्योसप्तोत्सूर्यः पलाद्यास्तिस्रः सौर्यउद्वेतीति चार्धपञ्चमादिविषमप्रतिवांम
 मित्रयोरेकोनागायत्रं दशम्यादयस्त्रयः प्रगाथाः पुरउष्णिक् चतुर्थ्याद्यादशादित्यास्तिस्रः सौर्यः प्रतिवांद्-
 शाश्विनं तु तदाशुभ्रानयसप्ताद्याधिराजआवांरथोष्टावाविश्वारारासप्तयस्त्रयः पलागोमतांपञ्चतारिष्मे
 मालत्रापद्मगाथं व्युपाअष्टालपस्यं तु वाडुसप्तोपोरुचेपद्मप्रतिपञ्चव्युपाः प्रतिवृचम् ॥

यद्यद्वाद्वा वीसष्ठो मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् । आद्याया सूर्यः ।

६० ॐ यद्दधंसूर्यत्रवोऽनागातुद्यन्मित्रायवरुणायसत्यम् । वयं देवत्रादिते
स्यामत्वप्रियासौ अर्थमन्गणन्तः १ एपस्यमित्रावरुणानुचक्षानुचक्षानुभे उदतिसूयो
अभिजमन् । विश्वस्यस्थानुर्जगत्श्वगोपाऋजुमेतैर्बृजिनाचपश्यन् २ अयुक्त
सप्तहरितः सधस्थाद्याईवहन्तिसूयघृताचीः । धामानिमित्रावरुणायुवाकुः संयो
यथेवजनिमानिचष्टे ३ लद्वापक्षासोमधुमन्तो अस्थुरासूर्यो अरुहच्छुक्रमणः ।
यस्मा आदित्या अध्वनोरदन्ति मित्रो अर्थमावरुणः सजोपाः ४ इमेचेतारो अनृत-
स्यभरैर्मित्रो अर्थमावरुणो हि सन्ति । इमक्रतस्य वावृधुर्दुरोणेश्मासः पुत्रा अदि-
तेरद्व्याः ५ इमे मित्रोवरुणो द्बुळभासोऽचेतसंचिच्चितयन्ति दक्षैः । अपिक्रतुसु-
चेतसंचतन्तस्तिरश्विद्वहः सुपथानयन्ति ६ ॥ १ ॥ इमे दिवो अनिमिषापृथिव्या-

श्रिक्रित्वांसोअचेतासंनयन्ति । प्रवाजेचिन्नयोर्गाधर्मस्तिपारंनोअस्यविंष्टिपतस्य
 पर्वन् ७यद्गोपावृद्धिःशर्मभद्रमित्रोयच्छन्तिवरुणःसुदासे । तस्मिन्नातोक्तन-
 यंदधानामाकर्मदेवेहेळंनंतुरासः ८ अववेदिहोत्राभिर्यजेतरिपुःकाश्चिद्वरुणयुतः
 सः । परिद्वयोभिर्यमानृणक्कुरुसुदासेवृषणाउलोकम् ९ सस्वश्चिद्विसर्मतिस्त्वे-
 ष्येप्रामपीष्येनसहसासहन्ते । यूष्मद्वियावृषणोरेजमानादक्षस्यचिन्महिनामूळ-
 तानः१० योब्रह्मणेसुमतिमायजातेवाजंस्यसातौपरमस्यरायः । सीक्षन्तमन्युं
 मधवानोअर्युरुक्षयायचक्रिरसुधातु ११ इयं देवपुरोहितिर्युवभ्यायज्ञेयुमित्राय-
 रुणावकारि । विश्वानिदुर्गापिपृतंतिरोनोयूंयंपातस्वस्तिभिःसदानः १२ ॥ २ ॥

उद्गां सप्त वसिष्ठो मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

६१ उद्गांचक्षुर्वरुणसुप्रतीकेदेवयोरैतिसूयस्ततुन्वान् । अभियोविश्वाभुवना-

निचष्टेसमन्युंमत्येज्वाचिकेत १ प्रवांसमित्रावरुणावतुतावाविप्रोमन्मानिदोर्ध्वश्रु-
 दियति । यस्यब्रह्माणिमुक्ततुअवाथआयत्कत्वानशरदःपृणैथे २ प्रोरोमित्रावरु-
 णापृथिव्याःप्रदिवक्रुज्वाहृहतःसुदानू । स्पशोदधाथेओपधीपुविक्ष्वधृग्यतोअनि-
 मिपंरक्षमाणा ३ शंसांमित्रस्यवरुणस्यधामशुष्मोरोदसीवद्वधेमहित्वा । अय-
 न्मासाअयज्वनामवीराःप्रयज्ञमन्मावृजन्तिराते ४ अमूराविश्वावृयणाविमा-
 वांनयासुचित्रदृशेनयक्षम् । द्रुहःसचन्तेअनृतजनानानवांनिण्यान्यचित्तैअभू-
 वन् ५ समुवांयज्ञमहयंनमोभिर्हुवेवांमित्रावरुणासुवाधः । प्रवांसमन्यान्यचसुन-
 वानिकृतानिब्रह्मजुजुपन्निसानि ६ इयंदेवपुरोहितिर्युवभ्यायज्ञेनुमित्रावरुणाव-
 कारि । विश्वानिदुर्गापिपृतंतिरोनोययंपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ३ ॥

उत्सूर्यः षड्मिष्टासिद्धिर्षु । आद्यानां तिस्रणां सूर्यः । शिष्टानां मित्रावरुणौ ।

६२ उत्सूर्यो बृहदूर्चीष्यश्रेत्पुरुषविश्वजनिममानुपाणाम् । समो दिवादृशेरो-
चमानः क्रत्वाकतः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् १ ससूर्यप्रतिपुरोनुद्गाएभिः स्तोमैर्भिरत-
शोभिरैवैः । प्रनो मित्रायवरुणायवोचो ज्जागसो अर्यम्णे अग्रयेच २ विनः सहस्रं
शूरुधोरदन्वतावानोवरुणो मित्रो अग्निः । यच्छन्तु चन्द्रा उं पुमनो अर्कमानः कामं
पपुरन्तुस्तवानाः ३ द्यावाभूमी अदिते त्रासीथानो ये वा ज्जुः सुजनिमान ऋज्वे ।
माहेळभूमवरुणस्य वायो मा मित्रस्य प्रियतमस्य नृणाम् ४ प्रवाहवांसि सतं जीव-
सेन आनो गव्यंति मुक्षतं धृतेन । आनो जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवे-
मा ५ नू मित्रोवरुणो अर्यमानुस्मनेतो कायवरिवोदधन्तु । सुगानो विश्वासुप-
थानि सन्तु यं पातस्वस्तिभिः सदानः ६ ॥ ४ ॥

उद्वेति पद्मसिद्धः सूर्यसिद्धिपू । पञ्चम्या द्वितीयाथस्य पपुचाश्च भित्रावरुणौ ।

६३ उद्वेति सुभगो विश्वचक्षाः साधारणः सूर्यो मानुषाणाम् । चक्षुर्भित्रस्यवरु-
णस्य देवश्चर्मवयः समविब्यक्तमांसि १ उद्वेति प्रसर्वाता जनानां महात्केतुरणवः
सूर्यस्य । समानं चक्रं पर्याविवृत्स न्यदेत शोवहति घृष्टुयुक्तः २ विभ्राजमान उप-
सामुपस्थद्विभैरुदेत्यनुमथमानः । एष मे देवः सविता चच्छन्दयः समानं न प्रमिना-
तिधामं ३ दिवोरुक्म उरुचक्षा उद्वेति देरु अर्थस्तरणिभ्राजमानः । नूनं जनाः सूर्येण
प्रसूता अयन्नथानिकणवन्नपांसि ४ यत्राचक्रुर्मता गातुमस्मै श्येनो न दीयन्नन्वैति
पाथः । प्रतिवांसूरुद्वेति विधेमनमोभिर्भित्रावरुणो तह्वयैः ५ नूमित्रोवरुणो अ-
र्थमानस्मनैतो कायुवरिवोदधन्तु । सुगानो विश्वासुपथानि सन्तु यथा तस्वस्ति-
भिः सदानः ६ ॥ ५ ॥

दिवि पञ्च वसिष्ठो मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

६४ द्विविषयन्तारजसःपृथिव्यांप्रवाघृतस्यनिणिजोददीरन् । हव्यनोमित्रो
अर्थमासुजातोरार्जसुक्षत्रोवरुणोजुपन्त १ आराजानामहक्रतस्यगोपासिन्युप-
तीक्षत्रियायातमूर्वाक् । इळांनोमित्रावरुणोतवृष्टिमर्वाद्विवद्वन्तंजीरदानूरमित्र-
स्तन्नोवरुणोदेवोअर्यःप्रसाधिष्ठेभिःपृथिभिर्नयन्तु । ब्रवद्यथानुआदरिःसुदासंइपा
मर्वेमसहदेवगोपाः ३ योवांगतमनसातक्षदेतमूर्ध्वधीतिकृणवद्धारयच्च । उक्षे-
थामित्रावरुणाघृतेनतारार्जानासुक्षितीस्तर्येथाम् ४ एपःस्तोमोवरुणमित्रतु-
भ्यंस्तोमःशूक्रोनवायवैऽयामि । अविष्टधियोजिगतंपुरन्धर्यायथपातस्वस्तिभिः
सदानः ५ ॥ ६ ॥

प्रति वां पञ्च वसिष्ठो मित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

६५. प्रतिवांसूरुडदितेसूक्तमित्रह्रवेवरुणंपतदक्षम् । ययोरसुर्यमक्षितंज्ये-
ष्ठंविश्वस्ययामन्नाचितोजिगत्नु १ ताहिदेवानामसुरातावर्यातानःक्षितीःकरत-
मूर्जयन्तीः । अश्याममित्रावरुणाव्यंवाद्यावाचयत्रपीपयन्नहांच २ ताभू-
रिपाशावनृतस्यसेतुदुरत्येतूरिवेमर्त्याय । ऋतस्यमित्रावरुणापथावामपोन
नावादुरितातरेम ३ आनोमित्रावरुणाहव्यजुष्टिधृतैर्गव्यूतिमुक्षतमिळाभिः ।
प्रतिवामत्रवरमाजनायपूणितमूद्रोदिव्यस्यचारोः ४ एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यं
सोमःशुक्रोनवायवेऽयामि । अविष्टंधियोजिगतंपुरन्धीर्यंपातस्वस्तिभिःसदा
नः ५ ॥ ७ ॥

प्र मिथ्योरेकोनविंशतिर्वसिष्ठः । आद्यानामन्त्यानां च तिसृणां मित्रावरुणौ । चतुर्दश्यादीनां
तिसृणां सूर्यः । शिष्टानामादित्याः । दशमीद्वादशीचतुर्दशयो बृहसः । एकादशीत्रयोदशीपञ्चदशयः
सतोबृहत्यः । षोडशी पुरजणिक् । शिष्टा गायत्र्यः ।

६६ प्रमित्रयोर्वरुणयोःस्तोमो न एतुशुष्यः । नमस्वान्तुविजातयोः ३ या
धारयन्तदेवाःसुदक्षादक्षपितरा । असूर्ययिप्रमहसा २ तानःस्तिपातनूपावरुण
जरितृणाम् । मित्रंसाधयंतधियः ३ यदद्यसूरुडदितेऽनागामित्रोअर्यमा । सू-
वातिसवित्ताभगं ४ सुप्रावीरंस्तुसक्षयःप्रनुयामन्त्सुदानवः । येनोअहोऽतिपि-
प्रति ५ ॥ ८ ॥ उतस्वरजोअदितिरदब्धस्यव्रतस्यये । महोरजनिईशते ६
प्रतिवांसूरुडदितेमित्रंगृणीपेवरुणम् । अर्यमणंरिशादंसम् ७ रायाहिरण्ययाम-
तिरियमंवृकायशवंसे । इयंविप्रामिधसांतये ८ तेस्यामदेववरुणतेमित्रसूरिभिः

महं । इत्थंस्वश्रधीमहि १ बहवःसूरचक्षसोऽग्निजिह्वाऋतावृधः । त्रीणियेमु-
 विदधानिधीतिभिर्विश्वांनिपरिभ्रूतिभिः १० ॥ १ ॥ वियेदुधुःशरदंमासमादह-
 र्यज्ञमकुंचादृचम् । अनाप्यंवरुणोमित्रोअर्यमाक्षत्रंराजानआशत ११ तद्वोअ-
 द्यर्मनामहेसुकैःसूरउदिते । यदोहतेवरुणोमित्रोअर्यमायंमत्स्यरथ्यः १२
 ऋतावानऋतजाताऋतावृधोयोरासोअनृतद्विदः । तेषांवःसुन्नपुच्छुदिदृष्टमेनरः
 स्यामयेचंमरयः १३ उदुत्यदंशंतवपुर्विदवएतिप्रतिह्वरे । यदीमाशुर्वहतिद्वएत-
 शोविश्वस्मैचक्षसेअरम् १४ शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगंतस्तस्थुस्पतिसमयाविश्वमा
 रजः । सप्तस्वसारःसुवितायसूर्यवहन्तिहरितोरथे १५ ॥१० ॥ तच्चक्षुर्वेवहितंशु-
 क्रमूचरत् । पश्येमशरदंशंतजीवेमशरदंशतम् १६ काव्येभिरदाभ्यायांतव-
 रुणद्युमत् । मित्रश्चसोमपीतये १७ दिवोधामभिर्वरुणमित्रश्चायांतमद्गुहां ॥

पि॒व॒त॒सो॒म॒मा॒तृ॒जी १८ आ॒या॒तं॒मि॒त्रा॒वरु॒णा॒जु॒पा॒णा॒वा॒हृ॒ति॒न॒रा । पा॒तं॒सो॒-
म॒मृ॒ता॒वृ॒धा १९ ॥ ११ ॥

प्रति वां दश वासिष्ठोश्विनौ त्रिष्टुप् ।

६७ प्रति॒वा॒र॒थं॒नृ॒प॒ती॒ज॒र॒ध्व॒हृ॒वि॒ष्म॒ता॒म॒न॒सा॒य॒ज्ञि॒ये॒न । यो॒वां॒दू॒तो॒न॒धि॒ष्ण॒या-
व॒र्जी॒ग॒र॒च्छां॒स॒नु॒र्न॒पि॒तरा॒विव॒कि॒म १ अ॒शौ॒च्य॒ग्निः॒सं॒मि॒धा॒नो॒अ॒स्मे॒उ॒पो॒अ॒ह॒श्र-
न्त॒मं॒स॒श्चि॒द॒न्ताः । अ॒चे॒ति॒के॒तु॒रु॒प॒सः॒पु॒र॒स्ता॒च्छि॒ये॒दि॒वो॒दु॒हि॒तु॒ज॒यि॒मा॒नः २ अ॒भि-
वा॒न॒न॒म॒श्वि॒ना॒सु॒हो॒ता॒स्तो॒मैः॒सि॒प॒कि॒ना॒स॒त्या॒वि॒वृ॒क्त्वा॒न् । प॒र्वा॒भि॒र्या॒तं॒पृ॒थ्या॒भि-
र॒वा॒क्स्व॒र्वि॒दा॒व॒सु॒म॒ता॒र॒थे॒न ३ अ॒वो॒वा॒न॒न॒म॒श्वि॒ना॒यु॒वा॒कु॒हु॒वे॒य॒द्वा॒सु॒ते॒मा॒ध्वी॒व-
स॒युः । आ॒वा॒व॒ह॒न्तु॒स्थ॒वि॒रा॒सो॒अ॒श्व॒ाः॒पि॒वा॒थो॒अ॒स्मे॒सु॒पु॒ता॒म॒धू॒नि ४ प्रा॒ची॒मु॒दे-
वा॒श्वि॒ना॒धि॒य॒मे॒ऽम॒घ्रां॒सा॒त॒ये॒क॒त॒व॒स॒यु॒म् । वि॒श्व॒ा॒अ॒वि॒ष्टु॒वा॒ज॒आ॒पु॒रं॒धी॒स्त॒ानः॒श-

कंशर्चापतीशर्चाभिः ५ ॥ १२ ॥ अविष्टधीष्वश्विनानआसुप्रजावद्रेतोअह्वयं
 नोअस्तु । आर्वातोकेतनयेतुतुजानाःसुरत्वांसोदेवचीतिंगमेम ६ एपस्यवापूवृ-
 गत्वेवसख्येनिधिहितोमाध्वीरातोअस्मे । अहेळतामनसायातमर्वागुश्रन्ताह्वयं
 मानुषीपुविक्षु ७ एकस्मिन्योगैभुरणासमानेपरिवांसुसस्रवतोरयोगात् । नर्वा-
 यन्तिसुभ्योदेवयुक्तायेवाधुपुत्रणयोवहन्ति ८ असश्वतामघवद्योहिभूतंयेराया
 मधुदेयंजुनन्ति । प्रयेवन्धुसनुताभिस्तिरन्तेगव्यापृश्चन्तोअश्व्यामधानि ९ नम-
 हवमाशृणुतंयुवानायासिष्टवतिरश्विनाविराचत् । धृचंरत्नानिजरंतंचसरीन्ययं
 पातस्वस्तिभिःसदानः १० ॥ १३ ॥

आ शुभ्रा नव वसिष्ठोश्विनौ विराट् । अन्धे त्रिष्टुभौ ।

६८ आशुभ्रायातमश्विनास्वश्वगिरौदत्त्राजुजुपाणायुवांकोः । हव्यानिच-

प्रतिभृतावीतनः १ प्रवामन्धासिमद्यान्यस्थुरंगन्तहविषोवीतथेमे । तिरोअ-
 योह्वनानिश्रुतनः २ प्रवारथोमनोजवाइयतितिरोरजांस्यथिनाशततिः ।
 अस्मभ्यसूर्यायसूइयानः ३ अयंहयद्वावेव्याउअद्रिह्रुध्वोविवंक्तिसोमसुद्युव-
 म्याम् । आवल्गविप्रोववृतीतहव्यैः ४ चित्रंहयद्वांभोजंनन्वस्तिन्यत्रयेमहि-
 ज्वन्तयुयोतम् । योवामोमानुदधतेप्रियःसन् ५ ॥ १४ ॥ उतत्यद्वाजुरतेअ-
 थिनाभङ्गवानायप्रतीत्यहविदे । अधियद्वपेइतकृतिघृत्यः ६ उतत्यंभुज्युम
 थिनासखायोमध्येजहुदुरेवासःसमुद्रे । निरीपप्रदरावायोयुवाकुः ७ वृकाय
 चिज्जसंमानायशक्तमुतश्रुतंशयवेहयमाना । यावद्दयामपिन्वतमपोनस्तथ्यचि-
 च्छक्त्यथिनाशर्चाभिः ८ एयस्यकारुर्जरतेसूकैरत्रेवुधानउपसांसुमन्मा । इया
 तंवर्धदृश्यागयोभिर्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ९ ॥ १५ ॥

आवां रथः पङ्क्तिष्ठीश्विनौ त्रिष्टुप् ।

६१ आवांरथोरोदसीवह्वानोहिरण्ययोवृषभिर्यात्वश्वैः । घृतवर्तनिःपवि-
र्भिरुचानङ्पावोह्लानृपतिर्वाजिनीवान् १ सपप्रथानोअभिपञ्चभूमत्रिवन्दुरो
मनुसायांतुयुक्तः । विशोथेनगच्छथोदेवयन्तीःकुत्राचिद्याममश्विनादधाना २
स्वश्वायशासायांतमवार्गदस्त्रानिधिमधुमन्तंपिवाथः । विवांरथोवध्वाड्यादमा-
नोऽन्तान्द्विबोवावेतवर्तनिभ्याम् ३ यवोःश्रियंपरियोपावृणीतसरोढहितापरि-
तकम्यायाम् । यदेवयन्तमवथःशर्चीभिःपरिघ्नंसमोमनावांवयोगात् ४ योह
स्यवांरथिरावस्तउस्त्रारथोयुजानःपरिथातिवर्तिः । तेननःशंथोरुयसोव्युष्टैन्य-
श्विनावहतंयज्ञेअस्मिन् ५ नरागौरैवंविद्युतंतपाणास्माकमद्यसवनोपयातम् ।
पुरुत्राहिर्वांमतिभिर्हवन्तेमावामुन्येनिर्यमन्देवयन्तः ६ यवंभुज्यमवविहंसमुद्र

उदहयुरर्षसो अस्त्रिधानैः । पत्त्रिभिर्भ्रमैरेव्यथिभिर्दसनाभिरश्विनापारयन्ता ७
 नमूहवमार्गुणतंयुवानायासिष्टवृत्तिरंश्विनाविरावत् । धृत्तरत्नानिजरतंचसरीन्य-
 यंपातस्वस्तिभिःसदानः ८ ॥ १६ ॥

आ विश्वावारा सप्त यत्सिष्टोश्विनौ त्रिष्टुप् ।

७० आ विश्ववाराश्विनागतं नः प्रतत्स्यानं मवाचिवांपृथिव्याम् । अश्विनवा-
 जीशुनपृष्ठो अस्थादायत्सेदथुर्ध्रुवसेनयोनिम् १ सित्रक्लिंसावांसुमतिश्च निष्ठातां पि
 धर्मो मनुषो दुरोणे । योवांसमद्रान्त्सरितः पितृयंतं गवाचिन्नसुयुजायुजानः २
 यानिस्थानान्यश्विनादुघाथैदिवोपृहीष्वोपधीपुविशु । निपद्यतस्यमर्धनिसदन्तेषु
 जनायदाशुपेवहन्ताः ३ । चनिष्टेदेवाओषधीष्वप्सुयद्योग्या अश्र्वैथेऋषीणाम् ।
 पूरुणिरत्नादथैतैन्य १ स्मे अनुपूर्वाणि च लुपथुर्धुगानि ४ । शुश्रुवांसांचिदश्विनापू-

रूप्यभिब्रह्माणिचक्षाथेऋषीणाम् । प्रतिप्रयातंवरमाजनायास्मेवामस्तुसुमंति-
 श्वनिष्ठा ५ योवायज्ञोनासत्याहविष्मन्कृतब्रह्मासमयोऽभवति । उपप्रयातं
 वरमावसिंशमिमाब्रह्माण्युच्यन्तेवृषभ्याम् ६ इयंमनीषाड्यमश्विनागोरिमांसु-
 वृक्तिवृषणाजुपेथाम् । इमाब्रह्माणियव्यन्यग्मन्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ७
 ॥ १७ ॥ इति शाकल्यसंहितायां सप्तमे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

अप स्वमुः पञ्चसिष्ठाश्विनौ त्रिष्टुप् ।

७१ अपस्वसंरुपसोनगिजहीतेरिणक्तिक्वणीरुरुपायपन्थाम् । अश्वामघागो-
 मघावाहुवेमदिवानक्तंशरुमस्मद्युयोतम् ३ उपायातंदाशुपेमर्त्यायरथेनवामम-
 श्विनावहन्ता । युयुतसस्मदनिरामर्मावांदिवानक्तमाध्वीत्रासीथानः २ आवारथ-
 मवमस्यांव्युष्टौसुघ्नायवोवृषणोवर्तयन्तु । स्यूमंगभस्तिमतयुग्भिश्चैराश्विनाव-

सुमन्तवहेथाम् ३ योवारथोनृपतीअस्तिवोह्लात्रिवन्धुरोवसुंमासुस्रयांमा । आन
 एनानासत्योपयातमभियद्वाविश्वप्स्योजिगति ॥ ४ ॥ युवंच्यवानंजरसोऽमुमुक्तं
 निपद्वंऊहयुराशुमश्वम् । निरंहसस्तमंसःस्पतमत्रिनिजाहुपंशिथिरेधातमन्तः
 ५ इयंमनीपाइयमश्विनागीरिमासुवृक्तिवृषणाजुपेथाम् । इमाब्रह्माणियुवयून्ये
 गमन्यंपातस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ १८ ॥

आ गोमता पञ्च वसिष्ठोश्विनौ विष्टुष ।

७२ आगोमंतानासत्यारथेनाश्वोवतापुरुश्वन्द्रेणयातम् । अभिवांविश्वानियु-
 तःसचन्तेस्पाह्याश्रियातन्वाशुभाना १ आनोदिवेभिरुपयातमर्वाक्सजोप्रसाना-
 सत्यारथेन । युवोहिनेःसख्यापिदधाणिंसमानोवन्युरुततस्यविसम् २ उदुस्तो-
 मासोअश्विनोरबुधजासिब्रह्माण्यपसंश्वदेवीः । आविवासत्रोदसीधिष्ण्येमेअच्छा

विप्रोनासत्याचिवक्तिः ३ः विचेदुच्छन्त्यश्विनाउपासः प्रवांब्रह्माणि कारवोभरन्ते ।
 ऊर्ध्वभानुं सवित्तादेवो अश्रेहृहृदग्रयः समिधांजरन्ते ४ आपश्वातां चासत्यापरस्ता-
 दाश्विनायातमधुरादुदंकात् । आविश्वतः पाश्चजन्थे नरायायूं यंपातस्वस्तिभिः
 सदानः ५ ॥ १९ ॥

अतारिष्य पञ्च वीसष्टोश्विनौ त्रिष्टुप् ।

७३ अतारिष्मत्सस्यारमस्यप्रतिस्तोमदेव्यन्तोदधानाः पुरुदंसांपुरुतमा
 पुराजामर्त्याहवते अश्विनागीः १ न्युप्रियोमनुपः सादिहोतानासत्यायोयजंतवन्द-
 तेचः । अश्रुतं मध्वो अश्विनाउपाकआवावोचेविदथैप्रप्रथस्वान् २ अहंमयज्ञप-
 थामुराणाइमांसुवक्तिवृषणाजुपेथाम् । श्रुष्टिवेवंप्रीप्रितोवामवोधिप्रतिस्तोमैर्ज-
 रमाणोवसिष्ठः ३ उपत्यावर्द्धीगमतोविशेनोरक्षोहणासंभृतावीळुपाणी । सम-

न्धास्यग्मतमत्सराणिमानौमर्धिष्टमागतंशिवेन १४ आपश्चातांतासत्यापूरस्ता-
 दाश्विनायातमधुरादुदक्तात् । आविश्वतःपाश्र्वजन्येनरायाययंपातस्वस्तिभिः
 सदानः ५ ॥ २० ॥

इमा उवा १ इदृसिष्टोश्विनौ । प्रथमा तृतीया पञ्चमी च
 बृहस्पतः । शिष्टाः सतोबृहस्पतः ।

७४ इमा उवादिदिविष्टयउत्साहवन्तेअश्विना । अयंवामहेऽश्वसेशचीवसुविश-
 विशांहिगच्छथः १ युवंचित्रंददथुभोजनंनराचोदैथासुनृतावते । अर्वाग्रथंसम-
 नसांनियञ्छतंपिबंतंसोम्यमधु २ आयातमुपभूपतंमध्वःपिबतमश्विना । दुग्धं
 पयोवृषणाजन्यावसुमानौमर्धिष्टमागतम् ३ अर्वासेयेवामुपदाशुषोगह्युवां
 दीयन्तिबिभ्रतः । मक्षुयुभिर्नराहयेभिरश्विनादेवायातमस्मयू ४ अर्वाह्यन्तो

अश्विनापक्षःसचन्तसरयः । तार्यसतोमयथद्योश्रुवंपथशश्रुद्धिरस्मभ्यंनार्यंत्या ५
 प्रयेयुरं वकासोरथाडिवनृपातारोजनानाम् । उतस्वेनशवंसांशुशुवुनरंउताक्षिय-
 न्तिसुक्षितिम् ६ ॥ २१ ॥

व्युपा अष्टौ वसिष्ठ उपास्थिष्टुप् ।

७५ व्यु१ पाआवोदिविजाकृतेनाविष्कृण्वानामहिमानुमागात् । अपद्रुहस्त-
 मआवरजुष्टमङ्गिरस्तमापृथ्याअजागः १ महेनोअद्यसंवित्तायवेधुयोमहेसौ-
 भगायप्रयन्धि । चित्रंरयियशसंधह्रस्मेदेविमत्तैपमानुषिश्रवस्युम् २ एतत्ये
 भानवोदर्शतार्याश्चित्राउपसोअमृतासआगुः । जनयन्तोदैव्यानिव्रतान्यापणन्तो
 अन्तरिक्षाव्यस्थुः ३ एपास्यायुजानापराकात्पश्चक्षितीःपरिसद्योजिगतिः ।
 अभिपर्यन्तीव्युनाजनानादिवोदुहितासुवनस्यपत्नी ४ वाजिनीवतीसूर्यस्य

योषाचित्रामंधारायइडोवसूनाम् । ऋषिष्टुताजुरयन्तीसधोन्यपाउच्छतिवह्नि-
 भिर्गुणाना ५ प्रतिद्युतानामरुपासोअश्वाश्चित्राअंहश्रत्रुपसंबहन्तः । यातिशुभ्रा
 विश्वपिठारथेनुदधातिरत्नविधेतेजनाय ६ सत्यासत्येभिर्महतीमहद्भिर्देवीदेवेभि-
 र्यजतायजत्रैः । रुजदृह्लानिददंद्दुस्त्रियाणांप्रतिगावत्रुपसंवावशन्त ७ नूनोगोमं-
 द्वीरयद्वेहिरत्नमुपोअश्वावत्पुरुभोजोअस्मे । मानोवह्निःपुरुपतानिदकर्ययंपात
 स्वस्तिभिःसदानः ८ ॥ २२ ॥

उदु मत्त वासिष्ठ उपास्त्रिदुप् ।

७६ उदुज्योतिरमृतैत्रिश्वजन्यंविश्वानरःसवितादिवोअश्रेत् । ऋत्वादेवाना-
 मजनिष्टुचक्षुशारिर्कुर्भुवनंविश्वमूयाः १ प्रमेपन्थविवयानाअदृश्रन्नमर्धन्तोवसु-
 भिरिष्कृतासः । अभूदुकेतरुपसःपुरस्तात्प्रतीज्यागाद्विहर्म्येभ्यः २ तानीदृहा-

निवहुलान्यासिन्याप्राचीनमुदितासूर्यस्य । यतःपरिजारइवाचरन्त्युग्रौददृक्षेनपुः
नयतीव ३ तइद्वेवानासथुमादंआसन्नतावानःकवयःपूर्यासः । गह्लंज्योतिःपि-
तरोअन्वविन्दन्सत्यमन्त्राअजनयन्नयासम् ४ समानऊर्वअधिसंगतासःसंजा-
नतेनयतन्तेमिथस्ते । तेद्वेवानानिमिनन्तिव्रतान्यमर्धन्तोवसुभिर्यादमानाः ५
प्रतिव्वास्तोमरीळतेवसिष्ठाउपवुर्धःसुभगेतुष्टुवांसः । गवानित्रीवाजपत्नीनउच्छो-
र्षःसुजातेप्रथमाजरस्व ६ एपानित्रीरार्धसःसूनृतानामुवाउच्छन्तीरिभ्यतेवसि-
ष्टैः । दीर्घश्रुतरयिमस्मेदधानाययंपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ २३ ॥

उपो रुरुचे पद्मसिष्ठ उपास्त्रिष्टुप् ।

७७ उपोरुरुचेयुवतिर्नयोपाविश्वंजीवंप्रसुवन्तीचरायै । अभूदग्निःसमिधेमा-
नुपाणामकज्योतिर्वोधमानातमांसि १ विश्वप्रतीचीसप्रथाउदस्थाद्रुशुद्वासावि-

भ्रतीशुकमंश्वैत् । हिरण्यवर्णासुदृशीकसंहृगर्वामातानेऽयह्नामरोचि २ देवा-
 नांचक्षुःसुभगावहन्तीःश्वेतनयन्तीसुदृशीकमश्वम् । उपाअंदशिरिमभिव्यक्ता
 चित्रामघाविश्वमनप्रभूता ३ अन्तिवामादरेअमित्रमुच्छोर्वीगव्युतिमभयंकृधी
 नः । यावयेद्वेप्रआभरावसूनिचोदयराधोगृणतेमघोनि ४ अस्मेश्रेष्ठभिभानुभि-
 विंभाह्युपोदिविप्रतिरन्तीनआयुः । इपंचनोदधतीविश्ववारेगोमदश्वान्वद्रथवच्चरा-
 धः ५ यात्वादिदोदुहितवर्धयन्त्युपःसुजतिमतिभिर्वसिष्ठाः । सास्मासुधारयि-
 म्ज्वंवृहन्तयंपतस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ २४ ॥

प्रति पञ्च वसिष्ठ उपास्त्रिष्टुप् ।

७८ प्रतिकृतवःप्रथमाअंहश्रन्नध्वर्वाअंस्थाअअयोविश्रयन्ते । उयोअर्वाचावृ-
 हतारथेनज्योतिंज्मतावामस्मभ्यंवक्षि १ प्रतिपामग्निर्जरतेसामिहःप्रतिविप्रा

सोमतिभिर्गणन्तः । उपायातिज्योतिषावायमानाविश्वातमासिदुरितापदेवी २
 एताउत्याःप्रत्यदृश्रन्परस्ताज्ज्योतिर्यच्छन्तीरुपसोविभातीः । अर्जाजनन्तसूय
 यज्ञमग्निमपाचीनंतमोअगादजुष्टम् ३ अचेतिदिवोदुहितामघोनीविश्वेषश्यन्त्यु-
 पसंविभातीम् । आस्थाद्रथस्वधयायुज्यमानमायमश्वासःसयुजोवहन्ति ४ प्रति-
 त्वाद्यसुमनसोबुन्तास्माकासोमघवानोवयंच । तिल्विलायध्यमुपसोविभाती-
 र्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ५ ॥ २५ ॥

व्युपाः पञ्च वसिष्ठ उपास्त्रिष्टुप् ।

७१ व्युपाआवःपृथ्याइजनानांपश्चक्षितीमानुपावोधयन्ती । सुसंहग्भिरुक्ष-
 भिर्भानुमंश्रेद्विसूर्योरोक्षीचक्षसावः १ व्यञ्जतेदिवोअन्तेन्द्रकून्विशोनयुक्ताउप-
 सोयतन्ते । संतेगावुस्तमआवर्तयन्तिज्योतिर्यच्छन्तिसञ्चितंवाहू २ अभूदुपा-

इन्द्रतमामधोन्यजीजनत्सुवितायश्रवांसि । विदिवोदेवीर्दुहितादंधात्यङ्गिरस्तमा
सुकृतेवसूनि ३ । तावदुपेराधोअस्मभ्यरास्वथावत्स्तोतृभ्योअरंदोगुणाना ।
यात्वाजुवृषभस्यारवेणविदृह्यस्यदुरोअत्रैरौणोः ४ देवंदेवंराथसेचोदयन्त्य-
स्मद्रक्त्सनुताईरयन्ती । व्यूच्छन्तीनःसनयेधियोधाययंपातस्वुस्तिभिःसदा

नः ५ ॥ २६ ॥

प्रति त्वं वसिष्ठ उपाधिष्टुप् ।

८० प्रतिस्तोमैभिरुपसंवसिंष्ठागीभिर्विप्रासःप्रथुमाअंबुध्रन् । विद्यतयन्ती
रजंसीसमन्तेआविष्कण्वतीभुवनानिविश्वा १ एपास्यानव्यमायुर्दधानागृहीत-
मोज्योतिपोपाअबोधि । अग्रएतियुवतिरहंयाणाप्राचिकित्सूथयज्ञमग्निम् २
अश्वावतीगोमतीर्नउवासावैरवतीःसर्दमुच्छन्तुभद्राः । धृतंदुहानाविश्वतःप्रपीता

त्स्महि । यावहसिपुरस्पाह्वेनन्वतिरत्नंनदाशुवेमयः ३ उच्छन्तीयाकृणोपि
 मंहनामहिप्रख्येदैविस्वहृशे । तस्यस्तेरत्नभाजईमेहवयंस्याममातुर्नसनवः ४
 तच्चित्रायआभरोपोयदीर्घश्रुत्तमम् । यत्तेदिवोदुहितमर्तभोजनंतद्रास्वभूनजा-
 महे ५ श्रवःसरिभ्योअमृतवसुत्वन्वाजाँअस्मभ्यंगोमतः । चोदयित्रीमघोनः
 सनूतावत्युपाउच्छुक्पस्त्रिधः ६ ॥ १ ॥

इन्द्रावरुणा दश नमिष्ठ इन्द्रावरुणौ जगती ।

८२ इन्द्रावरुणायुवमध्वरार्यनोविशेजनायमहिशमैयच्छतम् । दीर्घप्रय-
 ज्यमतियोर्वनुष्यतिवयंजयेमपृतनासुदुढयः १ सम्राळन्थःस्वराळन्थउच्यतेवां
 महान्ताविन्द्रावरुणामहावसू । विश्वेदेवासःपरमेव्योमनिसंवामोजीवृषणासं-
 बलैदधुः २ अन्वपांखान्यतन्तमोजसासूयैमरयतंदिविप्रभुम् । इन्द्रावरुणामदे

ययंपतस्वस्तिभिःसदानः ३ ॥ २७ ॥ इति शाकलकूसंहितायां पञ्चमाष्टके
पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

प्रत्युपद्रमागाथमिन्द्रावरुणादशैन्द्रावरुणंहजागतंतुयुवानरावापञ्चपुनीपोधीराष्टौवारुणंहरदत्सप्त-
प्रगुन्धुवमन्त्यापाशाविमोचनीमोपुपञ्चगायत्रंजगत्सन्तंभवीरयासप्तवायव्यहौन्धश्चयादिवदुक्ताकुविद-
ज्ञावायोपञ्चशुचिन्वष्टावैन्द्राग्नीत्वंयवांद्वादशगायत्रमन्त्यानुष्टुप्क्षोदसापद्सारस्वतंतुतीयासरस्वते-
बृहद्भुमगाथःप्रस्तारमार्ङ्गःपरास्तिस्त्रोगायत्र्यःसरस्वतेयज्ञेदशैन्द्रयादिबार्हस्पत्यमन्त्यैन्द्रीचतृतीयानव-
म्यावैन्द्राग्राहाणस्पत्येअध्वर्यवःसप्तोक्तदेवतान्त्यापरोवैष्णवंतूहमित्यैन्धश्चित्सोनुमर्तः ।

प्रत्यु पद्विसिष्ठ उपाः । प्रथमा तृतीया पञ्चमी च बृहत्सः । शिष्टाः सतो बृहत्सः ।

८१ अम् प्रत्युअदइर्यायत्यु १ ष्छन्तीदुहितादिवः । अपोमहिंव्ययतिचक्षसे
तमोज्योतिष्कणोतिसूनरी १ उदुस्त्रियाःसृजतेसूर्यःसर्वाउद्यन्नक्षत्रमच्चिवत् ।
तवेदुशोव्युपिसूर्यस्यचसंभुकेनगमेमहि २ प्रतित्वादुहितर्विवुउषोजीराअभु-

त्समहि । यावहसिपरस्पाहर्वनन्वतिरत्नंनदाशुषेमयः ३ उच्छन्तीयाकृणोपि
 मंहनामहिप्रख्यैदेविस्वर्दृशे । तस्यास्तेरत्नभाजईमेहवयंस्याममातुर्नसनवः ४
 तच्चित्राघाभुरोयोयदीर्घश्रुत्तमम् । यत्तेदिवोदुहितमर्तुभोजनंतद्रास्वभुनजा-
 महे ५ श्रवःसरिभ्योअमृतंवसुत्वन्वाजाँअस्मभ्यंगोमतः । चोदयित्रीमघोनः
 सनूतावत्युयाउच्छदपस्त्रिधः ६ ॥ १ ॥

इन्द्रावरुणा दश नामिष्ठ इन्द्रावरुणौ जगती ।

८२ इन्द्रावरुणायुवमध्वरायनोविशेजनायमहिशमैयच्छतम् । दीर्घप्रय-
 ज्यमतिपोवनूप्यतिवयंजयेमुपतनासुदूढयः १ सन्नाळन्यःस्वराळन्यउच्यतेवा
 महान्ताविन्द्रावरुणामहावसू । विश्वेदेवासःपरमेव्योमनिसंवामोजोवृषणासं-
 बलदधुः २ अन्वपांखान्यतन्तमोजसासूयैमरयतंदिविप्रभुम् । इन्द्रावरुणामदे

अस्यमायिनोऽपिन्वतमपितःपिन्वतंधियः ३ युवामिद्युत्सुपतनासुबह्वयोयुवां
 क्षेमस्यप्रसवेमितज्ञवः । इगानावस्वदुभयस्यकारवइन्द्रावरुणासुहवांहवाम-
 हे ४ इन्द्रावरुणायविमानिचक्रथुर्विश्वाजातानिभुवनस्यमज्मना । क्षेमणिमि-
 त्तोवरुणंदुवस्यतिमरुद्रिरुद्रःशुभंमन्यइयेते ५ ॥ २ ॥ महेशुल्कायवरुणस्य
 नुत्विपओजोमिमातेशुवमस्युयंत्स्वम् । अजामिमन्यःश्रथयन्तमातिरइन्नेभि-
 रन्यःप्रवृणोतिभूयसः ६ नंतमंहोनदुरितानिमर्त्यमिन्द्रावरुणानतपःकृतंश्रन ।
 यस्यदेवागच्छथोषीथोअध्वरंनंतमत्स्यनशतेपरिहृतिः ७ अर्वाङ्गरादैव्येनावसां
 गंतशृणुतंहव्ययविमेजुजोपथः । युवोहिंसुख्यमुतवायदाप्यमार्डोकिमिन्द्रावरुणा
 नियच्छंतम् ८ अस्मार्कमिन्द्रावरुणाभरेभरेपुरोयोधाभवतंकृष्टयोजसा । यद्वा
 हवन्तनुभयेअथस्पृधिनरंस्तोकस्यतनयस्यसातिपु ९ अस्मेइन्द्रोवरुणोमित्रो

अ॒र्य॒मा॒धु॒न्न॒यं॒च्छ॒न्तु॒म॒हि॒श॒म॒स॒प्र॒थः । अ॒व॒ध्रं॒ज्यो॒ति॒र॒दि॒ते॒ऋ॒ता॒व॒धो॒दिव॒स्य॒श्लो॒कं
स॒वि॒तु॒र्मे॒ना॒मे॒ १० ॥ ३ ॥

युवां नरा दश वसिष्ठ इन्द्रावरुणौ जगती ।

८३ यु॒वा॒नां॒रा॒प॒श॒य॒मा॒ना॒स॒आ॒प्य॒प्रा॒चा॒ग॒व्य॒न्तः॒पृ॒थु॒प॒शो॒यो॒य॒मुः । दा॒सा॒चि॒व॒त्रा
हृ॒त॒मा॒र्या॒णि॒च॒मु॒दा॒सी॒मि॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒व॒सा॒व॒त॒म् १ य॒त्रा॒न॒रः॒स॒म॒र्य॒न्ते॒कृ॒त॒ध्वं॒जो॒य॒-
स्मि॒त्रा॒जा॒भ॒व॒ति॒किं॒च॒न॒प्रि॒य॒म् । य॒त्रा॒भ॒य॒न्ते॒भु॒य॒ना॒स्व॒दृ॒श॒स्त॒त्रा॒न॒इ॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒धि॒-
वो॒च॒त॒म् २ सं॒भू॒भ्या॒अ॒न्ता॒ध्व॒सि॒रा॒अ॒दृ॒क्ष॒ते॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒दि॒वि॒धो॒प्र॒आ॒रु॒ह॒त् । अ॒स्थ॒-
र्जे॒ना॒ना॒मु॒प॒मा॒रा॒त॒यो॒ऽर्वा॒ग॒व॒सा॒ह॒व॒न॒श्रु॒ता॒ग॒त॒म् ३ इ॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒व॒व॒ना॒भि॒र॒प्र॒ति॒-
भे॒द॒वृ॒न्व॒न्ता॒प्र॒सु॒दा॒स॒मा॒व॒त॒म् । ब्र॒ह्मा॒ण्ये॒वां॒गु॒ण॒त॒ह॒वी॒मि॒स॒त्या॒त॒त्सू॒ना॒म॒भ॒व॒त्पू॒-
रो॒हि॒तिः ४ इ॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒व॒भ्या॒त॒प॒न्ति॒मा॒घा॒न्य॒यो॒वु॒नु॒ग्रा॒म॒रा॒त॒यः । यु॒वं॒हि॒व॒स्व॒उ॒-

भयस्यराजथोऽधस्मानोऽवतंपार्थदिवि ५ ॥ ४ ॥ युवांहवन्तउभयांसआजि-
 ष्विन्द्रचवस्वौरुणंचसातथे । यत्रराजभिर्दशभिर्निवाधितंप्रसूदासमावतंतत्सु-
 भिःसह ६ दशराजानुःसमिताअयज्यवःसूदासमिन्द्रावरुणानयुयुधुः । सत्या
 नूणामंद्मसदामुपंस्तुतिर्देवाएंशामभवन्देवहूतिषु ७ दशराज्ञेपरियत्तायविश्वतः
 सूदासइन्द्रावरुणावशिक्षतम् । श्वित्यश्चोयत्रनर्मसाकपर्दिनोधिधाधीवतोअसं-
 पन्तत्संवः ८ वृत्राण्यन्यःसमिथेषुजिघ्रतेव्रतान्यन्योअभिरक्षतेसदा । हवामहे
 वांवृणणासुवृक्तिभिस्मेइन्द्रावरुणाशमयच्छतम् ९ अस्मेइन्द्रोवरुणोमित्रोअ-
 र्यमाद्युन्नयच्छन्तुमहिशमंसुप्रथः । अंब्रंज्योतिरदितेर्कतावृधेदिवस्यश्लोकस-
 वितुर्मानामहे १० ॥ ५ ॥

आवां पञ्च वासिष्ठ इन्द्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

८४ आवांराजानावध्वरेववृत्त्यांहव्येभिरिन्द्रावरुणानमोभिः । प्रवाघृतावा
वाह्वेर्दधानापरित्मनाविपुरुषाजिगति १ सुवोराष्ट्रं बृहदिद्वन्वतिद्यौर्यौसेतृभिर-
रज्जुभिःसिनीथः । परिनोहेळोवरुणस्यवृज्याउरुंनइन्द्रःकृणवदुलोकम् २
कृतंनोयन्नाविदथेपुचारुकृतं ब्रह्माणिसूरिपुप्रशस्ता । उपोरयिद्वेवजूतोनएतुप्रणः
स्पाहर्भाभिरूतिभिस्तिरेतम् ३ अस्मेइन्द्रावरुणाविश्ववारंरयिधंश्वसुंमन्तंपुरु-
क्षुम् । प्रयआदित्योअनृतामिनात्यमिताशूरोदयतेवसूनि ४ इयमिन्द्रंवरुणमष्ट
मेगीःप्रावचोकेतनयेतुजाना । सुरतासोद्वेववीतिगमेमयूंयंपातस्वस्तिभिः

सर्वानः ५ ॥ ६ ॥

भयस्यराजथोऽधस्मानोऽवतंपार्थदिवि ५ ॥ ४ ॥ युवांहवन्तउभयांसआजि-
 प्विन्द्रचवस्वोरुणंचसातये । यत्रराजभिर्दशभिर्निर्वाधितंप्रसूदासमावतंतत्सु-
 भिःसह ६ दशराजानुःसमिताअयज्यवःसूदासमिन्द्रावरुणानयुयुधुः । सत्या
 नूणामद्भसद्गामुपस्तुतिर्देवाएंग्रामभवन्देवहूतिषु ७ दशराज्ञेपरियत्तायविश्वतः
 सूदासइन्द्रावरुणावशिक्षतम् । श्वित्यश्चोयत्रनमसाकपर्दिनोधिधाधीवतोअसं-
 पन्ततत्सवः ८ वृत्राण्यन्यःसमिथेषुजिघ्रतेव्रतान्यन्योअभिरक्षतेसदा । हवामहे
 वांवृणसासुवृक्तिभिर्स्मेइन्द्रावरुणाशमयच्छतम् ९ अस्मेइन्द्रोवरुणोमित्रोअ-
 र्यमाद्युन्नयच्छन्तुमहिशमसप्रथः । अवग्रंज्योतिरदितेऋतावृधोदिवस्यश्लोकंस-
 वितुमैनामहे १० ॥ ५ ॥

आर्वा पञ्च वासिष्ठ इन्द्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

८४ आर्वा राजानावध्वरेववृत्त्यां ह्यवेभिभिरिन्द्रावरुणानमाभिः । प्रवाधृताची
वाह्वेर्दधानापरित्मनाविपुरूपाजिगति १ युवोराष्ट्रं बृहदिन्वत्त्रिद्यौ यैस्तेतृभिर-
रज्जुभिः सिनीधः । परिनोहेळोवरुणस्य वृज्या उरुं न इन्द्रः कृणवदुलोकम् २
कुतं नो यज्ञं विदथैषु चारुं कतं ब्रह्माणि सरिषु प्रगस्ता । उपोरयि वैवजूतेन एतु प्रणः
स्पाहाभिरूतिभिस्तिरेतम् ३ अस्मे ईन्द्रावरुणा विश्ववारं रयिं धत्तं वसुमन्तं पुरु-
क्षुम् । प्रय आवित्यो अनृता मिनात्यमिताशूरोदयेतवसूनि ४ इयमिन्द्रं वरुणमष्ट
मेगीः प्रावत्ते कितनयेतुतुजाना । सुरत्नासो वैवर्वाति गमेमयूयं पातस्वस्तिभिः
सवनिः ५ ॥ ६ ॥

पुनोपे पञ्च वासिष्ठ इन्द्रावरुणौ त्रिष्टुप् ।

८५ पुनीषिवा॑मरक्ष॑संमनीया॑सोमिन्द्रा॑वरुणा॒यजु॑बन्त । घृत॑प्रतीकाम॒यसं॑
ने॒र्वीतानो॑याम॒न्नुरु॑यताम॒भीके १ स्प॑र्धन्तेवा॒उदे॑व॒हूये॒अत्र॑ये॒धुध्वजे॑पु॒दिद्यवः॑
प॒तन्ति । यु॒वंता॑इन्द्रा॒वरुणा॑व॒मित्रा॑न्हन्त॒परा॑च॒शर्वा॑विषू॒चः २ आ॑र्पश्चि॒द्धिस्वय॑-
श॒सःस॑दःसु॒देवी॑रिन्द्र॒वरुण॑दे॒वता॒धुः । क॒ष्टीर॑न्यो॒धारय॑तिप्रवि॒क्ताव॑त्रा॒ण्यन्यो॑अ॒प्र-
ती॑निहन्ति ३ संसू॒क्रतु॑र्क॒तचि॑दस्तु॒होता॑य॒आदि॒त्यश॑व॒सावा॑नम॒स्थान् । आ॒वव॑र्त-
द॒वसे॑वा॒हवि॑ष्मान॒सवि॑त्सु॒वित्ता॑य॒प्रथ॑स्वान् ४ इ॒यमिन्द्र॑वरु॒णमष्ट॑मे॒गीः प्रा॑व॒त्तो-
के॒तन॑ये॒तत॑जाना । सु॒र॒त्नासो॑दे॒वर्षी॑ति॒गमे॑म॒यय॑पा॒तस्व॑स्तिभिः॒सदानः॑ ५ ॥ ७ ॥

धीराष्टौ वसिष्ठो वरुणस्त्रिष्टुप् ।

८६ धीरा॒त्वश्य॑महि॒नाजु॑र्न॒प्रिवि॑यस्त॒स्तम्भ॑रो॒दसी॑चि॒बुवी॑ । प्र॒नाक॑म॒ष्वन्तु॑-

नुदेवृहन्तं हितानक्षत्रं प्रथञ्च भूमं १ उत स्वर्वात् न्वा ३ संवदेत त्कवान्यं १ न्तर्वरुणे भु-
 वानि । किमेह वयमहंणानो जुपेत कृदामृळीकं सुमना अभिख्यम् २ पृच्छेते देवो
 वरुणद्विदृभूपो एमिचिकितुषो विपृच्छम् । समानमिन्मे क्वयं श्वदाहुरयं हतुभ्यं व-
 रुणो हर्णति ३ किमागं असवरुणज्येष्ठं यस्तो तारं जिघांससि सखायम् । प्रतन्मे
 वोचो दूळभस्य धावोऽवत्वाने नानमंसातुर इयाम् ४ अवद्गुंघानि विड्यासृजानोऽव-
 यावयं च कुमातनूभिः । अथ राजन्पठुतपुनतायं सुजावत्संनदां भ्रोवसिष्ठम् ५ न
 सस्वो वक्षो वरुणश्रुतिः सासुरामन्युर्विभीदको अर्चिनिः । अस्ति ज्याया न्कती यस
 उपरे स्वप्नश्चने वनृतस्य प्रयोता ६ अरंदा सो न मीह्लुपे कारण्यं हे देवाथ भूर्णयेऽनागाः ।
 अचेतय वृचि तो देवो अयो गृत्सरा ये कवितरो जुनाति ७ अग्रं सुतुभ्यं वरुण स्ववा-

बोहृदिस्तोमउपश्रितश्चिदस्तु । शंनःक्षेमेशमूयोगेनोअस्तुययंपातस्वस्तिभिः
सदानः ८ ॥ ८ ॥

रदत्सप्त वसिष्ठो वरुणस्त्रिष्टुप् ।

८७ रदत्पयोवरुणःसूर्यायप्राणींसिसमृद्धियानदीनाम् । सर्गोनसृष्टोअवती-
र्कतायंचकारमहीरवनीरहभ्यः १ आत्मातेवातोरजआनवीनोत्पशुनभूर्णियर्वसे
ससवान् । अन्तर्महांवृहतीरोदसीमेविश्वतिथामंवरुणप्रियाणि २ परिस्पशो
वरुणस्यस्मदिष्टाउभेपश्यन्तिरोदसीसुमेके । ऋतावानःकवयोयज्ञधीराःप्रचैतसो
यइप्रयन्तमन्मं ३ उवाचंमेवरुणोमेधिरायुत्रिःसप्तनामाध्याविभति । विद्वान्प-
दस्यगुह्यानवोचद्युगायविप्रउपरायशिक्षन् ४ तिस्रोद्यावोनिहिताअन्तरस्मन्ति-
स्रोभूमिरुपराःयद्विवानाः । गृत्सोराजावरुणश्चक्रएतंद्विविप्रुङ्घंहिरण्यथैशुभेकम्

५ अवृत्तिन्धुवंरुणोद्यौरिवस्थाद्रूपतोमगस्तुविष्मान् । गम्भीरशंसोरजसो
 विमानःसुपारक्षत्रःसतोअस्यराजा ६ योमळयातिचक्रुपेचिदागोवयस्यामवरु
 णेअनांगाः । अनुव्रतान्यदितेऋधन्तोयूपतस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ९ ॥

म शुन्ध्युवं सप्त वसिष्ठो वरुणस्त्रिष्टुप् ।

८८ प्रशुन्ध्युवंरुणायप्रैष्ठीमतिवसिष्ठमीह्युपभरस्व । यईमवश्रिकरतेयज-
 त्रंसहस्रामधुवंपणंवृहन्तम् १ अधान्वस्यसंहशजग्वानग्नेरनीकवरुणस्यमंसि ।
 स्वंप्रयत्समुद्रमीरयात्रमध्यम् । अधियदपांस्तुभिश्चरावप्रैह्यइखयावहैशुभेकम् ३
 वसिष्ठंहवरुणोनाव्याधादपिचकारस्वपामहोभिः । स्तोतारंविप्रःसुदिनत्वेअद्वा-
 यान्नुधावस्तंतनन्यादुपासः ४ कंत्यानिनौसख्यावभवुःसचावेह्यदंवकंपुरा

चित्र । बृहन्तं मानैवरुणस्वधावःसहस्रद्वारजगमागृहते ५ यआपि नित्योवरुण
 प्रियःसन्वामागोसिकृणवत्सखति । मात्एनस्वन्तोयक्षिन्भुजेमयन्धिष्माविप्रः
 स्तुवतेवरूपम् ६ ध्रुवासुत्वासुक्षित्पुक्षियन्तोव्य ७ स्मत्पाशंवरुणोमुमोचत् ।
 अबोवन्वानाअदितेरुपस्थाद्युयंपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ १० ॥

मो पु पञ्च वसिष्ठो वरुणो गायत्री । अस्या जगती ।

८१ मोपुवरुणमन्मयैगृहराजन्नहंगमम् । मूळासुक्षत्रमूळ्ये १ यदेमिप्र-
 स्फुरन्निवृद्धतिर्नध्मातोअद्रिवः । मूळासुक्षत्रमूळ्ये २ कृत्वःसमहदीनताप्रतीपं
 जगमाशुचे । मूळासुक्षत्रमूळ्ये ३ अपांमध्येतस्थिवांसंतृष्णाचिद्वज्रितारम् ।
 मूळासुक्षत्रमूळ्ये ४ यत्किचेद्वंवरुणदैव्येजनेऽभिद्रोहंमनुष्याऽश्वरामसि । अ-

चिन्तयन्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मदिनसोदेवरीरिपः ५ ॥ ११ ॥ इति शाक-
लर्कसंहितायां सप्तमे मण्डले पञ्चमोनुवाकः ॥ ५ ॥

प्र वीरया सप्त वीसष्ठो वायुस्त्रिदुष्ट् । अन्त्यानां त्रिष्टणापिन्द्रवायू ।

१० प्रवीर्यागुचयोदद्विरेवामध्वयुभिर्मधुमन्तःसुतासः । वहवायोनियुतो
याह्यच्छापिवासुतस्यान्धसोमदाय १ ईशानायप्रहृत्तियस्तानुदृशुचिसोमंगु-
चिपास्तुभ्यवायो । कृणोपितंमर्त्येषुप्रशस्तंजातोजायतेवाज्यस्य २ रायेन्य
जज्ञतरोदसोमेरायेदेवीधिपणाधातिदेवम् । अधवायुनियुतःसश्रतस्त्राउतश्वेतंव-
सुधितिनिरैक ३ उच्छन्नपसःसुविनाअरिप्राउरुज्योर्तिविदुर्दीध्यानाः । गव्यं
चिदूर्वमृशिजोविवत्रुस्तेषामनुंप्रदिवःससुरापः ४ तेसत्येनमनसादीध्यानाःस्वेन
युक्तसःकृतुनावहन्ति । इन्द्रवायुवीरुवाहंथवामीशानयोरुभिपक्षःसचन्ते ५

इज्ञानासोयेदधतेस्वर्णोभिश्चेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः । इन्द्रवायसुरयोविश्वमायुर्व-
द्विर्वरैः पृतनासुसह्युः ६ अर्वन्तो नश्रवंसोभिक्षंमाण्ड्रवायसुद्रुतिभिर्वसिष्ठाः ।
वाजयन्तः स्वर्वसेहुवेमययंपातस्वस्तिभिः सदानः ७ ॥ १२ ॥

कुविदङ्ग सप्त वसिष्ठ इन्द्रवायु विदुष् । प्रथमातृतीययोर्वायुः ।

११ कुविदङ्गनमसायेवुधासः पुरादेवाअनवद्यासआसन् । तेवायेवेमनवेवा-
धितायावासयन्नुपसंसर्षेण १ उशन्तादतानदभायगोपामासश्चपाथः शरवंश्रव-
र्षीः । इन्द्रवायसुद्रुतिर्वामिथानामार्डिकमीदृिसुवितंचनव्यम् २ पीवोअन्नान्रियिव-
धःसुमेधाःश्वेतःसिंपक्तिनियुतामभिथ्रीः । तेवायेवेसमनसोवितस्थुर्विश्वेन्नरःस्व-
पुत्यानिचक्रुः ३ यावत्तरंस्तन्वोइयावुदोजोयावुन्नरश्चक्षसादीध्यानाः । शुचिसो-
मंशुचिपापातमुस्मेइन्द्रवायसुदंतंवहिरेदम् ४ नियुवानानियुतःस्पाहर्वीराइन्द्र-

वायुसुरथयातसुर्वाक् । इदं हि वां प्रभृतं मध्वो अग्रमधं प्रीणाना विमुं मुक्तमस्मे ५
 यावोऽज्ञातं नियुतोयाः सहस्रमिन्द्रवायु विश्ववाराः सचन्ते । आभियंतं सुविदत्राभि-
 र्वाक्पातं नराप्रतिभृतस्य मध्वः ६ अर्वन्ते न श्रवं सो भिक्षमाणा इन्द्रवायुसुष्टुति-
 भिर्वसिष्ठाः । वाजयन्तः स्ववंसे हुवे मयं पातस्वस्तिभिः सदानः ७ ॥ १३ ॥

आ वायो पञ्च वसिष्ठो वायुस्त्रिष्टुप् । उपाद्याया इन्द्रवायू ।

१२ आवायो भूपशुचिपाउपनः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार । उपोते अन्धो मर्ध-
 मयामियस्य देवदधिष्वेपूर्वपेयम् १ प्रसोता जीरो अध्वरेष्वंस्थात्सोममिन्द्रायवा-
 यवेपिवंथ्यै । प्रयह्नां मध्वो अग्रियं भरन्त्यध्वर्यवो देवयन्तः शर्वाभिः २ प्रयाभिर्या-
 सिद्वाश्वांसमच्छानियुद्धिर्वायविष्टये दुरोणे । निनोरयिसुभोजसंयुवस्वनिवीरंग-
 व्यमश्व्यचुराधः ३ ये वायवं इन्द्रमादनासु आदेवा सो नितो शनासो अर्यः ४

घ्रन्तोवृत्राणि सरिभिः स्यामसासद्बांसोयुधानृभिरमित्रान् ४ आनो नियुद्धिः श-
 तिनीभिरध्वरंसहस्त्रिणीभिरुपयाहियज्ञम् । वायो अस्मिन्सवनेमाद्वयस्वययं
 पतस्वस्तिभिः सव्ननः ५ ॥ १४ ॥

शुचि न्वष्टौ वसिष्ठ इन्द्राग्नी त्रिष्टुप् ।

१३ शुचिनुस्तोमं नवं जातमद्येन्द्राग्नीवृत्रहणाजुयेथाम् । उभाहिवांसुहवा
 जोहवीमितावाजंसद्यउशतेघेष्ठा १ तासानुसीशवसानाहिभतंसांकवृथाशव-
 सागुवासां । क्षयन्तौरायोयवसस्यभरैः पङ्कवाजस्यस्थविरस्यघृज्वैः । २ उपो
 ह्यद्विदथवाजिनोगुर्धीभिर्विप्राः प्रमंतिमिच्छमानाः । अर्वन्तो नकाष्ठानक्षमाणा
 इन्द्राग्नीजोहुवतो नस्ते ३ गीर्षिभिर्विप्रः प्रमंतिमिच्छमान इष्टरयियशसंपूर्वभाजम् ।
 इन्द्राग्नीवृत्रहणासुवजाप्रनो नव्येभिस्तिरतंदृणैः ४ संयन्महीमिथतीस्पधमाने

तनुरूचाशूरसात्तायतैते । अदेवयुंविदथेदेवयुभिःसत्राहंतसोमसुताजनेन ५
 ॥ १५ ॥ इमामपुसोमंसुतिमुर्षनएन्द्राग्नीसौमनसायथातम् । नूचिद्धिपरिम-
 साथैअस्मानावांशश्वद्विर्ववृतायुवाजैः ६ सोअग्रएनानमसासमिद्धोऽच्छामित्र
 वरुणमिन्द्रवोचेः । यत्सीमागश्वकृमातत्सुमळतर्दयमादितिःशिश्चयन्तु ७ एता
 अग्रआशुयाणासंडृष्टीर्युवोःसचाभ्यश्यामवाजान् । मेन्द्रोनोविष्णुर्मरुतःपरि
 ख्यन्ययंपातस्वस्तिभिःसर्दानः ८ ॥ १६ ॥

इयं वां द्वादश वासिष्ठ इन्द्राग्नी गायत्री । अन्वानुष्टुप् ।

१४ इयंवांस्यमन्मनइन्द्राग्नीपूर्यस्तुतिः । अघ्राद्दृष्टिरिवाजनि १ अणुंत
 जरितुर्हवमिन्द्राग्नीवनंतंगिरः । ईशानपिप्यतुंधियः २ मापांपत्वार्थनोनेरन्द्रा-

श्रीमाभिशांस्तये । मानोरिरघतंनिवे ३ इन्द्रैअग्रानमौवृहत्सुवृक्तिमेरंयामहे ।
 धियाधेनाअवस्यवः ४ ताहिशश्वन्तईळंतइत्थाविप्रांसजृतये । सुवाधोवाजंसा-
 तये ५ तावांगीभिर्विपन्यवःप्रयस्वन्तोहवामहे । मेधसातासनिज्यवः ६ ॥ १ ७ ॥
 इन्द्राग्नीअवसागतमृसभ्यैचयणीसहा । मानोदुःशंसईशत ७ माकस्यनोअर-
 रुयोधतिःप्रणङ्कृत्यस्य । इन्द्राग्नीशमैयच्छतम् ८ गोमद्विरण्यवृहत्सुयद्दामश्वो-
 वृदीमहे । इन्द्राग्नीतद्वनेमहि ९ यत्सोमआसुतेनरइन्द्राग्नीअजोहवुः । सतीव-
 त्तासपर्यवः । १० उकथेभिवृत्रहन्तमायामन्दानाचिदागिरा । आङ्ग्यैराविवा-
 सतः ११ ताविदुःशंसमत्पुदुर्विद्वान्संरक्षस्विनम् । आभोगहन्मनाहतमुदधिह-
 न्मनाहतम् १२ ॥ १८ ॥

प्रसोदसा षडसिष्ठः सरस्वती त्रिष्टुप् । तृतीयायाः सरस्वान् ।

१५ प्रक्षोर्दसाघार्यसासत्रएपासरंस्वतीघरुणमार्यसीपूः । प्रवावंधानारथ्येव
यातिचिश्वाअपोमहिनासिन्धुरन्याः १ एकाचेतत्सरंस्वतीनदीनांशुचिचर्यतागिरि-
भ्यआसमूद्रात् । रायश्चेतन्तीभुवनस्यभूरर्धृतंपयोबुद्बुहेनाहुपाय २ सर्वावृधेन-
योयोपणासुवृषाशिशुर्वृषभोयज्ञियासु । सर्वाजिनंमघवंद्ध्योदघातिविसातयेतन्वं
मामृजीत ३ उतस्यानःसरंस्वतीजुपाणोपंश्रवत्सुभगायज्ञेअस्मिन् । मितज्ञे-
भिर्नमस्यैरियानारायायजूजाचिदुत्तरासखिभ्यः ४ इमाजुह्वानायुष्मदानमोभिः
प्रतिस्तोमंसरस्यतिजुपस्व । तवशर्मन्प्रियतमेदधानाउपस्थेयामशरणंनव-
क्षम् ५ अयमुत्तेसरस्वतिविशिष्टोद्वारावृतस्यसुभगेष्वावः । बर्धशुभ्रेस्तुवतेरासि-
वाजान्युपंपातस्वस्तिभिःसदानः ६ ॥ १९ ॥

बृहदु षड्वसिष्ठो गायत्री । आद्यानां तिस्रणां सरस्वती । त्रिष्टानां सरस्वान् ।
आद्या बृहती । द्वितीया सतोबृहती । तृतीया प्रसारपाङ्क्तिः ।

१६ बृहदु गायिपेवचोऽसूर्यानादीनाम् । सरस्वतीमिन्महयासुवक्तिभिःस्तो-
मैवसिष्ठुरोदसी १ तुभेत्तेमहिनाशुभ्रेअन्धसीअधिक्षियन्तिपरवः । सानोवो-
ध्यवित्रीमरुत्सखाचोदराथोमघोनाम् २ भद्रमिन्द्रद्राकृणवत्सरस्वत्यकंवारिचि-
ततिवाजिनीवती । गृणानाजंमदग्निवत्स्तुवानाचवसिष्ठवत् ३ जनीयन्तोन्व-
ग्रवःपुत्रीयन्तःसुदानवः । सरस्वन्तंहवामहे ४ येतैसरस्वकुर्मयोमधुमन्तोघृत-
श्रुतः । तोभर्नोऽविताभंव ५ पीपिवांसंसरस्वतुःस्तनंयोविश्ववंशतः । भक्षीम-
हिप्रुजामिपम् ६ ॥ २० ॥

यज्ञे दश यज्ञिष्ठो बृहस्पतिस्त्रिदुष् । आश्राया इन्द्रः । तृतीयानवम्ब्यो-
रिन्द्रात्रल्लणस्पती । अन्त्याया इन्द्रावृहस्पती ।

१७ युज्ञेद्वियोनुपदनेपृथिव्यानरोयत्रदेवयवोमदन्ति । इन्द्राययत्रसर्वनानि
सुन्वेगमन्मदायप्रथमंवर्यश्च १ आदेव्यावृणीमहे स्वसिवृहस्पतिर्नोमह्मआस-
खायः । यथाभवेममीह्लिपेअनागायोनोदातापरावतःपितेव २ तमूज्येष्टंनमंसा
ह्विभिःराज्ञेवंत्रल्लणस्पतिगृणीये । इन्द्रंश्लोकोमहिदैव्यःसिपक्नुयोब्रह्मणोदेवक-
तस्यराजा ३ सआनोयोनिंसदतुम्रेष्टेवृहस्पतिर्विश्ववारोयोअस्ति । कामोरायः
सुवीपस्यतंदात्पर्वज्ञोअतिसुश्रतोअरिष्टान् ४ तमानोअकमुमृतायजुष्टमिमेधासु
रमृतांसःपुराजाः । शुचिंक्रन्दयजतंप्रस्यान्बृहस्पतिमनुवार्णहुवेम ५ ॥ २१ ॥
तंशग्मासोअरुपासोअश्ववृहस्पतिसहवाहोवहन्ति । सहश्चिथस्यनीलंवत्सथ-

स्थंभोनरूपमरुपं वसानाः ६ सहिशुचिः शतपत्रः सशुन्ध्यहिरण्यवाशीरिपरिः
 स्वर्पाः । बृहस्पतिः सः स्वावेशक्रुष्वः पूरुसखिभ्य आसुतिकरिष्ठः ७ देवीदेवस्य
 रोदसीजनित्री बृहस्पतिवावृथतुर्महित्वा । वृक्षाध्यायदक्षतासखायः करद्वह्मणे
 सुतरासुगाथा ८ इयंवांब्रह्मणस्पतेसुवृक्तिब्रह्मेन्द्रायवृज्जिणे अकारि । अविष्टं
 धियोजिगतंपुरन्धीर्जजस्तमुर्योवनुपामरांतीः ९ बृहस्पतेयुवमिन्द्रश्रुवस्वोदि-
 व्यस्यैशार्थे उतपार्थिवस्य । धृतरथिस्तुवतेकीर्यैचिद्युयंपातस्वस्तिभिः स-

दानः १० ॥ २२ ॥

अध्वर्यवः सप्त वसिष्ठ इन्द्रब्रिष्टुर् । अन्त्याया इन्द्रावृहस्पती ।

१८ अध्वर्यवोऽरुणं दग्धमंशुजुहोतं नवपृभायक्षितीनाम् । गौराद्वेदीयौ अव-
 पानमिन्द्रो विश्वाहेद्यातिसुतसोममिच्छन् १ यदधिपेप्रदिविचावर्त्तदिवेदिवेपी-

तिमिदस्यवक्षिः । उतहृदोतमनसाजुपाणुशत्रिन्द्रप्रस्थितान्याहिसोमान् २
 ज्ञानःसोमंसहसैपपाथप्रतेभ्रातामहिमानमुवाच । एन्द्रपप्राथोर्व १ न्तरिक्षयुधा
 देवेभ्योवारिवश्वकर्त्तु ३ यद्योधयामहृतोमन्यमानान्त्साक्षांमत्तान्वाहुभिःशाश-
 दानान् । यद्दानुभिर्वृतइन्द्राभियुध्यास्तत्वयाजिसौश्रवसंजयेम ४ प्रेन्द्रस्यवो-
 चंप्रथमाकृतानिप्रनूतनामुघवायाचकारः । यदेदेवीरसंहिष्टमायाअथाभव
 त्केवलःसोमोअस्य ५ तवेदंविश्वंमभितःपशुर्व्य १ यत्पश्यसिचक्षसासूर्यस्य ।
 गंवांसिगोपतिरेकेन्द्रभक्षीमहितेप्रयतस्यवस्वः ६ बृहस्पतेयुवामिन्द्रश्रव-
 स्वादिव्यस्येशाथेउतपार्थिवस्य । धनंरथिस्तुवतेकीरयेचिद्युयंपातस्वस्तिभिः

सर्वानः ७ ॥ २३ ॥

परः सप्त वसिष्ठो विष्णुस्त्रिष्टुप् । उपान्वानां तिस्रणाभिन्द्राविष्णू ।

११ पुरोमात्रयातन्वावृधाननतैमहित्वमन्वंश्रुवन्ति । उभेतैविद्यरजसीपृ-
थिव्याविष्णोदिवृत्वंपरमस्यवित्से १ नतैविष्णोजायमानोनजातोदेवंमहित्तःप-
रमन्तमाप । उदस्तभानाकमृष्वंहन्तदाथर्थाचीककुभंपृथिव्याः २ इरावती
धेनूमतीहिभतंस्यवसिनीमनुषेदशस्या । व्यस्तभारोदसीविष्णवेतेदाधथपृथि-
वीमभितोमयूखैः ३ उरुंयज्ञायचक्रथुरुलोकंजनयन्तासूयमपासंमग्निम् । दा-
संस्यचिहृपशिप्रस्थमायाजुघ्नथुर्नरापतनाज्येषु ४ इन्द्राविष्णूहृंहिताःशम्बरस्य
नंवपुरौनवृत्तिचभ्रथिष्टम् । शतंवृचिनःसहस्रैचसाकंहथोअप्रत्थसुरस्यवीरान् ५
इयंमनीपावृहतीवृहन्तोरुक्रमातवसावृथयन्ती । रेवांस्तोमैविदथेषुविष्णोपिन्व-

तमिपोवृजनैष्विन्द्र ६ वपट्टेविष्णवासासार्कणोमितन्मेजुपस्वशिषिविष्टहव्यम् ।
वधन्तुत्वासुप्तुतयोगिरोमेयुयंपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ३४ ॥

नूततः सप्त वसिष्ठो विष्णुस्त्रिष्टुप् ।

१०० नूततौदयतेसनिष्यन्योविष्णवडरुगायायदाशत् । प्रयःसत्राचामनसा
यजातएतावन्तंनयमांविवासात् १ त्वंविष्णोसुसुमतिविश्वजंन्यामप्रयुतामेवया-
वोमतिदाः । पचोयथानःसुचितस्यभूरश्वीवतःपुरुश्चन्द्रस्यरायः २ त्रिदेवःपृथि-
वीमिपृतांविचक्रमेशुतचंसमहित्वा । प्रविष्णुरस्तुवसस्तंवीयान्त्वेपह्यस्यस्थ-
विरस्यनाम ३ विचक्रमेपृथिवीमिपृताक्षेत्रायविष्णुर्मनपेदशस्यन् । ध्रुवासौ
अस्यकीरयोजनासडक्षितिसुजनिमाचंकार ४ प्रतत्तेअद्यशिषिविष्टनामार्यः
शंसाभिव्युननिर्विद्वान् । तंत्वांगुणामितवसमतंयान्क्षयन्तमूस्यरजसःपराके

५ किमिनेविष्णोपरिचक्ष्यभूत्प्रयद्वक्षेशिपिविष्टोअस्मि । सावर्षीअस्मदपगूह
 एतद्यदन्यरूपःसमिथेवभूत् ६ वयदेविष्णवासआकुणोमितन्मेजुपस्वशिशिपिविष्ट
 हव्यम् । वधैन्तुत्वासुप्तुतयोगिरोभियंपपातस्वस्तिभिःसदानः ७ ॥ ३५ ॥
 इति शाकलर्कसंहितायां पञ्चमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

तिसःपद्मार्जन्यनुपर्जन्यायतृचंगायश्चद्वितीयापादनितृदेतेकुमारआग्नेयोपश्यद्रसिष्टएववावृष्टिका-
 मःसंवत्सरंदशपर्जन्यस्तुतिःसहृष्टान्मण्डूकांस्तुष्टावाद्यानुष्टुविन्द्रासोमापञ्चाधिकेन्द्रासोमंराक्षोन्नशापा-
 भिशापमापंपद्मसप्तवाद्याजागत्यएकाविंशतीत्रयोविंशयोचाष्टादशीमारुतीचदशमीचतुर्दश्यात्राग्नेय्यौदव्ये-
 कादशान्त्यानुष्टुम्नवमीद्वादशीत्रयोदशीसौम्यःसप्तदशीब्राह्म्यष्टमीपोलश्यावैच्यौप्रवर्षेपेतिचतसरे-
 न्योमानोरसइत्युपेरात्मनआशीरुत्तरोर्ध्वर्चःपृथिव्यन्तरिसंधौरितद्वैवतःपरंगायत्रंप्रागवत्समेऋषिशानु-
 क्तगोत्रःमाल्बवत्स्यात्काणोष्टुमण्डलंमाचञ्चतुस्त्रिंशन्मेघातिथिमेध्यातिथीएन्द्रबार्हतद्विप्रगाथादिद्वि-
 त्रिष्टुवन्तमाधंद्रुचंमगाथोपश्यत्सघौरःसन्त्रातुःकण्वस्यपुत्रतामगात्प्रायोगिश्रांसङ्क्षोयस्त्रीभूत्वापुमान-
 भूत्समेध्यातिथेदानंदस्वास्तुहिस्तुहीतिचतस्यैभिरात्मानंतुष्टावपत्नीचास्याङ्घ्रिसीधश्चतीपुंस्त्वमुपल-

भ्येनमीतान्पयानुष्टवेदवसोद्विचत्वारिद्वान्मेधातिथिराश्रिसश्चाप्रियमेधःस्वादबोलुदुवन्त्याभ्यांमेधा-
तिथिर्विभिन्दोदानंनुष्टापिबचतुर्विदातिर्मेध्यातिथिः प्रागर्थस्वनुदुव्गायत्र्यौबृहतीचान्त्याः कौरयाण-
स्यपाकस्थाम्नोदानस्तुतिर्यदिन्द्रसैकादेवातिथिस्तृचोन्त्यः पुरउष्णिगन्तः कुरुङ्गस्यदानस्तुतिस्तत्पूर्वा-
श्रतसः पीप्पयो वा ।

तिस्रः पृहसिष्टः कुमारो वाश्रेयः पर्जन्यस्त्रिष्टुप् ।

३०१ ॐम् तिस्रोवाचः प्रवदज्योतिरग्रायाएतद्दुहेमधुदोधमूधः । सवत्संक-
ष्वन्गर्भमोर्षधीनांसद्योजातोवृषभोरोरवीति १ योवर्धनओर्षधीनांयोअपांयोवि-
श्वंस्यजगतोदेवईशे १ सत्रिधातुंशरणंशर्मयसत्रिवर्तुज्योतिः स्वभिष्टयं १ स्मे २
स्तुरीरुत्वद्भवतिसूतउत्वद्यथावशंतन्वंचक्रएषः । पितुः पयः प्रतिगृभ्णातिमातातेन
पितावर्धतेतेनपुत्रः ३ यस्मिन्विश्वानिभुवंतामितस्थुस्तिस्त्रोद्यावस्त्रेधासश्चुरापः ।
त्रयः कोशासउपसेचनासोमध्वः श्रोतन्त्यभितोविरुद्राम् ४ इदं वचः पर्जन्यायस्व-

राजेहृदोअस्वन्तरंतज्जुजोपत् । मयोभुवोवृष्टयःसन्वस्मेसुपिप्पलाओषधीदं-
 वगोपाः ५ सरतोधावृषभःशश्वतीनांतस्मिन्नात्माजगतस्तस्थुयश्च । तन्मंक्रुते
 पतुशतशारदाययंपातस्वस्तिभिःसर्दानः ६ ॥ १ ॥

पर्जन्याय वृचं वसिष्ठः कुमारो वाग्नेयः पर्जन्यो गायत्री । द्वितीया पादानिचतृ ।

१०२ पर्जन्यायप्रगायतदिवस्पुत्रायमीह्रुपे । सनोयवंसमिच्छतु १ योगर्भ-
 मोषधीनांगवीकृणोत्येवताम् । पर्जन्यःपुरुषीणाम् २ तस्माइदास्येहविजृहो-
 तामधुमत्तमम् । इळानःसंयतंकरत् ३ ॥ २ ॥

संवत्सरं दश वसिष्ठो मण्डूकास्त्रिष्टुप् । आद्यानुष्टुप् ।

१०३ संवत्सरंशशायानात्राह्वणाव्रतचारिणः । वार्चपर्जन्यजिन्वितांप्रमण्डू-
 काअवादिपुः १ दिव्याआपोअभियेदेनुमायुन्दतिंनशुष्कंसरसीशायानम् ।

गयामह॑नमायु॒र्वत्सि॑नीनांमण्डू॒कानां॑व॒सुरत्रा॑समेति २ यदी॑मेनौड॒गतो॑अ॒भ्यव॑-
 र्षि॒त्तज्या॑वतःप्रा॒वृज्या॑गतायाम्।अ॒क्खली॑कृ॒त्यापि॑तरंनपु॒त्रोअ॒न्योअ॒न्यमु॑प॒वद॑न्त-
 मेति ३ अ॒न्योअ॒न्यम॑नु॒गृभ्णा॑त्येनो॒रपां॑प्र॒संगे॑यदमं॒न्दिपा॑ताम् । मण्डू॒कोय॑दभि-
 वृष्टः॑कनि॒ष्कन्पृ॑श्निःसंपे॒डुह॑रिते॒नवा॑चम् ४ यदै॑पाम॒न्योअ॒न्यस्य॑वाचै॒शाक्त॑स्येव
 वद॑तिशि॒क्षमा॑णः । सर्व॑तदे॒पांस॑मृ॒धेव॑प॒र्वय॑त्सुवाचो॒वद॑थना॒ध्यप्सुः ५ ॥ ३ ॥
 गो॒मायू॑रेकोअ॒जमा॑यू॒रेकः॑पृ॒श्निरे॑को॒हरि॑त॒एक॑ए॒पाम् । स॒मानं॑नाम॒विभ्र॑न्तो॒विरू॑-
 पाःपु॒रुत्रा॑वाचै॒पिपि॑शु॒र्वद॑न्तः ६ ब्राह्म॑णासो॒अति॑रा॒त्रेन॑सोमे॒सरो॑नपू॒र्णम॑भितो॒व-
 द॑न्तः । सं॒वत्सर॑स्यतद॒हःप॑रि॒ष्टय॑न्मण्डू॒काःप्रा॑वृ॒षीर्ण॑न्व॒भूव॑ ७ ब्राह्म॑णासःसो॒मिनो॑
 वाच॑म॒क्रत॑न्न॒ह्यक॑ण्वन्तःप॒रिव॑त्सरी॒णम् । अ॒ध्वर्य॑वो॒घर्मि॑णःसि॒ष्विवा॑नाआ॒विर्भ-
 व॑न्तिगु॒ह्याने॑के॒चित् ८ दे॒वहि॑तिंजुगु॒पुद्वा॑द॒शास्त्र॑कृतु॒नरो॑नप्र॒मिन॑न्त्येते । सं॒वत्सरे॑

प्रावृष्यागतायां तृषाघृमी अश्रुवते विसर्गम् १ गोमायुरदादृजमायुरबात्पृश्निरदाह-
रितोनोवसूनि । गवांसण्डूकाददृतः शतानि सहस्रसुवेप्रतिरन्त आयुः १० ॥ ४ ॥

इन्द्रासोमां पञ्चविंशतिर्वसिष्ठः । आद्यानां सप्तानां पञ्चदशी पञ्चविंशत्योश्चेन्द्रासोमौ रसो हणौ । नवमी-
द्वादशी त्रयोदशीनां सोमः । दशमी चतुर्दश्यां रश्मिः । एकादश्या देवाः । सप्तदश्या ग्रावाणः । अष्टादश्या
परुतः । त्रयोविंशत्याः प्रथमार्यस्य वसिष्ठः । द्वितीयार्यस्य पृथिव्यन्तरिक्षे । आद्याः पडष्टादश्याकविंशी-
त्रयोविंशत्यश्च जगसः । सप्तमी त्रिष्टुब्जगती वा । अन्सानुष्टुप् । शिष्टास्त्रिष्टुभः ।

१०४ इन्द्रासोमात्पतरक्षुञ्जतन्त्यर्पयतं वृषणात्तमोवृधः । पराशृणीतमृचि-
तोन्त्योपतंहतनुदेथानि शिशितमृत्रिणः १ इन्द्रासोमासमृधशसमृभ्य १ धंतपुर्ध-
यस्तुचरुरग्निर्वाइव । ब्रह्मद्विपैकव्यादैधोरचक्षसेद्वयोधचमनवायं किमीदिने २
इन्द्रासोमादुष्कृतोवृत्रे अन्तरं नारम्भणे तमसि प्रविध्यतम् । यथानातः पुनरेकंश्च
नोदयन्तद्वांमस्तुसहसेमन्युमच्छवः ३ इन्द्रासोमावृत्तयंतं द्विवोवृधंसंपृथिव्या अध-

द्वैः १ ७ वितिष्ठध्वंसरुतौविधिष्व १ च्छतगुभायतरक्षसःसंपिनष्टन । वयोर्येभत्वी
 पतयन्तिनक्तभियेवारिपीदधिरदेवेअध्वरे १८ प्रवर्तयदिवोअश्मानमिन्द्रसोम-
 भित्तमववृत्संशिक्षाधि । प्राक्कादपाक्कादधुरादुदकादाभिजहिरक्षसःप्रवतेन १९
 एतत्रत्येपतयन्तिश्वयातवृद्धन्द्रैदिप्सन्तिदिप्सवोऽद्याभ्यम् । शिदीतिष्ठाक्रःपिठु-
 नेभ्योवृधंननंसृजदशानियातुमद्भ्यः २० ॥ ८ ॥ इन्द्रोयातनामंभवत्पराज्जरो
 हविर्मधीनामभ्याश्चिवांसताम् । अभीदुष्ठाक्रःपरशुर्यथावनंपात्रेवभिन्दन्सत
 एतिरक्षसः २१ उलकयातुंशुश्रूलकयातुंजहिश्वयातुमुतकोकयातुम् । स्रुपर्ण-
 यातुमुतगध्रयातुंदुपदेवप्रमृणरक्षदन्द्र २२ मानोरक्षोअभिनन्दयातुमावतामपी-
 च्छतुमिधुनायाकिसिदिनां । पृथिविनुःपार्थिवात्पात्वहसोऽन्तरिक्षंदिव्यात्पात्व-
 रमान् २३ इन्द्रजहिपुसांसयातुधानंमुतस्त्रियंमाययाभावादानाम् । विप्र्रीवासो

स्तुतव्या इतना च तिस्रः पृथिवीरथो अस्तु विभवाः । प्रतिगुण्यतु यशो अस्य देवा यो नो
 दिवादिप्सति यश्च नक्तम् ११ सुविजानो च कितु प्रेजना य स चास च्चव चंसी पस्पु-
 धाते । तयो र्यत्स त्वयं यत्स ह जीयुस्तदित्सो मोऽवति हन्त्या सत् १२ नवा उ सो मो
 वृजिनं हि नो तिन क्षात्रियं मिथुया धारयन्तम् । हन्ति रक्षो हन्त्या स ह दन्त सुभा वि-
 न्द्रस्य प्रसितौ शयाते १३ यदि वा ह मनंत देव आस मो धं वा देवा अथ हे अंगे । किम-
 स्मभ्यं जात वे दो ह णो विद्रो युवा च स्ते नि ऋथं सं चन्ताम् १४ अथा मु रियु य दि या तु-
 धानो अस्मि य दि वा युं स्त त पु प रं प स्य । अथा स वी रै र्दृशा भिर्वि य या यो मा मो धं या तु-
 धाने तथा हं १५ ॥ ७ ॥ यो मा या तं तु या तुं धाने तथा ह यो वी र क्षाः शुचि र्स्मरि तथा हं ।
 इन्द्र स्तं हं न्तु मह त वा वु धे नो वि भ्वं स्य जन्तो रधु म स्पं दी षु १६ . प्रया जि गा ति ख गे लो व-
 नक्त म पं द्रु हा तु न्वं १ गुहं माना । वृषाँ अ नन्ताँ अ व सा पं दी षु प्रा वा णो ह्य न्तु रक्ष स्तं उ प-

दृष्टः १७. विनिष्ठध्वंमरुतोविधिषु १७ च्छतंशभायतरक्षसःसंपिनष्टन । वयोधेभृत्वी
 पृतयन्तिनकाभिषेवारिपोदधिरद्वेभ्रध्वरे १८ प्रवर्तयदिवोअश्मानमिन्द्रसोम-
 शितंमधवन्त्संशिदाधि । प्राक्कादर्पाकादधुरादुर्दकादमिजहिरक्षसःपर्वतेन १९
 एतज्जत्येपंतयन्तिश्वयातवुदन्द्रैद्विप्सन्तिद्विप्सवोऽदाभ्यम् । शिश्रीतेऽक्रःपिञ्ज-
 नभ्योवधंननंसृजदशानिंयातुमद्यः २० ॥ ८ ॥ इन्द्रोयातुनामंभवत्पराऽरौ
 हंविमर्षीनामुभ्याऽविवंसताम् । अभीदुशक्रःपरशुर्यथावनंपात्रेवभिन्दत्सत
 एतिरक्षसः २१ उलकयातंशुञ्जलकंयातंजहिश्वयातुमृतकोकंयातुम् । सूर्ण-
 यातमृतगृध्रयातंदृषद्वप्रमृणरक्षदन्द्र २२ मानोरक्षोअभिनन्दयातुमावंतामर्षो-
 च्छतुमिथुनायाकमीदिना । पृथिविनिःपाथिवात्पात्वंहंसोऽन्तरिक्षंदिव्यात्पात्वं-
 रमान् २३ इन्द्रजहिपुमांसंयातुधानंमृतस्त्रियंमाययाशाब्दानाम् । विप्र्रीवासो

मूर्देवाक्रदन्तमतिदंशन्सूयमुच्चरन्तम् २ ४ प्रतिचक्षुविचक्ष्वेन्द्रश्रसोमजागृतम् ।
 रक्षोभ्योवधमस्यतसुशानिंयातुमर्थः ३५ ॥ ९ ॥ इति शाकलकर्मसंहितायां सप्तमे
 मण्डले षष्ठेऽनुवाकः ॥ ६ ॥

॥ इति सप्तमं मण्डलं समाप्तम् ॥ ७ ॥

मा चिचतुस्त्रिंशन्मेधातिथिमेधयातिथी काण्वाविन्द्रो बृहती । आद्ययोः प्रगाथो घौरः काण्वो वा ।
 उपान्यानां चतष्टणामासङ्गः प्रायोगिः । अन्त्यायाः शश्वत्याङ्गिरस्यासङ्गस्य पत्नी । उपान्यानां चतसृ-
 णामासङ्गस्य दानस्वुतिः । अन्त्यायाः आसङ्गः । द्वितीया चतुर्थी च सतोबृहती । अन्त्ये त्रिष्टुभौ ।

१ मा चिद्वन्द्यद्विशींस्तुसखांयोमारिपणयत । इन्द्रमित्सतोतावृषणंसचास्ते
 मुहुर्कथाचंशंसत १ अवक्रक्षिणं वृषभं यथाजुरंगानचं वृणिसहंम् । विद्वेषणंसं-
 वननोभयं कुरंमंहिष्मभयाविनंम् २ यच्चिद्वित्वाजनाइमेनानाहवंन्तकृतये ।

अस्माकंब्रह्मेदमिन्द्रभूतते ज्हाविश्वाच्चवधैनम् ३ विततैर्यन्तेमधवन्चिप्रथितोऽप्या
 विप्रेजनानाम् । उपक्रमस्वपुरुषमभ्रवाजनेदिष्ठमतये ४ महेचनत्वामद्वि-
 वः पराशुल्कायदेयाम् । नसहस्रायुनायुतायवज्जिवोनज्ञातायंशतामध ५ ॥ १० ॥
 वस्यैन्द्रासिमेपितुरुतधातुरभुञ्जतः । माताचमैछदयथःसमावंसोवसुत्वनय
 राधसे ६ क्रेययुक्कदासिपुरुधाच्चिहितेमनः । अल्पियुधमखजकल्पुरंदरप्रगायत्रा
 अंगासिपुः ७ प्रास्मगायत्रमंचतवावातुर्यः पुरंदरः । याभिःकाणवस्योपंबुहिरा-
 सद्यासंहज्जाभिनत्पुरः ८ येतसन्तिदशान्विनःजातिनोयेसंहस्त्रिणः । अथांसोये
 तवृषणोरधुद्रवस्तेभिर्नस्तयमगाहि ९ आत्व १ द्यसंवदुधाहुवेगायत्रवंपसम् । इ-
 न्द्रधेनुंसदयामन्यामिपंसुरुधारामरंकतम् १० ॥ ११ ॥ यत्तुदत्स्वरएतंशंबुद्धुः
 वातस्थपर्णिनां । वहङ्कुत्संमाजुनेयंशतक्रतुःत्सरंदन्वुर्वमस्ततम् ११ यक्रुते

चिदभिधिपदःपुराज्जुभ्यंआतृदः । संधांतासंधिमपवापरुवसुरिर्कत्तविहृतंपुनः
 १२ माभूमनिष्ठयाइवेन्द्रत्वदरणाइव । वनांनिनप्रजहितान्यंद्रिवोदुरोपांसोअ-
 मन्महि १३ अमन्महीदंनशावोऽनुग्रासंश्रववृत्रहन् । सुकत्सुतमहताशूरराधुसा-
 नुस्तोमंमुदीमहि १४ यदिस्तोमंममश्रनंइस्माकमिन्द्रमिन्दवः । तिरःपुवित्रं
 ससुवांसंआशचोमदंन्तुतुभ्यावृधः १५ ॥ १२ ॥ आत्वं१द्यसधस्तुतिंवावातुः
 सख्युरागाहि । उषस्तुतिर्मथोनांप्रत्वांवृत्वधातिवद्विमसुष्टुतिम् १६ सोताहिसो-
 ममद्रिभिरमंनमत्सुधावत । गव्यावस्त्रैववासासयन्तइन्नरोनिधुक्षन्वक्षणाभ्यः १७
 अधुज्मोअथवादिवोवृहतेरोचुनादधि । अथावर्धस्वतन्वांगिराममाजातास्तृक-
 तोपृण १८ इन्द्रायसुमदिन्तंसंसोमंसातावरैण्यम् । शक्रपृणंपीपयुद्विश्वंयाधि-
 याहिन्वानंनवांज्युम् १९ मात्वांसोमंस्यगल्दंयासदायाचंन्नहंगिरा । भूर्णिमगा

नसर्वनेपुत्रुक्नुकईशान्ननयाचिपत् २० ॥ १३ ॥ मर्दनेपितंमर्दमुग्रमुद्रेणश-
वसा । विश्वेयांतरुतारंमद्वच्युतंमदेहिष्माददातिनः २१ शेषविवायीपुरुदेवीम-
तीयदाशुषे । ससुन्वतेचस्तुवतेचरासतेविश्वगतोअरिष्टुतः २२ एन्द्रयाहिमस्व-
चित्रेणदेवराधसा । सरोनपास्यदूरंसपीतितिभिरासोमोभिरुसदिफुरम् २३ आत्वा
सहस्रमाशतयुक्तारथेहिरण्यथे । ब्रह्मयुजोहरयइन्द्रकेशिनोवहनतसोमपीत-
ये २४ आत्वारथेहिरण्यथेहरीमुयुरशेष्या । श्रित्तिपृष्ठावहतांसधोअन्धसोवि-
वक्षणस्यपीतये २५ ॥ १४ ॥ पिबान्त्वंस्थगिर्वाणःसुतस्यपूर्वपाद्व । परिक्क-
तस्यरसिनइयमांसुतिश्चारुर्मदायपत्यते २६ यएकोअस्तिदंसनामहौउग्रोअभि-
व्रतैः । गमत्सशिपीनसयोपुदागामद्धवंनपरिवर्जति २७ त्वंपुरं चरिष्णवंबुधैःकु-

णस्यसंदिग्क । त्वंभाअनुचरोअर्थाह्विनायदिन्द्रहृद्योभुवः २८ ममत्वासुरउ-
 दित्तमममध्यदिनोदिवः । ममप्रपित्वेअपिभारैवसवास्तोमांसोअवत्सत २९
 स्तुहिस्तुहीदेतेषातिमहिष्ठासोमघोनांम् । निन्दिताश्वःप्रपृथीपरञ्ज्यामघस्यमे-
 ध्यातिथे ३० ॥ १५ ॥ आयदश्वान्वनन्वतःश्रद्धयाहंरथेरुहम् । उतवामस्युव-
 सुनशिकेततियोअस्तियाद्दःपशुः ३१ यञ्जामह्यंमामहेसहत्वचाहिरण्ययां ।
 एषविश्वान्यभ्यस्तुसौभंगास्तङ्गस्यस्वनद्रथः ३२ अधुह्यायोगिरतिदासद्वन्यानां-
 सङ्गोअमेदशाभिःसहस्रैः । अथोक्षणोदशामह्यंरुशान्तोनाकाइवसरसोनिरंति-
 षन् ३३ अन्वस्यस्थुरंदहशेपूरस्तादनुस्थकुरुवरन्वमाणः । शश्वतीनाथोभि-
 चक्ष्याहसुभद्रमरुभोजनविभषिं ३४ ॥ १६ ॥

इदं वसो द्विचत्वारिंशन्पेधातिथेः काण्यः प्रियपेधश्चाङ्गिरस इन्द्रो गायत्री । अन्त्यर्षोपेधा-
तिथिः । तयोरेव धिभिन्दोर्दानस्त्वतिर्देवता । अप्ठाविंश्यनुष्टुप् ।

२ इदं वसोऽसुतमन्थःषिव्वासुपूर्णमुदरम् । अनांभयित्ररिमाते १ नृभिर्धृतःसु-
तोअश्वैरव्योवारैःपरिपूतः । अश्वाननिक्तो नदीपुं २ तंतेयव्यंयथागोभिःस्वादुमंक्रम-
श्रीणन्तः । इन्द्रं च्वास्मिन्संधुमादे ३ इन्द्रइत्सोमपाणकइन्द्रःसुतपाविश्वचुः ।
अन्तदेवान्मर्त्याश्च ४ नयंङ्कोनदुराङ्गिर्नतुपाठंरुण्यचंसम् । अप्सृण्वत्सुहा-
दम् ५ ॥ १७ ॥ गोभिर्धृदोमन्थेअस्मन्मगंनवामुगयन्ते । अभित्सरान्तिधे-
नुभिः ६ त्रयइन्द्रस्यसोमाःसुतासःसन्तुदेवस्य । स्वैक्षयेसुतपात्रः ७ त्रयःको-
शांसःश्रोतन्तितिस्रश्चन्व १ सुपर्णाः । समानेअधिभामन् ८ शुचिरसिपुरुनि-
ष्ठाःक्षीरैर्मध्यतआर्वातैः । दधामन्दिष्टुःशूरस्य ९ इमेतइन्द्रसोमास्तीवाअस्मे

सतासः । शुक्राश्रितैर्यच्चन्ते १० ॥ १८ ॥ तांश्रितैरपुरोकाश्रितैर्द्रुमंसो-
मंश्रीणाहि । रेवन्तंहित्वाशृणोमि ११ हस्तुपीतासोयुध्यन्तेदुर्मदासोमसुरा-
याम् । ऊर्ध्वनृप्राजंरन्ते १२ रेवाद्द्वेवतःस्तोतास्यत्वावतोमयोनिः । प्रेदुंहरिवः
सुतस्य १३ उक्थंचनशस्यमानमगोरिरराचिकेत । नगायत्रंगीयमानम् १४
मानन्द्रपीयत्रवेमाश्रयैतेपरादाः । शिक्षांशचीवुःशचीभिः १५ ॥ १९ ॥ वयसु-
त्वात्तद्विदर्थाद्द्रव्यायन्तःसखायः । कण्वाउक्थयेभिर्जरन्ते १६ नघेमन्यदाधपनं-
वज्रंश्रपसोनविष्टौ । तवेदुस्तोमंचिकेत १७ इच्छन्तिदेवाःसुन्वन्तंनस्वप्रायस्पृ-
हयन्ति । यन्तिप्रमादमत्तन्द्राः १८ ओषुप्रयाहिवाजोभिसमिदृणीथाअभ्यं१स्मा-
न । मूर्हाद्द्वयुवंजानिः १९ मोष्वं१द्यदुर्हणावान्तसायंकरदारेअस्मत् । अश्रिर-
द्वंजामाता २० ॥ २० ॥ विद्याह्यस्यवीरस्यभूरिदावरीसुमतिम् । त्रिपुजात

स्युमनांसि २१ आतृषिंश्चकण्वं वन्तं नयां विद्मशवसानात् । युशस्तरं ज्ञात-
 मृतैः २२ व्येष्टं नरोत्तरिन्द्राय सोमं वीरायं शक्राय । भसापिबुजयौ २३ यो वेदि-
 ष्ठा अब्युषिष्यश्वावन्तं जरितृभ्यः । वाजंस्तोतृभ्यो गोमन्तम् २४ पन्थं पन्थमि-
 त्तोत्तराथाय तमदाय । सोमं वीरायुशराय २५ ॥ २१ ॥ पातावृत्रहास्तमा-
 षांगमन्त्रे अस्मत् । नियमते ज्ञातमूतिः २६ एह हरी ब्रह्मयुजां ज्ञानमावंक्षतः स-
 लायम् । गीर्षिंश्चुतं गिवणसम् २७ स्वादवुः सोमा आयाहि श्रुताः सोमा आ-
 य्माहि । शिमिन्नृषीवुः शर्वा यो नायमच्छासधुमादंम् २८ स्तुतंश्च यास्त्वावयान्ति
 महैराधंसे नभ्याय । इन्द्रकारिणं वधन्तः २९ गिरश्च यास्ते गिर्वाहि जुवथा चतुभ्यं
 तानि । सजाद्विरेभावांसि ३० ॥ २२ ॥ एवेदपतु विकृमिर्वाजा एको वज्रहस्तः ।
 सनादमृतोदयते ३१ हन्ता वृत्रं दक्षिणेनेन्द्रः पुरुपुरुहूतः । महान्महीभिः शर्वा-

भिः ३२ यस्मिन्निश्वाश्चर्षणार्थं उत च्यौ ज्ञाजयांसि च । अनुधेन्मन्दीमधोनः ३३
 एष एतानि चकारेन्द्रो विश्वाद्योऽतिशरणे । वाजदावांमधोनाम् ३४ प्रभंतिरिध
 गव्यन्तमपाकाञ्चिद्यमवति । इनोवसुसहिबोह्ला ३५ ॥ २३ ॥ सनिंताविप्रो
 अवाद्भिहन्तावृत्रं नृभिः शूरः । सत्योऽवित्ताविधन्तम् ३६ यजध्वैनांप्रियमेधाइन्द्रं
 सत्राचामनसा । योभूत्सोमैः सत्यमदा ३७ गाथश्रवसं सत्पतिं श्रवंस्कामंपुरु-
 त्मानम् । कण्वांसो गातवाजिनम् ३८ यक्रेतेचिद्वास्पुदेभ्यो दात्सखानुभ्यः
 शर्वावान् । ये अस्मिन्कामुमश्रियन् ३९ इत्थाधीवन्तमाद्रिवः कण्ठवंमेध्याति-
 धिम् । मेघोभूतोऽंशियन्नयः ४० शिक्षाविभिन्दो अस्मै चत्वार्ययुताददत् ।
 अथापरः सहसा ४१ उतसुत्येपंपोवृधामाकीरिणस्य नृया । जनिव्वनार्थमा-
 महे ४२ ॥ २४ ॥

पिब चतुर्विधातिर्भवातिथिः काण्व इन्द्रः प्रगाथा । अन्यानां चतसृणां पाकस्थान्नः कौरयाणस्य
दानस्तुतिः । एकविंशत्यनुष्टुप् । उपान्ये गायथौ । अन्या इहती ।

३ पिवांसुतस्यरसिनोभ्रस्वानइन्द्रगोमंतः । आपिनोवोषिसवमाद्यौवृथे-
इस्माअवन्ततुविथयः १ भयामतेसुमतावाजिनोवृथमानः स्तरभिमांतये । अ-
स्माञ्चिनाभिरवतावृषिधिभिरानः सुन्नयुयामय २ इमाउत्वापुरूवसो गिरीवर्धन्तु
याममं । पावकवर्णाः शुचंयोविपुश्चितो ऽभिस्तोमैरनपत ३ अयंसहस्रमृषिभिः
सहस्कृतः समुद्रइवप्रपथे । सत्यः सोअंस्यमहिमार्गणेभावोयज्ञेषुविपुराजये ४
इन्द्रमिद्वेवतातयुइन्द्रप्रयत्यध्वरे । इन्द्रसमीकेवनिनोहवामहइन्द्रधनंस्यस्तातये
५ ॥ २५ ॥ इन्द्रोमृज्जारोवसिपप्रथच्छवइन्द्रःसूयमरोचयत् । इन्द्रैहविश्वभुव-
नानियेमिरइन्द्रसुवानासइन्द्रवः ६ अभित्वांपूर्वपातयुइन्द्रस्तोमोभिरायवः । स्-

मीर्चानासंक्रभवःसमंस्वरजुद्भागुणन्तुपथैम् ७ अस्येदिन्द्रोवावधेवुण्यंशवोम-
 देस्तस्यविष्णोवि । अथातमंस्यमहिमानंमायवोऽनुष्टुबन्तिपूर्वथा ८ तत्त्वांयामि
 सुवीथितद्रक्षापूर्वाचिंतये । येनायतिभ्योभगवेषुनोहितेयेनप्रस्कणवुमाविथ ९
 येनासमुद्रमसंजोमहिरपस्तदिन्द्रवृष्णितेदावः । सद्यःसोअस्यमहिमानसंनशो
 यंक्षोणिरनुचक्रदे १० ॥ २६ ॥ शार्धानेन्द्रयत्वारयिंयामिसुवीथैम् । शरिधि
 वाजायप्रथमंसिपासतेशाधिस्तोमायपूर्व्य ११ शार्धानोअस्ययद्धैपौरमाविथ
 धियेन्द्रसिपासतः । प्राधियथारुशंसंश्यावकंकुपामिन्द्रप्रावुःस्वर्णरं १२ कन्न-
 व्योअतसिनांतुरोगुणितुमर्ष्यः । नहीन्वंस्यमहिमानंमिन्द्रयंस्वर्गुणन्तंआनुशुः
 १३ कदुस्तवन्तंऋतयन्तदेवतंऋषिःकोविप्रओहते । कदाहवमघवन्नित्द्रसुन्यतः
 कदुस्तवतआगमः १४ उदुर्येमधुमत्तमागिरःस्तोमासईरते । सत्राजितोधिन्-

साअक्षितोतयोवाज्जयन्तो रथाइव १५ ॥ २७ ॥ कण्वाइवुभृगवःसूयाइवुविश्व-
 मिद्धितमनशुः । इन्द्रस्तोमोभिर्महयन्तआयवःप्रियमेषासोअस्वरन् १६ युक्ष्वा
 हिवृत्रहन्तमहरीइन्द्रपरावतः । अर्वायिनोमघवन्तसोमंपीतयज्जग्रद्वेभिरागाहि
 १७ इमेहितेकारयोवावुशुधियाविप्रांसोमेषसातये । सत्वंनोमघवद्विन्द्रगिर्वर्णा
 वेनोनशृणुधीहवम् १८ निरिन्द्रवहतीभ्योवैव्रधनुभ्योअस्फुरः । निरवुदस्यमु-
 गंयस्यसायिनोनिःपवतस्यगाआजः १९ निरुमयोरुरुचुनिरुसूयोनिःसोमइन्द्रि-
 योरसः । निरन्तरिक्षादधमोमहामहिंकृपेतिद्विन्द्रपैस्यम् २० ॥ २८ ॥ यंमे
 दुरिन्द्रोमरुतःपाकंस्थामाकौरयाणः । विश्वेषात्मनाशोभिष्ठमुपेवदिविधावंमा-
 नम् २१ रोहितंमेपाकंस्थामासुधुरंकक्ष्यप्राम् । अदाद्रायोविव्रोधनम् २२
 यस्माअन्येदशाप्रतिधुरंवहन्तिवह्यः । अस्तंवयोनतुड्यम् २३ आत्मापितुस्त-

नृयसिंओजोदाअभ्यञ्जनम् । तुरीयमिद्रोहितस्यपाकस्थामानभोजंदातारम-
दवम् २४ ॥ २९ ॥

यदिन्द्रैकविंशतिर्देवातिथिः काण्व इन्द्रः प्रगाथा । पञ्चदश्यादीनि चतसृणां पूषा वा । अन्यानां
तिसृणां कुरुक्षस्य दानस्तुतिः । अन्त्या पुरजिष्णक् ।

४ यदिन्द्रप्रागपागदुङ्गन्यंवाह्वयसेनृभिः । सिमांपुरूनपृतोअस्थानुवेऽसिंप-
शर्धतुर्वशे १ : यद्वाकमेरुशंमेश्यावकेकपृइन्द्रंमादयसेसचा । कण्वांसस्त्वाब्रह्म-
भिःस्तामंवाहसइन्द्रायञ्छन्त्यागहि २ यथांगौरोअपाकतंतव्यज्ञेत्यवोरिणाम् ।
आपित्वेनःप्रपित्वेत्यमागहिकण्वेषुससचापिव । ३ मन्दन्तत्त्वामघवञ्चिन्द्रेन्दवो
राधोदेयायसुन्वते । आमुष्यासोममपिवश्रमसूतंत्येषुतद्विधियेसहः ४ प्रचंके
सहंसासहोवुभञ्जमुन्धुमोजंसा । विश्वेतइन्द्रपृतनायवोयहोनिवुक्षाहवयेमिरे ५

॥ ३० ॥ सहस्रैरेवसचतेयवीयुथायस्तथानकुपस्तुतिम् । पुत्रं प्रावृगीकं णुते सु-
 दीयं दाश्रोति नमं तकिभिः ६ सार्भे सुमाश्रमिन्मोघस्यं सख्येतव । महत्ते वृष्णा
 अभिचक्ष्यं कृतं परथे मतुर्वंशं यदुम् ७ सव्यामनुरिफुरयं वावसेवपानदानो अस्थरो-
 पति । मथ्यासंपुंकाः सारथे णधेनवस्तयमेहिद्रवापिवं ८ अश्वीरथी सुंरूप इद्गोमा
 इदं द्रते सखा । श्यात्रभाजावयंसासचते सदांचन्द्रोयातिस्तथामुपं . ९ ऋशयेन-
 तप्यं त्रवपानमागं हि पिवा सोमं वजाँ अनु । निमेधं मानो मधवन्दि वेदिं वओजिष्ठं
 दाधिपुंसहः १० ॥ ३१ ॥ अथ यो द्रावयात्वं सोमसिन्द्रः पिपासति । उपननयं-
 युजे वृषणाहरी आचं जगाम वृत्रहा ११ स्वयंचित्समन्यत्तदाशोरिर्जनो यत्रासो-
 मस्यतदुपसिं । इदं ते अन्नं युज्यं स मुंक्षितं तस्येहि प्रद्रवापिवं १२ रथेष्टायाध्वर्यवः
 सोमामिन्द्राय भोजन । अधिं ब्रह्मस्याद्रयो विचक्षते सुन्वन्तो दाश्वध्वरम् १३ उप

ब्रह्मवातावावृषणाहरीन्द्रमपसुवक्षतः । अवश्वित्वाससंयोऽध्वरुश्रियोवहन्तुरस-
 वनेदृषं १४ प्रपृषणं वृणमिहेयुज्यायपूरुवसुंम् । सशक्रशिक्षपुरुहूतनोधिष्यातुर्ज-
 रायेविमोचन १५ ॥ ३२ ॥ संनःशिशिहिभुरिजोरिवक्षुरंरास्वरायोविमोचन ।
 त्वेतन्नःसुवेदमुसियुवसुयंत्वांहिनोषिमत्यम् १६ वेमित्वापूपद्वज्जसेवेमिस्तोतंव
 आपृणे । नतस्यंवेभ्यरंणंहितद्वसोस्तुपेपुज्जायसान्ने १७ परागावोयवसंकच्चिदाधु-
 णेनित्युरेकर्णोअमत्य । अस्माकंपूपनवितेशिवोभवमंहिष्टोवज्जसातये १८ स्थरं-
 राधःश्रुताश्वंकुरुङ्गस्यदिविष्टिषु । राज्ञस्त्वेषस्यसुभगस्यरातिपुतुर्वशैवमन्महि
 १९ धीभिःसातानिकाणधस्यंवाजिनःप्रियमधैरभिद्युभिः । पृष्टिसहस्रानुनिम-
 जामजुनियुथानिगवामृषिः २० वृक्षाश्विन्मेअभिमिपुत्वेअंररणुः । गंभजन्तमेह-
 नाश्वंभजन्तमेहनां २१ ॥ ३३ ॥ इति शाकल्यैकसंहितायां पञ्चमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

दूरादेकाजचत्वारिंशद्भक्तातिथेराश्विनंदिद्विदृहत्यनुष्टुबन्तमन्त्यः पश्चार्धार्चौषस्यकशोदानस्तुतिर्म-
 ह्यैन्द्रोष्ट्राचत्वारिंशद्भक्तस्तत्त्वोन्त्यस्तिरिन्दिरस्यपार्श्वोव्यस्यदानस्तुतिः प्रयद्ः पदत्रिंशत्पुनर्वसोमाकृत-
 पानस्यपधिकासंशंसआश्विनंशानुष्टुभंत्वानूनसैकाशशकणोन्त्येगायइयाजपाद्येचाद्याचतुर्थीपष्टीचतुर्द-
 श्याद्येचपृहत्यः पश्चमीककुब्दशान्याद्यास्त्रिष्टुटिविराङ्गात्पोयत्स्थः पट्प्रगायोपश्यदृहतीमध्येज्योतिरनु-
 ष्टुवास्तारपाङ्गः प्रगाथस्त्वमग्नेदशवसआग्नेयेगायत्रेन्त्यात्रिष्टुवाद्यापतिष्टोपांद्यावर्धमाना ।

दूरादेकाजचत्वारिंशद्भक्तातिथिः काण्योश्विनौ गायत्री । समन्त्रिंशत्तम्या द्वितीयार्धस्यान्त्ययोश्च
 वैषस्य कशोदानस्तुतिः । उपाद्ये बृहस्यौ । अन्त्यानुष्टुप् ।

५. उम् दूराद्विहेव्यत्सत्परुणप्सुरशिश्वितत् । विभानुंविश्वधातनत् १ नव-
 दंशामनोयुजारथेनपृथुपाजंसा । सर्वथेअश्विनोषसम् २ युवाभ्यांवाजिनिविस
 प्रतिस्तोमांअदक्षत । वाचंदतोयथोहिषे ३ पुरुप्रियाणंजुतयंपुरुमन्द्रांपुरुवसू ।
 स्तुपेकण्वासोअश्विनां ४ मंहिष्टावाजसातंभेषयन्ताठाभस्पती । गन्तरादाभु-

षोडशम् ५ ॥ १ ॥ तासुदेवायदाशुषेसुमेधामवितारिणिम् । घृतैर्गन्धैर्तिमुक्ष-
 तम् ६ आनुःस्तोममुपद्रवत्तयैश्वेनेभिर्गार्गाभिः । यातमश्वेभिरश्विना ७ येभि-
 स्तिशःप्रायतोदिवोविश्वानिरोचुना । त्रीरूक्त्पदिदीयथः ८ उतनोगोमन्ती-
 रिपुंउतसातीरहर्विदा । विपुथःसातयोसितम् ९ आनोगोमन्तमश्विनासुवीरंसुर-
 थैरियम् । योह्लमश्ववतीरिपुः १० ॥ २ ॥ वावधानावाभरुपतीदसाहिरंण्य-
 वर्तनी । पिवंतंसोम्यंमधुं ११ अस्मभ्यंवाजिनीवसुमघवद्व्यश्वसुप्रथः । ह्रुदि-
 यन्तमदाभ्यम् १२ निपुब्रह्मजनानांयाविष्टुत्तयमागतम् । मोष्वं१ न्याउपांरत-
 म् १३ अस्यपिवतमश्विनायुवंमदस्यचारुणः । मध्वोर्रातस्यधिष्ण्या १४ अ-
 स्मेआवहतंरपिंशुतवन्तंसहस्रिणाम् । पुरुश्वंविश्वयांयसम् १५ ॥ ३ ॥ पुरुत्रा-
 च्छिद्वीनराविद्वयन्तेमनीपिणः । वापद्भिरश्विनागतम् १६ जनसोवृक्त्वाह-

पोह्विष्मन्तोअरंकृतः । युवांहवन्तेअश्विना १७ अस्माकंसुवर्वासुपंसतोमो-
 वाहिष्ठोअन्तमः । युवाभ्याभूत्वश्विना १८ योहंवांसधुनोहतिराहितोरथुचपैणे ।
 ततःपिवतमश्विना १९ तेननोवाजिनीवसुपश्वतोकायशंगवे । वहंतंपीवरीरि-
 षः २० ॥ ४ ॥ उत्तनोद्विष्याद्वपुतसिधूरहविदा । अपुहारेववर्षथः २१ कदा-
 वातोप्याविषत्समुद्रजहितोनेरा । यद्द्वारथोविभिष्पतात् २२ युवंकणवायनासु-
 त्यापिरिसायहृन्प्ये । शश्वदूतोदैशस्यथः २३ ताभिरयांतमतिभिर्नव्यसिभिः
 सुशस्तिभिः । यद्वावृषणवसूहवे २४ यथाचित्कणवुमावतंप्रियसैवमुपस्तुतम् ।
 अत्रिंजिंजारमश्विना २५ ॥ ५ ॥ यथोतकल्पेधुनंशुंगोवृगस्वम् । यथावा-
 जंपुसोर्भरिम् २६ एतावद्वावृषणवसूअतोवाभूयोअश्विना । गुणन्तःसुन्नमी-
 महं २७ रथुहिरण्यवन्धुरंहिरण्यभाशुमाश्विना । आहिस्थाथोदिविस्पर्श-

म् ३८ हिरण्यपरिवारिभिर्याअक्षोहिरण्ययः । उभाच्चक्राहिरण्यया ३९ तेननो
 वाजिनीवसुपरावतेश्चिदागतम् । उभेमांसुष्टुतिमम् ३० ॥६॥ आवहेथेपराकात्पु-
 वीश्रन्तावश्विना । इयोदासीरमर्त्या ३१ आनोद्युन्नैराश्रवोभिरारायायातमश्वि-
 ना । पुरुश्रन्द्रानासत्या ३२ एहवांप्रुपितप्नवोवयोवहन्तुर्णिनः । अल्छास्व-
 ध्वरंजनम् ३३ रथंयामनुंगायस्यइषावतैतेसह । नचक्रमभिवाधते ३४ हिर-
 ण्ययेनरथेनद्वत्पाणिभिरश्वैः । धीज्वनानासत्या ३५ ॥ ७ ॥ युवंमृगंजागृ-
 वांसस्वदधोवावृषणवसू । तानःपृङ्गुमिगरयिम् ३६ तामेअश्विनासनीनांवि-
 द्यातंनवानाम् । यथाचिञ्चैद्यःकशुःशतमुष्टानांददत्सहस्रादशंगोनाम् ३७ यो-
 मुहिरण्यसंहशोदशराजोअमंहत । अयस्पदाइञ्चैद्यस्यकष्टयश्चर्मकाअभितो-

जनाः ३८ माकिरेनापुथागाद्येनेभेयन्तिचेदर्थः । अन्योनेत्सुरिरोहतेभूरिदावत्तरो-
जनः ३९ ॥ ८ ॥ इत्यष्टमे मण्डले प्रथमोनुवाकः ॥ १ ॥

पराँ इन्द्रोष्टाचत्वारिंशदत्सः काण्व इन्द्रो गायत्री । अन्त्यानां

तिष्ठणां विरिंदिरस्य पारशव्यस्य दानस्तुतिः ।

६ महँइन्द्रोयओजसापुर्जन्योवाष्टिमँइव । स्तोमँवृत्सस्यंवावधे १ प्रजा-
मत्स्यपिप्रतःप्रयद्भरन्तवह्वयः । विप्रःकृतस्यवाहसा २ कण्वाइन्द्रंयदकृत
स्तोमँयद्भस्यसाधनम् । जामिद्भुवतुआयुधम् ३ समस्यमन्यवेविओविश्वो
नमन्तकष्टयः । समुद्रायैवासिन्धवः ४ ओजस्तदस्यतिविपशुभेयत्समवंत-
यत् । इन्द्रश्चर्मवरोदसी ५ ॥ ९ ॥ विचिह्वन्नस्यदोधंतोवज्जंणशतर्धवर्णा ।
शिरौविभेदवृणिना ६ इमाअभिणोनुमोविपामग्रपुधीतयः १ अग्नेःशो-

चिर्नाद्व्युतः ७ गुहासुतीरुपुत्रमनाप्रयच्छोचन्तधीतयः । कण्वांक्रुतस्युधा-
 रया ८ प्रतमिन्द्रनशीमहिस्थिंगोमन्तमश्विनम् । प्रब्रह्मपूर्वाचितये ९
 अहमिद्विपितुष्परिमेधामृतस्यजप्रभं । अहंसूयैइवाजानि १० ॥ १० ॥ अहं
 प्रतेनमन्मनागिरःशुभामिमिकणववत् । येनेन्द्रःशुष्मिद्वेषे ११ येत्वांमिन्द्रन
 तंष्टुवर्कपयोचेचतुष्टुवुः । ममेद्वर्धस्वसुष्टुतः १२ यदस्वमुत्पुरध्वनीद्विवत्रंपवर्शो
 रुजन् । अपःसंसुद्रमैरयत् १३ निशुष्णान्द्रयणोसिवज्जयन्धस्वयि । वृषा-
 ह्युप्रशुण्वये १४ नद्यावइन्द्रमोजसानान्तरिक्षाणिवृज्जिणम् । नविंव्यचन्तभमं-
 यः १५ ॥ ११ ॥ यस्तइन्द्रमहीरपःस्तभयमानुआशयत् । नितंपयांसुशि-
 श्रयः १६ यइमेरोधसीमुहीसमीचिसिमजप्रभीत् । तमोभिरिन्द्रतंगृहः १७ य
 इन्द्रयतंयस्त्वाभयगवोयेचतुष्टुवुः । ममेदुप्रशुधिहवम् १८ इमास्तइन्द्रपृथ्वीषु-

तंदहतआधिरम् । एनामतस्याप्युषीः १९ याद्वन्द्वप्रस्वस्त्वासागर्भमर्चकिर-
न् । परिधर्मवसूयम् २० ॥ १२ ॥ त्वामिच्छ्वसस्पतेकण्वाउक्थेनवावधुः ।
त्वांसुतासइन्दवः २१ तवेदिन्द्रप्रणीतिपतप्रशस्तिरद्विवः । यज्ञोवितन्तसा-
र्यः २२ आनइन्द्रमहीमिषुंपुरंनदधिगोमतीम् । उत्प्रजांसुवीर्यम् २३ उत्त-
त्यदाश्वश्वयंपदिन्द्रनाहुषीष्वा । अग्निविक्षुप्रदीदपत् २४ अभिन्नजनतलिवेसूरु-
पाकचक्षसम् । यदिन्द्रमुक्यांसिनः २५ ॥ १३ ॥ यद्भक्तविषीयसइन्द्रप्ररा-
जसिञ्चितीः । महाअंपारओजसा २६ तंवाह्रविष्मतीर्विउत्तपञ्चवतऊतये ।
उरुज्ययसमिन्दुभिः २७ उपह्वरेगिरुणासंगुथेचनदीनाम् । धियाविप्रोअजा-
यत २८ अतःसमुद्रमुदतश्चिकित्वाअवपश्यति । यतोविपानएजाति २९
आदित्यन्त्युरेतसोऽप्योतिपश्यन्तिवासरम् । पुरोयाद्विधयतेद्विवा ३० ॥ १४ ॥

कर्वांसइन्द्रतेमतिविश्वधीन्तिपौस्वम् । उतोथाविष्टवृष्ण्यम् ३१ इमांसइन्द्र
 सृष्टितंजुपस्वप्रसुमामवं । उतप्रवर्धयामतिम् ३२ उतव्रह्मणयावयंतभ्यंपवृद्धव-
 ज्जिवः । विप्राअतक्षमजीवसे ३३ अभिकर्वाअनृतापोनप्रवृतायुतीः । इन्द्रं
 वनन्वतीमतिः ३४ इन्द्रंमुक्थानिवावधुःसमुद्रामिवसिन्धवः । अनुत्तमन्युमज-
 र्स्म ३५ ॥ १५ ॥ आतोयाहिपरावतोहारभ्याहयताभ्याम् । इमामिन्द्रसुत
 षिव ३६ त्वामिद्वृत्रहन्तमजनासिवकवर्हिषः । हवन्तेवाजसातये ३७ अनु-
 त्वारोक्षसीउभेचक्रनवत्यंतशम् । अनुसुवानसइन्दवः ३८ मन्दस्वासुस्वर्णर
 उतेन्द्रशयुणावति । मत्स्वाविवस्वतोमती ३९ वावधानउपयाविवृषावृज्यरेरि-
 वीव । वृत्रहासोमपातमः ४० ॥ १६ ॥ ऋषिर्हिपूर्वाजाअस्येकईशानुओज-
 सा । इन्द्रचोष्कयस्तेवसु ४१ अस्माकंत्वासुताउपवीतपृष्ठाअभिप्रयः । शतंव-

हन्तुहरयः १२ इमांसुपुत्र्याधिभयमधोर्धृतस्यपिप्यधीम् । कणवाटुकथेनवाव-
 धुः १३ इन्द्रमिद्विमहीनामधेवृणितमन्यैः । इन्द्रसनिप्यरुतये १४ अर्वाश्वत्वा
 पुरुष्टतप्रियमधस्तुताहरीं । सोमपेयायवक्षतः १५ अतमहंतिरिदिसहस्रंपर्था-
 वाददे । राधांसियादानाम् १६ त्रीणिअतान्यवतांसहस्रादशगोनाम् । दद-
 प्यज्यायसाधे १७ उदानङ्ककुहोदिवमुप्राश्वतुर्यजोददत् । श्रवसायाद्वंज-
 नम् १८ ॥ १७ ॥

म यद्गः पदत्रिंशत्पुनर्धत्सः काणो मरुतो गायत्री ।

७ प्रयद्वास्त्रिष्टुभमिधुंमरुतोविप्रोअक्षरत् । विपवतेपुराजथ १ यदङ्गतीविषी-
 ययोयामंडाआअचिध्वम् । निपवताअहासत २ उदीरयन्तवायुभिर्वाश्रासः
 पृश्रिमातरः । धुक्षन्तपिप्युपीमिग्रम् ३ वपन्तिमरुतोमिहंपवेपयन्तिपवतान् ।

यद्यामंयान्तिवायुभिः १ नियद्यामायवोगिरिनिसिन्यवोविधर्मणे । महेशुष्मा-
 ययोमिरे ५ ॥ १८ ॥ युष्माँडुनकंसूतयेयुष्मान्दिवहवामहे । युष्मान्प्रयुत्यध्वरे
 ६ उदत्येअरुणाप्संवश्वित्रायामोभिररते । वाश्राअधिष्णुनादिवः ७ सज-
 न्तिररिममोजन्तापन्यांसूयाययातवे । तेभानुभिर्वित्तिरिथरे ८ इमाममरु-
 तोगिरंमिमंस्तोममभक्षणः । इमंमवन्ताहवम् ९ त्रीणिसरांसिपृश्रयो
 ददहेवजिणेमधु । उत्संकवन्धमद्रिणम् १० ॥ १९ ॥ मरुतोयद्ववो
 दिवःसुन्नायन्तोहवामहे । आतनउपगन्तन ११ ययंहिषासुदानवोरुद्राक्रभुक्ष-
 णोदमो । उतप्रचैततोमदे १२ आनोरयिमद्वच्युतंपुरुक्षुविश्वधायसम् । इयतामरुतो
 दिवः १३ अर्थावुयद्विराणांयामंशुभ्राअचिध्वम् । सुवानैमन्दध्वइन्दुभिः १४ ए-
 तावतश्रिदेयांसुन्नांभिक्षेतमत्यैः । अकांन्यस्युमन्मभिः १५ ॥ २० ॥ येद्रप्साइव

रोदसीधमन्त्यनुबुधिभिः । उत्संहन्तोअक्षितम् १६ उदुस्वानेभिरित्तुडद्रथै-
 रुद्व्यायुभिः । उत्सोमैःपुश्रिमातरः १७ येनावतुर्वशंपदुयेनकण्वंधनस्पतम् ।
 रायेसुतस्यंधीमहि १८ इमाडवःसुदानवोधुतंनपिप्युगिरिषः । वर्धा^नकाणवस्युम-
 न्मभिः १९ कननंसुदानवोमदथावुकवर्हिषः । ब्रह्माकोर्वःसपर्यति २० ॥२१॥
 नहिन्मथद्ववःपुरास्तोमैभिर्वकवर्हिषः । शार्धा^नकृतस्युजिन्वथ २१ समुत्येमह-
 तीरपःसंक्षोणीसमूसूथम् । संवजंपवृशोदंधुः २२ विवृत्रंपवृशोपंधुविंपवता^नअरा-
 जिनः । चक्राणावृष्णिपैस्थम् २३ अनुचितस्ययुधंतःशुल्ममावन्नतकतम् ।
 अन्विन्द्रवृत्रतूथ २४ विद्युद्धस्ताअभिधवःशिपाःशीर्षिहिरण्ययीः । शूभ्राव्य-
 जतश्चिये २५ ॥ २२ ॥ उशानायत्परावतंतुक्षणिरन्ध्रमयातन । द्यौर्नचंकद-

द्विधा २६ आनांसुखस्यदावने श्वैर्हिरण्यपाणिभिः । देवांसुवपंगन्तन २७
 यदेषांपूर्वतरिथेप्रष्टिर्वहतिरोहितः । यान्तिशुभ्रारिणन्नपः २८ सुबोमैश्वर्युणाव-
 त्यार्जाकेपुस्त्यावति । युयानैचक्रयानरः २९ कदागच्छातमरुतइत्थ्याविप्रंहव-
 मानम् । माड्डीकेभिर्नाथमानम् ३० ॥ २३ ॥ कङ्कननंकयाप्रियोयदिन्द्रमज-
 हातन । कोवःसखित्वओहते ३१ सहोपुणोवज्जहस्तैःकण्वासोअग्निमरुद्भिः ।
 स्तुपेहिरण्यवाशीभिः ३२ ओषवण्णःप्रयज्यनानव्यसेसुवितार्य । ववत्प्याचि-
 त्रवांजान् ३३ शिुरयाश्चिजिजहतेपशानसोमन्यमानाः । पवताश्चिद्विधिमिरे ३४
 आशुण्यावानोवहन्यन्तरिक्षेणपततः । घातारःस्तुवतेवयः ३५ अग्निर्हिजानिप-
 र्वश्लन्देनसुरोअधिपा । तेभानुभिर्वितेस्थिरे ३६ ॥ २४ ॥

आ नखयोर्विधातिः सध्वंसः काणयोश्चिन्तावनुष्टम् ।

८ आनोविधाभिरुक्तिभिरश्विनारण्यञ्जतंयुवम् । दत्ताहिरण्यवर्तनीपिबतंसु-
न्यमधु १ आनूनयातमश्विनारथेनूसूयैत्वचा । भुजीहिरण्यपेशसाकवीगरभरिचे-
तसा २ आयातंनहृत्पुस्पयान्तिरिक्षात्सवृत्किभिः । पिवाथोअश्विनामधुकणवांना-
सर्वनेसुतम् ३ आनोयातांदिवस्पयान्तिरिक्षादधप्रिया । पुत्रःकणवस्यवामिहसु-
पावंसोन्यमधु ४ आनोयातमुपश्रुत्यश्विनारसोमपीतये । स्वाहास्तोमस्यवर्धना-
प्रकवीधितिभिर्नरा ५ ॥ २५ ॥ यच्चिद्धिवांपुरऋषयो जुहुरेऽवसेनरा । आयां-
तमश्विनारतमुपेमांसुष्टुतिमम ६ दिवश्वेद्रोचुनादध्यानोगन्तंस्वर्दिदा । धीभि-
वत्सप्रचेतसास्तोमोभिर्हवनश्रुता ७ किमन्येपयांसतेऽस्मत्स्तोमोभिरश्विना ।

पुत्रः कण्वस्य वा मापि गीभिर्वत्सो अवीवृषत् ८ आवा विप्र इहा वृसे ऽह्वत्सो मीभिर-
 धिना । अरिमावृत्रहन्तमातानो भूतं मयो भुवा ९ आयद्वा योपणारथमतिष्ठद्वा-
 जिनीवसू । विश्वान्यश्विना युवं प्रधुता न्यगच्छतम् १० ॥ २६ ॥ अतः
 सहस्रानि जारथेनायातमश्विना । वत्सो वां मधुमुद्रयो ऽशीसीत्काव्यः कविः
 ११ पुरुमन्द्रा पुरुवसं मनोतरारथीणाम् । स्तोमं मे आश्विना विममभिवह्नी
 अतूपाताम् १२ आनो विश्वान्यश्विना धुचं राधां स्यद्द्रया । कतं नं क्रत्वियावतो
 मानोरारथतान्दि १३ यत्रास्तथा परावति यद्वा स्यो अध्वन्वर । अतः सहस्रानि-
 णिं जारथेनायातमश्विना १४ योवां नास्तथा वृषिगीभिर्वत्सो अवीवृषत् । तस्मै
 सहस्रानि णिं जामिषं यत्तं घृतश्च तं १५ ॥ २७ ॥ प्रास्माकं धृतश्च तमश्विना य-

उद्यंतयुवम् । योवांसुभायतुष्टवद्वसुयादानुनस्पती १६ आनीगन्तरिशादसेमं
 स्तोमंपुरुभुजा । कृतनःसुश्रियोनेरमादातमभिष्टये १७ आवांविधाभिरूतिभिः
 प्रियमेधाअहूपत । राजन्तावध्वुराणामथिनायामंहतिषु १८ आनीगन्तंम-
 योभुवाथिनाशांभुवायुवम् । योवांविपन्यधीतिभिर्गाभिर्वत्सोअर्वावुधत् १९
 याभिःकण्वंमेधातिथियाभिर्वशांशंशंजम् । याभिर्गोशांशुमावतंतभिर्नोऽवतं
 नरा २० ॥ २८ ॥ याभिर्नरात्रसदंस्युमावतंतकृत्व्येधने । ताभिःध्वं१स्माँअ-
 थिनाप्रावतंवाजसातये २१ प्रवांस्तोमाःसुवृकयोगिरोवधन्त्वथिना । पुरुंजा
 वृत्रहन्तमातानोभूतंपुरुस्पृहां २२ त्रीणिपुदान्यथिनोरविःसान्तिगुहांपुरः । कवी
 ऋतस्युपत्संभिरुर्वीजीवेभ्यस्पदि २३ ॥ २९ ॥

आ नूनपेकर्विशातिः शशकर्मः काण्वोशिनौ । आद्या चतुर्थी षष्ठी चतुर्दशी पञ्चदशी

ष दृश्यः । द्वितीया तृतीया विंशत्येकर्विंशी च गायत्र्यः । पञ्चमी ककुप् ।

दशमी त्रिटुप् । एकादशी विराद् । द्वादशी जगती । त्रिष्टा अनुष्टुभः ।

१ आननमंश्विनायुवंवत्सस्यगन्तुमवसे । प्रास्मैयच्छतमवकंपथच्छादियुतं
 याअरातयः १ यदन्तरिक्षेयद्विविपयश्चमानुर्पाँअनु । नन्पांतद्धंतमश्विना २
 यवांदसांस्यश्विनाविप्रांसःपरिमाभशुः । एवेत्काणवस्यंबोधतम् ३ अयंवाँधुमो
 अश्विनास्तोभेनुपरिपिच्यते । अयंसोमोमधुमान्वाजिनीवस्येनवत्रंचिकेत-
 यः ४ यदक्सुयद्वनस्पतौयदोपर्थापुपुरुदंससाकृतम् । तेनमाविष्टमश्विना ५ ॥
 ३० ॥ यवांसत्याभ्रुणयथोयद्वादेवाभिपुज्यथः । अयंवाँवत्सोमतिभिर्नोवैन्धते
 हविष्मन्तंहिगच्छथः ६ आननमश्विनोऋषिःस्तोमंचिकेतवामयां । आसोमं

मधुमत्तमंघर्मांसिश्चादधर्वणि ७ । आननूरधुवर्तनिरथतिष्ठाथोअश्विना । आवां
 स्तोमांइमेममनभोनचुच्यवीरत ८ यदुद्यवांनासत्योक्थैराचुच्युर्वामहिं । यद्वा
 वाणाभिरश्विनेवेत्काणवस्यवोधतम् ९ यद्वाकक्षीवाउतयद्वाश्वक्रुपुयद्वादीधितमा
 जुहावं । पृथियद्वावन्यःसादनेव्वेदतोअश्विनाचेतयेथाम् १० ॥ ३१ ॥ यातं
 छिद्विष्याउतनःपरस्पाभूतंजगत्पाउतनस्तनूपा । वृत्तिस्तोकायतनंयाययातम् ११
 यदिन्द्रेणसरथैथाथोअश्विनायद्वावायुनाभवथःसमोकसा । यदादित्येभिर्क्रुभुभिः
 सजोपसायद्वाविष्णोर्विक्रमणेपातिष्ठथः १२ यदुद्याश्विनाव्हंहवेयवाजंसातये ।
 यत्पत्सुतवर्णेसहस्तच्छेष्टमश्विनारवः १३ आननयातमश्विनेमाहव्यानिवांहि-
 ता । इमेसोमासोअधितुवशेयदाविमेकर्षेपुवामथ १४ यत्रासत्यापराकेअर्वा-
 केअस्तिभेषजम् । तेनननुविमदायप्रचेतसाह्निर्विस्तारयच्छतम् १५ ॥ ३२ ॥

अभुत्सुप्रद्वयसाकंवाचाहमभिनोः । द्यावद्व्यामातिविरातिमत्यैभ्यः १६
 प्रवावयापोअश्विनप्रदविसनुतेमहि । प्रयज्ञहोतरानुपकप्रमदायश्रवावृहत् १७
 यदुपोयासिभानुनासंसूयैणराचसे । आहायमभिनोरथोवातियातिनुपाययम् १८
 यदार्पातासोअशवागोवोनदुहऊर्वाभिः । यद्वावाणिरिनुपत्प्रदव्यन्तोअश्विनां १९
 प्रद्यन्नायप्रदावस्तेप्रनुपाह्यायशमणे । प्रदक्षायप्रचेतसा २० यन्ननधीभिरश्विना
 पितुर्योनानिपीदथः । यद्वांसुज्ञेभिस्त्वथ्या २१ ॥ ३३ ॥

यस्य पद प्रगाथः कण्वोभिर्नौ । आद्योपान्त्ये वृहस्यौ । द्वितीया मध्येऽर्योतिः ।

दृषीयानुष्टुप् । चतुर्थ्यांस्तारपीङ्गः । अन्त्या सतोवृहती ।

१० यत्स्योदीर्घप्रसन्नानियद्वादीरोचनेद्वयः । यद्वांसमुद्ग्रेअथ्याकृतेगृहेऽतुआ
 यातमश्विना १ यद्वायज्ञमनवेसंमिसिमुक्षयुरेवेत्काणवस्यवाधतम् । वहृस्पतिंवि-

श्वान्देवाँअहंहुवइन्द्राविष्णुअश्विनावाकाहेपसा २ त्वान्वं १ श्विनाहुवेसुदंससागुभे
 कृता । ययोरस्तिप्रणःसुख्यंदेवेव्वथाप्यम् ३ ययोरधिप्रयज्ञाअंसुरेसन्तिसुरयः ।
 तायज्ञस्यांध्वरस्यप्रचेतसास्वधाभियापिबतःसोम्यंमधुं ४ यदद्याश्विनावप्राय-
 त्पाकस्थोवाजिनीवसु । यद्रुह्यव्यनवितुर्वशेयदाहुवेवामधुमागतम् ५ यदन्तरि-
 क्षेपतथःपुरुभुजायद्वेमेरोदंसीअनु । यदास्वधाभिरधितिष्ठयोरथमतआयातम-
 श्विना ६ ॥ ३४ ॥

त्वपथे दश वरसः काणवीभिर्गियधी । आद्या प्रतिष्ठा । उपाद्या

वर्षमाना । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१ १ त्वमंमैवतपाअंसिदेवआमर्त्युव्या । त्वंयज्ञेव्योडयः १ त्वमंसिप्रशंस्यो
 विदथेपुसहन्त्य । अत्रेर्धीरंध्वराणाम् २ सत्वमस्मदपुद्विपोपुयोधिजातवेदः ।

अर्द्वारग्रेभरातीः ३ अन्तिचिस्सन्तुमहयज्ञमत्स्यरिपेः । नोपवेपिजातवे-
 दः ४ मर्ताभमन्त्यस्यतेभूरिनाममनामहे । विप्रसोज्ञातर्वेदसः ५ ॥ ३५ ॥
 विप्रविप्रसोऽवसेद्वेमतासकृतये । अग्निभिर्हवामहे ६ आतेवत्सोमनोयम-
 त्परमाञ्चित्सवस्थात् । अग्नेत्वाकामयागिरा ७ पुरुत्राहिसृष्टङ्गसिचिभोविध्वा-
 अनुप्रभुः । समत्सुत्वाहवामहे ८ समत्सुप्रिमवसेवाजयन्तोहवामहे । वाजेषु
 चित्ररायसम् ९ प्रतोहिकमीडयोअध्वरेपुसनाच्चहीतानव्यश्रसत्सि । स्वांचानि
 तन्वंपिप्रयस्वास्मभ्यंचुसाभंगमायंजस १० ॥ ३६ ॥ इति शाकल्यसंहिताया
 पञ्चमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

इति पञ्चमाष्टकः समाप्तः ।

यद्भ्रमयस्त्रिभारपर्वतश्रीणिहंस्त्रिन्द्रः सुतेपुनारदीपदिन्द्रपथोनागोपूवसश्वस्रकिनीकापथायनैति-
 न्यभिससोनीणिणहंपसझाजंद्रादशैरिवितरायादिपश्चोनाभागाथान्तभिदंहृथाधिकदिस्समीक्षिणहृमष्ट-
 न्यभिव्यांपरागिससूर्यानिज्जानांतपूर्वपसस्रिभ्रक्तसोभारिराश्रेयकाकुभंपागाथंहपितुर्नद्विपदान्त्येककुष्प-
 ङ्कीवसदस्पोदानस्तुतिस्तत्पूर्ववणिणकसतोबृहत्यावादिस्त्येभ्यआगन्तपरिदृशतिर्मारुतम् ।

१२ ॐम् यद्भ्रसोमुपातंमोमदःशविषुचेतीति । येनाहंसिन्धुं १ त्रिणंतमीमहे
 १ येनादशश्वमधिगुंवेपयन्तस्वंपरम् । येनासमुद्रमार्गिवथातमीमहे २ येनसिन्धुं
 महीरपोरथाहवप्रचोदयः । पन्थामृतस्ययातवेतमीमहे ३ इमंस्तोमंमुभिष्टे
 घतंनपतमाद्भवः । येनानुस्यओजंसाव्वक्षिथ ४ इमंजुंपस्वगिर्वणःसमुद्रइव
 पिन्यते । इद्रविष्वाभिरुतिभिर्व्वक्षिथ ५ ॥ १ ॥ योनीदेवःपरावतःसखित्वनायं
 मामहे । विवोनवृष्टिप्रथयंन्ववक्षिथ ६ ववक्षुरस्वकेतवउतवज्जोगभंस्पोः ।

यत्सूर्यनिरोदसीत्थयंयत् ७ यदिप्रबृहस्पतेस्तहस्रैमहिषांथयः।आदिचंद्रियं
 महिप्रवांथये ८ इन्द्रःसूर्यस्यराश्मिभिन्यर्शसानमोपति । आग्नेर्वनवसासिहिःप्र
 वाथये ९ इयंतंऋत्वियावतीधीतरेतनवीयसी । सूर्यन्तीपुरुप्रियामिभीतइत्
 १० ॥ २ ॥ गर्भोयज्ञस्यदेवयुःकर्तुपुनीतआनुपक् । स्तोमैरिन्द्रस्यवावृथोमि-
 मीतइत् ११ सनिभ्रिन्नस्यंपप्रथइन्द्रःसोमस्यपीतये । प्राचीवाशीवसुन्वृतेमि-
 मीतइत् १२ यंविप्रांउकथवाहसोऽभिप्रमन्दरायवः । धृतंनपिंप्यआसन्पृतस्य
 यत् १३ उतस्वराज्जेअदितिःस्तोममिन्द्रायजीजनत् । पुरुप्रशास्तमतयंऋतस्य
 यत् १४ अभिवह्वयंऊतयेऽनूपत्तप्रशंस्तयोनेवविब्रताहरींऋतस्ययत् १५ ॥ ३ ॥
 यत्सोममिन्द्रविष्णोवियदांघ्रितआस्ये । यदांमुरुत्सुमन्दंसेसमिन्दुभिः १६
 यदांशक्रपरवतिसमुद्रेअधुमन्दंसे । अरुमाकुमितसुतरणांसमिन्दुभिः १७

यद्वासिसुन्वतोवधोयजमानस्यसत्पते । उक्थेवायस्यरण्यसिसमिन्दुभिः १८
 देवदेवोऽवसुद्रन्द्रामिन्द्रगुणपिणि । अथायज्ञायतुर्वणेव्यानशुः १९ यज्ञेभिर्यु-
 ज्जाहसंसोमोभिःसोमपातमम् । होत्राभिरिन्द्रयावधुव्यानशुः २० ॥ ४ ॥
 महारस्यप्रणीतयःपूर्वाकृतप्रशस्तयः । विश्वावसूनिद्राशुप्रेव्यानशुः २१ इन्द्रव-
 त्रायहन्तवेदेवासोदाविरपुरः । इन्द्रवाणिरनूयतासमोजसे २२ महान्तमहिनावयं
 स्तोमोभिर्हवनश्रुतम् । अर्कैरुभिप्रणोनुमःसमोजसे २३ नयाविकोरोदंस्ति
 नान्तरिक्षाणिवज्जिणम् । अमादिदंस्पतित्विपुसमोजसेः २४ यदिन्द्रपुतनाज्ये
 देवास्त्वादाधिरपुरः । आदिनेहयुताहरीववक्षतुः २५ ॥ ५ ॥ यदावृत्रंनदीवृतं
 द्वावंसावज्जिन्नवंधीः । आदिनेहयुताहरीववक्षतुः २६ यदातेविष्णुरोजसात्राणि
 पदाविचक्रमे । आदिनेहयुताहरीववक्षतुः २७ यदातेहयुताहरीवावधातोद्वे-

दिवे । आदित्तेविश्वामुर्वानानियोमिरे २८ यदातेमारुतीर्विशुस्तुभ्यामिन्द्रनिये-
मिरे । आदित्तेविश्वामुर्वानानियोमिरे २९ यदासूर्यमुमादिविशुक्रंज्योतिरधारयः ।
आदित्तेविश्वामुर्वानानियोमिरे ३० इमांतंद्रस्तुष्टितिविप्रइयतिंधीतिभिः । जा-
मिपुदेवपिप्रतीप्राध्वरे ३१ यदस्ययामानिप्रियेसमीचीनासोअस्तरन् । नाभा
यज्ञस्यदेहनाप्राध्वरे ३२ सवीर्युस्त्रय्यंस्तुगव्यामिन्द्रदाहिनः । होतवपूर्वाचिंसये
प्राध्वरे ३३ ॥ ६ ॥ इत्यष्टमे मण्डले द्वितीयोनुवाकः ॥ २ ॥

इन्द्रः सुतेषु त्रयास्त्रिभारदः काण्व इन्द्र उषिणक् ।

१३ इन्द्रःसुतेषुसोमैपुक्रतंपुनीतजुक्थ्यम् । विदेवुधस्यदक्षसोमहान्हियः १
सप्रथमेव्यामनिदेवानांसदनेवधः । सपुारःसुश्रवस्तमःसमंप्तुजित् २ तमद्विवा-
जसातयुइन्द्रभरायशुत्पिमाणम् । भवानःसुन्नेअन्तमःसखावधु ३ इयंतंद्रागिर्वर्णा

रातिःक्षरतिस्त्वत्तः । मन्वानोअस्यवाहिंपोविराजसि १ ननंतदिन्द्रद्विन्दोयस्वा
 सुन्वन्तईमहे । रुधिर्नाश्विन्नमाभंरास्वर्विदंम् ५ ॥ ७ ॥ स्तोतायत्तेविचंर्षणिरति-
 प्रार्थयुद्धिरः । वयाइवानुरोहतेजुपन्तयत् ६ मत्तवउज्जन्यागिरःशृणुधीजोरितुहे-
 वंम् । मर्दमेदेववक्षिथासुकत्वंने ७ क्रीळन्त्यस्यसनुताआपोनप्रवतायतीः ।
 अयाधियायउच्यतेपतिर्दिवः ८ उत्तोपतिपेउच्यतेकृष्टिनाममेकइहृशी । नमोवधै-
 रवस्युभिःसुतेरण ९ स्तुहिश्रुतंविपुश्चितंहरीयस्यंप्रसक्षिणां । गन्तारादाशुयोग-
 हंतंमस्विनः १० ॥ ८ ॥ ततुजानोमहेमतेऽश्वेभिःपुषितप्सुभिः । आयाहिद्यु-
 ज्ञमाशुभिःशामिद्धिते ११ इन्द्रंशाविष्ठस्तपतेरुधिगणत्सुंवारय । श्रवंःसरिभ्यो
 अमर्तवसुत्वनम् १२ हवेत्वासरउदितेहवेसुध्यांदिनेदिवः । जूपाणइन्द्रसतिभि-
 न्आगाहि १३ आतूगाहिप्रतुद्रवमत्स्वांसुतस्युगोमतः । तन्तुतनुष्वपवर्ष्यथर्षा

विदे १४ यच्छ्रुत्वासिंपरावति यद्वर्वावति वृत्रहन् । यद्वांसमुद्ग्रेअन्धंसोऽवितेद-
 सि १५ ॥ ९ ॥ इन्द्रवर्धन्तुनोगिरिन्द्रसुतासइन्दवः । इन्द्रहविष्मतीर्विशोअ-
 राणिपुः १६ तमिद्विप्राअवस्यवःप्रवत्वंतीभिरूतीभिः । इन्द्रक्षोणिरवर्धयन्व्या-
 इव १७ त्रिकद्रुकेपुषेनन्देवासायुजमजत । तमिद्वर्धन्तुनोगिरिःसदावृधम् १८
 स्तोतायनेअनुवतउकथान्यतृथादधे । शुचिःपावकउच्यतेसोअद्भुतः १९ तदिद्भु-
 दस्यचेतति यद्दंभुजेपुथामसु । मनोयत्रावितइधुर्विचेतसः २० ॥ १० ॥ यदिभे
 सख्यमावरइमस्यपाहान्वसः । येनविश्वआतिद्विबोअतारिम २१ कदातइन्द्र
 गिर्षणःस्तोताभवातिशंतमः । कदानोगव्येअश्च्येवसौदधः २२ उततेसुष्टुनाह-
 रावपणावहतोरथम् । अजुर्वस्यमदितेसुंयमीमहे २३ तमीमहेपुरुष्टुतंयद्दंभुजा-
 भिरूतिभिः । निवद्विधिपियेसद्वद्वद्विता २४ वधस्वासुपुरुष्टुतकृषिपुताभिरू-

तिभिः । धुक्षस्वापिप्युषामिपुमवाचनः २५ ॥ ११ ॥ इन्द्रत्वमावितेदसीत्थास्तु-
वतोअद्रिवः । ऋताद्रियमितेधियंमनोयुक्त्वा २६ इहत्यासंयुमाद्यायुजानःसोमं-
पतये । हरींइन्द्रप्रतद्वसूअभिस्वर २७ अभिस्वरन्तयेतवरुद्रासःसक्षतश्रियम् ।
उतोमरुत्वतीविंशोअभिप्रथः २८ इमाअस्यप्रततयःपुदंजुपन्तयद्विवि । नाभां
यज्ञस्यसंदधुर्पथाविदे २९ अयंदीर्घायुचक्षसेप्राचिप्रयत्यध्वरे । मिमीतेयुज्ञमा-
नुपविचक्ष्यं ३० ॥ १२ ॥ वृषायामिन्द्रतेरथउतोतेवपणाहरीं । वृषात्वंशंतक-
तोवृषाहवः ३१ वृषाग्रावावृषामदोवृषासोमोअयंसुतः । वृषायुज्ञोयमिन्वसि
वृषाहवः ३२ वृषात्वावृषणंह्वेनजिञ्जिनाभिरुतिभिः । वावन्धहिप्रतिपुतिवृषा-
हवः ३३ ॥ १३ ॥

यदिन्द्र पञ्चदश गोपूत्रस्यश्वातेनौ काण्यपनाविन्द्रेो गापथी ।

१४. यदिन्द्राहंयथात्वमशीषुवस्वएकइत् । स्तोतामेगोयखास्यात् १ शि-
क्षेमस्मैदित्सयुंशर्चापतेमनीषिणे । यद्दहंगोपतिःस्याम् २ धेनुष्टन्द्रसन्ता-
यजमानायसन्वृते । गामर्थापिषुपीडुहे ३ नतेवतास्तिरार्धसुद्रन्देवोनमर्थः ।
यदित्सास्स्तुतोमुधम् ४ यज्ञइन्द्रमवर्धयद्यद्रुमिन्वपवतपत् । चक्राणार्थेषुशं-
दिवि ५ ॥ १४ ॥ वावयानस्यतेवयंविश्वानिजिषुषः । कृतिमिन्द्रावर्णमि-
हे ६ व्यं१न्तरिक्षमतिरन्मदेसोमस्यरोचुना । इन्द्रोयद्यभिनद्वलम् ७ उद्गाआज-
दाङ्गिरोभ्यआविष्कणवन्गुहासतीः । अर्वाश्वेनुनुदेवलम् ८ इन्द्रेणरोचुनादिवो-
द्वलानिदंहितानिच । स्थिराणिनपर्णुदे ९ अपामर्मिमदात्रिवस्तोमइन्द्राजि-
रायते । वित्तमदाअराजिषुः १० ॥ १५ ॥ त्वंहिस्तोमवधेनुइन्द्रास्युकयवधेनः ।

स्तोत्राणामुत्तमं द्रुक्त् ११ इन्द्रमित्कोदिनाहरींसोमपेयायवक्षतः । उर्ध्वङ्गं
 सुराधंसम् १२ अपाफेनेनमुचैःशिरइन्द्रोर्ध्वतयः । विश्वायदज्युःस्पृधः १३
 मायाभिरुत्सिसृस्ततइन्द्रयामारुरुक्षतः । अबुदस्यूरधुनथाः १४ असुन्वामिन्द्र
 संसद्विपृचीव्यनाथायः । सोमपाउत्तरोभवंत् १५ ॥ १६ ॥

तन्वभि ऋयोदया गोपुत्रसभर्त्ताकनी काण्वायनाविन्द्र उच्छिणक् ।

१५ तन्वभिप्रगायतपुरुहंतंपुरुष्टुतम् । इन्द्रंशुभिस्तविषमाविवासत १
 यस्याहिवहसोवृहत्सहोदाधारोदसी । गिरिरज्जाअपःस्वर्ध्वपत्त्वना २ सराजसिं
 पुरुष्टुतएकौवृत्राणिजिघ्रसे । इन्द्रजैत्राश्रवस्याच्यन्तवे ३ तंतेमर्द्दगुणामिसि
 वृषंणंपत्ससासुहिम् । उल्लोककतुमद्रिवोहरिश्रियम् ४ येनज्योतीव्यायवेमनं-
 त्वचविवेदिथ । मन्वानोअस्यवृहियोविराजसि ५ ॥ १७ ॥ तदद्याचिंतउक्थिथ-

नोऽनुष्ठुवान्तिपूर्वथा । वृषपतीरपोजयादिवेदिवे ६ त्वन्यदिन्द्रियं बृहत्तवशुष्मं मु-
 तक्रतुम् । वज्रं शिशातिधिषण्णवरं यम् ७ तव्योरिन्द्रपैस्स्यं पृथिवीवर्धतिश्रवः ।
 त्यामापुःपर्वतासश्चहिन्यिरे ८ त्वां विष्णुर्वहन्क्षयोमित्रो गुणातिवरुणः । त्वां शि-
 वां मद्दत्पनुभारुतम् ९ त्वं वृषाजनां मां हि षड्द्रजज्ञिये । सत्राविश्वं स्वपृत्या-
 न्निदधिये १० ॥ १८ ॥ सत्रात्वं पुरुष्टुतैर्णकोवत्राणितोदासे । नान्यद्द्राक्करं
 भूयद्भवति ११ यदिन्द्रमन्मशास्त्वानानाहवन्तऊतये । अस्माकेभिर्निभिरत्रा-
 स्वर्जय १२ अरुं क्षयाय नोमहेविश्वारूपाण्यविज्ञान् । इन्द्रं जैत्राय हर्षयाश-
 चीपतिम् १३ ॥ १९ ॥

य सत्राजं दादशोरिवाशः काल्य इन्द्रो गायथी ।

१६ प्रसञ्जाजं चर्षणिनामिन्द्रस्तोतानव्यं यार्थिः । नरं नृपाहं मां हि षडम् १ य-

स्मिन्नकथानिरुपयन्तिविधांनिचश्रवस्यां । अपामवोनसमुद्रे २ तं सुष्टुत्याविंवा-
 सेज्येष्टराजभरंकृत्तुम् । महोवाजिनंतानिभ्यः ३ यस्यानूनागभिरामदाडुरव-
 स्तकथाः । हर्षुमन्तुःभूरसता ४ तमिद्धनेगृहितेव्यविवाकायहवन्ते । येषामि-
 न्द्रस्तेजयन्ति ५ तामिद्धयौत्नैरार्थान्तिंतकतेभिश्चर्षणयः । एषइन्द्रोविरिवुस्क-
 त् ६ ॥ २० ॥ इन्द्रोब्रह्मेन्द्रश्रयिरिन्द्रःपुरुपुरुहत्तः । महान्महीभिःशाचीभिः ७
 सस्तोभ्यःसहव्यःसत्यःसत्वातुविकर्मिः । एकश्चित्सन्नभिभतिः ८ तमार्कभिस्तं
 सामंभ्रिस्तंगायधैश्वर्षणयः । इन्द्रवधीन्तिक्षितयः ९ प्रणेतारंवस्योअच्छाकतारं
 ज्योतिःसमत्सु । सास्रह्वांसंप्रथामित्रान् १० सनःपथिःपारयातिस्वस्तिनावापुं-
 रुहत्तः । इन्द्रोविश्वामतिद्विषः ११ सत्वंनइन्द्रवाजोभिर्दशस्वाच्वंगांतुयाचं । अ-
 च्छाचनःसुसर्नेषि १२ ॥ २१ ॥

भा गारि पञ्चदशोऽरिषिदिः काण्य इन्द्रो गायत्री । उपात्सा वृहती । अन्य्या सती वृहती ।

१७ आयाहि सुपुमाहित इन्द्रसोमं पिवा इमम् । एदं बहिः संदोममं १ आत्वां
 त्रय्युजा हरिवहंतामिन्द्रकेशिनां । उपब्रह्माणिनः शृणु २ ब्रह्माणस्त्वावयंयु-
 ज्जासोमपामिन्द्रसोमिनः । सतावन्तो हवामहे ३ आनीयाहि सुतावन्तो ऽस्माकं
 सुदृतीरुषं । पिवा सुशिशिन्नन्यसः ४ आतोसि श्चामि कुक्षोरनुगात्रा विधावतु ।
 गभापा जिह्यामधु ५ ॥ २२ ॥ स्वादुष्टे अस्तु संसुदे मधुमान्त्वे इतव । सोमः
 शमंस्तते हृदे ६ अयमुत्वा विचरणे जनीरियाभिसंवृतः । प्रसोम इन्द्रसपत्नु ७
 तद्विधीयो वृषोदरः सुबाहुरन्यसोमवे । इन्द्रो वृत्राणि जिघ्रते ८ इन्द्रप्रेहि पुरस्त्वं
 विध्वस्ये शानओजंसा । वत्राणि वृत्रहञ्जहि ९ दीर्घस्ते अस्त्वङ्कुशो येनावसुप्रय-
 ज्यसि । यजंमानाय सुन्वृत १० ॥ २३ ॥ इयंत इन्द्रसोमो निधृतो अधिबुद्धिर्षि ।

एहीमस्यद्रवापिबं ११ शार्चिगेशार्चिपूजनायंरणांयतेसुतः । आखण्डल्पहृद्य-
 से १२ यस्तेऽङ्गवदोनपात्प्रणपात्कण्डुपात्यः । न्यास्मिन्दृशआमनः १३ वास्ता
 स्यतेध्रुवास्थणासंत्रसोन्यानाम् । द्रप्तोभेत्तापुरांशश्र्वतीनामिन्द्रोमुनीनांसखा
 १४ पृदाकुसमानुयजतोर्गवर्णएकःसञ्जभिभूयसः । भूर्णिसश्वनयत्तुजापुरेगभे-
 न्द्रंसोमस्यपीतये १५ ॥ २४ ॥

इदं ह द्वाविंशतिरिंशतिः काण्व आदित्या वर्णिक् । अष्टम्या अभिनौ ।

नवम्या अग्निस्वर्णित्वाः ।

१८ इदं ह ननमेषांसुसांभिक्षेतमर्त्यैः । आदित्यानामर्ध्वं सर्वांसि १ अनर्णि
 ह्यं पांन्ध आदित्यानाम् । अर्धव्याः सन्ति पायवः सुगेवधः २ तत्सुनः सविताम्भ-
 गोवर्णोसिन्नोअर्धमा । दामयच्छन्तसप्रथोपदीमहे ३ देवेभिर्देव्यदिते ऽरिष्टभ-

मन्त्रागाहिः । स्मत्सुरिभिः पुरप्रियेसुशर्मभिः ४ तेहिपुत्रासो अदितेर्विद्वेषांसि
 योतवे । अंहोश्चिदुरुचक्रयो ज्नेहसः ५ ॥ २५ ॥ अदितिर्नो दिवां पशुमार्धातिर्न-
 क्रमद्वयाः । अदितिः पात्वंहंसः सदावंधा ६ उतस्यानो दिवां मतिरदिति रूपाया-
 मत् । साशान्तातिमयं स्करदपुसिधः ७ उतत्याद्वेयाभिपजाशंनः करतो अश्वि-
 नां । युययातामितीरेपोअपुसिधः ८ शममिरग्निभिः करच्छंनं स्तपत्सूर्यः ।
 शंवातोवत्वरपाअपुसिधः ९ अपामौवामपुसिधमपसेधतदुर्मतिम् । आदि-
 त्यासोयुयोतनानोअहंसः १० ॥ २६ ॥ युयोताशरुंस्मदा आदित्यास उतामं-
 तिम । ऋधरद्वेषः कणुतविश्ववेदसः ११ तत्सुनः शर्मयच्छतादित्यायन्मुर्मोच-
 ति । एतस्वन्तंचिदेनसः सुदानवः १२ योनः कश्चिद्रिक्षतिरक्षस्त्वेनमर्त्यः ।

:पएवैरिरीपीष्टुर्जनः १३ समितमधमंश्वदुःशंसंमत्थैरिपुम् । योअंस्मन्ना
 णावाँडपद्दयुः १४ पाकत्रार्यनदेवाहृत्सुजानीथुमत्थम् । उपद्दयुंचाद्वयुंच
 सवः १५ ॥ २७ ॥ आशर्मपर्वतानामोतापावृणीमहे । द्यावाक्षामुरेअस्मद्ग-
 स्कतम् १६ तेनोभद्रेणशर्मणायुष्माकंनावावंसवः । अतिविश्वानिदुरितापि-
 नेन १७ तुचेतनायतस्सुनोद्राधीयुआयुर्जीवसे । आदित्यासःसुमहसःकृणो-
 न १८ युद्धोहीकोवोअन्तरआदित्याअसित्मकत । युष्मेइहोअपिष्मसिसजा-
 १ १९ बृहदरुथंमरुतादेवंनातारमश्विना । मित्रमीमहेवरुणंस्वस्तये २०
 न्नेहोमिन्नायमश्वदरुणशंस्यम् । त्रिवरुथंमरुतोषन्तनश्छुर्दिः २१ येचिद्धि
 त्युर्वन्धवआदित्यामनवःस्मसि । प्रसन्नआयुर्जीवसेतिरेतन २२ ॥ २८ ॥

तं गूर्ध्वं सप्तत्रिंशत्सौभरिः काण्ठीभिः मगाथा ककुप् । अन्त्यपोखसदस्योर्दानस्तुतिः ।

उपान्त्यपोरादित्याः । सप्तत्रिंशी द्विपदा । चतुर्त्रिंशत्तन्मुष्टिणक् । पञ्च-

त्रिंशत्तपी सतोवृहती । उपान्त्या ककुप् । अन्त्या पाङ्क्तिः ।

११ तं गूर्ध्वं यास्वर्णरं देवासो देवसुरतिर्दधान्विरे । देवनाहव्यमोहिरे १ विभूत-
रातिविप्रचित्रदोच्चिपमग्निमीळिव्ययन्तरम् । अस्य मेधस्य सोम्यस्य सोभरेभ्रम-
ध्वरायुष्यम् २ यजिष्ठत्वाववुमहे देवैवनाहोतारममन्त्यम् । अस्य युज्ञस्य सुक-
तुम् ३ ऊर्जानपातंसुभगंसुदीदिति मग्निश्रेष्ठशोचिपम् । सनोमित्रस्वयुर्हणस्य
सोऽग्रामासुसंपक्षतेदिवि ४ यःसुमिधाय आहुतीयो वैदनदाश्रमतोऽग्रयो
यो नमंसास्वध्वरः ५ ॥ २१ ॥ तस्येदवैन्तो रंहयन्त आशावस्तस्य द्युच्चितं मंचशाः ।
नतमंहो देवकृतं कुतश्च न नमर्त्यं कृतं नशात् ६ स्वप्नयोवोऽग्निभिः स्यामं सनोसहस्र

कर्जापते । सुवीरस्त्वमस्मयुः ७ प्रशंसमानो अतिथिर्नासिन्नियोऽप्यिरथो न वेद्यः ।
 त्वक्षेमासोऽर्पसन्ति साधवस्त्वं राजारथीणाम् ८ सोऽद्वादाभ्वध्वरोऽग्नेमतः सु-
 भगसप्रशंस्यः । सधीभिरस्तु सनिता ९ यस्यत्वमूर्ध्वोऽध्वरायतिष्ठोसि क्षयद्वारः
 ससां वते । सोऽर्वाद्भिः सनिता सविपुन्यभिः सशूरैः सनिता कृतम् १० ॥ ३० ॥
 यस्याग्निर्वर्णुहेस्तो मंचनोऽर्धातविश्ववार्धः । ह्वयावावेविपुद्विषः ११ विप्रस्य
 वास्तुवतः सहसोयहो मधुतमस्यरातिषु । अर्वादेवमुपरिमत्यं कृथिवसो विविदुषो
 वचः १२ योऽग्निं ह्वयदातिभिर्नमोऽभिर्वासुदक्षमाविवांसति । गिरावाजिर-
 शोचिपम् १३ समिधा योनिशिता दाडादादिनिधामभिरस्यमत्यैः । विश्वेत्सधी-
 भिः सुभगो जना अतिद्युक्षरुद्रइवतारिपत् १४ तदग्नेद्युक्षमभं रथत्सासहत्सवनेकं
 चिदत्रिणाम् । मनुं जनस्य दूढयः १५ ॥ ३१ ॥ येन चष्टेवरुणो मित्रोऽभ्युमाये-

ननासत्याभगः । वयंतत्तेशवसागातुवितंमाइन्द्रत्वोताविधेमहि १६ तेषदंशे
 स्वाध्यो ईयेत्वाविप्रनिदधिरनचक्षंसम् । विप्रसोदेवसुकृतम् १ ७ तइद्विदिसुभगत
 आहुतितसेतुंचाक्रिरेदिवि । तइद्वजोभिजिभ्युर्महह्रन्येत्वेकामन्येरिरे १८ भु-
 द्रनोअगिराहुतोभद्रारातिःसुभगभद्रोअध्वरः । भद्राउतप्रशस्तयः १९ भद्रमनः
 कृणुववन्नतयेनासुसमत्सुसासहः । अवस्थिरातनुहिभृशधैतावनेमातेअभि-
 ष्टिभिः २० ॥ ३२ ॥ इत्येगिरामनुहंतंपदेवादतमरतिन्येरिरे । यजिष्ठंहव्यवा-
 हनम् २१ तिग्मजंभभायतरुणायराजतेप्रयोगायस्यमये । यःपिशातंसनताभिः
 सुवीथीमग्निधृतोभिराहुतः २२ यदीधृतेभिराहुतोवाशीमग्निभरतउच्चावच । असु-
 रइवनिर्णिजम् २३ योहव्यान्यैरयतामनुहंतोदेवआसासुगन्धिना । विवासते
 वायाणिस्वध्वरोहोतादेवोअमर्त्यः २४ यदंशेमर्त्यस्त्वंस्यामहमिन्नमहोअमर्त्यः ।

सहस्रःसूनवाहुत २५ ॥ ३३ ॥ नत्वारसीयाभिर्दास्तयेवसेनप्राप्तवार्यसन्त्य ।
 नमस्तोतामतीवानदुहितःस्यादग्नेनपापयां २६ पितुर्नपुत्रःसुभर्तोदुरोणअद्वैवा
 एतुप्रर्णाहविः २७ तवाहममज्जतिभिर्नोदिष्टाभिःसचेयजोषुमावसो । सदाद्वैव-
 स्युमर्त्यैः २८ तवकत्वासनेयंतवरातिभिरेमेतवप्रशस्तिभिः । त्वामिदाहुःप्रम-
 तिवसोममग्निहृषस्वदातवे २९ प्रसोअग्नेतवोतिभिःसुवीराभिस्तिरतेवाजंभर्म-
 भिः । यस्यत्वंसख्यमावरः ३० ॥ ३४ ॥ तवद्रत्सोनीलवान्वाशाकृत्वियद्वन्धा-
 नःसिष्णवाददे । त्वंमहीनामुपसामसिप्रियःक्षयोवस्तुपुराजसि ३१ तमागन्म-
 सोभरयःसहस्रमुक्कंस्वभिष्टिमवसे । सञ्जाजंजासदस्यवम् ३२ यस्यातेअग्नेअ-
 न्येअग्रयउपक्षितोवयाद्वं । विषोन्नयूषानियुवेजनानांतवक्षत्राणिवर्षयन् ३३
 यमादित्यासोअद्बुहःपारंनयथुमर्त्यैम् । मघोनाविर्भ्वंप्रांसुदानवः ३४ ययंराजा

ज्ञः कंचिच्चर्पणीसहः क्षयन्तं मानुषाँ अनु । वयं ते वो वरुण मित्रार्थं मुन्त्स्यामे ह तस्य
 रथः ३५ अदान्मे पौरुकत्स्यः पञ्चाशतं त्रसदस्युर्वधुनाम् । मंहिष्ठो अर्घः सत्प-
 तिः ३६ उत मे प्रिययोर्विययोः सुवास्त्वा अधितुवानि । तिसृणां सत्तीनां श्यावः
 प्रणेत भुवद्दसुर्दियानां पतिः ३७ ॥ ३५ ॥

आ गन्त पाङ्कजातिः सौभरिः काण्वो मरुतः प्रगाथा ककुप् ।

२० आगन्तामारिपणयत्प्रस्थावानो मापं सथातासमन्यवः । स्थिराचिञ्जम-
 चिष्णवः १ वीळुपविभिर्मरुतः ऋभुक्षण आरुद्रासः सुदीतिभिः । इयानो अद्यागता
 पुरुस्पृहो यज्ञमासो भरीयवः २ विद्याहिरुद्रियाणां शुष्मसुग्रं मरुतां शिमावताम् ।
 विष्णोरेपस्यमोह्लुपाम् ३ विद्दीपानि पापतन्ति षड्दुष्टुनो भेषु जन्तरोदसी । प्रुध-
 न्वान्यैरतशुभ्रखादयोपदेजं स्य भानवः ४ अच्युताचिद्दो अज्मन्नानानंदातिपर्व-

तासोवन्नरपतिः । भूमिर्धर्मपुरेजते ५ ॥ ३६ ॥ अमायवोमरुतोयातवेद्योर्जि-
 हतिउत्तरावहत् । यत्रानरोर्धादशतेतनूष्यात्वक्षांसिवाहोजसः ६ स्वधामनुश्रि-
 यन्रोमहित्वेषाअमंबन्तोवृषपक्षवः । वहन्तेअहुंतपक्षवः ७ गोभिर्वर्णिगोअज्यते
 सोभरिणारथेकोर्धोहिरण्यथे । गोबन्धवःसुजातासदृषेभुजेमहान्तोऽनुःस्परसिनु
 प्रतिवेषुषुदञ्जयेवृष्णेशार्धायमारुतायभरध्वम् । हृष्यावृषपंपयाव्णे ९ वृष्णध्वेनं
 मरुतोवृषपंसुनारथेनवृषनाभिना । आश्वेनासोनपृक्षिणोवृथानरोहृष्यानोवृति-
 योत १० ॥ ३७ ॥ समानमृज्येपांविधाजन्तेरुक्मसासोअधिवाहृषु । द्रिविंशु-
 तत्यष्टयः ११ तत्रग्रासोवृषणउग्रवाहवोनकिष्टनर्षुयेतिरे । स्थिरावन्वान्यायु-
 धारथेषुवाऽनीकेव्यधिश्रियः १२ येयामर्णोऽनसप्रथोनामत्वेषंशर्वातामेकमिद्धुजे ।
 ज्योनपिड्यंसहः १३ तान्वन्दस्वमरुतस्तौडपस्तुहितेषांहिधुनीनाम् । अराणां

नचरमस्तदेषां दानामुक्तातर्देषाम् १४ सुभगः सर्वकृतिव्यासुपूर्वासु मरुतो व्युष्टि-
 प् । योर्वा नूनमृतासंति १५ ॥ ३८ ॥ यस्य वायुयं प्रतिवाजिनो नरुआह्वयवितये
 गय । अभिपद्युषैरुतवाजंसातिभिः सुन्नावो धृतयो नशात् १६ यथा रुद्रस्य सूनवो
 दिवो वशान्त्यसुरस्य वेवसः । युवानस्तथेदं सत् १७ ये चाहंति मरुतः सुदानवः
 स्मन्मीह्युपशरन्ति ये । अतश्चिदानउपवस्यंसाहृदायुवानुआवं वृध्वम् १८ युन
 ऊधुन विष्टया वृष्णः पावकाँ अभिसो भरे गिरा । गायगा इव चक्रेषत् १९ साहाये
 सन्ति मुष्टिहवहव्यो विश्वा सुपुस्तुहोतृषु । वृष्णश्चन्द्रानसुश्रवस्तमानिरावन्दस्व
 मरुतो अहं २० ॥ ३९ ॥ गावश्चिद्यासमन्यवः सजात्ये न मरुतः सर्वन्धवः । रि-
 हते ककुभो मिथः २१ मतीश्चिदो नृतवोरुक्मवक्षस उर्ध्वघातत्वमायति । अधिनो
 गातमरुतः सदा हि वं अपित्वमस्तिनिधुवि २२ मरुतो मारुतस्य नु आभेपुजस्य

वहतासुदानयः । ययंसखायःसप्तयः २३. याभिःसिन्धुमवधुयाभिरुतवैधुयाभिः-
 दशस्यथाकिविम् । मयोनोभूतोतिभिर्मयोभुवःशिवाभिरसचद्वियः २४. यत्सि-
 न्धौयदसिक्न्यांयत्समुद्रेषुमरुतःसुत्रहियः । यत्पवतेषुभेषुजम् २५. विश्वंपश्यन्तो
 विभ्रथातनूत्वातेनानोअधिवोचत । क्षमारयोमरुतआतुरस्यनइल्कतीविहृतं
 पुनः २६. ॥ ४० ॥ इति शाकलर्कसंहितायां षष्ठाष्टके प्रथमोध्यायः ॥ १ ॥ इति
 शाकलर्कसंहितायामष्टमे मण्डले तृतीयोनुवाकः ॥ ३ ॥

ययमुष्मानन्त्येदृचोचित्रस्यदानस्तुतिरोत्समांश्विनंत्रिभ्रगांथादिवृहत्सनुष्टुबेकादश्याद्येककुम्भध्वेजपो-
 तिपीर्हिलिष्वर्त्रशद्विभ्रमतवैयश्वभाप्रियमांशिणहंसलापस्तुचोन्त्यःसौषाम्णस्यवरोदानस्तुतिरन्त्यानु-
 ष्टसावांचतुर्वंशार्त्तर्भ्रावरुणंदशम्याद्यास्तित्तोवैश्वदेव्यजपान्त्योषिणगर्भायुवोःपञ्चाधिकान्यश्वोवा-
 श्विरसआश्विनंविश्यायाचायव्यास्तत्पूर्वाश्रतस्तोगायज्योन्त्यैकाविश्याचविशयनुष्टुबप्रिस्वयेश्वधिकाम-

नुर्वस्वतोवैश्वदेवंतृपगाथयेत्रिश्रतिपञ्चोपान्त्यापुरज्जिग्मवभृदंशकश्यपोवामारीचोद्वैपदंनहिवश्रतु-

ष्कंपुरज्जिग्मवृहस्यनुष्टुबन्तयोषजातिञ्चूनात्रेज्यास्वतोपजमानप्रशंसाचपेसादिपञ्चदशसोःशिशु-
स्तदशिशोनुष्टुषुतपङ्कयन्तंवन्यनुष्टुन्दशमीपादनिचृत् ।

वयन्वष्टादशसौभरिः काण्व इन्द्रः प्रगाथा ककुप् । अन्पयोश्चित्रस्य दानस्तुतिः ।

२१ अथ वयमुत्वामंपूर्वस्थरनकाञ्चिद्धरन्तोऽवृस्यवः । वाजोच्चित्रंहवामहे १
उपत्वाकर्मैश्वतयेसनोयुयोप्रश्रंकामयोधुपत् । त्वामिद्धयवितारं ववमहेसखायं
इन्द्रसानसिम २ आयाहीमइन्दवोऽश्वपतेगोपत्तजर्वरापते । सोमंसोमपतेपिव ३
वयंहित्वावन्युमन्तमवन्धवोविप्रासइन्द्रयेभिम । यातेधामानिवपभतेभिरागहि
विश्वेभिः सोमपीतये ४ सीदन्तस्तेवयोयथागोश्रीतेमधौमदिरविवक्षणे । अमि
त्वामिन्द्रनोनुमः ५ ॥ १ ॥ अच्छाचत्वैतानमंसावदामसिक्किमुहुंश्चिद्विदधिपः ।

सन्तिकामांसेहारिवेद्विपुंस्मोवयंसन्तिनोधिषः ६ नूनाइदिन्द्रतेवयमूर्तिः
 अभमनूहिनूतेआद्रियः । विद्यापुंरापरीणसः ७ विद्यासंखित्वमृतभूरभोज्यं १ मा
 तेतवजिजीमहे । उतोसंमस्मिन्नाशिंशिहिनोवसोवाजेसुशिप्रगोमंति ८ योन
 इदमिदंपुरप्रवस्यआनिनायतमुंवःस्तुये । सखायुइन्द्रमूर्तये ९ ह्यथश्वंसत्पतिंच
 र्पणिसहंसहिष्मायोअमन्दत । आतुनःसवयतिगव्यमश्वंस्तोतभ्योमघवांशु-
 तम् १० ॥ २ ॥ त्वयाहसिद्युजावयंप्रतिश्वसन्तंवयमभ्रवीमहि । संस्थेजनस्य
 गोमंतः ११ जयमकारेपुरुहूतकारिणोऽभितिष्ठेमदूढयः । नृभिर्वृत्रहन्यामंशु-
 याम्चावैरिन्द्रप्रणोधिषः १२ अश्नातव्योअनात्वमनाणिरिन्द्रजनुषांसनादांसि ।
 युधेदांपित्वामिच्छसे १३ नकौरिवन्तंसखपायविन्दसेपीयन्तितेसुराश्वः । युदा
 कृणोपिनदनुंसमहस्यादित्पितेवंहयसे १४ मार्तअमाजुरौषधामुरासइन्द्रसख्ये

त्वावतः । निषंदासुसर्वासुते १५ ॥ ३ ॥ मर्तंगोदत्रनिरंरामराधंसइन्द्रमति
 गृहामहि । इह्लाचिदयःप्रमृञ्जान्याभरुनतेदामानंआदभे १६ इन्द्रोवायेदियं
 न्मधंसरस्वतीवासुभगाददिवसुं । त्वंवाचित्रदाशुषे १७ चित्रइद्राजाराजकाइ-
 दन्त्युकेयुकेसरस्वतीमनुं । पुर्जन्यइवततनुह्रिवृष्टयासहस्रंमयुताददत् १८ ॥ ४ ॥
 ओत्पमष्टादश सौभारः काण्वोश्विनौ । आधाः पद प्रगाथाः । सप्तमी बृहती । अप्पन्पनुष्टुप् ।
 एकादशी ककुप् । द्वादशी मध्येज्योतिः । त्रिष्टाः प्रगाथाः ककुभः ।

२२ ओत्पमहृआरथंमद्यादांसिष्ठमंतये । यमंश्विनासुहवारुद्रवर्तेनोआस्यर्षा-
 यत्स्यथुः १ पर्वानुपुंसुहर्वंपुरुस्पृहंभुजंयुवाजोपुण्यम् । सचनावन्तंसुमतिभिः
 सोभरेविद्वेषसमनेहसंम् २ इहत्यापुरुभतंमाद्वानमोभिरश्विना । अर्वाचिना
 स्ववसेकरामहेगन्तारवाशुषोहम् ३ युवोरथस्युपरिचक्रमीपतईर्मिन्यदांसिप-

णयति । अस्माँअच्छासुमतिर्वीडुभस्पतीआधेनुरिवधावतु ४ रथोयांवाँत्रिवन्धु-
 रोहिरण्याभीशुराश्वना । परिद्यावांपुथिवीभूपतिश्रुतस्तेननास्त्यागतम् ५॥५॥
 दशस्पन्तामनवेपुंथीदिविववृकैणकर्पथः । तार्वांस्यसुंमतिभिःडुभस्पतीअ-
 श्विनाप्रस्तंवीमहि ६ उपनोवाजिनीवसूयातमतस्यपुथिभिः । येभिस्तृक्षिवंपु-
 णानासदस्यवंमहेक्षत्रायजिन्वथः ७ अयंवांमद्विभिःसुतःसोमोनरावृषणवसू ।
 आयातंसोमपीतयेपिवंतदाशुपोगहे ८ आहिरुहतंमश्विनारथेकोशोहिरण्यथेव-
 णवसू । युजायांपीवरैरिषः ९ याभिःपुत्रथमवथोयाभिरधिगुंयाभिर्वभुंविजा-
 पसम् । ताभिर्नोमक्षतयंमश्विनागतंभिपुत्रयतंयदातुरम् १० ॥ ६ ॥ यदधिगा-
 वोअधिगइदाचिदहोअश्विनाहवामहे । वयंगीभिर्वपुन्ववः ११ ताभिरायातंव-
 पुणोपमेहवाविश्वस्तुविश्ववर्षम् । इयामाँहिरापुरुभतमानरायाभिःक्रिर्विवावधु-

स्ताभिरगातम् १२ ताविद्याचिदहानांतावधिनावन्दमानुडपद्भवे । ताऊनमो-
 धिरीमहे १३ ताविद्योपाताउपसिंशुभस्पतीतायामंद्रुद्रवंतनी । मानोमतायि-
 पर्वेवाजिनीवसपुरोक्तद्रावतिरुच्यतम् १४ आसुग्न्यायसुग्न्यंप्रातारथेनाश्विनांवा-
 सक्षणी । ह्रुवेपुतेवसोभरी १५ ॥ ७ ॥ मनोजवसावृषणामदक्युतामक्षुद्गमा-
 भिरूतिभिः । आरानाञ्चिद्रुतमस्मेअवसेपूर्वाभिःपुरुभोजसा १६ आनोअश्वी-
 वदाश्वनवर्तियासिष्टमधुपातमानरा । गोमंदस्ताहिरण्यवत् १७ सुप्रावर्गिसुवी-
 यंसुधुवार्धुमनाधृष्टरक्षस्विना । अस्मिन्नावांमायानेवाजिनीवसुविश्वामानि-
 धीमहि १८ ॥ ८ ॥

इतिष्व त्रिशाद्विश्वमना वैषधोप्रिक्लिणक् ।

२३ इतिष्व्याहिप्रतीठ्यं १ यजस्वजातवैदसम् । चरिष्णुधूममनृषीतदो-

चिपम् १ दामानीविभ्वर्षणेश्चिभियभमनोगिरा । उतस्तुपेविष्यर्धसोरथानाम्
 २ येषामावाधक्रुमिष्यइपःपक्षश्चनिग्रभे । उपविदावहिविन्दतेवसुं ३ उदस्य
 शोचिरस्थदीदियुपोव्य १ जरम् । तपर्जभमस्यसुद्युतोगणश्रियः ४ उदतिष्ठस्व-
 धरस्तवानोदेव्याकृपा । अभिख्याभासावाहताशुशुकनिः ५ ॥ १ ॥ अग्रैया-
 हिसुभ्रास्तिभिर्हव्याजुह्वानभानुपक् । यथादतेवभूयहव्यवाहनः ६ अग्निवः
 पृथ्वेदेहोतारर्षणिनाम् । तमयावाचागुणेतमुवःस्तुपे ७ यज्ञेभिरहुतक्र-
 तंयंकपासुदयन्तइत् । मित्रंनजनेसुधितमृतावनि ८ ऋतावानमतायवोयुज्ञस्य
 साधनीगिरा । उपाएनंजुजुपुनमंसस्पदे ९ अच्छानोअङ्गिरस्तमंयज्ञारसोपन्तु
 संयतः । हेतायोअस्तिविश्वायुशस्तमः १० ॥ १० ॥ अग्नेतवत्येअजरेन्याना-
 सोवृहद्गाः । अथाहववृषणस्तविपियवः ११ सत्वंनऊजापितेरयिरस्वसुवीथिम् ।

प्रावन्स्तोकेतनयेत्समत्स्वा १२ यद्वाद्यं विश्वपतिः श्रितः सुप्रीतो मनुषो विशि। विश्वे-
 दग्निः प्रतिरक्षांसि ते यति १३ श्रुष्ट्यं येन वस्य भुस्तो मस्य वीर विश्वते । निम-
 यिनस्तर्पणारक्षसो बह १४ नतस्य मायया च न रिपुरी शीतमत्यैः । यो अग्रये
 ददादाह्वयदातिभिः १५ ॥ ११ ॥ वयश्चस्त्वावसुविदं मुखुण्युरपीणादृषिः । महो
 रायेतमुत्वासिभिधीमहि १६ उशनाकाव्यस्त्वानि होतारमसादयत् । अयुजि
 त्वामने ज्ञातवैदसम् १७ विश्वेहित्वासुजोषसो वैवासो दूतमक्रत । श्रुष्टीद्वेष-
 थमोयुजि यो भुवः १८ इमं यावुरि अमृतं दत्तं कृणवति मत्यैः । पावकं कृणवतीं
 विहायसम् १९ तं हुवे मयुतस्तुचः सुभासं शुक्रशोचिषम् । विशामसि मजं प्रज-
 मीड्यम् २० ॥ १२ ॥ यो अस्मै ह्वयदातिभिराहुतिं मतोऽविधत् । भूरिपो वृंसध-

नैविरव्ययशः २१ प्रथमं जातवदसममिन्द्रैर्धुपूर्यम् । प्रतिष्ठुर्गोतिनमंसाहृवि-
 ल्मती २२ आभिर्विधेमाग्रये ज्येष्ठाभिव्यथ्यवत् । मंहिष्ठाभिर्मतिभिःशुक्रशी-
 चिषे २३ ननमर्चाविहायसेस्तोमोभिःस्थूरयपुवत् । ऋषवैयश्वदन्यायान्ये २४
 अतिथुमानुपाणांसनुवनरपतीनाम् । विप्राअग्निमधसेप्रत्नमीकते २५ ॥ १३ ॥
 महोविध्वांअभिपुतोर्धुभिहृद्वयानिमानुपा । अग्नेनिधत्सिनमससाधिबुद्धिधि २६
 वंस्वानोवार्थीपुरुवंस्वरायःपुरुस्पृहः । सुवीर्यस्यप्रजावतोयशोस्वतः २७ त्वंवीरो
 सुयाम्णेऽग्नेजनायचोदय । सदावसोरारतिंयविष्ठशश्वते २८ त्वंहिसंप्रतूरसित्वं
 नोणोमतीरिधः । महोरायःसातिमग्नेअर्थाबुधि २९ आनेत्वंयशाअस्यामिन्ना-
 वरुणावह । ऋतावानासम्राजापूतदक्षसा ३० ॥ १४ ॥

सालापरिच्छादाद्विभ्रमना वैयथ्व इन्द्र उणिक् । अन्त्यस्य वृचस्य वरोः

सौषाम्णस्य दानस्तुतिः । अन्त्यानुष्टुप् ।

२४ सखायुआशिंपामहिब्रह्मेन्द्रायवज्रिणोस्तुपऊपुवोनृतमायधृणवै१शव-
साह्यसिंश्रुतोवृत्रहृत्थेनवृत्रहा । मुधैर्मुधोनोअतिशूरदाशसि२ सनःस्तवानुआभं-
रयिंचित्रश्रवस्तमम् । निरेकेचिद्योहंरिवोवसुर्ददिः ३आनिरेकमुताप्रियामिन्द्रद-
षिंजनानाम् । धृपताधृणोस्तवमानुआभंर ४ नतेसुव्यंनदक्षिणंहस्तंवरन्तआ-
मुरः । नपरिवाधाहरिवोगविंष्टिपु ५ ॥ १५ ॥ आत्वागोभिरिवव्रजं गिभिर्क्र-
णोन्पद्विवः । आस्माकामंजरितुरामनःपुण ६ विश्वानिविश्वमंनसोधिद्यानो
वृत्रहन्तम । उग्रप्रणेतरधिपूर्वसोगहि ७ वयंतेअस्यवृत्रहन्विद्यामंशूरनव्यसः ।
वसोःस्पाहृस्वंपुरुहूतराधंसः ८ इन्द्रयथाह्यस्तितेऽपरीतंनृतोशवः । अमंकारा-

तिःपुरुहूतदाशुषे १ आवृणस्यमहामहमुहेनृतमुराधसे । इल्लश्रिइह्यमधवन्मध-
त्तये १० ॥ १६ ॥ नृअन्यत्राचिदाद्रिवस्त्वज्ञोजग्मुराशसः । मधंवञ्छुधितव
तन्नञ्जतिभिः ११ नृह्यं११नृतोत्वदन्यंविन्दामिराधसे । रायेद्युज्ञायज्ञावसेचगि-
वणः १२एन्दुमिन्द्रायसिश्चतृपिवातिसोम्यंमधु । पराधसाच्चोदयतिमहित्वना १३
उपोहरिणांपतिदक्षंपृश्चन्तमन्नवम् । ननंश्रुधित्वतोअश्वस्यं १४ नृह्यं-
१५पुराचनजज्ञेवीरतरस्वत् । नकीरायानैवथानभन्दना १५ ॥ १७ ॥ एदु
मध्वोमिदन्तरंसिश्चवाध्वर्योअन्धसः । एवाहिवीरःस्ववत्सदावृधः १६ इन्द्रं
स्थानतहरीणानकिष्टेपृष्यस्त्वितिम् । उदानंश्रावसानभन्दना १७ तंवाजांनां
पतिमहमहिश्वस्यवः । अपायुभिपृज्ञेभवावृधेन्यम् १८ एतोन्विन्द्रंस्ववांस
स्ववायुःस्तोम्युनरम् । कृष्टीयोविश्वेअभ्यस्येकइत् १९ अगौरुथायगवि-

पद्युक्षापुदस्सुयवचः । धृतास्वादीयोमधुनश्रवोचत २० ॥ १८ ॥ यस्या-
 मितानिवीर्यांनराधुःपर्यंतवे । ज्योतिर्नैविश्वमभ्यास्तिदाक्षिणा २१ स्तुहि-
 न्द्रंयश्वदनीमिवाजिन्यमम् । अर्योण्युमंहमानोविदाशुषे २२ एवाननमुप
 स्तुहिवैयश्वदशमनवम् । सुविदांसंचक्रेत्यचरणानाम् २३ वेत्याहिनिक्रतानां
 वज्रहस्तपरिवृजम् । अहरहःशुन्ध्युःपरिपदामिव २४ तदिन्द्राव्वाभस्येनांद-
 सिष्ठकृत्वने । द्विताकुत्सांयशिश्रयोनिचोदय २५ ॥ १९ ॥ तमुत्वाननमीमहे
 नव्यंशंसिष्ठसंन्यसे । सत्त्वंनोविश्वंअभिमातीःसुक्षणिः २६ यक्रक्षादंहसोसुच-
 द्योवार्पात्सप्तसिन्धुषु । वधर्दासस्यतुविनृन्णनीनमः २७ यथावरोसुषान्णोसुनि-
 भ्युआवहोरपिम् । व्यंश्वेभ्यःसुभगेवाजिनैवति २८ आनार्यस्यदक्षिणाव्यंश्वो

एतुसोभिः । स्थूरचुराधःशतवत्सहस्रवत् २९ यत्वापृच्छादीजानःकुहयाकुह-
याकते । एषोअर्पशितोबुलोर्गोमृतीमर्वातिष्ठति ३० ॥ २० ॥

ता वां चतुर्धातिर्विश्वपत्ता वैयशो मित्रावरुणावृष्णकं ।

चतुर्थवृचस्य विश्वे देवाः । उपान्सोऽष्णिग्गर्भा ।

२५ तावांविश्वस्यगोपादेवादेवपुंयुक्षिया । ऋतावानायजसेपतदक्षसा १
मित्रातनानरथ्याइवरुणोपश्रंसुकृतः । सनात्सुजातातनयाधृतव्रता २ ताम्नाता
विश्वर्वेदसासुयीयप्रमहसा । महीजजानादितिऋतावरी ३ महान्तामित्रावरुणा
सन्नाजादेवावसुरा । ऋतावानावतमायोपतोबृहत् ४ नपाताशवंसोमहःसन्
दक्षस्यसुकृतं । सप्रदानइषोवास्त्वधिधिक्षितः ५ ॥ २१ ॥ संयादानूनिपेमथुदि-

व्याःपार्थिवीरिपः । नभस्वतीरावांचरन्तुवृष्टयः ६ अधियावृहतोदिवोऽभिषु-
 येवपश्यतः । क्रतावानास्रधाजानमंसेहिता ७ क्रतावानानिषेदतुःसाञ्जाज्याय
 सुकृतं । धृतव्रताक्षत्रियाक्षत्रमांभतुः ८ अक्षणाश्रिद्रातुवितरानुल्वुणेनुचक्षसा ।
 निधिन्मिपन्तानिचिरानिचिकयतुः ९ उत्तनोद्व्यदितिरुष्यतानासन्था । उरु-
 व्यन्तमरुतोदृद्धशावसः १० ॥ २२ ॥ तेनोनावमुंरुष्यतादिवानकंसुदानवः ।
 अरिप्यन्तोनिपायुभिःसचेमहि ११ अद्रतेविष्णवेवयमरिप्यन्तःसुदानवे ।
 श्रुधिस्रयावान्सिन्धोपूर्वाचिन्धये १२ तदाथैवृणीमहेवरिष्ठंगोपयत्यम् । मित्रो
 यत्पान्तिवरुणोपदचुर्मा १३ उत्तनःसिन्धुरपातन्मरुतस्तदृथिना । इन्द्रोविष्णु-
 माँद्दांसःसजोपसः १४ तेहिष्मांवनुपोनरोऽभिमाँतिकयस्यचित् । तिरमंनक्षो-

वःप्रतिज्ञानिर्भूषणयः १५ ॥ २३ ॥ अथमेकंइत्यापुरुचष्टिविविश्रपतिः । तस्यंवतर-
 न्यनुवश्ररामसि १६ अनुपूर्वाण्योक्यासाद्याज्यस्यंसश्रिम । मित्रस्यंवतवर्क-
 णस्यदीर्घश्रुत् १७ परियोश्चिमनादिवोऽन्तान्मुभेर्पुंश्रिव्याः । उभेआपंप्रौरेद-
 सीमहित्वा १८ उदुष्यशरणेदिवोऽज्योतिरयंसत्सूयैः । अग्निर्नशुकःसमिधान
 आहुतः १९ वर्चोदीर्घप्रसञ्जनीश्रेवाजंस्यगोमतः । ईशोहिपित्वोऽविवस्यंदाव-
 नं २० ॥ २४ ॥ तत्सूर्यरोदसीऽुभेऽप्रावस्तोरुपंश्रुवे । भोजेऽव्वस्माँअस्युच्चरा-
 सदां २१ ऋजमुंक्षुणयायनेरजतंहरणे । रथंयुक्तमंसनामसुपामणि २२ ता-
 म्अश्व्यांनाहरिणांनितेशना । उतेनुकत्व्यांनांनुवाहंसा २३ स्मदंभीऽाक-
 शांवन्ताविप्रानविषयामती । महोवाजिनाववन्तासचांसनम् २४ ॥ २५ ॥

युवाः पर्वाभिप्रातिर्विभ्रमता वैयर्थो व्यर्थो याङ्गिरसोऽश्विनावुटिणक् । विंशत्यादीनां
 यण्णां वायुः । पीडश्यादिचतस्र एकार्वेशीपञ्चविंशयौ च गायत्रयः । विंशत्यनुष्टुप् ।

२६ युवोरुपरपथं हुवेसुधस्तुत्यायसरिपुं । अततदक्ष्णवृषणावृषणवसू १ युवं
 वरोसुपाम्णमहेतनेनासत्या । अर्वोभिप्रायोवृषणावृषणवसू २ तावांसुधहंवा-
 महहंयेभिर्वाजिनविसू । पूर्वाऽरिपइययन्तावतिक्षपः ३ आवांवाहिष्ठोअश्विनारथो-
 यातुश्रुतेनरा । उपस्तोमान्तरस्यं वशीयः श्रिये ४ जुहुराणाचिदश्विनामन्यथां
 वृषणवसू । युवंहिस्त्रद्रापथोअतिद्विषः ५ ॥ २६ ॥ द्रुसादिविश्वमानुषआक्षुभिः
 परिदीयथः । धियुंजिन्वामधुवर्णाशुभस्पतीं ६ उपनोयातमाश्विनारायाविश्व-
 पुषांसुह । सुधवानासुवीरावनेपच्युता ७ आमोअस्यप्रतीव्यं ९ मिन्द्रनासत्या
 गतम् । देवादेवेभिर्दस्यसचनस्तमा ८ वयंहिवांहवांसहउक्षण्यन्तीव्यश्ववत् ।

सुमतिभिरुपविप्राविहागतम् १ अभिनास्वंपेस्तुहिकुवितेश्रवतोहवम् । नेदी-
यसःकूळयातःपर्णारुत १० ॥ २७ ॥ वैश्रवस्यश्रुतंनरोतोमेश्रववेदथः ।
सजोषसांवरुणोमित्रोअर्षमा ११ युवादत्तस्यधिष्णययुवानीतस्यसरिभिः ।
अहरहवृणामह्यंशिक्षतम् १२ योवांयज्ञेभिरावतो प्रिधिवस्त्रावधूरिव । सपर्य-
न्ताशुभेचक्रतेअश्विनां १३ योवांमरुण्यचरतमुंचिकेततिनूपाटयम् । वृतिरंश्वि-
नापरियातमस्मयू १४ अस्मभ्यंसुवृणवसूयातंवृतिर्नूपाटयम् । विषुद्रुह्वयुज्ञ-
महधुगिरा १५ ॥ २८ ॥ यार्हिष्टोवांहवानांस्तोमोदतोह्वन्नरा । युवाभ्यांभू-
त्वश्विना १६ यद्दोदिवोअर्णवइपोवामदंधोगहे । श्रुतमिन्मेअमर्षा १७ उत
स्याश्वेतथावरैवाहिष्ठावानुदीनांम् । सिन्धुर्हिरण्यवर्तनिः १८ समद्वेतयांसुकी-
त्यश्विनाश्वेतयांश्रिया । वहैषेशुभ्रयावाना १९ युक्षवाहित्वरंथासहायुवस्वपो-

द्यां वसो । आशौ वायो मधुं पिवास्माकं सवना गीहि २० ॥ २१ ॥ तव वायवृत-
 स्पते त्वष्टुर्जायानरद्भुत । अवां स्यावृणमिहे २१ त्वष्टुर्जा मातरं वयमीशानं राय-
 इमहे । सुता वन्तो वायुं यन्नाजनांसः २२ वायो याहि शिवा दिवो वहस्वा सुस्व-
 श्वंम् । वहस्वमहः पृथुपक्षसारथे २३ त्वां हि सुत्सरं स्तमनपदनेपुहमहे । ग्रा-
 वाणां नाश्वं पृष्ठं महना २४ सत्वं नो देवमनंसा वायो मन्वानो अग्निधयः । कृषिवाजा
 अपोधि यः २५ ॥ ३० ॥

अग्निरुक्थे द्वाविंशतिपनुं वै वस्वतो विश्वे देवाः मगाथा ।

२७ अग्निरुक्थेपुरोहिते प्रावाणे वहिरे ध्वरे । ऋचायां मिमरुतो ब्रह्मणस्पति
 देवा अतो वरेण्यम् १ आपुञ्जंगान्तिष्ठथिर्वी वनस्पती नृपासान् क्रमोपधीः । विश्वे
 चनो वसवो विश्ववेदसो धीना भूत प्रावितारः २ प्रसूनं एत्वध्वरोऽग्ना देवेषु पुरुष्यः ।

आदित्ये प्रवरुणे धृतव्रतं मरुत्सु विश्वभानुषु ३ विश्वे हि मम मनवे विश्वे दसो भुव-
 न्व्ये रिरादसः । अरिष्टेभिः पायुभिर्विश्वे दसो यन्तानो ऽवकंछुदिः ४ आनो अ-
 दसमनसो गन्ता विश्वे स जोषसः । ऋचा गिरामरुतो देव्यदिंते स दनेपस्वमहि ५
 ॥ ३१ ॥ अभिप्रियामंरुतो पावो अश्व्या हव्याभिन्नप्रयाथनं । आबुहिरिन्द्रो वरु-
 णस्तुरानरं आदित्यासः स दन्तुनः ६ वयं वो वृक्त्वर्हिषो हितप्रयस्त आनुपक् । सुत-
 सो मासो वरुणहवामहे मनुष्वदिद्धामयः ७ आपयातं मरुतो विष्णो अश्विनापु-
 न्माकानयाधिया । इन्द्रायां तु प्रथमः स निभ्युभिर्वपायो वं नहागणे ८ विनोदे-
 वासो अद्भुहो ऽच्छिद्रं शमयच्छत । नय हूरादसवो नूचि दन्ततो वरुथमादधयीति ९
 अस्ति हि वः स जातय रिरादसो देवा सो अस्त्याप्यम् । प्रणः पूर्वस्मै सुवितायं च त-
 मक्षुस्तुभ्या यनव्यसे १० ॥ ३२ ॥ इदा हि व उषस्तुतिमिदावा मस्य भक्तये । उषं

गोविश्ववेदसो नमस्पुरीं अमृक्ष्यन्त्यामिव ११ उदुदयवंः सवित्तासुं प्रणीतुयोऽस्थान-
 दध्यावरेण्यः । निहिषाद्दश्वतुं व्यादो अर्थिनोऽविंश्चन्यतयिष्णवंः १२ देवं देववोऽ-
 वसे देवं देवमभिष्टये । देवं देवं हवे सुवाजसातये गणन्तो देव्याधिया १३ देवास्तोहि-
 द्मास न वे स मन्यवो विश्वसा कं स रातयः । ते नो अद्य ते अं पुरं तु चे तु नो भवं न्तु वरिषो-
 विदंः १४ प्रवंः शंसाभ्यद्गृहः संस्थ उपस्तुतीनाम् । नतं धातिं वै रुणामिन्न मत्पुं यो वो-
 धामभ्योऽविं धत् १५ प्रसक्षयंति रते विमृहीरिषो यो वो वरायुदाशंति । प्रप्रजाभि-
 र्जायते धर्मण रूपरिष्टुः सर्व एव ते १६ ॥ ३३ ॥ ऋते सविन्दते युधः सुगोभिर्थात्य-
 ध्वनः । अर्धमा मित्रे वरुणः सरात यो यंत्रायन्ते स जोषसः १७ अत्रे चिदस्मै कृणु-
 थान्यश्च नंदुं गिचिदासुं सरुणाम् एपाचिदस्माद्गशनिः पुरोनुसास्त्रे वन्ती विनंश्चतु १८

यद्दयसूर्ये उद्यतिप्रियक्षाक्रतंदध । यन्निष्ठाचिं प्रबुधिं विश्वेदसो यद्दाम्ध्यंदिने दि-
 वः ११ यद्वाभिपुत्रे असुराक्रतं यते छदिं यमविदाभुषे । वयंतद्वो वसवो विश्वेदसु
 उपस्थे याममध्यथा २० यद्दयसूर उदिते यन्मध्यंदिन आतुचिं । वामं यत्थमनवे
 विश्वेदसो जुह्वानाय प्रचेतसे २१ वयंतदः सन्नाज्जु आवृणीमहे पुत्रो नवं हुपायम् ।
 अथ यामतदादित्या जुह्वतो ह्यविषे नवस्योऽनशांमहै २२ ॥ ३४ ॥

ये त्रिधाति पञ्च मनुष्यैष्यतो विश्वे देवा गां यद्मी । जपान्त्या पुरजिष्णक् ।

२८ ये त्रिंशतित्रयं स्युरे देवा सो बृहिरासं वन् । विदन्नहं द्वितासं नन् १ वरुणो
 मित्रो अर्षुमा स्याद्वांति पाचो अमयः । पत्नीं वन्तो वधं दत्कताः २ ते नो गोपा अर्षा
 न्यास्त उदक इत्थान्यक् । पुरस्तात्सर्वं या विभगा ३ यथा वशान्ति देवास्तथेदं सजदे-

पांनकिरामिनत् । अरावाचुनमर्त्यैः ४ सुमानांसुप्रकृष्टयःसुप्रद्युमान्येषाम् । सु-
प्तोअधिथियोधिरे ५ ॥ ३५ ॥

वधुर्दया मनुर्वैवस्वतः कश्यपो वा मारीचो विश्वे देवा द्विपदा ।

२१ वधुरेकोविभुणःसुनरोयुवाऽन्धकेहिरण्यम् १ योनिमेकआसंसादयो-
तनोऽन्तद्वैवपुमेधिरः २ वाशिमैकोविभतिहस्तआयुसीमन्तद्वैवपुनिधुविः ३
वज्रमेकोविभतिहस्तआहितंतेनवृत्राणिजिघ्रते ४ तिग्ममेकोविभतिहस्तआयु-
धंशुचिरुग्रोजलार्पणपजः ५ पृथएकःपीपायुतस्केरोयथाँएषवैदनिधीनाम् ६
त्रीण्येकंउरुगायोविचक्रमेयत्रदेवासोमदन्ति ७ विभिर्द्वार्चरतएकयासहप्रप्रवासे-
वंवसतः ८ सदोद्वाचंक्रतिउपमाद्विविस्रधाजासर्पिरासुनी ९ अचैन्तएकेमहि-
साममन्वततेनसूर्यमरोचयन् १० ॥ ३६ ॥

नाहि वश्रतुष्कं मनुर्ववस्वतो-विश्वे देवाः । आद्या गायत्री ।

उपाद्या पुरजणिक् । उपान्त्या बृहती । अन्त्यातुष्टुप् ।

३० नहिवोअस्यभ्रकोदेवांसो नकुमारकः । विश्वेसतोमहान्तुइत् १ इति
स्ततासोअसथारिज्ञादसोयेस्थत्रयश्चित्रिंशत् । मनोदेवायज्ञियासः २ तेनस्वा-
ध्वत्तवत्तउनोअधिबोचत । मानःपृथःपिड्यान्मान्वादाधिदूरनैष्टपरावतः ३
येदवासइहस्थनाविश्वैवश्वानराजुत । अस्मभ्युशमसप्रथोगवे ऽश्वाययच्छत ४
॥ ३७ ॥ इति शाकलकृसंहितायामष्टमे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

यो यजात्पष्टादश मनुर्ववस्वतो गायत्री । आद्यचतुष्कस्येज्यास्तयो यजमानप्रशंसा च ।

ततः पश्चानां दंपती । त्रिष्टानां दंपत्योराशिपः । नवमीचतुर्दश्यावनुष्टुभौ ।

दशमी पादानिचृत् । अन्त्याश्चतस्रः पङ्कयः ।

३१ योयजातिपजातुइत्सुनवञ्चपचातिच । ब्रह्मेदिन्द्रस्यचाकनत् १ पुरो-

काङ्गोअस्सुसोमुररतआशिरम् । पादिसंशकोअहंसः २ तस्यद्युमाअसुद्रथो
 देवजंतुःसशंशुवत् । विश्वावन्वत्तमित्रियां ३ अस्यप्रजावतीगृहेऽसश्रन्तीदिवे-
 दिवे । इकायेनुमतीदुहे ४ यादंपतीसमनसासुनतआचुधावतः । देवांसोनिन्थ-
 याशिरां ५ ॥ ३८ ॥ प्रतिप्रशंथ्याइतःसभ्यश्चावृहिराशाते । नतावाजैपुवाय-
 तः ६ नदेवानामपिहृतःसुमतिंनजगक्षतः । श्रवोवृहद्विवासतः ७ पुत्रिणाता-
 कुमारिणाविश्वमायुर्व्यश्रुतः । उभाहिरण्यपेशसा ८ वीतिहोत्राकृतद्वंसूदश-
 स्यन्तामतायकम् । समथोरामशंहतोदेवपुकुणुतोदिवः ९ आशामुपवतानांवृ-
 णिमहेनदीनाम् । आविष्णोःसचाभुवः १० ॥ ३९ ॥ ऐतुपथारयिभर्गःस्वस्ति
 सर्वथातमः । उरुरथास्वस्तये ११ अरमतिरनर्वणोविश्वोदेवस्यमनंसां ।
 आदित्यानामनेहदत् १२ यथानोमित्रोअधुमावरुणःसन्तिगोपाः । सुगाकृत-

स्युपन्याः १३ आग्निर्वःपृथग्गिरादेवमीजिवसूनाम् । सपर्यन्तःपुरुप्रियंमित्रं
 क्षत्रसाधसम् १४ मक्षदेवत्वोरथःशूरोवापुत्सुकासुचित् । देवानाम्यइन्मनोय-
 जमानुइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत् १५ नयजमानरिष्यासिनसुन्वाननदेवयो ।
 देवानाम्यइन्मनोयजमानुइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत् १६ नकिष्टंकर्मणानश्रान्प्र-
 योपन्नयोपति । देवानाम्यइन्मनोयजमानुइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत् १७ अस्-
 दनसुवीर्यमूतत्यदाश्वश्वम् । देवानाम्यइन्मनोयजमानुइयक्षत्यभीदयज्वनोभुव-
 त् १८ ॥ ४० ॥ इति शाकल्यसंहितायां षष्ठाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

मरुतानिर्व्रान्मेषातिथिर्वयैकोनामेध्यातिथिर्वाहंतित्रिगायत्र्यनुष्टुपन्तमेन्द्रयाहिश्चुनानीपातिथि-
 रानुष्टुभंष्टुचोन्त्योगापथ्यस्वंसहस्रं वसुरीचिपोश्चिरसोपश्यन्नभिनाचतुर्विंशतिःश्यावाश्वआश्विनमुपरि-
 ष्टाज्जपोतिपंपद्भिर्गद्गद्दृहतीपङ्कयन्तमावेतासिससशाकरंमहापङ्कयन्तंमदंमहापाङ्कमाथातिजगतीपद्म-

स्यदशैन्द्राग्रमग्निस्तोषिनाभाकआग्नेयमहापाङ्कहीन्द्राग्नीद्रादबेन्द्राग्रमन्त्यात्रिष्टुद्धितीयाशकर्पस्माऊ-
 पुदशभारुणंत्वस्वन्नात्पञ्चर्चनानावाधैष्टुभमन्त्यंवातृचमाश्विनमातुष्टुभमपश्यदिभेनयत्त्रिशाद्विरूपआङ्गि-
 रसआग्नेयंनुसामिथाग्निंश्रद्धादापद्रिचत्वारिंशच्चशोकआद्येन्द्राग्नी ।

मकतामि त्रिशन्नेषातिथिः काण्व इंद्रो गायत्री ।

३२ अम् प्रकृतान्यंजीपिणःकण्वाइन्द्रस्युगाथंया । मदेसोमंस्यवोचत १
 यःसुविन्दमनशांनिषिप्रुंदासमंहीशुर्वम् । वधीदुग्रोरिणञ्जपः २ न्यवुदस्यविष्टुषं
 वृष्माणंवहृतस्तिर । कषेतादिन्द्रपौंस्यंम् ३ प्रतिश्रुताथंवेधुपक्षणीशान्तिरेरिधिं ।
 हवेसुंशिप्रमत्तये ४ सगोरश्वस्यविब्रजंमन्दानःसोम्येभ्यः । पुरंनशरुदर्व-
 सि ५ ॥ १ ॥ यदिमेरारणःसुततृकथेवादधंसेचनः । आरादुषंस्वयागंहि ६
 वयंषतिअपिंष्मसिस्तोतारइन्द्रगिर्वणः । त्वंनोजिन्वसोमपाः ७ उतनःपितुमा

अस्संराणेअविक्षितम् । मध्वन्भूरितेवसु ८ उतनोगोमंतस्कुधिरण्यवतोअ-
 ध्विनः । इकाभिःसंभेमहि ९ वृवदुक्थंहवामहेसंप्रकरस्समत्थे । साधुक्ठव-
 न्तमवसे १० ॥ २ ॥ यःसंस्थेचिच्छतकंतुरादीकणोतिवज्रहा । जरितभ्यःपु-
 रूवसुः ११ संतःशुक्रश्चिदाशंकृद्दानवाअन्तराभरः । इन्द्रोविश्याभिरूतिभिः १२
 येरायोश्वानिंमहान्सुपारःसुन्वतःसखा । तामिन्द्रमभिगायत १३ आयन्तारं
 महिस्थुरंपतनासुश्रवोजितम् । भुरेरीशानुमोजसा १४ नकिरस्यशर्वाणानि-
 यन्तासन्तानाम् । नकिर्वकानदादिति १५ ॥ ३ ॥ नननंब्रह्मणामृणंप्रांशु-
 नामस्तिसुन्वताम् । नसोमोअमृतापंपे १६ पन्यइदुपंगायतपन्यउकथानिंशंसि-
 त । ब्रह्माकणोत्तपन्यइत् १७ पन्यआदंदिरच्छतासहस्रावाज्यवंतः । इन्द्रोयो
 यज्यनोवृषः १८ विपचरस्वयाअनुकृष्टिनामन्वाहुवः । इन्द्रपिबंसुतानाम् १९

पितृस्वधै नवानामुतयस्तुद्रये सचा । इतायमिन्द्रयस्तव २० ॥ ४ ॥ अतीहि
 मन्युपाविणं सुप्रवासं मुपारणे । इमं रातं सुतं पिब २१ इहितिस्रः परावतं इहि पञ्च
 जनाँ अति । धेना इन्द्रावुचा कदात् २२ सूर्यो रश्मियथासृजात्वायच्छन्तु मे गिरः ।
 निस्रमापो नस्तथक् २३ अथ्यर्धुवा तु हि षिञ्जसो मं वीरायाँ शिपिणो । भराँ सुतस्य
 पीतये २४ यदुदः फलिगाँ भिनद्र्यं १ किसन्धूरवाँ सृजत् । योगोपुपु कं चारयं
 त् २५ ॥ ५ ॥ अहं न्वन्नमूर्चापिमर्षौ वा भमं हीशुवम् । हिमेना विध्यद्वुद-
 म् २६ प्रवंशु प्रायानिष्टुरे ऽथाह्ला यप्रसृक्षिणो । देवत्वं ब्रह्म गायतं २७ यो विश्वान्यु-
 भिन्नतासो मस्य मदेअन्वसः । इन्द्रो देवेषु चेतति २८ इहत्यासं यमाद्याहरी हि र-
 ण्यकेशया । वोह्लासुभि प्रयोहितम् २९ अर्वाश्वत्था पुरुष्टुतप्रियमेवस्तुताहरी ।
 सोमपेयायवक्षतः ३० ॥ ६ ॥

वयं येकोनादिधातिर्मेधातिधिः काण्व इन्द्रो बृहती । षोडशपाद्यास्तिस्त्रो

गायत्र्यः । अन्त्यानुष्टुप् ।

३३ वयंयंत्वासुतावन्तआपोनवृत्कवांहियः । पृवित्रस्यप्रसवर्णेपुवत्रहन्परि
स्तोतारआसते १ स्वरन्तित्वासुतेनरोवसोनिरेकउक्त्रिधनः । कदासुतंतंयाण
ओक्त्वागमइन्द्रस्वददीव्वंसंगः २ कण्वेभिर्धृःणवाधुपद्वाजंदापिसहसि णाम् ।
पुशाङ्गूरुमधवन्विचर्षणेमुक्षुगोमन्तमीमहे ३ पाहिगायान्धसोमइन्द्रायमे-
ध्यातिथे । यःसंमिदल्लोहयोर्धेःसुतेसचावृज्वरिधेहिरेण्ययः ४ यःसुपठ्यःसुद-
क्षिणइनोपःसुकतुंगेण । यथाकरःसहस्रायःज्ञतामघइन्द्रोयःपुभिर्दारितः ५
॥ ७ ॥ योधुपितेयोऽवृत्तोयोअस्तिश्मश्रुपुश्रितः । विभूतद्युस्रश्रयवनःपुरुष्टुतः
कत्यागोरिवशाकिनः ६ कइवेदसुतेसचापिबन्तंकदयोदधे । अयंयःपुरोविभिज-

त्यो जसामन्वानः शिष्यन्धसः ७ दानामुगोनवारणः पूरुत्राचरधंधये । नाकिंष्ट्रा
 नियमदासुते गमो महाश्वरस्यो जसा ८ यउग्रः सन्ननिष्टतः स्थिरो रणा युसंस्कृतः ।
 यदस्ते तु मधवांशुणवृद्धवंनेन्द्रो यो पुत्यागं मत् ९ सत्यसिन्धवावपेदसि वृषजूति-
 नोऽदृतः । वृषाहुं प्रशुषिवपे परावति वृषो अर्वावति श्रुतः १० ॥ ८ ॥ वृषणस्ते
 अर्भीशां वेषु या कशा हि रण्ययी । वृषारथो मधवन्वृषणाहरी वपात्वं शतक्रतो ११
 वृषासोतासुनोते वृषन्नृजा पित्राभर । वृषादधन्वे वृषणं नदीव्यातुभ्यं स्थातहरी-
 णाम् १२ एन्द्रयाहिपीतये मधुं शविष्ठसोभयम् । नायमच्छाममधवांशुणवृद्धिरो
 ब्रह्मो कथा चंशुक्रतुः १३ वहन्तु त्वारश्रेष्ठामाहं रथोरथयुजः । तिरिश्रिदयं सवना-
 निवृत्रहन्येषां याशतक्रतो १४ अस्माकं मयान्तं मुंस्तोमं धिष्वमहामह । अ-
 स्माकं ते सवनासन्तु शतं मामदायद्युक्षसोमपाः १५ ॥ ९ ॥ नृहिपस्तव नोममं

शास्त्रे अन्यस्य रण्यति । यो अस्मान्वीर आनयत् १६ । इन्द्रं श्रि द्या तदं ब्रवीति स्त्रि-
या अंशास्यं मनः । उतो अहं कर्तुं रघुम् १७ । सतीं चि द्या मद्भ्युतामि धुना वंहतोर-
थम् । एवे हूर्वु ण्य उतरा १८ । अयः पं द्रयस्व सो परि संतरां पादकौहर । मार्तकशा-
ह्यकौहं उन्स्त्री हि ब्रह्मावभू विथं १९ ॥ १० ॥

एन्द्र या ह्यष्टादश नीपातिथिः काण्व इन्द्रो नुष्टुप् । अन्यस्य वृचस्य सहस्रं वसुरोचि-

योश्चिरसः । अन्यास्वितसो गायत्र्यः ।

३४ एन्द्रं पाहि हारं भिरुपकण्ठस्य सुष्टुतिम् । द्विवो अमुष्यशासंतो विवं यथदि-
वावसो १ । आत्या प्रावावदं निहसोमीषो षण्यच्छतु । द्विवो अमुष्यशासंतो विवं
यथदिं वावसो २ । अत्रा विनेमि रेषामुरां नधं नुतेवृकः । द्विवो अमुष्यशासंतो दिवं य-
थदिं वावसो ३ । आत्या कण्ठा इहा वसेह वन्ते वाजं सातये । द्विवो अमुष्यशासंतो

दिवंयुयदिवानवसो ४ दधामितेस्तुतानांबुध्णेनपूर्वपाथम् । दिवोअमुप्यशासंतो
 दिवंयुयदिवानवसो ५ ॥ १ ॥ स्मत्पुंरन्धिर्नआगहिविश्वतोधीर्नऊतये । दिवोअमु-
 प्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो ६ आनोयाहिमहेमतेसहस्रोतेशतामघु । दिवो
 अमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो ७ आत्वाहोतामनुहितोदेवत्रावक्षदीडयः । दि-
 वोअमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो ८ आत्वामद्रुपुताहरीश्वेनंपुक्षेववक्षतः ।
 दिवोअमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो ९ आयाह्यर्षआपरिस्वाहासोमस्यपीतये ।
 दिवोअमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो १० ॥ १२ ॥ आनोयाह्युपंश्रुत्युक्थेर्षुरण-
 याइह । दिवोअमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो ११ सक्तुरैरासुनोगहिसंभतैःसं-
 भताभ्यः । दिवोअमुप्यशासंतोदिवंयुयदिवानवसो १२ आयाहिपवतेभ्यःसमूद्रस्था-

धिचिष्टः । दिवोअमुष्यशासंतोदिवंपुयदिववसो १ ३ आनोगव्यान्पश्यांसहस्रां
 शूरवर्हहि । दिवोअमुष्यशासंतोदिवंपुयदिववसो १ ४ आनःसहस्रशोभरायुता-
 निशतानिच । दिवोअमुष्यशासंतोदिवंपुयदिववसो १ ५ आयदिन्द्रश्चद्वहस-
 हस्रवसुरोचिषः । ओजिष्ठमश्वयंपुशुम् १ ६ यक्रुज्जावातरंहसो ऽरुयासोरिषुष्य-
 दः । भ्राजन्तेसूयाइव १ ७ पारावतस्यरातिपुद्रवक्क्रेव्याशुषु । तिष्ठवनस्यमध्य-
 आ १ ८ ॥ १ ३ ॥

अग्निना चतुर्विंशतिः श्यावाभीश्विनावुपरिष्टाज्योतिः । द्वाविंशत्ये

पक्षी । तथान्त्या महावहती ।

३ ५ अग्निनेन्द्रेणवरुणेनविष्णुनावित्यैरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवा । सजोषसाउ-
 पसासूर्येणचसोमंपिवतमश्विना १ विश्वाभिधीभिर्भुवनेनवाजिनाविवापृथि-

व्याद्रिभिःसंचाभुवा । सजोषसाउपसासूर्येणचसोमंपिवतमश्विना २ विश्वेद-
 वैस्त्रिभिरकादशैरिहाद्रिमरुद्भिर्भुभिःसंचाभुवा । सजोषसाउपसासूर्येणचसो-
 मंपिवतमश्विना ३ ऊपेयायुज्ञावोधतंहवस्यमेविश्वेहदैवांसवनावंगच्छतम् । स-
 जोषसाउपसासूर्येणचेपनोवोहमश्विना ४ स्तोमंऊपेयायुवशेवकन्यनाविश्वेह-
 दैवासवनावंगच्छतम् । सजोषसाउपसासूर्येणचेपनोवोहमश्विना ५ गिरौजुपे-
 थामध्वरंजुपेयांविश्वेहदैवासवनावंगच्छतम् । सजोषसाउपसासूर्येणचेपनोवो-
 हमश्विना ६ ॥ १४ ॥ हारिद्रवेवपतथोवनेदुपसोमंसुतंमहिषेवावंगच्छथः ।
 सजोषसाउपसासूर्येणचत्रिवृत्तियातमश्विना ७ हंसाविवपतथोअध्वगाविवसो-
 मंसुतंमहिषेवावंगच्छथः । सजोषसाउपसासूर्येणचत्रिवृत्तियातमश्विना ८ श्येना-
 विवपतथोहव्यदातयेसोमंसुतंमहिषेवावंगच्छथः । सजोषसाउपसासूर्येणचत्रिवृ-

तिर्थात्मशिवना १ पिवंतचतुष्पुतंचाचंगच्छतंप्रजांचंधुचंद्रविषणंचधत्तम् । सृजोप-
 सात्प्रसासूर्येणचोर्जनोधत्तमाश्विना १ ० जयतंचप्रस्तुतंचप्रचांघतंप्रजांचंधुचंद्रवि-
 णंचधत्तम् । सृजोपसात्प्रसासूर्येणचोर्जनोधत्तमाश्विना १ १ हतंचुद्रान्नन्यतंतंचामि-
 त्रिणःप्रजांचंधुचंद्रविषणंचधत्तम् । सृजोपसात्प्रसासूर्येणचोर्जनोधत्तमाश्विना १ २
 ॥ १५ ॥ मित्रावरुणवन्तात्तथसवन्तामरुत्वन्ताजरितुर्गच्छथोहवम् । सृजोप-
 सात्प्रसासूर्येणचादित्यैर्थात्मशिवना १ ३ अश्विनस्वन्तात्तविष्णुवन्तामरुत्वन्ता-
 जरितुर्गच्छथोहवम् । सृजोपसात्प्रसासूर्येणचादित्यैर्थात्मशिवना १ ४ ऋषमन्ता-
 वृषणावाज्यन्तामरुत्वन्ताजरितुर्गच्छथोहवम् । सृजोपसात्प्रसासूर्येणचा-
 दित्यैर्थात्मशिवना १ ५ ब्रह्मजिन्यत्तमूर्ताजिन्यत्तंधियोहृतरक्षसिसिसेधत्तमभीवाः ।
 सृजोपसात्प्रसासूर्येणचसोमंसुच्यतोर्थाश्विना १ ६ क्षत्रजिन्यत्तमूर्ताजिन्यत्तंनह-

तरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोपसाउपसासूयेणचसोमंसुन्वतोअश्विना १७
 धेनाजिन्यतमृतजिन्यद्वतंविशोहतरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोपसाउपसासूयेण
 चसोमंसुन्वतोअश्विना १८ ॥ १६ ॥ अत्रैरिवशणुतंपूर्व्यस्तिंश्यावाभ्वस्यसु-
 न्वतोमदच्युता । सजोपसाउपसासूयेणचाश्विनातिरोअह्वयम् १९ सगा^{१६}इव
 सजतंसुष्टुतीरुपश्यावाभ्वस्यसुन्वतोमदच्युता । सजोपसाउपसासूयेणचाश्विना
 तिरोअह्वयम् २० रश्मीरिवयञ्छतमधुरौउपश्यावाभ्वस्यसुन्वतोमदच्युता ।
 सजोपसाउपसासूयेणचाश्विनातिरोअह्वयम् २१ अर्वाग्रथुनिधञ्छतंपिबतंसो-
 म्यमधुं । आयातमश्विनगतमवस्युर्वामहंह्रुवेधुत्तरत्नानिदाशुये २२ नमोवाके
 प्रस्थितेअध्वरेनराधिवक्षणस्यपीतये । आयातमश्विनगतमवस्युर्वामहंह्रुवेधुत्तं

रत्नानिदाशुपे २३ स्वाहाकृतस्यतृन्पतंगुतस्यदेवावन्धसः । आयातमभिनानगत-
मयस्युवा^१महंहैवधुचंरत्नानिदाशुपे २४ ॥ १७ ॥

अवितासि सप्त इयावाभ इन्द्रः वाकरी । अन्त्या महापङ्क्तिः ।

३६ अवितासिसुन्वतोवृक्बर्हिषःपिवासो^२मंमदायुकंशतकतो । यंतेभाग-
मधारयन्विधाःसेहानःपुतनाडुरुज्ययुःसमप्सुजिन्मुरुत्वाँइन्द्रसत्पते १ प्रावः
स्तोतारमपववृत्वापिवासो^३मंमदायुकंशतकतो । यंतेभागमधारयन्विधाःसेहा-
नःपुतनाडुरुज्ययुःसमप्सुजिन्मुरुत्वाँइन्द्रसत्पते २ कर्जादेवाँअवस्योजंसात्वां
पिवासो^४मंमदायुकंशतकतो । यंतेभागमधारयन्विधाःसेहानःपुतनाडुरुज्ययुः
समप्सुजिन्मुरुत्वाँइन्द्रसत्पते ३ जनितादिवोजनितापृथिव्याःपिवासो^५मंमदायु

कंशतक्रतो । यंतंभागमधारयुन्विश्वधांःसेहानःपृतनाउरुजयुःसमंप्सुजिन्मरुत्वा
 इन्द्रसत्पते ४ जनिताश्वानांजनितागवांससिषिवासोमंमदायुकंशतक्रतो । यंतं
 भागमधारयुन्विश्वधांःसेहानःपृतनाउरुजयुःसमंप्सुजिन्मरुत्वाइन्द्रसत्पते ५ अ-
 श्राणांस्तोमंमद्रिवोमहस्कृधिषिवासोमंमदायुकंशतक्रतो । यंतंभागमधारयु-
 न्विश्वधांःसेहानःपृतनाउरुजयुःसमंप्सुजिन्मरुत्वाइन्द्रसत्पते ६ श्यावाश्वस्यसु-
 न्ततस्तथाश्राणयथाश्राणोश्चेःकमोणिकृण्वतः । प्रन्नसदस्यमाविधुत्वमेकइन्नु-
 पाह्यइन्द्रवहाणिवर्धयन् ७ ॥ १८ ॥

येदं सप्त श्यावाश्व इन्द्रो महापाङ्कः । आधातिजगती ।

३७ येदं ब्रह्मवृत्रतयेवाविधुप्रसुन्वतःशचीपतइन्द्रविश्वोषिरुतिभिः । मा-

ध्यादिनस्यसर्वनस्यवृत्रहन्नेद्यापिवासोमंस्यवज्रिवः १ । सेहानउं प्रपृतनाअभि

दुहःशाचीपतइन्द्रविश्वामिभिरुतिभिः । माध्यंदिनस्यसर्वनस्यवृत्रहन्नेनद्यापिवासो-
 मस्यवञ्चिवः २ एकुराळस्यभुव्नस्यराजसिशाचीपतइन्द्रविश्वामिभिरुतिभिः ।
 माध्यंदिनस्यसर्वनस्यवृत्रहन्नेद्यापिवासोमस्यवञ्चिवः ३ मस्यावानायवयसि-
 त्वमेकइच्छचीपतइन्द्रविश्वामिभिरुतिभिः । माध्यंदिनस्यसर्वनस्यवृत्रहन्नेद्य-
 पिवासोमस्यवञ्चिवः ४ क्षेमस्यचप्रयुजश्चत्वमीक्षिपेशाचीपतइन्द्रविश्वामिभिरु-
 तिभिः । माध्यंदिनस्यसर्वनस्यवृत्रहन्नेद्यापिवासोमस्यवञ्चिवः ५ क्षत्रायत्व-
 मवसिनत्वंमाविथशाचीपतइन्द्रविश्वामिभिरुतिभिः । माध्यंदिनस्यसर्वनस्यवृत्र-
 हन्नेद्यापिवासोमस्यवञ्चिवः ६ श्यावाश्वस्यरेभतस्तथाशृणुयथाशृणोरेत्रेःक-
 माणिकण्वतः । प्रज्ञसदस्युमाविथत्वमेकइन्द्रपाह्यइन्द्रशत्राणिर्वुर्धनम् ७ ॥ १९ ॥

यज्ञस्य दक्ष दयावाश्व इन्द्राग्नी गायत्री ।

३८ यज्ञस्यहिस्थकृत्विजासस्त्रिवाजेषुकर्मसु । इन्द्राग्नीतस्यंबोधतम् १
तोशासारथ्यावानावत्रहणापराजिता । इन्द्राग्नीतस्यंबोधतम् २ इदंवाग्निद्वि-
मधधुक्षत्रद्विभिर्नरः । इन्द्राग्नीतस्यंबोधतम् ३ जुषेथांयज्ञामिष्टयेसुतंसोमंसध-
स्तती । इन्द्राग्नीआगतंनरा ४ इमाजुषेथांसवन्नायेभिर्हव्यान्यहधुः । इन्द्राग्नी-
आगतंनरा ५ इमांगांयत्रवर्तनिजुषेथांसुष्टुतिममं । इन्द्राग्नीआगतंनरा ६
॥ २० ॥ प्रातर्थावभिरगतंदेवेभिर्जन्यावसू । इन्द्राग्नीसोमंपीतये ७ श्यावा-
श्वस्यसुन्वतोऽग्नीणांशणुतंहवम् । इन्द्राग्नीसोमंपीतये ८ एवावाग्निमहकृतयेयथा-
हवन्त्सोमधिराः । इन्द्राग्नीसोमंपीतये ९ आहंसरस्वतीवतेरिन्द्रान्योरवोवृणे ।
पार्यागायत्रमुच्यते १० ॥ २१ ॥

अग्निमस्तोषि दश नाथकः काण्वोग्निर्भहापङ्क्तिः ।

३१ अग्निमस्तोष्यग्निमयंमग्निमीळायजथै । अग्निदेवाँअनकुनउभेहिविदथे
कविरन्तशरतिदत्थं १ नभन्तामन्युकेसंसे १ न्यग्नेनवर्षसावचंस्तनूयुशंसंसेषाम् ।
न्यरातीरराव्यांविथ्वाअयोअरातीरितोयुञ्छन्त्वासुरोनभन्तामन्युकेसंसे २ अग्ने
मन्मानितुभ्यंकधृतंनजुह्वआसनि । सदेवेपुप्राचिकिद्वित्वंहासिपूर्यःशिवोदृतो
विवस्वतो नभन्तामन्युकेसंसे ३ तत्तदग्निर्वयोदधेयथायथाक्वपुण्यति । ऊर्जाहु-
तिर्वसूनांशचयोश्चमयोदधेविवश्वस्यैद्वहृत्येनभन्तामन्युकेसंसे ४ सचिकेतसही-
षसाग्निश्चित्रेणकर्मणा । सहोताशश्वतीनां दक्षिणाभिरभीवंतइनोतिचप्रतीव्यं १
नभन्तामन्युकेसंसे ५ ॥ २२ ॥ अग्निर्जातादेवानामग्निर्वदमतां नामपृथ्वम् ।
अग्निःसद्राविणोदाअग्निर्दाराव्युण्णत्स्वाहुतो नवीयसानभन्तामन्युकेसंसे ६ अग्नि-

देवेषु सर्वसुःसविक्षुयाज्ञयास्था । समुदाकाव्यापुरुविश्रुभूमेषुपुष्यतिदेवो देवेषु
 यज्ञियेनभन्तामन्युकेसमे ७ योअग्निःसप्तमानुषःश्रितोविश्र्वेषुसिन्धुषु । तमा-
 गन्मत्रिपुरुष्यमन्थातुदस्युहन्तममुप्रियज्ञेषुपुष्येनभन्तामन्युकेसमे ८ अभिस्त्री-
 णित्रियातन्याक्षेतिविदथाकविः । सर्जरीकादृशाइहयक्षच्चपिप्रयच्चनोविप्रोदतः
 परिकृतो नभन्तामन्युकेसमे ९ त्वनोअग्रआयपुत्वं देवेषुपुष्येवस्य एकइरज्यसि ।
 त्वामापःपरिस्रुतःपरियन्तिस्वसेतवेनभन्तामन्युकेसमे १० ॥ २३ ॥

इन्द्राग्नी द्वादश नाभाकः काण इन्द्राग्नी महापङ्क्तिः । उषाया शकरी । अन्त्या विष्टुः ।

१० इन्द्राग्नीयुधं सुतःसहन्तादासं योश्रियम् । येनदृक्षात्समत्स्वावीकुचिन्सा-
 हिर्पिमहाग्निर्वनव्वातइन्नभन्तामन्युकेसमे १ नहिर्वावन्नयामहे ऽथेन्द्रमिधंजाम-
 हृशविष्ठं नृणां नरम् । सनःकदाच्चिदेवतागमदावाजंसात्येगमदाम्नेधसात्येनभ-

तामन्युकेसमे २ ताहिमधुंभराणामिन्द्राग्नीअधिष्ठितः । ताडकवित्वनाक-
 वीपूच्छयमानासखीयुतेसंयुतमंशुतंरानभन्तामन्युकेसमे ३ अभ्यर्चनभाक-
 वदिन्द्राग्नीयजसागिरा । ययोर्विश्वमिदंजगद्विययौःपृथिवीमह्यु १ परथैविवभूतोव-
 स्तनभन्तामन्युकेसमे ४ प्रब्रह्माणिनभाकवदिन्द्राग्नीभ्यामिरज्यत । यासुसबुंध-
 मर्णवंजिहवारमपोर्णतद्द्रद्भानुओजसानभन्तामन्युकेसमे ५ अपिंबुध्वपु-
 राणवद्गतैरिवगुद्विपुतमोजोवासस्यदंभय । वयंतदस्यसंभंतवास्विन्द्राणिजि-
 महिनभन्तामन्युकेसमे ६ ॥ २४ ॥ यदिन्द्राग्नीजनाइमेविह्वयन्तेतनागिरा ।
 अस्माकेभिर्नुभिर्बुधंसासह्यामंपृतन्युतोर्वनुयामवनुव्यतानभन्तामन्युकेसमे ७
 यानुश्वेताववोदिवइच्चरातउपद्युभिः । इन्द्राद्योरनुव्रतमुहानायन्तिसिन्धवोया-
 न्सीवन्धादमुंश्चतानभन्तामन्युकेसमे ८ पूर्वाष्टिन्द्रोपमातयःपूर्वीरुतप्रशस्तयुः

सूर्गो हिन्यस्य हरिवः । वस्वो वीरस्य पृचो यानुसाधन्त नो धियो न भन्ता मन्युकेस-
 मे १ तं शिशीतासुबुक्तिभिस्त्वे प्रसत्त्वानमृमिषम् । उतो नुचिद्यओ जंसाशुष्ण-
 स्याण्डानुभेदतिजे प्रस्ववंतीरपो न भन्ता मन्युकेसमे १० तं शिशीतास्वध्वरं सत्यं
 सत्त्वानमृत्विषम् । उतो नुचिद्यओ हत आण्डाशुष्णं स्य भेदत्यजैः स्वर्वतीरपो न भ-
 ता मन्युकेसमे ११ एवेन्द्राग्निभ्यां पितवत्तवीयो मन्या तव दंङ्गिस्वदंवाचि । त्रि-
 धातुनाशमणा पातमस्मान्वयं स्यान्पतयोरर्याणाम् १२ ॥ २५ ॥

अस्मा क पु दश नाथाकः काण्वो वरुणो महापङ्क्तिः ।

११ अस्मा क पु भर्तृयेव रूपाय मरुद्भयो ऽर्वा विदुष्टरेभ्यः । यो धीतामानुषाणां
 पृथ्वेगा इव रक्षति न भन्ता मन्युकेसमे १ तमपुसं मनागिरि धृणां च मन्मभिः ।
 नाभाकस्य प्रदीप्तिभिर्भ्यः सिन्धूनामुपोदेषु सप्रस्वसासमं ध्यमो न भन्ता मन्युकेसमे

२ सक्षपुःपरिपसजेन्यु १ श्लोमाययादधुसविश्वंपरिदशतः । तस्यवेनीरनुव्रतमु-
 पस्तिस्त्रोअवर्षयन्नभन्तामन्युकेसमे ३ यःककुभोनिधारयःपृथिव्यामधिदशतः ।
 समातापूव्यंपुदंतदरुणस्यसस्युंसाहिगोपाइवेयानभन्तामन्युकेसमे ४ योधुतभिभु-
 वनानांपुत्रुस्त्राणामपीच्याइवेदनामानिगुह्या । सकविःकाव्यांपुरुरूपंयौरिव
 पुव्यतिनभन्तामन्युकेसमे ५ ॥ २६ ॥ यस्मिन्विश्वानिकाव्याचक्रेनाभिरिव
 श्रिता । त्रितंजूतीसपर्यंतव्रजेगावोनसंयुजेपुजेअर्थाअयुक्षतनभन्तामन्युकेस-
 मे ६ यआस्वत्कआशयेविश्वान्जान्येयाम् । परिधामानिममूडाहरुणस्यपुरो
 गयेविश्वेदेवाअनुव्रतनभन्तामन्युकेसमे ७ ससंमुद्रोअंपिच्यस्तुरोद्याभिंवरोहति
 नियदासुषजुर्दधे । समायाअचिंनान्पुदास्तृणान्नाकमारुहन्नभन्तामन्युकेसमे
 ८ यस्यश्वेताविचक्षणातिस्त्रोभूर्मारिधिक्षितः । त्रिरुत्तराणिपुप्रतुर्वरुणस्यध्रुवं

सदःसस्तानामिरथ्यतिनभन्तामन्युकेसमे १ यःश्वेताअधिनिणिजश्रुकेकृणा
 अतुत्रता । सधामंपूर्व्यममेयःस्कन्भेनविरोदसीअजोनयामधारयुत्रभन्ताम-
 न्युकेसमे १० ॥ २७ ॥

अस्तभ्नात्पद् नाभाकः काण्यः । प्रथमतृचस्यार्चनानावा । आद्यतृचस्य वरुणः ।

अन्यस्याश्विनौ । आद्यास्तिसत्रिष्टुभः । त्रिष्टा अनुष्टुभः ।

४२ अस्तभ्नाद्यामसुरोविश्ववेदाअसिमतीवरिमाणंपृथिव्याः । आसीद्द्वि-
 श्वभुवनानिसन्नाद्विश्वेचानिवरुणस्यव्रतानि १ एवावन्दस्ववरुणंवृहन्तंनमस्या-
 धरिमुमृतस्यगोपाम् । सनःशमीत्रिवरुथ्रिविचंसत्पतंतोद्यावापृथिवीदुपस्थे २
 इमांधियंशिक्षमाणस्यदेवक्रतुंदक्षैवरुणसंशिंशाधि । ययातिविश्वदुरितात्तरेम
 सुतमौणमधुनावस्हेम ३ आत्रांप्रावाणोअश्विनाथीभिर्विप्रअचुञ्चयुः । ना-

सत्यासोमंपीतयेनभन्तामन्युकेसमे १ यथांवामात्रंरंश्वनागोभिर्विप्रोअर्जाह-
 वीत् । नासत्यासोमंपीतयेनभन्तामन्युकेसमे ५ एवावांमहज्जतयेयथाहुवन्त
 मेधिराः । नासत्यासोमंपीतयेनभन्तामन्युकेसमे ६ ॥ २८ ॥ इति शाकलर्क-
 संहितायामष्टमे मण्डले पञ्चमोनुवाकः ॥ ५ ॥

इमे त्रयस्त्रिंशद्विरूपः आङ्गिरसोऽग्निर्गयथी ।

१३ इमेविप्रस्यवेधसोऽग्नेरस्तृतयज्वनः । गिरःस्तोमांसइरते १ अस्मैतिप्र-
 तिहधत्तेजातवेदोविचंपणे । अग्नेजनामिसुष्टुतिम् २ आरुकाइवधेदहातिरमा
 अग्नेतवृत्विषः । दृद्धिर्वनानिवप्सति ३ हरयोधूमकेतवोवातज्जातउपयवि । यत-
 न्तवृथग्नयः ४ एतेत्येवृथग्नयइद्वासःसमदक्षत । उपसांमिवकेतवः ५ ॥ २९ ॥
 कृष्णारजांसिपत्सुतःप्रयाणोजातवेदसः । अपियद्द्रोधातिक्षमि ६ धासिंक्-

० प्वा॒न॒ओ॒प॒धी॒र्च॒प्स॒द॒ग्नि॒र्वा॒यति॑ । पु॒न॒र्य॒न्त॒रु॒णिर॑षि॒ ७ जि॒ह्वा॒भिर॑ह॒न॒न॒म॒-
 द॒र्चि॒या॒ज॒ज्ज॒णा॒भ॒वन् । अ॒ग्नि॒र्व॒नो॒पुरो॑च॒ते ८ अ॒प्स॒व॒ग्ने॒स॒धि॒ष्ठ॒व॒सौ॒ष॒धी॒रि॒नु॒रु॒थ॒य॒से ।
 ग॒र्भो॑सं॒जा॒य॒से॒पु॒नः १ उ॒द॒ग्ने॒त॒व॒त॒द्धृ॒ता॒द॒र्चो॑रि॒च॒त॒आ॒हु॒तम् । नि॒सा॒नं॒जु॒हो॑ ३
 सु॒र्वे १० ॥ ३० ॥ उ॒क्षा॒द्या॒य॒व॒शा॒द्या॒य॒सो॒मं॒पृ॒थ॒य॒वे॒ध॒से । स्तो॒मै॒-
 वि॒धे॒मा॒ग्नये॑ ११ उ॒त॒त्वा॒न॒म॒स॒व॒यं॒हो॒त॒र्वरे॑ण॒य॒क॒तो । अ॒ग्ने॒स॒मि॒द्भि॒री॒महे॑ १२
 उ॒त॒त्वा॒भ॒ग॒व॒ञ्छु॒चे॒म॒नु॒ष्व॒दं॒प्र॒आ॒हु॒त । अ॒ङ्गि॒र॒स्व॒द्वं॒वा॒महे॑ १३ त्वं॒ह्य॒ग्ने
 अ॒ग्नि॒ना॒वि॒प्रो॒वि॒प्र॒ण॒स॒न्स॒ता । स॒खा॒स॒ख्या॒स॒मि॒ध॒से १४ स॒त्वं॒वि॒प्रा॒य॒दा॒शु॒षे
 र॒थि॒द॒हि॒स॒ह॒सि॒णम् । अ॒ग्ने॒वी॒र॒वं॒ती॒मि॒ध॒म् १५ ॥ ३१ ॥ अ॒ग्ने॒धा॒तुः॒स॒ह॒स्कृ॒त
 रो॒हि॒द॒श्व॒शु॒चि॒व॒त । इ॒मं॒स्तो॒मं॒जु॒प॒स्व॒मे १६ उ॒त॒त्वा॒ग्ने॒म॒स्तु॒तो॒वा॒श्रा॒यं॒प्र॒ति॒ह॒-
 य॒ते । गो॒धं॒गा॒व॒इ॒वा॒श॒त १७ तु॒भ्यं॒ता॒अ॒ङ्गि॒र॒स्त॒म॒वि॒भ॒वाः॒सु॒क्षि॒त॒यः॒पृ॒थक् । अ॒ग्ने

कामाययेभिरे १८ अग्निधीभिर्मनीषिणोभेधिरासोविपुश्रितः। अद्भ्यसयायहिन्वि-
 रे १९ तंत्वामज्मेपुवाजिनंतन्यानाअग्नेअधुरम् । वहिंहोतारमीळते २० ॥ ३२ ॥
 पूरुनाहिसुहृद्भुसिविज्ञोविश्वाअनुप्रभुः । समस्तुत्वाहवामहे २१ तमीळिव्यय
 आहुतोऽग्निर्विभ्राजतेधृतैः । इमनःशृणवृद्धवम् २२ तंत्वावयहंवामहेशृणवन्तं
 ज्ञातवदसम् । अग्नेप्रन्तमपृद्धिपः २३ विशारंजानमद्भुतमध्यक्षमणासिमम् ।
 अग्निमीळितश्रवत् २४ अग्निंविश्वायुर्वेपसंमयूनवाजिनंहितम् । ससिनवाज-
 यामसि २५ ॥ ३३ ॥ इन्मथाण्यपृद्धियोदहृन्नक्षांसिविश्वहां । अग्नातिग्मेन
 दीदिहि २६ यंत्यजनासइन्वृतेमनुव्यदाहिरस्तमः । अग्नेसर्वोधिमेवचः २७
 यदग्नेदिविजाअस्यप्सुजावांसहस्कृत । तंत्वांगिभिर्हवामहे २८ तुभ्युधेतेजना
 इमेविश्वांसुक्षितयःपृथक् । धासिंहिन्वन्त्यत्वे २९ तेषदग्नेस्वाधयोऽहोविश्वा

नचक्षसः । तरन्तःस्यामर्गाहां ३० ॥ ३४ ॥ अग्निंमन्त्रंरुद्रिप्यंशिरंपावुक-
 द्वाञ्चिपम् । हृद्धिर्मुद्गेभिरमहे ३१ सत्त्वमंश्रेविभावंसुःसृजन्सूर्यो नरशिपिभिः ।
 शर्धुन्तमांसिजिप्रसे ३२ तर्त्तसहस्वईमहेद्रान्रयन्नोपुदस्यति । त्वदंश्रेवायुं
 वसुं ३३ ॥ ३५ ॥

सामिषाग्निं त्रिधादिरूप आङ्गिरसोऽग्निर्गव्यधी ।

४४ सामिषाग्निंरुद्रस्यतपधृतैर्वैधयतातिथिम् । आदिमन्त्रव्याजुहितन १
 अग्नेस्तोमंजुपस्यमेवधस्वानेनमन्मना । प्रतिस्तूकानिंहयनः २ अग्निदूतंपुरो
 दधेहव्यवाहमुपब्रुवे । देवाँआसांदयावृहे ३ उर्त्तैवृहन्तोअर्चयःसामिषानस्यदी-
 दिवः । अग्नेशुक्रासईरते ४ उपत्वाजुहोऽममधृताचीर्यन्तुहयंत । अग्नेहव्याजुं-
 पस्वनः ५ ॥ ३६ ॥ मन्त्रंहेतारमृत्विजंचित्रभानुंविभावंसुम् । अग्निमीळिस

उश्वत् ६ प्रलहोतारमीडयं जुष्टमुद्रिकविकंतुम् । अश्वराणामभिश्रियंम् ७
 जूपाणोर्भङ्गिरस्तमेमाहव्यान्यानुपक् । अन्नप्रज्ञानं यक्रतुथा ८ समिधानउसन्त्य
 शुक्रशोचइहावह । चिकित्वान्दैव्यं जनम् ९ विप्रहोतारमुद्रहैधमकेतुविभावं
 सुम् । यज्ञानांकेतुर्मांमेहे १० ॥ ३७ ॥ अग्नेनिपाहिनस्त्वंप्रतिष्मदेवुरिपंतः ।
 भिन्विद्वेषःसहस्कृत ११ अग्निःप्रलेनमन्मंनान्भुम्भानस्तन्वं १२ स्वाम् । कविविप्रैण-
 वायुषे १३ ऊर्जनपातमाहुर्विपावकशोचियम् । अस्मिन्यज्ञेस्वंध्वरे १३ स
 नांसिन्नमहस्त्वमन्नोक्रणशोचिया । देवैरासत्सिवांहिषि १४ योअग्निंतन्वो
 दमैद्वंमतःसपर्यति । तस्माद्ददौदयदसुं १५ ॥ ३८ ॥ अग्निर्मूर्धादिवःकुकुप्यतिः
 पृथिव्याअथम् । अपरितांसिजिन्वति १६ उदमेभुचंयस्तवंशुक्राभाजन्तईरते ।
 तवज्योतीव्यर्चयः १७ ईदिविवायस्युहिदात्रस्यामिस्वर्पतिः । स्तोतास्यांतवशाम्-

णि १८ त्वामग्नेमनीषिणस्वाहिन्यन्तिचिन्तिभिः । त्वावर्धन्तुनो गिरंः १९ अर्ध-
 न्वस्यस्वधावंतोदृतस्युरभंतःसर्वा । अग्नेःसख्यं वृणीमहे २० ॥ ३९ ॥ अग्निःशु-
 चिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः । शुचैरोचत आहुतः २१ उत त्वाधीतयो मम
 गिरो वर्धन्तु विश्वहा । अग्नेःसख्यस्य वोधि नः २२ यदग्नेस्यामहं त्वं त्वं वाधास्या अहम् ।
 स्युष्टं सत्या इहा द्विषः २३ वसुर्वसुपतिर्हि कमस्यग्ने विभावंसुः । स्यामंते सुमता-
 वपि २४ अग्नेधृतव्रततयते समद्रायेव सित्ववः । गिरो वाश्नास ईरते २५ ॥ ४० ॥
 युवानं विरपति कविं विश्वा दंपुरुषे पसम् । अग्निं शुभमामि मन्मभिः २६ युजानां
 रथ्ये वृथंति मजं भायवीकवे । स्तोमैरिमे माग्ने २७ अयमग्ने त्वे अपि जरि-
 ताभूतसन्ध । तस्मै पावकमुक्य २८ धीरो ह्यस्य ह्यसद्विप्रो न जागृविः सदा ।

अग्नेदीदयसिद्यवि २९ पुरमेदुरितेभ्यःपुरामुधेभ्यःकवे । प्रणआयुर्वसो
तिर ३० ॥ ४१ ॥

आ प द्विचत्वारिंशद्विंशोऽकः काण्व इन्द्रो गायत्री । आथाया इन्द्राधी ।

४५ आथायेअग्निमिन्धुतेस्तणन्तिवर्हिरानुषक् । येपामिन्द्रोयुवासखा १
बृहन्नदिभमएंपांभूरिशस्तंपथुःस्वरुः । येपामिन्द्रोयुवासखा २ अयुहृद्दुधावतं
भूरआजतिसत्वभिः । येपामिन्द्रोयुवासखा ३ आवुन्दंवृहाददेजातःपुंञ्छदि
मातरम् । कउआःकेहशृणिवरे ४ पतित्वाभावसीवदहिरावपसोनयोधिपत् ।
यस्तेऽज्ञत्वमाचुके ५ ॥ ४२ ॥ उतत्वंमंघवञ्छृणुयस्तेवष्टिष्ववक्षितत् । यद्दि-
क्यांसिर्वीकृतत् ६ यदाजियात्याजिकदिन्द्रःस्वभ्ययुरुपं । रथीतमोरथीनाम् ७
विपुविधांअभियुजोवज्जिन्विज्युगयथावृह । भवानःसुश्रवस्तमः ८ अस्माकं

सुरधंपुरइन्द्रःकणोतुसातये । नयधूर्वा^१नितधतयः १ वज्यामंतेपरिद्विषोऽरतेशक्रदा-
 वने । गुमेमोदिन्द्रगोमतः १० ॥ ४३ ॥ शनौश्चिन्त^२अद्रिवोऽथावन्तःज्ञातुचिनः ।
 ध्रुवक्षणाअनेहसः ११ ऊर्ध्वहितैदिवेदिवेसहसासुनताज्ञाता । जुरितुभ्योवि-
 मंहेते १२ विद्वाहित्वाधनंजयमिन्द्रइल्लाविंदा^३रुजम् । आदारिण्यथाग-
 यम् १३ कृकृहंचित्वाकवेमंदन्तुयुष्णविन्दवः । आत्वापुणियदीमहे १४ यस्ते
 रेवाअदाशुरिःप्रसुमपमयतये । तस्यन्तोवेदआभर १५ ॥ ४४ ॥ इमउत्वाविचक्षते
 सखायइन्द्रसोमिनः । पुष्टावन्तोयथापुशुम् १६ उत्तत्वाबाधिरवुयंश्रुर्कणसन्त-
 मतये । दुरादिहहवामहे १७ यन्हुंश्रयाइमहवदुमपचक्रियातुत । भवेरापिनो
 अन्तमः १८ यच्चिद्धितेअपुण्यथिर्जगन्वांसोअमन्महि । गोदाइदिन्द्रवोधि नः १९
 त्वारभंनजिब्रयोरभमाशावसस्पते । उश्मरित्वात्तयस्थआ २० ॥ ४५ ॥

स्तोत्रमिन्द्रायगायतपुरुनुभ्यायसत्त्वेने । नकिथंभृणवतेयुधि २१ अभित्वा-
 यपभासतेसुतंजामिधीतये । तन्पाठ्यश्रुहीमदम् २२ मात्वामराअविष्ययो-
 मोपहस्यानआदंभन् । मार्काब्रह्मद्विर्षोवनः २३ इहत्वागोपरीणसामहेमन्व-
 न्तराधसे । सरोगैरोयथापिव २४ यार्वृत्रहापरायतिसनानवाचचुच्युवे । तासं-
 सत्सुप्रवोचत २५ ॥ ४६ ॥ अपिंक्तकद्रुवःसुतमिन्द्रःसहस्रवाहे । अत्रादे-
 दिष्टपांस्त्र्यम् २६ सत्पंतचूर्वेद्येयवैविदांनोअहवायम् । व्यानदत्तुर्वणेशमि २७
 तरणिंजोजनानांत्रदंवाजस्यगोमंतः । सुमानमुप्रशंसिपम् २८ ऋभुक्षणंनवतै-
 वउक्थेपुतुश्रावधम् । इन्द्रंसोमेसचासुते २९ यःकन्तदिद्वियोन्व्यांत्रिशोकाय
 गिरिपथुम् । गोभ्योगातुंनिरतवे ३० ॥ ४७ ॥ यदाधिपेमन्स्यसिमन्दानःप्रेदियंक्ष-
 सि । मातकैरिन्द्रमुळ्यं ३१ द्वांच्चिद्वित्वावतःकतंशुणवेअधिक्षमिं । जिगात्विन्द्र

तेमनः ३२ तवेदुताःसुकोतयोऽसन्नतपशस्तयः । यदिन्द्रमुळयांसिनः ३३ मा
 नएकस्मिन्नागसिमादयोऽरुतत्रियु । वधीमार्द्राभूरिषु ३४ विभयाहित्वावततु-
 प्राधिभिषभाङ्गिणः । द्रुमादृहमतीषहः ३५ ॥ ४८ ॥ मासख्युःशूनमाविदेमा
 पुत्रस्यप्रभुवसो । आवृत्वद्भ्रुतेमनः ३६ कोनुमर्याभिभिधितःसखासखायमव-
 वीत् । जहाकोअस्मदीपते ३७ एवरेवृषभासुतेऽसिन्वन्भयावयः । श्वधीविनि-
 वताचरन् ३८ आतएतावचोयुजाहरीगुणोसुमद्रथा । यदीब्रह्मभ्युद्ददः ३९
 भिन्द्रविश्वाअपुद्विपुःपरिवाधोजहीमधः । वसुस्पाहंतदाभर ४० यद्दोळाविन्द्र
 यत्सिप्रेयत्पशानेपरभृतम् । वसुस्पाहंतदाभर ४१ यस्यतेनिश्वमानुषोभरेदु-
 तस्यवेदति । वसुस्पाहंतदाभर ४२ ॥ ४९ ॥ इति शाकलकसंहितायां पद्याष्टके
 तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

त्वावतत्रयस्त्रिंशद्दशोऽन्यथासाआदिकान्तिस्यपृथुभवसोदानस्तुतिराधापादनिवृत्पञ्चम्यादिक-
 कुगायत्रीबृहत्सनुष्टुभसतोबृहतीगायत्रीविपरीतोत्तरःप्रगाथोद्विपदाचतुर्विधिकाबृहतीपिपीलिकप-
 ध्याककुन्धक्रीभाराविराङ्गास्तुपरिष्टाद्बृहतीबृहत्सोविपपपदोत्तरापङ्क्तिःसंस्तारपङ्क्तिर्गायत्रीपङ्क्तिप्रगा-
 यीचवायव्यौगायत्रीद्विपदोष्णिक्पङ्क्तिर्वायव्यागायत्रीमहिवाङ्मनात्रितआप्तआदिसोऽभ्योन्याःपञ्चो-
 पसेपिपहापाङ्कदुःस्वप्नदंस्वादोःपञ्चोनामगायःसौम्यंश्रैष्टुभंपञ्चमीजगत्प्रभिपदशमस्कण्वःप्रगाथंतत्प्र-
 सुश्रुतंपुष्टिगुर्पयामनौश्रुष्टिगुर्पयामनावायुरुपमन्त्वाष्टौमैऽप्यएतत्तेमातारिभ्वानोविभ्वरातवैभ्वदेवःप्रगा-
 थोभूरीत्पञ्चक्रमाःप्रस्कण्वस्वदानस्तुतिर्गायद्वंतुद्वीयान्त्येअनुष्टुभौमाततेपूपधोन्याप्रिसौरीपाङ्क्त्युर्वदे-
 वाचतुष्कंमैऽप्यआभिन्नंश्रैष्टुभंपयमृत्विजस्वत्चंभैभ्वदेऽप्यमाद्यत्त्वियस्त्वुतिर्वेमानिवांसससुपर्णैन्द्रावरुणंजा-
 गतमसआविशतिर्भर्गःप्रगाथपञ्चमेयंप्रगाथंतुभयंभूनामोअस्मैद्वादशमगायःपाङ्क्तसप्तम्याथास्त्रिस्रोबु-
 हसःसपूर्वोर्गायत्रमाद्याचतुर्थ्यादिद्वेसप्तमीचानुष्टुभौगायत्रेन्त्यादैवीत्रिष्टुबुत्वयादिन्द्रतरोगिभिःपञ्चोना-
 कलिःप्रगाथःप्रगाथमन्त्यानुष्टुभ्यानुसैकामत्स्यःसांभदोभैत्रावरोणमन्योवावहवोवामत्स्याजालन-
 दाआदित्यानस्तुवन्दशम्याथास्त्रिस्रोप्यदितेः ।

त्पावतत्रयत्रिंशद्गोत्रव्य इन्द्रः । पृच्छतुष्कस्य पृथुश्रवसः कानीतस्य दानस्तुतिः । सप्तम-
चतुष्कस्योपान्त्यायाश्च वायुः । आद्या पादनिचूर् । द्वितीयादिचतस्रः पृष्टिदशमी-

त्रयोर्विश्वेकोनत्रिंशच्चम्यन्त्याश्च गायत्र्यः । पञ्चमी ककुप् । सप्तम्येकादश्वेको-

नविंशतिपञ्चविंशतिसप्तविंश्यो बृहत्सः । अष्टम्यनुष्टुप् । नवमीपाङ्ङिश्यष्टा-

विंश्यः सतोबृहत्स्यः । द्वादशी विपरीता । त्रयोदशी द्विपदा । चतु-

दशी बृहती पिपीलिकपथ्या । पञ्चदशी ककुम्यङ्कुशिरा ।

षोडशी विराट् । सप्तदशी जगती । अष्टादश्रुपरिष्टाद्-

हती । विंशी विषमपदा । एकविंशीद्वाविंशी-

चतुर्विंश्युपान्त्याः पंकयः । त्रिंशी द्विपदा

विराट् । एकत्रिंश्युष्णिक् ।

४६ अमृत्वावतःपुरुवसोव्यभिन्द्रप्रणेतः । स्मसिंस्थानहरीणाम् १ त्वांहिसु-
त्यमद्भिवोवृद्धदातारंभ्रिणाम् । वृद्धदातारंयीणाम् २ आयस्यतेमहिमानुंश-

तंमते शतक्रतो । गृभिर्गुणान्तिकारवः ३ सुनीथो धासमत्यो यं मरुतेयमं र्यमा ।
 मित्रः पान्यद्रुहः ४ दधानो गोसुदश्वं वत्सुवीषं मादित्यजंत एषते । सदा रायापुरु-
 स्पृहा ५ ॥ १ ॥ तमिन्द्रं दानं मीमहे शवस्तानमभीर्वम् । ईशानं रायईमहे ६
 तस्मिन्हिसन्त्यतयो विश्वाभीरवः सचा । तमावहन्तु सतयः पुरुवसुं मदीयहरयः
 सुतम् ७ यस्ते मदीवरैण्यो यईन्द्रवृत्रहन्तमः । यथाददिः स्वं ९ नृभिर्घः पूतनासु
 वृष्टः ८ योद्वृष्टरो विश्ववारश्च वा र्यो वा जेव्यस्ति त कृता । सनः शविष्ठसवना वंसो
 गहिगमेमगो मतिव्रजे ९ गन्धोपुणो यथां पुराश्वयोतरं यथा । वरिवस्यमं हाम-
 ह १० ॥ २ ॥ नहितैश्चूरसाधसोऽन्तं विन्दामि सत्रा । दशस्यानो मघवन्नचिद्वि-
 वोयियो वाजोभिराविथ ११ यक्रुष्यः श्रावयत्सखा विश्वेत्सवेदजनिं मापुरुष्टुतः ।
 तं विश्वेमानुपायुगेन्द्रं हवन्ते तविप्रयतसुचः १२ सनो वाजो व्यवितापुरुवसुः पुरःस्था-

ताम्पवावृत्रहाभुवत् १३ अभिर्वाविरमन्वसोमर्वेपुगायगिरामहाविर्चतसम् ।
 इन्द्रनामश्रुत्यशाकिनं वचोयथा १४ द्दीरेकणस्तन्वेदावर्षसुदादिर्वाजेषुपुरुहूत
 वाजिनम् । ननमथ १५ ॥ ३ ॥ विध्वेषामिरज्यन्तं वसनांसासुहांसं चिदस्यवपु-
 सः । कृपयतीननसत्यथं १६ महःसुवोअरमिपुस्तर्वामहेमीह्वेषअङ्गमायज-
 नमथे । यज्ञेभिर्गाभिर्विश्वमनुषांमरुतामियक्षस्त्रिगायेत्वानमसागिरा १७ ये
 पातयन्तेअजमाभिर्गरीणांक्षुभिरियाम् । यज्ञंमहिष्यणीनांसुखंतेविव्वणीनांप्रा-
 ध्वरे १८ प्रभङ्गदुर्मतीनामिन्द्रंशविष्ठाभर । रयिमस्मभ्ययज्येचोदयन्मतेज्येषु
 चोदयन्मते १९ सन्तितःसुसन्तितरुयचित्रचेतिष्टसन्त । प्रासहासघाटसहृरिस-
 हन्तंभुज्यंवाजेषुपव्यम् २० ॥ ४ ॥ आसएतयद्वद्वर्षाअर्देवःपुर्तमाददे । यथा
 चिदशोअश्वयःपुयश्रवसिकानितिर्दस्याव्युष्याददे २१ पुष्टिसहस्राश्व्यस्यायुता-

सन्सुष्टानांविंशतिंशता । दशधर्वाणांशतादशधरुपीणांदशगवांसहस्रा २२
 दशरथावाक्रधद्रथोवितवारसआश्वः । मथानुमिनिवावतुः २३ दानासः
 पथश्रवसःकानीतस्यंसुराधसः । रथंहिरण्ययुददन्महिष्ठःसरिरभद्राषिष्ठमकृतश्र-
 वः २४ आनीवायोमहतनेयाहिमखायुपाजसे । वयंहितैचकूमाभूरिदावनेस-
 चाश्रिन्महिदावने २५ ॥ ५ ॥ योअश्वभिर्वहतेवस्तुस्रास्त्रिःसप्तसतीनाम् ।
 एभिःसोमोभिःसोमसुद्धिःसोमपादानायशुकपूतपाः २६ योमङ्गमचिदुरमनाम-
 न्दच्चित्रंदावने । अरद्वअक्षेनहृपेसुकृत्वनिसुकतरायसुकृतुः २७ उच्यथेइवपुषि-
 यःस्वराकृतवायोधृत्स्राः । अश्वोवितरजोवितंशुनोवितंप्राज्मतादिदंनुतत् २८ अ-
 धप्रियमिषिरायवृष्टिसहस्रासनम् । अश्वानामिन्नवृष्णाम् २९ गावोनपथमुप-
 यन्तिवधयउपुमायन्तिवधयः ३० अधयकारथेगणेभ्रातमुष्टाअचिकदत् । अध-

ध्वित्तुप्रथिश्रितिश्रिता ३१ इतंदासेवत्वुयेविप्रस्तरुक्षआदंदे । तत्तवायविभेजना
 मदन्तीन्द्रगोपामदन्तिदेवगोपाः ३२ अधुस्यायोषणामहीप्रतीचीवशामृद्ध्यम् ।
 अथिरुक्मविनीयते ३३ ॥ ६ ॥

महि वोष्टादश त्रित आप्य आदित्या महापङ्क्तिः । अन्यानां पञ्चानामुपाश्व ।

१७ महिर्वोमहतामवोवरुणमित्रंदाशुषे । यमादित्याअभिद्रुहोरक्षथानेमुधं
 नशदनेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः १ विदादेवाअधानामादित्यासोअपाकुं-
 तिस् । पक्षावयोपथोपरिव्यं१स्मेशमैयञ्छतानेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः२
 व्यं१स्मेअधिशामृतपक्षावयोनयन्तनाविश्वानिविभवेदसोवरूथ्यामनामहे१नेह-
 सोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः ३ यस्माअरांसतक्षयंजिवातुंचप्रचेतसः । मनोर्वि-
 श्वस्यथेदिमआदित्यारायइशते१नेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः ४ परिणोवृण-

जत्रधादुगाणि रथ्यो यथा । स्यामेदिन्द्रस्य शर्मण्यदित्यानां मुतावंस्य नेहसोवकु-
तयः सुकुतयोवकुतयः ५ ॥ ७ ॥ परिहृतेदनाजनीयुष्मादंस्यवायति । देवा-
अदक्षमाश्रवोयमादित्या अहेतनानेहसोवकुतयः सुकुतयोवकुतयः ६ नतंतिमं-
चनत्यजोनद्रांसदभितंगुरु । यस्मात्तु शर्मसप्रथमादित्यासो अराध्वमनेहसोवकु-
तयः सुकुतयोवकुतयः ७ यन्मेदेवा अपिष्मसि युध्यन्त इववमसु । ययंमहेन
एनसोयुयमभादुरुष्यतानेहसोवकुतयः सुकुतयोवकुतयः ८ अदितिर्न उरुष्यत्व-
दितिः शर्मण्यञ्जु । माताभिन्नस्य रेवतो ऽयिष्णोवरुणस्य चानेहसोवकुतयः सुकु-
तयोवकुतयः ९ यदेवाः शर्मदरण्यद्रद्र्यदनातुरम् । त्रिधातुयद्वरुध्यं १ तदस्मा-
सुविषन्तनानेहसोवकुतयः सुकुतयोवकुतयः १० ॥ ८ ॥ आदित्या अवहिल्य-
ताधिकूलोदिवस्यशः । सुतीर्थमवतो यथानुनेपथासुगमनेहसोवकुतयः सुकु-

तयोवकृतयः ११ नेहभद्रंशस्विनेनावुयेनोपयात । गर्वचभद्रंधेनववोरायंच
 श्वस्यते निहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः १२ यदाविषदपीच्ये १ देवांसोअस्ति
 दुष्कृतम् । त्रितेताद्विश्वमादयश्चरेअस्मदधातनानेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृत-
 यः १३ यच्चोपिदुःस्वय्युयञ्चस्मेदाहितदिवः । त्रितायतद्विभावयुदययुपराव-
 हानेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः १४ निकंवायाकृणवतेसजंवादुहितदिवः ।
 त्रितेदुःस्वय्युसर्वमादयेपरिदशस्यनेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः १५ ॥ १ ॥
 तदत्रायतवपसितंभागमुपसेदुषे । त्रितायंचाद्वितायुचोपोदुःस्वय्येवहानेहसोवकृत-
 यःसुकृतयोवकृतयः १६ यथाकलांयथाज्ञाफंयथंक्रुणंसंनयामसि । एवादुःस्व-
 यंसर्वमादयेसंनयामस्यनेहसोवकृतयःसुकृतयोवकृतयः १७ अजैवमाद्यासि-

नामचाभमानांगसोवयम् । उग्रोयस्माद्दुःखदयादभैष्माणतदुच्छ्रवनेहसोवक्र-
तयःसुकृतयावक्रतयः १८ ॥ १० ॥

स्वादीः पञ्चदश प्रगाथः काण्वः सोमस्त्रिष्टुप् । पञ्चमी जगती ।

२५

४८ स्यादारभक्षिवयंसःसुमेधाःस्वाधयोवरिवोविनरस्य । विश्वेयंदेवाव्रतम-
न्यासोमधुव्रन्तोअभिसंचरन्ति १ अन्तश्चप्राणाअवितिर्भवास्ववयाताहरंसो-
द्वयस्य । इन्द्रविन्द्रस्यसख्यंजुपाणःश्रीष्टीवपुरमनुरायक्रथः २ अपामसो-
मसमताअभमगान्मज्योतिरविदामदेवान् । किंननमस्मान्कुणवदरातिःकिमु-
धतिरमृतमन्यस्य ३ दानोभवहृदआपितईन्दोपितेवसोमसनवसुशेवः । सखे-
वसख्यउरुदंसधीरःप्रणआयुर्जीवसेसोमतारीः ४ इमेमापीतायुशसउरुख्यवो-
रथंनगावःसर्मनहृषवसु । तेमारक्षन्तुविस्रसश्चरित्रावृतमास्त्रामाद्यवयन्निवन्द-

वः ५ ॥ ११ ॥ अग्निनामांमथितंसिदिदीपुःप्रचक्षयकुणुहिवस्यसोमः । अथाहि
 तेमदआसोममन्यरेवाइवप्रचराणुष्टिमच्छ ६ इषिरेणंतेमनसासुतस्यभक्षीमहि
 षिःस्येवरायः । सोमराजन्पणआयुषितारीरहानीवसूयावासराणि ७ सोमराज-
 न्मकयानःस्वस्तितवस्मसिद्वत्याइस्तस्यविद्धि । अलंतिदक्षउतमन्युरिन्द्रोमानो
 अयाअनकामंपरादाः ८ त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपागात्रेगात्रेनिषुसथानचक्षाः ।
 यत्तवंप्राप्तिनामद्वतानिसनोमकसुपुखादेववस्यः ९ ऋदुरेणसख्यासचेयुयो
 मानरिष्येद्धवश्वपीतः । अयंयःसोमोन्यथायुस्मेतस्माइन्द्रंप्रतिरमेनयायुः १०
 ॥ १२ ॥ अपत्याअंस्थुरानराअर्मावानिरंभसन्तमिंपीचौरभ्रुः । आसोमो
 अस्माअरुहद्विहायाअगन्मयत्रप्रतिरन्तआयुः ११ योनुइन्दुःपितरोहृत्सुपीतो-
 ऽमन्थोमन्थाआविवेश । तस्मैसोमायहृविपाविषेममृकीकेअस्यसुमतास्याम १२

त्वंसोमपितृभिःसंविदानोऽनुयावापुथिवीआतन्थ । तस्मैतद्वोहविषीविषे-
 मवयंस्यामपतयोरयीणाम् १३ आतासोदेवाअधिवोचतानोमानोनिद्राईशत-
 मोतजल्पिः । वयंसोमस्यविश्वहंप्रियासःसुवीरासोविदथुमावदेम १४ त्वंनः
 सोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानुचक्षाः । त्वंनइन्द्रकृतिभिःसजोषाः
 याहिपुश्वातांदूतवांपुरस्तात् १५ ॥ १३ ॥ इति आकलर्कसंहितायामष्टमे मण्डले
 षष्ठोनुवाकः ॥ ६ ॥

॥ अथ वालखिल्यम् ॥

अभि म दश मस्क्रणवः काण्व इन्द्रः प्रगाथः ।

१९ अभिप्रवःसुरार्थसमिन्द्रमर्च्यथविदे । योजरितृभ्योमघवांपुरुवसुः
 सहस्रेणवशिक्षति १ इतानीकवप्रजिगातिघृणुयाहन्तिवृत्राणिदाशुषे । गिरे-

रिवृप्ररसां अस्यापि निचरे दत्राणि पुरुभोजसः २ आत्वांसुतासु इन्दवो मदाय इन्द्राणि-
 र्वणः । आपो नवाञ्जिनान्यो कथं १ सरःपुणन्ति शूरराधसे ३ अनेह संप्रतराणां विवक्ष्णं
 मधुः स्वादिष्टमीपिव । आयथा मन्दसानः किरासिनुः प्रक्षुद्रे वृत्मनां धृपत् ४ आनुः
 स्तोममुपद्रवद्विधानो अश्वोनसोतृभिः । यतैस्वधा वन्स्वदयन्ति धेनुवृद्धकण्वेषु
 रातयः ५ ॥ १४ ॥ उग्रं नवीरं नमसोपसिद्धिमुविभूतिमक्षितावसुभ्र । उद्भिवं वज्रि-
 त्त्वतेन सिञ्चते क्षरन्तीन्द्रधीतयः ६ यद्धनूनं यद्वायुज्ञे यद्वापृथिव्यामधि । आतो नो
 यज्ञमाशुभिर्महेमत उग्र उग्रभिरागाहि ७ अजिरासो हरयो येत आशवो वाता इव प्र-
 सक्षिणः । येभिरपत्यं मनुष्यः परीयसे येभिर्विभ्वं स्वर्दृशे ८ एतावतस्तर्ह्यमह इन्द्र
 सुषस्व गोमंतः । यथा प्रावो मय वृन्मे ध्याति थियथानीपाति थियर्ने ९ यथा क-

धर्ममयवन्नुसर्दस्यविषयांपुत्रयेदर्शवजे । यथागोशंयुंअसंतोर्कृत्तिश्वनीन्द्रगोम-
हिरण्यवत् १० ॥ १५ ॥

म सु श्रुतं दत्ता पुष्टिगुः काण्व इन्द्रः मगायः ।

५० प्रसुश्रुतंसुरार्थसमर्थाशक्रमभिष्टये । यःसुन्वतेस्तुवतेकान्यंवसुसहस्र-
णैवमंहते १ ज्ञातानीकाहेतयोअस्यदुष्टराइन्द्रस्यसमिर्वोमहीः । गिरिर्नभुजमा-
मयवंत्सुपिन्वतेयदीसुताअमन्दिपुः २ यदीसुतासइन्दवोऽभिप्रियममन्दिपुः ।
आपोनयायिसर्वनमआवसोदुयाइवापंदाशुषे ३ अनेहसंयोहवमानमतयेमध्वः
क्षरन्तिधीतयः । आत्वायसोहवमानासइन्दवउपस्तोत्रेपुंदधिरै ४ आनःसोमै-
स्वध्वरइयानोअत्योनतोज्ञते । यंतैस्वदावन्स्वदन्तिगर्तयःपौरैछन्दयसेहवम् ५
॥ १६ ॥ प्रवीरमुग्रंविचिंचिंधनस्पृत्तंविभूतिंराधसोमहः । उद्ग्रीववज्जिन्नवतोव-

सुखनासदापीपेयदाशुषे ६ यद्धनूनंपरावतिपद्वापृथिव्यांदिवि । युजानइन्द्रह-
 रिभिमहेमतऋष्वऋष्वेभिरागाहि ७ श्रुथिरासोहरयोयेतैअसिधुओजावातस्युषिप्र-
 ति । येभिनिदस्युंमनुषानिधोपयोभिःस्वःपुरीयसे ८ एतावतस्तेवसोविद्यामं-
 शरनव्यंसः । यथाप्रावृएतशंकृत्व्येधनेयथावज्ञादशंनजे ९ यथाकर्णवैमधवन्मे-
 र्धअध्वरेदीर्घनीधेदमूनसि । यथागोशंयुंअसिपासोअद्रिवोमयिगोत्रंहरिश्चिर्य-
 म् १० ॥ १७ ॥

यथा मनौ दवा श्रुष्टिः काण्व इन्द्रः प्रगाथः ।

५१ यथामनौसावंरणौसोममिन्द्रापिबःसुतम् । नीपातिथौमधवन्मेध्याति-
 थौषुष्टिगाश्रुष्टिगौसत्वा १ पापुद्वाणःप्रस्कण्वंसमसादयुच्छयानुंजिद्विमुद्धितम् ।
 सहसाण्यसिपासद्दवामुषिस्त्वोतोदस्यवैवृकः २ यत्तुक्थेभिर्नविन्धतेचिकिध

ऋषिचोदनः । इन्द्रं तमच्छावदनव्यस्यामुत्थरिष्यन्तं न भोजसे ३ यस्मा अर्कस-
 तशीर्षाणामानुचुञ्चिधातुं मुत्तमेपदे । सत्विं १ मा विश्वभुवनानि चिकदादिज-
 निष्टुपांस्थम् ४ यो नो वातावसूनामिन्द्रं तं हं महैव यम् । विद्याह्यस्य सुमतिं न वा-
 यसीं गमे मगो मतिव्रजे ५ ॥ १८ ॥ यस्मै त्ववं सो दानाय शिषिसराय सपोष-
 मश्रुते । तं त्वा वयं मघव निन्द्रगिर्वणः सुतावन्तो हवामहे ६ कदाचन स्तरि रसिने-
 न्द्रसश्वसि द्वाशार्पे । उषोपेन्न मघव न्भूय इन्न ते दानं देवस्य पृच्यते ७ प्रयोनं नक्षे अ-
 भ्योजं सा क्रिविं वधैः शृष्णानि धोषयन् । युदेदस्तं भूतिप्रथयन्न मं दिवु मादिज्जनि-
 ष्टुपार्थिवः ८ यस्यायं विभ्व आर्यो दासः शो वाधि पा अरिः । तिरश्चिदयं रुद्रा मे पवीर-
 चितुभ्ये त्सो अज्यते रधिः ९ . तुरण्यवो मधुमन्तं घृतश्च तं वि प्रासो अर्कमानुचुः ।
 अस्मे रधिः पप्रथे वृष्णयं शवो ऽस्मे सुवानास इन्द्रवः १० ॥ १९ ॥

यथा मनौ दद्यायुः काण्व इन्द्रः पगाथा ।

५२ यथा मनौ विवस्वति सोमं डाकारिष्वः सुतम् । यथात्रिते छन्द इन्द्रजुजोष-
स्यायौ मादयसे सचां १ पृषधे मेध्यं मातरि श्वनिन्द्रं सुवाने अमन्दथाः । यथा सोमं
दशोभिः प्रेदशोष्ये स्युमं रश्मावर्जं नसि २ यत्कथाके वलादवेयः सोमं धृषितापि-
वत् । यस्मै विष्णुस्त्रिणिपुदाविचक्रमउपमिन्नस्य धर्माभिः ३ यस्य त्वमिन्द्र-
स्तोमेषु चाकनो वाजो वाजिञ्जतकतो । तं वावयं सुदयामिव गोदुहो जुहमसि श्व-
स्यवः ४ यो नो दाता तनः पितामहौ उग्रदशानुकृत् । अथां मनुश्रोमधवां पुरुवसु-
गो रश्वस्य प्रदातुनः ५ ॥ २० ॥ यस्मै त्वं वसोदानायुमहंसे सरायस्पोषामि च्वति ।
वस्य वोवसुपतिं शतकतुंस्तोमैरिन्द्रं हवामहे ६ कदाचन प्रयुञ्छस्य भेनिपासिज-
न्मनी । तुरीयादित्यहवन्त इन्द्रियमातं स्थावुमतीदिवि ७ यस्मै त्वं मधवाञ्जिन्द्र-

निर्वाणः शिखोक्षिसिद्धार्थम् । अस्माकुंगिर उत्तसुष्टुतिवसोकणववच्छृणुधीह-
 वम् ८ अस्ताविमन्मंपूर्व्यब्रह्मेन्द्रायवोचत । पूर्वांश्रुतरुषं ब्रह्मतीरं नूपतस्तोतुम-
 धाअसूक्ष्मत ९ समिन्द्रोरयो ब्रह्मतीरधनुत्संश्लोणिसमूसूर्यम् । संशुकासः शुचयः
 संगवाशिरः सोऽप्राह्मन्द्रंममन्दिपुः १० ॥ २१ ॥

उपमं त्वाष्टी मेधः काण्व इन्द्रः मगाथा ।

५३ उपमंत्वासुधोनां ज्येष्ठं च वृषभाणांम् । पूर्विसंमंमधवन्निन्द्रगोविदमी-
 शानं रायईमहे १ यथायुं कुत्संमतिथिगवमदयो वावधानो द्विवेदिवे । तंत्वावयं
 हयैश्वर्यं तक्तं वाजयन्तो हवामहे २ आनोविश्वैपारसंमध्वः सिश्चन्त्वद्रयः । येष-
 रावति सुचिरे जने व्यये अर्वावतीन्दवः ३ विश्वुद्देपांसि जहिचावुचाकृषिविश्वेस-
 न्वन्वावसु । शीष्टेषु चिते मदिरासो अंवावो यत्रासो मरुयतन्पसिं ४ ॥ २२ ॥ इ

न्द्रनेदीयएदिहिमितमंधाभिरुतिभिः । आश्रितमश्रांतमाभिरभिष्टिभिरास्वपिस्वा-
 पिभिः ५ आजितुरंसत्यतिविश्वचर्षणिंकपिप्रजास्वाभंगम् । प्रसतिराशाचीभिर्ष-
 तंडविधनः क्रतुपुनतआनुषक् ६ यस्तेसाधिष्ठो ऽवसेतेस्याम्भरेषुते । वृषंहोत्राभि-
 रुतदेवहृताभिः ससवांसोमनामहे ७ अहंहितोहरिवोब्रह्मवाज्युराजियामिसदो-
 तिभिः । त्वामिदेवतममेसमंश्वयुर्ग्युरग्नेमथीनाम् ८ ॥ २३ ॥

एतचैष्टी मातरिभ्या काण्व इन्द्रः प्रगाथा । तृतीयाचतुर्थ्योर्विभ्वे देवाः ।

५४ एतत्तद्इन्द्रवीथीभिर्गुणान्तिकारवः । तेस्तोभ्रन्तज्जैमावन्धृतश्रुतंपौ-
 रासो नक्षत्र्योतिभिः १ नक्षत्रइन्द्रमवसेसुकल्पयायेषांसुतेषुमन्दसे । यथासंब-
 त्थमदोषथाकशाण्वास्मेइन्द्रमत्स्व २ आनाविश्वेत्सजोषसोदेवांसिगन्तुनोपनः ।
 वसवो रुद्रा अवसेन् आगमञ्छुण्वन्तु मरुतो हवम् ३ पूषा विष्णुर्हवन्तं मुसरं स्वल्पव-

त्तुसप्तसिन्धवः । आपुवातःपर्वतासोवन्नस्पतिःशृणोतुपृथिवीहवम् १ ॥ २१ ॥
 यदिन्द्रराधोअस्तितेमाधोनमघवचम । तेननोबोधिसयुंमाद्योवधेभगोदानायवु-
 त्रहन् ५ आजिपतेनपतेत्वामिद्विनोवाज्जआयक्षिसुकतो । वीतीहोत्राभिरुतदे-
 वतीतिभिःसस्रवांसोविर्धाणिवरे ६ सन्तिह्यं ७ र्यंआशिपुइन्द्रआयुर्जनानाम् । अ-
 स्मानक्षस्वमघवुत्रपावसिधुक्षस्वाणियुपीमिपम् ७ वयंतइन्द्रस्तोमोभिर्विधेमत्व-
 म्स्माकंशतकतो । महिस्थरंज्ञाद्यंराधोअह्यंप्रस्कणवायुनिर्तोशाय ८ ॥ २५ ॥

भूरीपथ कृशः काण्वः मस्कण्वस्य दानस्तुतिर्गायत्री । तृतीयान्से अनुष्टुभौ ।

५५ भूरीदिन्द्रस्यवीर्यं १ ऽयत्थ्यमभ्यायति । राधंस्तेदस्यवेवक १ इतंश्वेतासं
 उक्षणादिवितारोनरोचन्ते । मङ्गादिवनतस्तभुः २ इतंवणञ्छतंभुनःइतंचमी-
 णिभ्यजातानि । इतंमेवत्वजस्तुकाअरुपीणांचतुःशतम् ३ सुदेवाःस्थकाण्वानि

यनावयोवयोवचरन्तः । अश्वत्सो न चङ्गमत ४ आदित्सात्सस्य चकिंश्चानूनस्य
महिश्रवः । श्यार्वारितिध्वसन्पथश्वधुं पाचनसंनशौ ५ ॥ २६ ॥

मति ते पृथग्धः काण्वः परकण्वस्य दानस्तुतिर्गायत्री । अन्त्यायाः क्षर्पायी । सैव पङ्क्तिः ।

५६ प्रतितेदस्यवेवकरायो अदर्शर्ह्यम् । द्यौर्नप्रथिनाश्रवः १ दशमह्यं
पौतकृतः सहस्रादस्यवेवुकः । नित्याद्वायो अमंहत २ शतं मे गद्भानां ज्ञातम्-
णायतीनाम् । शतं वासा अतिसजः ३ तत्रो अपि प्राणीयत पूतकृतायै व्यक्ता ।
अश्वत्सामिन्द्रस्य ध्याम् ४ अचेत्पुमिश्चिकितुर्हव्युवाटसुमद्रथः । अग्निः शुक्रे-
णञ्जो चिप्रां वहत्सरो अरोचत विविसुर्यो अरोचत ५ ॥ २७ ॥

युवं देवा चतुर्कं मेध्यः काण्वो भिनौ त्रिष्टुप् ।

५७ युवं देवा कतं नापुर्व्येणं युकारथेन तविप्यं जत्रा । आगं च छतं नासत्या द्वाची-

ना कृतवत्पुत्राद्वारजसःपुंथुव्याः । सहस्रंशंसावृतयेगविष्टैस्सर्वाँइत्ताँउप-
यात्तापिवंधै ३ अयंवांभ्रागोनिहितोयजत्रेमागिरौनास्तयोपयातम् । पिवंतंसो-
भंसधुमन्तमस्मेप्रदाध्वारंमवतंशचर्भिः ४ ॥ २८ ॥

यमुत्विजस्वयो मेध्यः काण्वो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् । आद्याया ऋत्विजो या ।

५८ यमुत्विजोवहुधाकल्पयन्तुःसर्वतसोयज्ञमिमंवहन्ति । योऽश्रनुचानो
वाँह्यणोयुक्तआसीत्किास्वित्तत्रयजमानस्यसंवित् १ एकएवाग्निर्वहुधासमिद्ध
एकःसूयाँविश्वमनुप्रभतः । एकैवोपाःसर्वाँमिदंविभात्पेकंवाइदंविबभूवसर्वम् २

ज्योतिष्मन्तंकेतुमन्तंत्रिचक्रं सुखं रथं सुपदं भूरिवारम् । चित्रामंघ्रायस्ययोगे ऽपि न
जज्ञे तं वां ह्रुवे अतिरिक्तं पिबं ध्यै ३ ॥ २९ ॥

इमानि वां सप्त सुपर्णः काण्व इन्द्रावरुणा जगती ।

५९ इमानि वां भाणुधेयानि सिस्रत इन्द्रावरुणा प्रमहे सुते पुं वाम् । युज्ञे यं ज्ञे ह
सवनाभरणयो यत्सं न्यते यजमानाय शिक्षथः १ त्रिः पिध्वरी रोपं धीरापं आस्ता-
मिन्द्रावरुणामहिमानं माशत । यासिस्तनूरजंसः परे अथ्वनो ययोः शत्रुनाकिराद्वे
ओहते २ सत्यं तदिन्द्रावरुणा कृशास्यं वां मध्वं क्रमिदुहते सप्तवाणीः । ताभिर्वा-
श्रांसं मवतं शुभस्पतिवामदं ध्यो अभिपातु चिन्तिभिः ३ घृतप्रयुः सौम्यजिरि-
दानवः सप्तस्वसारः सदनं कृतस्यं । याहं वा मिन्द्रावरुणा षट्श्रुतस्ताभिर्धनं यज-
मानाय शिक्षतम् ४ ॥ ३० ॥ अर्वाचाममहते सौभगाय सत्यं चेषाभ्यां महिमा-

नीमिन्द्रियम् । अस्मान्निस्वन्द्रावरुणाघृतश्रुतस्त्रिभिःसाक्षेभिरवतंशुभस्पती ५
 इन्द्रावरुणाघृदिभ्योमनीषांचोमृतिंश्रुतमदत्तमर्थे । यान्निस्थानानिन्यसृजन्त
 धीरायज्ञतन्वानास्तपसाभ्यंपद्रयम् ६ इन्द्रावरुणासौमन्समहंसंरायस्पोष्यंज-
 मानेषुपत्तम् । प्रजांपुष्टिभूतिमस्मासुंधतंदीर्घायुत्वायुप्रतिरतंनआयुः ७ ॥ ३१ ॥

॥ इति वाल्खिल्यं समाप्तम् ॥

अथ आ विंशतिवर्गः प्रागर्थेभिः प्रगाथा ।

६० अमथायाहृदिभिर्होतारंत्वावृणीमहे । आत्वामंनकुप्रयताहृदिभ्यमतीय-
 जिष्ठंवर्हिरासर्वे १ अच्छाहित्वांसहसःसूनोअङ्गिरःसुचश्ररन्त्यध्वरे । ऊर्जानपातं
 धृतकेशमीमहेऽमिंयज्ञेपुंपर्वम् २ अग्नेकविर्वंवाअंसिहोतापावकयक्ष्यः । मन्द्रो
 यजिष्ठोअध्वरेष्वीह्योविषंभिःशुकुमन्मंभिः ३ अद्रोषुमावहोडातोयविष्वयद्देवा

अञ्जस्यतीत्ये । अभिप्रयांसिसुधितावसोगहिमन्दस्वधीतिभिहितः ४ त्वमि-
 त्सप्रथाअस्यमैत्रातकृतस्कृविः । त्वाविप्रांसःसामिवानदीदिव्वाभाविवासन्ति
 वेधसः ५ ॥ ३२ ॥ शोचांशोचिष्ठदीद्विहिविशेमयोरास्वस्तोत्रेमुहूर्त्त-
 सि । देवानांशार्मुन्ममस्तत्तुरयःशत्रूपाहःस्वप्नयः ६ यथाचिद्ब्रह्मन्तस-
 मप्रैसंजर्वांसि क्षमिं । एवादहामिन्नमहोयोअस्मधुग्दुर्मन्माकश्रवेनाति ७
 मानोमतायारिपर्वरक्षस्विनेमाघशंसायरिरधः । अस्त्रैवाद्भिस्तरणिभिर्धायिषुच्य
 शिवेभिःपाहिपायुभिः ८ पाहिर्नोअमृणकयापाह्यु ९ ताद्वितीयया । पाहिर्गि-
 र्भिस्तिस्तुभिरूजापतेपाहिचन्तस्तुभिर्वसो ९ पाहिविश्वंस्माद्भक्षसोअराण्णःप्रस्म
 वाजेषुनोऽव । त्वामिद्धिनेदिषुं देवतातयआपिनक्षामहेवुधे १० ॥ ३३ ॥ आ
 नोअम्रेवयोवधुंरुधिपावकशंस्यम् । रास्वाचनउपमातेपुरुस्पृहंसुनीतिस्वयंश-

स्तरम् ११ येनवंसांमुपतन्नां सुशार्धत् स्तरन्तो अर्थ आदिशः । सत्वं नोवर्धप्रथंसा
 शान्तिवसो जिन्याधियोवसुविदः १२ दिशानोवपुभोथयामिः शङ्खेद्विधवत् ।
 तिमाअस्यहन्योनप्रतिवृपैसुजन्मः सहसोयहुः १३ नाहिते अग्नेवृषभप्रतिवृपे
 जन्मांसोयद्वितिष्ठसे । सत्वं नोहितः सहतंहविष्कुधिवस्वानोवायापुरु १४ दोषे
 वनेपुमात्रोः संत्वा मतांस इन्वते । अतन्द्रोहव्यावहसिहविष्कृतआदिदेवपुराज-
 सि १५ ॥ ३४ ॥ सप्तहोतारस्तमिदीकृतेवाग्नेसुत्यजमहयम् । भिनत्स्यद्वित-
 पसाविशोचिपाप्राप्तितिष्ठजनाँ अति १६ अग्निमग्निवो अग्निगुह्वे मंबकवाह्विपः ।
 अग्निहितप्रथसः शश्वतीष्याहोतारंचर्षणीनाम् १७ केतेन दामन्त्स चतसुपामण्य-
 नेतुभ्यंचिकित्वना । इत्यप्यथानः पुरुषुमाभंरुवाजनेदिष्टमतये १८ अग्नेजरि-
 तविंशपतिस्तेपानोदेवरक्षसः । अप्रोषिवान्गृहपतिर्महाँ असिदिवस्प्रायुर्दुरोण-

धुः ११ मानोरक्षअवेशदिदाष्टुणिवसोमायातुयतुमावताम् । पुरोगव्यनिरा-
मपृक्षुधमद्वेसेवरक्षस्विनः २० ॥ ३५ ॥

उभयपद्यादश भर्गः प्रागाथ इन्द्रः प्रगाथा ।

६१ उभयशणवच्चन्द्रोअर्वाणिवचः । सत्राच्यामधवासोमपीतयेधिया
शविष्टुआगमत् १ तंहिस्वराजंवृपुभंतमोजसेधिवर्णनिष्टतक्षतुः । उतोपुमानां
प्रथमोनिर्षोदसिसोमकामंहितेमनः २ आवृपस्वपुरुवसोसुतस्येन्द्रान्धंसः ।
विद्याहित्वाहरिवःपुत्सुसांसहिमधृष्टिचिद्वृष्वणिंम् ३ अप्रांसित्यमधवुन्तयेद-
सदिन्द्रकत्यायथावशाः । सनेमवाजंतवशिपुन्नवसामक्षुचिद्यन्तोअद्रिवः ४
शारथ्यंशुशचीपतइन्द्रविश्वामिभिरुतिभिः । भगंनहित्वायशसंवसुविदमनुशरुच-
रोमसि ५ ॥ ३६ ॥ पुरोअश्वंस्यपुरुकद्रवामस्युत्सोदेवहिरुण्ययः । नाकिहि

दानं परिमार्थं पुत्रवैयद्य्यामितदाभर ६ त्वं ह्येहि चैरवे विदाभगं वसुचये । उद्गावु-
पस्वमध्वन्गार्थेष्ट्युतदिन्द्रार्थमिष्टये ७ त्वं पुरुसुहस्राणि शतानि च यथादानाय
मंहसे । आपुरंदरं च क्रमुविप्रवचसु इन्द्रं गायन्तो ऽवसे ८ अविप्रो वायवविंधिप्रो
वेन्द्रतेवचः । सप्रममन्दत्वायादांतकतो प्राचा मन्यो अहंसन ९ उग्रबाहुर्मक्षकत्वा
पुरंदरो यदि मद्राणवुद्धवम् । वसुधवो वसुं पतिशतक्रतुस्तो मौरिन्द्रहवामहे १०
॥ ३७ ॥ नयापासो मनामहे नारायासो नजह्ववः । यदिन्विन्द्रवंषणं सचासुते सखा-
यंकृणावामहे ११ उग्रयुज्मपुतनासुसासुहिमृणकालिमदाभ्यम् । वेदाभ्रमं
चित्सनितारथीतमो वाजिनं यमिदूनशंत् १२ यत इन्द्रभयां महेततो नो अभयंकु-
धि । मयवञ्छुधितवतन्नं कृतिभिर्धिद्विपो विमर्धो जहि १३ त्वं हिरांघ्रस्पते राध-
सोमहः क्षयस्यासि विधुतः । तंत्वाधुयं मधवन्निन्द्रगिर्वणः सुतावन्तो हवामहे १४

इन्द्रःस्पृह्यतृत्रहापरस्पानोर्वरेण्यः । सनीरक्षिपच्चरमंसमव्यमंससपृश्वात्पातुनः
 पुरः १५ ॥ ३८ ॥ त्वनंःपृश्वादंधरादुत्तरात्पुरइन्द्रनिपाहिबिभ्वतः । आरेअस्म-
 क्णुह्रिद्व्यंभयमारिहेतीरदेवीः १६ अथाद्याश्वःश्वइन्द्रनास्वंपुरेचनः । विश्वा-
 चनोजारितुत्सत्पतेअहादिवानकंचरक्षिपः १७ प्रभङ्गीशरोमयवांतुवीमंधुः
 संमिश्रोवैपियकम् । उभातेवाहवपणाशतक्रतोनिघावज्जामिक्षतः १८॥३९॥
 प्रो अस्यै द्वादश मागायः काण्व इन्द्रः पङ्क्तिः । सप्तम्याद्यास्तिशो बृहत्सः ।

६२ प्रोअस्माउपस्तुतिभरतायञ्जुजोपति । उक्थैरिन्द्रस्यमाहिनुंवयोवर्ध-
 न्तिस्वामिनोभद्राइन्द्रस्यरातयः १ अयुजोअसमोनभिरेकःकष्टिरयास्यः । पूर्वैरि-
 तिप्रवावधुविश्वांजातान्यो जंसाभद्राइन्द्रस्यरातयः २ अहितेनाचिदवताजोरिदा-
 नुःसिपासति । प्रवाच्यमिन्द्रतचवधीयाणिकरिव्यतोभद्राइन्द्रस्यरातयः ३ आ

याहिकृणवामतद्रन्द्रद्रक्षाणिवधैना । येषिःशविष्रचाकर्नोभद्रमिहश्रवस्यतेभद्रा
 इन्द्रस्यरातयः ४ धृपुताश्रिंछुपन्मनःकणोपीन्द्रयस्वम् । तीव्रैःसोमैःसपर्युतेन-
 मोभिःप्रतिभूषतेभद्राइन्द्रस्यरातयः ५ अर्धचष्टुऋचीपमोऽवताँइवमानुषः ।
 अष्टुदक्षस्यसोमिन्ःसखायंकणतेयुजंभद्राइन्द्रस्यरातयः ६ ॥ ४० ॥ विश्वेत
 इन्द्रवीषदेवाअनुकतुँददुः । भुवोविश्वस्यगोपतिःपुरुष्टुतभद्राइन्द्रस्यरातयः ७ गणे
 तदिन्द्रतेशवउपुषंदेवतातये । यद्धंसिवत्रसोजसादाचीपतेभद्राइन्द्रस्यरातयः ८
 समनेववपुष्यतःकृणवन्मानुपायुगा । विदेतदिन्द्रश्चेतनमधंश्रुतोभद्राइन्द्रस्यरा-
 तयः ९ उज्जातामिन्द्रतेशवउत्वामुत्तवकर्तुम् । भूरिगोभूरिवावधुर्मधवन्तवश-
 मणिभद्राइन्द्रस्यरातयः १० अहंचुत्वंचवत्रहन्तसंयुज्यावसनिभ्यथा । अराती-
 वाचिदद्वियोऽनुनाभूरसंसतेभद्राइन्द्रस्यरातयः ११ इत्यमिहाउतंवयनिन्द्र

स्तयामुनानृतम् । महौअसुन्यतोवधोभूरिउयोतीपिसुन्यतोभद्राहन्द्रस्यरा-
तयः १२ ॥ ४१ ॥

स पूर्वो द्राक्ष्य मागायःकाण्व इन्द्रो गायत्री । अन्त्याया देवाः ।

आथाचतुर्थीपञ्चमीसप्तम्योनृष्टमः । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

६३ सपूर्वोमहानांविनःकतुभिरानजे । यस्यद्वारामनुंष्टितदेवेयुधिथआनु-
जे १ द्विओमानुंनोरसदन्तसोमपृष्टासोअद्रयः । उक्थान्नह्यंचुशंस्यां २ सविद्वौ
अङ्गिरोभ्यद्इन्द्रोगाअवृणोदप । स्तुपेतदस्यपौर्यम् ३ सप्रत्नथाकविवधइन्द्रो
वाकस्ववृक्षणिः । त्रिवोअकस्यहोमन्यसमृजगुन्त्ववंसे ४ आदनुतेअनुकतुंस्वा-
हावस्स्युयउयंवः । श्वात्रमर्काअनूपतेन्द्रंगोत्रस्यंदावने ५ इन्द्रेविश्वानियीर्याकु-
तानिकर्त्यानिच । यमर्काअभ्युरंविदुः ६ ॥४२॥ यत्पाशंजन्ययाविशेन्द्रेयोपुअसु-

क्षत । अस्तृणाहृणां वृषां इयामानस्य सक्षयः ७ इयमुत्तेअनुष्टुतिश्चक्रेतानि-
 पांसयां । प्रावंश्चक्रस्यवर्तनिम् ८ अस्यवृष्णोव्योदनजुरुकंमिष्टजीविसं । यवंन
 पृथ्वआर्ददे ९ तद्वधानाअवस्यवोयुष्मामिर्दक्षपितरः । स्थामंमुरुत्वंतोवृषे १०
 वळुवियायुषाक्कक्रकभिःशूरनोनुमः । जेषामेन्द्रत्वयायुजा ११ अस्मेरुद्रामेह-
 नापवतासोयुत्रहेपुभरहतौसजोषाः । यःशंसतेस्तवृतेधायिपृजइन्द्रज्येष्ठाअस्माँ
 अंवन्तुदेवाः १२ ॥ १३ ॥

उर्या द्वादश मागायः काण्व इन्द्रो गायत्री ।

६४ उर्यामन्दन्तुस्तोभाःकणुव्यराधोअद्रिषः । अवंब्रह्मद्विषोजहि १ पृदा
 पूर्णोराधसोनिवाधस्यमहोअंसि । नहिव्याकश्चनप्रति २ त्वमीभिषेसुतानां
 सिन्द्रत्वमसुतानाम् । त्वरांजाजनानाम् ३ एहिमेहिक्षयोविध्याइधोषंश्चर्षो-

नाम् । अभेपुणासिरोदसी ४ त्वंचित्पवतंगिरिज्ञातवन्तसहस्रिणाम् । विस्तीत-
 ध्योरोजिथ ५ वयमुन्वादिवास्तुतेवयनकहवाभहे । अस्माकं कामुमावृण ६
 ॥ ११ ॥ कं १ स्वयंपभोयवातुविश्रीवोअनांततः । ब्रह्माकस्तसंपर्यति ७ कस्य
 स्विस्ववन्वंपाजुजुवौअवंगच्छति । इन्द्रकउस्विदाचके ८ कंतदानाअंसक्षत
 वत्रहन्कंसुवायी । उभयेकउस्विदन्तमः ९ अयंतेमानुषेजनेसोमःपुरुषसुयते ।
 तस्येहिप्रद्रवापिव १० अयंतेशयुणावातिसुयोमांयामधिप्रियः । आर्जाकीये
 मदितंसः ११ तस्यरार्थसेमहेचारुंसदाययुवये । एहीमिन्द्रवपिव १२ ॥ १४ ॥

यदिन्द्र द्रादश प्रागाथः काण्व इन्द्रो गाथशी ।

६५ यदिन्द्रप्रागणगदङ्कयग्वाहयसेनुभिः । आयाहितयंसाशुभिः १ यदां
 प्रसवणेदिवोमादयांसेस्वर्णरे । यदांसमुद्रेअन्वंसः २ आत्वांगिभिर्महामुसंहुवे

गामिं वभोजंसे । इन्द्रसोमस्य प्रीतये ३ आतं इन्द्रमहिमानुहरयो देवते महः ।
 रथे वहन्तु विभ्रतः ४ इन्द्रं गुणीप उस्तु मे महा उग्र इदं नुकत् । एहि नः सुतं पिबं ५
 मता वन्तस्त्वा वयं प्रयस्वन्तो हवामहे । इदं नो वहिरासर्दे ६ ॥ ४६ ॥ यच्चिद्धि दश-
 श्वंता मसीन्द्रसाधारणस्त्वम् । तंत्वा वयं हवामहे ७ इदं तस्योन्मथयं मध्वयुं क्षत्राद्भिर्नि-
 रंः । जप्राण इन्द्रतत्पिब ८ विथाँ अयो विपुश्वतो प्रीतं त्यस्तयु मा गहि । अस्मे
 धहि श्रवां बृहत् ९ दाता मे पुपती नाराजा हिरण्यवर्षिणांम् । मादं वा म्रय वारिषत् १०
 सहस्रे पुपती नामधि श्वन्द्रं वृहत्पुथु । शुकं हिरण्यमादं दे ११ नपातो दुर्गहस्य मे सह-
 स्त्रिणसुरार्धसः । श्रवां देवेष्वं कत १२ ॥ ४७ ॥

तरोभिः पञ्चदश कलिः प्रागाथ इन्द्रः प्रागाथा । अन्त्यानुष्टुप् ।

६६ तरोभिर्वा विदद्दसुमिन्द्रसुवार्धं कृतये । बृहद्वायन्तः सुतसो मे अध्वरे हूवे

भ्रूतकारिणम् १ नयंदुधावरन्तेनस्थिरामुरोमर्दसुशिप्रमन्थसः । यथाहृत्या
 शकमानायसुन्वतेदाताजरिज्वकथम् २ यःशक्रोमृक्षोअव्योयोवाकीर्जो
 हिरण्यपयः । सऊर्वस्परैजयत्पपावृत्तिमिन्द्रोगव्यस्यवज्रहा ३ निखातंचिद्यःपुरु-
 संभतंवसूद्विषयतिशुषे । वृज्जीसुशिप्रोहयैश्वरुत्करदिन्द्रःकत्वायथावशात् ४
 यद्वायन्थपुरुष्टुतपुराचिच्छूरनणाम् । वयंततद्दन्द्रसंभरामसियज्ञसूकथंतुरंवचः ५
 ॥ ४८ ॥ सचासामेषुपुरुहूतवज्रिवोमदायद्युक्षसोमपाः । त्वमिद्विब्रह्मकृतेका-
 न्युवसेषःसुन्वतेभुवः ६ वयमेनमिदाहोऽपीपेमेहवज्रिणम् । तस्मात्अथसं-
 मनासुतंभराननंभूषतश्रुतेऽवकंश्विदस्यवारुणउरामथिरावयुनोपुभपति । सेमंतः
 स्तमेजुजुपाणआगहेन्द्रप्रचित्रयाधिया ८ कदन्व ९ स्याकुंतिमिन्द्रस्यास्तिपैरियं-
 म् । केनोनुकंश्रोमंतननशुभ्रुवजनुपःपरिवृजहा १ कर्दमहिरधृष्टाअस्यतविपिःक-

दुवृत्रघ्नोअस्तृतम् । इन्द्रोविधांन्वेकनाटाँअहर्दश्रुतकत्वापूर्णिरभि १० ॥ ४९ ॥ वृ-
 यंघातेअपर्व्येन्द्रब्रह्माणिवृत्रहन् । पुरुतमांसःपुरुहूतवाज्रिवोभृतिनप्रभंरामसि ११
 पूर्वाँश्चिद्वत्वेतुविकूमिन्नाशसोहवन्तइन्द्रोतथः । तिरिश्चिद्वर्षःसवनावंसोगहिभान-
 विष्ठश्रुधिमोहवम् १२ वृयंघातेवेद्दइन्द्रविप्राअपिँदमसि । नाहित्वदन्यःपुरुहूत-
 कश्चनमर्षवन्नस्तिमर्द्धिता १३ त्वंनोअस्याअमतेरुतक्षुधोइभिशास्तेरवस्पृधि ।
 त्वंनकुतीतर्वाचुत्रयाधियाशिक्षाशाचिष्ठगातुवित् १४ सोमइदंःसुतोअस्तुकल-
 योमाविभीतन । अपेदेपध्वस्मयातिस्वयंधुयोअपायति १५ ॥ ५० ॥

त्याव्येकविंशतिर्वत्स्यः सामदो मान्यो वा भैत्रावरुणिर्बहवो वा मत्स्या

जालनदा आदित्या गाथत्री ।

६७ त्याजुक्षत्रियाँअवआदित्यान्याचिपामहे । सुमूकीकौँअभिष्टये १ सि-

१ जेनो अत्यहतिवरुणः पर्यर्धुमा । आदित्यासो यथा विदुः २ तेषां हि चित्रमूकधं-
 १ वरुथमस्ति दाशुर्षे । आदित्यानां मरुं कर्ते ३ महिषो महतामवोरुणमिनाथं-
 मन् । अवांस्यावृणीमहे ४ जीवात्रो अभिषत्तनादित्यासः पुरा हथात् । कद्धस्थ-
 हवनश्रुतः ५ ॥ ५१ ॥ यद्वाः श्रान्ताय सुन्वते वरुथमस्ति यच्छदिः । तेनांनो अ-
 धियो चत ६ अस्ति देवा अंहोरुर्वस्ति रत्नमनागसः । आदित्या अद्भुतैतसः ७ मा-
 नः सेतुः सिषेदयं महवृणकुनस्परि । इन्द्रदाद्विश्रुतो वशी ८ मानो मचारिपणां
 वृजिनानामविष्यवः । देवा अभिप्रमंक्षत ९ उत्तवामादिते मह्यहं देव्युपंभुये ।
 सुमळीकामभिष्टये १० ॥ ५२ ॥ पार्षदीनेगभिराँडप्रपुत्रे जिषांसतः । मा-
 किस्तीकस्यनोरिपत् ११ अनेहो न उरुवज उरुची विप्रसर्तवे । कृधितो कायं
 जिवसे १२ येमूर्धानः क्षितीनामदं व्यासुः स्वयंशसः । वृत्तारक्षन्ते अद्भुहः १३

तेन आश्लोवकाणामादित्यासोमुच्यंत । स्तेनं वृद्धमिवाहिते १४ अपोषुण्ड्र्यं
 शरुसादित्या अर्धदुर्मतिः । अस्मद्वेत्वजंष्टुपी १५ ॥ ५३ ॥ शश्वद्धिर्वः सुदानव
 आदित्याज्जतिभिर्वयम् । पुराननं बुभुजमहे १६ शश्वन्तंहि प्रचेतसः प्रतिपन्तीचि-
 देनसः । देवाः कृणुथ जीवसं १७ तत्सुनो न व्यंसन्वसु आदित्याय न्मुमोचति ।
 वन्याद्दृष्टमिवाहिते १८ नास्माकं मस्ति तत्तर आदित्यासो अतिष्कदं । यथमूस्म-
 भ्यं मूजत १९ मानो हिति विवस्वत आदित्याः कृत्रिमाशरुः । पुरानुजुरसो वधी-
 त् २० विपुद्वेषो व्यं हतिमादित्यासो विसंहितम् । विवृणिवर्ष हतारयः २१
 ॥ ५४ ॥ इति श्राकलर्कसंहितायां षष्ठाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

आश्लोकाणां प्रियमेव आदावनुष्टुप्सुखास्वचाश्रत्यासोन्त्याः षडृक्षाभ्येधयोर्दानिस्तुतिः प्रपञ्चानुष्टुपं
 द्विश्रत्यन्वं द्वितीयोऽणिणचनुष्याद्यास्तिस्त्रोगायज्ञयः षोडश्येकादशयोपङ्की अपाद्वैश्वदेवोर्षर्षस्त्रयोवारुणा

योराजापञ्चोनापुरुहुन्मावाहर्तन्निप्रगाथाद्याणिनुष्टपुराणिनगन्तंत्वंनःसुदीतिपुरुमीह्लातयोर्बान्यत-
 रआग्नेयंतुविप्रगाथान्तंहविर्धूनाहर्षतःप्रानागयोदविपांस्तुविर्बोदीराथांगोपवनआग्नेयःसप्तवाध्रिर्वाध्रिवं-
 विशोविशोवःपञ्चोनाग्नेयंत्वनुष्टमुखास्तुचाश्चत्वारोन्त्यास्तिस्त्रोनुष्टमआर्क्षस्यश्रुतर्वणोदानस्तुतिर्गुरुश्वा-
 हियोऽश्वविरूपइमंनुद्रादशकुरुस्तिःकाण्वोज्ञानएकादशप्रगाथान्तंपुरोऽश्वोद्वहृत्यन्तमयंकृत्वुर्नव-
 कृत्वुर्भागवःसौम्यमन्थानुष्टमनखान्यदशकयूर्नोदशगापञ्चैन्त्यादैवीत्रिष्टुवात्तोनवकुसीदीकाणवः ।

अत्रेकोनर्दशतिः प्रियमेध इन्द्रो गायत्री । अन्त्यानां पण्णामृक्षाभ्रमेधयोर्दानस्तुतिः ।

प्रथमाचतुर्थीसप्तमीदशम्योनुष्टमः ।

६८ आत्वारथ्यथेतयेसुसन्नार्थवर्तयामसि । त्विकर्मिभूतीपहमिन्द्रशविंष्टु
 सत्पते १ तुविंशुणमतुविंक्रतोशार्चीवोविश्वयामते । आपंप्राथमहित्वुना २
 यस्यतेमहिनामहःपरिज्मायन्तमीपतुः । हस्तावज्जीहिरुण्ययम् ३ विश्वानरस्य
 वस्पतिमनानतस्यशवंसः । एवैश्वचर्षणिनामूर्तिहिंवेरधानाम् ४ अभिष्टयेस्त-

दावृथंस्वमीह्विपुयंनरः । नानाहवन्तऊतये ५ ॥ १ ॥ पुरोमात्रमूर्चीपममिन्द्र-
 मयंसुराधसम् । ईशानचिद्वसूनाम् ६ । तन्तमिद्राधसेमहइन्द्रचोदामिपीतये ।
 यःपूर्यामनष्टतिमीशोकृष्टीनानृतः ७ । नयस्यतेज्ञवसानसख्यमानंशामत्यैः ।
 नकिःशावांसितेनशाल् ८ त्वोतांसस्त्वायुजाप्ससूयमहद्वनम् । जयेमपत्सुर्वाजि-
 वः ९ तंत्वायज्ञेभिरिमहेतंगीभिर्गिर्वणस्तम । इन्द्रयथाचिदविथुवाजेषुपुरुमा-
 र्यम् १० ॥ २ ॥ यस्यतेस्वादुरसख्यंस्वादीपिणीतिरद्विवः । युज्ञोवितन्तसादयः
 ११ उरुणस्तन्वेऽतनंउरुक्षयायनस्कधि । उरुणोयन्विजिवसे १२ उरुंनभ्यंउ-
 र्गवञ्जुरंधायुपन्थांम् । देववीतिमनामहे १३ । उपमापड्ढादानरःसोमंस्यह-
 द्याँ । तिष्ठन्तिस्वादुरातयः १४ ऋज्वाविन्द्रोतआददेहरीऋक्षंस्यसूनवि । आ-
 श्वमेधस्यरोहिता १५ ॥ ३ ॥ सुरथाँआतिथिग्वेस्वंभिर्भूरक्षे । आश्वमेधेसुपेज्ञा-

सः १६ पृथ्व्यां आतिथिवद् इन्द्रो ते वधूमंतः । सचापूतकतौ सनम् १७ ऐपुंचेत-
 द्वपणवपुन्तर्भ्रजे प्वरुपी । स्वभृशुः कशां वती १८ नयुष्मेवां ज्वन्धवो निनि-
 त्सुश्चनमन्त्यैः । अवद्यमधिदीधरत् १९ ॥ ४ ॥

प्रपाष्टाद्या भियमेध इन्द्रोऽनुष्टुप् । एकादश्याः पूर्वार्धस्य विश्वेदेवाः । तस्या

उचरार्धस्य द्वादश्याश्च वरुणः । उपाद्योऽपिष्णक् । चतुर्थ्यायास्त्रिसौ

गायत्र्यः । एकादशीषोडश्या पङ्क्ति । अन्त्ये बृहस्यौ ।

६१ प्रप्रवस्त्रिष्टुभमिषं मन्दर्हीसयेन्दवे । धियावोन्नेधसांतये पुन्यध्याधिवास-
 ति १ नद्वंओदतीनां नदयोचुवतीनाम् । पतिवो अइयानां धेननामिषु ध्यासि २ ता
 अंस्यसूददोहसः सोमं श्रीणान्तिपुश्रयः । जन्मन्वेवानां विशांस्त्रिष्यारोचुनेद्विबः ३
 अभिप्रगोपतिगिरेन्द्रं मर्चयथाविदे । सनुं सत्यस्य सत्पतिम् ४ आहरयः ससञ्जिरे-

५ रुपारिधिवर्हिधि । यत्राभिसंनवांमहे ५ ॥ ५ ॥ इन्द्रायगावंआशिरंदुदुह्वेवजि-
 णेमधु । यत्सीमुपहरेवित् ६ उद्यद्भक्षस्यविष्टर्णहमिन्द्रश्चगन्धि । मध्वःपी-
 त्वासंवेवहितिःसप्तसख्युःपदे ७ अर्चतंप्राचैतंप्रियमेधासोअर्चत । अर्चन्तुपुत्रका-
 उत्तपूरंनधुष्णवंर्चत ८ अवंस्वरातिगंगारोगोधापरिसनिव्वणत् । पिङ्गापरिचनि-
 ष्कदिन्द्रायब्रह्मोद्यंतम् ९ आयत्पतन्त्येन्धःसुदुधाअनंपस्फुरः । अपस्फुरंग-
 भायत्सोममिन्द्रायपातवं १० ॥ ६ ॥ अपादिन्द्रोअपाद्विभिर्वेदेवाअंमत्सत।
 वरुणद्रुहक्षपुत्तमापोअभ्यनूपतवत्संसंशिध्वरीरिव ११ सुदेवोअसिवरुणयस्यंतं
 सप्तसिन्धवः । अनुक्षरन्तिककुदंसन्धसुषिरामिव १२ योव्यतीरफाणयत्सुधु-
 क्ताउपदाशुषं । तृकोनेतातादिद्वपुरुपमायोअमुच्यत १३ अतीदुशक्रओहत्तइन्द्रो
 विधाअतिद्विषः । भिनत्कनीनओदनंपृच्यमानंपुरोगिरा १४ अर्भकोनकुमार-

कोऽथितिष्ठन्नवरथम् । सपक्षन्महिषंमंगणिव्रेमात्रेविभुक्तुम् १५ आतसुंशिप्र
 दन्पत्तेरथंतिष्ठाहिंरण्ययम् । अथद्युक्षंसंचेवहिसुहस्रपादमरुवंस्वांस्तिगामनेहसम्
 १६ तथैमित्थानंमस्विन्नउपस्वरजमासते । अथंचिदस्यसुधित्तयदेतवआवृत्तयं-
 न्तिदावने १७ अनुप्रलस्यैकसःप्रियमैधासएवाम् । पूर्वामिनुप्रयतिवृक्तयंहिपो-
 हितप्रपसआशत १८ ॥ ७ ॥ इति शाकल्यसंहितायामष्टमे मण्डले सप्तमोऽनुवाकः ॥७॥

यो राजा पञ्चदश पुरुहन्सेन्द्रः । आधातृतीयापञ्चम्यः सप्तम्याधाः पद्वृहस्यः । द्वितीया-

चतुर्थीपुण्यः सतीवृहस्यः । त्रयोदश्युष्णिक् । उपाधातुष्टुप् । अन्त्या पुरज्जिष्णिक् ।

७० योराजाचर्षणानांयातारथैभिरधिगुः । विश्वासांतरुतापृतनानांज्येष्ठो
 योवंत्रहागणे १ इन्द्रंतंशुम्भपुरुहन्मन्नवंसेयस्यंहिताविंयुत्तरि । हस्तयुवज्जः
 प्रतिथायिदशतोमहोदिवेनसूयैः २ नकिष्टकर्मणानश्रायश्चकारसदावृंधम् ।

इन्द्रं न युञ्जै विंश्वरं तं मुभवं समधुं पृथुं षोडशो जसम् ३ अपां ह्यमुग्रं पतं नासुसासुहिं य-
सिं मन्महीरुं रुज्वयः । सधेन वो जायमाने अनो न वृथा विः क्षामो अनो न वुः ४ यद्वा-
व इन्द्र ते शतं शतं भूमि रूतस्युः । नत्वां वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जात मं पुरोदंसी ५

॥ ८ ॥ आपं प्राथमहिना वृणयां वृषान्विश्वांशा विष्टवांसा । अस्माँ अं वमधव-
न्यो मतिव्रजे वज्रिश्चित्रा भिरूतिभिः ६ नसो मदेव आपुदिपं दीर्घायो मत्थैः । एतं-
नवाचिद्य एतं शायु योजते हरी इन्द्रो यु योजते ७ तं वो मुहो महाद्यु मिन्द्रं दानायं सक्ष-
णिम् । योगाधिपुय आरणे पृहव्यो वा जेध्वस्ति हं व्यः ८ उदूयुणो वसो मुहे मशस्व-
शारारधसे । उदपुमहो मधवन्मधचयु उदिन्द्र श्रवंसे महे ९ त्वं न इन्द्र क्रतुयस्त्वा-
निदो नितुं न्यसि । मध्ये वसिष्यतु वि नृणां वा निंदासं शिंश्रयो हथैः १० ॥ ९ ॥
अन्यव्रतममानुषमयं ज्वानमदेव युम् । अं वस्वः सखा दधुवति पवतः सुभ्रायदस्युं

पर्वतः ११ त्वं न दन्नासां हस्तैः शविष्ठदावने । धानानानसंगभायास्मयुर्दिःसंग-
 भायास्मयुः १२ सखायुः कर्तुमिच्छत कथारां धामशूरस्य । उर्पस्तुतिं भोजः
 सरियो अद्रयः १३ भूसिभिः समहृक्कृषिभिर्विह्वमद्भिः स्तविष्यसे । यदि त्यमेक-
 मेकमिच्छत्स्वत्सान्पराददः १४ कर्णगृह्यामधवांशौरदेव्यो वृत्सं नीस्त्रिभ्य आनय-
 त् । अजांसरिर्नघातवे १५ ॥ १० ॥

त्वं नो नव पथदश सुदीतिपुरुमीर्ही तयोर्वान्यतरो गिर्याषी । अत्यपङ्कं प्रागाथम् ।

७१ त्वं नो अग्नेमहोभिः पाहिविभ्वस्या अरातः । जुतद्विपोमर्त्यस्य १ नहिम-
 न्युः पौरुषेयुर्द्वो हिवः प्रियजात । त्वमिदं सिक्षयावान् २ स नो विभ्वेभिर्देवभिरु-
 जौ न पाद्भद्रशोचि । रथिर्देहिविभ्ववारम् ३ नतमग्ने अरातयो मर्त्युवन्तस्युः ।
 यं न रापसे दाश्वांसम् ४ यं त्वं विप्रमेधराता वप्रैहि नोपि धनाय । सतवोती गोपुण-

न्तं ५ ॥ ११ ॥ त्वंरथिंपुरुवीरमनेदाशुप्रेमतीय । प्रणीनयवस्योअच्छं ६
 उरुष्याणोमापरांदाअथायतेजातवेदः । दुराध्वेइमतीय ७ अग्नेमाकिष्टेदेवस्य
 रातिमदेवोयुयोत । त्वमींशिपुवसूनाम् ८ सनोवस्वउपमास्यजानपान्माहिंन-
 स्य । सर्वेवसोजरितृभ्यः ९ अच्छानःशीरशींचिपुंगिरथेन्तुदद्रीतम् । अच्छा
 यज्ञासो नमसापुरुवसुंपुरुप्रशस्तमृतये १० ॥ १२ ॥ अग्निंसूनुंसहसोजातवेदसं
 दानायवर्षाणाम् । द्वितायोभूदमृतोमर्षेव्याहोतामुन्द्रतमोविशि ११ अग्निर्वो
 देवयज्ययन्निंप्रयत्यध्वरे । अग्निर्वापुप्रथममग्निमर्वत्यग्निक्षत्रायसाधसे १२ अ-
 ग्निरिपांसुखेदंदातुनइशेयोवर्षाणाम् । अग्निंलोकतनयेशश्वदीमहेवसुंसन्त-
 नूपाम् १३ अग्निमीळिष्यवावसेगाधाभिःशीरशींचिपम् । अग्निरायेपुरुमीळिश्रुतं

नरोऽग्निस्तदीतयेच्छदिः १४ अग्निद्वेषोपेतवेनोगुणामस्यग्निशंयोश्चदातवे । वि-
 श्वासुविक्षयावृत्तेवहव्योभुवद्वस्तुर्ऋषणाम् १५ ॥ १३ ॥

दशिरष्टादश हर्षतः मागाथोग्रिहर्षीषि वा गायत्री ।

७२ ह्रविष्कृणुध्वमागंमदध्वयुर्वनत्तेपुनः । विद्वाँअस्यप्रज्ञासंनम् १ निति-
 रममभ्यं१भुंसीदद्दोतांमनावधि । जुषाणोअस्यसख्यम् २ अन्तरिच्छन्तितंज-
 नेरुद्रपुरोमनीपर्या । गभ्णन्तिजिहवांससम् ३ जाम्यतीतप्रेधनुर्वयोधाअरुहद्व-
 नंम् । इषदांजिहवावधीत् ४ चरन्वत्सोरुशोत्रिहनिंदातारंनिबिन्दते । वेतिस्तो-
 तवअभ्यंम् ५ ॥ १४ ॥ उतोन्वस्ययन्महदध्वावद्योजनंबृहत् । दामारथस्युद-
 दशे ६ दुहन्तिस्सकामुपद्वापश्चंसजतः । तीर्थोसिन्धोरिधिस्वरे ७ आदशाभिर्बि-
 वस्यंतुदन्द्रःकोशोमचुच्यधीत् । खेदंयात्रिवृतादिवः ८ परिरिधातुरध्वरंजाणिरि-

तिनवीथसी । मध्वाहोतरोअजते १ सिञ्चन्तिनमसावतमुक्त्वाचंक्रंपरिजमान-
 म् । नीचीनवारमक्षितम् १० ॥ १५ ॥ अभ्यारमिदद्रयोनिषिंकेपुष्करेमधु ।
 अवतस्यविसर्जने ११ भावउपावतावतंमहीयज्ञस्यरप्सुदा । उभाकर्णाहिर-
 णयया १२ आसुतेसिञ्चतश्चियरोदस्योरभिश्चियम् । रसादधीतवृषभम् १३
 तेजानंतस्वभोकेयं १ संवत्सासोनमातृभिः । मिथोनसन्तजाभिभिः १४ उपस्र-
 केषुवपसंतःकृण्वतेधुरुणांदिवि । इन्द्रैअमानमःस्वः १५ ॥ १६ ॥ अयुंक्षत्पि-
 प्युपीमिप्रमूर्जससपदीमरिः । सूर्यस्यससरश्मिभिः १६ सोमस्यमित्रावरुणो-
 दितासुराददे । तदातुरस्यभेषुजम् १७ उतोन्वस्ययत्पुदंहयंतस्यनिधान्यम् ।
 परिद्यांजिह्वयातनत् १८ ॥ १७ ॥

उदीराथामष्टादश गोपवन आत्रेयः सप्तविध्वान्निना गायत्री ।

७३ उदीराथामृतायतेयञ्जाथामश्विनारथम् । अन्तिपद्भूतवामवः १ निमि-
 पञ्चिजवीयसारथेनायातमश्विना । अन्तिपद्भूतवामवः २ उपरुतणीतमत्रयेहि-
 मेनधर्ममश्विना । अन्तिपद्भूतवामवः ३ कुहस्थःकुहजामयुःकुहरथेनेवपेतथुः ।
 अन्तिपद्भूतवामवः ४ यद्यकहिकहिचिच्छुश्रयातामिमहवम् । अन्तिपद्भूतवा-
 मवः ५ ॥ १८ ॥ अश्विनाथामहृतमानेदिष्ठयाम्पाप्यम् । अन्तिपद्भूतवाम-
 वः ६ अर्बन्तमत्रयेगृहंकृणतंयुवमश्विना । अन्तिपद्भूतवामवः ७ वरेथेअमि-
 मातपेवदतेवलवत्रये । अन्तिपद्भूतवामवः ८ प्रसप्तवधिराशाधारांमृगेशा-
 यत । अन्तिपद्भूतवामवः ९ इहागतंवृषणवसशृणुतंमइमहवम् । अन्तिपद्भूत-
 वामवः १० ॥ १९ ॥ किमिदंवांपुराणवज्जरतोरिवशस्यते । अन्तिपद्भूतवा-

मवः ११ सुमानंवांसजात्यंसमानोबन्धुरश्विना । अन्तिषद्भूतवामवः १२
 योवांरजास्यश्विनारथोविधातिरोदसी । अन्तिषद्भूतवामवः १३ आनोगव्येभि-
 रश्व्यैःसहस्रैरुपगच्छतम् । अन्तिषद्भूतवामवः १४ मानोगव्येभिरश्व्यैःसहस्रै-
 भिरतिलयतम् । अन्तिषद्भूतवामवः १५ अरुणस्तरुपाअभदकज्योतिःकृतावरी ।
 अन्तिषद्भूतवामवः १६ अश्विनासुविचाकंशदृक्षंपरशुमाद्वैव । अन्तिषद्भूत-
 वामवः १७ पुरंनधुंण्णवास्जकण्णयावाधितोविशा । अन्तिषद्भूतवा-
 मवः १८ ॥ २० ॥

विशोविशो वः पञ्चदश गोपवन आत्रेयोभिः अन्त्यानां तिसृणां श्रुतवैण आर्क्ष्यस्य

दानस्तुतिः । मयमाचतुर्थीसप्तमीदशम्योन्त्यास्तिस्रश्चानुष्टुभः । शिष्टा गायत्रयः ।

७४ विशोविशोवोअतिथिवाजयन्तःपुरुप्रियम् । अग्निवोदुयैवचःस्तुरेशाव-

स्यमन्मभिः १ यंजनासोहृद्विषमन्तोमित्रंनसर्पिरासुंतिम् । प्रदांसन्तिप्रदांस्ति-
 भिः २ पन्यांसंजातवदसंपोदेवताप्युयता । हृद्व्यान्यैर्यद्वि वि ३ आगन्मवन्नह-
 न्तंसंज्येष्ठमग्निमानं वम् । यस्यश्रुतवावृहन्नार्क्षोअनीकएधते ४ अमृतंजातवदसं-
 तिरस्तांसिदश्रुतम् । घृताहंवनुमीड्यम् ५ ॥ २१ ॥ सवाधोयंजनाइमेअग्नि-
 हृद्वेभिरीकते । जुह्वानासोयतस्रुचः ६ इयंतेनव्यसामितिरग्नेअथाय्यस्मदा ।
 मन्द्रसुजातसुकृतोऽमूरदस्मातिथे ७ सातेअग्नेशन्तंमाचनिष्ठाभवतुप्रिया ।
 तथावर्षस्वसुपुतः ८ साधुन्नैद्याभिनीवृहदुपोपुश्रवांसिश्रवः । दधीतवन्नृतेषु ९
 अश्वमिद्वारंयुप्रांत्वेयमिन्द्रंनसत्पतिम् । यस्यश्रवांसितव्युपन्यंपन्यंचकष्टयः १०
 ॥ २२ ॥ यंत्वागोपर्वनोगिराचनिष्ठदग्नेअङ्घ्रिः । सर्पावकश्रुधीहवम् ११ यं
 त्वाजनासईकतेसवाधोवाजंसातये । सर्वोविवन्नृतेषु १२ अहंहुवानार्क्षश्रुत

वणिमदच्युति । शार्थीसवस्तुकविनामक्षार्थिर्पाचतुर्णाम् १३ मांचत्वारश्चाश-
 वःशार्थिष्ठस्यद्रवित्वः । सुरथासोअभिप्रयोवक्षन्वयोनतुश्र्यम् १४ सत्यमिस्त्वा
 महेनद्विषुरुण्यवदेदिशाम् । नेमांपोअश्वदातरःशार्थिष्ठादस्तिमत्प्यैः १५ ॥ २३ ॥

युञ्जा हि षोडश विरूपेणप्रिणायधी ।

७५ युञ्जाहिर्देवहृतमौअर्थाअप्रेरथीरिव । निहोतांपूर्वःसदः १ उत्तनीद्वेव
 देवाअच्छावोचोविदुष्टरः । शद्विश्वावायीकधि २ त्वंहयदाविष्ठ्युसहंसःसनदा-
 हुत । ऋतवायाज्ञियोभुवः ३ अयमाग्निःसहस्रिणोवाजस्यशतिनस्पर्तिः । म-
 धाकथोरपीणाम् ४ तंनेमिमभुवोयथानमस्वसहतिभिः । नेदीयोयज्ञमाङ्गिरः ५
 ॥ २४ ॥ तस्मैन्नमभिद्यवेवाचाधिरूपनित्यया । वृष्णेचोदस्वसपृतिम् ६ कर्मु-
 द्दिवदस्यसेनयाप्रेरपाकवक्षसः । पुणिंगोपुस्तरामहे ७ मानोदेवानांविशःप्र-

स्वातिरिवोक्ताः । कशंनहांस्तुरङ्घ्याः ८ मानःसमस्यदूढथं ९ परिद्वेषसोअंहातिः ।
 ऊर्मिर्ननावुमावर्धीत् १ नर्मस्तेअम्रओजसैगणन्तिवैकृष्टयः । अमैरुमिन्नस-
 दयं १० ॥ २५ ॥ कवित्सुनोगविष्टयेऽग्रेसंवेपिपोरुधिम् । उरुकदुरुणस्काधि ११
 मानोअस्मिन्महाधुनपरावगभरिभृथथा । संवर्गसंरुधिंजय १२ अन्यमुस्मद्भि-
 याइयमप्रोत्तिपकुदुच्छुना । वधीनोअमंवच्छवः १३ यस्याजुंपन्नमस्विनःशामि-
 मदुर्मखस्यवा । तंधेद्विर्वधवति १४ परस्याअधिसंवतोऽवराअभ्यातर । य-
 नाहमस्मितंअव १५ विआहितेपुराव्यममोपितुर्थथावसः । अधातिसुन्नमी-
 महे १६ ॥ २६ ॥

इमं तु द्वादश कुरुष्मतिः काण्व इन्द्रो गायधी ।

७६ इमंनुमाचिर्नैहवइन्द्रमीशानुमोजंसा । मरुत्वंतंनवृज्जसं १ अयमि-

न्द्रो मरुत्संखा विवृत्रस्या भित्तिच्छिरः । वज्रैण शतपर्वणा २ वावधानो मरुत्सखे-
 न्द्रो विवृत्रमौरयत् । सृजत्संमुद्रिया अपः ३ अयंहयेन वा इदं स्वर्गं रूत्वंता जितम् ।
 इन्द्रेण सोमं पीतये ४ मरुत्वंतमृजी पिणमोजं स्वन्तीं विरिधि नम् । इन्द्रं गिभिर्ह-
 वामहे ५ इन्द्रं प्रजे नमन्मना मरुत्वंतं हवामहे । अस्य सोमं स्थ पीतये ६ ॥ २७ ॥
 मरुत्वा इन्द्रमीहः पिवा सोमं शतक्रतो । अस्मि न्यज्ञे पुरुष्टुत ७ तुभ्ये दिन्द्र मरुत्वंते
 सुताः सोमा सो अद्रिवः । हृदा हं यन्त उक्थिनः ८ पिथे दिन्द्र मरुत्संखा सुतं सोमं दि-
 थिषिषु । वज्रं शिशानु ओजसा ९ उचिष्ठु नो जंसा सुहृषीत्वा शिपे अवेपथः । सो-
 मं मिन्द्र च मसुतम् १० अनुत्वारोदसी उभे कक्षमाणम कृपेताम् । इन्द्रयद्स्युहा-
 थं वः ११ वाचं मृष्टा पदी महं न वं सक्ति मत्स्पर्शम् । इन्द्रात्परितुन्वं ममे १२ ॥ २८ ॥

जग्नान एकादश कुरुसृतिः काण्व इन्द्रो गापथी । उपान्त्या बृहती । अन्यथा सतो बृहती ।

७७ जज्ञानो नञातकं तु विषुच्छ्रदितिमातरम् । कउथाः केहंशणिवरे १ आ-
 दाशवस्य ब्रवदिर्णवाभमहाशुबम् । तेषु जसन्तु निष्टुरः २ सामितान्वृत्रहासिदं-
 त्ये अरौ इव खेदया । प्रवृद्धो दस्युहाभवंत् ३ एकया प्रातिघाषि वत्साम् कंसरासिभि-
 शतम् । इन्द्रः सोमस्य काणुका ४ अभिगन्धर्वमत्तणदवुधेपुरजः स्वा । इन्द्रो
 ब्रह्मभ्य इद्वधे ५ ॥ २९ ॥ निराविध्यहिरिभ्यु आधारयत्पुक्रमोदनम् । इन्द्रो
 वृन्दस्वतितम् ६ शतदंभइपुस्तवसहस्रं पर्णएकइत् । यमिन्द्रचक्रेयुजम् ७
 तेनस्तोतुभ्यु आभरन्भ्यो नारिभ्यो अचवे । सद्योजातक्रभुषिर ८ एता च्यौत्रा-
 नितकृतावर्षिष्ठानिपरीणसा । हृदावीडुधारयः ९ विश्वेचा विष्णुराभरदुरुक्रम-
 स्त्वेपितः । शतंमहिषान्क्षीरपाकमोदनं वराहमिन्द्र एमुपम् १० तुविधंतेसु-

कतंसमग्रंधनुःसाधुवृन्दोहिरण्ययः । उभातेवाहरण्यासुसंस्कृतऋदुपेचिदद-
वृथां ११ ॥ ३० ॥

पुराकाशं दश कुरुमतिः काण्व इन्द्रो गायत्री । अन्था बृहती ।

७८ पुरोकाशोअन्धसइन्द्रंरुहस्रमाभर । ज्ञाताचंद्रागोनाम् १ आनीभर-
व्यञ्जंगाभवंमभ्यञ्जनम् । सचांमनाहिरण्ययां २ उत्तनःकर्णशोभनापूरुणि-
धृष्णयाभर । त्वंहिअणिवेपवसो ३ नकावृथीकईन्द्रतेनसुगानसुदाजुत । नान्य-
स्त्वच्छ्रवायतः ४ नकोमिन्द्रोनिक्तवेनडाक्रःपरिशक्तवे । विश्वंशृणोतिप्रथ-
ति ५ ॥ ३१ ॥ समन्युंमर्त्यानामर्द्व्योनिचिकीपते । पुरानिदाश्वंकीपते ६
कत्वइत्पूर्णमुदरतुरस्यास्तिविधतः । वृत्रघ्नःसोमप्रात्रः ७ त्वैवसोनिस्संगताविश्व-
चसोमसंभगा । सुदात्वपरिहृता ८ त्वामिद्यवयुर्मसुकामोऽगिःहिरण्ययुः ।

त्वाभंश्चयुरंपते १ ततेदिन्द्राहमाशासहस्तेदात्रैचुनादंदे । दिनस्यंवाभघवन्सं-
भंतस्यवापुर्धियवंस्यकाशिनो १० ॥ ३२ ॥

अयं कल्मषं कल्मषांगं वः सोमो गायत्री । अन्त्यातुष्टुम् ।

७१ अयंकल्मरुर्गभीतोविश्वजिदुद्भिदिन्सोमः । ऋषिर्दिप्रःकाव्येन १
अभ्युषांति यन्नमंभियक्तिविश्वयन्तुरम् । प्रेमान्धःख्यन्निःश्रोणोभूत् २ त्वंसो-
मतनकुब्जोद्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः । उरुयन्तासिवरूपम् ३ त्वंचिन्तित्व
दक्षैद्विवापुर्धियवक्रंजीपिन् । यावीरुषस्यंचिद्वेषः ४ अथिनोयन्तिचेदथं
गच्छानिद्वदुपौरातिम् । ववज्यस्तृप्यतःकामम् ५ ॥ ३३ ॥ विदधत्पृढयं
नष्टमूर्धामतायुर्मोरयत् । प्रेमायुस्तारोदतीर्णम् ६ सुशेवो नोमृळया-
कुरद्वत्कतुरवातः । भयानः सोमशंहदे ७ मानःसोमसंवीविजोमाविवी-

श्रियथराजन् । मानोहादित्विषावंधीः ८ अवयस्वेसुधस्थेद्वानादुर्मतिरिक्षे ।
राजनपदिपःसेधमीदुोअपुस्त्रिधःसेध ९ ॥ ३४ ॥

नलन्यं दशैकधूर्नापिस इन्द्रो नायत्री । अन्याया देवाः । सैव त्रिदुष् ।

८० नह्यं १ न्यं वृकाकरं मडितारं शतकतो । त्वं न इन्द्रमूळय १ यो नः शाश्वत्पु-
राविधामंशोवाजंसातये । सत्वं न इन्द्रमूळय २ किमङ्गं ध्रुवोर्दनः सुन्वानस्या-
दितेदंसि । कृविस्त्विन्द्रणः शकः ३ इन्द्रप्रणोरथं भवपुश्चाश्चित्सन्तमाद्रिवः । पुर-
स्तादेनमेकधि ४ हन्तो नुकिमांससेप्रथमं नोरथं कधि । उपमं वा जयुश्रवः ५
॥ ३५ ॥ अवां नो वा जयुं रथं सुकरं ते किमिषारि । अस्मान्स्सुजिरयुपंस्क्रधि ६
इन्द्रहस्तं स्वपुरंसि भद्रातं एति न्कृतम् । इयं धीर्ऋत्विष्यावती ७ मासीं मवच्यथा
भांगुर्विकाषाहितं वनंम् । अपावृका अरुजयः ८ तुरियुनामं यज्ञियं यदा करस्तदु-

श्मसि । आदिपतिर्नओहसे १ अर्धावधद्वोअमृताअमन्दीदेकधूर्देवाउतयाश्वदे-
 वीः । तस्मात्तराधःकणुतप्रशस्तंप्रातमृशुधियावसुर्जगन्प्यात् १० ॥ ३६ ॥
 इति शाकल्यसंहितायामष्टमे मण्डलेऽष्टमोऽनुवाकः ॥ ८ ॥

आ तू नो नव कुसीदी काण्व इन्द्रो गायत्री ।

८१ आतूनइन्द्रक्षुमन्संचित्रं प्राभसंगुभाय । महाहस्तीदक्षिणेन १ विद्महि
 त्वातविकर्मितुविदेष्णतवीमधम । तुविमात्रमवोभिः २ नहित्वाभूरदेवानम-
 तीसोदित्सन्तम् । भीमंनगावारयन्ते ३ एतोन्विन्द्रस्तवामेशान्वस्वःस्वराज-
 म् । नराधंसामधिपत्रः ४ प्रस्तोपृदृपंगासिपुच्छ्वत्सामंगियमानम् । अभिरा-
 धंसाजुगुत् ५ ॥ ३७ ॥ आनोभ्रदक्षिणेनाभिसव्येनप्रमृश । इन्द्रमानोव-
 सोनिभाक् ६ उपक्रमस्वाभरधृपताधृष्णोजनानाम् । अदाक्रूटरस्यवेदः ७ इन्द्र

यदनुते अस्ति वा ज्ञो विप्रैः भिः सानि त्वः । अस्माभिः सुतं सनुहि ८ सद्यो ज्वरस्ते वा-
 ज्ञां अस्मभ्यं विश्वश्र्वन्द्राः । वशैश्च मधुक्षुजं रन्ते ९ ॥ ३८ ॥ इति शाकल्यैः संहितायां
 पष्ठाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

आपदेवानां वैश्वदेवं प्रेष्ठमुद्यानाकाव्य आग्नेयमा मे कृष्ण आश्विनं शुभाहि पञ्च विश्वको वाकार्षेणर्जागतं
 ह्युन्नीपद्मासिष्ठो वा शुक्नीकः मियमेषो वा पागाथ हतं वेदस्मनो वा बृहदिन्द्राय सप्तनुषेध पुरुमेधौ च्यनुष्टुब्ध-
 हत्यन्तमानो विश्वासु पदकन्यावाः सप्तात्रेययापालेतिहास एन्द्र आनुष्टुभं द्विपङ्क्त्यादिपान्तं त्रयस्त्रिंशच्छ्रुतक-
 क्षः सुकक्षो वाद्यानुष्टुब्धचतुस्त्रिंशत्सुकक्षो न्येन्द्राभर्षीगोर्धयाति द्वादशा विन्दुः पूतदक्षो वा मारुतमात्वात्नव-
 तिरश्वीराज्ञे रसात्तुष्टुभमसमैसैकाद्युतानो वा मारुतस्त्रैष्टुभं चतुर्थीविरालिष्यामीति मारुतः पादः परैन्द्रा-
 वार्हस्पत्याया इन्द्रपञ्चो नार्षेयः काश्यपो वार्हतमतिजगत्पु परिष्टा कृहत्या वतिजगती त्रिष्टुब्जगतीत्यन्ततः ।

आ म नव कुसीदी काण्व इन्द्रो गायधी ।

८२ ॐम् आपद्रव परावतो ऽविवितं श्ववृत्रहन् । मधुः प्रतिप्रभर्मणि १ ती-

द्याःसोमांसआगाहितुतासोमादधियुष्णवः । पिवाद्दधुनयथोञ्जिपे २ इषामन्द्स्वा-
 दतेऽखरायमन्यवे । भुवत्तद्वन्द्वशंहृदे ३ आर्त्वंशत्रवागाहित्युं १ वथानिचहूयसे ।
 इषमेरोचनोदिवः ४ तुभ्यायमद्भिभिःसतोगोभिःश्रितोमदायुकम् । प्रसोमइन्द्रहू-
 वते ५ ॥ १ ॥ इन्द्रश्रुधिसुमेहवंसस्मस्तस्यगोमतः । विधीतितिसमश्रुहि ६
 यइन्द्रचमसेष्यासोमश्रुमपृतसुतः । पिबेदस्यत्वमीशिपे ७ योअप्सुचन्द्रमाइव
 सोमश्रुमपुद्दशे । पिबेदस्यत्वमीशिपे ८ यत्तैश्वेनःपुदाभरचिरोरजास्थस्पृत-
 म् । पिबेदस्यत्वमीशिपे ९ ॥ २ ॥

देवानां नव कुसीदी काणो विभ्वे देवा गायत्री ।

८३ देवानामिदवोमहत्तदावृणमिहेवुयम् । वृष्णाम्स्मभ्यमृतये १ तेनः
 सन्तयुजःसदावरुणोमित्रोअर्षमा । वधासंश्रुप्रचेतसः २ अतिनोविटिपुतापुरु

देवमन्वये १ दारोमकस्यमनसायज्ञस्युत्सहसोयहो । कदुवोचइदंनमः ५
 ॥ ५ ॥ अथात्वंहिनस्करोविधाअस्मभ्यंसुक्षितीः । वाजद्रविणसोगिरः ६ कस्य
 ननंपरीणसोवियोजिन्यसिदभ्यते । गोपांतायस्यतेगिरः ७ तंमंजयन्तसुकतुपु-
 रोयावानमाजिषु । स्वेयुक्षयेपुवाजिनम् ८ क्षेतिक्षेमभिःसाधुभिर्नाकिथंनानिह-
 न्तिथः । अग्नेसुवीरंएधते ९ ॥ ६ ॥

आ मे कृष्णोश्विनौ गायत्री ।

८५ आमिहवनासत्याश्विनागच्छतंयुवम् । मध्वःसोमस्यपीतये १ इमंमे-
 स्तोमंमश्विनेममंशृणुतंहवम् । मध्वःसोमस्यपीतये २ अयंवांकृष्णोअश्विनाहव-
 तेवाजिनीवसु । मध्वःसोमस्यपीतये ३ शृणुतंजिरितुहवंकृष्णस्यस्तवतोनरा ।
 मध्वःसोमस्यपीतये ४ छुदियन्तमदाभ्यांविप्रायस्तवतेनरा । मध्वःसोमस्यपीतये

५ ॥ ७ ॥ गच्छतं द्वाभुर्षो गृहमिच्छास्तुवतोऽश्विना । मध्वःसोमस्यपीतये ६
युञ्ज्याथारसंभ्रथेवीङ्ङ्गवृषणवसू । मध्वःसोमस्यपीतये ७ त्रिवन्धुरेणात्रिवत्तरथे
नायातमश्विना । मध्वःसोमस्यपीतये ८ नूमेगिरीनास्तथाश्विनाप्रावतंच्युवम् ।
मध्वःसोमस्यपीतये ९ ॥ ८ ॥

उभा हि पञ्च कृष्णो विश्वको वा काङ्गिरश्विनौ जगती ।

८६ उभाहिदसाभिपजांमयोभुवोभादक्षस्यवचंसोवभवथुः । तावाविश्वंको
हवतेतनकथेमानोविषोऽस्रख्यामुमोचंतम् १ कथाननंवाविमनाउपस्तवद्युवं
विषंददधुवस्यइष्टये । तावाविश्वंकोहवतेतनकथेमानोविषोऽस्रख्यामुमोचंतम् २
युवाहिष्मांपुरुभजेममेधुतंविष्णाप्येददधुवस्यइष्टये । तावाविश्वंकोहवतेतनकथे
मानोविषोऽस्रख्यामुमोचंतम् ३ उतत्यंवीरंधनसामृजापिणंदुरेचित्सन्तमवसे

हवामहे । यस्यस्वादिष्टासुमतिःपितृयथामानोवियौष्टंस्वयामुमोर्चतम् ४ ऋते
 नद्वेवःसंवितारांमायतऋतस्यऋमूर्ध्विंध्याविपंपथे । ऋतंसासाहमहिचित्पृतन्यु-
 तोमानोवियौष्टंस्वयामुमोर्चतम् ५ ॥ ९ ॥

दुस्त्री पद्मासिष्ठो वा दुस्त्रीकः प्रियमेधो वाश्विनौ मगाथा ।

८७ दुस्त्रीवांस्तोमोअश्विनाक्रिविर्नसेकआगतम् । मध्वःसुतस्यसद्विपिप्रियो
 नरापातंगौराविवेरिणे १ पिवंतंधूमंमधुमन्तमश्विनावृहिःसीदतंनरा । ताम-
 न्दसानामनुपोदुरोणआनिपातंवेदस्ववयः २ आवांविश्याभिरुताभिःप्रियमेधा
 अह्वयत । तावृत्तियत्तमपवृक्त्वर्हिषोऽजुष्टंयज्ञदिविष्टिषु ३ पिवंतंसोमंमधुमन्त-
 माश्विनावृहिःसीदतंसुमत् । तावांवृथानाउपसृष्टतिद्वोगुन्तंगौराविवेरिणम् ४
 आननंयातमश्विनाश्वभिःपुषितसुभिः । दसाहिरण्यवर्तनीशुभरुपतीपातंसो-

संमृतादृधा ५ वृथांहिवाहवांमहेविपुन्यवोविप्रांसोवाजंसातये । तावल्गादृसापु-
रुदंससाधियाश्विनाश्रुष्टयागतम् ६ ॥ १० ॥

तं वो दसं पणोधा इन्द्रः प्रगाथा ।

८८ तवोदृस्ममतीपह्वंसोमन्दानमन्धंसः । अभिवृत्संनस्वसरपुधेनवइन्द्रं
गिभिंनवामहे १ द्युक्षंसुदानुंतविपीभिरावृतांगिरिनधुरुभोजंसम् । क्षुमन्तंवाजं
ज्ञातिनंसहसिपंमक्षुगोमन्तमीमहे २ नत्वावृहन्तोअद्रयोवरन्तइन्द्रवीळवंः ।
यदित्सासिस्तुवतेमावतेवसुनकिष्टदामिनातिने ३ योद्धांसिकत्वाशवंसोतदंसना
विश्वजाताभिमुज्जना । आत्वापमर्ककृतयेववर्तितियंगतमाअजाजनन् ४
प्रहिरिरिक्षओजसादिवोअन्तेभ्यस्परि । नत्वाविध्याचुरजइन्द्रपाधिंमनुस्वुधां

वंतश्चिथ ५ नकिःपरिष्टिमवन्मधस्यतेयद्वाभुपेदश्रस्यसि । अस्माकं बोध्युच-
थस्यचोदितामंहिष्टोवाजंसातये ६ ॥ ११ ॥

बृहदिन्द्राय सप्त नृभेषपुरुमेधाविन्द्रः प्रगाथा । तथान्त्ये अनुष्टुभौ । अन्या बृहती ।

८१ बृहदिन्द्राय गायतमस्तो वृत्रहन्तं मम् । येन ज्योतिरजंनयन्नृतावधो देवं
देवाय जागृवि १ अपां धमदाभिशां स्तीरशास्तिहाथेन्द्रोद्युभ्याभं वत् । देवास्तद्द-
न्द्रस्तव्याथेभिरवृहन्नानो मरुद्गण २ प्रवृद्दन्द्राय बृहते मस्तो ब्रह्मा र्वत् । वृत्रंहंन-
तिवृत्रहाशतक्रतुर्वज्रिणशतपर्वाणा ३ अभिप्रभं रधृपुताधृपन्मनःश्रवश्चित्ते अस-
द्बृहत् । अर्पन्त्वापो जवसाविमात्तरोहनो वृत्रं जयास्वः ४ यज्जायथा अपूर्वमध-
वन्पुत्रहन्त्यां य । तत्पृथिवीमंप्रथयस्तदंस्तन्नाशुतद्याम् ५ तर्तयेज्ञो अजायत तद-

कंतुतहस्कृतिः । तद्विध्वंसभिभूरसियज्जातंयञ्जन्त्वंम् ६ आमासुपकभैरंय
आसूयरोहयोदिवि । घुमँनसामंतपतासुवृक्तिभिर्जुष्टुंगिवणसेत्रहत् ७ ॥ १२ ॥

आनो विधासु पणुमेधपुरेमेधाविन्द्रः प्रगाथा ।

१० आनोविधासुहव्यइन्द्रःसमत्सुभूपतु । उपब्रह्माणिस्ववन्नानिवत्रहापर-
मयाऋचीपमः १ त्वंदाताप्रथमोरार्थसामस्यसिसत्यइदानीकत् । तुविद्युन्नस्य
युत्थावृणमिहेपुत्रस्यशयंसोमहः २ ब्रह्मातइन्द्रागिवणःक्रियन्तेअनीतिद्रुता ।
इमाजुपस्वहर्षश्वयोजनेन्द्रयातेअमंन्महि ३ त्वंहिसत्योमघवृचनानतोवत्राभूरि
न्यञ्जसे । सत्वंशाविष्वजहस्तदाशुप्रे ऽर्वाञ्चूरयिमाकुवि ४ त्वमिन्द्रयुशाअस्य-
जिपीशवसस्पते । त्वंयत्राणिहंस्यप्रतीन्येकइदनुंताचर्पणिधृता ५ तमुंत्वानन-

मंसुरप्रचेतसुराधाभागमिधेमहे । महीवृक्चिःशरणातदन्द्रप्रतेसुस्रानोअश्र-
वन् ६ ॥ १३ ॥

कन्यावाः सप्तापत्यत्रेयीन्द्रैरुष्टुप् । आद्ये पङ्क्ति ।

११ कन्या उवाच वयसीसो मम पि सुता विदत् । अस्तं भरन्त्य ब्रवीदिन्द्राय सु-
नवैत्याशाक्राय सुनवैत्वा १ असौ य एषि वीर को गृहं गृहं विचाकंशत् । इमं जग्भ-
सुतं पि वधाना वन्तं करुभिर्भणं मपुपवन्त मुक्थिनम् २ आचनत्वा चिकित्सामो ऽधि-
चनत्वानेमासि । शानैरिव शानकैरिवेन्द्रायेन्द्रोपरि सव ३ क्वचिच्छकं क्वचित्कर-
त्क्वचिन्नो वस्य सुस्करत् । क्वचित्पतिदिपोयुतीरिन्द्रेण संगमांमहे ४ इमानि त्रीणि
विष्टपूतानीन्द्रविरोहय । शिरस्ततस्योर्वरा मादिदं मुउपोदरे ५ असौ च यानं उ-

वरादिमातृत्वं १ मम । अर्थोत्तस्ययच्छिरःसर्वतारोमृशाकृषि ६ खेरथस्यखे-
ऽनसःखेयुगस्यंशतकतो । अपालामिन्द्रत्रिष्णुव्यकुर्णोःसूर्यत्वचम् ७ ॥ १४ ॥

पान्तं त्रयस्त्रिंशच्छुतकक्षः सुकक्षो वेन्द्रो गायत्री । आद्यानुष्टुप् ।

१२ पान्तमावोअन्वसइन्द्रमभिपगायत । विश्वासाहंशतकतुंसाहिष्ठं चर्षणि-
नाम् १ पुरुहंतंपुरुष्टुतंगान्थ्यं १ सनश्रुतम् । इन्द्रइतिवर्तितन २ इन्द्रइन्नोम-
हानांदातावाजानान्तुः । महौंभिइवायमत् ३ अपांद्दिशिप्रयन्धंसःसुद-
क्षस्यप्रहोपिणः । इन्द्रोरिन्द्रोयवाशिरः ४ तन्वभिप्राचूर्तिन्द्रसोमस्यपीतये । त-
द्विद्धयंस्यवधेनम् ५ ॥ १५ ॥ अस्यपीत्यामदानां देवो देवस्यौजसा । विश्वाभि-
भुवनाभुवत् ६ त्यभुवःसत्रासाहंविश्वासुगोव्यपितम् । आच्योवयस्यतये ७
युधसं सन्तं मनवर्णिंसोमपामनपच्युतम् । नरंमवार्थकृतम् ८ शिक्षाणइन्द्रायआ

पुरुवेद्वैक्रियम । अवांतःपार्थवने १ अतश्चिदिन्द्रणउपायाहिज्ञतवाजया ।
 इयासहस्रवाजया १० ॥ १६ ॥ आयांमुधीवतोषियोऽवैद्भिःशक्रगोदरे । जय-
 मपुस्सुवज्जिवः ११ वृथमुत्वाशतकतेगावोनयवसेध्वा । उक्थेपुरणयामसि १२
 विश्वाहिमर्त्यत्वनानुकामाशतक्रतो । अगन्मवज्जिज्ञाशसः १३ त्वेसपुत्रशवसो-
 ऽवृत्रकामकतयः । नत्वामिन्द्रातिरिच्यते १४ सनोवृपन्सनिष्ठयासंधोरयाद्रि-
 वित्त्वा । धियाविहिहुरन्ध्या १५ ॥ १७ ॥ यस्तेनूनंशतकतुविन्द्रद्युधितंभोम-
 दः । तेननूनमदमदेः १६ यस्तेचिजश्रवस्तभोयइन्द्रवज्रहन्तमः । यथोजोवा-
 तंभोमदः १७ विद्वाहियस्तेअद्रिवस्वादंतःसत्यसोमपाः । विश्वासुवस्मकृष्टि-
 पुं १८ इन्द्रायमईनेसुतंपरिष्टोभन्तुनोगिरः । अकंसर्चन्तुकारवः १९ यस्मि-
 न्निश्वाअधिश्चिथोरणान्तिसससंसदः । इन्द्रसुतेहवामहे २० ॥ १८ ॥ त्रिकेद्रुके-

पृचेतनं देवासीं युजामलत । तमिदं धन्तु नोगिरः २१ आत्वविशान्तिवन्दवः समुद्रामि-
 वृसिन्धवं । नत्यामिन्द्रातिरिच्यते २२ विव्यकथं महिनावृषन्भुक्षंसोमस्य जागृ-
 वे । यदन्द्रजठरैपुते २३ अरंतदन्द्रकुक्षये सोमो भवतु वृत्रहन् । अरंषामंभ्युद्दन्द-
 वः २४ अरमश्वथगायति श्रुतकक्षो अरंगर्वे । अरमिन्द्रस्य धाक्षे २५ अरंहिष्मा-
 सुतपुणः सोमो विन्द्रभूषसि । अरंते द्वाक्रदावने २६ ॥ ११ ॥ पुराकानाञ्चिदग्नि-
 वस्वानिक्षन्त नोगिरः । अरंगमामते वयम् २७ एवाह्यासिं वीरयुरेवाभूरुजतस्थि-
 रः । एवातेराधुमनः २८ एवाग्रातिस्तुवीमद्युविश्वेभिर्वापिधातुभिः । अवाचि-
 दिन्द्रमेसर्वा २९ मोपुद्गह्वेवतन्द्रयुर्भुवोवा जानांपते । मत्स्वास्तु तस्य गोमंतः ३०
 मानंदन्द्राभ्यां धदिशाः सुरो अकुत्वापमन् । त्वायुजावने मत्तत् ३१ त्वयोदिन्द्रयु-

जावयंप्रतिब्रवीमहिस्पर्धः । त्वमस्माकंतवस्मसि ३२ त्वामिद्वित्वायवोऽनुनो-
नृतश्ररान् । सखायइन्द्रकारवः ३३ ॥ २० ॥

उ चतुर्दशतसुकष इन्द्रो गाथवी । अन्याया ऋषयश्च ।

१३ उद्देद्भिश्रुतामंधवृषभंनयाँषसम् । अस्तारभेपिसूर्य १ न-
व्योनवृत्तिपुरोविभेदवाहोजसा । अहिंचवन्नहावधीत् २ सनइन्द्रःशिवः
सखाथावद्रोमद्यवमत् । उरुवारिवदोहते ३ यद्वयकच्चंवृत्रहनुवगाअभिसूर्य ।
सर्वतदिन्द्रतेवशो ४ यदांप्रवृद्धसत्पतेनमराइतिमन्यसे । उतोतत्सत्यमिचव ५
॥ २१ ॥ येसोमासःपरावतिथेअर्वावतितुन्वरे । सर्वाँस्ताइन्द्रगाच्छसि ६ त-
मिन्द्रवजयामसिमहेवत्रायहन्तवे । सवृपावृषुभोभुवत् ७ इन्द्रःसवामनेकत
ओजिष्ठःसमर्दाहितः । द्युन्नोश्लोकीसतोभ्यः ८ गिरावज्जोनसंभंतुःसवलोअन-

पच्युतः । वृक्षश्लेषोऽस्ततः १ दूर्वाचिन्नःसुगंक्षिगुणानइन्द्रगिर्वणः । त्वंच
 मयवन्वर्षः १० ॥ २२ ॥ यस्यतेनूचिदादिशानमिनन्तिस्वराज्यम् । नदेवो
 नाधिगुर्जनः ११ अथातिअप्रतिष्कतंदेवीशुष्मंसपर्यतः । उभेसुशिप्ररोदंसी १२
 त्वमेतदधारयःकृष्णासुरोहिणीपुत्र । परुष्णिषुरुज्ञपर्यः १३ विषदहेरथत्विपो
 विध्वेदवासोअकर्मुः । विदन्मगस्यताँअमः १४ आदुमेनिवरोभुवद्वृत्रहादिष्ट
 पौस्थम् । अजातशत्रुरस्ततः १५ ॥ २३ ॥ श्रुतंवीवृत्रहन्तंमंप्रधाँचर्षणि-
 नाम् । आशुपेरांधसेमहे १६ अथाधियाचंगव्ययापुरुंणामन्पुरुष्टुत । यत्सोमे-
 सोमआभ्रवः १७ बोधिन्मनाइदंस्तुनोवृत्रहाभूर्यासुतिः । शृणोतुंशकआधि-
 पम् १८ कयात्वंनंक्रत्याभिप्रमंन्दसेवृपन् । कयास्तोतृभ्यआभ्रं १९ कस्य
 वृपांसुतेसचानियुत्वान्वृषभोरिणात् । वृत्रहासोमंपीतये २० ॥ २४ ॥ अभीषु

णस्त्वंरुपेर्मन्दसानःसहस्रिणाम् । प्रयन्तावोधिदाशुपे २१ पत्नीवन्तःसुताइम
 उशन्तोयन्तिव्रीतये । अपांजरिमिनिचुम्पुणः २२ इष्टाहोत्राअसृक्षतेन्द्रवृथासो
 अध्वरे । अञ्छावभृथमोजसा २३ इहत्यासंयुमायाहरीहिरण्यकेशया । वोक्त्वा-
 माभिप्रयोहितम् २४ तुभ्यंसोमाःसुताइमेस्तीर्णवृहिविभवसो । स्तोतृभ्यइ-
 न्द्रमावह २५ ॥ २५ ॥ आतेदक्षाविरोचनादधुद्रत्नाविदाशुपे । स्तोतृभ्यइन्द्रम-
 वंत २६ आतंदधामीन्द्रियमुक्त्वाविश्वांघातकतो । स्तोतृभ्यइन्द्रमूळय २७
 भद्रंभद्रंनआभुरेपुमूर्जंघातकतो । यदिन्द्रमूळयास्तिनः २८ सनोविश्वान्याभर
 सुधितानिंशतकतो । यदिन्द्रमूळयास्तिनः २९ त्वामिहृत्रहन्तमस्तुतावन्तोहवा-
 महे । यदिन्द्रमूळयास्तिनः ३० ॥ २६ ॥ उपनोहरिभिःसुतंयाहिमंदानांपते ।
 उपनोहरिभिःसूतम् ३१ द्वितायोवृत्रहन्तमोविदइन्द्रःआतक्रतुः । उपनोहरिभिः

सुतम् ३२ त्वंहिवृत्रहृत्रेपांणतासोमानामसि । उपनोहरिभिःसुतम् ३३ इन्द्र
इपदातुनक्रभुक्षणंमधुरयिम् । वाजीदंदातुवाजिनम् ३४ ॥ २७ ॥ इति शाक-
लर्कसाहितायामष्टमे मण्डले नवमोनुवाकः ॥ ९ ॥

गौर्धपति द्वादश विन्दुः पूतदक्षो वा महतो गायत्री ।

१४ गौर्धपतिमरुतांश्वस्युमार्तामयोर्नाम् । युक्तावह्निरथानाम् १ यस्यां
द्वात्रुपर्येद्यताविश्वेधारयन्ते । सूर्यामासाद्दशकम् २ तत्सुनोविश्वेअर्यआस
दागणान्तिकारवः । मरुतःसोमपीतये ३ अस्तिसोमोअयंसुतःपिबन्त्यस्यम-
रुतः । उतस्वराजोअश्विनां ४ पिबन्तिमित्रोअर्युमातनापूतस्युवरुणः । त्रिपु-
धस्यस्यजावंतः ५ उतोन्वस्यजोपुमाइन्द्रःसुतस्युगोमंतः । प्रातर्होतवमत्स-
ति ६ ॥ २८ ॥ कर्द्विपन्तसुरथस्तिरआपद्इयास्विधः । अर्धान्तिपूतदक्षसः ७

कदाअथमहानाद्देवानामवोषणे । तमनाचदस्मवर्चसाम् ८ आयोविध्यापार्थि-
 वानिपुप्रथत्रोचुनादिवः । मरुतःसोमपीतये ९ त्याज्ञुपुतदक्षसोदिवोवोमरुतो
 हुवे । अस्यसोमस्यपीतये १० त्याज्ञुयेविरोदसीतस्तभुर्मरुतोहुवे । अस्यसो-
 मस्यपीतये ११ त्यन्तुमारुतंगणंगिरिष्ठावृषणहुवे । अस्यसोमस्यपीतये १२ ॥ १ ॥

आ त्वा नवाङ्गिरसस्तिरश्रीरिन्द्रोनुष्टुप् ।

१५ आत्वागिरोरधीरिवास्थुःसुतेपुगिर्वणः । अभित्वासमनूपतेन्द्रवत्संन
 मातरः १ आत्वाग्नाक्राअचुच्यवुःसुतासइन्द्रगिर्वणः । पिवात्वं १ स्यान्धसइन्द्र
 विश्वासुतेहितम् २ पिवासोभुमदायकमिन्द्रश्रेनाभतंसुतम् । त्वंहिशश्वतनिां
 पतीराजाविशामसि ३ श्रुधीहिवंतिरश्रयाइन्द्रयस्त्वांसपूर्याति । सुवीथीस्यगोमं-
 तीरायस्पृधिमहौअसि ४ इन्द्रयस्तेनवीयसोगिरिमन्द्रामजीजनत् । चिकित्तिव-

न्मनसंधियं प्रजासूतस्य पिप्यपीम् ५ ॥ ३० ॥ तमुष्टवामुयंगिरइन्द्रमुक्थानि
 वावधुः । पुरुषस्य पाँस्यासि पाँसन्तो वनामहे ६ एतो न्विन्द्रस्तवामशुद्धं शुद्धेन
 साक्षा । शुद्धैरुक्थैर्वावध्यांसं शुद्धआशीर्वाँन्ममनु ७ इन्द्रं शुद्धो न आगहि शुद्धः
 शुद्धाभिरुक्थिभिः । शुद्धैरुयिनिधारय शुद्धो ममाहिसोभ्यः ८ इन्द्रं शुद्धो हि नो
 रयिं शुद्धैरद्वानि दाभुयै । शुद्धैवृजाणिं जिघ्रसे शुद्धो वाजँसि पाससि ९ ॥ ३१ ॥

अस्मा एकाविंशतिस्तिरथीर्द्युतानो वा भासत इन्द्रस्त्रिष्टुप् । चतुर्दश्या अन्त्य-
 पादस्य पञ्चदश्याश्चेन्द्रावृहस्पती । चतुर्थो विराट् ।

१६ अस्मात्प्रपासुआतिरन्तुयामुमिन्द्राय नक्तमूभ्याः सुवाचः । अस्मा आपो
 मातरः सुसतस्युर्नभ्यस्तरायसिन्धवः सुपाराः १ अतिविद्धाविधुरेणाचिद्विद्यात्रिः
 सुससानुसंहितागिरिणाम् । नतद्देवो न मरुपैस्तुतुर्थाद्यानि प्रवृद्धो वृषश्चकार २

इन्द्रस्यवज्रं आयसोनिमिश्रइन्द्रस्यबाहोर्भयिष्ठमोजः । धीर्पिन्द्रस्यकतवोनि-
 रेकआसन्नैपन्तश्रुत्याउपके ३ मन्येत्वायुज्ञियंयुज्ञियानामन्येत्वाच्यवन्मन्यु-
 तानाम् । मन्येत्वासत्वंनामिन्द्रकेतुंमन्येत्वावृषभंचर्षणिनाम् ४ आयद्वजंवा-
 ह्योरिन्द्रधत्संमदच्युतमहयैहन्तवाडं । प्रपवताअनवन्तप्रगावःप्रब्रह्मणोअभिन-
 क्षन्तइन्द्रम् ५ ॥ ३२ ॥ तमुष्टवामुयइमाज्जानुविश्वानान्यवराणयस्मात् ।
 इन्द्रेणामित्रादिषेमेमगाभिरुपोनमोभिवृषभंविशेम ६ वत्रस्यत्वाश्रुसथादीपं-
 माणाविश्वेदेवाअजहृयसखायः । मरुद्भिरेन्द्रसख्यतेअस्त्वथेमाविश्वःपृतनाज-
 यासि ७ त्रिःपुष्टिस्त्वांमरुतोवावृथानाउस्त्राइवराशयोयुज्ञियासः । उपत्वेमं-
 क्वाधिर्नोभागुषेयुञ्जुमन्तएनाहाविषाविषेम ८ त्रिमममायुधंमरुतामनीकंकस्त
 इन्द्रप्रतिवज्रंदधप । अनायुधासोअसुराअदेवाश्चक्रेणतौअपवपक्रजिपिन् ९

महत्त्रयाय तव सैसुवक्तिप्रेरयति वतं मायपृथ्वः । निर्वीहसे गिर इन्द्राद्यप्यवीधिं हितं-
न्वैक्यिदृङ्गवेदंत् १० ॥ ३३ ॥ उक्थवाहसे विभ्वे मनीषां ह्यणानपारमैरयानदी-
नाम् । निस्पृशा धिया तन्विश्रुतस्य जुष्टतरस्य कुविदृङ्गवेदंत् ११ तद्विं विद्विषत्
इन्द्रो ज्जोपत्सु हि सुष्टुतिं न मसा विनास । उपभूय जरितमस्विण्यः श्रावयावाचं
कुविदृङ्गवेदंत् १२ अवंद्रप्सो अंशुमती मतिष्ठादियानः कृष्णो दृशाभिः सहस्रैः । आ-
वत्सिन्द्रः शय्याय मन्तमपुस्त्रेहिती नमणां अपत्त १३ द्रप्समंपश्यं विपुणे चरन्त-
मुपहरे नद्यो अंशुमत्याः । नभोन कण्ठा गन्तस्त्रिवांसि मिव्यामि वो वृषणो धियुधत्ता-
जो १४ अवंद्रप्सो अंशुमत्या उपस्थे ऽधिरयत्तन्वीति विषाणः । विद्रो अर्दे वरि-
भ्याश्चरन्ती बृहस्पतिं नायुजेन्द्रः ससाहे १५ ॥ ३४ ॥ त्वंहत्पत्सु तभ्यो जायं-
मानो ऽत्रात्रुभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र । गृह्णेद्यावापृथिवी अन्वविन्दो विभुमद्यो भुवंने-

भ्योरणीयाः १६ त्वंहृत्यदंप्रतिमानमोजोवज्रैणवज्जिन्धूपितोजघन्य । त्वंशुष्ण-
 स्यावातिरोवधंत्रैस्त्वंगाइन्द्रशब्देदविन्दः १७ त्वंहृत्यदंप्रभचर्पणीनांधुनोवृत्रा-
 णीतवृषोवभूय । त्वंसिन्धूरसृजस्तस्तभानान्वमृपोअंजयोदासपत्नीः १८
 ससुक्रतरणितायःसुतेष्वनंतमन्ययोअहेवरेवान् । यएकइन्नयर्पांसिकर्तासर्वत्रहा-
 प्रतीदन्यमाहुः १९ सर्वत्रहेन्द्रश्रपणीधृत्संपृत्त्याहव्यंहवेम । सप्रावितामध-
 वानोऽधिवृत्तासवाजस्यश्रवस्यस्यदाता २० सर्वत्रहेन्द्रश्रभुक्षाःसद्योजंजानोह-
 र्योवभूव । कण्वन्नपांसिनयोपूरुणिंसोमोनपीतोहव्यःसखिभ्यः २१ ॥ ३५ ॥

या इन्द्र पञ्चदश रेभः काश्यप इन्द्रो बृहती । दशमीत्रयोदश्यावतिजातयौ । एकादशी-

द्वादश्यावुपरिष्टाद्दशौ । त्रयान्या त्रिष्टुप् । अत्या जागती ।

१७ याइन्द्रभाजआर्भरःस्वर्वाश्रितुरेभ्यः । स्तोतारुमिन्मंधवन्नस्यवर्धयेचत्वे

वृकवाहिएः १ यमिन्द्रदधिपत्वमश्रुंगांभागमव्ययम् । यजमानेसुन्वतिदक्षिणा
 वतितस्मिन्तंधिहिमापूर्णा २ यइन्द्रसस्यव्रतोऽनुव्यापुमदेवयुः । स्वैःपएवैर्मिमु-
 रत्पोष्यरधिसंनतधोहितततः ३ यच्छकासिपरावतिपदवर्वावतिवृत्रहन् । अत-
 स्वागोभिर्द्युगादिन्द्रकेशिभिःसुतावुआधिवासति ४ यद्वासिरोचनेदिवःसंमुद्र-
 स्याधिविष्टिर्षि । यत्पाथिवेसदनेयुत्रहन्तमयकन्तरिक्षआगाहि ५ ॥ ३६ ॥ सनुः
 सोमेषुसोमपाःसुतेषुशवसस्पते । मादयस्वराधंसासुनतावतेन्द्रायापरीणसां
 मानइन्द्रपरावृणरभवानःसधुमाधः । त्वंनृतीत्वमिन्नआप्यंमानइन्द्रपरावृण-
 क् ७ अस्मेइन्द्रसचासुतेनिपदापीतयेमधु । कधीज्जिरेमधवृत्रवोमहदस्मेइन्द्र
 सचासुते ८ नत्वदिवसांआदातनमत्यसोअद्विवः । विश्वांजातानिशिवसाभि-
 भूरसिनत्वाद्दिवसांआदात ९ विश्वाःपृतनाअभिभूतरंनरंसूजूरततक्षुरिन्द्रंजजनु-

श्रुजसं । कत्वावरिष्ठ्वरंआमुरिसुतोप्रमोजिष्ठंतवसंतरस्विनम् १० ॥ ३७ ॥
 समरिभासोअस्वरुन्नद्रंसोमस्यपीतये । स्वपत्तियद्वैवधेयतत्रतोह्यो जंसासमु-
 तिभिः ११ नेमिनंमन्तिचक्षंसामेपंविप्रांअभिस्वरां । सुदीतयोवोअद्ब्रह्मोऽपि
 कर्णतरस्विनःसमृकभिः १२ तमिन्द्रंजोहवीमिमूषवानमम्रंसत्रादधानमप्राति-
 क्तुतंशावांसि । मांहिष्ठोगीभिराचंयुज्जियोवुवतद्रायेनोविश्वान्सुपथांकृणोतुव-
 क्षो १३ त्वंपुरइन्द्रश्चिकिर्देनाव्यो जंसादाविषदाकनाडायधै । त्वहिश्वांनिभुव-
 नानिवज्जिन्यावरिजेतेपृथिवीचंभाया १४ तन्मंऋतमिन्द्रशूरचित्रपात्वपोनव-
 जिन्दुरितातिपदिभूरि । कदानइन्द्रायआदंदास्येविंश्वपस्यस्यस्पृह्याप्यस्यरा-
 जन् १५ ॥ ३८ ॥ इति शाकल्यसंहितायां षष्ठाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

इन्द्राय द्वादशानुपेय औष्णिहंससप्तपुपान्त्ये चक्रुभो न्या नवभ्यो पुर उष्णिहोत्वाभिदाष्टीमागायमयं
 तद्वादशानेभोभागां वस्त्रेष्टुभंपृष्टिजगती परास्तिस्त्रो नुष्टुभो यपिति ह्चेनेन्द्र आत्मानमस्तौ दृषान्सेवा च्यावृध-
 वषोळशजमदप्रिभर्गिर्वोभैजावरुणंपागायं त्रिभ्रिष्टुवनंततीयादिगायत्रीपरासतो बृहती स्तोत्रं राजस्वृक्स-
 पादादित्याभिवन्यो वायव्ये सौर्षो बृहत्पुषस्यासूर्यपभास्तुतिर्वापावमानि गन्धे त्वमग्नेऽधिकभागावः प्रयो-
 गोवाहस्पतीवाग्निः पावकः सहसस्तुतयो वान्यो र्गृहपतिर्यविष्टुयो र्वान्यतर आग्नेयं त्वदर्शोषळनासोभरि-
 र्वार्हतपञ्चमीविराड्गुपाससन्ध्यायजुजः सतो बृहसोष्टुभ्यादि युजः क्रुञ्चसीयसी कुवनुष्टुयन्त्याग्निमारु-
 तीनवमंमण्डलंपावमानं सौम्यं स्वादिष्टुपाद्दशमयुञ्छन्ताः पवस्वमेधातिथिरेपशुनः शेषः सनादिर ष्यस्तूपः
 समिद्धकादशकाश्रयोसितो देवलोवा विंशतिः सूक्तान्याद्यथाभियश्चतुरनुष्टुवनं मन्द्रयानवाष्ट्रमेतै-
 सोमाः परिमियामस्वानासजयास्मै सोमा अष्टग्रम् ॥

इन्द्राय द्वादशानुपेय इन्द्रः । आद्याः षडष्टमी चोष्णिहः । नवमी-

द्वादशयौ पुर उष्णिहौ । त्रिष्टाः क्रुञ्चः ।

१८ ॐम् इन्द्राय सामागायतु चिप्राय बृहते बृहत् । धर्मकृते विपुश्चिते पुनस्व-

१ त्वमिन्द्राभिभूरासित्वं सधूमरोचयः । विश्वकर्माविश्वदेवोमहाँअसि २
 विश्राज्जयोतिप्रास्वं १ रगच्छेरोचनं दिवः । देवास्तइन्द्रस्तथार्थयेभिरे ३ एन्द्रं
 नोगधिप्रियः सत्राजिदगोह्यः । गिरिर्नविश्वतस्पृथुः पतिर्दिवः ४ अभिहित्यसो-
 मपाउभेवभूयरोदसी । इन्द्रासिसुन्वतोवधुधः पतिर्दिवः ५ त्वंहिशश्वंतीनामिन्द्र
 दत्तपुरामसि । इन्नादस्योर्मनोवधुधः पतिर्दिवः ६ ॥ १ ॥ अथाहीन्द्रागिर्बर्णउप
 त्वाकामान्महः संसृजमर्हं । उदेवयन्तउदधिभिः ७ वार्णत्वांयुठयाभिर्बर्धन्तिशूर
 ब्रह्मणि । वावुध्वांसिचेदाद्रिवाद्देवादेवे ८ युञ्जन्तिहरीदृप्तिरस्युगाथयोरैरथउरु-
 युगे । इन्द्रवाहावचोयुजां ९ त्वंनइन्द्राभूरुओजोनुभणंजातकतोविचर्षणे । आ
 वीरं धृतनापहंम् १० त्वंहिनःपितावसोत्वंमाताशतकतोवुभविथ । अथातिसुब्र-

मीमहे ११ त्वांशुमिन्पुरुहूतवाज्यन्तमुपवृवेशातक्रतो । सनोरस्वसुवी-
थम् १२ ॥ २ ॥

त्वामिदाष्टौ नृभेध इन्द्रः प्रगाथा ।

११ त्वामिदाह्योनरोऽपीप्यन्वाजिन्मण्यः । सइन्द्रस्तोमवाहसामिहश्रुष्युप-
स्वसंरमागंहि १ मत्स्वासुशिप्रहरिन्नस्तदीमहेत्वेआभूपन्तिवेधसं । तवश्रवा-
स्युपमान्युक्थ्यासुतोषिन्द्रगिर्वणः २ श्रायन्तइवसूर्यैवेदिन्द्रस्यभक्षत । वसू-
निजातेजनमानओजसाप्रतिभागंनदीधिम ३ अनंशीरान्तिवसुदामुपस्तुहिभद्रा
इन्द्रस्यरातयः । सोअस्यकामंविधतो नरोपतिमनोदानायचोदयन् ४ त्वामिन्द्र
प्रतीष्वभिष्विथ्वाअसिस्पृधः । अश्रस्तिहाजान्तिविश्वतरसित्वं तूर्यतरुष्यतः ५
अनुत्तेशुमंतुरयन्तमीयतुःशोणीशिशुंनमातरा । विश्वास्तेस्पृधःश्रथयन्तमन्यवे

वृत्रयदिन्द्रतूर्वासि ६ इतज्जतीवोअजरंप्रहेतारमप्रीहितम् । आशुंजेतारंहेतारं-
धीतममर्ततैतुप्रयावृधम् ७ इकृतरिमनिकृतंसहस्कृतंज्ञातमूर्तिंशतकृतुम् ।
समानामिन्द्रमवसेहवामहेवसंवांनवंसजुवम् ८ ॥ ३ ॥

अयं ते द्वादशा नेपो भागव इन्द्रोसिद्धिः । चतुर्थापञ्चम्योरिन्द्रकृषिः । दशम्ये-

कादशयोर्वाग्देवता । षष्ठी जगती । सप्तम्याद्यास्तिस्त्रोनुष्टुभः ।

१०० अयंतंएमितुन्वापुरस्ताद्विश्वेदेवाअभिमायन्तिपृश्वात् । यदामह्यंदी-
धरोभागामिन्द्रादिन्मयाकृणवोवीर्याणि १ दधामितेसधुनोभुक्षमद्रोहितस्तेभागः
सुतोअस्तुसोमः । असंश्वत्वंदक्षिणतःसखासैधावृत्राणिजङ्घनावभूरि २ प्रसु-
स्तामभरतवाज्यन्तइन्द्रायसत्यंयदिसत्यमस्ति । नेन्द्रोअस्तीतिनेमंउत्वआहक
इददर्शकमुषिष्टवाम ३ अयमस्मिजरितुःपश्यमेहविश्वंजातान्युभ्यस्मि

मन्त्रा । क्रुतस्यमाप्रदिशोवर्षपत्न्याददिरिभुवनददर्शोमि ४ आयन्मावेनाअरुह-
न्नतस्युणकुमारीनंहयुतस्यपुष्टे । मनीश्विन्मेहदआप्रत्यवोचुदचिक्रदुञ्छशुम-
न्तःसखायः ५ विश्वेनातेसर्वनेपुप्रवाच्यायाचुकथमधवत्रिन्द्रसुन्वते । पारा-
वतंपत्पुरुसंभतंवस्वुपावृणोःशरभायुक्रपिबन्धवे ६ ॥ ४ ॥ प्रननंधांवतापथुङ्कह
योवोअववरीत् । निर्दोवृत्रस्यममीणिवज्जिमिन्द्रोअपीपत्त् ७ मनोजवाअप-
मानआयुसीमतरत्पुरम् । दिवंसुपर्णोगत्वायुसोमंबुज्जिणआभरत् ८ समुद्रे
अन्तःशंयतउद्गावज्जोअभीवृतः । भरन्त्यस्मैसंतःपुरःप्रस्रवणावलिम् ९ स-
दावदन्त्यविचेतनानिराष्टीदिवानानिपुरसादमुन्द्रा । चतस्रज्जुदुहेपयांसिक-
स्विदस्याःपरमंजगाम १० देवीवाचंमजनयन्तदेवास्तांविश्वरूपाःपुशावीवद-
न्ति । सानोमन्त्रेपुमज्जुदुहानाथेनुर्वाग्स्मानुपसुष्टुतैषु ११ सखेविष्णोवितरंवि

ऋमस्त्वथौदाहिलोकवज्रायविकर्षे । हनाववृत्रंरिणचावस्तिन्धुनिन्द्रस्ययन्तुप-
सुवेविसंष्टाः १२ ॥ ५ ॥

ऋषकपोदश जपदग्निर्माणः । आद्यानां चतसृणां पञ्चमपाद्यपादत्रयस्य

च मित्रावरुणौ । पञ्चम्यन्यपादस्य षष्ठ्याश्वादिसः । ततो द्वयोरश्विनौ

ततो द्वयोर्वर्युः । ततो द्वयोः सूर्यः । त्रयोदश्या जपाः सूर्यप्रया वा ।

चतुर्दश्याः पवमानः । अन्त्ययोगीः । प्रथमापञ्चमिसप्तमीनवम्ये-

कादशत्रियोदशयो बृहत्पः । दशम्या गायत्री । अन्त्यासि-

सस्त्रिष्टमः । शिष्टाः सतोबृहत्पः ।

१०१. ऋधंगित्थासमर्त्यःशाशुमेद्वेवतातये । योननांमित्रावरुणाव्भिष्टयआ-
चक्रह्वयदांतये १. वर्षिषक्षत्राडुरुचक्षसानराराजानादीर्घश्रुत्तमा । तावाहुतान-

दंसनारथपतःसाकंसूयैस्वरुद्रिमभिः २ प्रयोवांसित्रावरुणाःजुरोदृतोअद्रवत् ।
 अयःशीर्षामदैरयुः ३ नयःसंपृच्छेनपुनर्हवीतवेनसंवादाचरमते । तस्मान्नोअ-
 द्यसमृतेरुत्पद्यतंवाहुभ्यांनउत्पद्यतम् ४ प्रमित्रायप्रार्थुसंपृच्छथ्यमृतावसो । व-
 रुध्यं॑ वरुणेछन्द्यंवचंःस्तोत्रंराजसुगायत ५ ॥ ६ ॥ तेहिंन्विरैअरुणंजेन्युंवस्वे-
 कपुत्रंतिष्ठुणाम् । तेषामान्यमृतामर्त्यानामदंध्यआभिवक्षते ६ आमेवचांस्यु-
 द्यताद्युमत्तमानिकत्वा ७ । उभायातंनस्तत्यासुजोपसाप्रतिहंयानिवीतये ७ रा-
 तियद्दामरक्षसंहवामहेयुवाभ्यांवाजिनोवसू ८ । प्राचींहोत्रोपतिरन्तावितनरागु-
 णानाजमदप्रिना ८ आनोपुद्गादिविस्पृष्टांवायोयाहिसुमन्मभिः । अन्तःपुवित्रं
 उपरिश्रीणानोईयंभुकोअयासिते ९ वेत्यध्वर्युःपुथिभोरजिष्टैःप्रतिहंयानिवीत-

यं । अथानियुत्वउभयंस्थनःषिवशुचिसोमंगवाशिरम् १० ॥ ७ ॥ वणमूर्हा
 अंसिसूर्ध्वकादित्यमूर्हाअंसि । महस्तेसतोमहिमापनस्थते ऽद्वादैवमूर्हाअंसि १ १
 वत्सूर्ध्वश्रवसामूर्हाअंसिसत्रादैवमूर्हाअंसि । मन्नादेवानामसूर्ध्वःपुरोहितोविभु
 ज्योतिरदाभ्यम् १ २ इयंयानीच्याकेणीरूपरोहिण्याकृता । चित्रेवप्रत्यदश्या-
 यत्यं १ तदर्शसुबाहुषु १ ३ प्रजाहृतिस्त्रोअत्यायमीयुन्यं १ न्याअर्कमुभितोविविश्रे ।
 बृहद्धतस्थुभ्रुवनेष्वन्तःपवंमानोहरितआर्विदेहा १ ४ मातारुद्राणांदुहितवसूनां
 स्वसादित्यानाममृतस्थुनाभिः । मनुवोचांचिकितुषेजनांयुमागामनागामदिति
 वधिष्ट १ ५ वचोविद्वंवाचंमुदीरयन्तीविश्वानिधीभिर्गुतिष्ठमानाम् । देवादेवे-
 न्युःपुष्युषींगाप्रामावक्त्रमर्त्यादृश्रचैताः १ ६ ॥ ८ ॥

।वमप्रे द्राविंशतिः प्रयोगो भार्गवोभिः पावको वा बार्हस्पत्यः सहस्रः सुतयो-
र्धान्योर्मुहपतिर्यविष्टुर्योर्वािन्यतरोभिर्गायत्री ।

१०२ त्वमग्नेवृहद्व्योदधासिदेवदाशुपे । कविर्गृहपतिर्युवां १ सनईकानया
सहेदवाँअग्नेद्वस्युवा । चिकिद्भिभानवावह २ त्वग्नाहस्विद्युजाव्यंचोदिष्टिनय-
विष्ठय । अभिष्मोयाजंसातये ३ और्वभगवच्छुचिमप्रवानुवदाहुवे । अग्निं-
सुद्रवांससम् ४ हुवेवातंस्वनंकविं पुंजंन्यक्रन्द्यंसहः । अग्निंसुद्रवांससम् ५ ॥ १ ॥
आस्रवंसवितुष्यथाभगस्येवभुजिंहवे । अग्निंसुद्रवांससम् ६ अग्निर्वोवृधन्तम-
ध्वराणांपुरुतमंम् । अच्छानत्वेसहस्वते ७ अयंपथानआभुवस्वष्टारूपेवतक्षर्पा ।
अस्यक्रत्वापशस्वतः ८ अयंविश्वांअभिश्चियोऽग्निदेवंपुपत्यते । आवाजैरुपनी
गमत् ९ विश्वेषामिहस्सिंहिहोतंणांपशस्समम् । अग्निंयज्ञेयंपूर्व्यम् १० ॥ १० ॥

शरिणां कशोचिपुं ज्येष्ठो यो दमेष्वा । दीदायदीर्घश्रुतमः १ १ तमवन्तं नसानुसिंग-
 णाहिवप्रशुत्सिणम् । मित्रं यत्तज्जन्म १ २ उपत्वाजामयोगिरोदादिशतीर्ह-
 विष्कृतः । वायोरनीकअस्थिरन् १ ३ यस्यत्रिधात्ववृत्तं बृहिस्रस्थवसंदिनम् ।
 आपुत्रिदं धापुदम् १ ४ पुदं देवस्य मील्लुपोऽनाधृष्टाभिरुतिभिः । भद्रासूयद्वो-
 पृदक् १ ५ ॥ १ १ ॥ अग्रैधृतस्य वीतिभिस्तेपानो देवशोचिषां । आद्वान्य-
 क्षियक्षिच १ ६ तंवां जनन्तमातरः कविदेवासो अङ्गिरः । हव्यवाहममन्त्यम् १ ७
 पचेत्संत्वाकवेऽग्रदंतं वरण्यम् । हव्यवाहनिषोदरे १ ८ नहिमेअस्यद्रयानस्व-
 धित्विनन्वति । अथैतादृशभरामिते १ ९ यदंशेकानिकानिचिदतिदारूणिदधम-
 सिं । ताजुपस्वयविष्य २० यदत्युपजिह्विकायद्ब्रह्मो अतिसपीति । सर्वतदंस्तुते
 पृतम् १ अग्निमिन्यां नोमनंसाधियंसचेत्तमत्यः । अग्निमीधेविवस्वभिः २ २ ॥ १ २ ॥

अदर्शं चतुर्दश सौभारिः काण्ठोत्थिः । अन्याया मरुतश्च । आद्याश्चतस्रः पट्टी च बृहत्पयः ।
पञ्चमी विराडूषा । अष्टमीद्रादश्यौ ककुभौ । दशमी ह्रसीयसी । अन्यानुष्टुप् ।

शिष्टाः सतोवृहसः ।

१०३ अदर्शिणातुवितंमोयस्मिन्व्रतान्याद्बुधः । उपोषुजातमायैस्यवर्धनम-
ग्निंक्षन्तनोगिरंः १ प्रदैवोदासोअग्निर्देवाँअञ्जानमउमनां । अनुमातरंपृथिवी
विवावृतेतस्थौनाकस्यसानांवि २ यस्माद्रेजन्तकष्टयश्चकृत्यानिकुण्वतः । सह-
स्रासंमिधसांताविवृत्मनाग्निधीभिःसंपर्यत ३ प्रयरायेनिर्नापसिमतोपस्तेवसो
दाशत् । सवुरंधेचेअन्नउक्थशांसिनंत्मनांसहस्रपोषिणंम् ४ सहह्लेचिदंभिस्तं-
णचिवाज्जमवँतासथत्तेअक्षितिश्रवः । त्वेदैवत्रासदांपुरूवसोविश्वावामानिधी-
महि ५ ॥ १३ ॥ योविश्वाद्यदयतेवसुहोतांसन्द्भोजनानाम् । मयोर्नपात्राप्रथमा-
न्यस्मैप्रस्तोमापन्त्यन्नये ६ अश्वंनर्गाभीरुथ्यंसुदानंयोमर्मुच्यन्तेदैवयवः । उपे

लोकेतनेयेदस्मविशपत्नेपरिधाधोमघोनान्म् ७ प्रमंहिंशायगायतक्रुतान्नवृहतेशुक्र-
 शोचिषे । उपस्तुतासोअग्रये ८ आर्वसतेमघवावीरवृथशःसमिद्धोद्युद्मयाहुतः ।
 क्विन्नोअस्यसुमतिर्नर्वायुस्यच्छवाजोभिरागमत् ९ प्रेष्ठमुप्रियाणास्तुह्यासावा-
 तिथिम् । अग्निरथानायमम् १० ॥ ११ ॥ उदितायोनिदितावेदितावस्यायुज्जियो-
 ववतीति । दृष्टरायस्यंप्रवणेनोर्भयोधियावाज्जंसियासतः ११ मानोहणीतामति-
 धिर्वसुराग्निःपुरुप्रभास्तपुषः । यःसुहोतास्वध्वरः १२ मोतेरिपुन्येअच्छोकिभि-
 र्सोऽग्नेकभिश्चिदेवैः । कोरिश्चिद्वित्वामीदृद्व्यायरातहंव्यःस्वध्वरः १३ आग्ने-
 याहिमुस्तस्यारुद्राभिःसोमंपीतये । सोभंयाउपसृष्टुतिमादयस्वस्वर्णरे १४
 ॥ १५ ॥ इति शाकल्यैःसंहितायामष्टमे मण्डले दशमोनुवाकः ॥ १० ॥

॥ इत्यष्टमं मण्डलं समाप्तम् ॥

स्वादिष्टया दस मधुच्छन्दाः पद्यपानः सोमो गायत्री ।

१ स्वादिष्टयामादिष्टयापर्वस्वसोमधारंया । इन्द्रायुपातवेसुतः १ रक्षोहावि-
श्वचर्षणिरभियोनिमयोहतम् । द्रुणांसुधस्थमासदत् २ वरिवोवातमोभवमं-
हिष्ठोवज्रहन्तमः । परिंरार्धोसुधोनाम् ३ अभ्यर्धमहानादेवानांवीतिमन्धंसा ।
अभिवाजंमत्श्रवः ४ त्वामच्छाचरामसितदिदध्यादिवेदिवे । इन्दोत्वेनआशा-
सः ५ ॥ १६ ॥ पुनातितेपरिस्रुतंसोमंसूयस्यदुहित । वरेणशश्वत्तातना । ६
तमोमर्ष्याःसमर्षआगन्णन्तियोषणोदशं । स्वसारःपार्योदिवि ७ तमोहिन्वन्त्य-
मुयोधमन्तिवाकुरद्वतिम् । त्रिधातुंवारणंसधुं ८ अभीर्इममदधाजुतश्रीणन्तिवेन-
वःशिशुम् । सोममिन्द्रायुपातवे ९ अस्वेदिन्द्रोमदेष्याविश्वानूनाणिजिघ्रते ।
शूरामुधाचमंहते १० ॥ १७ ॥

पवस्य दश मेधातिथिः पवमानः सोमो गायत्री ।

२ पवसदेवधीरतिपुवित्रंसोमुरंहा । इन्द्रमिन्दोवृयाविंश १ आवंच्यस्वम-
हितरोवृपेन्दोवृस्रवतमः । आयोनिंधर्णसिःसदः २ अधुक्षतप्रियंमधुधारसु-
तस्येवधसः । अपोवासिष्टसुकतुः ३ महान्तंत्वामहीरन्वापाअर्पितिसिन्धवः ।
यद्गोभिवासियुव्यसे ४ समुद्रोअसुमामजेविष्टभभोधुर्णोदिवः । सोमःपुवित्रे
अस्मयुः ५ ॥ १८ ॥ अचिकदद्रुपाहरिर्महान्मित्रोनदंर्जातः । संसूर्येणरोचते ६
गिरस्तद्वन्दो जंसाममूर्ज्यन्तेअपस्युवः । याभिर्मदांयधुर्भसे ७ तंत्वामदांय
धृत्वंयउलोककतुमीमहे । तवप्रशस्तयोमहीः ८ अस्मभ्यमिन्दविन्द्रयुर्मध्वः
पवस्वधारंया । पुर्जन्यावृष्टिमाद्व ९ गोपाइन्दोनृपाअस्यध्वसावांजसाउत ।
आत्मायज्ञस्यपन्व्यः १० ॥ १९ ॥

एष दश भुनःशेषः पवमानः सोमो गायत्री ।

३ एषदेवोऽभमन्त्यःपर्णवीरिवदीयति । अभिद्रोणान्यासदम् १ एषदेवोवि-
पाकृतोऽतिह्वरांसिधावति । पवमानोऽभदाभ्यः २ एषदेवोविपुन्युभिःपवमान
ऋतायुभिः । हरिर्वाजायमृज्यते ३ एषविश्वानिवायार्थाशूरोयन्नैवसत्वाभिः ।
पवमानःसिपासति ४ एषदेवोरथयतिपवमानोदशस्यति । आविष्कृणोतिव-
भ्यनुम् ५ ॥ २० ॥ एषविप्रैरभिष्टुतोऽषादेवोविगाहते । दधुद्रत्नानिदाशुपे ६
एषदिवंविधावतितिरोरजांसिधारया । पवमानःकनिःक्रदत् । ७ एषदिवंवंधा-
संस्तिरोरजांस्यस्पृतः । पवमानःस्वध्वरः ८ एषमृतेनजन्मनादेवोदेवभ्यःसु-
तः । हरिःपुवित्रैःअर्पति ९ एषउस्यपुरुव्रतोज्जानोजनयन्निषः । धारयापवत
सुतः १० ॥ २१ ॥

सन दश हिरण्यरूपः पवमानः सोमो गायत्री ।

४ सनाचसोमजेपिचपवमानमहिश्रवः । अथानोवस्यंसस्कधि १ सना
ज्योतिःसनास्व १ विधाचसोमसौभगा । अथानोवस्यंसस्कधि २ सनादक्षंमृत
कृतमपसोममृधोजहि । अथानोवस्यंसस्कधि ३ पर्वीतारःपुनीतनसोमामिन्द्रा-
यपातवे । अथानोवस्यंसस्कधि ४ त्वंसूर्येनभाभंजतवक्रत्वातवोतिभिः । अ-
थानोवस्यंसस्कधि ५ ॥ २२ ॥ तवक्रत्वातवोतिभिर्ज्योर्ष्वपश्येसूसूर्यम् । अथा-
नोवस्यंसस्कधि ६ अभ्यर्षस्वायुधसोमद्विवहसूर्यिम् । अथानोवस्यंसस्क-
धि ७ अभ्यर्षपानंपच्युतोर्यिसमत्सुसासहिः । अथानोवस्यंसस्कधि ८ त्वां
यज्ञरवीवृधन्पवमानविधर्मणि । अथानोवस्यंसस्कधि ९ रयिंनश्चित्रमभिन-
मिन्दोविधायुमाभर । अथानोवस्यंसस्कधि १० ॥ २३ ॥

समिद्ध एकादशासितः काश्यपो देवलो धामिषो गायत्री । अन्याश्चतस्रोऽनुष्ठभः ।

५ समिद्धो विश्वतस्पतिः पर्वमानो विराजति । प्रीणन्वृषाकनिःक्रदत् १ तनु-
नपात्पर्वमानः शङ्खेशिधानो अर्षति । अन्तरिक्षेणरंजत् २ इकेन्युः पर्वमानो र-
चिर्विराजति द्युमान् । मधो धारिणी भरो जंसा ३ वहिः प्राचीनमोजंसा पर्वमानः
स्तणन्हरिः । देवेषु देव ईयते ४ उदातो जिहते बृहदारो देवा हि रण्ययीः । पर्वमाने-
न सष्टताः ५ ॥ २४ ॥ सुशिल्पे बृहती मही पर्वमानो वृषण्यति । नक्तो पासानदंशी-
ते ६ उभदेवान् चक्षसाहेता रौद्रव्याहुवे । पर्वमान इन्द्रो वृषा ७ भारती पर्वमा-
नस्य सरस्वती कां मही । इमं नो युजामागं मन्ति सो देवीः सुपेशसः ८ त्वष्टारमग्र-
जां गोपां पुरोयावानुमाहुवे । इन्द्रुरिन्द्रो वृषा हरिः पर्वमानः प्रजापतिः ९ वनस्प-

तिपवमानमध्वासमंश्चिधारया । सहस्रवल्गुंहारितंभ्राजमानंहिरण्ययम् १०
 विश्वेदेवाःस्वाहाकृतिपवंमानस्थानत । वायुर्बृहस्पतिःसूर्योऽग्निरिन्द्रःसजोप-
 सः ११ ॥ २५ ॥

मन्द्रया नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गापथी ।

६ मन्द्रयासोमधारयावृषांपवस्वदेवयुः । अय्योवारेष्वस्मयुः १ अभित्यं
 मयुंमदामिन्दुविन्द्रइतिक्षर । अभिवाजिनोअर्वतः २ अभित्यंपृथ्वीमदंसुवानो
 अर्षपावित्रआ । अभिवाजंमृतश्रवः ३ अनुद्रप्सासुद्रन्दंवुआपोनप्रवतांसरन् ।
 पुनानाहन्द्रमाशत ४ यमत्यामिववाजिनंमजन्तियोपणोदरां । वनेकीळन्तम-
 त्याविम् ५ ॥ २६ ॥ तंगोभिर्वृषणंरसंमदांपदेवर्वातये । सुतंभरांपुसंसंज ६
 देवाद्वायुधारयेन्द्रांपवतेसुतः । पयोपदंस्यर्षीपयत् ७ आत्मापुञ्जस्युरंक्षासु-

व्याणः पवते सुतः । मूर्त्तानि पातिकाव्यम् ८ एवापुनानइन्द्रयुर्मदं मादिष्ठवितथे । गु-
हाचिदधिपुंगिरंः ९ ॥ २७ ॥

अष्टमं नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

७ असंभ्रमिन्दवः प्रथाषमन्नतस्थसुश्रियः । विद्वानाअस्य योजनम् १ प्रथा-
रामथ्याअधियोमहीरपोविगाहते । हविर्हविष्युवन्थः २ प्रयुजोवाचोअधियो
वृपावचक्रद्वने । सद्भाभिसृत्योअध्वरः ३ परियत्काव्याकविर्नृम्णावसानोअ-
पति । स्वर्वाजसिंपासति ४ पर्वमानोअभिसृथोविकोरार्जवसीदति । यदी-
मण्वन्तिवेषसः ५ ॥ २८ ॥ अव्योवरेपरिप्रियोहरिवनेपुरीदति । रेभोवन्तुष्य-
तेमती ६ सवायुमिन्द्रंमथिनान्साकंमदनगच्छति । रणायोअस्यधर्माभिः ७

आमित्रावरुणाभगुंमध्वःपवनतक्रुर्भयः । विद्वानाअस्यशाकमाभिः ८ अस्मभ्यं
 रोदसिरयिमध्वोवाजस्यसातये । श्रवोवसूनिंसंजितम् ९ ॥ २९ ॥

एते सोमा नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

८ एतसोमाअभिप्रियमिन्द्रस्यकाममक्षरन् । वधन्तोअस्यवीर्यम् १ पुना-
 नासंश्रमपदुगच्छन्तोवायुमश्विनां । तेनोधान्तुसुवीर्यम् २ इन्द्रस्यसोमुरार्धसं
 पुनानोहादिचोदय । ऋतस्ययोनिसंसादंम् ३ मृजानित्वाद्दशक्षिपोहिन्यन्ति
 सतधीतयः । अनुविप्राअमादिषुः ४ देवेभ्यंस्वामदायुकंसृजानमतिमेदयः ।
 संगोभिर्वासयामसि ५ ॥ ३० ॥ पुनानःकलशोष्वावस्त्राण्यरूपोहारिः । परि-
 त्पान्यव्यत ६ मधोनुआर्धंस्वनोजाहिविश्वाअपुद्विपः । इन्दोसखायुमावि-

११ ७ वृष्टिदिवःपरिस्रवद्युन्नंपृथिव्याअधि । सहोमःसोमपुत्सुधाः ८ नृचक्षंस
 त्वावृयमिन्द्रपितस्वविदम् । भक्षिमहिमृजामिदम् ९ ॥ ३१ ॥

परि प्रिया नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः साँपो गायत्री ।

१ परिप्रियादिवःकविर्वयांसिनरयोहितः । सुवानोयातिकविक्रतुः १ प्रमुख-
 यायपन्यसेजनायुजुष्टोअद्भुह । वीत्यंपृचनिंष्टया २ समनमूर्तिराद्वाचिर्जातोजा-
 तेअरोचयत् । महान्महीक्रतावृधा ३ ससप्तधीतिभिहितो नचोअजिन्वद्भुहः ।
 याएकमक्षिवावृधुः ४ ताअभिसन्तमस्तंतमहेयुवांगमादधुः । इन्दुमिन्द्रतवंप्र-
 त ५ ॥ ३२ ॥ अभिवहिरमर्त्यःसप्तपश्यतिवावाहिः । क्रिविद्वीरितर्पयत् ६
 अवाकल्पेपुनःपुमस्तमांसिसोमयोध्या । तानिपुनानजङ्घनः ७ नूनव्यसेनवा-

यस्सेत्कार्यंसाधयापुथः । प्रत्नवद्रोचयारुचः ८ पवंमानमहिश्रवोगामश्वैरासि
 धिरवंत् । सनाभिधांसनास्वः ९ ॥ ३३ ॥

म स्वानासो नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

१० प्रस्वानासोरथाइवावँन्तो नश्रवस्यवः । सोमासोरथे अक्रमुः १ द्वि-
 न्तानासोरथाइवदधन्विरेगभंस्थोः । भरासःकारिणामिव २ राजानो न
 पशास्तिभिःसोमासोगोभिरञ्जते । यज्ञेनसप्तधातृभिः ३ परिसुवानासइन्द्वो
 मदायवर्हणागिरा । सुताअर्धन्तिथारंथा ४ आपानासुविवस्वतो जनन्त उप-
 सोभगम् । सुराअणवुं वितन्वते ५ ॥ ३४ ॥ अपृहारांमतीनां प्रत्नाऋणवन्ति कार-
 वः । वृष्णेहरस आयवः ६ समीचिनासं आसते होतारः सप्तजांमयः । पृदमे-

कस्यपिप्रंतः । ७ नाभानाभिंनआददेचक्षुश्चित्सूर्यसर्चा । कुवेरपंत्यमादुहे ८
अभिप्रियादिवस्पुदमंध्युभिर्गुहाहितम् । सूरःपश्यतिचक्षस्ता ९ ॥ ३५ ॥

उपास्मै नयासितः काश्यपी देवलो या पवमानः सोमो गावधी ।

११ उपास्मैगायतानरुःपवंमानायेन्दवे । अभिदेवाँइयक्षते १ अभितेम-
धुनापयोऽथर्वाणोअशिश्युः । देवंदेवायदेव्यु २ सनःपवस्वभंगवेशंजनाय
शमवैते । शंरांज्जोपथीभ्यः ३ वृञ्चवेनुस्वतवसेऽरुणायादिविरपुशो । सोमाय
गाथमंचत ४ हस्तच्युतेभिरद्रिभिःसुतंसोमंपुनीतन । मधावायावतामधुं ५
॥ ३६ ॥ नमसेदुपसीदतदधेदभिश्शीणितन । इन्दुमिन्द्रेदधातन ६ अमित्रहा
विचर्षणिःपवस्वसोमशंगव । देवेभ्योअनुकामकृत् ७ इन्द्रायसोमपातवेमर्वा-

युपरिपिच्यसे । मन्त्रश्चिन्मनंसुस्पतिः ८ पर्वमानसुवीथिर्यिसोमरिरीहिनः ।
इन्द्रविन्द्राणनोयुजा ९ ॥ ३७ ॥

सोमा अद्यं नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गापथी ।

१२ सोमांअसुग्रमिन्द्रवःसुताऋतस्यसादने । इन्द्रायमधुमत्तमाः १ अभि
विप्राअनूपत्तगावोवृत्संनमातरः । इन्द्रसोमस्पृषीतये २ मदृच्यत्क्षीतिसादुंनोसि-
न्वोर्लुमाविपुश्चित् । सोमोगैरीअधिश्चितः ३ द्विवोनाभाविचक्षणोऽप्येवरे
महीयते । सोमोपःसुक्रतुःकविः ४ यःसोमःकलथोऽवाँअन्तःपुवित्रुअर्हितः ।
तमिन्द्रःपरिपस्वजे ५ ॥ ३८ ॥ प्रवाचुमिन्द्रुरिच्यतिसमुद्रस्यधिंविष्टिषिं ।
जिन्यन्कोशमधुश्चतम् ६ नित्यस्तोत्रोवनस्यतिर्धानामन्तःसंबर्दुधः । हिन्वानो
मानुपायुगा ७ अभिप्रियादिवस्पृदासोमोहिन्वानोअर्पति । विप्रस्युथार्ययाक-

विः ८ आर्षवमानधारयसिंहसर्वसम् । अस्मेइन्दोस्वाभुवंम् १ ॥ ३९ ॥
इति शाकल्यसंहितायां षष्ठाष्टके सप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥

सोमःपरिमाष्टवेपथिपाप्रतेप्रनिन्नेनेवपरिसुवानःसप्तपत्सोमप्रकविरतेषावन्येतेसोमासःसोमाअ-
स्रंप्रसोमासःपवस्वपटदृह्युतआगस्वस्तमपुंसतेध्रुवाद्देददृह्युतएकविन्मेषष्ववाजीमियमेधः
पास्वपृमेधःप्रधारविन्दुःप्रसोमासोमोतमःप्रसोमासःध्रुवावाइवःप्रसोमासस्त्रितःप्रसुवानआनःपवस्व
प्रध्रुवसुरसर्जससुतीराहगणएउस्यआशुरर्षवृहन्मतिःपुनानःप्रयोगावोमेध्यातिथिर्जनयन्योअत्यइव ॥
सोमो नवासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

१३ अम् सोमःपुनानोअर्षतिहस्रधारोअत्यविः । वायोरिन्द्रस्यनिकृत्त-
म् १ पर्वमानमवस्यवोविप्रमभिप्रगायत । सुध्वाणंदेववीतये २ पर्वन्तेवाज-
सातयेसोमाःसहस्रपाजसः । गृणानादेववीतये ३ उतनोवाजंसातयेपर्वस्ववृह-

तीरिषः । द्युमदिन्दोसुवीर्यम् ४ तेनःसहस्रिणरुधिपवन्तामासुवीर्यम् । सुवा-
 नादेवासइन्दवः ५ ॥ १ ॥ अर्थाहियानानहेतुभिरसंभ्रंवाजंसातये । विवारम-
 व्यमाशवः ६ वाशार्थर्तुलीन्द्वोऽभिवृत्संनधेनवः । दधन्विरगभंस्तयोः ७ जु-
 द्दन्द्रापयमत्सरःपर्वमानकनिःकदत् । विश्वाअपुद्विरोजहि ८ अपुन्नतोअराज्णः
 पर्वमानाःस्वर्दंशः । योनावतस्यसीदत ९ ॥ २ ॥

परि माष्टासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

१४ परिप्रासिष्यदत्कविःसिन्वोरुर्माविधिश्चितः । कारंविभ्रत्पुरुस्पृहम् १
 गिरायदीसवन्धवुःपञ्चवाताअपुस्यवः । पुरिष्कणवन्तिथर्णस्मिन् २ आदंस्यशु-
 ण्मिणोरसेविश्वेदेवाअंमत्सत । यदीगोभिर्वसायते ३ निरिणानोविधावतिजह-
 ञ्छयीणितान्वा । अत्रासंजिघ्रतेयुजा ४ नसीभिर्योविवस्वतःशुश्रोममामृजेयु-

वा । गाःकुण्वानोनिनिणिंजम् ५ ॥ ३ ॥ अतिश्रितितिरश्रतांगुव्याजिंगत्य-
 षथा । वृमुनिंयतिंयंविदे ६ अभिक्षिपुःसमंममतमुर्जयन्तीरिपस्थतिंम् । पृष्ठा
 गंभ्रातवाजिनः ७ परिदिव्यानिममूंभ्राद्विश्वांसोमपार्थिवा । वसूनियाह्य-
 स्मयुः ८ ॥ ४ ॥

एष धियाष्टासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सीपो गायत्री ।

१५ एषाधियायात्यणव्याशुरोरथैभिराशुभिः । गच्छन्निन्द्रस्यनिष्कृतम् १
 एषपुरुधियायतेवृहतेवृवतातये । यत्रामृतासुआसंते २ एषहितोविनीयतेऽन्तः
 शूचावंतापुथा । यदीतुञ्जन्तिभर्षीयः ३ एषशूक्लाणिदोषुवच्छिदीतियथयोऽंशु-
 वा । नृणादधानुशोजसा ४ एषरुकिमभिसीयतेवाजीशुशेभिरंशुभिः । पतिः
 स्तिन्धूनांभवंत् ५ एषवसूनिपिचदनापरुषाथयिवाँअति । अवदादेषुगच्छति ६

एतंमृजन्तिमर्ज्यमुद्रोर्णोव्याथयः । प्रचक्राणंमहिरिषः ७ एतमुत्पदंशिक्षिपी
मृजन्तिंससथीतयः । स्वायुधंमदितंमम् ८ ॥ ५ ॥

म तेषांसितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

१६ प्रतिसोतारंओणयोऽंरसंमदायुधुष्यंये । सर्गोन्नतकयेतंशः १ कत्वादक्ष-
स्यरथ्यंमपेवसानमन्धंसा । गोपामण्वेपुसश्चिम २ अनंसमपसुदृष्टुरंसोमंपुवि-
त्रआसृज । पुनीहीन्द्रायुपातवे ३ प्रपुनानस्यचेतंसासोमःपुवित्रेअर्षति । क-
त्वांसथस्यमासदत् ४ प्रत्वानमोभिरिन्द्वद्वन्द्वसोमाअसृक्षत । महेभरायकारि-
णः ५ पुनानोरूपेअव्ययेविथ्वाअर्षेन्नभिश्चिर्यः । अुरेनगोपुतिष्ठति ६ दिवोनि
सानुपिप्युयीधारांसुतस्यवेधसः । वृथापुवित्रेअर्षति ७ त्वंसोमविपुश्चित्तना
पुनानआयुषु । अन्व्येचारंविधावसि ८ ॥ ६ ॥

प्र निम्नेष्टासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोषो गायत्री ।

१७ प्रतिज्ञेनेवसिन्धवो धन्तो वृत्राणि भूर्णयः । सोमा असृग्रमाश्वः १ अभिसु-
वानास इन्दवो वृष्टयः पृथिवीमिव । इन्द्रसोमासो अक्षरन् २ अत्यमिर्मत्सरो मद्-
सोमः पवित्रे अर्षति । विघ्नत्रक्षांसि देवयुः ३ आकलक्षोषु पावति पवित्रे परिपिच्य-
ते । इक्षुधैर्यज्ञेषु वर्धते ४ अतित्रीसो मरो च नारो ह्यत्र भ्राजसे दिवंम् । इष्णान्तर्य-
नर्चोदयः ५ अभिविप्रा अनूयत मूर्धन्युज्ञस्यं कारवः । दधानाश्वक्षसिप्रियम् ६
तमुत्वायाजिनं गरोधीभिर्विप्रा अवस्थवः । मजन्ति देवतातये ७ मधोर्वारामनु-
क्षरतीव्रः सधस्थुमासदः । चार्कृताय पीतये ८ ॥ ७ ॥

परि सुवानः सप्तासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोषो गायत्री ।

१८ परिसुवानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षाः । मदेपुसर्वधा अंसि १ त्वं विप्र-

स्वंकविर्मधुप्रजातमन्धंसः । मर्दपुसर्वथाअसि २ तवविश्वेसजोषसोदेवासः
 पीतिमांशत । मर्दपुसर्वथाअसि ३ आयोविश्वानिवायुवसूनिहस्तपोर्दुधे ।
 मर्दपुसर्वथाअसि ४ यद्भूमेरोदसीमहीसंमातरैवदोहते । मर्दपुसर्वथाअसि ५
 परियेरोदसीउभेसद्योवाजोभिरपीति । मर्दपुसर्वथाअसि ६ सशुष्मीकल्शोप्या
 पुनानोअंचिकदत् । मर्दपुसर्वथाअसि ७ ॥ ८ ॥

यत्सोम सप्तसितः काश्यपो देवलो वा पवपानः सोषो गायत्री ।

११ यत्सोमचित्रमव्यथंदिव्यपाथिवंसु । तन्नःपुनानआभर १ युवंहि
 स्थःस्वंपतीइन्द्रश्चसोमगोपती । इंशानापिप्यसंधियः २ वपापुनानआयुषस्तन-
 द्वाधिवाहंपि । हरिःसन्वोनिमासदत् ३ अवावशान्तधीतयोवृषभस्याधिरैतंसि ।
 सूनोर्वत्सस्यमातरः ४ कुविर्दृष्टपयन्तीभ्यःपुनानोगर्भमादधत् । याः शुकंदुहते

पर्यः ५ उर्षाशिक्षापत्स्थुर्षाश्रियसमाधेहिशत्रुषु । पर्वमानविदारयिम् ६
निदात्रोःसोमवृण्युनिशुष्मनिवर्षस्तिर । दूरेवासुतेअन्तिवा ७ ॥ १ ॥

मकाधिः ससासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

२० प्रकविर्देववीतयेऽज्योवरोभिर्षति । साह्वान्विर्थाअभिरुपधः १ सहि
त्माजरितृभ्यआवाजंगोमन्तुमिन्वति । पर्वमानःसहसिणम् २ परिविर्ध्वानि
चेतसामृशसेपर्वसेमती । सनःसोमश्रवोविदः ३ अभ्यर्षवृहद्यज्ञोसंधवंध्यो
धुवंरयिम् । इषस्तोतृभ्यआभर ४ त्वंराजैवसुव्रतोगिरःसोमाविंवेशिथ । पुना-
नोवह्नेअश्रुत ५ सर्वाहिरप्सुदुष्टरोमूज्यमानोगभस्तयोः । सोमश्रुमर्षुसीदति ६
कीळुर्मखोनसंहयुःपुवित्रंसोमगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवर्षिम् ७ ॥ १० ॥

एते धावन्ति सप्तासितः काश्यपो देवलो वा पत्रमानः सोमो गायत्री ।

२१ एतेधावन्तिन्द्वःसोमाद्द्राघृष्वयः । मत्सरासःस्वर्दिदः १ प्रवृषव-
न्तोअभियुजःसुष्वयेवारिवोविदः । स्वयंस्तोत्रैवयस्कृतः २ वृथाकीळन्त-
इन्दवःसथस्यमुभ्येकमित् । सिन्धोरूमिष्यक्षरन् ३ एतेविश्वानिवायार्पवमा-
नासआशत । हितानसस्योरथे ४ आस्मिन्निशङ्गमिन्दवोदधातावेनमादि-
शे । योअस्मभ्यमरावा ५ क्रभुर्नरथ्यनवंदधाताकेतमादिशे । शुक्राःपवध्व-
मर्षसा ६ एतद्वत्येअवीयशान्काष्ठावाजिनोअकत । सुतःप्रासाविपुर्मे-
त्सिम् ७ ॥ ११ ॥

एते सोमासः सप्तासितः काश्यपो देवलो वा पत्रमानः सोमो गायत्री ।

२२ एतेसोमासआशवोरथाइवृपवाजिनः । सर्गाःसुष्टाअहेपत १ एते-

वातांश्चोरेवःपुर्जन्यस्येववृष्टयः । अग्नेरिवभ्रमावृथा २ एतेपूताविपुश्चितः
 सोमासोदध्याशिरः । विषाव्यानशुर्धियः ३ एतेमृष्टाअमर्त्याःससवांसोनिश-
 श्रमः । इयक्षन्तःपुथोरजः ४ एतेपृष्ठानिरोदसोर्विप्रयन्तोव्यानशुः । उतेदमु-
 तमंरजः ५ तन्तुतन्वानमुत्तममनुप्रवतंआशात । उतेदमुत्तमादयम् ६ त्वंसो-
 मपुणिन्युआवसुगव्यानिधारयः । ततंतन्तमच्चिक्रदः ७ ॥ १२ ॥

सोमा असुप्रं सप्तसितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

२३ सोमाअसुप्रंमाशवोमधोर्मदस्यधारया । अभिविश्वात्तिकाव्यां १ अ-
 नुप्रलासआयवःपुदंनवीयोअक्रमुः । रुचेजनन्तसूयम् २ आधंवमाननोभरार्यो
 अदांशुगोयम् । कधिप्रजावतीरिधः ३ अभिसोमासआयवःपवन्तेमदुंमदम् ।
 आभिकोशमधुश्वतम् ४ सोमोअपतिधर्णसिर्दधानइन्द्रियंसम् । सुवीरोअभि-

शस्तिपाः ५ इन्द्रायसोमपवस्तेदेभ्यःसधुमाद्यः । इन्द्रोवाजीसिपाससि ६ अ-
 स्वपित्यामदांनामिन्द्रोवृत्राण्यंप्रति । जयानंजयनञ्चतु ७ ॥ १३ ॥

न सोपासः सप्तासितः काश्यपो देवलो वा पवमानः सोमो गायत्री ।

२४ प्रसोमांसोअथन्विपुःपवंमानासइन्द्रवः । श्रिणानाअप्सुमंजत १ अ-
 भिगावोअथन्विरुरापोनभ्रवतायतीः । पुनानाइन्द्रमाशत २ प्रपवंमानयन्वसि
 सोमेन्द्रायपतवे । नृभिर्धृतोविनीयसे ३ त्वंसोमनुमादंतुःपवंस्वचर्षणीसर्हो । स-
 स्तिर्थाअनुमाद्यः ४ इन्द्रोपदाद्रिभिःसुतःपुवित्रैपरिधावसि । अरुमिन्द्रस्पृथास्रै ५
 पवंस्वयवृत्रहन्तमोक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिःपावकोअद्भुतः ६ शुचिःपावुकउच्य-
 त्सेसोमःसुतस्पुमध्वः । देवावीर्यशंसुहा ७ ॥ १४ ॥ इति द्वाकल्कसंहितायां
 नवमे मण्डले प्रथमोनुवाकः ॥ १ ॥

पवस्व पर इह्युत आगस्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

२५ पवस्वदक्षसाधनो देवेभ्यः पीतयेहरे । मरुतो वायवे मदः १ पवंमानधि-
याहितो श्भि यो नि कनि क्रदत् । धर्मैणा वायुमाविश २ संदेवैः शोभते वपाकवि-
यो नावधिप्रियः । वृत्रहा देवो तमः ३ विथारूपाण्यविशान्पुनानो योतिहर्षतः ।
यत्रामृतास आसते ४ अरुपो जनयुनिरः सोमः पवत आयुक् । इन्द्रं गच्छन्कवि-
कंतुः ५ आयवस्वमदितमपुवित्रधारयाकवे । अर्कस्योनिमासदम् ६ ॥ १५ ॥

तमपृक्षन्त पदिभ्यवाहो दाढ्युतः पवमानः सोमो गायत्री ।

२६ तममृक्षन्तवाजिनमुपस्थे अदितेरधि । विप्रासो अण्ड्याधिया १ तंगावो
अन्यनूपतसहस्रवारमक्षितम् । इन्द्रं धतरिमादिवः २ त्वेषां मेधया ह्यन्यवमान-
मधियावि । यर्णसिभूरिधायसम् ३ तमह्यन्भुरिजोधिषासं वसानो विवस्वतः ।

पतिंवाचोअर्वाभ्यम् ४ तंसानावधिंजामयोहारोहिन्यन्त्यग्निभिः । ह्युतंभूरैचक्ष-
सम् ५ तंत्वाहिन्यन्तिवेषसःपर्वमानगिरावृषम् । इन्दुविन्द्रायमत्सरम् ६ ॥ १ ६ ॥

एष कविः षण्णुमेधः पवमानः सोमो गायत्री ।

२७ एषकविरभिष्टुतःपुवित्रेअधितोडाते । पुनानोद्वन्नपुसिधः १ एषइन्द्राय
यायवेस्वजितपरिपिच्यते । पुवित्रेदक्षसाधनः २ एषनृभिर्विनीयतेदिवोमूर्धाव-
यासुतः । सोमोवनेपुविश्ववित् ३ एषगन्धुरचिक्रदत्पर्वमानोहिरण्ययुः । इन्दुः
सत्राजिदस्ततः ४ एषसूयणहासतेपर्वमानोअधिद्यावि । पुवित्रेमत्सरोमदः ५
एषशुन्प्यासिव्यददन्सरिक्षेवपाहरीः । पुनानइन्दुरिन्द्रमा ६ ॥ १ ७ ॥

एष बाभी पद् प्रियमेधः पवमानः सोमो गायत्री ।

२८ एषवाजोहितो नृभिर्विश्वविन्मनंसुस्पतिः । अत्योयारंविधावति १ एष

पृवेत्रैअक्षरत्सोमोद्वेभ्यःसुतः । विश्वाधामान्याविभान् २ एषदेवःशुंभायते-
 ऽधियोनावमर्त्यः । वृत्रहादेववीतमः ३ एषवृषाकनिकददृशाभिर्जामिभिर्यतः ।
 अभिद्रोणानिधावति ४ एषसूर्यमरोचयत्पवमानोविचर्षणिः । विश्वाधा-
 मानिविश्ववित् ५ एषद्वाल्गवर्वाभ्यःसोमःपुनानोअर्षति । देवावीर्यश्रं-
 सहा ६ ॥ १८ ॥

मास्य पण्युमेधः पवमानः सोमो गायत्री ।

२१ प्रास्यधाराअक्षरन्वृष्णःसुतरयौजसा । देवाँअनुंप्रभूपतः १ ससिँमृज-
 न्तिवेषसोँगुणन्तःकारवोँगिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुकथ्यम् २ सुग्रहांसोमृतानिते
 पुनानायप्रभवसो । वधाँसमुद्रमुकथ्यम् ३ विश्वावसूनिंसंजयन्पवस्वसोमृधार-
 या । इनुद्वेषाँसिरुद्वेषक् ४ रक्षासुनोअररुपःस्वनात्समस्युकस्याचित् । निदो

यत्रमुमुक्षुर्है ५ एन्दोपाधिं वरुयिद्विष्यं पवस्व धारंया । द्युमन्तं शुग्ममा
 शंर ६ ॥ १९ ॥

प्र धारा पङ्क्तिदुः पवमानः सोमो गायत्री ।

३० प्रधारा अस्य शृङ्गिमणो वृथां पवित्रं अक्षरन् । पुनानोवाचांमिष्यति १
 इन्दुहि यानः सोतभिर्मुच्यमानः कनिक्कदत् । इयाति वृमुमिन्द्रियम् २ आनः शु-
 ल्मनूपाह्यं वीरवंतं पुरुस्पर्हम् । पवस्व सोम धारंया ३ प्रसोमो अति धारंया पवंमा-
 नो असिष्यदत् । अभिद्रोणान्यासदंम् ४ अप्सु त्वामधुमत्तमं हरिहिन्वन्त्यद्रि-
 भिः । इन्दुविन्द्राय पीतये ५ सनुतामधुमत्तमं सोमिन्द्राय वज्रिणे । चारुं
 शर्वाय प्रत्सरम् ६ ॥ २० ॥

प्र सोमासः पद्भितमः पवमानः सोमो गायत्री ।

३१ प्रसोमासः स्वाध्वं १ पदं मानासो अक्रमुः । रुयिकं षवन्ति चेतनम् । १
त्रिवसुधिं व्या अधिभवेन्दो युन्नवधं नः । भवावाजानां पतिः २ तुभ्यं वातां अभि-
प्रियस्तुभ्यं मर्पन्ति सित्थवः । सोमवधै न्ति ते महः ३ आप्यायस्व स मनुते विश्वतः
सोमवृण्यम् । भवावाजस्य संगुथे ४ तुभ्यं गार्वाधृतं पयोवधो ददुहे अक्षितम् ।
वर्षिष्ठे अधिसानवि ५ स्वायुधस्य ते सतो भुवं नस्य पत्नव्यम् । इन्द्रो स खित्व मु-
श्मसि ६ ॥ २१ ॥

प्र सोमासः पद् इयावाश्वः पवमानः सोमो गायत्री ।

३२ प्रसोमासो मद्रच्युतः शर्वसेनो मघोतः । सुता विदधे अक्रमुः १ आदीन् वि-
तस्य योषणो हसि हिन्वन्त्यदिभिः । इन्द्रुमिन्द्राय पीतये २ आदीहं सोयथां गुणं वि-

यत्रमुमुक्षुमहं ५ एतदोपाधिं वरयिं दिव्यं पवस्व धारया । द्युमन्तं शुष्ममा
 शरं ६ ॥ १९ ॥

प्र धारा पाङ्क्तिन्दुः पवमानः सोमो गायत्री ।

३० प्र धारा अस्य शुष्मि णो वृथा पृवित्रे अक्षरन् । पुनानो वाचां मिष्यति १
 इन्द्रहि यानः सोतभिर्मृज्यमानः कनिक्वत् । इयति वृशुभिन्द्रियम् २ आनः शु-
 र्मनूया ह्यविरवन्तं पुरुस्पृहम् । पवंस्व सोम धारया ३ प्रसोमो अति धारया पवंसा-
 नो असिष्यदत् । अभिद्रोणान्यासदंस् ४ अप्सु त्वामधुमत्तमं हरिहिन्वत्यद्भि-
 भिः । इन्द्रविन्द्राय पूतये ५ सूनोतामधुमत्तमं सोमिन्द्राय वज्रिणे । चारुं
 शर्षाय प्रत्सरम् ६ ॥ २० ॥

म सोमासः पद्गतमः पद्मपानः सोमो गायत्री ।

३१ प्रसोमासः स्वाद्यः १ पर्वमानासो अक्रमुः । रुथिंकुण्वन्ति चेतनम् १
द्विस्पर्धुव्या अथिभवेन्दोद्युन्नवर्धनः । भवावाजानां पतिः २ तुभ्यंवातां अभि-
प्रियस्तुभ्यमर्पन्ति सन्धवः । सोमवर्धन्ति ते महः ३ आद्यांयस्वसमैतुते विभवंतः
सोमवृण्यम् । भवावाजस्यसंगुथे ४ तुभ्यं गार्वाधीषु तं पथो वधो द्रुह्ने अक्षितम् ।
वर्षिष्ठु अधिसानवि ५ स्वायुधस्य ते सतो भुवनस्य पते वयम् । इन्द्रोसखित्वमु-
श्मसि ६ ॥ २१ ॥

म सोमासः पद् अयावाश्चः पद्मपानः सोमो गायत्री ।

३२ प्रसोमासो मद्ब्युतः शर्वसेनो मयो नः । सुता विदधे अक्रमुः १ आदीं वि-
स्ययो पणो हरिहिन्वन्त्यधिभिः । इन्द्रुमिन्द्राय पतये २ आदीं हिंसो यथा गुणं वि-

ध्वस्यावीवशान्मतिम् । अत्योनगोभिरज्यते ३ तुभेसोमावुचाकंशान्मगोनतको
 अर्पसि । सीदंन्नतस्ययोनिमा ४ अभिगार्वाअनूपतयोर्पाज्जरमिवाप्रियम् । अ-
 गंजाजिंयथाहितम् ५ अस्मेधीहियुमयशीमुषवंद्व्यश्मह्यंच । सानिमेधामुत
 श्रवः ६ ॥ २२ ॥

प्र सोमासः पदं श्रितः पवमानः सोमो गायत्री ।

३३ प्रसोमांसोविपुश्चितोऽपानयन्त्यर्मयः । वनानिमहिषाइव १ अभिद्रो
 णानिब्रध्ववंशुक्राकृतस्यधारया । वाजंगोमन्तमक्षरन् २ सुताइन्द्रायवायवे
 वरुणायमरुद्भ्यः । सोमाअर्पन्तिविष्णवे ३ तिस्रोवाचुउदीरतेगार्वामिमन्ति
 धेनवः । हरिरेतिकनिकदव ४ अभिब्रह्मरिनूपतयद्धीकृतस्यमातरः । मर्मुज्य-

तद्विद्यःशिर्षम् ५ रायःसंमुद्रांश्चतुरोऽस्मभ्यंसोमविवृतः । आपयस्वस-
हस्रिणः ६ ॥ २३ ॥

म सुवानः पद् भितः पवमानः सोमो गायत्री ।

३४ प्रसुवानोधारयातनेन्दुहिन्वानोअर्षति । रुजद्ब्रह्मव्योजंसा १ सुतद्-
न्द्रापवायवेवरुणापमरुद्व्यः । सोमोअर्षतिविष्णवे २ वृषाण्वृषाभिर्युतंसुन्वन्ति
सोममद्रिभिः । इहन्तिशकर्मनापयः ३ भुवच्चितस्यमज्योभुवदिन्द्रायमत्सरः ।
संरूपैरज्यतेहृदिः ४ अर्षामुतस्यविष्टपंदुहतेपृश्निमातरः । चार्क्षिप्रियतमंहृदिः ५
सर्मेनमहुताइमागिरोअर्षन्तिसस्रुतः । धेनवर्षिओअवीविशत् ६ ॥ २४ ॥

आ नः पवस्व पद् मभूवस्रुः पवमानः सोमो गायत्री ।

३५ आनःपवस्वधारयापवमानरायेपुष्पम् । ययाज्योतिर्विदासिनः १ इ-

न्दीसमुद्रमीह्वयुपवस्वविश्वमेजय । रायोयुर्नानओजंसा २ त्वयावीरेणंवीरवो-
 ऽभिय्यामपृतन्यतः । क्षराणोअनिवायैम् ३ प्रवाजामिन्दुरिष्यतिरिष्यासन्वा-
 जसाऋषिः । द्रताविंद्वाभआयुधा ४ तंगीभिर्वाचमीह्वयंपुनानंवासयामसि ।
 सोमंजनस्यगोपतिम् ५ विश्वेयस्यंद्भतेजनोदाधारधमैणस्पर्तः । पुनानस्यंप्र-
 भवसोः ६ ॥ २५ ॥

असांजं पद प्रभवसुः पवमानः सोपो गायत्री ।

३६ असांजिरथ्योयथापुवित्रेचुन्वोःसुतः । काष्मैन्वाजिन्यक्रमित् १ सव-
 द्विःसोमजागुविःपवस्वदेववीरति । अभिकोभामधुश्रुतम् २ सनोज्योतीपिपू-
 व्युपवमानविराचय । कत्वेदक्षायनोहिनु ३ दाम्भमानक्रतायभिर्भुज्यमानो-
 ग-भस्योः । पवत्तेवरेअव्यये ४ सविश्वादाहुप्रेवसुसोमोदिव्यानिपाधिवा । प-

वंतामान्तरिक्ष्या ५ आदिवरपृष्ठमंश्वयुर्गन्धयुःसोमरोहसि । वीर्युःशर्वस-
स्पते ६ ॥ २६ ॥

स सुतः पद्महृणः पयमानः सोमो गापथी ।

३७ ससतःपीतप्रेवृयासोमःपुवित्रैअपति । विद्यन्नक्षार्सिदेवयुः १ सपुवित्रै
विचक्ष्णोहरिर्पतिवर्णसिः । अभियोनिंकनिंक्रदत् २ सवाजीरोचुनादिवः
पचंमानोविषावति । रक्षोहवारंमुपयंम् ३ सचितस्याधिसाननिपचंमानोअ-
रोचपत् । जामिभिःसूयंसह ४ सवृन्नहावृपांसुतोर्वरिव्योविददाभ्यः । सोमो
याजमिवासरत् ५ सदेवःकविनोपितोऽभिद्रोणानिधावति । इन्दुरिन्द्राय
मंहर्ना ६ ॥ २७ ॥

न ये गावः पण्डेऽयातिथिः पवमानः सोमो गायत्री ।

४१ प्रयेगावोनभूर्णयस्त्वेयाअयासोअक्रंसुः । दन्तःकृणामपृत्वचंम् १
सुवितस्यंमनामहेऽतिसेतुंदराव्यम् । साह्वांसोदस्यंमन्नतम् २ दण्वेवष्टैरिवस्व-
नःपवंमानस्यशुष्मिर्णः । चरन्तिविद्युतोदिवि ३ आपंवस्वमहीमिपुंगोमंदि-
न्वाहिरण्यवत् । अथांवद्वाजंवत्सुतः ४ सपंवस्वविचर्पणआमहीरोदसीपुण ।
उपाःसूर्यानरश्मिभिः ५ परिणःशर्मयन्त्याधारयासोमविश्वतः । सररसेव
विष्टपंम् ६ ॥ ३१ ॥

जनपन्पण्डेऽयातिथिः पवमानः सोमो गायत्री ।

४२ जनयंत्रोचुनादिवोजनयंत्रप्सुसूर्यम् । वसानोगाअपोहरिः १ एपप्रजे-

नमन्मना देवो देवेभ्यस्परि । धारयापवते सुतः २ वावधानाय त्वयै पवन्ते वाज-
 सातये । सोमाः सहस्रपाजसः ३ इहानः प्रक्षमि तपयः पुरति त्रेपरि पिच्यते । क-
 न्दन् देवाँञ्जि जनत् ४ अभिविश्वा निवायाभि देवाँकृता वृधः । सोमः पुनानो
 अंपति ५ गोमन्नः सोमवीरवृध्वा वृद्धा जंवत्सुतः । पवस्व नृहतीरिधः ६ ॥ ३२ ॥

यो अस्यः पणमेध्यातिथिः पवपानः सोमो गायत्री ।

४३ यो अत्थं इव मज्यते गोभिर्मदां यहर्यतः । तंगीर्भवाँस यामसि १ तंनो-
 विश्वाँ अ वस्युवो गिरः शुभमन्ति पूर्वथा । इन्दुमिन्द्राय पीतये २ पुनानो याति इह्यु-
 तः सोमो गीभिः परिष्कृतः । विप्रस्य मेध्यातिथेः ३ पवमानविदारयि म्स्म-
 भ्यं सोमसुश्रियम् । इन्द्रोँ सहस्रवर्चसम् ४ इन्द्ररत्यो नवाँ जसृत्कनिं कन्ति प-

वि॒त्र॒आ । य॒द॒क्ष॒र॒ति॒दे॒व॒युः ५ । प॒वं॒स्व॒वा॒जं॒सा॒त॒ये॒वि॒प्र॒स्य॒गृ॒ण॒तो॒वृ॒भे । सो॒म॒रा॒स्व॒
सु॒वी॒र्य॑म् ६ ॥ ३३ ॥ इति श्वाकल्कसंहितायां षष्ठाष्टकेऽथोऽध्यायः ॥ ८ ॥

॥ इति षष्ठाष्टकः समाप्तः ॥ ६ ॥

प्रणोपास्यः स पवस्वाद्यश्रवणसोमः पञ्चकविर्भर्गो वस्तन्वापवस्वो चे शुष्पासज च ऽप्यो ऽवयो परिष्टुक्षज-
 ते चतुष्कमवत्सारो स्य प्रत्नां यवंपरिसोः प्रतेषारस्तत्सपवस्वप्रगायन्ने णोपान्नपापुरजधिगयावी-
 तीश्रियादमहीयुरेते अद्यग्रंजमदीप्रारापवस्वनिधुविः काश्यपोवृषासोमकरुणपः ।

प्र णः पदयास्यः पवप्रानः सोमो गायत्री ।

४४ अम् प्रणदन्दोमुहेतनकुम्भिनविधंदर्पसि । अभिदेवाँ अयास्यः १ सु-
 तीज्जष्टोषियाहितः सोमोहिन्येपरावति । विप्रस्यथारंयाकुविः २ अंपंदेवेषुजां-
 गृविः सृत्तएतिपुवित्रआ । सोमोयान्तिविचर्षणिः ३ सनः पवस्ववाज्युश्रंक्राण-
 श्कारुमध्वरम् । वृहिँष्मँ आविंवासति ४ सनोभगायवायवेविप्रवरिः सुदावंधः ।
 सोमोद्वेव्यापंमत् ५ सनोअद्यवसुं तयेकतुविद्वातुविचंमः । वाजंजेपिश्रवो
 बृहत् ६ ॥ १ ॥

स पवस्व पडयास्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

४५ सपवस्वमदायुकंनचक्षादिवीतये । इन्दुविन्द्रायपीतये १ सनीअर्था-
भित्तयं १ त्वसिन्द्रायतोशसे । देवान्तसखिभ्युआंवरम् २ उतत्वामंरुणंययंगो-
भिरुओमदायुकम् । विनोरायेदुरोवाधि ३ अत्युपुवित्रमकमीद्वाजीधुरंनया-
मनि । इन्दुद्वेषुपत्यते ४ समीसखांगोअस्वरन्वनेकीळन्तमत्यविम् । इन्दुना-
वाअनूपत ५ तथापवस्वधारयाययापीतोविचक्षसे । इन्द्रोस्तोत्रेसुवी-
थम् ॥ ६ ॥ २ ॥

अथग्रन्थव्यास्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

४६ असुग्रन्देववीतये ऽत्यासुःकत्व्याद्द्व । क्षरन्तःपर्वतावुधः १ परिष्कता-
सइन्द्वेयोषोषोवापिऽयावती । वायुंसोमाअसृक्षत २ एतेसोमासइन्द्वेवःप्रयस्वन्त-

श्रमस्तताः । इन्द्रैवर्धन्तिकर्मभिः ३ आधावतासुहस्यः आक्रान्भणितमन्थिनां ।
 गोभिःश्रीणितमत्सरम् ४ सपवस्वधनंजयप्रयुन्तारार्धसोमहः । अस्मभ्यं
 सोमगातुवित् ५ एतंमृजन्तिमर्द्धुपर्वमानुंदशाक्षिपः । इन्द्रायमत्सरं
 मदम् ६ ॥ ३ ॥

अथा सोमः पञ्च कविर्गोवः पवमानः सोमो गायत्री ।

४७ अथासोमःसुकल्पयामहश्चिदभ्यवर्धत । मन्दानउद्वपायते १ कतानी-
 दस्युकत्वाचेतन्तेदस्युतहणा । ऋणाचधृष्णश्रयते २ आत्सोमइन्द्रियोरसोवजः
 सहस्रसाभुवत् । उक्थयदस्यजायते ३ स्वयंकविर्विधत्तरिविप्रायर्त्तामिच्छति ।
 यदीमर्मुज्यतेविषयः ४ सिप्रासतरयीणांवाजेध्ववतामिव । भरेणुजिग्यु-
 पांसि ५ ॥ ४ ॥

तं त्वा पञ्च कविर्भार्गवः पवमानः सोमो गायत्री ।

१८ तं त्वान्नग्णानिविभ्रतंसधरथेषुमुहोदिवः । चारुस्तुकथयेमहे १ संवृ-
कधृणुमकथ्यंमहामंहिव्रतंसदंस । ज्ञातंपुरोरुरुक्षणिस्र २ अतस्त्वारयिमभिरा-
जानंसुकतोदिवः । सुपर्णोअध्वयिभैरत् ३ विभ्रंस्माइत्स्वहृशेसाधारणंरज-
स्तरंस । गोपामतस्युविभैरत् ४ अथाहिन्वानइन्द्रियंजयार्योमहित्वमानशे ।
अभिष्टिकद्विचर्पाणिः ५ ॥ ५ ॥

पवस्व पञ्च कविर्भार्गवः पवमानः सोमो गायत्री ।

१९ पवंस्ववृष्टिमासुनोऽपामुमिद्विरपरि । अयुक्ष्मावृहतीरिपः १ तयाप-
वस्वधारयाययागावंइहागमन् । जन्यासुउपनोगुहम् २ धृतंपवस्वधारयायुजे-
पुदेववितंसः । अस्मन्धैवृष्टिमापव ३ सनंऊर्ज्वं १व्ययंपुवित्रंधावधारया ।

देवारःऽणवन्हिकम् १ पवमानोअसिष्यद्रक्षस्यपुजङ्गनत् । प्रत्नवद्री-
चयत्तुचः ५ ॥ ६ ॥

उत्ते शुष्मासः पथोचध्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

५० उत्तेऽण्मासईरतेसिन्थोऽरुमोरिवस्वनः । वाणस्पथोदयापुविम् १ प्रस-
वेत्तवदीरतेतिसोवाचोमखुस्पुवः । यद्व्यणुषिसानोवि २ अथ्योवारपरिप्रियंहरि
हिन्यन्पद्भिः । पवमानंमधुश्रुतंम् ३ आपवस्वमदितमपुवित्रंधारयाकवे ।
अकस्पुयोनिमासदंम् ४ सपवस्वमदितमगोभिरञ्जानोअकुभिः । इन्द्विन्द्रा-
यपीतये ५ ॥ ७ ॥

अथयो पञ्चोचध्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

५१ अथयोअद्भिःसुतंसोमंपुवित्रआसृज । पुनीहीन्द्रायपातवे १ द्विवः

पुत्रपुत्रसंज्ञो मुमिन्द्राय वृषिर्णे । सुतोतामधुमत्तमम् २ तवत्यइन्दो अन्धसो
 देवामधुव्यश्रते । पर्वमानस्य मूरतः ३ त्वंहितो मवर्धयन्सुतो मदायुभूषीये । वृषं-
 नस्तोतारमृतये ४ अभ्यर्षिविचक्षणपुत्रिंधारया सुतः । अभिवाजं मृतश्रवः ५ ॥ ८ ॥

परि द्युक्षः पञ्चोचथ्यः पवमानः सोमो गायत्री ।

५२ परीद्युक्षः स्वनद्रायिर्भरद्वाजो अन्धसा । सुवानो अर्षिपुत्रिन्ना १ तर्वप्र-
 लोभिरध्वभिरव्योवारे परिप्रियः । सहस्रधरो याजनां २ चरुन्यस्तमीह्वयेन्दो नदा-
 नमीह्वय । वृधैवधस्रवीह्वय ३ निशुभमिन्दवे पां पुहृत् जनानाम् । यो अस्मो आ-
 दिदेशति ४ शतं न इन्दुजतिभिः सहस्रवाशुचीनाम् । पर्वस्वमंहयद्रायिः ५ ॥ ९ ॥

उचै चतुष्कपवत्सारः पवमानः सोमो गायत्री ।

५३ उचैशुष्मासो अस्पर्शो भिन्दन्तो अद्रिवः । नुदस्वयाः धीरिस्पृधः १ अया-

निज्जिरोजसारथसङ्गधनोहिते । स्तवाऽविभ्युपाहृदा २ अस्यंजतानिनाधुषे
 पयमानस्यदह्या । रुजयस्त्वांपुतन्यति ३ तंहिन्यन्तिमदच्युतंहरिंनदीपुवाजि-
 नंम् । इन्दुमिन्द्रायमत्सरम् ४ ॥ १० ॥

अस्य मत्तां चतुष्कमवत्सारः पयमानः सोमो गायत्री ।

५४ अस्यप्रक्षामनुद्युतंशुकंदुद्रेअह्यः । पयःसहस्रसामृषिम् १ अयंसूयैद्वो-
 पृह्णायसरांसिधावति । सप्तप्रवत्तआदिवंम् २ अयंविश्वानितिष्ठतिपुनानोभुव-
 नोपरि । सोमोद्वोनसूयैः ३ परिणोद्वेवतीत्येवाजाँअर्पसिगोमतः । पुना-
 इन्दविन्द्रयुः ४ ॥ ११ ॥

ययं यवं चतुष्कमवत्सारः पयमानः सोमो गायत्री ।

५५ ययंयवंनोअन्धसापुष्टुष्टुपरिस्रव । सोमविश्वान्चसौभंगा १ इन्दोयथा

तवस्तयोपधतिजातमन्थसः । निवृद्धिर्णिप्रियेसदः २ उत्तनोगोविदंश्ववित्पवसं
 सोमन्थसा । मधूतंमिभिरहंभिः ३ योजिनातिनजीयतेहन्तिशत्रुंमुभित्यं ।
 सपवस्वसहस्रजित् ४ ॥ १२ ॥

परि सोमश्वतुकप्रवत्सारः पवमानः सोमो गायत्री ।

५६ परिसोमंक्रतंवृहदाशुःपवित्रेअर्पति । विघ्नन्नक्षींसिदेवयुः १ यत्सोमो
 वाजमपातिशतंधाराअपस्युवः । इन्द्रस्यसुखमविशन् २ अभित्वायोवर्णोद-
 शंजारंकन्यांनूपत । मूज्यसेसोमसतये ३ त्वमिन्द्रायविष्णवेस्वादुरिन्दोपरि
 सव । नन्स्तोतुन्याह्वंसः ४ ॥ १३ ॥

म ते धाराश्वतुकप्रवत्सारः पवमानः सोमो गायत्री ।

५७ मतेधाराअसश्वतोदिवोनयन्तिवृष्टयः । अन्छावाजंसहस्रिणाम् १ अभि-

प्रियाणिकाव्याविश्वाचक्षाणोऽर्पति । हरिस्तुञ्जानआयुधा २ समर्मञ्जानआयु-
भिरभोरार्जवसुव्रतः । द्युनोनवसुपीदति ३ सन्तोविश्वादिधोवसुतोपुश्रिव्या
अधि । पुनानदंन्द्राभर ४ ॥ १४ ॥

तरत्स चतुष्कमवत्सारः पथमानः सोमो गायत्री ।

५८ तरत्समुन्दीधावतिधारस्तुतस्थान्यंसः । तरत्समुन्दीधावति १ उसावे-
द्वसूनांमत्स्यदेव्यवंसः । तरत्समुन्दीधावति २ ध्वसयोःपुरुषन्थोरसहस्राणि
दद्याहे । तरत्समुन्दीधावति ३ आययोस्त्रिशतंतनांसहस्राणिचुदद्याहे । तरत्स
मुन्दीधावति ४ ॥ १५ ॥

पथस्य चतुष्कमवत्सारः पथमानः सोमो गायत्री ।

५९ पवंस्यगोजिदंश्वाजिद्वैश्वजित्सोमरण्यजित् । प्रजावद्वन्माभर १

पवंसाद्योऽदाभ्यःपवस्वौपयिभ्यः । पवंस्वविषुषणाभ्यः २ त्वंसोमपवंमानो
 विश्वानिदुरितातर । कविःसीदनिबृह्विषं ३ पवंमानस्वविदो जायमानोऽभवो
 महात् । इन्द्रोविश्वोऽभिदीसि ४ ॥ १६ ॥

प्रगाथनेण चतुष्क्रमवत्सारः पचमानः सोमो गायत्री । उपान्सा पुरवृत्तिणक् ।

६० प्रगाथनेण गायतृपवंमानं विचर्षणिम् । इन्द्रं सहस्रं चक्षसम् १ तंत्वां स-
 हस्रं चक्षसमथोऽसहस्रं भर्षसम् । अतिवारं मपाविषुः २ अतिवारान्पवंमानो अ-
 सिष्यदत्कलशोऽभिधावति । इन्द्रं स्युहाद्यां विद्वान् ३ इन्द्रं स्यसोमराधं सुश्रं पं-
 वस्वविचर्षणे । प्रजावद्रेत आभरं ४ ॥ १७ ॥ इति शाकल्यसंहितायां नवमे
 मण्डले द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

अथा वीती त्रिशदपहीयुः पयमानः सोमो गायत्री ।

६१ अयायीतीपरिसवयस्तद्द्वोमदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नवं १ पुरंःसुद्यद्-
न्याधिद्येदिवोदासायुशम्बरम् । अधन्यतुर्वश्यायदम् २ परिणोअश्वमश्वविज्ञोम-
दिन्दोहिरण्यवत् । क्षरासहस्रिणोरिपिः ३ पवंमानस्यतेवयंपुवित्रंमभ्युन्दतः ।
सखित्वमावृणामहे ४ यतैपुवित्रंममयोऽभिक्षरन्तिवारया । तेभिर्नःसोममृक-
य ५ ॥ १८ ॥ सनःपुनानआभंररथिवीरवंतीमिपम् । ईशानःसोमविश्वतः ६
एतमुदशक्षिपोमृजन्तिसिन्यंमातरम् । समादित्येभिरल्यत ७ समिन्द्रेणोत
यायुनांसुतएतपुवित्रआ । संसूर्यस्यरुशिमभिः ८ सनोभगांयवायवोपृष्णोपव-
स्वमधुमान् । चासंमित्रवरुणेच ९ उच्चोतजातमन्थसोदिविषद्भन्याददे । उग्रं
शर्ममहिश्वरः १० ॥ १९ ॥ एनाविभ्वान्युयआद्युन्नानिमानुपाणाम् । सिपा-

सन्तोवनामहे ११ सनुइन्द्रायुयज्वेवैवरुणायमरुद्भ्यः । वुरिवोविन्परिसव १२
 उपापुजातमसुरागोभिर्भङ्गपरिकृतम् । इन्दुदेवाअयासिपुः १३ तमिद्वर्धन्तुनो
 गिरौवत्ससंशिश्वरिखि । यइन्द्रस्यहृदंसनिः १४ अयाणःसोमशंगोवधुक्षस्व
 पियुपीमिपम् । वयांसमुद्रमुक्थम् १५ ॥ २० ॥ पर्वमानोअजीजनद्विष-
 श्चिन्नतन्त्युतम् । ज्योतिर्वश्वानरंबृहत् १६ पर्वमानस्यतेरसोमदौराजन्नदृच्छु-
 नः । विवारमव्यमपति १७ पर्वमानरसस्तवदक्षोविराजतिद्युमान् । ज्योति-
 र्विश्वस्वदृशे १८ यस्तेमदोवरेण्यस्तेनापवस्वान्धसा । देवावीरिषशंसुहा १९
 जनिर्वत्रममित्रियंसस्त्रिवाजिविदिवे । गोपाञ्जअश्वसाअसि २० ॥ २१ ॥ सं-
 मिश्रोअरुपोभवसूपस्थामिनधेनुभिः । सीदंञ्छुनेनोनयोनिमा २१ सपर्वस्व
 यआविधेन्द्रैवत्रायहन्तवे । वद्विवांसंमहिरपः २२ सुविरासोवृषंथनाजयेम

सोमर्माद्वः । पुनानोवर्धनोगिरः २३ त्वोतासस्तवावसास्यामवन्वन्तआमुरः ।
 सोमव्रतेपुंजागृहि २४ अप्रघ्नन्वतेमृधोऽपुसोमोअरांणः । गच्छन्निन्द्रस्यनि-
 एकतम् २५ ॥ २२ ॥ मूहोर्नोरायआभरपर्वमानजहीमृधः । रास्वेन्दोविरिवद्य-
 र्थाः २६ नत्वाजातंचनहृत्तोराधोदित्सन्तुसामिनन् । यत्पुनानोमखस्यसे २७
 पर्वस्वेन्दोवपांसुतःकृधीनोपुशासोजने । विश्वाअपृद्विर्वाजहि २८ अस्पतेसख्ये
 वयंतर्वेन्दोद्युध्मर्तुभे । सासह्यामंपुतन्यतः २९ यतेश्मीमान्यायुधातिरमानि
 सन्तिधूवणे । रक्षासमस्यनोनिदः ३० ॥ २३ ॥

एते अष्टमं प्रिश्नाज्जमदग्निः पवमानः सोमो गायत्री ।

६२ एतेअस्यमिन्दवस्तिरःपुवित्रंमाशर्वः । विश्वान्युभिसौभगा १ विप्र-
 न्तोदुरितापुरुसुगातोकार्थवाजिनः । तनाकणवन्तोअर्वते २ कणवन्तोवर्षिर्वोग-

वेऽन्यपन्तिसुष्टुतिम् । इळांमुस्मभ्यंसंपतम् ३ असांयंशुर्मदायाऽनुदक्षोऽगि-
 रिष्टाः । श्येनोनयोनिमासदत् ४ शुभ्रमन्धोदेववातमप्लुधतेनृभिःसतः ।
 स्वदन्तिगावःपयोभिः ५ ॥ २४ ॥ आदीमश्वंनहेतारोऽशूशुभ्रमृताय । म-
 ध्योरसंसयमादे ६ यास्तेवारांमधुश्रुतोऽसृप्रमिन्दकृतये । ताभिःपुवित्रमासदः ७
 सोअपेन्द्रायपूतयौत्तिररोमाण्युवया । सीदन्योनावनेषा ८ त्वमिन्दोपरिस्त-
 वस्वादिष्टोअङ्गिरोभ्यः । वरिवोविद्धृतंपयः ९ अयंविचर्षणिहितःपवंमानःसचे-
 तति । हिन्यानआप्यंबृहत् १० ॥ २५ ॥ एषवृथावृषवतःपवंमानोअशस्ति-
 हा । कर्द्वसूनिदांशुर्षे ११ आपंवस्वसहस्रिणंपरिणोमन्तमश्विनम् । पुरुश्वन्द्रे
 पुरुस्पृहम् १२ एषस्यपरिचिच्यतेमर्मुज्यमानआयुभिः । तुरुगायःकविक्रतुः १३
 सहस्रातिःश्रतामघोविमानोरजसःकविः । इन्द्रायपवतेमदः १४ गिराजात

इहस्तुतइन्द्रान्द्रायधीयते । विर्योर्नावस्तुताविंश १५ ॥ २६ ॥ पर्वमानःसुतो
 नृभिःसोमोवाजासिवासरत् । चमपशुकर्मनासदंम् १६ तंत्रिंपृष्ठेत्रिंशन्धुरैरर्थयु-
 क्षन्तियातंवे । ऋषीणांसुसधीतिभिः १७ तंसीतारोधनस्पतंमाशुंवाजायुयातं-
 वे । हरिहिनोतयाजिनम् १८ आविशान्कल्शंसुतोविश्वअर्षन्नभिश्चियः । शूरो
 नगोपुंतिष्ठति १९ आतइन्दोमदायुकंपयोदुहत्त्यायवः । देवादेवभ्योमधु २०
 ॥ २७ ॥ आनुःसोमंपुवित्रआसुजतामधुमत्तमम् । देवेभ्योदेवश्रुत्तंमम् २१
 एतेसोमाअसुक्षतगुणानाःश्रवंसेमुहे । मुदितंमस्युधारया २२ अभिगठयानि
 वीतयेनृणापुंनानोअर्षसि । सनद्धांजःपरिस्त्रय २३ उतनोगोमतीरिपोविश्व
 अर्षरिपुभः । गणानोजमदंसिना २४ पर्वस्ववाचोअग्निःसोमांचिवाभिर्कू-
 तिभिः । अभिविध्वानिकाव्या २५ ॥ २८ ॥ त्वंसंमुद्रियाअपोऽग्निपोवाचई-

रयन् । पर्वस्वविश्वमेजय २६ तुभ्येमाभुवंनाकवेमहिषेसोमतरिधरे । तुभ्य-
 मर्पन्तिसिन्धवः २७ प्रतोदिवोनवदृष्योधारायन्त्यसुश्वतः । अभिशुक्रामुपस्ति-
 रम् २८ इन्द्रायेन्दुपुनीतनोग्रदक्षायुसाधनम् । ईशानंवीतिराधसम् २९ पर्व-
 मानकृतःकविःसोमःपुवित्रमासदत् । दधत्स्तोत्रेसुवीथम् ३० ॥ २९ ॥

आ पवस्व विश्वानिभूयिः काश्यपः पवमानः सोमो गायत्री ।

६३ आपवस्वसहस्रिणारयिसोमसुवीथम् । अस्मेश्रवांसिधारय १ इषुमज्ज
 चपिन्वसइन्द्रायमत्सरितमः । चमूयानिधीदसि २ सुतइन्द्रायविष्णवेसोमः
 कल्शोअक्षरत् । मधुमौअस्तुवायवै ३ एतेअंसद्रमादावोऽतिहारांसिवभ्रवः ।
 सोमाकृतस्युधारया ४ इन्द्रंवधन्तोअसुरःकण्वन्तोविश्वमाथम् । अपुधन्तोअ-
 रीष्णः ५ ॥ ३० ॥ सूताअनुस्वमारजोऽभ्यर्पन्तिबुभ्रवः । इन्द्रंगच्छन्तइन्दवः ६

अथापवस्वधारयाययासूर्यमरीचयः । हिन्वानोमानुषीरिपः ७ अयुक्त्सुरएतंडां
 पवंमानोमुनावधि । अन्तरिक्षेणयातवे ८ उतत्याहरितोदशासुरोअयुक्त्यातवे ।
 इन्दुरिन्द्रइतिब्रुवन् १ परीतोवायवैसुतंगिरिन्द्राद्यमत्सरम् । अव्योवारैरुसिञ्चत
 १० ॥ ३१ ॥ पवंमानविदारयिमृमभ्यसोमदुष्टरम् । योदूणाशौवनुप्युता ११
 अभ्यर्षसहस्रिणारयिगोमन्तमश्विनम् । अभिवाजन्मृतश्रवः १२ सोमोदेवो न
 सूर्योऽग्निभिःपवतेसुतः । दधानःकलशेरसम् १३ एतेषामान्यायायाँशुकाकृतस्य
 धारया । वाजंगोमन्तमक्षरन् १४ सुताइन्द्रायवज्जिणेसोमासोदध्याशिरः ।
 पवित्रमत्पक्षरन् १५ ॥ ३२ ॥ प्रसोममधुमत्तमोरारयेअर्षुपवित्रआ । मदीयो
 देववर्तिसः १६ तमीमृजन्त्यापयोहरिन्दीर्घुवाजिनम् । इन्दुमिन्द्रायमत्सरम्
 १७ आपवस्वहिरण्यवदध्वावत्सोमवारिवत् । वाजंगोमन्तमभर १८ परिव्राजे

रयन् । पवंस्वविश्वमेजय २६ तुभ्येमाभुवंनाकवेमहिषेसोमत्स्थिरे । तुभ्य-
 मर्पन्तिसिन्यवः २७ प्रतोदिवोनवृष्टयोधारपन्पसश्चतः । अभिष्ठाकामुंर्पुस्ति-
 र्म २८ इन्द्रायेन्दुपुनीतनोप्रदक्षायसाधनम् । ईशानंवीतिराधसम् २९ पवं-
 मानऋतःकविःसोमःपुवित्रमासदत् । दधन्स्तोत्रेसुवीर्यम् ३० ॥ २९ ॥

आ पवस्व विश्वानिभ्रुविः काश्यपः पवमानः सोमो गायत्री ।

६३ आपवस्वसहस्रिणैरथिसोमसुवीर्यम् । अस्मेश्रवांसिधारय १ इवमूर्जा
 चपिन्वसहन्द्राथमत्सरितमः । चमूव्यानिधीदसि २ सुतइन्द्रायविष्णुविसोमः
 कल्दीअक्षरत् । मधुमौअस्तुवायवे ३ एतेअंसप्रमाडावोऽतिहरींसिवभ्रवः ।
 सोमाऋतस्यधारया ४ इन्द्रंवधन्तोअसुरःकण्वन्तोविश्वमार्यम् । अपृष्टन्तोअ-
 राण्याः ५ ॥ ३० ॥ सुताअनुस्वमारजोऽन्यर्षन्तिवभ्रवः । इन्द्रंगच्छन्तइन्द्ववः ६

अथापवस्वधारयाययासूर्यमरोचयः । हित्वानोमानुपीरपः ७ अयुक्तसूरएतं
 पवंमानोमनावधि । अन्तरिक्षेणयातवे ८ उतत्याहारितोदशसुरोअयुक्तयातवे ।
 इन्दुरिन्द्रइतिब्रुवन् १ परीतोवायवैसुतंगिरइन्द्रायमत्सरम् । अण्योवारिपुसिञ्चत
 १० ॥ ३१ ॥ पवंमानविदारयिमस्मभ्यंसोमदुष्टरम् । योदूणाशौवनुप्यता ११
 अभ्यर्षसहस्रिणारियोगोमन्तमश्विनम् । अभिवाजमृतश्रवः १२ सोमोदिवो
 सूर्योऽग्निभिःपवतेसुतः । दधानःकल्शेरसम् १३ एतेषामान्यायाँशुकाकृतस्य
 धारया । वाजंगोमन्तमक्षरम् १४ सुताइन्द्रायवज्जिणेसोमासोदध्याशिरः ।
 पवित्रमत्पक्षरन् १५ ॥ ३२ ॥ प्रसोममधुमत्तमोरारयेअर्षपवित्रआ । मदीयो
 देववितमः १६ तर्षोमृजन्त्यायवोहरिन्दीषुवाजिनम् । इन्दुमिन्द्रायमत्सरम्
 १७ आपवस्वहिरण्यवदश्ववत्सोमविरवत् । वाजंगोमन्तमाभर १८ परिव्राजे

नवाजयुमद्योवारैरुसिञ्चत । इन्द्रायमधुमत्तमम् ११ कविंमृजन्तिमज्यधीभि-
 विप्रोअवृत्स्यवः । वृषाकनिक्कदधति २० ॥ ३३ ॥ वृषणधीभिरुसुरंसोममृतस्यु
 धारया । मतीविप्राःसमंस्वरन् २१ पवंस्वदेवायुपगिन्द्रंगच्छतुतेमदः । वायुमा
 रोहधर्षणा २२ पवंमाननितोडासुरियंसोमश्रुवाय्यम् । प्रियःसंसुद्रमाविंश २३
 अपुद्गन्पवसेमधःकतुवित्सोममत्सरः । नुदस्वादवयुंजनम् २४ पवंमानाअसु-
 क्षतसोमाःशुकासुइन्दवः । अभिविश्वाणिकाव्या २५ ॥ ३४ ॥ पवंमानास
 आभावंशुष्वाअंसुग्रामिन्दवः । दन्तोविश्वाअपुद्विषः २६ पवंमानादिवस्पयन्त-
 रिक्षादसुक्षत । पृथिव्याअधिसानंवि २७ पुनानःसोमधारयेन्दोविश्वाअपुस्त्रिधः ।
 जहिरक्षीसिसुकतो २८ अपुद्गन्त्सोमरुक्षसो ऽन्धर्दकनिक्कवत् । द्युमन्तंशुष्मसु-

सुमम् २१ अस्मेवसूनिधारयसोमं दिव्यानिपार्थिवा । इन्दुविश्वानिवा-
याँ ३० ॥ ३५ ॥

वृषा सोम त्रयस्त्रिंशत्कश्यपः पवमानः सोमो गायत्री ।

६ ४ वृषासोमद्युमाँअसिवृषादेववृषन्नतः । वृषाधर्माणिदधिषे १ वृष्णस्ते
वृष्णयंशवोवृषावनंवृषामदः । सत्यंवृषन्वृषेदीसि २ अश्वोनचक्रदोवृषासंगा
इन्दोसमवतः । विनोरायेदुरोवृषि ३ असंक्षतप्रवाजिनो गव्यासोमासोअश्वया ।
शुक्रासोवोरुषाशवः ४ शुभभमानाऋतायुभिर्मज्यमानागर्भस्थोः । पर्वन्तेवरे
अवप्ये ५ ॥ ३६ ॥ तेविश्वदाशुषेवसुसोमादिव्यानिपार्थिवा । पर्वन्तामान्तरि-
क्ष्या ६ पर्वमानस्यविश्ववित्प्रतेसर्गाअसक्षत । सूर्यस्येवन्तरश्मयः ७ केतुकण्वन्दि-
वस्परिविश्वारूपान्धर्वासि । समुद्रःसोमपिन्वसे ८ हिन्वानोवाचाँमिद्यसिपर्व-

मानुविधर्मणि । अक्रान्द्वेनेनसूयैः १ इन्दुःपविष्टचेतनःप्रियःकवीनांमती । सृज-
 दश्वर्यधिरिव १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिर्पस्तेषुविज्रआर्देववीःपुर्षक्षरत् । सीदन्नृतस्यु-
 योनिमा ११ सनोअर्षुपुविज्रआमदोयोर्देवर्वातमः । इन्दुविन्द्रांपपीतये १२
 इपेपवस्वधारंयामुज्यमानोमनीयिभिः । इन्दोर्रुचाभिगाईहि १३ पुनानोवर्षि-
 वस्कृध्यज्जनांयार्गवणः । हरेसज्जानआशिरम् १४ पुनानोदेवर्वातयुइन्द्रस्य
 याहिनिकृतम् । द्युतानोवाजिभिर्धृतः १५ ॥ ३८ ॥ प्रहिन्यानसइन्दवोऽच्छा-
 समुद्रमाशवः । धियाज्जताअसक्षत १६ मुर्मजानासंआयवोवृथासमुद्रमिन्दवः ।
 अमन्नृतस्युयोनिमा १७ परिणोयाहास्मयुर्विश्वावसन्योजसा । पाहिनःशर्मवी-
 रवत् १८ मिमातिवह्निरतशःपुदंयुजानकृकभिः । प्रयत्संमुद्रआहितः १९
 आययोनिहिरण्यधंमार्शुकृतस्युसीदति । जहात्यप्रचेतसः २० ॥ ३९ ॥

अभिवेनाअनपूतेयक्षन्तिप्रचेतसः । मज्जन्त्यविचेतसः २१ इन्द्रायेन्दोमरुत्वं-
 तेपर्वस्वमधुमत्तमः । ऋतस्ययोनिमासदंम् २२ तत्त्वाविप्रवचोविदुःपरिष्कु-
 ष्वन्तिवेधसः । संत्वामृजन्त्यायवः २३ रसंतेमित्रोअर्पुमापिबन्तिवरुणःकवे ।
 पर्वमानस्यमरुतः २४ त्वंसोमविपुश्चितपुनानोवाचंमिष्यसि ॥ इन्द्रोसहस्रंभ-
 र्णसम् २५ ॥ १० ॥ उतोसहस्रंभर्णसंवाचंसोमसखस्युवंम् । पुनानइन्दुवाभं-
 र २६ पुनानइन्दवेपांपुरुहूतजनानाम् । प्रियःसंमुद्रमाविंश २७ दविद्युत्तत्या
 रुचापरिष्टोभन्त्याकृपा । सोमाःशुकागवाशिरः २८ हिन्यानोहेतुभिर्धृतआ
 वाजंवाज्यंक्रमीत् । सीदन्तोवनुषोयथा २९ ऋधक्सोमस्वस्तयेसंजग्मानोवि-
 वःकविः । पर्वस्वसूयोद्दिशे ३० ॥ ११ ॥ इति द्वाकल्कसंहितायां सप्तमाष्टके
 प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

हिन्यन्ति भृगुवर्षाणि जेमदत्रिर्वापवस्वशातं वेत्सानसा अष्टादश्यनुष्टुपरास्ति स आग्नेयस्त्वं सोमासि द्वा-
 त्रिंशद्भरद्वाजः कश्यपो गोलपो त्रिर्दिश्वामित्रो जमदग्निर्वासि इहृत्चाः सप्त ऋषयः शोपे परिब्रोवासि पुत्रो-
 भौ यापवस्व सोमाति स्रोति त्रिपदा गायत्र्यो वि तानास्ति सप्तः षोष्णयो वायु चोपा वि त्रं प आग्नेयः सा वि ज्यो त्रि सा-
 वि त्र्यै वैश्वदेवी वासा मन्त्या खि शी पुरत्वा ण क सप्त विं श्यनुष्टु वन्त्ये च ते पा व मान्ये च्येत् स्तुती जा गत मूर्ध्वर्षा गु-
 शनसः प्रदेवं दशवत्स मिर्भालं दना खिष्टु वन्त हे पुर्ना हरि ण्य स्तू पो न्त्ये त्रिष्टु भौ त्रि रस्मै रे णु रा दा क्षे णान व ऋष प-
 स्तौ वैश्वामित्रो हरि रमन्तः स्रक्ते परि त्रः शिशुर्न कक्षी वा खिष्टु बष्टभ्यभि मि पा णि पञ्च कविः ।

हिन्यन्ति त्रिंशद्भृगुवर्षाणि जर्मदत्रिर्वापवमुत्तः सोमो गायत्री ।

६५ ३०म्. हिन्यन्ति सरमुस्रयुः स्वसांरो जामयस्वपतिम् । महामिन्दुमहीयु-
 वः १ पवंमान रुचा रुचा देवो देवो भ्यस्परि । विश्वावसुन्या विशा २ आपवंमान-
 न्नुष्टुति वाष्टु देवो भ्यो देवः । इपे पवंस्वसु यतम् ३ वृषा ह्यसि भानुनाथु मन्तं वाहवा-
 मह । पवंमान स्वाध्वः ४ आपवंस्वसु वीर्यु मन्दमानः स्वायुध । इहो विवन्द्वान-

गहि ५ ॥ १ ॥ यदङ्घ्रिःपरिपुच्यसे मज्यमानो गभस्तयोः । द्रुणांसुधस्य मश्रु-
 ने ६ प्रसोमायथश्वत्पवंमानायगायत । महेसुहस्रं चक्षसे ७ यस्यवर्षीमधु-
 श्रुतंहरिर्हिन्यन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्रायपूतये ८ तस्यतेवाजिनो विषयं विश्वाधना-
 निजिनयुपः । सखित्वमावृणीमहे ९ वृषांपवस्वधारं यामुरुत्वंते च भत्सुरः ।
 विश्वादधानोजसा १० ॥ २ ॥ तंवाधतरिर्मोणयोः पवंमानस्वदृशाम् ।
 हिन्येवाजेषुवाजिनम् ११ अयाचितो विषानयुह्रिः पवस्वधारं या । युज्वंवाजि-
 पुचोदय १२ आनन्दोमहीमिपुंपवंस्वविश्वदंशतः । अस्मभ्यंसोमगातुवि-
 त् १३ आकलशा अनपुतेन्दोधारशिरोजसा । एन्द्रस्यपूतये विशा १४ यस्य
 तेमधुरसंतीषदहन्त्यद्रिभिः । सपवंस्ववाभिमात्तिहा १५ ॥ ३ ॥ राजाभिधाभि-
 रोयतेपवंमानो मनावधि । अन्तरिक्षेणयातवे १६ आनन्दोशतुविनंगवांपेवि

स्वङ्ग्यम् । वहाभगतिमतये १७ आनःसोमसहोजुर्वोरूपंनवचैसिभर । सुध्वान-
 णोदेववतिये १८ अर्थासोमद्युमतंमोऽभिद्रोणानिरोस्वत् । सीदंञ्छयेनोनयो-
 निमा १९ अप्साइन्द्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः । सोमोअर्पतिविष्णवे २०
 ॥ ४ ॥ इपंतोकार्यनोदपदरमभ्यंसोमाविश्वतः । आपवस्वसहसिर्णम् २१ येसो-
 मासःपरावतियेअर्वावतिसुन्विरे । येवादःशंर्यणावति २२ यअज्जिकेयुकत्वंसु-
 येमध्येपस्स्यानाम् । येवाजनेपुपुश्वसु २३ तेनोवृष्टिदिवस्परिपवन्तामासुवी-
 र्यम् । सुवानादेवात्सइन्द्रवः २४ पवतेहर्यतोहरिर्गुणानोजमदंश्रिना । हिन्वा-
 नोगोरथिष्वचि २५ ॥ ५ ॥ प्रशुकासोवयोजुवोहिन्वानासोनसतयः । श्रिणाना
 अप्पुमंजत २६ तंत्वासुतेव्वाभुवोहिन्विरेदेवतातये । सर्पवस्वानयांरुचा २७
 अत्तेदक्षेमयोभुवंवर्द्धिमयावृणीमहे । पान्तमापुरुस्पर्हम् २८ आमन्द्रमावरे-

पुमाविप्रमामनीषिणम् । पान्तुमापुरुस्पृहम् २१ आरुषिमासुचेतनमासुक-
तेतनूच्या । पान्तुमापुरुस्पृहम् ३० ॥ ६ ॥

पवस्य विश्वच्छतं धैखानसाः पवमानः सोमो गायत्री । सप्तमवचस्याग्निः । अष्टादशयज्ञष्टुप् ।

६६ पवस्वविश्वचर्षणे ऽग्निविश्वानिकाव्या । सखासखिभ्यद्दृढ्यः १ ताभ्यां
विश्वंस्वराजसिषेपवमानुधामनी । प्रतीचोसोमतुस्थतुः २ परिधामानियानि
तेत्वंसोमासिविश्वतः । पवमानऋतुभिःकवे ३ पवस्वजनयन्निपो ऽग्निविश्वानि
नियार्था । सखासखिभ्यजुतये ४ तवशुक्रासोअर्चयोविवस्पृष्टेवितन्वते । पु-
त्रित्रंसोमधामभिः ५ ॥७॥ तवेमेसससिन्धवःप्रक्षिपंसोमसिस्त्रते । तुभ्यंधावन्ति
धेनवः ६ प्रसोमयाहिधारयास्तुतइन्द्रायमत्सरः । दधानोअक्षितिश्रवः ७ स-
मुत्वाधीभिरस्वरनिहन्वतीःसप्तजामयः । विप्रमाजाविवस्वतः ८ मजन्तित्वा

समग्रवो ऽर्धेजिरावधिव्वणि । रेभोयदजयसेवने १ पर्वमानस्यतेकेववाजिनस-
गाअसक्षत । अर्वन्तो नश्रवस्यवः १० ॥ ८ ॥ अञ्जाकोशमधुश्रुतमसुंयंवा-
रेअव्यये । अवावशान्तधीतयः ११ अञ्जासमुद्रमिन्दवो ऽस्तंगावोनयेनवः ।
अमञ्जतस्यपोनिमा १२ प्रणद्वन्दोमहेरणआपोअर्धान्तिसिन्धवः । यद्रोभिर्वा-
सायुषसे १३ अस्पतेसख्येवयमिषक्षन्तस्वोतयः । इन्दोसखित्वमुंशमसि १४
आपवस्वगविष्टयेमहेसोमनचक्षसे । एन्द्रस्यजठरेविद्या १५ ॥ ९ ॥ महौअ-
सिसोमयेषुअमाणामिन्दुओजिष्ठः । युध्वासञ्छर्धजिजेथ १६ यजुमेभ्यश्चि-
दोर्जायाञ्छुरेभ्यश्चिच्छुरतरः । भारिदाभ्यश्चिन्महीयान् १७ त्वंसोमसरएषस्तोक्-
स्यसातातनूनाम् । वृणिमहेसख्यायवृणीमहेयुज्याय १८ अन्नआर्धुपिपवस्तुआ-
सुवोर्जिमिषेचनः । अरिवाधस्वदुच्छुनाम् १९ अमिर्कृषिःपर्वमानःपाञ्चज-

न्यःपुरोहितः । तर्मीमहेमहागुणम् २० ॥ १० ॥ अग्नेपवंस्वस्वपांअस्मेवच्यैः
 सुवीथम् । दधद्रथिमथिपोथम् २१ पवंमानोअतिसिधोऽन्यथंतिसुष्टुतिम् ।
 सरोनविश्वदशतः २२ समंमृजानआयुभिःप्रयस्वान्प्रयसंहितः । इन्दुर-
 त्योविचक्षणः २३ पवंमानकृतंवहच्युकंज्योतिरजिजनत् । कण्णातमांसि
 जङ्गनत् २४ पवंमानस्यजङ्गनोहरेश्वन्द्राअसृक्षत । जिराअंजिरशौचियः २५
 ॥ ११ ॥ पवंमानोरथीतमःशुश्रूभिःशुश्रूशस्तमः । हरिश्वन्द्रोमुरुद्रणः २६
 पवंमानोव्यश्वद्रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्सतोत्रेसुवीथम् २७ प्रसुवान्इन्द्र-
 रक्षाःपुवित्रमत्यव्यथम् । पुनानइन्द्ररिन्द्रमा २८ एयसोमोअधित्वच्चिगवांकी-
 क्त्यदिभिः । इन्द्रंमदायुजोहवत् २९ यस्यतेद्युसवत्पयःपवंमानाभृतंविषः ।
 तेननेमृकजीवसे ३० ॥ १२ ॥

त्वं सोमासि द्वात्रिंशत्पवमानः सोमो गायत्री । आद्यसप्तवृत्तानां क्रमेण भरद्वाजकश्यपगोत्रमा-
 त्रिविधापित्रजपदप्रिचामिष्टा ऋषयः । शिष्टानां पवित्रो वसिष्ठो बौधो वा । चतुर्थवृत्तस्य पूषा
 वा देवता । अथोर्विधीचतुर्विंशयोः । पञ्चविंशया अग्निः सविता वा । षड्विंशया अग्नि-
 राग्निर्वा सविता च । सप्तविंशया अग्निर्विभ्वं देवा वा । अन्त्येः पावमान्यध्येतृस्तुतिः ।
 षोडश्याद्यासिस्त्रो द्विपदा गायत्रयः । सप्तविंशत्यन्ते चानुष्टुभः । त्रिंशत्तमी पुरजिष्णक् ।

६ ७ त्वं सोमासि वार्युर्मुन्द्रओजिष्ठो अश्वरे । पवंस्वमंहयद्रधिः १ त्वंस्तो-
 त्मादंनोदधुन्वान्मन्सुरितमः । इन्द्रायसूरिरन्धस्ता २ त्वंस्तुंवाणोअग्निभिर्भ्य-
 पृकनिक्रदत् । द्युमन्तुंशुर्मन्तुम् ३ इन्दुहिन्वानोअर्पतित्तिरोवारण्युव्यथा ।
 हरिर्वज्रमाचिक्रदत् ४ इन्दोव्यव्यमर्पस्त्रिविश्रवांसि विसौभगा । विवाजान्त्सो-
 मगोमंतः ५ ॥ १ ३ ॥ आनंइन्दोशतृविनंरुषिगोमन्तमाश्विनम् । भरांसोमसह-
 स्त्रिणम् ६ पवंमानामुइन्दवंस्त्रिरःपुवित्रमाश्वः इन्द्रयामोभिराज्ञात ७ ककुहः

सोम्योरसइन्दुरिन्द्रायपूर्व्यः । आयुःपवतआयवे ८ हिन्यन्तिसूरमस्ययुःपवमा-
नमधुश्रुतम् । अभिगिरासमस्वरन् १ अवितानोअजाभ्यःपूपायामनियामनि ।
आभक्षकन्यासुनः१०॥१४॥ अयंसोमःकपर्दिनेषुतनपवतेमधु । आभक्षक-
न्यासुनः ११ अयंतआषुणोसुतोषुतनपवतेशुचिं । आभक्षकन्यासुनः १२
वाचोजन्तुःकवीनांपवस्वसोमधारया । देवपुरत्रयाअसि १३ आकल्शेषुधाव-
तिशुनोवर्मुविगाहते । अभिद्रोणाकनिकदत् १४ परिप्रसोमतेरसोऽसिजिकल्-
शेसुतः । श्येनोनतकोअर्षति १५ ॥ १५ ॥ पवस्वसोममन्वयत्रिन्द्रायमधुम-
तमः १६ असुप्रन्वेवर्षतिवेवाजयन्तेरथाइव १७ तसुतासोमुदित्तमाःशुका
वायुमंसुक्षत १८ प्रावणातुत्रोअभिष्टुतःपुवित्रंसोमगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवीथी-
म् ॥ १९ एषतत्रोअभिष्टुतःपुवित्रमतिगाहते । रक्षोहावारमव्ययम् २०॥१६॥

यदन्ति यच्च दूरकेभ्यं विन्दति मामिह । पवंमानवितज्जहि २१ पवंमानः सोऽ-
 द्यनः पवित्रैण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातनः २२ यत्रैष पवित्रमर्चिष्यमेवितत-
 मन्तरा । ब्रह्मतेन पुनीहिनः २३ यत्रैष पवित्रमर्चिवदभ्रैतनपुनीहिनः । ब्रह्मसवैः
 पुनीहिनः २४ उभाभ्यां देवसवितः पवित्रेण सवेन च । मांपुनीहिविश्वतः २५
 ॥ १७ ॥ त्रिभिष्टदेवसवितवर्षिष्यैः सोमधामभिः । अग्नेदक्षैः पुनीहिनः २६
 पुनन्तु मादेव जनाः पुनन्तु वसवो धिया । विश्वे देवाः पुनीतमाजातवेदः पुनीहिमां २७
 प्रप्यापि स्वप्रास्यन्दस्वसोमविश्वेभिरंशुभिः । देवेभ्यं उत्तमंहविः २८ उपांप्रियंप-
 नितप्रतुयवानमहतीवर्धम् । अगन्मद्विभ्रतोनमः २९ अलाय्यस्य परशुनैनाशा-
 तमापं वस्वदेवसोम । आसुर्विचिदेवदेवसोम ३० यः पावमानिरध्येत्युषिभिः संभू-
 तं रसम् । सर्वैसपूतमश्नाति स्वदितं मातरि श्वना ३१ पावमानो योऽध्येत्युषिभिः

संभृतरसम् । तस्मै सरस्वती दुहेधिरसुषिर्मधुदकम् ३२ ॥ १८ ॥ इति शाक-
लर्कसंहितायां नवमे मण्डले तृतीयोनुवाकः ॥ ३ ॥

प्र देवं दशा वत्सामिर्भालदनः पवमानः सोमो जगती । अन्या त्रिष्टुप् ।

६८ प्रदेवमच्छामधुमन्तइन्द्वयोऽसिन्द्वयदन्तुगावुभानधेनवः । बृहियदोव-
चनावन्तुजयाभिःपरिसुतमुसियानिणिजंधिरे १ सरोरुवदभिपूर्वाअच्चिकददु-
पारुहःश्रथयन्त्स्वादतेहरिः । तिरःपुवित्रैपरियन्नुरुजयोनिशयाणिदधतेदेवआ-
वरम् २ विपोममेयन्यासंयतीमदःसाकुंवधापयसापिन्यदक्षिता । मही
अंपुरेजसीविवेददभिदज्वाक्षितंपाज्जाददे ३ समातराविचरन्वाजयं-
वपःप्रमोधिरःस्युधयापिन्यतेपुदम् । अंशुयवेनपिपिशेयतेनृभिःसंजाभिभि-
नसतिरक्षतेदिरः ४ संदक्षेणामनंसाजायतेकविकृतस्यगभोनिहितोयुमापुरः ।

पूर्वाहसन्तां प्रथमं विजं ज्ञातुं ह्यङ्घ्रितं जनिं मने ममुद्यत्तम् ५ ॥ १९ ॥ मन्दस्व रूपं
 विविदुर्मनीषिणः श्रेयो नो यदन्धो अभं रत्नपरावतः । तं मर्जयन्त सुवृधं नदीपवाँ उदा-
 न्तं मंपरिषन्तं मृत्तमयंम् ६ त्वां मं जन्ति दशयोषणः सुतं सोमऋषिभिर्मतिभि-
 धीतिभिर्हितम् । अथोयारोभि रूत देवहृतिभिर्नृभिर्धृतो वाज्रमादाँषिस्ताये ७
 परिप्रयन्तं वर्यसुपुंसदं सोमं नीषा अभ्यनूपतस्तुभः । यो धारया मधुमाँ क्रमि-
 णा दिव इयति वाचं रयिपाकमन्त्यः ८ अयं दिव इयति विश्वमारजः सोमः पुनानः
 क्लशो पुसिदति । अद्भिगोभिर्मृज्यते अद्भिः सुतः पुनान इन्दुवर्षिर्वो विदति प्रियं ९
 एवान्तः सोमपरि विज्यमानो वयोदधाञ्चित्रतं मंपवस्त । अद्भेषद्यावापृथिवी ह्ये म-
 देवाँ चरयि मस्मे सुवो रिसम् १० ॥ २० ॥

इष्टुर्न दश हिरण्यरत्नपुः पवमानः सोमो जगती । अन्त्ये धिष्टुर्षी ।

६१ इयुर्नवन्वन्प्रतिधीयतेमतिर्वत्सोनमातुरुर्षसुर्ज्युधानि । उरुधारिवद्वेअ-
प्रआयुत्पस्यद्वतेष्वपिसोमइव्यते १ उर्षोमतिःपृच्यतेसिच्यतेमधुमन्द्राजनीचो-
दतेअन्तरासतिं । पवंमानःसन्तानिःप्रधृतामिवमधुमान्द्रप्सःपरिवारमयीति २
अव्यवधुयुःपवतेपरित्वचिश्प्रधितेनसीरादितेऋतयुते । हरिरक्रान्यजतःसंयुतोम-
दीनम्णादिशानोमहियोनशोभते ३ उक्षासिमातिप्रतियन्तिबुनवोदिवस्यद्वेवी-
रुर्षयन्तिनिष्कतम् । अत्यकमीदजुनुंवारंमव्ययुमत्कननिकंपरिसोमोअव्यत ४
अमुंकेनरुशांतावास्तसाहरिरमर्षुनिणिजानःपरिव्यत । विवस्पुष्ट्वहृणानिणिज
कतोपस्तरणंचुर्भवोर्नभस्मयम् ५ ॥ २१ ॥ सयस्येवरश्मयोद्रावयित्तवोमत्सरा-
सःप्रसुर्षःसाकमीरते । तन्तुततंपरिसर्गोसआशावोनेन्द्राहितेपवतेधामकिंचन ६

स्निग्धोरिव प्रवृणोति स आश्रवो वृषं च्युता मदांसो ग्रातुमांशत । शंनो निवृशे द्विपदे
 चतुष्पदे ऽस्मेवाजाः सोमन्तिष्ठन्तुकष्टयः ७ आनः पवस्व वसुं मुद्धिरण्यवृद्धश्ववृद्धो-
 मयवमत्सुवीथीम् । ययं हि सोमपितरो मम स्थनीविवो मूर्धानः प्रस्थिता वयस्कृतः ८
 एतसो माः पवमानास इन्द्रं या इव प्रययुः सातिमच्छं । सुताः पुवित्रमतिं युन्यथं
 हित्विविधं हरितो वृष्टिमच्छं ९ इन्द्रविन्द्राय बृहते पवस्व समुक्तीको अन्नवृद्योरि-
 शादाः । भरांचन्द्राणि गणते वसुनि देवद्यावापृथिवी प्रावतन्नः १० ॥ २२ ॥

त्रिरस्यै दद्या रेणुर्वैश्वामित्रः पवमानः सोमो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

७० त्रिरस्यै सुसधेनवो दुदहेस्त्यामाशिरपुर्वथं व्योमनि । चत्वार्युन्याभ्रवना-
 निनिणिञ्जे चारुणि चक्रे यदृते रवधत १ सभिक्षमाणो अमृतं स्य चारुण उभेद्यावा
 काव्येनाविशश्रथे । तं जिष्ठा अपोमंहनापीरव्यतयदी देवस्य श्रवंसासदो विदुः २

तेअस्यसन्तेकेतवोऽमृत्यवोऽदाभ्यासोजनुषीडुभेअनु । येभिर्नरुणाचंदेव्यांचपु-
 त्तआदिद्राजानंमननाअगुभ्णत ३ समुच्यमानोदशाभिःसुकर्मभिःप्रसंध्यमासु
 मातृपुंप्रमेसचा । व्रतानिपुनोअमृतस्यचारुणउभेनचक्षाअनुंपश्यतेविशौ ४
 समंमृजानइन्द्रियायथापसओभेअन्तारोदसीहृषतेह्रितः । वृषाशुष्मेणवाधतेवि-
 दंमतीरादेदिशानःशयुहेवशुरुधः ५ ॥ २३ ॥ समानरानदहंशानउस्त्रियो
 नानवदेतिमुरुतामिवस्वनः । ज्ञानञ्जतंप्रथुमंपत्स्वर्णरंप्रशस्तयेकमंवृणीतसु-
 क्तुः ६ रुवतिभीमोवंप्रभस्तविव्ययाशुद्धेशिशानोहरिणिविचक्षणः । आयो-
 निंसोमःसुकृतांनिपीवतिगुव्ययीत्वभवंतनिर्णिगुव्ययी ७ शक्तिःपुनानस्तन्वं-
 मरेपसुमज्येहरिन्यैधाविष्टसानंवि । जुष्टोमिन्नायवरुणायवायवेत्रिधातुमधुकि-
 यतेरुकर्मभिः ८ पर्वस्वसोमदेववीतयेवृषेन्द्रस्यहादिसोमधानुमाविश । पुरानो

वाधाद्वृत्तानिपारयक्षेत्राविक्षिद्रुआहाविपृच्छते १ हितो न सति रभिवान्म-
 र्दस्येन्दो जठरमापवस्व । नावानसिन्युमतिपरिर्विद्वाञ्छूरेनयुध्यन्नवनो-
 निदःस्पः १० ॥ २४ ॥

आ दाक्षिणा नत्र ऋपयो वैश्वापिनः पवमानः सोपो जगती । अन्या विष्टुप् ।

७१ आदक्षिणासूज्यतेऽग्न्या ईसद्वेतिरक्षसः पाति जागुंविः । हरिरोपुंशं
 कणुते नभस्पथ उपस्तिरेचुम्वो ईद्वहानिणिं जं १ पक्तुहि वं अप एतिरोरुवदसुय-
 १ वणी निरिणीते अस्यतम् । जहाति वृत्रिं पुरेति निष्कृतमुं प्रपुतं कणुते निणिं जुंन-
 ना २ अद्रिभिः सुतः धवते गभं स्योर्ध्वं प्रायते नभं सावेपते मती । समोदते नसंते सा-
 धते गिराने निके अस्मय जंते परीमणि ३ परिद्युक्षं सहंसः पर्वतावृधं मध्वः सिञ्चन्ति
 हस्यं स्थसुक्षणिंम् । आपस्मिन्नावः सुहृतादृकधीनिमूर्धञ्छीणान्यप्रियंवरीम-

भिः ४ समीरधुनभूरिजोरहेषतदशस्वसारोअदितेरुपस्थआ । जिगादुर्षज्य-
 तिगोरपीच्यंपुदंयदंस्यमनुथाअर्जीजनन् ५ ॥ २५ ॥ श्येनोनयोनिंसदनंधिषा
 कतंहिरुणयममासदद्वेवएषति । एरिणानितवृह्णिषिप्रियंगिराश्विनदेवाअप्योतियंजि-
 यः ६ पराव्यक्तोअरुषोदिवःकविर्वेषांनिपुष्टोअनविष्टुगाअभि । सहस्रंणीतिर्य-
 तिःपरायतीरिभोनपूर्वोरुपसोविरांजति ७ त्वेपरूपंकृणतेवर्णोअस्यसपत्राशाय-
 त्समृतासेवातिसिधः । अस्मायांतिस्ववयाद्व्यंजनांसंस्तुतीनसतेसङ्गोअग्रया ८
 उक्षेययथापरियन्नरावीद्वित्विषारधितसूयंस्य । दिव्यःसंपूर्णोऽवचक्षतक्षंसोमः
 परिक्रतुनापरयतेजाः ९ ॥ २६ ॥

हरि नव हरिमन्तः पवमान सोमो गायत्री ।

७२ हरिंमृजन्त्यरुणोनयुंज्यतेसंधेनुभिःकल्शोसोमोअज्यते । उद्वाचंभीरयं-

तिहिन्यतेमतीपुरुष्टतस्यकतिचित्परिप्रियः १ साकंबदन्तिबृहदोमनीषिण्डन्द्र-
 स्यसोमंजठरेयदादुहः । यदोमजन्तिसुगभस्तयोनरःसनीकाभिर्दशाभिःकान्यं
 मधु २ अरंममाणोअत्येतिगाअभिसूयस्यप्रियंदुहितुस्तिरोरथम् । अन्यस्मैजो-
 पमभरद्विनंगसःसंद्दयीभिःस्वसंभिःक्षेतिजामिभिः ३ नृधतोअद्रिषुतोबृहिदि
 प्रियःपतिर्गवांप्रदिवदन्दुर्कृदिवयः । पुरन्धिवान्मनुषोयज्ञसाधनःशुचिर्धियापवते
 सोमइन्द्रते ४ नृवाहुभ्यांचोदितोथारयास्ततोऽनुव्वथंपवतेसोमइन्द्रते । आपाः
 कतन्समंजैरध्वरेमतीर्वेनद्रूपञ्चन्वोऽरासद्वद्वरिः ५ ॥ २७ ॥ अंशुंदुहन्तिस्तन-
 यन्तमक्षितंकविकवयोऽपसोमनीषिणः । समीगावोमतयोयन्तिसंयतंक्रतस्ययो-
 नासदनेपुनर्भवः ६ नाभापृथिव्याधुरणोमहोदिवोऽपामूमौसिन्युव्वन्तकाक्षि-
 तः । इन्द्रस्यवज्रोवृषभोविभ्रवसूःसोमोहृदेपवतेचारुमत्सरः ७ सतपुंवस्वपरि

पाथिवं रजः स्तोत्रे शिष्यत्राधून्यते च सुकृतो । मानो निर्भावस्तनः सादनुस्पृशोरधि
 पिशङ्गवह्वलं वसीमहि ८ आतूनं दन्दो द्रातदात्वध्वं सहस्रं दातुपशुमद्विरणयवत् ।
 उपमास्वबृहतीरेवतीरिपोऽधिस्तोत्रस्य पवमाननोगाहि ९ ॥ २८ ॥

सके नव पवित्रः पवमानः सीमो जगती ।

७३ सकेद्रूपस्य धमंतः समंस्वरन्नतस्य योनासमंरन्तनाभयः । त्रीन्समधो
 असुरश्चक्रभारभेसत्यस्युनावंः सुकृतमपीपरन् १ स्रपकसभ्यशोमहिषाअहेपत्
 स्तियोऽरुमाविवेनाअवीविपन् । मधोधरिभिर्जनयन्तोअर्कमितिप्रयामिन्द्रस्य
 तन्वमवीवृधन् २ पवित्रं न्तःपरिवाचं मासतेपितैपां प्रतोअभिरक्षतिव्रतम् ।
 महःसंमुद्रं वरुणस्तिरोदधेधीराइच्छेकुरुर्वरुणोव्यारभंम् ३ सहस्रधारेऽवृतेसमंस्वर-
 न्दियोनाकेमधुजिह्वाअसश्वतः । अस्यस्पशोनिनिमिपन्तिभ्रूणैःपदेपदेपाशिनः

सन्तिसेतवः ४ पितुर्मातुरध्यायेसमस्वरन्नचाशोचन्तःसुदहन्तोअव्रतान् । इन्द्रं-
द्विष्टामपंधमन्तिमाययात्वचमसिर्कोभूमनोदिवस्परि ५ ॥ २१ ॥ प्रजान्माना-
दध्ययेसमस्वरञ्ज्योकयन्नासोरभसस्युमन्तवः । अपानक्षसोवाविराअह्रासत
ऋतस्यपन्थानतरन्तिदुष्कृतः ६ सहसंधारेविततेपुवित्रआवाचंपुनन्तिकवयो
मनीषिणः । रुद्रासंप्रणामिपुरासोअद्रुहःस्पशःस्वश्वःसुहशानचक्षसः ७ ऋतस्य
गोपानदभंगसुकतुस्त्रीपुपवित्राहृद्यं १ न्तरादधे । विद्वान्सविश्याभुवन्नाभिपंश्य-
न्यवाजुष्टान्विध्यतिकर्तेश्व्रतान् ८ ऋतस्यतन्तुर्विततःपुवित्रआजिह्वायाअग्नेव-
रुणस्यमायथा । धीराश्चित्समिन्नक्षन्तआश्रुतात्राकर्तमवंपदान्यप्रभुः ९ ॥ ३० ॥

त्रिशुर्न नय कक्षीवान्पवमानः सोपो जगती । उपान्स्या त्रिष्टुप् ।

७१ शिशूर्नजातोऽवंचक्रदहन्स्व १ र्यद्वाऽप्यंरुपःसिपांसति । द्वियोरसेत्सास-

चतेपयोवृथातमीमहेसुमतीशामसुप्रथः १ दिवोयःस्कम्भोधरुणःस्वाततआर्षूर्णा
 अंशुःपुयैतविवृतः । सेमेमहीरोदसीयक्षदावृतासमीचीनेदांधारसमिपःकविः २
 महिप्सरःसुकंतसोभ्यंमधूर्वागव्यातिरादितेऋतंयते । ईशोयोवुष्टिरितज्जसिपोवृपापां
 नेतायइतऊतिऋमिपयः ३ आत्मन्वन्नभोदुह्यतेघतंपयंऋतस्यनाभिरमृतंविजा-
 यते । समीचीनाःसुदानंवःप्रीणन्तितनरोहितमवमेहन्तिपेरवः ४ अरावीदंशुः
 सचंमानऊमिणादेवाव्यं१ मनुषेपिन्यतित्वचंम् । दधातिगर्भमदितेरुपस्यआयेन
 लोकंचतनचंधामहे ५ ॥ ३१ ॥ सहस्रंधारेऽवताअसश्चतस्तृतीयंसन्तुरजसि
 प्रजावतीः । चतस्रोनाभोनिहिताअवोदिवोहविभैरत्यमृतंघृतश्चतः ६ श्वेतंरूपं
 कृणुतेयत्सिपांसतिसोमीमीढुँअसुरोवेदभूमनः । धियादासोसचतेसेमुभिप्रव-
 हिवस्कवन्धमवदपदद्रिणम् ७अवश्वेतंकलद्रांगोभिंरुंककावर्मुचावाज्यक्रमित्सस-

वान् । आहंनिचरेमनसादेव्यन्तःकक्षीवतेऽज्ञातहिंमायुगोनांम् ८ अद्भिःसोमप-
 पृचानस्यतेरसोऽधोवारुंविपवमानधावति । समुत्पमानःकविभिर्मदितमुस्व-
 दस्वन्द्रायपवमानपूतये १ ॥ ३२ ॥

अभि प्रियाणि पञ्च कविः पत्रपानः सोमो जगती ।

७५ अभिप्रियाणिपवतेचनोहितोनामानियद्बोअधियेषुवधते । आसूयस्यवृ-
 हतोवृहन्नधिरयंविष्वश्मरुहद्विचक्षणः १ ऋतस्यजिह्वापवतेमधुप्रियंवत्कापति-
 धियोअस्याअदाभ्यः । दधातिपुत्रःपिनोरपिच्यं१नामंततीयमधिरोचुनेद्विः २
 अवंचुतानःकुलशाँअचिक्रदन्नभैयमानःकोडाआहिरुणयये । अभीमतस्यदोह-
 नाअनुवताधित्रिपुष्टाउपसोविराजति ३ अद्भिःस्तुतोमतिभिश्चनोहितःप्ररोच-
 यन्नेदंसीमातराशुभिः । रोमाण्यव्यांसमयाविधावतिमधोधारिपिन्वमानादिवे-

दिवे ४ परिसोमप्रधन्वास्वस्तयेनुभिःपुनानोअभिवासयाशिरम् । येतेमर्वाआ-
हनसोविह्वयस्स्तेभिरन्द्रैचोदयुदातवेभुधम् ५ ॥ ३३ ॥ इति आकल्कसंहितायां
ससभाष्टके द्वितीयोध्यायः ॥ ७ ॥ २ ॥

धर्तेपप्रराभाचोदसःसोमस्यवसुभारद्वाजःप्रसोमस्यासावीतित्रिष्टुबन्तेपतित्रतेपवित्रःपवस्ववाच्यः
प्रजापतिरेन्द्रापद्वादशवेनोभार्गोदोद्विभिष्टुबन्तंपतेष्टाचत्वारिंशद्विणिगाद्दशर्वाअकृष्टामापाःप्रथमोसि-
कतानिवावरीद्वितीयेगृभियोजास्तृतीयेत्रयश्चतुर्थेभिःपञ्चान्त्याष्टसप्तदःप्रतुनवोदानायसोमोष्टौप्रोस्य
सप्तप्रहिन्वानःपद्दसिष्टुः ।

धर्ता पञ्च कविः पवमानः सोमो जगती ।

७६ ॐम् धर्तादिवःपवतेकृत्वोरसोदक्षोद्वानामनुमाद्योनुभिः । हरिःसु-
जानोअत्योनसत्वंभिर्दधापाजासिकृणुतेनदीव्वा १ इरोनधत्तआयुधागभस्त्योः

स्व१ःसिपासत्राधुरोगविधिषु । इन्द्रस्यशुभ्रमीरथन्नपुस्त्रिर्दुहिन्वानोअञ्जय-
 तेमनीषिभिः २ इन्द्रस्यसोमपर्वमानजुभिणातविव्यमाणोजठरेष्वविंश ।
 प्रणःपिन्ववियुद्धेवुरोदंसीधियानवाजाँउपमासिशाश्वतः ३ विश्वस्युराजापवते
 स्वर्दशक्रतस्यधीतिमाँपुपाळवीवशात् । यःसूर्यस्यासिरेणामूज्यतेपितामतीनाम-
 संमष्टकाव्यः ४ वृषेवयथापरिकोशामपस्यपामुपस्येवृषभःकनिक्दत् । सइन्द्रा-
 यपवसेमत्सरिन्तमेयथाजेपांसमिथेत्वोतंयः ५ ॥ १ ॥

एष म पञ्च कविः पवमानः सोमो जगती ।

७७ एषप्रकोशमधुमाँअचिक्रदुदिन्द्रस्यवज्रोवपुषोवपुष्टरः । अभीमूतस्यसु-
 दधांपुतश्रुतोवाश्राअर्पन्तिपयसेवधेनवंः १ सपुर्व्यःधवतेयंदिवस्परिद्रयेनोम-
 थायदिपितस्तिरोरजः । समध्वआयुतेवेविजानइत्कशानोरस्तुर्मन्साह्विभ्यु-

पां २ तेनःपूर्वासुउपरासुइन्द्रवोमहेवाजापथन्वन्तुगोमते । इक्षेप्यांसोअह्योइ
 नचारवोब्रह्मब्रह्मयेजुजुपुह्वविहैविः २ अयंनोविद्वान्वनवद्वनुप्यतइन्द्रःसत्राच्याम-
 नंसापुरुष्टतः। इनस्ययःसदनेगर्भमादधेगवांसुरुजमभ्यर्षतिव्रजम् ४ चाक्रिद्विषः
 पवत्कुत्वधोरसोमहौअदव्योवरुणोहुरुग्रयते । असाविभिन्नोवृजनैपुयज्ञियोऽप्यो
 नयथेवंपयःकनिक्वत् ५ ॥ २ ॥

म राजा पञ्च कविः पयमानः सोमो जगती ।

७८ प्रराजावाचंजनयन्नसिप्यददुप्रोवसानोअभिगाइयक्षति । गन्गातिरि-
 प्रमविरस्यतान्याद्योद्धोद्वानामुपयातिनिष्कतम् १ इन्द्रायसोमुपरिपिच्यसेनु-
 भिनृचक्षांऊभिःकविरज्यसेवने । पृथिहितस्तुतयःसन्तियातवेसहस्रमश्वारंय-
 श्मपुदः २ समुद्रियांअप्सरसोमनीपिणयासानाअन्तरभिसोमंसक्षरन् । ताइ

हिन्यन्तिहर्नयस्यसक्षिणियाचन्तेसुन्नपवमानमक्षितम् ३ गोजिन्नःसोमोरथुजि-
 हिरण्युजित्स्वुजिद्वजित्पवतेसहस्रजित् । यदेवासश्चक्रिरेपीतयेमदंस्वादिसुदं-
 प्समरुणंसयोभवंम् ४ एतानिसोमपवमानोअस्मयुःस्तयानिकृण्वन्द्रविणान्य-
 यंसि । जुहिदाशुमन्तिकेदूरकेच्चयउर्वागव्यातिमभयंन्ननस्कृधि ५ ॥ ३ ॥

अचोदसः पञ्च कविः पवमानः सोमो जगती ।

७९ अचोदसो नोधन्वन्त्विन्दवुःप्रसुवानासोवृहाद्वेषुहरयः । विचुनशान्द्र-
 पोअरांतयोऽर्थो नंशान्तसनिनपन्तनोधियः १ प्रणोधन्वन्त्विन्दवोमद्व्युतोधना-
 वायेभिरवतो जुनीमसि । तिरोमतस्यकस्यचित्परिहृतिव्यधना निवुश्वधाभरे-
 महि २ इतस्वस्याअरांत्याअरिर्हिपउतान्यस्याअरांत्यावुंकोहिपः । धन्वन्नत-
 ष्णासमरीतताअभिसोमजुहिपवमानदुराधयः ३ द्विवितेनभांपरमोयआद्वे-

पृथिव्यास्तेरुहःसानविक्षिपः । अद्रयस्वावपसतिगोरधित्वर्य १ एतुवाहस्ते-
 दुहमनीषिणः १ एवातद्वन्दोसुभवंसुपेशंसंरसंतुञ्जन्तिप्रथमाअभिश्चिपः । नि-
 दानदंपवमानितारिपआवित्तेशुत्सोभवतुप्रियोमदः ५ ॥ १ ॥

सोमस्य पञ्च वसुर्भारद्राजः पवमानः सोमो जगती ।

८० सोमस्यधारापवतेनचक्षसक्तेनदेवान्हवतेदिवस्परि । बृहस्पतेरुवथेना-
 विद्विद्युतेसमुद्रानेनसवनानिविव्यचुः १ यंत्वावाजिन्नद्रयाअभ्यनूयतायोहतं
 योनिमारोहरिद्युमान् । मथोनामायुःप्रतिरन्महिश्वइन्द्रायसोमपवसेवपाम-
 दः २ एन्द्रस्यकुक्षापवतेमदितंमऊर्जवसानःश्वसेसुमुद्गलः । प्रत्यङ्गसविश्व-
 भवंनाभिपप्रथेकीळन्हरिरत्यःस्यन्दतेवपां ३ तंवादेवेभ्योमधुंसचमंनरःसह-
 स्धारंदुहतेदज्ञाक्षिपः । नभिःसोमप्रच्युतेप्रावाभिःसतोविश्वान्देवाँआपंवस्वास-

हसजित् ४ तंवाहस्तिनोमधुमन्तमद्रिभिर्दुहन्त्यप्सुवृषभंद्वाक्षिपः । इन्द्रसोम-
मादयन्दैव्यंजनुंसिनवोरिवोमिःपवंमनोअर्धसि ५ ॥ ५ ॥

म सोमस्य पञ्च वसुभारद्राजः पक्मानः सोमो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

८१ प्रसोमस्यपवंमानस्योर्मयुद्दन्द्रस्ययन्तिजठरसुपेशसः । दधायदीमुधी-
तायशासागवांदानायशूरमृदमन्दिपुःसुताः १ अच्छाहिसोमःकल्शौअसिंध्य-
ददत्योनवोक्त्वारयुवतीनिर्वपा । अथादिवानामुभयस्यजन्मनोविद्वाँअश्रोत्यमुत-
इतश्चयत् २ आनःसोमपवंमानःकिरावस्विन्दोभवमृषवाराथसोमहः । शि-
क्षावयोधोवसवेसुचेतुनामानोगधमरिअस्मत्परासिचः ३ आनःपूषापवंमानः
सुरातयोमित्रोर्गच्छन्तुवरुणःसुजोपंसः । बहुरपतिर्मरुतोवायुरथिनात्वष्टास-

वितानुयमासरस्वती ४ उभेद्यावापृथिवीविश्वमिन्वेअर्धमादेवोअदितिर्विधाता ।
भगोनृशंसुर्वे १ न्तरिक्षं विश्वे देवाः पर्वमानं जुपन्त ५ ॥ ६ ॥

असावि पञ्च वसुधार्द्राजः पवमानः सोमो जगती । अन्या भिष्टुप् ।

८२ असावितोमोअरुषोवृपाहरीराजैवदस्मोअभिगाअं चिकदत् । पुनानो
वारप्येत्यव्ययं श्येनो नयोनिधृतवन्तमासदम् १ क्विवैधस्यापर्येषिमार्हिन्म
त्योनमृष्टोअभिवाजंमर्षसि । अप्रसेधन्दुरितारोममृकयधृतं वसानुःपरियासि
निर्णिजम् २ पुर्जन्यः पृितामंहिपस्यपृणिनोनाभांपृथिव्यागिरिपुक्षयंदधे ।
स्वसारुआपोअभिगाउतासरत्सं प्रावभिर्नसते वीतेअध्वरे ३ ज्ञायेवपत्या
वधिदेवमंहसेपजायागर्भद्राणुहिब्रवीमिसे । अन्तवर्णिषुप्रचरासुजिवसेऽनिन्द्यो

वृजनेसोमजागृहि ४ यथापूर्वैभ्यःज्ञातसाभमृद्यःसहस्रसाःपुर्ययावाजामिन्यो ।
एवापवस्वसुवितायुनव्यसेतवंप्रतमन्वापंःसचन्ते ५ ॥ ७ ॥

पवित्रं वे पञ्च पवित्रः पवमानः सोमो जगती ।

८३ पवित्रंतेवितंतं ब्रह्मणस्पतेप्रभुगान्त्रोणिर्षयैविविश्वतः । अतंसतनूनंतदा-
मोअंभुतेशतासुइद्वहंतस्सत्समांशत १ तपोष्युवित्रंविततंदिवस्पृदशेचिन्तो
अस्पृतन्तंवोव्यास्थिरन् । अवन्त्यस्यपवीतारमाशवोदिवस्पृष्टमधितिष्ठन्तिचे-
तसा २ अरुरुचदुपसःपुंशिरम्रियउक्षाविंभतिभुर्वनानिवाज्युः । मायाविनोम-
मिरअस्पमायथानुचक्षंसःपुतरोगर्भमादंधुः ३ गुन्धुर्वेइत्यापृदमंस्परक्षतिपाति
देवानांजनिमान्यद्भुतः । गुन्धगातिरिपुंतिथयांनिषाधतिःसुकुचंमामधुनोभुक्षमां-

शत ४ हविर्हविष्मोमहिसद्भुव्यंनभोवसानुःपरियास्यध्वरम् । राजांपुवित्रं-
रथोपाज्जमारुहःसहस्रभृष्टिर्जयसिश्चर्वोबृहत् ५ ॥ ८ ॥

पवस्य पञ्च प्रजापतिर्वाच्यः पवमानः सोमो जगती ।

८४ पर्वस्वदेवमादंनोविचर्षणिर्प्साइन्द्रांयवरुणायायवे । कृधीनोअथव-
रिवःस्वस्तिमदुरुक्षितौगुणोहिदैव्यंजनम् १ आयस्तस्थौभुवनान्यमर्त्योविश्वा-
निसोमःपरितान्यर्षति । कृण्वन्त्संचृतीवचृतंमभिष्टंयइन्दुःसिषकत्युषसंनसूयः २
आथोगोभिःसुज्यतओर्षधीज्वादेवानांसुस्रइषयन्नुपावसुः । आविच्युतापवतेधार-
यासुतइन्द्रसोमोमादयन्दैव्यंजनम् ३ एषस्यसोमःपवतेसहस्रजिष्ठिन्यानोवा-
चामिषिरामुर्वुधम् । इन्दुःसमृद्रमुदियतिवायुभिरेन्द्रस्यहादिकलशोषुसिदति ४

अभित्यंगावः पयसापयोवृषंसोमंश्रीणान्तिमृतिभिः स्वविदंम् । धनंजयः पवते
 कृत्योरसोविप्रः कविः काण्ठेनास्वर्चनाः ५ ॥ १ ॥

इन्द्राय द्वादश वेनो भार्गवः पवमानः सोमो जगती । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

८५ इन्द्रायसोमसपुतः परिस्रवापामीवाभवतुरक्षसासह । मातेरसं स्यमत्स-
 तद्वयावेनोद्राविणस्वन्तइहसन्तिवन्दवः १ अस्मान्तसंमयेपवमानचोदयदक्षो
 देवानामसिहिप्रियोमदः । जहिशत्रूरभ्याभन्दनायतः पिवेन्द्रसोममवनेमृधो
 जाहि २ अदन्धइन्दोपवसेमुदितमआत्मेन्द्रस्यभवसिधासिरुनुमः । अभि
 स्वरन्तिवहवोमनीषिणोराजानमस्यभुवनस्यनिंसते ३ सहस्रंणीथः शतधारो
 अहुतइन्द्रापेन्दुः पवतेकाम्युमधु । जयन्क्षेत्रंभ्यर्पाजयंज्ञपत्रुंनोगातुकुणसो
 ममीशुः ४ कनिक्कदक्कलशेगोभिरज्यसेव्यं ९ व्यर्थं समयावारमर्धसि । मर्मज्य-

मानो अथो नसानसिरिन्द्रस्य सोमजठरे समक्षरः ५ स्वादुःपवस्वदिव्यायुजन्म-
 ने स्वादुरिन्द्राय सुहवी तु नाशे । स्वादुर्मित्राय वरुणाय वायवे बृहस्पतये मधुर्माँ अ-
 दाभ्यः ६ ॥ १० ॥ अत्यं मृजन्ति कलशो दशाक्षिपुः प्रविप्राणां मतयो वा चर्द्दरेते ।
 पर्वमाना अभ्यर्पन्ति सृष्टिमेन्द्रं विशन्ति मदिरासु इन्द्रवः ७ पर्वमानो अभ्यर्पा
 सुवर्षैर्मुर्वैर्गन्धर्वैर्तिमहिशमैः सप्रथः । मार्किनो अस्य परिबृतिरीशतेन्द्रो जयं मत्व-
 याथ नथनम् ८ अधियामं सथाद्दृषभो विचक्षणो ऽरुरुचद्विदिवो रौचुना कविः ।
 राजापुत्रमत्यैतिरोस्वदिवः प्रियर्षदुहतेन चक्षसः ९ दिवो नाके मधुजिह्वा अस-
 श्वतो वेनादुहन्त्युक्षणां गिरिशाम् । अप्सुद्रप्सं वा वृथानं संसुद्र आसिन्धोरुर्मिधु-
 मन्तं पवित्र आ १० नाके सुपूर्णं मुंपपासिवांसं गिरौ वेनानां मकपन्तपूर्वाः । शिशुं
 रिहन्ति मतयः पनिप्रतां हिरण्यधं शकुनक्षामां णिस्थाम् ११ ऊर्ध्वोर्गन्धुर्वा अधिना-

केशस्थाद्विध्वारूपप्रतिचक्षणोभस्य । भानुःशूक्रेणशोचिषाव्यधौत्पारुस्व-
द्रोदसीमातराशुचिः १ २॥ १ १॥ इति शा० सं० नवमे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ९ ॥ ४॥

म तेषाचत्वारिंशत्सवमानः सोमो जगती । आद्यानां दशानामाकृष्टा माषाः । ततो दशानां
सिकता निवावरी । ततो दशानां पृश्नपोऽजाः । ततो दशानां त्रय ऋषिगणाः ।

ततः पञ्चानामग्निः । अन्त्यानां तिसृणां भृत्सभदः ।

८६ प्रतआशवःपवमानधीजवोमदाअर्पनिरघुजाइवत्मना । विव्याःसंपु-
र्णामधुमन्तद्वन्द्वोमुदन्तमासुःपरिकोदांमसते १ प्रत्तेमदासोमदिरासंआश-
वोऽसृक्षतरथ्यासोयथापृथक् । धेनुर्नवत्संपयसाभिवृषिणामिन्द्रमिन्द्रवोमधु-
मन्तऊर्मयः २ अत्योनहियानोअभिवाजर्मर्षस्वर्विकोदांद्विवोअद्रिमातरम् ।
वृषाणविवेअधिसानोअव्यधेसोमःपुनानईन्द्रियायुधायसे ३ प्रतआश्विनीःपव-

मानधीजुवोदिव्याअसुभ्रन्पयंराधरीमणि । प्रान्तकैपयःस्थाविरैरसुक्षतयेत्वा
 मजल्पुषिपाणवेधसः ४ विश्वाधामानिविश्वचक्षुःभवसःप्रभोस्तेसतःपरियन्ति
 केतवः । व्यानदिःपवसेसोमधर्माभिःपतिविश्वस्यभुवनस्यराजसि ५ ॥ १२ ॥
 उभयतःपवंमानस्यरश्मयोध्रवस्यसतःपरियन्तिकेतवः । यदीपुवित्रेअधिमुज्यते
 हरिःसत्तानियोनाकलशेषुसीदति ६ यज्ञस्यकेतुःपवतेस्वध्वरःसोमोदेवानामु-
 पयातिनिकेतम् । सहस्रधारःपरिकोशमर्षतिवृषापुवित्रमत्येतिरोरुवत् ७ रा-
 जांसमुद्रन्द्योश्रविगाहतेऽपामभिंसंचतेसिन्धुपुश्रितः । अर्धस्यात्सानुपवमानो
 अव्ययनाभापुषिव्याधुरुणामहोदिवः ८ दिवोनसानुस्तनयन्नचिकद्द्वयोश्च्यस्य
 पृथ्वीच्यधर्माभिः । इन्द्रस्यसुख्यंपवतेविवेदत्सोमःपुनानःकलशेषुसीदति ९
 ज्योतिर्द्वेज्ञस्यपवतेमधुप्रियांपुतादेवानांजनिताविभूवसुः । दधातिरत्नंस्वधयोरे-

पंचमदिन्तमोमत्सरइन्द्रियोरसः १० ॥ १३ ॥ अभिक्रन्दं क्लेशं वा ज्यर्ष
 त्पित्तद्विषः ज्ञातयारोविचक्षणः । हरिर्मित्रस्य सदनेषु सीदति मर्मज्ञानो ऽविभिः
 सिन्धुभिर्वर्षा ११ अग्रेसिन्धूनां पर्वमानो अर्पय प्रेवाचो अग्नि योगो पुंगच्छति ।
 अग्रेवाजस्य भजते महाधुनं सद्युधः सोतभिः पयते वर्षा १२ अथं मतवाञ्छकुनो-
 यथाहितो ऽव्येससारपयं मनज्जमिणां । तव कत्वारोदंसी अन्तराकेवेशुचिर्धियाप-
 वते सोम इन्द्रते १३ द्रापिं वसानो यजतो दिविरपुशं मन्तरिक्षप्राभवं नुव्वर्षितः । स्व-
 जज्ञानेन भसाभ्यक्रमीत्पुलमं स्यापुत्रमाविंवा सति १४ सोअस्य विशो महिदाम
 यच्छति योस्य धामं प्रथमं वपानशे । पृदं यदस्य परमेव्यो मुन्यतो विध्वा अभिसंया-
 तिसंयतः १५ ॥ १४ ॥ प्रोअंयासीदिन्दुरिन्द्रस्य निष्कतं सखा सख्युर्न प्रमिनाति संगि-
 रम् । मयैइव युजतिभिः समर्षति सोमः क्लेशो ज्ञातयां प्रापथा १६ प्रवोधि यो मन्द्र-

युवाँचिपुन्युवःपनस्युवःसुवसनेवक्रमुः।सोमंमनीपाअभ्यनूवतस्तुभोऽभिधेनवुः
 पयसेमशिथयुः १७ आनःसोमसुंयताँपुष्युपीमिषुमिन्दोपवस्वपवमानोअसि
 धम् । यानोदोहतेन्निरहन्नसंश्रुपीक्षुमद्वाज्वन्मधुमत्सुवीर्यम् १८ वृषामतीनांपवते
 विचक्षणःसोमोअह्नःप्रतरीतोपसोदिवः। क्राणसिन्धुनांकलशौअवीवशादिन्द्रस्य
 हायाँचिश्नमनीपिभिः १९ मनीपिभिःपवतेपुर्व्यःकविर्नीभ्युतःपरिकोभौअ-
 चिकदत् । त्रितस्युनामंजनयुन्मधुक्षुरदिन्द्रस्यवायोःसख्यायकतैवे २० ॥१५॥
 अयंपुनानउपसोविरोचयदयंसिन्धुभ्योअभवदुलोककृत् । अयंनिःस्रतदुहान-
 आशिरसोमोहृदेषवनेचारुमत्सरः २१ पवस्वसोमदिव्येषुधामंसुसजानइन्दो
 कलशेषुवित्रआ । सीदन्नितन्दस्यजठरेकनिकदन्नभिर्भुतःसूर्यमारोहयोदिवि २२
 अद्रिभिःस्रतःपवसेपुवित्रआइन्दुविन्द्रस्यजठरेव्वाविशान् । त्वंनृचक्षांअभवोवि-

चक्षणसोमगोत्रमङ्गिरोभ्योऽवृणोर्ष २३ त्वांसोमपवंमानंस्वाभ्योऽनुविप्रांसो
 अमदन्नवस्यवंः । त्वांसुंपूर्णआभंरद्विवस्परिन्दोविश्वाभिर्मतिभिःपरिरक्तम् २४
 अन्धेषुनानंपरिवारंजमिणाहरिनवन्तेअभिसस्येनवंः । अपामूपस्येअध्यायवंः
 कविस्मत्स्ययोनानामहिपाअहैषत २५ ॥ १६ ॥ इन्दुःपुनानोअतिगाहतेमधोवि-
 श्वानिकृणवन्सुपथानियज्यवे । गाःकृणवानोनिणिंजंहर्षतःकविरत्योनकीळन्प-
 रिवारमर्षति २६ असश्वतःज्ञातघाराअभिश्चियोहरिनवन्तेऽवताडदन्धुवंः । क्षि-
 पोमृजान्तिपरिगोभिरावृतंततीयेषुष्ठेअधिरोचनेदिवः २७ तवेमाःप्रजादिव्यस्य
 रंतसस्त्वविश्वस्यभुवंनस्यराजसि । अथेदंविश्वंपवमानतेवज्ञेत्वमिन्दोप्रथमोधा-
 मथाअंसि २८ त्वंसंमुद्रोअंसिविश्वविकेवेतवेमाःपश्चप्रदिशोविधर्मणि । त्वंयां
 चंपृथुर्वोचातित्वाभिप्रेतव्योतीप्तिपवमानसूर्यैः २९ त्वंपृथिव्यैरजंसोविधर्मणि-

द्वेभ्यःसोमपवमानपुषसे । त्वामुद्दिजःप्रथमाअंगृभ्णततुभ्येमाविश्याभुवनानि
 वेमिरे ३० ॥ १७ ॥ प्रेभृत्पतिवारसुव्ययुवपुवनेववचकद्वरिः । संधी-
 तयोवावशानाअनुपतशिर्धुरिहन्तिमतयःपनिप्रतम् ३१ ससूयस्यरिमभिःपरि-
 व्यततन्तुतन्वानास्त्रिवृत्यथाविदे । नयन्नतस्यंप्रशिपोनवीयसीःपतिर्जनीनामुप-
 यातिनिष्कतम् ३२ राजासिन्धुनांपवतेपतिर्दिवक्त्रतस्यंयानिपुथिभिःकनिंकद-
 त् । सहसंधारःपरिपिच्यतेहरिःपुनानोवांचंजनयन्नुपांसुः ३३ पवंमानमहा-
 णांविधावसिसरोनच्चित्रोअव्यंयानिपव्यंथा । गभस्तिपतोनभिरद्रिभिःसुतोमहे-
 दाजायुधन्यायपन्वसि ३४ इपुमूर्जैपवमानाभ्यर्षसिर्युनेनवंसुकलशोषुसीद-
 सि । इन्द्रायमहामद्योमदःसुतोद्वियोविष्टुभभउपमोधिचक्षणः ३५ ॥ १८ ॥ सस-
 स्वसारोअभिमातरःशिशुंनवजज्ञानंजेन्यैविपुश्चितम् । अपांगान्युर्वीद्व्यंनचक्ष-

संतोमंविश्वस्यभुवंनस्यराजसे ३६ ईशानइमाभुवनानिवीथसियुजानइन्दो
 हरितःसुपुण्यैः । तास्तेक्षरन्तुमधुमद्धतंपयस्त्ववद्वतेसोमतिष्ठन्तुकृष्टयः ३७ त्वं
 नचक्षांसिसोमविश्वतःपवंमानवपभुताविधांसि । सनःपवस्ववसुमद्धिरण्य-
 वद्वयस्यामभुवनेपुजीवसे ३८ गोवित्पवस्ववसुविद्धिरण्यविद्रेतोधाइन्दोभुवने-
 ध्यापितः । त्वंसुवीरोअसिसोमविश्ववितंत्वाविप्राउपंगिरेमअसिते ३९ उन्मध्वं
 ऊर्मिर्वनाअतिष्ठिपदपोवसानोमहिषोविगाहते । राजापुवित्ररथोवाज्जमारुह-
 त्सहस्रमृष्टिर्जयतिश्रवोवृहत् ४० ॥ ११ ॥ सभुन्दनाउदिपतिप्रजावतीविश्वायु-
 विंश्याःसुभराअहंदिंवि । ब्रह्मप्रजावद्रयिमश्वपस्त्वंप्रतिइन्द्राविन्द्रमस्मभ्यंयाचता-
 त ४१ सोअग्नेअक्लाहरिर्हृयोमदःप्रचेतसाचेतयतेअनुद्युभिः । द्वाजनायातयंन्नन्त-
 रीयेतेनराचुशंसुदैव्यंचयुर्वरि ४२ अज्जतेव्यज्जतेसमज्जतेकतुरिहन्तिमधुनाभ्यज्ज-

ते । सिन्धो रूच्छासेषु तथन्तमुक्षेणं हिरण्यपावाः पशुमासु गृभ्णते ४३ विप्रश्चिते पव-
 मानायगायतमहीनधारत्यन्धो अर्थति । अहिर्नजूर्णमिति सर्पति त्वचुमत्यो न की-
 लन्नसरदृषा हरिः ४४ अग्ने गोरजाप्यस्तविष्यते विमानो अङ्गां भुवनेष्वर्षितः ।
 हरिर्धृतकुः सुदृशी को अर्णयो ज्योतिरिथः पवते राय ओक्थः ४५ ॥ २० ॥ अस्तर्जि
 स्क्रभो विव उच्यते मद्ः परं विधातुर्भुवनान्यर्षति । अंशुं र्हन्ति मत्तयः पनिमत्तं
 शिरायदिनिर्णिजं मरिषिणो ययुः ४६ प्रते धारा अत्यण्यनिसेद्यः पुनानस्य संयतो
 यन्ति रंहयः । यद्गोभि रित्वोचुर्भवोः समज्यस आसुवानः सोमकलशोपुसी वासि ४७
 पवस्व सोमक्रतु विव उच्यो ज्यो वारे परिधातु मधुप्रियम् । जहिविध्वं ब्रक्षस इन्दो
 अत्रिणो बृहददे मविद्यथे सुवीराः ४८ ॥ २१ ॥

प तु नवोशना पवमानः सोमस्त्रिष्टुप् ।

८७ प्रतुद्रं वपरिकोशानिपीदनुभिः पुनानो अभिवाजं मर्षं । अश्वं न तवावाजिनं
मर्जयन्तो ऽच्छावर्हिरज्ञानाभिर्नयन्ति १ स्वायुधः पवते देव इन्द्रशस्तिहावृजनं
रक्षमाणः । पितृदेवानां जनिता सुदक्षो विष्टुमभो दिवो धरुणः पृथिव्याः २ ऋषिर्विप्रः
पुरएता जनानामुर्ध्वरिजुशनाकाव्येन । सार्चिद्वेदनिहितं यदासामपीड्यं ३ गु-
ह्यं नामगोनाम् ३ एषस्य ते मधुमाँ इन्द्रसोमो वपावृष्णे परिपुवित्रे अक्षाः । सह-
स्रसाः शतसामूर्दिदावाशश्वत्समं वर्हिरावाज्यं स्यात् ४ एते सोमा अभिगव्या सह-
स्रामहेवाजायामृतायुश्रवांसि । पवित्रेभिः पवंमाना असुप्रञ्ज्वस्यवो निपुतनाजो
अत्याः ५ ॥ २२ ॥ परिहिष्मा पुरुहृतो जनानां विश्वासं रद्वो जनाप्यमानः ।
अथामरश्वेन भूतप्रयांसि रयितुज्जानो अभिवाजं मर्षं ६ एषसुवानः परि सोमः प-

वित्रेसर्गो नसृष्टो भवधावुदवी । तिरमेधिज्ञानो महिषो नशङ्केगागुप्यन्नभिर्दूरो न
 सत्वां ७ एषायथौ परमादन्तरद्रेः कृचिसतीरुर्वेगाविवेद । दिवो नविद्युत्सतनय-
 न्यधैः सोमस्यते पवत इन्द्रधारां ८ उतस्मरांशो परिथासिगोनामिन्द्रेण सोमसुर-
 थंपुनानः । पूर्वारिषो बृहतीजो रदानो शिंशिक्षांशो चो वस्तवता उतपृष्टत् ९ ॥ २३ ॥

अयं सोमोऽष्टावुशना पवमानः सोमश्चिष्टम् ।

८८ अयं सोम इन्द्रतभ्यं सुन्वेतुभ्यं पवते त्वमस्य पाहित्वं हयं च कपे त्वं ववप इन्दु-
 मदाय युज्याय सोमम् १ सङ्ग्रथोनभुरिषाळयो जिमहः पुरुणि सातयेवसूनि । आ-
 दीविश्वानहुव्याणि जाता स्वर्पातावनं ऊर्ध्वानवन्त २ वायुर्नयो नित्युत्वा इष्टयांसा-
 नासत्येव हवथाशं विषः ॥ विश्वयारोद्रविणो दाइवत्सन्पुवधी जवनो ऽसिसोम ३
 इन्द्रो नयो महाकमणिचक्रैर्हन्ता वृत्राणामसिसोमपुर्भित् । पृष्टो नहित्वमहिना-

साहन्ताविश्वस्यासिसोमदरयोः १ अग्निर्नयोवनआसृज्यमानोवृथापाजांसिकु-
 णतेनदीर्घु । जनो नयुध्वामहततपुद्विरियत्तिसोमः पर्वमानजामिंम् ५ एतेसो-
 माअतिवाराणयव्याद्विद्यानकोशासोअश्ववर्षाः । वृथासमुद्रांसिन्धवो ननीर्चाः
 सुतासोअभिकलदाँअसृग्मन् ६ शुष्मीशार्धो नमास्तं पवस्वानभिज्ञास्ताद्विद्याय-
 थाविद् । आपो नमूक्षुस्तं मतिर्भवानः सहस्राँप्साः पतन्नापाणनयुज्ञः ७ राज्ञो नुते
 वरणस्य ब्रतानिवृहद्वभिरितवंसोमधाम । शुचिष्टुमंसिप्रियो नमिन्नो वृक्षारयो अर्घु-
 मेवासिसोम ८ ॥ २४ ॥

सोस्य सप्तोक्षना पवपातः सोमस्त्रिष्टुप् ।

८१ प्रोस्यवर्द्धिः पृथ्याभिरस्यान्विदो नवाष्टिः पर्वमानो अक्षाः । सहस्राँधारो अस-
 द्रव्यं १ रसेमातुरुपस्येवन आचुसोमः १ राजासिन्धूनामवसिष्टवासं कृतस्युनव-

मरुहद्रजिष्ठाम् । अप्सुद्रप्सोवावृषेभ्येनजंतोदुहईपितादुहईपितुर्जाम् २सिंहंनस-
 न्तमध्वोअयासंहारिमरुपांदिबोअस्यपतिम् । शारोयुत्सुप्रथमःपृच्छतेगाअस्यचक्ष-
 सापरिपाल्युक्षाश्मधुपृष्ठधोरमयासुमभ्रंरथेयुञ्जन्त्युरुचक्रुव्वम् । स्वसारईजाम-
 योमर्जयन्तिसनाभयोवाजिनमूर्जयन्ति ४ चतस्रईधृतदुहःसचन्तेसमानेअन्त-
 धरुणेनिपचाः । ताईसर्पन्तिनमसंसापुनानास्ताईविभ्रतःपरिपन्तिपूर्वीः ५ विष्टि-
 र्भोदिवोधरुणाःपृथिव्याविधात्रतक्षितयोहस्तेअस्य । असंजउत्सोगुणतनियुत्वा-
 न्मध्वोअंशुःपवतइन्द्रियायं ६ बन्वन्नवातोअभिदेववीतिमिन्द्रायसोमवज्रहापव-
 स्व । आनिवमहःपुरुश्चन्द्रस्पर्शायःसुवीर्यस्यपतयःस्याम ७ ॥ २५ ॥

म हिनवानः पद्मसिष्ठः पयमानस्त्रिष्टुप् ।

१० परिहिन्यानोजनितारोदंस्पोरथोनवाजंसनिष्पन्नयासीत् । इन्द्रंगज्जवा-

युधासंशिक्षानोविश्ववसुहस्तयोरादधानः १ अभिचिद्रूपं वृषं वयोधामाङ्गुपाणां-
 मवावदान्तवाणीः । वनावसानोवरुणो नसिन्धुन्चिरन्नुधाधं यत्तेवायीणि २ दारंग्रा-
 मः सर्ववीरः सहंवाञ्जितापवस्वसन्तिताधनानि । त्रिगमायुधः क्षिप्रवन्वासुमत्स्वधां-
 ङ्गः साहान्पतनासुशार्त्तन् ३ तुरुगं व्यतिरभं यानिकुणवत्समीचीने आपवं स्वापुर-
 न्यी । अपः सिपांसत्रुपसः स्वर्गः संचिक्रदोमहो अस्मभ्यं वाजान् ४ मत्सिं सोम-
 वरुणं मत्सिं मित्रं मत्सीन्द्रं मिन्दोपवमानविष्णुं म् । मत्सिं शार्धो मारुतं मत्सिं दे-
 वान् मत्सिं महामिन्द्रं मिन्दोमदाय ५ एवाराजोवृकतुमाँ अभेनु विश्वाधनिद्रादुरिता-
 पवस्व । इन्द्रोसूक्तायुवचसेवयोधायुषं पातस्वस्तिभिः सदानः ६ ॥ २६ ॥ इति
 शाकल्यसंहितायां सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ३ ॥

असर्जिकशयपःपरिसुवानःसाकमुक्षपञ्चनोधाअधिपत्कण्वःकानिक्रन्तिप्रस्कण्वःप्रसेनानीअनुर्विधा-
 तिद्वोदासिःप्रतर्दनोस्वमेपाष्टापआशादाद्यंतृचंवासिष्टोपशयदुचराशवपृथक्वासिष्टाइन्द्रमथतिर्वृणगणोम-
 न्यरुपमन्युर्व्याप्रिपाच्छक्तिःकर्णश्रुनृकीकोवसुक्रइतिचतुर्दशपराशरोन्त्याःकुत्सोभिन्नोद्गादकाश्वरीप-
 क्रजिन्धाचानुष्टुभंहृदृहत्सुपान्साहर्वतापाष्टौरेभसूनुकाशयपौबृहत्याधाधीनवंतेनव ।

असर्जि पङ्कशयपः पवपानः सोमस्त्रिष्टुप् ।

११ ॐम् असर्जिवकारश्च्यथयाजोधिपामुनोताप्रथमोसंनोषी । दशास्वसा-
 रोअधिसानोअव्येऽजान्तिवह्निसदंनान्यच्छ १ वीतीजनस्यदिव्यस्यकठयैरधिसु-
 वानोतंहृद्व्येभिस्त्रिन्दुः । प्रयोनभिस्त्रमृतोमर्त्येभिर्मर्मुजानोऽविभिर्गोभिर्द्विः २
 वपावृष्णरोरुवदंशुरस्मैपवमानोरुवादीर्तेपयोगोः । सहस्रमुकापृथिभिर्वचोविद-
 ध्वस्मभिःसुरोअपुंविपयानि ३ रुजाहृजाविद्रक्षसुःसदांसिपुनानइन्दकर्णुहिवि

वाजां । वृथोपरिष्टात्तुज्जतावृधेनयेअन्तिद्वारादुपनायमेयाम् १ सप्रतृवन्नवधसे
 विश्ववारसक्तायपृथःकणुहिप्राचः । येदुःपहासोवृनुयावृहन्तस्तांस्तीअश्यामपुरु-
 क्तपुरुक्षो ५ एवापुनानोअपःस्व १ गाअस्मभ्यंतोकातनयानिभूरि । शानःक्षेत्र-
 मरुथोतीपिसोमरुथोङ्गःसुयदृशयोरिरीहि ६ ॥ १ ॥

परि सुवानः पद कश्यपः पवमानः सोमसिद्धम् ।

१२ परिसुवानोहरिरंशुःपुवित्रेथोनसंजिसनयोहियानः । आपृच्छोकेकमि-
 न्द्रियंप्रयमानःप्रतिदेवाअजुपत्प्रयोभिः १ अच्छानुचक्षाअसरत्पुवित्रेनामृधा-
 नःकविरस्ययोनौ । सीदन्हेतेवृसदनेचमृपुमममृधयःससाविपाः २ प्रसुमे-
 धागातुविद्विश्वदेवःसोमःपुनानःसदएतिनित्यम् । भुवाद्विश्वेपुकाव्येषुरन्तानुज-
 नान्यतत्पञ्चधरिः ३ तवत्येसोमपवमाननियोविश्वेदेवास्त्रयएकादशासः ।

दशं स्वधाभिरधिसानो अर्थे मज्जन्ति त्वानुद्यः सप्रयुद्धीः ४ तत्रुसत्थं पर्वमानस्या-
 स्तु यत्र विभेकारवः संनसन्त । उपेतियद्वहे अकुणो दुलोकं प्रावुन्मनुंदस्येवेकरभी-
 कम् ५ परिसद्येव पशुमान्ति होतारान् जानसत्यः समितीरियानः । सोमं पुनानः
 कलशौ अयासोत्सीदन्मगोनमंहि योवनेषु ६ ॥ २ ॥

साकमुक्ष पञ्च तोषाः पवमानः सोमास्त्रिष्टुप् ।

१ ३ साकमुक्षो मर्जयन्त्सवसारो दशधीरस्य धीतयो धनुन्वीः । हरिः पर्यद्रव-
 जाः सूर्यस्य द्रोणानक्षेत्र्यो नवाजी १ संमातभिर्नाशिभुर्वावजानो वृथा दधन्वे
 पुरुवारो आद्रिः । मर्या नयोषामुभिर्न्यक्तं पन्संगच्छते कलशं उस्त्रियाभिः २
 उत्तपिष्यु ऊधुरध्यायाद्वन्दुर्वरिभिः सचते सुमेधाः । मूर्धानंगवः पर्यसा च मूष्व-
 भिश्चीणस्त्रिषुभिर्निकैः ३ सनोद्वेभिः पवमानरुदन्दोरियमुश्विनैवावजा-

नः । रथिरायतां मुशती पुरन्धिरस्मद्यं १ गादावनेवसनाम् ११ नूनीरयिमुपमा-
 स्वनवन्तं पुना नोवाताप्यं विश्वश्रन्दम् । प्रवन्दितुरिन्दोतार्यायः प्रातर्मक्षधियावं-
 सुजगन्ध्यात् ५ ॥ ३ ॥

अधिपपञ्च कण्वः पवमानः सोमास्त्रिष्टुप् ।

१४ अधियदांस्मिन्वाजिनीवशुभः स्पधीन्तेधियः सूर्येनविशः । अपोवृणानः
 पवतेकवीयन्ब्रजन्नपशुवधेनायुमन्मं १ द्विताण्यण्वत्तमत्स्यधामस्वविदेभुवना-
 निप्रथन्त । धियःपिन्वानाः स्वसरेनगावक्रतायन्तीरभिवावश्नुन्दुम् २ परिय-
 त्कविः काव्याभरतेद्रोनेरधोभुवनानिविश्यां । देवेषुयशोमतायुभषुन्दक्षांयरा-
 यः पुरुभपुनव्यः ३ श्रियेजातः श्रियआनिरियायुश्रियुंवयोजरितभयोदधाति ।
 श्रियुवसानाअमृतत्वमायुन्भवन्तिसत्यासामिथामितद्रौ ४ इषुमूर्जमभ्यं १ परि-

श्वंगामुरुज्योतिःकणुहिमस्तिदेवान् । विश्वानिहिसुग्रहातानितुभ्युपवमानुवा-
धसेसोमशत्रून् ५ ॥ ४ ॥

कनिकन्ति पञ्च पस्कणवः पवमानः सोमसिद्धिपु ।

१५ कनिकन्तिहरिरासुज्यमानुःसिद्वन्वनस्यजठरपुनानः । नभिर्युतःकु-
णुतेनिर्णिजंगभतोमृतीजनयतस्वधाभिः १ हरिःसृजानःपृथ्यामतस्येयतिंवा-
चमरितेवनावंम् । देवोदेवानांगुह्यानिनामाविकुणोतिवृह्णिवृवाचो २ अपा-
मिवेदुर्मयस्ततुराणाःप्रमनीयाइरतेसोममच्छं । नमस्यन्तीरुपच्यन्तिसंचाचिंवि-
शान्युशतीरुशान्तम् ३ तंमर्मजानंमहिधनसानावंशुंहन्त्युक्षणगिरिष्ठाम् । तंवा-
वशानंमतयःसचन्तेत्रितोर्बिभर्तिवरुणंसमुद्रे ४ इत्यन्वाचमुपवक्तेवहेतुःपुनान
इन्दोविद्यामनीयाम् । इन्द्रश्चयत्क्षयधुःसौभगायसुवीर्यस्यपतयःस्याम ५ ॥ ५ ॥

प्र सेतानीश्चतुर्विधातिः प्रतर्दनो दैवोदासिः पवमानखिद्युप् ।

अ. ७अ. ४

१६ प्रसेनानीःशूरोअग्रेथानांगुव्यद्यौतिहपतेअस्यसेनां । भद्रान्कण्वज्जेन्द्र-
हयान्सखिभ्यआसोमोवखारभुसानिदसे १ समस्युहरिहरयोमृजन्त्यश्वहृषैर-
निद्रितंनमोभिः । आतिष्ठतिरथमिन्द्रस्यसखाविद्द्वौएनासुमतिंयात्यच्छ २ स
नोदेवदेवतातेपवस्वमुहेसोमृप्सरसइन्द्रपानः । कण्वन्नपोवृष्युन्यामुतेमामुरोरा
नोवस्विस्यापुनानः ३ अजीतयेऽहतयेपवस्वस्वस्येसर्वततयेवहते । तदुद्गन्ति
विश्वेऽमेसखायुस्तदहंवरिमपवमानसोम ४ सोमःपवतेजनितामतीनांजनिता
दिवोजनितापृथिव्याः । जनिताग्नेजनिताभूयस्यजनितेन्द्रस्यजनितोतवि-
ष्णोः ५ ॥ ६ ॥ ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणामहिषोमृगाणांम् ।
श्वेनोगृधाणांस्वधित्तिर्वनानांसोमःपवित्रमत्यतिरेभंन् ६ प्रावीविपद्वाचक्रामिन

॥५२१॥

सिन्धुगिरिःसोमःपर्वमानोमनीषाः । अन्तःपश्यन्वृजनेमावराणयातिष्ठतिवृषभो
 गोपुंजानन् ७ समत्सरःपुत्सुबन्वन्नवांतःसहस्ररेताअभिवाजमर्व १ इन्द्रायेन्दो
 पर्वमानोमनीष्यंशुक्रोर्मिसीरयुगाइणपन् ८ परिप्रियःकलशैवैववातइन्द्रोयु
 सोमोरण्योमदाय १ सहस्रधारःशतवाजइन्दुर्वाजिनससिःसमनाजिगति ९
 सपुर्वोवसुविजयमानोमृजानोअप्सुदुह्नानोअद्रौ १ अभिश्रितपाभुवनस्य
 राजाविद्वद्वतुंवक्षणेपुयमानः १० ॥ ७ ॥ त्वयाहिनःपुतरःसोमपूर्वकर्माणि
 चक्रुःपवमानधिराः । वन्वन्नवांतःपरिधीरपोर्णुवीरोभिरश्वैर्मयवाभवानः ११
 यथापवथामनवेवयोथाअभिन्नहावांरिवोविह्वविष्मान् । एवापवस्वद्रविणंवधा-
 नइन्द्रेसंतिष्ठजन्मयायुधानि १२ पर्वस्वसोममधुमांक्रतावापोवसानोअधिसानो

अव्ये । अवद्रोणानिघृतवान्तिसीदमुदित्तमोमत्सरइन्द्रपानः १३ वृष्टिद्विवःशु-
 तथारःपवस्वसहस्रसावांजयुर्द्वर्वातौ । संसिन्धुभिःकलशैवावशानःसमुत्सि-
 याभिःप्रतिरन्नआयुः १४ एषस्यसोमोमृतिभिःपुनानोऽत्योनवाजीतरतीदरा-
 तीः । पयोनदुग्धमदितेरिपुरिमुर्विवगातुःसुयमोनवोह्ला १५ ॥ ८ ॥ स्वायुधः
 सेतुभिःपयमानोऽभ्यर्पुगुह्यंचारुनाम । अभिवाजंसतिरिवश्रवस्याभिवायुम-
 भिगादेवसोम १६ शिशुंजज्ञानंहर्षुतमृजन्तिशुम्भन्तिवह्निमरुतोगुणेन । कवि-
 गाभिःकाव्येनाकविःसन्त्सोमःपुवित्रमत्येतिरेभंन् १७ ऋषिमनायऋषिकत्स्व-
 र्पाःसहस्रंणीधःपद्वाःकवीनाम् । तृतीयधाममहिषःसिर्पासन्त्सोमोविराजम-
 नुराजतिषुप् १८ चमध्वच्छेनःशकुनोविभृत्वांगोविन्दुर्द्रुसआयुधानिविध्रत् ।

अपामूर्त्तिसचमानःसमुद्रंतुरीयं वामं महिषो विवक्ति १९ मर्या नशुभ्रस्तन्वं मु-
 ज्ञानोऽद्योनसत्वात्स नद्येधनां नाम् । वृषेवयुधापरिकोभामर्धुन कनिक्कदञ्चन्वोऽं रा-
 विवेश २० ॥ ९ ॥ पर्वस्वेन्दोपर्वमानो महोभिः कनिक्कदत्परिवाराण्यर्ध । की-
 लञ्चन्वोऽं राविंशपूयमान इन्द्रं ते रसो मदिरो मम तु २१ प्रास्य धारा बृहती रसुग्रह-
 को गोभिः कलजाँ आविवेश । सामं कृणवत्सामुन्यो विपुश्चित्कन्दनेत्युभिसहयुर्न
 जामिम् २२ अपृषन्नैपिवमानशत्रुं निप्रयानजारो अभिगीत इन्दुः । सिद्वन्वनेपु-
 शकुनो नपत्वासोमः पुनानः कलशेषु सत् २३ अतिरुचुः पर्वमानस्य सोमयो-
 र्वययन्ति सदुषाः सुधाराः । हरिरानीतः पुरुवारो अस्वचिकदत्कलशो देवयु-
 नाम् २४ ॥ १० ॥ इति शाकल्यसंहितायां नवमे मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ९ ॥ ५ ॥

अस्य प्रेषाष्टापञ्चाशत्पञ्चमानः सौमार्क्षसिद्धिः । आद्यद्वयस्य वसिसिद्धिः । द्वितीयस्येन्द्रमपतिवर्-
सिद्धिः । तृतीयस्य वृषगणो वार्गसिद्धिः । चतुर्थस्य मनुवर्गसिद्धिः । पञ्चमस्योपमनुवर्गसिद्धिः ।

षष्ठस्य व्याघ्रपादासिद्धिः । सप्तमस्य शक्तिवर्गसिद्धिः । अष्टमस्य कर्णश्रुद्वासिद्धिः । नवम-

स्य मृद्धीको वार्गसिद्धिः । दशमस्य वसुक्री वार्गसिद्धिः । अन्त्यानां

चतुर्दशानामुर्वा कुत्सः । शिष्टानां पराशरः ।

१७ अस्य प्रेषाहेमनाप्यमानोद्देवोद्देवभिः समं पृक्करसंम् । सुतः पुपित्रं पर्यातिरे-
भन्मिमेव सस्रं पञ्चमानिहातां १ भद्रावस्थांसमन्याः श्वसानो महान्कविर्निवर्चनान-
निशांसन् । आर्वाच्यस्वचुम्बोः प्यमानो विचक्षणो जागर्तुर्विद्ववर्वातौ २ समुद्रियो
मूच्यते सानो अर्वाच्यश्चस्तरौ यशासांक्षेता अस्मे । अभिस्वर्धन्वाप्ययमानो ययं पर्या-
तस्वस्तिभिः सदानः ३ प्रगायताभ्यर्चयामदेवान्त्सोमं हि नोतमहते धनाय । स्वादुः
पयति अतिवारमव्यमासीदातिकलशो देवयुनः ४ इन्दुदेवानामुपसहयमायन्त्स-

हस्वधारःपवतेमदाय । नाभिःस्तवानोअनुधामपूर्वमगात्रिन्द्रमहतेसौभगाय ५
 ॥ १५ ॥ स्तोत्रेणयेहरिर्पापुनानइन्द्रमदांगच्छतुत्तभराय । देवयाहिसुरधराधो
 अच्छाययंपातस्युतिभिःसदानः ६ प्रकाव्यंमशनेवद्रयाणोदेवोदेवानांजनिंमा
 धियक्ति । महिन्नतःभुचिबन्धुःपावकःपुदावराहाअभ्योतिरेभन् ७ प्रहंसासंस्तप-
 लंमन्यमच्छामादस्तंवृषगणाअयासुः । आङ्गव्यं१पवमानंस्त्रयायोदुर्मर्षनाकंप
 वदन्तिवाणाम् ८ सरंहतजरुगायस्यंजतिवृथाकीलन्तमिमतेनगार्धः । १ पुरीणसं
 कृणोततिमशंज्ञोदिवाहरिर्दहशेनकंमज्जः १ इन्दुर्वाजीपवतेगोन्योथाइन्द्रेसोमः
 सहइन्वन्मदाय । हन्तिरक्षोबाधतेपर्यरातीर्वारिवःकण्वन्यजनंस्वराजां १०
 ॥१२॥ अधधारंयामध्वापुचानस्तिरोरोमंपवतेअद्रिदुग्धः । इन्दुरिन्द्रस्यसख्यं
 जुंयाणोदेवोदेवस्यंमत्सरोमदाय ११ आभिप्रियाणिपवतेपुनानोदेवोदेवान्स्वेनु

रसेनपथन् । इन्दुधर्माण्युतुथावसानोदशाक्षिर्षोअव्यतसानोअव्ये १२ वृषा
 शोर्णाअभिकर्निकद्वानुदयश्चेतिपृथिवीमुतयाम् । इन्द्रस्येववृश्वराशुण्वआजौ
 प्रचेतयन्नपतिवाचुभेमाम् १३ रसाद्युःपयसापिन्वमानईरयथोपिमधुमन्तमुंशु-
 म् । पर्वमानःसन्तनिर्मोपिकण्वनिन्द्रायसोमपरिप्रेच्यमानः १४ एवापर्वस्वम-
 दिरोमदायोदप्राभस्वन्मयन्वधुसैः । परिवर्णभरंमाणोरुशान्तंगव्युर्नोअर्धपरि-
 तोमसित्तः १५॥१३॥ जुष्टीनइन्द्वेसुपथासुगान्युरौपवस्ववरिवांसिकण्वन् । प-
 नेवविष्वन्दुरितानिविप्रन्नधिष्णुनाधन्वसानोअव्ये १६ वाष्टिनोअर्षाद्वियाजिंशु-
 मिळावतीशान्नर्षाजोरदानुम् । स्तुकववीताधन्वाविचिन्वन्वर्षारिमाँअवराँइन्दो
 वायन् १७ अन्धिन्नविष्वप्रपितंपुनानक्रुजुंचंगातुंवाँजिनंचसोम । अत्योनकदो
 हरिरासंजानोमर्षोदिवधन्वपुस्त्यावान् १८ जुष्टेमदापदेवतातइन्दोपरिष्णुना-

न्यसानोअव्ये । सहस्रधारःसुरभिरदंब्धुःपरिस्रववाजंसातौनयह्ये १९ अरश्मा-
 नोयेद्रुथाअयुकाअन्यासोनसंसृजानासंआजौ । एतेशुकासोयन्वन्तिसोमादेवा-
 सस्ताउर्पयातापिवधै २० ॥ १४ ॥ एवानंददोअभिवेववीतिपरिस्रवन्भोअर्षी-
 श्रमपु । सोमोअस्मभ्यंकार्थंवहन्तैरयिंददातुवीरवन्तमुग्रम् २१ तक्षयदीमन-
 सेवेनंतोवारज्येष्ठस्यवाधमणिशोरनीके । आदीमायन्वरमावावशानाजुष्टं
 पतिंकलजोगावइन्दुम् २२ प्रदानंदोदिव्योदानुपिन्वक्रुतमत्तायंपवतेसुमेधाः ।
 धर्माभुंवहृज्जन्यस्यराजाप्ररिमभिर्दशाभिर्भारिभूम २३ पवित्रोभिःपदंमानोनु-
 चक्षाराजदिवानांमृतमन्यानाम् । द्विताभुंवद्रावुपतीरयुणामृतंभरत्सुभंतंचावि-
 न्दुः २४ अवाँइवुश्रवंसेसातिमच्छेन्द्रंस्यवायोरेभिधीतिमर्षासनःसहस्रावृहतीरि-
 पोदाभवांसोमद्रविणोवित्पुनानः २५ ॥ १५ ॥ देवाढ्योनःपरिपिच्यमानाःक्ष-

यंसुरारंथन्वन्तुसांसाः । आयुज्यवंःसुमतिविभवांराहेतारोनादिवियजोमन्द्रत-
 प्राः २ ६ एवायंयदेवतातेपवस्वमुहेसांमुत्तरसेद्वुपानः । महाश्रिद्धिमसिंहिताःसं-
 मयंकथिसुष्ठानरोदसीपुनानः २७ अश्विनकदोवृषाभिर्युजानःसिंहोनभीमोमन-
 संजयीयान् । अवांचानैःपृथिभिरंजिष्ठाआपवस्वसौमनसंनद्वन्द्वो २८ शतंधा-
 राद्वयजाताअसप्रन्तसहस्रमेनाःकवयोमृजन्ति । इन्दोसुनिर्बंदिवआपवस्वपुरण-
 तासिमहतोयनस्य २९ दियोनसर्गाअससप्रमहाराजानसिन्ध्रंप्रमिनातिथिरः ।
 पितृनपुत्रःकर्तुभिर्पतानआपवस्वविशेअस्थाअजीतिम् ३० ॥ १६ ॥ प्रतिधारा
 मधुमर्तारसप्रन्त्यारान्यपतोअत्येप्यव्यान् । पवंमानपवसेधामुगोनांजज्ञानःसु-
 यमपिन्योअकः ३१ कर्निकददनुपन्यामृतस्यंशुक्रोविभास्युमृतस्युधामं । सङ्-
 न्नापपवसेमत्सुरवान्हिन्यानोवाचमुतिर्भःकवीनाम् ३२ दिव्यःसुंपूर्णोऽत्रचक्षि

सोमपिच्युन्धारःकर्मणादेववीतौ । एन्दोविशाकूलशंसोमधानंक्रन्दंविहिस्सूर्य-
 स्योपरिशमम् ३३ तिस्रोवाचंईरयतिप्रवहिक्रतस्यधीतिब्रह्मणोमनीयाम् । गा-
 वीयन्तिगोपतिपृच्छमानाःसोमंयन्तिमृतयोवावजानाः ३४ सोमंगावोधि-
 यावावजानाःसोमंविप्रामतिभिःपृच्छमानाः । सोमःसुतःपूयतेअज्यमानःसोमं
 अकारिस्त्रिष्टुभःसंनवन्ते ३५ ॥ १७ ॥ एवानःसोमपरिषिच्यमानुआर्धवस्यपू-
 मानःस्वस्ति । इन्द्रमाविशवहृताखेणवर्धयावाचंजनयापुरन्विमम् ३६ आजा-
 गविविप्रकृतामतीनसोमःपुनानोअसदञ्जमर्षु । सर्पन्तियंमिधुनासोनिकांमा
 अध्वर्यवोरथिरासःसहस्ताः३७सपुनानउपसरेनधातोभेअंप्रारोदंसोविपआवः ।
 प्रियाचिद्यस्यंप्रियुसासंजतीसतुधनंकारिणेनप्रयंसत् ३८ सर्वंधितावर्धनःपूय-
 मानःसोमोसिद्धिंअभिनोच्योतिपावीत् । येनानुःपूर्वोपितरःपदज्ञाःस्वविदोअभि-

भाअद्रिमूणान् ३१ अक्रान्तसमुद्रः प्रथमेविधर्मजनयन्प्रजाभुवंनस्यराजा । वृषा
 एविनेअधिसानोअर्थेवृहत्सोमावावृषेसुवानइन्दुः १० ॥ १८ ॥ महत्तसो-
 मोमाहिपथंकारापांयद्भर्षोऽवृणीतदेवान् । अदंघादिन्द्रेपर्वमानओजोऽजानय-
 त्सूर्यज्योतिरिन्दुः ११ मत्सिवायुमिष्ट्येराधंसेचमत्सिमिन्नावरुणापूयमा-
 नः । मत्सिज्ञाधामारुतंमत्सिदेवान्मत्सिद्यावापृथिवीदेवसोम १२ ऋजुः
 पंक्वस्ववृजिनस्यहन्तापामीवांधमानोमृधश्च । अभिश्रिणान्पयःपयसाभि-
 गोनामिन्द्रस्वृत्वंतव्वृषंसखायः १३ मध्वःसूदंपवस्ववस्वउत्संवीरंचनआपंव-
 स्वाभगंच । स्वदस्वेन्द्रायपर्वमानइन्दोरथिंचनआपंवस्वासमुद्रात् १४ सोमं
 सुतोधारयात्पोनहित्वासिन्धुर्नानिममभिवाज्यक्षाः । आयोनिंबन्यमसदत्पुनानः
 समिन्दुगोभिरसरत्समुद्रिः १५ ॥ १९ ॥ एपस्यतेपवतइन्द्रसोमंश्चमपृथीरंच-

शतेतवस्वान् । स्वर्चक्षरारिःसुत्थञ्जुष्मःकामोनेयोदेवयतामसंजि १६ एषप्र-
 लनवयसापुनानस्तिरोवपांसिदुहितुर्दधानः । वसानुःशामत्रिवरुधमप्सहोतेव
 यत्तिसमनेपुरभान् १७ ननुस्वरेथिरोदेवसोमपरिस्रवचुन्वोःपयमानः । अत्सु
 स्वादिष्टोमधुमंक्रतावादेवोनयःसंचितासुत्थमन्मा १८ अभिवायुर्वित्यर्षागुणा-
 नोभिमित्रावरुणापयमानः । अभीनरंथीजवन्रथेषामभीन्द्रवर्षणंवज्जवाहु-
 म् १९ अभिवस्त्रांसुवसुनान्यर्षाभिधेनुःसदुधाःपयमानः । अभिचन्द्राभतवेनो
 हिरण्यभ्यश्वात्राथिनोदेवसोम ५० ॥ २० ॥ अभीनोअर्षादिव्यावसुन्यभिधि-
 श्वापार्थिवाषयमानः । अभियेनुद्रविणमश्रवामाभ्यार्षेयंजमदमिवन्नः ५१ अ-
 यापुवापवस्वनावसूनिमांश्चवद्भृदोसरसिप्रधन्व । द्रमश्रिदन्नवातोनेजतःपुरुमे
 धश्चिकवेनरंदात् ५२ उतनेएनांपवयापवस्वाभिश्चतेश्रवाद्यस्यतीर्थे । पृष्टिस-

भ्यासहंम् १ परिष्यसुवानोअव्ययंरथेनवमौव्यत । इन्दुरभिद्रुणाहितोहिधानो
 धाराभिरक्षाः २ परिष्यसुवानोअंक्षाइन्दुरव्येमदच्युतः । धारायऊर्ध्वोअंघ्वरे
 भ्राजानैतिगव्ययुः ३ सहित्यदेवशभवतेवसुमतायवाशुषे । इन्दोसंहसिणोरधि
 ज्ञातात्मनंविवाससि ४ वयंतेअस्यवृत्रहन्वसोवस्वःपुरुस्पृहः । निनेदिष्ठतमा
 इपःस्यामंसुस्रस्याधिगो ५ द्विष्यपञ्चस्वयंशसुस्वसारोअद्रिसंहतम् । प्रियमिन्द्र-
 स्यकान्यंप्रस्त्रापयन्त्यमिर्णम् ६ ॥ २३ ॥ परिन्धंर्युतंहरिंब्रधुंपुनन्तिवारिण ।
 योदेवान्विभ्याँइत्परिमदनसहगच्छंति ७ अस्यवोहावसापान्तोवक्षसाधनम् ।
 यःसरिपुश्रवोबृहद्वेषस्व ८ सर्वांपुज्ञेषुमानवीइन्दुर्जनिष्टरोदसि । दे-
 वोदेवागिरिष्ठाअस्त्रेषुन्तंतेविव्यधि ९ इन्द्रायसोमपातंवेवृत्रद्वेपरिष्यसे । न-
 रेषुदाक्षिणावतेदेवायसदनासदे १० तेप्रज्ञासोव्युष्टिपुसोमाःपुवित्रेअक्षरन् ।

अप्रोथन्तः सनुतर्हुरश्वितः प्रातस्ताँ अमंचेतसः ११ तं संखायः पुरोरुचंययंच
सूरयः । अत्रयामवाजंगन्धंसनेमवाजंपस्यम् १२ ॥ २४ ॥

आहयंतापाष्टौ रेषस्रन् कामयपी पवमानः सोमोनुष्टप् । आथा बृहती ।

११ आहयंतायधृष्णवेधनुस्तन्वन्तिपैस्यम् । शुक्रां वयन्त्यसुरायानिणिंजं
विषामग्नेमहीयुवः १ अथक्षपापरिष्कृतोवाजाँ अभिप्रगाहते । यदीविवस्वंतोवि-
योहरिहिन्वन्तियातवे २ तमस्यमर्जयामसिमदोयइन्द्रपातमः । यंगावँ आसभि-
देषुः पुराननंचसूरयः ३ तंगाथयापुराणयापुनानमभ्यनूयत । तुतोकेपन्तधीत-
योदेवानानामविध्वंतीः ४ तमूक्षमाणमव्ययेवारैपुनन्तिघर्णासिम् । इतंनपूर्व-
विंत्तयआशासतेमनीषिणः ५ ॥ २५ ॥ सपुनानोमदित्तमः सोमंश्चमुर्वसोव-
ति । पशौनरेतं आदयत्पतिर्वचस्यतेधियः ६ समुज्यतेसुकर्माभिदोवोदेवभ्यः सु-

तः । विदेयदासुसंददिर्महोरणोविगाहते ७ सुतइन्दोपुवित्रआनृभिर्धुतोविनीथ-
से । इन्द्रायमत्सरिन्तमश्चमृत्वानिर्षोदसिं ८ ॥ २६ ॥

अभी नव रेभस्रनू कारथर्षौ पवमानः सोमोनुष्टुप् ।

१०० अभीनवन्तेअद्रुहंःप्रियामिन्द्रस्यकाम्यम् । वत्संनपूर्वआयुनिजातंरिह-
न्तिमातरः १ पुनानइन्दवाभ्रसोमंद्विवहंसंरथिम् । त्वंवसूनिपुट्यसिबिध्वानि
दाडायोगहे २ त्वंथियंमनोयुजंसृजावृष्टिनतन्यतुः । त्वंवसूनिपाथिवादिन्ध्याचं
सोमपुट्यसि ३ परितेजिग्युषोयथाधारसुतस्यधावति । रंहंमाण्णव्यं १००ययंवा-
रंवाजीवंसानुसिः ४ कत्वेदक्षायनःकवेपवंस्वसोमधारया । इन्द्रायपातंवेसुतो
मित्रायवरुणापच ५ ॥ २७ ॥ पवंस्ववाजसातमःपुवित्रेधारयासुतः । इन्द्राय
सोमविष्णवेदेवेभ्योमधमचमः ६ त्वारिहन्तिमातरोहरिंपुवित्रेअद्रुहंः । वत्सं

जातं न धेनुवः पर्वमानुविधर्मणि ७ पर्वमानुमहिश्रवश्चित्रेभिर्पांसिरश्मिभिः ।
 शयन्तमांसिजिघ्रसेविश्वानिदाशुर्षोगृहे ८ त्वं चांचं महिघ्नतपृथिवीं चातिजञ्जिघ्रे ।
 प्रतिद्रापि मंमशुभः पर्वमानमहिः वृन्ता ९ ॥ २८ ॥ इति शाकल्यसंहितायां
 सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ४ ॥

पुराजितीपोल्लभान्धीगुः श्यावाश्वर्ययातिर्नहुषोनहुषोमानवोमनुः सांवरणइतिवृचाः शोभजपतिरु-
 पायं गायत्र्यौक्राणाष्टौभितर्भौष्णैर्वैमपुनानायपद्मैत आरपः सखायः पर्वतनारदौकाश्यपाद्मौशोखण्डि-
 न्यौवाप्सरसां तं वदन्द्रमच्छपलनामिश्रासुपशसुर्मानवोमनुराप्सवइतिवृचाः पञ्चाग्निः परितः पाद्भुशतितः
 सप्तऋषयः प्रागायं वृषीपापोल्लभ्योद्दिपदे श्रष्टम्याद्ये च बृहत्स्यौपवस्वपोल्लभ्यगौरिरीतिर्हृचं शक्तिरेकामूरु-
 ऋग्निश्वोर्ध्वसखाकृतपद्याऋणं च यदरुपयाद्बृचास्त्रिसः शक्तिः काकुभाः प्रागायाः सुसुन्वेगायत्रीयवमध्या
 परासर्वो बृहतीपरिमद्याधिकामयोपिष्णपिष्णभरयोद्देपदं पृथुद्रादशस्यरुणत्रसदस्वराजानोतिस्त्रिदुष्टु-
 मः पिपीलिकमध्याः पुरुर्ध्वं बृहत्स्यस्त्रिसश्विरानोयारुचावृचमनानतः पारुल्लेपिरास्यष्टुंनानानं चतुष्कं
 शिशुः पाद्भुशिशायं जावस्येकादशाकश्यपोयदन्दीशतुष्कंदशमं पण्डलमग्नेससिभितः पिपीलिनः पतएकः ॥

पुरोजिती योळश पवमानः सोमोनुष्टुप् । उपाधि गायत्र्यौ । प्रथमतश्चस्थानधीगुः
श्यावाश्विः । द्वितीयस्य ययानिर्नाहुपः । तृतीयस्य नहुपो मानवः ।

चतुर्थस्य मनुः सांवरणः । अन्त्यचतुष्कस्य प्रजायतिः ।

१०१ ॐम् पुरोजितीवोअन्वसःसुतायमादायुलवे । अपृश्वानंशथिष्टनस-
खायोदीर्घजिह्वयम् १ योधारयापाक्कयापरिप्रस्यन्दतेसुतः । इन्दुरश्वोनकु-
न्त्यः २ तंदुरोपमभिन्नरःसोमंविश्वान्यायिया । युज्ञाहिन्यन्त्याद्भिभिः ३ सुतासो
मधुमत्तमाःसोमाइन्द्रायमान्दिनः । पवित्रवन्तोअक्षरन्देवानाञ्छन्तुवोमदाः ४
इन्दुरिन्द्रायपवतइतिदेवासोअब्रुवन् । वाचस्पतिर्मखस्यतेविश्वस्येशानओज-
सा ५ ॥ १ ॥ महस्रंधारःपवतेसमुद्रोवाचमीखुयः । सोमःपतीरयीणांसखेन्द्र-
स्यदेवोदेवे ६ अयंपपारयिर्भगःसोमःपुनानोअर्षति । पतिर्विश्वस्यभूमनोव्य-
ख्यद्रोदसीदृभे ७ समुप्रियाअनूषतगावोमदायुधुव्यः । सोमासःकृण्वतेपृथः

पवमानासुइन्दवः ८ पओजिंष्टुस्तमाभंरपवमानश्रुवाट्यम् । यःपञ्चवर्षणिराभि
 रायेनवनामहै १ सोमाःपवन्तुइन्दवोऽस्मभ्यंगालुवित्तमाः । मित्राःसुवाना
 अरेपसःस्वाध्याःस्वर्दिदः १० ॥ २ ॥ सुव्याणास्तोव्यद्रिभिश्चितानागोरधित्व-
 चि । इपमस्मभ्यमभित्तःसमस्वरन्वसुविदः ११ एतेपुताविपुश्चितःसोमांसोद-
 ध्याशिरः । सूर्यांसिनदंश्रुतासोजिगद्ववोधुवाधुते १२ प्रसुन्वानस्यान्धसोमर्तो
 नवृत्तद्वचः । अपृश्वानमराधसंहतामखनभगवः १३ आजामिरत्केअव्यंतभु-
 जेनपुत्रओण्याः । सरञ्जारेनयोपणान्वरेनयोनिमासदम् १४ सवीरोदक्षसा-
 धनोविषस्तस्तभुरोदसि । हरिःपुवित्रेअव्यतवेधानयोनिमासदम् १५ अव्यो
 वारोभिःपवतेसोमोगव्येअधित्वचि । कनिक्कददृपाहरिरिन्द्रस्यान्ध्योतिनिक्क-
 तम् १६ ॥ ३ ॥

फाणाष्टी भितः पवमानः सोम जटिणक् ।

१०२ फाणाशिवांसुर्हीनां हिन्वन्नतस्युदीधितिम् । विश्वापरिप्रियाभ्रवधंधि-
ता १ उर्ध्वितस्य पाप्यो ईरभं क्यहुहांपुदम् । युज्ञस्यसुसधामांभिरधाप्रियम् २
शीर्णचितस्य धारयापुष्टेभ्वेरयारयिम् । मिमीति अस्य योजनविभ्रुकर्तुः ३ ज-
ज्ञानसुसमातरैविधामशासतश्चिये । अयंधुवोरयीणां चिकेतथत् ४ अस्यव्रतेस-
जोपसोविभ्वेदेवासोअद्रुहः । स्पृहार्भवनितरन्तयो जुपन्तयत् ५ ॥ ४ ॥ यमी-
गर्भमतावृधोदृशेचारुमर्जाजनन् । कविंसंहिष्ठमध्वरेपुरुस्पृहंम् ६ समीचीने
अभिरमनायुद्धीकृतस्यमातरां । तन्वानायुज्ञमानुपन्यद्वज्जते ७ कत्वाद्युकेभिर-
क्षभिर्ऋणोरपद्मजंदिवः । हिन्वन्नतस्युदीधितिंप्राध्वरे ८ ॥ ५ ॥

प्र पुनानाय पद् द्वित आशयः पवमानः सोम उचिणक् ।

१०३ प्रपुनानायवेवसेसोमायवचउद्यतम् । भूतिनभरामातिभिर्जुजोपते १
परिवाराण्यव्ययागोभिरञ्जानोअर्षति । त्रीष्वरथापुनानःकृणुतेहरिः २ परि
कोशमधुश्रुतमव्ययुवारैअर्षति । अभिवाणीऋषीणांसप्तनृपतं ३ परिणेतामं-
तीनाविश्वदेवोअदाभ्यः । सोमःपुनानश्रुत्वोविशाद्धरिः ४ परिदैवीरनुस्वधाइ-
न्द्रेणयादिसरथम् । पुनानोवाधहायद्विरमर्त्यः ५ परिंससिर्नवाजयुदेवोदेवेभ्यः
सुतः । वयानुशिःपत्रमानोविधावति ६ ॥ ६ ॥ इति श्वाकल्कसंहितायां नवमे
मण्डले षष्ठेनुवाकः ॥ ९ ॥ ६ ॥

सखायः पद् पर्वतनारदौ काश्यपी द्वे शिखण्डिन्यावप्सरसौ पवमानः सोम उचिणक् ।

१०४ सखायुआनिर्षीदतपुनानायुप्रगायत । शिवांनयुज्ञैःपरिभूयताश्रिये १

समीवृत्संनमातृभिःसृजतागयुसार्धनम् । देवाव्यं १ मर्दसाभिद्धिशं वसम् २
 पुनातादक्षसार्धनंयथुशार्धायवीतये । यथासिन्नायवसृणायुशंतमः ३ अस्मभ्यं
 त्वावसुविदंमुभिवाणारनूपत । गोभिष्टुषणींमुभिवीसयामसि ४ सनोमदानांप-
 तदन्दादेवपसराआसि । सर्ववृसख्येगातुवित्तमोभव ५ सनोमिकृष्यं ६ स्मदाक्ष-
 संकचिदात्रिणाम् । अपादेवंद्वयमहोयुयोधिनः ६ ॥ ७ ॥

तं वः पद पर्वतनारदी पवमानः सोप उचिष्क ।

१०५ तं वः सखायो मदीयपुनानमुभिगायत । शिशूनयज्ञैःस्वदयन्तगतिभिः १
 संवत्सद्वयमतिभिरिन्दहिन्वानोअजयते । देवावीमर्दोमतिभिःपरिष्कृतः २ अयं
 दक्षायुसाधनोऽयंशार्धायवीतये । अयंदेवेभ्योमधुमत्तमःसुतः ३ गोमंनदन्वोअ-
 श्ववत्सुतःसुदक्षधन्व । शूचिंतेवर्णमधिगोपुदीधरम् ४ सनोहरिणांपतदन्दादेव-

वित्तमेवेभ्योमधुमत्तमः । सहस्रंयाहिपृथिभिःकनिक्रदत् ६ पर्वस्वदेववीतय
 इन्दुधारंभिरोजसा । आकलशंमधुमान्तसोमनःसदः ७ तवद्रप्सातंद्मुतइन्द
 मदांयवावधुः । त्वदेवासोअमृतायुकंपुः ८ आनःसुतासइन्दवःपुनानाधाव
 तारयिम् । वृष्टियावोरित्यापःस्वविंदः ९ सोमःपुनानऊर्मिणाव्योवारंविधाव
 ति । अग्नेवाचःपवंमानःकनिक्रदत् १० ॥ १० ॥ धीभिर्हिन्वन्तिवाजिनंवने
 कीलन्तमत्थविम् । अभिर्निपृष्टंमतयःसमस्वरत् ११ असीकलशाँअभि
 मूर्हेरसिर्नवाज्युः । पुनानोवाचँजनयंनसिष्यदत् १२ पर्वतेहर्युतोहरिरतिह
 राँसिरहा । अभ्यर्पेन्स्तोतभ्योविरव्यशः १३ अथापवस्वदेव्युर्मधोर्षिराअ
 सृसत । रेणंन्पुविन्नंप्रथिविश्वतः १४ ॥ ११ ॥

परीतः पट्टिशतः पत्रमानः सोमः । द्वितीयापञ्चमीसप्तम्येकादशीत्रयोदशीपञ्चदश्यादशी-
 विंशतीद्राविंशतीचतुर्विंशतीषट्षष्टयः सतोषुदहत्यः । तृतीयापोदश्याौ द्विपदे । शिष्टा बृहत्सः ।

१०७ परीतोपिञ्चतासुतंसोमोयउत्तमंहविः । दधन्वायोनर्याअप्स्व१न्तरा
 सपावसोममद्भिभिः १ ननंपुनानोऽविभिःपरिस्रवादब्धःसुरभितरः । सुतेचिं-
 त्वाप्सुमंदासोअन्धंसाश्रीणन्तोगोभिरुत्तरम् २ परिस्रवानश्चक्षसेद्वमादनुः
 कतुरिन्दुविचक्षणः ३ पुनानःसोमधरयापोवसानोअर्पसि । आरंजथायोनिंम-
 तस्यसोदस्यत्सोदेवाहिरण्यथः ४ दृहानऊर्धाद्विंध्यंमधुप्रियंमृतंसुधस्युमासदत् ।
 आपुण्ड्रयैयुरुणंवाज्यर्षतिनिभधृतोविचक्षणः ५ ॥ १२ ॥ पुनानःसोमजागृवि-
 रव्योवारिपरिप्रियः । त्वंविप्रोअभवोऽद्विरस्तसोमव्यायज्ञोमिमिक्षनः ६ सोमो
 मीद्वान्पवतेगात्तुवितंमक्रुषिविप्रोविचक्षणः । त्वंकविरभवोद्विवीतंसुआसुयैरोह-

योद्विधि ७ सोमं उयुवाणः सोतुभिरधिष्णुभिरवीनाम् । अश्वयेवहरितायातिधा-
 र्यामन्द्रयापातिधारया ८ अन्तर्मेसुन्तोभिरक्षाः सोमोद्वाथाभिरक्षाः । समुद्रं
 नसंवरणान्यमन्मन्दीमदायतोशते ९ आसोमसुवानोअग्निभिस्तिरोवराण्य-
 व्यथा । जनोनपुरिचन्वोविंशद्दरिःसद्वोवनेषुदधिवे १० ॥ १२ ॥ समांमूर्जे
 त्तिरोअपवानिसेधोमीह्लेससिर्नवाज्युः । अनुमाद्यःपर्वमानोमनीपिभिःसोमो
 विप्रैश्चक्रंभिः ११ प्रसोमदेववीतयेसिन्धुर्नपिष्येअर्णसा । अंशोःपयंसामदि-
 रोनाजागृविरच्छाकोशंमधुश्रुतम् १२ आहंयुतोअजुनेअत्केअव्यताप्रियःसनुर्न
 मर्ष्यः।तमीहित्वन्युपसोपथारथंनुदीव्वागभंसव्योः १३ अभिसोमांसआयवुःप-
 वन्तेमद्युमदम् । समुद्रस्याधिविष्टिपिमनीपिणोमत्सरासःस्वविदंः १४ तरंसमु-
 द्रंपर्वमानजमिणाराजदिवऋतंबुहत् । अर्षन्मित्रस्यवरुणस्यधर्मणाप्रहित्वान

ऋतंवृहत् १५ ॥ १४ ॥ नृभिर्धमानो ह्यृतो विचक्षणो राजा देवः संमुद्भिर्धः १६
 इन्द्राय पवते मद्ः सोमो मरुद्वते सुतः । सहस्रधारो अत्यव्यमर्षति तमीमृजन्त्याय-
 वः १७ पुनानश्चमृजनयन्मतिक्रविः सोमो देवेषु रणयति । अपोवसानः परिगोभि-
 रसुरः सीदन्च नो व्यवथ १८ तवाहं सोमरारणसख्य इन्द्रो दिवे दिवे । पुरुषिणिवश्रो-
 निचरन्ति मामवपरिधीरतितां इहि १९ उताहं नक्तमृतसोमते दिवा सख्याय बभ्र-
 ऊर्धनि । घृणातपन्तमतिसुधैपूरः शंकुना इव पतिम २० ॥ १५ ॥ स उद्यमानः
 सुहस्यसमृद्रवाचमिन्वसि । रथिंपुशङ्कवहूलंपुरुस्वहंपवमानाभ्यर्षसि २१
 मृजानो वारे पवमानो अव्ययेव पावचक्रवोवने । देवानां सोमपवमाननिष्कृतंगो-
 भिरञ्जानो अर्धसि २२ पवस्ववाजं सातये ऽभि विथ्यानि काव्या । त्वंसमुद्रंप्रथमो वि-
 धारयो देवेभ्यः सोममत्सरः २३ सतपवस्व परिपार्थिवं रजो दिव्या च संसोमधमभिः ।

त्वाविप्रसोमतिभिर्विचक्षणशुभ्राहिन्वन्तिधीतिभिः २४ पर्वमानाअसूक्ष्मपुवि-
त्रमतिधारया । मरुत्वंन्तोमत्सराइन्द्रियाहयामेधामभिप्रयांसिच २५ अपोव-
सन्ःपरिकोशमर्पतीन्द्रहियानःसोतृभिः । जनयुञ्ज्योतिर्मन्दनाअवीवशाद्गाः
कुण्वानोननिर्णिजम् २६ ॥ १६ ॥

पवस्य पोदश पवमानः सोमः । आद्ययोगीरिवीतिः । तृतीयायाथतुर्दश्यादितिष्टणां च शक्तिः ।
चतुर्थीपञ्चम्योरुः । शिष्टानां द्वाचानां क्रमेण ऋजिभ्योर्ध्वसप्तकृतयशऋणंचयाः ।

द्वितीयादिसर्वाः सप्तर्षेः सतो बृहस्यः । त्रयोदशी गायत्री

यवमध्या । शिष्टाः ककुभः ।

१०८ पर्वस्वमधुमत्तमइन्द्रायसोमकतुवित्तमोमदः । महियुक्षतमोमदः १
यस्यतेपीत्वव्युभेवृथायतेऽस्यपीतास्वविदः । ससुप्रकेतोअभ्यक्रमीदिपोऽच्छा

वाज्जनैतशाः २ त्वं ह्यं १ इदं व्यापवमानुजनिमानिद्युमत्तमः । अमृतत्वायघोप-
 यः ३ येनानवबोद्धध्यङ्गुणैतेयनविप्रांसआपिरे । देवानांसुभ्रअमृतस्यचारु-
 णयेनश्रवास्यानुशुः ४ एषस्यधारयासुतोऽव्योवारोभिःपवतेमुदितमः । कीळं-
 शर्मिरपामिव ५ ॥ १७ ॥ यत्रत्तियाअप्याअन्तरश्मनोनिगाअिकन्तदोजसा ।
 अभिब्रजन्तलिप्रेगव्यमश्वयंवर्मावधुणवारुज ६ आसोतापरिपिञ्चताश्वंनस्तोमं-
 मसुरंजस्तुरम् । वन्कक्षमुदप्रतम् ७ सहस्रधारंवृषभंपयोवृधंप्रियं देवायुजन्मं-
 ने । ऋतेनयऋतजातोविवावधेराजादेवऋतंवृहत् ८ अभिद्युन्नंवृहद्यशइयस्पतेदि-
 दाहिदेवदेवयुः । विकोशमध्यमंयुव ९ आवच्यस्वसुदक्षचुन्वर्वाःसुतोविशांविहि-
 न्निवृशपतिः । वृष्टिदिवःपवस्वरीतिमुपाजिन्वागविंप्रयेधिषः १० ॥ १८ ॥ एत-
 सुत्पंमदच्युतंसहस्रधारंवृषभंदिवोदुहुः । विश्वावसूनिविभ्रंतम् ११ वृषाविजज्ञे

जनयन्नमर्त्यः प्रतपुञ्जयोरिति यातमः । ससुष्टुतः कविभिर्निर्णिणं जंदधे त्रिधा त्वं स्युदं-
 स्तसा १२ ससुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इकानाम् । सोमो यः सुक्षितानाम् १३
 यस्य न इन्द्रः पिवा यस्य मरुतो यस्य वायुमणाभगः । आयेनां मित्रावरणाकरां मह
 एन्द्रमवसेमहे १४ इन्द्राय सोमपातं वेनुभिर्पृतः स्वायुधो मुदितमः । पवस्व मधुम-
 तमः १५ इन्द्रस्य हादि सोमधानमा विशस मुद्रामिव सिन्धवः । जुष्टो मित्राय वरु-
 णाय वायवो दिवो विष्टुन्भर्तुतमः १६ ॥ ११ ॥

परि म द्राविंशतिरश्रयो विष्ण्या ऐश्वराः पवमानः सोमो द्विपदा ।

१०१ परिप्रधुन्वेन्द्राय सोमस्वा दुर्मित्राय पूर्णभगाय १ इन्द्रस्ते सोमसुतस्य पे-
 याः कत्वे दक्षा युविश्वे च देवाः २ एवामतां यमहे क्षयां य सशुक्रो अर्षा दिव्यः पीयूषः ३
 पवस्व सोम महात्सं मुद्रः पिता देवानां विश्वाभिधामं ४ शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम-

द्विपृथिव्यैश्चांचप्रजायै ५ द्विषोवृत्तसिद्धाक्रःपीयूषःसत्येविधर्मन्वाजीपवस्व ६
 पवंस्वसोमद्युष्मिस्तुधरोमहामर्वाणामनुपूर्यः ७ नृभिर्धैमानोज्ञानःपतःक्षर-
 द्विधांनिमन्द्रःस्वर्षित् ८ इन्दुःपुनानःप्रजामुराणःकरद्विधांनिद्रविणानिनः ९
 पवंस्वसोमकत्वेदक्षायश्वोननिकोवाजीधनाय १० ॥ २० ॥ ततोसोतारोरसं
 मदायपुनन्तिसोमंमहेद्युन्नाय ११ शिशुंजज्ञानंहरिमृजन्तिपुवित्रेसोमं देवेभ्यइ-
 न्दुम् १२ इन्दुःपविष्टुचारुर्मदायापामुपस्थेकविर्भगाय १३ विभर्तिचाविन्द-
 स्यनामयेनविधांनिवृत्ताजधानं १४ पिबन्त्यस्युविश्वेदेवासो गोभिः श्रुतस्यनृभिः
 सुतस्य १५ प्रसुवानोअक्षाःसहस्रधारस्तिरःपुवित्रंविवारमव्यम् १६ सवाज्य-
 क्षाःसहस्ररेताअद्भिर्मृजानोगोभिःश्रीणानः १७ प्रसोमयाहीन्द्रस्यकुक्षानृभिर्धै-
 मानोअद्भिःसुतः १८ असंजिवाजितिरःपुवित्रमिन्द्रायसोमंःसहस्रधारः १९

अञ्जन्त्येनमध्वोरसेनेन्द्रायवृष्णइन्दुमदाय २० देवेभ्यस्त्वावृथापाजंसेऽपेवस्मि-
 नंहारिमुजन्ति २१ इन्दुरिन्द्रायतोशातेनितोशातेश्रीणञ्जप्रोरिणञ्जपः २२ ॥ २१ ॥

पर्यं पु द्वादश व्यरुणत्रसदस्य पवमानः सोमः । आधास्वितस्रोनुष्टुभः
 पिपीलिकमध्याः । अन्त्यास्वितस्रो विराजः । शिष्टा उर्ध्ववृहसः ।

११० पर्यंप्रथमं च्वाजसातयेपरिवृत्राणिस्रक्षणिः । द्विपस्तरध्यांऋणयानं ई-
 यसे १ अनुहित्वासुतंसोममदांसिसिमुहेसमर्चुराज्ये । वाजाँ अभिपवमानुप्रगां-
 हसे २ अजीजनोहिपवमानसूयावृधारेशकमनापयः । गोजीरियाहंमाणः पुर-
 न्ध्या ३ अजीजनोअमृतमत्येव्यांऋतस्यधमज्ञमृतस्यचारुणः । सदांसरोवाज-
 मच्छासनिष्यदत् ४ अभ्याभिहिश्रवसाततर्द्विथोत्संनकचिज्जनपानुमक्षितम् ।
 श्याभिर्नभरमाणो गभस्तयोः ५ आदीकोचित्पशयमानासुआर्ष्यवसुरुचोद्विध्या

अभ्यनूयत । वारं न देवः संवित तद्व्यर्णते ६ ॥ २२ ॥ त्वेसोमप्रथुमावृक्वाहिणो
 महेवाजायश्रवसेधियं वधुः । सत्वं नो वीरवीर्याय चोदय ७ दिवः प्रीयष्वपृथ्वीपदु-
 कथ्यं महो गाहादिव आनिरधुक्षत । इन्द्रं मुभिजायं मानं समस्वरत्न ८ अधुयदिमे
 पवंमानरोदसीदुमाचुविश्वामुभवंनाभिमुजमनां । यथेनानिःष्ठावंपुभोवितिष्ठसे ९
 सोमः पुनानो अथ ये वारे शिशुर्न क्रीकृन्पवंमानो अक्षाः । सहस्रधारः शतवाजुद-
 न्तुः १० एष पुनानो मधुमां कृतवेन्द्रायेन्दुः पवते स्वदुरुक्षिः । वाजसनिर्वरिचो-
 विदयोधाः ११ सपवंस्वसहमानः पतन्पत्सेधन्नक्षांस्यपदुर्गहाणि । स्वायुधः
 सासुहान्तसोमशत्रून् १२ ॥ २३ ॥

अथा रुचा तृचो नानतः पारुच्छेपिः पवपानः सोमोद्यष्टिः ।

१११ अथारुचाहरिण्या पुनानो विश्वोद्वेषांसितरतिस्वयुधंभिः सुरेनन्वयुशर्व-

भिः । धारांसुतस्यरोचतेपुनानोअंरुयोहरिः । विश्वायद्रूपापरियात्पृकभिःससा
 स्थभिक्रकभिः १ त्वंत्यत्पणीनाविंदोवसुसंमातृभिर्मर्जयसिस्वआदमंक्रतस्यथी-
 त्तिभिर्दमं । पुरावतोत्तसाम्तव्यशरणान्तिधीतयः । त्रिधातुंभिररुंधीभिर्वयोदधे-
 रोचमानोवयोदधे २ पुर्यामनंप्रदिशंयातिचेकितस्तरशिमिभिर्यततेवद्रांतरथोदै-
 त्वादर्शितोरथः । अमंनुकथानिपौस्येन्द्रंजैत्रायहर्षयन् । वज्रंश्चयद्रथयोअन-
 पच्यतासुमस्वनंपच्यता ३ ॥ २४ ॥

नातानं चतुष्कं शिशुः पयमानः सोमः पङ्क्तिः ।

१ १२ नातानंवाउंनोधियोवित्रतानिजनानाम् । तक्षारिष्टंरुतंभिपयत्रहासु-
 च्यन्तमिच्छतीन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव १ जरंतीभिरोपधीभिःपूर्णेभिःशकुनानाम् ।
 कामारोअश्मंभिर्बुभिर्हिंरण्यवन्तमिच्छतीन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव २ कारुहंततोभि-

पुं० लप्रक्षिणीना । नानाधिषोवस्यवोऽनुगाइवतस्थिमेन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ३
 अथोवाक्कासस्वरथहसनामुपमुन्निर्णः । दोपुरोमंपवन्तौभेदौवारिन्मुण्डकइच्छ-
 तान्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ४ ॥ २५ ॥

शर्यणावत्पेकादश कश्यपः पवमानः सोमः पङ्क्तिः ।

११३ शर्यणावत्तिसोममिन्द्रः पिवतुवन्नहा । वल्लं दधान आत्मनि करिष्य-
 न्दीधेमहदिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव १ आपंवस्वदिशांपतआर्जीकात्सोममादुः । ऋ-
 त्वाकेनसत्येनश्रद्धयातपसास्तइन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव २ पुर्जन्यवृद्धमहिपंतसूर्यस्य
 दुहिताभरव । तंगन्धर्वाः प्रत्यगभ्यन्तंसोमुरसमादधुरिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ३
 ऋतंवदन्नतद्युसस्त्यवंदन्तस्यकर्मन् । श्रद्धांवदन्तसोमराजन्धात्रासोमपरिष्कृत
 इन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ४ सत्यमुग्रस्यवृहतः संस्त्रवन्तिसंस्त्रवाः । संयन्तिरसिनोर-

साः पुनानो ब्रह्मणा हर इन्द्रायेन्दोपरि सव ५ ॥ २६ ॥ यत्र ब्रह्मापवमान छन्द-
 र्थांश्वाचं वदन् । प्राणसोमो महीयते सोमो नानन्दं जनयन्निन्द्रायेन्दोपरि सव ६
 यत्र ज्योतिरजस्रं यस्मिंश्लोकैस्वर्हितम् । तस्मिन्माधीहि पवमानामृतं लोकैश्चि-
 त्त इन्द्रायेन्दोपरि सव ७ यत्र राजा धैवस्वतो यत्रावुरोधं नदिवः । यत्रामूर्ध्वतीरा-
 पस्तत्रामामृतं कधीन्द्रायेन्दोपरि सव ८ यत्रानुकामं चरणं त्रिनोके त्रिदिवोदिवः ।
 लोकयत्र ज्योतिष्मन्तस्तत्रामामृतं कधीन्द्रायेन्दोपरि सव ९ यत्र कामानि का-
 माश्च यत्र अधस्यं विष्टपंम् । स्वयाच्यत्र ततिश्च तत्रामामृतं कधीन्द्रायेन्दोपरि
 सव १० यत्रानन्दाश्च सोदाश्च मुदः प्रमुद आरति । कामं स्वयत्रासाः कामास्त-
 त्रामामृतं कधीन्द्रायेन्दोपरि सव ११ ॥ २७ ॥

य इन्द्रोश्चतुर्कं कश्यपः पवमानः सोमः पङ्क्तिः ।

११४ यइन्द्रोःपवंमानुस्यानुधामान्यक्रमीत् । तमाहुःसुप्रजाइतियस्तेस्ति-
मविधुन्मनुइन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव १ ऋषेमन्त्रकतांस्तोमैःकश्यपोद्वर्धयुनिरः ।
सोमंनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुथांपतिरिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव २ ससदिशोनाना-
सूर्याःसप्तहोतारऋत्विजः । देवाश्चादित्यायेसप्ततेभिःसोमाभिरक्षनुइन्द्रायेन्दो-
परिस्त्रव ३ यत्तेराजश्छुतंहविवस्तेनसोमाभिरक्षनः । अरातीवामानस्तारिन्मो-
चनुःकिंचुनामंमदिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ४ ॥ २८ ॥ इति शाकल्यसंहितायां नवमे
मण्डले सप्तमानुवाकः ॥ ९ ॥ ७ ॥

॥ इति शाकल्यसंहितायां नवमं मण्डलं समाप्तम् ॥ ९ ॥

अग्रे सप्त विंशतिखण्डम् ।

१ अग्नेवृहदुपसामूर्ध्वोऽंस्थात्रिजगन्वान्तमसोऽयोतिषागात् । अग्निर्भानु-
नारुशतास्वङ्गआजातोविश्व्वासद्वान्यप्राः १ सजातोगर्भोऽसिरोर्दस्योरभ्रेचारु-
र्विभृतोषधीषु । चित्रःद्विद्याःपरितमांस्यकून्प्रमातृभ्योऽधिकनिऋद्धाः २
विष्णुरित्यापरुसमस्यविद्वाञ्जातोबृहद्वभिषातितृतीयम् । आसायर्दस्यपयोऽभक-
तस्वसर्चेतसोऽभ्यर्चुन्त्यन्न ३ अतउत्वापितुभृतोजनित्रिरन्नावधंप्रतिचरन्त्यन्नैः ।
ताडुप्रत्येषुपुनरन्यरूपाऽसित्वंविश्रुमानुषीषुहेता ४ होतारंचित्ररथमध्वरस्य
यज्ञस्ययज्ञस्यकेतुरुशन्तम् । प्रथमिद्वेवस्यदेवस्यमहाश्रियात्वं ५ द्विमतिथिज-
नानाम् ५ सतुवस्त्राप्यधुपेशानानिवसानोऽग्निर्नाभापृथिव्याः । अरुपोजातः

य इन्द्रोश्चतुष्कं कश्यपः पवमानः सोमः पङ्क्तिः ।

११४ यइन्द्रोःपवंमानस्यानुषामान्यक्रमीत् । तमाहुःसुप्रजाइतियस्तेसो-
माविधुन्मनइन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव १ ऋषेभन्वकतांस्तोमैःकश्यपोहृषियुन्धिरः ।
सोमंनमस्यराजानंथोजज्ञेवीरुथांपतिरिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव २ ससदिशोनाना-
सूर्याःसुसहोतारऋत्विजाः । देवाआदित्यायेसुसतेभिःसोमाभिरक्षनुइन्द्रायेन्दो-
परिस्त्रव ३ यत्तेराजश्छतंहविस्तेनंसोमाभिरक्षनः । अरातीवामानंस्तारिन्मो-
चनःकिंचुनामंमदिन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ४ ॥ २८ ॥ इति शाकलर्कसंहितायां नवमे
मण्डले सप्तमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ ७ ॥

॥ इति शाकलर्कसंहितायां नवमं मण्डलं समाप्तम् ॥ ९ ॥

अग्ने सप्त धितोमिस्त्रिष्टुप् ।

१ अग्नेवृहन्नूपसामूर्ध्वोअस्थानिर्जगन्वान्तमंसोऽयोतिषागात् । अग्निर्मानु-
नाशतस्वङ्माजातोविश्वान्मान्यपाः १ सजातो गर्भोअसिरोर्दस्योरमेचारु-
र्विभूतओषधीषु । चित्रःशिशुःपरितमोस्यकृन्प्रमातृभ्योअधिकनिःक्रदद्वाः २
विष्णुरित्थापर्म्ममस्यविद्वाजातोबृहन्नभिषातितृतीयम् । आसायदंस्यपयोअक्र-
त्स्वंसर्वतसोअभ्यर्चुन्त्यन्नं ३ अतंडत्वापितुभूतोऽजनित्रीरन्नावृधंप्रतिचरन्त्यन्नैः।
ताड्प्रत्पेषिषुनरन्त्यरूपाअसित्वंविश्वमानुषीषुहोता ४ होतारंचित्ररथमध्वरस्य
यज्ञस्ययज्ञस्यकेतुंशान्तम् । प्रत्यधिदेवस्यदेवस्यमहाश्रियात्वं १ मिमतिथिज-
नानाम् ५ सतुवस्त्राण्यधुपेशानानिवसानोअग्निर्भिभाषुथिन्धाः । अरुणोजातः

पृथक्कायाः पुरोहितैराजन्यक्षीहदेवान् ६ आहिद्यावापृथिवीभ्रमत्तभेसदांपुत्रो-
नमातरांतन्यं । प्रयाह्यच्छोभतोयावृष्टाथावहसहस्येहदेवान् ७ ॥ २१ ॥

पिपीहि सप्त त्रितोशिश्लिष्टम् ।

२ पिप्रीहि देवाँ उभ्रतोयाविष्टविदाँ ऋतूँ ऋतुपतेयजेह । येदैव्याँ ऋत्विजस्तेभि-
रभ्रेत्वं होतृणां मुख्यायां जिष्टः १ वेपिहोत्रमुतपुत्रं जनानां मन्यातासि द्राविणो दाँ ऋ-
तया । स्वाहा वृषं कणवां माहृवीपि देवो देवान्यं जत्वग्निरहैन् २ आवेवानामपिप-
न्यां मगन्मयच्छकवां मतदनु प्रवोक्लुम् । अग्निर्विद्वान्त्सयं जात्सेदुहोतासो अंधुरा-
न्त्स ऋतून्कल्पयति ३ यदो वृषं प्रमिनामद्रतानि विदुषाँ देवाँ अविदुषरासः । अग्निष्टि-
द्विभ्रमापृणाति विद्वान्येभिर्देवाँ ऋतुभिः कल्पयति ४ यत्पाकत्रामनसा दीनदंशा-
नयज्ञस्य मन्वते मत्प्यासः । अग्निष्टद्वोताकतुविद्विजानन्या जिष्टो देवाँ ऋतुशोयं जा-

शिवस्य । इदं च स्युवृष्णो वृहतः स्वासो भामासो यामन्नकदांश्चिकिन्ने १ स्वना नय-
 स्युभामासः पवन्ते रोचमानस्य वृहतः सुदिवः । उपैश्वर्यस्तैजिष्ठैः क्रीळुमद्भिर्वपि-
 षेभिर्भानुभिर्नक्षत्रिद्याम् ५ अस्य शुष्मासो दृढज्ञानपुत्रेर्जहमानस्य स्व नयत्रियु-
 ष्ठिः । प्रलेभियोरुशोद्धिद्वत्तमो विरेभङ्गरतिभाति विभवां ६ स आवां क्षिमहि न आ-
 चसत्सिदिवस्युप्युव्योरुरति युवत्योः । अग्निः सुतकः सुतुकेभिरश्वैरभं स्वद्भिरभं स्वा-
 एहगन्थाः ७ ॥ ३१ ॥

म ते सप्त त्रितोमोस्त्रिष्टुप् ।

१ प्रतयक्षिप्रतं इयमिन्मन्मभुवो यथावन्द्या नो हवेषु । भन्त्या त्रिवप्रपा अंसित्व-
 मप्रइयुक्षवंपुरवप्रलराजन् १ यन्त्याजनांसो अभिसंचरन्ति गावं रुष्णमिव व्रजं
 यविष्ट । इतो देवानां मसि मर्त्यानां मुन्तं मर्हांश्चरसिरोचनेनं २ शिशुं नत्वा जेन्यं

वर्धयन्तीमाताविभक्तिस्वचनस्यमाना । धनुरधिप्रवर्तयासिहयुञ्जिगीषसेपुशुरि-
 वावसृष्टः ३ मूराअमूरनवयथिचिकित्त्वोमहित्वमंशेत्वमङ्गवत्से । शार्थेवद्विश्वर-
 त्तिजिह्वयादत्रोरिह्यतेयुवतिविश्रपतिःसन् ४ क्वचिज्जापतेसन्तयासुनव्योवनेत-
 स्थौपलितोधूमकेतुः । अस्नातापौवृषभोनप्रवैतिसचैतसोयंप्रणयन्तुमताः ५ त-
 न्त्यजैवतस्करावन्गारानाभिर्देशाभिरभ्यधीताम् । इयंतैअग्नेनव्यसीमनीया-
 युधवारधुनशुचयान्निरङ्गैः ६ ब्रह्मचतेजातवेदोनमंश्रेयंचुभिःसदासिद्धधीनीभूत् ।
 रक्षाणोअग्नेतनंयानितोकारक्षोतनंस्त्वयोइअप्रयुञ्जन् ७ ॥ ३२ ॥

एकः सप्त चितोषिन्निष्टुप् ।

५ एकःसप्तद्रोधुरुणोरयुणाम्स्मद्धदोभारिजन्माविचष्टे । सिप्रत्तयुधानिण्यो-
 रुप्स्युजत्सस्यमध्युनिहितंपुदंवेः १ स्माननीळवृषणोवसानाःसंजामरेमहिषा

अवतीभिः । ऋतस्य पदं कवयो निपातिगुहानामानिदधिरेपराणि २ ऋतायिनी
 मायिनीसंदधातेमित्वाशिर्भुज्जतुर्वधयन्ती । विश्वस्य नाभिचरतो ध्रुवस्य कवे-
 श्चिन्तुं मनसा विचिन्तः ३ ऋतस्य हि वतं नयः सुजातमिषो वाजाय प्रदिवः सचन्ते ।
 अधीवातरोदसीवावसाने धृते रश्मिर्विधाते मधूनाम् ४ नसस्वसूरुं शीर्विजानो
 विद्वान्मधु उज्जभाराद्दशोकम् । अन्तयेमे अन्तरिक्षे पुरा जाड्छन्त्या विमं विदत्पु-
 णस्य ५ ससमयादाः कवयस्ततश्चुस्तासामेकामिदं न्यहुरोगात् । आयोहैस्कुम्भ-
 उणुमस्य नीलेपुथा विस्वर्गेषु रूपाण्युतस्थौ ६ असञ्चसञ्च परमेव्यो मन्दक्षस्य जन्मज्ञ-
 दितरूपस्ये । अग्निहैनः प्रथमजा ऋतस्य पूर्व आयुनिवृषभश्वेभुः ७ ॥ ३३ ॥
 इति शाकल्यसंहितायां सप्तमाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ५ ॥

अयं स्वस्ति प्रकृतु नानवशिशिरास्त्वाष्ट्रस्तु चोन्त्येन्द्र आपो हि सिन्धुद्रीपो वाभ्यसी पआपंगाय ब्रह्मनु-
 द्रुवन्तं पश्मि वधमानाससमीपतिष्ठौ चिरपकूना वैवस्वतयो र्यमयम्योः संवादः पपृथयुभिधर्ममीमिषु नार्थं य-
 मं प्रोवाच सतानवमीयुः शिरानिच्छन्मत्सा चष्टेवृषानवाङ्मिर्ह विधीन आग्नेयं तत्रिनिष्टुवन्तं द्यावायुजे पश्चि-
 वस्वान्यादित्यो हाविधीनं जगत्स्वन्तं परेयवांसं पोकशयमोपामं पृष्टिच्छिन्नोक्तदेवतापराश्चतिस्रः पिड्यावा-
 तिस्रः श्वभ्यां परा अनुष्टभो वृहत्युषान्त्यायामायनाः परे पश्चोदीरतां पकूनायां खः पिड्यं जगत्वेकादशीमैन्द-
 मन्त आग्नेयं चतुरनुष्टुवन्तं त्वष्टादेवश्रवाद्देसरपयुदेवते पौण्यशतस्रः सारस्वत्यस्ति स्रः पश्चाप्योद्रस्यस्ति स्रः
 सौभ्यावान्त्ये अनुष्टुभा उपान्त्या पुरस्ताद्दृहतीवा परं मृत्यो संकुसु कश्चतस्रो मृत्युदेवताः पराधावीपरात्वाष्ट्री
 पराः पितृमेया एकादशीमस्तारपङ्क्तिर्जगत्पुषान्त्यानुष्टुप्पाना पत्यावासानिरुक्ता ।

अयं सप्त त्रितोमिस्त्रिष्टुप् ।

६ उ०म् अयं सप्तस्य शर्मन्तवोऽभिरग्नेरधत्ते जरिताभिष्टौ । ज्येष्ठेभिर्द्योभानुभिर्ऋष-
 णां पृथेतिपरिवीतो विभावा । १ यो भानुभिर्विभावा विभात्यग्निदेवो भिर्ऋतावा जंस्रः ।

आयोग्रियायं स्रव्यासखिभ्योऽपरिहृतोऽत्योनसतिः २ इन्द्रो यो विश्वस्य देवर्षी-
 तरो विश्वायुं रूपसोऽप्युष्टौ । आयस्मिन्मनाहर्षीत्युप्रावरिष्टरथः स्कन्नातिशर्षैः ३
 इयेभिर्वयो जुषाणो अकृद्वो अछारयुपत्वा जिगाति मन्द्रो होतास जुहा इय जिषुः
 समिञ्छे अग्निराजि यति देवान् ४ तमसा मिन्द्रं नरेजमानमग्निं गीभिर्नमोभिरा-
 कृणुध्वम् । आयं विप्रसोमतिभिर्गुणन्ति जातवेदसं जुह्वं सहानाम् ५ संयस्मि-
 न्विश्वावसूनि जुग्मवजिनाभ्याः सर्षीवन्त एवैः । अस्मेकृतीरिन्द्रं दाततमा अर्वा-
 चीना अग्र आकृणुध्व ६ अथाह्वये महा निपयास योजज्ञानो हव्यो बभूव । तं
 देवा सोऽनुकेतं मायुन्नवायवन्त प्रयुमास ऊर्माः ७ ॥ १ ॥

स्वस्ति सप्त भित्तोऽग्निस्त्रिष्टुप् ।

७ स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुधं हि युजयाय देव । सर्वमहितवदस्म

प्रकैतैरुप्याणञ्जुरभिर्देवशांसैः १ इमाअग्नेमतयस्तुभ्यंजातागोभिरश्वैरभिर्गुण-
 न्तिराधः । यदातेमतोअनुभोगमानुहुसोदधानोमतिभिःसुजात २ अग्निमन्ये
 पितरंमुग्निमापिमाग्निधातरंसदामित्सवायम् । अग्नेरनीकंवृहतः संपर्यन्दिविद्युक्कं
 यंजतंसूयस्य ३ सिधाअग्नेधियोअस्मेतनुत्रीर्थंत्रायसेदमआनित्यहोता । ऋता-
 वासरोहिदंश्वःपुरुक्षद्युभिंरस्माआर्हाभिर्वाममस्तु ४ द्युभिर्हितमित्रमिवप्रयोगं
 प्रजमृत्विजमध्वरस्यंजारम् । बाहुभ्यामग्निमायवोऽजनन्तविक्षुहोतारंन्यसादय-
 न्त ५ स्वयंपंजस्वदिविदेवदेवानिकेनेपाकःकृणवदप्रचेताः । यथाऽयजऋतुभि-
 र्देवदेवानेवार्यजस्तन्वंसुजात ६ भवानोअग्नेऽवितोतगोपाभवावयस्कृदुतनो
 वयोधाः । रास्वाचनःसुमहोहृव्यदातित्रास्वोतनस्तन्वोऽअप्रयुच्छन् ७ ॥ २ ॥

म केतुता नव त्रिशिरास्त्वाष्ट्रीणास्त्रिष्टुप् । अन्यवृचस्येन्द्रः ।

८ प्रकेतुनावृहताथात्यग्निररोदसीवदृभोररोरवीति । दिवश्चिदन्तौउपमाँउ-
दान्द्रुपामुपस्थमहिषोववर्ध १ मूमोदुगसोँवृषभःकुकुद्धानस्रेमावृत्सःशिमी-
वाँअरावीत् । सदेवतात्युद्यतानिकृपवन्स्वेषुक्षयंपुप्रथमोजिगाति २ आयोम-
धनिंपिन्नोरसंध्यन्यंध्यरेदीधिरसूरोअणीः । अस्यपत्सन्नरुपीरश्वंबुभाःकृतस्ययोना
तन्वाँजुपन्त ३ उपउपोहिबसोअग्रमेपित्वंयुमयोरभवोविभावां । ऋतायंसस
दीधेपुपदानिजुनयान्मिन्नंतन्वेइंस्वायै ४ भुवश्शक्षुर्महःकृतस्यगोपाभुवोवरुणोय-
हतायेवेपिं । भुवोअपानपांज्जातवेदोभुवोदतोयस्यंहव्यंजुर्जोपिः ५ ॥ ३ ॥
भुवोपुद्गस्युरजंसश्चनेतापत्रानियुद्धिःसचंसोद्विवाभिः । दिविमूर्धानंदधिपेस्वर्पा
जिह्वामेप्रचक्रेपहव्युवाहम् ६ अस्यत्रितःकतुंनावृत्रेअन्तरिच्छन्धीतिंपितुरेवैः

परस्य । सच्चस्यमानःपित्रोरुपस्थेजामिब्रुवाणआयुधानिवेति ७ सपित्र्याणया-
युधानिविद्वानिन्द्रपितआस्थोअभ्ययुध्यत् । त्रिशीर्षाणांसप्तशंसिंसजयन्वान्त्वाष्ट्र-
स्थचित्तिःसंसृजेत्रितोगाः ८ भुरीहिन्द्रंउदिनक्षन्तमोजोऽवाभिन्नत्सत्पत्तिर्मन्य-
नानम् । त्वाष्ट्रस्थचित्द्विभ्वरूपस्युगोनांमाचक्राणस्त्रीणिशीर्षापरारवर्क ९ ॥ ४ ॥

आपो हि त्रिशिरास्त्वाष्ट्रः सिन्धुद्वीपो वाम्बरीष आपो गायत्री ।

पञ्चमी वर्षमाना । सप्तमी पतिष्ठा । अन्ये अनुष्टुभौ ।

१ आपोहिष्टामांयोभवस्तानंऊर्जदंघातन । मुहेरणांयचक्षसे १ योवंःद्विव-
तंमोरसस्तस्यभाजयतेहनः । उशतीरिवमातरः २ तस्माअरंगमामवोयस्युक्ष-
यायजिन्वथ । आपोजनयंथाचनः ३ शानोद्वीरभिष्टयुआपोभवन्तुपीतये ।
शंयोरभिस्तंवन्तुनः ४ ईशानावायीणांक्षयन्तीश्रपर्णनाम् । अपोयांचामिभे-

पुत्रम् ५ अस्मत्सेतोमोअवधीदन्तविश्वानिभेपूजा । अपिंचंविश्वशीभुवम् ६
 आपःपूणितभेपूजंवकथंतन्वेऽसमं । ज्योक्चसूयैद्दो ७ इदमापुःप्रवहतयकिं
 चदुरितंमयिं । यद्वाहमीभिदुद्रोह्यदाश्रेपुइतानृतम् ८ आपोअद्यान्वचारिपूर-
 तंनसमंगस्महि । पर्यस्यानग्रआगहितंमासंतंज्वचैसा ९ ॥ ५ ॥

ओ चित्रगुर्दश त्रिष्टुप् । मथमातृतीयापञ्चमीपष्टीसप्तम्येकादशीत्रयोदशीनामृषिर्षमी

वैवस्वती । देवता तु यमो वैवस्वतः । यमो

वैवस्वत ऋषिर्षमी वैवस्वती देवता ।

१० ओचित्तखायंस्खयावदृण्यांतिरःपुरूचिदण्वंजंगुन्वान् । पितुर्नपात्तमा
 दधीतत्रेधाअधिक्षमिप्रतरंदीध्यानः १ नतेसखासख्यवंष्टयेतत्सलक्ष्मायद्विषरूपा
 भयाति । मरुस्पुत्रासोअसुरस्यवीरादिवोधतीरिजविषयापरिख्यन् २ उशान्तिंघा-

तेअमृतासएतदेकस्यचिरयुजसुमन्थैस्य । नितेमनोमनांसिधाथ्यस्मेजन्युःपति-
 स्त्वन्व१माविविश्याः ३ नयत्पुराचक्रमाकङ्कननमृतावदन्तोअनन्तरपेम । गन्धु-
 वाअस्वप्याच्योपातानोनाभिःपरमंजामितत्रौ ४ गर्भेनुनाजनितादम्पतीकई-
 वस्वष्टासविताविश्वरूपः । नकिरस्यप्रामिनन्तिश्रतानिवेदनावस्यपृथिवीजुत
 यौः ५ ॥ ६ ॥ कोअस्यवेदप्रथमस्याङ्गःकईददर्शकइहप्रवोचत् । बृहन्मित्रस्य-
 वरुणस्यधामुकदुन्नवआहनोवीच्यानन् ६ दमस्यमायुभ्यं१कामआगन्तमामे
 योनौसहशेरयांथ । जायेवपत्थेतन्वांरिरिच्याविचिह्वेवुरथ्येवचक्रा ७ नतिष्ठन्ति
 नानिमिपन्त्येतेदेवानांस्पशाइहयेचरन्ति । अन्येनमदाहनोयाहितयुतेनविर्वह-
 र्थ्येवचक्रा ८ रात्रीभिरस्माअहंभिर्दशास्येत्सुयस्यचक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् । दिवा
 पृथिव्यामिधुनासर्वन्धयमीर्युमस्यविभयादजामि ९ आघातागच्छानुतरायुगा-

नियत्रजामयःकणवृत्रजामि । उपववृहिदृप्रभायवाहुमन्यमिच्छस्वसुभगेपाति
 मत् १० ॥ ७ ॥ किंभ्रातासद्यदनाथंभवातिकिमस्वसायचिक्रितिनिगच्छात् ।
 कामंभूतावृहेतद्रपामितन्वामितन्वं१सांपृषि ११ नवाउतेतन्वातन्वं१सांपृ-
 ष्यांपामाहुर्यःस्वसारंनिगच्छात् । अन्येनमत्प्रमुदःकल्पयस्वनतेभ्रातासुभगे
 वष्ट्येतत् १२ वृतोवतासियमनैवतेमनोहृदयंचाविदाम । अन्याकिलत्वांकक्षये-
 वयुक्तंपरिष्वजातेलिवुंजैववृक्षम् १३ अन्यमपुत्र्वयंभृन्पुत्र्वांपरिष्वजातेलिवुं-
 जैववृक्षम् । तस्यंवात्वंमनइच्छासवातवाधाकुणुष्वसंविदंसुभद्राम् १४ ॥ ८ ॥

वृषा नव द्दिविर्धान आङ्गिरश्चर्जगती । अन्यपस्तिस्त्रास्त्रिष्टुप् ।

११ वृषावृष्णोदुदुहृदोहंसादिवःपयांसियुद्धोअदितेरदाभ्यः । विश्वंसवेद्वरुणो
 यथाधियासयुज्ञियायजतुयाज्ञियाऋतून् १२ रपद्रन्वर्वीरप्याचयोर्षणानुदस्यंनद्रेप-

रिपातुमेमनः । इष्टस्यमध्येअदितिनिधातुनोभ्रातानोच्येष्टःप्रथमोविर्वोचति ३
 सोचिन्नभद्राक्षमतीयद्वास्वत्युपाउवात्समनवेस्वर्वती । यदीमूशान्तमश्रुतामनुक-
 तंमिंहोतरांविदथायजीजनन् ३ अधृत्यंद्रसंविभ्वीविचक्षणंरिभरदिपितः
 र्युनोअध्वरे । यदीविशीवृणतेद्वरममायाअमिंहोतरंमधुधीरजायत ४ सदासि
 रण्योयवंसेवृपुष्यतेहोत्राभिरग्नेमनुपःस्वध्वरः । विप्रंस्यवायच्छंशामानउक्थ्यं
 वाजंससुवाँउपयासिभरिभिः ५ ॥ ९ ॥ उदीरयापितरांजारआभगामियक्षतिहर्षु-
 तेहृत्तइप्यति । विवाँकेवाक्किंस्वपुस्यतेसखस्तविप्यतेअसुरोवेपतेमती ६ यस्ते
 अग्नेसुमतिमत्तोअक्षत्सहंसःसूनोअतिसप्रभृणवे । इपंदधानोवहमानोअश्वैरस
 द्युमाँअमंवान्मृपतिद्युन् ७ यदंनृपुपासमितिर्भवातिदेवाँदेवपुयजतायजत्र । रत्ना-
 च्यद्विभजांसिस्वधावोभागानोअत्रवसुंमन्तवीतात् ८ श्रुधीनोअग्नेसदनेसुधस्ये-

यक्षरथंममृतं स्यद्रवितुम् । आनीवहरोदसीदेवपुत्रेमाक्रिद्वानामपंभूरिह-
 स्याः १ ॥ १० ॥

यावा नव हविर्धान आङ्गिरसिष्विष्टम् ।

१२ यावाहक्षामांप्रथमेऋतेनाभिश्चावेभवतःसत्यवाचां । देवोयन्मतीन्य-
 जथायकण्वन्त्सिद्धोत्ताप्रत्यङ्गस्यमसुंयन् १ देवोदेवान्परिभूऋतेनवहानोह्वयं
 प्रथमश्चिकित्वान् । धूमकेतुःसमिधाभाऋजिकोमन्द्रोहोतानित्योवाचायर्जा-
 यान् २ स्वावुदेवस्यामृतंयदीगोरतोजातासोधारयन्तडुर्वी । विभ्वेदेवाअनुत्ते-
 यजुर्गुहयेदनादिव्यधृतंवाः ३ अर्चामिवांवर्षायापोषृतस्त्वयावाभूमीडाणतंरोद-
 सीमे । अहापहयावोऽसुनीतिमयन्मध्वानोअत्रापितरांशिशिताम् ४ किंस्विन्नो-
 राजाजगद्देकदस्यातिव्रतंचकमाकोविषेद । मित्रश्चिद्धिमांजुहराणोदेवाऽङ्गो-

कोनयातामपिवाजोअस्ति ५॥११॥ दुर्मन्त्वत्रामृतस्यनामसलक्ष्मायाद्विपुरुपा
 भवति । यमस्ययोमनवतसुमन्त्वग्नेतमृष्वपांहाप्रयुञ्छन् ६ यस्मिन्देवाविदथ
 मादयन्तेविवस्वतःसदनेधारयन्ते । सूर्योऽग्नितिरदधुर्मास्य १ कूपरिद्योतनिचर-
 तोअजंता ७ यस्मिन्देवामन्मनिसुचरन्त्यपीन्धे ३ नवयमस्यविद्य । मित्रो नो
 अत्रादितिरनागान्सवित्तादेवोरुणा यवोचत् ८ श्रुधीनोअग्नेसदनेसुधस्थ
 युक्ष्यारथंममृतस्यद्रविक्षुम् । आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरि-
 हस्थाः ९ ॥ १२ ॥

युजे पञ्च विवस्वानादित्यो दधिर्धनि विष्टुप् । अन्त्या जगती ।

१३ युजेवां ब्रह्मपृथ्वीनमोभिर्विश्लोकएतुपृथ्वसुरेः । शण्वन्तुविश्वेअमृतस्य
 पुत्राआयेषामानिदिव्यानितस्युः १ यमेद्वयतमानेयदैतंपवाभरन्मानुयाद्वय-

न्तः । आसीदतं स्वमुल्लोकं विदानी स्वासस्थे भवतु मिन्द्वेनः २ पञ्चपदानि रूपो
 अन्वरोहं चतुष्पदीमन्त्रेभिश्च तेन । अक्षरेण प्रीतिमि मण्डतामृतस्य नाभावाधि संपुन-
 मि ३ देवेभ्यः कर्मवृणीत मन्त्र्यं प्रजायै कमु मृतं नावृणीत । बृहस्पतिं यज्ञमं कृण्वत
 ऋषिप्रियां यमस्तन्वं १ प्रारिचीत् ४ सप्तक्षरं नितिशिशावे मरुत्वं तेषु त्रेषु त्रासो अ-
 प्यविवतन्नृतम् । उभेद्दृश्यो भयं स्यरा जत उभेयं ते त उभयं स्य पुण्यतः ५॥ १३ ॥

परोषिवासं षोडशा यमो यमस्त्रिष्टुप् । षण्णया लिङ्गोक्ते देवताः । तृतीयवृचस्य लिङ्गोक्ते देवताः

पितरो वा । चतुर्थवृचस्य भानौ । उषान्या बृहती । त्रयोदशी चतुर्दश्यन्त्या अनुष्टुभः ।

१४ पुरेषिवांसं प्रवर्तामहीरनुबृहभ्यः पन्थां मनस्पशानम् । वैवस्वतसंगमं-
 नं जनानां यमं राजानं हविषां दुवस्य १ यमो नो गतुं प्रथमो विवेद नैषा गव्यं तिरपं-
 भर्तुवाडं । यत्रानः पूर्वापितरः पुरेयुरेनाजानाः पृथ्या ३ अनुस्वाः २ मातं लीक-

उदीरतां चतुर्दश शङ्खो यामायनः पितरस्त्रिष्टुप् । एकादशी जगती ।

१५ उदीरतामवर्त्तत्परासुउन्मंथ्यमाःपितरःसोम्यासः । असुंयईयुर्वृका
ऋतज्ञास्तेनोऽवन्तुपितरोहवेषु १ इदंपितभ्योनमोअस्त्वद्ययेपूर्वासोयउपरास
इयुः । येषार्थिवेरजस्यानिपचायेवानुनंसुवृजनासुविक्षु २ आहंपितन्त्सुविदत्रा
अवित्सिनपातंचविक्रमणंचविष्णोः । वह्निपद्येस्वधयांसुतस्यभजन्तपित्वस्त
इहागमिष्ठाः ३ वह्निपदःपितरऋत्यं१वर्णिमावोह्वयाचकमाजुपध्वम् । तआ
गतावत्सशान्तमेनाथानःशंथोररपोदधात ४ उपहृताःपितरःसोम्यासोवह्निष्येपु
निधिपुंप्रियेषु । तआगमन्तुतइहश्रुवन्त्वाधिभ्रुवन्तुतेऽवन्त्वस्मान् ५ ॥ १७ ॥
आच्याजानुंदक्षिणतोनिपद्येसंयज्ञमभिर्गुणितविश्वे । माहिसिष्टपितरःकेनंचि-
ज्ञापेहआगःपुरुपताकराम६आसीनासोअरुणिनामुपस्थेरुधिंधत्तदाशुवेमत्ययि ।

तंजुपस्व १३ येअग्निदग्धायेअनग्निदग्धाभध्यादिवःस्वधयांमादयन्ते । तेषिंः
स्वराळसुनीतिमेतायंथावुशतंन्वंकल्पयस्व १४ ॥ १९ ॥

मैनं चतुर्दश दमतो यामायनास्त्रिष्टप् । अन्याश्रतस्त्रोनुष्टुभः ।

१६ मैनंमग्नेविदंहोमाभिशीचोमास्यत्वचांक्षिपोमादारीरम् । यदाशतं क-
णवांजातवेदोऽथेमैनंप्रहिणुतात्पितृभ्यः १ शतंयदाकरंसिजातवेदोऽथेमैनुंपारि-
दतात्पितृभ्यः । यदागच्छत्यसुनीतिमेतामथादेवानांवशानीर्भवाति २ सूर्यं च-
क्षुर्गच्छतुवातंमात्माद्यांचगच्छपृथिवीचधर्मणा । अपेवांगच्छयादितत्रेतहितमो-
पधीपुप्रतिंतिष्ठाशरीरैः ३ अजोभागस्तपसातंतेशोचिस्तपततंतैर्आचिंः । यास्त-
शिवास्तन्वांजातवेदस्ताभिर्वहैनंसुकृतांमुलोकम् ४ अवंसज्जपुनरग्नेपितृभ्योय-
स्तआहंतश्चरंतिस्वधाभिः । आयुवसानुपवतुशेषुःसंगच्छतांतन्वांजातवेदः ५

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्रथच्छततद्द्वहो जदधात ७ येनः पूर्वे पितरः सोम्यासोऽनु-
 हिरसोमपुथं वसिष्ठाः । तेभिर्धुमः संराणो हृदी व्युशा न्नुशान्निः प्रतिकाममन्तु ८ ये-
 तातपुद्वन्ना जहमानो होत्रा विदुः स्तोमंतष्टासो अर्कैः । आग्नेया हि सुविदत्रेभिरर्वा-
 इस्त्यैः कव्यैः पितृभिर्धुमसिद्धिः ९ ये सत्यासो हविरदो हविष्या इन्द्रेण देवैः सरध-
 दधानाः । आग्नेया हि सहस्रैर्देववृन्दैः परैः पूर्वीः पितृभिर्धुमसिद्धिः १० ॥ १८ ॥
 अग्निं वत्साः पितर एह गच्छतु सदः सदः सदत सुप्रणितयः । अत्ता हवींषि प्रथं तानि
 वृहद्व्यथारधि सर्वावीरं दधातन ११ त्वमं गार्हपितो जातवेदोऽवाङ्मथानिं सुरभी-
 णिं कृत्वा । प्रादाः पितृभ्यः स्वययुते अक्षन्नं हिरव्यं देवु प्रथं ता हवींषि १२ ये चेहृषि-
 तरो ये च नेह यांश्च विक्षयांश्च न प्रविक्ष १३ त्वं वै तप्यति ते जातवेदः स्वधाभिर्धुमं सुकुं-

तंजुपस्य १३ येअग्निदग्धयेअनग्निदग्धामध्यादिवःस्वधयामादयन्ते । तेषिंः
स्वराकसुनीतिमेतांयथावशांतत्वंकल्पयस्व १४ ॥ १९ ॥

मैनं चतुर्दश दमनो यामापनस्त्रिष्टुप् । अन्याश्चतस्रोत्रिष्टुभः ।

१६ मैनंमग्नेविदहोमाभिर्शोचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरम् । युदाश्रातंक-
णवांजातवेदोऽथेमैनंप्रहिणुतात्पितृभ्यः १ श्रातंयदाकरसिजातवेदोऽथेमैनंपरि-
दत्तात्पितृभ्यः । युदागच्छत्यसुनीतिमेतामथादेवानांवशनीर्भवाति २ सूर्यच-
क्षुर्गच्छतवातमात्मायांचगच्छपृथिवींचधर्मणा । अपोवांगच्छयदितत्रेतहितमो-
पधीपुपतितिष्ठाशरीरैः ३ अजोभागस्तपसातंतेशोचिस्तपतुतंतेश्चिः । यास्त-
श्रिवास्तन्वीजातवेदस्ताभिवर्हैनंसुकतांमुख्यकम् ४ अवंसजुपुनरग्नेपितृभ्योप-
स्तआहुंतश्चरतिस्वधाभिः । आयुर्वसानुउपवेतुशेषुःसंगच्छतांतन्वाजातवेदः ५

॥ २० ॥ यत्तैककृष्णःशंकुनआतुतोदीपिपुलिःसर्वउतवाभापदः । अग्निष्टाह्निश्वाद्-
 गदंकणोत्तसोमंश्रयोवाह्युणाँआविवेशं ६ अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्ययस्वसंप्रोणीँव
 पीवंसामेदसाच । नेत्वाधृष्णुहर्साजहृषाणेदृधाविषुक्ष्यन्पयैस्वयांते ७ इममं-
 प्रेचमसंमाविचिंहिरःप्रियोदेवानामुतसोन्यानांम् । एषथश्रमसोदेवपानस्तस्मिं-
 न्देवाअमतामादयन्ते ८ क्वयादंमग्निप्रहिणोमिदूरयमराजोगच्छतुरिप्रवाहः ।
 इहैवायमितरोजातवेदादेवेभ्योहव्यंवहत्तुप्रजानन् ९ योअग्निःक्वयात्प्राविवेशं
 वोगृहमिमंपशुयज्ञितरंजातवेदसम् । तंहरामिपितृयज्ञायदेवंसद्युर्मिंन्वात्परमे-
 सथस्ये १० ॥ २१ ॥ योअग्निःक्वयुवाहनःपुिनन्यक्षदतावृधः । प्रेदंहव्यानि-
 योचतिदेवेभ्यश्चापुितृभ्युआ ११ उशान्तंस्त्वानिधीमह्युशान्तःसमिंधीमहि । उ-
 शान्तंशातआवंहापुितृह्यवेप्रेअत्तवे १२ यंतवमग्नेसुमदंहस्तमुनिर्वापय्यापुनः । कि-

यान्व्यत्ररोहतुपाकदर्वाण्यत्कशा १३ शितिकेशितिकावतिह्लादिकेह्लादिकाव-
ति । मण्डक्या ईसुसंगमडमसंखं शुनिर्हर्षय १४ ॥ २२ ॥ इति शाकलर्कसंहितायां
दशमे मण्डले प्रथमोनुवाकः ॥ १० ॥ १ ॥

त्वष्टा चतुर्दश देवश्रवा यामापनस्त्रिष्टुप् । आद्ययोः सरण्युः । ततश्चतस्र्यां पृषा ।

ततस्त्रिष्टुपां सरस्वती । दशम्यन्सपोरापः । शिष्टानामेकादश्यादितिष्ठणामापः

सोमोवा । जपन्त्यानुष्टुप्पुरस्ताद्दृतीया । अन्त्यानुष्टुप् ।

१७ त्वष्टादुह्नित्रेवहंतुकुणोतीतीदंविश्वंभुवंनुंसमोति । यमस्यमातापंयुह्यमा-
नामहोज्ञायविवस्वतेननाशा १ अपागहन्नमतांसर्धेभ्यःकवीसर्वणांसददुर्वि-
वंस्यते । इताश्विनवभरथत्तदासीदजहादुह्यामिंधुनासरण्युः २ पृषात्वैतश्रया-
वयत्तुप्रविद्वाननष्टपशुर्भुवंनस्यगोपाः । भत्त्वैतेभ्युःपरिददत्तिपुत्तभ्योऽग्निर्देवेभ्यः

सुविद्विजयेभ्यः ३ आयुर्विश्वायुःपरिप्राप्तित्वापुषात्वापातुप्रपथेपुरस्तात् ।
 यत्रासंतेसुकृतोयत्रतेययुस्तत्रत्वादेवःसंवितादधातु ४ पृथेमाआशाअनुवेदसर्वाः
 सोअस्माअभयतमेनेपत् । स्वास्तिदाआधाणिःसर्वीरिःप्रयच्छन्पुरएतुप्रजान-
 न् ५ ॥ २३ ॥ प्रपथेपथामंजनिष्टपुपाप्रपथेदेवःप्रपथेपृथिव्याः । तुभेआभि-
 प्रियतमेसुधरथेआचपरचधरतिप्रजानन् ६ सरस्वतीदेवयन्तोहवन्तेसरस्वती-
 मध्वरेतायमाने । सरस्वतीसुकृतोअह्वयन्तसरस्वतीदाशुवेवाथंदात् ७ सरस्व-
 तियास्वरथंयथाथंस्वधाभिर्देविपितृभिमदन्ती । आसद्यास्मिन्वर्हिर्दिमादयस्वा-
 नमीवाइपुआथेह्यस्मे ८ सरस्वतीयांपितरोहवन्तेदक्षिणायज्ञमंभिनक्षंमाणाः ।
 सहस्राधीमिळोअत्रभागरायस्योप्यजमनेपुथेहि ९ आपोअस्मान्मातरःशुन्व-
 यन्तुधृतेननोधृतप्वःपुनन्तु । विश्वंहिरिप्रंप्रवहन्तिदेवीसिदिदाभ्युःशुचिरापृतदं-

मि १० ॥ २४ ॥ द्रक्सश्चस्कन्दप्रथमाँअनुद्यानिमंचयोनिमनुयश्चपूर्वः । समा-
 नयोनिमनुसंचरन्तंद्रक्संजुहोमयनुसप्तहोत्राः ११ यस्तेद्रक्सःस्कन्दंतिथिस्तैशंशु-
 ब्रह्मच्युतोधिपणायाउपस्थात् । अथ्वयोर्वापरिवायःपुवित्रात्तैजुहोमिमनंसा-
 नपट्कृतम् १२ यस्तेद्रक्सःस्कन्नोयस्तेशंशुगवश्चयःपुरःशुचा । अयंदेवोवृहस्प-
 तिःसंतोसिंचतुरावसे १३ पर्यस्ततीरोपधयःपर्यस्वन्मामुकवचः । अपांपर्यस्व-
 दित्पयस्तेनमासहशुन्वत १४ ॥ २५ ॥

परं मृत्यो चतुर्दश संकुम्भको यामायनश्चिष्टुप् । आद्यचतुष्पास्य मृत्युः पञ्चमया धाता

षष्ठ्यास्त्वष्ट्रा । सप्तम्यादिसप्तानां पितृभेधः । अन्त्यायाः पितृभेधः

मजापतिर्वा । एकादशी प्रस्तारपङ्क्तिः । उपान्त्या

जगती । अन्त्यामुष्टुप् ।

१८ परंमृत्योअनुपरोहिपन्थायस्तेस्वइतरोदेवयानात् । चक्षुंस्मतेशृणुवतेते

ब्रवीमिमानंःप्रजारिरिपोमेतवीरात् १ मृत्योःपुदंयोपयन्तोयद्वैतद्राधीयुःआयुः
 प्रतरदधानाः । आप्यायमानाः प्रजायाधनेनशुद्धाःपताभंवतयाज्ञियासः २ इमे
 जीवाविमृतैराववृत्रभङ्गद्रादेवहंतिनोअथ । प्राञ्छीअगामनतयेहसाद्यद्राधीयु
 आयुःप्रतरदधानाः ३ इमंजीवेभ्यःपरिधिदधानिमैषानुगादपरोअर्थमेतम् ।
 शतंजीवन्तशरदःपुरुचीरन्तमुत्पुदंयतांपवतेन ४ यथाहान्यनुपूर्वभवंन्ति यथंक्रु-
 तवंक्रुतुभिर्भन्तिसाधु । यथानपूर्वमपरोजहंत्येवाधांतरायूपिकल्पयेयाम् ५
 ॥ २६ ॥ आरोहतायुर्जरसंवृणानाअनुपूर्वयतमानायतिष्ठ । इहत्वष्टासुजनिंमास-
 जोपादीर्षमायुःकरतिजीवसेवः ६ इमानरिरविधवाःमपत्निराञ्जनेनसर्षिपासं-
 विशन्तु । अतश्चोऽनमीवाःसुरत्वाआरोहन्तुजनंयोयोनिमर्षे ७ उदीर्ष्वनार्थ-
 भिर्जीवलोकंगतासुमेतमुपशेयएहि । हस्तप्राभस्वदिधिपोस्तवेदंपत्युर्जनित्व-

मभिस्संबंभथ ८ धनुहस्तादादांनोमतस्यास्मैक्षत्रायवचसैवलांथ । अत्रैवत्व-
मिहवयंसुवीराविश्याःस्पृथोअभिमातीर्जयेम ९ उपसर्पमातरंभूमिमेतामुंरुख्य-
चंसंपृथिविसुशोवांम् । ऊर्णैश्चदायुवृत्तिर्दक्षिणावतएपात्वापातुनिकृतेरुपस्था-
त् १० ॥ २७ ॥ उच्छ्वश्वस्वपृथिविमानिवांथथाःसुपायनारसैभवसूपवञ्चना ।
मातापुत्रंथथासिचाभ्येनंभूमऊर्णहि ११ उच्छ्वमानापृथिविसुतिष्ठतुसहस्रांमित-
उपृथिव्यन्ताम् । तेगहासोधतुश्चतोभवंतुविश्याहारसैशरणाःसन्त्वत्रं १२ उत्त-
स्तभामिपृथिवीत्वपरीसंलोगंनिदधन्मोअहरिपम् । एतांस्युणांपितरौधारयन्तु
तेऽत्रायमःसादानतेमिनोतु १३ प्रतीचीनेमामहनीध्याःपूर्णिसिवादंधुः । प्रती-
चीजग्रभावाचमश्वैरज्ञानयाथथा १४ ॥ २८ ॥ इति शाकल्यसंहितायां सप्तमाष्टके
पृष्टोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ६ ॥

निवर्तव्यमष्टौपाथितोभृगुर्वास्त्रिषार्षावद्रथपनोवापंगव्यवानुष्टभसशीपोमीयोद्वितीयोर्ध्वःपृष्ठीगाप-
 शीससोत्तराण्येन्द्रोविषदःप्राजापत्योवावसुक्रोवसुकद्राभद्रंशाश्रयंतुगायत्रमाथैकपदापादएववाशा-
 न्यर्थःपरानुष्टयन्त्येविराश्रुष्टुभावाग्निनाष्टावास्तारपाङ्ककुहपञ्चोनापुरस्ताद्गार्हतीत्रिष्टुवन्तत्वंसाचिदा-
 नस्वंनानुष्टुपोयजामहेससाद्यान्सोत्रिष्टुभौपञ्चन्याग्नेसारिणिश्रसोमंपञ्जस्तारपाङ्कंवाश्विन्योन्त्यास्वि-
 सोनुष्टुभोभद्रमेकादशसौम्यंप्राहेनवपौष्णमानुष्टुपमद्याचतुर्थ्याजिष्णिहावसत्सचतुर्विंशतिरैन्द्रोवसुक्रो-
 विथोहिद्रादशेन्द्रवसुकयोःसंवादेन्द्रःसूक्तस्यमथमयेन्द्रस्यस्तुपापरोक्षवदिन्द्रमाहेन्द्रस्ययुजःशोपाक्नुपे
 धतुषोचवनेनाष्टौप्रदेवशापञ्चोनाकवप्लूषभापपपोनष्ठीयंगानएकादशवैश्वदेवंमसुंमन्तानवपञ्चाद्या
 जगत्पः ॥

निवर्तव्यमष्टौ पाथितो यागायनो भृगुर्वा वास्त्रिष्यवनो वा भार्गवोनुष्टुप् । पृष्ठी गायत्री ।

आपो गार्गो वा देवता । प्रथमाया द्वितीयार्धस्याग्नीषोमौ ।

१९ ॐम् निवर्तव्यंमानुंगातास्मान्तिस्वपक्तेरवतीः । अग्नीषोमापुनर्वसूअस्मे
 धारयतंरपिम् १ पुनरेनानिवर्तयपुनरेनान्याकुरु । इन्द्रंएणानियच्छत्वभिरेना

उपाजंतु २ पुनरैतानिवर्तन्तामस्मिन्पुण्यन्तुगोपतौ । इहैवाग्नेनिधारयेद्वहतिष्ठतया
 रयिः ३ यन्नियानुन्ययनंसंज्ञानंयत्परायणम् । आवर्तनंनिवर्तनंयोगोपाधिपुतं
 ह्रुवे ४ यउदानुद्ध्ययनंयउदानंदृपरायणम् । आवर्तनंनिवर्तनमपिगोपानिवं-
 तताम् ५ आनिवर्तनिवर्तयुपुनर्नदृन्द्रगादेहि । जीवाभिर्भुनजामहै ६ परिवो-
 विश्वतोदधऊर्जाधितेनुपयसा । येदेवाःकेचंयज्ञियास्तेरय्यासंसृजन्तुनः ७ आ-
 निवर्तनिवर्तयुनिवर्तनिवर्तय । भूभ्याश्चतंसःप्रदिशस्ताभ्यएनुनिवर्तय ८ ॥ १ ॥

भद्रं दद्या विषद ऐन्द्रः प्राजापत्योवा वसुकदा वासुकोग्रिणायित्री । आद्यैकपदा ।

पाद एव वा शान्त्यर्थः । उपायानुष्टम् । उपास्या विराद् । अन्त्या त्रिष्टम् ।

२० भद्रंनोअपिवातयुमनः १ अग्निमीकेभुजायविष्टशासामिब्रह्मवीरौतुम् ।
 यस्यधर्मन्स्वर्गुरेनीःसपुष्यन्तिमातुरुधः २ यन्मासाकृपनीकंभासाकितुवधयान्ति।

भ्राजते श्रेणिं दन् ३ अयो विशांगतुरेति प्रियदानं द्विवो अन्तान् । कविरुभं दीक्षा-
 नः ४ जुषकृत्वा मानुषस्योर्ध्वस्तं स्यात्तु भवीयुजे । मित्वन्तन्त्रं पुरांति ५ स हि
 क्षेमो हविर्युजः श्रुष्टिं दस्य गानुरेति । अग्निदेवावाशमिन्तम् ६ ॥ २ ॥ यज्ञासा-
 हं दवद्वये ऽग्निर्षवस्य शोचस्य । अद्रैः सनुमायुमाहुः ७ नरो ये केचास्मदा वि श्वेत्ते वा-
 स आस्युः । अग्निं हविर्ग्रावधैन्तः ८ कृष्णः श्वेतो ऽरुषो यामो अरुषवृष ऋज उत
 शोणो यशस्वान् । हिरण्यरूपं जनिता जजान ९ एवाते अग्ने विमदो मनीषामूर्जा-
 नपादमूर्तेभिः सजोपाः । गिरावांक्षत्सु मतीरियान् इ प्रमूर्जो स क्षितिं विश्व-
 माभाः १० ॥ ३ ॥

आग्नें नाष्टौ विषद ऐन्द्रः प्राजापत्यो वा यमुक्त्वा वासुक्रोमिरास्तारपङ्कः ।

. २१ आग्निं नस्ववृत्तिभिर्होतारित्वावृषिमहे । यज्ञाय स्तोत्रैर्वा हि पृथिव्यो मर्दंति-

रंवाकशोचिपुंविषक्षसे १ त्वामुतेस्वाभुवःशुभन्त्यश्वराधसः । वोतित्वामुपु-
 सेचनीवियोमदङ्गर्जीतिरुआहृतिविषक्षसे २ त्वेधुमर्णांआसतेजुहृभिःसिञ्चती-
 रिव । कण्णारूपाण्यजुनावियोमदेविश्वाअधिश्रियोधिपुविवक्षसे ३ यमंशेम-
 न्यसेरयिसहसावन्नमत्य । तमानोवाजसातयेविवोमदेयज्ञेपुचित्रमभंराविवं-
 क्षसे ४ अग्निर्जातोअथर्वणाविदाह्विथानिकाव्या । भुवहूतोविवस्वतोविवोमदे
 प्रियोयुमस्यकाम्योविषक्षसे ५ ॥ ४ ॥ त्वांयज्ञेर्षीळते प्रीप्रयुत्यंवरै । त्वंवसू-
 निकाम्याविवोमदेविश्वादासिदाशुपुविवक्षसे ६ त्वांयज्ञेवृत्विजुंचारुमग्नेनि
 पादरे । घृतपतीकमनुपोविवोमदेशुकंवेतिष्ठमक्षभिविवक्षसे ७ अग्नेशुकैर्णाओ-
 त्रियोरुप्रथयसेवृहत् । अभिकन्दन्वृपायसेविवोमदेगर्भंदासिजासिगुविवं-
 क्षसे ८ ॥ ५ ॥

अ.
सुर पथद्रा विपद ऐन्द्रः मा मापस्यो वा वसुकद्रा वासुक इन्द्रः पुरस्ताद्दृहती । पथर्षि-

सप्तमीनवम्योनुष्टुभः । अन्या त्रिष्टुप् ।

२२ कुहंश्रुतइन्द्रःकरिंमन्नद्यजनेमित्रोनश्रूयते । ऋषीणांवायःक्षयेगुहंवाच-
कृपेगिरा १ इहश्रुतइन्द्रोअस्मेअद्यस्तवेवृज्यर्चापमः । मित्रोनयोजनेवायशं-
श्रुकेआसाम्प्या २ महेयस्यतिःशयसोअसाम्प्यामहेनिनुष्णस्यंतताजिः । भर्ता
वज्रंस्यधृत्णोःपितापुत्रमिवप्रियम् ३ यजानोअथवावातंस्यधुनीदिवोदिवस्यंव-
ज्रिवः । स्यन्तापृथाधिरुक्मत्तारसजानःस्तोप्यध्वनः ४ त्वंतयाचिद्धातस्याश्यागा-
ऋज्जात्मनावहंथै । यथोद्वोनमत्थोयन्तानकिंविदार्यः ५ ॥ ६ ॥ अधुमन्तो-
शानांपृच्छतेवांकदर्थानआगृहम् । आजंगमथुःपराकाहिवश्रमश्चमर्थैम् ६ आनं
इन्द्रपृक्षतेऽस्माकंब्रह्मोर्धतम् । तत्त्वांयाचामहेऽवुःशुष्णंयद्धन्नमानुषम् ७अकमा

दस्युरभिर्नोअमन्तुरन्यवतोअमानुषः । त्वंतस्यामिब्रह्मन्वधर्दासस्यंदमभय ८
 त्वंनइन्द्रशूरशूररुतत्वोतांसोवर्हणां । पुरुत्रातेविपुतयोनवन्तक्षोणयोपथा ९ त्वंता
 न्यंब्रह्मत्येचोदयोनुकापर्णेशूरवज्रिवः । गृहायदीकवीनांविशानिक्षत्रशव-
 साम् १० ॥ ७ ॥ मक्षुतातइन्द्रदानामंसआक्षणेशूरवज्रिवः । यद्ब्रशुष्णांस्य
 दमभयोजातंविश्वंसयावांभिः ११ माकुड्यगिन्द्रशूरवस्वीरस्मेभूवत्राभिष्टयः ।
 वयंवयंतआसांसुक्षेर्यामवज्रिवः १२ अस्मेतातइन्द्रसन्तुसन्त्याहिंसन्तिरुप-
 स्पृशः । विद्यामयासांभुजोधेननानवांज्रिवः १३ अहस्तायदृपदीवधैतक्षाःशाची-
 भिवंद्यानाम् । श्रुणंपरिप्रदक्षिणिद्विश्वायवेनिशिंश्रथः १४ पिबापिवोदिन्द्रशूर-
 सोमंमारिपणयोवसवान्वसुःसन् । उतत्रायस्वगुणतोमयोनोमहश्चरापोरेवत-
 स्कधीनः १५ ॥ ८ ॥

यजापहे सप्त विपद ऐन्द्रः प्रजापत्यो वा वसुकृदा वासुक इन्द्रो जगती ।

आधान्ये त्रिष्टुभौ । पञ्चम्यभिस्सारिणी ।

२३ यजामहइन्द्रं वज्रं दक्षिणं हरीणारिं रथं १ विभ्रतानाम् । प्रश्मश्रुदाधुवदुध्व-
षां भद्रिसेनाभिर्दधमानो विराधंसा १ हरीन्वस्ययावने विदेवस्विन्द्रो मुधैर्मघवा-
वृत्रहाभुवत् । ऋभुवाजं ऋभुक्षाः पंत्यते शवो ऽधक्षणां मिदासं स्युनामंचित् २ य-
दावजं हिरण्यमिदथारथं हरियमं स्युवहेतो विसुरिभिः । आतिष्ठति मघवासनं श्रुत-
इन्द्रो वाजं स्यदीर्घश्रवसस्पतिः ३ सोचिन्नवापिर्ध्व्यां स्वामसचाइन्द्रः शमश्रूणिह-
रिताभिर्मुष्णते । अर्धवेति सुक्षयं सुते मयुदिहू नोति वातो यथावनंम् ४ योवाचा
विवांचो मघवाचः पुरुसहस्राग्निवाजघानं । तत्तदिदं स्युषोस्यं गणिमसिपुतेव
यस्तविर्पोवावधेशवः ५ स्तोमंत इन्द्रविमुदाअं जीजनन्नपूर्ध्वं पुरुतमंसुदानवे ।

विद्याहस्यभोजनमिन्नस्ययदापशुंनगोपाःकरामहे ६ माकिंनृनासुखयावि-
 यापुस्तवचेन्द्रविमुदस्यचुक्रथः । विद्याहितेप्रमत्तिदेवजामिवदस्मेतेसन्तुसुखया
 शिवानि ७ ॥ १ ॥

इन्द्र सोमं पहिमद ऐन्द्रः प्राजापत्यो वा वसुधृद्वा वासुक्रः । प्रथमवचस्येन्द्रः ।

द्वितीयस्याश्विनौ । आद्यास्तिनस आस्वारपङ्कथः । त्रिष्टा अनुष्टभः ।

२४ इन्द्रसोममिभिवुमधुमन्तंचुमुसुतम् । अस्मेरयिनिधारयुविवोमदेस-
 हस्त्रिणंपुरुवसोविवक्षसे १ त्वांचुज्ञभिंरुवथैरुपह्वयेभिंरिमहे । दार्चीपतेशाची-
 नाविवोमदेश्रेष्ठेनोषेह्रिवायुविवक्षसे २ यस्पतिवर्थाणामसिरधस्यचोदिता ।
 इन्द्रस्तोतृणामवितोवोमदेह्रियोनःपाह्यहंसोविवक्षसे ३ युवंशोकामायाविना
 समीचीनिरमन्थतम् । विमुदेनयदीळितानासंन्यानिरमन्थतम् ४ विश्वेदेवा

अंकुपन्तसमीच्योर्निष्यतन्त्योः । नासन्त्यावद्भुवन्देवाःपुनरावहतादिति ५ मधु-
मन्मेपुरार्थंमधुमत्पुनरायनम् । तानोदेवादेवतंयायुवंमधुमतस्कृतम् ६ ॥ १० ॥

भद्रमेकादश विषद ऐन्द्रः प्राजापत्यो या वसुकृदा वासुकः सोम आस्तारपङ्क्तिः ।

२५ भद्रंनोअर्षिवातयमनोवक्षंसुतक्रतुंम् । अर्धातिसुहृवेअन्वसोविवोमद्देरण-
न्नावोनयवंसे विवक्षसे १ हृदिस्पृशस्तआसतेविश्वेषुसोमधामंसु । अथाकामाङ्गि-
मेममविवोमदेवितिष्ठन्तेवस्यवोविवक्षसे २ उतव्रतानिनोमतेपाहंमिनामिपा-
कथा । अर्धापितेवसन्वेविवोमदमूकानोअभिचिह्नधादिवक्षसे ३ समुप्रयन्ति-
धीतयःसर्गासोऽवतादिव । क्रतून्ःसोमजीवसेविवोमदेवारयांचमसादिवविवक्ष-
से ४ तवत्येसोमशक्तिभिर्निकांसासेव्युण्विरे । गन्सस्पृधीरास्तवसोविवोम-
देवजंगोमन्तमभिनंविवक्षसे ५ ॥ ११ ॥ पृशुनःसोमरक्षसिपुरुजाविष्टितंजग-

त । समाकुणोपि जीवसुविवोमदेविधासंपश्यन्भवंताविवक्षसे ६ त्वनंःसोमवि-
 धतेगोपाअदांभ्योभय । सेधराजन्नपुत्रियोविवोमदेमानोदुःशंसिदशाताविवक्ष-
 से ७ त्वनंःसोमसुकृतुर्वयोधेयायजागृहि । क्षेत्रवितरोमनुगोविवोमदेदुहोनिः
 पृह्वहसोविवक्षसे ८ त्वनोवृत्रहन्तमेन्द्रस्येन्दोऽजिवःसखा । यत्सीहवन्तेसामि-
 येविवोमदेयथ्यमानास्तोकसातौविवक्षसे ९ अयंघसतुरामदइन्द्रस्यवर्धतापि-
 यः । अयंकक्षीवतोमहोविवोमदेमतिविप्रस्यवर्धयद्विवक्षसे १० अयंविप्रांयदा-
 शुप्वेज्जाइयतिगोमंतः । अयंसस्रभ्युआवरंविवोमदेप्रान्धंश्रोणं चंतारिषुद्विव-
 क्षसे ११ ॥ १२ ॥

म हि नव विषद ऐन्द्रः माजापशो वा वसुक्द्रा वासुक्रः पूषानुष्टप ।

मथपाचतुर्थ्यावृणिहो ।

२६ पृह्वच्छामनीयाःस्पृहार्थिन्यन्तनियुतः।प्रदस्त्रानियुद्रथःपूषाअंविष्टुमाहिनः

१ यस्यत्पन्मंहित्वंयाताप्यंमुयंजनः । विप्रआवंसद्धीतिभिश्चकेतसुष्टुतीनाम् २ स
 वंदसुष्टुतीनामिन्दुर्नैपयावृषां । अभिप्सुरःप्रुपायतिव्रजन्तुआर्षुषायति ३ मंसीम-
 हित्वावयमुस्माकंदेवपूषन् । मतीनांचसाधनंविप्राणांचाध्वम् ४ प्रत्यर्धिर्भुजानां-
 मश्वहयोरथानाम् । ऋषिःसयोमनुहितोविप्रंस्ययावयत्सखः ५ ॥ १३ ॥ आ-
 धीपसाणायाःपतिःशुचायांश्चशुचस्यंच । वासोवायोऽवीनामावासांसिसिम्भुज-
 त् ६ इनेवाजानांपतिरिनःपुष्टिनांसखा । प्रश्नश्रुहर्षतोदूषोद्विबुधायोअदां-
 भ्यः ७ आतिरथंस्यपपन्नजाधुरंववृत्युः । विश्वंस्यार्थिनःसखांसनोजाअनंपच्यु-
 तः ८ अस्माकंमूर्जरिधंपूषाअंविष्टुमाहिनः । भुवद्वाजानांवधइमंनःशृणवुद्ध-
 वम् ९ ॥ १४ ॥

असत्सु चतुर्विधातिर्वसुक्र ऐन्द्र इन्द्रश्चिष्टम् ।

२७ असत्सुमैजरितःसाभिवेगोयत्सुन्वतेयजमानाद्युशिक्षंम् । अनाश्रिदि-
महमस्मिप्रहन्तास्तत्सुध्वतैवजिनायन्तमाभुम् १ यदीदृहंयुधयेसंनयान्यदेवयन्त-
न्याईशुशुजानान् । अमातेतुध्वपुभंपचानितीघंसुतंपश्चदशानिषिश्चम् २ नाहं
तैवदयइतिववित्येदेवयन्तसुमरणेजघ्नवान् । युदावाहयत्समरणमृधावुदादिह
मेवपुभाप्रब्रंयन्ति ३ यदज्ञातेपुवजनेष्वासविश्वेसतोमघवांनोमआसन् । जि-
नास्मिवत्क्षेमआसन्तमाभुंप्रतंक्षिणांपवैतेपादगृह्यं ४ नवाडुमांवजनेवारयन्तेनप-
वतासोयदहमंनुस्ये । ममस्वनात्कुयुकर्णाभयातएवेदनुयान्किरणःसमजात् ५
॥ १५ ॥ दशैश्वयंशतपांआनिन्द्रान्वाहृक्षदःशारंवेपत्यमानान् । धृपुवायेनिनिदुः-
सखायुमध्यन्वेपुपवयाववत्युः ६ अभूवाक्षीव्यु ७ आयुरानुददपुत्तुपुवाअपरोनोदंवे-

त । इषुवस्तेपरितंनभूतोयोअस्यंपुरेरजसोविवेधं ७ गावोयवंप्रयुताअ-
 योअक्षन्ताअपद्रयंसहर्गोपाश्वरन्तीः । हवाइदयोअभितःसमांचुनिकर्यदासु
 स्वपंतिश्छन्दयाते ८ संयद्रथयवसादोजनानानामहंयवादंडुर्वज्जैअन्तः । अ-
 त्रायुकोऽवसातारमिच्छादथोअयुक्तंयुनजहवन्वान् ९ अत्रेदुमेमंससेसुत्यमुक्तं
 द्विपाञ्चयच्चतुंपात्संसजानिं । स्त्रीभियोअत्रवृषणंपृतन्यादयुद्धोअस्युविभंजानि
 वेदः १० ॥ १६ ॥ यस्यानुक्षादुह्विताजात्वासकस्तावित्वाँअभिमन्यातेअन्याम् ।
 कतरामेनिंप्रतितंमुंचातेयईवहातेयईवावरेयात् ११ कियंतीयोषामयुतोवंधयोः
 परिप्रीतापन्यंसावार्येण । भद्रावधुर्भवतिपरसुपेदाःस्वयंसाभिब्रवंनुतेजनीचि-
 १२पुत्तोजंगारप्रत्यञ्चंमतिश्रेणिभिरःप्रतिदधौवरूथम् । आसीनक्रुध्यामुपसिं-
 क्षिणातिन्यङ्कतानामन्वेतिभूमिम् १३ बृहन्नच्छायोअपलाशोअर्वात्स्थौमा-

विपितोअत्तिगंभीः । अत्यस्यावत्सरिहतीमिमायकयांभुथानिदधेधेनुरूधः १४
 ससवीरासोअधुरादुदायत्रष्टोत्तरात्तात्समंजमिरन्ते । नवपुश्वातात्स्थिविमन्तआ-
 यन्दडाप्राकसानुवितिरन्त्यश्वः १५॥ १७ ॥ दृजानामेकं कपिलंसमानंतीहिन्वन्ति
 कतयेपायीय । गर्भमातासुधितंबुक्षणारुवैवन्नतंतुपयन्तीविभति १६ पीवानंमे-
 पमंपचन्तवीरान्युशाअक्षाअनुदीविआसन् । द्वाधनुंबृहतीमुपसर्व १७ न्तःप्रवित्रवन्ता
 चरतःपुनन्ता १७ विक्रोडानासोविष्वञ्चआयन्पचातिनेमोनिहिपक्षद्वयः । अयं
 मंद्वयःसंविततदाहृद्गृहद्वनवत्सपिरैशः १८ अपश्यंग्रामंवहमानमारोदचुकया
 स्वयथावतमानम् । सिपत्स्ययःप्रयुगाजनानांसद्यःशिश्नाप्रामिनानोनिवी-
 यान् १९ एतामैगावोप्रमुरस्ययुक्तोमोपुप्रसेधीमुहुरिन्मंमन्वि । आपश्चिदस्य
 विनंशान्पथुंसुरश्वमर्कडपरोवभवान् २० ॥ १८ ॥ अयंयोवज्रःपुरुधाविवंबु-

तोऽथःसूर्यस्यवहृतःपुरीपात् । श्रवद्देनापुरोअन्यदस्ति तद्व्यथीजंरिमाणं-
 स्तरन्ति २१ वृक्षेवक्षेत्रिनियंतामीमयद्भौस्ततोवयुःप्रपंतान्पुरूपादः । अथेदंविश्वं
 भुवन्भयात्तद्दन्द्रायसुन्वदपयेच्चशिक्षत् २२, देवानांमानेप्रथमाअतिष्ठन्कन्तत्रा-
 देयामुपरौउदायन् । त्रयस्तपन्तिपृथिवीमनपाद्वाक्वक्वहृतःपुरीपम् २३ स्मात्
 जीवातुरुततस्यविद्धिमास्मैतादृगर्पगूहःसमर्थे । आधिःस्वःकृणुतेगृहतेवुसंसपा-
 दुरस्यनिर्णिजोनमुच्यते २४ ॥ १९ ॥

विश्वो हि द्वादशेन्द्रवष्टुऋयोः संवाद ऐन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

२८ विश्वोह्यं १ न्योअरिरांजगामममेदहश्वशुरेनाजगाम । जक्षीयाद्धानाहु-
 तसोमंपपीयास्वाशितपुनरस्तंजगायात् १ सरोरुवहृप्रभस्तिरामभृङ्गैवऽमीन्त-
 स्यैवस्मिन्नापृथिव्याः । विश्वेवनेवजनेपुपामियोमेकुक्षीसुतसोमःपृणाति २

अद्रिणातेमन्दिनं इन्द्रतया नत्सुन्वन्ति सोमां निषवांसित्वमेपाम् । पचन्ति ते वृषभा
 अस्ति ते पापुक्षेण्यन्मधवन्त्यमानः ३ इदं सुमेजरितराचिकि क्विप्रतीपं शापुंतयो
 वहन्ति । श्लोपाशः सिंहप्रत्यश्रमत्साः क्रोष्टा वराहं निरतक्रकक्षात् ४ कथात एत-
 दहमाचिकेतरं गृत्सं स्युपाकस्तवसोमनीपाम् । त्वं नो विद्वान्कृतुथा विवोच्यो यमधीते
 मधवन्शेष्याधुः ५ एवाहिमांतवसं वधयन्ति दिवश्चिन्मिबृहत्तउत्तराधुः । पुरुस-
 हस्रानि शिशामिसाकमश्रुहिमाजनिताज्जानं ६ ॥ २० ॥ एवाहिमांतवसं
 जजुरुग्रकमन्कमन्वृषणमिन्द्रदेवाः । वधीयुत्रवज्रेण मन्दसानोऽप्यत्रजं महिनादा
 शुषवम् ७ देवास्तथाप्यश्रुर्विभ्रन्वनावधन्तो अभिविद्भिरायन् । निसुद्वं ९ दधं
 तोयक्षणांसुयत्राकृषादमनुतदहन्ति ८ शशाः श्वुरप्रत्यश्रजगाराद्रिल्लोनेन व्यभेद-
 मारात् । बृहन्तीचिदहतेरन्धयानिवयहत्सोवृषभं शशुवानः ९ सपुर्णहृत्थानुख-

मासिंप्रायावरुद्धःपरिपदंनसिंहः । निरुद्धश्चिन्महिषस्तुर्ध्यावांगोधातस्माअथ-
 थंकपदेतत् १० तेभ्योंगोधाअथथंकपदेतद्येव्रहाणःप्रतिपीयन्त्यन्नैः । सिमडु-
 क्षणोऽवसष्टाअवन्तिस्वयंबलानितन्वःशृणानाः ११ एतेशमीभिःसुशमीअभू-
 यन्येहिंचिरेतन्वः१ःसोमंडुकथैः । नवहृन्नपनोमाहिवाजान्दिविश्रवोदाधिपुनाम
 वीरः १२ ॥ २१ ॥

वनेनाष्टौ वसुक इन्द्रश्चिष्टुप् ।

२१ वनेनावाथोन्यथाधिच्चाकञ्छुचिर्वास्तोमोभुरणावजीगः । यस्येदिन्द्रः
 पुलदिनेपुहेतांनृणानयानृतमःक्षपावान् १ प्रतेअस्याडुपसःप्रापरस्यानतौरधा-
 मनृतमस्यनृणाम् । अनुचिशोकःशतमवहन्नकुत्सेनुरथोयोअसत्ससुवान् २
 कस्तेमदइन्द्ररत्नयोभूहुरोगिरोअभ्यु१प्रोविधाव । कदाहोअर्वागुपंमामनोपाआ

त्वांशक्यामुपमंरथोअत्रैः ३ ककदुद्युस्त्रामेन्द्रत्वावतेनूकयाधियाकरसेकन्नआ
 र्थन् । मित्रोनसत्यउरुगायभृत्याअत्रैसमस्युपदसंनमनीषाः ४ प्रेरयसरोअर्थन
 परयेअस्यकामंजनिधाइवमन् । गिरश्चयेतंतुविजातपूर्वांनिरइन्द्रप्रातिशिश्नत्य-
 शैः ५ ॥ २२ ॥ मत्रेनुत्तेसुमितेन्द्रपूर्वाद्यैर्मज्जनापुधिविकारयेन । वरायते
 धृतवन्तःसुतासुःस्वाद्यन्भवन्तुपितयेमर्धनि ६ आमध्वोअस्माआसिचक्षमंत्रामि-
 न्द्रायपर्णसहिसत्यराधाः । सवावधेवरिंमजापुधिव्याअभिकत्वानर्युःपौस्यैश्च ७
 व्यानलिनद्रःपतन्ताःस्वोजाआरमैयतन्तेसुख्यायपूर्वीः । आरमारथुनपतन्तासुतिष्ठ-
 यंभद्रयांसुमत्यात्विद्यासिंत् ॥ २३ ॥ इति शा० सं० दशमे मण्ड. द्वितीयोऽनुवाकः ॥ १० ॥ २

म देवत्रा पञ्चदश कवप ऐलूप आप अपानपाद्वा विष्टप् ।

३० प्रदेवत्राब्रह्मणेगातेरत्वपोअच्छामनसोनिप्रयुक्ति । महीमित्रस्यवरुण-

स्वधासिंपृथुज्वयसरेरिधासुवृत्किम् १ अथ्वयवोहृविष्मन्तोहिभताच्छापइतोशु-
 तीरुशान्तः । अवयाश्वष्टैरुणःसुपर्णस्तमार्यथ्वमसिंमथासुंहस्ताः २ अथ्व-
 ययोऽपइतासमद्रुमपानपांतहृविपापजथ्वम् । सर्वोदददुमिसुथासुपृतंतस्मैसो-
 मंसुधुमन्तंसुनोत ३ योअंनिधमोदीदयदस्व१न्नयीविप्रांसुईकतेअथ्वरेधुं । अ-
 पांतपान्मधुमतीरपोदायाभिरिन्द्रोवावयेयीयौ ४ याभिःसोमोमोदतेहृपतेच-
 कल्याणाभिंर्युवतिभिर्नमयैः । ताअथ्वयोअपोअच्छापरंहियदांसिश्वाओपवीभिः
 पुनीतात् ५ ॥ २४ ॥ एवेयूनैयुवतयोनमन्तयदीसुशत्रुंशतीरैत्यच्छ । संजा-
 नतमनसासंचिकित्रेऽथ्वयवोधिपणापथ्वेवीः ६ योवोवताभ्योअकुणोदुल्लोकं
 योवोमुह्याअभिज्ञस्तेरमुंश्चत् । तस्माइन्द्रायमधुमन्तमूर्धेवुमादंतंपहिंणोत-
 नापः ७ प्रास्मैहिनेतमधुमन्तमूर्धेणोयोवःस्तिन्ययोमथ्वउरसः । धृतपृथु-

मीडयमध्वरेष्वारिर्वतीःशृणुताहवमि ८ तंसिन्धवोमत्सुरामिन्द्रपानमामिप्रह-
 त्वजुभेइयति । मृदच्युतंमौभानंनभोजापरिचितन्तुविचरन्तमुत्सम् ९ आव-
 दूततीरघनद्विधारंगोपुयथोननियन्चरन्तीः । ऋषेजनित्रीभुवनस्यपत्नीरपोयन्द-
 स्वसवधुःसयोनीः १० ॥ २५ ॥ हिनोतानोअध्वरंदेवयुज्याहिनोतब्रह्ममनये
 धनानाम् । ऋतस्ययोगेविष्यध्वमूधःश्रुष्टिवरीभूतनास्मभ्यमापः ११ आपो
 रेवतीःक्षयथाहिवस्वःकतुंचभद्रंविभूयामृतंच । रायश्चस्थस्वंपृत्यस्यपत्नीःसरस्व-
 तीतद्गुणतेवयोधात् १२ प्रतिपदापोअहंश्रमायतीर्धृतंपयांसिविभ्रतीर्मधानि ।
 अध्वर्युभिर्मनसासंविदानाइन्द्रायसोमंसुतुतंभरन्तीः १३ एमाअमन्नेवतीजो-
 वधन्याअध्वर्यवःसादयतात्सखायः । निवृहिषिंधचनसोमयासोऽपानिन्पांसंविदा-

नासंयुताः १४ आगमुन्नापत्रगतीर्वाहिरैर्दन्धंश्चुरेअसदन्देवयन्तीः । अध्वयैवः
सुनतेन्द्रायसोममभूदयःसुशकादेवयुज्या १५ ॥ २६ ॥

आ न एकादश कवप ऐत्पूो विधेदेवास्त्रिष्टुप् ।

३१ आनोदेवानामुपवेतुशंसोविध्वेभिस्तुरैरवसेयजत्रः । तेभिर्वयंसुप्रस्वा-
याभवेमतरन्तोविध्वादुरितास्यांस १ परैरिचिन्मतोद्गाविणामन्यादृतस्यंप्रथान-
मसाविवासेत् । उतस्वेनकतुनात्तवंदेतुश्रेयांसुदक्षंमनसाजगन्ध्यात् २ अथापि
धीतिरसंसुप्रमंशास्तीर्थेनदस्ममुपयन्त्यमाः । अभ्यांनश्मसुवितस्यंशायनवेद-
सोअमृतानामभूम ३ नित्यंश्चाकन्यात्स्वपीतिर्दमनायस्माउदेवःसंवित्ताज्जा-
नं । भगोवागोभिर्द्युमेमनज्यात्सोअंस्मैचारुंश्छदयदृतस्यात् ४ इयंसाभूया
उग्रसामिवृक्षायद्धक्षुमन्तःशावसासुमापन् । अस्थस्तुतिंजिरितुभिर्क्षमाणाआ

नः आरमास्रत्पयन्तुवाजाः ५ ॥ २७ ॥ अस्मै देपासुमतिः प्रप्रधाना भवत्पुत्र्या
 भूमनागैः । अस्पसनीया असुरस्य येनौसमानाभरंणे विभ्रमाणाः ६ किं
 स्थित्तंक उसवक्ष आस्यतोद्यावापृथिवीनिष्ठतक्षुः । संतस्थाने अजर इत ऊती अ-
 हानिपूर्वोरुपसाजरन्त ७ नैतावदेनापुरो अन्यदं स्तयुक्षसायावापृथिवीविभ्रमि ।
 त्वचंपुत्रैकणुतस्वधावान्यदीसयुनहरितोवहन्ति ८ स्तेगोनक्षामत्यतिपृथ्वी
 मिहंनवातोविहवातिभूमं । मित्रोयत्रवरुणो अज्यमानो ऽग्निर्वननव्यसंष्ट्रशाकं-
 म् ९ स्तरैर्यत्सुतंसद्यो अज्यमाना व्यथिरव्यधीः कणुतस्वगोपा । पुत्रोयत्पु-
 वः पुत्रो जीनिष्ठशम्यांगौ जगार यद्धंपृच्छान् १० उत कण्वं नृपदः पुत्रमाहुरुत
 इयायो धनमादं च वाजी । प्रकण्णा पुरुशं दधिन्वतो धं क्रतमत्र नकिं रस्मा अपी-
 पत् ११ ॥ २८ ॥

प्र मुग्धना नय प्लूणे विभेदेवा जाती । अन्त्याश्चत्सद्विष्टभः ।

३२ प्रसुग्मन्ताधियसानस्यसुक्षणिवुरेभिर्वरा अभिषुप्रसिदंतः । अस्माक-
मिन्द्रजुभयंजुजोपतियत्सोभ्यस्यान्धसोबुवोवति १ वीन्द्रयासिदिव्यानिरोचना
विपाथिवा निरजंसापुरुष्टुत । येत्वावहन्तिमुहुरध्वरा उपतेसुचन्वन्तुववुना अराध-
सः २ तदिन्मेत्सद्वपुंयेवपुंष्टरंपुत्रोयज्जानं पित्रोरधीयति । आयापतिवहतिवु-
मुनासुमत्पुंसद्वद्रोवंहतुःपरिष्कृतः ३ तद्वित्सवस्यंमभिचारंदीधयगावोयच्छा-
संनवहनुंनयेनवं । मातायनमन्तुंयथस्यपुंय्याभिवाणस्यससधातुरिज्जनंः ४ प्र-
योच्छारिरिचेदेवयुप्युदमेकोरुद्रेभिर्यातितुर्वणिः । जरावायेव्यमृतेपुदावनेपरिव-
ऊमेभ्यःसिश्चतामधुं ५ ॥ २९ ॥ निधीयमानमर्धगृह्णसुप्सुप्रमेदेयानां ब्रतपादं

वाच । इन्द्रो विद्वाँअनुहित्वच्चक्षतेनाहमग्नेअनुशिष्टआगाम् ६ अक्षेत्रचित्क्षे-
 त्रविद्ब्रह्मप्रादस्प्रैतिक्षेत्राविदानुशिष्टः । एतद्वैभद्रमनुशासनस्योतस्तुतिवंदत्य-
 ज्जसिनाम् ७ अथेदुप्राणिदममन्त्रिमाहापीवृतेअथयन्मातुरुधः । एमेनमाप-
 जरिमायुवानुमहैकन्वसुःसुमनावभव ८ एतानिभद्राकलशक्रियामुकुरुश्रवण-
 ददतोमुधानि । दानइद्दोमघवानुःसोअस्त्वयंचसोमोहृदियंविभंभि ९ ॥३०॥
 इति शाकल्यसंहितायां सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ७ ॥

प्रमायावैश्वदेव्यैन्द्रःप्रगाथःपरागापइयोद्वैकुरुश्रवणस्यनासदस्यवस्यदानस्तुतिःपरभिर्भूतोमित्रा-
 तियौराशितस्नेहादृषिरुपमश्रवसंपुत्रमस्यव्यशोकयत्पावेपाःपलूनामौजवान्वाक्षोक्षकृपिमशंसाचाक्ष-
 कितवनिन्दाचसप्तमीजगसवुत्रलुशोधानाकोवैश्वदेवतुद्वित्रिष्टुवन्तनूपासानकानमोद्रादशसौर्योभित-
 पाःसौर्यजगत्तवैत्रिष्टुन्दशम्यस्मिन्नःपञ्चमुक्कवानिन्द्रोयोवांपलूनाकाक्षिवतीयोपांभिनंहित्रिष्टुवन्तर-

ध्यानंतसमानंतदृचंमुहस्त्योयोपयोस्तेवैकादशकृष्णोच्छ्रामिद्वित्रिष्टुवन्तत्वायातुत्रिष्टुयादिदिवस्परि-
 द्वादशवत्सामिरात्रेयंतु ।

प्रमा नव कवप ऐलूपो गायत्री । आद्याया विभवेदेवाः । उपाद्ययोरिन्द्रः । चतुर्थी-
 पञ्चम्योः कुरुश्रवणस्य त्रासदस्यवस्य दानस्तुतिः । शिष्टानामुपमश्रवा मित्रा-
 तिथिपुत्रः । आद्या त्रिष्टुप् । उपाद्या बृहती । तृतीया सतोबृहती ।

३३ अम् प्रमायुयुज्जेप्रयुज्जोजनानांदहामिस्मपूषणमन्तरेण । विभवेदेवा-
 सोअयमामंरक्षन्दुःशासुरागादितिषोपंआसीत् १ संमांतपन्त्युभितःसुपत्तीरि-
 यपथीवः । निवावतुतेअमतिर्नेप्रताजसुर्वेनेवेवियतेमतिः २ मूर्पोनाशिश्नाब्धंद-
 नितमाब्धःस्तोतरितेशतकतो । सुकुत्सुनोमघवच्चिन्द्रमऊयाधापितेवंनोभव ३
 कुरुश्रवणमावृणिराजानंत्रासदस्यवम् । मंहिष्ठंवापतामृषिः ४ यस्यमाहरितो
 रथतित्तोवहन्तिसायुया । स्तवैसहस्रंदक्षिणे ५ ॥ १ ॥ अस्युप्रस्वांसोणिरंड-

पुमश्रवसःपितुः । क्षेत्रनरुणवमचूर्णे ६ अधिपुत्रोपमश्रवो नपां निजातिथेभिहि ।
 पितुष्टंभस्मिवन्दिता ७ यदीशीया मृतांना मृतवामर्त्यानाम् । जीवेदिन्मधवाम-
 मं ८ नदेवानामतिद्वतंश्रुतात्माचूनजीवति । तथायुजाविवावृते ९ ॥ ३ ॥

भावेपश्रुतदंश कथप ऐलूपक्षो वा मौजवांस्त्रिष्टुप् । प्रथमासप्तमीनयपीद्वादशित्रयोदशी-

नामसकृापिप्रदांसा । शिष्टानामक्षकितवनिन्दा । सप्तमी जगती ।

३४ प्रावेपामावहृतोमादयन्तिप्रवातेजाड्दरिणेववृत्तानाः । सोमस्येवमौज-
 वतस्यभक्षोविभीदंकोजागृविर्मह्यमच्छान् १ नमामिमेशुनाजहीकृपयाद्विवा-
 सखिंभ्यजुतमह्यमासीत् । अक्षस्याहमेकपरस्यहेतोरनुवतामपंजायामंरोधम् २
 द्वेष्टिभ्यश्रुपंजायारुणाह्विननाथितोविन्दतेमडितारंम् । अश्वंस्येवजरंतोवस्यस्य
 नाहंविन्दामिकितवस्यभोगंम् ३ अन्येजायांपरिमुशान्यस्ययस्यागृधदनेवा-

यं १ क्षः । पितामाताश्रातरणमाहुर्नजानीमेनयंताबुद्धमेतम् ४ यदादीद्ये
 नदविपाणयेभिःपगयद्यो ज्वर्हयेसखिभ्यः । न्युंसाश्वबुधयोवाचमकंतेणमीदिपां
 निकतंजारिणीव ५ ॥ ३ ॥ सुभामतिकितवःपुच्छमानोजुष्यामीतितन्वा ३
 शब्जानः । अक्षासांअस्यवितिरन्तिकामंप्रतिद्वैदधतआकृतानि ६ अक्षा-
 सइदंहुशिनोनिनितोदिनोनिक्तवानस्तपनास्तापयिष्णवः । कुमारदंष्णाजयंतः
 पुनर्हणामध्यासंपृक्ताःकितवस्यवर्हणां ७ त्रिपुश्राशःकौकतित्रातएपादेवइवस-
 वित्तासत्यधर्मां । उप्रस्यचिन्मन्थेवनानंमन्तेराजाचिदेभ्योनमइत्कणोति ८
 नीचावतन्तउपरिस्फुरन्त्यहस्तासोहस्तवन्तंसहन्ते । दिव्याअङ्गाराडरिणेन्युसाः
 शिताःसन्तोहदयुनिदेहन्ति ९ जायातव्यतेकितवस्यहीनामातापुत्रस्यचरंतःकं-
 स्विस्वत् । ऋणावाविभ्युद्धनमिच्छमानो ज्येष्ठासस्तमुपनक्तमेति १० ॥ ४ ॥

खिपं हृष्टायां कितवन्तं तापान्येर्षां जायां सुकृतं च योनिम् । पूर्वालिं अश्वान्युजो हिव-
 श्नन्तो अग्रे रत्नैव पुलः पंपाद ११ यो वंः सेनानी महतो गुणस्युराजा वा तस्य प्रथमो
 लभवं । तस्मै कृणोमि न धनां रुणहि मद्ग्राहं प्राची स्तदृतं वं दामि १२ अक्षैर्मा-
 दीन्धयः कपिमि त्कृपस्ववित्ते रमस्व बहु मन्थमानः । तत्र गावः कितवन्तं जाया तन्मे
 विचंष्टे सविताय मर्षः १३ श्मि त्रं कृणु ध्वं खलु मूकता नो मानो धोरै रणं चरताभि धृष्णु ।
 निवो नु मन्वु विंशता मरातिरन्यो बभ्रुणां प्रासितौ न्वंस्तु १४ ॥ ५ ॥

अथ प्रं चतुर्दश ब्रह्मो धानाको विश्वे देवा जगती । अन्तपे त्रिष्टुभौ ।

३५ अत्रंशमत्यइन्द्रं वन्तो अश्वयो ज्योतिर्भरन्त उपसो व्यष्टिषु । महीद्यावां पृ-
 थिवी चैततामपो ऽद्या देवानामव आवृणीमहे १ दिवस्पृथिव्योरव आवृणीमहे मा-
 तान्ति सन्धन्पवतां ज्यष्ट्युणा वन्तः । अनागास्त्वं स्पृथुमासमीमहे भद्रं सोमः सुवानो

अथाकुणोत्तुमः २ द्यावा नो अद्य धुं ध्रुवी अनागसो मही त्रायेतां सुवितार्थमातरां ।
 उपाउच्छन्त्यर्षवापतासु धं स्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे ३ इयं न उस्ता प्रथमा सुदे-
 व्यं रवत्सनिभ्यो रिवती व्युच्छत्तु । आरे मन्धुं द्रुविं द्रव स्य धीमहि स्वस्त्यं १ प्रिसंमि-
 धानमीमहे ४ प्रथाः सिस्रत्ते स्यै स्य रश्मि ज्योतिर्भरन्ती रूपसो व्युष्टिषु । भद्रा
 नो अद्य श्रवंगे व्युच्छत्त स्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे ५ ॥ ६ ॥ अनुमीवा उपस-
 आचरन्नु उदमयो जिहतां ज्योतिर्पावहत् । आद्युक्षतासु श्विनात्तु जि रथं स्व-
 स्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे ६ श्रेष्ठं नो अद्य सवितर्वरेण्यं भागमासु वसहिर्त्तथा
 असिं । रायोजनिर्वाधिपणामुपद्रवे स्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे ७ पिपत्तुमा-
 तहतस्य प्रवाचनं देवानां यन्मनुष्याः अमन्महि । विश्वान्द्रुस्ताः स्पकुर्वन्ति स्यैः
 स्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे ८ अहेयो अद्य वहिष्पः स्तरीमणिप्राणायोगे मन्मनुः

साधईमहे । आदित्यानांशामिणिस्थभृरणयसिस्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे १
 आनोबुद्धिःसंधुमादेवहृदिविवेवाइकेसादयाससहोतन । इन्द्रमिन्नंवरुणंसातये
 भगंस्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे १० ॥ ७ ॥ तआदित्याआगतसर्वतातयेयुधेना
 यज्ञसंवतासजोपसः । बृहस्पतिपुषणंमथिनानभगंस्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे
 ११ तत्रोदेवायच्छतसुप्रवाचुनंछुर्दिरादित्याःसुभरंनृपाद्यम् । पथेतोकायतनं
 यायजीवसेस्वस्त्यं १ प्रिसंमिधानमीमहे १२ विश्वेअद्यमस्तोविश्वेऊतीविश्वे
 भवन्त्वप्रयुःसमिद्धाः । विश्वेनोदेवाअवसागंमन्तुविश्वमस्तुद्राविणंवाजीअस्मे १३
 यदेवासोऽव्युवाजसातौयंत्रायध्वेषंषिंपुथात्संहः । योवोगोपुथेनभयस्यवेद
 तेस्यामेद्वेषीतयेतुरासः १४ ॥ ८ ॥

उपासानका चतुर्दश ब्रह्मो धानाको विधेदेवा जगती । अन्ये विष्टुभौ ।

३६ उपासानकाबृहतीसुपेशमाद्यावाक्षामावरुणोमित्रोअंभुमा । इन्द्रहवे
मरुतःपर्वताअपआदित्यान्यावापृथिवीअपःसंः १ द्यौश्रंतःपृथिवीचुप्रचैतसऋ-
तावरिरक्षतामंहसोरिपः । मादुर्बुद्धशानिऋतिर्नईशततद्देवानामवोअद्यावृणी-
महे २ विश्वंस्मात्रोअदितिःपात्वंहंसोमातामित्रस्यवरुणस्यरेवतः । सर्व्वज्यो-
तिरवुकंनशीमहितद्देवानामवोअद्यावृणीमहे ३ यावावदन्नपरक्षांसिनेधत्तदुःख-
भ्युनिऋतिविश्वंमित्रणंम् । आदित्यंशाममरुतामशीमहितद्देवानामवोअद्यावृ-
णीमहे ४ एन्द्रोवाहिःसीदंतुपिन्वतामिन्द्रावृहस्पतिःसामभिऋकोअर्चतु । सुप्रके-
तंज्विसेमन्मधीमहितद्देवानामवोअद्यावृणीमहे ५ ॥ १ ॥ दिविस्पृशैयुज्ञमस्मा-
कंमश्विनाजीराध्वंरंकुणतंसुभामिष्टये । प्राचीनरश्मिमाहुंतधृतनतद्देवानामवो

अथावृणामहे ६ पथह्येषुहवुंभारुतंवृणंपावुकमुध्वंसुखायशंभुवम् । रायस्योपं
 राश्वसायधीमहितदेवानामवोअथावृणामहे ७ अपांपेरुजिवधन्यंभरामहेदेवा-
 न्यंसुहवमध्वरश्रियम् । सुरश्मिसोममिन्द्रिययमीमहितदेवानामवोअथावृणी-
 महे ८ सुनेमतसुसुनितासुत्वभिर्वयंजीवाजीवपुत्राअनागसः । ब्रह्मद्विषोवि-
 ध्युगेनोभरेरततदेवानामवोअथावृणामहे ९ येषथामनोर्धुजियास्तेऽणोतनयद्वो
 देवाद्महेतद्वधातन । जैत्रंकरुंरियुमद्विरव्यशस्तदेवानामवोअथावृणामहे १०
 ॥ १० ॥ महद्वयमहतामवृणामहे ऽवोदेवानांबृहतामनुवर्णाम् । यथावसुधिर-
 जातंशामहैतदेवानामवोअथावृणामहे ११ महोअग्नेःसामिधानस्यशर्मण्य-
 नागामित्रेरुणस्वस्तये । श्रेष्ठेस्यामसवितुःसवीमानितदेवानामवोअथावृणी-
 महे १२ येषंवितुःसत्यसंवस्यविश्वोमित्रस्यद्वत्तेवरुणस्यदेवाः । तेसौभंगंवीरव-

श्रोत्रमोदधांतनुद्रविणं चित्रमस्मे १३ सवितापृश्वातांसवितान्पुरुस्तांसवि-
 तोजराचांसवितधुराचांत । सवितानःसुवतुसर्वतांतिसवितानोरामतांदीर्घ-
 मायुः १४ ॥ ११ ॥

नमो द्वादशभितपाः सौर्यः सूर्यो जगती । दशमी त्रिष्टुप् ।

३७ नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेमहोदेवायुतदृतंसंपर्यत । दुरेदृशोदेवजांत-
 पकेतयोदिवस्पृत्रायसूर्यायशंसत १ सामासत्योक्तिःपरिपातुविश्वतोद्यावांचुयत्र
 ततनुद्वहानिच । विश्वमन्यश्चिशतेयदेजातिविश्वाहापोविश्वाहोदितिसूर्यः २ न
 तेअर्धवःप्रदियोनिवासेतेयदेतशोभिःपत्तरैर्युयसि । प्राचीनमन्यदनुवततेरजउद-
 न्येनुज्योतिपायासिसूर्य ३ येनसूर्युज्योतिंप्रावाधसेतमोजगञ्जुविश्वमुदियमिभा-
 नुना । तेनास्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपामीयामपदद्व्यन्वयसुव ४ विश्वस्युहि

प्रेथितोरक्षसिद्वतमहकयन्नुच्चरसिस्वधाअनु । पद्वयत्वांसूर्यापुत्रवामहैतनीदेवाअ-
 नुमंसिरत्कतुम् ५ तंनोद्यावापृथिवीतन्नआपुइन्द्रःशुण्वन्तुमरुतोहवुंवचः । मा-
 शूनभमसूर्यस्यसंहशिभद्रजीवन्तोजरणामशीमहि ६ ॥ १२ ॥ विश्वाहत्वा
 सुमनसःसुचक्षसःप्रजावन्तोअनमीवाअनागतः । उद्यन्तंत्वामिन्नमहोदिवेदिवे
 ज्योर्जीवाःप्रतिपरथेमसूर्य ७ महिज्योतिर्विभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वन्तंचक्षुषेच-
 क्षुपेमयः । आरोहन्तंवहृतःपाजसस्परिव्ययंजीवाःप्रतिपरथेमसूर्य ८ यस्यतेवि-
 श्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरंतेनिचविशान्तैअकुभिः । अनागास्त्वेनहरिकेशसूर्याङ्गा-
 ङ्गानोवस्यसवस्यसोदिहि ९ शानोभवचक्षसाशानोअङ्गाशंभानुनाशोहिमाशंभु-
 णेन । यथाशामव्यञ्छमसंहरोणेतत्सूर्यद्रविणंधोहचित्रम् १० अस्माकंदेवाउ-
 भयाप्यजन्मनेशमप्यञ्छतद्विपदेचतुण्यदे । अदंत्पिबद्ूर्जयमानमाशितंतदस्मेशं

१ योररपोदधातन ११ यद्वोदेवाश्वकूमजिह्वयागुरुमनसोवांप्रयुंतीदेवहेळनम् ।
 अरांवायोनीअभिदुच्छुनायतेतरिमुन्तदेनोवसवोनिधेतन १२ ॥ १३ ॥

अस्मिन्नः पञ्चेन्द्रो मुक्कवानिन्द्रो जगती ।

३८ अस्मिन्नइन्द्रपृत्सुतौयशंस्यतिशिमीवतिकन्दसिभावसातये । यत्रगोपा-
 ताधृपितेपुखादिप्रविवृक्पतन्तिदियवोनुपाह्ये १ सनःधूमन्तंसदनेव्यर्णुहिगो-
 अर्णसंरयिमिन्द्रश्रवत्पम् । स्यामंतेजयंतःशक्रमेदिनोयथाव्ययमुश्मसितद्वंसो
 कधि २ योनोदासुआयोवापुरुष्टुतादेवइन्द्रयुभयेचिकेतति । अस्माभिंप्रेसुयहांः
 सन्तुशत्रवस्त्वयाव्यंतान्यनुयामसंगमे ३ योदशेभिर्हव्योयश्वभूरिभियोअभि-
 कवरिवोविन्नपह्ये । तंविखादेसास्त्रिम्यश्रुतंनरंमवश्चिमिन्द्रमवसेकरामहे ४

वसंसिकरामहेऽयं नास्तन्याश्चदरिरेयादधत् ५ ॥ १५ ॥ इयंवा महेभणुतमेअश्वि-
नापुत्रार्थवपितरामहीशिक्षतम् । अनापिरज्ञाअसजात्यामतिःपुरातस्याअभि-
ज्ञस्तेरवस्पतम् ६ युवंरथेनविमुदाथशुन्ध्यवंभूहथुःपुरुमित्रस्ययोपणाम् । युवं-
हवंवधिमत्याअगच्छतंयुवंसुपुतिचक्रथुःपुरन्वये ७ युवंविप्रस्यजरणामुपेयुपःपु-
नःकलेरकणुतंयुवद्वयः । युवंवन्दनमृश्यादुदपथुयुवंसद्योविश्रपलामेतवेकथः ८
युवंहरेभवंपणागुहाहितमुदैरयतंममवांसमाश्विना । युवमवीसंमृततसमत्रयुओ-
मन्वन्तंचक्रथुःससवधये ९ युवंश्वेतंपेदेवेऽश्विनाथ्वंनवाभिवैर्जनवृतीचंवाजिन-
म् । चुकेत्यंददधुर्द्रावयत्सखंभगंननभ्योहव्यंमयोभुवंम् १० ॥ १६ ॥ नर्तरा-
जानावदितेकृतश्चननाहोअश्रोतिदुरितंनकिर्भयम् । यमाश्विनासुहवारुद्रवतनो
पुरोरथंकृणुथःपदयासह ११ अतिनयातंमनसोजवापिसारथुंपंवांमृभवश्चक्र-

श्विना । यस्य योगो दुहित जायते द्विवत्रुभे अहनी सुदिने विवस्वतः १२ तावतिर्यो-
तं ज्युषा विपवतु मापि न्वत्तं शयवेधे नुमं श्विना । वृकस्य चिद्धति कामन्तरा स्याद्युवं-
शर्चाभिर्भ्रंतितामं मुद्गतम् १३ एतं वां स्तोमं श्विना वकर्मति क्षामुभृगुनिरथ-
म् । न्यमशामुयोपणानमयुं नित्यं नरनंतं नयं दधानाः १४ ॥ १७ ॥

रथं यान्तं चतुर्दश घोषा काशीवत्यश्विनौ जगती ।

४० रथं यान्तं कुहको हवानरापतिद्युमन्तं सुविताय भयति । प्रातर्यावाणि वि-
भ्यं विज्ञे विज्ञे वस्तोर्वस्तोर्वहमानां वियाशमि १ कुहस्विहोपा कुहवस्तोरश्विना-
कुहाभिपित्वंकरतः कुहोपतुः । कोवांशयुना विधवे बदेवरं मयुं नयोपां कणुते स-
वस्युथा २ प्रातर्जरेथे जरणे वकापयावस्तोर्वस्तोर्यजतान् च्छथो गृहम् । क-
स्यं ध्युसाभं वयः कस्यवानरा राजपुत्रे वसवना वगच्छथः ३ युवां मुगेर्ववारणा-

मंगणवर्षोदोपावस्तोर्हविषानिहयामहे । युवंहोत्रामतथाजुह्वतेनुर्युंजनापवहथः
दृग्भस्वती ४ युवांहधोपापयैश्विनायुतीराज्ञंऊचेदुहितापृच्छेवीनरा । भतंमेअ-
हृदतभूतमुक्तवेऽश्ववतेरथिनेशक्तमवते ५ ॥ १८ ॥ युवंकवीष्टुःपयैश्विनारथं
विशोनकुत्सोजरितुनैशाथथः । युवोर्हमक्षापयैश्विनामध्वाराभरतनिष्कृतंन
योर्षणा ६ युवंहंभुज्यंयुवमंश्विनावशायुवंद्विज्जकारंमृशानामुपारथुः । युवोररावा-
परिस्रव्यमासतेयुवोर्हमवसासुस्रमाचके ७ युवंहंकशंयुवमंश्विनाभायुंयुवंविध-
न्तंविधवांमुरुव्यथः । युवंसुनिभ्यःस्तनयन्तमश्विनापञ्जजमूर्णथःस्रसास्वम ८
जनिंष्टयोपापुतयंत्कनीनुकोविचारुहन्वीरुधोदंसनाअनु । आस्मैरीयन्तेनिवने-
वसिन्धवोऽस्माअहंभवतितत्पतित्वनम् ९ जीवंरुदन्तिविमंयन्तेअध्वुरेदीर्घामि-
नुप्रसित्तिदीधियुनरः । वामंपितृभ्योयद्दवंसमेरिरेमयुःपतिंभ्योजनंयःपरिष्व-

जं १० ॥ १९ ॥ नतस्यविद्यतदुपप्रवोचतियुवाह्यद्युवत्याःक्षतियोनिषु । प्रि-
 योस्त्रियस्यवपुभस्यरेतिनोगहंगमेमाश्विनातदुश्मसि ११ आवांमगन्तुमतिवा-
 जिनीवसन्ध्याश्विनाहृत्सुकामाअयंसत । अभंतंगेपामिथुनाशुभस्पतीप्रियाअ-
 धुन्णाद्व्याअभिमहि १२ तामन्दसनामनुषोदरोणआयुनरुषिसहवीरिचस्य-
 वं । कतंतीर्थसंप्रपाणंशुभस्पतीस्थाणंपथेष्टामपदुर्मतिहतम् १३ कस्विद्वद्यकं-
 तमास्वाश्विनाविश्वदस्त्रामादयेतेशुभस्पती । कडूनिथेमेकतमस्यजगमत्तुर्विप्रस्य
 वायजमानस्यवागृहम् १४ ॥ २० ॥

सपानं वृचः सुहास्तपो यौषेयाश्विनौ जगती ।

४१ समानमुत्पंपुरुहतमुक्थ्यं १ रथंत्रिचक्रंसर्वनागनिगमतम् । परिंभानं
 विद्वथंसुवकिभिव्वयंयुष्टाजपसोहवामहे १ प्रातर्युजंनासत्यधिष्ठिष्यःप्रातर्या-

दांमधुवाहनुरधम् । विशेषेनगच्छथेयज्वरीनराकोरेश्विद्यज्ञहेतुमन्तमश्वि-
 ना २ अध्वयुवामधुपाणिसुहस्यमग्निधवाधृतदक्षदमूनसम् । विप्रस्यवायत्स-
 वनानिगच्छथास्तथायातमधुपेयमश्विना ३ ॥ २१ ॥

अस्तेवैकादश कृष्ण इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

४२ अस्तेवत्तुप्रतरंलाययस्यन्धुयत्रिवप्रभरास्तोभंमस्मै । वाचावैपास्तर-
 त्वाचंमयोनिरामयजारितःसोमइन्द्रम् १ देहेनगामुपशिक्षासखायुंप्रवोषयज-
 रितजरिमिन्द्रम् । कोशोनपूर्णवसुनान्यष्टुमाच्यावयमधुदेवायशूरम् २ किंम-
 ज्ञत्वांमधवन्भोजमाहुःशिशोहिमाशिशायत्वांशुणोमिं । अप्रस्वतीममधीरस्तु
 शक्रवसुविदंभगासिन्द्राभरानः ३ स्वांजनाममसत्येवैन्द्रसन्तस्थानाविह्वयन्ते
 समीके । अत्रायुर्जकृष्णतेयोहवित्मात्रासुन्वतास्सख्यंवापिदशूरः ४ धनुंनस्पुन्द्रंक्व-

हृल्यो अस्मेतीवान्त्सोर्मा आसुनोतिप्रथसान् । तस्मैशार्कन्सुतकान्पातरहोनि
 स्वर्णान्यवतिहन्तिवत्रम् ५ ॥ २२ ॥ यस्मिन्व्ययं दधिमाशंसुमिन्द्रेयः शि-
 श्यायमुषयाकामंस्मि ॥ आराञ्चित्सन्भयतामस्यशत्रुर्न्यैस्मैद्युसाजन्यान्म-
 न्ताम् ६ आराच्छत्रुमर्षवाधस्वदूरमुग्रोयःशम्बःपुरुहूतनेन । अस्मेवैर्हियत्र-
 म्दोमादिन्द्रकधीधियंजरिनेवाजरताम् ७ प्रथमुन्तद्वैषसवासोअगमन्तीद्राःसो-
 मांवहुलान्तांसुइन्द्रम् । नाहंशमानंमुषयानिधंसात्रिसुन्वतेवहतिभूरिवामम् ८
 उत्प्रहामतिशिव्याजयातिकृतंयच्छुभीविचिनोतिकाले । योदेवकामो न धनारु-
 णद्विसमिचंरायासंजतिस्वधावान् ९ गोभिष्ट्रेमामतिदुरेवाप्यर्वेनक्षुधंपुरुहूत-
 विश्वाम् । व्यंराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम १० बृहस्पतिर्नुःप-

वाणंसधुवाहंनुरथम् । विभोयेनुगच्छथोपवर्षीनैराकुरेश्विद्यज्ञहातमन्तमाश्वि-
ना २ अध्वर्युवामधुपाणिंसुहस्यमग्निधवाधृतदक्षदमूनसम् । विप्रस्यवायत्स-
वनानिगच्छथोऽतआयातंमधुपेयमश्विना ३ ॥ २१ ॥

अस्तवैकादश कृष्ण इन्द्राशिष्टम् ।

४२ अस्तवसुप्रतुरंलाययस्यन्भयान्विवृप्रभंरास्तोमंसमै । वाचाविंप्रास्तर-
तवाचंमयोनिंरामयजरितःसोमइन्द्रम् १ देहेनगामुपशिक्षासखायंप्रवोधयज-
रितजारिमिन्द्रम् । कोशानपूर्णवसुनान्यष्टमाच्यावयमधुदेयायुभूरम् २ किंम-
ज्ञत्वामधवन्भोजमाहुःशिशिमाशिशयंत्वाज्ञाणोमि । अप्रस्वतीममधीरस्तु
शक्रवसुविदंभगामिन्द्राभरानः ३ त्वांजनामसत्येविन्द्रसन्तस्थानाविह्वयन्ते
समीके । अत्रापुत्रं कणुतेयोहविष्मात्रासुंचतासख्यंवापिभूरः ४ धनूनस्पुन्द्रवं-

हृद्योअस्मैतीव्रान्तसोर्माआसुनोतिप्रथस्वान् । तस्मैशत्रून्सुतुकांन्प्रातरहोनि
 स्वष्टान्पुवतिहन्तिवृत्रम् ५ ॥ २२ ॥ यस्मिन्पुत्र्यंदाधिमाशंसमिन्द्रेयःशि-
 व्रायंमथवाकामंस्मरे । आराञ्जित्सन्भयतामस्यशत्रून्पुत्र्यैस्मैद्युञ्जाजन्यानम-
 ताम् ६ आराञ्छत्रुमर्षवापस्वदूरमुग्रोयःशम्भःपुरुहूततेन । अस्मेर्वाहियत्रं-
 मद्रोमंदिन्द्रकथीधिषंजरित्रेवाजरताम् ७ प्रथमुन्तवृषसुवासोअगमन्तीवाःसो-
 मांवहृलान्तासुइन्द्रम् । नाहंदामानंमथवानिर्यंसुन्निस्वतेवहतिभूरिवासम् ८
 उत्तप्रहामंतिशिव्याजयातिकृतंयञ्छुधीविंचिनोतिकाले । योदेवकामो नथनारु-
 णहिंसमिचंरापासंजतिस्वयावान् ९ गोभिंपुरेमामतिदुरेवायिर्वेनक्षुधंपुरुहूत
 विथाम् । वृषराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम १० बहूरुपतिर्नःप-

रिपातुपश्चादतोचरस्मादधरादधायोः । इन्द्रःपुरस्तादुत्तमं धृतो नः सखासखिभ्यो-
 वरिवः कृणोतु १ १॥ २ ॥ इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डले तृतीयोऽनुवाकः ॥ १० ॥ ३ ॥

अच्छाम एकादश कृष्ण इन्द्रो जगती । अन्ये त्रिष्टयी ।

४३ अच्छाम इन्द्रं मतयः स्वर्षिदः सधीचिर्विश्वात्तज्ञातिरनूयत । परिच्यजन्ते
 जनयो यथापत्तिमयूनशुन्ध्युमुषयानमतये १ नयात्वाद्भिगपवेति मेमन्नस्वेइ-
 त्कामंपुरुहूतशिथय । राजैवदस्मनिपदो ऽधिवाहिव्यास्मिन्त्ससोमे ऽवृषानंमस्तु-
 त २ विषयदिन्द्रो अमतेरुतक्षयः सइद्रायोऽमुषयावस्वईशते । तस्येद्विमेप्रवृणोस्-
 तासिन्धोवयोवधन्तिवपुभस्यंभुत्तिमर्षाः ३ वयो नवृक्षंसुपलाशमासदन्त्सोमा-
 सइन्द्रं मुदिनंश्चमपदः प्रपामनीकंशवसादविद्युतद्विदस्व १ मर्नवेऽप्योतिरायम् ४
 कृतं नश्चधीवित्चिनोति देवनसंबर्ग्यन्मुषयास्युजयत् । नतरेऽन्योऽनुवीथीश-

कनपुराणोमधवज्ञोतनूतनः ५ ॥ २४ ॥ विंशंविंशंमधवापर्यंशायतजनानां
 धेनाभवचाकडाहृपा । यस्याहृशकःसर्वनेपुरणयतिसतीवैःसोमैःसहतेपृतन्यतः ६
 आपोत्सिन्धुमभियत्समक्षरन्त्सोमासइन्द्रकृत्याइवहृदम् । वधैन्तिविप्रामहो
 अस्यसादनेयवृन्वद्विद्वेनदानुना ७ वृपानकुह्रःपतयद्रजःस्वापोअर्षपंक्षीर-
 कृणोदिमाअपः । ससुन्वतेमधवाजिरदानवेऽविन्द्वज्योतिर्मनवेहृविष्मते ८
 उजपापतांपरशुज्योतिपासहृभयाक्रतस्यसुदुधापुराणवत् । विरोचतामरुषोभा-
 ननाशुचिःस्वर्णशुक्रंशुचीतसत्पतिः ९ गोभिंद्रेमामतिंदुरेवायवेनक्षुवंपुरु-
 हृत्वविश्वाम् । वृथराजाभिःप्रथमाधनांन्यस्मकेनवृजनेनाजयेम १० बृहस्पति-
 नैःपरिपातुपृश्वाद्धतोत्तरस्मादधरादधायो । इन्द्रःपुरस्तादुतमंध्यतोःसखास-
 खिभ्योवरिवःकृणोतु ११ ॥ २५ ॥

आ पात्रेकादश कृष्ण इन्द्रसिद्धिम् । चतुर्थदिनवन्पन्ता जगत्सः ।

११ आयात्विन्द्रः स्वपतिर्मदायुषो धर्मिणा तूतुजानस्तु विष्मान् । प्रत्यक्षाणि
अतिविश्वासहस्यपूरेण महता वृण्येन १ सुष्ठामारथः सुयमाहरीतेमिभ्यश्च वज्रो
नृपते गभस्तौ । शीर्भराजन्सुपथायाह्यर्वाङ्घ्र्यामतेपुपो वृण्ययानि २ एन्द्रवा
हानृपतिवज्रयाहुमुग्रमुग्रस्तस्त्विग्रासं एनम् । प्रत्वक्षसंवृषभंस्त्यशुष्ममेमं स्म-
नासंधमादोवहन्तु ३ एवापतिद्रोणसाचंसचेतसमूर्जः स्कभंश्रुण आवृण्यसे ।
ओजः कृष्वसंगपायत्वे अय्यसोपथके निपानामिनो वृषे ४ गमंश्रस्मेवसन्त्याहि
शंसिंरस्याशिपुंभरमायां हिंसोमिनः । त्वमोशिषेनास्मिन्नासतिस्वर्हिष्यनाधु-
व्यातवृषाद्याणि धर्मिणा ५ ॥ २६ ॥ पृथक्प्रार्थनप्रयुमादेवहंतयोऽकृण्वतश्रवृस्यानि
दृष्टसः । नयेऽो कुर्याद्विद्यां नावमारुहंमिभवेत्येविविज्ञान्तकेपथः ६ एवैवापागपरैस-

तद्दद्यात् श्यापेपादयुजं आयुयुजे । इत्थाये प्रागुपरैस्सन्ति दावने पुरुणियत्रं वयुनां नि
 भोजना ७ गिरिरज्जत्रे जमाना अथारयुदधौः क्रन्दन्तारिक्षाणि कोपयत् । समी-
 चीनेधिपणे विक्रमापतिवृष्णः पौत्थामदं जुकथानि शंसति ८ इमं विभसिंसुकं तं
 अङ्गुशयेनारुजासिमघवच्छफारुजः । अस्मिन्सुते सर्वने अस्त्वो कर्षसुत इष्टौ म-
 धवत्यो ध्याभंगः ९ गोभिष्टरे मामतिदुरे वां यवेन क्षुधं पुरुहूतविश्वाम् । वृधं
 राजभिः प्रथमाथनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम १० बृहस्पतिर्नृः परिपातुपश्चाद्दु-
 तोत्तरस्मादधरादथायोः । इन्द्रः पुरस्तादुत्तमं ध्युतो नृः सखासखिभ्यो वरिवः कु-
 णोतु ११ ॥ २७ ॥

दिवस्पारि द्वादश वत्सामिराशिष्टुप् ।

४५ दिवस्पारि प्रथमं जज्ञे अपिरस्माद्वितीयं परिजातवधाः । तृतीयं मुत्सुनुम-

णाअजक्षमिन्धानएनंजरतेस्वार्थीः १ विद्यतेअप्रेत्रेधात्रयाणिविद्यतेधामुवि-
 धंतापुरुषा । विद्यतेनामंपरमंगहायद्विद्यतेमुत्संयतंआजगन्धं २ समुद्रत्वा-
 नमणाअप्यं १ न्तर्नक्षत्राद्वैधेविभ्रजधनं । तृतीयेत्वारजसितसिधवांसंमपा-
 म्पस्थमहिषाअवधनं ३ अकन्वदग्निःस्तनयत्रिवद्यौःक्षामोररिहृदीरुधःसमञ्ज-
 न् । सद्योज्ञानोविहीमुद्धोअख्यदारोदसीभानुनांभात्यन्तः ४ श्रृणामुदा-
 रोधरुणोरथीणामनीपाणांप्रापणःसोमंगोपाः । वसुःमनुःसहंसोअप्सुराजावि-
 भात्यभ्रउपसामिधानः ५ विभ्वस्यकेतुर्भुवनस्यगर्भआरोदसीअपुणाज्जायंमा-
 नः । वीकुंचिदद्रिमभिनत्परायअनायदग्निमयंजन्तुपञ्चं ६ ॥ ३८ ॥ उद्विक्वपा-
 यकोअरतिःसुमेधामतैव्यधिरमृतोनिधापि । इयतिंयममरुपंभरिभ्रदुच्छुकेणशो-
 चिप्राद्यामिनक्षत्रं ७ इजानोरुक्मउर्विपाज्यद्योहूर्मर्पुमार्युःश्रियेरुचानः । अग्नि-

रमृताभभवद्दयाभिषेदनुद्योर्जनयत्सुरेताः ८ यस्तैअद्यकणवद्भद्रशोचेऽप्यपदेवध-
 तवन्तमग्ने । प्रतंनयप्रतरंवरस्योअच्छाभिसुभ्रदेवभक्तंयविष्ट ९ आतंभजसौश्रव-
 सेष्वप्रउक्थयत्कथुआभंजश्रास्यमाने । प्रियःसूर्योप्रियोअप्राभंवात्युज्जातेर्नाभिन्-
 ददुज्जनिर्त्त्वैः १० त्वामग्नेयजमानान्अनुद्यान्विश्वावसुंदधिरैवायाणि । त्वयासहद्र-
 विणमिच्छमानाव्रजगोमन्तमुदिजोविबन्धुः ११ अस्ताव्यदिनिर्नरांसुरेवोवैश्वा-
 नरऋषिभिःसोमगोपाः । अद्देयावापुथिवीहुवेमुदेवावुत्तरयिमुस्मेसुवीरम् १२
 ॥ २१ ॥ इति शाकलकृसंहितायां सप्तमाष्टकेष्टमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ८ ॥

इति शाकलकृसंहितायां सप्तमाष्टकं समाप्तम् ॥ ७ ॥

महेतादशजपुःपाष्टौसप्तगुर्बकुण्ठमिन्द्रं तुष्टाविकुण्ठानामासुरीन्द्रतुभ्यंपुत्रमिच्छन्तीमहत्तपस्तेपेत-
 स्याःस्वयमेवेन्द्रःपुत्रोऽज्ञेसप्तगुस्तुतिसंहृष्टअस्मान्पुत्ररौश्वभिस्तुष्टावाहंसुत्रमेकादशान्त्येऽत्रिष्टुभौसप्त-
 मीचाहंदापन्त्योपायेचत्रिष्टुभौमयोमहेसप्तद्विजगत्साद्यन्तंकेतोभिसारिण्यौवपकुरेणकृर्णेषुभ्रातृपुसौची-
 कोभिरपःमावेद्वयदेवेःसप्तवददुचरीस्त्रिभिर्महत्तत्रत्रयपुजोभिवाक्यंविभ्वइत्युत्तरंचपङ्कपुजोदेवानांयमै-
 च्छामैत्युत्तरंचैकादशकंतद्योतितुष्टुचोमेस्तनुमाद्याजगत्सोऽष्टपीवर्जतांसुपङ्कहृदुत्रयोवामदेव्योदूरेष्टा-
 धितंतेसप्तदेवदेवतुभ्यःधास्तसोऽजगत्पःपराणिचत्वारिसूक्तान्युक्ताऋषयोद्वैपदेत्वत्रिमण्डलेथहै-
 स्त्वात्सोराजासमातिर्गोपायनान्वन्धादीन्पुरोहितंस्त्वत्त्वान्यौभाषावेनौश्रेष्ठतमौपत्वापुरोदधेतामित-
 रेकृद्वाअभिचेत्तयतौभाषाविनौसुत्रन्योःभाषानाचिक्षिपतुरथास्वभ्रातरस्त्रयोमामगामोतिपङ्कगायत्रं-
 स्वस्वपनंजस्यायत्तइतिद्रादशचर्मानुष्टुभंपनआवर्तनंजेषुःमतारीतितदशचंचतस्रोनिर्ऋत्सपनोदार्यंजेषुश्र-
 तुभ्योसोमंचास्तुवन्पुत्सोरपगमापोत्तराभ्यादेवीपसृतीतिसप्तन्यात्तिज्ञोऽकदेवताःशिशुाभिःपङ्क्तिमहा-
 पङ्क्तिपङ्कणुत्तराभिर्द्यावापृथिव्योसामिन्द्रेतीन्द्रं चार्धंचनाजनमितिद्रादशचंचानुष्टुभैचतस्रभिरसमातिप-

स्तुवन्पथन्पेन्द्रं प्रयागस्तस्य स्वसामातेषां राजानमस्तौत्पराभिः भुवन्धोर्जिवमाद्भुयंस्तमन्त्यालब्धसं-
 प्रस्पृशन्पथायागायत्रयोष्टन्पाद्येपङ्कीइदमित्यासप्तमधिकानभानोदिष्टोमानवोवैश्वदेवंतत् ।

म द्रोता दत्र चत्समिरप्रिस्त्रिष्टुप् ।

१६ ॐम् प्रहोतांजातोमहान्नभोचिन्नपद्दासीद्वृषामुपस्थे । दधियर्षाधायिस
 त्रियर्षासिपुन्तावसूतित्रियधतेतनपाः १ इमंविधन्तोअपांसुवस्थेषुभुंननुष्टपदैरनु
 रमन् । गृहाचतन्तमुशिजोनमोभिरेच्छन्तोधीराभगवो ऽविन्दन् २ इमंचितो
 भ्यर्षविन्दद्विच्छन्वैभुवसोमूर्धन्यइयाथाः । नशेवृधोजातआहर्भ्येपुनाभिर्षुवाभ-
 वतिरोचनस्थ ३ मन्द्रहोतारमुशिजोनमोभिः प्राञ्च्यज्ञनेतारमध्वराणांम् । वि-
 शामकृणवचरतिपावुकंहव्यवाहृदधतोमानुषेपु ४ प्रभूर्जेषन्तंमहाविषोधांमूरा
 अमूरंपुरांद्मर्षिणाम् । नयन्तोगभैवन्नाधिष्यधुहिंरिद्रमश्रुंनवाणधनंर्चम् ५ ॥ १ ॥

निपुस्त्यासुत्रितःस्तंभयन्परिवीतोयोनौसीददन्तः । अतःसंगभ्याविशांदमन्ता
 विधर्मणायन्त्रैरीयतेनन् ६ अस्याजरांसोदमामुरिनाअर्चकूमासोअग्रयःपाव-
 काः । श्रितोचयःश्रुनासोभुरणयवोवन्दोवायवोनसोमाः ७ प्रजिह्वयाभरते
 वेपोअग्निःप्रयुनानिचेतसापुथिथ्याः । तमायवःशुचयन्तंपावकमन्द्रहोतारंद-
 धिरयजिष्ठम् ८ द्यावायमग्निपुथिर्वाजनिष्टामापुस्त्वष्टामगवोयंसहोभिः । ईके-
 न्यंप्रयममांतरिश्वादेवास्तंतक्षुर्मनवेयजत्रम् ९ यंत्वादेवादाधिरहंव्यवाहंपु-
 स्त्वष्टोमानुपासोयजत्रम् । सयामंत्त्रेस्तुवतेवयोधाःप्रदेव्यन्यशासःसंहि
 पूर्वाः १० ॥ २॥

चणुभ्याष्टौ सप्तगुरिन्द्रो वैकुण्ठस्त्रिष्टुप् ।

१७ जगुभ्मतेदक्षिणामिद्रहस्तैवसयवोवसुपतेवसूनाम् । विद्मार्हित्वागोपतिं

शरगोनामस्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः १ स्वायुधंस्ववंसंसुनीधंचतुःसमुद्रंधरुणोर-
 योणाम् । चक्रेत्यंदांस्वुंभूरियारमस्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः २ सुब्रह्माणंदेववन्तं
 बृहन्तंमरुंगंभौरपृथुबुधमिन्द्र । श्रुतंऋषिमुग्रमंभिमातिपाहंमस्मभ्यंचित्रवृषणं
 रथिदाः ३ सनदाजंविप्रवीरंरुतर्तबंधनस्पृतंशूवांसंसुदक्षम् । दस्युहर्नंपृभिर्द-
 मिन्द्रसत्यमस्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः ४ अश्वान्तरंथिनंवीरवन्तंसहस्रिणींशू-
 तिनंवाजांमिन्द्र । भद्रव्रातंविप्रवीरंस्वर्गाम्स्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः ५ ॥ ३ ॥
 प्रससगंमतधीतिसुमेधांबृहस्पतिंमतिरच्छाजिगाति । यथाङ्गिरसोनमसोपुस-
 योऽस्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः ६ वनीवानोममंदतासुइन्द्रंरगोमंश्वरान्तिसुमती-
 रियानाः । हृद्विस्पृशोमनंसावुच्यमानाअस्मभ्यंचित्रवृषणंरथिदाः ७ यत्स्वाया-

मिद्वद्वितनं इन्द्रबृहन्तं क्षयमसंमृजनां नाम् । अभितदद्यावापृथिवीगुणीतामस्म-
 भ्यांचिन्नवृषांरथिदाः ८ ॥ १ ॥

अहं भुवमेकादशेन्द्रो वैकुण्ठ इन्द्रो वैकुण्ठो जगती । सप्तम्यन्त्ये च त्रिष्टुभः ।

१८ अहं भवं वसुनः पर्यस्पतिरहं धनानि संजयामिशश्र्वतः । माहं वन्ते पितरं
 न जन्तवोऽहं दाशुपे विभं जामिभोजनम् । अहमिन्द्रो रोधो वक्षो अथर्वणास्त्रितय
 गा अंचनयमहेरथि । अहं दस्युभ्यः परिनृणमादं देगोत्राशिक्षं दधीचे मातरि-
 श्वने २ मह्यं त्वष्टावज्जंमतक्षदायुसंमथि देवासोऽवृजन्नपिकृतंम् । ममानीकं सयै-
 स्पेवदुष्टं मामार्थै न्तिकतेन कर्त्तव्यं च ३ अहमेतंगव्ययमरुधं पुरां पुरिपिणं सार्थ-
 कनाहिरण्यपम । पूरुमहस्त्रानिशिशामिदाशुपे यन्मासोमास उकिथनो अमीन्दि-
 पुः ४ अहमिन्द्रो न पराजिरयइह नूनमृत्यवेऽवतस्ये कदाचन । सोममिन्मासुन्व-

न्तांयाचतावसुनमंप्रवःसख्येरिषाधन ५ ॥ ५ ॥ अहमेताञ्छाश्वसतोद्वाद्देन्द्रंयेव-
 ज्ययुषयेऽकुण्वत । आह्वयमाना अवहन्मनाहनंहक्लावदन्ननमस्युनमस्विनः ६
 अभीश्वमेकमेकांअस्मिनिष्याळभीदाकिमुत्रयःकरन्ति । खलेनपुर्पान्प्रतिह-
 न्मभूरिकिमानिन्दन्तिशत्रवोःनिन्द्राः ७ अहंगुह्णभ्योअतिथिरवामिष्करामिपुंन-
 वन्नतरैविशुधारयमायत्पर्णयद्यत्तवाकरञ्जहेपाहंमहेवृत्रहत्येअशुश्रविं ८ प्रमेन-
 मीसाप्यइप्रेभजेभद्रवामेपैसख्याकुण्ठताहिता । दिद्युपदस्यसमिधेयुमंहयमादि-
 दंशंस्यभुवर्थंकरम् ९ प्रनेमस्मिन्ददशेसोमोअन्तर्गोपानेममाविरस्थाकुणो-
 ति । सतिभशाङ्गवपुभंयुत्सन्दुहस्तस्थौवह्वलेवृद्धोअन्तः १० आदित्यानांव-
 संनांरुद्रियाणांदेवोदेवानांनमिनामिधाम । तेमांभद्रायशवसेततक्षुरपरंजितम-
 स्तंत्तमपांक्लम् ११ ॥ ६ ॥

अहं दामिकादशेन्द्रो वैकुण्ठ इन्द्रो वैकुण्ठो जगती । जपाद्यान्त्ये त्रिष्टुभौ ।

११ अहंदांगणतेपुत्र्यैवस्वहं ब्रह्मकणवमह्यवधैनम् । अहंभुव्यजमानस्य
चोदितायज्वनःसाक्षिविध्वंस्मिन्भरे १ मांधुरिन्द्रनामदेवतादिवश्चमश्चापांच
जन्तवः । अहंहरीवृषणाविब्रतारयुअहंवज्रशवसेधुणवादेदे २ अहमत्कैकवधेधि-
श्रयंहपरहंकुत्समावमाभिरुतिभिः । अहंशुणस्यशथितावधर्ममनयोररआयं
नामदस्यवे ३ अहंपितिवेवेतसैग्भिष्टुतग्रंकुत्सायस्मदिभंचरन्ययम् । अहंभुव-
यजमानस्यराजनिप्रयद्भरेतुजयुनाप्रियाधुधे ४ अहंरन्धयुंमगयंश्वतवैणेयन्माजि-
हीतवयुनाचनानुपक् । अहंवेशंनुन्नामायवे ऽकरमहंसव्यायुपद्भिमिरन्ययम् ५
॥ ७ ॥ अहंसयोनववास्ववहद्रथुसववेवदासवृत्रहारुजम् । यद्दधैयन्तंप्रथय-
न्तमानुपगदरेपरैरजसोरोचुनाकरम् ६ अहंसयैस्यपरियाभ्याशुभिः प्रेतशोभिर्वह-

मानुजो जसा । यन्मासावोमनुषु आहनिणिं जक्रुधं केषेदासं कृत्वयुं हथैः ७ अहं
 संस्रहानहुं योनहुं ष्टुरः प्राश्रावयुं शवं सातुर्वशं यदुंम् । अहं न्य १ न्यं सहसा रहं स्करं
 नववायतेनववृत्तिं च वक्षयम् ८ अहं ससस्रवतो धारयुं वृयाद्रवित्त्वंः पृथिव्यां सीरा
 अधि । अहमणीं सिवितिरामिसस्रुत्तुं धाधिदं मनवेगातुमिष्टये ९ अहंतदासु
 धारयुं दासु न देवश्च न त्वष्टा धारयुं दुरात् । स्पृहं गवामुधः सुवक्षणा स्वामधोर्मधु
 श्वायुंसोममाशिरम् १० एवादेवाँ इन्द्रो विध्ये नृन्पथ्यैर्त्विनेन मघवांसत्पराधाः ।
 विश्वेताते हरिवः शाचीवो ऽभितुरासः स्वयशो गणन्ति ११ ॥ ८ ॥

म वो महे ससेन्द्रो वैकुण्ठ इन्द्रो वैकुण्ठो जगती । तृतीया चतुर्थ्या-
 धिषसा रिण्यौ । पञ्चमी त्रिष्टुप् ।

५० प्रवोमहे मन्कमानान्यान्धसो ऽर्वाँ विश्वानं रायविश्वाभुवे । इन्द्रं स्पृयस्यसु-

मखं स होम हि श्रवो नृम्णां चरो दसी स पुर्यतः १ सो चिद्ब्रह्म लयानयै इ नः स्तुतश्च के न्य
 इन्द्रो मावते नरै । विधा सुधर्षु वा ज कृत्यै पु स त्प ते वृत्रे वा ए स्वं १ भिर्ग मन्द से २
 के ते न र इन्द्र ये त इ प्र ये ते सु भ्रं स ध न्यं १ मि य क्षान् । के ते वा जा या स यी य हि नि र्के अ-
 प्सु स्व वा स र्वा सु ध र्षे ३ भु व स्व मि म् इन्द्र ब्र ह्म णां म हा न् भु वो वि श्वे पु स र्वा ने पु य ज्ञि यः ।
 भु व न् श्र यो जा वि श्वे सि म् न भ रे ज्ये ष्ठ श्र म न्नो वि श्व च र्ष णे ४ अ वा नु क न्या या न्य ज्ञा व-
 न सो म हा त ओ मा त्रां कृ ष्यो वि दुः । अ सो नु क म ज रो व यी श्र वि श्वे दा स र्वा ना त त-
 सा कृ षे ५ ए ता वि श्वा स र्वा ना त त मा के स्व यं सो स ह सो या नि दा वि वे । व रा य ते पा-
 नं य म णे त ना य ज्ञो म न्नो ब्र ह्मो द्या तं व चः ६ ये ते वि प्र ब्र ह्म क र्तः सु ते स चा व स न्नां चि व सु-
 न श्र वा व ने । प्र ते सु स स्व यु म नं सा पु था भु व न् म र्दे सु त स्य सो ऽप स्या न् वं सः ७ ॥ ९ ॥

महचक्रवःत्रिष्टुप् । युजामग्निः सौचीक ऋषिर्देवाश्च देवता ।

अयुजां देवा ऋषिरग्निः सौचीको देवता ।

५१. महत्तदुत्सुंस्थविंस्तदांसिद्येनाविष्टितःप्रविवेशिथापः । विश्वाअपश्य-
द्वहृषातंअग्नेजातवेदस्तन्वोद्वेषकः १ । कोमाददर्शकतमःसदेवोयोमैतन्वोवहृ-
षापुपंशयत् । काहमित्रावरुणाक्षियन्त्युग्नेविश्वःसमिधोदेवयानीः २ ऐच्छा-
मत्वावहृषाजातवेदःप्रविष्टमग्नेअस्वोपंधीषु । तंत्वायमोअचिकेच्चित्रभानोद-
शान्तरुष्यादतिरोचंमानम् ३ होत्रादहंबंरुणविभ्यदायुनेदेवमायुमज्जन्नदेवाः ।
तस्यमेतन्वोवहृषानिविष्टाएतमथूनचिकेताहमग्निः ४ एहिमनुदेवयुर्षज्ञकामो-
ऽरुक्त्यातमरिक्षेच्यमे । सुगान्पुथःकृणुहिदेवयानन्वहंहृषानिसुमनस्यमानः ५
॥ १० ॥ अग्नेःपूर्वशान्तरोअथमेतंरथीवाध्वानमन्वावरीवुः । तरमाद्भियावंरुण-

दूरमायंगीरोनक्षत्रोरविजेऽपार्थाः ६ कुर्मस्तुआपुर्जरंयदग्नेयथायुक्तोजातवेदो
 नरिष्याः । अथावहासिसुमनस्यमानोभागंदेवेभ्योहविषंःसुजात ७ प्रयाजा-
 न्मेभनुयाजाश्रुकेवलानूर्जस्वन्तंहविषोदत्तभागम् । दृत्तचापांपुरुषंचौषधीनाम-
 ग्नेश्वर्दीर्घमापुर्स्तुदेवाः ८ तवंप्रयाजाभनुयाजाश्रुकेवलऊर्जस्वन्तोहविषंःसन्तु
 भागाः । तवामेयज्ञोऽयमस्तुसर्वस्तुभ्यंनमन्तांप्रदिशश्रतस्तः ९ ॥ ११ ॥

विभवे षडंगः सौचीको देवासिष्टम् ।

५२ विभवेदेवाःशास्तनंमापयुहहोतावतोमनवैयन्निषद्य । प्रमेन्नतभागधेयं
 यथावोयेनंपुथाह्वयमावोवहानि १ अहंहोतान्यसादंयजीयान्विश्वेदेवामरुतो
 माजुनन्ति । अहंहररश्मिनाध्वपयंवांब्रह्मासमिद्रवतिसाहुतिर्वाम् २ अयंयोहो-
 ताकिरुसयमस्यकमप्युहैयत्संमज्जिन्तिदेवाः । अहंहरजपितेमासिसमास्यथादेवा

दीधरेहव्युवाहम् ३ मां देवादीधरेहव्युवाहमर्पन्लुप्तं बहुकच्छाचरन्तम् । अग्नि-
 विद्वान्यज्ञानः कल्पयाति पञ्चयामंत्रिवृतं सप्ततन्तम् ४ आर्वायक्ष्यमृतत्वं सुवीर्यथा
 वेदेवावरिवुः कारणि । आवाहोर्वज्रमिन्द्रस्य वेयामथेमाविश्वाः पतन्ताजयाति ५
 त्रिणिशतात्रीसहस्राण्यग्निं त्रिशच्च देवानवचासपर्यन् । औक्षन्धृतैस्त्तणान्वाहिर-
 स्मा आदिद्वोतरं न्यसादयन्त ६ ॥ १२ ॥

यमैच्छामैकाद्या देवा अग्निः सौचीकस्त्रिष्टुप् । चतुर्थीपञ्चन्योरग्निः

सौचीक ऋषिर्देवा देवता । षष्ठीसप्तम्यावन्त्यास्ति सश्व जगत्सः ।

५३ यमैच्छाममनसासोऽयमागाद्यज्ञस्यां विद्वान्पठयश्चिकित्वान् । संनोय-
 क्षेवतातायजीयाद्विहिपत्सदन्तरः पूर्वो अस्मत् १ अराधिहोतानि पद्यायजी-
 यानभिप्रयांसिसुधितानि हि ल्यत् । यजामहे यज्ञियान्हन्त देवा ईकामहा ईश्याँ आ-

जयंन २ साध्वीमकद्वधीतिनेअद्ययज्ञस्यजिह्वामविदामगुह्याम् । सआयुरगा-
 स्तरभिवसानोभद्रामकद्वहृतिनोअद्य ३ तदद्यवाचःप्रथमंसीययेनासुराअभि-
 देवाअसांस । ऊजाददुतयाज्ञियासःपञ्चजनाममहोत्रंजुप्रध्वम् ४ पञ्चजनाममहो-
 त्रंजुप्रन्तागोजातादुतयेयाज्ञियासः । पृथिवीनिःपाथीवात्पात्वहंसोऽन्तरिक्षदिव्या-
 त्पात्वस्मान् ५ ॥ १ ३ ॥ तन्तुं तन्वन्नजसोभानुमन्विहियोतिन्मतःपथोरक्षधिया-
 कृतात् । अनुत्वृणंययतजोगुवामपुमनुर्भवजनयाद्व्युंजनम् ६ अक्षानहोनह्य-
 तनोतसोभ्याइक्कणध्वंरशानाअतिषिंशत । अष्टाधन्धुरंवहताभितोरधुयेनदेवा-
 सोअनयज्ञाभिप्रियम् ७ अश्मन्वतीरीयतेसरंभध्वमुचिष्ठतप्रतरतासखायः । अ-
 त्राजहामयेअसन्नदीवाःद्विवान्व्ययमुत्तरेमाभिवाजान् ८ त्वष्टामायावेदपसांमप-
 स्तमोविभ्रत्पत्रादिवपानानिशतंमा । शिशितेनूनंपरशुंस्वायुसंयेनवृश्वादेत-

शोत्रह्यणस्पतिः १. सतीनूनकवधुःसंज्ञिदीतवाशीभियभिर्ममतायुतक्षथ । वि-
 दांसःपुदागुह्यानि कर्तनुयेनदेवासीअमृतत्वमानशुः १०. गर्भयोपामदधुर्वत्समा-
 सन्धपीच्येनमनसोतजिह्वया । सविश्वाहासुमनायोभयाअभिसिंपासनिर्वनतेका-
 रद्विजतिम् ११. ॥ १४. ॥

तां सु पङ्कदुक्थो वामदेव्य इन्द्रखिष्टुप ।

५४ तांसुतेकीर्तिमंघवन्मंहित्वायत्वाभितरोदसीअहंयेताम् । प्रावोद्विवाँआ-
 तिरोग्रासमोजःभुजायैत्वस्यैयदशिक्षइन्द्र १. यदचरस्तन्वावावृथानोवलांनिन्द्र
 प्रशुवाणोजनेषु । मायेत्सतेथानियुद्धान्यान्याहुर्नाथिशत्रुंनुपुराविचित्से २ कदनु
 तेमहिमनःसमस्यास्मत्पूर्वक्रुपयो ज्तमापुः । यन्मातरंचपितरंचसाकमज्जनय-
 थास्तन्व १ स्वायाः ३ चत्वारितेअसुयाणिनामादाभ्यानिमहिपस्यंसन्ति । त्व-

मङ्गलानिविश्वानिवित्सेयेभिःकर्माणिमघवञ्चकथं ४ त्वंविश्वादापिषुकेवलानि
 यान्यावियच्चिगुहावसूनि । काममिन्ममघवन्मावितारीस्त्वमाज्ञातात्वमिन्द्रासि
 दाता ५ योअदधाञ्जोतिपिज्योतिरन्तर्योअसंजन्मधुनासंमधुनि । अर्धप्रियं
 श्यामिन्द्रायमन्मब्रह्मकतोबृहवृक्षयादवाचि ६ ॥ १५ ॥

दूरिणी बृहदुशयो वामदेव्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

५५ दरेतत्रामगुह्यंपराचैर्षत्वाभितेअह्वयेतावयोषे । उदस्तज्ञाःपृथिवीयाम-
 भिकेभार्तुःपुत्रान्मघवन्तित्विपाणः १ महत्तत्रामगुह्यंपुरुस्पृगयेनभतंजनयोयेन
 भव्यम् । प्रदंजातंज्योतिर्यदस्यप्रियंप्रियाःसमाविशान्तपञ्च २ आरोदसीअपृणा-
 दोतमध्युपञ्चदेवाःक्रतुशःसप्तसप्त । चतुस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टेसंरूपेणज्योतिषा
 विप्रतेन ३ यदपुअौच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनपुष्टस्यंपुष्टम् । यत्तेजामि-

त्वमवरं परं स्यात् महन्महन्त्या अस्तु त्वमेकम् ४ विधुदं द्राणं समने बहूनां युवानं सन्तं
 पलितो जगार । देवस्य परशुकाव्यं महित्वाद्याममारसह्यः समान ५ ॥ १६ ॥
 शाकमनाशाको अरुणः सृपर्णा आयो महः शरः सनादनीलः । यञ्चिकेत सत्यमिच-
 त्रमोषं वसुस्यार्हं मृतजे तोतदाता ६ ऐभिर्देवै वृणयापै स्यानि ये भिरौक्षं हृत्रहत्याय
 वृज्जि । यैकर्मणः क्रियमाणस्य महत्कृते कर्ममुदजायन्त देवाः ७ युजा कर्मणि ज-
 नयन्विश्वौ जा अशास्तिहा विश्वमना स्तुरायाद् । पीत्वीसो मस्य दिव अर्बुधानः शू-
 रो निर्दुषार्थं महस्य नू ८ ॥ १७ ॥

इदं वै सप्त बृहद्वक्त्रो वामदं व्यो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् । उपान्यास्ति सौ जगत्सः ।

५६ इदं त ए कं परं ऊत ए कं त तीये न उयो ति पां सं वि भ्रा स्व । सं वे शी नं त न्वं १ श्वा रु-
 रे धि प्रियो दे वानी परं मे ङ्ग नि धे १ त नू ष्टे वा जि न्त न्वं १ न य न्ती वा म म र म भ यं धा तु श-

मङ्गलानिविधानिविसेषेभिःकर्मणिमघवञ्चकथं ४ त्वंविधादादिपुकेवलानि
यान्यावियच्चगुहावसीनि । कामिनिर्ममघवन्मावेताग्निस्त्वमाज्ञातात्वमिन्द्रासि
दाता ५ योअदयाञ्जोतिपिज्योतिरन्तर्याअसंजन्मधुनासंमधुनि । अर्धप्रियं
शुपमिन्द्रायमन्मब्रह्मकर्तावृहद्वृषथादवाचि ६ ॥ १५ ॥

दूरेष्टी वृहद्वृषथा वापदेव्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

५५ दूरेतन्नामगुह्यंपराचैर्यत्वाभितेअह्वयेतावयोवै । उदंस्तन्नाःपृथिवीयाम-
भौकेभार्तुःपुत्रान्मघवन्तित्विषाणः १ महत्तन्नामगुह्यंपुरुस्पृग्येनभतंजनयोयेन
भव्यम् । प्रदंजातंज्योतिर्यदस्यप्रियंप्रियाःसमविशन्तपृथ्वं २ आरोदंसीअपृणा-
दोतमध्यंपृथ्वेवाँक्रतुशाःसतसंस । चतस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टेरुसकृणुज्योतिषा
विदंतेन ३ यदंपृथ्वीच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनपृष्टस्यंपृष्टम् । यत्तेजामि-

त्वमवर्षस्यामहन्महत्याअसुरत्वमेकम् ४ विधुंदद्राणंसमनेबहूनांयुवानंसन्तं
 पलितोजंगार । देवस्यप्रथकान्यमहित्वाद्यामभारसह्यःसमान ५ ॥ १६ ॥
 द्राक्मनाशाकोअरुणःसुपर्णआयोमहःशरःसनादनीळः । यस्त्रिकेतस्त्यमित्त-
 त्तमोघंयुस्यहंसुतजेतोतदातां ६ ऐभिर्देववृण्युपायैस्यानिभिरौश्वहृन्नहत्याय
 वृजो । एकमणःक्रियमाणस्यमहःकृतेकर्ममुदजायन्तदेवाः ७ यज्जाकर्मणिज-
 नयन्विश्वौजाअशास्तिहाविश्वमनास्तुराषाट् । पृथ्वीसोमस्यदिवआर्बुधानःशू-
 रानियुधाधमहस्यनुत् ॥ १७ ॥

इदं ते सप्त बृहद्वकथो वामदेव्यो विभे देवास्त्रिष्टुप् । उपन्यास्तिस्त्रो जगत्सः ।

५६ इदं तएकंपरजंतएकंतयिनउयोतिषांसंविशस्व । संवेदीनेतन्वं १श्वास्-
 रधिप्रियोदेवानांपरमेजनिधे १ तनष्टेवाजिन्तन्वं १ नयन्तीवामस्रमभ्यंघातुश-

मङ्गलानिविभ्रानिवित्सेयेभिःकर्मणिमघवक्षकथं ४ त्वंविभ्रदादिपुकेवलानि
 यान्यावियच्चुगुहावसूनि । काममिनेममघवन्मावितारिस्त्वमाज्ञातात्वमिन्द्रासि
 दाता ५ योअदथाज्जोतिषिज्योतिरन्तर्यामसंजन्मधुनासंमधुनि । अर्धप्रियं
 श्यामिन्द्रायमन्मब्रह्मकतोबृहदुक्थादवाचि ६ ॥ १५ ॥

दूरेष्टी बृहदुक्थो वापदेव्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

५५ इरेतन्नामगुह्यंपराचैर्यत्वाभितेअह्वयेतावयुधै । उदंस्तन्नाःपृथिव्याम-
 भीक्रेभ्रातुःपुत्रान्मघवन्तित्विपाणः १ महत्तन्नामगुह्यंपुरुस्पुगयेनभतंजनयोयेन
 भव्यम् । प्रदंजातंज्योतिर्यदस्यप्रियंप्रियाःसमविशन्तपश्चं २ आरोदंसीअपुणा-
 दोतमध्यंपश्चदवाक्रतुशाःसप्तसंस । चतुस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टेसरूपेणज्योतिषा-
 विव्रतेन ३ यदंपुर्वाच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनंपुष्टस्यंपुष्टम् । यत्तेजामि-

मा. म. गाम पङ्कनुः सुवन्युः श्रुतवन्युर्विपवन्युश्च गौपायना विधे देवा गायत्री ।

५७ माप्रगामपृथोवयंमायज्ञादिन्द्रसोमिनः । मान्तःस्थुर्नोअरातयः १
योयज्ञस्यप्रसाधनस्तन्तुदेवैव्वाततः । तमाहुतंनशामिहि २ मनोन्वाहुवामहे
नाराशंसिनसोमेन । पितृणांचिमन्मभिः ३ आतंएतुमनुःपुनःकत्वेदक्षायजीवसे ।
ज्योष्वसूर्यदशे ४ पुनर्नःपितरोमनोददातुदेव्योजनः । जीवन्नातंसचेमहि ५
ययसोमव्रतत्वमनस्तनूपविभ्रतः । प्रजावन्तःसचेमहि ६ ॥ ११ ॥

यत्ते द्वादश बन्धादयो गौपायन मन आवर्तनपनुष्टुप

५८ यत्तयुसवैवस्यतमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-
वसे १ यत्तेदिवंयत्पृथिवीमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-
वसे २ यत्तेभूमिचतुर्भूमिमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-

मनुभ्यम् । अहृतोमहोधुरुणापदेवान्दिवीबुध्योतिःस्वमाभिमीयाः २ वाज्यासि-
 वाजिनेनासुवेनीःसुवितःस्तोमसुवितोदिवंगाः । सुवितोधर्मप्रथमानुसत्यासु-
 वितोदेवान्सुवितोऽनुपत्तम् ३ महिन्नप्यांपुतरश्चनेशिरदेवादेवदधुरपिकर्तुम् ।
 समाविद्यचुरुतयान्यत्विपर्यातनपुनिविविशुःपुनः ४ सहोभिर्विध्वंपरिचक्रम-
 रजःपर्वाथामान्यमितामिमानाः । तनपुविध्वाभुवनानियेमेरप्रासारयन्तपुरु-
 धप्रजाभनु ५ द्विधासनवोऽसुरस्वविदमास्थापयन्ततीयेनकर्मणा । स्वांप्र-
 जांपितरःपिभ्यंसहआवरैष्वदधुस्तन्तुमाततम् ६ नावानक्षेदःप्रदिशःपुथि-
 व्याःस्वस्तिभिरतदुगाणिविध्वा । स्वांप्रजांवृहदुक्थोमहित्वावरैष्वदधादाप-
 रेषु ७ ॥ १८ ॥

म तारि दश वन्धवादयो गौपायनाशिष्टुप् । आद्यतृचस्य निःकृतिः । चतुर्थ्या निःकृतिः

सोमश्च । ततो द्रयो रसुनीतिः । सप्तम्या लिङ्गोक्तदेवताः । अपृषीनवमयोर्दान्या

उत्तार्यस्य च द्यावापृथिव्यौ । पूर्वार्धस्य द्यावापृथिव्याविन्द्रश्च । अपृषी

पाङ्क्तः । उपान्या महापाङ्क्तः । अन्या पङ्क्तुत्तरा ।

५९ प्रतार्यायुःप्रतरंनर्वायुःस्थतारेवकृतमत्तारथस्य । अध्वच्यवानुत्तंवीत्य-

धंपरातरंसुनिःकृतिर्जहीताम् १ सामन्नुरथेनिधिमन्थन्नंकरामहेसुर्पुरुधश्रवां

सि । तानोविश्वानिजरिताममत्तुपरातरंसुनिःकृतिर्जहीताम् २ अभीष्वर्षः

पैरथैर्वेसद्यौनभूमिगिरियोनाज्जान् । तानोविश्वानिजरिताचिकेतपरातरंसु

निःकृतिर्जहीताम् ३ सोपुणःसोममन्थयेपरंवाःपश्यैमनसूथमुच्चरन्तम् । द्यु-

भिर्हितोर्जिरिमासुनोअस्तुपरातरंसुनिःकृतिर्जहीताम् ४ असुनीतेमनोअस्मा-

- वसे ३ यत्तेचतस्रःप्रदिशोमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-
वसे ४ यत्तेसमुद्रमण्डिवमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-
वसे ५ यत्तेमरीचीःप्रवतोमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्षयायजी-
वसे ६ ॥ २० ॥ यत्तेअपोयदोपधीमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीह-
क्षयायजीवसे ७ यत्तेसूयदुषसंमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्ष-
यायजीवसे ८ यत्तेपर्वतान्वहतोमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीहक्ष-
यायजीवसे ९ यत्तेविश्वमिदंजगन्मनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीह-
क्षयायजीवसे १० यत्तेपराःपरावतोमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीह-
क्षयायजीवसे ११ यत्तेभूतंचभवंचमनोजगामदूरकम् । तत्तुआवर्तयामसीह-
क्षयायजीवसे १२ ॥ २१ ॥

आ जनं द्वादश बन्धवादयो गौपायनाः । पृथया अगस्त्यस्य स्वसा । आद्यचतुष्कस्य

पृथयाश्वासभाती राजा । पञ्चम्या इन्द्रः । अन्याया हस्तः । शिष्टानां सुव-

न्योर्जायिताद्दानम् । आद्याः पञ्च गायत्र्यः । अष्टमीनवमौ पक्षौ ।

शिष्टा अनुष्टुभः ।

६० आजनंत्वेपसंहशंमाहीनानामुपस्तुतम् । अगन्मविभ्रतो नमः १ असं-
मातिनितोशान्त्वेपंनिययिनुरथम् । भजेरथस्युसत्पतिम् २ योजनान्महिषां-
इवातित्स्थीपवीरवान् । उतापवीरवान्युधा ३ यस्यैश्चाकुरुष्वत्तरेवान्मंराद्ये-
वते । दिवावृषश्वकृष्टयः ४ इन्द्रक्षत्रासंमातिपुरथंप्रोष्ठेपुधारय । दिवावृसूयैदु-
शे ५ अगस्त्यस्यनश्रुःसदीयुनक्षिरोहिता । पूर्णदिथकमरिभिविश्वान्राजन्नराध-
सः ६ ॥ २४ ॥ अयंमातायंपुितायंजिवातुरगमत् । इदंतवंप्रसर्पणंसुबन्धुवे-

सुधारयजीवातवेसुप्रतिरान्आयुः । रा०रन्धिनःसूर्यस्यसंहशिषुतेनन्त्वंतन्त्वंवर्धय-
 स्व ५ ॥ २२ ॥ असुनीतेपुनरस्मासुचक्षुःपुनःप्राणमिहर्नोधिहिभोगम् । उयो-
 कपश्येमसयमसुचरन्तमनुमतेमऊयानःस्वस्ति ६ पुनर्नोअसुपृथिवीदंदात्तुपुन-
 द्यौर्द्वीपुनरन्तरिक्षम् । पुनर्नःसोमस्तन्वंदंदात्तुपुनःपुनःपृथ्यांइयास्वस्तिः ७
 शरोदसीसुबन्धवेयुह्वीकृतस्यमातरा । भरतामपुयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमो
 पुतकिंचुनाममत् ८ अवंद्वकेअवंत्रिकादिवश्वरन्तिभेषुजा । क्षमाचरिष्णवैक-
 कंभरतामपुयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोपुतकिंचुनाममत् ९ समिन्द्रेरयगा-
 मनडाह्यअवंहदुडीनराण्याअनः । भरतामपुयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोपु-
 तकिंचुनाममत् १० ॥ २३ ॥

मातृवेदिम् । त्वयाणो गतवचस्तमः शो दो नरे त इत ऊति सिञ्चत् २ मनो नयेषु
 हवने पुतिरमविषुः शान्यावनुथे द्रवन्ता । आयः शार्थाभिस्तु विनुन्णो अस्याश्रीणि-
 तादिडांगभस्तौ ३ कृष्णायज्ञो वरुणीपुसीद्विवोनपातश्विनाहवेवाम् । वीतं मे
 यज्ञमागतं मे अथैव वृन्वांसिनेपुमस्मृतश्च ४ प्रथिष्टयस्य वीरकर्मसिष्णदनुष्ठितं नु
 नर्या अपौहत् । पुनस्तदावृहति यत्कनायादुहितुरा अनुभूतमनुर्वा ५ ॥ २ ६ ॥ मध्या
 यत्कत्वुमभवद्भीकैकामं कृण्वानोपितरियुवत्याम् । मुनानभ्रतो जहतुर्वियन्तासा-
 नौ निषिक्तं सुकतस्य योनौ ६ पिता यत्स्वां दुहितरमायुक्कक्ष्मयारतः संजरमानो नि-
 पिञ्चत् । स्वाध्यां जनयन्ब्रह्म देवावास्तोप्यतिव्रथपां निरतक्षन् ७ सङ्गैवधानेन-
 मस्य दाजौ स्मदापरुदपद्भवेताः । सरत्पुदानदक्षिणापरावृद्धनतानुसंपुञ्जान्यो ज-
 गधे ८ मक्षनवाङ्घ्रिः प्रजाया उपादिदुरग्निं नम्रउपसीदुदधः । सानितेधमंसानिते

द्विनिरिहि ७ यथायुगंवरत्रयानह्यन्तिधरुणायकम् । एवादाधारतेमनोजीवातवे
 नमृत्यवेऽर्थोअरिष्टतातये ८ यथेयंपृथिवीमहीदाधारेमान्वनरपतीन् । एवादा-
 धारतेमनोजीवातवेनमृत्यवेऽर्थोअरिष्टतातये ९ यमादहंवैवस्वतारसुबन्धोर्मन-
 आभरम् । जीवातवेनमृत्यवेऽर्थोअरिष्टतातये १० न्यं११रवातोऽववातिन्यंरूप-
 तिसूर्यः । नीचानमद्रयादुहेन्यंभवतुरेयः ११ अयंमेहस्तेभगवानयंमेभगव-
 नरः । अयंमेविश्वभेषजोऽयंजिवाभिर्मर्दानः १२ ॥ २५ ॥ इति शाकल्यकर्मसिंहि-
 तायां दशमे मण्डले चतुर्थोऽनुवाकः ॥ १० ॥ ४ ॥

इदमित्या सप्तविंशतिर्भागेदिष्टो मानवो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् ।

६१ इदमित्यारौद्रगतवंचाब्रह्मकत्वाशब्द्यांमन्तराजौ । क्राणायदस्यपितरां
 मंहनेष्टाःषडप्युक्थेअहन्तास्सहेतून् १ सद्द्वानायदभ्यायवन्वश्चयवानुःसुदैरामि-

क्षीवन्तरेजयत्सोअग्निनेमिनचक्रमर्वतोरघुद् १६ सहिवन्धुर्वतरणोयष्टासबुधै-
 नुमुस्वंदुहधै । संयन्मित्रावरुणावृञ्जउकथैज्यैष्ठिभिर्युमण्वरुधैः १७ तद्वन्धुः
 सूरिद्वितोदियुंधानाभानेदिष्टोरपतिप्रवेनन् । सानोनाभिःपरमास्यवाघ्राहंत-
 त्पश्चाकतिथिश्चंद्रास १८ इयमेनाभिरिहमेसुधस्थमिमेमेदेवाअयमास्मि सर्वः ।
 द्विजाअहंप्रथमजाऋतस्येदेधेनुरदुहउजायमाना १९ अथासुमन्द्रोअरतिविंभा-
 वावस्यतिद्विवर्तनिर्वनेपाद् । ऊर्ध्वायच्छ्रेणिर्नाशिभुर्वन्मुखस्थिरदौवधंसूतमा-
 ता २० ॥ २१ ॥ अथागावउपमातिक्रनायाअनुश्वान्तस्यकस्याचित्पर्युः । श्रु-
 धित्वंसुद्रविणोनस्त्वंयाकाश्वघ्नस्यवावुधेसुनताभिः २१ अथत्वमिन्द्रविविद्धयं १-
 स्मान्महोरारयेनृपतेवज्रबाहुः । रक्षाचनोसुधोनःपाहिसुरीनेनेहसंस्तेहरिवोअ-

वाजसधतजिज्ञेसहसापवीयत् १ मक्षकनायाःसख्यंनर्वाभक्तवर्दन्तभ्रतयुक्ति-
 ममन् । द्विवहसोयउपगोपमगुरदक्षिणासोअच्युताददुक्षन् १० ॥ २७ ॥
 मक्षकनायाःसख्यंनर्वायोरधोनरेतंक्रतमिचुरणयन् । शुचियत्तरेकणआयंजन्त-
 सर्वर्थायाःपयंउत्रियायाः ११ पश्चायत्पश्चावियुताबुधन्ततिद्ववीतिवकरिररि-
 णः । वसोर्वसुत्वाकारवोऽनेहाविश्वेविद्विद्विणमुपशु १२ तदिद्वंस्वपरिप-
 दानोअमन्पूरुसदन्तोनार्पुदंविभितसन् । विशुष्णंस्यसंप्रथितमनूर्वाविदत्पुरुप-
 जातस्युगहायत् १३ भर्गोहनामोतपस्यदेवाःस्व१र्णयेन्निपयस्येनिर्षुदुः । अधि-
 हीनामोतजातवैदाःशुधीनोहोतंक्रतस्यहोताधुक १४ उतत्यामेरौद्रावर्चिमन्ता-
 नास्त्याविन्द्रगतयेयजधै । मनुष्वद्रक्वर्हिपुराणामन्दहितप्रयसाविक्षुय-
 ज्यु १५ ॥ २८ ॥ अयंस्तुराजावन्दिवुथाअपश्चविप्रस्तरत्तिस्वसेतुः । सक-

कथायामेवैद्युवप्रिन्द्रःपञ्चोनावसुकर्णोवासुकस्त्रिष्टुबन्तंतुदेवान्हृवइमंधियंद्रादशायास्योवार्हस्पत्यं
 तूद्रमुतोभद्राःसुमित्रोवाभ्रपश्च आग्नेयांद्विजगत्यादीमांषएकादशामं वृहस्पतेवृहस्पतिर्ज्ञानंतुष्टावनवमी-
 जगती ॥

ये यज्ञेनेकादश नाथानेदिष्टो मानवः । आद्यतृचद्रपस्य विभेदेवा अङ्गिरसो वा ।

सप्तम्या विभेदेवाः । शिष्टानां सावर्णेर्दानस्तुतिः । आद्याश्चतस्रो जगत्यः ।

पञ्चम्यष्टमीनवम्योनुष्टुभः । षष्ठी वृहती । सप्तमी सतोवृहती ।

उपान्या गापञ्ची । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

६२ ॐम् येयज्ञेनुदक्षिणयासमंकाइन्द्रस्यसख्यमंमृतत्वमनिशा । तेभ्यो
 भद्रमङ्गिरसोवोअस्तुप्रतिगृभ्णितमानवंसुमेधसः १ यजुदाजन्पितरोगोमयुवं-
 स्वतेनाभिन्दन्परिवत्सरेवलम् । दीर्घायुत्वमङ्गिरसोवोअस्तुप्रतिगृभ्णितमानवं
 सुमेधसः २ यक्तेनसूर्यमारोहयन्दिव्यप्रथयन्पृथिवीमातरंवि । सुप्रजास्त्वमं-

भिष्टौ २२ अधुयद्वाजानागविष्टैस्तरत्सरण्युःकारर्वेजरण्युः । विप्रःप्रेष्टुःसहोपां
 वभूवपराचवक्षदंतर्पर्देनान् २३ अधान्वंस्यजेन्यस्यपुष्टैवधुरेभन्तईमहेतदनु ।
 सरण्युरस्यसनुरश्वोविप्रश्वासिश्चवंसश्चसातौ २४ युवोयीदिसुख्यायास्मेधाधायु
 स्तोमंजुजुपेनमंसवान् । विश्वश्यास्मिन्नागिरःसमीचीःपूर्वावगातुर्दाशित्सनता-
 धै २५ सगणानोअद्भिद्ववानितिसुवन्युर्नमंसासक्तैः । वधदुक्थैर्वचोभिराहि
 न्नन्व्यध्वैतिपयंसजुस्त्रियायाः २६ तजुपर्णोमहोपजत्राभूतर्धवासजुतयेसुजो-
 पाः । येवाज्जाअनंयतायुपन्तोपेस्थानिचेतारोअमूराः २७ ॥ ३० ॥ इति
 शाकलकृसंहितायामष्टमाष्टके प्रथमोध्यायः ॥ ८ ॥ १ ॥

येयज्ञैर्नैकादशाथाःपञ्चिह्रसांस्तुतिर्वान्याधिष्टुपथम्यनुष्टुप्पगाथोनुष्टुभौगापथीचतस्रोन्त्याःसाव-
 र्णोर्दानस्तुतिःपरावतरुयूनागयः श्रातोद्भिधिष्टुचन्तंनुस्वस्तित स्त्रिष्टुन्वासासहोचरयापथ्यस्वस्तित्वेवसा-

परावतः सप्तदश गणः क्लृप्तो विश्वेदेवा जगती । उपान्त्ययोः पञ्चास्वसिर्देवता ।

पञ्चदशी त्रिष्टुब्धा । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

६३ परावतोयेदधिपन्तुआप्यंमनुप्रीतासोजनिंमाविवस्वंतः । यथातेयुंन-
हृद्यस्यवृंहिषिदेवाआसतेतेअधिञ्जवन्तनः १ विश्वाहिवोनमुस्यानिवन्द्यानामा-
निदेवाउतयज्ञियानिवः । येस्थजाताअदितेरुज्यस्परियेषुथिुव्यास्तेमद्ग्रहश्रुताह-
वंम् २ येभ्योमातामयुंमपिन्वतेपयःपीयूषंयैरिदितिरद्विवर्हिः । उक्थशुत्मान्व-
पसरान्त्वप्रंसस्ताँआदित्याँअनुमदास्वस्तये ३ नृचक्षंसोअनिमिपन्तोअर्हणा-
वहृद्देवांसोअमत्तत्वमानशुः । उप्योतीरथाअहिंमापाअनागसोदिवोवृष्मर्षीणवस-
तेस्वस्तये ४ सञ्जाजोयेसुवृषोयज्ञमायुपुरपरिहृतादधुरेदिविक्षयम् । ताँआवि-
वासनमसासुवृत्किभिर्महाआदित्याँअदितिंस्वस्तये ५ ॥ ३ ॥ कोवुःस्तोमंरा-

ह्निरसोवोअस्तुप्रतिगृभ्णितमानवंसुमेधसः ३ अयंनाभांवदतिवल्गुवोगृहेदेवंपु-
 त्राक्रययस्तच्छृणोतन । सुब्रह्मण्यमङ्गिरसोवोअस्तुप्रतिगृभ्णितमानवंसुमेध-
 सः ४ विरूपासुइदृपयस्तइद्रन्भीरिवेपसः । तेअङ्गिरसःसूनुवस्तेअग्नेःपरिजाज्ञि-
 रे ५ ॥ १ ॥ येअग्नेःपरिजाज्ञिरविरूपासोदिवस्परि । नववोनुदशावोअङ्गिर-
 स्तमःसचादेवेपुमंहते ६ इन्द्रेणयुजानिःसृजन्तवाधतोब्रजंगोमन्तमश्विनंम् ।
 सहस्रमेददंतोअष्टकण्यैः ७ श्रवोदेवेष्वकत ७ प्रननंजायतामयंमनुस्तोकमेवरो-
 हतु । यःसहस्रंशातार्धंसद्योदानायमंहते ८ नतमंभोतिकश्चनादिवइवसान्वार-
 भंम् । सावुर्ण्यस्युदक्षिणावसिन्धुरिवपपथे ९ उतदासापरिविषुस्मद्विष्टिगोप-
 रिणसा । यदुस्नुर्वश्रमामहे १० सहस्रदात्रामृणिमरिष्वप्मनुःसूर्येणास्ययत्न-
 मानैतदक्षिणा । सावर्णेदेवाःप्रतिरन्वायुर्षस्मिन्नश्रान्ताअसंनान्मवाजंम् १ १ ॥ २ ॥

द्वयो अस्मद्युपोतनोरुणःशर्मयच्छतास्वस्तये १२ अरिष्टःसमतोविश्वधत्तेप
 प्रजाभिर्जायतेधर्मैणस्परि । यमादित्यासोनयथासुनीतिभिरतिविश्वानिदुरिता
 स्वस्तये १३ यद्व्यासोऽवधवाजसातौयशूरसातामरुतोहितेधने । प्रातर्यावां-
 णरथमिन्द्रसानुसिमरिद्व्यन्तमारुहेमास्वस्तये १४ स्वस्तिनःपृथ्यासुधन्वसुस्व-
 स्तये १५ सुवजनेस्वर्वति । स्वस्तिनःपुत्रकथेपुयोनिपुस्वस्तिरायेमरुतोवधातन १५
 स्वस्तिरिद्धिप्रथुश्रेष्ठारिक्णास्वत्यभिधावाममेति । सानोअमासोअरणेनिपातु
 स्वावेशाभवतुदेवगोपा १६ एवाल्लतेःसनुरवीवृषद्देविश्वआदित्याअदितेमनी-
 यी । इशानासोनरोअभस्युनास्ताविजनादिव्योगयेन १७ ॥ ५ ॥

कथा समदशा गयः प्लातो विश्वेदेवा जगती । अन्ये द्वादशी च त्रिष्टयः ।

६४ कथदेवानां कतमस्य यामानिसुमन्तुनामशृण्वतांमनामहे । कोमृकति

यत्तियंजुजापयुविश्वेदेवासोमनुष्यतिष्ठनं । कोवोऽध्वरंतुविजाताअरकरद्यो
 नःपर्वदत्यंहःस्वस्तये ६ येभ्योहोत्राप्रथमामायुजेमनूःसामिद्धामिर्मनसासु-
 तहोतृभिः । तआदित्याअभयंशमैयच्छतसुगानःकर्तसुपथास्वस्तये ७ यई-
 शिरिभुवनस्यप्रचेतसोविश्वस्यस्थानुर्जागतश्चमन्तवः । तेनःकतादकृतादेनसु-
 स्ययुद्यादेवातःपिपृतास्वस्तये ८ भरेद्विन्द्रंसुहवंहवामहेहोसुचंसुकृतंदै०
 जनम् । अग्निमित्रंवरुणंसातयेभगंद्यावांपृथिवीमरुतःस्वस्तये ९ सु-
 तामाणंपृथिवीद्यामनेहसंसुशामाणमदितिसुप्रणीतिम् । दैवीनावंसरित्राम-
 नांससमस्तवंतीमारुहेमास्वस्तये १० ॥ ४ ॥ विश्वेयजत्राअधिवोचतोतये
 त्रायध्वंनोदुरेवायाअभिहृतः । सत्ययावोदेवहंतयाहुवेमडाणवतोदेवाअवंसिस्वस्त-
 ये ११ अपामायामपुविश्वामनाहुतिमपारान्तिदुर्विदत्रामघायतः । आरेदेवा

वनस्पतीन्पर्वताग्रिमूतये । कशामुमस्तन्तिव्यंसुवस्थआरुद्रंरुद्रेषुक्रुद्रिषंहवा-
 महे ८ सरस्वतीसुरयुःसिन्धुर्भूमिर्मुहोमहीरवसायन्तवक्षणीः । देवीरापोमात-
 रःसद्युत्प्लवोषुतवृत्पयोमधुमन्नोअर्चत १ उतमाताबृहद्विवाभृणोतुनस्त्वष्टादेवे-
 भिर्जग्निभिःपुतावचः । ऋभुक्षावाजोरथुस्पतिर्भगोरण्वःशंसःशामानस्थंपा-
 तुनः १० ॥ ७ ॥ रण्वःसंहृष्टौपितृमाद्भ्रवक्षयोभद्रारुद्राणांमरुतासुपर्तुतिः ।
 गोभिःऽयामयशसोजनेव्वासदादेवात्सद्रुद्रकंयासचेमहि ११ यांमेधियुंमरुतइन्द्र
 देवाअर्ददातवरुणमिन्नयुम । तापीपयत्तपयसेवधेनुंकुविद्विरोअधिरथेवहाथ १२
 कुविद्वङ्गपतिपथाचिदस्थनःसजात्यस्यमरुतेवुर्वाधथ । नाभायन्नप्रथुमंसंनसा-
 महेतन्नजामित्वमदिदित्दधातुनः १३ तेहिद्यावापुथिवीमातरामहीदेवीदेवाञ्ज-
 न्मनायुज्जियेइतः । उभेविभतउभयुंभरीमभिःपुरुतेतौसिषितभिश्चसिञ्चतः १४

कतमो नो मयस्क रक्तमज्जती अभ्याववर्तति १ क्रतयन्ति कतवो हरसुधीतयेवे-
 नन्ति वेनाः प्रतयन्त्यादिशः । नमहिता विद्यते अन्येभ्यो देवेषु मे अधिकामाभयं-
 सत २ नरावाशं संप्रणमगाह्यमग्निदेवैर्द्धमभ्यर्चसेगिरा । सूर्यामासांचन्द्रमं-
 सायमं दिविति तं वातमुग्रसंमुकुमश्विनां ३ कथकविस्तुर्वीरवान्कयागिरा बृह-
 स्पतिर्वावृथते सुवाकभिः । अज एकपात्सुहवोभिर्ऋकभिरहिः अणोतु बुधोर्द्धवा-
 मनि ४ दक्षस्य वादिते जन्मानिव्रते राजानामिजावरुणा विवाससि । अतं तपन्थाः
 पुरुरथो अयुर्मासुसहोत्तु विप्ररूपेण जन्मसु ५ ॥ ६ ॥ तेनो अर्वा नो हवनश्रुतो हवं
 विश्वेषाणवन्तु वाजिनो मितद्रवः । सहस्रसामेधसाता विवत्सना महो धेधनं सामि-
 थेषु जश्चिरे ६ प्रवो वायुरंथयु जंपुरं विवृस्तोमैः कृणुध्वं सख्यायं प्रणम । तेहि देव-
 स्थसवितुः सर्वा मनि कतुं सचन्ते सचितः सर्वतसः ७ त्रिः सप्तसखानद्यो महीरपो

वमर्णवंचित्रराधसस्तेनोरसन्तामहर्षसुमित्र्याः ३ स्वर्णरमन्तरिक्षाणिरोचना
 यावाभूर्मापृथिवीस्कन्भुरोजसा । पृक्षाइवमहर्षन्तःसुरातयोद्देवाःस्तवन्तेमनुषा-
 यसरथः ४ मित्रायद्विश्वरुणायदाशुपेयासन्नाजामनस्तानप्रयुच्छतः । ययोर्धि-
 मयसौणारोचतेबृहद्ययोरुभेरोदसीनार्धसिवृत्ता ५ ॥१॥ यागौवर्तनिंप्रयतिनिष्कृतं
 पयोदुहानावतनीरवारतः । साप्रज्ञवाणावरुणायदाशुर्षेदेवभ्योदाशङ्खविपावि-
 वस्वते ६ दिवक्षसोअग्निजिह्वाकृतवृषक्रतस्ययोनिविमशन्तआसते । द्यांस्कभि-
 त्व्य ७ पभाचक्रुरोजसायज्ञंजनित्वितन्वी ३ निमामृजुः ७ पुरिक्षितापितरापूर्व-
 जावरीकृतस्ययोनिक्षयतःसमोकसा । द्यावापृथिवीवरुणायसद्रतेषुतवृत्पयोम-
 ह्निपायपिन्यतः ८ पुर्जन्यावातावृषभाधुरीणिणोन्द्रवायवरुणोमित्रोअर्धमा ।
 देवाँआदित्याँआदितिहवामह्येपार्थिवासोदिव्यासोअप्सुये ९ त्वष्टारंवायुमभवो

विपाहोत्राविभ्रमश्रोतिवायुवृहस्पतिर्रमातिःपनीयसी । प्रावायत्रमधुवृच्यते
 बृहदवीवशान्तमतिभिर्मनीपिणः १५ एवाकविस्तुविरवांक्रतज्ञाद्रंविणस्युर्द्रीव-
 णसश्वकानः । उक्थेभिरत्रमतिभिश्चविप्रोऽर्षीपयद्भयोदिव्यानिजन्म १६ एवा-
 प्लतेःसनरवीवृधदोविभ्रंआदित्याआदितेमनीपी । ईशानासोनरोअमर्त्युनास्ता-
 विजनादिव्योगयेन १७ ॥ ८ ॥

अप्रिन्द्रः पञ्चदश वसुकर्णां वासुक्रो विभेदेवा जगती । अन्त्या विष्टुप् ।

६५ अप्रिन्द्रोवस्त्रंगोमित्रोअर्षमावायुःपूयासरस्वतीसजोपंसः । आदित्या-
 विष्णुर्मरुतःस्ववृहत्सोमोरुद्रोअदितिर्ब्रह्मणस्पतिः १ इन्द्राग्नीवृत्रहृत्थेयुस्तपती-
 मिथोहिन्वानातन्वाऽंसमोकसाअन्तरिक्षंमहापंपुरोजंसासोमोषृतश्रीमोहिमा-
 नमीरथन् २ तेषांहिमुद्दामंहृहतामंनवणांस्तोमाँद्वयन्पृतज्ञाक्रतावृषाभायेअस्-

देवान्हुवे पञ्चदश वसुकर्णो वासुको विभेदेवा जगती । अन्या त्रिष्टुप ।

६६ देवान्हुवेवहच्छ्वसःस्वस्तयेज्योतिष्कतोअध्वरस्यप्रचेतसः । येवावधुः
प्रतरंविश्वेदसइन्द्रयेषासोअमृताक्रतावधुः १ इन्द्रप्रसूतावरुणप्रशिष्टापेसू-
यस्यज्योतिपोभागमानशुः । मरुद्रेणेवजनेमन्मधीमहिमाधोनेयुज्ञंजनयन्त
सरयः २ इन्द्रोवसुभिःपरिपातुनोगयमादियैर्नोअदितिःशामयच्छतु । रुद्रोरु-
द्रभिद्वामकथातिनुस्वष्टानोद्राभिःसुवितायजिन्वतु ३ अदित्यर्थावापृथिवी
ऋतंमहादिन्द्राविष्णुंमरुतःस्वर्बृहत् । देवाँआदित्याँअवसेहवामहेवसंनुद्रान्त्संवि-
तारंसुदंससम् ४ सरस्वानधीभिर्वरुणोधतव्रतःपवाविष्णुंमहिमावायुरश्विना ।
ब्रह्मकृताँअमृताँविश्वेदसःशामनोयंसन्निवर्तुमहंसः ५ ॥ १२ ॥ वृषाँयु-
ज्ञोवृषणाःसन्तुयाज्ञियावृषणोदेवावृषणोहाविष्कृतः । वृषणाद्यावापृथिवीकृताव-

यओहतेदेव्याहोताराज्यपसंस्वस्तये । बृहस्पतिवृत्रखादंसुमेधसमिन्द्रियंसोमंध-
 नसाउईमहे १० ॥ १० ॥ ब्रह्मणामभ्वंजनयन्तओषधीर्वनस्पतीन्पृथिवीपर्वताँअ-
 पः । सूर्यदिविरोहयन्तःसुदानवआर्षाँव्रताविसृजन्तोअधिक्षमिं ११ भुज्युमंह-
 सःपिपृथोनिरिभिनारथावँपुत्रंवाधिमत्याअजिन्वतम् । कमद्युवाँविमदायोह्यु-
 र्वंविष्णाँष्वँविश्वंकायावंसृजथः १२ पार्शीरवीतन्यतुरेकपादजोदिवोधुर्तासि-
 न्युरापःसमुद्रियः । विश्वेदेवसःअणवन्वचाँसिमिसरस्वतीसहधीभिःपुरंन्ध्या १३
 विश्वेदेवाःसहधीभिःपुरंन्ध्यामनोर्षजत्राअमृताःकृतज्ञाः । रातिपाचोँअभिपाचः
 स्वर्विदःस्वँगिरिब्रह्मंसृकंजुँपरत १४ देवान्वसिष्ठोअमृतान्ववन्द्येविश्वामुव-
 ताभिप्रतस्युः । तेनोरसन्तामुरुगायमद्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः १५ ॥ ११ ॥

न्वमिसाधुया । क्षेत्रस्यपतिप्रतिवेदामिमहेविश्वान्देवाँअमृतँअप्रयच्छतः १३ व-
 सिंष्टासःपितवद्वाचमक्रतुदेवाँईळानाक्राषिवस्वस्तये । प्रीताइवज्ञातयःकाममे-
 त्यास्मेदेवासाऽवधनुतावसु १४ देवान्वसिंष्टोअमृतान्ववन्देयेविश्वाभुवन्नाभि-
 प्रतस्थुः । तेनोरासन्तामुरुगायमद्ययुपांतस्वस्तिभिःसदानः १५ ॥ १४ ॥

इमां धियं द्वादशायस्यो बृहस्पतिं त्रिष्टुप् ।

६७ इमां धियं सप्तशीर्ष्णिपितानं क्रतुप्रजातांबृहतीमं विन्दत् । तुरीयांस्त्रिज-
 नयद्विभ्वर्जन्योऽयास्यं उकथमिन्द्राय शंसन् १ क्रतुं शंसन्त क्रजुदीध्यानादिवस्पु-
 त्रासो अतुरस्य वीराः । विप्रं पुद्गमहिं रसोदधाना यज्ञस्य धामं प्रथमं मनन्त २ हंसैरिव
 सखिभिर्वर्षदद्भिरश्मन्मयां निनहन्ताव्यस्यन् । बृहस्पतिरभिकनिं क्रद्वातुत प्रा-
 स्तौ दुर्वा विद्वं अगायत् ३ अवोद्वाभ्यां पर एकया गागुहातिष्ठन्तीरनृतस्यसेतौ । बृह-

रिवृथापुर्जन्योवृथपणीवृथपुस्तुभः ६ अग्नीपोमावृथपणावाजसातयेपुरुप्रशस्तवृथ-
 णाउपद्रुवे । यावींजिरेवृथपणीदेवपुज्ययातानःशमीत्रिवरूथंविथंसतः ७ धृतध-
 ताःक्षत्रियायज्ञानिकृतावृहद्विवाअध्वराणामभिश्रियः । अग्निहोतारऋतसापो
 अद्बुहोऽपोअंसजन्मनुवन्नतयं ८ यावापृथिवीजनयज्ञभिन्नतापुओपधीर्वीनिनानि
 यज्ञिया । अन्तरिक्षंस्व ९ रापंपुरुतयेवशीदेवासस्तन्वी ३निमांमृजुः ९ धृतरिोदि-
 वऋभवःसुहस्तावातापुर्जन्यामहिप्रस्यतन्यतोः । आपुओपधीःप्रतिरन्नुनोगिरि
 सगोरातिवाजिनोयन्तुमेहवम् १० ॥ १३ ॥ समुद्रःसिन्यरजोअन्तरिक्षमज
 एकंपातनयिद्वरणंभवः । अहिर्बुध्नयःशृणवद्वर्चासिमेविश्वेदेवासंजुतसरयोमम ११
 स्यामवोमनवोदेववीतयुप्राञ्चनोयुक्षंपणयतसाधुया । आदिन्यारुद्रावसंबुःसुदीन-
 वइमावर्क्षंशस्यमानानिजिन्यत १२ दैव्युहोतारप्रथमापुरोहितऋतस्यपन्याम-

अपभयन्तविश्वास्तद्रोदसीद्गुणतंविश्वमिन्वे ११ इन्द्रांमहामंहतोअर्णवस्युवि
 मयानंमभिनदर्वुदस्य । अहन्नहिमरिणात्सप्तसिन्धुन्देवद्यावापृथिवीप्रावतं
 नः १२ ॥ १६ ॥

उदप्रतो द्वादशायास्यो बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

६८ उदप्रतो नवयोरक्षमाणावावदतो अभियस्येवुयोर्गाः । गिरिभ्रजोर्गोर्म-
 योमदन्तेवृहस्पतिमभ्य १ कर्कशंनावन् १ संगोभिराङ्गिरसोनक्षमाणोभगइवेद-
 यमणानिनाय । जनेमित्रोनदभ्यतीअनक्तिवृहस्पतेयाजयाङ्गिरवाजौ २ साध्वय्या
 अतिथिनोरिरिपिराःस्पृहाःस्ववर्णाअनव्यकरुपाः । बृहस्पतिःपवतेभ्योवितूर्यानि-
 गाऊंप्रेयवामेवस्थिविभ्यः ३ आप्रुपायन्मधुनऋतस्युयोनिमवक्षिपन्नर्कउत्का-
 मिवद्योः । बृहस्पतिरुद्धरक्षमंनोगाभुन्याउद्भववित्वचंविभेद ४ अपज्योतिंया-

स्पतिस्तमसिज्योतिरिच्छद्ब्रह्माभाक्विहितिसिआवः ४ विभिद्यापुरंशयथुमपां-
 चीनिस्त्रीणिसाकमुदधेरकन्तत्रबृहस्पतिरुपसंयुगामुर्कविवेदस्तनयांनिवृथाः ५
 इन्द्रोवलंक्षितारंदधानांकरेणैवावचकर्तारवेण । स्वेदाञ्जिभिराशिरामिच्छमा-
 नोर्दोदपत्पणिमागाअमुष्णात् ६ ॥ १५ ॥ सईसृत्येभिःसाविभिःशुचाद्दिगी-
 यापसंविधनसैरददः । ब्रह्मणस्पतिवृषभिवराहधूमस्वदेभिर्द्रविणंयानद् ७ तेस-
 त्येनमनसागोपतिगाइयानासदृपणयन्तयोभिः । बृहस्पतिमिंथोअवद्यपेभिरुदु-
 स्रियाअसृजतस्वयुरिभः ८ तंवर्धयन्तोमतिभिभ्रियाभिःसिंहमिवनानंदतंसध-
 स्थं । बृहस्पतिवृषणंशूरसातौभरेभरेअनुमदेभजिष्णुम् ९ यदावाज्जमसनद्वि-
 श्वरूपमाद्यामरुक्षदतराणिसधं । बृहस्पतिवृषणंवर्धयन्तोनानासन्तोविभ्रंतोज्यो-
 तिरासा १० सत्यामाशिपंकणुतावयोधिकोरिचिद्धयवयुस्वेभिरैवैः । पृथामृधा

द्राः ११ इदमकर्मनमोअधियायुयःपूर्वीरन्वानोर्नवीति । वृहस्पतिःसहिगोभिः
 सोअश्वैःसवीरेभिःसनुभिर्नोवयोधात् १२ ॥ १८ ॥ इति शाकलर्कसंहिताया
 दशमे मण्डले पञ्चमोनुवाकः ॥ १० ॥ ५ ॥

भद्रा द्रादरा सुभिन्नो वाधयर्थोधिस्त्रिष्टुप् ।

६१ भद्रअप्रैवधयश्वस्यसंहशोवासीप्रणीतिःसुरणाउर्पेतयः । यदीसुमित्रा
 विओअभ्रइन्धतेपृतेनाहुतोजरतेदविद्युत्तत् १ धृतमप्रैवधयश्वस्यवधेनधृतमन्नधृत-
 न्वस्यमेदनम् । धृतेनाहुतउविषाविषप्रथेसुधइवरोचतेसुपिरासुतिः २ यत्नेमनु-
 पदनीकंसुमित्रःसमीधेअग्नेतदिदनवीयः । सरेवच्छोचुसगिरोजुपस्वसवाजंद-
 पिसइहश्रवीधाः ३ यन्त्वापूर्वमीळितोवधयश्वःसमीधेअग्नेसइदंजंयस्व । सनंः
 स्तिपाउतभवातनूपादाअंक्षस्वयंदिदंतेअस्मे ४ भवाद्युक्तीवांइयश्वोतगोपामा

तमो अन्तरिक्षादुद्भः शीपालमिव वात आजत् । बृहस्पतिरनुमश्यावलस्याश्मि-
 व वातार्चक्र आगाः ५ यदावलस्यपीयतो जसुंभेद्बृहस्पतिरग्निर्षोभिर्कैः । द-
 द्विर्नाजिह्वापरिविष्टमाददाविर्निधैरुक्कणोदृसिषाणाम् ६ ॥ १७ ॥ बृहस्पतिर-
 मत्तहित्यदांसानामस्वरिणांसिदने गुहायत् । आण्डेवभित्वाशकूनस्यगर्भमुद-
 सिष्याः पर्वतस्य तमनाजत् ७ अश्रापिनहं मधुपयपशुन्मत्स्युं नदीनज्जनिश्चिय-
 न्तम् । निष्टजंभारचमुसंनवृक्षाद्बृहस्पतिर्वैरवेणाविकृत्य ८ सोषामविन्दत्सः
 स्व १ः सो अग्नि सो अर्केण विववाधृतमांसि । बृहस्पतिर्गावंपुषेवलस्यनिर्मुञ्जानं
 पवणोजभार १ हिमेवंपुर्णामुपितावना निबृहस्पतिना कृपयद्ब्रह्मलोगाः । अनानु-
 क्त्यमंपुनश्चकार यात्सूर्यामासांसि यज्जरातः १० अभिश्रयावंन कश्नेभि रश्वं नक्ष-
 त्रेभिः पितरो यामपि शन् । राश्यांतमो अदं धुज्योतिरहन्त्युहस्पतिभिर्नवद्विविद-

कात्प्रेहो नमसोपवाक्यः । सन्तो अजाभिः कृतवा विजाभिः नृभिः तिष्ठु भार्थतो वा-
द्यश्च १२ ॥ २० ॥

इमां प एकादश सुमित्रो वाद्यश्च आमं त्रिदृप् ।

७० इमां मे अग्ने सुमिधं जुषस्वे कस्त्वे प्रतिहर्यायता चाम् । वरुमै नृपा ध्रुव्याः सु-
दिनत्वे अक्षाम् ध्वो भवसुकता देव युज्या १ आ देवानां मग्रया वेहया तु नराज्ञां सो वि-
श्वरूपेभिरश्वैः । ऋतस्य पुथानमसामिधे धो देवेभ्यो देवतमः सुपदत् २ आश्वत्तम-
मीकते दत्पाय हविष्मन्तो मनुष्या सो अग्निम् । वहिष्ठैरश्वैः सवत्तारयेना देवान्वं क्षिनि
पदेह होतां ३ विप्रथता देव जुष्टतिरश्वा दीर्घ द्राघमा सुरभि भन्त्वस्मे । अर्हे कता मन-
सा देव न हिरिन्द्र ज्येष्ठ उज्ञतो यक्षि देवान् ४ दिवो वासानुस्पृशता वरीयः पृथिव्या
यामात्रया विश्रय ध्वम् । उभती द्वारो महिना महद्भिर्देवं रथैरथ युधो रय ध्वम् ५

त्यांतारीदभिर्मातिर्जनानाम् । इरंइवधृष्णश्रयवनःसुमित्रःप्रनुवीचंवाइयंश्वस्य
 नामं ५ समृद्ध्यापर्वत्याइवसूनिदासावत्राणयायीजिगेथ । इरंइवधृष्णश्रयव-
 नोजनानंत्वमंनेपतनाचूरभिष्याः ६ ॥ ११ ॥ दीर्घतेन्तुर्वहदृक्षायमाग्निःसह
 संसरीःज्ञतनीथुक्रभ्या । द्युमान्युमत्सुनृभिर्मज्यमानःसुमित्रेपुदीदयोदेव-
 यत्सु ७ त्वेधेनुःसुदघाजातवेदोऽसश्रतवसमनासवर्धुक् । त्वंनृभिर्दीक्षिणावद्दि-
 रग्नेसुमित्रेभिरिष्यसेदेवयद्भिः ८ देवाश्रितेअमृताजातवेदोमहिमानंवाइयश्वप्र
 वीचन् । यत्संपृच्छमानुपीविंशाथायन्बंनृभिरजयस्त्वावृधेभिः ९ पितेवंपुत्रमं-
 विभरूपस्यत्वामंनेवइयश्वःसंपृचन् । जुयाणोअस्यसमिधंयविष्टोतपर्व^{११}अवन्वोर्वा-
 र्धतश्चित् १० शश्वदंप्रिवैइयश्वस्यशत्रुभिर्जिगायसुतसोमवद्भिः । समनंचि-
 ददहशित्रभानोऽयुवावन्तमभिनद्वधश्चित् ११ अयमपिप्रिवैइयश्वस्यवृत्रहासंन-

बृहस्पत एकादश बृहस्पतिज्ञानं त्रिष्टुप् । नवमी जगती ।

७१ बृहस्पतेप्रथमंवाचोअग्रंयत्पैरतनामधेयुंदधानाः । यदेयांश्चेष्टुयदरिप्र-
मासात्प्रेणातदेषानिहितंगुहाविः १ सकुमिवृत्तितजनापुनन्तोयत्रधिरामनमावा-
चमक्रेताअत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रैपांलक्ष्मीनिहितार्थिवाचि २ यज्ञेनवा-
चःपदवीर्यमायन्तामन्वाविन्दृश्रुपिंपुपविष्टाम् । तामाभृत्याव्यंदधुःपुरुत्रातांससरे-
भाअभिसनंवन्ते ३ उतत्वःपश्यन्नददर्भावाचंमूतत्वःशृण्वन्नशृणोत्येनाम् । उतौत्व-
स्मैतन्व ४ विससिजावेवपत्पञ्जशतीसुवासाः ५ उतत्वंसख्येस्थिरपीतमाहुर्नैनाहि-
न्त्यन्त्यपिवाजिनेपुअर्धेन्वाचरतिमाययेपवाचंशुश्रुवाँअकृलामंपवणाम् ॥ २ ३ ॥
यस्तित्याजसच्चिविदंसखायुंनतस्यवाच्यर्षिभागोअस्ति । यदींशृणोत्यलंकंशृणो-
तिनाहिप्रवेदंसुकृतस्यपन्थाम् ६ अक्षण्वतःकर्णवन्तःसखायोमनाज्वेव्वसंभाव-

॥ २१ ॥ देवीद्विवोदुंहितरासुद्विपेउपासानकासदत्तानियोनौ । आवाँदेवास्त-
 उशतीउशान्तउरीसौदन्तसुभगेउपस्ये ६ ऊर्ध्वोप्रावांवृहद्गमिःसमिद्धःप्रिधाधा-
 मान्यदितेरुपस्ये । पुरोहितावृत्विजायज्ञेअस्मिन्विदुष्टराद्रविणमायजेयाम् ७
 तिस्रोदेवीर्वाहिरिदंवरीयुआसौदत्तचकृमावःस्योनम् । मनुष्यद्यज्ञंसुधितार्हवी-
 योळिदेवीधृतपदीजुपन्त ८ देवंत्वपुर्ध्वंकारुत्वमानुडयदङ्गिरसामभवःसचाभूः ।
 सदेवानांपाथउपप्रविद्वानुशान्त्यक्षिद्रविणोदःसुरतः ९ वनस्पतेरशनयानियुयां
 देवानांपाथउपवक्षिविद्वान् । स्वदातिदेवःकणवह्वरीष्यवतांद्यावांपृथिवीहिवं
 मे १० आशेवह्वरुणामिष्टयेनइन्द्रंदेवोमरुतोअन्तरिक्षात् । सीदन्तुवाहिविंश्व
 आपजत्राःस्वाहादेवाअमृतामादयन्ताम् ११ ॥ २२ ॥

वासासिवावाजंभरआश्रेयं त्वाधिःसासिंयइमाविधाविधकर्मभिर्वनो वैश्वकर्माणंतु द्वितीयाविसारूपाचक्षु-
 पोपस्तेमन्यो मन्युस्त्वापसोमान्यवं त्वाद्याजगती त्वयामन्यो चतुर्जगत्सन्तं सत्येनसप्तचत्वारिंशत्सावित्री-
 सूर्यास्त्वेवतमानुष्टयं पञ्चभिःसोममस्तोत्पराभिः स्वविवाहंसप्तद्रयादेवान्परयासोमार्को परयाचन्द्रम-
 संपरानृणां विवाहमन्याआशीःमायाःपरादेहीतिद्वेवधूयासःसंस्पर्शनिन्द्रार्थंपरायक्ष्यनाशिनीदिन्द्रपत्न्यो-
 नैवोनवास्तिस्तोनसरायुण्यामीतिद्वेदयदाश्विनापूपाथोरचक्षुसितित्रिष्टुभस्तृष्टपुरोबृहतीपूर्वापरामिहाभिय-
 मानःभजांजगतयः ।

देवानां नव इहस्पतिराङ्गरेसो बृहस्पतिर्वा द्वौक्य आदितिर्वा दाक्षायणी देवा अनुष्टुप् ।

७२ ॐम् देवानानुवयंजानाप्रवोचामविपुन्यथा । इकथेयुञ्जस्यमार्निपुयः
 पश्यादुत्तरेयुगे १ ब्रह्मणस्पतिरेतासंकर्मरिडवाधमत् । देवानांपूव्येयुगेऽस्तंतुःस-
 दंजायत २ देवानांपुगेप्रथमेऽस्तंतुःसदंजायत । तदाशाअन्वंजायन्ततदुत्तानप-
 दस्परि ३ भूर्जज्ञानपदोभुवआशाअजायन्त । अदितेर्दक्षोअजायतदक्षाह-

भवः । आद्घ्रासं उपकृशासं उच्येद्ददाद्द्वस्नात्वां उच्येद्ददश्चे ७ हृदात्तृष्टुमनसो जु-
 वेपुयद्वाह्यणाः संप्रजन्ते सखायः । अत्राहत्वं विजह्वं वृथा भिरोहं ब्रह्मणा णो विचरत्यु-
 त्वे ८ इमे ये नावाङ्मुप रश्चरन्ति न ब्राह्मणा सो न सुतेकरासाः । त एते वाचं मभियद्यं पाप-
 यासि रस्तन्त्रतन्वते अभ्रं जज्ञयः १ सर्वान् दन्ति यज्ञसागतेन सभासाहेन सखयास-
 खायः । किल्विपुस्युत्पितुपणिह्यं मामरंहितो भवति वाजिनाय १० ऋचां त्वः पोषं-
 मास्तेपुपुष्वान्गां यन्नं त्वो गायति शकरीपु । ब्रह्मा त्वो वदंति जातविद्यां यज्ञस्युमात्रां-
 विमिमंति उच्यः ११ ॥ २ ॥ इति शाकल्यसंहिताया मष्टमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ३ ॥

देवानां वलौकिकयो वायु इत्यतितर्क्षाय ण्यदि तवो देवमानुष्टुभं जनिष्टा एकादशगौरिवीतिर्वसूनां पद्म
 सुनवसिन्धुक्षिप्रैपेपो नदीस्तुतिर्जागतत्वाचोष्टौ सपर्रावतो जरत्स्फणोग्राह्योस्तौ दभ्रशुपः । स्युपरश्चिम
 धर्गिणो मारुतं तुपश्चमीजगती विमासो द्वितीयापश्चन्यायाश्चतिसो जगद्योपययं सप्तसौचीकोत्तैर्बभानरो

दप्रयच्छिजगास्यवर्धुन्वाजाउतयेचिदत्रं । त्वमिन्द्रसालावृकान्तसहस्रंमासन्दीधि-
 पअश्विनवत्प्याः ३ समनातूणिरुपयासियुजमानासंत्यासुख्यार्थवक्षि । वृसा-
 व्यामिन्द्रधारयःसहसाश्विनांशूरददतुर्मर्धानं ४ मन्दमानक्रतादधिप्रजायैस-
 खिभिरिन्द्रइपिरेभिरथम् । आभिहिमायाउपदस्युमागान्मिहःप्रतन्नाअवपृत्त-
 मांसि ५ ॥ ३ ॥ सनामानाचिध्वसयोन्यस्माअवाहन्निन्द्रउपसोयथानः । क्र-
 ध्वरंगच्छःसखिभिर्निकासैःसाकंप्रतिष्ठाहयाजयन्थ ६ त्वंजयन्धुनमूर्चिमखस्युं
 दासंकृण्वानक्रुपयेविमायम् । त्वंचकथुमनवेस्योनान्पुथोदैवुजाञ्जसेवयाना-
 न् ७ त्वमेतानिपपिप्रेविनामेशानिन्द्रदधिप्रेगभस्तौ । अनुंत्वदिव्याःशवंसाम-
 दन्त्युपरिवृथान्यनिनंश्वकर्ध ८ स्वकंपदस्याप्स्वानिपंचमृतोतदस्मैमधिविच्चच्छ-
 यात् । पृथिव्यामतिपितृपदद्युःपयोगोष्यदधाओपधीषु ९ अथादियायेतिषद्वद-

दितिःपरि ४ अदितिर्वाजनिष्टदक्षयादुहितातव । तादेवाअन्वजायन्तभद्राअ-
 मन्तवन्धवः ५ ॥ १ ॥ यदेवाअदःसल्लिलेसुसंरब्धाअतिष्ठत । अत्रायोनृत्यता-
 मिवतीव्रोणुरपायत ६ यदेवायतयेयथाभुवन्ान्यपिन्वत । अत्रांसमुद्रआग-
 ह्ममासूयमजभर्तन ७ अष्टौपुत्रासोअदितेयेज्जातास्तन्व १ स्परि । देवाँडपुप्रैत्स-
 तभिःपरांमातर्ण्डमास्यत् ८ सप्तभिःपुत्रैरदितिरुपुप्रैत्पुंय्युगम् । प्रजायैमत्य-
 वत्त्वपुनर्मातर्ण्डमाभरत् ९ ॥ २ ॥

जनिष्ठा एकादश गौरिवीतिरिन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

७३ जनिष्ठात्रयःसहसैतरायमन्द्रओजिष्ठोवह्वलाभिमानः । अर्वाध्विन्द्रंम-
 र्ताश्विदंत्रमातायद्दिरदधनुह्वानिष्ठा १ इहोनिपचापृशनीचिदेवैःपुरुशंसेनवावधु-
 ष्टदन्द्रंश्च । अर्भावृतेवतामहापुदेनंध्यान्तात्प्रवित्वादुदरन्तगर्भाः २ ऋष्यात्तेपा-

न्तंपृतन्यन् । ऋभुक्षणंमुषवानंसुवृकिंभर्तार्योवज्जनर्थंपुरुक्षुः ५ यद्वावानंपुरुत-
 मंपुरापाळावृत्रहेन्द्रानामान्यप्राः । अचंतिप्रासहस्पतिस्तुविंम्यान्यदीमृशसि-
 कतवेकरत्तत् ६ ॥ ५ ॥

प्र सु नव सिन्धुक्षिन्नेयमेधो नद्यो जगती ।

७५ प्रसुवंआपोमहिमानमुत्तमंकारुर्वोचातिसदनेविवस्वतः । प्रसुतसंत-
 त्रेधाहिचक्रमुःप्रसुत्वंरीणामतिसिन्धुरोजसा १ प्रतेऽरदृदरुणोयातवेपुथःसिन्धो
 यद्वाजाअभ्यद्रवस्त्वम् । भूभ्याअधिप्रवतांयासिसानुनायदेपामग्रंजगतामिर-
 ज्यसि २ दिविस्वनोयततेभूभ्योपथंनन्तंशुममुदिपतिभानुनां । अश्रादिंवृष-
 स्तनयन्तिवृष्टयःसिन्धुयदेतिवृषभोनरोरुवत् ३ अभित्वासिन्धोशिभुमिन्नमा-
 तरोवाश्राअपन्तिपथसवधेनवः । राजेवयुध्वानयसित्वामितिसचैयदासामग्रं

न्योजसो जातमतमन्यएनम् । मन्योरियायहृन्म्येनुतस्थुयतःप्रजज्ञइन्द्रोअस्य-
वेद १० वयःसुपर्णाउपसेदुरिन्द्रीप्रियमेधाऋषयोनाधमानाः । अपध्वान्तसूर्णाहि
पृथिवक्षर्मुमाधय १स्मान्निधयेववृक्षान् ११ ॥ ४ ॥

वसूनां पद्मैरिवीतिरिन्द्रास्त्रिष्टुप ।

७४ वसनांवाचकेपृथयक्षन्धियावायुज्ञैर्वारोदस्योः । अवीन्तोवायेरंधिमन्तः
सतैवनुवायेसश्रुणंसश्रुतोधुः १ हवएयामसुरोनक्षतयांश्रवस्यतामनसांनिसत्
क्षाम् । चक्षाणापत्रसुवितायद्वेवाद्यौर्नवारोभिःकणवन्तस्वैः २ इयमेषाममृतां-
नांगिःसर्वतांतापेकपर्णान्तरत्नम् । धियेचयुज्ञांचसाधन्तस्तेनोधान्तुवस्वव्य १म-
सामि ३ आततइन्द्रायवःपनन्ताभियजुर्वगोमन्तान्तुत्सान् । सकृत्स्व १येपु-
रपुत्रामूर्हासहस्रधारंवहतीदुदक्षन् ४ शचीवुइन्द्रमवसेकणुध्वमनानतंदमय-

नीसच्चाभुवासदःसदोवरिवस्यातंउद्दिदा १ तदुश्रेष्ठुंसर्वनंसुनोतनात्पुनहस्तंय-
 तोअद्रिःसोतरि । विद्वद्दयं १ योअभिभूतिपौस्वमहोरयोचिंसरुतेयद्वतः २ तदि-
 द्यस्यसर्वनंविवेरपोयथापुरामनवेगातुमश्रत् । गोअर्णसित्वाष्टिअथानिणिजि-
 प्रेमधुरेष्वधुरांशिश्रयुः ३ अर्पहतरक्षसोभङ्गुरावतःस्कभायतनिक्रैतिसेधु-
 तामंतिम् । आनोरुयिसववीरंसुनोतनदेवाव्यंभरतश्लोकमद्रयः ४ दिवाश्विदा-
 वोऽमवचरेभ्योविभ्यनाच्चिदाश्वषस्तरभ्यः । वायोश्विदासोमंरभस्तरभ्योऽग्नेश्वि-
 द्यापितकचरेभ्यः ५ ॥८॥ भुरन्तुनोयुशसःसोत्वन्धसोप्रावाणोवाचादिवितादि-
 वित्मता । नरोयत्रदुहतेकाम्यंमधवाधोषयन्तोअभितोमिधस्तरः ६ सुन्वन्तिसो-
 मंरथिरासोअद्रयोनिंरस्युरसंगविषोदुहन्तिते । दुहन्त्यूर्धरुपसेचनान्युकंनरोह-

वतामिनक्षसि ४ इमंमैंगंगयमुनेसरस्वतिभुतुद्रितोमंसचतापरुणया । असि-
 कन्यामंरुहृधेवितस्तयाजीकीयेदृणह्यासुपोमंया ५ ॥ ६ ॥ तष्टामंयाप्रधुमंया
 तंवसजःससत्वारसयथेत्पयात्या । त्वंसिन्धोकुभंयागोमतीकुमुंमहन्त्वासरधुंया-
 भिरीयसे ६ ऋजीत्येनीरुशतीमहित्वापरिज्रयांसिभरतेरजांसि । अदब्ध्यासिन्धु-
 रपसांमपस्तमाथ्यानचित्रावपुपीवदर्शता ७ स्वध्वासिन्धुःसुरथासुवासाहिर-
 णयीसुकंतावाजिनीवती । ऊर्णावतीधुवतिःसीलमावत्यताधिवस्तेसुभगांम-
 धुवधंम् ८ सुखंरथंयुयजेसिन्धुरभिनंतंनवाजंसनिपदस्मिन्नाजौ । महान्हास्य
 महिमापन्नस्यते द्दब्धस्यस्वयथासोविरुद्धानः ९ ॥ ७ ॥

आ वोष्टौ नरत्कर्णैरावतः सर्षो ग्रावाणो जगती ।

७६ आवंऋञ्जसकृजाँव्युष्टिविन्द्रंमरुतोरोदसीअनकन । उभेयथानोअहं-

तासःपरिमुषः ५ ॥ १० ॥ प्रथदहध्वेमरुतःपराकाधुयंमहःसंवरणस्ययस्वः ।
 विदानासोवसवोरारधस्यारारिद्धैषःसनुतयुयोत ६ यउदृचिपुज्ञेअध्वरेष्टामरु-
 ध्येनमानुपोददांशत् । रेवत्सवयोदधतेसुवीरंसदेवानामपिगोपीथेअस्तु ७ तेहि
 युज्ञेयुयुज्ञियांसुऊमाआदित्येननाच्चाशंभंविष्टाः । तेनोऽवन्तुरथतमनीपांमहश्च
 यामंनध्वरेचकानाः ८ ॥ ११ ॥

विप्रासोष्टौ स्यप्रश्निभर्गवो मरुतास्त्रिष्टुप् । द्वितीयान्त्यासितसश्च जगत्यः ।

७८ चिप्रांसो नमन्संभिःस्वाध्वोदेवाव्योर्धनयुज्ञैःस्वप्रंसः । राजानो नचिन्त्रा-
 सुसुदृशःक्षितानानमयीअरेपसः १ अग्निर्नयेच्चाजंसारुक्मवंक्षसोवातासो नस्व-
 युजःसद्यजतयः । मृजातारो नज्येष्टाःसुनीतयःसुशर्माणो नसोमाक्रुतंयुते २ वा-

व्यानमंजयन्तआसभिः ७ एतेनरःस्वयंसोअभूतनुयइन्द्रायसुनुयसोममद्रयः ।
 वामंवांसवोदिव्यायुधाज्ञेवसुंयसुवःपार्थिवायसुन्वते ८ ॥ १ ॥

अश्रुपुण्ड्रौ स्पृशरथिपर्णिवो मरुतश्चिष्टुप् । पञ्चपी जगती ।

७७ अश्रुपुणेनवाचापुपावसुंहविष्मन्तो नयज्ञाविजानुर्षः । सुमारुतं न ब्रह्मा-
 णमहसंगाणमंस्तोप्येयानशोभसे १ श्रियेमयीसोअर्जैरकृणवत्सुमारुतं न पूर्वैरि-
 तिक्षपः । दिवस्पुत्रासएतानयेतिरआदित्यासस्तेअक्रानवावृधुः २ प्रयेद्विवःपु-
 थिवधानवर्हणात्मनारिञ्जेअश्रावसूयैः । पाजंस्वन्तो नवीराःपंनस्ववोरिश्राद-
 सानमयीअभिधयवः ३ युष्माकंबुधेअपानयामनिविधुर्यतिनमहीश्रथ्यर्षति ।
 विभ्वस्सुर्षुज्ञोअवर्णिपंसुवःप्रयस्वन्तो नसत्राचुआगत ४ ययंषुर्षुप्रयुजो नरश्मि-
 भिय्योतिष्मन्तो नभासाव्युष्टिषु । श्येनासो नस्वयंशसोरिश्रादंसःप्रवास्तेनप्रसि-

अपश्यं सप्ताग्निः सौचीको वैश्वानरो वा सप्तिर्वा वाजन्मरोग्निस्त्रिष्टुप् ।

७९ अपश्यमस्यमहतोमंहित्वममर्त्यस्यमर्त्यासुविक्षु । नानाहनूविभूते
संभरतेअसिन्वतीवप्सतीभूर्यतः १ गुहाशिरोनिहितमृगक्षीअसिन्वन्नानि
जिह्वायवनानि । अत्रोण्यस्मैपुङ्गिःसंभरन्त्युत्तानहस्तानमसाधिबिक्षु २
प्रमातुःप्रतरंगुहामिच्छन्कुमारोनवीरुधःसर्पदुर्वीः । ससनपुक्कमाविदच्छुचन्तैरि-
रिह्वांसैरिपुत्रपर्येअन्तःइतद्दामृतरौदसीप्रब्रवीमिजायमानोमातरागर्भोअसि ।
नाहंदेवस्यमर्त्याश्विकेतामिरुह्वविचेताःसप्रचेताः ४ योअस्माअत्रैतव्वाइंदधात्या-
उयधृतेजुहोतिपुष्यति । तस्मैसहस्रंमक्षभिर्विचक्षेऽग्रेविश्वतःप्रत्यङ्गसित्वम् ५
किंदेवेषुत्पजएनश्वकर्षासौपुच्छामिनुत्वामविद्वान् । अकीळन्कीळन्हरिरत्तवे 5-

तासोनयेधुनयोधिगुलवोऽग्नीनांनजिह्वाविरोकिणः । वमौषवन्तो नयोधाःशिमी-
 वन्तःपितृणानिशांसांसुरातयः ३ रथानानयेऽुराःसनाभयोजिगीवांसोनडा-
 अभिद्यवः । वरेयवोनमयाधृतप्रुषोऽभिस्वतारोअकैनसुष्टुभः ४ अश्वांसोनयेज्ये-
 षासआशवोदिधिपवोनरथ्यःसदानवः । आपोननिषैरुदभिजिगलवोविश्वरूपा
 अङ्गिरसोनतामभिः ५ ॥ १२ ॥ प्रावाणोनसूरयःसिन्धुमातरआदिंरासोअ-
 द्र्योनविश्वहा । शिञ्जालानकीलयःसुमातरोमहाप्रामोनयामञ्जुतत्विषा ६ उप-
 सानकेतवोऽश्वरश्रियःशुभंयवोनाञ्जिभिव्यथैश्वितन् । सिन्धवोनययचियोआ-
 जहृष्टपःपरावतोनयोजनानिमामिरे ७ सुभागात्रोदेवाःकृणुतासुरतांनुस्मा-
 न्स्तोतृन्मरुतोवावृधानाः । अधिस्तोत्रस्यंसख्यस्यंगतसुनाद्विवोरत्नवेयानि
 सन्ति ८ ॥ १३ ॥

शईकतेमानुपियाअग्निमनुषेनहुषोविजाताः । अग्निगन्धर्वोपुथ्यामतस्याग्नेर्ग-
 व्यतिर्घतआनिर्घत्ता ६ अग्नेब्रह्मऋभवस्ततक्षुरग्निमहामवोचामासुवृक्तिम् ।
 अग्नेप्रावजरितारैयविष्ठाग्नेमहिद्रविष्णुमायंजस्व ७ ॥ १५ ॥

य इया विथा सप्त विश्वकर्मा यौवनो विश्वकर्मा शिष्टम् ।

८१ यद्दमाविश्वामुभवनानि जुह्वदृपिर्होतान्यसीदतिपुतानः । सआग्निपाद्भवि-
 णामिच्छमानःप्रथमच्छदवराँआविंवेदा १ किंस्विदासीदधिष्ठानंमारभ्यणंकत-
 मस्वित्कथासीत् । यतोभूमिंजनयन्विश्वकर्मविद्यामौर्णोन्महिनाविश्वचक्षाः२
 विश्वतश्शशुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुरुतविश्वतस्पात् । संबाहुभ्यांधमंतिस्व-
 तत्रैद्यावाभूर्माजनयन्वेवएकः ३ किंस्विद्वनंकडुसवृक्षआस्रयतोद्यावापृथिवीनि-
 एतक्षुः । मनीषिणोमनसापुच्छतेदुतद्यद्व्यतिष्ठद्वनानिधारयन् ४ यतिधामा-

दन्विपर्वशश्वकर्तृगामिवांसिः ६ विपूचोअश्वान्ययुजेवनेजाऋजीतिभिरशाना-
 शिर्गभीतान् । चक्षुदेभिन्नोवसुभिःसुजातःसमानुषेपर्वभिर्वावधानः ७ ॥ १४ ॥

आश्वैः सप्ति सप्ताश्विः सौचीको वैश्वानरो वाग्निस्त्रिष्टुप् ।

८० अग्निःसप्तिवाजमभुरददात्यग्निर्वरिश्रुत्यं कर्मनिष्णाम् । अग्नीरोदंसीविचर-
 त्समञ्जद्विनारंवारिकुक्षिपुरन्विमम् १ अग्नेरप्रंसःसमिदंस्तुभद्राग्निर्मुहीरोदंसीआ-
 विवेश । अग्निरेकचोदयत्समत्सुग्निर्वत्राणिदयतेपुरुणि २ अग्निर्हृत्यंजरतःक-
 णीभावामिरेद्योनिरदहज्जरुधम् । अग्निरेत्रिधुर्मउरुव्यदन्तरग्निर्मेधं प्रजयसिज-
 त्सम् ३ अग्निर्दाद्विवेणवीरपेशाअग्निर्ऋषियःसहस्रांसिनोति । अग्निर्द्विविह्वयमा-
 तंतानामेधामानिविभृतापुरुत्रा ४ अग्निमुकथैर्ऋषयोविह्वयन्ते अग्निरोषामनिवा-
 धितसः । अग्निं वयोअन्तरिक्षेपतन्तो अग्निःसहस्रापरियातिगोनाम् ५ अग्निंवि-

वतंसंप्रश्वभवंनायन्यन्या ३ तआयजन्तद्रविणंसमस्माऋषयःपूर्वजरितारो नभ-
 ना । असूतसूतोरजासिनपुत्रेयेभूतानिसमकण्वक्षिमानि ४ पुरोदिवापुरणार्प-
 थिव्यापुरोदेवेभिरसुरैर्यदस्ति । कंसिवद्भभप्रथमदंष्ट्रआपोयत्रदेवाःसमपश्यन्तवि-
 श्वे ५ तमिद्भभप्रथमदंष्ट्रआपोयत्रदेवाःसमगच्छन्तविश्वे । अजस्यनाभावध्येक-
 मर्षितंयास्मिन्विश्वानिभुवंनानितस्युः ६ नतंविदाथयइमाज्जानान्यद्युत्माकम-
 न्तरंभव । नीहारेणप्रावृताज्जल्प्याचासुतपंडकथशासंश्वरन्ति ७ ॥ १७ ॥

यस्ते मन्यो सप्त मन्युस्तापसो मन्युस्त्रिष्टुप् । आद्या जगती ।

८३ यस्तेमन्योऽविषद्वजसायकसहओजःपुण्यातिविश्वमानुपक् । साहा-
 मदासमायुत्वयायुजासहस्केतेनसहसासहस्वता १ मन्युरिन्द्रोमन्युरेवासंदेवो-
 मन्युर्होतावरुणोजातवेदाः । मन्युर्विशर्द्धकृतेमानुपीयाःपाहिर्नोमन्योतपसास-

निपरमाणियावमायामध्यमविश्वकर्मवृतेमा । शिक्षासखिभ्योहविपिस्वधावः
 स्वयंप्रजस्वतन्ववृधानः ५ विश्वकर्मन्तृविषावावृधानःस्वयंप्रजस्वपृथिवीभुत
 द्याम् । मुहान्त्वन्येअभितोजनासइहास्माकमयवांसरिस्तु ६ वाचस्पतिविश्व-
 कर्मणमतथेमनोजुवृवाज्जअथाहुवम । सनोविश्वानिहवन्नानिजोपद्विश्वशीभूर-
 वसेसाधुकर्मि ७ ॥ १६ ॥

चक्षुषः सप्त विश्वकर्मा भौवनो विश्वकर्षा त्रिष्टुप् ।

८२ चक्षुषःपितामनसाहिरिरोधतमेनेअजनन्नसंमने । यदेदन्ताअदहहन्त
 पूर्वआदिदयावापृथिवीअप्रधेताम् १ विश्वकर्माविमनाआदिहायाधाताविधाता
 धर्मोतसन्दक् । तेषामिष्टानिसमिपामदान्तियत्रांससऋपोन्पुएकमाहुः २ यो
 नःपिताजानितायोविधाताधामानिवेदुभवन्नानिविधा । यदेवानानानामथाएकए-

यथासंशिक्षानाभिप्रयन्तुरीन्द्रियाः १ अग्निर्विमन्योत्वित्तःसहस्वसे-
 नानीनःसहुरहृतएधि । हत्वायुशान्त्विभंजस्ववेदओजोभिमानोविमृथोनुदस्व २
 सहस्वमन्योअभिमातिमस्मेरुजन्मणन्मणन्योहिशान् १ उग्रतेपार्जोन्नन्वा-
 रुधेवृशिवशानयसएकजत्वम् ३ एकोवहूनामसिमन्यवीळितोविशौवशौयध-
 येसंशिशाधि । अकृत्तकत्वयायुजावुपंधूमन्तंपोषीविजयायकणमहे ४ विजेप-
 कुदिन्द्रइवानवत्रवोईस्माकंमन्योअधिपभवेह । प्रियंतेनामंसहुरेगणिमसि वि-
 द्यात्सुत्संयतंआवृभूयं ५ आभूत्यासहजावंजसायकसहोविमर्ष्यभिभूत्तउत्तर-
 म् । कत्वानोमन्योसहमेदोषिमहाधुनस्यंपुरुहूत्संसृजिं ६ संसंप्रुधनंमुभयंस-
 माकृतमस्मभ्यंदत्तांवरुणश्चमन्युः । भियंदधानाहदंशेपुशान्वःपरांजितासोअप-
 निलयन्ताम् ७ १ १ ॥ इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डले षष्ठोनुवाकः ॥ १० ॥ ६ ॥

जीपाः २ अर्भाहिमन्योत्वसस्तवीयान्तपसायुजाविजहिशत्रून् । अमित्रहा
 वंत्रहादस्युहाच्यविश्ववसन्धाभ्रात्वनः ३ त्वंहिमन्योअभिभूत्योजाःस्वयंभू-
 धर्मांअभिमातिपुहः । विश्वचर्षणिःसहुरिःसहावानुस्मास्वोजःपुतनासुधेहि ४
 अभागःसत्रपुपरतोअस्मितवक्रत्वातविषयंप्रचेतः । तंत्वांमन्योअकृतुजिही-
 क्कहंस्वात्तनवल्लेदयापुमेहि ५ अयंतेअस्म्युपमेह्यवाङ्ग्रांतीचीनःसहुरेविश्वधा-
 यः । मन्योवज्जिज्ञाभिमामाववृत्स्वहनावदस्यूरुतवोध्यपेः ६ अभिप्रेहिदक्षि-
 पतोभयामेऽवावृत्राणिजङ्घनावभूरि । जुहोमितेषुरुणंमथ्योअग्रंमुभारुंपांशु-
 प्रयुमापिवाव ७ ॥ १८ ॥

त्वया मन्यो सप्त मन्युस्तापसो मन्युर्जगती । आद्यास्तिस्त्रिष्टयः ।

८१ त्वयामन्योस्तरथंमारुजन्तोहृषमाणोसोद्युपितामंरुत्वः । त्तिरमेववृआ-

प्राणामिच्छुष्यन्तिष्ठासिनर्तेअभातिपार्थिवः ४ यत्वादेवप्रुपिबन्तिततुआर्ष्या-
 यसेपुनः । घामुःसोमस्वरक्षितासमानांमासुआकृतिः ५ ॥ २० ॥ रैभ्यासी-
 दनुर्दयीनाराडांसिन्योचनी । सूर्यायांभद्रमिद्वारोगाथथैतिपरिष्कृतम् ६ चिनिं-
 राउपवहृणंचधुराअभ्यञ्जनम् । द्यौर्भूमिःकोशआसीद्यदयात्सूर्यापतिम् ७
 स्तोमाआसन्प्रतिधयःकुरीरुच्छन्दओषुधाः । सूर्यायांअधिनाचुराग्निरासीत्पुरेण-
 वः ८ सोमोवधूपुरभवदधिनास्तासुभाचुरा । सूर्यायत्पत्येशांसन्तीमनसास-
 वितार्ददात् ९ मनोअस्याअनंआसुद्वयौरासिदुतच्छुदिः । शुक्रावन्डाहावास्तां
 यदयात्सूर्यागृहम् १० ॥ २१ ॥ ऋक्सामान्भ्यामुभिहितौगावैतेसामनावितः ।
 ओंतेचुकेआस्तांविपिपन्थाश्चराचुरः ११ शुचीतेचुकेयात्याव्यानोअक्षआह-
 तः । अनोमनुस्मयंसूर्यरोहत्प्रयुतीपितिम् १२ सूर्यायांवहतुःप्रागात्सचितायम्

वासंजत् । अथासुहृन्त्यन्तेगावोऽर्जुन्योःपर्युह्यते १३ यदाश्विनाषुच्छमानावया-
 तन्निचुकेर्णवहृतुस्यर्षिणाः । विश्वेदेवाअनुत्तर्द्धामजानन्पुत्रःपितरामववृणितपथा १४
 यदयातंशुभस्वतीवरेयंस्यर्षिमुपं । कैकचक्रंवांमास्तिक्तद्रेष्ट्रायतस्थथुः १५
 ॥ २२ ॥ हेतंचुकेर्णसूयंज्ञाणाणंक्रतुथाविदुः । अथैकचक्रंयद्गृह्णातदंक्रातयद्द्विदंः १६
 स्यर्षिषेदेभ्योभिजायवर्णायच । येभूतस्यप्रचेतसइदंतेभ्योऽकरंनमः १७
 पूर्वापरंचरतोमायथैतोशिशाकीळन्तौपरियातोअध्वरम् । विश्वान्यन्योभवंना-
 भिचष्टक्रतूरन्योविदधंज्जायतेपुनः १८ नवोनवोभवतिजायमानोऽर्द्धांक्रतुरुय-
 सामित्यग्रम् । भागंदेवेभ्योविदंघात्यायन्प्रचन्द्रमास्तिरतेदीर्घमायुः १९ साकिं-
 शुक्रंशलम्बुलिंविश्वरूपंहिरण्यवर्णंसुवर्तंसुचक्रम् । आरोहसूर्येअमृतंस्थलोकं
 स्थानंपर्त्यवहृतंकुण्ड्व २० ॥ २३ ॥ उदीर्घवतिःपतिवतीह्येऽपाविश्वारवंसुनमं-

सागोभिरीके । अन्यामिच्छपितृपदं व्यंकांसतेभागोजनुयातस्यंविद्धि २१ उदी-
 द्वातोविश्रावसोनमसेकामहेत्वा । अन्यामिच्छप्रफुल्यं १ संजायांपत्यांसज २२
 अनक्षराऋजवः सन्तुपन्थायेभिः सखायोयन्तिनोवरेयम् । समर्थमासंभगो नोनि-
 नीयात्संजांस्पृश्यंसुयममस्तुदेवाः २३ प्रत्वामुश्रामिवरुणस्युपाशांयेनत्वावभा-
 त्सवितासुशेवः । ऋतस्ययोनौभुकुतस्यल्लोकेरिष्टांत्वांसहपत्यादधामि २४ प्रे-
 तोमुश्रामिनामुतःसुब्रह्मामुतस्करम् । यथेयमिन्द्रमोदुःसुपुत्रासुभगासति २५
 ॥ २४ ॥ पृथात्वतेनयतुहस्तगह्याश्विनांत्वांप्रवंहतरथेन । गहान्मिच्छगहपत्नीय-
 धासोवृशिनोत्वंविदधुमावंदासि २६ इहप्रियंप्रजयातिसमृध्यतामस्मिन्गहेगाहं-
 पत्यायजगहि । एनापत्यातन्व १ संसंजसाधाजिवाविदधुमावंदाधः २७ नीलि-
 लोहितंभवतिकृत्यास्तुकिंघंयते । एधन्तेअस्याजातयुःपतिर्वन्धेपुवधपते २८ प-

रादेहिनामर्त्यं ब्रह्मभ्यो विभं जावसुं । कथ्येयापृथ्वीभूत्या जाया विशते पतिम् २१
 अथीरातनुर्भवति रुशती पापयामुया । पतिर्ग्रहभ्यो श्वासांसास्वमङ्गमभिधिस्तंते
 ३० ॥ २५ ॥ येवृध्वश्चन्द्रं वृहंतुं यश्मायन्ति जनादनुं । पुनस्तान्यज्ञिया देवानयन्तु य-
 तआगताः ३१ माविदन्परिपृथिनो यआसीदन्ति दन्पती । सुगेभिर्दुर्गमतीताम-
 पद्दान्त्वरतयः ३२ सुमङ्गलीरियं वधूरिमांसुमेतपश्यत । सौभाग्यमस्यैदृत्वाया-
 धस्तं विपरंतन ३३ तृष्टमेतत्कटकमेतदपाध्ववह्निष्वन्नैतदत्तवे । सूर्यायो ब्रह्मा वि-
 यात्सद्दद्याधूयमर्हति ३४ आशसंनं विशासं नमथो अधिविकर्तनम् । सूर्यायाः प-
 श्वरूपाणि तानि ब्रह्मा तु शुं न्वति ३५ ॥ २६ ॥ गभ्णाभिते सौभगुत्वायुहस्तं म-
 यापत्यां जरदष्टिर्धारासः । भगो अर्थमासं वितापुर्न्धि मर्हत्वा दुर्गाह्निपत्याय देवाः
 ३६ तांपुं पञ्चिवत्तमा मेरयस्व यस्यां विजं मनुष्यांश्च वपन्ति । यानं उरु उशती वि-

श्रयति यस्या मशान्तः प्रहरामशेषम् ३ ७ तुभ्यमग्नेपथं वहन्त्स यं विहृतुनांसह । पुनः
 पतिभ्यो जायां दाअग्ने प्रजयांसह ३ ८ पुनः पत्नीमग्निं दादायुं पासह वचसा । दी-
 र्घीरुस्यायः पतिर्जीवातिशरदः शतम् ३ ९ सोमः प्रथमो विविदि गन्धर्वो विविद-
 उचरः । तर्तीयो अग्निष्टे पतिस्तुरयिस्ते मनुष्यजाः ४ ० ॥ २ ७ ॥ सोमो ददद्गन्धु-
 वरि गन्धुर्वो दददग्रये । रथि च पुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथो इमाम् ४ १ इहैव स्तंभा-
 विर्योष्टं विश्वमायुर्व्यश्रुतम् । क्रीळन्तौ पुत्रैर्नमृभिर्मोदमानौ स्वगेहे ४ २ आनः प्र-
 जां जनयत प्रजापतिराजरसाय समनत्तवयुमा । अदुर्मङ्गलीः पति लोका मा विद्वा-
 शं नो भवद्विपदेशं चतुष्पदे ४ ३ अथो रचक्षुरपति इये धि शिवा पशुभ्यः समनाः सु-
 वचाः । वीरसूद्वकामास्यो नाशं नो भवद्विपदेशं चतुष्पदे ४ ४ इमां त्वमिन्द्रमीदुः-
 सुपुत्रां सुभगां कृणु । दशास्यां पुत्रानाथे हि पतिमेकादशं कृधि ४ ५ सभाजीश्वशुरे

भवसुभाङ्गीश्वश्रांभव । ननान्दरिसुभाङ्गीभवसुभाङ्गीअधिदेवर्षु १६ समञ्जन्तु
 विश्वेदेवाःसमापुहृदयानिनौ । संमन्तरिभ्वासंघातासमुद्दृष्टीदधातुनौ १७
 ॥ ३८ ॥ इति शाकलर्कसंहितायां इत्यष्टमाष्टके तृतीयोध्यायः ॥ ८ ॥ ३ ॥

विहिडयधिकेन्द्रोवृषाकापिरिन्द्राणीन्द्रश्वसमूर्दिरेपाङ्करशोहणंपञ्चाधिकापायुराग्नेयंरासोद्वंचतुरजुष्ट-
 वन्तंहविरकोनाग्निरसोमूर्धन्वान्नामदेव्योवासायैवैश्वानरीयांसन्द्रंस्त्वद्भूनारेणुःपञ्चम्येन्द्रासोमिसहस्र
 शीर्षापोळशनारायणःपौरुष्यमानुष्टुभंभिन्नष्टुवन्तंतुसंजाष्टुवाद्भिःपञ्चैनाहर्णावैतहव्यआग्नेयंपञ्चस्यशा-
 यतोमानवोवैश्वदेवंतुजागतंमहितान्वःपार्थःप्रस्तारपाङ्कपुरस्ताद्दृहस्यन्तंत्रयोद्द्रयुपाद्येचानुष्टुभौनव-
 न्यशैःपाङ्क्रेकादशीन्यङ्कसारिणीमैतेपळूनासर्षोवुदःकाद्रवेयोश्राव्णोस्तौत्पञ्चम्यन्त्येत्रिष्टुभौसप्तमीच ।

वि हि त्रयोविंशतिवृषाकापिरैन्द्र इन्द्राणीन्द्रश्च समूर्दिरे पाङ्कः ।

८६ अम् विहिसोतोरसंक्षतनेन्द्रैद्वमंमंसत । यत्रामदहृपाकंपिर्षुःपुष्टेषु
 मत्संख्वाविश्वंरुमादिन्द्रउत्तरः १ पराहिन्द्रयाक्सिवपाकंपुरतिव्यथिः । नोअहम्

विन्दस्यन्प्रसोमपीतयेविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः २ किमयंत्वावृषाकपिश्वकारहृरि-
 तोमृगः । यस्माद्दूरस्यसीदुन्व १ योवापुष्टिमद्वसुविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ३ यस्मिंमं
 त्वं वृषाकापिप्रियमिन्द्राभिरक्षसिध्वान्वस्यजनिभृदापिकर्णोवराहयुर्विश्वस्मादिन्द्र-
 उत्तरः ४ प्रियातष्टानिमेकृषिव्यक्ताव्यदुपत् । शिरोन्वस्यराविपुनसुगंदुष्कृतं
 भुवंविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ५ ॥ १ ॥ नमस्त्रासिभसत्तरानसुयाशुतराभुवत् । न
 मत्पतित्वयवीयसीनसकथ्युद्यमीयसीविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ६ उवेअभवसुलाभि-
 केपथेवाह्नन्वित्यति । भसन्सेअन्वसाविषमेशिरोमेवीवह्वयतिविश्वस्मा-
 दिन्द्रउत्तरः ७ किंसुवाहोस्वहुरेपृथुष्टोपृथुजाघने । किंशूरपत्तिनस्त्वमभ्यमीषि
 यपाकपुंविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ८ अवीरामिवमामुयंशूरारुभिर्मन्यते । इतह-
 मस्मिर्वारिणिन्द्रपत्नीमरुत्सखाविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ९ सहोत्रंस्मपुरानारिसिर्म-

न्वावगच्छति । वेधाऋतस्ययीरिणिन्द्रपत्नीमहीयतेविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १०
 ॥ २ ॥ इन्द्राणिमासुनारिषुसुभगामहमश्रवम् । नृहस्याअपूरंचनजु-
 रसामरतेपतिविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः ११ नाहमिन्द्राणिररणसहयुर्वषाकपे-
 ऋते । यस्येदनप्यंहविःप्रियंदेवेपुगच्छतिविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १२ वृषाकपा-
 विरेवतिसुव्रआदुसुसुषे । यसन्नइन्द्रउक्षणःप्रियंकाचित्करंहविर्विश्वस्मादि-
 न्द्रउत्तरः १३ उक्ष्णाहिमेपञ्चदशासाकंपचन्तिविंशतिम् । उताहमञ्चिपी-
 वइदुभाकुक्षीपुणान्तिमेविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १४ वषभोनतिरमशंङ्गेऽन्तर्य-
 धेपुरारुवत् । मन्यस्तइन्द्रशंहदेयतंसुनोतिभावयुर्विश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १५
 ॥ ३ ॥ नसेशेषस्यरभवतिऽन्तरासकभ्याशंकपत् । सेदीशेषस्यरोमशानिपेदुषो
 विजृम्भतेविश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १६ नसेशेषस्यरोमशानिपेदुषोविजृम्भते । से-

दीशेषस्य रन्वत्ते उत्तरासुक्थ्या उकपुद्दिश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १७ अथमिन्द्रवृषाक-
 पिः परस्वन्तंहतं विदत् । असि सन्तानवं चुरुमा देधुस्या नु आचिंतं विश्वस्मादिन्द्रउ-
 त्तरः १८ अथमिमिचिचाकं शद्विचिन्वन्दासुमाथैम् । पिवांसिपाकसुत्वं नो ऽपि
 धीरमचाकशं विश्वस्मादिन्द्रउत्तरः १९ धन्वं च यत्कन्तं च कतिं स्विता विषो जं ना ।
 नदी य सो वृषाकपे ऽस्तमेहि गृह्णैतपु विश्वस्मादिन्द्रउत्तरः २० पुनरेहि वृषाकपे सु-
 वित्ताकल्पयावहै । यएषः स्वप्नं शनो ऽस्तमेपि पृथापुनर्विश्वस्मादिन्द्रउत्तरः २१
 यदुदशो वृषाकपे गृह्णमिन्द्राजं गन्तव । कं १ स्यपुल्वधोमृगः कर्म गज्जनयोपनो वि-
 श्वस्मादिन्द्रउत्तरः २२ पशुर्हनां ममानुवीसा कंससूवतिं ज्ञातिम् । भद्रं भल्लत्य-
 स्या अभयस्यां तु दरमा मंयद्विश्वस्मादिन्द्रउत्तरः २३ ॥ ४ ॥

रक्षोहणं पञ्चविंशतिः पायुरग्री रक्षोहा त्रिष्टुप् । अन्याश्चत्सोनुष्टुभः ।

८७ रक्षोहणंवाजिनुमाजिधामिभ्रंमृप्रथिष्टमुपयासिशर्म । दिशानोअग्निः
कृतंभिःसमिद्धःसनोदिवसुरिपःपातुनकम् १ अयोदंष्ट्रोअर्चिर्वायातुधानानुप
स्पृशाजातवेदःसमिद्धः । आशिह्वयामूरदेवान्नभस्वक्रव्यादोवृक्त्वयपिधत्स्वास-
न् २ उभोभयाविन्नूपवेहिदंष्ट्राहिसःशिशानोऽवरंपरंच । उतान्तरिक्षेपरियाहि
राज्जम्भैःसंवेष्ट्वाभियातुधानान् ३ युज्ञैरिषूःसंनममानोअग्नेवाचाश्रत्यौअशानि-
भिर्दिहानः । ताभिर्दिव्यहृदयेयातुधानान्प्रतीचोवाह्वन्प्रतिभङ्घ्येषाम् ४ अग्ने-
त्वचंयातुधानस्यभिन्दिहिसाशानिर्हरसाहन्त्वेनम् । प्रपद्याणिजातवेदःऋणीहि
क्रव्यात्क्रविष्णुर्विचिनोतुवकणम् ५ ॥ ५ ॥ यत्रेदानींपश्यसिजातवेदस्तिष्ठ-
न्तमप्रउतवाचरन्तम् । यद्दान्तरिक्षेपृथिभिःपतन्तं तमस्ताविध्युशवावीशिशानः ६

उतालंघंस्पृणुहिजातवेदआलेभानादृष्टिभिर्पानुधानात् । अग्नेपूर्वोनिजंहिशिरो-
 श्चानआमादःक्षिवङ्गास्तमदन्वेनीः ७ इहप्रज्ञाहियज्ञमःसोअग्नेयोपानुधानोप
 इदंकृणोति । तमारंभस्वसमिधायविष्टनचक्षंसुश्रक्षुपरन्धयैनम् ८ तीक्ष्णोनाग्ने
 चक्षुपारक्षयज्ञंप्राञ्चंवसुभ्युःप्रणयप्रचेतः । हिंसंरक्षांस्युभिर्ज्ञोशोचानंमात्वांदभ-
 न्यातुधानानुचक्षः ९ नचक्षारक्षुःपरिपश्यविक्षुतस्युत्रीणिप्रतिशृणीह्यग्रा । तस्या-
 न्नेपृष्टीहर्साशृणोहित्रेधामूलयातुधानंस्यवश्र १० ॥ ६ ॥ त्रियथीतुधानुःप्रसितिं
 तएत्वतयोअग्नेअनृतेनुहन्ति । तसुचिंधास्रफूर्जयञ्जातवेदःसमक्षमेनंगणतेनिवृ-
 ष्टि ११ तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभेदाफारुजयेनपश्यसियातुधानम् । अथर्ववज्ज्यो-
 तिपाद्वैधेनसत्यंघवैन्तसुचितंन्योष १२ यदग्नेअयमिंधुनाशापातोपद्वाचस्तदं-
 जनयन्त्सरेभाः । मन्योर्मनसःशारव्याश्च जायतेयातयाविध्यहृदयेयातुधाना-

न १३ पराश्रुणीहितपंसायानुधानान्परामिरक्षोहरंसाश्रुणीहि । परार्चिपामूरदे-
 वाञ्छुणीहिपरसत्तर्पाअभिशोभुचानः १४ पराद्यदेवावृजिनंशृणन्तप्रत्यगेनंश्रुप-
 थायन्ततृष्टाः । वाचास्तेनंशरं वक्रच्छन्तममन्विश्वंस्थैतुप्रसितियातुधानंः १५
 ॥७॥ यःपौरुषेयेणक्रविपासमङ्कयोअश्व्येनपशुनायातुधानंः । योअदयायाभर-
 तिक्षीरममेतेपांशुपिणिहरसापिवृश्च १६ संवत्सरीणंपयउन्नियायास्तस्युमा-
 शीद्यातुधानोनुचक्षः । पीयूषममेधतमस्विततंप्सातंप्रत्यश्वंमर्चियाविध्युमम-
 न् १७ विपंगवांयातुधानांःपिवृन्त्वावृश्च्यन्तामदितयेवुरेवाः । परेनान्देवःसवि-
 ताददातुपराभागमोपधानांजयन्ताम् १८ सनादग्नेमृणसियांतुधानान्त्रवारक्षी-
 सिपतनासुजिरयुः । अनुदसहमूरान्कव्यावोमातेहेत्यामुंक्षतदव्यांयाः १९
 त्वंनोअग्नेअधुरादुदकात्त्वंपुश्चादुतरक्षापुरस्तात् । प्रतितेतेअजरांसस्तपिष्ठाअध-

शंसोभुंचतोदहन्तु २० ॥ ८ ॥ पश्चात्पुरस्तादधरादुदंकात्कविःकाठ्येनपरि
 पाहिराजन् । सखेसखायमजरोजरिणोऽग्नेभर्ताअमर्त्यस्त्वंनः २१ परित्वाम्ने
 पुरव्यंविप्रंसहस्यधीमहि । धृपदणोद्वेदिवेहन्तारंभङ्गुस्वर्ताम् २२ विपेणभ-
 हुस्वर्तःप्रतिन्मरुक्षसोदह । अग्नेतिभमेनओचिवात्पुराभिर्ऋष्टिभिः २३ प्रत्य-
 ञामिधुनादहयतुधानाकिमीदिनां । संत्वाशिशामिजागृह्यदंबधंविप्रमन्म-
 षिः २४ प्रत्यग्नेहरसाहरःशृणोहिविभ्रतःप्रति । यातुधानंस्वरक्षसोवल्खिरुज
 यीथम् २५ ॥ ९ ॥

हविकोनाविशतिर्धुन्वानाक्षिरसो वामदेव्यो वा सूर्यवैश्वानरो विष्टम् ।

८८ हविष्यपान्तंमजरंस्वविदिदिविस्पृश्याहुतंजुष्टंमग्नौ । तस्यभर्मणेभुवंना-
 यदेवाधर्मणेकंस्वययादप्रथन्त ९ गीर्णभुवंनंतमसापंगूलमाविःस्वरभवउजाते

अग्रौ । तस्य देवाः पृथिवीद्या रूतापोऽरण्यत्रोपंधीः सुख्ये अस्थं २ देवंभिर्निष्पि-
 तो यज्ञियैभिरग्निस्तोषाण्युजरं वहन्तम् । यो भानुना पृथिवीद्या मूते मामातानुरो-
 दंसी अन्तरिक्षम् ३ यो होतासीत्प्रथमो देव जुष्टो यं समाज्जनात्पेनावृणानाः । स
 पतञ्जीत्वरं स्थाजगद्यच्छान्नमग्निं कणो ज्जातवेदाः ४ यज्जातवेदो भुवं नस्य मर्ध-
 त्वतिष्ठो अग्नेसहरोचनेन । तं त्वहिममृतिभिर्गीभि रुरुष्यैः स यज्ञियो अभवो रोदासि-
 प्राः ५ ॥ १० ॥ मर्धा भुवो भवंति कर्मग्निस्ततः सूर्यो जायते प्रातरुद्यन् । मायामू-
 तयज्ञियानामेतामपो यत्तुष्णिंश्चरति प्रजानन् ६ इदो न्यो योमं हिनासमिद्धोऽसौ चत-
 द्विचियो निर्विभावां तस्मिन्नग्नौ सक्तवाकेन देवाहविविश्व आजुहवुस्तनूपाः ७ सक्त-
 वाकं प्रथमादिदग्निमादिह्रुविरं जनयन्त देवाः । स एषां यज्ञो अभव च नपास्तं द्यौर्वद-
 तं पृथिवीतमार्धः ८ यं देवासोऽजनयन्ताग्निं यस्मिन्नाजुहवुर्भुवं नानि विश्वा । सो अ-

चिपां पुंथिर्वीद्यामुतेमामृज्यमानो अतपन्महित्वा । स्तोमं न हित्विदेवा सोऽग्नि-
 मर्जा जनुञ्छक्तिभीरो दसिप्राम् । तमं अकण्वन्नेषाभुवेकं स ओषधीः पचति विश्व-
 रूपाः १० ॥ ११ ॥ यदेदं नुमदं युर्थाज्ञियासो दिवि देवाः सूर्यमादितेयम् । यदा चं-
 रिष्णामिधुनावभूता मादित्पापं इयन्भुवनानि विश्वां ११ विश्वं समाग्निं भुवं नायदे-
 वा वैश्वानुरं केतुमहा मकण्वन् । आयस्ततानोपसो विभाति रपोऽर्णो तितमोऽधि-
 पायन् १२ वैश्वानुरं कवयो याज्ञियासोऽग्निं देवा अजनयन्नजुर्यम् । नक्षत्रं प्रलमिं-
 नच्च रिष्णुषु क्षस्याप्यक्षंत विपं वहन्तम् १३ वैश्वानुरं विश्वहादां दिवांसं मन्त्रैर्ऋषिं क-
 विमच्छां वदामः । यो मंहि सा परिब्रुवोर्वी उता वस्तां दुत देवः पुरस्तात् १४ द्वेस्तु-
 ती अंशुणवां पिठुणामहं देवानां मुतमत्यानाम् । ताभ्यामिदं विश्वमेजस्व मेति यदं-
 त्तरापितरं मातरं च १५ ॥ १२ ॥ द्वेसं मीची विभृतश्चरन्तं शिर्षतो जातं मनसा

विमृष्टम् । सप्रत्यङ्ङिभ्याभुवनानितस्थायप्रयच्छन्तरणिर्धाजमानः १६ यत्राव-
 द्दत्तेअवरःपरश्वयज्ञान्याःकतरोनोविवेद । आर्शोकुरित्संभमादंसखायोनक्षन्तयुज्ञं
 कइदंविवाचत् १७ कत्यप्रयुःकतिसूयासःकत्युपासःकत्युस्विदापः । नोपु-
 स्थिजंयःपितरोवदामिपुच्छामिवःकवयोविद्वानेकम् १८ यावन्मात्रमयसोनेप्र-
 तीकंसुपुण्योऽवसन्तेमातरिभ्यः । तावदथात्युपयज्ञमायन्वाह्यणोहोतुरवरोनिषो-
 दन् १९ ॥ १३ ॥

इन्द्रंस्वाद्यादश रेणुरिन्द्रश्चिष्टुप् । पञ्चम्या इन्द्रासोषी ।

८१ इन्द्रंस्तवानृतंमंस्यमंज्ञाविववाधेरोचुनाविजमोअन्तान् । आयःपुप्रौ
 चंपणिधृद्धरोभिःप्रसिन्धुभ्योरिरिचानोमंहित्वा १ ससूर्युःपर्युरुवरांस्येन्द्रोववृ-
 त्याद्रभ्येवचका । अतिष्ठन्तमपूर्यं नसर्गकृष्णान्तमोस्मिन्त्विष्याजधान २ सम्मा-

नमस्मा अनं पादुर्चक्षुसपादिवो असं ब्रह्म न व्यम् । विचः पुष्टेव जनिमान्युर्धे इन्द्र-
 श्रिकापुनसखायमीये ३ इन्द्राय गिरो अनिशितसर्गा अपः प्रेरयंसर्गस्य बुधात् ।
 यो अक्षणे वच्क्रियाशाचीभिर्विवक्स्तभम् पृथिवीमुतयाम् ४ आपान्तमन्युस्त-
 पलप्रभर्माधुनिः शिर्मावाञ्छरुमं क्रुजीषी । सोमो विभान्यतसावना निनावगि-
 न्द्रप्रतिमानानि देभुः ५ ॥ १४ ॥ नयस्य द्यावा पृथिवी न धन्व नन्तरिक्षं नाद्र्युः
 सोमो अक्षाः । यदस्य मुन्युरधिनीयमानः शृणाति विकुरुजतिस्थिराणि ६ जघान
 वनं स्वधितिर्वने वरुजपुरो अरुद्रासिन्धुन् । विभेदी गिरिनवमिन्नकुम्भमागा इन्द्रो
 अकणुतस्वयुग्भिः ७ त्वंहृत्य हृणवा इन्द्रधीरो ऽसिर्नपवैवा जिनाशृणासि । प्रयेसि-
 तस्य परुणस्य धाम्युजं नजनामिनान्ति मित्रम् ८ प्रियेसि त्रं प्रार्थुमर्षं वुरेवाः प्रसं-
 गिरः प्रवरुणं मिनान्ति । न्यं १ मित्रेणुवधमिन्द्रतुष्टं वपुन्वपाण मरुयं शिशिहि ९ इ-

विमृष्टम् । सप्रत्यङ्ङिभ्युभवंनानितस्थवप्रयुच्छन्तरंणिर्धाजमानः १६ यत्राव-
 द्दत्तेअवरःपरश्वयज्ञान्याःकतरोनोविवेद । आशोकुरित्संयमादंसखायोनक्षन्तयुज्ञं
 कइदंविद्योचत् १७ कत्यप्रयुःकतिसूर्यासुःकतयुवासुःकत्युस्त्रिदापः । नोप-
 स्थिजंवःपितरोवदामिपृच्छामिवःकवयोविद्वानेकम् १८ यावन्मात्रमयसोनप्र-
 तीकंसुपुण्यांश्चसंतेमातरिश्वः । तावद्द्यात्पुपुज्ञमायन्त्राह्यणोहोतुरवरोनिर्धा-
 दन् १९ ॥ १३ ॥

इन्द्रस्तवाष्टादश रेणुतिन्द्रोच्छिष्टम् । पञ्चम्या इन्द्रांसोमौ ।

८१ इन्द्रस्तवानृतसंयस्यमहाविंशधरोचुनाविजमोअन्तान् । आयःपुप्रौ
 चंपणिधृद्वरोभिःप्रसिन्युभ्योरिरिचानोमहित्वा १ समर्युःपर्युरुवरस्त्रेन्द्रोववृ-
 त्याद्रथ्येवचका । अतिष्ठन्तमपुस्यं नसर्गकृष्णातमांसिदिवर्षाजघान २ समा-

नमस्मा अनपावदर्वक्ष्मयादिवो असंभ्रहानवधम् । विधःपष्ठेवजनिंमान्युयैइन्द्र-
श्रिकायनसखायमौषे ३ इन्द्रायगिरो अनिशितसर्गा अपःप्रेरयंसगरस्यबुधात् ।
योअक्षणेवचाक्रियादाचीभिर्विवक्कस्तभभंपृथिवीमुतयाम् ४ आपान्तमन्यस्त-
पलंपभर्माधुनिःशिमीवाञ्छरुमैक्रजीपी । सोमोविश्वान्यतसावनानिनावगि-
न्द्रप्रतिमानानिदधुः ५ ॥ १४ ॥ नयस्यद्यावापृथिवीनधन्वनान्तरिक्षंन्द्रयः
सोमोअक्षाः । यदस्यमन्युरधिनीयमानःशृणातिवीळुरुजतिस्त्रिराणि ६ जघान
वत्रंस्वधितिवनेवरुरोजपुरोअरदन्नसिन्यन् । विभेदगिरिनवमिन्नकुरुभमागाइन्द्रो
अकृणुतस्वयुग्भिः ७ स्वंहृत्यहृणयाइन्द्रधीरोऽसिनपववृजिनाशृणासि । प्रयेमि-
त्रस्यवरुणस्यधामयुजंनजनामिनन्तिमित्रम् ८ प्रियेमित्रंपार्थुमर्षावुरेवाःप्रसं-
गिरःप्रवरुणामिनन्ति । न्य१मित्रेपुवधमिन्द्रतुष्ववृषन्वृषाणमरुधंशोभिहि ९ इ-

न्द्रोदिवद्द्रोदोपुथिव्याद्द्रोअपामिन्द्रइत्पर्वतानाम् । इन्द्रोवृधामिन्द्रइन्मे-
 धिराणामिन्द्रःक्षेत्रेयोरोहव्यद्द्रः १० ॥ १५ ॥ प्राक्तुभ्यद्द्रःप्रवृधोअ-
 हंभ्यःप्रान्तरिक्षात्प्रसंमृद्रस्यधासेः । प्रवातस्यप्रथसःप्रज्योअन्तात्परिन्युंभ्यो
 ररिचुप्रक्षितिभ्यः ११ प्रशोभुंचत्याद्रुपसोनकेतुरसिन्यातेवततामिन्द्रहेतिः ।
 अश्मेवविध्यदिवआसृजानस्तपिष्ठेनहेपंसाद्रोधाभिजान् १२ अन्वहमासा
 अन्विद्वान्यन्योषधीरनुपर्वतासः । अन्विन्द्रोर्दसीवावजानेअन्वाषोअजिहत
 जायमानम् १३ कर्हिस्त्वित्सातद्द्रचेत्यासद्वधस्ययद्दिनदोरक्षएषत् । मित्र-
 क्रुयोयच्छसनेनगावःपुथिव्याआर्णामुयाशयन्ते १४ शत्रूयन्तोअभियेनस्तत-
 स्तेमहिवाधन्तओगुणासद्द्र । अन्वेनामित्रास्तमंसारसचन्तांसुज्योतिषोअक-
 वस्ताअभिन्युः १५ पुरुणिहित्वासर्वनाजनानंत्रह्यणिमन्दंणुणतामूर्षीणाम् ।

इमामापोपन्नवत्सासहतिरिविश्वाँश्चतोयाह्रुवाङ् १६ एवातेवयमिन्द्रभुजती-
नांविद्यामंसुमतीनानवानाम् । विद्यामवस्तेरवसागुणन्तोविश्वाभिन्नाउतत
इन्द्रननम् १७ शूनह्वेममघवानमिन्द्रमुरिमन्नेनृतंमुंवाजसातौ । शूणवन्तं-
मग्रमतयेसमत्सुझन्तवृत्राणिंसंजितुंवनानाम् १८ ॥ १६ ॥

सहस्रशीर्षा षोडशं नारायणः पुरुषोत्तमम् । अन्त्या त्रिष्टम् ।

१० सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् । सभूमिं विभवतो वृत्वा तया तिष्ठ-
दशाहुलम् १ पुरुष एवेदं सर्वं यद्भवत् ॥ उतामृतत्वस्येदानीं यदन्नैना-
तिरोहति २ एतावानस्य महिमा तोज्यायांश्च पुरुषः । पादौ स्त्र्युविश्वाभितानि-
त्रिपादं स्यामृतं द्विवि ३ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः पादौ स्त्र्येहाभं वृत्पुनः । ततो विव्व-
ह्वयं कामत्साशानानशने अभि ४ तस्माद्दिराळं जायत विराजोऽधिपुरुषः ।

तज्जातोअन्परिच्यतपृश्वाङ्गमिमथोपुरः ५ ॥ १७ ॥ यत्पुरुषेणहविषादेवायुज्ञ-
 मत्तन्वत । वसन्तोअस्यासीदाज्यमीष्मइधमःअरह्वविः ६ तंयज्ञंवाहिंषिप्रौक्ष-
 न्पुरुषंजातमंश्रुतः । तेनदेवाअयजन्तसाध्याऋषयश्चये ७ तस्माद्यज्ञात्संबृहत्तः
 तंभूतंपृषदाज्यम् । पृशन्तांश्चक्रेवावधानारुणयान्प्रान्याश्चये ८ तस्माद्यज्ञात्सं-
 वृहत्तंऋचःसामानिजज्ञिरे । छन्दानिजज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ९
 तस्मादश्वानजायन्तयेकेचोभयादतः । गार्वाहजज्ञिरेतस्मात्तस्मान्जाताअजा-
 वयः १० ॥ १८ ॥ यत्पुरुषंयदंधुःकतिधावधकल्पयन् । मुखंकिमंस्युकावा-
 हकाङ्गरूपादाडच्येते ११ द्राह्यणोऽस्यमुखंमासीद्वाह्राजन्त्यःकृतः । उरूतदंस्यु-
 यदंश्यःपृथ्वांश्राद्रोअजायत १२ चन्द्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्योअजायत । मु-
 ख्यादिन्द्रश्चाग्निश्चमृणाद्वायुरजायत १३ नाभ्यांआसिदन्तरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमं व-

तत । पृथ्वांभूमिर्दिङ्माःश्रोत्रात्तथाऽलोकाँश्रंकल्पयन् १४ सप्तास्यांसन्परिषयुस्त्रिः-
 सप्तसमिधःकताः । देवापयद्यज्ञंतन्वानाभवंध्नृपुरुंपृशुम् १५ युज्ञेनंपृज्ञामंपज-
 न्तदेवास्ता । नुधर्माँणिप्रथमान्यासन् । तेह्नाकंमहिमानंःसचन्तयन्नपूर्वसाध्याः
 सन्तिद्वयाः १६ ॥ १९ ॥ इति शाकल्यैरसंहितायां दशमे मण्डले सप्तमोनुवाकः ॥ १० ॥ ७ ॥

सं जाप्यवाद्भिः पञ्चदशारुणो वैतहृद्योभिर्जगती । अन्या विष्टुप् ।

११ संजागवद्भिर्जरमाणइध्यतेदमेदमूनाइपर्यात्रिकस्पदे । विश्वंस्युहोताह-
 विपोवरंणयोविभुर्विभावांसुपलासखीयते १ सदर्शतुश्रितिधिर्गहृगृहेवनेवनेशि-
 श्रियेतकवीरिव । जनंजनंजन्योनानातिमन्यतेविज्ञाआक्षेतिचिश्रयोर्ध्विश्रिविशाम् २
 सुदक्षोदक्षैःकतुंनानासिसुकृत्तरमेकविःकाव्येनासिविश्ववित् । वसुर्वसूनांक्षयासित्व-
 मकइद्वयावाचयानिपृथिवीचपुष्यतः ३ प्रजानन्नश्नेतवयोनिमृत्विद्युमिळायास्पदे

धनवन्तमासदः । आतेचिकित्रउपसांमिवेतयोऽरेपसःसूर्यस्येवरश्मयः ४ तव
 श्रयोवप्यस्येवाविद्युतेश्चित्राश्रिकित्रउपसांनकेतवः । यदोषधीरभिसंप्लोवनानि
 चपरिस्वयंचिनुपेअन्नमास्ये ५ ॥ २० ॥ तमोपधीर्दधिरुगभमृत्विद्युंतमार्पोअ-
 क्षिजंतयन्तमातरः । तमिस्समान्वनिनश्ववीरुथोऽन्तवतीश्चसुवतेचविश्वहां ६
 वातोपधत्तद्रूपितोवशाअनुतपुयदन्नवेविपाह्वतिष्ठसे । आतेयतन्नेरथ्योऽथथाप-
 थकशाधीरपमेअजरान्णिषक्षतः ७ मेधाकारंविदथस्यप्रसाधनमग्निहोतारंपरिभू-
 तंममृतिम् । तमिदर्भेह्विव्यासमानमिचमिन्मूहवणतेनान्यंतवत् ८ त्वामिदन्न
 वणतेत्वायवोहोतारमग्निवुदथपुवेयसः । यद्वुयन्तोदधतिप्रयांसितेह्विविष्मन्तोम
 नवोवक्वर्हिणः ९ तवग्निहोत्रतवप्रेत्रमृत्विद्युंतवन्नेष्ट्वमुग्निहतायतः । तवप्र-
 शास्त्वमंध्वरीयसिद्वह्याचारिणहृषतिश्चनोदमे १० ॥ २१ ॥ यस्तुभ्यममेअमृ-

तायमत्यःसमिधादादादृतवाह्विकृति । तस्यहोताभवसिधासिदृत्य १ मुपंत्वे
 यजस्यधरीयसि १ १ इमाअस्मैमृतयोवाचोअस्मदाँक्रचोगिरःसुष्टुतयःसमंम-
 त । वृसयवोवसेवेजातवेदसेवृद्धासुचिद्वधेनोयासुचकनत् १ २ इमांप्रत्वायसुष्टु-
 तिनवीयसीवोचेयमस्माउशातेशाणितुनः । भयाअन्तराहृद्यंस्यनिस्वृशोजायेव
 पत्यउशातीसुवासाः १ ३ यस्मिन्नश्वसऋषभासंउक्षणावशामुयाअवसृष्टासुआ-
 हुताः । कीलालपेसोमंपृष्ठायवेधसेहृदामतिंजनयेचारुमदये १ ४ अहांव्यमेह-
 विसरूपेतेस्रुचौवधृतंचूर्वावसोमं । वाजसनिंरपिमस्मेसुविरंपशास्तंधेहिपश-
 संवृहन्तम् १ ५ ॥ २२ ॥

यज्ञस्य पञ्चदश आर्यातो मानवो विश्वेदेवा जगती ।

१२ यज्ञस्यवोरथ्यंविद्रपतिविशाहोतारमुकोरतिथिविभावंसुम् । द्रोचुञ्छु-

एकासुहरिणीपुजभूदृपाकेतुर्धैजतोद्यामंशाघत १ इममंजस्वामुभयेअकणवत
 धर्माणंमिधिविदथस्यसाधनम् । अकुंनयुद्धमुपसःपुरोहितंननपातमरूपस्यनिं-
 सते २ वळस्यनीथाविपुणेश्रमनमहेवयाअस्यप्रहुंताआसुरचंवे । युदाघोरान्ता
 अमतत्वमाशातादिज्जनस्युदैव्यस्यचाकरन् ३ क्रतस्युहिप्रसित्तिथौरुख्यचान-
 मांमह्युरमंतिःपर्नायसी । इन्द्रोमिजोवरुणःसंचिकिजिरेऽथोभगःसचित्तापत-
 दक्षतः ४ प्ररुद्रेणययिनायान्तिसिन्धवस्तिरोमहीमुरमंतिदधान्विरे । येभिःपरि-
 जमापरियज्ञरुज्योविरोरुवज्जठरेविश्वमक्षते ५ ॥ २३ ॥ काणारुद्रामरुतो
 विश्वकंष्टयोदिवःरघुनास्तोअसुरस्यनीळयः । तेभिश्चष्टेवरुणोमिजोअंयुमेन्द्रोदिवे-
 भिरवृशोभिरवैशः ६ इन्द्रेभुजंशशामानासंआशतसुरोदृशोकेवृषणश्चुपाँस्ये ।
 प्रपन्वस्याहणांततश्चिरयुजंवज्जंनपदनेपुकारवंः ७ सुरश्चिदाहरितोअस्यरीरमु-

दिन्द्रादाकश्चिद्भयतेतवीयसः । भीमस्यवृष्णीजठरादाभिश्चरौदिवेद्वेसहुरि-
 स्तत्रवाधितः ८ स्तोमंयोअथरुद्रायुशिकसैक्षयद्वीरायुनमसादिदृष्टम । योभिः
 शिवःस्वर्वाण्युयावभिर्दिवःसिर्षंक्त्स्वयंशानिकामभिः ९ तेहिप्रजायाअभर-
 न्त्विवश्रयोवृहस्पतिर्वृषभःसोमंजामयः । यज्ञैरथर्वाप्रथमोविधारयद्देवावक्षैर्भ-
 गवःसंचिकिचिरे १० ॥ २४ ॥ तेहिद्यावापृथिवीभूरिरेतसानराशंसुश्वतुरङ्गो
 यमोऽधितिः । देवस्त्वष्ट्राद्रविणोदाक्रभुक्षणःपरादुसीमरुतोविष्णुरहिरे ११ तु-
 तस्यनञ्जिजामुर्विपाकविरहिःशृणोतुबुधयोऽहवीमनि । सूर्यामासाविवर-
 न्ताविविषिताधिपाशमीनहृषीअस्यवोधतम् १२ प्रनःपपाचरथैविवेद्वेद्योऽपां
 नप्राद्वतुयापुरिष्टये । आत्मानंवस्योअभिवातंमर्चततदाश्विनानुहवायामनि
 श्रुतम् १३ विशामासासामभयानामधिक्षितंभीर्भिरुस्वयंशानंगुणामसिः । मा-

शिविंध्याभिरदितिमनर्वणमुकोर्युवानंनमणाअथापतिम् १४ रेभदत्रंजनुयाप्-
 वींअङ्गिप्रवाणऊर्ध्वाअभिवक्षुरध्वरम् । येभिविहायाअभंवद्विचक्षणःपार्थः
 सुमेकुंस्वधितिर्वनत्वति १५ ॥ २५ ॥

महि पञ्चदश तान्वः पार्थ्यो विभेदेवाः मस्तारपङ्क्तिः । त्रयाद्ये त्रयोदशो चानुष्टुभः ।

नवम्यक्षरैः पङ्क्तिः । एकादशी न्यङ्कुसारिणी । अन्त्या पुरस्ताद्ब्रह्मी ।

१३ महिद्यावापृथिवीभूतमूर्वानरौयद्दीनरोदंसिसदनः । तेभिर्नःपातंसहा-
 सएभिर्नःपातंडापणि १ यद्देयंज्ञेसमत्योदिवान्तसंपर्यति । यःसुन्नैर्दोष्युश्चंसम-
 आविवांसात्येनान् २ विश्वेषामिरज्यवोदेवानांवाग्महः । विश्वेहिविश्वमहसोवि-
 श्वयज्ञेपुयज्ञियाः ३ तेषाराजानोअमृतस्यमन्द्रअर्धमामित्रोवरुणःपरिजमाकहु-
 द्रोनुणांस्तुतोमूर्तःपुपणोभगः ४ उतनोनेकंसपांलंपणवससूर्यामासासदनपस-

धन्यां । सच्चायत्साद्यं प्रामहिर्बुद्ध्ये पुबुद्ध्यः ५ ॥ २६ ॥ उत नो देवा विश्वनाम्ना भस्वती
 धामंभिर्मित्रावरुणा उरुयताम् । महःसराय एतत्सति धन्वंदुरिता ६ उत नो रुद्रा
 चिन्मुकतामृश्विना विश्वदेवा सोरथरुपतिर्भगः । ऋभुवाजं ऋभुक्षणाः परिरमावि-
 श्ववेदसः ७ ऋभुर्ऋभुक्षा ऋभुर्विधत्ते मद आते हरी जज्वानस्यं वाजिनां । दुष्टरं-
 यस्य सामं चिदधरयज्ञो न मानुषः ८ कथानो अहं यो देवसवित्तः स चंस्तु ये मघोना-
 म् । सहो न इन्द्रो वाक्त्रिभिन्यं पांचपर्णिनां चक्रं रश्मि न योषुवे ९ ऐषुद्यावाप्यश्रिवा
 धातं महद्स्मेवोरेषु विश्वचर्पाणिश्रवः । पृक्षं वाजस्यसातये पृक्षं रायो ततुर्वर्षो १०
 ॥ २७ ॥ एतं द्वांसं मिन्द्रास्मयष्टं कचिरसन्तं सहसा वज्रभिष्टं ये सदा पाह्याभिष्टये ।
 भेदतां विदतावसो ११ एतं मे स्तोमं तजानस्येद्युतथा मां नं वा वृधन्त नृणाम् । सं-
 वनं नं नाश्रयंतंष्टेवानपच्युतम् १२ वावतये परायायुकेषां हिरण्ययी । नेमधिंता

नपैस्यावर्धवविष्टान्तां १३ प्रतदुःशमिषुधवानेवनेप्रामेवोचमसुरेसुधवत्सु ।
 येयुक्त्वायुष्यश्रुतास्मयुष्ययाविश्राव्येषाम् १४ अवीडवन्नसप्ततिचंसुमचं । सु-
 द्योदिदिष्टतान्वःसद्योदिदिष्टपार्थ्यःसद्योदिदिष्टमायुवः १५ ॥ २८ ॥

पैत्रे चतुर्दशार्जुदः काद्रवेयः सर्षो प्रावाणो जगवी । पञ्चमीसप्तम्यन्यास्त्रिष्टुभः ।

१४ पैत्रेवदन्तुप्रवृथवंदामप्रावन्भ्योवाचैवदत्तावदद्र्यः । यदद्र्यःपर्वताःसाक-
 माशवःश्लोकपोषुभरयेन्द्रायसोमिनः १ एतेवदन्तिज्ञातवत्सहस्रवदभिकन्दन्ति
 हरितोभिरासभिः । विष्टीप्रावाणःसुकृतःसुकृत्ययाहोतुश्चित्पर्वहविरयामाशत २ए-
 तेवदन्त्यविदन्ननामधुन्यह्वयन्तेअधिपकआमिणि । वृक्षस्यशाखांमरुणस्यवत्संत-
 स्तेसुभवाविवृभाःप्रेमराविपुः ३ बृहद्वदन्तिमाद्विरेणाम्दिनेन्द्रकोशान्तो ऽविदन्नना
 मधु । सुरभ्याधीराःस्वसृभिरनर्तिपुराद्योपयन्तःपृथिवीमुपविदभिः ४ सुपुर्णा

वाचंमक्रतोपुद्यव्याखुरेकृष्णाद्दिपुरार्धनर्तिषुः । न्यं १ ङ्घ्रियन्त्युपरस्यनिष्कृतंपुरे-
तोदाधिरसूर्यश्रितः ५ ॥ २९ ॥ उग्राइवप्रवहन्तःसमायंमुःसाकंयुक्तावृषाणां
विधत्तोधुरः । यच्छ्रुमन्तो जग्रसानाअराविषुःशणवणंपांप्रोथयोअवतामिव ६ द-
शावनिभ्योदशकक्ष्येभ्योदशयोक्त्रेभ्योदशयोजनेभ्यः । दशाभीशुभ्योअर्चता-
जरेभ्योदशधुरोदशयुक्तावहंश्र्यः ७ तेअद्रयोदशयन्त्रासआशावस्तेषामाधानंप-
यतिहयंतम् । तजसुतस्यसोम्यस्यान्वसोऽशोःपीयूषंप्रथमस्यभोजिरे ८ तेसो-
मादोहरीइन्द्रस्थानिसर्तेशुहहन्तोअध्यासतेगवि । तेभिर्दूषंपांपिबान्तसोम्यंमध्वि-
न्द्रोवधतेप्रथतेवपायते ९ वृषांवाअंशुर्निकिलरिमाधुनेकावन्तःसदमित्स्थुनाशि-
ताः । र्वृत्येवमहसाचारवःस्थनयस्यंप्रावाणोअजुपध्वमध्वरम् १० ॥ ३० ॥
तद्विलाअर्तद्विलासोअद्रयोऽशमणाअर्धाधिताअमृत्यवः । अनातुराअजराःस्था

मांविष्णवःसुपिवसोअतंपिताअतंष्णजः ११ ध्रुवाएववःपितरौयुगेयुगोक्षमर्का-
 मासःसदंसोनयुञ्जते । अजुर्यासोहरियाचोहरिद्रव्अद्यांरवोष्णपृथिवीमंशुश्र-
 वुः १२ तदिदंदृन्त्यद्रथोविमोचंनयामन्नअस्याइवुषेदंपुब्दिभिः । वपन्तोबीज-
 मिवथान्याकृतःपृश्नन्तिसोमंनमिन्नवप्सतः १३ सुतेअध्वरेअधिवार्चमक्रता
 क्रीळयेनमातरंतुदन्तः । विपुसंश्चासुप्रवृषोमनीयांविवतंन्तामद्रथश्रायमानाः १४
 ॥ ३१ ॥ इति शाकल्यैरुसंहितायामष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ४ ॥

ह्येष्टानोर्वशीयैलःपुरुवचाःपूर्वापितान्कामान्पुनरासाद्यावरोदुषैच्छत्सातमनिच्छन्तीप्रत्यावष्टेहयइ-
 पुर्याकदासुदेवोन्तारिषमांसचेतितिस्रथैक्यवाक्यंशिष्टाडर्वश्याःप्रतेससोनावरुःसर्वहरिर्वेन्द्रोहरिस्तुतिदि-
 धिप्रवन्तयाओपथीरुपथिकाथर्वणोभिपणोपथिस्तुतिरानुष्टुभंहरस्यतेद्रादशाष्टिणेणोवापिर्बुष्टिकामोदे-
 वांस्तुष्टावकंनोवस्रोवैलानससन्द्रदुवस्वर्वान्दनोवैभ्वदेवंतुअष्टुबन्तमुष्णध्वंषुपःसोम्यकृत्स्वित्स्वतिर्वा

नवम्यन्त्येजगत्प्रायश्चमीवृहतीगायत्र्योर्मध्येप्रतेमुद्रलोभार्म्यश्रोदुषणेनऋषेणचाजिजिगाथोतिद्रीषणं
 वायावृतीयान्सायुहस्यआशुःसप्तोनेन्द्रोमतिरयश्चतुर्धावाहस्पत्योपान्त्याप्यादिद्व्यन्त्यानुष्टुम्पारुतीवा-
 साव्येकादशाष्टकोर्वैश्वाभिन्नःकदाकोत्सोदुर्धिमत्रोनाम्नासुमिश्रोमुणतःसुमिश्रोवानात्रादुर्धिमिश्रोमुणत-
 श्रीणिहंरीवज्जंषिपीलिकमध्यैत्रिष्टुवन्त्यायागायत्रीवा ।

इषेष्टाद्या षिष्टुप् । मथपाद्वितीयापष्टयष्टमीनवमीदशमीद्वादशीचतुर्दशपान्त्यानामैलः

पुरूरवा ऋषिः उर्वशी देवता । षिष्टानामुर्वदशुषिः । ऐलः पुरूरवो देवता ।

१५. ॐम् ह्येजायुमनसातिष्ठधरेवचांसिभिश्चाकृणवावहेनु । ननौमन्त्रा-
 अनुदित्तासएतेमयस्करन्परतरेचुनाहंन् १ किमेतावाचाकृणवातवाहंप्राक्रमिय-
 मूपसामप्रियेवं । पुरूरवःपुनरस्तंपरेरिदुरापुनवातहंवाहमस्मि २ इषुर्नीश्रिय
 इषुधेरत्सनागोपाःशतुत्सानरंहिः । अवरिक्रतौविदविद्युतन्नौरानमायुंचितय-
 त्तपुनयः ३ सावसूदधतीश्वशुरायवयुउयोयद्विवष्टयन्तिगृहात् । अस्तंननक्षेय-

स्मिंश्चाकन्दिवानकंश्राथितावैतसेनं १ त्रिःस्ममाह्मभययोवैतसेनोतस्ममेऽप्यं-
 न्यैपुणासि । पुरुर्वोऽनुत्केतंमायंराजामेविरतन्वं १ स्तदासीः ५ ॥ १ ॥ या
 मूर्जुणिःश्रेणिःसुम्राआपिह्रैवेचक्षुर्नग्रन्धिनीचरण्युः । ताअञ्जयोऽरुणयोनसंस्तुः
 श्रियेगावोनधेनवोऽनवन्त ६ समस्मिज्जायमानआसतप्राडतेमवर्धन्नद्यं १ःस्व-
 गतः । महेयत्वापुरुर्वोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः ७ सचायतास्मजहती-
 द्यत्कममानुषीपुमानुपोनिषेवं । अपस्ममत्तरसन्तीनभूज्यस्ताअत्रसन्नधृस्पृ-
 शोनाभवाःऽपदांसुमताअमृतासुनिस्पृक्संशोणिभिःकतुभिर्नपुङ्के । ताआतद्येन
 तन्वःशुभतत्स्वाअश्वांसिनकीळयोदन्दशानाः १ विद्युन्नयापतन्तीदविद्योद्भरन्तीमे
 अप्याकान्पानि । जनिष्ठोअपोनर्युःसुजातःप्रोवर्शोतिरतदीर्घमायुः १० ॥ २ ॥

जडिपइत्थगोपीथ्यायहिदथाथतत्पूरवोमओजः । अशासंत्वाविदुपीसस्मिन्न-
हन्नमआठाणोःकिमुभुवददासि ११ कदासनुःपितरंजातइच्छाञ्चक्रनाश्रुवर्तयाद्वि-
जानत् । कोदम्पतीसमनसाविषयोदधयदामिःश्वशुरेपुदीदयत् १२ प्रतिब्रव-
णिवर्तयतेअश्रुचंक्रन्ददाधैशिवायै । प्रतरोहिनवायतेअस्मिप्रेह्यस्तंनहि-
मूरमापः १३ सुदेवोअद्यप्रपत्तेदनावृत्परावर्तैपरमंगन्तवाडं । अथाशायीतनि-
ऋतेरुपस्येऽधैनुवकारभ्रसासोअद्युः १४ पूरुवोमामुंधामाप्रपंसोमात्वावृका-
साअशैवासउक्षन् । नवैशैणानिसखयानिसन्तिसालावृकाणांहृदयान्येता १५
॥ ३ ॥ यद्विरूपाचरंमर्त्येववसंरार्जिःशरदश्चतस्रः । द्युतस्यस्तोकंसुकदहंआ-
शांतद्वेदंतातृपाणाचरामि १६ अन्तरिक्षप्रारजसोचिमानिमुपशिक्षाम्युर्वशी-
वसिष्ठः । उपत्वारारतिःसुकृतस्यतिष्ठातिवर्तस्वहृदयंतप्यतेमे १७ इतित्वादेवा

इमआहुरैक्यथमेतद्भवसिमृत्पुबन्धुः । प्रजातेश्वान्द्विपायजातिस्वर्गद्वत्वमपि
मादयासि १८ ॥ ४ ॥

म ते त्रयोदश वरः सर्वहरिवेन्द्रो हरिस्तुतिर्जाती । अन्ये त्रिष्टुभौ ।

१६ प्रतेमहेविदुथेशसिपुंहरीप्रतेवन्वेवनुर्पोहयुतमदंम । धृतनयोहारिभिश्चारु
सेवतआत्वाविशान्तुहरिवर्षसंगिरः १ हरिहियोनिमभिषेसमस्वरन्हिनवतोहरिदि-
व्यंयथासदः । आयंपणान्तिहरिभिर्नयेनवुद्न्द्रायशांपहरिवन्तमर्चत २ सोअस्य
वज्रोहरितोयआयुसोहरिर्निकामोहरिरागभस्तयोः । द्युम्रीसोशिप्रोहारिमन्युसाय-
कइन्द्रेनिरूपाहरितामिमिक्षिरे ३ विविनेकेतुरधिंथायिहयुतोविव्यचुद्वज्रोहरितो
नरहा । तुददहिहरिशिप्रोयआयुसःसहस्रशोकाअभवद्धरिभुरः ४ त्वंत्वमह-
यथाउपस्ततःपूर्वाभिरिन्द्रहरिकेशयज्वभिः । त्वंहयसितवृविश्वंमुक्यथ १ मसीमि

राधो हरि जात हर्षतम् ५ ॥ ५ ॥ तावञ्जिणं मन्दिनं स्तोत्रं मद्दन्द्रं रथं वहतो हर्ष-
 ताहरी । पुरुषं स्मै सवनानि हर्षत इन्द्राय सोमाहरयो दधन्विरे ६ अं कामाय ह-
 रयो दधन्विरे स्थिरायं हि न्युन्हरयो हरितुरा । अर्वाङ्घ्रिर्वा हरिभिर्जोषु मीयते सो अस्थ-
 कामं हरिवन्तमानशे ७ हरिश्मशारुहे रिकेश आयुसस्तुरं स्पृशे यो हरिपाथवर्धत ।
 अर्वाङ्घ्रिर्वा हरिभिर्वा जिनीवसुरतिविश्वादुरितापारिषुद्धरीं ८ स्रुवे नृपस्य हरिणी
 विप्रेततुः शिशुवाजाय हरिणी दिवि ध्वतः । प्रयत्कृते च भ्रमे ममै जङ्घरी पित्वा मर्दस्य
 हर्षतस्यान्धसः ९ उत स्मस्य मर्द हर्षतस्य पृस्तयो ईरत्यो नवा जंहारिर्वा अचिकदत् ।
 मुहोच्चिधि यणाहं युरदो जंसा बृहद्वयो विषे हर्षतश्चिदा १० ॥ ६ ॥ आरोदंसी
 हर्षमाणो महित्वानन्धं नन्धं हर्षसि मन्मनुप्रियम् । प्रपृस्त्य मसुरहर्षतं गोरा विष्क-
 धिहरये स्य पाय ११ आत्वाहर्षतीं प्रयुजो जनानां रथे वहन्तु हरिद्विप्रमिन्द्र । पिवा

यथाप्रतिभूतस्यमध्योहयैत्यज्ञसधुमादेदशीणिम् १२ अपाःपूर्वांहारिवःसु-
 तानामर्थाहृदंसर्वनकेवलंते । ममद्विसोमंमधुमन्तमिन्द्रसत्रावृषञ्जठरआवृ-
 पस्व १३ ॥ ७ ॥

या ओषधीस्त्रयो विंशतिभिपगायर्वण ओषधिसुतिरजुष्टप् ।

१७ याओषधीःपूर्वाज्जातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा । मनैनुवभ्रूणामहंशतंघामानि
 सप्तचं १ शतंवाओषधीःप्रतिमोदध्वंपुण्यवतीःप्रसूवंरीः । अथाशतकत्वोययमिमंमे
 अगदंकृत २ ओषधीःप्रतिमोदध्वंपुण्यवतीःप्रसूवंरीः । अथाशतकत्वोययमिमंमे
 रुधःपारयिष्णवः ३ ओषधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुधंद्भुवे । सनेयमश्वंगांवास
 आत्मानंतवंपूरुष ४ अश्वत्थेवोनिप्रदंनंपूर्णोवोवसुतिक्कृता । गोभाज्जइत्कि-
 लासधुपस्सुनवंपुपूरुषम् ५ ॥ ८ ॥ यत्रौषधीःसमगमंतराजानुःसमिताविव ।

विप्रःसुदंध्यतेभिप्रग्रथोहामीवचातनः ६ अथावतीसोमावतीमर्जयन्तीमुदी-
 जसम् । आवितिससर्वाओषधीरस्माअरिष्टतात्तये ७ उच्युत्समाओषधीनांगावो
 गोष्ठादिवरते । धनंसनियवतीनामात्मानंतवपूरुव ८ इत्कुंतिर्नामवोमाताथो
 ययंस्यनिष्कृतीः । स्तिराःपंतत्रिणीःस्थनयदामयतिनिष्कृथ ९ अतिविश्वःप-
 रिष्ठाःस्तेनइवज्ञजर्मक्रमुः । ओषधीःप्राचुच्यवूर्यतिकंचतन्वोइरर्षः १० ॥ ९ ॥
 यदिसमायाजयं ब्रह्मोषधीर्हस्तआदधे ११ आत्मायक्ष्मस्यनश्यतिपुराजीविगुभो
 यथा ११ यस्यापधीःप्रसर्पुथाङ्गमङ्गंपरुषरुः । ततोयक्ष्मंविवाधध्वउग्रोमंध्य-
 मशीरिव १२ साकंयक्ष्मप्रपतचापेणकिकिदीविना । साकंवातस्यधाजयांसा-
 कंनश्यतिहाकथा १३ अन्यावोअन्यामवत्वन्यन्यस्याउपावत । ताःसर्वाःसं-
 विदानाइदंमेपार्वतावचः १४ याःफलिनोर्याअफलाअपुष्यायाश्र्वेषुषिणीः ।

बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुञ्चन्तवंहसः १५ ॥ १० ॥ मुञ्चन्तुमाशुपृथ्याद्दृथोविरु-
 ष्यादृत । अथोयुमस्यपुङ्गीशतसर्वस्मादेवकिल्बिपात् १६ अवपतन्तीरिवदन्दि-
 वओपथयस्परि । यंजीवमुभवांमहैनसरिव्यातिपूरुषः १७ याओपथीःसोमं-
 राज्ञीर्वृद्धीःशतविवक्षणाः । तासांत्वमस्युत्तमारंकार्मायज्ञांहृदे १८ याओपथीः
 सोमंराज्ञीर्विधिताःपृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसूताअस्यैसंदनवीथीम् १९ मावोरि-
 परखनितायस्मैचाहंखनामिवः । द्विपञ्चतुंष्यदस्माकंसर्वमस्त्वनातुरम् २०
 याध्वेदमुपशण्वन्तिपाश्र्वदूरंपरागताः । सर्वाःसंगत्यवीरुथोऽस्यैसंदनवीथीम् २१
 ओपथयःसर्वदन्तेसोमंनसहराज्ञा । यस्मैकृणोतिब्राह्मणस्तंराजन्पारयामसि
 २२ त्वमुत्तमास्याप्येतववृक्षाजपस्तयः । तर्पस्तिरस्तसोऽस्माकंयोअस्माँअं-
 भिदासति २३ ॥ ११ ॥

बृहस्पते द्वादश देवापिराष्टिषेणो देवास्त्रिष्टुप् ।

१८ बृहस्पतेप्रतिमेद्वेतामिहिमित्रोवायद्रुणोवासिंपया । आदित्यैर्वायव-
सुभिर्मरुत्वान्त्सपुर्जन्युद्रांतनवेवृषाय १ आद्वेदोदतोअजिरश्विकित्वान्त्वद्वापे
अभिसामर्गञ्छत् । प्रतीचीनःप्रतिमामावंबृत्स्वृषामितेद्युमतीवाचंमासन् २
अस्मेर्धेहिद्युमतीवाचंमासन्बृहस्पतेअनमीवामिपिराम् । यथावृष्टिशंतनवेवना-
वद्वेदोदत्सोमधुमाँआविवेश ३ आनोद्रप्सामधुमन्तोविशान्त्विन्द्रद्वाधिरथंसह-
स्रम् । निपीवहोत्रमंतुथायंजस्वदेवान्देवापेहविपांसपर्य ४ आष्टिरेणोहोत्रमुपि-
निपीदन्त्वेवापिर्देवसुमतिचिकित्वान् । सउत्तरस्मादधरंसमुद्रमुपोदिव्याअंसृजद्वा-
व्याअभि ५ अस्मिन्त्संमुद्रअधुत्तरस्मिन्नापोद्वेभिर्निवृताअतिष्ठन् । ताअंद्रवत्ता-

ष्टियेणनसृष्टादेवापिनप्रपितामृक्षिणीषु ६ ॥ १२ ॥ यद्देवापिः शीतनवेपुरोहितोहो-
 त्रायवतः कपयन्नदीधेत् । देवश्रुतवृष्टिवनिराणोवृहस्पतिर्वाचमस्माअपच्छत् ७
 यत्वादेवापिः शुशुचानोअप्रआष्टियेणोमनुष्यः समीधे ८ विश्वेभिर्देवरनुमद्यमा-
 नः प्रपर्जन्यमीरयावृष्टिमन्तमः ९ त्वांपूर्वक्रथयोगीभिरीयन्त्वामध्वरुषुपुरुहूत
 विश्वे । सहस्राण्यधिरथान्यस्मेआनोयज्ञरोहिदश्वोपयाहि १० एतान्यग्नेनवृत्ति-
 नेवत्वेआहुतान्यधिरथासहस्रां । तेभिर्वर्धस्वतन्वः शूरपूर्वादिवोनोवृष्टिमिषिते
 रिरसिहि १० एतान्यग्नेनवृत्तिसहस्रासंप्रथच्छुवृष्णइन्द्रायभागम् । विद्वान्पृथक्-
 तशोर्देवयानानभ्यालानांदिविदेवेषुधेहि ११ अग्नेवाधस्वविमृषोविदुर्गहापामीवा-
 मपुरक्षांसितेष । अस्मात्संमुद्राहृहृतोदिवोनोऽष्टाभमानमुपनः सृजेह १२ ॥ १३ ॥

११ कंनश्चिन्मिपणयसिचिकित्वात्पुथुमानैवाश्रयावयथै । कत्तस्यदातु
 शवसोऽपुष्टातद्वद्वत्तुर्मपिन्वत् १ सहिद्युताविद्युतावेतिसामंपुथुयोनिम-
 सुत्वाससाद । ससनीकेभिःप्रसहानोअस्यधातुर्नकृतससथस्यमायाः २ स-
 वाजंयातापदुष्यदायन्स्वपीतापरिपदत्सनिप्यत् । अनुयापिच्छतदुरस्यवेदोक्षाच्छि-
 श्दवोअभिवर्षसाभूत् ३ सयहयोदेवनीगोव्यवजिंहोतिप्रथन्यासुससिः । अ-
 पादोषत्रयुज्यासोऽरुथाद्रोप्यथासुईरतेधृतांवाः ४ सकुद्राभिरशस्तवारक्रन्वाहि-
 त्वीयथमारेअवद्यआगात् । वज्रस्यमन्येमिथुनाविवद्रीअन्नमभित्यारोदयन्मुपा-
 यन् ५ सहदासैतवीरवंपतिर्दन्यळक्षेत्रिषिविर्णोदमन्यत् । अस्यत्रितोन्वोजसा-
 वधानोविपावराहमयोअप्रयाहन् ६ ॥ १४ ॥ सहृद्वणेमनुपऊर्ध्वसानआसा-

विपदर्शसानायदात्म । सनृतमोनहुणोऽस्मत्सजातःपुरीं ऽभि नदहन्दस्युहृत्ये ७
 सोअभियोनयवंसउदन्यन्क्षयायागातंविदन्नोअस्मे । उपयत्सीदुदिन्दुदारीरैःश्वे-
 नोऽयोऽणाष्टिहन्तिदस्युत् ८ संवाधतःशवंसानेभिरस्यकुसंसायशुष्णकृष्णोपरा-
 दात् । अयंकविमनयच्छस्यमानमत्कथोअस्यसनितीतनूणाम् ९ अयंदशस्यन्नय-
 भिरस्यदस्मोदेवेभिरुणो नमायी । अयंकनीनक्रतुपाअवेद्यामिमीतारस्यश्रुत-
 प्यात् १० अस्यस्तोमोभिरौष्ठिजक्रजिश्वाद्भजंदरयहृपभेणप्रोः । सुत्वायद्य-
 जतोदीदयद्वाःपुरइयानोअभिवर्षसाभूत् ११ एवामहोअसुरवक्षथायवस्रकःपु-
 ङ्गिरुपसर्षदिन्द्रम् । सइयानःकरतिस्वस्तिमस्माइपुमूर्जैसुक्षितिविश्वमाभाः १२
 ॥ १५ ॥ इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डलेऽष्टमोऽनुवाकः ॥ १० ॥ ८ ॥

इन्द्र द्राक्ष्य इन्द्रस्यर्षिन्द्रो विधेदेवा जगती । अन्त्या विष्टुः ।

१०० इन्द्रदक्षमधवुन्वावुविद्भुजइहस्तुतःसुतपावोधिर्नोवधे । देवाभिनः
सवितामावतुश्रुतमासर्वतातिमदितिंवृणीमहे १ भरायसुभरतभागमृत्वियंप-
वायवैशुचिपेक्रन्वदिष्टये । गौरस्ययःपरसःगीतिमान्श्राआसर्वतातिमदितिंवृ-
णीमहे २ आनादेवःसवितसाविपुद्वयंक्रजूयतेयजमानायसुन्वते । यथादेवा-
न्प्रातिभूर्पमपाकवदासर्वतातिमदितिंवृणीमहे ३ इन्द्रोअस्मेसुमनाअस्तुविश्वहा-
राजासोमःसुवितस्याध्वेततः । यथायथामित्राधितानिसंदधुरासर्वतातिमदिति-
वृणीमहे ४ इन्द्रउकथेनशर्वसापरुदधेवृहस्पतेप्रतरितास्यायुपः । युजोमनुःप्रम-
तिर्नःपिताहिकमासर्वतातिमदितिंवृणीमहे ५ इन्द्रस्यनुसुकृतंद्वयंसहोऽग्निर्गहि-
जंरितामिधिरःकविः । युजाश्रभाद्दिदधुचासुरन्तमआसर्वतातिमदितिंवृणीमहे ६

॥ १६ ॥ नवोगुहाचकमुभूरिदुष्कृतनाविष्टयसवोदेवहेळनम् । मार्किनेदेवा
 अर्नतस्यवपसुआसर्वतातिमदितिवृणमिहे ७ अपासीवांसवितारसाविपुन्य १२व-
 रीयुइदपसेधुन्वद्रयः । प्रावायत्रमधुपुइच्यतैवूहदासर्वतातिमदितिवृणमिहे ८
 ऊर्ध्वप्रावावसवोऽस्तुसोतरिविध्वद्वेषांसिसननुतयुयोत । सनेदिवःसंवितपायु-
 रीइयआसर्वतातिमदितिवृणमिहे ९ ऊर्जावायेयवसेपीवोअचनक्रतस्ययाःसद-
 नेकोशेअहे । तनुरेवतन्वोअस्तुभेषजमासर्वतातिमदितिवृणमिहे १० क्रतु-
 पावाजरिताशश्र्यतामवइन्द्रइन्द्रापमतिःसुतावताम् । पूर्णमूर्धदिव्यंयस्यासिक्त-
 यआसर्वतातिमदितिवृणमिहे ११ चित्रस्तेभानुःकतुपाअभिष्टिःसन्तिस्पृधोऽज-
 रणिप्राअधृष्टाः । रजिष्ठयारज्यापुश्वआगोस्तर्पतिपर्यर्धदुवस्युः १२ ॥ १७ ॥

वद्धध्यध्वं द्रादश बुधः सौम्यो विभवेदेवाः कृत्विजो वा त्रिष्टुप् । चतुर्थिषष्ट्यौ
गायत्री । पञ्चमी बृहती । तत्रमपत्ये जगत्प्री ।

१०१ उद्दध्यध्वंसमनसःसखायुःसमग्निमिन्ध्वं बृहवुःसनीलाः । दधिक्वा-
मग्निमूपसंचेद्वीमिन्द्रावतो ऽथसेनिह्वयेवः १ मन्द्राकुण्ठ्वधियुआतनुध्वं नावम-
रित्रपर्णाकुण्ठ्वम् । इष्कुण्ठ्वमायुधार्कणुध्वं पाञ्चयज्ञप्रणयतासखावः २
युनक्तसिरावियुगातनुध्वंकतेयोनावपतेहवीजम् । गिराचश्रुष्टिःसभराअसंज्ञो
नेद्युइत्सण्यःपुक्रमेयात् ३ सिरायुञ्जान्तकवयोयुगावितन्वतेपृथक् । धिरदि-
वेपुसुश्रया ४ निराहावन्कुणोतनुसंवरत्रादधातन । सिश्रामहाअवतमुद्दिर्णव-
धंसुपेकमनुपक्षितम् ५ इष्कुताहावमवतंसुवरत्रंसुपेचनम् । उद्दिर्णसिञ्चेअ-

॥ १६ ॥ नवो गुहाचक्रमुभरिदुष्कतनाविष्टयवसवो देवहेळनम् । मार्किनो देवा
 अनृतस्युवर्षसु आसुर्वतातिमदितिवृणामहे ७ अपामांवांसवितसां विप्रन्यं ११ नव-
 रीपुइदपसधुन्वद्रयः । प्रावायत्रंमधुपुदुच्यते बृहदासुर्वतातिमदितिवृणामहे ८
 ऊर्ध्वप्रावावसवोऽस्तुसोतरिविध्यादेषांसिसनुतयुषोत । सनो देवः सविताप्रापु-
 रीइय आसुर्वतातिमदितिवृणामहे ९ ऊर्ध्वगावो यवसेपीवो अतनक्रतस्युयाः सद-
 नकोयो अइ । तनुरेव तन्वो अस्तु भेषु जमासुर्वतातिमदितिवृणामहे १० क्रतु-
 प्रावाज रिताराश्वंतामवइन्द्रइन्द्रद्राप्रमतिः सुतावताम् । पूर्णमूर्धदिव्यं यस्यासि क-
 यु आसुर्वतातिमदितिवृणामहे ११ चित्रस्तेभानुः कतुपा अभिष्टिः सन्ति सपुयो ज-
 रणिपा अर्धुष्टाः । रजिष्ठपारज्यापुश्व आगोस्ततूर्धतिपयर्धं देवस्युः १२ ॥ १७ ॥

प्र ते रथं यार्म्यश्चो मुद्रसो द्रुवण इन्द्रो वा त्रिष्टुप् । पथमानृतीयान्त्या बृहत्पः ।

१०२ प्रतेरथमिथुकृतमिन्द्रोऽवतुधृष्णया । अस्मिन्नाजौपुरुहृतश्चार्यधन-
भक्षेपुनोऽव १ उत्स्मुवातोवहत्तिवासीअस्याअधिरथ्यदजयत्सहस्रम् । रथीर-
भन्मुद्दलान्निगविष्टाभरकृतंव्यचोदिन्द्रसेना २ अन्तथच्छुजिर्थासतोवज्जमिन्द्रा-
भिदासतः । दासंस्थवामपवृत्रार्थस्यवासनुतथैवयावधम् ३ उद्रोहृदमापिवृज-
हृयाणःकटस्मतंहृदभिमातिमेति । प्रमुक्कभारःश्रवइच्छमानोऽजिरवाहृअभर-
त्सिपासन् ४ न्यकन्ददधन्नपयन्तएनुममहयन्वृपुभंसध्यआजेः । तेनुसभ्रवंशुतव-
त्सहस्रगवांमुद्दलःप्रधनोजिगाथ ५ ककद्वैवृपुभोयुक्तअसिदवावचत्सिपारथिर-
स्यकेशी । दुधैर्मुक्तस्यद्रवतःसहानंसक्रुच्छन्तिन्वमा निष्पदोमुद्दलानीम् ६

क्षितम् ६ ॥ १८ ॥ प्रीणिताश्वान्हितंजयाथस्वस्तिवाहंरथमित्कणुध्वम् । द्रो-
 णाहावमवृतमश्मचक्रमंसंत्रकोशसिञ्चतानुपाणम् ७ ब्रजंकणुध्वंसहिर्वोनु-
 पाणोवमसीव्यध्वंवहृत्लापूथनि । पुरःकणुध्वमायसीरधुंष्टामावःसुस्रोच्चमुसोदं-
 हतातम् ८ आयोधियंयुज्जियांवतकृतयेदेवदिवीयजतांयुज्जियांमिह । सानोदु-
 हियद्यवंसेवगत्वीसहस्रंधारापयंसामहीगौः ९ आतुषिश्चहरिमोन्द्रोरुपरथेवाशी-
 भिस्तक्षतरश्मन्मयीभिः । परिष्वजध्वंदशकक्ष्याभिरुभेधुरौप्रतिवह्निधुनक्त १०
 उभेधुरैवहिरापिब्दमानोऽन्तयेनैवचरतिह्रिजानिः । वनस्पतिंवनआस्थापय-
 ध्वनिपूदीधिध्वमखनन्तुत्सम् ११ कर्पुन्नरःकपूथमुदंधातनचोदयतखुदतवाज-
 सातये । निष्टिप्रयःपुत्रमाच्यावयोतयद्दंश्रैसवाधंडहसोमपीतये १२ ॥ १९ ॥

प्र ते रथं भार्गवशो मुद्रसो द्रुषण इन्द्रो वा त्रिष्टुप् । प्रथमातृतीयान्त्या बृहत्यः ।

१०२ प्रतेरथमिथुकृतमिन्द्रो ऽवतुष्टुष्णया । अस्मिन्नाजौपुरुहत्श्वारयेधन-
भक्षेयुनो ऽव १ उत्स्मवातोवहतिवासा अस्या अधिरथ्यदजयत्सहस्रम् । रथिर-
भून्मुद्गलानीगविष्टौभरकृतं व्यचेदिन्द्रसेना २ अन्तथेच्छुजिषीसतोवजामिन्द्रा-
भिदासतः । दासंस्थवामघवन्नाथैस्थवासनुतथैवयावधम् ३ उद्रोहृदमपिवुज-
हृयाणः कटस्मतंहृदभिमातिमेति । प्रमूकभारः श्रवंहच्छमानो ऽजिरवाहू अभर-
त्सिपासन् ४ न्यक्रन्दयन्नपुषन्तएन्ममहयन्वपुभंमध्यंआजेः । तेनसभवंश्रुतव-
त्सहस्रं गवांमुद्गलः प्रधनेजिगाथ ५ कृकद्वैवदृषुभोयुक्तअसिदवावचित्सारंथिर-
स्यकेशी । दुर्धैर्युक्तस्यद्रवतः सहानंसक्रुच्छन्तिभमानिष्पदो मुद्गलानीम् ६

॥ २० ॥ उत्तप्रथिमुदहन्नस्यविद्वानुपायुनरवंसंगमत्रशिक्षन् । इन्द्रउदावृत्पतिम
 द्रयानामरहतपद्याभिःककुक्षान् ७ शुनमद्राव्यचरत्कपर्दीव्रत्राथान्दार्वानिर्द्य-
 मानः । नृभगानिकृणवन्नुहवेजनायुगाःपस्पञ्जानस्तविपरिधत्त ८ इमंतंपश्यवृ-
 प्पस्ययुञ्जकाष्टायामध्येद्रुघ्णंशायानम् । येनजिगायंशतवत्सहस्रंगवांमुद्वलः
 पृत्तनाज्येषु ९ अरिअद्याकोन्वींशुत्थादददीयंयुञ्जन्तितन्वास्थापयन्ति । नास्मै
 तृणानोदकमाभरन्त्यसरेधुरोवंहतिप्रदेदिशत् १० परिवृत्केवपतिविद्यमानदृषी-
 द्यानाकृक्केणोवासिञ्चन् । एषैष्याचिद्रथ्याजयेमसुमङ्गलंसिनवदस्तुसातम् ११
 त्वंविश्वस्यजगतश्चक्षुरिन्द्रासिचक्षुषः । वयायदाजिवपणासिपाससिचोदयन्व-
 धिणायुजा १२ ॥ २१ ॥

आणुल्लयोदधामतिरथ ऐन्द्र इन्द्रस्त्रिष्टुप् । चतुर्थ्या वृहस्पतिः ।

द्वादश्या अथा । अत्याया परतो वा । सैवानुष्टुप् ।

१०३ आशुःशिशानोवृषभेनभिमोघनायनःक्षोभणश्चर्षणिनाम् । संक्र-
न्दनोऽनिमिषएकवीरःऽतसंसेनाअजयत्सकमिन्द्रः १ संक्रन्दनेनानिमिषेर्षाजि-
घ्नानायत्कारिणदृश्यवनेनयुष्णना । तदिन्द्रेणजयन्ततसहभ्यंयुधोनरुद्रमुहस्तेन-
युष्णां २ सहमुहस्तेःसनिंयुद्धिभिर्बुधोसंखंष्टासयुधइन्द्रैर्गणनं । संसृष्टजित्तो-
मपावाहुडाध्युं १ मधन्वाप्रतिहिताभिरस्ता ३ वृहस्पतेपरिदीपारथेनरक्षोहामित्री
अपवाथमानः । प्रभाजन्सेनाःप्रमृणोयुवाजयथस्माकमेध्यवितरथानाम् ४
वल्विज्जापःस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजिसहमानउग्रः । अभिवीरोअभिसत्त्वा
सहोजाजैत्रिमिन्द्रयुमातिष्ठगोवित् ५ गोत्रभिर्दंशोविद्वज्जवाहुंजयन्तुमज्जमं प्र-

मृणन्तमोजसा । इमं सजाता अनुवीरयध्वमिन्द्रं सखायो अनुसरं भव्यम् ६
 ॥ २२ ॥ अभिगोत्राणि सहसा गहमानो ऽद्रयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः । दृशयुवनः पृ-
 तनायाळुयुधो ऽस्माकं सेना अवतद्गुप्तसु ७ इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दीक्षिणायु-
 ज्ञः पुरातु सोमः । देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो युन्वयन् ८ इन्द्र-
 स्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञा आदित्यानी मरुतां शशै उग्रम् । महामनसां भुवनञ्च यवानां
 योषो दिवानां जयतामुदस्थान् ९ उद्धरय मघवन्नायुधान्युरसत्वंनां माम् कानां म-
 नीसि । उद्धन्नहन्वाजिनां वाजिनान्युद्रधानां जयतां यन्तु योषाः १० अस्माक-
 सिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु । अस्माकं वीरा उचरे भवन्त्व-
 र्मा उदेवा अवता हवेषु ११ अमीषां चित्तं प्रति लोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यध्वेषोरोहि ।

अभिप्रोहनिदहहृत्सुशाकरन्धेनामित्रास्तमंसासचन्ताम् १२ प्रेताजयंतानरइ-
न्द्रैवःशामयच्छतु । उग्रार्वःसन्तुवाहवोऽनाधूप्यायथासंध १३ ॥ २३ ॥

असात्थेकादशाष्टको वैशाधिब इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१०४ असाविसोमःपुरुहूततुभ्यंहरिभ्यांयज्ञमुपपाहितयम् । तुभ्यंगिरोवि-
प्रीराइयानादधन्विरइन्द्रपिवास्तस्य १ अत्मुयतस्यहरिवुःपिवेहनृभिःसुतस्य
जठरपुणस्व । मिमिक्षुर्धमद्रयइन्द्रतुभ्यंतेभिर्वैस्वमदमुकथवाहः २ प्रोप्रांपीति
वृष्णइयमिसत्थांप्रथैसुतस्यहयश्वतुभ्यम् । इन्द्रयेनाभिरिहमादयस्वधीमिषिभ्या-
भिःशान्थांगुणानः ३ ऊतीशोचीवस्तववीर्येणवयोदधानाउशिजंकरुजाः ।
प्रजावंदिन्द्रमनुषोदुरोणेत्स्युर्गुणन्तःसधमाद्यासः ४ प्रणीतिभिष्टेहयश्वसुष्टोः
सुवन्नस्यपुरुकचोजनासः । मंहिषामतिवितरेदधानाःस्तोतारइन्द्रतदंसनुता-

भिः ५ ॥ २४ ॥ उपव्रह्माणिहरिवोहरिभ्यांसोमस्ययाहिषितयेसुतस्य । इन्द्र-
 त्यायज्ञाक्षममाणमानद्दृष्ट्वाअस्यध्वरस्यप्रकेतः ६ सहस्रवाजमभिमामतिषाहं
 सुतरणंमधवानंसुवृकिम् । उपभूयन्तिगिरोअप्रतीतमिन्द्रैनमुस्याजरितुःपंन-
 न्त ७ सप्तापोदेवीःसुरणाअमृक्कायाभिःसिन्युमतरइन्द्रपूभिर्व । नवतिस्त्रोत्या-
 नवचस्रवन्तीद्विभ्योगातुंमनुपेचविन्दः ८ अपोमहीरभिर्शस्तेरमुश्चोऽजागरस्व-
 धिवेएकः । इन्द्रयास्त्वंवन्नतयेचकथताभिर्विभ्यायुस्तन्वेषुपुष्याः ९ वीरेण्युः
 कतुरिन्द्रःसुशस्तिरुतापुषेनापुरुहूतमीदि । आदयद्दन्नमकृणोदुल्लोकंससाहेशक्रः
 पतनाअभिष्टिः १० भुनंहवेममधवानामिन्द्रमस्मिन्भरेनतंमंवाजसातौ । शूणव-
 न्तमप्रमत्तयेसुमत्सुष्टन्तवृत्राणिसंजितंधनानाम् ११ ॥ २५ ॥

शिशिहृत्वावनेमानुर्धः । नादहायुज्ञऋधुर्जोर्षतित्वे ८ ऊर्ध्वयित्त्रेत्रेतिनिभू-
 यज्ञस्यर्षुर्षुसद्धन् । सजूर्नावृंस्वयशसुसच्चायोः ९ श्रियेतेषुश्रिरुपुसेचनीभूच्छि-
 येर्धरेपाः । ययास्वेपत्रेसिश्चसजत् १० शतंवायदंसुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षुर्षु-
 स्तौहृमिन्नइत्थास्तौत् । आवोयदंस्युहृत्पेकुत्सपुत्रंप्रावोयदंस्युहृत्पेकुत्सवृ-
 त्सम् ११ ॥ २७ ॥ इति शाकल्यसंहितायामष्टमाष्टके पञ्चमोध्यायः ॥ ८ ॥ ५ ॥

उर्ध्वभूतांशःकारपथआश्विनमाविर्द्व्योदक्षिणावाप्रजापत्यादक्षिणांतद्दानुन्वास्तौच्चतुर्थीजग-
 तीकिमिच्छन्तीषिणभिरसुरैर्निर्गुह्यगाअन्वेष्टुसप्तमदिवशुनीमिन्द्रेणमहितमसुरिभःपणयोपित्रीपन्तः
 मोजुःसालान्युदमान्त्याभिरनिच्छन्तीप्रसाचष्टेदेदन्तसंसजुह्वर्क्षनायाआक्रोवोर्ध्वनाथवैश्वदेवंद्वनुष्टु-
 वन्तंसिपिद्वएकादशजमदांसिस्तत्सुतोवारामआप्रियःपरेचत्वारोवैरूपामनीषिणोदद्याष्टादंष्ट्रन्द्रपिबन-
 यःमपेदनस्तपस्यद्वातमपेदनोन्त्यात्रिष्टुव्यर्षासिप्रस्तापसोवापयोर्ध्वदेवंचतुर्थीजगतीचित्ररश्मववाष्टि-

इत्यउपस्तुत आग्नेयं जातं त्रिष्टुभ्यश्च कर्षन्तीषिवस्थी रीतिप्रयुतो मिथुणो वानवा उभिष्टुर्धनाब्दानप्रदांसाचा-
यजागारावप्रहंस्यु रक्षय आमहीयव आग्नेयं राक्षोघ्रां गायत्र्यां चित्तवैसमी नैन्द्रो लव आत्मानं तुष्टाव ।

उभावेका दश भूतानाः काश्यपो भिन्वी त्रिष्टु ।

१०६ अम् उभा उन्नतदिर्धये यो वितन्वा यो वि यो वत्त्वा पसेव । सधीचीना
यात्वे प्रेम जीगः सुदिने य पक्ष अतस्येये १ उष्टारैव फरैपुश्रये प्रयोगे व भ्या उया-
शासुरेधः । दूतेवा हिष्ठो यशासा जनेपुमापस्थानं महिषे वा वृषानात् २ साकं युजा-
शकुनस्यैव पक्षपुश्रैव चित्राय जुरागामिष्टम् । अग्निरिव देवयोर्दादिव सापारिज्मा-
नेव यजधः पुरुत्रा ३ आपीवो अस्मे पितरे व पुत्रो प्रेवरुचानपतीव तुयै । इयैव पुष्ट्यै
किरणैव भुज्यैश्रुष्टिवानैव हवमगामिष्टम् ४ वंसंगेव पुण्याश्चिन्वातामिन्नेव क्रता
ज्ञातराशातं पन्ता । वाजैवोच्चावयसायम्युष्टामेपवेपासं पुयाश्चिपुरीषा ५ १ ॥ सुण्यै-

वज्रभरीतुफरीतुनेतोदोवतुफरीपफरीका । इदुन्यजेवजेमनामदेरुतामेजरथ-
 जरमरापुं ६ पुजेवचचरंजारमरायुक्षचेवाथपुततीरीथउग्रा । ऋभूनापखरम-
 जाखुरज्वयिपुर्नपफरक्षयद्रयीणाम् ७ धर्मवमधुजठरसनेरुभगेऽवितानुफरी-
 फारिवारम । पुत्रेवचचराचन्द्रनिणिङ्गनंऋङ्गामनुयाशनजरमी ८ बहुन्ते
 वगन्भरेपुप्रतिष्ठांपादवगाधंतरीतेविदाथः । कर्णवशासुरनाहिसमराथशोवनोभ-
 जतंचित्रमप्रः ९ आरङ्गरेवमध्वेरेथेसारधेवगविनीचानवारे । कीनारेवस्वेदं-
 मासिखिदानाक्षामेवोर्जासूयवुसत्सचेथे १० ऋध्यामस्तोमंसनुयाम्वाजमा-
 नोमन्त्रंसुरथेहोपयातम् । यज्ञोनेपुकंमधुगोवृन्तराभूताशोअश्विनोःकामंस-
 प्राः ११ ॥ २ ॥

आविरैकादश दिव्यो दक्षिणा वा माजापत्या दक्षिणा

तदातारो वा त्रिष्टुप् । चतुर्थी जगती ।

१०७ आविरैभन्महिमाद्योनेमेयाविभ्वंजीवंतमसोनिरमोचि । महिज्योतिः
पुतृभिर्दत्तमागांद्दरुःपन्यादक्षिणायाअदधिं १ उच्चादिविदक्षिणावन्नोअस्थुयंअ-
श्वदाःसहससूयणं । हिरण्यदाअमृतत्वंभजन्तेवासोदाःसोमप्रतिरन्तआयुः २
देवापतिर्दक्षिणादेवयुज्यानकवारिभ्योनृहितेपुणन्ति । अथानरप्रयंतदक्षिणासो-
ज्ययाभियावृहवंःपुणन्ति ३ ज्ञातधारंवायुमकस्वविदंनचक्षन्स्तेअभिवचंक्षतेहविः।
येपुणन्तिप्रच्यञ्छन्तिसंगमेदेदक्षिणांदुहतेसप्तमातरम् ४ वक्षिणावान्प्रथमोहृत
एतदक्षिणावान्प्राप्सुणिरग्रमेति । तमेवमन्थेनपुष्टिजनानांयःप्रथमोदक्षिणात्मा-
वियाय ५ ॥ ३ ॥ तमेवऋषितमुद्रक्षाणंमाहुर्यज्ञन्यंसाप्सुगामुक्थशासम् । स

भुक्त्वा तन्वो वेदति स्त्रोयः प्रथमो दक्षिणयारारधं ६ दक्षिणाश्वं दक्षिणागां ददाति द-
 क्षिणाच्चन्द्रमतयद्विरणयम् । दक्षिणात्रैव नुते यो न आत्मा दक्षिणात्रैव मकणुते विजा-
 नन् ७ न भोजामं घूर्नन् पर्यर्मायुर्नरिष्यन्ति न वषथन्ते ह भोजाः । इदं यद्विश्वं भवन्-
 स्वश्चैतत्सर्वं दक्षिणभ्यो ददाति ८ भोजाजिगयुः सुरभिषो निमग्न भोजाजिगयुर्व-
 ष्वं ऽयासुवासाः । भोजाजिगयुः सन्तः पर्यसुराया भोजाजिगयुर्अहंताः प्रयन्ति ९
 भोजायाश्वंसंमृजन्त्याभुं भोजायास्ते कन्याश्शुभ्रमाना । भोजस्येदं पुंकरि-
 णिविश्वे रमपरिष्कृतं देवमानि वाचि त्रम् १० भोजमश्वानः सुष्ठुवाहो व हन्ति श्व-
 द्रयो वर्तते दक्षिणायाः । भोजं देवा सोऽवता भर्तु भोजः शत्रून् तसमनीकेषु
 जेतां ११ ॥ ४ ॥

किमिच्छन्त्येकादशा त्रिष्टुप । विवेकादशीपयुजां पणयोसुरा ऋषिस्थानीयाः सरमा च ।

देवतास्थानापन्ना । शिष्टानां सरमपिस्थानापन्ना पणयोसुरा देवतास्थानीयाः ।

१०८ किमिच्छन्तींसरमाप्रेदमानद्दरेह्यध्याजगुरिःपराचैः । कास्मेहिहितिः
कापरितकम्यास्तीत्कथंरसायाअतरःपयांसि १ इन्द्रस्वदतीरिंरिपिताचंरामिमहइ-
च्छन्तीपणयोनिधीन्धः । अतिष्कदोभिभयसातन्नभावुनथांरसायाअतरंपयांसि २
कीदृद्धिन्द्रःसरमेकादशीकायस्येदंदूतीरिसरःपराकात् । आच्यगच्छान्मिन्नमेनाद-
धामाथागवांगोपतिर्नोभवाति देनाहंतवेददभ्यदभत्सयस्येदंदूतीरिसरंपराकात् । न
तंगहन्तिस्त्रवतोगभिराहताइन्द्राणपणयःशायध्वे ४ इमागावःसरमेयाऐच्छुःपरि-
दिवोअन्तान्सुभगेपतन्ती । कस्तएनाअर्वसुजादयुष्युतास्माक्मायुर्वासन्ति
तिमा ५ ॥ ५ ॥ असेन्यार्वःपणयोवर्चास्यनिपुष्यास्तन्धःसन्तुपापीः । अर्ध-

श्रेय एतवा अस्तप न्यावहृत्स्यति वर्तभयानमृकात् ६ अयं निधिः सरमे अद्रिबुध्नौ
 गेभिरश्विभिरसुभिन्युष्टः । रक्षन्ति तं पणयो ये सुगोपारे कुपदमलकमाजगन्थ ७
 एहगमन्नपयः सोमं शिता अयास्यो अङ्गिरसो नवगवाः । त एतमवविभं जन्तु गोना-
 मधैतद्वचः पणयो वमान्नि ८ एवाच त्वंसं रम आजगन्थ प्रवाधि तासहसा दैव्येन ।
 स्वसारं त्वा कृणवै मापुनं गा अपते गवांसु भगभजाम ९ नाहं वै दभ्ना तत्वं नो स्वस्तु-
 मिन्द्रो विद्मरङ्गिरसश्वरोराः । गोकामामे अञ्जदयन्यदायमपातं इत पणयो वरी-
 यः १० दरमित पणयो वरीयु उद्गवो यन्तु मि नती क्रतेन । बृहस्पतिर्या अविन्द्वधि-
 गृह्णाः सोमो प्रावाणः प्रपयश्च विप्राः ११ ॥ ६ ॥

तेषदन्मम जुह्वं सत्तायोर्वनाभा वा द्राक्षो विश्वेदेवाधिष्ठम् । अन्ये अनुष्टुभौ ।

१०९ तंऽवदन्प्रयुमाद्वह्यकित्विपेऽकुपारः सलिलो मातुरिश्वा । वीळुहंरास्त-

पञ्चमोमथोभूरापर्वोदेवीःप्रथमजाऋतेन १ सोमोरानाप्रथमोब्रह्मजायांपुनःप्रा-
 यञ्छुदहणियमानः । अन्वृत्तितारुणोमित्रभासिद्धमिहर्ताहस्तगुह्यानिनाय २
 हस्तनैवग्राह्यआधिरस्याब्रह्मजायेयमितिवेदवोचन् । नदूतायप्रहृतस्थप्रात-
 थाराष्टंगुपितक्षत्रियस्य ३ देवाणुतस्यामवदन्तुपूर्ववससऋषयस्तपस्येनिषेदुः-
 भिमाजायाब्राह्मणस्योपनीतादुर्धादधतिपरमेव्योमन् ४ ब्रह्मचारीचरतिवेवि-
 युद्विषुःसदेवानांभवत्येकमङ्गम् । तेनजायामन्वाविन्दद्दृहस्पतिःसोमैनीतांजुह्व-
 १ नर्देवाः ५ पुनर्वदेवाश्रददुःपुनर्मनुष्याउत । राजानःसत्यंकणवानाब्रह्मजायांपु-
 नर्ददुः ६ पुनर्दायब्रह्मजायांकवीदेवैनिकित्विषम् । ऊर्जापृथिव्याभूतवायोस्-
 गायमुपासते ७ ॥ ७ ॥

सपिद एकादश जमदग्निस्तसुतो वा राम आपिपक्षिदृष्ट् ।

११० समिद्धोअयमनुषोदुरोणेदेवोदेवान्यजसिजातवेदः । आचवहामिन्नम-
हश्चिकित्वात्त्वंदूतःकविरसिप्रचेताः १ तनूनपात्पृथक्कृतस्ययानान्मध्वासिमुञ्ज-
न्स्वदयासुजिह्व । मन्मानिधीभिरुतयज्ञमन्थन्देवत्राचंकुणह्यध्वरंनः २ आजु-
ह्वानइह्योवन्युश्चायाह्येवसुभिःसजोपाः । त्वंदेवानामसिपह्वहोतासएनान्य-
क्षीयितोयजीयान् ३ प्राचीनंबाहिःप्रादिशापृथिव्यावस्तोरस्याव्यंयतेअग्नेअह्ना-
म् । व्यप्रथतेवितरंवरिपोदेवेभ्योअदितयेस्योनम् ४ व्यचस्वतीरुवियेयाविश्रयन्तां
पतिभ्योनजनयःशुभंमानाः । देवीद्वारोवृहतीविंश्वामिन्वादेवभ्योभवतसुप्रायु-
णाः५॥८॥आसुव्ययन्तीयजतेउपाकेउपासानकासदतानियोना । दिव्येयोपणे
वृहतीसुरुक्मेअधिश्चिषंशुक्रपिञ्जंदधाने ६ दैव्याहोतराप्रथमासुवाचाभिमाना

यज्ञमनुष्येयजंथ्ये । प्रचोदयन्ताविदथेपुकारूप्राचीनंज्योतिःप्रदिशांदिज्ञान्तां ७
 आनोयज्ञंभारतीतथंभेत्विळांमनुष्वदिहचेतयन्ती । तिस्रोदेवीर्वाहिरदंस्योनंसरं-
 स्वतीस्वपंसःसदन्तु ८ यद्भमेद्यावापृथिवीजनिंत्रीरूपैरपिंशुबंनानिविश्वां । त-
 म्यहोतरिपितोयर्जीथान्देवंत्वष्टारमिहयक्षिवृहान् ९ इपावंसज्जन्मन्यासमञ्ज-
 न्देवानांपाथऋतुथाह्वीषि । वनस्पतिःशामितादेवोआपिःस्वदन्तुहव्यंमधुनाघृते-
 नं १० सद्योजातोव्यंमिमीतयज्ञमग्निदेवानांमभवत्पुरेणाः । अस्यहोतुःप्रदि-
 श्यतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरदन्तुदेवाः ११ ॥ ९ ॥

मनीषिणो दद्याथादंष्ट्रो वैरूप इन्द्रश्चिष्टम् ।

१११ मनीषिणःप्रभरध्वंमनीपांयथायथामृतयुःसन्तिनृणाम् । इन्द्रंसुतथैरे-
 रयामाकृतेभिःसहिवीरेगिर्वणस्युर्विदानः १ ऋतस्युहिसदंसोधातिरद्यौत्संगी-

धृष्येयुभोगोभिरानद् । उदतिष्ठत्विषेणार्वेणसुहान्तिचित्संविध्याचारजां-
 स्ति २ इन्द्रःकिलश्रुत्याअस्यवेदसहिजिष्णुःपथिकस्सूर्याय । आन्मेनांकुणवन्न-
 द्यतोभुवद्गोःपतिर्दिवःसन्जाअप्रतीतः ३ इन्द्रोमहामहतोअर्णवस्यव्रतामिना-
 दङ्गिरोभिगुणानः । पुरुणिचिन्निततानारजांसिदाधारयोधुरुर्णसत्यताता ४ इ-
 न्द्रोदिवःप्रतिमानंपृथिव्याविश्ववेदसर्वनाहन्तिशुष्णम् । महीचिदद्यामातनोस्स-
 र्येणचास्कभञ्चित्स्कभनेनस्कभयान् ५ ॥ १० ॥ वज्रेणाहिवृत्रहावृत्रमस्त-
 रदेवस्यशश्रुवानस्यमायाः । विषंष्णोअन्नधृपताजंघन्थाथभवोमधवन्वाहो-
 जाः ६ सचन्तयदुपसःसूर्येणाचिशामस्यकेतवोरामविन्दन् । आयन्नक्षत्रंदह-
 शोदियोनपुनर्युतोनकिरुहानुवेद ७ दरंकिलप्रथमाजंमुरासामिन्द्रस्ययाःप्रसवे
 ससुरार्षः । कस्विदश्रुंकवुभआसामापोमध्यंकेवोनूनमन्तः ८ सृजःसिन्वैरहि-

नाजप्रसन्नोऽथादिदेताःप्रविचिजेज्जेने । मुमुक्षमाणा उतयामुमुञ्जे ऽधेदेतानरमन्ते
 नितिकाः १ सर्धाचीःसिन्धुमुञ्जातीरिवायन्त्सनाज्जारआरितःपरिभेदासाम् । अ-
 स्तमतेपाधिवावसून्यस्मेजगमुःसनुताइन्द्रपूर्वाः १० ॥ ११ ॥

इन्द्र पिब दशा नभःभेदनी वैरूप इन्द्राक्षिष्टम् ।

११२ इन्द्रपिबंप्रतिकामंसुतस्यंप्रातःसावस्तवाहेपूर्वपीतिः । हर्षस्वहन्तवेञ्जा-
 रशत्रुनृकथेभिष्टेवार्थाऽप्रब्रवाम १ यस्तेरथोमनसोजवीयानेन्द्रतेनसोमपेयाय
 याहि । तूयमतेहरयःप्रद्रवन्तयेभिर्यास्तिवपंभिर्मन्त्रमानः २ हरित्वतावर्षसास-
 यस्यश्रेष्ठरूपेस्तन्वस्पर्शयस्व । अस्मभिरिन्द्रसखिभिर्हवानःसंधीचीनोमादय-
 स्वान्निपयं ३ यस्यत्यर्त्तमाहिमानंमर्देबुभेमहीरोदसीनाविविकाम् । तदोक्-
 आहरिभिरिन्द्रयुक्तैःप्रियेभिर्पहिहिप्रियमज्ञमच्छं ४ यस्यशश्वत्पुर्वोइन्द्रशत्रुन-

नानुकारणयांचकथं । सतेपुरांश्चितविधीमियतिंसतेमदायसुतइन्द्रसोमः ५
 ॥ १२ ॥ इदंतेपात्रंसनवित्तमिन्द्राषिवासोमसुनादातकतो । पूर्णआहावोमादिर-
 स्यमध्येयंविभुइदंभिहयान्तिदेवाः ६ विहित्वामिन्द्रपुरुषाजनासोहितप्रयसोवृष-
 षड्वयन्ते । अस्माकंतेमधुमत्तमानीमामुंभुवन्त्सवनातेपुंहर्यं ७ प्रतइन्द्रपूर्याणिप्र
 नूनवीथीवोचंप्रथमाकतानि । सतीनमन्युरश्रथायोअद्रिसुवेदनामकणोर्बह्मणे
 गाम् ८ निपुसंदिगणपतेगणेषुत्वामाहुर्विप्रतमंकवीनाम् । नऋतेत्वत्क्रियतेकिं
 चनरेमहामुर्कमधवश्चित्रमर्चं ९ अभिल्यानामधवन्नाधमानान्त्सर्वेवोधिर्वसुप-
 तेसर्वांनाम् । रणंकधिरणकुत्सत्यदुग्मामर्केचिदभंजारयेअस्मान् १० ॥ १३ ॥
 इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डले नवमोनुवाकः ॥ १० ॥ ९ ॥

तमस्य दत्ता दातप्रभेदतो वैरुप इन्द्रो जगती । अन्या श्रिष्टुप् ।

११३ तमस्युद्यावापुथिवीसर्वतसाविश्वेभिर्द्वैवरनुशुभ्रमभावताम् । यदैक-
ण्वानोर्माहिमानमिन्द्रियंपीत्वीसोमस्यकृतमाभवर्धत १ तमस्यविष्णुर्माहिमा-
नमोर्जसांशुंक्षुन्वानमधुनोविररथाते । द्वेषिरिन्द्रोमघवांसुयावाभिर्वर्जयन्त्या
अभवद्दरेण्यः २ वृत्रेण्यदहिनाविश्रदायुधासुमस्विथथायुव्येसंसमाविदे । विश्वे
तेअत्रमृतःसहत्मनावर्धन्नुभमहिमानमिन्द्रियम् ३ ज्ञानएववर्धवाधतस्पृधः
पापंशरीरोअभिपौस्युरणाम् । अवंश्वदद्विमवंसरयदःसजदस्तन्नात्राकंस्वपुस्य-
पापुम् ४ आदिन्द्रःसत्रातविंपीरपत्यत्तवरीयोद्यावापुथिवीअवाधत । अवा-
भरद्दुतिलेवर्जमायुसंशेवंमित्रायुवर्तुणायदाशुपे ५ ॥ १४ ॥ इन्द्रस्यात्रतविंपी-
भ्योविराधिानंक्रुधायुतोअरंहयन्तमुन्ववे । वृत्रयदभोव्यवृश्वदोजसापोविश्वंतंत-

मंसापरिवृतम् ६ यावीर्याणिप्रथमानिकर्त्वीमहित्वेभिर्यतमानौसस्येयतुः ।
 ध्यान्ततमोऽवदध्वसेहतदन्द्रोमुक्षापूर्वहतावपत्यत ७ विश्वेदेवासोअथवदृणयांनि
 तेऽवधयन्सोमंवत्यावचस्ययां । रुद्धंवनमहिमिन्द्रस्यहनमनाग्निर्नजरभैस्तद्व्यक्त-
 मावयत् ८ भूरिदक्षोभिर्वचनेभिरुक्कभिःसख्येभिःसख्यानिप्रवोचत । इन्द्रो-
 धुनिचचुमुरिचदभभयञ्छुद्धामनस्याशणुतेदभीतये ९ त्वंपुरुण्याभरास्वश्रया-
 येभिमसैनिवचनानिशंसन् । सुगेभिविश्वादुरितातरेमविदेापुण्डविंयागाथ-
 मद्य १० ॥ १५ ॥

यर्षा दश सधिवैरूपो यर्षो वा तापसो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् । चतुर्थी जगती ।

११४ धर्मासमन्तात्रिवृतंठयापतस्तयोर्जुष्टिमातरिश्वाजगाम । दिवस्पयो-
 दिधिपाणाअवेपन्चिदुर्वेवाःसहसामानमुकम् १ तिस्रोदेष्ट्रापुनिक्रतोरुपासते-

दीर्घश्रुतेविहिजानन्तिवह्वः । तासानिचिंकयः कवयोनिदानुं परेषुयागुह्येषु
 तेषु २ चतुष्कपर्दायुवतिः सुपेशाघृतप्रतीकावयुनानिवस्ते । तस्यासुपर्णावृष-
 णानिपदतुयत्रदेवादाधिरभाणयेयम् ३ एकः सुपर्णः ससंमद्रमाविवेशसद्दंविश्वं
 भवन्विचष्टे । तपाकेनुमनसापश्यमन्तितसंमातारैर्ल्लिसउरेल्लिमातरम् ४ सु-
 पूर्णयिपाः कवयोवचोभिरेकंसन्तैवहृथाकल्पयन्ति । छन्दोसिचुदधतोअध्वरेषु-
 ग्रहान्तोमंस्यमिमतेद्वादश ५ ॥ १६ ॥ पट्टविंशांश्चतुरः कल्पयन्तश्छन्दोसि-
 चदधतआद्वादशम् । यज्ञविमार्यकवयोमनीप्रक्रसामान्यांप्रथवंतयन्ति ६
 चतुर्दशान्येमहिमानोअस्यतंधीरावाचाप्रणयन्तिसस । आप्रानंतीर्थेकइहप्रयो-
 चयेनंपथाप्रपिबन्तेसुतस्य ७ सहस्रथापश्चदशान्युक्थायावह्यावांपृथिवीतव-
 दिसत् । सहस्रथामहिमानः सहस्रंयावद्ब्रह्मविष्टंतावतीवाक् ८ कश्छन्दसंयागो

गमावद्वीरःकोषिणयांप्रतिवाचंपपाद । कमृत्विजामष्टमंभूरमाहुर्हीन्द्रस्युनि
 चिकायुकःस्वत् १ भूम्याभन्तंपयकचरन्तिरथस्यधर्षयुकासाअस्थुः । श्रम-
 स्यदायंविषंजन्त्येभ्योपुत्रायुमोभवातिहर्म्यहितः १० ॥ १७ ॥

चित्र इन्नवोपस्तुतो वाट्टिद्व्योषिर्जगती । उषान्त्या विष्टुप् । अन्त्या वाकरी ।

११५ चित्रइच्छिशोस्तरुणस्यवृक्षधोनयोमातरावप्येतिधातवे । अनुधाय-
 द्विजीजनदधांचनुववक्षस्योमहिदृत्यं चरन् १ अग्निर्हनामंघायिदन्नपस्तमःसं-
 योवनायवतेभस्मनादता । अभिप्रमुराजुहांसध्वरइनोनप्रोधंमानोयवसेवया २
 तवोविनदुपदद्वमन्थसइन्दुंप्रोधन्तंप्रवपन्तमणवम् । आसावाहिनओषिपांवि-
 रधिनामहिंमृतंनसरजन्तमध्वनः ३ वियस्यतेज्यसानस्याजरधधोर्नवाताःपरि-
 सन्त्यच्युताः ४ आरण्वासोयुयुधोनसत्त्वन्त्रितंनंशंतप्रजिपन्तइष्टये ५ सइद-

प्रिःकण्वंतमःकण्वंसखायःपरस्यान्तरस्यतरुपः । अग्निःपतुगणतोअग्निःसुरी-
 नग्निददातुतेषामर्षोः ५ ॥ १८ ॥ वाजितंमायुसहसिसुपिड्यतपुच्यवानोअ-
 नुजातर्वदसे । अनुद्रेक्षिद्योधुषतवरंसुतेमुहितंमायुधन्वनेदविष्यते ६ एवाग्नि-
 मतःसहसरिभिर्वसुष्टुवेसहसःसनरोनृभिः । मित्रासो नयेसुधिंताक्रतायवोद्या-
 वोनद्युद्धरभिसन्तिमानुषान् ७ ऊर्जातपात्सहस्रावृत्तित्वोपस्तुतस्यवन्दतेव-
 पायाक् । त्वांस्तोषामत्वयासुवीराद्राधीयआयुःप्रतरंदधानाः ८ इतिवाग्नेवृष्टि-
 हव्यस्यपुत्राडपस्ततासुक्रपयोऽवोचन् । तांश्चप्राहिगणतश्चसुरीन्वपड्यपठित्य-
 ध्वसिंअनक्षत्रमेनमुदत्यध्वसिंअनक्षन् ९ ॥ १९ ॥

पिप नक्वाग्नेयुतः स्यसिरोषिषुषो वा स्यौर इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

११६ पिवासोमंमहतरइन्द्रियायुपिवावत्रायुहन्तवेधाविष्ट । पिर्वरायेधावसे-

ह्यमांनुःपिवुमध्वंस्तपिन्द्रावृषस्वः १ अर्यपिवधुमतःप्रस्थितस्येन्द्रसोमस्य-
 वरमासुतस्य । स्युस्तिदामनसामादयस्वार्चिनोरेवतेसोमंगाय २ ममचुत्वा
 दिव्यःसोमइन्द्रममनुयःसयतेपाधिषेपु । ममनुयेनवरिवश्चकथममनुयेनतिरि-
 णासिज्ञान् ३ आहिवहामिनीयात्विन्द्रोवृषाहरिभ्यांपरिपिक्तमन्थः । गव्या-
 सुतस्यप्रभंतस्यमध्वःसत्राखेदामरुशहावृषस्वः ४ नितिगमानिधाशयन्भ्राश्रया-
 न्यवस्तिथुरातनुहियातनुनाम् । उग्रायतेसहोवलयददामिप्रतीत्याशान्विगदेषुवश्च
 ५॥२०॥व्युष्यइन्द्रतनुहिश्रवांस्योजःस्थिरेवधन्वतोऽभिमातीः । अस्मद्यंवा-
 यधानःसहोभिरनिमृष्टस्तन्वंवायुधस ६ इदंहविमधवन्तभ्यंरातंप्रतिसखाकहं-
 णानोभाय । तुभ्यंसुतोमधवन्तुभ्यंपुकोऽर्द्धोन्द्रपिवंचुप्रस्थितस्य ७ अर्द्धोदि-
 न्द्रप्रस्थितेमाहवोपिचनोदधिष्वपचुतेतसोमम् । प्रयस्वन्तःप्रतिहर्यामसित्वा-

सत्याः सन्त्यजमानस्युकामाः ८ प्रेन्द्राग्निभ्यांसुवच्चस्यामिभिसिन्धाविवुप्रेर-
युनावंमूर्कैः । अथाइवपरिचरन्ति देवाये अस्मभ्यं धनुदाडुद्धिदंश्च १ ॥ २१ ॥

नवा उ नव भिक्षुर्धनाग्नदानप्रदांसा भिष्टुप् । आद्ये जगत्सी ।

११७ नवा उ देवाः क्षुधमिद्वधं ददुरुताशितमुपगच्छन्ति मन्थवः । उन्तरयिः
पूणतो नोपदस्ययुतापूणन्मडितारं न विन्दते १ यथा प्रायश्चक्रमानार्थपित्वोऽव-
यान्तसत्रां क्रितार्थापजग्मुर्षे । स्थिरं मनः कृणुते सेवते पुरतो चित्समडितारं न विन्द-
ते २ सद्द्विजो योगहवद्वत्पत्रकामायचरते कृदाय । अरंभस्मै भवति यामहंता
उतापरीपुकृणुते सखायम् ३ नससखायो न ददाति सख्ये सचाभुवे सचमानायपि-
त्वः । अपास्मान्प्रेयावतदेको अस्ति पूणन्तं मन्यमरंणं चिदिच्छेत् ४ पूणीयादि-
दार्धमानाय तव्यान्द्रार्धीयांसुमनुपश्येत्पन्थाम् । ओहिवतैन्ते रथ्येव च्चक्रान्यम-

न्यमुपतिष्ठन्तरायः ५ ॥ २२ ॥ मोषमज्ञं विन्दते अप्रचेताः सत्यं व्रथीमिव धइत्स-
 तस्य । नार्धुमणुं पुष्यति नोसिखायुं केवलधो भवति केवलदादी ६ कृपञ्जितफालआ-
 शितं कणोति यत्र ध्वानमपवृद्धे चरित्रैः । वदन्वहावदतो वनीयान्पणत्रापिरपुण-
 त्तमभिव्यात् ७ एकपाद्भूयो द्विपदो विचक्रमे द्विपात्रिपादं मभ्येति पश्चात् । चतु-
 ष्यदेति द्विपदमभिस्वरे संपश्यन्पृङ्गीरुपतिष्ठमानः त्समौ चिद्धस्तौ नसमं विविष्टः
 संमातरा चित्रसमं दृहाते । यमयोश्चित्रसमावो यौ णिजाती चित्सन्तौ नसमं पृ-
 णितः १ ॥ २३ ॥

अथे दंसि नवोरुस्य आपहीपवोमी रसोहा गायत्री ।

१ १८ अथेहंसिन्य १ त्रिणं दीद्यन्मत्पुंवा । स्वैक्षयेभुचिचवत १ उचिष्ठसिस्वा-
 हुतोषुतानिप्रतिमोदसे । यत्त्वास्तुचःसुमस्विधन् २ सआहुतो विरोचते प्रमिरीके-

न्यागिरा । सुचाप्रतीकमज्यते ३ धृतेनाग्निःसमज्यतेमधुंप्रतीकआहुतः । रे-
 चमानोवुभावसुः ४ जरमाणःसमिध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन । तंत्वाह्वन्तम-
 ल्याः ५ ॥ २४ ॥ तंमर्ताअमर्त्यैषुतेनाग्निंसंपर्यत । अदाभ्यंगहर्पतिम् ६ अ-
 दाभ्येनशोचिषाग्नेरक्षस्त्वंदह । गोपाकृतस्थदीदिहि ७ सत्वमग्नेप्रतीकेनप्रत्योप-
 यातधान्यः । उरुक्षयेषुदीयत् ८ तंत्वाग्निंरुरुक्षयाहव्यवाहंसमीधरे । य-
 जिष्ठमानुषेजने ९ ॥ २५ ॥

इति वैत्रयोदशा खल्व ऐन्द्र अतपस्तुतिर्गायत्री ।

११९ इतिवाइतिमेमनोगामश्वंसनुयामिति । कुवित्सोमस्थापामिति १
 प्रवाताइवदोधतउन्मापीताअंपंसत । कुवित्सोमस्थापामिति २ उन्मापीताअं-
 पंसतरथमश्वाइवाशवः । कुवित्सोमस्थापामिति ३ उपमामतिरस्थितवाश्रा

पृथग्विद्यप्रियम् । कवित्सोमस्यापाप्मिति ४ अहंतप्रेववन्धुं पथैचामिहृदाम-
 तिम । कुवित्सोमस्यापाप्मिति ५ नहिमेअक्षिपञ्चनाच्छतसुःपञ्चकष्टयः । कु-
 वित्सोमस्यापाप्मिति ६ ॥ २६ ॥ नहिमेरोदसिडभेअन्यपुक्ष्वनप्रति । कुवि-
 त्सोमस्यापाप्मिति ७ अभियांमहिनाभुवमभीधंमांपुथिवोमहीम् । कुवित्सो-
 मस्यापाप्मिति ८ हन्ताहंपुथिवोमिमानिदंधानीहवेहवा । कुवित्सोमस्यापाप्मि-
 ति ९ ओपमित्पुथिवीमहंजडुनानीहवेहवा । कुवित्सोमस्यापाप्मिति १० दि-
 विमेअन्यःपुसोधोअन्यमचीकयम् । कुवित्सोमस्यापाप्मिति ११ अहमस्मि
 महामहोभिन्नभ्यमुदीपतः । कुवित्सोमस्यापाप्मिति १२ गहोयान्परकतवे-
 वेभ्योहोव्यवाहनः । कुवित्सोमस्यापाप्मिति १३ ॥ २७ ॥ इति याकल्कर्संहिता-
 यामष्टमाष्टके षष्ठाध्यायः ॥ ८ ॥ ६ ॥

तदिभवाथर्वणोवृद्धिवोहिरण्यगर्भोदधिहिरण्यगर्भः प्राजापत्यः कायं वसुं नाष्टौ चित्रमहावासिष्ठुः अग्ने-
 यजागतमाथापअभीचर्तेपवेनोवैन्यमिमंनोनेन्युत्तपानिहवोऽग्निवरुणसोमानामाथाग्नेयीतिस्रश्चाग्नेरा-
 त्मस्तवः श्रेष्ठायथानिपातंसमपीजगत्प्रमृष्टौ वागंशुं यत्स्यानंतुष्टावद्वितीयाजगतीनंतं मौलूषिः कुल्मलव-
 हिषो वाभदेव्योवां होमुगवैश्वदेवमुपरिष्टाऽऽहैतपन्त्याभिष्टुमाभीकुशिकः सौभरोरात्रिर्वाभारद्वाजीस्त्रि-
 स्त्वंगायन्नमभेनविहव्यो वैश्वदेवजगत्पन्तं नासत्समपजापतिः परमेष्ठीभाववृत्तं तु योयस्योयज्ञः प्राजाप-
 त्याजगत्प्रथापमाचः सुकीर्तिः काशीवतोमथेनुष्टुप्सोचराचाभिन्यावीजानंशकपूतोनार्थोमैत्रावरुणं
 न्यहुसा रिण्याथालिहोक्तदेवतान्यपमहासतोवृहत्पुष्याथोपान्त्येप्रस्तारपङ्कीशोपाविराऽप्याः प्रोपुसुदाः
 वैजवनः शाकरमहापाङ्कावाद्यौत्वोत्रिष्टुवन्तमुभेपन्मथतामौवनाश्वोमहापाङ्कंपङ्किरन्त्यातामथ्यर्धा-
 गोधापश्यथस्मिन्कुमारोयामापनोयामपानुष्टुभं हिकेशीमुनयोवातरश्चानाजूर्तिर्वतिजूर्तिर्विमजूर्तिर्वृषा-
 णकः करिकतप्याऽऽप्यशुश्रूषैकर्चः कैकिनमुतदेवाः सप्तऋषयएकचर्चिवैश्वदेवतवत्पेकऋभौरवोजाग-
 तंसूर्यश्शिवर्दवगन्धर्वोविश्वामुरारत्मानप्रस्तारपुर्वार्धिसवितारमप्रतवाग्निः पावकआग्नेयचिष्टारपङ्कीतिस्रः
 सतोपृहश्चतपरिष्टाञ्चपोतिरग्नेश्छाप्रस्तापसावैश्वदेवमानुष्टुभं षयमष्टौ हृचाः शार्ङ्गाजिरताद्रोणः सारि-
 यः कस्तन्वमिप्रथाग्नेयमाद्येजगत्पौचतसास्त्रिष्टुभः ।

प्रदिशोपस्यवाहकस्मै देवाय हविषा विधेम १ येन यौरुप्रापुषिर्वचि हृह्लापे न स्वः
 स्तभितये न नाकः । यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ३ ॥
 यं क्रन्दसी अवसातस्तभाने अभ्यर्क्षतां मनसुरे जमाने । यत्राशिसुर उदितो विभा-
 तिकस्मै देवाय हविषा विधेम ६ आपो ह्यहृहृती विश्वमायुना भूदधाना जनयन्ती र-
 प्रिम् । ततो देवानां समवर्तता सुरैः कः कस्मै देवाय हविषा विधेम ७ यश्चिदापो महिना
 पर्यपर्युदक्षं दधाना जनयन्ती युजम् । यो देवेष्वधि देव एक आसीत् कस्मै देवाय हवि-
 षा विधेम ८ मानो हिंसी जनितायः पृथिव्या यो वा दिवसत्यथं मर्जि जानं । य-
 आषश्चन्द्रा वंहतीर्जं जान कस्मै देवाय हविषा विधेम ९ प्रजापते न त्वदेतान्युन्यो वि-
 श्वा जाता निपरिता बभूव । यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्यामपतपो रयी-
 णाम् १० ॥ ४ ॥

धमुं नाष्टौ त्रिभ्रमहावासिष्ठोपिर्जगती । प्रथमापञ्चम्यौ त्रिष्टयी ।

१२२ वसुंनच्चित्रमहसंगुणोपेवामंदोवुमतिथिमद्विषेणयम् । सरांसतेभु-
रुधोचिभ्रधायसोऽग्निहोतागृहपतिःसुवीर्यम् १ जुयाणोअग्नेप्रतिहयमेवचोवि-
श्वानिविद्वान्ययुनानिसुकृतो । घृतनिष्ठिब्रह्मणैगातुमेरयुतवदेवाअजनयन्न-
नुव्रतम् २ सुसधामानिपरियन्नमर्त्योदाभाद्वाशुदेसुकृतेमामहस्य । सुवीरि-
णरयिणाग्नेस्वाभुवायस्तथानदसुमिधातंजुंयस्व ३ युजास्यकेतंप्रथमंपुरो-
हितंहविष्मन्तदकृतसुसयाजिनम् । शृण्वन्तमग्निघृतपृष्ठमुक्षणंपुणन्तद्विषःपुणते
सुवीर्यम् ४ त्वंदूतःप्रथमोवेरैण्युःसह्वयमानोअमृतायमत्स्य । त्वांमर्जयन्मरुतो
दाशुर्षोगृहेत्वास्तोमैभिर्षगवोविरुस्युः ५ ॥ ५ ॥ इयंदूहन्त्सुदुषोविभ्रधायसं

यज्ञप्रियेयजमानायसकतो । अग्रधृतस्तुखिऋतानिदीयद्वातिर्यज्ञंपरियत्सुंक्रतु-
यसे ६ त्वामिदस्याउपसोऽयुष्टिपुदंतंकृण्वानाअयजन्तमानुषाः । त्वद्विवाभंह-
यायथायवावृधुराज्यमग्निमृजन्तोअध्वरे ७ नित्वावसिंष्टाअहन्तवाजिनंगु-
णन्तोअग्नेविदधेपुवेषसः । गयस्पोयंयजमानेपुयारयययंपतस्वस्तिभिःस-
दानः ८ ॥ ६ ॥

अयं वेनोष्ठी वेनो वेनश्चिष्टुप् ।

१२३ अयंवेनश्चोदयत्पृथिगर्भाज्योतिर्जरायुरजसोविमाने । इमसुपांसंगु-
मेसयस्याशिशुनविप्रांमतिभारिहन्ति १ समुद्रादामैमुदियतिवेनोनिभोजाःपृष्ठं
हृयंतस्यदर्शिता । ऋतस्यतानुवधिषिष्टिष्विधात्संमानंयोनिभ्यर्धनूपतत्राः २ सु-

मानं पूर्वाभिवावशानास्तिष्ठन्वत्सस्यं मातरः सनीकाः । ऋतस्य सान्नाविधचक्र-
 माणारिहन्ति मर्ध्या अमृतस्य वार्णीः ३ जानन्ती रूपमकपन्त विप्रामुगस्य यो धं स-
 हिपस्य हिगमन् । ऋतेन यन्तो अधिसिन्धु मस्युर्विदं द्रन्धयो अमृता निनामं ४ अ-
 प्सरा जारमुपसिन्धियाणा यो पां विभर्ति परमेव्यो मन् । चरं त्प्रियस्य यो निपु प्रि-
 यः सन्त्सिदत्पुक्षे हिंरण्यये सवेनः ५ ॥ ७ ॥ नाकेसु पूर्णमुपयत्पतन्तं हृदये नन्तो
 अभ्यचक्षत त्वा । हिंरण्यपक्षं वरुणस्य दत्तं यमस्य यो नौ शकुनं भ्रंरण्युम् ६ ऊर्ध्वो
 गन्धर्वो अधिनाके अस्थात्प्रत्यङ्गु चित्रा विभ्रदस्या युधानि । वसानो अत्केसुरभि-
 दृशे कं स्वर्णनामं जनत प्रियाणि ७ द्रप्सः समुद्रमभि यजिजाति पर्युन्या धं स्य च-
 क्षसा विधर्मन् । भानुः शुक्रेण शोचि याचकान सत तीये चक्रे रजसि प्रियाणि ८ ॥ ८ ॥

सं नो नव त्रिष्टुप् । द्वितीयादितिसृणामधिर्ऋषिः । शिष्टानामपिक्वरुणसोमानां-
निहवः । आद्यानां चतसृणामपिर्देवता । अन्त्याया इन्द्रः । शिष्टानां यथा-

निपातम् । सप्तमी जगती ।

१२४ इमंनोअग्रुत्पयज्ञमेहिषश्चयामंत्रिवृत्तंसप्ततन्तुम् । असौहव्यवाळुत
नःपुरेगाज्योगेवदीपंतमअशंषेष्ठाः १ अर्देवाद्देवःप्रचतागहायन्प्रपश्यमानो
अमृतत्वमेमि । शिवंवयत्सन्तमशिवोजहांमिस्वान्स्ख्यादरणीनाभिमेमि २
पश्यन्नयस्याअतिथिवयायाकृतस्थयामविमिमेपूरुणिं । शंसामिपुत्रेअसुराय
शेवंमयज्ञियाव्याज्ञिवंभागमेमि ३ वृद्धोःसमाअकरमुन्तरस्मिन्निन्द्रवृणानःपितरं
जहामि । अग्निःसोमोवरुणस्तेचपवन्तेपुर्यावर्द्रापृतर्दवाभ्यायन् ४ निर्मायाड
त्येअसुराअभवन्त्वंचंमावरुणकामपासे । ऋतेनराज्जनृतंविविश्चन्ममराष्ट्रस्या-

विपत्यमेहि ५॥१॥ इदं रश्मिर्वासा मम यंप्रकाशा इव १ नरिक्षम । हनाववृत्रं
 निरेहितो महविश्रान्तं हविषायजाम् । इकविः कवित्वा विवि रूपमास जदपभूती
 वरुणो निरुपः सृजत् । क्षेमकण्वाना जनयो नसिन्धुवस्ता अस्थवर्णशुच्यो भरिश्च-
 ति ॥ ७ ॥ ता अस्थये धामिन्द्रियं सचन्ते तर्हि माक्षति स्वधयामर्दनीः ॥ ता ईविजो-
 नरा जनं वृणाना र्वाभिरसुवो अपत्रादातिष्ठन् ॥ ८ ॥ विभत्सनास्यु जहंसमाहुर-
 पां दिव्यानां सख्ये चरन्तम् ॥ अनष्टु भमनचर्चु र्माणा मिन्द्रं निचिकयुः कवयो म-
 नीषा १ ॥ १० ॥

अरुणो वागाभ्युणी वागाभ्युणी शिष्टम् । उपाया जगती ।

१२५ अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चरान्यहसां दित्यैरुत विधेवैः । अहं मित्रावरुणो भा-
 विंशान्यहमिन्द्रागो अहमश्विनो भा १ । अहं सोमं साह नसं विभन्यहं वष्टारमृतप-

यणंभगम् । अहं दयाभिद्रविणं हविष्मते सुप्राव्ये ईयजमानाय सुन्वते २ । अहं रा-
 द्रीसंशमनीवसूनाचिकितपीप्रथमायज्ञियानाम् । तांसादेवाद्यं दधुः पुरुत्राभूरि-
 स्थात्राभूयीवेदायन्तीम् ३ मयातो अन्नमं चियो विप्रशतियः प्राणिंति यद् ईशुणोत्सु-
 कम् । अमन्त्वोमांततपक्षियन्ति श्रुतश्रुतिवत्तैव दामि ४ अहमेव स्वयामि-
 दं दामि जुष्टदेवेभिरुतमानुषेभिः । यं कामयेतं तं मूप्रं कृणोमि तं ब्रह्माणं तं मूर्धितं-
 सुमेवाम् ५ ॥ ११ ॥ अहं रुद्राय वनुरातनोमि ब्रह्मद्विदेवारवेहन्तवाडः । अहं ज-
 नापसुमर्दकणोभ्यहं द्यावापृथिवी आविवेदा ६ अहं सुवपितरं मस्य मूर्धन्ममयो-
 निरुष्व १ न्तःसमुद्रे । ततो वितिष्ठे भुवनानुविश्रोतामं द्यां वृषमर्णोपस्वपुशामि ७
 अहमेव वातं इव प्रवान्यारभमाणो भुवनानुविश्रवा । पुरो विवापु एनापृथिव्यैता-
 वतीमहिनासं वभव ८ ॥ १२ ॥

न रामणी कुलपकषादिषः शैलेशिरसोमुखा वासदेवयो

विभेदेवा वपरिष्टाद्वरती । अन्त्या भिष्टु ।

१२६ नतमं ह्येनदुरितं देवासो अष्टमत्यम् । सजोषसो यमं यमा मित्रो न यन्नि
वरुणो अतिद्विधः १ तद्विवृयवं णीमहेषरुणामित्रार्थमन् । येना निरंहसो यूपं पाप
नेपाच्यमत्यमं तिद्विधः २ तेनूनोऽपमृतयेवरुणो मित्रो अर्थमा । नाथिष्ठाडनोने
पणिपार्थिष्ठाडनः पर्यपयतिद्विधः ३ यथं विश्वं परिपाथवरुणो मित्रो अर्थमा । य-
त्पाकं दाम्निणिप्रिये स्यामसुप्रणितयोऽतिद्विधः ४ आदित्यासो अतिस्त्रिधो वरुणो
मित्रो अर्थमा । उग्रं मरुद्गीरुद्रहं वेमेन्द्रमग्निं स्वस्तयेऽतिद्विधः ५ नेतारकृष्ण-
स्त्रिरो वरुणो मित्रो अर्थमा । अतिविश्वानिदुरितारानाश्वर्यणीनामतिद्विधः ६
शूनमस्वभ्यं मृतयेवरुणो मित्रो अर्थमा । दाम्निपच्छन्तुसमर्थ आदित्यासो यदीमहे

अतिद्विषः ७ यथाहृत्यद्वसवोगोषीचित्पुषितामभुञ्जतायजत्राः । एवोष्व १-
स्मन्भुञ्जताव्यंहःप्रतार्यन्नेप्रतरंनुआयुः ८ ॥ १३ ॥

राज्यष्टौ कुक्षिकः सौभरो रात्रिर्वा भाद्राजी रात्रिस्तवो गायत्री ।

१२७. रात्रिर्व्यव्यदायतीपुरुत्रादेव्य १क्षभिः । विभ्वाअधिभिर्यो ऽधित १
अर्वप्राअमन्यानिवतोद्वेषु १द्वतः । ज्योतिराबाधतेतमः २ निरुस्वसारमस्क-
तोपसदेव्यायती । अपेदुह्रास्ततगः ३ । सानोअद्यस्यवावयंनितेयामभ्रविद्वम-
हि । वक्षेनवसतिवयः ४ निप्रामासोअविक्षतानिपुदन्तोनिपुक्षिणः । निश्येना-
सभ्रिदधिर्नः ५ यावयावकयं १वकयवयस्तेनमूर्धे । अथानःसुतराभव ६ उष-
मार्षिद्वजमःकव्णव्यकमास्थित । उषःऋणेवयातय ७ उपतेगाइत्राकरंवणिव्व
दुहितदिवः । रात्रिस्तोमुंनजिर्युषे ८ ॥ १४ ॥

ममाद्ये नव विहव्यो विभेदेवादिदृष्टम् । अन्त्या जगती ।

१२८ ममाद्येवर्चाविहवेवस्त्वयत्वेनानास्तन्वंपुषे म । महानमन्तां प्र-
विशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेणपूतनाजयम । १ ममदेवाविहवेस्तनुसवेइन्द्रवन्ताम-
स्ताविष्णुरग्निः । ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तुमहावातःपवताकामेअदिमन् २
मयिदेवाद्राविष्णुमायजन्तामस्याशिरस्तुमयिदेवहृतिः । देव्याहोतारोवनुयन्तप-
र्वे परिष्ठाःस्यामत्तन्वात्सुवराः ३ मह्ययजन्तुममयानिंहव्याकृतिःसत्यामनसोमे
अस्तु । एनामानिर्गाकतमस्तुनाहविश्वेदेवास्तोअधिबोचतानः ४ देवीःषडूर्वी-
रुर्नःकणोतविश्वेदेवासइहवोरयध्वम् । माहास्महिप्रजयामातनुभिर्मरिधाम
द्वियतेसोमराजन् ५ ॥ १५ ॥ अग्नेमनुंप्रतिनूदन्परंपामर्दव्योगोपाःपरिपाहि
नस्त्वम् । प्रत्यर्थोयन्तुनिगुतःपुनस्तेइमेयाचितं प्रबुधांविनेशात् ६ घाताधातृणां-

भुवनस्य यस्पतिर्द्वं प्रातारमभिमातिगहम् । इमं यज्ञमभिनोभावहस्पतिर्द्वं वाः
 पान्तु यजमानं न्युपति ७ उरुष्यचानो महिषः शर्मयंसदस्मिन्हवेषु रुहतः पुरुक्षुः ।
 सनः प्रजायहयभ्रमूलयेन्द्रमानोरिरियोमपरादाः ८ येनः सपत्ना अपुते भवत्त्वि-
 न्नाग्निभ्यामववाधामहेतान् । वसवोरुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोघं च नारमधि-
 राजमकन् ९ ॥ १६ ॥ इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डले दशमोऽनुनाकः ॥ १० ॥ १ ॥

नासत्सम प्रजापतिः परमेष्ठी भाववचं शिष्टम् ।

१२९ नासदासीन्नोसदासीच्चदानीं नासीद्रजोनोर्व्यामापुरोयत् । किमावरी-
 वः कुहकस्य शर्मशम्भुः किमासीद्रहनंगभीरम् १ नमृत्युरासिदमृतं नतर्हि नरा-
 ऽप्या अहं आसीत्प्रकेतः । आनीदवा तं स्वधया तदेकं तस्माद्भ्रान्यन्नपुरः किंच नास २
 तम आसीत्तमसा गृह्णमधे प्रकृतं सलिलं सवमा इदम् । तुरुज्येनाभवापि हितं यदा-

स्तिनपत्सस्तन्महिनाजायतेकम् ३ कामस्तदग्नेसमवर्तताधिमनसोरितःप्रथमंय-
 दासीत् । सतोबन्धुमसतिनिरविन्बन्धुविप्रसोष्यकवयोमनीषा ४ तिरश्विनो
 विततोरशिमरेषामधःस्विदासी ३दुपरिस्विदासी ३त् । रेतोधाआसन्महिमानंआ-
 सन्स्यधाअवस्तात्पयतिःपुरस्तात् ५ कोअद्वावेदकइहप्रवोचकुतआजाताकु-
 तइयंविस्तृष्टिः । अर्वादेवाअस्यविसर्जनेनाथाकोर्वेदयतंआवभूवं ६ इयंविस्तृष्टि-
 यतंआवभूवयर्विवावधेयदिवान् । योअस्याध्यक्षःपरमेव्योमन्सोअद्भवेवयर्विवा-
 नवेदं ७ ॥ १७ ॥

यो यज्ञः सप्त यज्ञः माजापत्यो भानवचं खिद्रप् । आषा जगती ।

१३० योयज्ञोविश्वतस्तन्तुभिस्तएकशतंदेवकर्मभिरायतः । इमेवयन्ति
 पितरोयथायुःप्रवयापवयेत्यासतेतते १ पुमैणसन्तनुतउत्कणचिपुमान्चितदे

अधिनर्केश्रिमत् । इमेमप्यख्युत्पत्तेरुत्सदःसामानिचक्रस्तस्यण्योतवे २
 कार्त्तियुमाप्रतिभाकिनिदानमाज्युकिमासीत्परिधिःकआसीत् । छन्दःकिमा-
 सित्यङ्गकिमुकथंयहेवादेवमयजन्तविधे ३ अग्नेगीयुथंभवत्सयुवोणिहया
 सवितसंबभव । अनुष्टुभासोमउरुथैर्महस्यान्वहरपतेवहतीवाचमावत् ४ वि-
 राणिमत्रावरुणयोरभिश्चरिन्द्रस्यत्रिष्टुविहभागोअहः । विश्वान्वेवाअगत्यविवे-
 दानेनचाक्रुप्रक्रयोमनव्याः ५ चाक्षतेनक्रयोमनव्यायज्ञजातोपितरोनःपुरा-
 णे । पश्यन्मन्येमनसाचक्षसातान्यइमंयज्ञमयजन्तपुत्र ६ सहस्तीमाःसहस्र-
 न्तसआवृतःसहस्रमाक्रयःससदैव्याः । पृथवापत्यामनुदश्यधीराअन्वाङ्गिभिरे-
 रथ्याईनरश्मीन् ७ ॥ १८ ॥

अप भाच सप्त सुकीर्तिः कासीवत इन्द्राक्षिष्टम् । चतुर्थीपञ्चम्योरभिपत्तौ ।

देवता । चतुर्थीनष्टम् ।

१ ३ १ अपभाचइन्द्रविर्धाअमित्रानपापांचोअभिभूतेनुदस्व । अपोदीचोअ-
पभ्राधराचउरौपथातवभार्मन्मर्दम १ कुविदङ्गयवमन्तोयवंचिद्यथादान्पर्यनुपूर्वं
विपुय । इहहृषाकणुहिभोजनानियेवहृषेनमोवृञ्जिनजगमुः २ नहिस्रथयुतुथा
यातमस्तिनोतश्रवोविविदेशंगमेपु । गण्यन्तइन्द्रसखयायुविप्राअश्वायन्तोवृषणं
वाजयन्तः ३ युवंसुरामंमथिनानमुंचावासुरेसचन् । विपिपानाशुभस्पतीइन्द्रं
कमस्वावतम् ४ पुत्रमिवपितरावथिनोभेन्द्रावयुःकाठ्यदंसनाभिः । परसुरामं
व्यपिबुःशर्चाभिःसरस्वतीत्त्वामघवन्नभिष्णक् ५ इन्द्रःसुत्रामास्वर्वाअवोभिः
सुमङ्कीकोभंवतुविश्ववेदाः । वाधतंहिपोअभयंकणोतुसुवीयस्यपतयःस्याम ।

तस्य वयं स मुतो यो जिह्वस्य परिभ्रंशो मनुसिस्थाम । तस्य नामास्ववौ इन्द्रो अस्मे आ-
राच्चिह्नैः सन्नतयुषोतु ७ ॥ १९ ॥

ज्ञानं सप्त शकपूर्वो नापंधो मित्रावरणौ । आघाया छिन्नोक्तदेवताः । सैव न्यङ्कुसारिणी ।

द्वितीयापयुषो परतारपक्षी । अस्या महासतो वृहती । शिष्टा विराट्पथाः ।

१३२ इंजानमिदयोगोर्ताविसुरी जानं भूमिभिर्भूयणि । इंजानं देवावुभिन-
वभिसुक्षरवर्षताम् १ तावा मित्रावरुणा धारयत्क्षितोसुद्रधोपितत्वताय जामसि ।
युवोः काणापंतस्यैरुभिष्यामरुक्षसः २ अथाच्चिबुयद्विधिपामहेवामुभिप्रियं-
रुणः पत्यमानाः । वृद्धावापत्यपुष्यातिरेकणः सस्वारुधकिंरथमुधानि ३ असाव-
न्यो अंतुरसुपतयौस्त्वं विभ्वं वांवरुणासिराजा । मधार्थस्य चाकन्नैतावतैनसा-
न्तकधुक् ४ अस्मिन्स्वे ईतच्छकपूतएनोहितेभिर्धनिर्धतान्कन्ति वीरान् । अ-

वायपद्मज्ञानव्यवःप्रियासुयज्ञियास्वर्वा^५ यवोहिमाताधितिर्वितसायीर्भ-
 मिःपयसापुपतनि । अवप्रियाधिविष्टनसुरोनिनिकरिमभिः ६ यवत्प्रराजा-
 वसीदततिष्ठद्रथनधर्पदवनर्पदम् । तानःकणकयन्ति^७ नूमेधस्त्वत्रेअंहसःसुमेध-
 स्त्वत्रेअंहसः ७ ॥ २० ॥

मो पु सप्त सुदाः । पैजवन इन्द्रः । आधासिखः शार्क्यः । अन्ता विष्टुप् । शिष्टा मष्टापङ्कयः ।

१ ३ ३ प्रोष्वस्मैपुरोरथमिन्द्रायद्रूपमन्त्रत । अभीकैचिदुलोककत्सङ्गैःसमन्स-
 वत्रहास्माकंबोधिसोवितानभन्तामन्युकेप्रांण्याकाअधिषन्वसु १ त्वंसिन्धुरवा-
 सृजोऽधराचोअह्नवाहिम् । अशात्रुरिन्द्रजज्ञिवेध्वंपुष्यसिवायंतवापरिव्वजाम-
 हेनभन्तामन्युकेप्रांण्याकाअधिषन्वसु २ विपुविध्वअरातयोऽर्योनशान्तनोधि-
 यः । अस्तासिषात्रवेवधयोर्नद्रिजिषीरानतियार्तरातिर्विर्वमूनभन्तान्युकेप्रां-

ज्याका अधिधन्वसु ३ योनइन्द्राभितोजनीवृकायुरादिवेधाति । अधरपुदंतमी
 कथिविवाधोअसिसासहिर्नभन्तामन्युकेयाज्याका अधिधन्वसु ४ योनइन्द्राभि-
 दासतिसनाभिर्यश्चनिष्ठयः । अवतस्यवर्लतिरमहीवद्यौरधुत्मनानभन्तामन्युके
 याज्याका अधिधन्वसु ५ वयमिन्द्रत्वायवःसखित्वमारभामहे । ऋतस्यनःपुथा
 नयातिविभ्यानिदुरितानभन्तामन्युकेयाज्याका अधिधन्वसु ६ अस्मभ्यंसुत्वमि-
 न्द्रतांशिक्षयावोहतेप्रतिवरंजरिभे । अच्छिद्रोधीपीपयद्यथानःसहसंधारापयसा
 महीणोः ७ ॥ २१ ॥

उभे पत्सप्त पाषाता यौवनाभ्व इन्द्रो महापाङ्कः । अन्त्याध्वर्धवस्य गोधा । सप्तमी पाङ्कः । १. १

१ ३ ४ उभेयदिन्द्रोदसीअंपुपाधुयाइव । महान्तत्वामहीनीसप्तार्जचरणी-
 नादधीजनिउपजीजनद्राजनिउपजीजनत् १ । अवंस्मदुर्हणापतोमसैस्यतनुहि

स्थिरम् । अथरूपदंतमीकविषयो अस्माँ आदिदेशातिदेवीजनित्रयजीजनद्द्राजनिं-
 त्रयजीजनत् २ अत्रत्यावृहतीरिषोविश्वभन्द्राअमित्रहन् । दार्चीभिःशक्रधून-
 हीन्द्रविश्वामिभरुतिभिर्द्वीजनित्रयजीजनद्द्राजनित्रयजीजनत् ३ अबुयत्वंशं-
 तक्रतविन्द्रविश्वानिधनुषे । रथिनसुन्वतेसचासहस्रिणीभिरुतिभिर्द्वीजनित्रय-
 जीजनद्द्राजनित्रयजीजनत् ४ अत्रस्वेदाइयाभितोविष्वक्पतन्तुद्विद्यवं । दूर्वा-
 याइवृत्तर्तवोव्य १ रमर्देतुर्मुर्तिर्द्वीजनित्रयजीजनद्द्राजनित्रयजीजनत् ५ दी-
 र्वाङ्कुशंयथाशाक्तिविश्वामिन्तुमः । पूर्वेणमघवन्पदाजोव्यायथायसोर्द्वीज-
 नित्रयजीजनद्द्राजनित्रयजीजनत् ६ नाकिर्द्वामिनीमसिनकिरायोपयामसि
 मन्त्रश्रुत्वंचरामसि । पक्षेभिरपिकक्षेभिरज्ञाभिसंभामहे ७ ॥ २२ ॥

यस्मिन्सप्त कुपारो यामायनो यणोनुष्टुप् ।

१३५ यस्मिन्चक्षुस्सुपल्लोरोद्देवैःसुषिवतेयुमःअत्रानोविश्रपतिःपितापुराणाँअ-
नुवनाति १ पुराणाँअनुवेनन्तंचरन्तंपापयाभुया । असूयन्नभ्यंचाकठांतरमाँअ-
स्पृहयंपुनः २ यंकुमारनवरथमचक्रमनुसाकुणोः । एकैयंविश्वतःप्राश्चमपंश्रयन्न-
धितिष्ठसि ३ यंकुमारप्रावर्तयोरयंविप्रेभ्यस्परि । तंसामानुप्रावर्ततस्समितोना-
व्यर्हितम् ४ कःकुमारमजनयद्रथकोनिरवर्तयत् । कःस्वित्दद्यनीवृयादनुदे-
यीयथभंवत् ५ यथाभवदनुदेयीततोअप्रमजायत । पुरस्ताद्बुधभाततःपृश्वात्त्रि-
रणंकृतम् ६ इदंयुमस्यसादनंदेवमानंयदुच्यते । इयमस्यधनयतेनाकीरयंगी-
भिःपरिष्कृतः ७ ॥ २३ ॥

उत देवाः सप्त विश्वे देवा अतुष्टुप् । भरद्वाजकश्यपगौतमात्रिविष्वामित्र-

जपदीर्घवासिष्ठा इति क्रमेण मत्स्यचमूषयः ।

१३७ उत देवा अवाहितं देवा उन्नयथा पुनः । उता गंश्चक्रुष देवा जीवयंथा पु-
नः १ द्वाविमौवातावात आसिचोरपरवतः । दक्षंते अन्य आवातु परान्योवातु
यद्रपः २ आवातवाहिभेषु जां विवातवाहियद्रपः । त्वंहि विश्वभेषु जो देवानां दत्त ईर्य-
से ३ आत्वा गमं शान्तातिभिरथो अरिष्टतातिभिः । दक्षंते भद्रमाभापुतराय क्षमं भुवा-
मिने ४ त्रायन्तामिह देवा स्वायतां मरुतां गणः । त्रायन्तां विश्वाभतां नियथायमं र-
पाअसत् ५ आपुइद्वाउभेषु जीरापोअमोवचातनीः । आपुःसर्वस्य भेषु जीस्ता-
स्तैकणवन्तु भेषु जम् ६ हस्तास्यां दशं शाखाभ्यां जिह्वावाचः पुरोगवी । अनाम-
यित्नुभ्यां त्वाताभ्यां त्वोषस्पृशामसि ७ ॥ २५ ॥

चानोषियद्ग्रोअव्याः ५ सखिमविन्दस्वरणेनदीनामपावृणोहुरोअरमद्वजाना-
म् । प्रासांगन्धुवोअमृतानिवेचदिन्द्रोदक्षंपरिजानादहीनाम् ६ ॥ २७ ॥

अमे तव पदपिः पावकोपिः । आधा विष्टारपङ्क्तिः । उपान्त्योपरिष्टाज्ज्योतिः ।

अन्यात्रिष्टुप् । त्रिष्टाः सतोबृहत्त्यः ।

१४० अमेतवश्रवोवयोमहिभ्नाजन्तेअर्चयोविभावसो । बृहद्भानोदावसावा-
जमकथ्यं दधासिदाशुर्पेकवे १ पावकवर्चाःशुक्रवर्चाअननवर्चाउदियर्धिभानु-
ना । पूत्रोमातराविवरुषुपावसिपुणक्षिरोदसीजुभे २ ऊर्जोनपालजातवेदःसभु-
स्तिभिर्मन्दस्वधीतिभिर्हितः । त्वेद्वयुःसंदधुर्भिरिवर्षसश्चित्रोतयोवामजाताः ३
इरुप्यत्रेप्रथपस्वजन्तुभिर्स्मेरायोअमन्त्य । सदंर्जातस्ववपुंयोविराजसिपुणक्षि-
सानुसिक्तुंम् ४ इच्छार्तिमध्वरस्युपचेतसंक्षयन्तराधंसोमहः । रातिंवामस्यसुभ-

ः सूर्यराशिः पद् देवगन्धर्वो विश्वावसुत्रिष्टुप् । आद्यद्वयस्य सविता देवता ।

अन्त्यस्य विश्वावसुः ।

१३१ सूर्यरश्मिर्हरेकेकाः पुरस्तात्सविताल्प्योतिरुदर्याँ अजसम् । तस्यंप्रथमं-
सवेयातिविद्वान्तसंपश्यन्विश्वाभुवनानिगोपाः १ नृचक्षाण्यदिवोमध्यं आस्त-
आपमिवाद्भोदसी अन्तरिक्षम् । सविश्वाचीरभिचष्टेयताचीरन्तरापूर्वमपरंचके-
तुम् २ रायोबुधः संगमनोवसूनां विश्वारूपाभिचष्टेयाचीभिः । देवईवसवितान्-
त्यधमन्द्भेनतरथैसमुरेवनानाम् ३ विश्वावंसुसोमगन्धर्वमापोदद्दशुश्रुस्तद्द-
तेनाव्यायन् । तदन्ववैदिन्द्रोरारहाणआसांपरिसूर्यस्यपरिधीरपश्यत् श्विश्वावंसु-
रभितर्त्रोगुणानुदिव्योगेनधुर्वरजसोविमानः । यद्वायास्तन्यमूतयद्भविद्यधियोहि-

अथमर्षी शार्ङ्गः । प्रथमर्षयस्य जरितर्षिः । उपायस्य द्रोणः । उपात्यस्य सारिष्टकः ।

अन्यस्य सन्न्यासिभ्यः । सर्वासामभिर्देवता । आये जगत्सो । अन्ये अनुष्टमौ । विष्टा विष्टुभः ।

१४२ 'अथमग्ने जरितात्वे अभूदपिसहसःसूनो नृह्यं १ न्यदस्न्याप्यंम् । भद्रंहि
शमंत्रियरूथमस्ति तत आरिहिसानामपदिद्युमाकुषि १ प्रवत्तं अग्ने जनिं मापितपु-
तःसाचिवविश्वभुवन्ान्यञसे । प्रसतयःप्रसनिपन्ननोधिषयःपुरश्रन्तिपद्मपाई-
यत्सनां २ उतवाउपरिवृणास्त्रिवसद्दहोरमुउलपस्यस्वधावः । उतखिद्ययाउर्व-
राणांभवन्ति मातेहेतितविषीचुक्रुधाम ३ यदुदतांनिवतोयासि वज्रत्पृथगेविप्र-
शधिर्नविस्तेना । युदातेयातोअनुवातिद्रोचिर्वसेवश्मश्रुवपसिप्रभूमं ४ प्रत्यस्य
श्रेणयोददृश्रएकंनियानंबहवोरथासः । वाहयदग्नेअनुममूंजानोन्यंकृतानाम-
न्वेषिभूमिम् ५ उत्तेशुष्मजिहत्सामुत्तैअचिरुत्तैअग्नेशशामानस्यवाजाः । उच्छं-

गाम्हीमिदंधासिसानसिरयिम् ५ क्रतावानंसहिषविश्वदशतमंप्रिसुसायदधि-
रपुरोजनाः । श्रुत्कर्णसुप्रथस्तमत्वागिरादैव्युमानुपायुगा ६ ॥ २८ ॥

अथे अच्छ पदप्रस्तापसो विश्वेदेवा अनुष्टुप् ।

१४१ अथेअच्छावदेहनःप्रत्यङ्गःसुमनभव । प्रनोयच्छविशस्यतेधनुदाअ-
सिनस्त्वम् १ प्रनोयच्छत्वयुमाप्रभगःप्रवहस्पतिः । प्रदेवाःप्रोतसनतासायोदेवी
ददानुनः २ सोमराजानुमवसे प्रिमिगोभिर्हवामहे । आदित्यान्विष्णुंसूर्येब्रह्मार्ण
चवहस्पतिम् ३ इन्द्रवायुबहस्पतिंसुहवेहहवामहे । यथानुःसर्वइज्जनःसंगत्यां
सुमनाअसत् ४ अयुमणंवहस्पतिमिन्द्रदानायचोदय । दातांविष्णुंसरस्वतींस-
वितारिचवाजिनम् ५ त्वंनोअथेअग्निब्रह्मयज्ञचवर्षय । त्वंनोविवतातपेरायो
दानायचोदय ६ ॥ २९ ॥

न्यात्मानंनुद्यावानुष्टुभंतीप्रस्यपक्षपूर्णावैश्वामित्रोमुष्मिन्त्वाप्रजापत्योपक्ष्मनाशानोराजयक्ष्मप्रम-
 न्त्पातुष्टुव्यक्षणापह्मप्रकोरसोहागर्भसंस्तावेमायाश्चित्तमानुष्टुमंक्षीभ्यांविबुहाकाश्यपोपक्ष्मप्रमपोहे
 पक्षप्रचेताटुःस्वप्रप्रंपक्ष्म्यन्तंत्रिष्टुम्पक्ष्मद्वानैऋतःकपोतःकपोतौपहतीमायाश्चित्तवैश्वदेवमृषमृषभौवै-
 राजःशाकरोविासपत्नप्रमानुष्टुभंमहापक्ष्म्यन्तंतुभ्येदंचतुष्कोवैश्वामित्रजमदग्नीजागततृतीयाज्जिज्ञोक्तदे-
 वनावातस्यानिलोवातापनोवायव्यंमयोभूःशबरःकाशीवतोयव्यंविभ्राद्भिभ्राद्सौर्यःसौर्यजागतमा-
 स्तारपक्ष्म्यन्तंतत्त्वमिदतोभार्गवोगायन्नमायाहिसंवर्तजपस्यंदैपदमादवापह्मभुवोराम्नःस्तुतिस्त्वानुष्टुभंतव-
 भीवर्तेनपश्चाभीवर्तःप्रवश्रतुष्णमूर्ध्वग्रावासपोर्वुदिग्राव्णोस्तौद्रापन्नसूनवःसूनरार्भवआग्नेयमानुष्टुभं
 द्वितीयागापइयाथार्भवीपतङ्गदंचपतङ्गःप्रजापत्योमायाभेदंजगत्तादित्यमूर्ध्वरिष्टुनोमिस्ताक्ष्यस्ताक्ष्यमु-
 च्छिष्टुतैकचाःशोबिरीशीनरःकाशिराजःमतदंनोरोहिदश्वोवसुमनाआथानुष्टुष्मससाहिषेजपणेन्द्रःप्रथ-
 मश्रेकचाःप्रथोवासिष्टुःसप्रथोभारदाजोपर्मःसौर्योवैश्वदेवंबृहस्पतिस्तपुर्मर्षाबाहृस्पत्योवाहृस्पत्यपपक्ष्मं
 प्रजावान्प्रजापत्योन्वृचंपजमानपत्नीहोत्राशेषोविष्णुस्त्वष्टानर्भकर्ताविष्णुर्वामाजापत्योगर्भार्थाशी-

अस्वानिनं मुवधमभान्वाद्यविश्वेवसवः सदन्तु ६ । अपामिदं न्ययनं समुद्रस्थानि-
 वेशनम् । अन्यंकुण्ड्वेतः पन्थातेनयाहिवशांभनं ७ आयनेते पुरायणेद्वारोहि-
 न्तपुष्पिणीः । हृदाश्वपुण्डरीकाणिसमुद्रस्थगुहाङ्गमे ८ ॥ ३० ॥ इति शाकलक-
 तहितायामष्टमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ७ ॥

संपद्गालयोभिराश्विनमयाहेतास्यपुत्रः सुपर्णोयामापनोवोर्ध्वकृशानोगायत्रीवृहतीगायत्रीसतौवृ-
 हतीविष्टारपाङ्कुरेमादिन्द्राभ्युपनिषत्सपत्नीबाधनमानुष्टुभंतुपङ्कयन्तमरणयान्यैरमदोदिवमुनिररण्यानी
 वृष्टावशत्पेधसुवेदाः शैरीषिषिखिष्टुवनंतंमृजानासः पृथुर्वैन्यः सवितार्चन्हैरण्यस्तूपः सावित्रंसापिदोवासि-
 षोमूलोकआग्नेयंवाहृतमन्त्रोवपरिष्टाज्ज्योतिषीजगत्सुपान्त्रावाश्रद्धयाश्रद्धाकामापिनीश्राद्धमानुष्टुभं
 तुशासःशासोभारदाजर्हृदयन्तीदिं वजापपद्मयातरोगायञ्जसोमोपपीभाववृचमानुष्टुभंतवरानियिञ्जिरे-
 ष्विचटोभारदाजोऽश्वीघ्रिद्वितीयातृतीयाद्यास्रणस्पत्येअन्त्यावैश्वदेऽप्यग्निंकेतुराग्नेयआग्नेयंगायत्रमिमानु
 कंभुवनआप्तःसाधनोवर्षोवर्षोवैश्वदेवैवद्रेपदंनेष्टुभंसूर्योऽश्वसुःसौर्यःसौर्यंगायत्रमुदसौषट्प्रोऽलोमीत्र-

तत्रिभिनसिंत्पासातयेकतम् ५ आवांसुसैःशंयइवमंहिष्टाचिभवेदसा । सम-
स्मेभूपतंनुरोत्संनपुष्युपीरिधः ६ ॥ १ ॥

अयं हि षडुर्णस्त्वार्यपुष कर्ध्वकृशतो वा यामापन इन्द्रो गायत्री । उपाया

श्रुती । उपाया सतोश्रुती । अन्त्या विद्यारपङ्क्तिः ।

१ १४ अयंहितेअमर्त्यइन्द्रयोनिपत्यते । दक्षोविश्वायुर्वेचसे १ अयम्रमां-
सुकाव्यक्रभुर्वज्रोदासते । अयंविभर्त्यैर्कृशानुंमदमृभुर्नकल्पुंमदम् २ धृषुः
श्येनायुकत्वनआसुस्वासुवसंगः । अयंश्रीधेदहीशुवः ३ यंसुपर्णःपरावतःश्येन-
स्यंपुत्रआभरत् । ज्ञातचक्रयोऽह्योवर्तनिः ४ यंशश्येनशारुमवुकंपयाभरदरुणं
मानमन्धसः । एनावयोचितार्ययुर्जीवसंपुनाजागारवन्धुता ५ एवातदिन्द्रइ-

लिङ्गोक्तद्वैतमानुष्टम्भमिदमत्यथविर्वाणिरादित्यंस्वस्वपनंगापञ्चैवातोवातायनजलोवापञ्च्यमाश्रये-
 पञ्चाश्रेयोवत्सआश्रेयतुंयनूयंतृचमाश्रेयःश्वेनोजातवेदस्यमायंगीःसार्पराश्रयात्मदैवतसौषधंक्रुतंचमाधु-
 च्छन्दसोपमपर्णाभाववृत्तमानुष्टम्भुसंसंचतुष्कसंबननःसंज्ञानमाद्याश्रेयीतृतीयात्रिष्टुतृतीयात्रिष्टुप् ।
 तदेतत्सकसहसंसप्तदशकंसपादाधिकमुभेदपारायणपाठशाकल्येशीदारीयकेनमःशौनकापनमःशौन-
 काय ।

तयं षडशः सांख्योभिनावनुष्टुप् ।

१४३ ओम् तयंचिदात्रिमृत्जुर्मथमश्वंनयातवे । कक्षीवन्तंयदीपुनारथंन-
 कृणुथोनवम् १ तयंचिदश्वंनयाजिनमरेणवोयमत्तत । दृळ्मन्थिनविष्यंतमन्त्रि-
 यविष्टवारजः २ नरादंसिष्टुवत्रयेशुभ्रातियांसतंधियः । अथाहिवांदिवांनरा-
 पुनःस्तोमोन्विशसं ३ चितेतदांसुराघसारातिःमृमतिरंभिना । आयंजःसदने
 पृथैत्सनेपृथैथोनरा ४ युवंभुज्यंसंमृद्रआरजंसःपरद्वैतम् । यातमच्छ्राप-

आरण्यानि पशुवपुनिरस्मादीरण्यान्यनुष्टुप् ।

१४६ अरण्यान्परंयान्यसौधाप्रेवन्शयसि । कथाभामुनपृच्छसि नत्वाभिरि-
वदिन्दतीर्क्ष १ वृषारवायुवदंतेपदुपावंतित्तिचिञ्चिकः । आधाटिभिंरिवधावयंन्नरण्या-
निर्महीयते २ उत्तगावइवादन्त्युतवेश्मेवदृश्यते । उत्तोअरण्यानिःसायंशोकटीरि-
वसर्जति ३ गामुङ्गैयआह्वयतिदावुङ्गैयोअपावधीत् । वसंन्नरण्यान्यांसायमकृक्ष-
दितिमन्यते ४ नवाअरण्यानिहैन्त्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति । स्वादोःफलस्यजन्धवा-
ययथाकामंनिपद्यते ५ आञ्जनगन्धिसुरभिंबह्वन्नामकंपीवलाम् । प्राहंमृगाणा-
मातरमरण्यानिमंशांसिपम् ६ ॥ १४ ॥

श्रुत्वे पञ्च सुवेदाः शैरीषिरिन्द्रो जगती । अन्त्या त्रिष्टुप् ।

१४७ श्रुत्वेदधामिप्रथमार्यमन्यवे ऽह्नन्यह्वन्नंनयीविवेत्पः । उभेयत्याभवतोरोदं-

नृनां द्वेषो चिद्धरयाते महित्यजः । कत्वावयो वितार्ययुः सुक्रतो कत्वायमस्म-
दासुतः ६ ॥ २ ॥

इमां पदिन्द्राण्युपनिपत्सपत्नीवाधनमनुष्टुप् । अन्त्या पङ्क्तिः ।

१४५ इमां खं नान्योपधिं वीरुवं वलं च नामम् । ययां सपत्नीवाधते ययांसि विन्द-
तेपतिम् १ उचानपणं सुभंगे देवजते सहस्रति । सपत्नीमे पराधमपतिं मे केवलं कुरु २
उचाराह मुत्तर उचरेदुत्तराभ्यः । अथासपत्नीयामसाधरांसाधराभ्यः ३ नृह्यस्या-
नामगुण्णामिनो अस्मिन्नमते जने । परामिव परावतं सपत्नीगमयामसि ४ अह-
मास्मि सहमानाधत्वमसि सासुहिः । उभे सहस्वती भूवो सपत्नीमे सहवहै ५ उध-
तेऽथांसहमानामभित्वाधांसहीयसा । मामनुप्रते मनोवत्संगैरिव धावतु पथावा-
रिव धावतु ६ ॥ ३ ॥

शःस्येणरहाः । गुहाहितं गुह्यं गूढं मन्मदुविभ्रमसिद्धप्रसवणेन सोमम् २ अर्थावा
 गिरोऽभ्यर्चाविद्वानृषीणां विप्रः सुमतिचक्रानः । तेषामप्येरण्यन्तसोमैरेनोततु-
 भ्यरथोद्भ्रमभक्षैः ३ इमा ब्रह्मेन्द्रतुभ्यंशंसिदानृषोऽनाणाश्राश्रवः । तेषिर्भवेत्सक-
 तयंपुत्राकञ्जतत्रायस्वगणतज्जतस्तीन् ४ श्रुधोहवीमिन्द्रशरपृथ्याज्जतस्तेवसेवेन्य-
 स्यार्कः । आयस्तेयोनिं घृतवन्तमस्वास्त्रिभिर्निघ्नैर्द्रव्यन्तवकाः ५ ॥ ६ ॥

साविता पञ्चार्चनहैरण्यस्तपः साविता त्रिष्टुप् ।

१४९ सावितायन्त्रैः पृथिवीमरन्गादस्कभ्रनेसाविताद्यामहं हत् । अथामि-
 वाधुक्षद्भिर्मन्त्रारिश्चमूर्तवृद्धसावितासंभुद्रम् १ यत्रासमृद्रः स्कन्धितोऽथौ नदपां
 नपात्सविततस्यवेद । अतोभूरतं आउत्थितं त्रजोऽतोद्यावापृथिवीअप्रथेताम् २
 पश्चेदमन्यदभवद्यजत्रमसन्त्यस्यभुवनस्यभना । सुपर्णा अङ्गसवितुर्गस्मान्पुर्वो

सीअनुरेजंतेशुष्मांतृपिबिचिंदद्रिवः १ त्वंमाधाभिरनवद्यमाचिनंश्रवस्यताम-
 नसावृत्रमर्दयः । त्वामिद्वरोवृणतेगविष्टिषुत्वांविश्वामुहव्यास्विष्टिषु २ ऐषुचा-
 कन्विपुरुहृतसरिपुंवधासोयेमधवन्नानशुमुयम् । अर्चन्तितोकेतनयेपरिष्टिषुमे-
 यसातावाजिनमह्वयेधने ३ सहजुरायःसुभृतस्यचाकनन्मदंयोअस्थरंह्वचिकेत-
 ति । त्वावृधोमधवन्दाश्वंधरोमक्षसवाजंभरतेधनानृभिः ४ त्वंशार्धायमहिना
 गुणानउरुकीधिमधवञ्छतिधरायः । त्वंनोभिन्नोवरुणोत्तमायीपित्वोनदंसमदयसे-
 विभुका ५ ॥ ५ ॥

सुधाणासः पञ्च पृथुर्वन्य इन्द्रस्त्रिष्टुप् ।

१४८ सुध्वाणासइन्द्रस्तुमसित्वासससवांसंश्रतुविनृन्गवाजंम् । आनीभर
 सुवितंयस्यचाकन्मनातनासनुयामुवोताः १ ऋष्वस्वभिन्द्रशूरजातोदासीवि

तोऽग्निमनुष्या इं ऋषयः समीधरे ॥ अग्निमहो धनसाता ब्रह्मं हुवे मूर्च्छी कंधनसात-
ये १ अग्निरग्निभरद्वा जंगविष्ठिरं प्रावन्नः कण्वन्नसदस्युमाहवे । अग्निं वसिष्ठो हवते
पुरोहितो मूर्च्छीकायं पुरोहितः ५ ॥ ८ ॥

श्रद्धया पञ्च श्रद्धा कामायनी श्रद्धाजुष्टम् ।

१५१ श्रद्धयाग्निः समिधयते श्रद्धया हयते हविः । श्रद्धां भगस्य मर्धनि वचुसावे-
दयामसि १ प्रियं श्रद्धे ददतः प्रियं श्रद्धे ददासतः । प्रियं भोजे वृषज्वंस्विदं मंडदितं
कथि २ यथा देवा असुरेषु श्रद्धा मुपेयुचक्रिरे । एवं भोजे वृषज्वंस्वस्माकं मुदितं कु-
षि ३ श्रद्धा देवाय जमाना वायुर्गोपा उपासते । श्रद्धां हृदयं १ यार्कृत्या श्रद्धया वि-
न्दते वसु १ श्रद्धां प्रातर्हवामहे श्रद्धां मध्यं दिनं परि । श्रद्धां सूर्यस्य निष्पुचि श्रद्धे श्र-
द्धापयेहनः ५ ॥ ९ ॥ इति शाकल्यसंहितायां दशमे मण्डले एकादशोऽनुवाकः ॥ १० ॥ ११ ॥

ज॒तःस॒ड॒अ॒स्या॒नु॒व॒मं ३ गा॒व॒इ॒व॒प्रा॒मं॒य॒यु॒विरि॒वा॒श्वान्वा॒श्वे॒व॒त्सं॒सु॒म॒ना॒दु॒र्हा॒-
 ना । प॒ति॒रि॒व॒जा॒यामु॒भि॒नो॒न्ये॒त॒थ॒र्ता॒दिवः॒सं॒वि॒ता॒वि॒श्व॒वारः ४ हि॒रं॒प॒य॒स्त॒पः॒स॒-
 वि॒त॒य॒था॒त्वा॒हिर॒सो॒जु॒ह्वे॒वा॒जो॒अ॒रि॒मन् । ए॒वा॒त्वा॒र्च॒न॒व॒से॒व॒न्द॒मानः॒सो॒म॒स्ये॒वांशुं
 प॒ति॒जा॒गर॒ह॒म् ५ ॥ ७ ॥

साम्बुः पञ्च मूलीको वासिष्टोऽभिर्बृहती । उपान्त्योपरिष्टाज्ज्योतिर्जगती वा ।

अन्त्योपरिष्टाज्ज्योतिः ।

१५० सामिन्द्राश्रित्सामिन्ध्यसेद्वेभ्योहव्यवाहन । आदित्यैरुद्रवसुभिर्नआर्ग-
 हिमूलीकायनआर्गाहि १ इमंप्रजाभिद्वर्चो जुजुपाणउपागाहि । मर्तासस्त्वास-
 मिधानहवामहेमूलीकायहवामहे २ त्वामुजातवेदसंविश्ववारंगुणिधिया । अग्ने
 देवाँआवहनःप्रियव्रतान्मूलीकायप्रियव्रतात् ३ अपिदेवोदेवानामभवत्पुरुहि-

क्षमतिरः । उदयामस्तन्नाभोजसा ३ त्वमिन्द्रसंजोषिसमकौबभषिवाहोः । व-
 जंशिशानुभोजसा ४ त्वमिन्द्राभिभूरसिविश्वांजातान्योजसा । सविश्वाभुव-
 अभवः ५ ॥ ११ ॥

सोमः पञ्च यपी भाववृत्तपनुष्टप् ।

१५४ सोमएकेभ्यःपवतेषुतमेकउपांसते । येभ्योमधुप्रधावांतितांश्चिदेवापि-
 गच्छतात् १ तपसायेअनाधुव्यास्तपसायेस्वय्युः । तपोयेचाक्रिमहस्तांश्चिदेवा-
 पिगच्छतात् २ येयुध्यन्तेप्रधनेयुशूरांसोयेतन्त्यजः । येवांसहस्रंदक्षिणास्तांश्चि-
 देवापिगच्छतात् ३ येचित्पूर्वःकृतसापःकृतार्वानकृतावुधः । पितृन्तपस्वतोयम-
 तांश्चिदेवापिगच्छतात् ४ सहस्रंणीथाःकवयोयोगोपायन्तिसूर्यम् । ऋषीन्तपस्व-
 तोयमतपोर्जापिगच्छतात् ५ ॥ १२ ॥

असापि पञ्च शिरिम्बिधौ भारद्वाजोऽनुष्टुप् । आद्योपान्त्ययोरलक्ष्मीनाशकोर्षो

देवता । अन्त्याया विभेदेयाः । शिष्टयोर्ब्रह्मणस्पतिः ।

१५५ असायिकाणो विकटगिरिगच्छसदान्धे । द्विरिन्विठस्यसत्त्वाभिस्तभि-
गवातयामसि १ च्चतोऽइतश्चत्तामुतःसर्वाभ्रणान्यारुपी । अराय्यब्रह्मणस्पतेती-
गब्रह्मोद्दपन्निहि २ अदोपदारुश्रुवतेसिन्धोःपुरेअपरुपम् । तदारभस्वदुर्हणोते-
नगच्छपरस्तरम् ३ यद्भ्रमाचिरजगन्तोरौमण्ड्रधाणिकीः । हताइन्द्रस्यशत्रवः
नर्ववुद्दुदयाश्रवः ४ पुरीमेगामनेषुतपुयुग्निमहपत । देवेष्वकृतश्रवःकडुमाँआ
धर्षति ५ ॥ १३ ॥

अग्निं पञ्च केतुराग्नेयोऽग्निर्गायत्री ।

१५६ अग्निहिल्वन्तुनोधिपुःसतिमाशुमिवाजिपु । तेनजेऽमवर्नपनम् १

ययागाआकरामहेतेनयाप्रेतवोत्या । तांनोहिन्यमपत्तये २ आग्नेरथररथिभरपु-
 थंगेमन्तमश्विनम् । अङ्घ्रिखंवर्तयापुणिम् ३ अग्नेनक्षत्रमजरमासुथरोहयो
 द्विवि । दधुज्योतिर्जनैभ्यः ४ अग्नेकेतुर्विशामसिप्रेष्ठःश्रेष्ठउपरथुसत् । बोधा
 स्तोत्रेवयोदधत् ५ ॥ १४ ॥

इमा नु कं पञ्च भुवन आस्यः साधनो वा भौवनो विश्वेदेवा द्विपदा त्रिष्टुप् ।

१५७ इमानुकंभवंनासीपयामेन्द्रश्चविश्वेदेवाः १ यज्ञंचनस्तन्वेचप्रजां
 चादित्यैरिन्द्रःसहर्चाकृपाति २ आदित्यैरिन्द्रःसंगणोमरुद्भिरस्माकंभूत्ववितान-
 ननाम् ३ हत्वायदेवाअमुरान्यदायन्देवदेवत्वमभिरक्षमाणाः ४ प्रत्यश्चमकंम-
 नयुञ्जर्चाभिरादित्स्वधामिपिरापयैपश्यन् ५ ॥ १५ ॥

सूर्यो नः पञ्च सौर्यचक्षुः सूर्यो गायत्री ।

अ. ८ अ. ८

१५८ सूर्यो नो दिवस्पर्शतवातो अन्तरिक्षात् । अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः १ ज्योषा-
सवितर्यस्यते हरः शतं सर्वा अहति । प्राहि नो द्युतः पतन्त्याः २ चक्षुर्नो देवः सवि-
ता चक्षुर्नो उत पर्वतः । चक्षुर्धृता दधातु नः ३ चक्षुर्नो घोहि चक्षुर्वे चक्षुर्वै ल्यत नू-
भ्यः । संचेदं विच पश्येम ४ ससंदर्शं वा वृषं प्रति पश्येम सूर्य । विपश्येम नू च-
क्षसः ५ ॥ १६ ॥

उदसौ पद् द्याची पौलोमी द्याची पौलोम्यनुष्टुप् ।

१५९ उदसौ सूर्यो अगाददयं मां मको भगः । अहं तद्विद्वलापतिं मुभ्यं साक्षि-
विपासहिः १ अहं केतुरहं मर्धाह मूग्धा विवाचनी । ममेदनु कतुं पतिः सेहानाया उपा-
चरेत् २ ममं पूजाः शं चूहणोऽथामेदुहिता चिराद् । उताहमस्मि संजयादत्यैमि

॥६७१॥

श्लोकउत्तमः ३ येनेन्द्रोहविषाकूल्यभंवद्वयुक्तमः । इदंतदक्रिदेवाअसंपुलाकि-
 लाभुवम् ४ असपुलासंपुलाधीजयन्त्यभिभूवरी । आवृक्षमुन्यासांवचोरिाथो
 अर्थ्यपतामिव ५ समजैपमिमाअहंसपतीरभिभूवरी । यथाहमस्यवीरस्यवि-
 राजनिजनंस्यच ॥ ६ ॥ १७ ॥

तीव्रस्य पञ्च पूरणो वैश्यामिष इन्द्रखिष्टम् ।

१६० तीव्रस्याभिवंयसोअस्यपाहिस्वर्वरथाविहरीइहमुंश्च । इन्द्रमात्यायजं-
 मानासोअन्येनिरिम्नुभ्यमिमेसुतासः १ तुभ्यंसुतास्तुभ्यमसोत्वांसस्त्वां-
 गिरःश्वाद्याआह्वयन्ति । इन्द्रेदमुद्यस्ववनंजुषाणोविश्वस्यद्विद्वाइहपाहिसोमम् २
 यउशतामनसासोममस्मैसर्वहृदादेवकामःसुनोति । नगाइन्द्रस्तस्यपरांद्वाति
 मशस्तमिञ्चारुमस्मैकृणोति ३ अनुस्पष्टोभवत्येषोअस्ययोअंसैरेवाज्ञसुनोति

सोमम् । निरुत्तौमुषदातंदयातिबहुद्धिषोहन्यनानुद्धिष्टः ४ अथायन्तीगुण्य-
 न्तीवाजयन्तोहवामहेत्वोपगन्तवाः । आभूयन्तस्तेसुमनौनवायांयपमिन्द्रत्वा-
 शुनहुवेम ५ ॥ १८ ॥

मुष्मिन्त्वा ५ अथ यक्ष्मताशनः प्राजापयो राजयक्ष्मसं विष्टम् । अत्तानुष्टम् ।

१६१ मुष्मिन्त्वाहविषाजीवनायकमज्ञातयक्ष्मादतरांजयक्ष्मात् । प्राहिं-
 ज्प्रग्राहयद्वित्तदन्तस्याइन्द्राग्नीप्रममुक्तेनम् १ यदिक्षितायुर्दिवापरैतोयदि
 मृत्योरन्तिकर्नात्एव । तमाहंराभिनिऋतेरुपस्थादस्पाध्वमेनंज्ञातशारदाय २
 सहधाक्षेणंज्ञातशारदेनज्ञातायुंघ्राहविषाहाध्वमेनम् । ज्ञातंययुमंशारदेनयातीन्द्रो
 विश्वस्यदुरितस्यपारम् ३ शतंजीविशरदोवधमानःशतहंसन्ताञ्जुतमुवसन्ता-

न । श्रुतिमन्द्वाप्यसिञ्चिताबृहस्पतिः श्रुतायुगहृविपुसंपुनर्दुः ४ आह्रांषुत्वाविदं
त्वापुनरागाः पुनर्नव । सर्वान्हुसर्वेतेचक्षुःसर्वमायुश्चते ऽविदम् ५ ॥ १९ ॥

ब्रह्मणा. पद्मसोह आहो गर्भसंस्त्रावे प्रायश्चित्तमष्टनुष्ट ।

१६२ ब्रह्मणापिः सैविदानोरक्षोहावाघतामितः । अर्मावायस्तेगर्भदुर्णामायो-
निमाशये १ यस्तेगर्भमर्मावादुर्णामायोनिमाशये । अभिष्टब्रह्मणासहनिष्क्रया-
दमनीनशात् २ यस्तेहन्तिपुतयन्तनिपुत्सुनयःसरीसुपम् । जातयस्तेजिषांसतित-
मितोनाशयामसि ३ यस्तंऊरुविहरंत्यन्तरादनपुंतीशये । योनिषोअन्तरारेहि
तमितोनाशयामसि ४ यस्त्वाभ्रातापतिर्भत्वाजारोभत्वानिपद्यते । प्रजाय
स्तेजिषांसतितमितोनाशयामसि ५ यस्त्वास्वप्नेनतमसामोहयित्वा निपद्यते ।
प्रजायस्तेजिषांसतितमितोनाशयामसि ६ ॥ २० ॥

असीभ्यां षड्वृदा काश्यपो यस्मिन्ननुष्टुप् ।

१ ६ ३ अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यां कर्णाभ्यां छुबुंकादावा । यक्ष्मंशीषुंथं मुस्तिष्कां-
जिह्वाया विवृहामि ते १ ग्रीवाभ्यस्तत्रुष्णिहाभ्यः कोकसाभ्यो अनवयात् । य-
क्ष्मदोषुण्यं १ मंसाभ्यां त्राहुभ्यां विवृहामि ते २ आन्त्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो वनिष्ठोर्ह-
दयादधि । यक्ष्मंमतं त्वाभ्यां यकः श्राशिभ्यो विवृहामि ते ३ ऊरुभ्यां ते अष्टीवि-
द्रयापां ण्य्यां प्रपदाभ्याम् । यक्ष्मं श्रोणिभ्यां भासां दाङ्गसां विवृहामि ते ४
मेहनादनं करणोष्ठो मंभ्यस्ते नखेभ्यः । यक्ष्मं सर्वं समादात्मनस्तस्मिदं विवृहामि-
ते ५ अन्नं दद्वाहोसो लोसो जातं पथे णि पर्वणि । यक्ष्मं सर्वं समादात्मनस्तस्मिदं
विवृहामि ते ६ ॥ २१ ॥

अपेहि पञ्च दुःस्वप्नप्रपुष्टम् । तृतीया त्रिष्टम् । अन्त्या पाङ्क्तिः ।

१६४ अपेहिमनसस्पृतेऽपक्रामपुरश्चर । पुरोनिर्ऋत्या आचक्ष्व बहुधा जीवन्तो
मनः १ भद्रवैवरवृणते भद्रयुञ्जन्ति दक्षिणम् । भद्रवैवस्य ते चक्षुर्वहुधा जीवन्तो म-
नः २ यदाशान्तिः शासाभिशासोपारिमजामतो यत्स्वपन्तः । अग्निर्विश्वान्यप-
दुक्तान्य जुष्टान्युर अस्मदधातु ३ यदिन्द्रब्रह्मणस्पृतेऽभिद्रोहं चरामसि । प्रचे-
तान आङ्गिरसो दिवृतां पात्वं हंसः ४ अजैः मायासनाम चाभमानांगसो वयम् ।
जाग्रत्स्वप्नः सैकल्पः प्रापो पांदिमस्तं सक्ञ्छतु यो नो द्वेष्टितमृञ्छतु ५ ॥ २२ ॥

देवाः पञ्च कपोतो नैऋतः कपोतोपहतौ मायश्चितं विभेदेवा त्रिष्टम् ।

१६५ देवाः कपोत इ पितो यदि च्छन्दूतानि ऋत्या इदमाजगाम । तस्मा अर्चाम
कृणवा मुनिवृत्तिं शानो अस्तु द्विपदेशं चतुष्पदे १ शिवः कपोत इ पितो नो अस्वना-

गादेवाःशकुनोगृहेषु । आनिहिविप्रोजुपतांहविर्नःपरिहृतिःपुक्षिणीनोवृणक्तु २
 हृतिःपुक्षिणीनदंभात्पुस्मानाद्भ्यांपुदंकुणुतेअग्निधाने । शंनोगोभयंश्वपुरुषेभ्य-
 श्वास्तुमानोहिंसीदिहदेवाःकपोतः ३ यदुलूकोवदतिमोघमेतद्यत्कपोतःपुदमुग्रौ
 कपोति । यस्यदूतःपरिहतएषएतत्तस्मैयुमायुनमोअस्तुमृत्यवे ४ ऋचाकपोतं
 नुदत्प्रणोदमिदंमदन्तःपरिगानंयध्वम् । संयोपयन्तोदुस्तिनिविधाहित्वानऊ-
 जंप्रपत्तात्पतिष्ठः ५ ॥ २३ ॥

ऋषयं पथ ऋषयो वैराजः याकरो वा सपत्न्यनुष्टुप् । अन्या महापाङ्क्तिः ।

१६६ ऋषभंमांसमानानांसपत्नानांविद्यासहिम् । हन्तारंदात्रंणांकिधिविरा-
 जंगोपतिगवाम् १ अहमस्मि सपत्नहेन्द्रइवारिष्टोअक्षतः । अयःसपत्नामिपुदो-
 रिमेसर्वेअभिष्टिताः २ अत्रैववोऽपिनद्यान्युभेअर्त्वाद्बुज्यया । वाचस्पतेनि

पद्येमान्यधामदधरंवदान् ३ अभिभूरहमागंमंविश्वकर्मणयात्रा । आवशिस्तमा
 वोजतमावोऽहंसमितिददे ४ योगक्षेमवंआदायाहंभूयासमुत्तमआवोमूर्धानमक-
 मीम् । अथस्पदान्मउददतमण्डूकाद्दोदकान्मण्डूकाउदकादिव ५ ॥ २४ ॥

तुभ्येदं चतुष्कं विश्वाभिन्नजमदधी इन्द्रो जगती । उपान्याया लिङ्गोक्तदेवता ।

१६७ तुभ्येदमिन्द्रपरिच्यतेमधुत्वंसुतस्यकलशास्यराजसि । त्वरधिंपुरु-
 वीरामुनस्कृधित्वंतपःपरितथाजयःस्वः १ स्वर्जितंमहिमन्दानमन्वसोहवाम-
 हेपरिञ्जकंतुताउपं । इमंनोयुजामिहवोध्यागंहिस्पृथोजयन्तंमघवानमीमहे २
 सोमस्यराज्ञोवरुणस्यधमणिवृहस्पतेरनुयत्याउशमणि । तवाहमयमंघवन्नपं-
 स्तुतौधातुर्विधातःकलशाअभक्षयम् ३ पसंतोभक्षमंकरंचरावपुस्तोमंचेसंप्रथ-
 मःसरिरुन्मूर्जे । सुतेसातेनयद्यागंमवांप्रतिविश्वामिन्नजमदग्रीदमे ४ ॥ २५ ॥

वातस्य चतुष्कमनिधो वातापनो वायुश्चिष्टम् ।

१६८ वातं स्युनमंहिमामूरं यस्य रुज्जातिस्तनयत्रस्य घोषः । दिवि स्युपायान्यरु-
णानिकृण्वन्तोऽपि तेषु धियव्यारेणुमस्यन् १ संप्रेरते अनुवातस्य विष्टाएनेगच्छन्ति-
समन्तयोपाः । ताभिः सयुक्सरथं देवइयते इत्यविश्वस्य भुवनस्य राजा २ अन्त-
रिक्षेणुधिभिरयमानो निविशते कतमच्चनाहं । अषांसखाप्रथमजाऋतावाकं
स्विज्जातः कुत आबभूव ३ आत्मा देवानां भुवनस्य गर्भो यथावृशं चरति देवएवः ।
यो पाइदं स्य शण्डिरे नरूपंतस्मै वाताय हविषा विषेम ४ ॥ २६ ॥

मयो भूक्षतुक्कं यमरः काशीवतो गावस्त्रिष्टुप् ।

१६९ मयो भूर्वातो अभिवातसाज्जैस्वतीरोपथिरारिशन्ताम् । धीवस्वती-
र्जीवधन्त्याः पिवत्त्ववसायं पृद्धतैरुद्रमृळ १ याः सरूपा विरूपा एकं रूपायासां मदि-

रिष्यानामानिवेदं । याअङ्गिरसस्तपसिहवक्रुस्ताभ्यःपर्जन्यमहिशाम्यच्छ २
 याद्वेषुतन्वं १ मैरयन्तयासांसोमोविभारूपाणिवेदं । ताअरमभ्यंपर्यसापिनवं-
 मानाःप्रजायतीरिन्द्रगोष्ठेरिराहि ३ प्रजापतीर्महामेतराणोविश्वदेवैःपितृभिःसं-
 विदानः । शिवाःसतीरुपनोगोष्ठमाकस्तासांव्यंप्रजयासंसंदेम ४ ॥ २७ ॥

विभ्राद्गुक्कं विभ्रादसौर्यः सूर्यो जगती । अन्त्याऽऽस्तारपङ्क्तिः

१७० विभ्राद्बृहदिपंवनसोभ्यंमध्यायुर्दधद्यज्ञपताविविहृतम् । वातंजतोयो
 अंशिरक्षतित्मनांप्रजाःपुंषेषपुरुधाविरांजति १ विभ्राद्बृहत्सुभंतवाजसातंमं
 धमान्दिवेषुरूपंस्तपमर्षितम् । अमित्रहावंत्रहादंस्यहन्तंमुज्योतिर्जज्ञेअसुरहा
 सपत्नहा २ इदंश्रेष्ठंज्योतिर्पांज्योतिरुत्तमंविश्वजिह्वंनजिदुंज्यतेवृहत् । विश्व-
 भ्राद्भ्राजोमहिसूर्यादृशउरुपंप्रथेसहओजोअच्युतम् ३ विभ्राज्ज्योतिर्पास्व-

१ रगञ्छेरोचनदिवः । येनेमाविश्वभुवं नान्याभूताविश्वकर्मणा विश्वेद्व्याव-
ता १ ॥ २८ ॥

त्वं त्वं चतुष्कापेदो भार्गव इन्द्रो गायधो ।

१ ७१ त्वं त्यमिदितोरथामिन्द्रप्रावः सुतावतः । अदृणोः सोमिनो हवम् १ त्वं-
मलस्यदोषतः शिरोऽवत्चुचोषरः । अगञ्छः सोमिनो गृहम् २ त्वं त्यमिन्द्रमत्य-
मास्वबुधार्थे न्यम् । मुहुः श्रधामनुस्वये ३ त्वं त्यमिन्द्रसूयेपुश्चासन्तं पुरस्कृधि ।
देवानां चित्तिरोवशम् १ ॥ २९ ॥

आ याहि चतुष्कं संवत् उपा द्विपदा विराद् ।

१ ७२ आयाहि वनं सासहगावः सचन्तवती निषदूषभिः १ आयाहि वस्व्या-

धियामं हिंष्टो जात्यन्मखःसुदानुभिः २ पितृभतेन तन्तुमित्सुदानवः प्रतिदध्मोय-
जामसि ३ उपाअपस्वस्तुस्तमःसंवर्तयतिवर्तनिंसुजातता ४ ॥ ३० ॥

आ त्या पदध्रुवो राक्षः स्तुतिरनुष्टुप् ।

१७३ आत्वाहार्यमन्तरधिध्रुवस्तिष्ठाविंचाचालिः । विशंस्त्वासवावाञ्छन्तु
मात्वद्राष्टमधिभ्रशत् १ इहैवैधिमपच्योष्ठाःपर्वतइवाविंचाचालिः । इन्द्रइवेह-
ध्रुवस्तिष्ठहराष्टमधारय २ इममिन्द्रोअदीधरह्रुवंध्रुवेणंहविषां । तस्मैसोमो
अधिब्रवचस्माउन्नह्यणस्पतिः ३ ध्रुवाद्यौध्रुवापृथिवीध्रुवासःपर्वताइमे । ध्रुवंवि-
श्वमिदंजगद्ध्रुवोराजाविशामुयम् ४ ध्रुवंतराजावरुणोध्रुवंदेवोबृहस्पतिः । ध्रुवं
तइन्द्रश्चामिश्वराष्टधारयतांध्रुवम् ५ ध्रुवंध्रुवेणंहविष्याभिसोममृशामसि । अथो
तइन्द्रःकेवलीविशोबलिहृतस्करत् ६ ॥ ३१ ॥

अभीवर्तेन पञ्चाभीवर्तो राक्षः स्तुतिरनुष्टुप् ।

१७४ अभीवर्तेनहविष्यायेनेन्द्रोअभिवावृते । तेनास्मान्ब्रह्मणस्पते ऽभिरा-
प्रायवर्तय १ अभिशृत्पसपत्नानभिषानोअरातयः । अभिपूतन्यन्तंतिष्टाभियो
नद्रस्पतिं २ अभित्वादेवःसंवित्ताभिसोमोअवीवृत्तत् । अभित्वाविधाभूता-
न्यभीवृतापथासंसि ३ येनेन्द्रोहविषाकृत्पभंवद्भ्युन्युत्तमः । इदंतद्रोक्रेदेवाअ-
सपत्नःकिल्भुवम् ४ असपत्नःसपत्नहाभिराष्ट्रोविषासुहिः । यथाहमेवांभूता-
नांविराजानिजनंस्यच ५ ॥ ३२ ॥

प वश्रतुष्कमूर्ध्नावावृदिश्रावाणो गायत्री ।

१७५ पर्वोआवाणःसवित्तादेवःसुवतुषमणा । धर्युयंजयध्वंसुनत १ श्रावा-
णोअपद्भुजुनामपसेवतदुमतिम् । उज्ञाःकर्तेनभेषुजम् २ श्रावाणउपरैत्वाम-

हियन्तेसुजोगसः । वृष्णेदधंतोवृष्णयम् ३ प्रावाणःसवितानुवोदेवःसुवतुधम-
णा । यजमानायसुन्वते ४ ॥ ३३ ॥

प सूनवथतुष्कं सनुताभर्वाभिरगुष्टुप् । आधाया ऋभवः । उपाधा गायत्री ।

१७६ प्रसनवक्रभूणांवृहन्नवन्तवजनां । क्षामायेविश्वधायसोऽभन्वेनुंनमा-
तरम् १ प्रदेवंदेव्याधिषाभरताजातयेदसम् । हव्यानोवक्षवानुषक् २ अयमुप्य
प्रदेव्युहोतायज्ञायनीयते । रथोनयोरभीवतोषुर्णिवश्चेतस्मना ३ अयमग्नि-
रुप्यत्यमुमतादिव जन्मनः । सहस्रश्चित्सहोयान्देवोज्जिवात्तवेकतः ४ ॥ ३४ ॥

पतङ्गं त्वं पतङ्गः माजापसो मायाभेदस्त्रिष्टुप् । आधा जगती ।

१७७ पतङ्गमुक्तमसुरस्यमाययाहृदापश्यन्तिमनसाविषुश्चितः । समुद्रेअन्तः
कवयोविचक्षन्मसीचिनांपुदसिच्छन्तिवेवसः १ पतङ्गोवाचुंमनसाविभर्तितानि-

न्युवाँ ऽयद्गर्भं अन्तः । तांद्योतमानां स्वयंमनीषामृतस्यंपुद्रेकवयोनिपान्ति २
 अपरशंगोपामनिपद्यमानमाचुपरांचपुथिभिश्चरन्तम् । ससुधीचीःसविपुंचीर्व-
 सान्आर्चरीवतिभिर्वनैव्यन्तः ३ ॥ ३५ ॥

त्वम् पु वृचपरिष्टोपेक्षाक्षरं त्रिष्टुप् ।

१७८ त्वमपुवाजिनैद्वजंतं सहावांनंतरुतांरथानाम् । अरिष्टोमिंपृतनाजं-
 माजंस्वस्तयेताक्षरंमिहाहुंवेम १ इन्द्रस्येवरातिमाजोहृवानाःस्वस्तयेनावांमिवा-
 र्हेम । उर्वीनपृथ्वीवहृल्लेगभरिमावामेतांमापरैतौरिषाम २ सद्यश्चिद्यःशवंसा-
 पथंकर्पाःसूपैद्वज्योतिंप्रापस्ततानं । सहस्रसाःशंतुसाअंस्यरंहिर्नस्मांवरन्तेयु-
 वतिंनशर्याम् ३ ॥ ३६ ॥

उचिष्टत वृधमिन्द्रास्त्रिष्टुप् आद्यायाः धिधिवरोमीनरः । मध्यायाः मतर्दनः काशिराजः ।

अन्त्यायाः वसुमना रीदिदधः । आद्यात्रुष्टुप् ।

१७९ उचिष्टतावंपश्यतेन्द्रस्यभागमृत्विधम् । यदिश्नातोजूहोतनयद्यश्नातो
मसत्तनं १ श्रातंहविवरोविधन्द्रप्रयाहिजगामनरोअध्वनोविमंध्यम् । परित्वासते
निधिभिःसखायःकुलुपानवाजपतिंचरन्तम् २ श्रातंमन्यऊर्ध्वनिश्नातमधौसु-
श्रातंमन्येतद्वतनवीयः । माध्मंदिनस्यसतवंनस्यदधःपिवेन्द्रवस्त्रिन्पुरुकज्जु-
षाणः ३ ॥ ३७ ॥

म ससाहिपे वृचं जय ऐन्द्र इन्द्रास्त्रिष्टुप् ।

१८० प्रसंसाहिपेपुरुहूतशत्रूज्येष्ठस्तेजुज्जमंहरातिरस्तु । इन्द्राभंरदक्षिणेना
वसूनिपतिःसिन्धूनामसिरेवतीनाम् १ मृगानभौसःकुचुरोगिरिष्ठाःपरावतआर्ज-

गन्धपरस्थाः । सकंसंशायपुविमिन्द्रतिगमांविशान्नानाह्निविमृधोनुदस्व २ इन्द्रं
क्षत्रमाभिवाममोजोऽजायथावृषभचर्षणीनाम् । अपानुदोजनंममिब्रयन्तमूर्त
द्वेभ्योऽशकणोरुलोकम् ३ ॥ ३८ ॥

प्रथश्च वृचं विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् आथायाः प्रयो वासिष्टुः ।

पथ्यायाः सप्रयो भारद्वाजः । अन्याया वर्मः सौर्यः ।

१८१ प्रथश्चयस्यत्प्रथश्चनामानुषुभस्यहविषोहविषत् । धातुर्द्यतानात्सवि-
तुश्चविष्णोरथतरमाजंभारावसिष्टः १ अविन्दन्तेअतिहितंयदासीद्युज्ञस्यधामंपर-
मंगुहायत् । धातुर्द्यतानात्सवितुश्चविष्णोर्भरद्वाजोवृहदाचक्रेअग्नेः २ तैऽविन्द-
न्मनंसादीष्यानायजुःकनं प्रथमं देवयानम् । धातुर्द्यतानात्सवितुश्चविष्णोरिासु-
याद्भरन्धुममेते ३ ॥ ३९ ॥

बृहस्पतिस्त्विचं श्रुपूर्वां बार्हस्पत्यो बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।

१८२ बृहस्पतिर्नयतदुर्गाहातिरःपुनर्नपदघशंसायमन्मं । क्षिपदशंस्तिमपदं
मूर्तिह्रथाकर्जजमानायशंयोः १ नराशंसो नोऽवतुप्रयाजेशंनोऽस्त्वनुयाजो
हवेषु । क्षिपदशंस्तिमपदंमूर्तिह्रथाकर्दयजमानायशंयोः २ तपुर्मूर्धतिपत्तुर-
क्षसोयत्रह्रद्विषुःशरवेहन्तवाडं । क्षिपदशंस्तिमपदंमूर्तिह्रथाकर्दयजमानाय
शंयोः ३ ॥ ४० ॥

अपश्यं प्रजावाग्भ्राजापसोन्वृचं यजमानपद्बीहोत्राश्रियास्त्रिष्टुप् ।

१८३ अपश्यंत्वामनसाचोकिंतानुंतपसो जातंतपसोविभूतम् । इहंप्रजामिह
रुपिराणःप्रजायस्वप्रजयापुत्रकाम १ अपश्यंत्वामनसादीध्यानांस्वार्थातनूक्-
त्येनापमानाम् । उपमामुच्चायुवतिर्वभूयाःप्रजायस्वप्रजयापुत्रकामे २ अहंग-

भ्रमदधामोपधीवृहद्विश्वेषुभुवनेवृन्तः । अहंप्रजाअजनयंपृथिव्यामहंजनिभ्यो
अपरीपुत्रान् ३ ॥ ४१ ॥

विष्णुस्त्वं त्वष्टा गर्भकर्ता विष्णुर्वा प्राजापद्यो गर्भाधिधीर्ब्रह्मोक्तेदेवता अनुष्टुप् ।

१८४ विष्णुर्वाग्निं कल्पयत्तत्त्वष्टारूपानि पिशतु । आसिञ्चत्प्रजापतिर्धाता
गर्भदधातुते १ गर्भधेहिसिनीवाल्लिगर्भधेहिसरस्वति । गर्भतेअश्विनौद्विवावा
धनांपुंकरस्रजा २ हिरण्ययीअरणीयनिर्मन्थतोअश्विना । तंतेगर्भहवामहे-
दशमेमासिसूतवे ३ ॥ ४२ ॥

गहि त्वं सत्यधृतिर्वाहाणसदितिः स्वस्वपनं गायत्री ।

१८५ महिर्वाणामवोऽस्तुद्युक्षंमित्रस्यार्थुभ्याः । दसाधपूर्वरुणस्य १ नृहिते-

याम्माचननाब्धसुवारणेषु । ईशैरिपुषदांसः २ यस्मैपूजासोअदितेःपजीव-
सिमर्त्याप । ज्योतिर्यच्छुन्यजस्रम् ३ ॥ ४३ ॥

वातसृचमुखो वातायनो वायुर्गायत्री ।

१८६ वातआवातुभेद्रजंशंभुमयोभुनोद्दे । प्रणार्थुषितारिपत् १
उतप्रातपितसिनउतभ्रातोतनःसखा । सनोजीवातवेकधि २ यद्रुवाततेगु-
हेऽमृतस्यनिधिहितः । ततो नोदेहिजिवसे ३ ॥ ४४ ॥

प्राप्तये पक्षाप्रेयो यत्सोपिर्गायत्री ।

१८७ प्राप्तयेवाचमीरयवृषभायाक्षितीनाम् । सनःपर्पदतिद्विषः १ यःपर-
स्याःपरावतीस्तिरोधन्वातिरोचते । सनःपर्पदतिद्विषः २ योरक्षांसिनिज्वीति
वृषांशुक्रेणशोचिषा । सनःपर्पदतिद्विषः ३ योविश्वामिषिपश्यतिभुवंनासंच-

परयति । सनःपर्युदतिद्विदः ४ योअस्यपारेजसःशुक्रोअग्निरजायत । सनः
पर्युदतिद्विदः ५ ॥ ४५ ॥

प्र नूनं वृषं द्येन आश्रयोप्रनक्तिवेदा गायत्री ।

१८८ प्रनूनंजातवेदसुमश्वेदिनातयाजिनम् । इदंनोवृहिसदे १ अस्यप
जातवेदसोविप्रवारस्यमोह्यदः । मूर्होभिषयमिन्नुष्टतिम् २ यारुचोजातवेदसो
देवुभ्राह्मव्यवाहनीः । ताभिर्नोप्यज्ञमिन्चतु ३ ॥ ४६ ॥

आयं गौस्वचं साश्रयात्री साश्रयात्री सूर्यो वा गायत्री ।

१८९ आयंगोःपाश्रिरकःसुिदसंदन्मातरपरः । पितरंचप्रयन्स्वः १ अन्तश्र-
सतिरोचुनास्यप्राणादपानती । व्यंथ्यन्महिषोदिवम् २ त्रिंशद्धामविराजति
यावपत्तद्गायधीयते । प्रतिवस्तोरहद्गभिः ३ ॥ ४७ ॥

ऋतं वृचपयमर्षणिं माधुच्छदसो भाववृचमनुष्टुप् ।

११० ऋतंचसुभयंचाभीच्छाचपुसोऽयं जायत । ततोरात्र्यं जायतततः समुद्रो
अण्वः १ समुद्रादण्ववायं धिमंवत्सरोअं जायत । अहोरात्राणि विवधुद्विध्वंस्य
मिपृतेवृथी २ सूर्याचन्द्रमसौ धातायथापूर्वमकल्पयत् । दिवं चपृथिवीचान्त-
रिक्षमथोस्वः ३ ॥ ४८ ॥

संसं चतुष्कं संवत्सराः संज्ञानमनुष्टुप् । अथापा आधिः । त्रयान्त्या त्रिष्टुप् ।

१११ संसुमिद्युवसेवृषन्नोविश्वान्युयथा । इळरुपुवेसमिधससेसुनोवसुन्या
भर १ संगच्छ्वंसंवदध्वंसोमनीसिजानसाम् । देवाभगयथापूर्वसं जानानाउ-
पासते २ समानोमन्त्रःसमितिःसमानोसमानंमन्त्रःसहचित्तमेवाम् । समानं

मन्त्रमभिमन्त्रयेवःसमानेनवोहृविषाजुहोमि ३ समानिविभक्तितःसमाना
 हृदयानिवः । समानमस्तुवोमनोयथावुःसुसहासति ४ ॥ ४१ ॥ हरिः ॐम् इति
 शाकलर्कसंहितायामष्टमाष्टकप्रथमोध्यायः ॥ ८ ॥ इत्यष्टाष्टकसमाप्तम् ॥ ८ ॥ हरिः ॐम्

इति दशमे मण्डले द्वादशोनुवाकः ॥ १० ॥ १२ ॥

इति दशमं मण्डलं समाप्तम् ॥ १० ॥ हरि ॐम्

॥ इति शाकलर्कसंहिता समाप्ता ॥

॥ श्रीः ॥

॥ अथ परिशिष्टानि ॥

द्वितीयाष्टकस्य पञ्चमाध्यायस्य षोडशवर्गानन्तरं मा विभेरित्यादि परिशिष्टम् ।

हरिः ॐम् माविभेर्नमरित्यसिपरित्यापाभिसर्वतः । धनेनहन्मिवश्विक्रमहिंद-
ण्डनापंतम् १ आदित्यरथवेगनविष्णुबाहुबलेनच । गरुडपक्षनिपातेनभूमिगच्छ-
महायथाः २ गरुडस्यजातमात्रेणत्रयो लोकाःप्रकल्पिताः । प्रकल्पितामहीसर्वा-
सशैलवनकानना ३ गगनंतटंचन्द्रार्कज्योतिर्षेनप्रकाशते । देवताभयभीताश्व-
मारुतेनश्लयाथतिमारुतेनश्लवापत्योनमः ४ भोसर्पभद्रमुद्रतेदूरंगच्छमहाय-
थाः । जनमेजयस्ययज्ञातिआस्तीकवचुनंरमर ५ आस्तीकवचुनंश्रुत्वायुःस-

पाननिवर्तते । इतथाभिद्यतेमाधिंशिभावक्षुफलंयथा ६ नमदायैनमःप्रातर्नर्म-
 दधिगमोतिशि । नमोस्तुनमदतुभ्यंशाहिमांविपुसपैतः ७ योजंरकारुणाजा-
 तोज्जरकन्यांमहायंशाः । तस्यसर्पापिभद्रंतेदुरंगच्छसुहायंशाः ८ ॥

अप्रमाथ्यापस्य द्वादशवर्णानन्तरं भद्रमिशादि परिशिष्टम् ।

भद्रं वददक्षिणतो भद्रमुत्तरतो वद । भद्रं पुरस्तान्नो वद भद्रं पश्चात्कपिञ्जल १
 भद्रं वदपुत्रभद्रं वदगृहेषु च । भद्रं मुस्माकं नो वद भद्रं नो अभयं वद २ भद्रं मुखस्ता-
 न्नो वद भद्रं मुपरिष्ठान्नो वद । भद्रं भद्रं न आवद भद्रं नः सर्वतो वद ३ असृपलः पुरस्ता-
 न्नः शिवं दक्षिणतस्कृषि । अभयं सततं पश्चाद्भद्रमुत्तरतो गृहे ४ यौवनानिमहयसि
 जिःसुपांमिवदुन्दिभिः । शकुन्तकप्रदक्षिणं ज्ञातपत्राभिन्नो वद ५ आवदुस्त्वं शोक

नेभद्रमावदत्तवर्णामासीनःसुमतिं चिकिच्छिनः । यदुत्पत्तन्वदंसिकर्करिषीथाबृहद-
देमविदुषसुवीराः ६ ॥

चतुर्थाष्टकस्य द्वितीयाध्यायस्य पञ्चविंशत्यर्गान्तमरं जागर्षीत्यादि परिशिष्टम् ।

जागर्षीत्वंभुवनेजातवेदोजागर्षियन्नयजतेह्रविधमान् । इदंह्रविःश्रद्धयानोजु-
होमितेनपाभिगुह्यंनामगोनाम् १ ॥

तृतीयाध्यायस्य तृतीयाध्यायान्ते सूक्तान्त इत्यदि परिशिष्टम् ।

सुरान्तेतृणान्पुमावुरप्येवोदुकेषिवा । यस्त्वृणोरभ्ययन्तवधीतंस्तणानिभव-
तेभव । यार्षीकूपतडागानांसमुद्रैगच्छुस्वाहा १ ॥

सप्तमध्यायान्तमरं स्वस्तीत्यादि परिशिष्टम् ।

स्वस्त्यर्पन्ताश्च्युमरिष्टनेमिंमहद्भूतवायुसंदेवतानाम् । असुरघामिन्द्रंसखंस-

मत्तुवृहद्यज्ञो नार्थमिना कंहे म १ अहोमुचं माद्भिरसंगयंच स्वस्त्यात्रेयं मनसा च-
ताक्षुषम् । प्रपतपाणिः शारुणंप्रपद्ये स्वस्तिसंबाधे व्यभयं नो असतु २ ॥

धनुषाभ्यापस्यै रोनधिवर्गानन्तरं वर्षन्वित्यादि परिशेषम् ।

वर्षन्तुते विभावरिद्वयो अभस्यत्विद्युतः । रोहन्तु सर्ववीजान्यवद्वह्नाद्विषो
जहि १ ॥

धनुष्यवर्गानन्तरं गिरण्यवर्णमित्यादि परिशेषम् ।

हिरण्यवर्णो हिरणिसूवर्णरजतस्रंजात् । चन्द्राहिरण्यमर्षालक्ष्मीजातवेदो म-
आवंह १ तां मुआवंह जातवेदो लक्ष्मीमनंपगाभिमर्षम् । वस्याहिरण्यं विन्देयं
गामभ्यं परुतानुदम् २ अभ्युपवारं यमथ्याहस्तिनादप्रमोदिनीम् । त्रियं देवो मुपं-
ह्युश्रीमांश्चीजुपताम् ३ कामोस्मिताहिरण्यप्रकासाम् द्रष्टुं च लंतीतनांतपुयं-

ताम् । पृथ्विपुत्रांपृथ्वणोतामिहोपह्वयेश्रियम् १ चन्द्रांप्रभासांपृथ्वीवल्-
 न्तोश्रियंलोकेदेवजुष्टामुदराम् । तांपृथ्वीनामोदरंणंप्रपंचेऽलक्ष्मीभेनश्वतां-
 त्वावृणे ५ ॥ १ आदित्यवर्णोत्पत्सोधिंजातोवनरुपतिस्तववृक्षोथकिल्वः । तस्य
 फलानितपुसानुदन्तुममान्तराथाश्ववाह्याअलक्ष्मीः ६ उर्वतुमादेवसखःकीर्ति-
 श्रमणिनासुह । मादभैतेसुराष्टिस्मिन्कीर्तिमृद्धिददानुमे ७ क्षुतिपासामंला
 ज्येष्ठामलक्ष्मीनांशायान्पदम् । अर्भुतिमसंमृद्धिचसवा^{नि}णुदमेगाहात् ८ गन्ध-
 हारंदुराथर्षानित्यपुष्टांकरिपिर्णाम् । इश्वरीसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियंम् ९
 मनंसुःकामुमाकृतंवाचःसत्यमंशमिहि । पृथ्वीनांरुपंमन्नस्यमयिश्चैःश्रयसांय-
 शः १० ॥ २ ॥ कर्दमेनप्रजाभूतामपिसंभवकर्दमा । श्रियंवास्यमंकुलेमात-
 रंपृथ्वीमालिनीम् ११ आपुःसृजन्तुकिरायानिचिकीतवसमेगृहे । निचंदेर्षामा-

तरंश्रियंवासयमेकुले १२ आर्द्रौपुष्करिणीपुष्टिपुङ्गुलौपद्ममालिनीम् । चन्द्रा-
 हिरण्मयीलक्ष्मीजातवेदोमआवह १३ आर्द्रयुःकरिणियुष्टिसुवर्णीहेममालि-
 नीम् । सूर्यहिरण्मयीलक्ष्मीजातवेदोमआवह १४ तांमआवजातवेदोलक्ष्मी-
 मनपगामिनीम् । यस्यांहिरण्यप्रभतंगावोदास्योश्वान्वियुष्टपुष्टपानहम् १५
 ॥ ३ ॥ यःशुचिःप्रयतोभूत्वाजुहुयादाज्यमन्वहम् । सक्तपद्मदंष्ट्राचं चश्रोकामःस-
 ततजपेत् १६ पद्माननेपद्मानिपद्मपत्रेपद्मप्रियेपद्मदलायताक्षि । विश्वप्रियेवि-
 श्वमनोनुकलेत्त्वादापद्मंमयिसंक्षिप्तस्य १७ पद्माननेपद्मऊरुपद्माक्षीपद्मसंभ-
 वे । तन्मंभजसिंपद्माक्षियेनसौख्यंलभाम्यहम् १८ अश्वदायीगोदायीयुनदा-
 यिमहाधने । धर्ममेजुपतादेविसर्वकामांश्चदेहिमे १९ पुत्रपौत्रधनंयान्यंहस्त्य-
 श्वादिगवेषम् । प्रजानांभवसीमाताआयुःमन्तंकरेतुमे २० धर्ममप्रिधनंवा-

युर्वनस्र्थोधनंवसुः । धनमिन्द्रोबृहस्पतिर्वरुणधनमस्तमे २१ वैनतेयसोमंवि-
 वसोमंषिवतुवृत्रहा । सोमंधनस्यसोमिनोमर्त्यादातसोमिनः २२ नकोधोनचंमा-
 स्स्यैनलोभोनाभुभामतिः । भवन्तिकृतपुण्यानांभक्तानांश्रिसकंजपेत् २३ सर-
 सिज्जिनिल्येसरोजहस्तेधवलतरांशुकगन्धमाल्यशुभे । भगवतिहृरिवृहभेमनो-
 ज्ञात्रिभुवनभूतिकरीप्रसीदमहाम् २४ विष्णुपुर्वाक्षंमांदेवीमाधवीमाधवप्रिया-
 म् । लक्ष्मींप्रियसखीदेवीनुमान्यच्युतवह्नभाम् २५ महालक्ष्म्यैचंविष्महैविष्णुपु-
 द्यैचंधीमहि । तत्रालक्ष्मीःप्रचोदयात् २६ श्रिवचैस्वमायुष्यमारोग्यमाविधा-
 त्छोभमानंमहीयते । धान्यंधनंपुशुंबृहपुत्रलाभंशतसंवत्सरदीर्घिमायुः २७ ॥

सप्तमाध्यायस्य विंशतितमवर्गानन्तरं चक्षुरित्यादि परिशिष्टम् ।

चक्षुश्श्रोत्रंचामनश्चवाक्चंप्राणापानौदेहइदंशरीरम् । ह्यैप्रत्यश्चावनुलोमौ

विसर्गावृत्तमन्वेदशयन्त्रमुत्समम् १ नखंशृषुश्चिकरौचत्राहजडुचोरुउदरांशि-
 रश्च । रोमाणिमांसंरुधिरस्थिमज्जमेतच्छरीरंजलबुहुदोषमम् । २ भ्रुवौलला-
 ट्चतथाचकणौह्रनूकपोलौह्रुवुकस्तथाच । ओष्ठौचदन्ताश्रुतथैवजिह्वामेतच्छ-
 रीरंमुखरत्नकोशाम् ३ ॥

पञ्चमाष्टकस्य तृतीयाध्यायस्य त्रिंशत्तमोऽध्याय इति परिशिष्टम् ।

शंवंतीःपारयन्त्येतत्पृच्छान्तिवचोयुजा । अभ्यारंतयमाकेतुंयएवेदमित्तिवर्ष-
 न् १ भासाकेतुंपरिस्रुतंभारतीवैद्यवर्धनीः । संजानानामहामातायएवेदमि-
 तिब्रवत् २ इन्द्रस्तंकिंविभंभुभानुनेयंसरस्वतीष् । येनसूर्यमरोचयद्येनेमेरो-
 दसिद्धिभे ३ जुपस्वामिअङ्घ्रिःकाणवंमेध्यातिथिम् । मात्वासोमस्यवबुहत्सुत-
 स्यमधुमचमः ४ त्वमग्नेअङ्घ्रिःशीचंस्वदेवुवीतमः । आश्रीतमश्रीतंमग्निरभि-

पिभिः शान्तिः स्वस्तिमं कुर्वत ५ शान्तः कनिक्वद्देवः पुर्जन्यो अभिवर्षतु । शान्तो-
द्यावापृथिवीदांप्रजाभ्युः शानं एधि द्विपदे शंचतुं पदे ६ ॥

चतुर्थाध्यायस्य द्वाविंशद्वर्णनंतरं स्वप्नेत्यादि परिशिष्टम् ।

स्वप्नः स्वप्नाधिकरणे सर्वनिर्वापया जनम् । आसुर्यमन्यान्स्वापयद्ब्रू १ लं
जाप्रियाद्ब्रह्म १ अजंगरो नामसुर्पः सुर्षिरविपोमहान् । तस्मिन्हिरसुर्पः सुधितस्तेन
त्वास्वापयामसि २ सुर्पः सर्पो अजगरः सुर्षिरविपोमहान् । तस्य सर्पोऽस्मिन्धव-
स्तस्य गाधमंशीमहि ३ काळिको नामसुर्पो नवनांगसहस्रबलः । यमुनद्वदेहं
सोजातोऽयो नारायणवाहनः ४ यदि काळिकं दत्तस्य यादिकाः काळिकाद्रयात् ।
जन्मभूमिसंति कान्तो निर्विषो याति काळिकः ५ आयाहीन्द्रपृथिभिरीळितेभि-
र्धृजामि मनाभागधेयं जुषस्व । तृसां जहूमर्तिळस्येव योपाभागस्तेपैर्तुं प्वसे यो वृपा-

मिय ६ यशस्कं वल्वन्तं प्रभुत्वं तमेवरां जायिषति वैभुव । संकीर्णनागाश्वपतिं-
 नराणां सुमङ्गलार्थं सततं दीर्घमायुः ७ कक्रोटकोनामसुपर्णयो हृष्टीविप्र उच्यते । त-
 स्य सुपर्णस्य पूर्व्वं तस्मै तर्पणमोस्ति ते ८ नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये केचं पृथिवीमनु । ये-
 अन्तरिक्षे यदिवितेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ९ ॥

सप्तमाध्यायस्य चतुर्थवर्गानन्तरमुपेसयादि परिशिष्टम् ।

उग्रहृत्वंदमण्डूकिश्रुपर्मावदतादुरि । मधुपर्हदस्य शूदस्य निगृह्य चतुरः पुरः १

सप्तमाष्टकस्य त्रितीयाध्यायस्याष्टादश वर्गानन्तरं पावमानीरिष्यादि परिशिष्टम् ।

पावमानिः स्वस्य यनीः सुतुया हिषुं तश्रुतः । ऋषिभिः संभृतोरसो द्राक्षुणोष्व-
 मर्तहितम् १ पावमानो दिशन्तु न इमं लोकमर्थो अमुम् । कामान्समं वयन्तु नो दि-
 वीद्वैः समाहिताः २ ये न देवाः पुत्रिन्नो गामानं पुनतु सदा । ते न सहस्रं चरिण पाव-

मान्यः पुनन्तु माम् ३ प्राजापत्यं पवित्रं धातोयासंहिरण्मयम् । तेन ब्रह्मविदो वयं
 पतंत्राहं पुनीमहे ४ इन्द्रः सुनीतीसह मां पुनातु सोमः स्वस्त्यावरुणः समीच्या । यु-
 मोराजा प्रमणाभिः पुनातु माजातवैवामूर्जयन्त्या पुनातु ५ ऋषयस्तु तं पस्तेषुः स-
 वंसर्गिर्जापवः । तपस्स्तपसोऽर्थं तपावमानो ऋचो ब्रवीत् ६ यन्मे गभ्वस्तः
 पापमुग्रं जजायमानस्य च किंचिदन्यत् । जातस्य च यच्चापि च वधीतो मे तत्पावमा-
 नीभिरहंपुनामि ७ मातापित्रोर्धृत्रकृत्वं चोमे यत्स्पावरं जङ्गमं मावुभवं । विश्वं-
 स्यत्प्रहृष्टितं चोमे तत्पावमानोभिरहंपुनामि ८ गोघ्रातस्करत्वात्स्त्रिविधा यच्च-
 किल्विषम् । पापकंच चरणेभ्यस्तत्पावमानोभिरहंपुनामि ९ ब्रह्मवधात्सुराणां-
 नात्स्वर्णस्तेषां हृष्यं किमनमैधुनसंगमात् । गुरोर्वाराधिगमनाच्च तत्पावमानोभि-
 रहंपुनामि १० बालघान्मातृपितृवधाद्दमितस्करत्सववर्णगमनमैधुनसंगमात् ।

पापेभ्यश्चप्रतिग्रहात्सद्यःप्रहरतिसर्वदुष्कृतं तत्पावमानीभिरहंपुनामि ११ कथं-
 विक्रयाद्योनिदोपाद्भक्षाद्भोज्यात्प्रतिग्रहात् । असंभोजनाच्चापिनुशंसं तत्पावमा-
 नीभिरहंपुनामि १२ दुयष्टदुरधीतपाप्यच्चाज्ञानतोक्तम् । अथाजिताश्चासंया-
 ज्यास्तत्पावमानीभिरहंपुनामि १३ अमन्त्रगन्धैकचिद्भूयतेचहुताग्निने । सं-
 वत्सरकृतपापं तत्पावमानीभिरहंपुनामि १४ ऋतस्ययोनयोमृतस्यधामविश्वदि-
 वेभ्यःपुण्यगन्धाः । तान्नापाःप्रवहन्तुपापंशुद्धागच्छामिसुकतामुखोक्तत्पाव-
 मानीभिरहंपुनामि १५ पावमानीःस्वस्थयनीयाभिर्गच्छतिनान्दनम् । पुण्यां-
 श्चभक्षान्भक्षयत्पमृतत्वंचगच्छति १६ पावमानीपितृदेवान्ध्यायेद्यश्चस्वस्वती-
 म् । पितृस्तस्योपवतंतत्क्षिरसिर्मधूदकम् १७ पावमानंपरंब्रह्मशुकंज्योतिःस-
 नान्तनम् । ऋषीस्तस्योपतिष्ठेत्क्षिरसिर्मधूदकम् १८ पावमानंपरंब्रह्मयेपठ-

न्तिमनोपिणः । ससंजन्मभवेद्विप्रोधनादयोवेदपरंगः १९ दशीतिराण्युंचांश्चै-
वप्रायमांनोःशतानिपद् । एतज्जुह्वञ्जपुनमन्त्रंघोरमृत्युभयंहरेत् २० ॥

पञ्चमाध्यायस्याष्टाविंशवर्गानन्तरं यत्रेत्यादि परिशिष्टम् ।

यत्रतत्परमपुंदांविष्णोर्लोकमहोयते । देवैःसुकृतकर्मभिस्तत्रमाममृतकधी-
न्द्रायेन्दोपरिस्त्रव १ यत्रतत्परमार्यभतानामधिपतिम् । भावभावीच्ययोगीश्रतत्र
माममृतकधीन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव २ यत्रलोकस्तनृत्यजाःश्रद्धयातपसाजिताः । ते-
जश्रयत्रवह्मचतत्रमाममृतकधीन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ३ यत्रदेवामहत्मानःसेन्द्रा-
श्रमरुद्राणाः । ब्रह्माच्यशोविष्णुश्रतत्रमाममृतकधीन्द्रायेन्दोपरिस्त्रव ४ यत्रग-
ङ्गाच्यमुनाच्यत्रप्राचीस्त्रवती । यत्रसोमेश्वरदेवस्तत्रमाममृतकधीन्द्रायेन्दो-
परिस्त्रव ॥ ५ ॥

अष्टमाष्टकस्य तृतीयाध्यायस्य षष्ठ्यर्गानन्तरं सितेत्यादि परिशिष्टम् ।

सितासितेस्सृतिपत्रसंगुयेतत्राहुतासोदिवमुत्पन्नन्ति । येषां तन्वं शुचिर्सृजन्ति
धीरास्तेजनसोऽमृतत्वं भजन्ते १ ॥

अष्टाधिशर्गानन्तरमधिवक्त्रेत्यादि परिशिष्टम् ।

अधियथाभवं यर्णिण्डातंसां प्रतुसुव्रंता । तेजस्वीचयंशास्वीचयमैपंत्नीपति-
व्रंता १ जनपुद्गहपुत्राणिमाचदुःखं लभेत्कंचित् । भर्तृतेसोमंपानितयंभवेद्धर्म-
परायणः २ अष्टपुत्राभवंत्वं चसुभगांचपतिव्रंता । भर्तृश्वैवपितुश्रुतुहृदयानन्दि-
नीसंदा ३ इन्द्रस्यपुत्रपुयेन्द्राणांश्रुधिरस्ययुथाश्रिया । शंकरस्ययुथागौरात्तद्गुर-
धिभर्तारि ४ अश्वेधुथानुसूयास्यद्वासिष्ठस्यप्यरुन्वती । कौशिकस्ययुथासती-

धात्वमपि भर्तारि ५ श्रुवैषुषोऽय्यामयिमर्हत्वादाद्दृहस्वतिः । मयापत्यां प्रजावती
संजीवशुभ्रदः शतम् ॥ ६ ॥

अष्टमाष्टकस्य पञ्चमः अध्यायस्य षष्ठोऽध्यायः शतितर्गान्तरमसाविसादि परिशिष्टम् ।

अतौयासनां मरुतुः परंपामुभ्यैति नञोर्जासार्थमाना । तांगूहृततमसाप-
त्रेतेन यथामीषां अन्यो अन्यं न जानात् १ अन्यथा अमित्रा भवताद्रीर्पाणा अहं यद्वय ।
तेषां वो अग्निदग्धानामग्निमूला नानामिन्द्रो हन्तुव रं वरम् ॥ २ ॥

षष्ठाध्यायस्य द्वितीयवर्णान्तं दशभिर्भसादि परिशिष्टम् ।

हृदिभ्रिके स्वितिः सर्वन्ते सुन्वन्त एके सवनेषु सोमान् । शचीर्मदन्त उत वक्षि-
णाभिर्नञि जहायुन्त्यो नरं कर्षताम ॥ १ ॥

सतस्योपापस्य पशुदंशसर्पानम्भरमासवीतादि परेतिलेष्टम् ।

आसांभिर्पापिंशुरजःपितरःप्रायुजामतिः । द्वियःसद्वीसिवृहतीवितिष्ठसुआ-
 न्यंरंतेभूतमः १ यन्तर्थात्नृपक्षसोयक्तासोनयतिनेयं । अशोतिःसन्त्वष्टाडु-
 संतस्तससतर्ताः २ राथीप्रथञ्जननीसुवर्भूतनिवेशनीम् । भद्रांभगवतीकृष्णां
 विभ्रथंजगतीनेशाम् ३ संयंज्ञीनीतपभिर्नोप्रहनक्षत्रमालिनीम् । प्रपञ्चोहं
 जिनान्पथींश्वेदीरमश्रींमंहिभद्रेशरमश्रींमद्योवमः ४ स्तोत्र्यामिप्रयुतोदेवी
 शरण्यांवरुनाप्रथाम् । महस्वसंभितांश्रींजातवेदसंनुनयामुसंमम् ५ आन्त्यु-
 थंमहिंजार्त्तानामृतिभिःसोमपाश्र्येताः । कर्णवेदत्वसंस्तुत्यन्नामरातीयतोनिदंहा-
 तिवन्दः ६ येन्यांश्विप्रथयानिजाम्भ्रणाद्व्यनाहनेम् । अन्विद्यावह्विद्याजाननः
 यशुशालंश्यांजिजेश्या ७ पेभ्रमिर्वणंशुभासंत्पर्वाकृतियिष्यन्तिथेदिजाः । तांसार-

पातेऽर्गाणि न वेद्यसिन्धुर्द्रितात्पुमैः ८ द्रुगोद्युप्रमेधोरसंश्यामोरिपुसंकटे । अ-
 षिंनोरानेपानेचतुर्वग्रहनिवारणोद्दृष्टग्रहनिवारणयज्ञमः ९ द्रुगोद्युप्रमेधुत्वंसं-
 धामंप्रयुनेपंच । मोहापुत्र्याप्रपद्यन्ततेषामअभयंकुर्वतेषामअभयंकुर्वानमः १०
 कृशिनोसर्वभूतानांपृथग्मातित्युनामंच । सामांसमादिशादिवीसर्वतःपरिरक्ष-
 नुसर्वतःपरिरक्षत्येनमः ११ तामग्निवर्णोत्तपसाज्वलन्तीवरोचनीकर्मफले-
 यमुद्राम् । द्रुगोदिवीशारुणमहंप्रपद्येसुतरसितरसेनमः सुतरसितरसेनमः १२
 द्रुगोद्युप्रस्थानेयुगोनेदिवीशभिष्टयं । यद्दमंद्रुगस्तिवंपुण्यरात्रौसुदापठेत् १३
 राग्निभुक्तिकःसुभारोरात्रिवर्भास्त्रहोजोरात्रिस्तवंगायुधम् । रात्रिस्तकंजपेच्चि-
 धंनक्तालेउपपद्यंतं १४ हिमस्यत्वाजरायुणाभालेपरिव्ययामसि । उतहृदो
 हिनांनिषोषिद्वेदातुभेयजम् १५ भीतहृदोहिनेभिषोषिद्वेदातुभेयजम् । अ-

न्तिकामप्रिमंजयहृवीदःशिशुलागमत् १६ अजातपुत्रप्रक्षायीहृदयममंदयते ।
 विपुलंघनंब्रह्मकाशंतवंजातवेदःकामाय १६ मांचरक्षपुत्रांश्चभरणमभूत्तव ।
 पिङ्गाश्लोहितश्रीविकृष्णवर्णानुमोस्तुते १८ अस्मान्निवहैरस्योनंसागरस्यो-
 मयोपथा । इन्द्रःक्षत्रंदातुवरुणमभिषिञ्चतु १९ शत्रवोनिधनंयान्तुजय-
 स्त्वंब्रह्मतेजसा २० कपिलंजटारुर्वभक्ष्चामिंप्रत्यक्षदैवतम् । वरुणांच-
 वशात्प्रथममपुत्रांश्चरक्षतुममपुत्रांश्चरक्षत्वोन्नमः २१ साग्रंवर्यशतंजीविषुवि-
 खांचमोदच । दूःखितांनद्विजांश्चैवप्रजांचपशुपालय २२ यावदादित्यस्तप-
 तियावञ्जाजतिचन्द्रमाः । यात्रद्वापुःश्रवायतितवज्जीवजयांजय २३ येनकेनप-
 करेणकोहिनामनर्जावति । परंपामुपकारार्थंयुज्जीवतिसृजीवति २४ नचोर-

अध्यायान्ते संज्ञानभिपत्यादि परिशिष्टम् ।

संज्ञानमुशानायदत्संज्ञानवरुणोवदत् । संज्ञानमिन्द्रश्चाग्निश्रंसंज्ञानंसवित्ता-
वदत् १ संज्ञानंनुश्वेभ्यःसंज्ञानुमरणेभ्यः । संज्ञानमंश्विनायुवभिह्वात्समांसुनि-
यञ्जताम् २ यत्कक्षीयासंयननंपुत्रोअश्विरसाभवेत् । तेननोद्यविश्वेदेवाःसंप्रि-
यांसमंजीजनत् ३ संवोमनांसिजानतांसमाकृतिर्मनांसि । असौयोविंस-
नानुसस्तंसमावर्तयामसि ४ नैहैस्यसंनदरणंपरिवत्संतुयद्दविः । तेनामित्रा-
णांवाहन्द्दविपाशोपयामसि ५ परिवत्सान्ययामिन्द्रःपृथाचुससंतुः । तेपांयो-
अप्रिदंयानामभिमूहानामिन्द्रोहन्तुवरैरसम् ६ ऐषुनह्यवपाजिनंहरेणस्थवि-
र्यथा । परांअमित्राणैपत्ववाचिगौरुपाजंतु ७ प्राध्वराणांपतवसोहेतुवरैरप्य-
कतो । तुभ्यंगायवमृच्यते ८ गोकामोअन्नकामःपुजाकामउतकश्यपः । भूतं

॥ अथ निविदध्यायः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ अग्निर्देवेह्यः । अग्निर्मन्त्रिह्यः । अग्निःसुषमिन् ।
होतादेववतः । होतामनुवतः । प्रणिर्यज्ञानाम् । रथिरध्वराणाम् । अनूर्तोहो-
ता । तूणिर्हव्यवाट् । आदेवोदेवान्वक्षत् । यक्षदग्निर्देवोदेवान् । सोअध्वराक-
रतिजातवेदाः १२ ॥ १ ॥ इन्द्रोमरुत्वान्सोमस्यापिवतु । मरुत्सोन्नोमरुद्गणः ।
मरुत्सखामरुद्गधः । इन्वृत्रासृजदपः । मरुतामोजसासह । यद्मेमेनंदेवाअन्व-
मदन् । अतूर्पेवृत्रतूर्पे । शम्बरहन्त्येगविष्टौ । अर्चन्तंगुह्यापदा । परमस्यांयरा-
वति । आर्दीत्रह्णाणिवर्चयन् । अनाधृष्टान्योजसा । कृणवंदेवेभ्योदुवः । मरु-
द्भिःसखिभिःसह । इन्द्रोमरुत्वोद्देहश्रवदिहसोमस्यापिवतु । प्रेमांदेवोदेवहृति-
मवतुदेव्याधिया । प्रेदंत्रह्यप्रेदंक्षत्रम् । प्रेमंसुन्वन्तंपजमानमवतु । चित्रश्वि-

नाभिरुत्तिभिः । श्रवद्ब्रह्माणयावसागमत् २० ॥ २ ॥ इन्द्रोदेवःसोमंपिबतु ।
 एकजानांवरितमः । भूरिदानंतवस्तमः । हर्योःस्थिता । पृश्नेःप्रेता । वज्रस्य
 भर्ता । पुरांभेत्ता । पुरांदर्मा । अपांश्रष्टा अपांनेता । सत्वनांनेता । निज-
 क्षिर्दंश्रयाः । उपमातिकृदंसनावान् । इहोशं देवोवभूवान् । इन्द्रोदेवइहश्रव-
 दिहसोमस्यपिबतु । प्रेमांदेवोदेवइहूतिमवतुदेव्याधिया । प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्र-
 म् । प्रेमंसुन्यन्तंयजमानमवतु । चित्राश्रित्राभिरुत्तिभिः । श्रवद्ब्रह्माणयावसा-
 गमत् २० ॥ ३ ॥ सवितदेवःसोमस्यपिबतु । हिरण्यपाणिःसुजिह्वः । सु-
 वाहुःस्वहृतिरः । त्रिरहन्त्यसवनः । यःप्राप्तुवद्ब्रसुधीति । उभेजोप्रीसवीम-
 नि । श्रेष्ठंसावित्रमाप्तुवम् । दोर्घधीनुम् । वोह्वारमनइवाहम् । आशुंससिम् ।
 पुरंधियोपाम् । जिष्णुरंधेषाम् । सभेयंधुवानम् । परामीवांसाविपत्पराय

शंसम् । सवितदेव इह श्रवादेह सोमस्य मत्सत् । प्रेमांदेवो देवहूतिमवतु देव्याधि-
 या । प्रेदं ब्रह्मप्रेदं क्षत्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवतु । चित्रश्रित्राग्निरुत्तिभिः ।
 श्रवद्ब्रह्माणयावसागमत् २० ॥ ४ ॥ द्यावापृथिवी सोमस्य मत्सताम् । पिता
 च माता च । पुत्रश्च प्रजननं च । धेनुश्च ऋषभश्च । धन्या च धियुगा च । सुरेताश्च
 सदुषा च । शंभूश्च मयोभूश्च । ऊर्जस्वती च प्रमस्यती च । रेतो वाश्च रेतोभुञ्ज ।
 द्यावापृथिवी इह श्रुतामिह सोमस्य मत्सताम् । प्रेमांदेवो देवहूतिमवतां देव्याधि-
 या । प्रेदं ब्रह्मप्रेदं क्षत्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवताम् । चित्रे चित्राग्निरुत्ति-
 भिः । श्रुतां ब्रह्माणयावसागमन्ताम् १५ ॥ ५ ॥ ऋभवो देवाः सोमस्य मत्सन् ।
 विष्टुस्वपसः । कर्मणा सुहस्ताः । धन्या धानिष्ठाः । शान्या शानिष्ठाः । शच्या
 शान्चिष्ठाः । येधेनुं विश्वजुवं विश्वरूपामरक्षन् । अरक्षन् ये नुमभवा दिश्वरुपी । अ-

युजतहरीअयुर्दयौउप । अबुभन्त्संकनीनामदन्तः । संवत्सरेस्वपसोयाज्ञियंभाग-
 मायन् । ऋभयोर्देवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् । प्रेमां देवादेवहूतिमवन्तदेव्या
 धिया । प्रेदं ब्रह्मप्रेदं क्षत्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवन्तु । चित्राश्चित्राभिरूति-
 भिः । श्रवद्ब्रह्माणयावसागमन् १७ ॥ ६ ॥ विश्वेदेवाः सोमस्यमत्सन् । वि-
 श्वेथैश्वानराः । विश्वेहिविश्वमहसः । माहिमहान्तः । तकाज्ञानेमतिथीवानः ।
 अस्काः पचतवाहसः । यातात्मानोअग्निदूताः । येषांचपृथिवींचात्तस्थुः । अप-
 श्वस्यश्च । ब्रह्मचक्षत्रंच । वहिंश्वेवेदिच । यज्ञंचोरुचान्तरिक्षम् । येस्थत्रयएका-
 दशाः । त्रयश्चत्रिंशच्च । त्रयश्चत्रीचज्ञाता । त्रयश्चत्रीचसहस्रा । तावन्तोभिगा-
 चः । तावन्तीरातिराचः । तावतीः पद्भोः । तावतीर्माः । तावन्तउदरणे । ता-
 वन्तोनिवेशने । अतोयादेवाभूयांसःस्थ । मायोदेवाअपिज्ञातामापरिज्ञासावु-

क्षि । विश्वेदेवा इह श्रवत्रिहसोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा देवहृति मवन्तु देव्याधि-
 या । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं क्षत्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमान मवन्तु । चित्राश्विनाभिरूति-
 भिः । श्रवद्ब्रह्माणयावसागमन् ३० ॥ ७ ॥ अप्रिवैश्वानरः सोमस्य मत्सन् ।
 विश्वेषां देवानां समित् । अजस्रं देव्यं ज्योतिः । यो विद्भ्यो मानुषीभ्यो अदीदे-
 त् । द्युपुषर्वासु दिद्युतानः । अजर उपसामनोके । आयोद्यां भ्रात्यां पृथिवीम् ।
 आवन्तरिक्षम् । ज्योतिषाय ज्ञाय शर्मयंसन् । अप्रिवैश्वानर इह श्रवदिहसोमस्य-
 मत्सन् । प्रेमां देवे देवहृति मवन्तु देव्याधि या । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं क्षत्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं य-
 जमान मवन्तु । चित्राश्विनाभिरूतिभिः । श्रवद्ब्रह्माणयावसागमत् १५ ॥ ८ ॥
 मरुतो देवाः सोमस्य मत्सन् । सुष्टुभः स्वर्काः । अर्कस्तुभो बृहद्वयसः । शूरा अ-
 नाधृष्टराः । त्वेषासः पृश्निमातरः । द्युधाहिरण्यखादयः । तव सोमन्दीदृष्टयः ।

नभस्यावपनिणिंजः । मरुतोदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् । प्रेमांदेवादेवहू-
 तिमवन्तुदेव्याधिया । प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रम् । प्रेमंसुन्वन्तंयजमानमवन्तु । चित्रा-
 थित्राभिरुतिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्णयावसागमन् १४ ॥ १ ॥ अप्रिर्जातवेद्याःसो-
 मस्यमत्सत् । स्वानीकश्चित्रभानुः । अप्रोपिवाङ्गृहपतिः । तिरस्तमांसिदर्श-
 तः । धृताहवनईडयः । बहुलवमार्सुततयया । प्रतीत्याज्ञात्रुञ्जेतापरराजितः ।
 अप्रेजातवेदोभियुन्नमभिसहआयञ्छस्व । तुशोअनुशः । समेद्धारस्तोतारमंह-
 सस्याहि । अप्रिर्जातवेदाइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् । प्रेमांदेवोदेवहूतिमवन्तुदे-
 व्याधिया । प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रम् । प्रेमंसुन्वन्तंयजमानमवन्तु । चित्राथित्राभिरुति-
 भिः । श्रवद्ब्रह्माण्णयावसागमत् १६ ॥ १० ॥ अस्यमदेजरितरिन्द्रःसोमस्यम-
 त्सत् । अस्यमदेजरितरिन्द्रोहिमहन् । अस्यमदेजरितरिन्द्रोवृत्रमहन् । अस्य

मदेजरितरिन्द्रोपांगमैरयत् । अस्यमदेजरितरिन्द्रो जिन्वदजुवोपिन्वदपितः ।
अस्यमदेजरितरिन्द्रउदार्यवर्णमतिरदवदासीद्विशोअस्तभ्नात् । अस्यमदेजरितं-
रिन्द्रउद्वयामस्तभ्नादप्रथयत्पृथिवीम् । अस्यमदेजरितरिन्द्रोदिविसूर्यमैरयह्यन्त-
रिक्षमतिरत् । अस्यमदेजरितरिन्द्रःसमुद्रंप्रकुपितमरुणात् । अस्यमदेजरित-
रिन्द्रऋष्याँइवपंफणतःपर्वतान्प्रकुपितोअरुणात् । अस्यमदेजरितरिन्द्रइहश्रव-
द्विहसोमस्यमत्सत् । प्रेमाँदेवोदेवहृतिमवतुदेव्याधिया । प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रम् ।
प्रेमंसुन्वन्तंयजमानमवतु । चित्रशित्राभिरुत्तिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्णयावसागम-
त् १६ ॥ ११ ॥ अग्निर्द्वादश । इन्द्रोमरुत्यानिन्द्रोदेवःसवितोदेवःपृथग्विश-
तिः । द्यायापृथिवीपृथदशा । ऋभवोदेवाःसप्तदश । विश्वेदेवास्त्रिंशत् । अग्नि-

ध्यानरःपश्चदश । मरुतोदेवाश्चतुर्दश । अग्निजातिवेदाअस्यमदेपृथक्पोकश ॥

८ ॥ १२ ॥ ॐम् ॥ इतिनिविदध्यायः ॥

॥ अथ कुन्तापाध्यायः ॥

ॐम् तत्रादैनारशंस्यः ॥ इदंजनाउपश्रुतनराशंसस्तविव्यते । पष्टिसहस्रा-
नवतिचकौरमआरुशमेपुदक्षहे ॥ उष्ट्रायस्यप्रवाहणोवधूमन्तोद्विर्दश । वर्ष्मरिथ-
स्यनिजिहीकतेदिवर्द्धपमाणोउपस्पृशः ॥ एपइयायमामहेशानिष्कान्दशस्र-
जः । श्रीणिशतान्यवर्तानसहस्रादशगोनाम् ॥ ३ ॥ इतितिस्रोनिारशंस्यः ॥ ॥

अथरैभ्यः ॥ ॥ वज्रस्वरेभवज्यस्ववृक्षेनपकेशकुनः । नष्टेजिह्वाचर्चरीतिक्षुरो
नभ्रिरजोरिव ॥ प्ररेभासोमनीपयावृथागावइवेरते । अमोतपुत्रकाएयाममोत-

काङ्क्षासते ॥ प्रेरभयिथंभरस्वगोविदं वसुविदम् । देवत्रेसांवाचंश्रीर्णाहिषुर्नवरि-
मस्तारम् ॥ ३ ॥ ॥ इतितिस्रोभ्याः ॥ ॥

अथपरिक्षित्यः ॥ ॥ राज्ञोविभ्वजनीनस्ययोदेवोमर्त्याअति । वैश्वानरस्यसु-
ष्टुतिमासुनोतापरिक्षितिः ॥ परिक्षिन्नःक्षेममकरत्तमासुनुमासरम् । मरायन्कु-
र्वन्कोरव्यःपतिर्वदतिजायया ॥ कत्तरत्तआहराणिदधिमन्यांपरिस्रुताम् । जा-
यापतिविपुच्छतिसाष्टैराज्ञःपरिक्षितः ॥ अभीवर्त्मप्रजिहातेयवःपक्कःपथोविल-
म् । जनःसभद्रमैधनराष्टैराज्ञःपरिक्षितः ॥ ४ ॥ ॥ इतिचतस्रःपरिक्षित्यः॥ ॥

अथकारव्यः ॥ ॥ इन्द्रःकारुमबूधदुत्तिष्ठाविचराजनम् । ममेदुप्रस्यचर्कधि-
सदाइत्तेपुणादुरिः ॥ इहगावःप्रजायध्यामिहाश्याइहपुरुपाः । इहोसहस्रदाक्षिणो-
र्दारखातानिपिदत्तु ॥ नेमाइन्द्रगावोरिपन्मोआसांगोपतीरिपत् । मासाममिन्नयु-

र्जनद्वन्द्वमास्तेन ईशत ॥ उपयोनरणमसिस्सूक्तेन वचसा धर्मभद्रेण वचसा वयम् ।
चनोदधिध्वनो अह्निरोनरिष्ये मकदाचन ॥ ४ ॥ ॥ इति चतस्रः कारव्यः ॥ ॥

अथ दिशां ह्यस्यः ॥ ॥ यः स भेयो विदथ्यः सुत्वाय ज्वाच पूरुगः । सूर्यं चाभूरिशा-
दसन्तं देवाः प्रागकल्पयन् ॥ यो जान्या अप्रतमदथः सखायज्ञानित्सति । ज्येष्ठो
यदि प्रचेतास्तदाहुरथरागिति ॥ यद्गदस्य पुरुषस्य पुत्रो भवति दाधृषिः । तद्विप्रो
अत्र वा दुरगन्धर्वः काठ्यं वचः ॥ यश्च पाणिभुजिष्यो यश्चरे वा अदाशुरिः । धीरा-
णां शश्वतामहंतदपागिति भुश्रुम ॥ ये च देवा अयजन्ता यो ये च परावदिः । सूर्यो
दिवमिव गत्वामघवानो विरपुशते ॥ ५ ॥ ॥ इति पञ्चदिशां ह्यस्यः ॥ ॥

अथ जनकल्पाः ॥ ॥ यो नात्काक्षो अनभ्यको मणिषो अहिरण्यवः । अवह्ना अबह्ना-
णस्पृन्नस्तोता कल्पे पुंसमिति ॥ यथात्काक्षः स्वभ्यक्तः सुमणिः सुहिरण्यवः । सुव-

ज्ञानज्ञानस्पृत्रस्तोताकल्पेपुसंमितः ॥ अप्रपाणाचयेज्ञान्तरेवाँअप्रदादिश्रयः ।
अथभ्राकन्याकल्याणितोताकल्पेपुसंमितः ॥ सुप्रपाणाचयेज्ञान्तरेवान्सुप्रदादि
श्रयः । मयभ्राकन्याकल्याणितोताकल्पेपुसंमितः ॥ यावाताचमहिदयंनस्ताच
यधिगमः । अनाशुरश्वआयामीतोताकल्पेपुसंमितः ॥ परिवृक्ताचमहिषीविश्व-
स्त्याचयुधिगमः । स्याशुरआयामीतोताकल्पेपुसंमितः ॥ ६ ॥ ॥ इतिपद्-
जनकल्पाः ॥ ॥

अधेन्द्रगाथाः ॥ ॥ यदिन्द्रोदाशरान्ज्ञेमानुपंठगगाहथाः । विरूपःसर्वस्माआ-
सोत्सहगक्षापयश्चेत् ॥ त्वंविपाक्षंमषवन्नघ्नंपर्याकरोरामि । त्वंरैहिषांठ्याभ्यस्त्वं-
वृत्रस्याभिभनञ्जिरः ॥ यःपर्वतान्त्वदथाद्योअपेठ्यगाहथाः । योवृत्रोवृत्रहन्नहंस्त-
स्माइन्द्रनमोस्तुते ॥ प्रदिधावन्तंहर्षरौच्यैःशत्रुसमब्रवम् । स्वस्त्वश्वजैत्रायेन्द्र-

मगहमुद्यमम् ॥ भस्वान्ध्रुवोऽश्वसहस्रंयुञ्जन्तिद्रक्षिणम् । मूर्धानमश्वदेवा-
नाधिधाम्दन्महायते ॥ ५ ॥ ॥ इतिपथेन्द्रगाथाः ॥ ॥

अर्धतशामलापाः ॥ ॥ एताअथाआञ्जन्ते । प्रतीपंप्रातिसत्वन्मम् । तासामेका-
द्वारिक्रिया । द्वारिक्रिकमिच्छामि । सायुंपुत्रोहिरण्ययम् । काहकंपरास्यः । यत्रा-
मरितस्यशिशुदापाः । परित्रयःपुत्राकतः । दृङ्गधमन्तआसते । अयंमहान्तेअ-
वति । सद्रत्यकंसएवकम् । मयाधतसयागम् । गोमोषमोमिनोरिति । पुमा-
न्तुर्धनानित्ससति । यद्रत्रयोडिति । यद्रयोअपोडिति । अजकोरकोविका । अश्वस्य
नालाभाशकः । केशिनोरयेर्नाएर्नाया । अनामयोपजिह्विका । कोअन्वकुलि-
माग्नि । कोअनुन्त्याःपयः । कोअनिकन्त्याःपयः । एतंपृच्छकुहंपृच्छ । कुहा-
वंपृच्छकंपृच्छ । यआयन्तिश्वमिच्छुभिः । अकुन्धन्तःकुभायवः । आमणकोम-

पत्थकः । देवतःप्रतिहृयः । पिनिष्टिपतिकहाहविः । प्रबुद्दोमथायति । शुङ्गउत्प
 त । मत्थावितखानाविदन् । वशायाःपुत्रमायान्तम् । इराचेन्द्रममन्दत । इ-
 यंनिपानति । अथोइयंनिति । अथोज्यायस्तरोभुवत् । इयंपकाशालाकका ।
 आमिणोतिनिभज्यते । तस्याधनुनिभजनम् । वरुणोयातिवभ्रुभिः । शतंब-
 शेरभीभावः । शतंकशाहिरण्ययीः । शतरथाहिरण्ययाः । आहलकुःशवर्तकुः ।
 आयवनेनतेजनिः । शर्फेनपीवओहति । वनिष्टुनोपनृत्पति । इयंमह्यमदुरि-
 ति । तैवक्षाःसहतिष्ठन्ति । पाकवलिःशकवलिः । अभ्वत्थःखवुरोधवः । अरदुः
 परमःशये । हतइवपापूरुपः । अदोहमितपीयूकम् । द्वौचहस्तिनौदती । अ-
 थयंचपरस्वतः । आदलावुकमेककम् । अलावुकंनिखातकम् । कर्करिकोनि-
 खातकः । तद्वातउन्मथाइति । कुलायंकरयाँइति । उग्रंबलिशादाततम् । भव-

लिशानदाततम् । कएपांकर्करिरिवत् । कएपांडुन्दुभिहनत् । यदीहनत्कथंहनत् ।
 दैर्लौहनत्कथंहनत् । पर्याकारंपुनःपुनः ॥७०॥ ॥ इतिसततिरैतशतप्रलापाः ॥ ॥

अथप्रवाहिकाः ॥ विततौकिरणौद्वातवापिनष्टिपूरुवः । नवैकुमारिततथाय-
 थाकुमारिमन्यसे ॥ मातुष्टेकिरणौद्वातीवीतःपुरुवाहते । नवैकुमारिततथायथा
 कुमारिमन्यसे ॥ निगृह्यकर्तकौद्वातिरापच्छसिमध्यमाम् । नवैकुमारिततथा
 यथाकुमारिमन्यसे ॥ उत्तानायैशायानायैतिष्ठत्रैवावगृहसि । नवैकुमारिततथा
 यथाकुमारिमन्यसे ॥ श्लक्ष्णायांश्लक्षिणकायांश्लक्षणेमेवावगृहसि । नवैकुमारि
 ततथायथाकुमारिमन्यसे ॥ अथश्लक्ष्णमयभ्रदन्तलोमवतिहृदे । नवैकुमारि
 ततथायथाकुमारिमन्यसे ॥ ६ ॥ ॥ इतिषट्प्रवाहिकाः ॥ ॥

अथाजिज्ञासेत्याः ॥ ॥ इहेत्यप्रागपागुदगवराक् । अरालाउदभन्धते ॥ इहे-

त्यप्रगणपुत्राधरा २ । वरताःभुवन्ताभारत ॥ इहान्मानपुत्राधराक् । स्वव ।
पुत्सालिलीशये ॥ इहेत्यप्रागपानुदगधराक् । स्वालीपाकाविलीयते ॥ ४ ॥
॥ इति चतस्रः अजिज्ञासेन्याः ॥

अथ प्रतिराध्यः ॥ भुगित्यभिगतः ॥ शरित्यभिष्ठितः ॥ फलित्यपक्रान्तः ॥ ३ ॥

इति तिस्रःप्रतिराध्यः ॥

अथतिवावः ॥ ॥ वीमेवपाअकंसताध्वयोक्षिप्रंपचर । सुशस्तिरिद्ववाम-
स्यतिप्राक्खिलदसोमहै ॥ २ ॥ ॥ इत्यतिवावः ॥

अथ देवनीयाः ॥ आदित्याहजरितरङ्गिरोभयोवक्षिणामनयन् । तांहजरितर्न
प्रथापन् । तामुहजरितः प्रथापन् । तांहजरितर्नप्रत्यगुभ्णन् । तामुहजरितः
प्रत्यगुभ्णन् । अहानेतर्नविधेतनानि । जज्ञानेतसन्नपुरोगवासः । उतश्वेत

आशुपत्वा । उतोपद्याभिर्जीविष्टः । उतेमाशुमानं पिपति । आदित्यारुद्रावस-
वस्वेळते । इदं राधः प्रतिगृभ्णाह्यिद्विरः । इदं राधो बृहत्पथु । देवा ददत्वा वरम् ।
तद्वो अस्तु सुचेतनम् । युष्मे अस्तु दिवे दिवे । प्रत्येव गृभायत ॥ १७ ॥ ॥ इति
सप्तदश देवनीथाः ॥

अथ भूतेच्छदः ॥ त्वमिन्द्रशर्मिणा हव्यं परावतेभ्यः । विप्रायस्नुवते वरमनि-
जुरश्वसेमहे ॥ त्वमिन्द्रकपोताय चिन्नपक्षाय वञ्चते । श्यामाकंपकं पीलुचया-
रस्मा अकणोद्दह ॥ अरंगरोवावदीति त्रेयावद्वे वरत्रया । इरामुहप्रशंसत्वनिरा-
मपवापताम् ॥ ३ ॥ ॥ इति तिस्रो भूतेच्छदः ॥

अथाऽऽहनस्थाः ॥ यदस्या अंहं भेद्याः पृथुस्थूरमुपातसत् । मुक्काविदस्या-
एजने गोक्षे फेक्षकुला विव ॥ यदास्थूरेण पससा अन्मुक्का उपावधीत् । विष्वञ्चाव-

स्याद्वर्तितिकतास्त्रिवर्गर्भः ॥ यदल्पिकास्त्रिपकाकंकन्युकेवप्रच्यते । वास-
 न्तिकामिवतेजनोयन्प्रमानावितन्वते ॥ यद्देवासोललागमुंप्रापिष्टिपिनमापियुः ।
 सप्रधादेदृश्यतेनरःसकथ्यःसाक्षीवगोयथा ॥ महाणान्यपुपन्नतेअश्वस्यावेशितंप-
 सः । इदृक्फलस्थवृक्षस्यशूर्पशूर्पमेजेमहि ॥ महाणान्यहसंहिसोक्रन्ददस्तमा-
 सरत् । शक्रुकाननाशकामशकंसकथ्युद्यमत् ॥ महाणान्युलूलमतिक्राम-
 न्त्यद्यथात् । यथैवतेवनस्पतेपिष्टान्तितथैवमे ॥ महान्वैभद्रोविल्वोमहान्पकउ-
 दम्बरः । महार्अभिभ्रुवाधतेमहतःसाधुखोदनम् ॥ ८ ॥ ॥ इत्यष्टाऽऽहनस्याः
 ॥ इतिकुन्तापाध्यायस्समाप्तः ॥

अप पुरोरुक् ॥ वापुरग्रेगाधज्ञप्रीःसाकंगन्मनसायज्ञम् । शिवोनिपुद्भिःशि-
 वाभिः ॥ हिरण्यवर्तनानरादेवापतीअभिष्टये । वायुश्चेन्द्रश्चसुमुखः ॥ काठ्यारा-

जानाकृत्वादक्षस्यदुरीणे । रिशादसासथस्यआ ॥ देव्याअध्वर्युआगतंरथेन
 सूर्यत्वचा । मध्यायज्ञंसमञ्जाथे ॥ इन्द्रउभयेभिर्मन्दिष्टोवाजानांचवाजपतिः ।
 हरिवांसतानांसखा ॥ विश्वान्देवान्हवामहेस्मिन्पज्ञेसुपेशसः । तइमंयज्ञमाग-
 मंदेवास्तादेव्याधिया ॥ जुयाणाअध्वरेसद्येयज्ञस्यतनूकतः । विश्वआसोमपी-
 तये ॥ वाचमहंदेवोवाचास्मिन्पज्ञेसुपेशसा । सरस्वतीहवामहे ॥ ८ ॥
 ॥ इत्यष्ट पुरोरुक् ॥

अथ प्रैयाः॥ तत्रादौ(प्रयाजप्रैयाः) ॥ होतायक्षदग्निंसमिधासुषामिथासमिद्धंन
 भापुथिव्याःसंगथेवामस्य । वधर्मन्दिवइकस्पदेवत्वल्पस्यहोतर्पज ॥ होतायक्ष-
 तनूनपातमदितेर्गर्भभुवनस्यगोपाम् । मध्वाद्यदेवोदेवैभ्योदेवयानान्पथोअन-
 क्तुवेत्वल्पस्यहोतर्पज ॥ होतायक्षन्नराशंसंनृशास्त्रंनैःप्रणेत्रमम् । गोभिर्वपावा-

नस्यादिरैःशक्तिवांत्रयैःप्रथमयावाहिरण्यैश्चन्द्रावेत्वाऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्ष
 दग्निमीकईळितोदेवोदेवाऽऽभावक्षहृतोहव्यवाळमूरः । उरेमंयज्ञमुपेमादेवोदेव-
 हृतिमयतुवेत्वाऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्षद्वर्हिःसुष्टरीमोर्णंझदाअस्मिन्यज्ञोवि-
 चप्रचप्रयतांस्यासस्यर्धदेवभ्यः । एमेनदद्यवसवोरुद्राआदित्याःसदन्तुप्रियमिन्द्र-
 स्यास्तवेत्वाऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्षहुरऋत्वाःकवयोकोपथावनीरुद्राताभि-
 जिहतांविपक्षोभिःश्रयताम् । सुप्रायणाअस्मिन्यज्ञोविश्रयन्तामृतावृधोव्यन्त्वा-
 ऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्षदुधासानकावृहतीसुपेशसानुःपतिभ्योयोनिंकुण्वा-
 ने । संस्मयमानेइन्द्रेणदेवैरेदंवर्हिःसिदतांवीतामाऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्षद्वै-
 ष्याहोतारामन्द्रापोताराकवीप्रचेतसां । स्विष्टमद्यान्यःकरदियास्वभिगूर्तमन्य-
 ऊर्जास्तवसेमंयज्ञोविदेवेषुयत्तांवीतामाऽप्यस्यहोतर्यज ॥ होतायक्षसोदेवी-

रपसामपस्तमाच्छिद्रमद्येदमपस्तन्वताम् । देवेभ्यो देवी देवमपो व्यन्वा ज्यस्य
 होतर्पज ॥ होतायक्षस्वष्टारमचिष्टमपाकरे तोषां विश्रवसं यशो धाम् । पुरुरूपम-
 कामकशानं सुपोयः पौषैः स्यात्सुवीरो वीरैर्वन्वा ज्यस्य होतर्पज ॥ होतायक्षद्वनस्प-
 तिमृपावसक्षद्वियोजोष्टारं शशमंनरः । स्वदान्स्वधितिर्ऋतुथाद्ये देवो देवेभ्यो ह-
 ज्यवाङ्मेत्वा ज्यस्य होतर्पज ॥ अजैदग्निरसमद्वाजानि देवो देभ्यो हव्यवाट्टप्राज्जोभि-
 हित्वानोषेनाभिः कल्पमानो यज्ञस्यायुः प्रातिरज्ञप्रेष्य होतर्हव्यां देवेभ्यः ॥ होता-
 यक्षदग्निस्वाहा ज्यस्य स्वाहामेदसः स्वाहास्तोकानां स्वाहास्वाहा कुतीनां स्वाहा ह-
 व्यसूक्तीनाम् । स्वाहा देवाभ्य ज्यपाजुपाणा अग्न आ ज्यस्य व्यन्तु होतर्पजा ॥ १३ ॥
 ॥ इति त्रयोदशप्रयाजप्रियाः ॥

(अथपाशुकर्पिणाः) ॥ होतायक्षदग्निमाज्यस्य जुपतां हविर्होतर्पज ॥ होतायक्षस्मो-

ममाज्यस्य जुपतां हविर्होतयंज ॥ होताय क्षवमीषोमौ छागस्य वपायामेदसां जुपेतां
हविर्होतयंज ॥ होताय क्षवमीषोमौ पुरोकाशास्य जुपेतां हविर्होतयंज ॥ होताय क्षव-
मिंपुरोकाशास्य जुपतां हविर्होतयंज ॥ होताय क्षवमीषोमौ छागस्य हविष आत्ताम-
यमध्यतोमेदजद्भृतंपुराद्वेपोभ्यः पुरापौरुषे रथागृभः । षस्ताङ्गनं वासे अजाणां यवस-
प्रथमानां सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणां मन्निव्यात्तानां पीवोपक्षसनानां पार्थ्वतः श्रोणि-
तः शीतामत उत्सादतोक्नाक्कादवसानां करतएवाग्नीषोमौ जुपेतां हविर्होतयंज ॥ दे-
वेभ्यो वनस्पते हवर्वापि हिरण्यपर्णां प्रादिवस्ते अर्थम् । प्रदक्षिणिद्रशानया नि ययक्रत-
स्यवक्षिषिभि रजिष्ठैः ॥ होताय क्षवन्नस्पतिमभिहिषिषुत मयारभित्यारज्ञानया-
धित । यत्राग्नेराज्यस्य हविषः प्रियाधामानि यत्र सोमस्याज्यस्य हविषः प्रियाधामा-
नियत्राग्नीषोमयोभ्य्नागस्य हविषः प्रियाधामानि यत्र वनस्पतेः प्रियापाथांसि यत्र दे-

वानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्हंतुःप्रियाधामानितत्रैतंप्रस्तयेवोपस्तुत्ये-
 वोपावस्रक्षद्रभियांसांमिवकुत्वीकरदेवंदेवावनस्पतिजुषतांहविर्हंतयज ॥ वनस्प-
 तेशानयानिययपिष्टतमयावयुनानिविद्वान् । वहदेवजादिधियोहवीपिप्रचदाता-
 रममृतपुत्रोच्चः । होतायक्षदाग्निस्विष्टकृतमयाकमिरेग्रेराज्यस्यहविषःप्रियाधामा-
 न्ययादत्सामस्याज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाकप्रोपोमयोभ्रजागस्यहविषःप्रिया-
 धामान्ययाहुनस्पतेः प्रियापाथांस्ययाहुदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियक्षदग्ने-
 र्हंतुःप्रियाधामानियक्षस्वमहिमानमायजतामेक्याहुपःकृणोतुसोअध्वराजान-
 वेदाजुपतांहविर्हंतयज ॥ २१ ॥ इत्येकाविंशतिःपाशुकप्रैयाः ॥ (अथानुयाज-
 प्रैयाः) ॥ देवंवर्हिःसुदेवंवैःस्पारसुवीरिवैरैवस्तोर्वज्येताक्तोःप्रथियेतान्यन्यात्रा-
 यावर्हिन्मतोमवेववसुवनेवसुयेयस्यवेतुयज ॥ देवोर्द्वारैःसंघातेविविर्द्विर्भिर्द्वि-

थिराधुवादेवहृतैयत्सईमेनास्तरुणआमिमियात्कुमारेवायनजातैमैनाअवीरि-
 णककाटःपुणयसुवनेवसुधेयस्यन्यन्तुपज ॥ देवीउपासानकाद्यास्मिन्यज्ञेप्रप-
 त्यहेतामपिनूनंदेवीविंशाःप्रायासिष्टांसुप्रीतेवसुधितेवसुवनेवसुधेयस्यवीतांपज ॥
 देवीजोर्प्रीवसुधितीययोरन्याघाहेयांसियुपवदान्यावक्षहसुवायाणिधजमानायव-
 सुवनेवसुधेयस्यवीतांपज ॥ देवीऊर्जाहुतीद्वयमूर्जमन्यावक्षस्त्रिविंसपीतिम-
 न्यानेनपूर्वदधमानास्यामपुराणेननवन्तामूर्जमूर्जाहुतीऊर्जयमाने अघातांव-
 सुवनेयसुधेयस्यवीतांपज ॥ देवादैव्याहेतारापोतारानेष्टाराहताघशंसावाभर-
 हसुवसुवनेवसुधेयस्यवीतांपज ॥ देवीस्त्रिस्तस्त्रिवेवीरिकासरस्वतीभारतीद्यां
 भारत्यादिद्वैपरस्पृक्षत्सरस्वतीमंरुद्रैयज्ञमावीद्वैहैवेकयावमुमत्यासयमादंमेवमव
 सुवनेयसुधेयस्यद्वयन्तुपज ॥ देवोनराशांस्त्रिशीर्षांपकक्षःशतामिदेनांशोतिपुष्टा

आद्यति ससहस्रमीप्रवहन्ति मित्रवरुणे दस्युहोत्रमहतो बृहस्पतिस्तोत्रमाश्विनाध्व-
 र्यवंसुवनेवसुधेयस्य देतुयज ॥ देवो वनस्पतिर्वर्षावाधृतानिर्णिक्रयामग्नेणास्पृ-
 क्षदान्तरिक्षं मध्येनाप्राः पृथिवीमपरेणादंहीद्वसुवनेवसुधेयस्य देतुयज ॥ देवं बहि-
 र्वारितीनां निधेधास्मि प्रच्युतीनामप्रच्युतं निकामधरण पुरुस्थाह्वयशस्वि देनावहि-
 न्यावर्हीव्यभिव्यामवसुवनेवसुधेयस्य देतुयज ॥ देवो अग्निः स्वष्टकृत्सुद्रविणा-
 मन्द्रः कविः सत्यमन्मायजीहोता होतुर्होतुरायजीयानमेया देवानया इत्या अपि प्रेय-
 तर्होत्रे अमत्सततां ससनुर्षो होत्रा देवगमां दिवि देवेषु यजमेरये मंस्विष्टकृत्सुद्रे होता-
 भर्तुः सुवनेवसुधेयस्य नमो वाकेर्वाहियज ॥ ३२ ॥ (अथ सूक्तवाकप्रैषाः) ॥ अग्नि-
 मयर्होतारमवृणोता यं यजमानः पचन्पत्नीः पचन्पुरोकाशं गृह्णन्मय आर्ज्यं गृह्णन्त्सो-
 मायाऽर्ज्यं वध्नन्तप्रीषोमाभ्यां छिगंसुपस्था अद्य देवो वनस्पतिरभवद्मय आर्ज्येन सो-

मावाग्देनाग्नीषोमाभ्यांछागेनाव्यस्तंतंभेवस्तःप्रतिपचताप्रभीष्टामवीवृषेतांपुरो-
 काशेनत्वामद्यर्षार्थ्यऋषीणांनपादवृणोतिताप्यंयजमानोबहुभ्यआसंगथेभ्यः ।
 एपमेदेवपुवार्यापक्ष्यतइतितायादेवादेवदानान्यदुस्तान्यस्माआचक्षास्वाच्यगुरस्व-
 पितथहेतरसिभद्रवक्ष्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताबूक्षि॥३३॥ (अथ-
 सुन्यायांसवनीयधैषाः) ॥ होतापक्षदग्निंछागस्यवपायामेवसोजुपतांहविर्होतर्ष-
 ज ॥ होतापक्षदिन्द्रंहरिर्वाइन्द्रोघानाअक्षूपणवान्करन्भंसरस्वतीवान्भारतीवा-
 न्परिवापइन्द्रस्यापूपः । मित्रावरुणयोःपयस्याप्रातःप्रातःसावस्यपुरोळाशौइन्द्रः
 प्रस्थतांजुपाणोवेतुहोतर्षज । होतापक्षदग्निंपुरोळादानांजुपतांहविर्होतर्षज ॥
 होतापक्षद्वायुमेधेगामधेयायाणमधेसोमस्यपातारंकरदेवंवायुरावसानगमञ्जुपता-
 वेतुपिवतसोमंहोतर्षज ॥ होतापक्षदिन्द्रवायूअहंन्ताहर्णिगागठयाभिर्गोमन्ताधि-

पत्तांवीरयाभाक्रयाएनयोर्नियुतो गोअधार्वीरोपशाभ्वपुरस्यास्तासामिहप्रयाण-
 मस्त्यहविमोचनंकरतएवेन्द्रवायुजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहेतर्पज ॥ होतायक्ष-
 निमत्रावरुणासुक्षत्रारिशारसानिचिनिमयन्तानिचिरानिचिर्थासाक्षणाश्विद्रातुवि-
 तरानुत्त्रणेनचक्षसकृतमृत्तमितिदीध्यानकरतएवंमित्रावरुणाजुपेतांवीतांपिव-
 तांसोमंहेतर्पज ॥ होतायक्षदश्विनानासत्यादीद्यमीरुद्रवर्तिनीन्यन्तरेणचक्रेणवा-
 मोरियजुर्ज्वहतंमूर्वीराःसनुतरेणाररुपेवायेतांमधुकशयेमंयज्ञंयवानामिमिक्ष-
 तांकरतएवाश्विनाजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहेतर्पज ॥ होतायक्षदिन्द्रं प्रातःप्रातः
 सायस्यार्वावतोगमदापरावतओरोरन्तरिक्षादास्यात्सवस्यादिमेअस्मैशुकामधु-
 श्वतःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुपतांवेतुपिवतसोमंहेतर्पज ॥ होतायक्षदिन्द्रंहो-
 दात्सजुर्दिवआपृथिव्याकृतनासोमंपिवतुहोतर्पज ॥ होतायक्षन्मरुतःपोत्रात्सुष्टु-

भः स्वर्काऋतुनासोमंपिवतुपोतर्पज ॥ होतायक्षद्रावोनेष्ट्रात्वष्टासुजनिमासजुर्द-
 यानापक्षोभिऋतुनासोमंपिवतुनेष्ट्यर्पज ॥ होतायक्षदग्निमाग्नीध्राहतुनासोमंपिव-
 त्वग्नीधज ॥ होतायक्षदिन्द्रोब्रह्माब्राह्मणाहतुनासोमंपिवतुब्रह्मन्यज । होतायक्ष-
 निमत्रावरुणोपश्रास्तारौपश्रास्त्राहतुनासोमंपिवतांपश्रास्तर्पज ॥ होतायक्षदेवं
 द्रविणोदाहोत्राहतुभिःसोमंपिवतुहोतर्पज ॥ होतायक्षदेवंद्रविणोदांपोत्राहतुभिः
 सोमंपिवतुपोतर्पज ॥ होतायक्षदेवंद्रविणोदानेष्ट्राहतुभिःसोमंपिवतुनेष्ट्यर्पज ॥
 होतायक्षदेवंद्रविणोदामपाक्षोत्रादपात्पोत्रादपान्नेष्ट्रात्तुरीयंपात्रममृक्तममर्त्याभि-
 न्द्रपानंवेपोद्रविणोदाद्राविणोदसःस्वयमायूयाः स्वयमभिगूर्याः स्वयमभिगूर्तया
 होत्रपऋतुभिःसोमस्यपिवत्वच्छावाकयज ॥ होतायक्षदग्निनाध्वर्युर्आध्वर्युर्वा-
 हतुनासोमंपिवतामध्वर्युपजतम् ॥ होतायक्षदग्निगृहपतिंगार्हपत्यात्सुगृहपति-

यत्तांवीरयाशाक्रयाएनयोनिंयुतो गोअग्नावीरोपद्गाश्वपुरस्यास्तासामिहप्रयाण-
 मस्त्वहविमोचनंकरतएवेन्द्रवायुजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहोतयंज ॥ होतायक्ष-
 निमत्रावरुणासुक्षत्रारिशादसानिचिन्मिषन्तानिचिरानिचिर्यासाक्षणाश्विद्रातुवि-
 तरानुव्वणेनचक्षसऋतमृतमितिदीध्यानानाकरतएवंमित्रावरुणाजुपेतांवीतांपिव-
 तांसोमहोतयंज ॥ होतायक्षदधिनानासत्यादीद्यग्रीरुद्रवर्तिनीन्यन्तरेणचक्रेणवा-
 मीरिपऊर्जावहतंभुवोरिःसनुतरेणाररुपोवायेतांमधुकश्येमंयज्ञंयवानामिमिक्ष-
 तांकरतएवाधिनानाजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहोतयंज ॥ होतायक्षादिन्द्रंप्रातःप्रातः
 सायस्यार्वावितोगमदापरायतओरोरन्तरिक्षादास्वात्सवस्थादिमेअस्मैशुकामधु-
 श्रुतःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुपतांवेतुपिवतुसोमंहोतयंज ॥ होतायक्षादिन्द्रंहो-
 त्रात्सजुदिवआपुथिव्यऋतुनासोमंपिवतुहोतयंज ॥ होतायक्षन्मरुतःपेत्रात्सुष्टु-

भःस्वर्काऋतुनासोमंपिबतुपोतर्यज ॥ होतायक्षद्रावोनेष्ट्रात्वष्टासुजनिमासजुर्दे-
 वानापक्षोभिर्ऋतुनासोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥ होतायक्षदग्निमाग्नीधादतुनासोमंपिब-
 त्वप्रीयज ॥ होतायक्षदिन्द्रोब्रह्माद्याह्मणादतुनासोमंपिबतुब्रह्मन्त्यज । होतायक्ष-
 निमत्रावरुणौप्रशास्तासौप्रशाखादतुनासोमंपिबतांप्रशास्तयज ॥ होतायक्षदेवं
 द्रविणोदाहेत्रादतुभिःसोमंपिबतुहोतर्यज ॥ होतायक्षदेवंद्रविणोदांपेत्रादतुभिः
 सोमंपिबतुपोतर्यज ॥ होतायक्षदेवंद्रविणोदानेष्ट्रादतुभिःसोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥
 होतायक्षदेवंद्रविणोदामपाद्दोत्रादपात्पोत्रादपानेष्ट्रात्तुरीयंपात्रममृक्तममर्त्यामि-
 न्द्रपानंदेवोद्रविणोदाद्राविणोदसःस्वयमायूयाः स्वयमभिगूर्याः स्वयमभिगूर्तया
 होत्रयऋतुभिःसोमस्यपिबत्वच्छावाकयज ॥ होतायक्षदाश्विनाध्वर्युर्भाध्वर्युया-
 दतुनासोमंपिबतामध्वर्युयजताम् ॥ होतायक्षदग्निगृहपतिंगार्हपत्यात्सुगृहपति-

यन्तांवीरयाशाक्रयाएनयोर्नियुतो गोअथावीरोपद्गाश्वपुरस्थ्यास्तासामिहप्रयाण-
 मस्त्यहविमोचनंकरतएवेन्द्रवायुजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहोतयज ॥ होतायक्ष-
 निमत्रावरुणासुक्षत्रारिशादसानिचिन्मयन्तानिचिरानिचिर्यासाक्षणाश्विद्गातुवि-
 तरानुत्वणेनचक्षसक्रतमृतमितिदीध्यानकरतएवंमित्रावरुणाजुपेतांवीतांपिव-
 तांसोमहोतयज ॥ होतायक्षदश्विनानासत्यादीद्यग्रीरुद्रवर्तिनीन्यन्तरेणचक्रेणवा-
 मोरिपऊर्जावहतंमयीराःसनुतरेणारुरयोवायेतांमधुकशयेमंयज्ञंयवानामिमिक्ष-
 तांकरतएवाश्विनाजुपेतांवीतांपिवतांसोमंहोतयज ॥ होतायक्षादिन्द्रं प्रातः प्रातः
 सावस्यार्वावतोगमदापरायतओरोरन्तरिक्षादास्वात्सयस्थादिमेअस्मैशुकामधु-
 श्रुतःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुपतांवेतुपिवतुसोमंहोतयज ॥ होतायक्षादिन्द्रं हो-
 द्रात्सजुर्दिवआपृथिव्यक्रतुनासोमंपिवतुहोतयज ॥ होतायक्षन्मरुतःपात्रात्सुष्टु-

ध्यक्षान्त्वयादित्यानवोदधदस्मैसुन्वतेयजमानायकरत्रेवमादित्याजुपन्तांमदन्तां
 व्यन्तुपिवन्तुसोमंहोतर्षज ॥ होतायक्षदग्निंछागस्यहविषआददद्यमभ्यतोमेदउ-
 दृतंपुराद्वेपोभ्यःपुरापौरुषेय्यगृभः ॥ एसन्नूनंघासेअजाणांयवसप्रथमानांसुम-
 क्षराणांशतस्द्रियाणामग्निध्वानानांपीवोपवसन्नानांपार्थ्वतःश्रोणितःत्रितामतउ-
 त्सादतोह्नादह्नादवचानांकरदेवानिर्जुपतांहविर्होतर्षज ॥ (होतायक्षद्वनस्पति-
 मभिहिपिष्टततमयारभिष्टयारशानयाधित ॥ यत्राग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामानि
 यत्रसोमस्याज्यस्यहविषःप्रियाधामानियत्राग्नेश्छागस्यहविषःप्रियाधामानियत्र
 वनस्पतेःप्रियापाथांसियत्रदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुःप्रियाधा-
 मानितत्रैतंप्रस्तुहोवोपस्तुत्येवोपावल्लक्षद्रभियांसामिवकुर्विकरदेवंदेवोवनस्पति-
 र्जुपतांहविर्होतर्षज ॥ होतायक्षदग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरेराज्यस्यहविषःप्रिया-

स्वयमेवसुन्वन्धजमानस्यात्सुगृहपतिस्त्वमनेनसुन्वतायजमानेनाग्निर्गृहपति-
 गर्हपत्याहृतनासोमंपिवतुर्गृहपतेयज ॥ होतायक्षदग्निपुरोकाशस्यजुयतांहवि-
 र्हतयेज ॥ होतायक्षदिन्द्रहरिर्वाँइन्द्रोधानाअत्तपृणवान्करभंसरस्वतीवान्भार-
 तीवान्परिवापइन्द्रस्यापूषः ॥ माध्यन्दिनस्यसवनस्यपुरोकाशौइन्द्रःप्रस्थितां-
 जुषाणोवेतुहोतयेज ॥ होतायक्षदग्निपुरोकाशानांजुयतांहविर्हतयेज ॥ होता-
 यक्षदिन्द्रमाध्यन्दिनस्यसवनस्यनिकेवल्यस्यभागस्यात्तारंपातारंश्रोतारंहवमा-
 गन्तारमस्याधियोवितारंसुन्वतोयजमानस्यवृषम् ॥ ओमाकुक्षीपृणतांवात्रेद्वं
 चमाषोनंचेमेअस्मैऽकामधुश्चुतःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुयतांवेतुपिवतुसोमं
 होतयेज ॥ होतायक्षदिन्द्रंमरुत्वन्तामिन्द्रोमरुत्वाञ्जुयतांवेतुपिवतुसोमंहोतयेज ॥
 होतायक्षदादित्यान्प्रियान्प्रियधासःप्रियव्रतान्महस्वसरस्यपतीनुरोरन्तरिक्षस्या-

पिवतुसोमंहोतर्यज ॥ होतायक्षदेवंसवितारंपरामीवांसाविपत्परायशंसंसुसावि-
 त्रमासाविपदंरमैसुन्वतेयजमानायाकरदेवंदेवःसंवितानुप्रतामदतांवेतुपिवतुसो-
 मंहोतर्यज ॥ अग्निमद्यहोतारमवृणोतिथंसुन्वन्यजमानःपचन्पकीःपचन्पुरोका-
 शान्गृह्नन्नयआज्यंगृह्णन्सोमायाज्यंवभ्रन्नभयेछागंसुन्वन्निद्रायसोमंभुञ्जन्हरि-
 न्यांयानाःसूपस्थाअद्यदेवोवनंस्पतिरभवदन्नयआज्येनसोमायाज्येनाभ्येछागे-
 नेन्द्रायसोमेनहरिभ्यांयानाभिरयत्तमेदस्तःप्रतिपचताग्रभीद्वीवृधतपुरोकांशैर-
 पादिन्द्रःसोमंगवाशिरंयवाशिरंतीवान्तंबहुरमध्यमुपोत्थामदाश्रौद्धिमदाँआनळ
 वीवृधताङ्गुपैस्त्वामद्यर्षआर्षेयऋषीणांनपादवृणोतिथंसुन्वन्यजमानोबहुभ्यआ-
 संगथेभ्यः ॥ एपमेदेवेषुवसुवार्यायिक्ष्यतइतितायादेवादेवदानान्यदुस्तान्यस्मआ-
 चशास्वाचगुरस्वेपितश्चहोतरसिभद्रवाज्यायप्रेपितोमानुषःसूक्वाकायसूक्वाब्रू३

धामान्यपादसोमस्यार्यस्यहविषः प्रियाधामान्यपादमे रुछागस्यहविषः प्रिया-
 धामान्यपादजनस्यतः प्रियापथांस्यपादद्वयानामाल्यपानांप्रियाधामानियक्षद-
 प्रदंतुः प्रियाधामानियक्षस्यंसहिमानमायजतामेज्याइयकृणोतसोअध्वराजा-
 तयथाजुयतांशिविदंतपंच ॥) देतायक्षदिन्द्रंहरिचांडन्द्रोद्यानाअनुपूपणवान्कर-
 भांभरत्यतंवाग्भारतीवान्परिवापइन्द्रस्यापूपः । तृतीयस्यसवनस्यपुरोकाशौ
 इन्द्रःप्रस्थितांजुगालोयंतुहंतपंच ॥ देतायक्षदिन्द्रंपुरोकाशानांजुयतांशिविदंत-
 पंच ॥ देतायक्षदिन्द्रंतृतीयस्यसवनस्यक्रमुमतोविभुमतोवाजयतोवृहस्पतियतो
 तिभ्रंरन्पनतःसमस्यमवाःप्रातस्तनाअमृतसंमाध्यन्दिनाःसमिदातनास्तेप्रांस
 मक्षितानांगीरइयपगाद्यावृषायस्यापुषपावाहुभ्यामुषपाहिद्वारिन्यांप्रपृथ्याशिशे-
 निर्युष्यकःकोरभिमेअस्मंतीवाअर्दोवन्तःप्रस्थिताइन्द्रायसामास्तांजुयतांशु-

प्रास। ६९०५५.

प्राकल्पयैवसंहिताभाष्यं श्रीगदिषारण्यमुनिविरचितं—विद्वद्भिः संशोधितं	मूल्यरूपकाणि.
धुसंफ (पुष्प) रूपेण मुद्रितम्	५०
प्राणः कर्मसाहिता परिशिष्टसर्वानुक्रमात्सहिता विद्वद्भिः संशोधिता	४
पुरुषाण्यनुवंदीयतीचिरीपसंहिता—विद्वद्भिः संशोधिता	३
पुंसारपमाषाणं—विद्वद्भिः संशोधितम्	३॥
पुस्तानि पुस्तकानि गोएगस्यां (मुम्बे) सत्त्वविवेचकमुद्रणपन्नालये लभ्यन्ते ।	

हि ॥ धानासोमानामिन्द्राद्विचापेवचवधान्तं हरीधानाउपक्रजीषिंजिघ्रतामंरथ
 चर्षणेसिश्चस्वयत्वापृच्छाद्विपन्पत्नीःकामीमदथाइत्यस्मिन्त्सुन्वतिपजमानेतस्मै
 किमरात्थाःसुषुसुर्वीर्यंयज्ञस्यागुरउहचंयद्यहवीकमतोतोतथाभूद्वोतर्षज ॥ हो-
 तायक्षदश्विनासोमानातिरोअह्वयानांत्रिर्वीतियांतित्रिरिहमादयेथामुतोतुरीयंनास
 त्यावाजिनायधेनुःसजूरभारो॥हृदश्वोधृतसुःसजरूपाअरुणाभिःसजूःसूर्यएतद्वेन
 सजोपावश्विनादंसोभिःकरतएवाश्विनाजुपेतामदेतांवीतांपिबतांसोमंहोतर्षज ॥
 होतायक्षदश्विनासरस्वतीमिन्द्रंसुत्रामाणंसोमानांसुराम्णांजुपतांव्यन्तुपिबन्तुम-
 दन्तुसोमानसुराम्णोहोतर्षज । होतायक्षत्प्रजापतिमहिम्नोजुपतावेतुपिबन्तुसोमं
 होतर्षज ॥ ६९ ॥ हरिः ॐम् ॥ इति प्रैषाध्यायः समाप्तः ॥

॥ इति परिशिष्टानि समाप्तानि ॥

परसिद्धिलेखः

शाकल्यवैदसंहिताभाष्यं श्रीमद्विद्यारण्यमुनिविरचितं—विद्वद्धिः	संशोधितं	मूल्यरूपकाणि
पुस्तक (बुक्) रूपेण मुद्रितम्	....	....
शाकल्यवैदसंहिता परिशिष्टसर्वानुक्रमसंहिता विद्वद्धिः संशोधिता	....	....
कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहिता—विद्वद्धिः संशोधिता	....	....
ऐतरेयब्राह्मणं—विद्वद्धिः संशोधितम्	....	....
एतानि पुस्तकानि मोहमय्यां (मुम्बै) सत्यविवेककमुद्रणायन्शालये लभ्यन्ते ।		

५०

४१

३

२॥

इमानि पुस्तकानि राजाराम-तुकारामतात्याभिर्येन
तत्त्वविवेचकग्रन्थप्रसारकसमित्यै

मोहमय्यां

तत्त्वविवेचकमुद्रणान्त्रालये मुद्रितम्

शालीवाहनशकाब्दाः १८२२

(सन १९००.)